Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Catena aurea super quattuor evangelistas

Thomas <von Aquin, Heiliger>

[Esslingen], 1475?

[Text]

urn:nbn:de:bsz:31-310733

Visual Library

Capitulum primum.

Liber generationis
ihesu christi filij da
uid. Filij Abra-
ham. ¶ Jeronimus
¶ Quia faciē hominis
Matheus significat q̄si
de hoīe exorsꝰ ē scribē
dicens. Liber gn̄atiōis
¶ Rabanꝰ. Quo exor
dio satis ondīt gn̄atiōnē xp̄i scd̄m carnē suscepisse
narrādaꝫ. ¶ Cris. Judeis em̄ euāgeliū scripsit. q̄bꝰ
superfluū erat exponē diuitatis naciā q̄ꝫ ꝯgnoscebat
necāriū aūt fuit eis misteriū incarnacōis ostendere
Johēs aūt causa gentiū euāgeliū scripsit. que non
ꝯgnoscebant si deꝰ filiū haberet. ido necāriū fuit p̄mū
illis ostēdere. quia ē filiꝰ dei deꝰ deinde quia carnem
suscepit. ¶ Rabanꝰ. Cuꝫ aūt p̄uam libri p̄ticlam
teneat gn̄atio dixit. Liber gn̄atiōis. ꝯsuetudo enim
hebreoꝝ ē ut volumīa ex eoꝝ p̄ncipijs īponāt noīa
ut ē genesis. ¶ Glosa. Plānior aūt sensꝰ ēēt. h̄ est
liber gn̄atiōis. Sꝫ h̄ ē mos in mīus ut visio esaie.
subaudis hec ē gn̄acōis. aūt singlāt dr̄ q̄ꝫuis mlte
p ordinē r̄piceāt q̄ꝫ p̄pē xp̄i gn̄acōeꝫ cetē h̄ iducūt
¶ Cris. in ome. Ut ido libꝝ hūc gn̄acōis noīat q̄
hec ē totaꝰ dispēsacōis sūma ꝛ radix bonoꝝ omniū
deū hoiem factū esse h̄ em̄ facto alia s̄m ratiōeꝫ sequebā
tur. ¶ Remi. dicit aūt. Liber gn̄atiōis iesu xp̄i quia
noūat scriptū esse libē gn̄atiōis ade ꝛ ido sic exorsꝰ
est ut opponēt librū libro. adaꝫ nouū Ade veteri q̄
oīa p istū sūt r̄staurata q̄ p illū sūt corrupta ¶ Je.
in isaia aūt legimꝰ. Gn̄ationē eiꝰ q̄s enarrabit nō gꝰ
putemꝰ euāgelistam p̄phe eē ɔtranū. ut q̄d ille im-
possibile dixit eē affatu h̄ narrare incipiat q̄ ibi de
gn̄atiōe diuinitatis h̄ de īcarnatiōe dc̄m ē. ¶ Cris.
in ome. Nec tñ p̄ua estimes te audire hāc audiens
gn̄atiōeꝫ ē ei valde ieffabile q̄ deꝰ ex muliē nasci
dignatꝰ ē ꝛ hr̄e ꝓgenitores dauid ꝛ abrahā. ¶ Re
migius. Si aūt aliquis dixerit q̄ p̄pha d̄ natiuitate
hūanitatis dixit nō ē r̄spōdendū nullꝰ gn̄atiōeꝫ dn̄i
narrauit s̄ pr̄arꝰ quia mathꝰ ꝛ lucas. ¶ Rabanꝰ.
In hoc aūt q̄ dicit iesu xp̄i r̄galem ꝛ sacēdotalem
in eo exp̄mit dignitatē. Nam iesꝰ q̄ nois hꝰ p̄sagiū
p̄tulit p̄mꝰ pꝰ moysen i p̄plo isrl̄ ducatū tenuit Aa
rō vō mistico ɔsecratꝰ vnguēto p̄mꝰ i lege sacēdos
fuit. ¶ Aug. d̄ q̄. no. ꝛ ve. Quod aūt p olei vnctio
nem p̄stabat deus illis qui in reges ul' sacēdotes vn
gebant h̄ p̄stitit spūssanctꝰ homini xp̄o addita expi
atiōe. Spūs em̄ sanctꝰ purificauit q̄d d̄ maria v̄gine
in corpꝰ saluatoris p̄fecit ꝛ hec ē vnctio corpis sal
uatoris quare xp̄ꝰ est appellatus. ¶ Cris. sup mat.
Quia vō impia impudicitia iudeoꝝ negabat ih̄m de
dauid semine esse natū subdit filij dauid filij abrahā
Quare aūt nō sufficiebat dicē illum filium. Abrahe
soliꝰ aut dauid soliꝰ qui ad ambos de xp̄o nascituro
ex eis p̄missio fuerat facta ad abrahā quidem sic ꝛ i
semine tuo benedicentur omnes gētes t̄re. Ad dauid
aūt ita de fructu ventris tui ponam sup sedem tuam
Ideo gꝰ vtriusq̄ filium dixit ut vtriusq̄ p̄missio

nem in xp̄o ad impletām ondēret deinde q̄ xp̄ꝰ tres
dignitates fuerat habiturus Rex p̄pheta. sacerdos
Abraham p̄pheta fuit ꝛ sacerdos. Sacerdos sicut
deꝰ ad illū dicit i genesi accipe mihi vaccā t̄nē triū
ānoꝝ p̄pha aūt. sic ait dn̄s ad Abimelech de illo p̄pha
est ꝛ orabit pro te. Dauid rex fuit ꝛ p̄pheta. sacer-
dos autem non fuit. Ideo ergo amborum filius noīa
tus est ut vtriusq̄ patris t̄plex dignitas originali
iure recognosceretur in christo. ¶ Ambrosius sup
lucam. Ideo etiam duos generis autores elegit.
vnum qui de cognatione populoꝝ promissum acce
pit alterum qui de generatione christi oraculum cō
secutus est. Et ideo licet sit ordine successionis pos
terior. prior tamē describit quia plus est promissū
accepisse de xp̄o q̄ꝫ de ecclesia que est per xp̄m. Po
tior est enim qui saluat eo quod saluatur. ¶ Jero.
Ordo etiam prepositerus sed necessario cōmutatus
Si em̄ primū posuisset Abraham ꝛ postea Dauid
rursus ei repetendum fuit Abraham ut generatio
nis series texeretur. ¶ Cris. sup math. Altera aūt
ratio est quia regni dignitas maior est q̄ꝫ nature. nā
etsi Abraham precedebat in tempe. Dauid prece
debat in dignitate ¶ Glo. Quia vero ex hoc titulo
aparet totum hunc librum conscribi de ihesu xp̄o.
necessarium est precognoscere. quid sit sentiendum
de ipso. Sic em̄ melius exponi potuerunt que i hoc
libro de eo dicuntur. ¶ Aug. de questio. euā. Error
autem hereticorum de christo tribus generibus ter
minatur. aut de diuinitate. aut humanitate aut de
vtroq̄ falluntur ¶ Aug. heresibus Cherintus gꝰ
ꝛ Ebion ihesum xp̄m hominē tantū fuisse dixerūt
quos secutus Paulus Samosetanus christum non
semper fuisse. sed eius initium ex quo de Maria na
tus ē asseruerat. nec em̄ aliquid amplius q̄ꝫ hominē
putat. Et hec heresis postea a Photino cōfirmata
est. ¶ Aug. cōtra hereticos. Johannes autem apo
stolꝰ istius insaniā longe añ spiritusancto conspiciēs
eum alto imperitie sopore demersum sue vocis preco
nio excitat dicens. In principio erat verbum. Et
ergo quod in principio apud deum non relinquit i
nouissimo tempore ut originis sue ab homine prin
cipium sumpserit. Item inquit Pater glorifica me
illa gloria quā habui apud te priusq̄ꝫ mūdus fieret
audit Photinus eum gloriaꝫ ante principium pos
sedisse ¶ Aug. de here. Nestoriꝫ autem p̄uersitas
fuit ut hominē tantūmodo ex beata Maria virgīe
genitum predicaret quem verbum dei non vnitatē
persone ꝛ insocietatem i separabileꝫ recepisset. q̄d
catholicorum aures nequaq̄ꝫ ferre potuerunt.
¶ Aug. ad monachos Egipti Ait enim apostolus
de vnigenito. q̄ cum in forma dei esset non rapinam
arbitratꝰ est esse se equalem deo. Quis est ergo ille
qui ē in forma dei aut q̄uo exinanitus est ꝛ d̄scendit
ad humilitatem secundum homīs formā. Et quidem
si predicti heretici in duos diuidentes xp̄m id est in
hominē ꝛ verbum hominē dicunt sustinuisse exina-
nitionē separātes ab eo dei verbum p̄ostendendū ē
quia in forma ꝛ equalitate itelligit ꝛ fuit p̄us sui
ut exinanitiōis sustinē modū s̄; nihil creaturaꝝ ē si
s̄m p̄priā intelligatur naturam in patris equalitate

Quõ ergo exinanitus dicit ⁊ ex qua eminencia vt
eſſet homo deſcendit· aut quõ intelligitur aſſump
ſiſſe tamq̃ non habens in principio ſerui formam. ſꝫ
autẽ ꝙ verbum patri equale exiſtens habitauit
in homĩe nato ꝑ mulierem· ⁊ hoc ẽ exinanitio· certe
audis dicentem filium ſanctis apl̃is· Si quis diligit
me· verbum meum cuſtodiet ꝛc· Audis quõ in eis q̃
ſe diligunt ſe ⁊ ſibi cohabitare dixit deum patrem·
Putas ergo ipſum exinanitum ⁊ vacuatum· habi
in eis ⁊ ſerui formam ſuſcepiſſe quia in diligencium
ſe animabꝫ ſanctis facit manſionem· Quid aũt ſpũs
habitans ĩ nobis putatis ⁊ ipſe humanationis diſpẽ
ſationẽ adipiſci· ¶ Iſidorus abbas ad archipſſbem· ve
rum ne vniuerſa dinumeremus vnũ ad qđ vniuſa
ĩtendunt dicem⁹· quia illum qui deus erat humilia
loqui ⁊ diſpenſatiuũ ſimul ⁊ vole ẽ ⁊ nihil in uiola-
bili nature ꝑiudicat· Cum vero qui homo ẽ diuina ⁊
ſupnaturalia quedam loqui ſũme ꝑſumptionis ẽ ma
lum· Nam regi quidem licet etiam humiliter agere
militi vero licet impiales voces emittere· Si igĩt
deus erat humanatus/ etiã humilia locum habent· ſi
vero homo tm̃ erat excelſa non hñt locum ¶ Aug·
de hereſib· Sabelli ñ diſcipulum nocti quidẽ perih
bent/ qui dicebãt xp̃m eundem ⁊ p̃rem ⁊ ſpm̃ſanctũ
¶ Aug· ꝯ hereticos· Nos autem inſaniſſimi furoris
audaciã/ celeſtium teſtimonioꝝ auctoritate frenabo
ad demonſtrandam ꝓprie ſubſtancie filij pſonam nõ
illa que homi ſuſcepto congruẽ cauillat aſſumẽs/ ſꝫ
illa ĩ medium pferens teſtimonia que ſine vllis ancis
pitis intelligẽcie ſcrupulo diuinitati eius competere
omnes piter ꝯfitentꝰ· In geneſi eñ deum dixiſſe legi
mus· Faciamus hoĩem ad ymaginẽ ⁊ ſimilitudinẽ
nr̃am· Ecce pſaliter dicit· faciam⁹ aliquẽ aliũ videli
cet iudicans ad quẽ loquẽbs factus ẽ ſermo· Si vn⁹
ẽ ad ymaginẽ ſuam feciſſe diceret Nunc aũt alius
ad alterius ymaginẽ apcius feciſſe deſcribit ¶ Glo·
Alij vero veram chriſti humanitatem negauerunt
¶ Aug⁹· de hereſibus· · Valentinus enim dixit
xp̃m a p̃re miſſum/ ſpũale vel celeſte corpus attu
liſſe nihilqꝫ aſſumpſiſſe de maria virgine· Sed per
illam tamq̃ ꝑ rimã aut fiſtulaꝫ ſine vlla de illa aſſũp
ta carne tranſiſſe· ¶ Aug⁹ ꝯ fauſtum· Nos autem
ideo credimus natum ex maria virgine ꝙ aliter in
vera carne exiſtere atqꝫ hominib apparere non poſſꝫ
ſꝫ quia ſic ſcriptum ẽ ĩ ea ſcriptura cui niſi credide
rimus nec xp̃iani nec ſalui eſſe poterimus· Si autẽ
de celeſti vel aerea vel humida creatura corpus aſ
ſumptum vellet ꝯmutare ĩ humane carnis veriſſi-
mam qualitatem· hoc eũ potuiſſe facere q̃s negarꝫ
¶ Aug⁹· de hereſib· Manichei vo dixerũt fantaſ
ma eſſe dñm ihm x⁹ nec feieo poſſe naſci ex vtero
Aug· lxxxiij· qõ· Sed ſi fantaſma fuit corpus xp̃i
fefellit xp̃s· Et ſi fallit· veritas non ẽ· Eſt aũt veri
tas xp̃s· nõ g° fantaſma fuit corpus ei⁹ ¶ Glo· ⁊
q̃a pncipiũ huius euãgelij ⁊ etiã euãgelij ſm̃ lucaꝫ
mãifeſte oſtendit xp̃m natũ ex feĩa· ex q̃ apparet
vera xp̃i humanitas/ vtriuſqꝫ euãgelij pricipia ne
gant· ¶ Aug· ꝯ fauſtum· Vnde fauſtus dicit· Euan
gelium quidem a predicatione xp̃i ⁊ eſſe cepit ⁊ no
minari in quo ipſe nuſq̃ ſe natum ex homib dicit·

At vero genealogia a deo nõ ẽ euãgeliũ/ vt nec ei⁹
ſcriptor auſus fuerit eũ euãgeliũ noĩare· Quid· n·
ſcribit· Liber generationis ihũ xp̃i filij dauid· Non
ergo liber euangelij ihũ xp̃i ſed liber generationis·
At deniqꝫ marcus· quia generationem ſcribere non
curauit ſꝫ tantũ p̃dicatiõnẽ filij dei qđ ẽ euangelium
vide q̃ꝫ competenter ſit exorſus· Euãgelium inquit
ihũ xp̃i filij dei· vt ⁊ hic ſatis appareat/ genealogiã
non eſſe euangelium· Namqꝫ ⁊ in ipõ matheo/ p⁹
incluſum iohem ĩ carcere· tunc legitur ihm cepiſſe
predicare euangelium regni· Ergo quicq̃d ante
hoc narratur/ genealogiam eſſe cõſtat nõ euãgeliũ
ad iohem ergo ⁊ marcum me contuli/ quoꝝ mihi
principia non ĩ merito placuerunt/ quia nec dauid
nec mariã inducunt nec ioſeph· Contra quẽ aug⁹·
Quid ergo reſpondebis aplõ dicenti· Memor eſto
ihm xp̃m reſurrexiſſe a mortuis ex ſemine dauid ſe
cundũ euãgeliũ meũ· · Quꝫ aũt erat apl̃i pauli euan-
gelium/ hoc etiam ceteroꝝ aploꝝ ⁊ oĩm fideliũ· hoc
eñ alibi dicit· ſiue ego ſiue illi/ ſic p̃dicauimus ⁊ ſic
credidiſtis· non eñ oẽs illi euãgelium ꝯſcripſerunt
ſꝫ tamẽ oẽs euãgelium predicauerunt· ¶ Aug· de
hereſibus· Arriani aũt p̃rm ⁊ filium ⁊ ſpm̃ſanctum
nolunt vni⁹ eſſe euiſdemqꝫ ſubẽ nature aut eẽncie
ſed eſſe filium creaturam p̃ris· ſpm̃ vero ſanctũ cre
aturam creature· hoc ẽ ab ipõ filio creatum volunt
xp̃m etiam ſine aĩa carnem ſuſcepiſſe arbitrantur
¶ Aug· j° · de trini· Sed iohes in eo declarat filium
non tm̃ deum eſſe ſed etiam euiſdem cum p̃re ſubẽ·
quia cum dixiſſet ⁊ deus erat verbum/ addidit· Oĩa
ꝑ ipm̃ facta ſunt· vnde apparet ipm̃ factum non eſſe
ꝑ quem facta ſunt oĩa· ⁊ ſi factus non eſt/ creatus ñ
eſt· ⁊ ſic euiſdem cum p̃re ſubſtancie ẽ· Oĩs· n· ſub
ſtancia que deus nõ ẽ/ creata ẽ· ¶ Aug· ꝯ felicianũ
Neſcio· n· quid vobis mediatoris pſona cõtulerit
que melius nr̃m non redimẽs carnẽ que ſine anima
nec beneficium eius poſſit ſentire ſuſcepit Si enim
venit xp̃s ſaluũ facere qđ pierat· quia totus homo
perijt totus beneficio ſaluatoris idiguit· ⁊ ideo xp̃s
veniendo totum ſaluauit corpus ⁊ aĩam aſſumẽdo
Aug⁹· in li° lxxxiij· q̃o· Quõ etiam ipſi reſpondent
tam manifeſtis obiectionib/ ex euãgelica ſcriptura
ĩ qua ꝯtra eos dñs tam multa ꝯmẽmorat vt ẽ illud
Triſtis ẽ anima mea vſqꝫ ad mortem· ⁊ poteſtatẽm
habeo ponẽdi aĩam meã ⁊ multa huiuſmodi· que ſi
dicant impabolis eum eſſe locutum/ habemus etiam
geſtarum ratiõ es qui res geſtas narrantes· ſicut
eum corpus habuiſſe teſtant/ ſic eum habuiſſe indi
cant aĩam· Per affectiones que non poſſũt eſſe niſi
in aĩa· Eis· n· narrantibus/ legimus· Et miratus ẽ
ihs ⁊ iratus ⁊ multa huiuſmodi· ¶ Aug· de hereſi
bus· Appollinariſte aũt ſicut arriani xp̃m dixerunt
carnem ſolam ſine aĩa ſuſcepiſſe· in qua queſtione
teſtimonijs euangelicis victi/ mentem qua rationalis
ẽ aĩa hoĩs defuiſſe aĩe xp̃i Sed ꝓ hac ipſum v̄bum
in ea fuiſſe dixerũt· ¶ Aug· ĩ li· lxxxiij· q· Sꝫ ſi ita
eſt/ beluam quãdam cum figura humani corpis dei
verbum ſuſcepiſſe crederet· ¶ Aug· de hereſib· de
ipſa vero ei⁹ carne· ſic a recta fide diſſenſiſſe ꝓhibẽt
vt dicerent carnem illã ⁊ verbum vnius euiſdẽqꝫ

ſubſtantie eſſe. otentioſiſſime aſſeuerantes verbū
carnē factum. hoc eſt. verbi aliqd in carnem fuiſſe
mutatū atq; ꝯuerſum. nō aūt carnē de marie carne
ſuſceptam. ¶ Cirillus in epiſtola ad Johānem an
thiochi. Furere autē arbitramur eos qui ſuſpicati
ſunt ꝙ mutationis obumbratio circa diuinam vbi
naturam poteſt contingere. manet em̄ quod ē ſemp
⁊ non mutat̄ nec conuerſionis eſt capax ¶ Leo ad
Conſtantinopoli. Nos aūt nō ita dicimus xp̄m ho
minē vt aliquid ei deſit qd̄ ad humanā certum ē per
tinere naturā. ſiue animā ſiue mentē rationabilem
ſiue carnē que non de femina ſumpta ſit ſed facta de
verbo i carnē conuerſo atq; mutato. Que tria falſa
apolliniſtarū hereſis. tres varias ꝓtulit ptes. ¶ Leo
ad Paleſtios. Eutices q̄ tertiū apollinaris dogma
delegit vt negata humane carnis atq; anime veri
tate totū dn̄m nr̄m ih̄m xp̄m vnius aſſereret eſſe na
ture tanq̄; vbi diuinitas ipſa ſe in carnem animāq;
ꝯuerteret ⁊ concipi naſci aut nutriri ⁊c huiuſmodi
ei⁹ tm̄ eſſet ac fuerit ſcilicet diuine. que nihil horum
in ſe ſine carnis recepit veritate. quoniā natura vni
geniti. natura ē pr̄is. natura ē ſpūſſancti ſimulq; in
paſſibilis ⁊ ſempiterna. Verū ſi ab apollinaris puſitate
hereticus iſte diſceſſerit. ne conuinceret̄. deitatē paſ
ſibilem ſentire atq; mortalem. ⁊ tamē verbi incar
nati. i. verbi ⁊ carnis vnā audet ꝓnūciare naturā
nō dubie i manichei ⁊ marcionis trāſit inſaniam ⁊
dn̄m ih̄m xp̄m ſimulatorie oīa credit egiſſe. nec hūa
num ip̄m corp⁹. ſ; phantaſticā corporis ſpēm oculis
apparuiſſe cernētium ¶ Idem ad Julianū. In eo vo
ꝙ Eutices in ep̄ali iudicio auſus ē dicere. ante icar
nationem duas fuiſſe in xp̄o naturas poſt incarna
tione n aūt vnā. neceſſariū fuit ut ad reddendā rati
onem profeſſionis ſue ſollicitis interrogationib; vr
geret̄. Arbitror em̄ eū talia loquētem hoc hr̄e per
ſuaſum ꝙ anima quā ſaluator aſſumpſit pri⁹ in celi
ſit ꝯmorata q̄; de maria virgine naſceret̄. Sed hoc
catholice mentes aureſq; nō tolerāt. quia nil ſecum
do n n⁹ de celo veniēs nr̄e ꝯditiōis exhibuit. Nec
animā ei⁹ que anterior extitiſſet. nec carnem que nō
materni corporis eſſet accepit. Vnō ſeqt̄ qd̄ in ori
gene merito dampnatū eſt. q̄ animarū anteq̄; corpib;
inſererent̄ nō ſolū miras ſ; ⁊ diuerſas fuiſſe aſſeruit
actiones. neceſſe ē ꝙ in iſto pledat̄ ¶ Remig. Has
igit̄ hereſes in principio euāgelij ſui euāgeliſte de
ſtruūt. Nā matheus cū narrat eum duxiſſe origīnē
p reges iudeorū. veꝝ hoīe; eum oſtendit ⁊ verā car
nē habuiſſe. Similiter ⁊ lucas qui ſacerdotalē ſtir
pem ⁊ pſonam deſcribit. Marcus aūt. cū ait Initiū
euāgelij ih̄u xp̄i filij dei. ⁊ iohes cū ait In principio
erat verbum. manifeſtat eū ante oīa ſecula ſemper
fuiſſe deum apud deum patrem.

Abraham genuit y
ſaac. Yſaac autem ge
nuit iacob Jacob autē
genuit iudam et fratrs
eius

¶ Aug. de concor. euā.
Matheus euangeliſta
oſtēdēs generationem
xp̄i ſm̄ carnē ſe ſuſce
piſſe narrandam a ge
nealogia xp̄i exorſus
eſt. lucas aūt tanq̄; ſa
cerdotem in expiandis peccatis magis aſſignās nō
ab initio euāgelij ſui. ſ; a baptiſmo xp̄i generatōes
enarrat vbi teſtimoniū iohes perhibuit dicēs. ecce
qui tollit peccata mundi. In generationibus etiam
mathei ſignificat̄ nr̄oꝝ ſuſceptio peccatoꝝ a dn̄o
xp̄o In gn̄ationib; aūt luce ſignificat̄ abolitio nr̄oꝝ
peccatoꝝ ab ipſo. ideo gn̄ationes xp̄i matheus deſcē
dens enarrat. lucas autem aſcēdēs humanā xp̄i ge
nerationem matheus deſcendo deſcribens ab Abra
ham generationes ꝯmemorat ¶ Amb. ſup lucam.
Prior em̄ Abraham meruit fidei teſtimoniū. qa cre
didit deo ⁊ reputatum eſt ei ad iuſticiam. ideo etiam
autor generis debuit ſignificari. quia inſtaurande ec
cleſie ſponſionē primus emeruit. cū dicit̄. benedicet̄
in te omnes tribus terre. ⁊ iterum dauid delatum ē
ꝙ ihs filius eius diceret̄. vnde huic prerogatiua ſer
uat̄ ut ab eo generationis dominice maneret exordiū
¶ Aug. Euangeliſta igit̄ matheus generationē do
minice carnis p ſerie parentum volens ꝯmēdare me
morie ordiens a pr̄e abraham dicit Abrahā genuit
Yſaac. Cur nō dixit iſmael quē primitus genuit. ſe
quit̄ Yſaac aūt genuit iacob. Cur nō dicit. eſau qui
eius primo genitus fuit. Quia ſcilicet p illos ad
Dauid puenire non poſſet. ¶ Gloſ. Omnes tn̄ fr̄es
inde cum iūdā i gn̄atione cōputat. Quod etiam ideo
factum ē. quia iſmael ⁊ eſau nō remāſerunt i cultu
vnius dei. Fr̄es vō iude i populo dei ſūt computati
¶ Criſ. Vel ꝓpterea xp̄s pr̄iarcharū meminit. vt eā
que ex ꝓgenitorū nobilitate ē elationē auferret etem̄
multi horū ex ancillis nati fuerūt ſed omnes ſimilit̄
erant patriarche ⁊ tribuū principes. ¶ Orig. Ideo
autem Judam nominatim poſuit. quia de iſto tantum
dominus deſcendit. In ſingulis autem patrib; non
ſolum debet notari hyſtoria. ſ; allegoria ⁊ moralitas
Allegoria quidem in quo vnuſquiſq; patrū xp̄m p
figuret. Moralitas in hoc notat̄. ꝙ ex ſingulis pr̄i
bus in nobis aliqua virtus p ſignificationē nominis
vel exemplum edificet̄. Abraham ergo in multis lo
cis figuram xp̄i portat ⁊ preterea in noīe. abrahā
em̄ pr̄ multarū gentium interp̄tat̄ ⁊ xp̄s eſt pr̄ mul
torum fidelium Abrahā etiā de cognatiōe ſua exijt
⁊ i terra aliena demorat⁹ ē. ⁊ xp̄s de relicto iudaico
populo ad gētes p p̄dicatores ſuos exiuit ¶ Criſ.
ſup math. Yſaac autem interp̄tatur riſus. riſus aūt
ſanctoꝝ ē nō ſtulta cachinatio labiorū ſed ratiōabile
gaudiū cordis qd̄ fuit miſteriū xp̄i ſicut em̄ ille pa
rentibus in vltima ſenectute donatus eſt. letitia ſuis
ut ꝯgnoſcatur qꝛ non erat filius nature ſ; gracie ſic
⁊ xp̄us in nouiſſimo fine ꝓductus eſt a matre Iu
dea gaudiū cunctis. Sed iſte p vgīnē ille. de anu.
ambo extra ſpem nature. ¶ Remigius. Jacob
ſupplantator interpretat̄ ⁊ de chriſto dicitur. Sup
plantaſti inſurgentes in me ſubtus me. Jacob ge
nuit Judam ⁊ fratres eius. ¶ Criſoſtomus. ſuper
matheū Et noſter Jacob genuit duodecim apoſto
los in ſpiritu non in carne verbo non in ſanguine.
Judas autem interpretatur confeſſor quoniam
Chriſti erat imago qui confeſſor patris erat futu
rus dicēs. Confiteor tibi pater domine celi ⁊ terre.

¶ Glo. Moraliter aūt abrahā nobis virtutē fidei p exemplum ſui ſignificat cū de eo legatur. Abraham credidit deo: ⁊ reputatum eſt ei ad iuſticiam. Yſaac ſignat ſpem: quia interp̄tatur riſus. Fuit enī gaudium parentum. ſpes vero ſiſt ē gaudiū nr̄m. dū eterna bona ſperare facit. ⁊ de eis gaudere. Abrahā ergo genuit yſaac: quia fides generat ſpem. Jacob aūt ſignat caritatem. caritas enī amplectitur duas vitas. actiuam p dilectionē p̄ximi ⁊ contemplatiuā p dilectionem dei. Actiua p lyam. contemplatiua p rachel ſignatur. lya enī laborans interp̄tatur. quia actiua in labore ē. Rachel viſum principiū. q̄a p contemplatiuā principiū. i. deus videt. Naſcit ergo iacob de duobus parentibus: quia caritas naſcitur de fide ⁊ ſpe. qd̄ enī credimus ⁊ qd̄ ſperamus diligi⁹.

¶ Judas autem genuit phares et zaram de thamar. Phares autem genuit eſron. Eſron autem genuit arā. Aram autem genuit aminadab. Aminadab autem genuit naaſon. Naaſon autem genuit ſalmon. Salmon autē genuit booz de raba. Booz autem genuit obeth ex ruth. Obeth autem genuit ieſſe. Jeſſe autem genuit dauid regem.

¶ Glo. Pretermiſſis alijs filijs iacob: euangeliſta iude generationem p̄ſequitē dicens. Judas aūt genuit phares ⁊ zaram de tha. ¶ Aug. xv. de ci. dei. Nec iudas primo genitus fuit. nec iſtorū geminoꝝ aliquis fuit p̄mo genitus iude. ſ; ante illos iā tres genuerat. eos itaq; tenuit ī ordine generationū. p quos ad dauid. atq; inde quo intenderet. perueniret. ¶ Jero. Notandum aūt in genealogia ſaluatoris nullā ſanctaꝝ aſſumi mulierum ſed eas quas ſcriptura reprehendit. vt qui p̄pē peccatores venerat de peccatricibus naſcens. oīm peccata deleret. vnde ⁊ in conſequētibus ruth moabitis ponitur. ¶ Ambro. ſup lucam. Lucas aūt hoc declinauit vt immaculatam ſacerdotalis generis ſeriē declararet. Sed ſancti mathei cōſilium a rōnis iuſticia non abhorret. Nam euāgelizaret ſm carnē generatum eſſe qui oīm peccata ſuſciperet. ſubiectum iniurijs ſubditum paſſionis. nec huius quidem putauit exortem aſſerendū eſſe pietatis vt maculate q̄q; originis nō recuſaret iniuriaꝝ. Simul ne puderet eccleſiam de peccatoribus congregari. cum dn̄s de peccatoribus naſceret. Poſtremo vt beneficiū redemptionis etiam a ſuis maioribus inchoaret. ne quis putaret originis maculā impedimento poſſe eſſe virtuti. nec ſe inſolens de ſui nobilitate iactaret. ¶ Criſ. in omel. Poſt hoc monſtrat oīs obnoxios fuiſſe peccatis. Inſtat enim thamar fornicationis iudam accuſans ⁊ dauid ex fornicata muliere genuit ſalomonem. Si aūt a magnis lex non impleta nec a minoribus. Et ſic oēs peccauerunt ⁊ neceſſaria facta eſt xp̄i preſentia. ¶ Ambro. Vide aūt quia matheus non ocioſe vtrumq; ſignauit. cum phares tm̄⁹ commemorationē cā depoſceret. quia hic in vtroq; miſterium eſt. Per geminos enī gemia deſcribitē vita populoꝝ. vna ſm legē. altera ſm fidē. ¶ Criſ. ſr. mat. Per zarā enī ſignatē iudaicus populus qui p̄m⁹ apparuit in luce fidei. q. de vulua tenebroſa mūdi procedens ⁊ ideo ſignatus ē cocco circūciſionis putantibus omnibꝫ quia ipſe populus dei erat futurus primus. Sed poſita eſt ante faciem eius lex. q. ſepes vel maceria. Sic ergo impeditus eſt populus iudaicus p legē. Sed temporibus xp̄i rupta ē ſepes legis que erat inter iudeos ⁊ gentes. ſicut ait ap̄ls. Medium parietem macerie ſoluens. ſic factum eſt vt gentilis populus p phares ſignatus poſtq; rupta ē lex p xp̄i mandata: primus ad fidem procedat ⁊ poſtea ſequitē iudaicus populus. Sequitē. Phares aūt genuit eſron. ¶ Glo. Judas genuit phares ⁊ zaram anteq; intraret egyptum In quā ambo poſtea cum p̄re tranſierūt. In egipto vo phares genuit eſron Eſron aūt genuit arā. aram aūt genuit aminadab aminadab aūt genuit naaſon. Et tunc moyſes eduxit eos de egypto. Naaſon aūt fuit dux ſub moyſe in tribu iuda per deſertum. In quo genuit ſalmon Iſte ſalmon fuit princeps in tribu iuda. Qui cum ioſue ī terrā p̄miſſionis intrauit. ¶ Criſ. ſr mat. Quī aūt ex aliqua cā ſm prouidentiam dei poſita hoꝝ patrum nomina credim⁹. Sequitē. Naaſon aūt genuit ſalmon. Iſte ſalmon mortuo p̄re fuit princeps i tribu iuda. Qui cum ioſue in terram p̄miſſionis intrauit. Accepit aūt vxorem nomīe raab. Hec autem raab dr̄ fuiſſe raab meretrix de iericho que ſuſcepit exploratores filioꝝ iſrael ⁊ abſcondit eos ⁊ ſeruauit incolumes. Cum aūt ſalmon nobilis eſſet inter filios iſrael. quia de tribu erat iuda ⁊ quia filius principis erat vidit raab ſic fidelem. q. magnam aliquā conſtitutam meruit accipe in vxorem. Forſitan autē ⁊ ideo interp̄tatur ſalmon. q. p ipſum nomē mutaretur a prouidentia dei vt acciperet vas electionis Raab interp̄tatur enī ſalmon: accipe vas. Sequitē Salmon aūt genuit booz de raab. ¶ Glo. Iſte ſalmō ī t'ra p̄miſſiōis genuit de illa raab booz. Booz autē genuit obeth ex ruth. ¶ Criſ. ſup math. Quō aūt booz accepit vxorem moabitidē nomīe ruth: exponere eſtimaui ſuperfluū: cum de his ſcripta ſit oībus manifeſta. Hoc aūt dico ſolum qm̄ ruth p merito fidei ſue nupſit booz quia deos patrū ſuoꝝ repulit. ⁊ deum viuētem elegit. Et booz pro merito fidei ſue illā accepit vxorem: vt ex coniugio tali ſanctificato gen⁹ naſceret regale. ¶ Ambro. ſup lucam. Quō aūt ruth cum eſſet alienigena. iudeo nupſit ⁊ qua ratione in xp̄i generatione eius putauerit euangeliſta copule cōmemorationē eſſe faciēdam que legis ſerie vetabatur. Quod ergo non de legitima ſaluatoris generatiōe emanauit. videtur eſſe deforme. niſi ad ap̄licam ſniam reuertamur. quia non eſt lex poſita iuſtis. ſ; iniuſtis. Hec enī cum eſſet alienigēa ⁊ moabitis. preſertim cum lex moyſi p̄hiberet has nuptias moabitaſq; excluderet ab eccleſia. Quō introiuit in ecclām niſi quia ſancta ⁊ imaculata moribus ſupra legem facta eſt. Diffinitionem ergo legis exceſſit. ⁊ meruit inter maiores dn̄ici generis computari propter cognationem mentis electa nō corporis. magn

autem nobis exemplum eſt ꝙ in illa noſtrum omniū
qui ex gentibus collecti ſunt ingrediendi in eccle
ſiam dn̄i figura pceſſit. ¶ Jero. i epiſtola ad pauli
num. Ruth eciā moabitis yſaie explet vaticiniū dicē
tis. Emitte agnū dn̄e dominatorē terre de petra d̄
ſerti ad montem filie ſyon. ſequit. Obeth autem ge
nuit Jeſſe ¶ Gloſa. Jeſſe pater Dauid binominus
eſt quia frequētius vocat⁹ eſt Yſai. Sed qꝛ ꝓpha
vocat eū non Yſai ſꝫ ieſſe. dicens egredietur virga de
radice ieſſe vt oſtēderet illā ꝓphetiam ꝯpletam in
maria ⁊ i xp̄o euāgeliſta poſuit Jeſſe. Seqt̄. ieſſe
aūt genuit dauid regē. ¶ Remigius. Sed querē
dum eſt quare ſanct⁹ euāgeliſta ſolum Dauid nomi
nauerit regē qd̄ ideo dixit vt oſtenderet eū pimum
fuiſſe regem in tribu iuda. Ipſe aūt xp̄s ē phares
diuiſor vt eſt illud diuidet agnos ab hedis. eſt ⁊ za
ram oriens. vt ē illud. Ecce vir. oriens nomē eius
eſt eſron ſagitta. ut ē illud. Poſuit me ſagittā electā
¶ Raban⁹. Vt alterū ꝓpter abundātiā gratie ⁊ la
titudinē caritatis. Aram elect⁹ ſecūdum illud. Ecce
puer meus electus vel excelſus ſm̄ illud Excelſus
ſup omnes gētes dn̄s ipſe eſt. Ammadab id ē vo
luntari⁹ qui dixit. Voluntarie ſacrificabo tibi idem
eſt ⁊ naaſon. i. augurij qui nouit pterita pſentia ⁊
futura vel ſerpētin⁹ ſm̄ illud ſicut moyſes exaltauit
ſerpentem in deſto eſt ⁊ ſalmon .i. ſenſibilis qui di
cit. Ego ſenſi de me virtutem exiſſe. ¶ Gloſa. Ip
ſe accipit Rhaab id eſt eccleſiaꝫ de gentibus. Rha
ab em̄ fames vel latitudo vl̄ ipetus īēptat̄ qꝛ eccā
gentiū eſurit ⁊ ſitit iuſticiam. ⁊ īpetu doctrine phi
loſophos ⁊ reges euertit. Ruth etiam interpre
tatur videns vel feſtinans. ⁊ ſignificat eccleſiam. q̄
puro corde videt deum ⁊ feſtinat ad brauium ſupne
vocationis. ¶ Remigius. Eſt ⁊. Booz in quo ro
bur vt eſt illud. Cum exaltatus fuero a terra oīa
traham ad me eſt ⁊ Obeth ſeruiens vt eſt illud fili
us hominis non veni miniſtrari. ſed miniſtrare. eſt
⁊ ieſſe incenſum. ſecundū id. Ignem veni mittere i
terram. ipſe ē dauid manufortis ſecūdum illud Do
min⁹ fortis ⁊ potens. deſiderabilis ſecundum illud.
Veniet deſideratus cūctis gētibus Pulcer aſpectu
ſecundū illud. Speciofus forma pre filijs hominum
¶ Gloſa. Iterum videam⁹ quas virtutes iſti pa
tres in nobis edificent quia fides. ſpes. caritas. oīm
virtutum ſunt fundamentum. Sequentes virtutes
ſunt quaſi ſuperadditiones. Judas interp̄tatur cō
feſſio duplex eſt autem confeſſio eſt altera fidei. alīa
peccatorū. Si ergo poſt tres ſupradictas virtutes
peccatur neceſſaria eſt non ſolum fidei ſed peccatorū
confeſſio. Poſt iudam ſequitur. Phares ⁊ zaram
Phares diuiſio. zaram oriens interp̄tatur. ⁊ Tha
mar amaritudo. Confeſſio em̄ generat diuiſioneꝫ a
vitijs ⁊ ortū virtutū d amaritudine penitentie. p⁹
Phares ſequitur. Eſron q̄ ſagitta interpretatur
Poſtq̄ꝫ em̄ aliquis diuiſus eſt a vitijs ⁊ ſecularibꝫ
debet fieri ſagitta ut in alijs vita predicando peri
mat. Seqtur. Aram q̄ interp̄tat̄ electus vl̄ excel
ſus. quia poſtq̄ꝫ. aliquis a mūdo remotus eſt ⁊ alijs
proficit neceſſe eſt ut deo electus hoībus celebris

excelſus in virtutibus habeatur Naaſon interp̄re
tatur augurium. hoc autem augurium non eſt ſecu
lare ſed celeſte. De hoc gloriabatur ioſeph fratribꝫ
mandans Vos detuliſtis ciphum domini mei in quo
augurari ſolebat Ciphus eſt diuina ſcriptura vbi
eſt potus ſapientie In hac augurat̄ ſapiens. quia
ibi videt futura. id eſt celeſtia Sequitur Salmon
id eſt ſenſibilis Poſtq̄ꝫ em̄ aliquis ſtudet in diuina
ſcriptura fit ſenſibilis id eſt diſcernens guſtu rati
onis quid bonum. quid maluꝫ. quid dulce. quid ama
rum Sequitur Booz id eſt fortis. inſtructus enim
in ſcripturis fit ad omnia aduerſa toleranda fortis.
¶ Criſ. ſuper matheum Iſte autem fortis eſt fili⁹
Raab id eſt eccleſie Raab enim interpretatur lati
tudo vl̄ dilatata. quia em̄ ex omnibus finibus terre
vocata eſt eccleſia gentium latitudo appellatur.
¶ Rabanus Sequitur Obeth id eſt ſeruitus. non
enim ydoneus eſt ad ſeruitutem niſi qui fortis eſt. q̄
ſeruitus generatur ex Ruth id ē ꝯfeſtināta. opor
tet em̄ promptum eſſe ſeruum nō pigrum ¶ Criſ.
ſuper matheum Hunc autem qui diuicias ⁊ nō mo
res pulcritudinē ⁊ non fidem ⁊ quod in meretricibꝫ
querī ſolet. hoc in coniugibus optant. non generāt
ſubditos filios vel ſibi vel deo ſed ꝯtumaces ⁊ cō
tra ſe ⁊ ꝯtra deū vt filij eorū ſint penadigna iſti gi
oſitatis eorum. Iſte obeth genuit Jeſſe. id eſt refri
gerium. Nam quicūqꝫ eſt ſubditus deo ⁊ parētibꝫ
ſuis. tales filios generat deo pſtante a quibus refri
geratur. ¶ Glo. Vel ieſſe id eſt incenſum. Si eniꝫ
ſeruimus ex amore ⁊ timore. erit deuotio in corde q̄
ex igne ⁊ deſiderio cordis ſuauiſſimū icenſū offert
deo Poſtq̄ꝫ aūt aliquis idone⁹ eſt ſeru⁹ ⁊ ſuauiſſimū ſacri
ficium deo factus Sequitur vt ſit Dauid id eſt ma
nufortis qui contra hoſtes fortiter dimicauit. ⁊ ido
neos tributarios fecit Similiter ipſe debet carnales
id eſt homines verbo ⁊ exemplo deo ſubiugare.

David autem rex
genuit ſalomonem ex
ea que fuit urie. Salo
mon autem genuit ro
boam. Roboam auteꝫ
genuit abyam. Aby
as autem genuit aſa.
Aſa autem genuit io
ſaphat.

¶ Gloſa. Secundi
quadrideuarij genera
tionis ſeriē euāgeliſta
decurrit que a regibꝫ
continetur ⁊ ideo a da
uid incipit qui primus
in tribu iude regnauit
dicēs dauid aūt rex ge
nuit Salomonem ex
ea que fuit Urie.
¶ Aug. de con. euan.
Quia enim in genera
tionibus Mathei ſigni
ficatur noſtrorum ſu
ſceptio peccatorū. ideo ipſe a Dauid per Salomonē
deſtendit in cuius matre ille peccauit. Lucas vero
a Dauid p Nathan aſcendit. per quem prophetā
deus peccatum illius expiauit. quia in generationi
bus Luce ſignificatur abolitio peccatorum ¶ Aug.
in libro retract. Dicendum tamen fuit per cuius
nominis prophetā ne putaretur idem fuiſſe homo
cum alter fuerit quāuis ⁊ ipſe hoc nomīe vocaret.

¶ Remig᷒. Querendum eſt autem quare euange
liſta berſabee ꝓprio nomīe non noīauit ſicut ceteras
mulieres. qḋ ideo ē. quia cetere mulieres quāuis re
prehenſibiles fuiſſent. tamē laudabiles fuerūt vir
tutibus. Berſabee vero non ſolum fuit conſcia
adulterij. ſed etiam homicidij mariti ſui. ⁊ ideo ꝓprio
nomīe eā non nominauit in genealogia dn̄i. ¶ Glo.
Tacet etiam nomē berſabee vt noīando vriam redu
cat ad memoriam illud maximū ſcelus qḋ in eū fecit
dauid. ¶ Ambro. ſup lucam. At vero ſanctus dauid
in eo ē precellencior ꝗ hominē ſeipſe ꝯgnouit ⁊ cō
miſſum ſup aſrepta vrie vxore peccatū. penitencie
putauit lacrimis abluendum oſtendens nobis nemi
nē ꝓprie virtuti debere confidere. Habemus enī ad
uerſarium magnum qui vinci a nobis ſine dei fauore
nō poſſit ⁊ plm̄ in illuſtribus viris grauia peccata
repies. vt. q. homies temptationi potuiſſe ſuccum
bere cognoſcas ne virtutib᷒ egregijs pluſq̄ꝫ hoies
crederēt. ¶ Criſ. ſr̄ ma. Salomō aūt interp̄tat̄ paci
ficus. qm̄ omnib᷒ ī circuitu gentibus pacificatis et
tributa reddentibus pacificum habuit regnum. Sa
lomon autem genuit roboam. Roboam interp̄tatur
multitudo populi. Multitudo enī mater ē ſedicōis
quia qḋ a multis petit̄ plerūq̄ꝫ manet ivindicabile.
Paucitas aūt magr̄a ē diſcipline. ſequit̄. Roboam
aūt genuit abyam. Abyas aūt genuit aſa. Aſa aūt
ge. ioſaphat. Ioſaphat aūt ge. ioram. Ioram autem
ge. oziam. ¶ Iero. In quarto aūt regum volumine
legim᷒ de ioram ochoſiam fuiſſe generatum. Quo
mortuo. ioſabeth filia ioram regis ſoror ochoſie tu
lit ioas filium fratris ſui ⁊ eum internecōni que exē
cebatur ab athalia ſubtraxit. cui ſucceſſit ī regnū
filius eius amaſias. poſtq̄ꝫ regnauit filius eius aza
rias qui appellatur ozias. cui ſucceſſit ioathan fili᷒
eius. Cernis ergo ꝙ ſm̄ fidem hyſtorie tres reges
ī medio fuerunt quos euangeliſta p̄termiſit. Ioram
q̄ꝫ ñ genuit oziā ſm̄ ochoſiā ⁊ rliq̄s q̄s nūerauim᷒
verū quia euāgeliſte ꝓpoſitū erat tres theſſera deca
des in diuerſo temporis ſtatu ponere ⁊ ioram generi
ſe miſcuerat impiiſſime iezabel. idcirco vſq̄ ad ter
ciam generatiōem eius memoria tollitur ne ī ſancte
natiuitatis ordine poneret̄. ¶ Hylarius. Purgata
vero labe familie gentilis iam regalis in quarta ge
nerationum conſequēcium origo numerat̄. ¶ Criſ.
ſup math. Qr̄ aūt ſpūſſanctus p ꝓphetam ꝯteſtat᷒
ē dicēs vt diſp̄deret omnē maſculū de domo achab
⁊ iezabel impleuit yeu filius namſi accepit ꝓmiſſiōē
vt vſq̄ ad quartam generatiōē ſederent filij eius ī
ſede regni ſup iſrael. Quanta ergo benedictio facta
ē ſup yeu qui vindictam fecerat ſup domū achab:
tanta eſt maledictio ſup domū ioram ꝓpter filiā iniq̄
achab ⁊ ieſabel. vt vſq̄ ad quartam generationem
precidat̄ filij eius de numero regum ⁊ ſic peccatum
eius deſcendit in filios eius. ſicut fuerat ſcriptum.
Reddam peccata patrū in filios vſq̄ ad terciam ⁊
quartā generationem. videte ergo q̄ꝫ piculoſum eſt
inire coniugia ex genere impiorū. ¶ Aug. de. q. no. ⁊
ve. ſtam. Vel non inmerito ſublati ſūt de numero cete
rorum ochozias. ioas ⁊ amaſias: ſic enī horū cōtinu
auit impietas: vt nullum interuallum haberet. Sa

lomon autem merito pr̄is dimiſſus in regno ē. Ro
boam aūt merito filij. Illi aūt tres maligne agentes
erasi ſunt. Ad pdicionem ēm generis exemplum eſt
qn̄ iugiter malignitas pandit̄. Sequit̄. Ozias autē
ge. ioathan. Io. aūt ge. achas. Achas aūt ge. ezechiā.
¶ Glo. Cui cum eſſet ſine liberis dictū ē diſpone
domui tue q̄a moriens. ideo fleuit non ꝓpter longio
rem vitā cum ſciret inde placuiſſe ſalomonē deo. ꝙ
nō petiſſet ampliores annos. Sed quia dubitabat
ne ꝓmiſſio dei ñ ipleretur cū ſe ſciret eſſe de dauid
p quā oportebat venire xp̄m ⁊ ipſe erat ſine liberis
Sequit̄. Ezechias aūt ge. manaſſen. Ma. aūt gen̄.
amon. Amon aūt ge. ioſiam. Ioſias aūt ge. iecho.
⁊ fr̄es eius in tranſmigratione babilonis. ¶ Criſ.
ſup math. Sed non ſic poſitum ē in li. regnorū. Vbi
talis ē ordo. Ioſias genuit eliachim: poſtea uocatū
ioachim. Ioachim aūt ge. iechoniam. Sed ioachim
ſublatus ē de numero regum. quia non popul᷒ dei
cōſtituerat eum ī regnum: ſed pharao p potentatū
Si enī iuſtum fuit vt ꝓpter ſolam cōmixtionem ge
neris achab tollerent̄ tres reges de numero regum
quare non erat iuſtū vt ſimiliter tolleret̄. ioachim
quē pharao vi hoſtili fecerat regē; ⁊ ſic iechonias
qui eſt filius ioachim nepos autem ioſie ſublato pa
trē de numero regum ipē poſitus ē pro eo quaſi fi
lius ioſie. vel aliter ¶ Iero. Sciamus iechoniā pri
orem. ipſum eſſe q̄ꝫ ⁊ ioachim. Scd̄m autem filiū
non patrem. quorum prior p k. ⁊ M. Secundus
p chy. ⁊ n. ſcribit̄. qḋ ſcriptorū vicio ⁊ longitudīe
tempū: apud grecos latinoſq̄ ꝯfuſū eſt. ¶ Amb.
Duos enī fuiſſe ioachim regnorū libri indicant. ſic
ſcriptum ē. Dormiuit ioachim cum pr̄ib᷒ ſuis ⁊ re
gnauit ioachim filius eius pro eo filius aūt ē cui ie
remias nomē impoſuit iechoniam. Et bene ſanctus
matheus a ꝓph̄a noluit diſcrepare vt non ioachim
ſed iechoniam nominaret. ſimul quia maiorem fructū
dn̄ice pietatis aſtruxit. generis enī nobilitatem dn̄s
ab hominibus non requiſiuit. ſꝫ de captiuis ⁊ pecca
toribus cōgrue naſci voluit qui remiſſionē veniebat
p̄dicare captiuis. Non ergo ſumpſiſſe alterū euan
geliſta ſꝫ vtrūq̄ ſignauit ꝙ vterq̄ iechonias dictus
ſit. ¶ Remig᷒. Sed queri poteſt quare dicat euāge
liſta eos natos in tranſmigratione cum nati fuiſſēt
añq̄ꝫ trāſmigratio fuerit facta. Ideo aūt dicit h̄ q̄a ad
h̄ nati ſūt ut regno toci᷒ ꝓpl̄i p ſuis ⁊ aliorū pcc̄is
captiui ducerēt. Et quia p̄ſcierat deus eos eſſe du
cendos captiuos: idcirco dixit eos natos in trāſ
migratione. De hijs autem quos ſanctus euāgeliſta
ī genealogia dn̄i ſimul ponit ſciendū quia aut ſimi
les fuerunt fama. aut infamia. Iudas ⁊ fratres eius
laudabiles fuerunt fama. Similiter phares ⁊ zaram
iechonias ⁊ fratres eius notabiles fuerūt īfamia
¶ Glo. Miſtice aūt dauid ē xp̄s qui goliam. i. dya
bolum ſupauit. vrias aūt. i. lux mea dicit̄. i. dyabol᷒
qui dicit. Similis ero altiſſimo cui eccl̄am ꝯiugatā
xp̄s de ſolario paterne maieſtatis ad amauit ⁊ pul
cram factam ſibi matrimonio copulauit vel vrias
eſt iudaicus populus qui p legem de luce gl̄atur. ſꝫ
huic xp̄s legē abſtulit quā d̄ ſe loq̄ docuit. Berſabee
aūt eſt puteus ſacietatis. i. abundācia gr̄e ſpiritual

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Remi. Vel berſabee interpretatur puteus ſeptimus ſiue puteus iuramenti per quod ſignificatur fons baptiſmatis ī quo datur donū ſpūs ſeptiformis ⁊ fit ibi adiuratio contra diabolum eſt ⁊ xp̄s Salamon pacificus ſcḋm illud apli. Ipſe ē pax nr̄a Eſt ⁊ roboam latitudo populi ſcḋm illud Multi venient ab oriente ⁊ ab occidente. ¶ Rabanus. vel impetus populi qui velociter populos conuertit ad fidem ¶ Remigi⁹. Ipſe eſt ⁊ Abia .i. pater dn̄s ſcḋm i᷒. vnus ē pater veſter qui in celis eſt. ⁊ iterū. vos vocatis me magr̄ ⁊ dn̄e. Eſt ⁊ Aſa id ē attollens ſcḋm i᷒. Ecce q̄ tollit peccata mundi. Eſt ⁊ ioſaphat .i. iudicans ſcḋm i᷒ om̄e iudiciū dedit filio Eſt ⁊ iozam id eſt excelſus. ſcḋm illud Nemo aſcendit in celum niſi qui de celo deſcendit Eſt ⁊ Ozias id eſt robuſtus domini. ſcḋm i᷒ fortitudo ⁊ laus mea dn̄s Eſt ⁊ Joachim conſūmatus vel perfectus. ſcḋm illud apli. finis legis xp̄us. ē ⁊ Achas conuertens. ſcḋm illud conuertimī ad me. ¶ Rabanus. vł comprehendens. quia nemo nouit patrem niſi filius. ¶ Remigius. eſt ⁊ ezechias fortis dn̄s. vel dn̄s confortauit. ſcḋm illud. Confidite q2 e⁹ vici mundū Ipſe ē Manaſſes obliuioſus ſiue oblitus ſcḋm i᷒ pctōꝝ vrōꝝ n̄ rcordabor apli⁹. ē ⁊ amon fidel̄ ſcḋm illud. Fidel̄ dn̄s in oībus verbis ſuis eſt ⁊ Joſias. vbi ē īcenſū dn̄i. ſcḋm i᷒. factus ī agonia prolixius orabat. ¶ Raba. Q2 vō īcenſū orationū ſignificat pſalmus teſtat̄ dicens Dirigat̄ orō mea ſicut incenſum in conſpectu tuo Vel dn̄i ſalus. ſcḋm i᷒ ſalus aūt mea ī ſempiternū erit. ¶ Remig. Ipſe Jechonias prepārās vł dn̄i preparatio. ſcḋm illud Si abiero ⁊ preparauero vob̄ locum ¶ Glo. Moraliter autē poſt dauid Sequit̄ Salomon q̄ īterpretat̄ pacific⁹ tunc eñ aliquis fit pacific⁹. motibus ſedatis illicitis ⁊ quaſi iam in eterna trāquillitate poſitus cum deo ſeruit ⁊ alios ad eum conuertit. Sequit̄ Roboam id eſt populi latitudo. poſtq̄ꝫ ei nō habet q̄d ī ſe vincat. amplecti alios docet ⁊ late populū dei ad ſuperna trahere ſecū. Sequit̄ Abia id eſt pr̄ dn̄s. Myſ.n. ſcḋm Tis poteſt ſe profiteri filium dei. ⁊ tunc eē Aſa id eſt attollens vt de virtute ī virtutem ad patrem ſuū aſcendit ⁊ tunc erit ioſaphat id eſt iudicans vt alios iudicet ⁊ a nemine iudicet̄. ita fit iozam id eſt excelſus quaſi in celeſtibus habitās Vnde efficitur. Ozias id ē robuſtus dn̄i. quaſi robur ſuū deo attribuēs ⁊ ī ſuo poſitō pſeuerās. ⁊ ſequit̄ Joachim .i. pfectus quia quotidie ī manus pficit. ⁊ ſic fit achas id eſt comprehendens. ex opatione eñ augmentatur agnitio. ſcḋm i᷒ Annūciauerūt opa dei ⁊ facta eius intellexerunt Sequit̄ ezechias .i. fortis dn̄s q̄a dn̄m fortem eſſe intelligit ⁊ ideo ī amorem eius cōuerſus fit Manaſſes .i. obliuioſus temporalia tradens obliuioni. ⁊ ex hoc fit amon .i. fidelis Qui eñ temporalia cōtemnit. neminē ī re ſua defraudat. ⁊ hic fit ioſias id ē ſalus. ē dn̄i ſecurē expectās ioſias ei ſalus dn̄i īterpretat̄

¶ Et poſt trāſmigrationē babylonis iechonias genuit ſalatiel. Salatiel autē genuit zorobabel. Zorob. autē genuit abiud. Abiud autem genuit elyachim. Elyachim autem genuit azor. Azor autem genuit ſadoch. Sadoch autem genuit achim Achim autem genuit eliud. Eliud autē genuit eleazar. Eleazar autē genuit mathan. Mathan autem genuit iacob.

¶ Criſ. ſup matheum Poſt tranſmigrationē inter priuatas perſonas primo ponit Jechoniā quaſi priuatū ⁊ xp̄m ¶ Ambroſiūs ſup lucam. de quo Jeremias dicit Scribe virum iſtum abdicatū qui non exurget ex ſemine eius ſedens in throno Dauid. Quō autem ex ſemine Jechonie nullus regnaturus dicitur p propheta Si enim xp̄s regnauit. ex ſeīe aūt iechonie xp̄us eſt propheta mentitus eſt Sed illic futuros ex ſeīe p⁹tos Jechonie n̄ negatur ⁊ ideo de ſemīe eius xp̄s ē ⁊ q̄ regnauit xp̄s nō contra prophetā eſt nō eñ ſeculari honore regnauit. Ipſe enim dixit. regnum meū n̄ eſt de hoc mundo Jechonias ergo genuit ſalathiel ¶ Criſ. ſuper matheum de Salathiel quidē nihil legimus vł boni vł mali. tamen putam⁹ eum ſanctum fuiſſe ⁊ in captiuitate aſſidue deum petiſſe p ipſa calamitate que ꝑurgerat iſrael. ⁊ ideo petitionem dei eum appellatam fuiſſe interpretat̄ eñ petit⁹ dei Salathiel autem genuit zorobabel qui interpretatur fluxio poſt poſita vł ex cōmixtione. Vel hic doctor Babilonie legitur. Si verum eſt neſcio quia ſacerdotale ⁊ regale genus mixtum ē in zorobabel. Forte g⁹ ꝓpt̄ h̄ dictū ē ex cōmixtiōe. p iſtū aūt zorobabel reuerſi ſunt filij iſrael in terram ꝓpriā quia cum contenderent tres pro ſua ſententia vicit zorobabel ⁊ pronūciata ē omnibus fortior veritas eſſe. ꝓpt̄ q̄d Darius conceſſit ei filios iſrael redire in ſua. ⁊ ideo recte ſecundum prouidentiam dei nominatus eſt zorobabel id eſt doctor Babilonie. Que eñ maior doctrina quam oſtendere veritatem dominatricem eſſe omnium rerum ¶ Glo. Sed hoc videtur eſſe cōtrarium generationi que legitur in paralipomenon. Dicitur enim ibi Jechonias genuiſſe Salathiel ⁊ phadaia. ⁊ phadaia zorobabel ⁊ zorobabel Moſollā Ananiam ⁊ Salomuth ſororem eorum Sed ſcim⁹ multa in Paralipomenon vitio ſcriptorum deprauata Vnde multe ⁊ indeterminate genealogiarū veniunt queſtiones quas iubet apoſtolus euitari. vel poteſt dici Salathiel ⁊ Phadaia eūdem eſſe quaſi binominū. vel ſalathiel ⁊ phadaia fr̄es eſſe ⁊ filios eı⁹ oē nois hūiſſe ⁊ hyſtoriographū ſecutum fuiſſe gn̄atōꝫ zorobabel filij phadaia nō zorobabel filij ſalatiel De Abiud vſq ad Joſeph nulla hyſtoria inueniē in paralipomenon Sed alij multi annales legūtur fuiſſe apud Hebreos qui dicebantur verba dierū de quibus Herodes dicit̄ Rex alienigena dicit̄ multos combuſſiſſe vt ordo regie ſtirpis cōfunderetur Et forſitan ioſeph nomina parentum ibi legerat. vł alio quoquo modo retinuerat. vnde euāgeliſta ſeriem iſtius generationis ꝓcurerat ſcire Notandum tñ q̄ prior iechonias dn̄i reſurrectio ſequēs dn̄i preparatio d̄. verū ꝑ autem cōuenit dn̄o xp̄o qui dicit

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Ego ſum reſurrectio ⁊ uita Et vado pare vobis lo
cum Salatiel .i. peticio mea deus illi conuenit q̃ dicit
Pater ſancte ſerua quos dediſti michi · ¶ Remigi⁹.
Eſt etiam zorobabel .i. magiſter ↄfuſionis ſm illud
Magiſter veſter cum peccatoribꝫ ⁊ publicanis mã
ducat · Ipſe eſt abiud id eſt pater meus iſte ſm illud
pater ego ⁊ vnum ſumus Eſt ⁊ elyachim .i. deus re
ſuſcitans ſecundum illud · Ego reſuſcitabo illum
ĩ nouiſſimo die · Eſt ⁊ azor .i. adiutus ſm illud Qui
me miſit mecum eſt Ipſe ē ⁊ ſadoch .i. iuſtus ſiue iu
ſtificatus ſm illud · Traditus ē iuſtus ꝓ iniuſtis · ē
⁊ achim .i. frater meus iſte ſm illud · Qui fecerit vo
luntatem pr̃is mei meus frater ē · Eſt etiam elyud .i.
deus meus iſte ſm illud · Deus meus ⁊ dñs meus ·
¶ Glo. Eſt ⁊ eleazar .i. deus meus adiutor me⁹ ſm
illud · De⁹ meus adiutor meus · Eſt ⁊ mathan .i. do
nans vel donatus ſm illud · Dedit dona hominibus · ⁊
ſic deus dilexit mũdum: vt filium ſuũ vnigenitũ da
ret · ¶ Remig · Eſt ⁊ iacob .i. ſupplantans · q̃a nõ ſo
lum ipſe ſupplantauit dyabolum · ſꝫ ⁊ huiuſmodi po
teſtatem ſuis fidelibus dedit ſm i° · Ecce dedi vobis
poteſtatem calcãdi ſupra ſerpentes · Eſt ⁊ ioſeph .i.
apponens ſm illud · Ego veni vt vitam habeant ⁊
abundancius habeant ¶ Rabanus mor · Sed vide
amus quid moraliter iſti pr̃es ſignificent · quia poſt
iechoniam qui dr̃ preparatio dñi ſequitur ſalatiel .i. pe
ticio mea deus · Qui em̃ preparatus eſt non petit niſi
ſolum deum · Sed iterꝫ fit zorobabel .i. magiſter babi
lonis .ſ. terrenorꝫ hoim quos facit cognoſcere de do
q̃a pr̃ ē qđ ſonat abiud · ⁊ tũc ille popul⁹ reſurgꝫ
a vicijs · vnde ſequit̃ elyachim qui reſurrectio inter
pretatur ⁊ idem ad bene operandum adiutus qđ ſonat
azor ſic zadoch .i. iuſtus · Et tunc fidelis per dilectio
nem proximi: ipſe eſt frater me⁹ quod ſonat achim
⁊ ꝑ dilectionem dei dicit deus meus qđ ſonat eliud
Et ſequitur eleazar .i. deus meus adiutor quia reco
gnoſcit deum ſuum adiutorem · Ad quid aũt tendit
oſtendit mathan · qui dr̃ donũ vel donans · Expectat
em̃ deum datorem · ſicut aũt luctatus eſt in principio
⁊ vicia ſupplantauit · ſic ⁊ in fine vite qđ ad iacob p
tinet · ⁊ ſic puenit ad ioſeph .i. ad augmentũ virtutũ ·

¶ Iacob autem ge/
nuit ioſeph virum ma
rie De qua natus eſt
Jheſus qui vocatur
chriſtus.

¶ Glo. Poſt omnes
generationes patrum
ponit vltimo generaci
onem Joſeph viri ma
rie ꝓpter quã om̃s alie
introducuntur dicens
Jacob aũt genuit io
ſeph ¶ Jeronim⁹ · Hunc locum obicit nobis iulia
nus auguſtus diſſonancie euãgeliſtarum cur euãge
liſta matheꝰ ioſeph filiũ dixit iacob ⁊ lucas filiũ eũ
appellauerit hely non itelligens ↄſuetudinẽ ſcriptu
rarum ꝙ alter ſm naturã alter ſm legem ei pr̃ ſit ·
Scimus em̃ hoc ꝑ moyſen deo iubente pceptum: ut
ſi frat̃ aut ꝓpinqu⁹ abſq; liberis mortu⁹ fuerit: ali⁹
eius accipiat vxorem ad ſuſcitãdum ſemen fratris
vel ꝓpinqui ſui · Sup hoc affrican⁹ tempũ ſcriptor
⁊ euſebius ceſarienſis plenius diſputauerũt ex
eccliaſtica hyſtoria · Mathan em̃ ⁊ melchi diuerſis
temporibus de vna ex eadem q; vxore eſta noĩe ſingu
los filios procreauerũt · quia mathan qui ꝑ ſalomo
nem deſcendit vxorem eam primũ cepat · ⁊ relicto
filio vno iacob nomie: defunctus ē poſt cu⁹ obitum
q̃m lex viduam alij viro ñ vetat nubere melchi qui
ꝑ nathan genus ducit cum eſſet ex eadem tribu ſꝫ
nõ ex eodem genere relictam mathe accepit vxo
rem · ex qua ⁊ ipſe ſuſcepit filium noĩe hely · ꝑ quos
ex diuerſo patrꝫ gñe efficiunt̃ iacob ⁊ hely vterini
fratres · Quorꝫ alter .i. iacob fratris hely ſine libe
ris defuncti vxorem ex mandato legis accipiẽs ge
nerauit ioſeph natura quidem germis ſuum filium
ꝓpt̃ qđ ⁊ ſcribit̃ iacob aũt genuit ioſeph ſm leges vo
pceptum hely efficitur filius cuius iacob quia ſup
erat ad ſuſcitandum fratris ſemen acceperat ⁊ ꝑ hoc
recta inuenit̃ atq; integra generatio ⁊ ea quã math⁹
enumerat ⁊ ea quã lucas qui legalem ſucceſſionem
que velut adoptione quadam erga defunctos cõſtat
competenti ſatis ꝑ hoc deſignauit iudicio · obſeruans
ne omo in huiuſmodi ſucceſſionibus genuiſſe aliquẽ noĩa
ret · ¶ Aug · de cõſen · euan · Comodius em̃ filius ei⁹
dictus eſt a quo fuerat adoptatus q̃ꝫ diceret ab illo
genitus cuius carne non erat natus · Matheus aũt
dicens Abraham genuit yſaac ⁊ in hoc pſeuerans
donec diceret Jacob genuit ioſeph · ſatis expꝛeſſit ad
eum prẽm pduxiſſe ſe ordinem generancium a quo
ioſeph non adoptatus ſꝫ genitus erat quãq̃ꝫ ſi etiaꝫ
lucas genitum diceret ioſeph ab hely nec ſic nos hoc
verbum pturbare deberet neq; em̃ abſurde quiſq̃ꝫ
dr̃ non carne ſꝫ caritate genuiſſe quẽ filium ſibi ad
optauerit ¶ Ex eccliaſtica hyſtoria · Hec aũt nõ no
bis ad ſubdolum reperta aut abſq; vllis auctoribus cõ
mẽdata ſunt ſꝫ ipſi ſaluatoris nr̃i ſm carnem ꝓpinq̃
ſeu ſtudio tanti ſeminis demonſtrandis ſeu edocendi ·
que ſcđm veritatem geſta ſunt · hec tradiderunt
¶ Aug · de conſen · euan · Merito aũt lucas qui nõ
ab inicio euãgelij ſui ſed ab optimo xp̃i generatões
enarrat tanq̃ꝫ ſacerdotem in expiandis peccatis ma
gis aſſignatis adoptionis originem ipſe ſuſcepit · q̃a
ꝑ adoptionem efficimur filij dei credendo in filium
dei Per carnalem vero generationem quã math⁹
pſequitur filius dei potius ꝓpter nos filius hominis
factus eſt · Satis aũt oſtẽdit lucas ſe dixiſſe ioſeph
filium hely q̃a illi fuerat adoptatus cum ⁊ adam fi
lium dei dixerit qui ꝑ gr̃am quã poſtea peccando
amiſit tanq̃ꝫ filius ĩ paradiſo conſtitutus fit ¶ Criſ.
ĩ omel · Poſitis ergo ꝓ genitoribus vniuerſis ⁊ fi
niens in ioſeph addit virum marie monſtrans ꝙ
ꝓpter illam ⁊ hunc in genealogia poſuit ¶ Jero ·
Cum aũt virum audieris · ſuſpicio tibi non ſubeat
nupciarum: ſed recordare cõſuetudinis ſcripturarũ
ꝙ ſponſi viri ⁊ ſponſe vocant̃ vxores · ¶ Genadi⁹
ĩ eccliaſticis dogmatibꝫ · Natus eſt aũt dei filius
ex homie .i. ex maria ⁊ nõ ꝑ hoiem .i. non ex viri co
itu ſicut ebion dicit vnde ſignãter ſubdit · de qua na
tus eſt ihs ¶ Aug · ꝯ hereſibus · Quod eſt ↄtra va
lentinum qui dicit xp̃m nihil aſſumpſiſſe de virgĩe
ſed ꝑ illam tanq̃ꝫ per riuũ aut fiſtulam tranſiſſe ·
¶ Aug ꝯ fauſtum · Cur aũt carnem ex vtero feĩe
aſſumere voluerit ſũma cã hui⁹ penes ipſum ē ſiue
ꝙ vtrumq; ſexum hoc modo honorãdum indicauit

aſſumēdo formam viri ⁊ naſcendo de femina ſiue aliqua alia cauſa quam non temere dixerim. ¶ Aug de queſtio. noui ⁊ veteris teſt. Quod autem per olei vnctionem preſtabat deus hijs qui in reges vngebantur hoc preſtitit ſpūſſanctus homini xp̄o addita expiatione qua natus eſt chriſtus eſt appellat᷒. Et hoc eſt quod dicitur. Qui vocatur chriſtus ¶ Aug. de con. euan. Non tamē erat fas ut eū ob hoc a coniugio marie ſeparandum putaret ꝙ nō ex eius concubitu. ſed virgo pepent xp̄m. Hoc enim exemplo magnifice inſinuatur fidelibus coniugatis etiā ſeruata pari cōſenſu continentia. poſſe permanē coniugium non permixto corporis ſexu. ſed cuſtodito mentis affectu. preſertim quia naſci eius filius potuit. ſine vllo cōplexu carnali ¶ Aug. de nup. ⁊ concup. Omne autem nuptiarum bonum impletum eſt in illis parentibus xp̄i. fides proles ⁊ ſacramentum prolem cognoſcimus ipſum dominum. fidem quia nullum adulterium. ſacramentū quia nullum diuortium ¶ Jeronim᷒. Querat autem diligens lector ⁊ dicat cum ioſeph non ſit pater domini ſaluatoris. quid pertinet ad dominū generationis ordo deduct᷒ vſqꝫ ad ioſeph Cui reſpondebim᷒ primo non eſſe cōſuetudinis ſcripturarū vt mulierū in generationibus ordo texat. Deinde ex vna tribu fuiſſe ioſeph ⁊ mariam vnde ex lege eam accipere cogebatur ut propinquam. ⁊ qd̄ ſimul cēſentur in Bethleem vtde vna videlicꝫ ſtirpe gnāti. ¶ Aug. de nup. ⁊ concu. Fuit ⁊ ſeries generatōis vſqꝫ ad ioſeph pducēda ſiue in illo coniugio virili ſexui vtiqꝫ peccatorū peccatori fieret iniuria cū vitari nihil deperiret qꝛ ex ſeie dauid erat ⁊ ioſeph ⁊ maria ¶ Aug Contra fauſtū Nos autem credimus etiam mariam fuiſſe in cognatione dauid. qꝛ eis ſcripturis credim᷒ que verūqꝫ dicunt ⁊ xp̄m ex ſemine dauid ſcd̄m carnem ⁊ eius matrem mariam nō cum viro cōcumbendo. ſed virginē ¶ Ex geſt. conſi. eph. cauēdus autem ē ⁊ hic Neſtorij error qui ſic dicit cum diuina ſcriptura dictura eſt aut natiuitatē xp̄i que ex maria virgine eſt aut mortem nuſqꝫ videtur ponens de᷒. ſꝫ aut xp̄us aut filius aut domin᷒ qm̄ hec tria naturarū ſūt ſignificatiua duarum aliqñ quidē huius aliquādo vero illius. aliquando autē ⁊ illius ⁊ iſtius. Accipe autem ad hoc teſtimoniū Jacob genuit ioſeph virum marie de qua natus eſt ieſus qui dicitur xp̄᷒ Deus enī verbum ſcd̄a ex muliere non eguit natiuitate. ¶ Aug. Contra felicianum. Sed nō alius dei ⁊ alius hominis. ſed idem xp̄us dei ⁊ hominis filius fuit. Et ſicut in vno homine aliud animus ⁊ aliud corpus ſic in mediatore dei ⁊ hominum aliud dei filius aliud hominis filius fuit. vnus tamen ex vtroqꝫ xp̄us dominus fuit. Aliud in quam ꝓ diſcretione ſubſtantie. non alius ꝓ vnitate perſone. Sed obijcit hereticus neſcio quomodo natum dicentes ex tempore quem coeternum patri dicimus iam fuiſſe. naſci enī ē velut quidam motus rei nō exiſtētis antequā naſcitē id agens beneficio natiuitatis vt ſit. Quo colligitur eum qui erat naſci non potuiſſe ſi naſci potuit non fuiſſe. ad qd̄. ¶ Aug. Fingamus ſicut pleriqꝫ volunt eſſe ī mūdo animā generalem. que ſic ineffabili motu ſemina cuncta viuificet. vt nō ſit cōcreta cū genitis. nempe cū hec ī vterū paſſibilē materiam ad vſus ſuos formatura peruenerit. vnā facit ſecū eſſe pſonā eius rei quā nō eandē ſubſtantiā ⁊ fit operāte aīa ⁊ patiente mā ex duabꝰ ſubſtātijs vnus hō cū aīa aliud doceāt aliud caro. ſic animam naſci fatemur ex vtero qꝫ ad vterū venientem vitā dicimus contuliſſe ꝯcepto. Naſci inquā ex mr̄e dicitur ex hac ſibi corpus aſſumere ī q̄ naſci poſſet. non quia anteqꝫ naſceret quantū ad ſe attinet ipſa penit᷒ nō fuiſſet. Sic g° imo multo īcomꝑhenſibilius ē atqꝫ ſublimius. natus ē ſuſceptōe pfecti hoīs de mr̄e filius dei q̄ ꝑ oīpotentiā ſingularē oībꝫ gētibus ē cā naſcēdi

Omnes ergo generationes ab abrahā uſqꝫ ad dauid generationes. xiiii. Et a dauid uſqꝫ ad tranſmigracionē babylonis generationes. xiiii. ⁊ a trāſmigratiōne babylonis uſqꝫ ad xp̄m generationes. xiiii.

¶ Criſ. ſuꝑ matheum Poſitis gñationibus ab abraham vſqꝫ ad xp̄m eas in tres ptes diuiſit ꝑ gñatiōes xiiij. q̄a ter completis. xiiij. gñatiōnibus mutatus ē in iudeis ſtat᷒ hoīm ab abrahā enī vſqꝫ ad dauid fuerunt ſub iudicibꝰ ā dauid vſqꝫ ad tranſmigratiōē babilonis ſub regibꝰ a trāſmigratiōe vſqꝫ ad xp̄m ſub pontificibꝰ. Hoc ergo vult demonſtrare. ſicut ſemꝑ completis. xiiij. gñationibꝰ mutatus ē hoīm ſtatus ſic cōpletis. xiiij. gñationibꝰ a tranſmigratione ad xp̄m. neceſſe ē vt a xp̄o mutari ſimiliter hoīm ſtatū. quod ⁊ factum eſt. poſt xp̄m enī oēs gentes ſub vno xp̄o iudice rege ⁊ pontifice acti ſunt. vn̄ qꝛ iudices Reges ⁊ pontifices xp̄i dignitatē pfigurabāt. ſemꝑ pncipia eorū in figura fuerūt xp̄i Primus iudicū ihs Naue primus regum dauid. primus pontificum ihs filius Joſedech. hos in figura xp̄i fuiſſe dubitat nemo. ¶ Criſ. iome. vel iō ī tres ptes diuiſit oēs gñationes demōſtrās ꝙ neqꝫ ī regimie trāſmutato facti ſunt meliores. ſ. ſub iudicibꝰ regibꝰ principibus ⁊ ſacerdotibꝰ ī eiſdē pmāſerūt malis. ꝓpter qd̄ ⁊ captiuitatē babilonis ꝯmemorat. manifeſtās ꝙ neqꝫ ex hoc ſūt correcti. deſcenſus aūt ī egiptū non meminit quia egiptios nō adhuc timebāt. ſicut aſſirios vel parthos. ⁊ q̄a illud erat antiquū hoc aūt recens ⁊ quia illuc nō ꝓpter peccata deducti ſūt ſic in babilonē ¶ Ambro. ſuꝑ lucā. Illud aūt nō pretermittendū putamus ꝙ a dauid tpibꝰ vſqꝫ ad iechoniā cū. xvij. fuerint rēges iudee xiiij. gñationes matheus poſuit. Oportet aūt cognoſcere poſſe ptes eē ſucceſſiōes. paucioreſ gñationes. pōt enī diutius viuere aliq̄s ⁊ ſero gñare aut certe penit᷒ exortes gñatiōis exiſtē. itaqꝫ nō q̄ regū eadem gñationū tēpa ¶ Glo. vl̄ poteſt dici tres reges eē ꝑtermiſſos vt ſupius dictū ē ¶ Ambro. ſuꝑ lucā Rurſus autē cum a iechonia vſqꝫ ad ioſeph generatiōes. xij. computent poſtea xiiij. gñationes deſcriptas eſſe commemorauit. ſꝫ ſi diligenter adūtas. hic q̄ xiiij. generationū poteris īuenire ratonē duodecī enim a Joſeph numerātur xiij. eſt chriſtus

Duos aūt ioachim hoc ē duos iechonias fuiſſe hyſ
ſtoria indicat patrem ⁊ filium. Nō ergo ſuppreſſit
alterum euangeliſta ſʒ vtrūq; ſignauit ita addito in
nozi iechonia generationes xiiij. computantur. ¶
¶ Criſ. ſup math. Ut vnꝰ iechonias bis numerat
in euāgelio. ſemel ante tranſmigrationem itez aūt
poſt tranſmigrationē. Hic aūt iechonias cum eſſet
vnus: duas habuit conditiones. fuit em̄ ⁊ rex ante
tranſmigrationem. q. rex factus a populo dei factus
eſt ⁊ priuatus poſt tranſmigrationem. Ideo ante
tranſmigrationem numerat inter reges. q. rex pꝰ
tranſmigrationem aūt inter priuatos. q. priuatus
¶ Aug. in li. de conſen. euā. Uel ideo vnus in illis
ꝑ genitoribus bis numerat. i. iechonias ā quo facta
ē quedā i extraneas gentes deflexio qm̄ i babiloniā
tranſmigratus ē. vbi aūt ordo a rectitudine flectit
vt eat in diuerſum tanq̄ʒ angulum facit. Illud aūt
ꝙ in angulo eſt bis numeratur. Et hoc ipm̄ iam ꝑ
figurat xp̄m a circūciſione ad preputiū migratuꝝ
⁊ lapidē angularē futurꝫ. ¶ Remig. Ideo aūt. xiiij.
poſuit generationes quia denarius ſignat decalogū
quaternarius vero quatuor libros euangelij. vnde i
hoc oſtendit concordiā legis ⁊ euangelij. Ideo etiā
quaterdenarium numerum triplicauit vt oſtenderz
qꝫ ꝑfectio leg. ꝓphie ⁊ grē fide ſācte trinitatis ꝯſiſtit
¶ Glo. Uel i hoc numero ſeptiformis grā ſpiritꝰ
ſancti ſignatur. Hic em̄ numerꝰ ex. vij. conficitur.
Qꝫ aūt geminatur: ſignat grām ſpūſſancti corpi ⁊
aīe eſſe neceſſariam ad ſalutem. Hic ergo hec gene
ratio diuidit in tres tḣeſſere decades. prima eſt ab
abraham vſq; ad dauid ita ꝙ dauid ibi includitur.
Sed ſcda a dauid vſq; ad tranſmigrationē. ita ꝙ
dauid ibi n̄ includit ſed trāſmigratio ſub eo ꝯtinet
tercia ē a trāſmigratione vſq; ad xp̄m in qua ſi dis
camus iechoniam bis numeratū. trāſmigratio īclu
ſa eſt. In prima ſignant hoies an̄ legem i qua quoſ
dam hoies naturalis legis iuenies. ſ. abrahā yſaac
⁊ iacob ⁊ oīs vſq; ad ſalmon. In ſecūda ſignantur
homies ſub lege. Oīs em̄ q̄ i ea iuenimt ſub lege
fuerunt In tercia hoies grē quia terminat ad xp̄m
qui grē dator fuit. In qua etiam liberatio a captiuiꝫ
tate babilonie facta ē ſignificās liberationem a cap
tiuitate dyaboli ꝑ xp̄m factā ¶ Aug. d̄ ꝯſen. euā. Cū
aūt quaterdenas gn̄acōes trib; diſtinxiſſet articulis
non tamē eas dixit i ſūma vt diceret. Fiunt omnes
xlij. vnus em̄ i illis ꝓ genitoribus bis numerat. ſ.
iechonias. Hic ergo non. xlij. qꝺ faciunt ter. xiiij.
ſed ꝓpter vnum bis numeratum. xl. et vna generaſ
tiones fiunt. Matheus ergo qui regiam in xp̄o con
ſtituerat inſinuare ꝑſonam excepto ipo xp̄o. xl. ho
mines in generationū ſerie numerauit. Numerus
em̄ iſte illud tempꝰ ſignat quo i hoc ſeculo regi nos
oportet a xp̄o ſm̄ diſciplinā laborioſam quā ſignat
illa virga ferrea de qua in pſal. legit. Reges eos in
virga ferrea. Qꝫ aūt numerus iſte hanc temꝑalem
vitam terrenamq; ſignificet. Illa interim cā de pro
ximo occurrit ꝙ ⁊ tempa annoꝝ quadripartitis vici
bus currunt ⁊ mundus ipe quatuor ꝑtibus termiā
tur ab oriente ⁊ occidente aquilōe ⁊ meridie. xl. aūt
quater habēt. x. Porro ipa. x. ab vno vſq; ad qua

tuor ꝓgrediente numero ꝯſummant. ¶ Glo. Uel
denarius ad decalogum refertur quaternarius ad
preſentem vitam que ꝑ quatuor tempa tranſit. vel
ꝑ. x. vetus teſtamentū. ꝑ quatuor nouū. ¶ Remig.
Siquis autem voluerit dicere ꝙ ſunt. xl. due gene
rationes quia non ē vnus iechonias ſʒ duo dicendū
ē ꝙ ⁊ iſte numerus congruit ſancte eccl̄ie. Naſcit
em̄ a ſeptenario ⁊ ſenario. Nam ſexies. vij. xl. duo
fiunt. Senarius refertur ad laborem. ſeptenarius
vero ad requiem.

¶ Christi autem ge/
neratio ſic erat. Cum
eſſet deſpōſata mater
eius maria ioſeph an/
teq̄ꝫ cōuenirent inuen
ta eſt in vtero habens
de ſpiritu ſancto.

¶ Criſ. ſup Math.
¶ Quoniam ſupius
dixerat. Iacob autem
ge. ioſeph cui deſpon
ſata maria genuit ihm̄
ne aliquis audiendum
eſtimaret ſic eē xp̄i na
tiuitatem quō precedē
cium patrum ipe ordi
nem narrationis ſuc ꝯ
cidens dicit xp̄i aūt generatio ſic erat. Acſi dicat ge
neratio quidem eorum quos expoſuimus patruꝫ ſic
fuit queadmodum retuli. xp̄i aūt generatio nō ita
ſed ſic erat. Cum eſſet deſponſata. Criſ. in omel.
quaſi em̄ aliquid nouū dicturꝰ ꝓmittit modum ge
nerationis dicere ne audiens virum marie cōmunī
extimes natū eſſe lege nature. Remig. Poteſt etiā
ad ſupiora referri hoc modo. Hic erat xp̄i generaᵒ
Sicut dixi id eſt Abraham ge. yſaac. ⁊c. ¶ Iero.
Sed quare non de ſimplici virgine ſʒ de dſpōſata cō
cipitur. Primū vt ꝑ generationē ioſeph origo ma
rie monſtraret. Secundo ne lapidaret a iudeis vt
adultera. tercio vt in egiptum fugiens haberet ſola
tium mariti. Martir etiam ignaciꝰ quartā addidit
cām vt ꝑtus eiꝰ q̄ꝫ eius celaret a dyabolo dū eū
putat non de virgine ſed de vxore generatum ¶
¶ Criſ ſup math. Ideo aūt deſponſata ⁊ domi haſ
bita. Nam queadmodum in ea que in domo habita
viri concipit intelligit conceptio naturalis. ita in ea
que extra domū ꝯcepit eſt ſuſpecta ꝯiunctio ¶ Iero.
ꝯtra heluidiū. Sciendum aūt ꝙ heluidiꝰ quidā hō
turbulentus accepta materia diſputandi blaſphe
mare contra dei matrem incepit cuius prima ꝓpō
fuit matheus loquitur ſic. Cū eſſet deſponſata. ecce
inquit habes deſponſatam non cōmēdatam vt dicitis
⁊ vtiq; non ob aliud deſponſatam niſi quādoq; nupturā
¶ Origenes. Deſponſata quidem fuit ioſeph nō tn̄
in concupiſcentia iuncta. Mater eius inquit. mater
īmaculata. mater incorrupta mater itacta mater eiꝰ
Cuius eius mater eſt dei vnigeniti dn̄i regis oīm
plaſmatoris ⁊ redēptoris cunctoꝝ ¶ Cyril. Quid
em̄ videbit aliq̄s in ſancta v̄gine ꝑter alias mriēs ſi
dei mater non ſit ſʒ xp̄i vel dn̄i. vt neſto. rius dicit.
Nihil em̄ abſurdum eſt etiam ſi voluerit quis ma
trem vniuſcuiuſq; vnctoꝝ xp̄i nominare genitriſ
cem. Sola vero preter illas ſancta virgo ⁊ xp̄i ge
nitrix ſimul ⁊ dei genitrix intelligitur ac dicit. Ge
nuit em̄ non purum hoiem ſm̄ nos ſʒ incarnatū po
tius ⁊ hominē factum ex deo patre verbum ſʒ forſi
tan illud aīs. Hic mihi putas ne diuinitatis matrē

facta eſt virgo· Et ad hoc quoq dicim⁹ quia natū
ē ex ipſa dei ſubſtācia eius verbum ⁊ ſine principio
temporis ſemp exñs genitori In nouiſſimis aūt tem
poribus qñ caro factū ē hoc ē unitū carni animā ha
benti rationalē natū eciā dr̄ carnaliter p mulierē· aſ
ſimilat aūt quodāmō natiuitati que ſm nos hūc ſa
cramentū· mr̄es em̄ terrenoꝝ miſtrant nature coa
gulatam paulatim carnē ꝑficiendā ī ſpecie humana
Immittit aūt aīali ſpūm de⁹ Sed licet ſint iſte ſolū
modo terrenoꝝ corpoꝝ mr̄es· attamē ꝑinētes totū
aīal ⁊ nō ꝑtem peperiſſe dicunt· Tale autē aliquid
geſtum ꝯcepim⁹ ī gniacone Emanuel· natū enim eſt
ex p̄ris ſubſtancia dei verbū· quia vō carnē aſſūp
ſit· ꝓpriam eā faciens neceſſariū eſt confiteri q̄ na
tus ē ſm carnē p mulierem· Quia igit ⁊ deus vē
ē quō dubitabit quiſpiā ſanctā virginē dei dicē geni
tricem ¶ Leo papa in ſermo· de natiuitate· Nō aūt
te dei conceptus turbet· ꝑtus te nō confundat audi
tus qñ virginitas quicqd ē humani pudoris excu
ſat aut que hic verecundie leſio vbi miſt deitas cū
amica ſibi ſemꝑ integritate gloriāt· vbi ē interpres
angelus· fides pnuba· deſponſatio caſtitas· donatio
virtus· iudex conſciēcia· cauſa deus· conceptio inte
gritas· virginitas ꝑtus· virgo mater· ¶ Cirill· ad
ioh· Antiochenum· Sed ſi de celo ⁊ nō ex ipa ſanctū
corpus xp̄i factū eſſe diceremus vt Valentin⁹ quō
iā itelligeret dei genitrix maria· Nomē aūt mr̄is oſtē
dit cū ſubdit maria ¶ Beda ſup lucam· Interptat
aūt maria ſtella maris hebraice· domina ſyriace· q̄a
⁊ lucem ſalutis ⁊ oīm mundo edidit· Cui aūt deſpon
ſata fuerit oſtendit ſubdens ioſeph ¶ Criſ· ſup ma·
Ideo fabro lignario maria deſponſata erat quoniā
xp̄s eccleſie ſponſus oīm ſalutē hoīm operatur⁹ erat
p lignū crucis ¶ Criſ· ī omel· Qd aūt ſequit· anq̄
ꝯuenirent· non dicit anteq̄ duceret in domū ſponſi
etenī iam intus erat· Conſuetudo em̄ multotiēs ve
teribus erat ī domo deſpōſatas hr̄e qd ⁊ nūc quoq
fieri videtur ⁊ generi Loth intus cum ipo erant·
¶ Glo· Sed dicit anteq̄ ꝯuenirēt ad carnis ꝯmix
tionē ¶ Criſ· ſup math· Ut nō ex compaſſione car
nis ⁊ ſanguinis naſceret qui deo natus eſt· vt car
nis ⁊ ſanguinis ſolueret paſſionē ¶ Aug· de nup·
⁊ concu· Nupcialis em̄ concubitus ibi non fuit· q̄a
in carne peccati fieri nō poterat ſine vlla carnis cō
cupiſcentia que accidit ex peccato· ſine qua concipi
voluit· qui futurus erat ſine peccato· vt hinc etiā
doceret omnē qd ꝯcubitu naſcit carnē eſſe peccati
quādoquidē ſola que nō inde nata ē· nō fuit caro pec
cati· ¶ Aug· in ſer· de natiuitate Naſcit etiam ab in
tacta fēia xp̄s· q̄a fas nō erat vt virtus p volupta
tem· caſtitas p luxuriā· p corruptionem incorruptio
naſceret· Nec poterat niſi nouo ordine aduentare
de celo· qui vetuſtū mortis deſtruere veniebat impe
riū Regnū igit tenuit virgīitatis que regē genuit
caſtitatis Ideo etiā dn̄s nr̄ virgineū ſibi requiſiuit
hoſpiciū habitandi· vt nobis oſtenderet deū ī caſto
corpe portari debere· Ergo qui ſcripſit lapideas ta
bulas· ſine ſtilo ferreo ipſe grauidauit mariā ſpiritu
ſancto· vnde dr̄ Inuēta ē in vtero hn̄s ¶ Iero· Nō
ab alio inuenta ē niſi a ioſeph· qui pene licentia ma
ritali oīa nōuerat ¶ Criſ· ſup mat· Nā ſicut hyſto
ria nō incredibilis docꝫ· cū geſta ſunt· que refert lu
cas ioſeph abſens erat· nec em̄ ꝯueniens ē putare p̄
ſente ioſeph introiſſe angelū ad mariā· ⁊ dixiſſe q̄
dixit ⁊ mariā reſpondiſſe quecūq rn̄dit· etſi creda
mus angelū potuiſſe intrare ad eā· ⁊ loq· plane em̄
mariā abiiſſe ī montana ⁊ manſiſſe cū elizabeth mē
ſibus tribus· poſſibile nō fuit p̄nte ioſeph· quia ne
ceſſe erat vt abſentationis ei⁹ ⁊ manſionis diutine
requireret cauſas· Poſtq̄ aūt rediit peregre poſt
tot mēſes inuenit eā grauidā maifeſte ¶ Criſ ī omel
Proprie aūt dicit inuēta ē qd de ñ excogitatis dici
ꝯſuetum eſt· Ne aūt moleſtes euāgeliſtam interro
gando qualiter ſit natus ex virgine: breuiter expe
diuit ſe dicēs· de ſpiritu ſancto· quaſi ſpūſſanctus ē q̄
ē hoc miraculū opat⁹· Neq em̄ Gabriel· neq̄ ma
the⁹ amplius dicere potuerūt ¶ Glo· Hoc ergo
q̄ dr̄ ex ſpūſancto euāgeliſta ex ꝑte ſua adduxit vt
cū diceret hr̄e ī vtero oīs mala remoueret ſuſpicio
a mentibus audientiū ¶ Iero· in expo· ca· ſi· Nō aūt
ſicut quidā ſceleratiſſie opinant· ſpm̄ſanctū dicimus
fuiſſe pro ſemie· ſꝫ potentia ac virtute creatoris dici
mus opatū ¶ Ambro· in li· de ſpū· ſ· Quod em̄ ex
aliquo ē aut ex ſubſtācia aut ex poteſtate eius ē· ex
ſubſtantia ſicut filius q̄ a p̄re· ex poteſtate ſicut ex
deo oīa que ⁊ in vtero habuit maria ex ſpūſancto·
¶ Auguſti· in euch Profecto autem iſte modus quo
nat⁹ ē xp̄s de ſpūſancto īſinuat nobꝫ grām dei· qua hō
nullis precedentibus meritis in ipō ex ordio nature
ſue quo eſſe cepit· vbo dei copularet ī tantā pſone
vnitatem vt idem ipe eſſet filius dei· ſꝫ cū illā creatu
ram quā virgo ꝯcepit ⁊ peperit q̄uis ad ſolā pſonā
filiȷ ꝑtinētem tota trinitas fecerit· neq em̄ ſepabilia
ſunt opa trinitatis· cur ī ea faciēdo ſolus ſpūſſanct⁹
noīatus ē: an ⁊ qñ vnus triū in aliquo ope nomiat
vniuſa opari trinitas itelligit ¶ Iero ꝯ elui· Sꝫ īqt
Heluidius neq de nō conuētcurls euāgeliſta dixiſſꝫ
priuſq̄ conuenirēt· quia nemo de nō pranſuro dicit
anteq̄ pranderet quaſi ſiquis dixerit· āteq̄ ī portu
pranderem ad Africam nauigaui non poſſet ſtare
ſnia· niſi ei ī portu prandendū ſit q̄nq· aut nō pot⁹
ſit intelligendū ſic· q̄ ante licet ſepe conſequētia in
dicet em̄ nōnūq̄· ea em̄ que pus cogitabāt· oñdit· nec
neceſſe ſit vt cogitata fiant Cū ideo aliud interuene
rit· ne ea que cogitata ſūt fierēt ¶ Iero⁹· Nō g⁹
ſequit vt poſtea ꝯuenerit· ſed ſcripturꝫ qd factū ñ
ſit· oſtendit ¶ Remig· Uel hic vbū ꝯuenīedi nō
ipm concubitū ſed tempus ſignificat nuptiaꝝ ·i· qñ
ea que fuerat ſponſa incipit eſſe vxor· Eſt em̄ ſen
ſus anteq̄ conuenirēt· id ē anteq̄ rite ſolemnia nup
tiarum celebrarent ¶ Aug de con· euā· Hoc quē
admodū factū ſit qd hic pretermiſit lucas exponit
poſt ꝯmemoratū conceptū iohis ita narrās In mēſe
autem ſexto miſſus eſt angel⁹· Et infra: ſpūſſanct⁹
ſupueniet ī te Hoc ergo ē qd mathe⁹ dr̄ maria ꝯme
rauit dicens Inuēta eſt ī vtero habens de ſpūſancto
nec contrarium eſt quia lucas expoſuit q̄ mathe⁹
ꝑtermiſit· ſicut nō eſt ꝯtrarium q̄a math⁹ deinceps
continet quod lucas pretermiſit· Sequitur enim

¶ Joſeph autem vir eius cum eſſet iuſtus. ⁊ nollet eã traducere voluit occulte dimittere eam.

¶ Criſ. Cum dixiſſet euangeliſta ꝙ ex ſpũſancto ⁊ ſine concubitu inuenta ē in vtero habens ne ſuſpectũ habẽs xp̄i diſcipulũ q. gradia de ſuo magr̄o fingentẽm introducit ioſeph ꝑ ea que paſſus ē ad fidem eorum que dicta ſunt cõferentem. vñ dicit Joſeph aũt vir eius cum eſſet iuſtus. ⁊c. ¶ Augꝰ. in ſermone de natiuitate. Intelligens em̃ ioſeph marie vteꝝ grauidari turbatur ꝙ mariã quã de tẽplo dñi acceperat ⁊ nondum cognouerat grauidam ſentiebat ſecumq̨ eſtuabat diſputans ⁊ dicens. Quid faciã ꝓdo. aut taceo. ſi ꝓdidero adulteriũ nõ conſentio. ſed veneniũ crudelitatis incurro quia ſm moyſi ſententiam lapidandam eam eſſe cognoſco. Si tacuero malo conſendo ⁊ cum adulteris porcionem meã pono. Qm̃ ergo tacere malum ē. adulterium ꝓdere peius ē dimittam eam a coniugio. ¶ Ambro. ſuper lucam. Pulcre autem docuit ſanctus matheus quid facere debeat iuſtus qui obprobriũ ꝯiugis dep̄hẽderit vt incruentum ab homicidio caſtũ ab adulterio preſtare ſe debeat. Et ideo dicit. Cum eſſet iuſtus. Vbiq̨ ergo in ioſeph iuſti gr̃a ⁊ ꝑſona ſeruat̃ vt teſtis ornetur. lingua em̃ iuſti loquit̃ iudicium veritatis. ſed quõ ioſeph cum crim̃ celet vxoris iuſtꝰ deſcribitur. ¶ In lege em̃ p̄ceptum ē non ſolum reos ſ; ⁊ ꝯſcios criminis obnoxios eſſe peccato ¶ Criſ. in omel. Sed ſciendum ꝙ iuſtum hic virtuoſum in oĩbus dicit. Eſt em̃ iuſticia ⁊ auariciam non habere ⁊ vniuerſalis virtus ⁊ ſic nomie iuſticie maxime vtit̃ ſcriptura. Juſtus ergo exiſtẽs. i. benignus ⁊ mitis voluit occulte dimittere eam que non ſolum traductioni ſed etiam pene ſm legem obnoxia credebatur ſed ioſeph vtrumq̨ remiſit quaſi ſupra legẽ viuẽs ſicut em̃ ſol antequã radios monſtret mũdum clarificat. ſic ⁊ xp̄s anteq̃ naſceret̃ multa ſigna ꝑfecte v̓tutis apparere fecit. ¶ Aug. de verbis dñi. Vt alit̃ ſi ſolus noſci quia aliquis peccauerit in te ⁊ eum vis coram omnibꝰ arguere non es correctoꝛ ſed proditoꝛ vnde vir iuſtus ioſeph tãto flagicio qđ de vxore fuerat ſuſpicatꝰ magna benignitate pepcit. Eſtuabat vtiq̨ dicta adulterij ſuſpicio ⁊ tamẽ quia ipſe ſolus ſciebat noluit eam diuulgare ſ; occulte dimittere. volens prodeſſe peccanti non punire peccantem.
¶ Jero. Vel hoc teſtimoniũ marie ē ꝙ ioſeph ſciẽs illius caſtitatem ⁊ admirans qđ euenerat celat ſilencio cuiꝰ miſterium neſciebat ¶ Remig. Videbat enim grauidã quã nouerat caſtam ⁊ quia legerat. Egredietur virga d̓ radice yeſſe. vnđ nouerat mariam duxiſſe originem ⁊ legerat etiam. ecce virgo concipiet non diffidebat hanc ꝓphiam in ea eſſe implendã. Origenes. Sed ſi ſuſpicionem in ea non habebat quõ iuſtus erat ut ĩmaculatam dimitteret. ideo ergo dimittere volebat. qm̃ magnum ſacr̃m in ea cẽ cognoſcebat cui approximare ſe indignũ eſtimabat ¶ Glo. Vel cum vellet eam dimittere iuſtus erat cum occulte plus notat̃ eam ab infamia defendens ⁊ hoc ē cum eſſet iuſtus voluit dimittere eam cũ nollet eam traducere ĩ publicum. i. diffamare voluit h̓ facere occulte. ¶ Amb. ſup lucam Nemo aũt quã non accepit dimittit. ⁊ ideo quã volebat dimittere acceptam fatebatur. ¶ Glo. Vel cum nollet eã traducere in domũ ſuã ad cohabitacõem aſſiduam. voluit occulte dimittere eam. i. tempus nupciaꝝ mutare Vera em̃ virtꝰ eſt cum nec pietas ſine iuſticia nec ſine pietate ſeruat̃ iuſticia que ſepate ab inuicem dilabuntur. vel iuſtus erat ꝑ fidem qua credebat xp̄m de virgine naſciturum. vnde voluit ſe humiliare añ tantam gr̃aꝫ.

¶ Hec autem eo cogitante ecce angelus domini in ſompnis apparuit ei dicens. Joſeph fili dauid noli timere accipere mariam coniugem tuam. Quod em̃ in ea natum eſt de ſpiritu ſancto eſt

¶ Remig. Quia ſicut dictum ē cogitabat ioſeph occulte mariã dimittere hec autem ſi feciſſet ꝑ pauci eſſent qui nõ magis arbitrarent eam eſſe meretricem q̃; virginem. id circo repente conſiliũ ioſeph diuino mutatũ ē conſilio vnde dicitur Hec aũt eo cogitante Glo. In quo notat̃ aĩmꝰ ſapientis qui nihil temere vult incipe. Criſ. in omel. Notatur etiam mãſuetudo ioſeph quia nulli enarrauit ſuam ſuſpicioneꝫ neq̨ ei que ſuſpecta erat ſ; in ſe cogitabat. ¶ Aug. in ſermõe de nati. Sed ioſeph iſta cogitante non timeat maria dauid filia qm̃ ſicut dauid veniam cõtulit ſermo ꝓphecicus ſic mariam liberat angelus ſaluatoris. Ecce em̃ iteꝝ virginis ille paranimphꝰ gabriel aduenit. vnde ſequitur Ecce angelus dñi apparuit ioſeph. ¶ Glo. Hoc verbo apparuit ſignat̃ p̄tas apparentis qui q̃n vult ⁊ quõ exhibet ſe videndum. ¶ Rabanꝰ. Quõ autẽ angelus ioſeph apparuerit demõſtrat̃ cũ dr̄ In ſompnis. i. quo iacob ſcalam vidit ꝑ ymaginationẽ quandã oculis cordis oſtenſam ¶ Criſ. i omel. Ideo at̃ ñ apparuit manifeſte ioſeph ſicut paſtoribꝰ quia valde fidelis erat. paſtores aũt indigebant quaſi rudes. v̓go aũt indiguit. q. p̄mo de maxĩs inſtruenda. ſic etiam ⁊ zacharias indiguit ante conceptionẽ ꝓlis mirabili viſione. ¶ Glo. Apparens autem angelus nomẽ exprimit genus cõmemorat ⁊ timorem excludit dicens Joſeph fili dauid ⁊c. Joſeph cum ex noĩe vocat quaſi notum ⁊ familiarẽ ſibi oſtẽdit. ¶ Criſ. ſup math. Filium dauid eum noĩans voluit eũ adducere ĩ memoriam ꝓmiſſionis dei ad dauid ut de ſemine eius xp̄s naſceret̃. ¶ Criſ. i omel. Dicens at̃ Noli timere monſtrat eũ iam timere ne offenderet deũ quaſi adulteram habens alias neq̨ cogitaſſet eã expellere. ¶ Seuerus Sponſus etiam ne timeat admonetur quia pius animꝰ dum compatit̃ plus pauefcit. acſi dicat hic non ē mortis cauſa ſ; vite. quia que vitam ꝑturit non meret̃ occidi. ¶ Criſ. ſuper math. Dicens etiam ne timeas. cognitorem ſe cordis eius oſtendere voluit vt ꝑ hoc futuroꝝ bonorum que de xp̄o erat dicturus faceret fidem ¶ Amb. ſup lucam. Non autem te moueat ꝙ eã coniugẽ vocat Non em̃ virginitatis ereptio ſed coniugij teſtificatõ

nuptiarum celebratio declaratur. ¶ Iero. contra el
uidiu. Non tñ ē putadū ꝙ ex eo ꝙ uxor est appella
ta spōsa eē diſierit cū hāc ꝺme eē ꝯſuetudinē ſcripture
nouerim⁹ ꝙ spōsos viros ⁊ spōsas appellet vxores
ſic Deutronomiȷ̄ teſtimōio ꝓbat. Siquis inquit ī
uenerit ꝟginē deſponſatā viro in campo ⁊ vim faci
ens dormierit cū ea moriať quia humiliauit vxorem
pximi ſui. ¶ Criſ. in home. Dicit aūt Noli timere
accipe id eſt me⁹ reutiē. Iam em̄ mēte dimiſſa ḗat
¶ Rabanus. Ut noli timē accipe eā nuptiali ꝯuētu
⁊ aſſidua cohabitacōe. ¶ Criſ. ſup matheū ꝓpter
tres aū cauſas apuit angel⁹ ioſeph h̄ dicēs ei. Pri
mo ne uiſt⁹ hō ignorās faceret rem iniuſtā ex ꝓpoſi
to uiſto. deide ꝓpē honorē ipius matris nā ſi dimiſſa
fuiſſet apud infideles ēpi ſuſpitiōe carē nō poterat
Tertio ut intelligens ioſeph ſanctā ꝯceptiōez dilige
tius ſe cuſtodiret ab illa q̄ꝫ pius. Ideo tñ nō añ ꝯcep
tionē virginis venit ad ioſeph ut nec cogitaret hec
que cogitauit ne pateret que paſſus eſt. zacharias
culpam infidelitatis icurrēs de conceptione cōiugis
iā longeue. Incredibilior em̄ erat res virginē poſſe
cōcipe q̄ꝫ anū. ¶ Criſ. i om. Ut ido turbato iam io
ſeph angelus venit ut apareat ioſeph ſapiētia. Et
ut hoc ipm fieret ei eorū que dicebant demōſtratio
Dum em̄ audit ab angelo que intra ſe cogitauerat
indubitabile ſignū erat ꝙ a deo mitteret. cui⁹ ſolius
eſt ſcire cordis ſecreta. Sermo etiā euāgeliſte īſuſpi
cabilis fit. demōſtrans ioſeph paſſum qḋ ꝓbabile ē
virū pati. Uirgo etiā omēꝫ malaꝫ ſuſpitiōm effugit
ex hoc ꝙ vir qui zelotipiam paſſus eſt eā ſuſcepit
⁊ poſt ꝯceptionē huiuit. Ideo aūt virgo ioſeph hec
que angelus nuntiarat nō dixit quia nō eſtimabat
ſibi credi a spōſo ⁊ maxie iā īſuſpitionem adducto.
ꝟgī aū añ ꝯceptōꝫ ānūciat angel⁹ ne ſi p⁹ ꝯceptiōꝫ
differret ī anguiſtia eēt. optebat aū extra ꝯtrātionē
eſſe illam matrem que omnium conditorem recepit
¶ Criſoſtomus in homelia. Non ſolum autem āge
lus ab iniqua ꝯmixtione virginem excuſat ſed ⁊ ſu
pra naturam ꝯcepiſſe demōſtrat non ſolum timoreꝫ
auferēs ſed ⁊ leticiam addens vnde ſubdit. Quod
em̄ in ea natū eſt ꝺ ſpiritu ſancto eſt. ¶ Gloſa. Ali⁹
eſt naſci ī ea. ⁊ ali⁹ ab ea naſci ab ea ē ꝓdire ī lucē
naſci in ea eſt idem qḋ ꝯcipi. Uel ſm̄ ꝓſcietiā āgeli
q̄ꝫ habet ex deo cui futūr quaſi ꝑteritum eſt natum
dicit. ¶ Auguſtin⁹. de que. noui ⁊ ve. teſta. Sed ſi
de ſpūſancto natus ē xp̄s cur dictū ē Sapientia edi
ficauit ſibi domū: Quo iſta gemina ratiōe debet itel
ligi. Primū em̄ domus xp̄i eccl'ia eſt quā edificauit
ſibi ſanguine ſuo. Deinde poteſt ⁊ corpus eius dici
domus eius. ſicut ꝺr templū eius. Factum aūt ſpūs
ſancti. factū filiȷ̄ dei ē ꝓpter nature ⁊ voluntatis vni
tatem. ſiue em̄ pater faciat ſiue filius ſiue ſpūſanct⁹
trinitas ē que opať. ⁊ quicqd tres fecerit. dei vni⁹
eſt ¶ Aug. ī ench. Nūquid tñ ideo dicturi ſum⁹ pa
trem hōis xp̄i eſſe ſpm̄ſanctū. vt deus pater verbuꝫ
genuerit. ſpūſanctus hōiem: qḋ ita abſurdum ē. vt
nulle fideles aures id valeāt ſuſtinere. Quō ergo di
cim⁹ xp̄m natū de ſpūſancto. ſi nō eū genuit ſpūs ſ.
An ꝗ fecit eū. īq̄ꝫtū em̄ hō ē fc̄⁹ ē ſicut ap̄ls dicit

factus ex ſemie Dauid ſ. carnē. neq̄ꝫ em̄ quia mūdū
iſtū fecit deus dici eū fas ē dei filiū aut natū de deo
ſꝫ factū vel creatū vel cōditū. hic aū cum ꝯfiteamur
eū natū de. ſ. ſ. ⁊ maria ꝟgine quō non ſit filius. ſ. ſ.
⁊ ſit filius marie ꝟgīs. nō ergo ꝯcedendū ē. quicqd
de aliqua re naſciť ꝯtinuo eiuſdez rei filiū nūcupādū
vt em̄ omittā aliter ꝺ hoīe naſci filium aliter. capillū
pediculum ⁊ lumbricū quoꝝ nihil ē filius. Certe ho
mines qui naſcunť ex aqua ⁊ ſpiritu nō aque filios
recte eos dixerit quiſpiā ſꝫ dei p̄ris ⁊ m̄ris eccleſie
ſic ergo de ſpūſancto natus ē ⁊ filius dei p̄ris. non
ſpūſancti.

Pariet autem filiū ⁊ uocabis nomeꝫ eius ihesum. Ipſe enim ſaluum faciet populum ſuum a peccatis eoruꝫ

¶ Criſ. in ome. Quia
hoc qḋ angelus ad io
ſeph dixerat ſupra hu
manā cogitationē ⁊ le
gem nature erat nō ſo
lum ex preteritoꝝ re
uelatione confirmat. q̄
dixerat. ſꝫ eť ex futuris
dicēs. Pariet aū filiū
¶ Glo. Ut em̄ non videreť ioſeph amplius ꝯiugio
nō eſſe neceſſarius. cū ꝯceptio eſſet facta ſine eius
auxilio oſtēdit. ꝙ q̄ꝫuis nō ſit neceſſarius ꝯceptui
eē vtilis eſt ꝓcurationi. q̄a ipa pariet filiū. ⁊ tunc
matri ⁊ filio erit neceſſarius. matri vt ab īfamia de
fendat. filio vt eum nutriat. ⁊ circūcidat. Que cir
cūciſio notatur vbi dicit: Et vocabis nomen eius
ihesum. In circumciſione enim ſolet dari nomen.
¶ Criſ. ſuper matheū. nō autem dixit pariet tibi
filium ſicut ad zachariam Ecce Eliſabeth vxor tua
pariet tibi filium. quia mulier que ex viro concipit
marito ſuo filium parit. quia magis ex illo eſt q̄ꝫ de
ipa. hec aū q̄ nō de viro ꝯcepit ñ uiro filiū pepit ſed
ſibi tātūmō. ¶ Criſ. in omelia. Uel indeterminate po
ſuit. vt oſtēdat ꝙ eum peperit orbi terraꝝ vniuerſo
¶ Rabanus Dicit autem Uocabis nomen ⁊ nō im
pones. quia ab eterno impoſitum eſt ¶ Criſoſtom⁹
in omelia Hinc autem oſtēdit admirabilem eſſe par
tum quia deus eſt qui nomen deſuper per angelum
mittit nec nomen quodcūq̄ꝫ ſed qḋ eſt infinitoꝝ bo
norum theſaurus. Ideoq̄ꝫ interpretatur illud ange
lus bonam ſubſtituens ſpem ⁊ ex hoc ad credendum
qḋ dicebatur. inducit. Ad talia enim credenda facili⁹
accedere conſueuimus. ¶ Ieronimus. Ihesus eniꝫ
hebreo ſermōe ſaluator dicit. Ethymologiam ergo
nomīs ſignificauit dicens Ipſe enim saluū faciet po
pulū ſuū a peccatis eorū ¶ Re. Oſtēdit em̄ eundē
totius mundi Saluatorem. ⁊ noſtre ſalutis autorem
Saluat quidem non incredulos. ſed populum ſuum
hoc eſt in ſe credentes ſaluat non tam a viſibilibus
hoſtibus q̄ꝫ potius inuiſibilibus. hoc eſt a peccatis
ſaluat. non armis pugnando ſed peccata relaxando
¶ Seuerus Ueniant ⁊ audiant. qui requirunt q̄s
eſt quē maria genuit Ipſe enim ſaluum faciet popu
lum ſuū nō alterius ſaluū faciet populū Unde a pec
catis eorum. eſſe deum qui peccata donat. ſi chriſti
anis non credis crede infidelibus. vt niſi ſolus deus
Judeis dicentibus. nemo poteſt peccata dimittere.

¶ Hoc autem totum factū eſt. ut ad impleretur quod dictum eſt. a domino per ꝓphetam dicentem Ecce virgo in vtero habebit ⁊ pariet filium ⁊ vocabūt nomen eius emanuel quod eſt interpretatum nobiſcū deus.

Remig. Mos fuit hꝰ euāgeliſte ea q̄ dicit veteri teſtamento confirmare ꝓpter iudeos qui in xp̄m crediderant ut agnoſcerent ea eſſe cōpleta in gr̄a euangelij que predicta fuerant i veteri teſtamento. Et ideo ſubdit. hoc aūt totum factū eſt. ⁊c. Querendum aūt eſt in hoc loco quare dixerit hoc totum factum eſſe cum ſupiꝰ ſolam cōceptionē narrauerit. Sed ſciendum ꝙ hoc ideo dixit vt demonſtraret ꝙ aū in preſciētia dei totum factum fuit q̄ȝ fieret apud homines ſiue quia preteritaꝝ reꝝ erat narrator totum factum eſſe dicit. quia quando hec ſcripſit iam totum factum erat ¶ Raban. Vel hoc totum factum eſſe dicit. ꝙ virgo deſponſaretur ꝙ caſta ſeruaretur ꝙ grauida inueniretur ꝙ ꝑ angelum reuelaretur vt adimpleretur ꝙ dictum eſt ⁊c. Non enim hoc impleretur ꝙ virgo conciperet ⁊ ꝑeret niſi deſponſata eſſet ne lapidaretur Et niſi ab angelo ſecretum detegeret ⁊ ita eam ioſeph acciperet dimiſſa ꝑ īfamiā effueret ⁊ lapidatione ꝑiret. Si ergo āte partum ꝑiret caſſaret ꝓphia que ait ꝑiet filium. ¶ Glo. Vel poteſt dici ꝙ non vt poniē caliter. Nō em̄ ideo impletum ē quia p̄dictū fuit ſed potius ideo predictum fuit quia implēdum erat Nomē autē conſecutiue ſic̄ ⁊ in geneſi. Suſpendit alterum in patibulo vt coniectoris veritas ꝓbaretur quia vno ſuſpenſo coniectoris veritas eſt probata. Sic ⁊ in hoc loco intelligendum ꝙ hoc qđ predictū ē ꝓphia īpleta ē ¶ Criſ. ſ omel. vt ſupra. Quia vidit angelus abyſſum diuine miſericordie nature leges ſolutas ⁊ eum qui erat omnibꝰ ſupior ad hominem qui oībus erat minor deſcendiſſe hec ⁊ huiuſmodi uno verbo oſtendit dicens. Hoc autem totū factuȝ ē ⁊c. q. diceret. ne putes ꝙ hec nūc tantum deo placeant. olim p̄ordinata ſunt Decenter aūt angelus n̄ virgini ſed ioſeph ꝓphiam. Inducit quaſi in ꝓphis meditanti ⁊ experto. Et primo quidem virginem coniugem appellauerat: nunc aūt virginem cum ꝓphaȝ inducit vt hoc etiam a ꝓpha audiret. q. diu p̄meditatum. vnde ad fidem eorū que dicebantꝰ īducit yſaiā vel magis deum. non em̄ dicit ut impleret͂ qđ dictū eſt ab yſaia: ſed qđ dictum eſt a domīo ꝑ yſaiam.

¶ Jero ſuꝑ yſaiam. Quā aūt p̄mittitur in ꝓphecia dabit dn̄s ipſe vobis ſignū. nouū debet eſſe atq̄ mirabile. Si autem iuuencula vel puella iudei. volunt ⁊ non virgo pariat: quale ſignum poterat appellari cum hoc nomen etatis ſit nō integritatis: ⁊ reuera virgo hebraice betula appellatꝰ que in preſenti loco n̄ ſcribitꝰ in prophecia. ſed pro h' verbo poſitum eſt halma ꝙ preter lxx. oīs adoleſcētulas trāſtulerunt. Porro halma apud eos ambiguū eſt. dr̄ enim adoleſcētula ⁊ abſcondita. ergo halma non ſolum puella vel virgo. Sed virgo abſcondita dr̄ ⁊ ſecreta q̄ nūq̄ȝ viroꝝ patuit aſpectibꝰ ſȝ magna parentum diligētiā cuſtodita ſit lingua quoq̄ punica que de hebreoꝝ fontibus ducitꝰ. ꝓprie virgo halma appellatꝰ ⁊ nr̄o quoq̄ ſermone alma dicitur ſancta. oīmq̄ pene linguaꝝ verbis vtuntꝰ hebrei ⁊ quātuȝ cum mea pugno memoria: nūq̄ȝ me arbitror halma ī muliere nupta legiſſe. Sed de ea que virgo ē ut n̄ virgo ſolum n̄ ſit: ſed ī annis adoleſcentie. poteſt em̄ fieri vt virgo ſit vetula. Iſta autem virgo erat in annis puellaribus vel certe virgo non puella que adhuc viꝝ noſſe n̄ poſſet. ¶ Leo. ſuꝑ mat. Pro eo aūt ꝙ euangeliſta matheus dicit. In vtero habebit In ꝓpha quia futura p̄dicit: ſignat qđ futurum ſit ⁊ ſcripſit accipiet. Euangeliſta aūt quia non de futuro ſȝ de p̄terito narrat hyſtoriaȝ mutauit accipiet ⁊ poſuit habebit Qui aūt habet neq̄q̄ȝ accepturus ē dicit aūt. Ecce virgo in vtero habebit ⁊ pꝛiet filiū ¶ Leo in epl'a ad flauiā. Conceptus quippe eſt de ſpūſancto intra vteꝝ virginis matris que ita illum ſalua virginitate cōcepit. ¶ Aug. in ſ. de nati. Qui em̄ dirupta corpum mēbra ī alijs poterat redintegrare tangendo: quāto magis in ſua matre qđ inuenit integrum nō uiolauit naſcendo Creuit em̄ in eiꝰ ꝑtu corporis integritas potius q̄ȝ decreuit. ⁊ virginitas ampliata ē potius q̄ȝ fugata. ¶ Theodotus in ſermonibꝰ ephesini ꝯcilij. Quia vero fotuꝰ purum hominē dicit qui natus ē ex dei. non dicēs ꝑtum ⁊ qui ex vulua proceſſit hominē ꝓponit a deo diuiſum: dicat nūc quō natura hūana ꝑ vuluā virginalē nata virginitatem vulue ſeruauit incorruptā. nullius em̄ hominis mater virgo ꝑmanſit. ſȝ quia natus eſt carne deus v̄bum. cuſtodit v̄ginitatem. ſeipm ꝑ hoc v̄buȝ eſſe oſtēdens. Neq̄ em̄ nr̄m verbū cū pitur corrūpit mentem. neq̄ deus v̄bum ꝑtum eligens ꝑemit virginitatem. Sequitur Et vocabunt nomē eius emanuel. ¶ Criſ. in omel. Cōſuetudo quidem ē ſcripture res que contingunt pro noībus ponere. nihil ergo ē aliud qđ dr̄. Vocabunt nomē eius emanuel q̄ȝ uidebunt deum cum hominibꝰ. vnde non dicit. Vocabis ſed uocabunt. ¶ Rabanꝰ. Primo quidem angeli pſallentes ſcđo apl'i predicātes ad hec ⁊ ſancti martires demū cuncti credentes. ¶ Jero. ſuꝑ yſaiā Septuaginta aūt ⁊ reliqui tranſtulerunt ſicut vocabis pro quo hic ſcriptum eſt uocabunt quod ī hebreo non habetur. uerbum aūt carachim ꝙ omnes interp̄tati ſunt uocabis poteſt ītelligi ⁊ uocabit per qđ ipſa. ſ. uirgo que concipiet ⁊ ꝑiet xp̄m emanuel appellatura ſit nomine. Quod interp̄tatꝰ nobiſcum deus ¶ Remig. Querendum aūt eſt quis interp̄tatꝰ ſit hoc nomē ꝓpha aut euāgeliſta aut aliquis trāſlator Sed ſciendum quia ꝓpha non ē interp̄tatus. ſancto aūt euangeliſte quid neceſſe fuit interp̄tari cū ſcriberet hebreo ſermōe: fortaſſis q̄ hoc nomē obſcuꝝ erat apud hebreos idcirco dignū erat interp̄tatiōe ſȝ magis credendū ē ꝙ aliquis trāſlator ſit interp̄tatꝰ ne hoc nomen haberetur obſcurum apud latinos. Hoc denique noīe due ſubſtantie diuinitatis. ſ. humanitatis in vna pſona dn̄i nr̄i ihū xp̄i deſignantꝰ quia qui ante oīa ſecula ineffabiliter genitꝰ ē a deo patre idem ipſe in fine tempū factus eſt emanuel. i. nobiſcū deus ex virgine mr̄e. Quō aūt dicitꝰ nobiſcum deus.

poteſt intelligi hoc mō nobiſcum factus eſt id eſt paſ
ſibilis mortalis ⁊ p oīa noſtri ſimilis abſq; peccato
ſiue quia ſubſtantiam noſtre fragilitatis quā aſſup
ſit ſubſtātie ſue diuinitatis in vnitate pſone ɔiūxit
¶ Jero. ſup Eſaiam. Sed ſciendum q̄ hebrei hoc
de Ezechia filio Achas ꝓphetari arbitrantᷣ. q̄ ipſe
regnāte capta ſit Samaria qḋ omnino ꝓbari non
poteſt. ſiquidem achas filius ioachim regnauit ſup
iudeam ⁊ ieruſalē annis. xvi. cui ſucceſſit in regnū
filius eius Ezechias annos nat⁹. xxv. ⁊ regnauit
ſup iudeam ⁊ hieruſalem ānis. xxix. Quomodo g⁰
quā iudit primo anno Achas ꝓphetiam de Ezechie
conceptu dicitᷣ ⁊ natiuitate. cū eo tpe cum regnare
cepat achas. iam nouē eēt ezechias ānoꝝ. niſi forte
ſextum ezechie regni annum quo capta eſt ſamaria
infantiā eius appellari dicant non etatis. ſed imperij
qḋ coactum eēt ac violētū ⁊ ſtultis patet. Quidam
de nr̄is eſaiam ꝓphetam duos filios habuiſſe cōten
dūt. Jaſuph ⁊ emānuel Emānuel ō ꝓpheta vxoē ſua
eſſe generatū in typum dn̄i ſaluatoris hoc aūt fabu
loſum eſt ¶ Petrus Alfonus. Nō em̄ ſcitᷣ q̄ aliqs
illius temporis emanuel ſit vocatus. Sed obicit He
breus. Quo ſtare poterit q̄ hoc ꝓpter xp̄m dictum
ſit ⁊ mariā cum ab achas vſq; ad mariā multa cen
tena annoꝝ trāſierūt Sed licet ad achas loquerentᷣ
ꝓpheta nonſolum tn̄ ad eum vel de ſuo tpe dicta eſt
ꝓphetia Propter hoc em̄ dictū ē Audite domus da
uid non audiui achas Item dabit dn̄s ipſe vob ſig⁹
addidit ipſe. acſi diceret. nō alius ex quo poteſt intel
ligi ipm̄ dn̄m ſignū eſſe futuꝝ Qḋ etiam pluraliter
ait vobis ⁊ nō tibi inuitū non ꝓpter achas vel ad
ipm̄ ſolum hoc dictum fuiſſe ¶ Jero. ſup eſaiā. Eſt
ergo ſic intelligendum qḋ dr̄ ad achas Iſte puer q̄
naſcetur ex virgīe o dom⁹ dauid. nūc appelletᷣ ema
nuel id eſt nobiſcum de⁹ quia a rebus ipſis ꝓbabis
a duobus regibus inimicis liberata deum te habere
pn̄tem Poſtea aūt vocabitᷣ ihs. i. ſaluator eo q̄ vniu
ſum genus hoīm ſit ſaluaturus non mirens ergo o
domus dauid ad rei nouitatē ſi vgo deū pariat qui
tantam habeat poteſtatē vt multo poſt tpe naſcitu
rus te nunc liberet inuocatus ¶ Aug. contra fauſtū
Quis aūt dementiſſimus diceret cū manicheo ve
nus eſſe fidei de xp̄o ſine teſte nō credere. cū apl̄us
dicat Quo crederent ei quē nō audierunt. aut quō
audiēt ſine predicante vel aūt non cōtemnerentᷣ neq;
fabuloſa dicerentᷣ. que apl̄i nūciabāt. demonſtrabatᷣ
hec a ꝓphetis an̄ fuiſſe predicta. q̄a etſi atteſtabantᷣ
miracula non defuiſſent qui magice potentie cuncta
illa tribuerent. niſi talis eorum cogitatio conteſtati
one ꝓphetica vinceretᷣ. Magicis enim artibus longe
anteq; naſceretᷣ ꝓphas ſibi conſtituere a quibꝰ p̄nūcia
retur nemo vtiq; diceret. Si etiā dixerimus homi
gentili crede xp̄o quia deus eſt ⁊ reſponderit. vnde
credo. prolata q̄ auctoritate ꝓphaꝝ oſtenderim⁹ fidē
ꝓphaꝝ ex his q̄ ventura cecinerūt. euemiſſe cernuntᷣ
Credo em̄ q̄ eū nō lateret quantas a regib⁹ hui⁹ ſe
culi pſecutiones prius pertulerit xp̄iana rligio videat
tunc ipſos reges terre xp̄i imperio ſubiugatos. oēſq;
gentes eiſdem ſeruientes que oīa p ꝓphas fuerunt

p̄dicta Hec ergo audiēs ō ſcripturā ꝓpheticā ⁊ cer
nens in vniuerſa terra ɔpleta moueretᷣ ad fidem.
¶ Glo. Hoꝝ g⁰ errorē euāgeliſta excludit dicens
ut adipletᷣ qḋ dictū ē a dn̄o p ꝓphaꝫ. ꝓphia aūt alia
eſt ex predeſtinatione dei. quā neceſſariū eſt euenire
oībus modis vt ſine nr̄o impleatᷣ arbitrio. vt illa ō
q̄ nō agimus. vnde dicit Ecce ad demonſtrādū certi
tudinem ꝓphetie. Alia ex p̄ſcia dei cui nr̄m admiſcetᷣ
arbitrium ⁊ coopante gr̄a conſeq̄mur premiū. vel
ab ea iuſte relicti tormentū Alia nō ex preſciētia. ſ;
ē quedā cōminatio more humano facta ſicut illud ad
huc. xl. dies ⁊ Niniue ſubuertetᷣ intelligendo niſi
niniuite corrigantur.

¶ Exurgens autem
ioſeph a ſompno fecit
ſicͭ p̄cepat ei āgel⁹ do
mini. Et accepit ma
riam cōiugem ſuam ⁊
non cognoſcebat eam
donec pepit filiū ſuum
p̄mogenitum. Et vo
cauit nomen eius ieſū

¶ Remigius Eo adi
tu rediit vita quo in
greſſa eſt mors. Per
inobedientiam em̄ ade
oēs pditi ſumus. per
obediētiam ioſeph oēs
ad priſtinum ſtatū in
cipimus reuocari. Nā
hijs verbis magna no
bis virtus obedientie
cōmendatᷣ. quibus dr̄
Exurgens aūt ioſeph
a ſomno fecit ſicut pre
pat ei angelus domi

¶ Glo. Non tn̄ quod precepit angelus fecit ſ; etͣ
ſicut precepit Quiſqs etiam adō monetᷣ. ſoluat mo
ras ſurgat a ſomno. faciat qḋ iubetur. Et accepit
mariam coniugem ſuam ¶ Criſ. Non in domo ac
cepit eā. nec em̄ adhuc dimiſerat eā de domo ſ; de ani
mo ſuo depoſuerat eam ⁊ iterum animum ſuum eaꝫ
recepit ¶ Remigi. Vel accepit celebratis nuptijs
vt coniunx vocaretur. non tamen vt concumberet
quia ſequitur Et non cognoſcebant eam ¶ Jero⁹.
contra Heluidium Sed Heluidius ſupfluo labore
deſudat cognoſcendi verbum ad coitum magis q̄
ad ſcientiam eſſe referendum. quaſi hoc quiſq̄ ne
gauerit ⁊ eas ineptias quas redarguit aliquando
prudens quiſpiam potuerit ſuſpicari deinde vult
docere q̄ donec ſiue vſq; aduerbiuꝫ certum temp⁹
ſignificet. quo completo fiat aliquid quod vſq; ad
illud tempus non fiebat vt hic. Non cognoſcebat
eam donec pepit filium. Aparet inquit cognitā eſſe
poſt partum. cuius cognitionem filij tn̄ generatio
differebat. ⁊ ad hoc approbandum cōgerit de ſcrip
turis exempla q̄plurima. Ad quod reſpondemus
⁊ ɔgnoſcebat. ⁊ vſq; vel donec in ſcripturis dupli
citer intelligenda. ⁊ de eo quidem qḋ ſcriptum eſt co
gnoſcebat. ad coitum eſſe referendum ipſe diſſeruit
nullo dubitante quin ad ſcientiam ſepe referatur.
vt ibi remāſit puer ihēſus i ieruſalem ⁊ non cogno
uerunt parentes eius Sic etiam donec ſcriptura
ſepe certū tempus ſicut ipſe diſſeruit ſignificat ſepe
infinitū ut eſt illud donec cōſeneſcatis ego ſū nūqd
p⁹q̄ illi cōſenuerit deus deſiſtet. ⁊ ſaluator i euāge
lio. ecce ego vobiſcum ſum vſq; ad cōſūmatōꝫ ſecli
g⁰ p⁹ ɔſūmationē ſecli a diſcipulis abſcedet ⁊ apl̄us

Oportet illum regnare donec ponat inimicos ſub pe
dibus eius. Nunquid poſtq̄ illi ſub pedibus eius fu
erint regnare deſiſtet. Intelligat ergo ea de quibus
poſſet ambigi ſi non fuiſſent ſcripta ſignari. cetera
vero noſtre intelligentie derelinqui iuxta q̄d euāgeliſta
illud indicat de quo ſcandalum poterat moueri. non
eam cognitam eſſe a viro uſq̄ ad partum vt multo
magis intelligeremus. cognitam non fuiſſe poſt partum
¶ Criſ. ſup math. Vt ſiquis dicat donec ille uixit
nō eſt huic locutus. Nunquid per hoc ſignauit quia poſt
mortē ille locutus ē q̄d fieri non poteſt. ſic et ioſeph
ante partum credibile fuit vt cognoſceret eam. quia
nōdum cognoſcebat miſterij dignitatem. Poſtq̄ vo
cognouit quia facta eſt vnigeniti dei templum quō
poterat hoc vſurpare. Sed ſequētes ennomiū pu
tant quia illi auſi ſūt hoc dicere q̄d et ioſeph hoc fa
cere auſus fuit ſicut inſanus neminē reputat eē ſa
num. ¶ Jero. ꝯ helindiū. Ad ſūmam illud requiro
cur ſe abſtinuerit ioſeph uſq̄ ad partus diem reſpon
debit vtiq̄ quia angelum audierat dicentem. Q̄d in
ea natū ē. ꝛc. Qui ergo ſomnio tantū credidit vt
vxorem non auderet tangere hic poſtq̄ paſtores
audierat magos videat miracula tāta cognouerat
templum dei ſpūſſancti ſedem dñi ſui matrē audebat
attingere. ¶ Criſ. ſup math. Poteſt etiam dici q̄
verbum cognoſcendi hic accipit̄ pro agnitione. Vē
enī non cognouit eā ante cuius fuerat dignitatis et
poſtq̄ peperit tūc cognouit eā q̄a ſpecioſior et dignior facta
fuerat q̄ᷓ totus mūdus q̄a quē totus mūdus capere nō poterat
in anguſto cubiculo vteri ſui ſola ſuſcepit. ¶ Crpla
nus ī omel. Vel aliter propter ſanctiſſime marie glori
ficatiōem a ioſeph cognoſci non potuit donec peperit
Dñm enī gr̄ie hñs ī vtero quō cognoſceret̄ ſi moyſi cū
deo colloquentis glorificata eſt facies vt non poſſet̄
intendere ī eū filij iſrael. quāto magis maria agnoſci
vel intueri non poterat que dñm potentie in vtero
habebat poſt partum autem a ioſeph agnita inuenit̄
ſpecie facie non tactu libidinis. ¶ Jero. ſup math.
Ex hoc aūt q̄ dicit filium ſuū primogenitum q̄dam
peruerſiſſime ſuſpicantur et alios filios habuiſſe ma
riam dicentes primogenitum nō dici niſi qui habeat
et fratres cum hic mos diuinarum ſcripturarū ſit vt
primogenitum non eum vocent quē fratres ſecunt̄
ſꝫ eum qui primus natus ſit. ¶ Jero ꝯtra helindium
Alioq̄n ſi nō eſt primogenitus niſi quē ſecuntur et
fratres tamdiu ſacerdotibus primogenita non deb
bentur quādiu et alia fuerint procreata. ¶ Glo. Vel
primogenitus d̄r inter oīa electos p grām. pprie
aūt vnigenitus dei p̄ris vel marie dicit̄. Sequitur
Et vocauit nomen eius ihm die octauo quo fiebat
circūciſio et nomē imponebatur. ¶ Remig. Liquet
autem hoc nomen fuiſſe notiſſimū ſanctis p̄ribus et
dei prophetis maxīe illi qui dicebat. Defecit ī ſalutari
tuo anima mea et exultauit cor meū in ſalutari tuo
Et illi qui dicebat. exultabo deo ihēſu meo.

Ca. ſecundū.

Cum ergo natus eſſet Jheſus in betlehē iude in diebus herodis regis. Ecce magi ab oriēte venerūt ieroſolimam dicentes Vbi eſt qui natus rex iudeorum. Vidimus enī ſtellam eius in oriente et venimus adorare eū

¶ Aug. ī ſ. de epiph.
¶ Poſt miraculū vir
ginei partus quo vterus
diuino nomine plenus
ſaluo pudoris ſigno de
um hominemq̄ pfudit
inter obſcuras cubiculi
latebras et preſepis an
guſtias in quibus infi
nita maieſtas mēbris
cōtractioribus ſtabula
bat dum pendet ad vbe
ra et filium patit̄. deus
inuolumenta pannorum
repente nouū de celo
terris ſydus effulſit et tocius mundi diſſipata cali
gine noctem conuertit in diem ne dies celaretur
in nocte. vnde euangeliſta dicit. Cum ergo natus eſſet
ihs ꝛc. ¶ Remig. In principio autem huius euan
gelice lectionis tria ponit pſonam cum dicit. Cum
ihs natus eſſet locū cū ait In betlehem iude tēpus
cū addidit. In diebus herodis regis. Et hec tria ad
confirmationem narrande rei ponuntur. ¶ Jero.
ſup Math. Putamus autem ab euāgeliſta primum
editum ſicut in hebraico legimus iude nō iudee. que
ē enim aliarum gencium betlehem vt ad diſtinctiōem
eius hic iudee poneret̄. iude aūt idcirco ſcribitur.
quia eſt et alia betlehem ī iudea ſicut legimus ihu filij
marie ¶ Glo. Due enī betlehem ſunt altera que ē ī
terra zabulon. altera que in terra iuda que prius vo
cata eſt effrata. ¶ Aug. in li. de conſen. euā. De ci
uitate aūt betlehem matheus lucaſq̄ conſenciunt ſꝫ
quō et q̄ cā ad eā venerint ioſeph et maria. lucas ex
ponit math. p̄termittit. Ceterea de magis ab oriēte
venientibus lucas tacet. Math. dicit. ¶ Criſ. Sꝫ
videamus q̄d ad vtilitatem reſpiciat q̄ euangeliſta
tempus deſignat quo xp̄s naſcitur dicens. In diebus
herodis regis. Q̄d dicit vt prophetiam danielis impletā
demōſtraret que poſt lxx. ſeptimanas ānorum xp̄m na
ſciturum eſſe predicit. Nam ex illo tempore uſq̄ ad
regnū herodis. lxx. ſeptimanarum anni ſunt cōſūmati
vel ideo q̄a q̄ᷓdiu iudaica gēs ſub iudaicis regibus
quāuis peccatoribus tenebat̄ prophete mittebāt̄ ad reme
dium eius. Nunc aūt qn̄ lex dei ſub p̄tate regis in
iqui tenebat̄ et iuſticia dei ſub dñatione romana pre
mebat̄ naſcit̄ xp̄s quia magna deſperabilis infirmi
tas medicum artificioſiorem querebat ¶ Rabanus
Vel ideo regis alienigene mentiōem fecit vt imple
retur prophetia que ait. Non auferet̄ ſceptrum de iuda
nec dux de femore eius donec veniat qui mittendus
eſt. ¶ Ambro ſup lucam. Ferūt autem q̄ ydumei la
trones aſcalonam ingreſſi antipſm inter alios addu
xerunt captiuū. Is ergo imbutus miſterijs iudeorum
hyrcano iudee regi amicicia copulat̄ quē p ſe ad pō
peyū hircanus direxit et quia legationis fructus po
titus eſt. p eam grām partem regni affectauit Occiſo
autem antipſo filius eius herodes ſub anthonio ſena
tus conſulto iudeis regnare p̄ceptus ē in quo claret
herodem nulla affinitate generis iudeorum regnū q̄ſiſſe

¶ Criſ. in ome. Dicit aũt herodis regis. digitate
adens q: ⁊ ali9 fuit herodes qui iohem ĩterfecit. ¶
Criſ. ſup mat. Cũ g9 hoc tempore natus eẽt ecce ma
gi veniũt hoc ẽ oſteſſi ut nat9 eſt magnũ deũ oñden
tes in paruulo homine. ¶ Raba. Magi vo ſunt q̃ de
ſingulis rebꝰ philoſophãt ſꝫ ſmo omuis magos p
maleficos accipit qui atñ tamẽ habent apud gẽtem
ſuã eo q ſint philoſophi Chaldeoꝝ ⁊ ad huiꝰ artis
ſciẽtiam reges quoqꝫ ⁊ pñcipes eiuſdẽ gentis oĩa fa
ciunt. ⁊ ipi pmũ ortũ dñi intellexẽut. ¶ Aug. i ſ.
d̃ epipha. Iſti aũt magi qd fuerũt niſi pmicie genti
um Iſrahelite paſtores. magi gentiles illi ꝓpe iſti lõ
ge veni ꝑ eũ ad ãgulare lapidem cucurrerũt. mani
feſtatus eſt g9 ieſus nõ doctis nꝛ iuſtis pualet nãqꝫ
impietas i ruſticitate paſtoꝝ ⁊ ipietas in ſacrilegijs
magorũ verolꝫ ſibi lapis ãgularis attribuit qppe
qui venerit ſtulta eligẽ vt ꝯfunderet ſapiẽtes ⁊ nõ
vocaẽ iuſtos ſꝫ peccatores vt null9 magn9 ſupbiẽt
null9 infirm9 deſperaret. ¶ Gloſa. Hij aũt magi re
ges fuerũt q̃ ⁊ ſi tria munera obtuliſſe dicũt nõ ido
nõ plures q̃ꝫ tres fuiſſe pbant ſꝫ vt p eos gentes
que extribꝫ filijs noe nate ſũt venẽt ad fidem pfigu
rarent. Vl' tot fuerũt pñcipes q̃ plures duxerũt in
comitatu ſuo. venerũt aũt nõ poſt annũ quia tũc
inueniret i egipto nõ in pſepio ſꝫ terdadecima die.
Ad oſtẽdendũ aũt vñ venirẽt dicit ab oriẽte. ¶ Re.
Sciẽdum eſt aũt q: varia eſt de magis opinio qdam
eni dicũt eos fuiſſe Chaldeos chaldei eni ſtellã p do
colebãt ⁊ idarco dixerũt q nuncupatiu9 eorũ de9
oſtenderit deum veꝝ natũ Alij vo dicũt perſas eos
fuiſſe nõnulli dicũt illos de vltimis finibꝫ ẽre fuiſſe
Alij vo dicũt illos fuiſſe nepotes balaã qđ magis
eſt credendũ balaã eni inter cetera q̃ ꝓphetauit dix
it Orietẽ ſtella ex iacob Illi vo habentes hãc ꝓphti
am mox vt viderũt ſtellam nouam intellexerũt re
gem natum ⁊ venerũt. ¶ Iero. Et ſic hãc ſtellam
futurã vaticinio balaam nouerãt cui9 erant ſucceſſo
res. Sed querẽdum eſt ſi chaldei vel. Perſe aut de
vltimis finibꝫ terre fuerũt quomõ in tam breui ſpa
cio ieroſolimã venire potuerũt ¶ Remi. Sed ſciẽ
dum eſt q aliqui ſolent dicere q puẽ qui tunc nat9
eſt i tam breui ſpatio tempis de vltimis finibꝫ terre
eos ad ſe pducere potuit. ¶ Gloſa. Vl' nõ mirãdũ
eſt eos in xiij. diebꝫ veniſſe in bethleem cum equos
Arabicos ⁊ dromedarios haberẽt q̃ ſcꝫ ſũt veloces
ad iter. ¶ Criſ. ſup math. Vl' p bienniũ añ xpi na
tiuitatẽ ꝓfecti ſũt ⁊ ſtella eos pcedebat ⁊ neqꝫ eſca
neqꝫ potus defecit in peris eorum. ¶ Remigius. vl'
ſi fuerũt ſucceſſores balaam reges iſtoꝝ nõ longe
diſtant a terra pmiſſionis. idcirco i tã breui ſpatio
temporis ieruſalem venire potuerũt Sed tũc qren
dum eſt quaẽ euãgeliſta dicat eos ab oriẽte veniſſe
Quod ido eſt quia ab illa regione venerũt q̃ in ori
entali pte iudeia poſita ẽ Pulcre aũt ipi ab oriente
veniſſe dicunt quia oẽs qui ad dominũ veniunt ab
ipo ⁊ p ipſũ veniũt. ipe eni eſt oriẽs ſm illud Ec
ce vir oriẽs nomẽ eius. ¶ Criſ. ſup mat. Vel abo
riente venerũt vñ dies naſcitur inde initium fidei p
ceſſit quia fides lumen eſt animaꝝ. Ab oriente ergo
venerunt ſed ieroſolimam. ¶ Remigius. Quãuis

dñs ibi nat9 nõ eẽt q: licꝫ agnoſcerẽt natiuitatis
tẽpus. locum tamen nõ cognouerũt ieruſalem eni
regia ciuitas eſt ꝗ crediderũt q talis puer nõ niſi
in vrbe. regia naſci debuiſſet ſiue ideo venẽrt vt lo
cũ natiuitatis certi9 diſcẽ poſſẽt Siue ideo venerũt
vt adimpleretur qđ ſcriptum ẽ. De ſion exiuit lex ⁊
verbum dñi de ieruſalem. quia ibi primo annũciat9
ẽ xpus. Siue vt ſtudio magoꝝ dãnaretur pigritia iu
deorum Venerunt ergo ieroſolimã dicentes. vbi eſt
q̃ natus eſt rex iudeoꝝ. ¶ Aug. i ſer. de epiph. Cũ
aũt multi nati atqꝫ defuncti eẽnt reges iudeoꝝ. nũqd
quenqꝫ eoꝝ adorandum magi quefierunt quia nec
quenqꝫ eoꝝ de celo loquẽtem didicerunt. Non itaqꝫ
regi iudeoꝝ quales eſſe illic ſolebant. hunc tam ma
gnum honorẽ longinq̃ alienigene ab eodem regno
prorſus extranei a ſe deberi arbitrabantur Sed eo
talem natum eſſe didicerant. in quo adorando ſe ſa
lutem que ſm deũ ẽ conſecuturos minime dubitarẽt
Neqꝫ eni etas erat ſaltem cui adulatio humana ſer
uiret non de mẽbris purpura. nõ i capite diadema
fulgebat. nõ pompa famulantiũ. nõ terror exercit9
nõ glorioſoꝝ fama precioꝝ. hos ad eũ viros ex rmo
tis terris cum tanto voto ſupplicationis attraxerũt
Iacebat in preſepi puer ortu recẽs exiguus corpe
contemptibilis paupertate. Sed magnũ aliquid late
bat in paruo q illi homĩes primitie gentiũ nõ terra
portante. ſed celo narrante didicerãt. Vnde ſequitur
Vidimus enim ſtellã eius in oriente. Annũciant ⁊
interrogant. credunt ⁊ querunt tanqꝫ ſignificantes
eos qui ambulãt p fidem ⁊ deſiderãt ſpem. ¶ Gre. i
omel. Sciendũ aũt q priſcillianiſte heretici q̃ naſci
vnũquẽqꝫ hoĩeꝫ ſub ꝯſtitutionibꝫ ſtellaꝝ putãt hoc
in adiutorium ſui erroris aſſũmunt. q noua ſtella
exijt cum dominus in carne apparuit. cuius fuiſſe
fatum eandem que apparuit ſtellam putant ¶ Aug.
contra. fauſtũ. Et ſm fauſtum hic ſtella inducitur
que ꝯfirmat geneſim vt recte Geneſidium hoc ma
gis nũcupari poſſit q̃ꝫ euãgelium ¶ Greg. i ome.
Sed abſit a fideliuꝫ cordibus vt eſſe ã quid fatũ di
cant ¶ Auguſtinus de ciui dei. Nam homĩes quãdo
fatum audiunt. vſitata loquendi conſuetudine non
intelligũt niſi vim poſitiõis ſyderuꝫ. qualis ẽ quãdo
quis naſcitur ſiue cõcipitur. q aliqui alienãt a dei
voluntate. Et hij ab auribus omniũ repellendi ſũt
qui qualiũcũqꝫ deorũ volunt eſſe cultores. Aliqui
vero ſtellas hanc putant habere poteſtatem traditã
ſibi a ſumma dei poteſtate qui magnam celo faciunt
iniuriam. In cuius velut ſplendidiſſima curia opi
nant ſcelera facienda decerni qualia ſi aliqua terrẽa
ciuitas decreuiſſet genere humano decernẽte fuerat
euertenda ¶ Criſ. ſup mat. Si ergo aliquis adul
ter ⁊ homicida fiat p ſtellã. magna ẽ iniquitas illarũ
ſtellaꝝ. magis aũt illius qui creauit ſtellas. nam cũ
ſit preſcius futuroꝝ deus ex quo tanta iniquitas
futura erat p ſtellas ſi noluit emẽdare. nõ eſt bonus
Si voluit et dare ⁊ nõ potuit. ipotens eſt Si eẽ ab
ſtelle eſt q aut mali ſumus. aut boni. ergo nec bo
num noſtrum laudandum eſt nec malum vitupe
randum. Quia nec in nobis ẽ voluntarius actus

Ut quid eñ mali mei penam ſuſcipiam qđ non volũ
tate ſed neceſſitate cõmiſi. Ipſa denicꝫ mandata dei
ne peccent homines aut hortamenta vt ſaciãt bo
num: hanc inſipienciam deſtruũt. Quis eñ iubet ali
quem ne faciat malum qđ non poteſt declinare aut
vt faciat bonum ad qđ non poteſt puenire. ¶ Greg.
vicenꝰ. Inſipientes vero ſunt ⁊ irronales oĩbus ſe
cundum fatũ exiſtentibus. Exultat aũt ⁊ prouiden
ciam dei cum pietate cum hijs ⁊ homo organum ſo
lum inuenitur ſupm circularis motus. Ad hoc eñ
moueri ad opationes aiunt non ſolum ptes corpis
⁊ aĩe excogitationes ⁊ vniuerſaliter qui hoc dicunt
⁊ ea q̃ in nobis ſunt ⁊ pingentis naturã deſtruũt
⁊ nihil aliud ẽ hoc q̃ȝ omnia euertere. vbi etiam de
reliquo erit liberũ arbitriũ: liberũ eñ oportꝫ eſſe qđ
ẽ in nobis. ¶ Aug. i v. de ci. dei. Nõ vſcꝫ quaqꝫ ab
abſurde dici poteſt ad ſolas corpum differencias af
flatus quoſdam valere ſydereos ſicut ſolaribus ac:
ceſſibus ⁊ deceſſibus. videmus anni tempa variari
⁊ lunaribus incrementis atcꝫ decrementis augeri ⁊
minui quedam genera rerũ ſicut conchas ⁊ mirabi
les eſtus occeani. nõ aũt animi voluntates poſitiõi
bus ſideriũ ſubdi. ꝙ ſi dicant ſtelle ſignare iſta po:
cius q̃ȝ facere quid ẽ qđ nũq̃ȝ dicere poterunt cur ĩ
vita geminorũ ĩ actionibus in euentibꝫ in profeſſiõi
bus actibus honoribꝫ ceteriſcꝫ rebus ad humanã vi
tam ptinẽtibꝫ atcꝫ ĩ ipã morte plerũcꝫ ſit tanta di:
uerſitas vt ſibi ores ſint multi extranei q̃ȝ ipi iter ſe
gemini p exiguũ tempis interuallum in naſcendo ſe
pati in conceptu aũt p vnum concubitum vno eciã
momento ſeminati. Qđ ergo conanẽ efficere de iter
uallo exigui tempis qđ inter ſe gemi dum naſcerẽt
habuerunt nõ eñ valet quãta inueniẽ ĩ geminorũ
voluntatibus actibus moribꝫ caſibuſcꝫ diuerſitas. q̃
dam vero nõ aſtrorũ conſtitutionẽ ſꝫ oĩm ↄnexionẽ
ſeriemcꝫ cãꝝ quã dei ſũmi tribuũt voluntati ⁊ ptati
fati nomine appellant. Siquis ergo res humanas
fato tribuit quia ipam tibi dei voluntatem vel po:
teſtatem fati nomĩe appellat ſententiã teneat linguã
corrigat qm̃ fati nomẽ ſolet a loquentibꝫ poni in ſide
rum conſtitutione. vnde voluntatem dei fati voca:
bulo non nũcupamus niſi forte vt fatum a fando .i.
loquẽdo dictum intelligamꝰ. ſcriptum eñ eſt. ſemel
locutus ẽ deus duo hec audiui ⁊c. vnde non ẽ multũ
cum eis de verbi controuerſia laborãdum atcꝫ certã
dum. ¶ Aug. cõtra fauſtum. Si autem ſub fato ſte
larum nullius hoĩs geneſim ponimus vt liberũ ar
bitrium voluntatis ab omni neceſſitatis vinculo vĩ
dicemus quãtominus illius tempalem generationẽ
ſub aſtrorũ conditione credimus factam qui ẽ vniuſ
ſorũ eternus creator ⁊ dñs. Itacꝫ illa ſtella quã vi
derunt magi xp̄o ſm carnem nato non ad decretum
dñabatur ſꝫ ad teſtimoniũ famulabaẽ. Proinde nõ
ex illis erat ſtellis que ab inicio creaturẽ itinerũ ſuo
rum ordinem ſub creatoris lege cuſtodiunt ſꝫ noue
virginis ptu nouũ ſydus apparuit qđ miniſteriũ of:
ficiũ ſui ipi magi etiam querentibus xp̄m cum ante
faciẽ preiret exhibuit. donec eos vſcꝫ ad ipm locũ
vbi deus verbum infans erat p̄eundo pduceret. q̃
aũt aſtrologi ita conſtituerunt naſcendum hominũ

facta ſub ſtellis vt aliquã ſtellarum hoĩe aliquo na
to circuitus ſui ordinem reliquiſſe ⁊ ad eum qui na
tus eſt p̄rexiſſe aſſeruerẽt. ſortem quippe naſcẽtis
aſtrorum ordini colligari arbitrantur non aſtrorum
ordinẽ ad hoĩs nati diem poſſe mutari. Quapropẽ
ſi ſtella illa ex hijs erat que in celo pagunt ordines
ſuos quõ poterat diſcernere ꝙ xp̄s acturus erat.
que nato xp̄o iuſſa eſt relinquere qđ agebat. Si aũt
vt probabilius creditur ad demonſtrandum xp̄m
que non erat exorta eſt. non ideo xp̄s natus ẽ quia
illa extitit ſꝫ illa extitit. q̃a xp̄s natus eſt. vnde ſi dici
oporteret non ſtellam xp̄o ſꝫ xp̄m ſtelle fatum fuiſſe
diceremus. ipe quippe illi non illa huic naſcendi at:
tulit cauſam. ¶ Criſ. in omel. Non eſt etiã h̄ aſtro
nomie opus a ſtellis ſcire eos qui naſcunẽ ſed ab
horã natiuitatis futura predicere. Hij aũt tempꝰ
natiuitatis non cognouerunt vt hinc ſumentes mi
dum a ſtellarũ motu futura cognoſcerẽt ſꝫ econuſo
Dicunt ergo vidimus ſtellam eius ¶ Glo. .i. ꝓpriã
quia hanc creauit ad oſtenſionem ſui ¶ Aug. i ſer.
de epiph. Paſtoribus angeli magis ſtella xp̄m dmõ
ſtrat vtriſcꝫ loquitur lingua celorũ quia lingua ceſ
ſauerat ꝓphetarum celos angeli habitant ⁊ ſydera
exornant. vtriſcꝫ ergo celi enarrant gl'iam dei ¶
¶ Greg. Et rationabiliter iudeis tanq̃ȝ ratiõe vtẽ
tibus rationale aĩal .i. angelus predicare debuit gẽ
tiles vero quia ratione vti neſciebant ad ↄgnoſcen
dum dñm non p vocem ſꝫ p ſigna pducuntur quia ⁊
illis ꝓphie tanq̃ȝ fidelibus ⁊ iſtis ſigna tanq̃ȝ infide
libus data ſunt. Eiſdem aũt gentilibus xp̄m cũ per
fecte eſſet etatis apli predicant. eumcꝫ puulũ ⁊ nec
dum p humani oris officium loquentem ſtella gen
tibus denũciat. quia nimirũ rationis ordo ponebat vt
loquẽtem iam dñm loquẽtes nobis predicatores ⁊
nec dũ loquẽtem elementa muta p̄dicarẽt ¶ Aug. i
ſermone de epiph. Ipſe etiam xp̄s ẽ expectatio gen
cium de quibus quondam beatiſſimo pr̄i abrahe in
numerabilis fuerat promiſſa ſucceſſio non carnis
ſemine ſꝫ fidei fecunditate generanda. ⁊ ideo ſtellarũ
multitudini compata vt ab omni gencium pr̄e non
terrena ſed celeſtis progenies ſperaret. Ad creden
dum ergo promiſſe poſteritatis heredes ĩ ſideribus
dſignati ortu noui ſyderis excitanẽ vt in quo celum
ẽ adhibitum in teſtimoniũ celi famuletur obſequiũ
¶ Criſ. i omel. Quã aũt non celeſtium vna ſtellarũ
hec fuit. manifeſtũ eſt nulla eñ alia ſtellarũ hac via
incedit. hec eñ ab ortu in meridiem ferebatur Ita
eñ paleſtina ad pſidem iacet. Secundo ⁊ a tempe
hoc eſt videre. non eñ in nocte apparet tantum ſed ĩ
media die qđ non ẽ virtutis ſtelle ſed nec etiam lune
Tercio ab eo qđ apparebat ⁊ occultabatur. rurſus
cum eñ intrauerunt ieroſolimam occultauit ſeipã;
Deinde vbi herodem reliquerũt ſeipam monſtrauit.
necꝫ ꝓprium quendam greſſum habebat. ſed cũ opor
tebat ire magos ibat. qñ autem ſtare oportebat ſta
bat ſicut ⁊ de columna nubis erat in deſerto. Necꝫ
etiam ſurſum manens ptum virginis demonſtrabat
ſed deorſum deſcendens hoc faciebat qđ non ẽ ſtelle
motus ſꝫ virtutis cuiuſdã racionalis. vñ videẽ hec
ſtella vtꝰ inuiſibilis fuiſſe ĩ talẽ apparẽciã formata

¶ Remig · Nonnulli dicūt hanc ſtellam fuiſſe ſpi
ritum ſanctum vt ipſe qui poſtea ſup baptiſatum do
minū deſcendit in ſpecie columbe in ſpecie ſtelle apa
ruit magis. Alij dicūt fuiſſe angelum · vt ipſe qui
aparuit paſtoribꝫ aparuerit etiā magis ¶ Glo · ſeqꝫ
ī oriēte verū ī oriēte ſtella orta ſit · an ipſi ibi poſiti
natā ⁊ occidentē viderint ambiguū eſt · Potuit em̄
naſci in oriente ⁊ eos ī iheruſalē pducere ¶ Aug ·
in ſer · de epiph · Sed dicturus es a quibus audierūt
ꝙ talis ſcilicet ſtella xp̄m natū ſignificaret · ꝓfecto
ab angelis aliqua monitōe reuelatōis Queris for
taſſis · ab angelis bonis an malis? xp̄m quidem ⁊ an
geli mali hoc eſt demones filium dei eſſe confeſſi
ſūt · Sed cur nō ⁊ a bonis audierint · qm̄ ī xp̄o ado
rando ſalus eoꝝ iā querebat · non iniquitas damna
bat · Poterant ergo illis ⁊ angeli dicere. Stella
quam vidiſtis · xp̄i ē · ite adorate illum vbi natus
ē ⁊ ſimul iudicate qualis quātuſ ꝙ natus ſit · ¶ Leo
papa in ſer · de epiph · Vel pter illā ſtelle ſpeciē q
corporeum incitauit obtutum fulgentior veritatis
radius eoꝝ corda pdocuit · Et hoc quidem ad illu
minatōnē fidei ptinebat · ¶ Aug in li · de queſti · no ·
⁊ vete · teſta · Vel iudeoꝝ natū regem intellexerunt
cum ſtella indice temporalis rex ſoleat deſignari Hij
em̄ magi Chaldei non maliuolentia aſtroꝝ curſum ·
ſed rerū curioſitate ſpeculabāt · ſicut em̄ dat̄ itelligi
traditionem Balaam ſequebant · qui dixit Orietur
ſtella ex iacob Vnde uidentes ſtellam extra ordinem
mūdi · hāc eſſe intellexerūt · quā Balaam futuram
indicem regis iudeoꝝ ꝓphauerat ¶ Leo papa ī ſer ·
de epi · Potuerunt illis credita ⁊ intellecta ſufficē
vt corpali intuitu nō iquirerēt · qd̄ pleniſſimo viſu
mētis iſpexerāt ſed diligētia ſagacis officij vſqꝫ ad
videndum puerum perſeuerans · noſtri temporis
hominibꝫ ſeruiebat vt ſicut omnibꝫ nobis profuit
ꝙ pꝰ reſurrectōnē dn̄i veſtigia vulneꝝ in carne eꝰ
thome apl̄i explorauit manꝰ · ita ad nr̄aꝫ vtilitatē
ꝓficeret ꝙ in infancia ipiꝰ magoꝝ ꝓbauit aſpectus
vnde dicunt Venimus adorare eū Cri · ſup mat ·
Sed nūqd neſciebāt · quia in iheruſalem regnabat
Herodes · nūquid nō itelligebāt quia quicūqꝫ rege
viuente alteꝝ regē pnūciat · aut adorat · punitur ī
ſanguine · Sed dum ꝯſiderabāt regē futuꝝ non ti
mebant pn̄tem · adhuc non uiderant xp̄m · iam pati
erant mori p eo O bt̄i magi q̄ an̄ ꝯſpectū crudeliſſi
mi rēges pulqꝫ xp̄z ꝯgnoſcēnt xp̄i facti ſūt ꝯfeſſores

**Audiens aūt hero
des rex turbatꝰ eſt ⁊
omnis ieroſolima cuꝫ
illo . Et congregans
omnes pncipes ſacer
dotuꝫ ⁊ ſcribas popu
li ſciſcitabatur ab eis
ubi xp̄us naſceret̄ At
illi dixerūt ei . In beth
leeꝫ iude . Sic em̄ ſcrip
tū eſt p ꝓphetam . Et
tu bethleem terra iu
da nequaqꝫ minima es
in pncipibꝫ iuda . ecce
em̄ exiet dux q̄ regat
populū meū iſrahel.**

¶ Aug · in ſer · de epi ·
Sicut magi deſiderāt
redemptorem · ita He
rodes timet ſucceſſorē
vnde ſequit̄ Audiens
aūt Herodes rex tur
batus ē ¶ Glo · Rex
dicit̄ vt ex collatione
eius qui querītur hic
intelligatur extraneus
¶ Cri · ſup matheum
Et ideo turbat̄ audiēs
regem natū iudeis ex
genere iudeoꝝ cū eſſet
ipſe genere Idumeus
ne regno reuoluto ite
rum ad iudeos ipſe a
iudeis expelleret̄ ⁊ ſe
men eius poſt ipſuꝫ p
cideret̄ a regno Semp
em̄ grandis poteſtas maiori timori ſubiecta ē · ſicut
em̄ rami arboꝝ in excelſo poſitaꝝ etiā ſi leuis aura
flauerit mouētur · ſic ⁊ ſublimes hoīes etiam leuis
nūcij fama conturbat · humiles aūt ſicut ī conualle
plerūqꝫ in trāquillitate conſiſtunt ¶ Aug · in ſer · de
epiph · qd̄ aūt erit tribunal iudicantis · qm̄ ſuꝑbos
reges cuna faciebat terrē infantis · Pertimeant
reges ad pr̄is dexterā iam ſedentem · quē rex impiꝰ
timuit adhuc matris vbera lābentem ¶ Leo papa ī
ſer · de epi · Supfluo tamē herodes timore turbaris
non capit xp̄m regio tua · nec mūdi dn̄s poteſtatis
tue ſcepti ē ꝯtentꝰ anguſtijs quē ī iudea regnaē
n̄ vis ubiqꝫ regnat ¶ Glo Vel nō ſolū ꝓpē ſe timuit ſꝫ
ꝓpter irā romanoꝝ · decreuerāt em̄ romani · ne quis
rex vl̄ deus ſine eoꝝ conſilio diceret̄ · ¶ Greg · in
omel · Celi aūt rege nato rex terre turbatus ē · qꝛ
nimirū terrēa altitudo ꝯfundit̄ cū celſitudo celeſtis
apit̄ ¶ Leo papa in ſer · d̄ epi · Herodes etiā diaboli
ꝑſonā gerit cꝰ ſic tunc fuit incentor · ita nūc ē ei
indefeſſus imitator Cruciat̄ em̄ vocatione gentium ⁊
qͦtidiana poteſtatis ſue deſtructiōe torquet̄ · ¶ Cri ·
ſup ma · Vterqꝫ ergo zelo ꝓprio turbat̄ ⁊ ſui regni
ſucceſſorē timebat Herodes terrenū dyabolus aūt
celeſtē Ecce at̄ ⁊ iudaicus ꝑplꝰ turbabat̄ · q̄ magis
de auditu iſto gaudere debuerat · qꝛ rex iudeꝰ ſur
gere dicebat̄ · ſꝫ turbabant̄ · quia de aduētu iuſti nō
poterāt gaudere iniq̄ Aut certe turbebant̄ · ne forte
iratus iudaico regi genus eius uexaret · Vnd̄ ſeqꝫ
Et oīs ieroſolima cū illo · ¶ Glo · Volēs illi fauere
quē timebat populus em̄ plus iuſto eis fauet quos
crudeles ſuſtiet Sequit̄ Et ꝯgregās oēs pn̄n · ſa
⁊ ſcri · po · Vbi nota diligentiā inq̄rēt̄s · vt ſi inuene
rit · faciat qd̄ poſtea ſe velle oſtendit · ſin aūt excuſa
tus ſit romāis · ¶ Remig · Scribe aūt dicti ſunt · nō
tm̄ ab offiꝰ ſcribendi ſꝫ potiꝰ ab iterp̄tatōe ſcriptu
raꝝ · erāt em̄ legiſ doctores · Seqꝫ · Sciſcitabat̄ ab
ab eis vbi xp̄s naſceret̄ · Hic aūt attendendū ē · qꝛ
non dixit · vbi xp̄s natꝰ eſt ſꝫ vbi naſceret̄ · Callide
em̄ interrogauit eos · ut poſſet agnoſcere ſi de rege
nato letaret̄ · xp̄ꝫ aūt ipꝫ vocat · qꝛ nouerat inungi
regē iudeoꝝ ¶ Cri · ſup ma · vt qd̄ at̄ interrogat he
rodes · q̄ nō credbat ſcripꝰtis · aut ſi credebat quo ſpe
rabat poſſe interficere illū quē regē eē futuꝝ dice
bāt · ſꝫ diabolꝰ iſtigabat · q̄ credbat ꝙ ſcripꝰte nō men
tiūt̄ · ſic ſūt oēs pctōres q̄ bn̄pm qd̄ c̄dūt ꝑfecte cōe ñ
ꝓmittūt̄ · ꝙ n · credūt · vitas ē vtꝰ q̄ ñ pt̄ eē occlta
qd̄ at̄ ñ credūt · excecatꝰ ē ſimil · ſi · n · ꝑfecte credrēt
ſic viuerēt · q · pꝰ modicū trāſitri de hͦ mūdo · nō · q · ī
eternū māſuri · ſeqꝫ At illi dix · ī bet · iud ¶ Leo pa ·
ī ſer · de epi · magi qd̄e hūano ſenſu ſignificatu ſibi
regis ortū exiſtiauerāt ī ciuitate regia eē q̄rēdū · ſꝫ q̄
ſeruili ſuſcepat formā ⁊ non iudicare venerat ſed
iudicari betleē ꝑelegit natiuitati ieroſolimā paſſiōi

¶ Theodorus in ſermõe de epi. Si enim maximam
romam elegiſſet ciuitatem potencia ciuiũ mutatiõꝫ
orbis terrarum factam putarent. ſi filius fuiſſet im-
peratoris poteſtati vtilitatem aſcriberent. ſed quid
fecit? Omnia egena ⁊ uilia elegit vt diuinitas co-
gnoſceretur orbem tranſformaſſe terrarum. ꝓpterea
paupculã elegit matrem pauperiorem patriam egẽs
fit pecunijs ⁊ hoc tibi exponit preſepe. ¶ Greg. i
omel. Bene etiam in betlehem naſcitur. Betlehem
quippe dom⁹ panis interpretatur Ipſe nã〈que〉 eſt qui ait.
Ego ſum panis viuus qui de celo deſcendit ¶ Criſ.
ſup math. Cum aũt debuiſſet celare miſteriũ regis
preſtiti a deo maxime i conſpectu alienigene regis
facti ſunt nõ predicatores oꝑum dei ſꝫ proditores mi
ſteriorum eius ⁊ non ſolum manifeſtant miſterium.
ſed etiam ꝓpheticum protulerunt exemplum. vñ ſub
iungũt Sic em̃ ſcriptum eſt p ꝓpheram .ſ. micheam
Et tu betlehẽ terra. iuda. ⁊c ¶ Glo. Hoc ſic põit
vt ab eis dictum eſt qui etſi non verba veritatẽ ſen
ſus q̃dã mõ ponũt. ¶ Remig. Unde hic reprehendũt
iudei de ignorancia quia ꝓpha dicit tu betlehem ef
frata. illi vero dixerunt. tu betlehem terra iuda.
¶ Criſ. ſup math. Sed adhuc ipſam ꝓphiam pred
dentes interficiendorꝫ puulorꝫ facti ſunt cã. Sic enĩ
ſcriptum erat. Ex te em̃ exiet rex qui paſcat pplm
meum iſrael ⁊ dies eius a diebus ſeculi. Si ergo
integram ꝓphiam protuliſſent: conſiderans herodes
quia non erat rex terrenus cuius dies a diebus ſe-
culi erant: in tm̃ furorem nõ exarſiſſet ¶ Iero. ſup
math. Eſt aũt ſenſus ꝓphie talis. tu betlehem terra
iuda uel effrate qḋ ideo dr̃. quia eſt alia betlehem in
galylea ſita q̃uãuis ſit puus vicus inter milia ciui
tatum iuda tam̃ ex te naſcetur xp̃s qui erit dñator
iſrael qui ẜm carnem de dauid ẽ de me tam̃ natus ẽ
ante ſecula ⁊ ideo dr̃. Egreſſus eius ab inicio a die
bus eternitatis quia in principio verbum erat ap⁹
deum ¶ Glo. Sed hoc vltimum vt dictum eſt iudei
tacuerunt. alia vero mutauerunt. vel ꝓpter ignorã
ciam vt dictum eſt vel ad maiorem manifeſtationem
vt herodi alienigene intellectum ꝓphie apirent. vñ
pro eo qḋ dixit effrata qḋ erat nom̃ ãtiquũ ⁊ forte
herodi ignotum dixerunt terra iuda. Pro eo autẽ
q ꝓpha dixerat minima es i milibus iuda volẽs oſtẽ
dere puitatem eius quãtum ad populi multitudinẽ
dixerunt. Nequaq̃ꝫ minima es in prin. iuda. Dolen
tes oſtendere magnitudinem dignitatis: puenientẽ
ex dignitate principis naſcituri quaſi diceret. ma
gna es inter ciuitates ex quibus principes prodierũt
¶ Remig. Uel talis eſt ſenſus Quãuis minima vi
dearis inter vrbes principatum habentes tñ non es
minima quia ex te exiet dux qui regat populum meũ
iſrael. Dux aũt iſte xp̃s eſt qui populum fidelem re
git ⁊ gubnat ¶ Criſ. i omel. Intende aũt certitudinẽ
ꝓphie. nõ. n. dixit qḋ i betlehẽ erit ſꝫ ḋ betlehẽ exiet
oſtendens q ibi ſolum naſceret. Quo aũt habet ra
tionẽ de zorobabel hec dicta eſſe vt quidam dicunt
Non em̃ exit⁹ eius fuit a principio ex diebus ſeculi
Neq̃ꝫ etiam ex betlehem exiuit cum non in iudea ſꝫ
in babilonia natus ſit. Eſt etiam ad hoc teſtimoniũ
qḋ dicit. nequaq̃ꝫ minima es quia ex te exiet. null⁹. n.
ali⁹ illuſtrẽ fecit villã in qua naſceret̃ q̃ꝫ xp̃s. Poſt
natiuitatem em̃ a finibus orbis terrarum veniunt
viſuri preſepe ⁊ tugurij locum. Non autem dixit
ex te exiet fili⁹ dei ſꝫ dux qui paſcet populum meũ
iſrael. Oportebat em̃ in principio condeſcendere vt nõ
ſcandalizarent̃ ⁊ que ad ſalutem hoĩm ptinebant p̄
dicare vt magis inducerent̃ Ex autem dicit Qui
regat populum meum iſrael. Iſrahel hic dicit:
eos qui crediderunt ex iudeis Si aũt non oĩs xp̃s
rexit eorum ẽ accuſatio. De gentibus aũt interim
tacuit ne ſcandaliſaret iudeos. vide aũt mirabilẽ di
ſpenſationem. Iudei em̃ ⁊ magi ſimul ſeinuicẽ docẽt.
iudei a magis audiunt q xp̃m i orientis regiõe ſtel
la predicabat magi a iudeis q ꝓphete antiquit⁹ eũ
annũciauerunt vt geminato teſtimonio confirmati
ardenciori fide expeterẽt quẽ ⁊ ſtelle caritas ⁊ ꝓphie
manifeſtat audoritas ¶ Aug. i ſmõe de epiph. Po
terat em̃ ſtella que magos pduxit ad locũ vbi erat
cum matre virgine deus infans ⁊ ad ipſam eos per
ducere ciuitatẽ. Sed tñ ſubtraxit ſe nec eis ꝑſus
apparuit donec ḋ ciuitate i qua xp̃s naſceret̃ ⁊ ipi
iudei dicerent In betlehẽ iude. Similes facti fabris
arche noe qui alijs vbi euaderẽt preſtiterunt ⁊ ipi
diluuio perĩt ſites lapidibꝫ miliarijs q̃ alijs uiã oſtẽ
dunt nec ambulare poterunt ¶ Audierunt ⁊ abie
runt inquiſitores dixerunt ⁊ remanſerũt doctores
nũc quo〈que〉 iudei ſimile aliquid nobis exhibere nõ de
ſinũt nõnullis em̃ paganorꝫ qñ eis de ſcripturis te-
ſtimonia clara pferimus vt nouerint xp̃m ante pro
phecia tñ ſuſpectiue forte a xp̃ianis iſta ꝯficta ſunt.
malunt credere codicibus iudeorꝫ ⁊ ſicut tunc magi
fecerunt iudeos dimittunt inaniter lectitare ipi per
gunt fideliter adorare.

¶ Tunc herodes clã
uocatis magis diligẽ
ter dicit ab eis tẽpus
ſtelle q̃ apparuit eis.
Et mittẽs eos in bet
lehẽ dixit. Ite ⁊ inte-
rogate diligẽt de pu-
ero Et cũ inueneritis
renunciate mihi. ut et
ego ueniens adorẽ eũ
Qui cũ audiſſent re-
gem abierunt.

¶ Criſ. ſup math.
Poſtq̃ꝫ audiuit herodes
reſponſum duplici mõ
credibile. primũ q̃a a
ſacerdotibus fuerat di
ctum. Deinde quia exẽ
plo ꝓphetico fuerat cõ
probatum non tamen
ad deuotiõem flectitur
naſcituri regis ſed ad
maliciam interfectionis
eius p dolum. vidit em̃
quia non poterat ma-
gos nec blandimentis
flectere nec minis ter
rere nec auro corrũpe vt cõſentirent i interfectiõe
regis futuri ideo illos decipe cogitauit. vnde dr̃. tũc
herodes clam. uocat magis. Occlte aũt vocauit eos
vt non viderent iudei quos habebant ſuſpectos ne
forte quaſi regem ſue gentis amantes proderent cõ
ſilium eius. Diligenter didicit ab eis tempus ſtelle
¶ Remig. Idarco diligenter quia callidus erat
⁊ timebat ne non reuerterentur ad eũ vt tunc ſcir⁹
qḋ agerꝫ pueros occidẽ⁹ ¶ Aug. i ẜ. ḋ epi. Ferme
aũt biẽnio ante viſa eſt ſtella mirantibus quid eſſꝫ
Sed tũc intelligitur indicatum eis cuius eſſꝫ ſtella
que iamdiu videbatur quãdo natus eſt qui per illam

ſignificat. Sed poſtq̄ʒ xp̄o nato reuelatū eſt magis
venerūt ab oriēte ⁊. xiij die adorauīt eum quē an̄
paucos dies natū fuiſſe didicerūt ¶ Criſ. in home.
Ut ante multū temp⁹ hec ſtella apruit quoniā multū
temp⁹ in itinere erant magi cōſūpturi vt cōfeſtim na
tus eſſet xp̄o aſſiſterent eum in faſcijs adorātes vt
mirabilior appareret. ¶ Gloſa. Scd̄m alios vero a
die natiuitatis xp̄i credit ſtella tātum apruiſſe ⁊ p
acto officio cū noua eſſet deſijt eſſe. Ait enī fulgen
tius pue natus nouā ſtellaꝝ fabricauit. Cognito aūt
loco ⁊ tempe pſonā pueri vult non ignorare vñ dic̄.
Ite ⁊ interrogate diligenter de pueō illud pceperat
qḋ abſq̄ pcepto erāt factur. ¶ Criſ. in home. Nō
aūt dicit. Interrogate de rege. ſʒ de pueō neq̄ enī prī
cipatus nomie eum vocari ſuſtinebat. ¶ Criſ. ſup
matheū. Ergo vt ad hoc eos induceret deuotionē
pmittebat ⁊ p eam gladiū acuebat. ⁊ maliciam cor
dis ſui humilitatis colore depingebat talis eſt cōſuetu
do oīm malignoꝝ q̄ñdo aliquem in occulto grauius
ledere volūt. humilitatē illi ⁊ amicitias fingūt. vnde
dicit Et cū inueneritis renūciate mihi. vt ⁊ ego ve
niens adorē eū ¶ Greg. i omel. Adorare eū ſe velle
ſimulat. vt quaſi hūc ſi inuenire poſſit extinguat. Se
quit. Qui cū audiſſent regē abierunt ¶ Remigi⁹.
Audierunt magi Herodē vt quererēt dn̄m ſʒ non
vt ad eū reuerterēt. ſignificat. n. bonos auditores
qui bona que audiunt a malis predicatoribus faciūt
ſʒ tamē opa illoꝝ imitant.

¶ Et ecce ſtella q̄ʒ vi
derāt in oriente ante
cedebat eos uſq̄ʒ dum
ueniens ſtaret ſupra
vbi erat puer.

¶ Criſ. ſup mat. Ex
hoc loco oſtendit. q̄a
cū ſtella deduxiſſet ma
gos ꝓpe ieruſalem ab
ſcondita eſt ab eis vt
relicti a ſtella cogerēt
in ieruſalē interrogare
de xp̄o ſimul ⁊ manifeſtare ꝓpter duo. Primo ad cō
fuſionem iudeoꝝ. quia gentiles ſtelle tantūmō uiſiōe
cōfirmati xp̄m p alienas ꝓuincias requirebāt. Et iu
dei ab infancia ꝓphetias legētes de xp̄o. ⁊ in ſuis fi
nibus natū nō ſuſceperūt. deinde ut interrogati ſacer
dotes. vnde naſcit xp̄us. ad pIudiciū ſuū reſpōderēt
de bethleem. q̄a q̄ herodem docuerāt de xp̄o. ipſi igno
rabant de illo. Et ideo poſt interrogationē ⁊ reſpon
ſionem habitā ſubdit. Et ecce ſtella quā viderant in
oriente. antecedebat eos vt conſiderātes obſequium
ſtelle regis intelligerēt dignitatē ¶ Aug⁹. in ſer. de
epiph. Et vt xp̄o plenum redderet obſequiū tempe
rauit gradū. donec magos pducēt ad pueꝝ. Obſequiū
pbuit. nō ipſū addu xit ſupplices oñdit hoſpiciū radi
abat āpliſſio lūie. ⁊ tecta nati pfudit. ſicq̄ʒ diſceſſit
Unde ſequit. Uſq̄ʒ dum veniēs ſtaret ſupra. vbi erat
puer ¶ Criſ. ſup math. Quid aūt mirꝝ. ſi ſole iuſti
cie orituro ſtella mōſtrabat diuina. Stetit enī ſupra
capite pueri. quaſi dicēs. hic ē vt quia loquēdo mō
ſtrare nō poterat. ſtando demōſtraret ¶ Glo. Hic
aūt aparet q̄ ſtella i aere poſita erat ⁊ domui i qua
puer erat. vicinā. aliter enī domū nō diſcreuiſſʒ
¶ Amb. ſup lucā Hec aūt ſtella uia ē. ⁊ uia xp̄s. q̄a
ſcd̄m icarnationis miſteriū xp̄s ē ſtella. ipſe enī ē ſtella
ſplendida ⁊ matutina. vnde ubi herodes ē. nō videtur
vbi aūt xp̄s. rurſum videt ⁊ uiā mōſtrat ¶ Remi
gius. Uel ſtella ſignificat grām dei herodes diabolū
Qui aūt p peccatū ſe diabolo ſubdit mox grāꝫ per
dit. Quod ſi p penitentiā receſſerit. mox grām inuenit
que nō dimittit donec pducat ad domū pueri. i. ec
cleſiam ¶ Glo. Uel ſtella ē illuminatio fidei que ad
chriſtum ducit. quā dum diuertunt ad iudeos magi
amittunt. quia dū a malis cōſiliū querūt verā illumi
nationē pdunt.

¶ Videntes aūt ſtel
lam gauiſi ſūt gaudio
magno ualde. Et in
tra ntes domū inuene
rūt puerum cum ma
ria matre eius ⁊ pro
cidentes adorauerūt
eum. Et aptis theſau
ris ſuis obtulerūt ei
munera. aurum. thus
⁊ mirram.

¶ Gloſa. Poſtq̄ʒ pre
miſit ſtelle obſequium
ſubiungit euangeliſta
magorum gaudium di
cens Videntes aūt ſte
lam gauiſi ſūt gaudio
magno valde ¶ Remi
gius Et ſciendū q̄ nō
ſatis fuit dicere euan
geliſte. gauiſi ſunt ſed
addidit gaudio ma
gno ⁊ valde. ¶ Criſ.
ſup mat. Gauiſi ergo
ſunt. quia ſpes eorum
nō erat decepta. ſʒ am
pli⁹ cōfirmata. q̄ tāti itineris nō ſine cā ſuſceperūt
laborem ¶ Glo. Gaudio gaudet qui ꝓpter deum gau
det. q̄ ē veꝝ gaudiū. Addidit aūt ⁊ magno quia de
magno gaudebāt ¶ Criſ. ſr̄ ma. p miſteriū. n. ſtelle i
telligebāt qm̄ dignitas eius nati regis excedebat mē
ſuram oīm mundialium regum. Addidit etiā valde.
¶ Remi. Quia voluit oſtēdere q̄ magis gaudēt
hoīes de rebꝰ pditis ⁊ iuētis q̄ʒ ſemp poſſeſſis. ſub
dicitur autem. Et intrātes domū inuenerūt puerum
¶ Leo papa. i ſer. de epiph. Quātitate puū. aliene
opis indigū fandi impotentem. ⁊ nulla ab humane
infantie generalitate diſcretuꝫ. quia ſicut fidelia erāt
teſtimonia. que in eo maieſtatem inuiſibilis diuinita
tis oſtēderēt. ita probatiſſimū debebat eſſe. ſempiter
nam illā eſſentiā filij dei verā ſuſcepiſſe homīs natu
ram cum maria matre eius ¶ Criſ. ſup mat. Nō
diademate coronata aut i lecto aureo recumbente. ſʒ
vix tunicam habente vnam. nō ad ornamentum cor
poris. ſʒ ad tegumentū nuditatis. qualem hr̄e potuit
carpentarij vxor peregre cōſtituta. Si ergo regē
terrenū querentes veniſſent. magis fuiſſent cōfuſi
q̄ʒ gauiſi. quia tanti itineris laborem ſine cā ſuſcepiſ
ſent Nūc aūt quia celeſtē regēꝫ querebāt. etſi nihil
regale videbant. i eo tn̄ ſolius ſtelle teſtimonio con
tenti. gaudebant oculi eoꝝ contemptibilē pueꝝ aſpi
cere. quia ſpūs i corde eoꝝ terribilem eū mōſtrabat
Unde procidentes adorauerūt eum. vident enī hoīeꝫ
⁊ agnoſcunt deū. ¶ Rabanus Summo autem nutu
factum eſt. q̄ abierat ioſeph ne aliqua male ſuſpi
cionis occaſio daretur gentibꝰ. ¶ Glo. Qui licet mo
rem ſue gentis in donis offerendis ſequat. Arabes
enim auro thure ⁊ diuerſis generibꝰ aromatū abū
dāt. tn̄ aliquid miſterij muneribꝰ demōſtrare volebāt
Unde ſequitur. Apertis theſauris ſuis obtulerunt ei
munera aurum thus ⁊ mirram. ¶ Gregorius.

¶ Greg. Aurum quippe regi congruit thus vero in dei ſacrificium ponebatur. mirra aūt mortuorum corpa ↄdiunt. ¶ Aug. in ſmo. de epiph. Aurū ergo ſolutur q̄ſi regi magno. thus imolatur vt deo mirra prebetur tanq̄ȝ pro ſalute oīm morituro. ¶ Nec aūt eſſi tūc non intelligebāt magi ſm quale miſteriū iſta gerebant vel q̄d ſignificaret vnūqdq̄ȝ munus eorum nihil contrarium ē. grā em̄ que illos hic omnia facere hortabat̄ ipa ordiauerat vniuerſa ¶ Remig. Et ſciendum q̄ iſti nō ſinguli ſingula obtulerūt. ſȝ ſinguli tria ⁊ ſinguli cum ſuis muneribȝ regem deum ⁊ hoīem predicauerunt. ¶ Criſ. in omel. Verecundet̄ ergo marchion ⁊ paulus ſamoſetanus qui nolunt videre que magi viderunt qui eccl'ie ſunt progenitores deum ī carne adorātes q̄m em̄ ī carne erat faſcie monſtrant ⁊ preſepe. Qm̄ aūt nō vt purum hoīem adorant ſȝ vt deum demonſtrāt dona que deo offerre decens erat. Confundantur ⁊ iudei videntes ſe p̄uētos a magis ⁊ neq̄ȝ poſt illos venire ſtudent. ¶ Greg. Poteſt ⁊ ī hīs aliud intelligi. auro nanq̄ȝ ſapīa deſignatur ſalomōe teſte qui ait theſaurus deſiderabilis requieſcit in ore ſapientis. thure q̄d deo incendit̄ virtus oronis exp̄mitur ſm illud. Dirigat̄ orō mea ſicut incenſum ī ɔſpectu tuo. Per mirram vero carnis mortificatio figurat̄. Nato ergo regi aurum offerimus ſi ī cōſpectu ei9 ſapīe lumie ſplendemus thus offerimus ſi p orōnū ſtudia deo redolere valeamus. mirram offerimus ſi carnis vicia per abſtinenciam mortificamus. ¶ Glo. Tres aūt viri qui offerunt ſignāt gentes de tribus ptibus mundi veniētes theſauros apiunt dum fidē cordis p confeſſionem oſtendunt. Bene aūt ī domo docentes ne theſaurū bone conſciencie iactādo ꝓpalemus. Offerunt tria munera hoc ē fidem ſancte trinitatis vel aptis theſauris ſcripturarū hyſtoricū moralem ⁊ allegoricum ſenſum offerunt vel logicā phiſicam ⁊ ethycam dum illa fidei ſeruire faciunt.

Et reſpōſo accepto in ſomnis ne redirent ad herodem. Per aliā viā reuerſi ſunt in regionem ſuam.

¶ Aug. ī ſmo. de epi. Herodes impi9 fact9 ex timore crudelis voluit defuit̄ ſed quō poterat cape eū qui ipa9 fraudes venerat īpugnat̄? vt ei9 g9 fraus eluderetur. Sequit̄. Et reſponſo accepto. ⁊c. ¶ Iero. Qui em̄ munera obtulerunt dn̄o conſequēt̄ reſponſum accipiunt. reſponſum aūt nō p angelum fieri dr̄ vt meritorū ioſeph priuilegium demonſtraret. ¶ Glo. fit autem hic reſponſio p ipm̄ deum quia nullus alius viā reuerſionis inſtituit niſi ille qui dicit. Ego ſum viā. non tn̄ loquit̄ puer ad eos ne diuinitas ante temp9 reueletur ⁊ vt vera humanitas habeat̄. Dicit aūt Et reſponſo accepto Sicut em̄ moyſes tacitus clamabat. ſic iſti per affectū interrogabant quid dīna iuberet voluntas. Dicit aūt Per aliam viā reuerſi ſunt in regionem ſuam ¶ Iero. Quia īfidelitati miſcendi nō erāt iudeorū. ¶ Criſ. ī omel. Intuere et magorū fidem qualiter nō ſcādalizati ſunt in ſomnis dicētes. Si magn9 ē puer hic que neceſſitas fuge eſt ⁊ occulte receſſionis. hoc enim ē vere fidei non querere cāſ eorum que vere pcipiunt̄ ſed ſuaderi ſolum ab eis. ¶ Criſ. ſup math. Si aūt magi xp̄m .q. terrenum regem queſiſſent inueniētes eum apud regem ipm̄ manſiſſent. Nunc aūt adorauerūt ⁊ reuerſi ſunt. Cum aūt reuerſi fuiſſent manſerunt colentes deum magis q̄ȝ ante ⁊ predicantes multos erudierunt. Et deniq̄ȝ cum thomas iuiſſet in ꝓuīcā illam. adiuncti ſūt ei ⁊ baptiſati facti ſunt adiutores p̄dicatōis ipi9 ¶ Gre9. Magnū vō nob aliq̄d magi innuūt q̄ in regionem ſuam p aliam viam reuertūt̄ regio q̄ppe nr̄a padiſus ē ad quā ihū ɔgnito redire p uiā qua venimus ꝓhibemur. a regione etem̄ nr̄a ſupbiendo ⁊ ī obediendo viſibilia ſequēdo cibū vetitū guſtando diſceſſimus ſȝ ad eādē neceſſe eſt vt flēdo obediendo viſibilia contemnēdo atq̄ȝ appetitū carnis refrenando redeamus. ¶ Criſ. ſup math. Nec etiā erat poſſibile vt quia ab herode ad xp̄m veniſſent redirent ad herodē. Qui em̄ relicto xp̄o ad dyabolum tranſierunt p peccatum frequenter ad penitenciam reuertuntur ad xp̄m. Qui .n. fuit in inocēcia dum neſcit quid ē malum facile decipit̄. Sed cū expertus fuerit malum q̄d inuenit ⁊ recordatus bonū quod pdidit compunctus redit ad eum. qui autem relicto dyabolo venit ad xp̄m difficile redit ad dyabolum quia dum gaudet in bonis que inuenit ⁊ recordatur mala que euaſit difficile redit ad malum.

Qui cū receſſiſſent ecce angelus domini apparuit in ſomnis ioſeph dicens. Surge ⁊ accipe puerum ⁊ matrem eius ⁊ fuge in egiptū Et eſto ibi uſq̄ȝ dicam tibi futurum ē enim vt herodes querat puerū ad pdendū eum. Qui conſurgens accepit puerum ⁊ matrem eius nocte ⁊ ſeceſſit in egiptum. ⁊ erat ibi vſq̄ȝ ad obitū herodis vt adimpleretur quod dictū eſt a domino p prophetam dicentem Ex egypto vocaui filium meum.

¶ Rabanus. Hic p̄termitt mathe9 dieȝ purificationis in qua oportebat primogenitum offerri ī tēplo ⁊ agnū vel p turturē aut colūbarū. Et quāuis timerent herodem tamē n̄ ſunt auſi tranſgredi legem quin ad templum puerum deferrēt. Cū itaq̄ȝ rumor de puero iā inciperet dilatari mittitur āgelus qui ī egyptum faciat puerum trāſportari vn̄ dic̄ ecce Angel9 dn̄i apparuit in ſomnis ioſeph. ⁊c. Remig. Per hoc q̄ ſemp angelus in ſomnis ioſeph apparuiſſe dr̄ miſtice deſignatur. quia illi qui a curis terrenis ⁊ ſecularibȝ negocijs q̄ieſcūt pfrui āgelica viſione merentur. Dicit ergo ei. Surge ⁊ accipe puerum ⁊ matrem eius. ¶ Hylarius. Cum deſponſatam iuſto ſignificabat eā coniugē nūcupauit Sed poſt ptum mr̄ tm̄ ihū oſtendit̄ vt queadmodū iuſto ioſeph deputaret̄ marie ī virginitate ɔiugem. ita venerabilis eius oſtenderet̄ ī ihū matris ṽginitas ¶ Criſ. ſup math. Non autem dicit accipe matrē ⁊ puerum eius ſed econuſo quia nō ꝓpter matrem

puer natus eſt · ſed ꝓpter puerū mater ꝑpata eſt
Sequit̄ ⁊ fuge ī egiptum Quō aūt filius dei ante
hominē fugit: aut quis liberet de inimicis · ſi ⁊ ipſe
inimicos ſuos timet Et primū quidem oportet ut re
gulam humāe nature quā ſuſcepit · ɔſeruet ⁊ ī hac
ꝑte quia humāe nature ⁊ puerilitati conuenit fugē
poteſtatem minātem Deinde vt ceteri xp̄iani cū ne
neceſſitas ꝑſecutionis aduenerit · fugere nō erube
ſcant · Sed quare ī egiptū: recordatus ē eñ dn̄s ꝗ
nō in finem iraſcit̄ · quāta mala fecerit ſup egiptum
ideo mittit filium ſuū ī eam · ⁊ dat illi magne recōci
liationis ſignum vt decem plagas egipti vna medi
cina ſanaret · vt populus qui ante erat ꝑſecutor po
puli primogēiti · cuſtos fieret filij vnigeniti · vt quia
illi violenter dominati ſunt · iſti cum deuotione ſerui
rent · vt iam nō irent ad mare rubrū demergendi ·
ſed vocarent̄ ad aquas baptiſmatis viuificandi ·
¶ Aug · in ſer · de epi · Audi etiam magni miſterij ſa
cramētū · moyſes aliquādo ī egipto ꝑfidis clauſerat
diem illuc xp̄s aduenīēs · ſedentib; in tenebris reddi
dit lucem fugit · vt illuminaret · nō fugit · vt lateret
Sequit̄ Et eſto ibi vſq; dū dicam tibi · futurū ē eñ
vt herodes puerū querat ad ꝑdendū eū · putabat eñ
infelix tirannus ſaluatoris aduentu · regali ſe ſolio
detrudendū · ſ; nō ita eſt · nō ad hoc venerat xp̄s vt
alienā gloriā inuaderet ſed vt ſuā donaret · Sequit̄
Qui ɔſurgēs accepit puerū ⁊ matrē eius nocte · ⁊
ſeceſſit in egiptum ¶ Hylari · Galicz idolis plenā
Iam eñ poſt iudeoꝝ inſectationē iudeā relinquens
ignorātī ſeculo colendus īfert̄ ¶ Iero · Quādo igit̄
tollit puerū ⁊ matrem eius vt in egiptum trāſeat ·
nocte tollit̄ ⁊ ī tenebris · Quādo vō reuertit̄ ī iudeā
nec nox nec tenebre ponūt̄ ī euāgelio ¶ Criſ · ſup
math · Oīs eñ ꝑſecutionis anguſtia · nox ē · refrige
rium aūt dies ¶ Raba · Vel quia luce uera recedē
te lucis ipi⁹ oppſſores ī tenebris remāſerūt · ipa vō
redeunte illuminant̄ · ¶ Criſ · ī ome · Vide aūt ſtatim
ipſo nato tirannū inſanire · ⁊ ꝙ mater cū puero ad
exterānam effugat̄ regionē · vt ſi tu incipiēs alicui
ſpūali regi deſeruire · videans te tribulari · nō tīme
ris ſed oīa viriliter feras · hoc habēs exemplum ·
¶ Beda Quod enim dominus a parētib; ſublatus
ē in egiptum · ſignificat electos ſepius maloꝝ impro
bitate ſuis effugandos ex ſedib; · uel etiā exilio dam
nandos Siquidem ipſe qui ſuis erat precepturus ·
cum vos perſecuti fuerint ī vnā ciuitatem effugite
in aliam · primus fecit qd̄ precepit · fugiendo hominē
quaſi homo ī terra · quē ſtella Magis paulo ante ado
randum monſtrauit ex celo · ¶ Remig · Qd̄ autē
dn̄s in egiptum iturus eſſe predixerat Eſaias · cū
ait · Ecce dn̄s aſcendit ſup nubem leuem ⁊ ingredi
etur egiptum ⁊ diſperdet ſimulacra egipti · ¶ Re
migi⁹ · Conſuetudo aūt fuit iſtius euangeliſtē oīa
que dixit confirmare · ⁊ hoc ideo quia iudeis ſcribe
bat · ideoq; ſubiungit · vt adimpleret̄ qd̄ dictum eſt a
domino ꝑ ꝓphetam dicētem · Ex egipto vocaui filiū
meū ¶ Iero · de optimo genere interpretandi Hoc
lxx · interpretes non habent Sed in Oſee propheta
iuxta hebraicam ſcribitur veritatem · quia puer iſ
rael Et dilexi eum Ex egipto vocaui filium meū
Pro quo · lxx · tranſtulerunt · Quia paruulus ē iſ
rahel ⁊ dilexi eum ex egipto vocaui filium meum ·
¶ Ieronim⁹ · ſup Oſee · Hoc autē teſtimonio vtit̄
euangeliſta qz hec typice referūtur ad xp̄m Notā
dum eñ ꝙ in hoc ꝓpha ⁊ in alijs ita de aduentu xp̄i
⁊ de uotione gentium ꝓnuntiat̄ ut radix hiſtorie pe
nitus non deſeratur · ¶ Criſ · in homelia · Eſt etiam
ꝓphetie lex multa inſtoties dici de alijs · Cōpleri aūt
in alijs ſicut de ſimeone ⁊ leui dictum eſt diuidā eos
in iacob ⁊ diſpērgam in iſrahel · qd̄ non in eis · ſed in
nepotibus completum eſt qd̄ ⁊ hic aparet xp̄us eñ
natura dei filius eſt ⁊ ſic in eo vero ꝓphetia cōplet̄
¶ Ieronim⁹ · Poſſumus aūt ⁊ hūc locū alit̄ ɔſola
ri ⁊ in ducem⁹ teſtimoniū ex numeris · De⁹ ex egip
to vocauit eum gloria eius ſicut vnicornis · ¶ Re
migius · Per ioſeph autem deſignat̄ ordo predica
torum per mariam ſacra ſcriptura ꝑ puerum noti
cia ſaluatoris ꝑ perſecutionē herodis perſecutio ꝗ
paſſa eſt eccleſia in hieroſolimis · Per fugā ioſeph
in egiptum tranſitus predicatorum ad gentes in
fideles · Egiptus eñ tenebre interpretat̄ per tem
pus aūt quo fuit in egipto ſpatū temꝑis ab aſcenſi
one domini vſq; ad uentum antixp̄i per obitum he
rodis extinctio inuidie in cordibus ·

¶ Tunc herodes vi
dens quoniam illuſus
eſſet a Magis iratus
eſt valde · Et mittenſ
occidit omnes pueroſ
qui erant in Bethleē
⁊ in omnibus finibus
eiuſ a bimatu et infra
ſecundū temp⁹ quod
exquiſierat a Magis.

¶ Criſ ſup matheum
Poſtꝗ̄ puulus iheſus
magos ſuo impio ſibi u
gauit nō poteſtate cor
poris ſed gratia ſpiri
tus iraſcebatur hero
des qz quos ipſe ſedens
in throno regni ſuadē
puulus placuit in pre
ſepio iacens deinde con
temnētes eum magi ad
diderūt cauſas doloris
Vnde dicitur tunc he
rodes videns quoniam
illuſus eſſet a magis
iratus eſt valde · Illa
enim regum ira magna ⁊ in extinguibilis eſt quā
regni zelus accendit ſed quid fecit · Mittens occidit
omnes pueros ſicut enim beſtia vulnerata quicqd
oculis eius occurrit quaſi auctorem ſui vulneris di
laniat ſic ⁊ ille deluſus a magis iram ſuam ſuper ꝑ
uulos diffundebat · Dicebant eñ cogitans in furo
re · Certe magi puerum inuenerunt quē regnaturū
dicebāt · Nā rex regni zelo repletus dū oīa timet om
nia ſuſpicatur · Ideo ergo miſit ⁊ interfecit omnes
puulos vt vnū inueniret in omnibus · ¶ Auguſti⁹
in ſermone de epiph · Et dum inſequitur xp̄m regi
noſtro coeuū ꝓcurauit exercitū ſtolis victricib; can
didatum · ¶ Aug · in ſmone de innocentib; · Ecce
ꝓphanus hoſtis beatis puulis nūꝗ̄ tantū ꝓdeſſe po
tuiſſet obſequio quantū ꝓfuit odio · Nam ꝗ̄tū g'ra
eos iniquitas habundauit tantū gr̄a bn̄dictōis efful
ſit · ¶ Idem · in ſmone de epi · O paruuli beati ille de
veſtra corona dubitat in paſſiōe ꝓ chriſto qui etiā
paruulis baptiſmum prodeſſe non exiſtimat chriſti

Nam qui natus habere potuit predicatores ange los narratores celos. adoratores Magos. potuit ⁊ illis ne pro eo sic morerẽtur. prestare si sciret illa morte perituros. ⁊ non potꝰ maiore felicitate victu ros Absit vt ad liberandos hoĩes. Christꝰ veniẽs de illoꝝ premio qui pro illo interficerent nihil ege rit qui pendens in ligno pro eis a quibꝫ iterficiebat̃ orauit. ¶ Rabanus. Non ẽ aũt ꝯtentus vastatiõe betleem. sed adiacencia loca vastauit. nec vllam mi sericordiam etatis habuit a filio vnius noctis vsqꝫ ad filium duoꝝ annoꝝ quin omnes occideret Vnde subdit in betleem ⁊ ĩ omnibꝫ finibꝫ eius a bimatu ⁊ infra. ¶ Aug. ĩ ſmõe de epiph. In celo eñ vidẽãt Magi ignotissimã stellam nõ ante paucos dies. sed ante ferme bienniũ sicut inquirenti Herodi patefe cerunt. Vnd' a bimatu ⁊ infra occidit infantes. ꝓpt' qd' sequit̃ ſm tempus qd' exquisierat a magis.

¶ Aug. ĩ ſmone de inno. Vel quia timebat ne puer cui sidera famulant̃. speciem suam paulo sup etatem vel infra trãsformaret vel etatem sui temporis oc cultaret. Ido videtur pueros a bimatu vsqꝫ ad pu eros vnius diei interfecisse. ¶ Aug. de cons. euan. Vel aliquoꝝ magis ꝓpinquãcium piculoꝝ terrori bus agitatus Herodes ab illa cura scꝫ interficiẽdi pueros mente abrepta ĩ aliis potius occupat̃. Dein de potuit credere magos fallacis stelle visiõe deceptos postea qꝫ iuenerũt quẽ natũ putauerant. erubuisse ad se redire. Atqꝫ ita timore depulso ꝑsequendo pu ero quieuit. Et sic cõpletis diebꝫ purgationis. cute cũ illo ascẽdere ĩ tẽplo potuerũt. Quis. n. non videat vnum illum diem regem multis occupatũ latere po tuisse. deĩde vulgatis rebus que ĩ tẽplo dicte facteqꝫ fuerant Herodes sensit se a magis illusum. ac deĩde sicut hic dr̃. mittens ĩfantes occidit ¶ Beda ĩ omel. In hac aũt morte pueroꝝ oĩm Christi martirum p̃ ciosa ẽ mors designata. Qui puuli occisi sunt signi ficat ꝑ humilitatis meritũ ad martirii peruenĩendũ gloriam. qꝫ in betleem ⁊ ĩ oĩbus finibus eius occisi sunt. ostẽdit ĩ iudea vñ ecclesie cepit origo. ⁊ vbiqꝫ per orbem ꝑsecutionem secuturam. Qui bimi occisi sunt doctrina ⁊ opatione ꝑfectos indicant. Qui vo infra simplices. qꝫ illi quidem occisi sũt ⁊ xp̃s euasit insinuat corpora martiꝝ ab impiis posse perimi. sꝫ xp̃m ab eis non posse auferri.

¶ Tunc impletum est quod dictuz est ꝑ Hieremiam prophetã di centem. Vox in rama audita est. ploratus ⁊ vlulatus multus Ra chel filios suos. ⁊ no/ luit consolari q̃a ñ sũt.

¶ Quia euangelista horrore ipleuit audi torem crudelem occisio nem. ¶ Cris. ĩ omelia. Narrans. rursus miti gationem appõit ostẽ dens qꝫ hec ñ facta sũt deo nequeunte ꝓhibẽ atqꝫ ignorante. sed per prophetam predicete. vnde dicit. tũc impletũ est ¶ Iero. sup Ieremiã Hoc Ieremie testimoniũ Matheus nõ ſm hebraicã veritatem nec iuxta. lxx protulit. Ex quo ꝑ spicuũ ẽ Euãgelistas ⁊ aplos non interp̃tationem alicuius secutos sed tanqꝫ He breos qd' legebant hebraice suis ſmonibꝫ expssisse.

¶ Iero. sup math. Qd' aũt dr̃ in Rama. non pute mꝰ loci nomẽ esse qd' est iuxta Gabaa sꝫ Rama. ex celsum interp̃tatur. vt sit sensus. vox in excelso au dita est. idest longe lateqꝫ dispersa. ¶ Cris. sup ma. Vel qm̃ de morte inocẽcium mittebat̃. ideo ĩ excelso audiebatur. ſm illud. Vox paupis penetrat nubes. Qd aũt dicit ploratus fletuꝫ puuloꝝ ostendit. Qd aũt dicit vlulatus. matrum significat lamentum. in puulis aũt mors faciebat finez doloris. In matribꝫ autem semp ꝑ memoriã repabatur. ⁊ ideo dicit vlu latus multus rachel plorans filios suos ¶ Ieroni. De rachel natus est Beniamin. in cuius tribu nõ est Betleem. Queritur ergo quõ rachel filios iude. i. fi lios betleem quasi suos ploret. Respondebimus bre uiter. quia sepulta sit iuxta Betleem in effrata ⁊ ex corpusculi hospicio mr̃is nomẽ accepit. Siue qm̃ Iuda ⁊ beniamin due tribus iuncte erãt. Et herodes ꝑcepat non solum in betleem interfici pueros. sed ⁊ in omnibꝫ finibus eius. Per occasionem betleem itel ligimus multos etiã beniamin fuisse cesos ¶ Aug. de questi. no. ⁊ ve. testamẽti. Vel quia filii beniamin qui ad rachel ꝑtinent olim a reliquis tribubus ex tincti sunt. ⁊ in p̃nti ⁊ in futuro erasi. Tunc ergo rachel cepit filios suos plangere. quãdo filios soro ris sue in tali causa vidit occisos vt eterne vite he redes existerent. Cui eñ aliquid aduersum euenerit ex felicitate alteriꝰ. ĩfausta sua mĩse lugꝫ ¶ Remig. Assumpsit aũt sanctus euangelista ad exaggerãdaꝫ magnitudinem luctus. ut diceret etiam rachelẽ mor tuam plorasse filios suos. ⁊ noluit consolari. quia non sunt. ¶ Iero. Et ſm hoc duplicem intelligen ciã siue qꝫ eos ĩ eẽnũ mortuos existiaret siue qꝫ se ꝯ solari nollet de his q̃s sciuit eẽ victuros ut sit sensꝰ noluit ꝯsolari qꝛ ñ sũt. i. noluit ꝯsolari de h' qd ñ esset ¶ Hylariꝰ. Non eñ nõ erant hii qui mortui puta bant̃. in eternitatis eñ profectum ꝑ martirii gl'iam efferebant̃. Cõsolatio aũt rei amisse erat prestãda ñ aucta. ¶ Hylarius sup math. Rachel eccłie typum pretulit diu sterilis nunc fecunde huius plo ratus. ex filiis nõ idcirco quia ꝑemptos dolebat. au ditur. sed quia ab hiis perimebãtur quos filios reti nere voluisset ¶ Rabanus Vel significat ecclesiam quidem plorare sanctoꝝ de hoc seculo ablationeꝫ sed nõ ita velle se ꝯsolari vt qui seculum morte vicerũt rursus ad seculi certamina secũ redeant tolleranda quia non sunt vltra reuocandi ĩ mũdum. ¶ Glo. Vt non vult consolari in p̃nti quia non sunt sꝫ omnẽ spem ⁊ consolationem ad eternam transmittit vitã ¶ Rabam. Bene aũt rachel que ouis vel videns deũ. Ecclesiam figurat cuius tota intentio vt deum contemplet̃ inuigilat. Et ipsa est ouis centesima quã pastor in humeris reportat.

¶ Defuncto autem he rode ecce apparuit an gelus domini in som/ nis Ioseph in egipto dicens. Surge ⁊ acci/

¶ Ex ecclesiastica hy storia. Cum pro sacrile gio qd' Herodes ĩ sal uatorem cõmiserat ⁊ scelere qd' inique vox eius pegerat vltio cuꝫ diuina purgeret ĩ mortẽ corpꝰ eius vt iosephꝰ

pe puerū ⁊ matrem eius ⁊ vade in terraȝ iſrael defūcti ſūt em̄ q̄ q̄rebāt aīmaȝ pueri

refert morbo inuaſit di uerſus ita vt diceret a vatibus non morbi corpis hec ſȝ diuine vltio nis eē ſupplicia ipſe ali furore iā plen⁹ nobiles et pmarios ex oī iudea ad ſe colligi ⁊ recludi iubet i carcere. mādās ſtatim vt ſpm̄ exhalaſſet omnes interfici vt ei⁹ obitum oīs iudea defleret inuita Paulo aūt anteq̄ nouiſſimū ſpm̄ redderet Antipatrū filium ſuū iugulauit poſt duos pueros quos ante necauerat. ſcilicȝ Alexādrū ⁊ Ariſtobolum Talis igit̄ herodis fili⁹ qui digna ſupplicia ſcelere q̄d in betleem erga paruulos geſſerat ⁊ p inſidijs ſaluatoris exactus ē. ab euāgeliſta deſignat̄ cū dicit. Defuncto aūt herode. ¶ Ièro. Multi ꝓpter ignorantiā hyſtorie labuntur in errorem putantes eundem eſſe herodem a quo in paſſione dn̄s irriſ̄. ⁊ qui nunc mortuus eſt refert̄ ergo herodes ille qui cum Pilato poſtea amicicias fecit. hui⁹ herodis filius ē. frater Archelai quē Tiberius Ceſar lugdunum relegauit. fratreq̄ eius herodem ſucceſſorē regni fecit. Primo ergo herode defuncto. Ecce apparuit angel⁹ dn̄i i ſomnis ioſeph in egipto dicēs. Surge ⁊ accipe pueȝ ⁊ matrē eius ¶ Dionſius i celeſti ierarchia Vide qm̄ ⁊ ipſe ihs ſup celeſtibus eſſētijs exñs. ad id q̄d ſm nos ē immutabiliter veniēs nō refugit ad ſe ordinatā ⁊ aſſumptam humanā ordinatione. ſȝ obediēs ſubdit̄ dei pr̄is p angelos diſpoſitionibus. ⁊ p medios ipos annūciatur ioſeph a pr̄e diſpoſita filij ad egiptum receſſio ⁊ iteȝ ad iudeam ex egipto trāſductio. ¶ Criſ. Vides em̄ quia ioſeph ad miſteriū Marie erat electus Eunte em̄ illa in egiptum ⁊ redeunte quis miſterium ei tante neceſſitatis impleret. niſi deſponſata fuiſſet Nam i prima quidem facie Maria pueȝ nutriebat ⁊ ioſeph conſeruabat Reuerſa aūt puer ⁊ matrem nutriebat. ⁊ ioſeph tuebat̄ Sequit̄. et vade i terrā Iſrael Quaſi medicus em̄ deſcendit in egiptum ut viſitaret eam languētem erroribus. nō vt remaneret i ea Reuerſionis aūt rō aſſignat̄ cuȝ ſubditur Defuncti ſūt em̄ qui querebāt animā pueri ¶ Ièro. Ex hoc loco intelligimus nonſolū herodem ſed etiā ſacerdotes ⁊ ſcribas eo tempe necem dn̄i fuiſſe meditatos ¶ Remigius. Sed ſi multi fuerūt quō i tā breui ſpacio extincti ſunt. quia vt dictū eſt. herode mortuo occiſi ſunt oēs maiores qui i cuſtodia tenebantur ¶ Criſ. ſup math. Rō dicit̄ conſilio factum eſſe q̄a ꝯſenſerūt herodi vt inquireret pueȝ ⁊ occideret. q̄a ſcriptū ē Turbatus ē Herodes ⁊ oīs ieroſolima cum illo ¶ Remig. Aut certe locutus ē euāgeliſta p ſpēm tropi qm̄ multi ponūt̄ p vno In hoc aūt q̄ dicit animā pueri. deſtruūtur heretici qui dixerūt xp̄m nō ſumpſiſſe aīam. ſȝ loco aie huiſſe diuinitatem ¶ Beda i omel Rō d̄ at occiſis p dn̄o pueris herodes nō longe poſt obijt ⁊ ioſeph dn̄m cum mr̄e ad terram iſrael reduxit. ſignificat oēs pſecutiōes que ꝯtra eccliaȝ erāt mouēde. pſecutoꝝ morte vindicandaȝ. ⁊ pacem eccle denuo reddendam ⁊ ſanctos q̄ latuerāt ad ſua loca reuerſuros. Vel q̄d defuncto herode redit ad terrā iſrael ihs denūciat q̄ enoch ⁊ helia predicantibus iudeis ſopita modo gēte inuidie flāmā fidem veritatis accipient.

Qui ꝯſurgens accepit puerū ⁊ matreȝ eius ⁊ venit in terraȝ iſrael audiens autem q̄ archelaus r̄gnaret in iudea p herode pa tre ſuo. timuit illo ire ⁊ admonitus in ſomnis receſſit in partes Galilee ⁊ veniens habitauit in ciuitate q̄ vocatur Nazareth ut adimpleret̄ quod dictum eſt per ꝓphetas qm̄ nazare⁹ vocabit̄.

¶ Glo. Angelice admonitioni ioſeph nō inobediens fuit Unde ſequit̄ Qui ꝯſurgēs accepit pueȝ ⁊ matrē eius ⁊ venit i terram iſrael. Nō em̄ d̄terminauerat. angelus in q̄ loco terre iſrael vt dubitante ioſeph iterum reuertat̄ ⁊ frequētiori uiſitatione angeli certior reddēt̄. Unde ſeq̄t̄ Audiens aūt q̄ archela⁹ regnaret i iudea p herode pr̄e ſuo timuit illo ire ¶ Ex hyſtoria Ioſephi Habuit ſiquidem Herodes vxores .ix. ex quaȝ .vij. numeroſā ſuſcepit ſobolē. primogenitus eius Antipater ex doſide Alexander ⁊ Ariſtobolus ex Mariāne. Archelaus ex Mathaca Samaritide Herodes Antipas qui poſtea Tetrarcha fuit ⁊ Philippus ex Cleopatra ieroſolimitide Tribus igit̄ primi⁹ ab herode interfectis ⁊ poſt mortem eius occaſione teſtamenti patris Archelao gubnationē regni vſurpante ⁊ cā de ſucceſſione regni ad Ceſarē Auguſtū delata tandē de conſilio Senat⁹ omnē herodis monarchiam diſtribuit mediā ptem ſcilicet Idumeā ⁊ iudeam tradens Archelao ſub noīe Tetrarchie. pollicit⁹ ſe facturū eum regē. ſi ſe dignū prebuiſſet Mediam vero partem in duas fecit tetrarchas. ſeceſſitq̄ Galilea in ptem herodis tetrarche Iturea vero ⁊ Traconitidis regio Philippo Factus eſt g⁹ poſt herodem defunctum Archelaus quaſi Dyarch⁹ q̄d dn̄i genus hic regnū appellat ¶ Aug. de concor. euā. Sed ſic aliq̄s queret. quō ſicut lucas narrat ibant parentes ei⁹ p oēs ānos pueritie i ieruſalem Si archelai timore ibi phibebāt̄ accedere Hoc diſſoluere non ē difficile. fieri em̄ poterat vt p diē feſtū in tertam ingentem turbam latenter aſcenderet mox reuerſuri. cū tamen alijs diebus habitare metuerēt vt nec ſolemnitate pretermiſſa eſſēt irreligioſi nec in continua manſione pſpicui. Iſte q̄ intellectus pȝ vt q̄d lucas dicit p omnes annos eos aſcendere ſolitos in ieruſalem Tunc accipiamus factū. cū iam non metueret̄ Archelaus. qui ſm hyſtoriā ioſephi ſolū ix. annis regnauit Seq̄t̄ Et admonit⁹ i ſomnis receſſit i ptes galilee. ſȝ forte hic q̄ſpiā moueatur cū matheus dicit ideo timuiſſe ioſeph cū puero redeūte ire in iudeā. q̄a cū pr̄e ſuo herode archelaus fili⁹ ei⁹ r̄gnabat quō potuit ire i galileā vbi ali⁹ fili⁹ eius.

Herodes Tetrarcha erat. ut Lucas teſtatur. Quan
do ipſa ſūt tempora quib9 puero timebat̄. que lucas
cōmemorauit . ꝗ uſq3 adeo mutata erāt vt ī ipa Ju
dea non Rex eſſet Archelaus. ſed preſes Pilat9.
¶ Glo. ſed tūc qrit̄ quare non timuit Joſeph in ga
lileam ire. cum ⁊ ibi Archela9 regnaret ſed melius
potuit latere cū puero in Nazaret q̄ꝫ ī ierusalē vbi
erat capt regni ⁊ aſſidu9 Archelaus ¶ Crs. ī omt.
Et etiam qꝛ uillā natiuitatis mutauit res obumbra
tur Impetus enim omnis erat aduerſus Betleem
et fines eius Venit igit̄ Joſeph i nazareth ⁊ picu
lum fugiens ⁊ in patriā rediēs Unde ſequit̄. et ve
niens habitauit ī ciuitate ꝗ vocat̄ Nazareth ¶ Aug.
de con. euā. Forte ⁊ hoc mouet. quō dicat Mathe9
ꝓpterea cū puero Jheſu parētes eius iſſe in Gali
leam quia metu Archelai in ieruſalem ire noluerit
cum ꝓpterea magis iſſe Galileam videātur quia ci
uitas eorum erat Nazareth Galilee ſicut Lucas
non tacuit Sed intelligendū eſt ubi angel9 ī ſomnis
in Egipto dixit ad Joſeph vade in terram Iſrahel
ſic intellectū primo eſſe a ioſeph vt putaret rectius
eſſe pergere in Judeam. ipſa enim primit9 intelligi
potuit t̄ra Iſrahel. Poſtq̄ꝫ vero comperit ibi reg
nare Archelaum noluit obicere ſe periculo cū poſ
ſet terra Iſrahel etiam Galilea intelligi qꝛ ⁊ ipſā
populus Iſrahel incolebat Quamquam poſſit ⁊ ali
ter ſolui quia potuit videri parentib9 Chriſti non
eē habitādū ibi cū puero niſi in ieruſalem. vbi erat
templum dn̄i ⁊ illuc iuiſſent niſi archelai preſencia
terrerent̄. Non aūt diuinitus iubebant̄ in iudea vł
ieruſalem habitare. vt de archelao qđ timebant con
temnere. Sed ī terra iſrael in qua etiam vt ꝺ dcū ē.
poterat intelligi galilea. ¶ Milan9. Uerum typica
conſeruata eſt. ioſeph enī apłoꝝ tenet ſpeciem quib9
Chriſtus circūferendus eſt creditus Hij tanq̄ꝫ he
rode mortuo. i. populo eius ī paſſione dn̄i deperdito
iudeis predicare ſunt iuſſi. Miſſi enī erāt ad oues
perditas domus iſrael. Sed manente hereditarie ī
fidelitatis dominatu metuūt ⁊ recedunt ꝑ viſū ad
moniti ſpūſſancti donum in gentibus contemplātes
ad eas conferunt xp̄m ¶ Rabanus. Uel hec vlti
ma tempa eccleſie deſignat. qn̄ plurimis iudeoꝝ ad ꝑdi
cationē enoch ⁊ helie conuerſis ceteris ad inſtinctū
Antixp̄i contra fidem pugnabunt. ps igitur iudee
in qua regnabat archelaus antichriſti ſequaces oſtē
dit Nazareth autem galilee quo transfertur xp̄s
ꝑtem eiuſdem gentis que fidem ē ſuſcepēa deſignat
Unde galilea tranſmigratio. Nazaret aūt flos vir
tutum interꝑtat̄. quia eccleſia quo ardencius a ter
renis ad celeſtia tranſmigrat. eo magis virtutum
flore ⁊ germine abundat. ¶ Glo. Huic aūt ꝓphete
teſtimonium adiungit dicens Ut impleretur quod
dictum ē ꝑ ꝓphas. qm̄ Nazareus vocabit̄ ¶ Jero.
Si fixum de ſcripturis poſuiſſet exemplum nunquā
diceret. quod dictum ē ꝑ ꝓphetas. ſed ſimplicit̄ qđ
dictum eſt ꝑ ꝓphetam. Nunc aūt pluraliter ꝓphas
vocans. oñdit ſe nō v̄ba de ſcripturis ſumpſiſſe ſm
ſenſū Nazareus interꝑtat̄ ſanctus Sactū aūt dn̄m
futurum omnis ſcriptura cōmemorat. Poſſumus
⁊ aliter dicere ꝙ etiam eiſdem verbis iuxta hebrai

cam veritatem in Eſaia ſcriptum ſit. Exiet virga
de radice ieſſe ⁊ nazareus de radice conſurget.
¶ Crs. ī omel. Aut forte legerūt ⁊ aliquos ꝓphas
ita dicentes qui nō ſunt nobis canonizati. ſicut Na
than ⁊ Eſdra. Et quoniā hoc ꝓphetatū erat mani
feſtat philippus dicens ad nathanaelem quē ſcripſit
moyſes in lege īuenim9 ihm a nazareth. Unde etiā
prius Chriſtiani nazarei vocabātur. Sed apud an
thiochiam mutatū ē hoc nomē. ⁊ dicti ſunt chriſtiāi
¶ Aug. de ꝯcor. euāgeliſta. Hec aūt omnia ꝗ ſunt
a narratione magorū ⁊ deinceps lucas tacet hoc ꝑ
inde cognoſcendum ꝙ deīceps ad cetera valeat. ſic
vnūquemq3 euāgeliſtaꝝ contexere narrationē ſuam
vt tanq̄ꝫ nihil ꝑtermittentis ſeries digeſta videatur
tacitis enī que non vult dicere. ſic ea que vult dicē
illis que dicebat adiungit. vt ipa continuo ſequi vi
deant̄. Sed cum alter dicit ea que alter tacuit dili
genter ordo conſideratus indicat locum vbi ea pr
tuerit a quo pretermiſſa ſunt tranſire.

¶ Capitulum tercium.

In diebus
autē illis
venit Jo
hannes ba
ptiſta predicans in de
ſerto Judee ⁊ dicens.
Penitenciam agite ap
propinquat enim re
gnum celorum Hic eſt
enim qui dictus eſt ꝑ
yſaiam prophetā di
centem. Vox claman
tis in deſerto parate
uiam domini rectas fa
cite ſemitas eius.

¶ Crs. ſup math.
Sol appropiūs anteq̄ꝫ
appeat mittit radios
ſuos ⁊ facit albeſcere
orientem ut precedens
aurora aduentum diei
demonſtret. Sic domi
nus natus in mūdo an
teq̄ꝫ appareat ꝑ doctri
nam ſpūs ſui fulgore
tranſmiſſo illumīauit
iohannem ut precedēs
ille aduentum enūciet
ſaluatoris. ⁊ ideo p9 or
tū xp̄i enarratū doctri
nā ei9 enarratus euan
geliſta ⁊ bap9 in quo
teſtio9 hūit de ꝑcurſoē
⁊ baptiſta premittit
dicens. In diebus aūt illis venit iohes baptiſta ꝑ
dicans in deſerto. ¶ Remig. Hijs autem verbis
beati iohannis non ſolū tempus ⁊ locum ⁊ perſonā
ſed etiam officium ⁊ ſtudiū demonſtrat. Temp9 ge
nerale demonſtrat cum dicit. In diebus aūt illis.
¶ Aug. de ꝯcor. euāge. Hoc aūt tempus lucas per
terrenas poteſtates expſſit cū dixit. Anno. xv. Sꝫ
intelligere debemus matheum cū diceret. In diebus
illis. In multo longiori ſpacio accipi voluiſſe. Mox
enī vt narrauit regreſſum de egipto xp̄m. qđ vtiq3
tempe puericie vel infancie factum eſt vt poſſit ſta
re ꝙ lucas de illo cum. xij. eſſet annoꝝ narrauit cō
tinuo intulit. In diebus aūt illis nō vtiq3 puericie
tantum illius dies inſinuās. ſed omnes dies ab eius
natiuitate vſq3 quo predicare cepit iohannes ¶
¶ Remig. Perſonam oſtendit cum dicit. Venit io
hannes. i. manifeſtauit ſe qui tamdiu prius latuerat
¶ Crs. ī omel. Sed quare neceſſariū fuit vt iohes
xp̄m ꝑueniēs opeꝝ teſtimonio xp̄m ꝑdicāre. Primo
quidem vt hinc Chriſti dignitatem diſcas. ꝙ ſicut
pater ita ⁊ ipſe prophetas habet ſm illud zacharie.

Et tu puer ꝓpheta altiſſimi vocaberis. Deinde vt nullam cauſam inuerecundis iudeis relinquat quod ⁊ ipſe demonſtrat dicēs venit Johs. neq̄ māducās neq̄ bibens. ⁊ dicūt demoniū habet. Venit fili⁹ hominis māducās ⁊ bibens. ⁊ dicūt Ecce homo edax Sed ⁊ aliter neceſſariū erat ab alio prius dici que de xpo erāt ⁊ non ab ipſo. alias iudei quod dixiſſēt qui poſt teſtimoniū iohis dixerūt. Tu teſtimonium ꝑhibes de teipſo. teſtimoniū tuū nō ē veꝝ ¶ Remi. Officiū ſubiūgit cū dicit baptiſta ¶ Glo. in q̄ domi viam preparauit niſi enim baptiſari hoīes ꝯſueſcerēt baptiſmū xpi abhorrerēt ¶ Re. Studiū oſ̄dit. cū ait ꝓdicās ¶ Raban⁹ Quia etiā xps predicatur⁹ erat Poſtq̄ eīm viſum fuit Idoneum tempus ſcilicet circa. xxx. annos incipiēs predicationē ſuā viaꝫ dn̄i preparauit ¶ Remig. Locum ſubiungit dicens. In deſerto iudee ¶ Maximus Vbi ad predicationē eius nec inſolens turba proſtreperet. nec infidelis auditor rediret. Sed hij tm̄ audire poſſent qui predicationem cura diuini cultus expeterēt ¶ Ieo ſup Eſaiam Vel in hoc conſiderādum eſt ꝙ ſalutare dei ⁊ gloria dn̄i nō predicat̄ in ieruſalem. ſꝫ ī ſolitudine eccleſie ⁊ ī deſerta gentiū multitudine ¶ Hila. Vel etiam ad iudeam venit deſertā dei frequētatione ñ populi vt predicationis locus eoꝝ quib⁹ predicatō erat ꝯmiſſa ſollitudinē teſtaret̄ ¶ Glo. Vel typice dſertum ſignificat vitam a mūdi illecebris ſegregatam que penitentib⁹ ꝯpetit ¶ Aug. ī li. de peni. Niſi aūt peniteat aliquē vite veteris. nouā non poteſt inchoare ¶ Hila. Et ideo penitentiam regno celorū appropinquāte ꝓnūciat. p quā ē redit⁹ ab errōre recurſſa crimine. Et poſt vicioꝝ pudorem profeſſio deſinēdi dicens. Penitentiā agite ¶ Criſ. ſup math. Vbi manifeſtat in ipſo principio. quia benigni regis ē nūcius. nō eīn peccatoribus minas intendebat. ſed indulgentiā peccoꝝ ꝓmittebat ſolēt reges nato ſibi filio indulgētiam ī regno ſuo donare. ſꝫ ante trāſmittunt acerbiſſimos exactores. Deus autēꝫ nato ſibi filio volens donare indulgētiam. peccatoꝝ premiſit quaſi exactorē exigentem ⁊ dicentem. Penitentiam agite O exactio que ñ facit pauperes. ſed diuites reddit Nam cum quis debitum iuſticie ſue reddiderit deo nihil preſtat. ſed ſibi lucrum ſue ſalutis acquirit Penitentia enim cor emundat. ſenſus illuminat ⁊ ad ſuſceptionem chriſti prepat humana precordia. Vnde ſubiungit Appropinquabit enim regnum celorum ¶ Jero. Prius baptiſta Johannes regnum celorum predicat ut precurſor domini hoc honoret̄ priuilegio ¶ Criſ. ī omelia Ideoq̄ qd̓ nūq̄ iudei audierant neq̄ etiam a ꝓphetis celos ⁊ regnū qd̓ ibi ē ꝓdicat. ⁊ nihil de cetero de terra dicit Sic ergo ex nouitate eoꝝ que dicunt̄. erigit eos ad querēdū eū qui ꝓdicat̄ ¶ Remig. Regnū aūt celoꝝ quatuor modis dicit̄ xps. ſm illud Luce. iij. Regnū dei inter vos ē Sancta ſcriptura ſm illud Math. ij. Auferetur a vob regnū dei. ⁊ dabit̄ genti facienti fructum ei⁹ Sancta eccl̄ia ſm illud. Math. xxv. Simile eſt regnū celoꝝ decem virginib⁹ Supnum ſolium. ſm illud Math. viij. Multi venient ab oriēte ⁊ occidentē ⁊ recubent ī regno celoꝝ Et hoc totum hic poteſt intelligi ¶ Gloſa Dicit autem Appropinquabit enīm regnum celorum. quia niſi appropiquaret. nemo redire poſſet. quia infirmi ⁊ ceci via que eſt chriſtus carebant ¶ Aug. de conſen. euā. Hec autem verba Johannis alij euangeliſte pretermiſerunt. Jā vēo qd̓ ſequit̄ Hic eſt ei qui dictus eſt per Eſaiā ꝓpheꝫ dicētē vox clamātis ī dſerto parate viā dn̄i. rc̄tas facite ſemitas eius Ambigue poſitum ē. nec elucet verum ex perſona ſua euāgeliſta h̓ ꝯmemorauit. an ad huc verba eiuſdem iohannis ſecut⁹ adiunxerit. vt totū hoc iohannes dixiſſe intelligat̄. penitentiā agite. appropinquabit eīm regnū celoꝝ Hic ē rc. neq̄ eīn hoc mouere debꝫ quia nō ait. ego ſum. ſꝫ hic ē Nam ⁊ matheus dixit. Inuenit hominē ſedentē ī theolonio ⁊ nō dixit. inuenit me. Quō ſi ita ē. nō ē miꝝ ſi ⁊ iter rogatus q̄s diceret de ſeipſo. ſicut narrat iohs euangeliſta rn̄dit Ego vox clamātis ī deſerto ¶ Greg. ī omelia. Scitur autem quia vnigenitus filius vbū pr̄is vocat̄. ſm illud. In principio erat verbū. Ex ipſa aūt nr̄a locutione cognoſcimur quia vox ſonat vt verbū poſſit audiri Aduentū itaq̄ dn̄i iohānes precurrens vox dicitur. quia per eius miſterium patris ab hominibus auditur ¶ Criſ. ſup mathū Vox etiam eſt ſonus confuſus nullum ſecretum cordis oſtendens. ſed hoc tantūmodo ſignificans quia vult aliquid dicere ille qui clamat Verbum autem eſt ſermo miſterium cordis aperiēs Ab hec vox inter homines ⁊ animalia communis eſt. verbum autem eſt hominum tantum. Ideo ergo Johannes dictus eſt vox non verbum. quia per euꝫ deus ſua conſilia non demonſtrauit. ſed hoc ſolum ꝙ de⁹ aliquid facet̄ ī hominibus meditabatur poſtea autēꝫ per filiū ſuū pleniſſime miſterium ſue voluntatis aperuit

¶ Rabanus. Qui recte vox clamantis ob fortitudinem predicationis dicitur. Tribus autem modis clamor accidit. hoc eſt ſi lōge poſitus eſt. cui loquatur ſi ſurdus. Si per indignationē Et hec tu humano generi acciderūt. ¶ Gloſa. Eſt igit̄ iohs quaſi vox verbi clamantis. verbum enim clamat in voce id eſt xps in iohe ¶ Beda Sicut eīn ⁊ clamauit ī oīb⁹ qui a principio aliquid diuinius dixerūt. ⁊ tamen iſte ſolus eſt vox. quia per eum preſens verbū oſtēditur qd̓ alij longe nūciauerūt ¶ Greg. Ipſe autē Johannes ē clamans ī deſerto. quia derelicte ac deſtitute iudee ſolacium redemptoris annūciat. ¶ Remigius Quantū aūt ad hyſtoriā attinet in deſerto clamabat quia ſemotus erat a turbis iudeoꝝ Quid aūt clamet. inſinuat cum ſubiungit. parate viā domini ¶ Criſ. ſup math. Sicut enīm magno regi ī expeditionem venturo preparatores ꝓcedūt qui ſordida abluūt. diruta cōponūt. ſic ⁊ dn̄m nr̄m. ꝓceſſit iohannes. qui ab humanis cordib⁹ penitentie ſcopis peccatorum ſordes eijceret Et q̄ diſſipata fuerant ſpiritaliū ꝓceptoꝝ ordinatiōe ꝯponeret ¶ Greg. in omel. Quis autem qui fideꝫ rectā ⁊ bona opa ꝓdicat domino ad corda audientiū viā parat. rectas dn̄o ſemitas facit. dū mūdas ī aīo cogitatōes p ſermonem bone ꝓdicatōis format ¶ Glo. Vel fides ē via qua verbū ad cor deſcendit. cum mores in melius mutantur. fiunt ſemite recte.

¶ Ipſe autē Johannes habebat veſtimētum de pilis camelorū ⁊ zonam pelliceam circa lumbos ſuos Eſca autē eius erat locuſte et mel ſilueſtre.

¶ Criſ. ſr mā. Poſtq̄ oſtēdit quia ipſe ē vox clamantis ĩ deſerto prudenter ipſe euāgeliſta ſubiunxit Ipſe autem Johes ⁊c. in quo oſtēdiẗ que ſit vita ipſius. Nam ipſe quidem teſtificabaẗ d̄ Chriſto vita autem eius d̄ ipſo. nemo autem poteſt eſſe alterius teſtis idoneus niſi fuẽit fidelis. ¶ Hylarius Fuerat ei predicāti iohāni ſicut locus oportunior ita ⁊ veſtit⁹ vtilior et cibus aptior ¶ Jero. de pilis eñi camelorꝫ habebat ueſtimētum nō de lana aliud auſtere veſtis indicium eſt aliud luxurie mollioris ¶ Criſ ſup matheum ſeruis aūt dei non cōuenit habere veſtimētū ad ſpeciem viſionis vel ad carnis delectamentum ſed tantum ad tegumētum nuditatis habebat eñi iohānes veſtem nō mollem neq̧ delicatā ſed cilicinā grauem ⁊ aſperā et conterentē corpus potius q̄ fouentem vt de uirtute anime ei⁹ ipe habitus corporis loqueretur ſequiẗ Et zonam pelliceā circa lūbos ſuos Conſuetudo enim erat apud iudeos vt zonis laneis vterenẗ ideo iſte quaſi duri⁹ aliqd̄ facere uolēs zona pellicea cingebatur ¶ Jero. Porro qd̄ ſequiẗ. Eſca eius erat locuſte ⁊ mel ſilueſtre. Habitatori ſolitudinis congruū eſt ut non delicias ciborum ſed neceſſitate humane carnis expleret. ¶ Raban⁹ Tenui victu contentus ex minutis volatilibus ⁊ melle inuento in truncis arborꝫ. In dictis aūt arnulphi gallicarum epiſcopi reperimus minimū genus locuſtarum fuiſſe ĩ deſerto Judee que corpuſculis ĩ modū digiti manus exilib⁹ ⁊ breuib⁹ ĩ herbis facile capiuntur coctaq̧ ĩ oleo paupem prebent victū. Similiter narrat ĩ eodem deſerto eſſe arbores habentes lata folia ⁊ rotūda lactei coloris ⁊ melliti ſaporis que natura fragilia manibus fricanẗ ⁊ eduntẗ. Et hoc ē qd̄ mel ſilueſtre diciẗ. ¶ Remig. Sub hoc autem habitu veſtimentorꝫ ⁊ vilitate ciborꝫ oſtēdit ſe peccata tocius generis humani deflere. ¶ Rabanus. Poteſt ⁊ habitus ⁊ victus eius qualitatem interne conuerſatōis exprimere. nam auſterioribus vtebatur indumētis qr vitā peccātiū icrepauit ¶ Jero⁹ zona quidē pellicea qua cinctus fuit ⁊ Helias mortificationis indicium eſt. ¶ Rabanus. Locuſtas ⁊ mel ſilueſtre edebat quia dulce ſapiebat turbis predicatio eius ſed citius finem ſortita ē. In melle eñi dulcedo in locuſtis ē alacer volat⁹. ſꝫ cito decidu⁹ al' cadē. ¶ Remi. p iohannem autem qui dei grā interp̄tatur ſignificaẗ xp̄s. qui mundo grām attulit p veſtimentum ill⁹ deſignatur eccleſia gencium ¶ Hylari⁹. Cū exuuijs ĩmundarum pecudum quibus gentiles pares exiſtimabāẗ xp̄i predicator induiẗ. fitq̧ ſanctificatum hīcu ꝑhetali q̄cq̄d ĩ eis vẗ ĩ vile fuerat an̄ uẗ ſordidū. zone autem precinctō efficax ĩ omne opus bonū eſt apparatus vt ad omne miſteriū xp̄i ſim⁹ accincti In cibum etiam eligunẗ locuſte fugaces homĩ ⁊ ad omnē aduentum nr̄i ſenſumq̧ euolātes. nos ſcilicet qui ab omni ſermone ⁊ congreſſu ipis quibuſdam corporis ſaltibus efferebamur volūtate vagi ĩ operibus inutiles. in verbis queruli. ſede pegrini. nunc ſumus ſanctorꝫ alimonia ⁊ ſacietas ꝑhetarꝫ. electi ſimul cum melle ſilueſtri dulciſſimū ex nobis cibū. nō ex aluearijs legis ſed ex truncis ſilueſtrium arborū prebituri.

¶ Tunc exibat ad eū Jeroſolima ⁊ omnis Judea ⁊ omnis regio circa Jordanē ⁊ baptiſabāẗ ab eo in Jordane confitentes pecata ſua.

¶ Criſ. ſup matheum Conuerſatione iohānis expoſita conuenienter ſubiungiẗ Tūc exibat ad eum. Amplius eñi reſonabat conuerſatio vite eius in heremo q̄ vox clamoris ipſius. ¶ Criſ. ĩ omel. Erat .n. mirabile ĩ humāo corpe tātā paciaꝫ videre qd̄ vtiq̧ ⁊ iudeos magis attrahebat magnum heliā ĩ eo vidētes. Cōferebat autem ad ſtuporeꝫ q̧ dereliquerat eos gracia ꝑhetarum et poſt longum tempus reuerſa videbatur ad eos. predicationis etiam modus imutatus adiō proderat. Nihil eñi aſſuetorꝫ apud alios prophetas audiebant puta prelia ⁊ victorias Babilonias ⁊ Perſas. ſꝫ celos ⁊ q̧ illic regnum ſupplicium gehenne. ¶ Dicit autem. Tunc exibat ad eum Jeroſolima ⁊ omnis iudea. ⁊ omnis regio circa iordanem ⁊ bapti. ab eo ĩ ior. ¶ Gloſa. Baptiſmo p̄curſente non pecata dimittente. ¶ Remig. Baptiſmus .n. Johannis figuraꝫ gerebat cathecuminorꝫ. Nā ſicut mō cathecizanẗ pueri vt digni fiant ſacramento baptiſmatis. ita iohes baptiſabat vt baptiſati ab eo poſtea deuote viuendo digni fierēt accedere ad xp̄i baptiſmū. ĩ iordane aūt baptiſabat vt ibi apereẗ ianua regni celeſtis vbi datus ē aditus filijs iſrael terram promiſſionis intrandi. Sequiẗ Confitentes pecata ſua. ¶ Criſ. ſup math. Ad cōparacōem eñi ſanctitatis iohannis quis poterat arbitrari ſe iuſtū. ſicut eñi veſtis cādida ſi fuerit poſita iuxta niuem ad cōparationem niuis ſordida inueniẗ. ſic ad compatōē iohis omnis homo videbaẗ imundus. ⁊ ideo pecata ſua confitebanẗ. confeſſio aūt pecatorꝫ teſtimoniū ē conſciencie timentis deū. Perfectus eñi timor ſoluit omnē pudorem. Illic aūt t̄pitudo confeſſionis aſpicitur. vbi futuri iudicij pena non crediẗ. Et q̄a ipm erubeſcere pena ē grauis Ideo iubet nos de⁹ cōfiteri pecata noſtra. vt verecundiam paciamur p pena nam ⁊ hoc ipſum pars iudicij eſt. ¶ Rabanus. Bene autem qui baptiſandi erant exire ad prophetam dicuntur. quia niſi quis ab infirmitate recedat. pōpe dyaboli ac mundi illecebris abrenūciet. baptiſmū ſalubre conſequi non poterit. Bene autem in iordane qui deſcenſio eorꝫ dicitur baptiſanẗ. quia de ſupbia vite ad humilitatem vere confeſſionis deſcenderant Exemplum autem iam tūc confitendi pecata ac meliorem vitā pmittendi baptiſandis dabatur.

¶ Videns autē multos phariſeorum et ſaduceorum uenientes ad baptiſmum ſuū dixit

¶ Greg. in paſto. p qualitate audientiū formari debet ſermo doctorum vt ⁊ ſermo ſingulis congruat ⁊ tam a cōmunis edificatōis

ꝯs. Pgenies viparū q̄s uobis demōſtrauit fugere a ventura ira. Facite ergo fructum dignū penitencie. Et ne uelitis dicere intra uos patrem habe⁹ abraham. Dico em̄ uobis q̄m potens eſt de⁹ de lapidibus iſtis ſuſcitare filios abrahe. Jam em̄ ſecuris ad radicem arboris poſita ē. Omnis ergo arbor que nō facit fructū bonum excidetur ⁊ in ignem mittetur.

q̄rarē nū recedat. ¶ Glo. Vnō neceſſe fuit vt poſt doctrinam quā iohēs turbis tradiderat. euāg: liſta eē illius doctrine faceret mētionē qua inſtruxit eos qui pueꝺōres videbantur Et ido dicit Videns autem multos phari ⁊ saduce. veni ad baptiſmū ſuū ¶ Yſidorus in li. de ethim. Pharisei ⁊ Saducei inter ſe contrarij ſunt. Nam pharisei ex hebreo in latinum interpretantur diuiſi eo quod traditionū ⁊ obſcurationum iuſticiam pferūt vnde diuiſi vocantur a populo quaſi per iuſticiam Saducei interpretantur iuſti Vendicant em̄ ſibi qđ nō ſunt corpoꝝ reſurrectionē negāt. ⁊ aīam cū corpe interire predicāt Hij em̄ quinq; libros legis reſpiciunt pphaꝝ vaticinia reſpuūt ¶ Glo. Hos g° qui inter iudeos maiores videbant videns Johānes ad bap⁹ ſuum uenire. dixit eis. Progenies vipera rum. q̄s uobis demonſtrabit fugere a ventura ira? ¶ Remig. Conſuetudo ſcripturaꝝ eſt. ab imitatione opā noīa iponere. ſm illud Pater tuus amorreus. ſic ⁊ iſti ab imitatione viparū progenies viperarum dicunt ¶ Criſ. ſup math. Sicut em̄ artificio ſuo medic⁹ ſi viderit egrotantis colorē. itelligit ſpēz paſſiōis. ſic iohēs venientū ad ſe phiſeoꝝ prauas cogitatiōes intellexit. forſitan em̄ apud ſe cogitauerūt Imus ⁊ ꝯfitemur peccata noſtra nullū laborem nobis imponit. baptiſamur ⁊ ꝯſeqmur idulgentiā peccatoꝝ Inſipiens nūquid facta digeſtiōe ipuritatis non ē neceſſaria ſuppoſitio medicine. ſic mlta diligētia neceſſaria ē hoī poſt ꝯfeſſionē ⁊ bap⁹ ut vulnꝰ peccatoꝝ pfecte ſanet. Ido dicit. Progenies viperarum. natū em̄ viparū ē ꝙ ſtatim cū momorderit hoīem currit ad aquā. quā ſi nō inuenerit, morit. Ideo iſtos dicebat pgeniē viperaꝝ q̄a peccata mortifera ꝯmittentes currebāt ad bap⁹. vt ſicut vipere p aq̄z em̄ picula mortis euaderēt. Item viparū natū ē rumpere viſcera matrū ſuaꝝ ⁊ ſic naſci. Qm̄ g° iudei aſſidue pſequētes pphas corrūpūt matrē ſuā ſynagogam. ido pgenies viparū nūcupant Item vipe a foris ſpecioſe ſūt et quaſi picte. int⁹ aūt veneno replete. ita ⁊ iſti pulcritudinē ſanctitatis oſtendebant i vultu ¶ Remi. Cū ergo dr̄. Quis demonſtrauit vob̄ fugere a ventura ira? ſubaudit niſi de⁹ ¶ Criſ ſup math. Vel q̄s vob̄ demonſtrauit Num Eſaias ppheta? abſit. Si em̄ ipſe vos docuiſſet. nō ſpem in aq̄z poneretis tm̄. ſ; etiā i opib⁹ bonis. Ille em̄ dicit Lauami ⁊ mundi eſtote auferte nequiciam ab aīab⁹ vr̄is. diſcite benefacere. Nūqd aūt etiā dauid dicēs Lauabis me ⁊ ſup niuē dealbabor? abſit. Ille enim

ſic dicit poſtea Sacrificiū deo ſpūs ꝯtribulat⁹ Si ergo eſſetis diſcipuli dauid. cū gemitu ad bap⁹ veniretis ¶ Remig. Si vo q̄s demōſtrabit ſub fuco legat tēpe. hic ē ſenſus. Quis doctor q̄s predicator dabit vob̄ ꝯſiliū ut poſſitis euadē irā etne dānatōis ¶ Aug. i li. de ci. dei. Deus aūt ꝓpe quandā opeꝝ ſimilitudinē nō ꝓpe affectionū īfirmitat ē ſm ſcripturas iraſcit. nec tn̄ vlla paſſiōe turbat. h̄ em̄ vbū vindicte vſurpauit effect⁹. nō ille tubulent⁹ affect⁹. ſi g° vultis fugē. Facite dignū fructū pnie ¶ Greg. i ome. In q̄o verb̄ notandū ē ꝙ nō ſolū fructū pnie. ſ; dignos pnie admonet eē faciēdos. Sciendum em̄ ē q̄a quiſq̄s illicita nlla ꝯmiſit. huic iure ꝯcedit vt licitis vtat At ſiq̄s i culpā lapſus ē tāto a ſe deb; licita abſcidere quāto ſe meminit ⁊ illicita perpetraſſe. Vnuſcuiuſq; ergo ꝯſcia ꝯuenit. vt tanto maiora querat bonoꝝ opeꝝ lucra p pn̄iam quāto grauiora ſibi intulerit dāna p culpā Sed iudei de gn̄is nobilitate gloriātes idcirco ſe agnoſcere peccatores nolebāt. q̄a de abrahe ſtirpe deſcenderāt. ⁊ ido tn̄ recte dr̄. Et ne velitis dicē intra uos. prēm hēm⁹ abrahā ¶ Criſ i omel. Hoc aūt dixit nō ꝓhibēs illos dicē ex illo ſe eſſe. ſ; ꝓhibet in h̄ ꝯfidere. virtuti aīe nō inſiſtētes. ¶ Criſ. ſup math. Quid em̄ ꝓdeſt ei quē ſordidant mores. gn̄atio clara? aut q̄d nocet illi gn̄atio vilis quē mores adornāt. Melꝰ ē em̄ alicui vt in eo glorient parētes q̄a talē filiū hn̄t q̄z vt ipſe in parentibus glriet. Sic ⁊ vos nolite gl̄riari dicētes q̄a prēm habemus Abrahā. ſ; magis erubeſcite. q̄a filij eſtis ei⁹ ⁊ ſanctitatis ei⁹ nō eſtis heredes De adulterio enim nat⁹ videt. qui nō aſſimilat prēm Parētū igit gl̄iaz excludit dicēs. ⁊ ne velitis dicē ¶ Raba. Quia g° pco vitatis ad dignū pnie fructū faciendū eos incitare volebat ad hūilitatē ꝓuocabat. ſine qua null⁹ penitere pt̄. ſubdens. dico aūt vob̄ q̄m potēs ē de⁹ de lapidib⁹ iſtis ſuſcitare filios abrahe ¶ Remi. Fert ꝙ in eo loco predicauit iohēs circa iordanē vbi iubēte dño. xij. lapides de medio alueo iordanis ſublati poſiti ſūt. potuit g° fieri vt hos demonſtrādo diceret. de lapidib⁹ iſtis. ¶ Iero. in q̄ dei indicat potentiā ꝙ q̄ de nihilo cūcta fecerat. poſſet ⁊ ſaxis duriſſimis populū ꝓcreare. Pria em̄ ſunt rudimēta fidei credere deū poſſe quicq̄d voluerit. Ex lapidib⁹ aūt generari hoīes ſile eīn ei ꝙ ex ſara ꝓceſſit Iſaac. vn̄ ⁊ ppha dicit Aſpicite ad petrā de q̄ exciſi eſtis. H⁹ igit ꝓphie eos memores faciēs mōſtrat ꝙ poſſibile ē nūc etiā ſile fieri ¶ Raba. Vel aliter lapidū noīe gētes ſignificate ſūt q̄ lapides coluerūt ¶ Criſ. ſup matheū Item lapis durus eſt ad op⁹. ſed cum factu fuerit opus ex eo. deficere neſcit. ſic ⁊ gentes cum difficultate crediderunt quidem tamen credentes ꝑmanent ineternum in fide ¶ Jeronimus. Lege Ezechiel Auferam inquit a vobis cor lapideum. ⁊ dabo vobis cor carneum. in lapide duricia in carne mollitudo monſtratur. ¶ Rabanus De lapidibus ergo filij abrahe ſuſcitati ſunt. quia dum gentiles in Abrahe ſemine id eſt in Chriſto crediderunt eius filij facti ſunt cuius ſemini ſunt vniti. Sequitur. Iā em̄ ſecuris ad radicem arboris poſita eſt. ¶ Criſoſto.

¶ Criſ. ſup math. Securis eſt acutiſſima ira cōſū
mationis que totum preſciſura ē mūdū. Sed ſi po
ſita eſt. quare non p̄cidit̄ quia rationabiles ſunt ar
bores ⁊ ī poteſtate habent facere bonum aut non fa
cere. vt videntes ad radices ſuas poſitam eſſe ſecu
rim timeant. ⁊ faciāt fructum. Ergo denūciatio ire
q̄ ē ſecuris poſitio. etſi malis nihil agat. tam a ma
lis ſegregat bonos. ¶ Jero. ī omel. Vel ſecuris eſt
predicatio euangelij iuxta ieremiā qui verbum do
mini compat ſecuri cedenti petrā. ¶ Greg. ī omel.
Vel ſecuris eſt redemptor noſter qui velut ex ma
nubio ⁊ ferro ex d̄initate cōſtās ⁊ hūanitate tenet̄ ex
hūanitate ſ; īcidit ex d̄initate. q̄ vij ſecuris ad radi
cem arboris ē poſita. q̄a ꝟſi ꝑpaciētiā expectat. vi
detur tamē quid factura ē. Omnis eñ arbor que nō
facit fructū bonum. excidetur ⁊ ī ignem mittet̄. quia
vnuſquiſq; peruerſus paratam citius gehenne concre
mationem inuenit. qui hic fructum boni opis facere
contemnit. Securim aūt non iuxta ramos poſitam
ſed ad radicem dicit. cum eñ maloꝝ filij tolluntur
rami īfructuoſe arboris abſcinduntur. Cum uero tota
ſimul progenies cum parente tollitur. infructuoſa ar
bor a radice abſciſſa ē ne iā remāeat vnde praua ite
rum ſoboles ſuccreſcat. ¶ Criſ. ī omel. Cum autē
dicit. Omnis excludit primatum qui ē a nobilitate
quaſi dicat. Etſi nepos fueris Abrahe ſuſtinebis
penam ſine fructu manēs ¶ Rabanus. Quatuor aūt
ſunt ſpēs arborum. quaꝝ vna tota ē arida cui aſſi
milātur pagani. Altera viridis ſed ſine fructu. cui
aſſimilatur ypocrite. Tercia viridis et fructuoſa
ſed venenoſa. cui aſſimilant̄ heretici. Quarta viri
dis eſt ⁊ fructū bonum gignit. cui aſſimilant̄ viri
catholici ¶ Greg. ī omel. Igitur omnis arbor nō
faciēs fructum bonum excidetur. ⁊ ī ignem mittet̄
quia paratam gehēne concrematonē inuenit. qui hic
boni opis fructum facere contemnit.

¶ Ego quidem bapti
ſo vos in aqua in peni
tenciam. Qui autem p᷑
me venturus eſt. for/
cior me eſt cuius nō ſū
dign᷑ calciamēta por
tare. Ipſe vos bapti/
ſabit in ſpirituſancto
⁊ igni ⁊ permūdabit
aream ſuam ⁊ congre
gabit triticum ſuū in
horreum. paleas autē
comburet igni inextin
guili.

¶ Glo. Quia ī prece
dentibus verbis iohēs
explicauerat quod ſu
pra ſūmarie de agēda
penitencia predicauit
reſtabat vt etiam di
ſtinctius predicaret q̄d
de regni celoꝝ appro
pinquatōe iā dixerat
⁊ ideo dixit. Ego q̄
dē baptiſo uos ī aqua
īpenitenciā ¶ Greg
in omel. Johannes n̄
in ſpū ſed in aqua bap
tiſabat. q̄a pecata ſol
uere non valebat. cor
pora quidē p aquā la
uat. ſed tamē animas
p veniam non lauat.

¶ Criſ. in omel. Cū eñ nondū eſſet oblata hoſtia
neq; pecatum ſolutum eſſet. nec ſpūs deſcendiſſet in
aquam qualiter fieret remiſſio pecatoꝝ. Sed quia
iudei nequaꝗ ꝓpria ſenciebāt pecata ⁊ hoc erat eis
cauſa malorum aduenit Johannes in cognitionem
eos ducens ꝓpriorum pecatoꝝ penitenciam memo
rando ¶ Greg. in omel. Cur ergo baptiſat qui pe
cata non relaxat. niſi ꝑcurſionis ſue ordinem ſeruās
qui naſciturū naſcendo ꝑuenerat baptiſaturū quoq;
dn̄m baptiſando preueniret. ¶ Criſ. ſup mat. Vel
miſſus erat iohes ad baptiſandū vt ad baptiſmum
venientibus preſenciam filij dei in corpe predicaret
ſicut ipe teſtatur alibi dicens vt manifeſtetur in iſ
rael. ideo ego veni in aqua baptiſare. ¶ Aug. ſuper
iohem. Vt ido baptiſat. q̄a oportebat baptiſari xp̄m
ſed quare non ſolus ipe baptiſatus eſt a iohanne ſi
ad hoc miſſus erat iohannes p quem baptiſaretur
xp̄s. quia ſi ſolus dn̄s baptiſat᷒ eſſet baptiſmate io
hannis non deeſſent qui putarēt baptiſmū iohānis
maiorē eſſe q̄; ē baptiſmus xp̄i. vſq;adeo vt ſolus
xp̄us eo baptiſari meruiſſet. ¶ Rabanus Vel ideo
baptiſabat vt penitentes hoc ſignaculo ab īpeniten
tibus ſeſernendo ad baptiſmū dirigat xp̄i. ¶ Criſ.
ſup math. Quia ergo propter xp̄m baptiſabat ido
ad bap᷒ venientibus ipm predicat appariturum ⁊
eminēciam poteſtatis eius annūciat dicens. Qui aūt
poſt me venturus ē. forcior me ē. ¶ Remig. Scie
dum eſt aūt q̄a quinq; modis venit xp̄s poſt iohem
naſcendo. predicando. baptiſando. moriendo. ⁊ ad in
feros deſcendendo. Et pulcre dn̄s dr̄ forcior iohāne.
quia ille purus homo hic vero deus ⁊ homo ¶ Ra
ban᷒. Ac ſi iohes dicat. Ego quidem fortis ſum ad
penitenciam inuitando. ille pecata remittendo. Ego
regnum celoꝝ predicando. ille donando ego ī aqua
baptiſando. ille in ſpiritu. ¶ Criſ. in omel. Cū autē
audieris quia forcior me eſt. ne eſtimes ſm cōpatōē
me hoc dicere. neq; eñ inter ſeruos illius ordinari
ſum dignus vt uiliſſimā miſterij ſuſcipem pticulā;
vnde ſubdit. Cuius non ſū dignus calciamenta por
tare. ¶ Hylarius. Apoſtolis eñ circūferende pre
dicationis gloriam derelinquēs quibus ſpēoſis pedi
bus pacem dei erat debitum nūciare. ¶ Criſ. ſuper
math. Vel p pedes xp̄i itelligere poſſumus xp̄iāos
precipue ap̄los ceteroſq; p̄dicatores iter quos erat
iohannes baptiſta. calciamēta aūt ſunt īfirmitates
quibꝫ operit predicatores. hec ergo calciamēta xp̄i
omnes predicatores portant ⁊ iohannes ipſe por
tabat ſed ſe dignum non eſſe portare pronunciat.
vt maiorem oſtenderet graciam xp̄i meritis ſuis.
¶ Jeronimus. in alio euangelio ait. cuius non ſum
dignus ſoluere corrigiā calciamenti. hic humilitas
ibi miſterium demonſtratur. quia xp̄s ſpōſus ſit ⁊
iohannes non mereat̄ ſponſi corrigiā ſoluere. neq;
vocetur dom᷒ eius iuxta legem moyſi ⁊ exemplū
Ruth domus diſcalciati. ¶ Criſ. ſup math. Quia
vero nemo poteſt dare dignius beneficium q̄; ipſe ē
nec facit alterum q̄d ipe non eſt. recte ſubdit. Ille
vos baptiſabit in ſpirituſancto ⁊ igni. Johānes qui
dem cum ſit corpalis ſpiritale baptiſmū dare nō po
teſt. ſed baptiſat in aqua que corpus eſt. Et ideo cor
pus eſt. Et ideo corpus cum corpe baptiſat. chriſt᷒
aūt ſpūs eſt. quia deus eſt. Spiritus etiam ſanctus
ſpiritus eſt aīa quoq; ſpūs eſt. Ideo ſpūs cum ſpū
ſpm̄ noſtrum baptiſat. Baptiſm᷒ aūt ſpūs proficit
quia ingrediens ſpūs circūplectit̄ animam ⁊ quaſi

mūrō quodā inexpugnabili circuit eā · ⁊ nō pmittit
vt carnales concupiſcentie preualeant ꝯtra eam ·
nō quidem facit ut caro nō cōcupiſcat · ſed tenet aīaȝ
vt ei nō conſentiat Et qm̄ xp̄us iudex ē baptiſat in
igne .i. ī tēptatōibꝫ · in igne aūt baptiſatꝰ ñ pt̄ bō pu
rus · ille ei tēptādi hē licētiā q̄ rmūerādi hē poteſta
tem · hic autem baptiſmus tribulationis id eſt ignis
comburit carnem vt nō germinet concupiſcentias ·
Nā caro ſpiritales quidem penas nō timet ſȝ car
nales Jdeo ergo dn̄s ſup ſeruos ſuos carnales tri
bulationes mittit · vt timēs anguſtias ſuas caro nō
cōcupiſcat malū Vides gᵒ qꝫ ſpūs rpellit ꝯcupiſcē
tias et ꝑualere nō ſinit · Jgnis aūt ipas ꝯcupiſcēci
arum radices comburit ❡ Jero · Vel in ſpūſancto ⁊
igni q̄a ignis ē ſpūſanctꝰ quo deſcēdente ſedit quaſi
ignis ſupra ſingulos apłoꝝ · Et impletus eſt ſermo
domini dicēs · Jgnem veni mittere in terrā ſiue qꝫ
in pn̄ti ſpū baptizamur ⁊ in futuro igni ſcdm illud
apoſtoli · Vniꝰcuiuſqꝫ opus quale ſit ignis ꝓbabit
❡ Criſ · in omelia · Non autem dicit · Dabit vobis
ſpiritūſanctū · Sed baptizabit vos in ſpūſancto co
piam gratie metaphorice oſtendens Per hoc etiam
mōſtratur qꝫ ſola voluntate ⁊ fide indiget ad iuſti
ficandum · non laboribꝫ ⁊ ſudoribꝫ · Et ſicut facile eſt
baptiſari ita facile ē p eum tranſmutari ⁊ fieri melio
res · Jn igne vero vehemētiam grē que vinci non
poſſit demōſtrat ⁊ vt intelligāt qꝫ ſimiles antiq̄s ⁊
magnis ꝓphetis ſpēte ſuos faciet · ꝓpt̄ hoc em̄ ignis
meminit quia plures viſionum ꝓphetalū p igneȝ a
paruerūt · ❡ Criſ · ſup matheū · Patet gᵒ qꝫ baptiſ
mus xp̄i nō ſoluit iohis baptiſmū · ſed in ſe includit ·
Qui em̄ baptiſatꝰ in nomine xp̄i verūqꝫ baptiſmuȝ
habet ⁊ aquē ⁊ ſpiritus quia xp̄us ⁊ ſpiritꝰ erat
⁊ corpꝰ ſuſcepit vt ⁊ corpale ⁊ ſpiritale baptiſma
daret Johīs autem baptiſmus non includit in ſe ba
ptiſmū xp̄i · quia qꝫ minꝰ eſt maius in ſe includere ñ
poteſt ideo apłus cum inueniſſet quoſdam epheſios
iohis baptiſmate baptiſatos iteꝝ baptiſauit eos ī no
mine xp̄i quia in ſpū non erāt baptiſati · quoniam ⁊
xp̄us iterū baptiſauit eos quia a iohe fuerant bap
tiſati · ſicut ſermo iohis demonſtrat dicens Ego vos
baptiſo in aqua · ille vos baptiſabit in ſpiritu · nec vi
debatur iterum baptiſare · ſed ſemel quia em̄ amplꝰ
erat baptiſmꝰ xp̄i q̄ȝ iohannis nouū dabatur ⁊ nō
iteratum · ❡ Hylarius · Salutis igitur nr̄e ⁊ iu
dicij tempꝰ deſignat in domino dicens · Baptiſabit
vos in ſpiritūſancto ⁊ igni · quia baptiſatis in ſpiritu
ſancto reliquum ſit ꝯſumari igne iudicij · Vnde ſub
iungit Cuius ventilabrū ī manu ſua ❡ Raba · Per
ventilabrū id ē paleā diſcretio iuſti ex aminis deſig
natur · qḋ habet dn̄s ī manu .i. ī poteſtate · q̄a pater
oē iudiciū dedit filio Sequit̄ · Et permundabit areā
ſuā · ❡ Criſ · ſup math · Area .i. ecclia horreum vero
regnū celeſte · ager aūt hic mūdꝰ Mittens ergo do
minus apoſtolos ceteroſqꝫ doctores quaſi meſſores ·
precidit oēs gentes de mundo ⁊ in areā ecclie ꝯgre
gauit · hic gᵒ triturandi ſumus · hic ventilandi oēs
em̄ hoīes ī rebus carnalibꝫ delectamur · ſicut grana
in palea · ſed qui fidelis ē ⁊ boni cordis habet medul
lam · mox vt leuiter tribulatus fuerit · negligens

carnalia currit ad dominū · Si autem modice fidei
fuerit · vix cum grādi tribulatione · Qui aūt omīo
infidelis eſt ⁊ vacuus q̄ntumcūqꝫ contritus fuerit ñ
tranſit ad deum · Triticum etiaȝ cum primum tritu
ratum fuerit · iacet cum paleis in vno loco confuſo
Poſtea autem ventilatꝰ vt ſeparetur · Sic ⁊ ī vna
ecclia fideles cum infidelibꝫ habentꝰ ꝯmixti · Jdeo mo
uetur pſecutio quaſi ventus ut ventilabro xp̄i iacta
ti · quia iam diſiuncti fuerant actibus ſeparentur ⁊
locis · Et vide quia non dixit · mundabit aream ſuam
ſed permundabit neceſſe eſt eniȝ vt diuerſis modis
temptetur eccleſia · donec ꝑmundetur · Et pmum q̄
dem ventilauerunt illam iudei deinde gentiles modo
heretici poſtmodum ꝑ ventilabit Antichriſtus · Si
cut enim quando modica eſt aura non permundatur
tota tritici maſſa ſed leuiores palee iactantur grau
iores autem remanent · ſic eſt modo modico flatu tēp
tationis ſufflante peſſimi homines recedunt · Si au
tem ſurrexerit maior tempeſtas etiā illi qui videntꝰ
eſſe ſtabiles ſunt exituri · Jdeo neceſſaria eſt temp
tatio maior vt permundetur eccleſia · ❡ Remigius
Hāc etiam aream ſcilicet eccleſiā dn̄s mūdat ī hac
vita cum vel per iudicium ſacerdotum mali de eccle
ſia tolluntur · vel per mortem de hac vita abſcindun
tur · ❡ Rabanus · Vniuerſaliter autēȝ aree purga
tio in fine perficietur quando mittet angelos ſuos fi
lius hominis ⁊ colliget de regno ſuo omnia ſcanda
la · ❡ Gregorius · xxxiiij · moraliuȝ · Nam poſt tri
turam vite preſentis in qua nunc triticum ſub pale
is gemit ita illo extremi iudicij ventilabro triticū
palea que diſcernitur · vt nec in triticū horreuȝ palee
tranſeat · nec in palearum ignem horrei grana dila
bantur · Et hoc eſt quod ſequitur · Et congregabit
triticum ſuum in horreum · paleas autem comburet
igni inextinguibili · ❡ Hylarius · Triticum ſuum
perfectos ſcilicet credentium fructus dicit celeſtibus
horreis recondendum · paleas vero infructuoſoꝝ
hominum inanitatem · ❡ Rabanus · Verum hoc in
ter paleas ⁊ zizania diſtat qꝫ palee non alio q̄ȝ tri
ticorum ſemie ꝓdeunt zizania vo de diūſo · Paleeꝰ gᵒ
ſūt q̄ fidei ſacramētis ībuuntꝰ · ſȝ ſolidi non ſūt · zizania
vo q̄ ⁊ opeꝝ ꝓfeſſiōe ſecernūtꝰ a bonoꝝ ſorte · ❡ Re
Jgnis aūt iextinguibilis dr̄ pena etne dānatōis ſiue
qꝫ q̄s ſemel ſuſcepit nūq̄ȝ extiguit ſȝ ſemp cruciat
ſiue ad differentiam ignis purgatorij q̄ ad tempus
accēditur ⁊ extinguitur · ❡ Aug · de concor · euan ·
Si autēȝ querītꝰ que verba potius iohānes baptiſta
dixerit · verum que matheꝰ · an q̄ lucas an q̄ marcꝰ
eum dixiſſe ꝯmemorat nullo mō hic laborandū eſſe
indicat qui prudenter intelligit ipſas ſententias eſſe
neceſſarias cognoſcende veritati quibuſlibet verbis
fuerint explicate · Et in hoc aparet non debere eos
arbitrari mentiri quamquam ſi pluribus reminiſcen
tibus rem quam audierunt vel viderunt nō eodem
modo atqꝫ iiſdē verbis eadem res fuerit īdicata · q̄o
quis aūt dicit euāgeliſtis p ſpūſſandi potētiam hoc
debuiſſe ꝯcedi ut nᶜ in gn̄e vborū nᶜ ī ordine nec in
numēo diſcreparētꝰ ñ intelligit q̄ȝto āpliꝰ euāgeliſtaꝝ
excellit autoritas tātomagis p eos fuiſſe firmādam
ceterorū hominum verā loquentium ſecuritatem ·

Quod autem alius dixit. Cuius non ſum dign⁹ cal
ciamenta portare. alius vero calciamenti corrigiam
ſolvere non verbis tantum. ſed et re ipſa videt aliud
eſſe. Merito ergo queri poſſit q̄d horum iohannes dixerit
verum enim videtur narraſſe qui hoc potuit narrare
q̄d ille dixit. q̄ aūt aliud. et ſi non mentitus certe vel
oblitus aliquid pro alio dixiſſe putabitur. Omnem
aūt falſitatem abeſſe ab euāgeliſtis decet. non ſolum
eam que mentiendo promitur. ſed etiam eā q̄ obliui
ſcendo. ita ſi ad rem ptinet aliquid aliud intelligere.
Ex vero q̄ dictorum recte exiſtimandum eſt iohannē
verū q̄ dixiſſe. ſiue aliud alio tempe ſiue confeſtim
Si aūt nihil intendit iohannes cum de calciamentis
dn̄i diceret. vbi excellenciam eius et ſuam humilita
tem q̄libet dictorum dixerit. Eandem tamen ſentenciā
tenuit quiſq̄s eciā verbis ſuis p calciamētorum commemo
rationem eandem ſignificationē humilitatis expſſit
vnde ab eadem voluntate nō aberrauit. vtilis ergo
modus et memorie commendandus non eſſe mendaciū
cum quiſq̄ voluntatem eius explicat de quo aliq̄d
narrat etiam dicens aliquid aliud q̄d ille nō dixit vo
luntatem tamen ſuam explicauit eandem quā et ille
eius verba commemorat. ita enim ſalubriter dicimus
nihil aliud eſſe querendū q̄ quid velit ille qui loq̄t.

Tunc venit iheſus
a galilea in iordanem
ad iohannem vt bap-
tizaretur ab eo. Iohā
nes autē prohibebat
eum dicens. ego a te
debeo baptizari et tu
venis ad me. Reſpon-
dens iheſus dixit ei.
Sine modo ſic enim de
cet nos omnem imple
re iuſticiam. Tunc di-
miſit eum.

Glo. Poſtq̄ predi
catōe ſui precurſoris
xp̄s mundo pnūciat⁹
eſt. tandem qui diu la
tuerat. hoībus ſe ma
nifeſtare voluit. vnde
di. Tunc venit ihs
a galilea in iordanē ad
iohannem vt baptiza
ret ab eo. Remig.
Et ſciendū q̄ in hiis
verbis deſcribunt per
ſone loca et tempus et
officium. Tempus cū
dicit. Tunc. Raban⁹
Quando ſ. tricenari⁹
erat. In quo oſtendit
nullum vel ſacerdotem vel predicatorē debere iſtitui
niſi ſit pfecte etatis. ioſeph tricenari⁹ regimē egipti
ſuſcepit. Dauid ea etate regnum inchoauit. Ezechiel
ſub eodem tempe pphetiā pmeruit. Criſ. i omel.
quia etiam poſt baptiſmū hunc legem ceſſare opor
tebat hac etate ad baptiſmū venit q̄ poteſt oīa pe
ccata ſuſcipe vt lege ſeruata nullus dicat quia ideo
eam ſoluit quia iplere nō potuit. Criſ. ſup mat.
Tunc etiam ſcilicet qn̄ iohes predicauerat. Venit
etiam agitur iā vt confirmaret predicatione ipſius et
vt teſtimonium acciperet a iohanne. Sicut aūt cum
proceſſerit lucifer lux ſolis non expectat occaſum lu
ciferi. Sed eo procedente egreditur et ſuo lumine ob
ſcurat illius candorem. Sic et xp̄s nō expectauit vt
curſum ſuū iohannes implēt ſed adhuc eo docente
apparuit. Remigius. Perſone ponunt cum dicit
iheſus venit ad iohēm. i. deus ad hominē. domin⁹ ad
ſeruū. Rex ad militem. lux ad lucernam. Loca deſi
gnant cum dicit a galilea i iordanem. Galilea enim

tranſmigratio interptatur. Quicūq̄ ergo vult ba
ptizari. trāſmigret de vicijs ad virtutes et veniēdo
ad baptiſmū ſe humiliet. Iordanis enim interptatur
deſcēſus. Aug. Multa aūt mirabilia i hoc flumine
ſepius facta eſſe ſcriptura ſancta cōmemorat. Inter
cetera dicens. Iordanis conuerſus ē retrorſum. an
quidem retrorſum aque cōuerſe fuerant mō retror
ſum peccata conuerſa ſunt. ſicut etiam Helias i ior
dane diuiſiōem fecit aquarum. Et xp̄s i eodē iordane
ſeparationē operatus ē peccatorum. Remigius. Officium
deſignatur cū ſequitur vt baptizaret ab eo. Criſ.
ſup math. Non vt ipſe remiſſionē peccatorum acciperet
p baptiſmū. ſed vt ſanctificatas aquas relinqueret
poſtmodum baptizandis. Aug⁹. Saluator enim
ideo baptizari voluit. nō vt ſibi mundiciā acquireret
ſed vt nobis fluenta mundaret. Ex quo ipſe i aq̄s
demergit. ex eo oīm peccata abluit aqua. Nec mirū
q̄ aquam hoc ē ſubſtanciam corpalem ad purifican
dam animā dicimus peruenire. peruenit plane et pene
trat conſciencie vniuerſa latibula. quāuis enim ipſa ſit
ſubtilis et tenuis. benedictiōe tamē xp̄i facta ſubtilior
occultas vite cāas ad ſecreta mentis ſubtiliore rore
pertranſit. Subtilior enim ē bn̄dictionū curſus q̄ aqua
rum meatus. Vnde que de ſaluatoris baptiſmate be
nedictio fluxit tanq̄ fluuius ſpiritalis oīm gurgitū
tractus vniuerſorum fontium venas ipleuit. Criſ.
ſup mat. Adhuc aūt ad baptiſmū venit. vt q̄ huma
nam ſuſcepit naturam totum humane nature mu
ſtatur impleſſe miſteriū. Nam quāuis ipſe nō erat
peccator. tn̄ naturam ſuſcepit peccatricem. Propterea
et ſi pro ſe baptiſmate nō egebat. tamē i alijs carna
lis natura opus habebat. Aug. in ſmo. de epiph.
Ideo baptizari voluit q̄a facē voluit q̄d faciēdū
nibus imparabat vt bonus magiſter doctrinā ſuam
non tam verbis inſinuaret q̄ actibus exerceret.
Aug. ſup iohannem. Hinc ergo dignatus eſt a
iohanne baptizari vt cognoſcerent ſerui quāta ala
critate debeant currere ad baptiſma dn̄i qn̄ ipſe non
dedignatus eſt ſuſcipe baptiſma ſerui. Iero. Ideo
baptizari voluit vt baptiſmate ſuo iohis baptiſma
cōprobaret. Criſ. i omel. Quia vero baptiſmus
penitencie erat et in demonſtrationē delictorum induce
batur ne aliquis eſtimaret q̄ hac ratione xp̄us ad
iordanem venit. ideo venienti dixit. Ego a te debeo ba
ptizari. et tu venis ad me quaſi dicat. Criſ. ſuper
math. Vt tu me baptizes. eſt ydonea ratio vt iuſtus
efficiar. et dignus celo. Vt autem ego te baptizem q̄
eſt ratio. Omne bonum de celo deſcendit in terram nō
de terra aſcendit in celū. Hylarius. Denique a iohe
baptizari prohibet vt deus. et ita in ſe fieri oportere
vt homo edocet. Vnde ſequit. Reſpōdens autē ihs
dixit ei. Sine mō. Ieo⁹ mō. Pulcre dixit vt oſtenderet
xp̄m in aqua a iohāne. Iohem a xp̄o in ſpū baptizan
dum. Siue aliter. ſine modo vt qui formam ſerui aſ
ſumpſi. expleam et humilitatem eius. alioquin ſcito
te in die iudicij meo eſſe baptiſmate baptizandum.
vel ſine modo vt dicit dn̄s habeo et aliud baptiſma
quo baptizandus ſum. Tu me baptizas in aqua. vt
ego te baptizem per me in ſanguine tuo. Criſ. ſup
math. In quo etiā oſtendit quia poſtea xp̄s baptizauit

Qđ aūt alius dixit· Cuius non sum dignus calciā
mēta portare·alius vō calciamēti corrigiā soluere
nō verbis tm̄·ſ; ⁊ re ipſa inducit aliud eē· Merito gº
queri potest qđ hor͡ iohēs dixerit Verum enim vidtur
narrasse q̄ hoc potuit narrare· qđ ille dixit·qui aūt
aliud·ſi nō ē mentitus certe vel oblitus aliquid p
alio dixisse putabit· Omnē aūt falsitatem abesse ab
euāgelistis decet·nō solū eā que mentiendo pmit·ſ;
etiā eā que obliuiſcendo ita ſi ad rem ptinet aliquid
aliud intelligere·Ex vtroq; dictor͡ recte existimādū
ē iohē; verū q̄ dixisse·ſiue aliud alio tempe ſiue cō
festim Si aūt nihil intendit iohes cū de calciamentis
dn̄i diceret·vbi excellentiam eius ⁊ suā humilitatē
qđlibet dictor͡ dixerit· Eandē tamē sententiā tenuit
qui etiā verbis suis p calciamentor͡ cōmemoratione
eandē ſignificatonē humilitatis expssit Vnde ab ea
dem voluntate non aberrauit· Vtilis ergo modº ⁊
memorie cōmendandus nō esse mendaciū cū quiſq;
voluntatē eius explicat de quo aliquid narrat etiā;
dicens aliquid aliud qđ ille non dixit voluntatem tn̄
suam explicauit eandē quā ⁊ ille cuius verba com
memorat· Ita eīn salubriter dicimus nihil aliud esse
querendum q̄ qđ velit ille qui loquit͡.

¶ Tunc venit ihesus
a galilea in iordanē ad
iohānem ut baptizare
tur ab eo· iohānes aūt
phibebat eum dicens.
Ego a te debeo bapti⸗
zari.et tu uenis ad me
Respōdens aūt ihesus
dixit ei ſine mō Sic eīn
decet nos implere oēm
iusticiam. Tunc dimi⸗
sit eum.

¶ Glosa·Postq̄ pre⸗
dicatione sui pcursoris
xp̄s mundo pnūciatº
eſt tandem qui diu la⸗
tuerat hominibus se ma
nifestare voluit Vnđ
dicit͡ Tunc venit ih̄s
a galilea ī iordanē ad
iohannē vt baptisaret͡
ab eo ¶ Remi· Et sci
endum q̄ in hijs verb
describunt͡ persone lo
ca ⁊ tempus ⁊ officiū
Tempº cū dicit· Tūc
¶ Rabanº Quando
scilicet tricēanus erat
In quo ostendit· nul⸗
lū vel sacerdotem· vel
predicatorē debere īstitui·niſi ſi pfecte etatis·ioseph
tricenarius regimē egipti suscepit Dauid ea etate
regnū inchoauit Ezechiel sub eodē tempe pphetiā
pmeruit ¶ Cris·ī ome· Quia etiā post bapº hunc
legem cessare oportebat hac etate ad bapº venit que
potest oīa peccata suscipe·vt lege seruata nullus di
cat q̄a ideo eā soluit quia īplere nō potuit· ¶ Cris·
sup math· Tūc etiā·s·qn̄ iohēs pdicabat Venturū
agit ut cōfirmaret pdicatoē ipius ⁊ vt testioº ac
cipet a iohe· Sicut aūt cū pcesserit lucifer lux solis n̄
expectat occasū luciferi·ſ; eo pcedente egredit͡ ⁊ suo
lumie obscurat illiº candorem· Sic ⁊ xp̄s non expecta
uit vt cursū suū iohēs impleret ſ; adhuc eo docente
apparuit ¶ Remi· Persone ponūt͡ cū dicit ih̄s vēi
ad iohēm ·i· deus ad hoīem·dn̄s ad seruū· Rex ad
militem·lux ad lucernā Loca designant͡ cum dicit a
galilea ī iordanē Galilea eīn transmigratio interp

tat͡· Quicūq; ergo vult baptisari·trāsmigret de vi
cijs ad vtutes ⁊ veniendo ad baptismū se humiliet.
iordānis·n·interptat͡ descēsus ¶ Aug·ī [illegible] epi·multa
aūt mirabilia ī hoc fluie sepius facta esse scriptura
sancta cōmemorat· Inter cetera aūt dicēs iordanis
conuersus ē retrorsum· ante quidem retrorsū aque
cōuerse fuerant mō retrorsū peccata conuersa sunt
sicut etiā helyas in iordanie diuisionē fecit aquar͡· ⁊
xp̄s dn̄s ī eodē iordane sepatōē opatus ē peccator͡
¶ Remi· Officiū designat͡· cū sequit͡· Vt baptisaret͡
ab eo· ¶ Cris sup math· Nō vt ipse remissionem
peccator͡ acciperet p bapº·ſ; ut sanctificatas aq̄s relin
queret pºmodū baptisandis ¶ Aug·ī s·de epi· Salua
tor·n·ideo baptisari voluit nō vt sibi mūdiciam acq̄
sciētie vniuersa lauabula Quāuis eīn ipſa ſit subtilis
reret sed vt nobis fluenta mūdaret Ex quo ipse in
aquā demergit͡· ex eo oīm peccata abluit aqua· Nec
mir͡ q̄ aquā h̄ ē substantiā corpalē ad purificādam
aīam dicimus puenire·puenit plane ⁊ penetrat cō⸗
⁊ tenius· benedictiōe tn̄ xp̄i facta subtilior·occultas
uite cās ad secreta mentis subtiliore rore ptransit·
Subtilior ē eīn benedictionū cursus q̄ aq̄r͡ meatº
Vn̄ q̄ de saluatoris baptismate benedictio fluxit tāq̄;
fluuius spiritalis oīm gurgitū tractus vniuersorū
fontiū venas impleuit ¶ Cris·sup math· Adhuc aūt
ad bapº venit· vt q̄ humanā suscepit naturā· totū
humane nature inuenial͡ implesse misteriū· Nā quā
uis ipe non erat peccator·tamē naturā suscepit pec
catricem Propterea ⁊ ſi pro se baptismate nō ege
bat tamē in alijs carnalis natura opus habebat·
¶ Aug·i ser·de epi· Item ideo baptisari voluit· q̄a
voluit facere qđ faciendum omnibus imperabat·ut bo
nus magister doctrinam suam nō tam verbis insinu
aret q̄ actibus exerceret ¶ Aug·sup iohem· Dig
ergo dignatus est a iohāne baptisari·vt cognoscerēt
serui quāta alacritate deberēt currere ad baptisma
dn̄i· qn̄ ipe nō dedignatus est accipere baptisma serui
¶ Jero·ī ome· Itē baptisari voluit vt suo bapti
smate baptisma iohis cōfirmat ¶ Cris·ī ome· q̄a vo
baptismº penitentie erat· ⁊ ī demonstratoē delictor͡
inducebatur·ne aliquis estimaret q̄ hac rōe xp̄us
ad iordanē venit·ideo venienti dixit· Ego a te debeo
baptisari· ⁊ tu venis ad me? quasi dicat ¶ Cris·sup
matheum Vt tu me baptises est idonea ratio vt iu
stus efficiar· ⁊ dignus celo Vt autem ego te bapti⸗
sem que est ratio· Omne bonum de celo descendit in
terram non de terra ascendit in celum· ¶ [illegible] planus
Deniq; a Johanne baptisari prohibetur vt deus· ⁊
ita in se fieri oportere vt homo edocet· Vnde sequit͡
Respōdens aūt ih̄s dixit ei Sine modo· ¶ Jero·pul
cre dixit modo· vt ostenderet Christum in aqua a
Johanne Johannem a christo in spiritu baptisan⸗
du·m Siue aliter Sine modo vt qui formam serui
assumpsi·expleam ⁊ humilitatē eius·alioquin scito
te in die iudicij meo esse baptismate baptisandum·
Vel sine modo· vt dicit dominus habeo ⁊ aliud bap
tisma·quo baptisandus sum· Tu me baptisas ī aqua
vt ego te baptisem p me in sanguie tuo· ¶ Cris·ist
mar· In q̄ etiā ostendit quia postea xp̄s baptisauit

Irreconciabili carent· in plagis mortis xp̄i qui pe
tra firma eſt mundum ponūt· i· ſuū refugium ⁊ ſpem ·
ſicut etiam alij delectant̄ in cantu ita ipi in gemitu
pro peccatis· ¶ Criſ· in omel· Veteris etiam recor
dat̄ hyſtorie In diluuio ei apparuit hoc aīal· ramū
ferens oliue ⁊ ꝯmunem orbis terraꝝ tranquillitatē
annūcians· que omnia typus erant futurorū· etem
nūc columba apparet· liberatorem nobis demōſtrās
⁊ pro ramo oliue adoptionē generi humano affert
¶ Aug· in ſmo· de trinitate Eſt aūt in promptu in
telligere cur ſpūſſanctus miſſus dicatur cū in ipm
dn̄m corꝑali ſpecie velut columba deſcendit facta ē
eñ quedam creature ſpēs ex tempe ī qua viſibilit̄
oſtenderet̄ ſpūſſanctus· Hec autē operatio viſibiliter
expreſſa ⁊ ocul̄ oblata mortalib⁹ miſſio ſpūſſancti
dicta eſt· non vt appareret inuiſibilis eius ſubſtācia
ſed vt corda hoīm exterioribus viſis commota ad
occultam eternitatem conuerterent̄· Non autem ſic
aſſumpta eſt creatura in qua ſpūſſanctus apparuit
in vnitate· ſ· ꝑſone · ſicut aſſumpta eſt humana illa
forma ex virgine· Neqꝫ eñ columbam beatificauit
ſpūs· aut ſibi in ꝑſone ſue vnitatem ineternum con
iunxit· Proinde quamqꝫ illa columba ſpūs dicta ſit
vt oſtenderet̄ p columbā ſpm̄ demonſtratū· nō tamē
ita poſſumus dicere ſpm̄ſanctum ⁊ deum ⁊ columbā
ſicut dicimus filium ⁊ deum ⁊ hominē· nec ſicut di
cimus agnum filium dei· non ſolum iohāne baptiſta
dicente· ſz etiam iohanne euangeliſta vidente agnū
occiſum in apocalipſi Illa quippe viſio prophetica nō
ē exhibita oculis corporeis p formas corporeas ſed
in ſpū p ſpiritales ymagines corpoꝝ· De illa vero
columba nullus vnqꝫ dubitauit qui oculis viſa ſit·
nec ſicut dicimus filium petram· ſcriptum eſt enim
Petra erat xp̄s· ita poſſum⁹ dicere ſpm̄ columbā
Illa eñ petra iam erat in creatura ⁊ p actōis mo
dum nūcupata eſt nomie xp̄i quē ſignificabat· non
aūt ſic illa colūba· que ad hoc tāt̄ūmodo ſignificāda
repente extitit· Magis aūt ſimile hoc mihi videtur
flamme illi que in rubo apparuit Moyſi· ⁊ illi quam
populus in heremo ſequebatur ⁊ fulgorib⁹ ac toni
truis que fiebant dum lex daretur ī monte· Ad hoc
eñ reꝝ illarum corꝑalis extitit ſpēs vt aliquid ſi
gnificaret· atqꝫ p̄teriret· ꝓpter has ergo corꝑales for
mas miſſus dr̄ ſpūſſanct⁹· Ille vero ſpēs corꝑales
ad demonſtrandum ꝙ opus fuit· ad tempus appa-
ruerunt ⁊ eſſe poſtea deſtiterunt· ¶ Jero· Sedit aūt
columba ſup caput iheſu· ne quis putaret vocem
patris ad iohem factā· non ad dn̄m· Unde ſequitur ·

¶ Et venientē ſup ſe
Et ecce vox de celis di
cēs. hic ē fili⁹ me⁹ dile
ct⁹ in q° mihi ꝯplacui

Non eñ vt ante per
Moyſen aut prophe
tas· nec per typos aut
figuras· ¶ Aug· ī ſ·
de epiph· venturum ī
carne pater filium do
cuit· ſed palam veniſſe monſtrauit dicens· Hic eſt
filius meus· ¶ Hylarius· Vel vt ex hijs que con
ſumabant̄ in xp̄o cognoſceremus⁹ poſt aque lauacrū
⁊ de celeſtibus portis ſanctum ī nos ſpm̄ inuolare ⁊
celeſtis nos glorie vnctione perfundi· ⁊ paterne vo
cis adoptione filios dei fieri· ¶ Jero· Miſteriū autē
trinitatis ī bāptiſmate demōſtrat̄· dominus baptiſat̄
ſpūs deſcendit ī habitu columbe· p̄ris vox filio teſti
monium ꝑhibentis audit̄ ¶ Aug· in ſmo· de epiph·
Nec mirum ſi ī dominico lauacro miſteriū nō defuit
trinitatis cum nr̄m lauacrū trinitatis compleat ſa
cramentū· voluit eñ dn̄s primo circa ſe exhibere·
qđ erat poſtea humane generi precepturus· ¶ Aug·
de fide ad petrū· Quāuis aūt pater ⁊ filius ⁊ ſpūs
ſanctus ſint vna natura· firmiſſime tamē tene tres
eſſe ꝑſonas patremqꝫ ſolum eſſe qui dixit· Hic eſt
filius meus dilectus· Et filium ſolum eſſe ſup quem
illa vox p̄ris inſonuit· Et ſpm̄ſanctū ſolum eſſe qui
in ſpecie columbe ſup xp̄m baptiſatum deſcendit·
¶ Aug· quarto de trini· Hec aūt opa ſunt tot⁹ tri
nitatis· In ſua quippe ſubſtancia pr̄ ⁊ filius ⁊ ſpūs
ſanctus vnum ſunt· ſine vllis interuallis tempū vel
locorum· In meis aūt vocibus ſepati ſūt· pater· fili⁹
⁊ ſpūſſanctus· nec ſimul dici poterunt· ⁊ in lr̄is vi
ſibilibus ſua ſeparatim locoꝝ ſpacia tenuerunt· qua
ſimilitudine verūqꝫ cognoſcit̄ in ſepabilem ī ſe ipa
trinitatem per viſibilis creature ſpēm ſepabiliter de
monſtrari· Qđ aūt ſolius p̄ris vox ſit· oſtendit̄ ex
hoc ꝙ dicit· Hic eſt filius meus ¶ Hylari⁹ in libro
de trini· Non ſolum noīe conteſtatus eſt eum eſſe fi
liū· ſed ⁊ ꝓprietate· Multi eñ nos filij dei ſumus· ſz
non talis eſt hic filius· Hic eñ ⁊ proprius ⁊ ver⁹
eſt filius origine non adoptione veritate nō nūcupa
tione· natiuitate non creatione· ¶ Aug· ſup iohem·
Pater autem diligit filium· Sed quo pater filium
nō q̄uo domin⁹ ſeruū quomodo vnicū non quomodo
adoptatum· Et ideo ſubdit̄· In quo mihi cōplacui·
¶ Remigius· vel ſi ad humanitatem xp̄i referat̄·
ſi legat̄ In quo mihi complacui· talis ē ſenſus ī quo
mihi complacui· quia iſtum ſolum repen ſine peccato
Si vero legat̄ ī quo mihi complacuit· ſubauditur
placitum meum conſtituere· vt p eum agerem que
agenda ſunt· i· genus humanū redimere· ¶ Aug⁹·
de conſenſu euang· Hec aūt verba ⁊ alij duo Mar
cus ⁊ lucas ſimiliter narrant· Sz de verbis vocis
que de celo facta eſt· variant locutionem ſalua tamen
ſentencia· Quod eñ matheus ait dictum· hic eſt fili⁹
meus dilectus· ⁊ alij duo dicunt· Tu es filius me⁹
dilectus· ad eandem ſentenciā explicādam valet· vox
eñ celeſtis vnum hoꝝ dixit· Sed euāgeliſta oſten
dere voluit ad id valē qđ dictū ē Hic ē filius me⁹·
vt illis potius qui audiebāt indicaret̄ ꝙ ipe eſſet fi
lius dei atqꝫ ita dictū referre voluit· tu es fili⁹ me⁹
acſi illi diceret̄· hic eſt filius meus· Non eñ xp̄o in
dicabatur qđ ſciebat ſed audiebant qui aderāt ꝓpt̄
quos vox facta ē· Jā vo ꝙ alius dicit In q̄ mihi cō
placui· ali⁹ ī te ꝯplacuit mihi· ſi q̄ris qđ horum illa
voce ſonuerit qđlibꝫ accipe dū itelligas eos q̄ nō ean
dē locutionē retulerūt eādem retuliſſe ſentenciā Q̄
eñ de⁹ ī filio ſibi ꝯplacuit· ādmonet̄ aliq̄s ex eo quod
dictū ē· ī te ꝯplacui· Q̄ aūt ī filio pr̄ placuerit hoīb⁹
ādmonet̄ ex eo qđ dictū ē in te cōplacuit mihi· ſeu in
telligit̄ hoc dictū eſſe ab oīb⁹ euāgeliſtis tāqꝫ dicet̄
In te complacitum meum conſtitui· hoc eſt implere
qđ mihi placet ·

Capitulum .quartum.

Tunc iesus ductus est in desertū a spiritu ut tēptaretur a dyabolo Et cum ieiunasset .xl. diebus et .xl. noctibus postea esuryt

Cris. sup matheum Postq̄ baptizatus est dn̄s a iohe in aqua du citur a spū in desertū vt baptisaret igne tēp tationis Vnde dicitur Tunc ihs ductus ē in desertum a spū Tunc sc; qn̄ pater clamauit de celo. Hic est filius meus dilectus Cris. in omel. Quisquis ergo post bap⁹ maiores sustinet temptationes nō turberis. etenī ꝓpter hoc accepisti arma vt non vaces. sed vt pliens. Ideo aūt temptationē a te deus nō prohibet. primū quidem vt discas qm̄ multo factus es fortior Deinde vt magnitudine donoꝝ nō extollaris. Ter tio vt diabolus experientia cognoscat ꝙ pfecte ab eo abscessisti Quarto vt p h̄ fortior reddaris. Quinto vt credita tibi thesauri signum accipias. Neq; enī diabolus supueniret tibi ad temptandū nisi te ī ma iori honore effectū videret Hylari⁹. In sanctitatis enī maxie diaboli temptamēta crassant. quia victo ria ei ē magis optata de sanctis. Greg. i omelia. Dubitari aūt a quibusdā solet. a quo spū sit ductus ihs in desertū. ꝓpter hoc qd̄ subdit. Assumpsit eum diabolus in sanctā ciuitatem Sed vere et absq; vlla questione conuenienter accipit. vt a. s. s. i desertū ductus esse credat. vt illuc eū suus spūs duceret. vbi hunc ad temptandū spūs malignus inueniret Aug. iiij. de trinitate. Cui seipsū ꝙ temptandum pbuit. vt ad su pandas temptatiōes mediator ei⁹ eēt. nonsolū p ad iutoriū. veꝝ etiā p exemplū. Cris. sup math. Est aūt ductus a spūsancto. nō quasi minor maioris pcep to. nō enī solū ductus dr̄ q̄ alicui⁹ potestate ducit. sz etiā ille qui alicui⁹ rationabili exhortatiōe placatur sicut scriptū ē de Andrea ꝙ inuenit symonē fratrē suū. et adduxit eū ad ihm Iero. sup math. Ducit aūt nō inuitus aut captus. sz voluntate pugnandi. Cris. sup math. Ad hoies enī diabolus vadit. vt temptet eos. qm̄ aūt aduersus xp̄m diabolus ire nō poterat. ideo contra diabolū xp̄s processit. vnde dr̄ Vt temptaret a diabolo Greg. i omel. Sed sciē dum nobis ē. quia tribus modis temptatio agitur. suggestione. delectatione et ꝯsensu. et nos cū tempta mur. plerūq; in delectatiōe aut i ꝯsensu labimur. q̄a de carnis peccato ꝓpagati i nobisipis etiā gerimus. vnde certamina toleramus. Deus vō q̄ i vtero vir ginis īcarnatus in mūdo sine peccato venerat. nihil ꝯtrarii in seipo tolerabat. Temptari ergo p sug gestionē potuit. sed eius mentē peccati delectatio nō momordit. atq; ideo oīs diabolica illa temptatō foris nō īterius fuit Cris. i omel. Tunc aūt maxime instat diabolus ad temptandū cū viderit solitarios. vn̄ et in principio mulierē temptauit. sine viro eam inue niens. vn̄ et sic p h̄ etiā diabolo dat occasio temptan di ꝙ ducit in desertū Glo. Hoc desertū ē inter ie rusalem et iericho vbi morabant latrones qui locus vocat dorolim .i. sanguis ꝓpter effusionē sanguinis quā ibi latrones faciebāt. vn̄ et hō cū descendisset a ierusalem in iericho. incidisse dr̄ i latrones. gerēs fi guram Ade qui a demonib⁹ victus ē Conueniēs g⁹ fuit vt ibi xp̄s diabolū sugaret. vbi diabolus hoiem sub figura supasse dictus ē Cris. sup math. Nō solū aūt xp̄s ductus ē in desertū a spū. sed et oēs filij dei habentes spm̄sanctū. Nō enī sunt ꝯtenti sedēre oci osi. sz spūssanctus vrget eos aliquod magnū appre hendere opus qd̄ ē i deserto quātū ad diabolum. q̄a nō ē ibi iniusticia qua diabolus delectat Omne etiam bonū est extra carnem et mūdum. quia nō ē secundū voluntatem carnis et mūdi. Ad tale ergo desertum oēs filij dei exeunt. vt temptent. vtputa si nō propo suisti ducere vxorem. duxit te spūssanctus in deser tum .i. extra fines carnis et mundi vt tempteris a ꝯcupiscencia carnis. Quō enī temptat libidine qui tota die ē cū vxore. Scire aūt debemus ꝙ filij dei nō temptantur a diabolo. nisi in desertum exierint filij autem diaboli in carne et mundo ꝯstituti ꝯfringūt et parent sicut bonus homo si vxorē habuerit non fornicat sz sufficit ei vxor sua Malus autem etiā ha bens vxorē fornicat. et non ē uxore contentus et sic ī omnib⁹ inuenies. Filij ergo diaboli non exeunt ad diabolum vt temptentur Quid enī opus habet ad certamen exire qui non desiderat vincere Qui autē sunt gloriosiores filij dei extra fines carnis exeunt cōtra illum. quia victorie gloriā concupiscūt. Prop terea et ī hoc loco xp̄s exijt ad diabolum vt tempta retur ab eo Cris. ī omelia. Vt autem discas q̄ꝫ ma gnum bonum est ieiunium. et qualiter scutum est ad uersus diabolum Et quoniam post baptismum non lasciuie sed ieiunio intendere oportet ip̄e ieiunauit. nō eo indigens. sed nos instruens Cris. sup matheū Et vt quadragesimi nostri ieiunij poneret mēsurā quadraginta diebus et quadraginta noctibus ieiu nauit Vnde sequitur Et cum ieiunasset quadragi ta diebus et quadraginta noctibus Cris. in omel Non autem vltra processit ieiunando q̄ꝫ Moyses et Helias. ne incredibilis videretur carnis assump tio Gregorius in omelia. Ipse autem auctor oim ī quadraginta diebus nullum omnio cibum sumpsit Nos quoq; quantum possumus quadragesime tem pore carnem nostram per abstinentiam affligamus Quadragenarius autem numerus custoditur. q̄a virtus decalogi per libros quattuor sancti euangelij impletur. Denarius enim quater ductus in quadra genariū surgit. Vel q̄a in hoc mortali corpe ex qua tuor elementis subsistimus. p cui⁹ volūtatē precep tis dn̄icis contraimus q̄ p decalogū sūt accepta. qui g⁹ p carnis desideria decalogi mādata ꝯtempsim⁹. di gnū ē vt eandē carnē quater decies affligam⁹. Vt sic in lege offerre ꝺbemus decias reꝝ ita ei offerre ꝯtendi⁹ decias dieꝝ A pma .n. dn̄ica quadragesime vsq; ad pascale solēnitatis gaudia sex ebdomade vē iunt q̄ꝝ dies .xl.ij. sūt. ex q̄b⁹ dū vj. dies dn̄ici ab abstinēcia subtrahūt. remanet .xxxvj. dū vō p ccc. et lxv. dies annus ducit. nos aūt p .xxx. dies affli gimur quasi anni nostri decimas deo damus. Au gustinus in libro .lxxxiij. questio Vel aliter Omnis sapiētie disciplina ē creatorē creaturāq; ꝯgnoscere

Creator ē trinitas pater ⁊ filius ⁊ ſpūſſanctus Cre
atura vero ꝑtim ē inuiſibilis ſicut aīa cui ternari⁹
numerus tribuit. Diligere em̄ deum tripliciter iube
mur. ex toto corde. ex tota anima. ⁊ ex tota mente.
Partim viſibilis ſicut corp⁹ cui quaternari⁹ debet
ꝓpter calidum ⁊ frigidum humidū ⁊ ſiccum. Dena
rius ergo numerus qui totam inſinuat diſciplinam
quater ductus .i. numero qui corpi tribuit mltplicat⁹
quia ꝑ corpus admiſtratio geritur quadrageſimuꝫ
numerꝫ conficit. Cui⁹ ptes equales ad quinquaginta
ꝑueniunt. vnū em̄ ⁊ duo ⁊ quatuor ⁊ quinqꝫ ⁊ octo
⁊ decē ⁊ .xx. que ſunt ptes quadragenarij ſimꝫ iūcta
efficiunt .l. Et ideo tempus quo ingemiſcimus. ⁊ do
lemus quadragenario numero celebratur. Stat⁹
autem beatitudinis in quo erit gaudium quinquage
ſime celebratione pfigurat .i. a paſca vſqꝫ ad penthe
coſten. ¶ Aug. in ſermo. de quadrage. Non autem
quia xp̄s poſt acceptum baptiſmū ꝯtinuo ieiunauit
regulaꝫ obſeruatōis dediſſe credendum eſt vt poſt
Chriſti baptiſmū continuo ieiunare neceſſe ſit. Sꝫ
quādo acriori certamīe cū temptatore confligitur.
ieiunandū eſt. vt corpus impleat de caſtigatiōe mi
liciam ⁊ animus impetret de humiliatione victoriam
¶ Criſ. ſup math. Sciebat autem dn̄s cogitationē
dyaboli quia volebat eum temptare. audierat enim
quia xp̄s natus eſt in hoc mundo angelis predican
tibus paſtoribus referentibus. magis querentibus
⁊ iohanne oſtendente. Vnd̄ dn̄s proceſſit cōtra eū
non quaſi deus. ſed quaſi homo magis aūt quaſi de⁹
⁊ homo. Nam ꝑ .xl. dies non eſurire non erat hoīs
aliqn̄ autem eſurire non erat dei. vnde eſuriuit. ne
manifeſte intelligat deus ⁊ ſic dyaboli ſpem tēptādi
extingreret. ſuam aūt victoriam impediret. Vnd̄ ſe
quitur. Poſtea eſuriit. ¶ Hylarius. Nam p⁹ .xl.
dies non ī .xl. diebus eſuriit. Ideo cum dn̄s eſuriit
non inedie ſubpreſſit opatio. ſed nature ſue hominē
dereliquit. Nō em̄ erat a deo dyabolus ſed a carne
vincendus. qua rex ratione indicat poſt .xl. dierū
conſūmationem quibus poſt paſſionem ī ſeculo erat
cōmoratus. eſuritionem ſe humane ſalutis habituꝝ
quo ī tempore expectatū deo pr̄i mun⁹ hominē queꝫ
aſſumpſerat reportauit.

¶ Et accedens temp
tator dixit ei Si filius
dei es. dic ut lapides
iſti panes fiant. Qui
reſpōdēs dixit Scrip
tū ē nō in ſolo pane vi
uit homo. ſed in omni
verbo quod ꝓcedit de
ore dei

¶ Criſ. ſup math.
Quia dyabolus vidēs
per .xl. dies xp̄m ieiu
nantem deſperauerat
poſtqꝫ eſurientē ſenſit
iterum cepit ſperare.
Vnd̄ ſequitur. Et ac
cedens temptator. Si
g⁹ ieiunaueris ⁊ tēp
teris ne dicas quia ꝑ
didi fructū ieiunij ma
nā ⁊ ſi n̄ tibi ꝓfuit ie
iuniū tuum. vt non tempteris. tamen proficiet vt a
temptationibus non vincaris ¶ Criſ. ī omel. Sed
ſi ipm ordinē temptationis aſpicim⁹. penſam⁹ quāta
magnitudine nos a temptatione liberamur Antiqu⁹
em̄ hoſtis ꝑmū hominē ex gula temptauit cū cibū
ligni vetitum ad cōmedendum ſuaſit. Ex vana glīa
cum diceret. eritis ſicut dij ex auaricia cum diceret
ſcientes bonum ⁊ malum. Auaricia em̄ nō ſolum pe
cunie eſt. ſed etiam altitudinis. cum ſupra modū ſub
limitas ambitur. Quibus autem modis primum
hominē ſtrauit. hiſdem modis ſecundo homini temp
tato ſuccubuit. Per gulam temptat. cuꝫ dicit. Dic
vt lapides iſti panes fiant. Per vanam gloriā cum
dicit. Si filius dei es mitte te deorſum Per ſublimi
tatis auariciam. cū regna mūdi oſtendit dicēs. Hec
omnia tibi dabo ¶ Ambro. ſup lucā. Inde aūt cepit
vnde iam vicerat .ſ. gula vnde dixit ei Si filius dei
es dic vt lapides iſti panes fiant Quid autem ſibi
vult talis ſermonis exorſus. niſi quia cognouerat
dei filium eſſe venturum ſed veniſſe ꝑ īfirmitatem
corporis non putabat. aliud explorantis aliud temptā
tis eſt. Et deo ſe profitetur credere ⁊ homiī conatur
illudere ¶ Hylarius Tam ergo in temptando condi
tionem opis ꝓpoſuit. ꝑ quā in deo ex mutatione lapi
dum in panes virtutē poteſtatis agnoſceret ⁊ ī ho
mine oblectamento cibi pacientiam eſurientis illude
ret ¶ Iero. Sed ex duobus ꝯtrarijs teneris o dya
bole Si ad impiū eius poſſunt lapides panes fieri.
Ergo fruſtra temptas eum qui tante potencie eſt
Si aūt non poteſt facere. fruſtra dei filiū ſuſpicaris
¶ Criſ. ſup math. Sicut aūt dyabolus om̄s hoīes
excecabat. ſic modo inuiſibiliter a xp̄o eſt excecat⁹
p⁹ .xl. n. dies eſurientē ſenſit ⁊ .xl. dies n̄ eſurientē n̄
intellexit cū ſuſpicat⁹ ē eū n̄ filiū dei n̄ cogitauit qm̄
fortis athleta ad ea que infirma ſunt deſcendere pt̄
Infirmus aūt ad ea que fortia ſunt aſcēdere nō pt̄
Magis ergo ex eo qꝫ ꝑ tot dies non eſuriit intelligē
debuit. qꝛ de⁹ ē. qꝫ ex eo qꝫ p⁹ tot dies eſuriit. quia
homo eſt Sed dicit moyſes ⁊ helyas .xl. dies ieiuna
uerūt ⁊ homines erant. ſed illi ieiunātes eſuriebāt
⁊ ſuſtinebant Hic .xl. diebus nō eſuriit. ſed poſtea
Eſurire em̄ ⁊ non manducare paciencie eſt humane
Nō eſurire aūt diuine nature ¶ Leo. ꝓpo⁹ aūt xp̄i erat
hūilitate vincē ¶ Leo papa ī ſ. xl. Unde ⁊ aduerſa
rium vicit teſtimonijs legis non poteſtate virtutis
vt hocipſo ⁊ hominē plus honoraret ⁊ aduerſariuꝫ
plus puniret. cum hoſtis generis humani non quaſi
a deo ſed quaſi ab homīe vinceret. vnde ſequit. qui
reſpondens dixit ei Scriptum eſt. non in ſolo pane
viuit homo. ſed ī omni verbo quod procedit de ore
dei ¶ Gregorius in omel. Sic ergo temptat⁹ a dya
bolo dn̄s ſacri eloquij precepta reſpondit ⁊ qui tēp
tatorem ſuū mergere in abiſſum poterat. virtutem
ſue potentie nō oſtendit quatenus nobis preberet ex
emplum. ut quotiens a prauis hominibus aliquid pa
timur ad doctrinam excitemur potius qꝫ ad vindictā
¶ Criſ. ſup math. Nō aūt dixit. non in ſolo pāe
viuo ne videatur de ſe dictum eſſe. ſed inedie non in
ſolo pane viuit homo. vt poſſet dyabolus dicere. ſi
fili⁹ dei ē. abſcondit ſe vt non oſtendatur qd̄ poteſt
ſi homo eſt aſtute excuſat ne oſtendat non poſſe ¶
¶ Raban⁹. teſtimoniū aūt hoc deutronomio ſūptū
eſt. Ergo ſi ſiquis non veſcitur verbo dei iſte nō vi
uit. quia ſicut corpus humanū nō viuit ſine terreno
cibo. ita ⁊ anima viuere non poteſt ſine dei verbo.
Procedere autem verbum de ore dei dicitur cum

voluntatē ſuā p ſcripturaꝝ teſtimonia reuelat.

¶ Tunc aſſumpſit eū diabolus in ſanctam ciuitatem ⁊ ſtatuit eum ſupra pinnaculum templi. ⁊ dixit ei. Si filius dei es mitte te deorſū Scriptū ē enī. Quia angelis ſuis mādauit de te ⁊ in māib9 tollēt te ne forte offēdas ad lapidē pedē tuum Ait illi ieſus rurſū. Scriptū eſt. Non tēptabis dominum deum tuum.

¶ Criſ. ſup matheum Cuꝫ ex p̄miſſo xp̄i reſponſo nihil certum diſcere diabol9 potuiſſꝫ verū xp̄s de9 eſſet an homo aſſumpſit eū ad aliam temptationē dicens apud ſe Iſte qui fame non vincit̄ etſi filius dei non eſt. tñ ſanctus eſt. valent enī homines ſancti fame non vinci ſed poſtq̄ꝫ omnē neceſſitatē carnis vicerunt p vanā gloriaꝫ cadunt. Ideo cepit eū tēptare ī gloria vana Propter qđ ſequitur Tūc aſſumpſit eū diabolus ī ſanctā ciuitatē ¶ Iero. Aſſumptio iſta non ex imbecillitate dñi venit ſꝫ de nimia ſuperbia qui voluntatem ſaluatoris neceſſitatem putat. ¶ Rabanus Sancta aūt ciuitas ieruſalem dicebat̄ in qua templū dei erat. ⁊ ſancta ſanctoꝝ ⁊ cult9 uni9 dei ſm legē moyſi ¶ Remig. In q̄ oſtendit̄ quia diabolus fidelib9 xp̄i etiā in ſanctis locis īſidiat̄.
¶ Greg. i omel. Sed ecce dum dr̄ deus hō in ſanctā ciuitatem a diabolo aſſumptus. hūane aures audiētes expaueſcunt Iniquoꝝ enī oīm diabolus caput eſt. Quid aūt mirum ſi ſe ab illo p̄miſit in montem duci qui ſe p̄miſit a mēbris illius crucifigi ¶ Gloſa. Diabolus enī ſemp ad alta ducit eleuādo p iactantiā vt precipitare poſſit. Et ideo ſequit̄. Et ſtatuit eum ſupra pinnaculū templi ¶ Remigius Pinnaculum ſedes erat doctoꝝ Templū enī non habebat culmen erectum. ſicut nr̄e domus hñt. ſed ⁊ planū erat deſuper more paleſtinoꝝ ⁊ in iſto templo tria tabulata erant. Et ſciēdum quia ī pauimēto pinnaculū erat ⁊ in vnoq̄ꝫ tabulato pinnaculū erat. Siue g° ſtatuerit eum in illo pinnaculo qđ erat in pauimento. ſiue in illis que erāt in primo ſecūdo vel tertio tabulato intelligendum ē ꝙ in illo ſtatuiſſet eū. vnde aliquod precipitium eſſe potuit ¶ Gloſa. Nota vero hec oīa corporis ſenſibus eſſe cōpleta q̄a enī verba adinuicem ꝯferuntur in ſpecie hominis diabolū apparuiſſe veriſimile ē. ¶ Criſ. ſup math. Sed forte dicis quō in corpe conſtitutum videntibus omnib9 ſtatuit ſupra templum. ſed forſitan diabolus ſic euꝫ aſſumebat. vt ab omnibus uideretur. Ipſe autem neſciente diabolo inuiſibiliter ſic agebat. vt a nēine videretur ¶ Glo. Ideo autem dixit eum ſupra pinnaculum cum vellet eum de vana gloria temptare q̄a in cathedra doctorum multos decepat inani gloria. Et ideo putauit iſtū poſitū in ſede magiſterij inani gloria extolli poſſe. vnde ſequitur. Et dixit Si filius dei es mitte te deorſum ¶ Iero. In omnib9 enī temptationibus hoc agit diabolus vt intelligat. ſi filius dei ſit. Dicit autem Mitte te. quia vox diaboli qua ſemp homīes cadere deorſum deſiderat. pſuadē poteſt. precipitare nō poteſt. ¶ Criſ. ſup matheum Per hāc aūt ꝓpoſitionem quomodo poterat ꝯgnoſcere ſi eſt filius dei aut nō Volare enī p aerem nō eſt ꝓprie opus dei quia nulli vtile ē Si ergo aliquis volauerit ꝓuocatus ꝓpter oſtentationē ſolā hoc facit. ⁊ ē potius ex diabolo q̄ꝫ ex deo Si ergo homini ſapienti ſufficit eſſe qđ ē. ⁊ non eſt neceſſariū ei apparere qđ nō ē quātomagis filius dei oſtendere ſe neceſſarium non habet. de quo nemo pt̄ enī cognoſcere quātum ē apud ſe. ¶ Amb. ſup lucā. Sed quia Sathanas trāſfigurat ſe ſicut angelū lucis. ⁊ de ſcripturis ipīs diuinis laqueū fidelibus parat. vtit̄ teſtimonijs ſcripturaꝝ. nō vt doceat. ſꝫ vt fallat. Vnde ſubdit̄ Scriptū ē enī q̄a angelis ſuis mandauit de te ¶ Iero. Hec. xc. pſalmo legim9. veꝝ ibi ñ de xp̄o ſꝫ de viro ſancto ꝓphetia ē. male ergo diabolus interpretat̄ ſcripturas ¶ Criſoſtomus. ſuper matheum Vere enim filius dei angeloꝝ manib9 non portat. ſed ipſe magis angelos portat Etſi portat̄ manib9 angeloꝝ nō vt offendat ad lapidem pedem ſuū quaſi infirmus. ſꝫ ꝓpter honorē quaſi dñs. O diabole q̄ꝫ filius dei manib9 portat̄ legiſti. ⁊ q̄a ſup aſpidem ⁊ baſiliſcum calcat nō legiſti Sed illud quidem exemplum ꝓfert quaſi ſupbus. hoc aūt tacet quaſi aſtutus ¶ Criſ. i omel. Intuere etiam quia teſtimonia a dño allata ſunt ꝯuenienter. a diabolo autem indecenter. nō enī qđ ſcriptum eſt. Angelis ſuis ſuadet ꝓijcere ſeipm̄ ⁊ precipitare ¶ Glo. Eſt ergo ſic exponēdum Ait enī ſcriptura de quolibet bono hoīe ꝙ angelis ſuis .i. admiſtratorib9 ſpiritib9 precepit de ipō ꝙ in manib9 ſuis .i. in auxilijs ſuis tollent eū ⁊ cuſtodient. ne offendat pedem .i. affectum mentis ad lapidem .i. ad veterē legē ſcriptā ī lapideis tabulis. Vel p lapidem poteſt itelligi oīs peccati occaſio ⁊ ruine. ¶ Rabanus. Notandū aūt ꝙ ſaluator noſter licet p̄miſiſſet ſe a diabolo ſupra pinnaculum templi poni. tamē renuit ad imperium eius deſcēdere nobis exemplū donās. vt quiſquis imperauit viaꝫ veritatis arctam nos aſcendere obtemperemus. Si q̄s aūt vult nos de altitudine veritatis ⁊ uirtutum ad ima erroris vitiorum p̄cipitare. non illum audiamus.
¶ Iero. Falſas autēꝫ de ſcripturis diaboli ſagittas veris ſcripturarū frangit clipeis. vnde ſequit̄. Ait illi rurſum ih̄s ſcriptum ē. Non temptabis dominū deum tuum. ¶ Hylarius Diaboli enim conatus cōtundens ⁊ deum ſe proteſtatur ⁊ dominum ¶ Criſ. Non autem dixit. Non temptabis me dominum deum. ſed ita non temptabis dominum deum tuum tuum. Quod poterat dicere omnis homo dei temptatus a diabolo. Quoniam ⁊ qui hominem dei temptat deum temptat ¶ Rabanus. Vel aliter ſuggerebatur ei quaſi hoī vt aliquo ſigno exploraret quantum apud deum poſſet ¶ Auguſtinus contra fauſtū pertinet autem ad ſanam doctrinam quādo habet hō quid faciat. non temptare dominum deum ſuum.
¶ Iero. Et notādū ꝙ neceſſaria teſtimonia de deuteronomio tantum protulit vt ſecunde legis ſacramenta monſtraret.

Iterum aſſumpſit
eum dyabolus in mon
tem excelſum valde ⁊.
oſtendit ei omnia reg
na mundi ⁊ gloriam
eorum ⁊ dixit illi. hec
omnia tibi dabo ſi ca-
dens adorauerit me.
Tunc dicit eis ihesus
vade ſathana ſcriptū
eſt enim Dominū deū
tuum adorabis ⁊ illi
ſoli ſerues. Tunc reli
quit eum dyabolus ⁊
ecce angeli acceſſerūt
⁊ miniſtrabant ei.

¶ Criſ. ſup math.
Dyabolus ex ſecundo
reſponſo incertus trā
ſit ad tercia in tempta
tionem. quia eī xpus
retia ventris diſrupe-
rat ac retia vane glīe
tranſiuerat. ponit ei
retia auaritie. propter
quod dicit Iterum aſ
ſumpſit eum dyabol⁹
in montē excelſū valdē
Quem. ſ. dyabol⁹ cir-
cuiens omnem terram
excelſiorem ceteris co
gnoſcebat. Quāto. n.
excelſior fuerit mons
tanto ex eo ſpacioſior
terra videt ur. vnde ſe
quitur Et oſtendit ei
regna omnia mundi ⁊ gloriam eorum ¶ Oſten-
dit autem ita non vt ipſa regna vel ciuitates eorum
vel populos vel argentum vel aurum videret. Sꝫ
ptes terre. i quibus vnūqdq̄ regnum vel ciuitas
pōita erat. reputa ſi aſcēdēs ſup excelſū locū digi
to extenſo dicā tibi Ecce ibi ē Roma vel Alexādria
non ſic oſtendo tibi vt ipſas videas ciuitates. ſꝫ ptes
terre in quibus poſite ſunt. ſic ⁊ dyabolus poterat
xpo ſingula loca demōſtrare digito ⁊ vniuſcuiuſq̄
regni honores ⁊ ſtatum verbis exponē. Nā oſtē
ſum dicit etiam quod exponit ad intelligendum.
¶ Origenes ſup lucam Vel aliter. non ē arbitran-
dum q̄ regna ei mundi oſtēdens. Perſarum verbi
grā regnum medorūq̄ oſtenderit. ſed oſtendit ei re
gnum ſuū quomodo regnaret ī mundo. i. quomodo
alij regnent a fornicatione. alij ab auaricia ¶ Remi
gius. Gloriā aūt eoꝝ appellat auꝝ argentum ⁊ lapi
des precioſos ⁊ temporalia bona ¶ Rabanus Oſtē
dit aūt hec dyabolus domino nō q̄ ipſe viſum eius
amplificare potuit. aut aliquid ignotū demōſtrare
ſed vanitatem pompe mundane quā ipſe diligebat
quaſi ſpecioſā ac deſiderabilem verbis oſtēdēs ī amo
rem xpo ſuggerens venire volebat. ¶ Glo. Qui
non concupiſcencie oculo intuet ſicut nos. ſed ſicut
medicī vident morbos ſine leſione. ¶ Iero. Sequit
Et dixit illi. Hec omnia tibi dabo. Arrogās ⁊ ſu
perbus de iactancia loquit. Non eī poteſt omnia re
gna dare cum ſciamus pleroſq̄ ſanctos viros a deo
reges factos. ¶ Criſ. ſup math. Sed ea que p ini
quitatem fiunt ī mundo. vtputa p furtum aut per
iuria acquiſitas diuitias dyabolus dat. Non ergo
dyabolus quib; vult diuitias dare poteſt ſed hijs q̄
volunt ab illo recipe. ¶ Remigius. Miranda etiā
eſt dyaboli demētia. illi promittebat dare regna ter
rena. qui ſuis fidelibus dat regna celeſtia. ⁊ gloriā
mundi ei qui eſt celeſtis glorie dn̄s. ¶ Ambro. Ha
bet autem ambitio domeſticum periculum. vt eī do
minetur alijs. pri⁹ ſeruit curuat obſeqo vt honore
donetur. ⁊ dum vult eſſe ſublimior fit remiſſior. vn̄
apte ſubdit ſi cadens adorauerīs me. ¶ Glo. Ecce
antiquā dyaboli ſupbia. Sicut eī in principio vo
luit ſe ſimilem deo facere. ita nunc volebat dnīū ſibi
vſurpare cultum dicens. ſi cadens adorauerīs me.
Ergo qui adoraturus ē dyabolum. ante corruit. Seqt
Tunc dicit ei ihesus Vade ſathana. ¶ Criſ. ſup ma.
In quo finem temptandi dyabolo ponit ne progre-
diatur vlterius temptās. ¶ Iero. Non aūt vt ple
riq̄ putant eadem ſathanas ⁊ Petrus cōdemnant
ſententia Petro eī dicit vade retro me Sathana
.i. ſequere me qui contrari⁹ es mee voluntati. Hic
aūt dicit Vade ſathana. ⁊ non ei dr̄ retro vt ſubau
diatur. vade in ignem eternum qui patus eſt tibi ⁊
angelis tuis ¶ Remi. Vel ſm alia exēpla. vade re
tro. i. reminiſcere recordare ī quanta gloria condit⁹
fuiſti ⁊ in quātam miſeriam cecidiſti ¶ Criſ. ſuper
math. Videndum aūt quia xps cum paſſus fuiſſet
temptationis iniuriam dicēte ſibi dyabolo. Si fili⁹
dei es. mitte te deorſum. nō ē turbatus neq̄ dyabolū
increpauit. Nunc aūt qn̄ dyabolus vſurpauit ſibi
dei honorē exaſperatus eſt. ⁊ repulit eum dicens.
Vade ſathana. vt nos illius diſcamus exēplo nr̄as
quidem iniurias magnanimiter ſuſtinere dei autē in
iurias neq̄ vſq̄ ad auditum ſufferre. quoniā ī pro
prijs iniurijs eſſe quēpiam pacientem laudabile ē
Iniurias aūt dei diſſimilare. nimis ē impiū ¶ Iſo.
Dicēs aūt dyabolus ſaluatori Si cadēs adorauerīs
me. E contrario audit. q̄ ipſe magis adorare eum de
beat quaſi dn̄m ⁊ deum ſuū. ¶ Aug. contra ſermo.
arrianoꝝ. vnde ſequit Scriptū ē eī Dominū deū
tuū adorabis. ⁊ illi ſoli ſerues. Vnus dominus de⁹
noſter eſt ipſa trinitas cui ſoli ſeruitutem pietatis
iure debemus. ¶ Aug. x. de ciui. dei Nomine autem
ſeruitutis cultus deo debitus itelligit. latriam q̄ppe
noſtri vbicūq̄ ſanctarum ſcripturarum poſitum eſt
interpretati ſunt ſeruitutem. Sed ea ſeruitus que
debetur hoībus ſm quā precipit aplus ſeruos dn̄is
ſuis ſubditos eſſe debere grece nūcupari ſolet dulia
latria vero aut ſemp aut tam frequenter vt pene
ſemp ea ſeruitus dicit que ptinet ad colendum deū.
¶ Criſ. ſup math. Dyabolus aūt ſicut rationabilit
intelligi poteſt. non quaſi obediens pcepto receſſit
ſed diuinitas xpi ⁊ ſpūſſanctus qui erat in eo. ex-
cuſſit inde dyabolum. vnde ſequit Tunc reliquit eū
dyabolus Quod ad noſtram pficit conſolationē q̄
non tamdiu homines dei dyabol⁹ temptat. quādiu
vult. Sed quādiu xps pmittit. Etſi eī pmittit eū
pauliſper temptare. tamen repellit propter īfirmā
naturā ¶ Aug. ix. de ciui. dei. Poſt temptationē vo
ſancti angeli ſpiritibus īmundis metuendi domino
miniſtrabant. ⁊ p hoc magis magiſq̄ innoteſcebat
demonibus quāt⁹ eſſet. Vnde ſequit Et ecce angeli
acceſſerunt ⁊ miniſtrabant ei. ¶ Criſ. ſup matheū
Non aūt dixit deſcendentes angeli vt oſtendat q̄a
ſemp ad miſterium eius erant ī terris ſed tunc pre
cipiente dn̄o receſſerunt ab eo vt locus dyabolo ad
uerſus xpm daret. ne forte videns āgelos circa eū
nō appropinquaret ad eum. In quibus autem reb;
illi miniſtrabant ſcire non poſſumus vtrū ad ſanati
ones infirmitatum an ad correctiones animaꝝ. an
ad effugatiōem demonū que omnia p angelos fact

vnde eis faciendib⁹ ipe facere videt᷑. Tū manifestū ē ꝙ nō ꝑ necessitatē īpotentie eꝰ ei mīstrabāt. ſʒ ꝓpē honorē potestatis ipsius. nō em̄ dr̄ ꝙ adiuuēt eum. ſʒ ꝙ mīstrēt. ¶ Greg. i omel. Ex hijs at vnī⁹ ꝑsone vtraq̄ natā ostendit᷑. q̄a ⁊ hō ē quē diabolus temptat ⁊ idē ipē dꝰ ē cui ab angel̄ mīstrat᷑. ¶ Cris. sup math. Nūc breuiter ꝑstringā⁹ q̄d significent xp̄i temptatiōes. ieiunū ē abstinētia rei male. Esuries ē desideriū eius. vsus eꝰ ē panis. Qui ergo peccatū sibi ꝯuertit ad vsū. lapidem ꝯuertit i panē. Respondeat ergo diabolo ꝑsuadenti. q̄a nō in solo vsu illius rei viuit hō. ſʒ i obſuātia mādatoꝝ dei. Cū vo quis inflatus fuerit. q̄. sanct⁹. ductus ē. q̄. sup templū. ⁊ qñ estimauerit se ꝯsistere i sanctimonie sūmitate positꝰ ē supra pinnā templi. Et hec temptatio sequit᷑ ꝑmā q̄. i victoria temptationis gl̄iationē ꝑat. ⁊ fit causa iactātie. Sed vide ꝙ xp̄s ieiuniū vltro suscepit. sup templū aūt diabolus eū duxit. vt tu ad abstinētiam laudabilem sponte ꝓcedas. Extolli at̄ ad fastigium sanctitatis nō acquiescas. fuge exaltationē cordis ⁊ nō pacieris ruinā. Ascensio at̄ mōtis ē ꝓcessio ad altitudinē diuitiaꝝ ⁊ gl̄e hu⁹ mūdi que de supbia cordis descendit. Cū g⁹ volueris diues fieri. q̄d ē ascēdere i montē. incipis cogitare de diuicijs ⁊ honorib⁹ acquirendis. ⁊ tunc princeps mūdi gl̄am regni sui tibi ostendit. Tercio loco ꝓuidet tibi cās. vt si volueris illa ꝯsequi. s᷑uias ei negligēs iusticiā dei. ¶ Hylarius. victo at̄ a nob̄ calcatoq̄ diaboli capite angeloꝝ ministeria ⁊ v̄tutū i nos celestiū officia nō defutura ostendit᷑. ¶ Aug. de ꝯco. euā. Lucas has temptationes nō eodē ordie ꝑsecutus ē. vn̄ icertū est q̄d prius factū sit. vtꝝ regna terre prius demonstrata sint. ⁊ postea in pinnā templi leuatus sit. an econuerso. Nihil tamē ad rem cū oia esse mānifestū sit. ¶ Glo. Sed ꝙ dicit lucas magis videt᷑ sm̄ hystoriā eē. ſʒ math⁹ has refert temptatiōs sm̄ h᷑ ꝙ i adā facte sūt

Cum autē audisset iesus ꝙ iohānes traditus esset. secessit in galileā. ⁊ relicta ciuitate nazareth. uēit ⁊ habitauit in capharnaū maritimam in finibus zabulon ⁊ neptaliʒ ut adimpleret᷑ quod dc̄m est ꝑ ysaiam ꝓphetam Terra zabulō ⁊ terra Neptalim via maris trans iordanem Galilee gentium populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam ⁊ sedentibus in regiōe vmbre mortis lux orta est eis.

¶ Rabanus. Postq̄ matheus de xl. dieꝝ ieiunio ⁊ de temptatiōe xp̄i ⁊ de angeloꝝ ministerio narrauit. continuo subiecit dicens. Cū aūt audisset ih̄s quia iohānes traditus eēt. ¶ Cris. sup matheum. Sine dubio a deo q̄a in virum sanctū nemo potest aliquid nisi tradiderit eum deus. Sequitur. Secessit i galileam. scilicet de iudea. vt passionem suā oportuno tempore reseruaret. deinde ut nobis fugiendi piculum daret exemplum. ¶ Cris. in omel. Non em̄ accusabile est non proicere seipm̄ in p̄iculum. sed incidentē nō stare viriliter. Recedit etiā de iudea. Judaicā inuidiā mitigās sil᷑ q̄dē ꝓphetam splens. ⁊ magistros orb̄ terraꝝ piscari studens q̄ i galilea morabant᷑. Attende etiam qualiter ad gētes abiturus a iudeis accepit cām. Etenim cū p̄cursorem in vincula misissent. īpellūt ih̄m trāsire ad galileā gentiū. ¶ Glo. Vt aūt refert lucas. venit nazareth vbi erat nutritus. vbi intrauit in synagogam. vbi legit ⁊ dixit multa. ꝓpē q̄ voluerūt eū p̄cipitarē de mōte ⁊ tūc descendit capharnaū. vn̄ mō ait math⁹. Et relicta ciui. naza. ⁊ habi. capharnaū. ¶ Jero. Nazareth ē i galilea vicus iuxta mōtem thaboꝛ. Capharnaum ē opidū in galilea gentiū iuxta stagnū Genazareth. ⁊ ideo dicit maritimā. ¶ Glo. Addidit etiā in finibus zabulō ⁊ neptalim. vbi prima captiuitas hebreoꝝ fuit ab Assirijs. vbi ergo p̄ma legis obliuio ē p̄ma euāgelij predicatio. vt ⁊ de loco. q. medio diffluerēt ad gētes ⁊ iudeos. ¶ Remig. Relīqt aūt vnā scʒ nazareth vt p̄dicādo ⁊ miracla faciēdo plures illuminaret. In q̄ facto relīqt p̄dicatorib⁹ exēplū vt eo tp̄e ⁊ illi i locis studeāt p̄dicare. q̄n multos ꝓdesse p̄nt. Seq̄t. Vt adimpleret᷑ q̄d dictū ē ꝑ ysaiam ꝓphetam. Terra zabulon ⁊ terra neptalim. in ꝓphia ita habet᷑. Prio tēpe alleuiata est terra zabulon ⁊ neptalim. ⁊ nouissimo aggrauata ē via maris trās iordanē galilee gentiū. ¶ Jero. sup ysaiā. Dr̄ autem p̄mo tp̄e alleuiata esset ab onere peccatoꝝ q̄a i regionib⁹ duaꝝ tribuū p̄mū saluator euangeliū p̄dicauit. nouissimo vo tp̄e aggrauata ē fides eoꝝ. plurimis iudeoꝝ i errore ꝑmanētib⁹. mare aūt hic lacū appellat Genazareth q̄ iordane influēte efficit᷑. i cui⁹ litore capharnaū ⁊ tyberias ⁊ betsaida ⁊ corozabim site sunt. In q̄ maxīe regione xp̄s p̄dicauit. vel sm̄ hebreos i xp̄m credentes he due trib⁹ zabulō ⁊ neptalim ab Assirijs capte sūt ⁊ galilea deserta ē quam ꝓpha dicit esse alleuiatā. eo ꝙ peccata populi sustinet. ſʒ postea reliq̄e trib⁹ q̄ habitabāt trās iordanē ⁊ i samaria ducte sūt i captiuitatē. ⁊ hoc inquiūt. Scriptūa nūc dic᷑. ꝙ regiōis eiꝰ ꝓpꝰus p̄mū captiuus ē. ipa p̄mam lucē p̄dicantis viderit xp̄i. vel sm̄ Nazareos adueniēte xp̄o p̄mo t̄ra zabulon ⁊ neptalim ē phariseoꝝ errorib⁹ libata. postea ꝑ euāgeliū apl̄i pauli ingrauata ē .i. multiplicata p̄dicatio i terminos gētiū. ¶ Glo. Hic aūt i euāgelio diuisi noīatim ad idē v̄bū reducunt᷑. ita ⁊ t̄ra zabulon ⁊ terra neptalim q̄ ē via maris que ē trās iordanē .i. ꝓpꝰus galilee gentiū q̄ ambulabat i tenebris. ¶ Glo. Nota at̄ ꝙ due galilee sūt vna q̄ dr̄ iudeoꝝ ⁊ alia q̄ dr̄ gētium. diuisa ē em̄ galilea a tp̄e salomonis q̄ dedit xx. ciuitates i galilea Hirā regi Tyri q̄ ꝑo dicta ē postea galilea gentiū reliqua iudeoꝝ. Vl̄ legendum est trās iordanē galilee gentiū. ita i quā vt populus q̄ vel sedebat vl̄ ambulabat in tenebris lucem videret. nequaq̄ ꝑ vnā vt alioꝝ ꝓphetarū ſʒ magnā scilicet illius qui in euangelio loq̄tur. Ego sum lux mundi

Et qui habitāt in regione vmbre mortis lux orta eſt eis. Inter mortem ⁊ vmbrā mortis hoc intereſſe puto. ꝙ mors eorum eſt q̄ cum operibꝫ mortis ad inferos perrexerunt. Vmbra aūt mortis eorum eſt qui dum peccant. nondum de hac uita egreſſi ſunt. poſſunt eñ ſi voluerint agere penitenciā. ¶ Criſ. ſup mat. Vel in regione vmbre mortis ſedebant gentiles q̄ colebant ydola ⁊ demones. Judei aūt qui legis opa faciebant i tenebris erāt. quia dei iuſticia nondum erat eis manifeſta. ¶ Criſ. in omel. Vt autē diſcas ꝙ neqꝫ lumen neqꝫ tenebras ſenſibiles ait. de lumine dixit lumen magnū qḋ alibi dicit̄ lumen verum. tenebras autem exponēs. nominauit vmbrā mortis. Deinde monſtrās ꝙ non ipſi querentes inuenerunt ſed deus ipſis apparuit. dixit ꝙ lumē exortū eſt ⁊ effulſit. non eñ prius ipſi ad lumen cucurrerūt. Erant eñ in vltimis malis homines erāt ante xp̄i preſenciam. neqꝫ eñ āmbulabant i tenebris. ſed ſedebant qḋ ſignū erat q2 nō ſpēabāt liberari. Sic eī neſciēs quo oportet progredi. ita comphenſi a tenebris ſedebant iaꝫ non potentes ſtare. Tenebras autem hic vocat errorem ⁊ impietatem. ¶ Rabanus Allegorice aūt Johannes eſt vox precedens verbum ⁊ alij ꝓphete Poſtqꝫ autem ꝓphia ceſſauit ⁊ ligata eſt. acceſſit verbum complens qḋ p̄dicauerat vox. i. ꝓpheta. ⁊ ſeceſſit i galileam. i. de figuris ad veritatem. vel in galileam. i. i eccleſiam. vbi ē trāſmigratio de vicijs ad virtutes. Nazareth īterpretat̄ flos. Capharnaū villa pulcerrima. Relīque ergo florem figurarū quo fructus euangelij ſignificabat̄. Et venit in eccleſiam que eſt xp̄i virtutibus pulcra. Et maritima eſt quia iuxta fluctꝰ ſeculi poſita quotidie tunditur ꝓcellis pſecutōꝫ ¶ Raba. Jnt̄ zabulō ⁊ neptalī ſita eſt. i. iudeis omnibꝫ ⁊ gentibus. zabulon eñ habitaculum fortitudinis dicit̄. quia Apoſtoli qui de iudea electi ſunt fortes fuerunt. Neptalim dilatatio. quia gentium eccleſia p orbem dilatata ē ¶ Aug. de conſen. euan. Johannes autem euāgeliſta priuſqꝫ iret ihus in Galileā dicit̄ de Petro ⁊ andrea ⁊ Nathanaele ⁊ de miraculo in chana galilee que oīa ceteri euangeliſte pretermiſerunt id contexentes ſuis narrationibus ꝙ ihesus reuerſus ſit in galileam. Vnde intelligitur fuiſſe interpoſitus aliquos dies. quibus illa de diſcipulis geſta ſunt que interponūtur a iohāne ¶ Remig. Sed illud ſolertius attendendū ē. quare iohannes dicat dn̄m iſſe in Galileam antequam iohannes miſſus fuiſſet i carcerem. Nam poſt vinuꝫ de aqua factum ⁊ deſcenſū eius in capharnaū. ⁊ pꝰ aſcenſum eius ī Jeruſalem dicit̄ in euangelio iohīs ꝙ rediȷt in iudeam ⁊ baptiſabat. ⁊ nondū erat miſſus iohannes i carcerem. Hic autem dicit̄ ꝙ poſtqꝫ traditus fuit iohannes. ſeceſſit in galileam. Et hoc quidem dicit Marcus. Nō autem debet hoc contrarium videri. Nam iohannes primū aduētum domiī ī galileam deſcripſit. qui. ſ. fuit ante incarnationem iohannis. ſed ⁊ de ſcdo aduentu alibi facit mentōꝫ cum ait. ꝙ ihesus reliquit iudeam ⁊ abȷt iterum in galileam. Et de hoc tantum ſecundo aduentu ī galileā qui. ſ. fuit poſt īcarnationem iohannis alij euāgeliſte dicunt. ¶ Ex eccl'iaſtica hyſtoria Johannē eñ tradūt vſqꝫ ad vltimū pene vite ſue tēpꝰ abſqꝫ vllius ſcripture indicȷs euāgelium predicaſſe. ſed cum trium euāgelioꝝ ad ipm̄ noticia puenīſſet. probaſſe quidē veritatē dictoꝝ dr̄ deeſſe tamē vidit aliqua ⁊ maxime que primo predicacionis ſue tempore dominꝰ geſſerat. Certum eſt eñ ꝙ in alȷs tribus euāgelȷs hec videnē ſola contineri que in eo geſta ſunt anno quo iohannes baptiſta vel incluſus eſt in carcerē ul' punitus. Mathꝫus eñ poſt temptationeꝫ xp̄i continuo ſubiecit. Audiens autē quia iohannes traditus eſſet. ⁊c. Et Marcus ſimilit̄. Lucas vero priuſqꝫ aliquid de actibus xp̄i referaꝫ dicit ꝙ herodes concluſit iohannem ī carcere. Rogatus ē ergo iohānes apoſtolus ut ea que pretermerāt priores añ traditionem iohānis ſaluatoris geſta conſcriberet. Et ideo dicit in euangelio ſuo. Hoc fecit inicium ſignorum ihesus.

¶ Exinde cepit iheſus p̄dicare et dicere Penitēciā agite appropinquauit enim regnum celorum.

¶ Criſ. ſup matheum Jlle debet xp̄i iuſticiā predicare. qui ventri ſuo contradicere poteſt qui ſeculi iſtius bona contemnit qui uanam gl'iaꝫ ñ deſiderat. Et ideo dr̄. Exiñ cepit iheſus predicare. i. ex quo temptatus famē vicit in deſerto. auariciam ſpreuit in monte. vanam gloriam repcuſſit in templo. Vel exinde cepit predicare. ex quo traditus eſt iohānes. Nam ſi predicāte iohāne predicare cepiſſet. vilem reddidiſſet iohānem ⁊ inueniretur p̄dicatio iohānis eſſe ſupflua quātum ad iſtius doctrinam ſicut ſi vno tempe ſol cum lucifero oriatur graciam luciferi celat. ¶ Criſ. in omelia. Ideo etiam nō predicauit donec iohānes in carcerē mitteret̄. ne ex hoc multitudo ſcinderet̄. ꝓpter quod etiam iohānes nullum fecit ſignum vt per miracula omnes traherent̄ ad xp̄m. ¶ Rabanꝰ. In hoc etiā docet ne quis ab inferiori pſona ſermonē cōtemnat vnde apoſtolus. Si cui ſedenti reuelatū fuerit prior taceat. ¶ Criſ. ſup math. Sapienter autem inde p̄dicationis ſue ſumpſit inicium. non vt conculcet iohānis doctrinā. ſed vt magis confirmet ⁊ teſtem eū verum fuiſſe demonſtret ¶ Jēo. In quo etiam oſtēdit ſe euiſdem eſſe dei filium cuiꝰ ille fuerat ꝓpheta ⁊ ideo dicit. penitenciam agite. ¶ Criſ. ſup mathꝫū Non eñ ſtatim iuſticiam p̄dicauit quā omnes cognoſcebant. ſed penitenciā qua omnes indigebāt Quis ergo auſus ē dicere volo bonus eſſe ⁊ non poſſum. Penitencia eñ correctio ē volūtatis. Et ſi vos mala non terrent. vt. ſ. penitenciam agatis. vel bona delectent vnde ſequitur Appropinquauit eñ regnum celorum. i. beatitudo regni celeſtis aſi dicat. Parate vos p penitenciam quia appropinquauit tempꝰ mercedis eterne ¶ Remig. Et notādum quia nō dicit appropīquauit regnum Chananeorū aut Jebuzeoꝝ ſed regnuꝫ celoꝝ. lex eñ promittebat bona tpalia ſꝫ dn̄s regna celeſtia. ¶ Criſ. in omel. Conſiderādum etiam ꝙ in hac predicatione nihil de ſeipſo manifeſte predicabat. qḋ interim conueniēs erat. quia nondum de eo decentem habebant opinionē Incipiēs

etiam nihil graue ⁊ onerosum dixit. ſicut iohs dixit erat. ſecurim ⁊ arborē malam ⁊ huiuſmodi. Sed in principio benigna ꝓpoſuit. regnū euāgeliſans ¶ Jeo. Miſtice aūt iohanne tradito xp̄s incipit p̄dicare q̄a deſinēte lege ꝯſequēter oritur euangelium.

¶ Ambulans autem ieſus iuxta mare galilee vidit duos f̄res ſimonem qui vocat̄ Petrus ⁊ Andream f̄rēz eius mittentes rethe in mare. Erant enim piſcatores. ⁊ ait illis. Venite poſt me ⁊ faciaz vos fieri piſcatores hominum At illi continuo relictis retibus ſecuti ſunt eum Et procedēs inde vidit alios duos fratres Jacobū zebedei ⁊ Johannem fratrem eius in naui cum zebedeo patre eorum reficientes retia ſua ⁊ vocauit eos. illi autez ſtatiz relictis retibus ⁊ patre ſecuti ſunt eum.

¶ Criſ. ſup matheum Anteq̄z xp̄s aliquid dicat vel faciat vocat apl̄os vt nihil illos lateat nec verborū xp̄i nec operū vt poſtmodum fiducialiter dicē poſſint. Nō poſſum⁹ que vidimus ⁊ audiuimus non loqui. hinc eſt q̄d dr̄. Ambulans ih̄s iuxta mare galilee ¶ rab. mar̄ galilee q̄d ſtagnū Genezareth mare tyberiadis ⁊ lacus ſalinarū ¶ Glo. Decēt aūt p piſcatoria vadit loca piſcatores piſcatur⁹ Vnde ſeq̄t. Vidit duos fratres ſimonem qui vocat̄ Petrus ⁊ Andream fratrem eius ¶ Remig. Vidit autem non tam corpaliter q̄z ſpiritualr ad corda eorum reſpiciens. Criſ. i omel. In medijs aūt opationibus exiſtēs eos vocauit. monſtrans q̄ oībus occupationib⁹ ſequelā ſuaz preponere oportet. Vnd̄ ſequit̄ Mittentes retia in mare q̄d quidē eoꝝ officio ꝯgruebat. ꝓpter q̄d ſeq̄t̄ Erant eīn piſcatores ¶ Aug. in ſer. de kalen. ianu. Non enim elegit reges aut ſenatores aut philoſophos aut oratores imo elegit plebeios pauperes indoctos piſcatores ¶ Aug⁹. ſup Johem Si eīn doctus eligeretur. fortaſſis ideo ſe diceret electum. quia doctrina eius eligi meruit. Domin⁹ aūt nr̄ ih̄ſus xp̄s volens ſupboꝝ frangere ceruices nō queſiuit per oratorē piſcatorē. ſ; de piſcatore lucrat⁹ ē imperatorē Magnus Cyprian⁹ orator. ſ; pri⁹ petr⁹ piſcator ¶ Criſ. ſup math. Future eoꝝ dignitatis gr̄a; artificij ope ꝯplicabant. nā ſicut qui retia iactat in aquā. neſcit quos piſces comp̄henſurus eſt. ſicut ⁊ doctor q̄n diuini ſermonis retia ſup populum iactat neſcit qui ſunt acceſſuri ad deum. ſ; quoſcūq̄ deus excitauerit. illi adherent eius doctrine. ¶ Remig. De his aūt piſcatoribus loquit̄ dn̄s p Jeremiam dicens Mittam in vos piſcatores meos ⁊ piſcabunt̄ vos. vnde ⁊ hic ſubdit̄. venite poſt me ¶ Glo. Nō tā pedibus q̄z affectu ⁊ imitatione ⁊ faciā ꝟ⁹ vos fieri piſcatores hoīm. ¶ Criſoſtomus ſuper Matheum. faciam vos fieri piſcatores hoīm. Id eſt doctores vt cum rete verbi dei comp̄hēdatis hoīes de mūdo tempeſtuoſo ⁊ piculoſo. vbi hoīes nō ambulant. ſed feruntur. q̄a diabolus cum delectatione compellit eos in malo vbi alterutrum homies ſe cōmedunt. ſicut piſces fortiores deuorant minores vt tranſlati viuāt in terra corpis xp̄i mēbra facti. ¶ Greg⁹. i omelia. Nulla autem Petrus ⁊ andreas xp̄m miracula facere viderāt. nihil ab eo de p̄mio eterne retributionis audierāt. ⁊ tamē ad vnū dn̄i p̄ceptum hoc q̄d poſſidere videbant̄. obliti ſunt. vnde ſequit̄. At illi ꝯtinuo relictis retibus ſecuti ſunt eum. In quo affectū debe⁹ potius penſare q̄z cenſum. Multū eīn reliquit q̄ ſibi nihil retinuit. multū dimiſit qui cū re poſſeſſa cōcupiſcentijs renūciauit A ſequētibus ergo tāta dimiſſa ſunt. quāta a non ſequētibus ꝯcupiſci potuerūt. Exteriora eīn noſtra dn̄o quātūlibet pua ſufficiunt. nec ꝑpendūt quātum i eius ſacrificio. ſ; ex quāto pferat̄ Eſtimationē quippe preci regnum dei nō habet. ſ; tantum valet quātum habes ¶ Criſ. ſup matheum Non autem predicti diſcipuli ſecuti ſunt chriſtum doctoris cupientes honorem. ſed opis lucrum ſciebant eīn p̄cioſa ē anima hominis quāgrata eſt apud deū; ſalus ipius ⁊ quāta eſt merces ¶ Criſ. i omel. Tantum igit̄ p̄miſſioni crediderunt. ⁊ p ſermones q̄bus ſunt capti crediderunt ſe alios poſſe piſcari. ¶ Criſ. ſup math. Nec igit̄ cupiētes ſecuti ſunt oībus relictis In quo nos docuerūt. quia nemo poteſt terrena poſſidere ⁊ pfecte ad celeſtia peruenire. ¶ Glo. In his ergo datum eſt exemplum illis qui cenſum deſerunt pro xp̄i amore. Subdit̄ autem exemplum eorum qui etiam carnales affectus pro deo poſtponūt. Vnde dicitur. Et procedens inde vidit alios duos Nota q̄a vocat binos ⁊ binos ſicut alibi legitur. q̄ miſit binos ⁊ binos ad predicandum. ¶ Greg. i omel. Quatinus hoc nob̄ tacitus innuet q̄a q̄ caritatem erga alteꝝ nō habet. p̄dicationis officiū ſuſcipe nullatenus debet. Duo eīn ſūt precepta caritatis ⁊ minus q̄z inter duos caritas haberi nō pt̄ ¶ Criſ. ſup math. Sup caritatem etiam fraternitatis ecc̄e poſuit fundamenta. vt ex radicibus caritas exuberans quaſi humor aſcendat i ramis. ⁊ hoc ſuper naturalem caritatem. vt nō ſolū p gr̄am. ſ; etiā p naturam ipa caritas firmior habeatur. vnde dic̄ Fratres ſic enim fecit deus. Et in veteri teſtamento ſuper Moyſen ⁊ Aaron fratres ponens edificauit omne initium. Quoniam autem abundantior eſt gr̄a noui teſtamenti q̄z veteris. ideo primum populū edificauit ſuper vnam fraternitatem. hunc autem ſuper duas. Jacobum inquit zebedei ⁊ Johannem fratrē eius i naui cum zebedeo patre eorum reficientes retia ſua. quod eſt maxime paupertatis inditium. vetera enim reficiebant. qui noua vnde emere. non habebāt. Et quod ad maiorem pietatem eorum pertinet in tanta paupertate ſic patri ſuo ſuccurrebant. vt ſecum eum baiularent in naui. nō vt ille iſtos adiuuaret in opere. ſed vt iſti illum cōſularentur ina preſentia ¶ Criſoſtomus in omelia. Non parua autē eſt hec demōſtratio virtutis. inopiam facile ferre. et iuſtis nutriri laboribus. colligari inuicē amoris virtute. patrem habere ſecum ⁊ curare. ¶ Criſoſtom⁹ ſuper Matheum. Eſtimare autem primos velociores ad predicandum. Quia retia mittebant.

Nos aūt quasi pigriores quia adhuc retia componebant nō sumus ausi· quia differētiā eoꝝ ꝯgnoscē solꝰ est xp̄s· Forte ergo illi propter Petrum dicti sunt mittentes retia qui predicauit euāgelium sed nō composuit· Isti aūt propter iohānem componentes qui euāgelium composuit Sequit̄· Et vocauit eos Erant em̄ habitatione ciues· dilectione cōcordes· artificio pares· fraternitatis cōiūcti pietate Ideo sil' vocauit eos· ne tot bonis ꝯiunctos dissimil' vocatō separet· ¶ Cris· i omel· Vocando aūt nihil eis promisit sicut prioribus· obediencia em̄ eoꝝ qui preuenerant viam eis preparauit Sed ⁊ multa de ipso audierāt· s· tanquā familiares ⁊ ꝯsanguinitate ꝯiūcti Sequit̄· Illi aūt relictis retib' ⁊ p̄re secuti sūt eum ¶ Cris· sup math· Tria em̄ sunt que reliquere debet qui venit ad xp̄m· actus carnales qui p retia piscationis significant̄ substanciā mundialem que per nauem ⁊ parentes qui p patrē· Reliquerūt ergo nauem vt fierent ecclesiastice nauis gubernatores· reliquerunt retia ut non pisces auferent ad ciuitatē terrenam· sꝫ homies ad celestem· Reliquerūt vnuz patrem vt spirituales p̄res oīm fierent· ¶ Hilariꝰ Eis igit̄ artem ⁊ patriam domū relinquētibus docemur xp̄m secuturi ⁊ secularis vite sollicitudīe ⁊ paterne domus consuetudine non teneri· ¶ Remigius· Mistice autem p mare designat̄ iste mūdus ꝓpter amaritudinem ⁊ fluctuationē· Galilea aūt q̄ interp̄tatur volubilis siue rota· significat mūdi volubilitatem Ambulauit igit̄ ihs iuxta mare dum ad nos p incarnationē venit· quia non carnē peccati sed similitudinē carnis peccati suscepit ex virgine Per duos fratres duo populi designant̄ qui ab vno deo p̄re creati sunt quos vidit quādo eos misericordit̄ respexit· Per Petrum em̄ qui interp̄tatur agnoscēs ⁊ dr̄ Symon· i· obediēs· designat̄ iudaicus populus qui p legē deum agnouit· ⁊ p̄ceptis eius obediuit· Per Andream qui interp̄retatur virilis siue decorꝰ intelligit̄ gētilis populus qui post agnitionē dei viriliter īn de p̄mansit Hos populos vocauit quādo predicatores imundum misit dicēs· Venite post me· i· relinquite deceptorē ⁊ sequimini creatorē· De vtroq' etiam populo facti sūt hoīm piscatores· i· p̄dicatores Relictis aūt nauib'· i· carnalibus desiderijs· ⁊ retib'· i· mundi cupiditatibus secuti sunt xp̄m· Per Jacobum etiam intelligit̄ iudaicus populus qui p cognitionem dei dyabolum supplantauit· Per Johannē gentilis populus qui sola gr̄a saluatus ē· zebedeus aūt quē relinquūt· interp̄tatur fugitiuus siue labens significat mundū qui transit· ⁊ dyabolum qui de celo lapsus ē· Per petrū etiam ⁊ Andream mittentes retia in mare designant̄ illi qui in prima etate dum de naui corporis sui mittunt retia carnalis concupiscencie ī mare huius seculi vocant̄ a dn̄o Per Jacobum ⁊ Johannē reficientes retia designant̄ illi· qui post peccata aut aduersitates veniūt ad xp̄m recuperantes que perdiderunt ¶ Rabanus· Due naues duas ecclesias figurant· eam que ex circūcisione ⁊ eā que ex p̄putio vocata ē qūibꝫ est ꝯfort sit Symō deo obediēdo Petrꝰ peccatū suū agnoscēdo Andreas virilit̄ labores patiēdo Jacobꝰ vicia supplātādo· ¶ Glosa

Et iohannes vt totū gr̄e dei ascribat· Et ideo' quat̄ tantum vocatio ponit̄· p quos predicatores dei quattuor mundi ptibus vocatos signet̄· ¶ Hilarius· Vel i hoc futuroꝝ euāgelistaꝝ numerus p̄figurat̄ ¶ Remig· Per hos etiam quattuor virtutes principales designant̄· Prudentia em̄ refertur ad petrū ꝓpter diuinam cognitionē· Justicia ad Andreaꝫ ꝓpt̄ opeꝝ virilitatem· Fortitudo ad Jacobum ꝓpter dyaboli supplantationē temperancia ad iohānem ꝓpter diuine gr̄e effectum· ¶ Aug· de concor· euāge· Sane mouere potest· quomodo iohannes dicat non in galilea sed iuxta Jordanē Andream secutū esse dn̄m cum alio cuiꝰ nomen tacet̄· Deinde Petrum ab illo nomen accepisse· Ceteri aūt tres euāgeliste de piscatione uocatos eos dicunt satis inter se conueniunt maxime Matheus ⁊ Marcus· Nā lucas Andreā non nominauit· qui tamē intelligit̄ i eadē naui fuisse Hoc etiam videt̄ distare q̄d tm̄ Petro a dn̄o dictuꝫ esse ꝯmemorat· lucas ex hoc iam homies eris capiens Q̄d ꝯ̄ Matheus ⁊ marcus ambobus dixisse narrant sed potuit prius Petro dici fm̄ lucam ⁊ ambobus postea fm̄ alios duos · Sed q̄d de Johanne diximus diligenter considerandū est cum ⁊ locoruꝫ plurimum intersit ⁊ temp̄is ipius vocationis· Sed intelligendum ē Petrum ⁊ Andream nō sic vidisse dn̄m iuxta iordanē· vt ei iam iseꝑabiliter inhererēt sed tm̄ cognouisse quis esset· ⁊ cum miratos ad propria remeasse· Forte aūt q̄d p̄termiserat recapitulat quia sine vlla consequēcia temp̄is differencia dicit· Ambulās aūt iuxta mare ⁊c̄· Queri etiā potest quō binos ⁊ binos seorsū eos vocauerit· sicut narrat matheus ⁊ marcus cum lucas dicat Jacobum ⁊ Johānem tāq̄ꝫ socios Petri adiuuādū vocatos fuisse ⁊ simul subductis ad terram nauibus xp̄m secutos· vnde intelligēdum ē hoc primo esse factum q̄d lucas isinuat· ⁊ eos ad capturam pisciū ex more remeasse Non em̄ erat dictum petro q' pisces nūq̄ꝫ esset capturus· cum post resurrectionem hoc fecerit· Sed q' homies esset capturus postea hoc factū ē q̄d mathꝰ ⁊ marcus narrāt· Non em̄ subductis ad terram nauibus tanq̄ꝫ cura redeundi secuti sunt eum· sed tāq̄ꝫ iubentem vt sequerentur·

¶ Et circuibat ihesus totam galileaꝫ docēs in Synagogis eorum ⁊ predicans euangelium regni ⁊ sanans omnem languorem ⁊ omnem infirmitatem in populo Et abijt opinio eius in totam syriam ⁊ obtulerunt ei· omnes male habentes varijs languoribus ⁊ tormētis cōprehensos ⁊ q̄ demonia habebāt·

¶ Cris· sup matheum Omnis rex pugnaturus cōtra aduersariū prius congregat exercitū ⁊ sic vadit ad pugnā· sic ⁊ dominus cōtra dyabolum pugnaturus prius cōgregauit apostolos· ⁊ sic cepit euangelium predicare Vnde sequit̄ Et circuibat ihūs ⁊c̄ Remigius i quo doctoꝝ vita instruit̄· Vt em̄ non sint pigri docent̄ p hoc q' dicitur circuibat ihesus· ¶ Cris· sup mathū Quia em̄

et lunaticos et para/
liticos ⁊ curauit eos
et secute sunt eum tur
be multe de galylea ⁊
de capoli et de ierosoli
mis et de iudea et de
transiordanem

illi q̄ debiles ad medi
cum venire non pote
rant ipe sic studiosus
medic⁹ circuibat gra
uiter egrotantes ⁊ do
min⁹ quidē circuibat
singulas regiones. q̄
autem sunt vnius rgi
ōis pastores conside
rando debent circuire
populi singulas passiones vt ad remediū passionū
eo⁊ aliqd̄ medicamentum in ecclesia pferatur.
¶ Remig. Vt aūt non sint acceptores psona⁊ do
centur predicatores p hoc q̄ subiūgit̄ totā galileā
Vt aūt vacui nō discurrant. docentur p hoc q̄ sub
dit̄ docens. Vt aūt non paucis sȝ multis pdesse stu
deant. monent̄ p hoc qd̄ seqt̄ in synagogis ¶ Cris.
in omel. Hinc etiam eos erudiebat. qd̄ nō est deo cō
trarius iudeis predicans ⁊ errorum predicator sed
consonās patri aduenit. ¶ Remig. vt autē non er
rores neq̄ fabulas sed salutaria predicent. docētur
p hoc q̄ subdit̄. Predicans euāgeliū regni. Distat
aūt inter docens ⁊ pdicās. Docēs em̄ referēt ad p̄
sentia. predicās ad futura. docebat em̄ de p̄ntib⁹ mā
datis. predicabat de futuris pmissis ¶ Cris. super
math. Vel docebat iusticias naturales quas. s. ratō
naturalis docet vt castitatē. hūilitatē. ⁊ huiusmōi
quas p seipsos omnes bona esse intelligūt de quibus
necessaria ē doctrina. nō tm̄ ppter manifestationem
quātū pp̄ter excecationem cordis. Preualētib⁹ em̄
delectationib⁹ carnalibus scientia iusticie naturalis
quasi in obliuionē deducta obdormit. Cū ergo cepit
doctor repr̄hēdere carnalia mala. eius doctrina nō no
uā in scientiā introducit. sȝ oblitā ꝯmouere facit Pre
dicabat aūt euāgeliū annūciando bona que antiq̄ ma
nifeste nec audierāt vt beatitudinē celestem mortuo
rum resurrectionem ⁊ huiusmodi Vel docebat in
terp̄tando pphetas deipso. Euangeliū p̄dicabat de
nūciando in se bona futura ¶ Remig. Vt aūt docto
res doctrinam suā virtutib⁹ ꝯmendare studeant. do
cent̄ p hoc qd̄ subdit̄. Sanās omnē languorē ⁊ oēȝ
infirmitatē in populo. Infirmitas quidem ē corpo⁊
languor aūt aīe ¶ Cris. sup math. vel p languorē
aīe aliquā passionē intelligim⁹. vt auariciā libidinē
⁊ hm̄oi. Per infirmitatē aūt infidelitatē p quā aliq̄s
infirmat̄ i fide. vel p languores itelligūt̄ grauiores
corpis passiones. p infirmitates autē leuiores. sicut
aūt passiones corpales diuinitatis virtute sanabat
sic spūales verbo pietatis. Primo aūt docet ⁊ po
stea sanat pp̄ter duo. Primo q̄a p̄mittit̄. qd̄ magis
necessarium ē. verba em̄ pietatis edificant animam
nō miracula. Deinde q̄a verba p miracula cōmēdāt̄
⁊ nō ecōuerso ¶ Cris. i omel. Considerandū autem
q̄ vbicūq̄ legis cuiusdā itroductio fit. signa facere
deus assueuit. pignora sue virtutis legē tribuēs su
scepturis. hominē em̄ facturus mūdū creauit. ⁊ tūc
illi legē in padiso pposuit. ⁊ qñ Moi legē laturus
erat magna signa ostendit. ⁊ sic̄ iudeis legē latur⁹
pdigia ostendit. ⁊ tūc legē dedit. ita ⁊ hic sublimē
illam legē introducturus. miraculo⁊ demonstratiōe
certificat̄ quā dicit̄. Q̄m em̄ regnū qd̄ p̄dicabatur
non apparebat ab apparentib⁹ signis ipsum manifesta
uit ¶ Glo. Sed quia p̄dicatores debent hr̄e bonū
testimoniū ab hijs qui foris sunt. ne si vitā despicit̄
p̄dicatio contemnat̄. Subdit̄ Et abijt opinio eius i
totā syriam ¶ Rabanus Syria ē oīs regio ab Eu
phrate vsq̄ ad mare magnū a capadocia vsq̄ ad
egiptum in q̄ est pūintia Palestina in qua habitant
iudei ¶ Cris. i omel. Intēde aūt moderationē euan
geliste quia nō vnūquēq̄ nob̄ enarrat curato⁊ū
sȝ breuib⁹ vb̄ copiositatē trāscurrit signo⁊. vn̄ seq̄t̄
Et obtulerūt ei oēs male habentes ¶ Remig. Per
quos varias vult intelligi infirmitates sȝ leuiores.
cū vo dicit. varijs languorib⁹ ⁊ tormētis cōphen
sos. illos vult intelligi de quib⁹ subinfert Et qui de
monia habebant ¶ Glo. Languor diuturnus ē tor
mentū morbus acutus. vt dolor lateris ⁊ huiusmōi
Qui aūt demonia habebant. sunt qui a demōib⁹ vex
abant̄. ¶ Remig. Lunatici em̄ dicti sunt a luna. q̄
dū mēstruis tempib⁹ crescit ⁊ decrescit. ipi vexant̄
¶ Iero. Demones em̄ obseruātes lunaria tempa cre
aturam īfamare cupiebāt. vt i creatorē blasphemie
redundarēt ¶ Aug. xxi. de ciuita dei. Illiciunt̄ tñ
demones ad inhabitādū p creaturas. quas nō ipi sȝ
deus condidit delectabilib⁹ p sua diuersitate diuersis
nō vt aīalia cibis. sȝ vt spūs signis. que cuiusq̄ dele
ctationi congruūt. ¶ Raba. Paralitici aūt sunt cor
pore dissoluti. Paralisis em̄ grece latine dr̄ dissolu
tio Seqt̄ Et curauit eos ¶ Cris. sup matheū. cū
in quibusdam locis dicat̄. multos curauit. hic sim
pliciter dicitur ⁊ curauit eos. signās q̄ omnes cu
rauit Sicut ⁊ nouitius medicus intrans ciuitatē
omnes. ad se veniētes curat pp̄ter suā opinionē cō
mendandam ¶ Cris. in omelia A nullo autem eo⁊
fidem exquisiuit. quoniā nōdum virtutis sue demō
strationē dederat. ⁊ in adueniēdo ⁊ ferendo alonge
non paruam ostēderāt fidem. Seqt̄ Et secute sūt
eū turbe multe ¶ Raban⁹. Que quadripartite sūt
Alij pp̄ter celeste magisteriū. vt discipuli Alij ob cu
rationem infirmitatum Alij sola fama ⁊ curiositate
volentes experiri an verum esset quod dicebat̄ Alij
p inuidiam volentes eū in aliquo capere ⁊ accusare
Mistice autem Syria interpretatur elata Galilea
volubilis vl̄ rota id ē diabolus ⁊ mundus qui ⁊ su
perbus est ⁊ adima semper rotatur. In quo fama
xp̄i per predicationem innotuit. Demoniaci em̄ sūt
idolatre lunatici instabiles Paralitici pigri ⁊ disso
luti ¶ Glosa Turbe aūt que sequūtur dn̄m sunt de
ecclesia que spūaliter est galilea transmigrās ad
v̄tutes Et Decapolis decē p̄cepta seruās ⁊ ieroso
lima ⁊ iudea. quā visio pacis ⁊ ꝯfessio illustrat. Et
trāsiordanem qui a baptismo transito terrā pmissi
oīs intrat ¶ Remig. vel sequūt̄ dn̄m de galilea. id
est de volubilitate mundi ⁊ Decapoli que ē regio de
cem vrbiū ⁊ significat decalogi transgressores. ⁊ de
ierosolima. quia. s. pri⁹ innoxia pace detinebant̄. de
iudea. i. de cōfessione diabolica. ⁊ de trāsiordanē q̄
prius erant in paganismo constituti. sȝ transeuntes
p aquā baptismi venerūt ad xp̄m.

Capitulum Quintum.

Videns aūt Jheſus t̄ bas aſcen dit in mō tem. Et cum ſediſſet acceſſerūt ad eum diſcipuli eius. Et aperiens os ſuū docebat eos dicēs. Beati pauperes ſpiritu quoniaʒ ipſorum eſt regnuʒ celorum.

¶ Criſ. ſup mathū. Omnis artifex ſecundum profeſſioneʒ ſuā oportunitatem operis videns gaudet. Carpētarius eñ ſi viderit arborem bonam concupiſcit eam precidere ad opus artificij ſui. Et ſacerdos cum viderit eccleſiam ſuam plenaʒ gaudet ai᷒ ei᷒ ⁊ delectatur vt doceat. Sic ⁊ dominus videns magnam congregatiōem populi excitat᷒ eſt ad docendum. Unde dicit. Videns aūt turbas iheſus aſcēdit in montem. ¶ Aug. de concordācijs euangeliſtaꝝ. Uel hic poteſt videri multas turbas vitare voluiſſe ⁊ ob hoc aſcendiſſe ī montem vt ſolis diſcipulis loqueret. ¶ Criſ. i omel. Per hoc autem ꝙ non in ciuitate ⁊ foro ſed ī monte ⁊ ſolitudine ſedit erudiuit nos nihil ad oſtentationē facere ⁊ a tumultibus abſcedere ⁊ maxime cum de neceſſarijs diſputare oporteat. ¶ Remigius. Hic eñ ſciendum ē ꝙ tria refugia legit̄ dn̄s habuiſſe naūʒ montem ⁊ deſertum ad quoꝝ alterum quocienſcūqȝ a turbis opprimebatur conſcendebat. ¶ Jero. Nonnulli autem ſimpliciorum fratꝝ putant dn̄m ea que ſequūtur ī oliueti monte docuiſſe qḋ nequaꝗ̄ ita ē. Ex precedētibus eñ ⁊ ſequētibus in galilea monſtratur locus. quē putamus eſſe vel tabor vel quēlibet alium montem excelſum. ¶ Criſ. ſup matheum. Aſcēdit aūt in montem. primo quidē vt impleret prophetiā Yſaie dicentis ſup montem aſcende tu. Deinde vt oſtēdat quoniam in altitudine ſpiritalium virtutū ꝯſiſtere debet qui docet dei iuſticiam pariter et qui audit. Nēo enim poteſt in valle ſtare ⁊ de monte loqui. Si ī terra ſtas de terra loquere. Si aūt de celo loqueris. in celo ꝯſiſte. Uel aſcēdit ī montē vt oſtēdat ꝙ omnis qui vult diſcere miſteria veritatis in montē eccleſie debet aſcēdere. de quo ꝓpheta mons dei mōs pīguis. ¶ Hilarius. Uel aſcendit in montē quia ī paterne maieſtatis celſitudine poſit᷒ celeſtis vite precepta conſtituit. ¶ Aug. de ſmone dn̄i ī monte. Uel aſcēdit in montem. vt ſignificet quia miora erāt ꝑcepta iuſticie que a deo data ſunt p ꝓphetas populo iudeorum quem timore adhuc alligari oportebat. Per filium aūt ſuū maiora populo quē caritate iam cōuenerat liberari. Sequit̄. Et cum ſediſſet acceſſerūt ad eum diſcipuli eius. ¶ Jero. Ideo aūt non ſtans ſed ſedens loquit̄. quia nō poterant eum intelligere ī ſua maieſtate fulgētem. ¶ Aug. i ſermo. dn̄i ī mōte. Uel ꝙ ſedens docebat ptinet ad dignitateʒ magiſtri. Aſcēderāt aūt ut acceſſere ad eū diſcipli ei᷒ vt audiēdis vbis illius hij eē eſſet corpe viciniores. q̄ preceptis implendis animo appropinquabāt. ¶ Raban᷒. Miſtice aūt ſeſſio dn̄i īcarnatio eius ē quia niſi deus incarnatus eſſet humanū gen᷒ ad eum accedere non potuiſſet. ¶ Aug. de ꝯcor. euāgeliſtarum. Mouet aūt ꝙ matheus ī monte dicit hunc habitū eſſe ſermonem a domino ſedente. Lucas autem ī loco cāpeſtri a domio ſtante. Hec igitur diuerſitas facit videri alium fuiſſe illum alium iſtum. Quid eñ prohibet xp̄m quedam alibi repetere que ante iam dixerat aut iterū facere que ante iam fecerat. Quāꝗ̄ etiam poſſit illud occurrere in aliqua excellenciore pte montis. primo cum ſolis diſcipulis dn̄m fuiſſe quādo ex eis duodecim elegit. Deinde cum eis deſcendiſſe non de monte ſed de ipa montis celſitudine ī cāpeſtrem locum. i. in aliquā equalitatem que in latere montis erat ⁊ multos capere poterat. atqȝ ibi ſteiſſe donec ad eum turbe congregarent̄ ac poſtea cum ſediſſet acceſſiſſe propinquius diſcipulos eius atqȝ ita illis ceteriſqȝ turbis p̄ſentibus vnū habuiſſe ſermonē quē matheus lucaſqȝ narrant diuerſo narrādi modo ſed eadem veritate rerum. ¶ Greg. iiij. moral. Sublimia aūt precepta domino ī monte dicturo premittitur. Et apiens os ſuū docebat eos qui dudum aperuerat ora ꝓphetaꝝ. ¶ Remig. Ubicūqȝ autem legitur dn̄s aperuiſſe os. inſpiciendū ē quia magna ſunt que ſequūtur. ¶ Aug. de ſermo. domi ī monte vel dicit apiēs os ſuū ut ipa mora ꝯmēdet aliquāto longiorem futurum eſſe ſermonē. ¶ Criſ. i omelia vel hoc dicit vt diſcas q̄m nūc q̄dem docebat os aperiens in loquēdo. nūc autem vocem que ē ab operibus emittens. ¶ Aug. in ſermone dn̄i in monte. Siquis aūt pie ſobrieqȝ conſiderauerit. inueniet in hoc ſermone quātum ad mores oportunos ptinet perfectū vite xp̄iane modum. vnde ſic ipe ſermo concluditur. Omnis qui audit verba mea hec ⁊ facit ea. ſimilabo eum viro ſapienti. ¶ Aug. ix. de ciui. dei. Nulla aūt eſt cauſa philoſophandi niſi finis boni. Quod autem beatum facit. ipe ē finis boni. Et ideo a beatitudine īcipit dicens. Beati paupes ſpiritu. ¶ Aug. ī ſmo. dn̄i in monte. Preſumptio quidem ſpūs audaciaʒ ⁊ ſupbiam ſignificat. vulgo etiam magnū ſpm̄ ſupbi habere dicunt̄ ⁊ recte. Nam ſpūs ventus vocatur quis vero neſciat ſupbos inflatos dici quaſi vento diſtentos. Quapropter recte hic intelligunt̄ paupres ſpiritu humiles ⁊ timētes deum. i. non habentes inflātē ſpiritum. ¶ Criſ. in omel. vel ſpm̄ hic elationē ⁊ aīm dicit. Quia eñ ſunt multi humiles nolentes rerum neceſſitate coacti. non eſt laus. vnde illos beatificat qui ſe ex electione humiliant. Ideo autem hic incipit. radicitus euellens ſupbiam. quia hec fuit radix ⁊ fons malicie vniuerſe contra quā ponit humilitatem. velut qḋdam ſtabile fundamentum quo ſubiecto cum ſtabilitate alia ſupedificant̄. Hac aūt deſtructa peunt quecūqȝ cōgregauerīs bona. ¶ Criſ. ſup matheum. Ideo autem nō dixit manifeſte. Beati humiles ſpū. vt ſic humiles oſtendat vt ſemp adiutorio dei ſint mēdicantes. vnde ī greco dicit̄. Beati mēdici vel egeni. Sūt eñ multi natalit̄ humiles ⁊ non ex fide qui non pulſant adiutoriū dei. ſed ſolum qui ſm̄ fidem ſunt humiles. ¶ Criſ. in omel. Uel quia paupes ſpū hic dicit formidātes ⁊ trementes dei viſiones. quomodo dominus p yſaiam cōmēdat

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Quid aũt amplius q̃ſ ſimpliciter humiles. humiliũ
eñ hic quidem mediocriter ē. hic aũt ſupabũdanter
¶ Aug. Superbi aũt appetant regna terraꝝ. ſed hu
milium ē regnũ celoꝝ ¶ Criſ. ſup matheũ. Nã ſic
cetera vicia deponũt ad inferos. maxime tamẽ ſup
bia. Sic ⁊ omnes virtutes moucũt ĩ regnũ celoꝝ
maxie tñ humilitas. q̃a ꝓprium ē. vt qui ſe humiliat
exalteť. ¶ Jero. vel beati paupes ſpiritu qui ſcilicʒ
ꝓpter ſpm̃ſanctũ voluntarie ſũt paupes ¶ Ambroſ
de offi. Jnde autem incipit beatitudo iudicio diuino
vbi erumna eſtimať humano ¶ Glo. Paupibꝫ aũt
ĩ pñti ꝯuenienter ꝓmittunť diuicie celi.

Beati mites quoniã ipſi poſſidebunt terrã

¶ Amb. ſup lucam Cum ſimplicitate contentꝰ fuero inops ſup ē vt mores meos temperem. Quid eñ mihi
proderit carere ſecularibꝫ. niſi fuero mitis. Cõgrue
igiť ſequiť Beati mites ¶ Aug. Mites ſũt qui ce
dunt improbitatibꝫ. ⁊ nõ reſiſtunt ĩ malo. ſʒ vincũt
in bono malũ ¶ Amb. ſup lucã Mitiga ergo affectũ
tuũ. vt nõ iraſcaris aut certe iratus ne peccaueris
Preclaꝝ ē eñ motũ temperare ꝯſilio. nec minoris vir
tutis dicit cohibere iracundiã q̃ſ omnino non iraſci. cũ
plerũqꝫ iſtud lenius h̃ fortiꝰ eſtieť. ¶ Aug. Rixenť
igiť immites ⁊ dimicent ꝓ terrenis ⁊ tempalibꝫ re
bus Sed beati mites qm̃ ipſi hereditabunt terram
de qua euelli nõ poſſunt. Jllam inq̃ſ terram de qua
ĩ pſalmo dř Portio mea ĩ terra viuentiũ. ſignificat
eñ quãdã inſtabilitatem hereditatis perpetue. vbi
anima ꝑ bonum affectum tanq̃ſ loco ſuo requieſcit.
ſicut corpus in terra. Et inde cibo ſuo alitur. ſicut
corpus ex terra. ipſa ē requies ⁊ vita ſanctorum.
¶ Criſ. ſup matheum. Vt terra hic ſicut quidam di
cut. quãdiu ē in h̃ ſtatu ẽra mortuoꝝ ē. q̃a vanitati
ſubiecta ē Cũ aũt liberata fuerit de corruptione fiet
terra viuoꝝ vt mortales hereditent immortalẽ. al
terꝫ exponẽtem legi quaſi celum in quo habitaturi
ſunt ſancti. dicať terra viuoꝝ qđ quãtum ad inferio
rem regionẽ celũ ē. quãtum aũt ad ſupius celũ dř
terra Alij dicunt quia corpus noſtrum terra eſt ⁊ q̃ſ
diu ſubiacet morti. terra ē mortuoꝝ. Cum aũt fue
rit conforme factum glorie corpis chriſti erit terra
viuoꝝ ¶ Hylarius. Vt hereditatem terre mitibus
dominus polliceť. id eſt eius corpis qđ ipe aſſump
ſit habitaculum quia per manſuetudinẽ mentis nr̃e
habitat xp̃s in nobis. nos quoqꝫ glorificati corporis
eius gloria veſtiemur ¶ Criſ. in omelia. Vel aliter
xp̃s hic ſpiritualibꝫ ꝓmiſſꝫ ſenſibilia immiſcet Qm̃ eñ
eſtimatur qui mitis ē oĩa ſua pdere. cõtrarium pro
mittit dicens ꝙ cum ſtabilitate ſua poſſidet. q̃ nõ eſt
ꝓteruus. Qui autem aliter eſt multociens animam
⁊ hereditatem paternam perdit. Quia vero ꝓpha
dixerat. Manſueti hereditabunt terram. a cõſuetis
verbis contexit ſermõem. Mites etiam qui ſeipõs
poſſiderunt. hereditatem patris ĩ futuro poſſidebũt
Plus autem ē poſſidere terram. q̃ſ habere regnum
celoꝝ. multa eñ habemus que ſtatim amittimus.

Beati qui lugent quoniam ipſi conſolabuntur.

¶ Ambroſ ſup lucam Cũ h̃ feceris vt ſcilicʒ ſis pauper ⁊ mitis memento q̃a peccator es.
lugeto peccata. vnde ſeqť Beati qui lugent. Et bñ
tercia benedictio eſt peccata deflentis quia trinitas
eſt que peccata condonat. ¶ Hylarius. Lugentes
enim hic dicunť non orbitatem aut contumelias aut
damna merentes. ſʒ peccata vetera flentes ¶ Criſ.
ſup matheum. Et qui ſua quidem peccata lugent.
beati ſunt. ſed mediocriter. Beatiores autem ſunt
qui aliena lugent peccata tales conuenit eſſe omnes
doctores ¶ Jero. Luctus eñ hic mortuoꝝ nõ ponit
cõmuni lege nature. ſed peccatis ⁊ vicijs mortuoꝝ
Sic fleuit Samuel Saulem ⁊ Paulus eos q̃ poſt
immũdiciam penitentiam nõ egerunt. ¶ Criſ. ſuper
matheum Cum autem conſolatio ſit lugentium. ceſ
ſatio luctus qui ſua peccata lugent. ꝯſolabunť indul
gentiam conſecuti. ¶ Criſoſtomus in omelia. Et li
cet talibus ſufficiat venia frui non terminat retri
butionem in peccatorum remiſſione. ſed ⁊ multarũ
facit participes conſolationum. ⁊ hic ĩ futuro Sem
per enim maiores laboribus deus dat retributiones
¶ Criſoſtomus ſuper Matheum Qui vero aliena
peccata lugent conſolabuntur. qui cum in ſeculo illã
prouidentiam cognouerit dei ⁊ intellexerint ꝙ qui
perierunt. non fuerunt dei. de cuius manu nemo ra
pere poteſt. de eo luctu derelicto in ſua beatitudine le
tabuntur. vel aliter ¶ Auguſtinus ĩ ſermone domi
in monte. Luctus eſt triſticia de amiſſione carorum.
Conuerſi autem ad deum ea que ĩ hoc mundo cara
habebant. amittunt Non enim gaudent hijs rebus
q̃bus ante gaudebant. ⁊ donec fiat in illis amor eter
norum. nonnulla meſticia ſauciantur Conſolabũtur
ergo ſpiritusancto qui maxime propterea paraclitꝰ
nominatur. id eſt conſolator. vt temporalem amit
tentes eterna leticia perfruatur. Et ideo dicit Quo
niam ipſi conſolabuntur. ¶ Gloſa. vel per luctum
duo genera compunctionis intelliguntur. ſcilicet ꝓ
miſerijs huius mundi. ⁊ pro deſiderio celeſtium. vñ
filia caleph petiuit irriguum ſuperius ⁊ inferius.
huiuſmodi autem luctus non habet niſi pauper ⁊
mitis. qui cum mundum non diligat. ꝙ miſer eſt. re
cognoſcit. ⁊ ideo celum concupiſcit. conuenienter
ergo lugentibus promittitur conſolatio. vt qui triſ
ſtatus eſt in preſenti. gaudeat in futuro. Maior eſt
autem retributio lugentis q̃ſ paupis ⁊ mitis. Plꝰ
enim eſt gaudere ĩ regno q̃ſ habere ⁊ poſſidere. mul
ta enim cum dolore poſſidemus. ¶ Criſoſtomus in
omelia. Notandum autem ꝙ hanc beatitudinem cũ
intentione quadam propoſuit. Jdeo non dixit qui
triſtantur. ſed qui lugent. in quo etiam perfectiſſime
ſapientie magiſterium dedit Si enim qui filios vel
alios defunctos lugent. ſecundum illud tempus non
deſiderant pecuniam nec gloriam nec conuicijs cru
ciuntur neqꝫ aliqua alia paſſione capiuntur.
Multomagis hec ſeruare debent qui lugent ſua pec
cata.

¶ **Beati qui esuriunt et sitiunt iusticiam quoniā ipsi saturabūtur.**

¶ Ambro. sup lucam. Postq̄ delicta defleui esurire incipio. Et siti re iusticiam. egēs eniȝ cum in graui morbo ē non esurit. vnde sequit̄ Beati qui esuriunt ⁊ sitiūt iusticiam. ¶ Jero. Nō nobis sufficit velle iusticiā nisi iusticie paciamur famē. vt sub hoc exēplo nūq̄ nos satis iustos. sȝ semp esurire iusticie opa itelligamus. ¶ Cris. sup math. Quoniā oīne bonum quod non ex amore ipsius boni faciunt homines. ¶ Ingratum est ante deum Esurit aūt iusticiā qui secunduȝ iusticiam dei desiderat cōuersari. Sitit aūt iusticiā qui scienciam eius acquirere cupit. ¶ Cris. i omel. Justiciā aū dicit vel vlem virtutē l pticularē auaricie cōtrariā. Quia em̄ de misericordia dicturus erat p̄monstrat qualiter misereri oporteat. quia non ex rapina neq̄ ex auaricia. vnde etiā qḋ ē auaricie proprium scilicet esurire ⁊ sitire iusticie attribuit.

¶ Hilarius Sicientibus aūt ⁊ esuriētibꝰ iusticiā beatitudinē tribuit significans extensam i dei doctrinā sanctoꝝ auiditatem pfecta i celo sacietate repleri Et hoc ē qḋ dicit̄ Quoniā ipsi saturabūt̄. ¶ Cris. sup math. scilicet largitate remunerātis dei quoniā maiora erunt p̄mia dei q̄ȝ sanctoꝝ desideria ¶ Aug. Vel illo cibo saturabuntur in pñti de quo dñs dicit. Meus cibus est vt faciam voluntatem patris mei. qḋ est iusticia ⁊ illa aqua de qua quisq̄ biberit fiet ei fons aque salientis in vitam eternā ¶ Cris. i omel. Vel i hoc terrenum premiū determinat. quia ei estimatur auaricia abundantes facere. Ipe contrariū dicit q̄ꝑ iusticia hoc opatur. Qui em̄ iusticiā cupit omnia cum stabilitate habet.

¶ **Beati misericordes quoniā ipsi misericordiam consequentur.**

¶ Glo. Justitia ⁊ misericordia ita coniūcte sūt vt alteā ab altera debeat tempari Justicia em̄ sine misericordia crudelitas est. misericordia sie iusticia dissolucō. vñ pꝰ iusticiā misericordia subdit dicens. Beati misericordes ¶ Remi. Misericors dr̄ quasi miseꝝ habens cor. quia alteriꝰ miseriaȝ quasi suā reputat. ⁊ de malo alterius quasi de suo dolet. ¶ Jero. Misericordia hic non solum in elemosinis intelligit̄. sȝ in omni pccato fratris. si alter alterius onera portemus ¶ Aug. Beatos aūt dicit esse qui subueniūt miseris quoniā eis ita rependit̄. vt de miseria liberentur. vnde sequit̄. Quoniā ipsi misericordiam consequent̄. ¶ Hilarius Intantum em̄ deus beniuolencie nr̄e in omnes delectat̄ affectu vt suam misericordiaȝ sit solis misericordibꝰ prestaturus. ¶ Cris. i omel. Videtur aūt esse equalis retributio sed ē multo maior. Nō em̄ est equalis hūmana misericordia ⁊ diuina. ¶ Glo. Merito ergo misericordibus misericordia impendit̄ vt plus accipiāt q̄ȝ meruissent. Et sicut plus recipit qui vltra saturitatem habet q̄ȝ ille qui habet tm̄ ad saturitatem sic maior ē gloria misericordie q̄ȝ precedencium.

¶ **Beati mundo corde qm̄ ipsi deū videbunt.**

¶ Ambro. Qui misericordiam defert. misericordiā amittit nisi mūdo corde misereat̄. Nā si iactācā q̄rit nullꝰ ē fructꝰ. vñ seq̄t̄ Beati mūdo cordē ¶ Glo. Cōuenient̄er aūt sexto loco ponit̄ cordis mūdicia quia sexto die homo cōditus est ad ymaginē dei que quidem obtenebrata erat in homie p culpaȝ sed i mundis corde reformat̄ p grām Merito autēȝ post p̄dicta sequit̄. quia nisi illa precedant mundum cor in homie non creatur. ¶ Cris. in omel. Mundos autem hic ait uel eos qui vniuersalem virtutē possident ⁊ nullius sibi malicie conscij sunt Vel eos qui in tempancia consistūt. que maxime necessaria est ad videndum deum. sm illud Pauli. Pacem sequimini cuȝ omnibꝰ ⁊ sanctimoniā. sine qua nemo videbit deum. Quia em̄ multi miserent̄ quidem sed impudica agunt. monstrās q̄ꝑ non sufficit primū. s. misereri. hoc de mundicia apposuit ¶ Jero. Mundus aūt deus a mūdo corde conspicit̄. Templum em̄ dei non potest esse pollutum. Et hoc ē qḋ dicit̄ qm̄ ipsi deum videbunt ¶ Cris. sup math. Qui em̄ omnem iusticiam facit ⁊ cogitat. mente sua deum videt. qm̄ iusticia figura est dei deus enim iusticia ē. Secūdū ergo q̄ꝑ aliquis eripuerit se a malis ⁊ fecerit bona. secundum hoc deum videt aut paꝝ aut amplius aut interdum aut semp scdm possibilitatem humanam. In seculo aūt illo mūdo corde deum videbunt facie ad faciem. non i specie ⁊ enigmate sicut hic ¶ Aug. in sermo. dñi i monte. Stulti aūt sunt qui deum videre istis exterioribus oculis querūt cum corde videatur sicut alibi scriptum est in simplicitate cordis querite illum. hoc em̄ est simplex cor qḋ mundū cor. ¶ Aug. xxii. de ciui. Si aūt tantum poterunt i corpore spirituali oculi etiam ipsi spirituales quātum pñt isti quales nunc habemus. procuidubio p eos deꝰ videri non poterit. ¶ Aug. in primo de trinitate ¶ Hec autem visio merces est fidei. cui mercedi per fidem corda mundant̄. sicut scriptū ē. mundans fide corda eorum. hoc aūt probat̄ illa maxime sentētia Beati mūdo cord qm̄ ipi deū videbūt ¶ Aug. sup ge. ad lraȝ Nemo aūt videns deū viuit vita ista q̄ mortalr viuit̄ in istis sensibus corpis. Sed nisi ab hac vita quisq̄ funditus moriat̄. siue omnino exiens de corpore. siue ita alienatus a carnalibus sensibilibus ut merito nesciat. sicut ait apostolus. Utrum in corpe an extra corpus sit. non in illam subuehitur visionem. ¶ Glo. maiorem aūt remunerationem isti habent q̄ȝ primi. sicut qui in curia regis nō solū prandet. sed etiā faciē regis videt.

¶ **Beati pacifici quoniā filij dei vocabūt̄.**

¶ Ambro. sup lucam Cum interiora tua vacua feceris ab omni labe peccati. ne dissensiōs contenciōes q̄ꝫ ex affectu tuo prodeant a te pacem incipe. vt sic pacem aliis feras vnde sequitur. Beati pacifici ¶ Aug. xix. de ci. Est autem pax tranquillitas ordinis Ordo autem ē parium dispariūq̄ sua loca tribuēs dispositio. sicut aūt nemo ē qui gaudere nolit. ita nemo est qui pacē habere nolit. quādoquidem ipsi qui bella volūt nihil aliud q̄ȝ ad gloriosam pacem cupiunt bellando puenirē ¶ Jero. Pacifici aūt dicunt̄ beati qui primū i corde

ſuo deinde ⁊ inter fratres diſſidentes faciunt pacē Quid enī prodeſt alios ꝑ te pacari· cum in tua anima ſint bella viciorū· ¶ Aug· in ſer· do· in monte· Pacifici aūt ī ſemetipſis ſunt· qui omnes animi ſui mot⁹ cōponentes ⁊ ſubijcientes rationi carnaleſq; concupiſcentias habentes edomitas ſiunt regnū dei· in q̄ ita ordinata ſūt oīa· vt qđ ē ī hoīe precipuū ⁊ excellēs imperet ceteris reluctantib⁹ que ſunt nob̄ beſtijſq; cōmunia· atq; idipſū qđ excellit ī hoīe id ē mēs ⁊ rō ſubijciatur potiori· qđ ē ipſa veritas filius dei· neq; enī imperare inferiorib⁹ poteſt· niſi ſuperiori ſubijciat̄· Et hec eſt pax que dat̄ in terra hoīb⁹ bone voluntatis ¶ Aug· in li° retractationū· Non tamē cuiq̄; ꝓuenire poteſt ī hac vita vt lex repugnās legi mentis omnino non ſit ī mēbris· Sed hoc nunc pacifici agunt domādo concupiſcentias carnis· ut ad pacē pleniſſimā q̄nq; veniat̄ ¶ Criſ· ſup matheum Pacifici aūt ad alios ſunt· nō ſolū qui inimicos ī pace reconciliant· ſꝫ etiā illi qui immemores maloꝝ diligunt pacē Pax enī illa beata ē que ī corde poſita ē· nō enī verbis· Qui autem pacem diligunt· filij ſunt pacis·

¶ Hylarius Pacificoꝝ aūt beatitudo adoptionis ē merces· Et ideo dr̄· Quoniam filij dei vocabuntur Parens enī oīm deus vnus ē neq; aliter tranſire in nūcupationem familie eius licebit niſi fraterne unitatem caritatis pace viuam⁹ ¶ Criſ· in omelia· Vel quia pacifici dicuntur qui nec litigant nec odiunt ad inuicē· ſed ⁊ cōgregant litigantes recte filij dei vocant̄· quia vnigeniti hoc ē opus cōgregare diſperſa ⁊ pacificare contra ſe preliantia· ¶ Aug· Vel quia in pace perfectio ē vbi nihil repugnat· pacifici filij dei dicunt̄· quoniam nihil reſiſtit deo· Et vtiq; filij dei ſimilitudinem patris debent habere ¶ Glo· Maximā ergo dignitatem habent pacifici· Sicut qui filius regis dicit̄ in domo regia ſummus eſt· Septio autem loco beatitudo hec ponit̄· quia in ſabbato vere requia dabit̄ vera pax· ſex etatibus tranſactis·

¶ Beati qui perſecutionem patiunt̄ ꝓpter iuſtitiam quoniā ipſorū eſt regnum celorum

¶ Criſ· ī omelia· Poſita pacificorum beatitudine ne aliquis extimaret ꝙ ſemꝑ pacem ſibi querere ſit bonum ſubdit· Beati qui ꝑſecutionem patiunt̄ ꝓp̄ iuſtitiam· hoc ē ꝓpter virtutem ꝓpter defenſionem alioꝝ· ꝓpter pietatem· Iuſticiā enī conſueuit pro omni virtute anime ponere· ¶ Aug· in ſer· do· in monte· Pace enī interiſecus conſtituta ac firmata quaſcūq; ꝑſecutiones ille qui foras miſſus eſt foriſecus concitauerit· auget gloriam que ſecundum deū ē· ¶ Iero⁹· Signanter autem addidit ꝓpter iuſticiam· Multi enī ꝓpter ſua peccata ꝑſecutionem patiunt̄ ⁊ non ſunt iuſti· Simulq; conſidera ꝙ octaua vere circumciſionis beatitudo martirio terminetur ¶ Criſ· ſup matheū· Nō autem dixit· Beati qui a gentilibus ꝑſecutionem patiunt̄· ne putes illum ſolum beatum qui ꝑſecutionē patit̄ ꝓpter ydola nō colenda· Ideo ⁊ q̄ ab hereticis ꝑſecutionem patitur ꝓpter veritatem non relinquēdā beat⁹ eſt· quia ꝓpter iuſticiā patit̄· Sed ⁊ ſiquis ex potentibus qui xp̄iani videntur· forſitan ꝓpter ſua peccata correctus a te fugit te ꝑſecutus· beatus eſt cum Iohe baptiſta· Si enī verum ē ꝙ ꝓphete martires ſunt qui a ſuis occiſi ſunt· ſine dubio qui ꝓpter cauſam dei aliquid patitur· etſi a ſuis patitur· mercedem martirij habet Et ideo nō poſuit ſcriptura ꝑſonas perſequentiū· ſed ſolam cauſam ꝑſecutionis· vt nō aſpicias· q̄s te ꝑſeq̄t̄ ſꝫ ꝓpt̄ qđ· ¶ Hylari· Sic ergo ad poſtremū eos ī beatitudine numerat· quib⁹ omnia pro xp̄o pati qui iuſticia eſt pronus affectus eſt· hijs igit̄ ⁊ regnum ſeruat̄· quia ī contemptu ſeculi ſunt pauperes ſpiritu· Vnde dicit· Quoniā ipſoꝝ ē regnū celorū ¶ Aug· Vt octaua beatitudo tāq̄ ad caput redit· quia cōſumatū ꝑfectumq; oſtendit· ⁊ probat Itaq; in prima ⁊ in octaua nominatū ē regnū celoꝝ Septem enī ſunt que ꝑficiunt nam octaua clarificat· ⁊ ꝑfectum demonſtrat· vt per hos gradus ꝑficiant̄ ⁊ ceteri· tanquā accipiatur rurſus exordiū

¶ Ambroſi⁹ ſuper lucam Vel aliter primū regnū celorū ſanctis propoſitum ē ī abſolutione corporis· ſecundum poſt reſurrectionem eſſe cum xp̄o· Poſt reſurrectionem tuam terram incipies poſſidere abſolutus a morte· ⁊ in ipſa poſſeſſione conſolationem reperies· Conſolationem ſequit̄ delectatio· delectationē diuina miſeratio Qui autem miſeretur dominus et vocat ⁊ ſic vocatus videt vocantem Qui aūt deū vident· in iura diuine generationis aſſumit̄· ⁊ tunc demū quaſi dei filius celeſtis regni diuitijs delectatur Ille igitur incipit Hic repletur ¶ Criſ· in omelia· Ne autem mireris ſi ſecundum vnamquāq; beatitudinē regnum non audis· quia cū dicit· conſolabuntur miſericordiam conſequentur ⁊ cetera huiuſmodi· Per hec vniuerſa nihil aliud q̄ꝫ regnum celorum occulte inſinuat· vt nihil ſenſibile expectes neq; enim beat⁹ eſt qui ī hijs coronatur· que cum preſenti vita diſſoluunt ¶ Aug⁹· Diligenter autem attendendus eſt numerus harum ſententiarum Hijs enim ſeptem gradibus cōgruit operatio ſpiritusſancti ſeptiformis quā Iſaias deſcribit Sed ille a ſummo hic ab imo quia ibi docetur filius dei ad ima deſcenſurus· hic homo de imis ad ſimilitudinem dei aſcenſurus· In hijs prim⁹ eſt timor qui congruit hominibus humilibus de quibus dicit Beati pauperes ſpiritu id eſt non alta ſapientes· ſed timentes· Secunda eſt pietas que conuenit mitibus· Qui enim pie querit· honorat non reprehendit non reſiſtit quod eſt mitem fieri· Tercia eſt ſciencia que conuenit lugentibus qui didicerunt q̄bus malis nūc vincti ſunt que quaſi bona petierunt Quarta que eſt fortitudo congruit eſurientibus ⁊ ſitientibus quia deſiderantes gaudium de veris bonis laborant· a terrenis cupientes auerti Quinta cōſilium conuenit miſericordibus quia vnicum remedium eſt de tantis malis erui· dimittere alijs ⁊ dare Sexta eſt intellectus ⁊ conuenit mundis corde qui purgato oculo poſſūt videre quod oculus nō vidit Septima eſt ſapientia que conuenit pacificis ī qbus nullus motus eſt rebellis ſed obtemperant ſpiritui

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Vnum aūt p̄miū qd̄ est regnum celoꝝ varie nōmia
tum est In primo sicut oportebat positum ē regnū
celorum· qd̄ ē pfecte sapientie inicium· Acsi diceret·
inicium sapiencie timor dn̄i· Mitibꝰ hereditas tanq̄
testamentum p̄ris cum pietate querentibꝰ· lugētibꝰ
consolacio tanq̄ scientibꝰ quid amiserunt ⁊ i quibꝰ
mersi sunt· Esurientibꝰ saturitas tanq̄ refectio labo
rātibus ad salutē· Misericordibꝰ misericordia tanq̄
optimo consilio vtentibꝰ· vt hoc eis exhibeat qd̄ ex-
hibent· Mundis corde facultas videndi deum tanq̄
purum oculum ad intelligenda eterna gerentibus·
Pacificis dei similitudinē· Et ista quidem i hac vita
possunt compleri· sicut completa esse in ap̄lis credi
mus· nā qd̄ post hanc vitam promittitur nullis ver
bis exponi potest·

6 ¶ Beati estis cū male
dixerint vobis hoīēs
⁊ psecuti vos fuerint
et dixerint omne malū
adūsus vos mēciētes
ppter me Gaudete et
exultate qm̄ merces
vestra copiosa ē in ce
lis Sic eīn psecuti sūt
Prophetas qui fuerūt
ante vos

¶ Rabanꝰ supiores
sentencias generalit
digerebat· iam incipit
loqui presentes compel
lans predicens eis per
secutiones quas p no-
mine eius passuri erāt
dicens· Beati estis cū
maledixerit vobis ho
mines· ⁊ psecuti vos
fuerint· ⁊ dixerint oē
malum aduersus vos
¶ Aug· Querī autem
potest quid intersit qꝛ
ait· Cum vobis male
dicent· ⁊ dicent omne malū cum maledicere hoc sit
malum dicere· Sed aliter ē maledictum iactatum cū
contumelia coram illo qui maledicit· Aliter cum absen
tis fama leditur· psequi autem ē vim inferre vel insidijs
appetere· ¶ Crisostomus sup matheum Si autem verū ē
qm̄ qui calicē aque porrexerit mercede eius nō peribit
Consequenter qui vel vnius leuissimi verbi iniuriam
fuerit passus vacuus non erit a mercede· vt autem
blasphematus sit beatus· duo conuenire debent· vt ⁊
mendaciter blasphemet· ⁊ ppter deum· alioqn̄ si vnū
defuerit non ē beatitudinis merces· Et ido dicit mē
ciētes ppt̄ me ¶ Aug· Quod ppt̄ illos additū puto
qui volunt de psecutionibꝰ ⁊ de fama sue turpitudis
gloriari· ⁊ ideo dicere ad se ptinere xp̄m qꝛ multa
de illis dicunt mala· cum ⁊ vera dicant quādo ⁊ de
errore illoꝝ dicunt Etsi aliquādo falsa iactant· nō tñ
ppter xp̄m ista patiunt· ¶ Greg· sup ezechielem·
Quid aūt poterit obesse si homines vobis derogēt
⁊ sola vos cōsciencia defendat Sed tamē linguas
detrahencium sicut nostro studio non debemus exci
tare ne ipsi pereant· ita p suam maliciam excitatas de
bemus equanimiter tolerare· vt nobis meritum cre
scat· vnde ⁊ hic dicit Gaudete ⁊ exultate qm̄ mer-
ces vr̄a copiosa ē in celis · ¶ Glo· Gaudete mente
quidem ⁊ exultate corpe· qꝛ merces vr̄a non tantū
magna ē sic alioꝝ sꝫ ⁊ copiosa ē icelis ¶ Aug· nō hic
celos puto dici supiores ptes huius visibilis mūdi·
non eīn merces vr̄a i rebus visibilibus collocanda
est· sed i celis dictum puto i spiritalibus firmamētis
vbi habitat sempiterna iusticia Sentiunt ergo iam
istā mercedē qui gaudent spiritalibus bonis Sed ex
omni pte pficietur cum mortale hoc induerit imor
talitatem· ¶ Iero· gaudere igitur ⁊ exultare debe
mꝰ vt merces nobis i celestibꝰ preparetur· hoc qui va
nam sectat gloriā· implere non potest ¶ Cris· super
matheū Quia quātum aliquis letat de laude hoīm
tantum de vituperatione tristat· Qui vero gl'iam con
cupiscis i celo· obprobria nō times i terris ¶ Greg·
sup ezechielem Aliqn̄ tamen detractatores debemꝰ
compescere· ne dum de nobis mala dissemināt eorū
qui audire nos ad bona poterant corda innocentum
corrūpant· ¶ Glosa Non solum autem premio sed
etiam exemplo eos ad pacientiā prouocat cum sub
dit· Sic eīn psecuti sunt pphetas qui fuerūt añ vos
¶ Remigiꝰ Magnā eīn cōsolationē accipit homo
in tribulatione positus· dum recordatur passiones
aliorum a quibus exemplum paciencie accipit· acsi
diceret· mementote quia illius vos estis ap̄lis cuiꝰ
⁊ illi fuerūt pphete ¶ Cris· i omel· Simul etiā ⁊ insi
nuat coequalitatem sui honoris ad patrem· acsi dicat
sicut illi ppter patrem ita ⁊ vos ppter me patiemini
Cum etiam dicit prophetas qui fuerunt ante vos
monstrat ⁊ ipsos pphetas iam factos ¶ Aug· Perse
cutionē aūt hic generaliter posuit ⁊ in maledictis ⁊
in laceratione fame·

¶ Vos estis sal terre
quod si euanuerit in
quo salietur ad nihilū
valet vltra nisi ut mit
tat foras ⁊ conculcet
ab hominibus·

¶ Cris· i omel·
Quia excelsa pcepta
discipulis dederat vt
non dicerent qualiter
poterimus ea seruare
eos laude mitigat di
cēs Vos estis sal t're
in quo monstrat qꝛ ne
cessario hec iniungit·
non eīn pro vr̄a vita
aut pro vna gente· sꝫ pro vniuerso mūdo vos mitto
etsi alios mordentes mala audiatis gaudete· hoc eīn
ē opus salis· mollia mordicare· Quare alioꝝ male
dictio nihil vobis nocet sed est testis vestre virtutis
¶ Hila· Est autē hic pprietas querenda dictorum
quā apostoloꝝ officium ⁊ ipsius salis natura mōstra
bit· hoc igitur i omnē vsum humāi generis effectū
incorruptionem corporibus quibus fuerit aspersū im
partit ⁊ ad omnē sensum conditi saporis aptissimum
est· Apostoli aūt sunt reꝝ celestium predicatores ⁊
eternitatis velut satores merito sal terre nūcupati·
quia p virtutem doctrine quasi salientes eternitati
corpa seruant· ¶ Remigiꝰ· Sal etiam p aquam ⁊
ardorem solis ⁊ p flatum venti i naturam alteram cō
mutat· sic ⁊ apostolici viri p aquam baptismi ⁊ ar
dorem dilectionis ⁊ flatum spūssancti in spiritalē re
generationem cōmutati sunt· Sapiēcia aūt celestis
p apostolos predicata exiccat humores carnaliū ope
rum· aufert fetorem ⁊ putredinem male cōuersatiōis
⁊ germē libidinose cogitationis Et illum de quo di
cit ppheta· vermis eoꝝ nō morit· ¶ Remigi· Sunt
ap̄li sal terre ·i· hoīm terrenoꝝ qui amando terram
terra vocant· ¶ Iero· Vel ap̄li sal terre appellant·
quia p illos vniuersum hoīm conditur genus·
¶ Cris· sup math· Doctor eīn cum fuerit omnibus

predictis virtutibus ornatus tunc ē quaſi optimum
ſal · ⁊ totus populus de illo cōdit̄ videndo eum ⁊ au
diendo · ¶ Remig · Et ſciendū quia nullū ſacrificiū
offerebat̄ deo i veteri teſtamento niſi prius cōdiret̄
ſale · q̄a nullus poteſt laudabile ſacrificiū deo offerre
abſq; ſapore celeſtis ſapientie · ¶ Gloſa · Uerū quia
conuerſioni homo ſubiacet · ideo apoſtolos ſal terre
nūcupatos monet in tradite ſibi poteſtatis virtute
ꝯſiſtere · cum ſubdit · Quod ſi ſal euanuerit · in quo
ſalietur ¶ Iero · id ē ſi doctor errauerit · q̄ alio doctore
emendabit̄ ¶ Aug · Si vos p quos condiendi ſūt
populi metu ꝑſecutionū temꝑaliū amiſeritis regna
celoꝝ · qui erunt hoīes p quos vobis error auferat̄
Alia lr̄a habet · Si ſal infatuatum fuerit · oſtendens
fatuos eē iudicandos qui temꝑaliū bonoꝝ vel copiā
ſectātes ut iopiā metuētes amittūt etna q̄ nec dari
poſſūt ab hoībꝫ nec auferri ¶ Gloſa · Si aūt doctores īfa
tuati nil ſaliant · ⁊ ipſi ſenſu accepti ſaporis amiſſo
viuificare non poſſunt corrupta reddunt̄ inutiles ·
Unde ſequit̄ Ad nihilū valet vltra · niſi vt mittat̄
foras ⁊ conculcet̄ ab hominibꝫ ¶ Iero · Exemplū de
agricultura ſcriptū ē · Sal eīn vt i ꝯdimentū ciboꝝ
⁊ ad ſiccandas carnes neceſſariū ē · ita alium vſum
non habet · Certe legimus in ſcripturis vrbes quaſ
dam ira victorum ſale ſeminatas vt germen nullum
ipſis orietur · ¶ Gloſa · Poſtq̄ ergo illi qui capita ſūt
alioꝝ defecerint · nulli vſui apti ſunt · niſi ad hoc ut
mittant̄ foras ab officio docendi ¶ Gloſa · Uel etiā
de eccleſie promptuarijs proiecti pedibꝫ incedentiū
conterant̄ ¶ Aug · Non aūt calcat̄ ab hominibꝫ qui
patit̄ ꝑſecutionē · ſed qui ꝑſecutionē timendo īfatuat̄
Calcari eīn nō pōt niſi inferior · Inferior aūt nō ē · qui
q̄uis corꝑe multa i t̄ra ſuſtineat · corde tn̄ i celo fix⁹ ē

¶ Vos eſtis lux mūdi
Non poteſt ciuitas ab
ſcōdi ſupra mōtem po/
ſita neq; accēdunt lu/
cernam et ponūt eum
ſub modio ſꝫ ſup can/
delabrū ut luceat om/
nibus qui in domo ſūt
Sic luceat lux veſtra
coram hominibꝫ ut vi
deant opa vr̄a bona et
glorificēt patrē vr̄m
qui in celis eſt ·

¶ Criſ · ſup matheum ·
Sicut doctores ꝓpter
bonam ꝯuerſationē ſūt
ſal quo populus condit̄
ita ꝓpter verbum do/
ctrine ſunt lux qua ig/
norantes illuminant̄ ·
Prius autem eſt bene
viuere q̄ bene docere ·
⁊ ideo poſtq̄ apoſtolos
dixerat ſal · conſequet̄
vocat eos lucem dicēs
Vos eſtis lux mundi ·
Uel quia ſal i eo ſtatu
tenet r̄ē · ne ad deteri⁹
mutet̄ lux autem ad
melius ꝑducit illuſtrā
do ꝓpter q̄d apl̄i dicti
ſunt prius ſal ꝓpter iudeos ⁊ propter populum xp̄i
anū a quibus deus cognoſcit̄ · quos ſeruāt in dei ſciē
tia lux aūt ꝓpter gentes quas ad ſcientie lumen p
ducunt ¶ Aug · Oportet aūt hic mundū nō celū ⁊ ter
ram · ſꝫ hoīes qui ſunt i mundo intelligi · vel qui dili
gunt mundū · quibus illuminādis apl̄i miſſi ſunt ·
¶ Hilarius · Natura eīn luminis ē vt lucē quocūq;
circūferat̄ emittat illatiq; edibꝫ tenebras interimat
luce illumināte Ait̄ mūdus extra ꝯgnitionē dei po
ſitus obſcure tenebrat̄ ignorātie tenebris cui per
apl̄os ſcientie lumen inuehit̄ ⁊ cognitio dei claret ·
Et de paruis eoꝝ corpuſculis quocūq; inceſſerint ·
lux tenebris miniſtrat̄ · ¶ Remi · Sicut aūt ſol dimgit
radios ſuos ita ⁊ dominus q̄ eſt ſol iuſtitie direxit
apl̄os ſuos ad effugādas humani generis tenebras
¶ Criſ · in omelia Intellige aūt q̄ magna eis ꝓmit
tit · vt qui i regione ꝓpria cogniti non erāt · ad fines
orbis terraꝝ eoꝝ veniret fama Nec ꝑſecutiōes q̄s
dixerat eos potuerūt occultare · ſꝫ ꝓpter hoc magis
ꝑclari reddunt̄ ¶ Iero · Hic aūt apoſtoli abſcondat̄
ob metum · ſꝫ tota libertate ſe ꝓdāt docet eos fiduciā
ꝑdicandi cum ꝯſequēter dicit · nō poteſt ciuitas ab
ſcondi ſupra montem poſita · ¶ Criſ · in omel Per
hoc etiā eos docet eſſe ſollicitos de ꝓpria uita quaſi
in oculis oīm poſitos · ſicut ciuitas que ē ſupra mon
tem poſita · vel lucerna ſupra candelabrū lucens ·
¶ Criſ · ſuper Matheum Hec aūt ciuitas eccleſia
ſanctoꝝ ē d̄ qua dr̄ Glorioſa ſunt dicta de te ciuitas
dei · Ciues eius ſūt oēs fideles de quibꝫ apl̄us · vos
eſtis ciues ſanctoꝝ · Hec ergo ciuitas poſita ē ſupra
mōtē xp̄m de q̄ Daniel · lapis abſciſſus ſiñ manibꝫ fa
ctus ē mons magnus ¶ Aug · vel poſita ē ſupra mō
tem id ē ſupra magnā iuſticiā · quā ſignificat mons i
quo diſputat dn̄s ¶ Criſ · ſup mathm · Non poteſt
ergo ciuitas abſcondi · poſita ſupra montem · etiam
ſi ipſa voluerit Mōs eīn q̄ eā portat · facit eā omnibꝫ
manifeſtā · ſic ⁊ apl̄i ⁊ ſacerdotes qui fundati ſunt i
xp̄o · nō poſſunt eſſe abſcōditi · etiā ſi voluerint · quia
xp̄s eos manifeſtat ¶ Hylarius · vel ciuitatem car
nem quā aſſumpſerat nūcupat · q̄a in eo p naturā
ſuſcepti corporis quedā humani generis ꝯgregatio cō
tinet̄ ⁊ nos p cōſortium carnis ſue ſumus habitato
ciuitatis · Abſcondi ergo nō poteſt · quia i altitudine
poſitus celſitudinis dei admiratione opeꝝ ſuoꝝ offer
tur omnibus contemplandus ¶ Criſ · ſup matheum
Quare aūt ſanctos ſuos xp̄s manifeſtet · ⁊ non ſinat
eos eſſe abſconditos · p alterā ꝯparationē oſtēdit · cum
ſubdit̄ neq; accēdūt lucernā · ⁊ ponūt eā ſub modio
ſꝫ ſupra candelabrū ¶ Criſ · i omel · vt p h̄ q̄ dixit i
pē ciuitas abſcondi demōſtrauit ſuā virtutem · In
hoc aūt q̄ ſubdit neq; accendūt lucernā · eos inducit
ad liberā ꝑdicationē acſi diceret · Ego q̄dē lucernā
accendi · veſtri aūt erit ſtudij eam manere ardentem
nō ſolū ꝓpter vos ſꝫ ꝓpter alios q̄ illuminabunt̄ · ſꝫ
⁊ ꝓpter glām dei ¶ Criſ · ſup math · Lucerna ē ver
bum diuinū de q̄ dictū ē lucerna pedibꝫ meis verbum
tuū Accēdentes lucernā ſūt pater ⁊ fili⁹ ⁊ ſpūſſan
ctus ¶ Aug · Quid aūt putam⁹ dictū eſſe · ⁊ ponūt
eā ſub modio · vt occultatio eīn lucerne accipienda
ſit tāq̄ ſi diceret · Nemo accēdit lucernā ⁊ occultat eā
an aliq̄d etiā modius ſignificat ut hoc ſit ponere lu
cernā ſub modio · ſuperiora facere corporis ꝯmoda q̄ꝫ ꝑ
dicationē veritatis · Sub modio g° lucernā pōit q̄ lu
cē doctrine bone ꝯmodis temꝑalibꝫ obſcurat ⁊ te
git Et bene modius dicitur res corporalis ſiue ꝓpter
retributionem menſure · quia ea quiſquis recipit
que geſſit in corpore · Siue quia temporalia bona q̄
corpore peraguntur circa dierum menſuram quam
ſignificat modius · inchoantur ⁊ tranſeunt · Eterna

Terrena vō ⁊ ſpiritualia nullo tali fine cohercētur. Sup candelabrū aūt lucernam ponit· qui corpus ſuū miſterio verbi ſubicit· vt ſupior ſit predicatio veritatis· Et inferior ſeruitus corporis· Per ipſam em̄ corporis ſeruitutem excellior lucet doctrina· dū p vocem ⁊ ceteros corporis motus bonis opibus inſinuatur diſcentibus. ¶ Criſ· ſup matheū· Vel modiū ſunt homies mundiales· q̄m ſicut modiū deſup quidē vacui ſunt· de ſubtus aūt pleni ſic oēs mundi amatores ī rebus ſpiritualibꝰ inſenſati ſunt. In terrenis aūt ſapientes. Et ideo quaſi modius verbum dei tenet abſconditū· qū propter aliquā cām terrēam· verbum dei nō eſt auſus palam proloqui· nec fidei veritatem· Candelabrū eſt eccleſia que baiulat verbum vite ⁊ oīs eccleſiaſticus vir. ¶ Hylarius· Vel ſynagogam dñs modio comparauit que ſuſceptos fructꝰ īctra ſe tm̄ receptās· certū modū diuiſe ac dimiſe obſeruancie continebat. ¶ Ambro· ſup lucam Et ideo nemo fidem ſuam intra menſuram legis includat· ſʒ ad eccliā conferat· in qua ſeptiformis ſpūs relucet grā ¶ Beda ī omel· Vel ipē xp̄s accendit lucernā qui teſtam humane nature flamma ſue diuinitatis impleuit· quā nec credentibus abſcondere nec modio ſupponere· hoc ē ſub mēſura legis includere· vel īcra vnius gentis terminos noluit cohibere· Candelabꝝ eccleſiā dicit· cui lucernā ſuppoſuit quia nr̄is ī frōtibus fidem ſue incarnationis affixit· ¶ Hylarius. Vel lucerna xp̄i ponit̄ ī candelabro· i· ī ligno p paſſionem ſuſpenſa· que lumen eternū ē in eccleſia habitantibus p̄bitura. Et ideo dicit· vt luceat omnibus qui ī domo ſunt ¶ Augꝰ· Siquis enim domū vult accipere eccleſiam· non eſt abſurdum· Vel domus eſt ipē mūdus· ppter id qd̄ ſupius ait· vos eſtis lux mundi· ¶ Hylarius· Tali ergo lumine monet fulgē apl̄os vt ex admiratiōe opis eoꝝ deo laus īpartiat̄. Unde ſequit̄· Sic luceat lux vr̄a corā hominibus· vt videant opa vr̄a bona ¶ Criſ· ſup math· i· ſic illuminate docentes vt non veſtra tm̄ audiant verba· ſed vt opa videāt vt quos illuminaueritis p verbū quaſi lux· condiatis p exemplum quaſi ſales. Per illos autem doctores qui docent ⁊ faciūt magnificat̄ deus· Nam diſciplina dn̄i ex moribus familie demōſtratur· Et ideo ſequitur Et glorificet patrē vr̄m qui in celis eſt· ¶ Aug· Si tantūmodo diceret· vt videant opa veſtra bona finem cōſtituiſſe videret̄ ī laudibus hoīm quas querunt ypocrite· Sed addidit· Et glorificent patrem vr̄m qui in celis eſt vt hoc ipm̄ q̄ homo p bona opa placet hominibus· nō ibi finem conſtituat· ſʒ referat ad laudem dei· ⁊ ppterea placeat hominibus vt ī illo glorificet̄ deus· ¶ Hylarius· Non q̄ ab hoībus oporteat glīam querere ſed vt diſſimulantibus nobis opus noſtrū hys inter q̄s viuimꝰ honore dei eluceat

Nolite putare quoniam veni ſoluere legē· aut pphetas. nō veni ſoluere· ſed adimplere Amen dico vobis donec tranſeat celū ⁊ terra iotha vnū aut vnus apex nō p̄teribit a lege donec omnia fiant. Qui ergo ſoluerit vnum de mandatis iſtis minimis ⁊ docuerit ſic homines· minimus vocabitur in regno celoꝝ. Qui aūt fecerit ⁊ docuerit. hic magnꝰ vocabitur in regno celorum

¶ Criſo. Poſtq̄ʒ hortatus ē audientes vt ſe prepararent ad omnia ſuſtinēda pro iuſticia ⁊ non abſcōderunt qd̄ acceptum erant· ſed ea beniuolēcia diſcerēt vt ceteros docerent incipit eos informare quid doceant tamq̄ʒ ſi quererēt. Quid ē hoc qd̄ non vis abſcondi· ⁊ p q̄ iubes oīa tolerari· nūq̄d aliq̄ dicturꝰ es extra ea que ī lege ſunt ſcripta Nō ingt. Nolite putare q̄m veni ſoluere legem aut prophetas ¶ Criſ· ſup math· Qd̄ ppter duas cauſas dicit Primum vt diſciplos ſuos hys verbis ad ſuū prouocaret exēplū· vt ſicut ipſe omnē legē adipleuit· ſic ⁊ illi ſtuderēt implere· Deīn q̄a futuꝝ erat vt calumniarēt eū iudei quaſi legem ſoluentem· priuſq̄ʒ incurrat calumniā· calumnie ſatiſfacit· ne autem putaret̄ ſic veniſſe· vt ſimpliciter legem p̄dicaret ſicut pphete fecerant. ¶ Remigꝰ. Duo dixit· Negat veniſſe ſe ſoluere ⁊ affirmat veniſſe ſe īplere. Et ideo addidit. Non em̄ veni legem ſoluere ſed implere· ¶ Aug· aūt ī hac ſentencia duplex eſt ſenſus Nam adimplere legem aut eſt addendo aliquid qd̄ minus habet aut faciendo qd̄ habet· ¶ Criſ· in omel· Impleuit igit̄ xp̄s pphetas complendo omnia que p eos de ipſo fuerāt dicta. legem aūt primo quidem nihil tranſgrediendo legalium· Secundo iuſtificando p fidem qd̄ lex p lr̄aꝫ facere non valebat ¶ Aug· contra fauſtum· Deniq̄ etiam quia ſub grā poſitis in hac mortali vita difficile erat implere· qd̄ in lege ſcriptum eſt· non concupiſces· Ille p carnis ſue ſacrificiū ſacerdos effectꝰ impetrat nobis indulgenciam etiam hinc adimplens legem· vt qd̄ p noſtrā infirmitatem minꝰ poſſumꝰ p illius pfectionē curet̄ cuius capitis mēbra effecti ſumus· Puto etiam ſic eſſe accipiendum qd̄ dicit̄. non veni legem ſoluere ſʒ adimplere hys videlicet additamētis· que vel ad expoſicionē ptinēt antiquaꝝ ſenteciaꝝ· vel ad conuerſationē ī eis Aperuit enim dn̄s etiam iniquū motū ad nocendum fratri ī homicidiꝫ genere deputari. Maluit etiā nos dn̄s non iurātes non recedere a vero q̄ʒ veꝝ iurantes appropinquare piurio· Sed cur o manichei legem non accipitis ⁊ pphas· cum xp̄s eos non ſe veniſſe ſoluere dixerit· ſed adimplere. Ad hec reſpondet Fauſtꝰ hereticus· Quis hoc teſtatur dixiſſe Ihm̄· Mathꝰ. Quomodo ergo Iohannes non id teſtat̄ qui fuit ī monte· Matheus hoc ſcripſit· qui poſtq̄ʒ Ih̄s deſcendit de monte ſecutus ē eum· Ad hoc Auguſtinus reſpondet. Si nemo de xp̄o vera dicit niſi qui eum vidit vel audiuit hodie de eo v̄a dicit nullus. Cur gꝰ de xp̄o ſi ex lī· ioh̄· poſſumus vera loqui de eo nos tanto tempe poſt nati· hinc em̄ non ſolum mathei ſʒ etiam luce ac marci euāgelium etiam imparēꝫ auctoritatem receptum eſt. Huc accedit· quia ⁊ ipſe dn̄s potuit narrare Matho qd̄ egerat anq̄ʒ eū vocaſſet Aperte aūt dicite nō volo credere euāgelio· nā qui

in euāgelio nō niſi q̄d vultis creditis·vobis potius
q̄z euāgelio creditis Jtem fauſtus probemus ⁊ ma
theum hoc non ſcripſiſſe·ſ; alium neſcio quē ſub no
mine eius Quid enī dicit·Cū tranſiſſet ihūs vidit
ſedentem hoīem ad theoloneum matheū noīe·Et q̄s
ergo ſcribens de ſeipſo dicat·vidit hominē ⁊ non vi
dit me Ad q̄d Auguſtinus ita Matheus de ſe tanq̄
de alio ſcripſit·ſicut ⁊ Johannes facit dicens·Con
uerſus Petrus vidit alium diſcipulum quē dilige
bat ihūs·manifeſtum ē enī hunc morē fuiſſe ſcripto
rum cū geſta narrarent· Jtem fauſtus Quid q̄ etiā
ex ipſo ſermone q̄d precepit·non putari q̄a venit le
gem ſoluere magis īntelligi dat·quia ſolueret·neq̄
enī nihil tale eo faciente iudei ſuſpicari hoc poſſent
Ad q̄d Auguſtinus hoc quidem valde infirmum eſt
Non enī negamus iudeis nō intelligentibus videri po
tuiſſe xp̄m deſtructorē eſſe legis ⁊ ꝓphetarū· Jtem
fauſtus Quid q̄ etiam lex ⁊ ꝓphete nec adimpletorē
gaudent cū ī Deutronomio dicat Hec p̄cepta que
mando tibi obſeruabis·nec addas quicq̄ eis·nec mi
nuas Ad q̄d Auguſtinus·nō intelligit Fauſtus quid
ſit legem implere·cum hoc de verbo͡rum adiectōne pu
tat accipiendū· Plenitudo·n·legis caritas ē quā dn̄s
dedit mittendo fidelibus ſpiritūſanctum Implet ergo
lex vel cū fiunt que ibi precepta ſunt·vel cum exhi
bentur que ꝓphetata ſunt· Jtem Fauſt⁹ Q̄d nouū
teſtamentum ihm̄ condidiſſe fatemur quid aliud a
deſtructione fatemur veteris teſtamenti Ad q̄d Au
guſtinus in veteri teſtamento figure erant futuro
rum·quas rebus p̄ xp̄m p̄ſentatis auferri oportebat·
vt eo ipſo lex ⁊ ꝓphete implerent in quibus ſcriptū
ē·datum deū nouū teſtamentū Jtem Fauſtus·Hoc
igit̄ ſi dicit xp̄s·aut aliud ſignificans dixit·aut q̄d
abſit·mentiens dixit·aut omnino nec dixit ſ; ihm̄ q̄
dem mentitū fuiſſe nullus dicat ac p̄ h̄ aut aliter di
ctum ē·aut omnino nec dictū ē· me quidem iā aduer
ſus capituli hui⁹ neceſſitudinē·Manichea fides red
dit hic tutum·que principio mihi non cūctis que ex
ſaluatoris noīe legunt̄ ſcripta paſſim credere ꝑſua
ſit·Eſſe e·n̄ multa ʒiʒania que in contagium boni ſe
minis ſcriptaris pene oībus nocti vagus quidā ſemi
nator īſparſit Ad q̄d Auguſtinus Manichꝰ docuit
impiā ꝑuerſitatē vt ex euāgelio q̄d hereſim tuam
non impedit hoc accipias quod autem impedit non
accipias· Nos autem docuit Apoſtolus piam pro
fuſionem vt quiſquis nobis annunciauerit·preter
id q̄d accepimus·anathema ſit·Dominus aūt expo
ſuit q̄d ſine ʒiʒania non aliqua falſa veris ſcripturis
īmiſſa·ſicut tu interp̄taris·ſ; hoīes filios maligni·
Jtem Fauſtus·Cū te iudeus interpellabat·cur legis
⁊ ꝓphetarū precepta nō ſerues·que xp̄s dixit nō ſe
veniſſe ſoluere ſed adimplere·cogeris aut vane ſu
perſtitioni ſuccumbere aut capitulū profiteri falſum
aut te xp̄i negare diſcipulū· Ad quod Auguſtinus
Nullas ex hoc capitulo catholici patiunt̄ anguſtias
quaſi leges ⁊ ꝓphā͡rum precepta non ſeruēt·quia cari
tatem dei ⁊ proximi hn̄t· ī quib⁹ p̄ceptis pendet lex
⁊ ꝓphete Et queecū q̄ ibi rebus geſtis vel ſacramē
torum celebrationibus vel locutionum modis figu
rate ꝓphetata ſunt in xp̄o ⁊ eccleſia impleri cogno

ſcunt· Vn̄ nec vane ſupſtitioni ſuccūbim⁹·nec iſtud
euāgelij capitulū falſum eſſe dicimus·nec xp̄i diſci
pulos nos negamus·Qui ergo dicit Si xp̄s leges
⁊ ꝓphetas non ſoluiſſet· illa ſacramenta legis ⁊ ꝓ
phetarū ī xp̄ianorū celebrationib⁹ ꝑmanerēt·poſſit
dicere·ſi xp̄s legē ⁊ ꝓphas nō ſoluiſſet adhuc pro
mitteret̄ naſciturus paſſurus reſurrecturus·cum
ideo magis hoc nō ſoluerit·ſ; adimpleuerit·q̄a iā nō
promittit̄ naſcitur⁹ paſſurus reſurrecturus· q̄ illa
ſacramenta q̄dāmodo ꝑſonabant· Sed annūciatur
q̄ natus ſit paſſus ſit·reſurrexit· q̄ hec ſacramēta
que a xp̄ianis agunt̄·iā ꝑſonāt·Patet ergo quāto
errore delirent·qui putant ſignis ſacramētiſq̄ mu
tatis etiam res ipſas eſſe diuerſas quas ritus pro
pheticus ꝓnūciauit ꝓmiſſas·⁊ euāgelic⁹ demōſtrat
repletas· Jtem Fauſtus Querendum ē ſi hoc xp̄s
dixit·cur dixerit·vtrū ne cōpalpādi iudeo͡rum furo
ris cā qui ſancta ſua ab eo conculcari videntes·nec au
diendū quidē cū exiſtimabāt· aut vt nos qui cre
debamus ex gentib⁹ īſtrueret legis ſubire iugū ſ;
at hec ei fuit cā dicēdi illa debet eſſe quā dixi vel
ip̄m mētit⁹ ē Sunt enī tria gn̄a legū·vnū hebreo
rum q̄d peccati ac mortis · Paulus appellat·aliud
gentiū q̄d naturale vocat dicēs·gētes naturaliter que
legis ſūt faciūt Tertiū ē veritatis·de q̄ dicit lex ſpūs
vite Jtē ꝓphete aliq̄ ſūt iudeo͡rum de q̄b⁹ notū ē·aliq̄ gē
tiū de q̄b⁹ Paul⁹ dic·dixit q̄dā ꝓpri⁹ eo͡rum ꝓpha·aliq̄
veritatis·de q̄b⁹ ihūs dicit Mitto ad vos ſapiētes ⁊ ꝓ
phetas·Et quidem ſi obſeruatiōes hebraicas adim
pletōis gr̄a ꝓtuliſſet dubiū n̄ erat quin de iudeo͡rum
lege ⁊ ꝓphis dixiſſet Vbi v̄o ſola recenſet antiqua
p̄cepta·i· n̄ occides n̄ mechaberis q̄ olim ꝓmulgata
fuerāt p̄ Enoch ⁊ Seth ⁊ ceťos iuſtos cui n̄ videt̄
h̄ eū dixiſſe de veritatis lege ⁊ ꝓphis· vbi v̄o iudeo͡rum
quedā iuſſa ē noiaſſe·penit⁹ eradicatur p̄poſita con
traria vt ē illud oculū p̄ oculo dentem p̄ dente Ad q̄d
Aug̃·manifeſtū ē quā legē ⁊ q̄s ꝓphas xp̄s non ve
nerit ſoluē ſ; iplē·ipſa enī ē lex que p̄ moyſen data
ē Nō at̄ ſicut fauſt⁹ opinat̄ quedā dn̄s adimpleuit
ab antiq̄s iuſtis iā dicta erāt añ legē moyſi·ſicut illud
occides Quedā v̄o ſoluit que ꝓpria videbant̄ legis
hebreo͡rum Nos enī dicim⁹ ⁊ hec p̄ tēpe bene fuiſſe inſti
tuta ⁊ nūc a xp̄o n̄ ſoluta ſ; adimpleta vt patebit p̄
ſingula· h̄ eū nō intelligebāt q̄ ī ea p̄ſiſtere maluerunt ut gentes cogerent iudaiʒare heretici·ſ·qui a
ʒarei dicunt̄ ¶ Grꝰ·ſup mat·Qm̄ v̄o oīa que ab in
icio mūdi vſq; ad finē erāt futura·miſtice erāt ꝑfi
gurata ī lege·ne videat̄ aliq̄d eo͡rum que fiūt deus nō an
te cognouiſſe· ꝓpterea dicit nō pē fieri vt tranſeat ce
lum ⁊ terra donec oīa que ī lege ꝓphetata ſunt reb⁹
ipſis fuerint adimpleta Et h̄ ē q̄d dicit Amen quippe
dico vob̄ donec trāſeat iotha vnū aut vnus apex n̄
p̄teribit a lege donec oīa fiāt ¶ Remi·Amē hebreus
ſermo ē ⁊ latine d̄r vere fideliter ſiue fiat Duab⁹ at̄
de cāis h̄ ſmōe vtit̄ dn̄s ſiue ꝓpter duriciā illorum q̄
tardi erāt ad credendū ſiue ꝓpē credentes vt ꝑfectius
attēderet ea q̄ ſequūtur ¶ Rꝰ ꝑ hec aūt
ait donec tranſeat celū ⁊ terra·celū q̄dem ⁊ terrā ma
xima elementa non arbitramur eſſe abſoluenda·

¶ Remi. Permanebũt eñi eſſencialit̃ alias eternalit̃
tranſibunt ꝑ renouationem. ¶ Aug. Per hoc autẽ
ꝙ ait iotha ꝟnum aut vnus apex non tranſibit a
lege. nihil poteſt aliud itelligi niſi vehemẽs expꝛeſſio
ꝑfectionis quã ꝑ litteras ſingulas demonſtrata ẽ iter
quas literas iotha minoꝛ ẽ ceteris. quia vno ductu
fit. Apex aũt ẽ etiã ipſius aliqua i ſũmo pꝛecula. quibꝰ
verbis oſtendit in lege ad effectum etiã mima queqꝫ ꝑ
duci. ¶ Rabanus. Apice quoqꝫ grecum iotha ⁊ non
ioth hebreum poſuit. quia iotha i numero. x. ſigni
ficat. ⁊ decalogum legis enumerat. Cuiuſquidem
apex ⁊ pꝛfectio ẽ euãgelium. ¶ Criſ. ſup matheum.
Si aũt ingenuꝰ homo vel in vili mendacio inuentꝰ
fuerit erubeſcit. ⁊ vir ſapiens verbum qđ dixit non
relinquit in vacuũ. quomodo ṽba diuina ſine exitu
vacua poterant ꝑmanere. Vnde concludit. Qui ꝰ
vnum ſoluerit de mãdatis iſtis minimis ⁊ docuerit ſic
homies minimus vocabit̃ i regno celoꝝ. Puto autẽ
ꝙ ipſe dominꝰ manifeſte hoc oſtendit. que ſũt mima
mandata. monſtrans dicendo. Si quis ſoluerit vnũ
de mandatis iſtis minimis. i. que modo dicturus ſum.
¶ Criſ. i omelia. Non eñi pro veteribus legibus
hoc dixit. ſed pro hijs que ipſe erat precepturus.
Que quidem mima vocat. licet magna ſint. Sicut
eñi multociens de ſe humilia locutꝰ eſt. ita ⁊ de ſuis
preceptis humiliter loquit̃. vel aliter. ¶ Criſ. ſup
math. Mandata moyſi in actu facilia ſunt. non occi
des nõ adulterabens. Ipſa eñi criminis magnitudo
voluntatem faciendi repcutit. ⁊ ido i remuneratõe
modica ſunt. i pecato aũt magna. Mandata autem
xp̃i. i. non iraſcaris non concupiſcas i actu difficilia
ſunt. ⁊ ideo in remuneratione magna in pecato aũt
mima. Mima igitur dicit iſta xp̃i mandata nõ ira
ſcaris nõ concupiſcas. Ergo illi qui leuia pecata cõ
mittunt minimi ſunt in regno dei. i. qui iratus fuerit
⁊ grande pecatum non fecerit. a pena quidez ſecurꝰ
eſt. ſ. damnationis eterne. non tamẽ ẽ i gl̃ia. ſ. quam
conſequũtur illi qui etiam hec mima iplent ¶ Aug.
Vel econuerſo illa que p̃cepta ſunt in lege dicuntur
mima Que aũt xp̃s dicturus eſt ſũt maxima. Mã
data aũt mima ſignificãt ꝑ vnum iotha ⁊ vnũ api
cem Qui ergo ſoluerit ⁊ docuerit ſic. i. ſcdm ꝙ ſoluit
minimus vocabitur in regno celoꝝ. Et fortaſſe ideo
non erit. qa ibi niſi magni eſſe non poſſunt ¶ Glo.
Soluere aũt eſt non agere qđ recte quis intelligit.
vel non intelligere que deprauauit. aut minuere in
tegritatez ſupadditionis xp̃i. ¶ Criſ. i omelia Vel
cum audieris minimũ in regno celorum. nihil aliud ſu
ſpicare qꝫ ſupplicium ⁊ gehennam Regnum eñi cõ
ſueuit dicere. non ſolum regni vtilitatem. ſed tẽpꝰ
reſurrectionis ⁊ aduentum xp̃i terribilẽ Greg.
in omel. Vel ꝑ regnum celoꝝ preſens eccleſia intel
ligenda eſt. in qua doctoꝛ qui ſoluit mandatum. mi
nimus vocat̃. quia cuiꝰ vita deſpicit̃. reſtat vt eiꝰ
pꝛedicatio contemnat̃. ¶ Hylarius Vel mima dicit
dñi paſſionem ⁊ crucem que ſi quis tamqꝫ erubeſcẽ
da non confitebit̃. erit minimus. i. nouiſſimus ac pene
nullus. Cõfitenti vero magnã i celo vocationis glo
riam pollicetur vnde ſequit̃. Qui autẽ fecerit ⁊ do
cuerit hic magnus vocabit̃ in regno celoꝝ ¶ Ieo.

Suggillat in hoc phariſeos qui contemptis manda
tis dei ſtatuebant ꝓpꝛias traditiones. ꝙ non eis ꝓfit
doctrina i populo ſi puũ qđ i lege ẽ deſtruãt Poſſu
mus aũt ⁊ aliter itelligere ꝙ magiſtri erudicio etiã
ſi paruo pecato obnoxia ſit. deducat eum de gradu
maximo nec pꝛoſit docere iuſticiaz quã mima culpa
deſtruit beatitudo ꝙ pꝛfecta ſit. que ſermõe docueris
ope complere. ¶ Augꝰ. vel aliter qui ſoluerit illa
mima ſcꝫ precepta legis ⁊ ſic docuerit minꝰ voca
bitur Qui autẽ fecerit illa mima ⁊ ſic docuerit non
tam magnus habendus eſt. ſed tamen nõ tam minꝰ
qꝫ ille q̃ ſoluit. vt aũt ſit magnꝰ facere debet ⁊ docẽ
que xp̃s docet.

¶ Dico autem vobis
quia niſi abundauerit
iuſticia veſtra pluſqꝫ
ſcribarum ⁊ phariſeo
rum non intrabitis in
regnum celorum Au
diſtis quia dictum eſt
antiquis non occides.
Qui autem occiderit
reus erit iudicio Ego
autem dico vobis qa
omnis q̃ iraſcitur fra
tri ſuo. reus erit iudi
cio Qui autez dixerit
fratri ſuo racha. reus
erit cõſilio Qui autez
dixerit fatue reꝰ erit
gehenne ignis.

¶ Hylarius. Pulcer
rimo ingreſſu opus le
gis cepit excedere ad
itum in celum apoſto
lis niſi iuſticiam phari
ſeoꝝ anteiſſent. denũ
ciaus non futuꝝ. Et
hoc eſt qđ dicit. Dico
eñi vob. ¶ Criſ ſup
matheum. Iuſticiam
autem hic dicit vniuẽ
rſalem virtutem. In
tende aũt gracie addi
tamẽtum. Diſcipulos
eñi ſuos adhuc videns
magiſtris qui i veteri
teſtamẽto erãt vult eẽ
melioꝛes. Scribas aũt
ac phiſeos non dixit in
iquos quia nõ dixiſſꝫ
eos habere iuſticiam.
vide etiam quõ hic ve
tus teſtamẽtum cõfir
mat cõparatõe faciẽs eiꝰ
ad nouũ. Plus eñi ⁊
ximus eiuſdem generis eſt. Scribaꝝ aũt ⁊ phariſe
orum iuſticie ſunt mandata moyſi ſup impletionem
autem illorum mandatoꝝ ſunt mandata xp̃i Hoc ẽ
ergo qđ dicit Niſi ꝗs ſup̃ legis mãdata ⁊ hec mea
precepta que aput illos mima exiſtimabant̃ imple
uerit. non intrat i regnum celoꝝ. qm̃ illa de pena libe
rant. que ſcilicet tranſgreſſoꝛibus legis debentur.
Iſta aũt i regnũ celoꝝ iducũt. hec aũt ⁊ de pena libe
rãt. ⁊ in regnum inducunt Cum aũt ſit idez ſoluere
mima mandata ⁊ non cuſtodire. quare ſupꝛa de ſol
uente dicit ꝙ minimus vocabitur in regno dei. Hic
aũt de non conſeruãte non introibit in regnum celo
rum. Sed vide quia minimũ eſſe in regno idem eſt ⁊
non intrare in regnum. Eſſe aũt aliquẽ i regno nõ
ẽ regnare cum xp̃o. ſed eſſe tantum in populo xp̃i
tamqꝫ ſi dicat de ſoluente ꝙ inter xp̃ianos quidem erit
tamẽ minimus xp̃ianus Qui aũt intrat in regnum
fit pꝛinceps regni cum xp̃o. Conſequẽter ⁊ iſte qui
non intrat i regnum celoꝝ. gl̃iam quidem non habe
bebit cum xp̃o erit tamen in regno celorum. i. in nu
mero eorum ſup quos xp̃s celorum rex regnat.
Aug. x. de ciui. dei. vel aliter. Niſi abundauerit

iuſticia vr̄a pluſq̄ ſcribaꝝ ⁊ phariſeoꝝ ⁊ ſup vos
qui ſoluūt qđ docent · q̄a de hijs alibi dictū ē Dicunt
eñ ⁊ nō faciūt acſi dicat · niſi ita abundauerit iuſti
cia vr̄a vt vos nō ſoluatis · ſ; faciatis potius qđ do
cetis · nō intrabitis ī regnū celoꝝ Alio ergo modo ī
telligendū ē regnū celoꝝ · vbi ambo ſunt · ⁊ ille .ſ. q̄
ſoluit qđ docet · ⁊ ille q̄ facit ſed ille minimus ille ma
gnus · qđ quidē regnū celoꝝ ē eccleſia pn̄s Alio aūt
modo regnū celoꝝ dr̄ quo nō itrat niſi ille qui facit
⁊ hoc ē eccleſia qualis in futuro erit ¶ Aug · cōtra
fauſtū Hoc aūt nomē regnū celoꝝ qđ tam crebro
nominat dn̄s neſcio verū in libris veteris teſtamēti
quiſq̄ inueniat · ꝓprie eñ ptinet ad reuelationē noui
teſtamenti qđ ori eius etiā nominādum ſeruabatur
quē regem ad regendum ſeruos ſuos vet⁹ teſtamē
tum prefigurabat · Hic ergo finis quo p̄cepta refe
renda ſunt · occultus erat in veteri teſtamēto q̄uis
ſm eū et tūc ei⁹ viuerēt ſancti · q̄ futurā reuelationē
videbāt ¶ Glo · vt h̄ q̄ dic̄ · niſi abūdauerit ī ferēdū
ē ad itellectū phiſeoꝝ ⁊ ſcribaꝝ nō ad ꝯtinētiā vete
ris teſtamenti · ¶ Aug · ꝯtra fauſtum Pene eñ oīa
que monuit vel precepit dominus niſi adiungebat
ego aūt dico vobꝫ · inueniūt̄ ⁊ in illis veteribꝫ libris
Sed quia nō intelligebant homicidiū · niſi peremptio
nē corporis humāi · aperuit dn̄s omnē iniquū motū
ad nocendum fratri in homicidij genere deputari ·
Unde ſubdit Audiſtis quia dictū ē āntiq̄s · nō occides
¶ Criſ · ſup mathm̄ Volēs xp̄s oſtēdere q̄a ipſe ē
deus qui aliquādo locutus ē in lege · ⁊ qui nūc man
dat ī grā illud mādatū qđ poſuit ī lege · ante omnia
ſcilicet ꝓhibitiua que ſunt ꝯtra p̄ximū · ⁊ nunc poſit
ī principio mandatoꝝ ſuoꝝ · ¶ Aug · p̄mo de ciui · dei
Non aūt qđ audim⁹ nō occides · virgultum vellere
nefas dicimus ſ; manicheoꝝ errorem · Nec de irra
tionabilibus animalibꝫ dictū intelligimus quia iuſtiſ
ſima ordinatione creatoris vita ⁊ mors eoꝝ noſtris
vſibus ſubdit̄ · Unde reſtat q̄ de hoīe intelligamus ·
qđ dictum ē · non occides · nō alteꝝ · ergo nec te · neq̄
eñ qui ſe occidit · aliud q̄ hoīem occidit · Nequaq̄
aūt ꝯtra hoc preceptū fecerunt · q̄ autore deo bella
geſſerunt · ac ꝑſonā gerentes publice poteſtatis iu
ſtiſſime rationis impio ſceleratos morte punierunt
Et Abraham nonſolum nō ē culpatus crudelitatis
crimine · veꝝ etiā laudatus ē noīe pietatis q̄ voluit
filium obedienter occidere Hij ergo excipiunt̄ quos
deus occidi iubet · ſiue lege data ſiue ad ꝑſonā ꝓ tēpe
expreſſa iuſſione Non aūt ipſe occidit · qui miniſteriū
debet iubenti ſicut adminiculū gladius vtenti · Nec
Sampſon aliter excuſat̄ q̄ ſeipm̄ cum hoſtibꝫ ruina
domus oppreſſit · niſi q̄ latenter ſpūs hoc iuſſerat · q̄
ꝑ illum miracula faciebat ¶ Criſ · ī omelia Per hoc
autem q̄ dicit dictū ē antiq̄s · oſtēdit multum temp⁹
eſſe · ex q̄ mandatū hoc acceperunt · Hoc ergo dicit
vt ꝓuocet tardos auditores ad altiora precepta · ſicut
ſi magiſter pueꝝ pigritātē ad excellentiorē doctrinā
ꝓuocans dicat · Multū tempus ꝯſumpſiſti in ſillabi
cando · Et ideo ſubdit · Ego aūt dico vobis q̄m oīs
qui iraſcit̄ fratri ſuo · reus erit iudicio In quo con
ſidera legiſlatoris poteſtatem · nulluſ eñ antiquoꝝ

ita locut⁹ ē · ſed ſic hic dicit dn̄s · quia illi vt ſerui ea
que ſunt dn̄i · annūciabant Hic aūt vt filius ea que
ſunt p̄ris · que etiam ſua ſunt ⁊ illi ꝯſeruis predica
bant · Hic aūt ſuis ſeruis legem ponebat ¶ Aug⁹ ·
nono de ci · ui · dei Due quidem ſunt ſententie philoſo
phoꝝ de animi paſſionibꝫ · Stoicis eñ non placet
huiuſmodi paſſiones cadere in ſapientem Peripate
tici vero paſſiones ī ſapientem cadere dicūt · ſ; mode
ratas rationiq̄ ſubiectas · ſicut cū ita prebet̄ miſeri
cordia vt iuſticia ꝯſeruet̄ · In diſciplina aūt xp̄iana
non tam queritur verum p̄us animus iraſcatur
aut triſtetur ſed vnde · ¶ Criſoſtomus ſuper Ma
theum · Qui eñ ſine cā iraſcit̄ reus erit · q̄ vō cū
cā · nō erit reus · nā ſi ira nō fuerit nec doctrina pro
ficit nec iudicia ſtant · nec crimina compeſcunt̄ Igi
qui cū cā nō iraſcit̄ peccat · Patientia eñ irratio
bilis vicia ſeminat negligentiam nutrit · ⁊ nō ſolum
malos · ſed etiam bonos inuitat ad malū ¶ Jero · In
quibuſdā ergo codicibꝫ addit̄ ſine cā Ceteꝝ ī veris
definita ſententia eſt ⁊ ira penitus tollit̄ · Si eñ iu
bemur orare ꝑ ꝑſequētibꝫ · oīs ire occaſio tollit̄ · ra
dendum ē ergo ſine cā q̄a ira viri iuſticiā dei nō op
rat̄ ¶ Criſ · ſuper Mathēū · Sed cū iracundia que
cū cā eſt · non ē iracundia · ſ; iudiciū · iracundia eñi
ꝓprie intelligit̄ ꝯmotio paſſionis · Qui aūt cū cauſa
iraſcit̄ · ira illius nō ē ex paſſiōe · ideo iudicare dr̄ nō
iraſci · ¶ Aug · in li · de retract · Illud etiā dicim⁹ ī
tuēdum quid ſit iraſci fratri ſuo · q̄m nō fratri ira
ſcitur qui peccato fratris iraſcit̄ Qui ergo fratri
nō peccato iraſcit̄ ſine cauſa iraſcit̄ · ¶ Aug · xiiij · de
ciui · dei · Iraſci aūt fratri vt corrigat̄ · nullus ſane
mētis reprehendit · huiuſmodi eñ mot⁹ de amore boni
⁊ de ſancta caritate venientes vicia dicēda non ſunt
cum rectā rōem ſequant̄ · ¶ Criſ · ſup math · Puto
autem nō de iracūdia carnis loquit̄ xp̄s · ſ; de iracū
dia anime Caro eñ nō poteſt obedire vt nō ꝯturbet̄
Quādo ergo hō iraſcit̄ · ⁊ n̄ vult facere qđ ira ꝯ
pellit · caro eius irata ē · anim⁹ aūt ei⁹ non ē iratus
¶ Aug · Hic ergo ī hoc p̄mo eſt vnū id ē ira ſola
In ſecundo aūt ſūt duo .ſ. ira ⁊ vox que irā ſignat
Un̄ ſequit̄ Qui aūt dixerit fratri ſuo racha · reus
erit cōſilio Nonnulli de greco trahere voluerūt in
terpretationē h⁹ vocis putantes pānoſū dici racha
q̄m grece dicit̄ pānus rachos · Probilius autē ē
non eſſe vocem ſignificantem aliquid · ſed indignan
tis animi motum exprimentem · Has autem voces
grammatici interiectiones vocant · velut cum dicit̄
a dolente heu ¶ Criſ · in omelia · Vel racha eſt ver
bum contemptus ⁊ paruipenſionis · Sicut eñ nos
vel famulis vel minoribus iniungētes dicimus · vade
tu dic illi · ita ⁊ q̄ Syroꝝ vtunt̄ lingua racha dicūt
ꝓ tu Dn̄s enim ⁊ que paruiſſima ſunt euellit · ⁊ cū
honore nobis inuicem vti iubet ¶ Jero · Vel racha
hebreum verbum eſt · ⁊ dicitur inanis aut vacuus
quē nos ꝑpoſſumus vulgata iniuria abſq̄ cerebro
nūcupare · Signanter aūt addidit qui dixerit fri
ſuo Frater eñ noſter null⁹ ē niſi qui eūdē nobiſcū
habet patrem · ¶ Criſ · ſup matheum Indignū ē
dicere hominē vacuū qui habet in ſe ſpiritumſanctū

¶ Aug⁹. In tercio aūt ſignificant̄ tria ira ⁊ vox q̄
iram ſignificat. ⁊ in uoce uitupationis̄ expreſſio. vn̄
dicitur. Qui autē dixerit fatue reus erit gehenne
ignis ¶ Aug. Gradus itaq̄ ſunt in iſtis peccatis
primo vt quiſq̄ iraſcatur ⁊ motū retineat corde cō
ceptum Jam ſi extorſit vocem non ſignificantē ali
quid. ſed animi motum ipſa eruptione teſtantem pl⁹
eſt q̄ ſi ira ſurgens ſilencio premeret. Sed adhuc
plus eſt ſi etiam verbum proferat̄ quod iam certā
vitupationem deſignat ¶ Criſ. ſup matħm. Sicut
autem nemo ē vacuus qui habet ſpiritumſanctum.
ita nemo eſt fatu⁹ qui xp̄m cognoſcit Sed ſi racha
idem eſt quod vacuus quantum ad ſenſum verbi
vnum eſt dicere fatue ⁊ racha. ſed differunt quātū
ad dicentis ꝓpoſitum Racha enī verbum vulgare
erat apud iudeos q̄d non ex ira neq̄ odio ſed ex ali
quo motu vano dicebāt. magis fiducie cā q̄ iracun
die Sed iracundie cauſa nō dicit̄ quare peccatū eſt
quia cōtentionis cauſa dicit̄ nō edificationis. Si. n.
nec bonum verbum dicere debemus niſi pro edifica
tione quātomagis illud q̄d in ſe naturaliter malum ē
¶ Aug. Vide etiam nunc tres reatus iudicij cōcilij
⁊ gehenne ignis in quibus quoſdam gradus factos
admonet a leuioribus ad grauiora. nam in iudicio
adhuc defenſionis locus datur. Ad concilium autem
ptinere videtur ſentencie prolatio quādo inter ſe iu
dices conferūt quo ſupplicio damnari opteat. In ge
henna vero ignis certa eſt dampnatio ⁊ pena dānati
Vnde patet quātum interſit inter iuſticiam pħariſe
orum ⁊ xp̄i Ibi enī occidentem reum facit iudicio.
Hic autem ira facit reū iudicio. q̄d ē horum trium
leuiſſimū. ¶ Rabanus. Gehennam hic ſaluator in
ferni cruciatum nominat quā nomē tranſiſſe putāt
a valle Idolis conſecrata que eſt iuxta ieruſalē re
pleta olim cadaueribus quā ⁊ ioſiam cōtaminaſſe i
libro regum legimus. ¶ Criſ. i omel. Hic aūt ꝑmū
gehenne nomē poſuit. poſtquā de regno celorum
ſupra dixerat oſtendens ꝙ illud dare ē ex ſuo amorē
hec aūt ex noſtra deſidia Multis autem hoc graue
videtur. ſi pro ſolo verbo tantam patiemur penam
ꝓpter q̄d quidam dicunt hoc hyperbolice dictū eſſe.
Sed timeo ne verbis hic noſmetipſos decipientes
illic ope vltimū patiamur ſupplicium. Nō ergo eſti
mes hoc eſſe onerosum. plures enī penaꝝ ⁊ peccato
rum a verbis habent principium. etenī pua verba
multociens homicidiū pepererūt ⁊ ciuitates integras
euerterunt. Nec enī puū eſtimes. fratrem ſtultum
vocare. auferens ei prudenciam ⁊ intellectū quo ho
mines ſumus. ⁊ ab irrationalib⁹ diſtamus. ¶ Criſ.
ſup matħ. Vel reus erit conſilio. i. vt ſit vnus ex cō
ſilio eorum qui aduerſus xp̄m fuerint. ſicut apoſtoli
in ſuis canonibus interpretant̄ ¶ Hylarius Vel q̄
ſpiritusſancto plenum cōuitio vacuitatis inſinuat ſit
reus conſilio ſanctoꝝ cōtumeliā ſpūſſancti ſanctorū
iudicium animaduerſione luiturus ¶ Aug. Qui ſeqꝰ
autem dixerit. quo grauiori ſupplicio puniat̄ homi
ciū. ſi gehenna ignis punit̄ conuicium. cogit intel
ligi eſſe differenciam gehennaꝝ ¶ Criſ. i omel. Vt
iudiciū ⁊ conſilium ſunt pene in pñti. gehena autem
pena futura Ideo aūt ire iudiciū appoſuit vt oſīdat

ꝙ non eſt poſſibile homine totaliter eſſe ſine paſſio
nibus ſed refrenare eas poſſibile eſt. ⁊ ꝓpterea deter
minatam penam non appoſuit ne videret̄ totaliter
iram prohibere. Cōſilium aūt poſuit nunc ꝑ iudicō
iudeoꝝ. ne videatur ſemꝑ noua īducere ¶ Aug. In
iſtis aūt tribus ſentencijs ſubaudicio verboꝝ intu
enda eſt. habet enī prima ſentencia oīa verba neceſ
ſaria vt nihil ſubaudiat̄ Qui iraſcitur inquit fratri
ſine cā ſm̄ quoſdā In ſecunda vero cū ait Qui aūt
dixerit fratri ſuo racha. ſubaudit̄ ſine cauſa. nam ī
tercia vt ait. Qui autem dixerit fatue. duo ſubau
diunt̄. fratri ſuo ⁊ ſine cauſa. Et hoc vn̄ ē defendit̄
ꝙ apoſtolus Galathas vocat ſtultos quos etiā fra
tres nominat nō enī id facit ſine cauſa.

¶ Si ergo offers mu-
nus tuum ad altare ⁊
ibi recordatus fueris
quia frater tuus habꝫ
aliquid aduerſum te.
relinque ibi mun⁹ tuū
āte altare ⁊ vade pri⁹
reconciliari fratri tuo
⁊ tunc veniens offers
munus tuum.

¶ Aug. Si iraſci nō
eſt fas fratri aut dicē
racha aut fatue multo
minus ī animo tenere
aliquid vt in odium ī
dignatio conuertatur.
Et ideo ſubdit. Si g⁹
offers mun⁹ tuū ad al
tare ⁊ ibi recordatus
fueris quia frater tu⁹
habet aliquid aduerſū
te. Jero. Non dixit ſi
tu habes aliquid aduē
ſus fratrem tuū. ſed
ſi frater tu⁹ habet ali
quid aduerſum te vt durior tibi reconciliationis im
ponatur neceſſitas. ¶ Aug. Tunc enī ipſe habꝫ ad
uerſus nos ſi nos eum in aliquo leſim⁹. Nam nos
aduerſus illum habemus ſi ille nos leſerit. vbi nō ē
opus ꝑgere ad reconciliationē. Non enī veniā po
ſtulabis ab eo qui tibi fecit iniuriā. ſed tm̄ dimittas
ſicut tibi a domino dimitti cupis q̄d ipſe commiſeris
¶ Criſ. ſup matħ. Si aūt ille te leſerit ⁊ prius ro
gaueris magnā habebis mercedem ¶ Criſ. i omel.
Sed ſi aliquis ꝓpter amorē proximi ei reconciliari
non curat. ad hoc eum inducit. vt ſaltem eius opus
non remaneat impfectum ⁊ precipue in loco ſacro.
vnde ſubdit. Relinque ibi mun⁹ tuū ante altare ⁊
vade prius reconciliari fratri tuo ¶ Criſ. ſup mat.
Ecce a diſcordantibus accipe non vult ſacrificium.
Hinc ergo perpendite quātum ſit malum diſcordie
ꝓpter q̄d ⁊ illud abijcit̄ ꝑ q̄d culpa relaxat̄. vide aūt
miſericordiam dei quo hoim vtilitates amplius aſpi
cit q̄ ſuos honores. Plus enī diligit concordiam fi
delium q̄ munera. quādiu enī fideles homīes aliquā
diſſenſionem habuerint. mun⁹ eoꝝ non ſuſcipitur
oratio enī nō exaudit̄. Nō enī inter duos īimicos
poteſt eſſe fidelis amicus amborū. Ideo ⁊ deus non
vult eſſe amicus fidelium quādiu inter ſe fuerint ini
mici. Et nos ergo fidem deo non ſeruamus. ſi inimi
cos eius diligimus. ⁊ amicos eius odimus. Qualis
autem preceſſit offenſio. talis debet ſeq̄ reconciliatio
Si cogitatu offendiſti. cogitatu reconciliare. Si
verbis offendiſti. verbis reconciliare. Si opibus of
fendiſti. opibus reconciliare omē enī peccatum eō
ꝑmittitur eo modo de ipſa penitencia agit̄ ¶ Rab.

¶ Hylla. Reconciliata aūt humanā pace reuerti in
diuina iubet ī dei caritatem ꝯ carita hoim transiēdo
Et ideo sequit̄ Et tunc veniēs offers munus tuū
¶ Aug. Si aūt qḋ hic dr̄ accipiat̄ ad lrā; forsitan
aliqs credit ita fieri oportere si frater sit p̄ns. non
eīn diucius differri potest cum mun⁹ tuū relinq̄re
ante altare iubearis. Si vō de absente ⁊ qḋ fieri pt̄
etiā trās mare constituto aliquid tale veniat in men
tem. absurdum ē credere an̄ altare munus relinquē
dum. qḋ post terras ⁊ maria perer rata offeras deo
Et ideo p̄sus icro ad spūalia refugere cogimur.
vt qḋ dictū ē sine absurditate possit intelligi Altaē
itaq̄ spūaliter fidem accipe possumus. Mun⁹ eīn
qḋ offerim⁹ deo siue doctrina siue oratio. vel quicq̄d
aliud deo acceptū esse nō potest. nisi fide fulciat̄ Si
ergo fratrē in aliquo lesimus. pgendū ē ad reconci
liationē. non pedibꝫ corpis sꝫ motibꝫ animi vbi te hu
mili affectu p̄sternas fratri ī cōspectu eius. cui mu
nus es oblatur⁹. ita eīn etsi p̄ns sit. poterit eū nō si
mulato aīo lenire veniā postulādo. atq̄ ī veniēs. i. ī
tētiōē reuocās ad id qḋ agē cepas offeras mū⁹ tuū

Esto cōsenciens ad uersario tuo cito dum es in via cū eo ne forte tradat te aduersarius iudici et iudex tradat te ministro⁊ in carcerem mittaris. Amen dico tibi nō exeis inde donec reddas nouissimū quadrantē

¶ Hylarius. Quia nullū tēp⁹ vacuū affe
ctu placabilitatis dn̄s
pmittit. cito ī vite nr̄e
via recōciliari nos ad
uersario precepit. ne
in mortis tempus non
inita pace veniamus.
Et ideo dicit Esto con
senciēs aduersario tuo
cito dum es cū eo ī via
ne forte tradat te adū
sarius iudici ¶ Iero.
pro eo q̄ nos habem⁹
in latinis codicibus cō
sentiens. in grecis scriptū ē Eunoon qḋ interp̄tat̄
beniuolus aut benignus ¶ Aug. Sed videamus q̄s
sit aduersarius. cui iubemur esse beniuoli. aut enim
diabolus est. aut homo. aut caro. aut deus. aut p̄cep
tū eius. Sed diabolo non video q̄r iubeamur eē beni
uoli aut cōcordes aut ꝯsenciētes. Ubi eīn beniuolencia
ibi amicicia. nec quisq̄ dixerit amiciciā cū diabolo eē
faciēdā. neq̄ cōcordire cum illo expedit. cui semel re
nūciando bellum indiximus. neq̄ cōsentire illi debet
cui si nūq̄ consensissemus. nūq̄ in istas incidissem⁹
miserias. ¶ Iero. Quidā tamē dicūt a saluatore p̄
cipi vt simus beniuoli erga diabolum. ne faciam⁹ eū
penā sustinere p̄ nobis quē dicūt p̄ nobis esse tor
quēdū. si ei ꝯsenserimus vicia suggerēti. Quidā cau
cius disputant in baptismate singulos pactum inire
cū diabolo ei abrenūciando Si ergo seruauerimus
pactū bēiuoli ⁊ ꝯsentiētes sum⁹ adūsario ⁊ nequaq̄
in carcerē recludendi ¶ Aug. Nō aūt video quō ac
cipiam ab hoīe nos iudici tradi. vbi xp̄m iudicē itel
ligo. ante cuius tribunal oīs exhiberi oportet. quō
aūt iudici traditurus ē. q̄ ante iudicē pariter exhibet̄
⁊ etiā si occidendo q̄s nocuerit homī. nō erit iā tem
pus quo ꝯcordet cū eo ī via. i. ī hac vita. nec tamē
ideo nō sanabit̄ penitendo. Carni vō multo min⁹ vi
deo quōmodo ꝯsencientes esse iubeamur. magis eīn
peccatores ei ꝯsenciunt. Qui vō eā seruitutī subiga
unt. nō ei ꝯsenciūt sꝫ eā sibi ꝯsentire cogūt ¶ Iero.
Quō etiam caro mittenda erat ī carcerē si aīe nō con
senserit. cū ⁊ aīa ⁊ caro pariter recludēde sint. nec
quicq̄ possit caro facere. nisi qḋ animus imperauerit
aut spūssanctus habitans in nobis vel carnem vel
animam repugnātes iudici tradere cū ip̄e sit iudex
¶ Aug. Forsitan g° iubemur deo ꝯsentire a q̄ pec
cando recessim⁹. vt adūsari⁹ nr̄ dici possit. dū nob
r̄sistit. de⁹. n. nob r̄sistit. q̄s q̄s g° ī hac vita nō fuerit
r̄ꝯciliat⁹ deo p̄ mortē filij eius. tradet̄ ab illo iudici
id ē filio cui pat̄ iudiciū dedit. Quō aūt potest recte
dici homo esse ī via cū deo. nisi q̄a deus vbiq̄ est. vnde
si nō placet dici impios esse cū deo q̄ vbiq̄ presto est
sicut nō dicimus cecos esse cū luce q̄ eos circūfudit
Unum reliquū ē vt hic aduersariū p̄ceptum dei in
telligamus qḋ aduersat̄ peccare volentibꝫ ⁊ datum
ē nob ad hāc vitā vt sit nobiscū ī via. cui opꝫ nos
ꝯsentire cito. legēdo. pre audiēdo. deferendo ei culm
auctoritatis. vt qḋ aliqs intelligit. nō oderit. q̄ euī
q̄ aduersat̄ peccatis suis. sꝫ magis diligat p̄ correc
tionē. Qḋ vō obscurū ē. oret vt intelligat ¶ Ie
romm⁹. Sed ex p̄cedentibꝫ manifest⁹ ē sensus q̄ do
minus nos ad ꝯcordiā proximi cohortat̄ ipsā supe
dictū ē. vade recōciliari fratri tuo ¶ Cris. sup̄ma
ꝯfestinat eīn dn̄s ut ad amiciciā festinemus inimicoꝝ
nr̄oꝝ q̄diu viuim⁹ ī hac vita sciēs q̄ piculosū est
si vnus ex inimicis pace nō facta mortuus fuerit. si
eīn inimicātes p̄ mortē venies ante iudicē tradet
xp̄o conuincēs te reū iudicio eius Tradet autem
iudici etiam si te prius rogauerit. Qui enim rogu
prius inimicum reū facit eum ante deum. ¶ Hyla
vel adūsarius tradet nos iudici. q̄a manēs ī eum
micitatis nr̄e ira nos arguit ¶ Aug. Iudicē intellig
xp̄m. Pater eīn omne iudiciu dedit filio. Ministru
aūt intelligo angelū Et angeli inq̄t ministrabant ei
Et cū angelis suis venturū credimus ad iudicandū
vn̄ sequit̄ Et iudex tradat te ministro. ¶ Cris. vel
ministro id ē angelo penarū crudeli. Et ille mittet te
ī carcerem gehenne. vnd̄ sequit̄ ¶ Aug. Carcerem
aūt intelligo penas videlicet tenebrarū. Et ne quis
istum carcerem ꝯtemneret Sequit̄ Amen dico tibi
nō exies inde donec reddas nouissimum quadrantē
¶ Iero. Quadrans genus nūmi est qḋ habet duo
minuta. h̄ ē g° qḋ dicit̄ nō egredieris de carcere
donec etiam minuta peccata p̄soluas. ¶ Aug. Hoc
eīn pro eo positū est q̄ nihil relinquetur impunitū
sicut cū volumus exprimere aliquid ita exactū vt
nihil relinqueret̄ dicimus vsq̄ ad fecem. vel signi
cantur sub noīe quadrantis nouissimi terrena pec
cata Quarta eīn ps elementoꝝ huius mundi ⁊ ea
nouissima terra inuenit̄. In hoc autem qḋ dictum ē
soluas. significatur pena eterna. Sicut autem posi
tum est donec vbi dictum est Sede a dextris meis
donec ponā inimicos tuos sub pedibꝫ tuis. nō eīn cū
fuerint inimici sub pedibꝫ positi. desinet regnare sic
⁊ hic accipi pt̄. nō exies iñ donec solueris nouissimū
q̄drantē semp̄ n̄ eē exiturū. q̄a soluet semp̄ nouissimū
q̄drantē dū sempiternas penas peccatoꝝ terrenoꝝ luit

¶ Iero· ſup math· Vel ſiquidem in hoc ſeculo ſi pacem feciſſes etiam graviſſimi opis poteris accipere indulgenciam· Si autem ſemel condemnat⁹ fueris miſſus in carcerem· nō ſolum de gravibus peccatis ſed etiam de verbo ocioſo qd̓ poteſt ſignificari p quadrantem· exiget a te ſupplicia· ¶ Hylarius Quia enī caritas plurimū peccatoꝝ tegit· noviſſimū pene q̄drantem ſolvemus niſi precio ipſius culpa criminiꝫ redimat̄· ¶ Criſ· ſup math· Vel anguſtie hu⁹ mūdi appellant̄ carcer in quas plerūqꝫ peccantes mittūt̄ a deo· ¶ Criſ· in omel· vel loquitur hic de iudicibꝫ q̄ ſunt ī mundo iſto· ⁊ de via que ē ad hoc iudicium· ⁊ de carcere iſto· vt non ſolum a futuris· ſed a preſentibus auditoreꝫ inducat que ſunt ante oculos· ⁊ magis conſueuerūt mouere· ſicut ⁊ paulus dicit· Si maleſeceris· time poteſtatem· non enī ſine cauſa gladium portat·

Audiſtis q̄a dictū eſt antiq̄s nō mechaberis· Ego autē dico vobis q̄m omnis q̄ viderit mulierē ad concupiſcendū eā iā mechatus eſt eā in corde ſuo·

¶ Criſ· ī omelia· Poſtq̄ dn̄s primum mandatum adimpleuit ſcilicet nō occides ordinate procedit ad ſecundum dicens· Audiſtis quia dictum eſt antiquis nō mechaberis· ¶ Aug· de x· cordis· i· non ibis ad aliq̄ aliam preter vxorem tuam· Si enī hoc exigis ab vxore· non vis hoc reddere vxori· cum debeas in virtute precedere vxoreꝫ turpe autem eſt vt vir dicat non poſſe fieri qd̓ femina facit vir non poteſt· Noli autem dicere· Vxorē nō habeo· ad meretriceꝫ pgo· nec hoc preceptum violo qd̓ dicitur non mechaberis· Iam enim noſti p̄ceptum tuū· iā noſti q̄d manduces q̄d bibas imo quem manduces quē bibas Abſtine g⁹ te a fornicatoribꝫ· Cū enī ymaginē dei qd̓ es tu corrūpis p fornicatōnes ⁊ defluidas libidīs· ipſe etē dn̄s q̄ ſcit q̄d tibi utile ſit hō p̄ceptum· ne p illicitas voluptates corruat templum eius qd̓ eē cepiſti· ¶ Aug· cōtra fauſtū Sed q̄m putabant phariſei tantūmodo corporalem cum femina illicitam cōmixtionem vocari mechiam demonſtrauit dn̄s talem concupiſcenciam nihil aliud eſſe dicens· Ego aūt dico vobis· q̄a omnis qui viderit mulierē ad ɔcupiſcendum eam· iam mechatus ē ī corde ſuo Qd̓ aūt lex precipit nō concupiſces vxorem proximi tui videbatur iudeis intelligendum eſſe de ablatione· nō de concubitu· ¶ Iero· Inter paſſionem ⁊ ꝓpaſſionem hoc intereſt ꝙ paſſio reputatur pro vicio· Propaſſio licet vicij culpam habeat· tamen non tenetur in crimine· Ergo qui viderit mulierē ⁊ aīa eius fuerit titillata· hic ꝓpaſſiōe pcuſſus ē· Si ēgo cōſenſerit de ꝓpaſſiōe tranſiuit ad paſſionē ⁊ hic nō voluntas peccati deē· ſꝫ occaſio· Quicū ꝙ igitē viderit ad concupiſcendum· i· ſi ſic aſpexerit· vt concupiſcat ⁊ facere diſponat· iſte recte mechatus dr̄ ī corde ſuo ¶ Aug· Nam tria ſunt quibus impletur peccatum ſcilicet ſuggeſtio que p memoriam fit ſiue p corporis ſenſus qd̓ ſi frui delectauerit delectatio illicita refrenāda eſt· Si aūt ɔſenſio facta fuerit· plenū peccatum eſt veruntamē delectatio ante cōſuetudinē vel nulla eſt· vel tenuis cui conſentire peccatum eſt· Si aūt ⁊ in factum proceſſerit· videtur ſatiari ⁊ extingui cupiditas· Sed poſtea cum ſuggeſtio repetitur· maior accendit̄ delectatio que adhuc minor ē q̄ illa· que in cōſuetudinē vertit̄· quā vincere difficile eſt ¶ Greg· xxi· moral· quiſquis vero in caute exterius reſpicit· plerumqꝫ in delectatione peccati cadit atqꝫ obligat⁹ deſiderijs incipit velle qd̓ noluit Valdē nāqꝫ eſt ꝙ caro deorſū trahit ⁊ ſemel ſpecies forme cordi p oculos alligata vix magni luctaminis manu ſoluit̄· Prouidendum ergo nobis eſt quia intueri n̄ debet· qd̓ non licet concupiſci· vt enī munda mens ī cogitatiōe ſeruet̄· a laſciuia voluptatis ſue deprimēdi ſunt oculi· quaſi quidam raptores ad culpā ¶ Criſ· in omel· Si ergo continue velis oculos pulcris faciebus infigere capieris oīno· ⁊ ſi bis vel ter fortaſſis poſſis continere· non enī es extra humanā naturaꝫ qui autem flammā ſemel accendit etiaꝫ viſa muliere abſente format apud ſe ymagineꝫ turpium actionū a quibus multociēs procedit ad opus· Et ſi aliqua ſe ornando oculos hoīm ad ſe attraxerit· etiā ſi nulli plagā intulerit penā patietur extremā Venenū enī confecit· ⁊ ſi nullus qui bibat inuentus ſit· qd̓ autē viris dicit hoc etiam ad feminas loquit̄ Capiti enī loquens ⁊ cordi pſuadet·

Quod ſi oculus tuus dexter ſcandalizat te erue eum et proice abſ te expedit enī tibi vt pereat vnū mēbroꝝ tuoꝝ q̄ totum corp⁹ tuum mittat̄ in gehēnā· Et ſi dextera manus tua ſcādalizat te abſcinde eā et proijce abſ te expedit enī tibi vt pereat vnū mēbroꝝ q̄ totum corp⁹ tuum eat in gehēnam.

¶ Glo· Quia n̄ ſolū peccata vitanda ſunt ſed ⁊ occaſiones peccatorum tollende poſtq̄ docuit vitare mechie peccatum nō ſolum in opere· ſed etiā in corde conſequenter docet occaſiones peccatoꝝ abſcindere dicens· qd̓ ſi oculus tu⁹ dexter ſcādaliſat te· ¶ Criſ ſup math· Sed ſi ſcdm ꝓphetam non eſt ſanitas in carne noſtra q̄t mēbra quis habet debet abſcindere ut ſecundū maliciam carnis ſufficiat pena mēbroꝝ· Sed videamus ſi ſic poſſibile eſt intelligere de oculo corporali vl̓ manu· ſicut totus homo cum cōuerſus fuerit ad deum· mortu⁹ eſt peccato· ſic ⁊ oculus cum deſierit male aſpicere effectus eſt peccato· Sed neqꝫ ſic conuenit· Si enim dexter oculus ſcandaliſat· ſiniſter quid facit ⁊ nūq̄d contradicit dextero vtq̄ſi innocens reſeruet̄ ¶ Iero In dextero ergo oculo ⁊ dextera manu ⁊ fratrū ⁊ vxoris ⁊ liberoꝝ atqꝫ affinīū ⁊ propinquoꝝ innuit̄ affectus quē ſi ad contemplandam veram luceꝫ nobis impedimento cernimus debemus truncarē huiuſmōi portiones· ¶ Aug· Quēadmodum autem in oculo contemplatio ſic ī manu actio recte intelligitur· Per oculum autem intelligimus dilectiſſimū amicum· ſolet enim ab eis qui vehementer volunt exprimere

diſectionem ſuam ita dici diligo eū vt oculum meū
Oportet aūt intelligi p oculum amicū ꝯſiliariū. q̄ȝ
oculus iter demonſtrat. Ex autem additum ē dexter
fortaſſe ad augendā vim dilectionis valet. Dextruȝ
eñ oculum hoies magis formidant amittere. Vel
quia dexter eſt. itelligit̄ conſiliarius ī reb̄ diuinis.
Siniſter aūt oculus ē ꝯſiliarius ī rebus terrenis.
vt ſic ille ſit ſenſus Quicq̄d illud ē q̄d ita diligis. ut
p dextero oculo habeas. ſi ſcandaliſat te id ē ſi ipedi
mento ē tibi ad verā beatitudinē eijce eum ꝛ proijci
te abs te. De ſiniſtro aūt ſcādaliſante ſupfluū erat
dicere quādoquidem nec dextero parcendum ē. De
xtera aūt manus accipit̄ dilectus adiutor ī diuinis
opibus. ſiniſtra aūt ī opib̄ que huic uite ꝛ corpori
ſūt neceſſaria ¶ Criſ. ſuper Matheum. Vel aliter
vult xp̄s vt nō ſolū de pīculo nr̄i peccati curemus ſ;
etiā ne ad nos ptinētes turpe aliquid agāt. reputa
ſi habes aliquē amicum qui res tuas bene aſpicit q̄ſi
ꝓpri⁹ oculus aut q̄ pcuret res tuas quaſi ꝓpria ma
nus ſi eū agnoueris aliquid turpiter agere. proijce
eum lōge abs te. q̄ȝ ſcandaliſat te. q̄ȝ nō ſolum p nr̄o
peccato. ſ; etiā p̄ alioꝝ quos ꝓhibere poſſumus. da
bimus ratonē ¶ Hyl. Fit ergo innocentie grad⁹
celſior Carere eñ nō ſolū ꝓprijs vicijs. ſed intrin
ſecus incidentib̄ admonemur ¶ Jero. vł aliter quia
ſupra de ꝯcupiſcentia mulieris dixerat. recte nunc
cogitationē ꝛ ſenſum in diuerſa volitantem oculuȝ
nūcupauit. Per dexterā aūt ꝛ ceteras corꝑis pteo
voluntatis ad effectū initia demonſtrant̄ ¶ Criſ. ſup
matth̄m Oculus eñ iſte carnalis ſpeculum ē interio
ris oculi. Habet aūt ꝛ corpus ſuū ſenſum. q̄d ē ocu
lus ſiniſter. ꝛ appetitū q̄d ē manus ſiniſtra Partes
autem anime dextre vocant̄. q̄ñ in libero arbitrio
aīa ē creata. ꝛ ſub lege iuſticie vt recte videat ꝛ
agat. Pars aūt corꝑis que nō habet liberū arbitriū
ꝛ ē ſub lege peccati. ſiniſtra dr̄. Non autem carnis
ſenſum vel appetitum p̄cidere iubet. Deſideria enim
carnis retinere poſſumus. vt nō faciamus q̄d d̄ſide
rat caro. p̄cidere aūt nō poſſumus vt non deſideret
Cū aūt ex ꝓpoſito volum⁹ malū ꝛ cogitamus. tūc
dexter ſenſus ꝛ dextera voluntas nos ſcandaliſant.
Et ideo hec preſcidere iubet Nūc eñ p̄ſcidi ꝓpter ar
bitrij libertatē. Vel aliter om̄e bonū generaliter q̄d
nos vel alios ſcandaliſat p̄ſcindere debemus a nobis
Sicut ſi viſito aliquā mulierē cā religionis bonus
reſpect⁹ ē oculus dexter. ſ; ſi aſſidue uiſitās p̄cidi ī
laqueū deſiderij eius. Vel etiā quidā uidentes ſcāda
liſant̄. dexter oculus ſcandaliſat. q̄d bonū ē ſcandali
ſat. oculus eñ dexter ē bon⁹ reſpectus .i. ſcienciā ma
nus dextera bona volūtas ¶ Glo. vł oculus dexter
ē vita contemplatiua. que ſcandaliſat in deſidiā mit
tendo vel arrogantiā. vel cum ex infirmitate ꝯtem
plari ad puꝝ nō valemus. Dextera aūt manus eſt
bona opatio vel vita actiua que ſcandaliſat. dum pro
ſeculi frequētia ꝛ occupatiōis tedio illaqueamur. ſi
q̄s ergo nō pt̄ frui ꝯtemplatiua nō torqueat̄ ocio
ab actiua. vł ne dū occupat̄ actib̄ areſcat ab interna
dulcedine ¶ Remig. Sed quare eijciendus ſit dex
ter oculus ꝛ dextera manus abſcindenda. māifeſtat
cū ſubdit. Expedit eñ ꝛc̄ ¶ Criſ. ſup matheū Cū

eñ alter̄ alterius mēbra ſimus. meli⁹ ē vt ſine uno
tali mēbro ſaluemur. q̄; vt volentes tales habere
ipſi pereamus cū eis. vł meli⁹ ē vt ſine vno reſpectu
aut vno bono ope ſaluemur. quā dum oīa opa bona
volumus facere cum omnib̄ pereamus.

¶ Dictum eſt autem quicumque dimiſerit vxorem ſuam det illi libellū repudij Ego autē dico vobis quia omnis qui dimiſerit vxorē ſuam excepta cauſa fornicacionis. facit eam mechari Et qui dimiſſam duxerit adulterat

¶ Glo. Docuerat ſu
perius dñs alienā v
orem nō eſſe concup
ſcendam conſequenter
hic docet ſuam nō eſſe
dimittendam dicens.
dictuꝫ eſt aūt. quicu
dimiſerit uxorem ſua
det illi libelluꝫ repudi
¶ Jero. In poſterio
p te iſtū locum plen
dominus ꝛ ſaluator
ponit q̄ moyſes libell
repudij. dari iuſſit
ꝓpter duriciam cord
maritoꝝ nō diſcidiū ꝯcedens. ſ; auferēs homicid
¶ Criſ. ſup ma. Cū eñ moyſes filios iſrael educ
ex egipto ꝯuie quidem erant iſraelite morib̄ aut
egiptij ꝓpt̄ q̄d more gētiliū ꝯtingebat vt vir odi
vxorē. ꝛ q̄ȝ dimittere illā nō pmittebat. paratus e
interficere eā aut aſſidue affligere. ideo iuſſit da
libellū repudij. nō q̄ȝ bonū erat. ſ; q̄ȝ remediū e
mali peioris ¶ Hyl. Sed dñs equitatem ī omn
conciliaris manere eam maxime ī cōiugiorum pa
precepit legi addens plura vel demens. Unde ſub
dit. Ego autem dico vobis. quia omnis qui dim
ſerit vxorē ſuā. ¶ Aug. ꝯtra fauſtū Q̄d hic p̄cep
dñs de vxore nō dimittenda. nō ē ꝯtrarium ei q̄d l
p̄cepit. vt manicheus dicebat. neq̄ eñ ait lex. qu
voluerit dimittat vxoreꝫ. cui eēt ꝯtrariū nō dim
tere Sed vtiq̄ volebat dimitti vxorē a viro. q̄ h
interpoſuit morā. vt in diſcidiū anim⁹ p̄ceps libe
ꝯſcriptione refractus abſiſteret. preſertim quia
p̄hibent. apud hebreos ſcribere lr̄as hebreas nu
fas erat niſi ſcribis ſolis q̄ excellentiorē ꝓfitebant
ſapientiam Ad hos igit̄ lex mittere voluit eū. quē
iuſſit libellum dare repudij ſi dimiſiſſet vxorem
iter ipſm ꝛ vxorē pacifice agēdo cōcordiā ſuaden
ꝛ libellū n̄ ſcriberet. niſi ī aīo nimis ꝑuerſo ꝯſiliū
cordie nō ualeret. Sic ergo neq̄ primoꝝ hoīm le
gem p verboꝝ additamēta impleuit neq̄ illam q
p Moyſen data ē quaſi ꝯtrarioꝝ oppoſitione deſtr
xit ut Manicheꝰ dicebat ſed potius oīa ex hebr
orum lege cōmemorata ita ꝯmendauit ut quicq̄d e
ꝑſona ſua inſup loqueret̄ vel ad expoſitionē req
rendā valeret Siquid illa obſcure poſuiſſet vl̄ a
tucius obſeruandum q̄ illa voluiſſet ¶ Aug. de ſer
do. in monte Qui g⁹ dimittendi morā quēſiuit ſig
ficauit quātū potuit duris hoīb̄ ſe nolle diſcidiū
Dñs g⁹ ad illud ꝯfirmādū ut nō facile vxor dim
tat̄ ſolā cām fornicatōis excepit dicēs Excepta c
fornicatōis Ceteras v̄o vniuſas moleſtias ſicq̄ fo
extiterit iubet p fide ꝯiugali fortit̄ ſuſtineri ¶ Cr
ſ⁹ math. ſi .n. extraneoꝝ vicia ſupportare deb
dicēte apl̄o inuicē v̄ra onera portate q̄ȝ magis v xo

Vir aūt xp̄ian⁹ nō solum se inquinare non debet sed nec alijs inquinandi occasionem p̄bere · alioquī illorum crimen ad istius redundat pecatum qui alijs cōmittendi criminis factus est causa. Qui ergo dimittens vxorem occasionem dedit adulterioꝝ cōmittēdorum vt ꝛ illa adulteret ī alterum · ꝛ alter in illam pro adulterijs huiusmodi condemnat̄ · Et ideo dicit ꝙ qui dimiserit vxorem suam facit eam mechari · ¶ Aug. de sermone dn̄i ī monte · Ulteri⁹ etiā mechū dicit virum qui eam duxerit · que dimissa est a uiro scꝫ ꝑ libellū repudij · Et ideo subdit · Et qui dimissaꝫ duxerit adulterat · ¶ Cris. ī omel · Non enim dicas qm̄ vir suus eam dimisit · quia etiaꝫ postq̄ꝫ dimissa est · remanet dimittentis vxor · ¶ Aug. de s̄mo · dn̄i · ī mō · Hu⁹ aūt rei aptius terminū ostendit · qui taꝫ diu obseruandum dicit · quādiu vir eius viuit · illo autem moriuo dat nubendi licenciam · Si autem nō concedit̄ alteri nubere mulieri viuēte viro a quo recessit · multominus fas ē illicita cum quibuslibet stupra cōmittere · neqꝫ etiam contra istud preceptuꝫ q̄ dn̄s dimitti ꝯiugem vetat · facit qui cum ea non carnaliter sed spiritualiter viuit · cū non eam dimittat · Beatiora nāqꝫ sunt coniugia eoꝝ qui inter se pari consensu continenciam seruāt · Orit̄ aūt hic questio cum dn̄s causa fornicationis ꝑmittat dimitti vxorē qualiter hic intelligenda sit fornicatio · vtrum vt eā fornicationem credamus dictam que stupris cōmittitur · an queadmodum scripture solent fornicatōeꝫ vocare omnem illicitam corruptionē · sicut ē ydolatria vel auaricia ꝛ omnis iam transgressio legis per illicitam concupiscenciam · Sed si licet scd̄m apostolū vt dimittat̄ ꝯiunx infidelis quāuis melius sit nō dimittere · ꝛ tamen nō licet s̄m preceptum dn̄i vt dimittat̄ cōiunx · nisi causa fornicationis · Fornicatio ē etiā ipsa infidelitas · Porro si īfidelitas fornicatio ē · ꝛ ydolatria infidelitas ꝛ auaricia ydolatria non est dubitandum ꝛ auariciā fornicationē esse · Quis g⁹ iam quālibet illicitam cōcupiscenciam potest recte a fornicationis genere segare si auaricia fornicatio est · ¶ Aug. in libro retract · Nolo tamen putare lectorem ī re tam difficili istam sibi disputationē nraꝫ debere sufficere · Non em̄ om̄e pecatum fornicatio ē spūalis · Neqꝫ em̄ om̄eꝫ peccantem deus perdit qui q̄tidie sanctos suos exaudit dicentes dimitte nobis debita nostra · cum ꝑdat omnē qui fornicat̄ ab eo · verꝫ aūt etiam ꝓpter hāc liceat dimittere vxorē latebrosissima questio ē · licere tamē propter istam que ī stupris cōmittit̄ nulla questio est · ¶ Aug. in li. lxxxiij questionū · Si em̄ aliquis asserat solā illā fornicatōꝫ dn̄m admittere ad causam relinquēde coniugis que concubitu illicito perpetratur · potest dicere dn̄m de vtroqꝫ fideli dixisse vt neutri liceat alterum relinquere · nisi causa fornicationis · ¶ Aug. de s̄mo · dn̄i · Non autem tantum fornicantem vxorē dimittere concedit̄ · sed quisqꝫ eam ꝗ vxorem dimittit a qua ip̄e cogitur fornicari · cā fornicationis vtiqꝫ dimittit · non tantum illius · sed ꝛ sue · illius · quia fornicat̄ · sue ne fornicet̄ ¶ Aug⁹ · de fide ꝛ opibus · Eodem etiā mō eā rectissime dimittit si viro suo dicat · Non ero vxor tua nisi mihi de latrocinio diuicias congreges aut siquid aliud vel facinorosum vel flagiciosum in viro nouerit · Tūc em̄ ille cui hoc vxor dicit · si veraciter penitens ē · mēbrum qd̄ eum scandalisat · amputabit ¶ Aug. de s̄mo · dn̄i · Nihil aūt est iniquius q̄ꝫ fornicationis causa vxorem dimittere · si ꝛ ipse cōuincitur fornicari · occurrit em̄ illud in quo alteꝝ iudicas teip̄m cōdemnas · De eo autem qd̄ dicit · Et qui dimissam duxerit adulterat potest queri vtrum sicut mechat̄ ille qui eam ducit · sic ꝛ illa quā ducit · Iubet̄ em̄ ab apostolo ꝛ illa māere īnupta aut uiro reconciliari · sed tamē si discesserit a viro · Multum autem interest vtrum dimittat · an dimittatur · Si em̄ ipsa virum dimiserit ꝛ alteri nupserit · videt̄ cupiditate mutādi coniugij virū priorem reliquisse que adulterina cogitatio est · Sed si dimittat̄ a uiro inueniri non potest · quō cum vir ꝛ mulier pari consensu misceant̄ · vnus eoꝝ mechatus sit ꝛ non alter · Huc accedit quia si mechat̄ ille ducēdo eā · que dimissa ē a viro ipsa facit eū mechari qd̄ h̄ dn̄s vetat

Iteꝝ aūt audistis q² dictū est antiqs. Non ꝑiurabis. reddes aūt dn̄o iuramenta tua. Ego autē dico vobis nō iurare omnino neqꝫ ꝑ celum quia thronus dei est. neqꝫ ꝑ terrā quia scabellū pedis eius est. neqꝫ ꝑ ierosolimā. quia ciuitas ē magni regis. neqꝫ ꝑ caput tuū iurauis quia nō potes vnū capillū albū facere aut nigꝝ. Sit autē sermo vester ē est. nō n̄. Quod aūt hijs abundācius est. a malo est.

¶ Glo. Docuerat supra dn̄s · nō ee iniuriaꝫ proximo inferendā ꝓhibendo iram cum homicidio concupiscēciā cuꝫ adulterio · ꝛ dimissionem vxoris cum libello r̄pudij · Nunc aūt consequenter docet ab iniuria dei abstinendū cum ꝓhibet non solū ꝑiurium tanq̄ꝫ maluꝫ sed etiā iuramentū tā quā mali occasionem · Unde dicit Iterum audistis quia dictum est antiquis · Nō ꝑiurab dicitur enim in leuitico non ꝑiurabis ī nomine meo · ꝛ ne creaturas facerent sibi deos p̄cepit r̄ddē dō iuramenta ꝛ non iurare ꝑ creaturas · Unde subdit · Reddes aūt dn̄o iuramenta tua · id est si iurat̄ ꝯtigerit ꝑ creatorē iurabis · nō ꝑ creatura · Ut dr̄ in deutronomio · Dn̄m deū tuū timebis · ꝛ ꝑ nomē eius iurabis · ¶ Iero · Hoc aūt quasi paruulis fuerat lege concessum · vt quō victimas immolabant deo ne eas ydolis immolarent · sic ꝛ iurare ꝑmitterentur in deum · non ꝙ recte hoc facerēt · sꝫ ꝙ meli⁹ esset deo hic exhibere q̄ꝫ demonijs ¶ Cris. sup mat. Neo em̄ frequenter iurat qui non aliquādo ꝑiuret sicut qui fecit consuetudinē multa loqui aliqñ loq̄t importuna ¶ Aug. contra faustum · Quia vero periurare graue pecatum est · longius aūt remotus ē a ꝑiurio qui nec iurare consueuit · quā qui verū iurare proclius ē · maluit nos dn̄s non iurantes recedere a vero · q̄ꝫ verum iurantes appropinquare periurio · Unde subdit · Ego autem dico vobis non

iurare omnino ¶ Aug· in ser· do· in monte· In q̄uo
phi̇̄loſo⸗ iuſticiā que ē nō peierare conſtat· nō enim
poteſt peierare q̄ nō iurat· ſed qm̄ ille iurat· q̄ adhi=
bet deū teſtem· ꝯſiderādum ē ne ꝯtra hoc p̄ceptum
dn̄i ap̄l̄us feciſſe videat̄ quia ſepe hoc modo iurauit
cum dixit· que ſcribo vobis ecce coram deo quia nō
mentior Et teſtis eſt mihi deus cui ſeruio in ſpiritu
meo· niſi forte quis dicat tunc cauendā eſſe iuratōē
cū aliq̄d dr̄ ꝑ qd̄ iurat̄ vt nō iuraueriṫ quia n̄ dixit
ꝑ deum· ſ; dixit teſtis eſt mihi deus· ridiculum ē hoc
putare Sed tn̄ ſcias hoc mō iuraſſe ap̄l̄m dicentem
Quotidie morior ꝑ gloria veſtra fratres Quod
ne quis ita exiſtimet tāq̄ ſi diceret· Veſtra gloria
me facit quotidie mori Greca exemplaria diiudicāt
In quib⁹ qd̄ ſcriptum ē non niſi a iurante dicitur·
¶ Aug· ꝯtra mendaciū· Sed pleraq; in verbis intel
ligere nō valentes in factis ſanctoꝝ colligimus quē
admodū oporteat accipi qd̄ facile in aliā partem duce
ret̄· niſi exēplis reuocaret̄· iurauit ap̄l̄us i epiſtol̄
ſuis· Et ſic oſtendit q̄uo accipiendū ē qd̄ dictū eſt·
Dico aūt vobis non iurare omnino ne ſ· iurādo ad
facilitatem iurandi veniat̄· ex facilitate aūt iurandi
veniat̄ ad conſuetudinē a ꝯſuetudine in periurium de
cidat̄ Et ideo nō inuenit̄ iuraſſe niſi ſcribens ubi cō
ſideratio cautior nō habet linguā precipitē· ⁊ tamē
dn̄s omnino ait nō iurare· nō enim conceſſit vt id lice
ret ſcribentib⁹· ſed q̄a p̄cepti violati reum Paulum
preſertim in epiſtolis ꝯſcriptis nefas ē dicere Intel
ligendū eſt illud qd̄ poſitū eſt omnino ad hoc poſitū
vt q̄ntum in te eſt non affectes vbi quaſi pro bono
cū aliqua delectatione appetas iuſiurandū ¶ Aug⁹·
ꝯtra fauſtum· In preſcriptis ergo vbi ē ꝯſideratio
maior plurib⁹ locis apoſtol⁹ iuraſſe inuenit̄ ne q̄ſq̄
putaret etiā verū iurando peccari· ſ; potius itellige
ret humane fragilitatis corda non iurando tutius a
periurio conſeruari ¶ Iero· Denuq; cōſidera q᷑ hic
Saluator nō ꝑ deū iurare prohibuit· ſed per celū
per terrā ⁊ per ieroſolimā· ⁊ per caput tuum· hāc
enim ꝑ elementa iurandi peſſimam conſuetudinem
ſemꝑ habere Iudei noſcunt̄ Qui aūt iurat· aut ve
neratur aut diligit eum ꝑ quem iurat· iudei autem
ꝑ angelos ⁊ vrbem ieruſalem ⁊ templum ⁊ elemen
ta iurantes· creaturas venerabantur dei honore·
cum in lege preceptum ſit· vt non iuremus niſi per
dominū deum noſtrum· ¶ Aug· de ſer· do· in monte·
Vel ideo additum eſt· neq; per celum· quia iudei nō
putabant ſe teneri iureiurando· ſi ꝑ iſta iuraſſent·
acſi dicat· Cum iuras per celum ⁊ terram non te ar
bitreris non debere domino iuſiurandum tuū quia
per eum iurare conuinceris· cuius celum thronus
eſt ⁊ cuius terra ſcabellum eſt qd̄ non eſt ſic dictum
quaſi habeat deus collocata mēbra in celo ⁊ i terra·
vt nos cum ſedem⁹· ſed illa ſedes dei iudicium ſigni
ficat Et quoniā i hoc uniuerſo mundi corpore max
imam ſpeciē celum habet ſedere in celo dicitur· tāq̄
preſentior ſit excellenti pulcritudini vis diuina· ter
ramq; dicitur calcare q᷑ minimā ſpeciem ordinet i ex
tremis Spiritaliter aūt ſanctas animas celi noīe
ſignificat ⁊ terre peccatrices· quoniā ſpiritalis oīa
iudicat· peccatori autē dictū ē· terra es ⁊ i t̄rā ibis

⁊ q̄ i lege maiorē voluit· ſub legē poſit· ⁊ iō ꝯgruē
dr̄ Scabellū pedū ei⁹ Seq̄t̄ neq; ꝑ ieroſolimā· q̄a ciui
tas ē magni regis· qd̄ meli⁹ dr̄ q̄ȝ diceret mea· cum
tn̄ hoc dixiſſe itelligat̄· ⁊ q̄a ipſe vtiq; dn̄s ē· dn̄o iuſi
iurandū debet q̄ ꝑ ieroſolimā iurat· Sequit̄· Neq;
ꝑ caput tuū iuraueris· qd̄ enim poſſet q̄ſq̄ magis ad
ſe ꝑtinere arbitrari q̄ȝ caput ſuum ſ; q̄uo nr̄m ē vbi
poteſtatem faciendi vnū capillū albū aut nigrū non
habemus· ꝓpter qd̄ dr̄ Quia nō potes vnū capillum
albū facē aut nigrū· g⁹ deo debet iuſiurādū quiſq̄
etiā ꝑ caput ſuū iurare voluerit ⁊ hic etiā cetera i
telligunt̄ ¶ Criſ· i ome· Attendite aūt q᷑ elementa
mūdi extollit· nō ex ꝓpria natura ſ; ex habitudie quā
hn̄t ad deū· ne idolatrie daret̄ occaſio· ¶ Rabanus·
Qui aūt iurare ꝓhibuit· q̄uo loq̄ oporteat· docuit ſub
dens· Sit aūt ſermo vr̄ ē· ē· non nō· id eſt qd̄ ē ſuf
ficiat dicere ē· qd̄ nō ē ſufficiat dicere n̄ ē· Siue ideo
dr̄ bis ē ē· eſt nō nō· vt qd̄ ore affirmas· opib⁹ ꝓbes·
⁊ qd̄ v̄bis negas factis nō ꝯfirmes ¶ Ugl· Vel al'
i fidei ſimplicitate viuētib⁹ iurare op⁹ nō eſt· cū ſi
ſemꝑ qd̄ ē ē qd̄ nō nō· ⁊ ꝑ h̄ eoꝝ ⁊ op⁹ ⁊ ſmo ſi
vo ē ¶ Iero· Euangelica igit̄ v̄itas n̄ recipit iura
mētū· cū oīs ſmo fidel' ꝓ iureiurādo ſit ¶ Aug· q̄
ꝯpe q̄ itelligit nō i bonis ſ; i neceſſariis iurationib⁹
bendā· refrenet ſe quātū pt̄· vt n̄ ea vtat̄ niſi neceſ
ſitate cū vidē pigros eē hoīes ad credēdū qd̄ vtile
ē credere· niſi iuratiōe firmet̄· Hoc ergo eſt bonū
a ꝑpetendū qd̄ hic dr̄· Sit ſmo vr̄ eſt ē· nō nō· qd̄
h̄ꝯs abūdāti⁹ ē· a malo ē· i· ſi iurare cogeris ſcias
neceſſitate venire īfirmitatis eoꝝ q̄b⁹ aliq̄d ſuades
q̄ vtiq; īfirmitas malū ē· itaq; nō dixit· qd̄ ap̄l' ē
malū ē· tu· n· nō malū facis· q̄ bn̄ vt̄is iuratiōe vt
alt̄i ꝑſuadeas qd̄ vtilr ꝑſuades· ſ; a malo ē ill' i
firmitate iurare cogeris ¶ Criſ· i ome· vt a malo
i· ē ab infirmitate eoꝝ q̄b⁹ lex iurare ꝑmiſit· tamē
xp̄s nō mōſtrat veterē legem diaboli eſſe ſed a vet̄i
imꝑfectione ducit ad abundantem nouitatem·

¶ Audiſtis q̄a dictū
eſt oculum ꝓ oculo et
dentē pro dente Ego
autem dico vobis nō
r̄ſiſtere a malo Sed ſi
quis te percuſſerit in
dextram maxillā tuā
p̄be ei et alteram et ei
qui vult tecū iudicio
contendere et tunicā
tuam tollere dimitt/
te ei et palliū Et qui
cūq; te angariauerit
mille paſſus vade cū
eo alia duo q̄ at petit
a te da ei ⁊ uolēti mu
tuari a te ne auertaris

¶ Ch· Quia ſupra
docuerat dn̄s non ſo
proximo iniuriam
ferendam· nec iniu
rentiam domino cō
q̄nter hic docet qu
ter ſe xp̄ianus h
debeat adiniuriam
inferentes Unde di
Audiſtis quia dict
oculum pro oculo
tem pro dente ¶ Aug
ꝯtra fauſtum· Qui
quidē ad reprimē
flāmas odioꝝ in ſe
tucem ſeuiencū ⁊
moderatos animo
frenandos ita ꝓp
ē Quis enim facile
tentus eſt tātum r
nere vindicte q̄nt
accepit munere Nā
videmus leniter leſos homines inclin cedam·

Sitire ſanguinē· vix q̄ȝ inuenire ī malis inimici vñ
ſaciētur· Hinc igitur imoderate ac iniuſte vltioni
lex iuſtum modum figens penam talionis inſtituit h̄
eſt ut qualem quiſq̄ȝ intulit iniuriam · tale ſupplicium
pendat· q̄d non fames ſ; limes furoris eſt· non vt id
q̄d ſopitum erat hinc accenderet· ſed ne id quod ar
debat· vltra extenderet· Impoſita eſt eñi iuſta vin
dicta que iuſte debetur ei· qui paſſus fuerit iniuriā·
Quod autem debet· etſi benigne remittit· non tamē
inique repetit· Itaq; cum peccet· q̄ imoderate vult
vindicari· non peccet autem qui iuſte vult vindicari
remotior eſt a peccato qui non vult oīno vindicari·
Et ideo ſubdit Ego autem dico vobis nō reſiſtere
malo· poteram aūt ꝛ ego ſic ponere· Dictum eſt an
tiquis non iniuſte vindicabis· Ego aūt dico vobis
ne vindicetis q̄d adimpletio eſt· Si ꝑ hec verba q̄d
legi defuit a xp̄o additum mihi uideret ac nō potius
id q̄d lex valebat efficere· ne iniuſte ſe quiſq̄ȝ vin
dicaret conſeruari tutius ſi oīno ſe non vindicaret
¶ Criſ· ſr ma· Sicut li· n· mādato / mādatū legis ſtare
non poteſt quia ſi ſm legis mādatum omnibus red
dere mala pro malis ceperimus · omnes efficiemur
mali· eo q̄ ꝑſequentes abundent Si aūt ſm xp̄i pre
ceptum non reſiſtit malo etſi mali non leniūtur tñ
boni ꝑmanebunt boni. ¶ Iero· Dominus ergo nr̄ vi
ciſſitudinem tollens truncat inicia peccatorum Tu lege
nāq; culpa emendat · hic peccatorum auferūt exordia
¶ Cho· Vel poteſt dici q̄ dñs hoc dixit iuſtitie vete
ris legis aliquid addens· ¶ Aug⁹· de ſermo· dñi in
monte· phariſeorum enim iuſticia minor eſt non ex
cedere vindicte modum· Et hoc eſt pacis inchoatio
Perfecta autem pax eſt talem penitus nolle vin
dictam· Inter illud ergo primū quod preter legem
eſt vt maius malum ꝓ minori malo reddatur · Et
hoc q̄ dñs ꝑficiendis diſcipulis dicit· ne pro malo
vllum malum reddatur medium locum tenet vt
tantum reddatur quantum acceptum eſt· per quod
a ſūmo diſcordia ad ſūmam concordiam trāſitus fa
ctus eſt· Quiſq̄s eñi malum prior infert maxime a
iuſticia diſtat· Quiſq̄s aūt nulli prior malefacit· ſed
tamen leſus rependit grauius receſſit aliquantum a
ſūma iniquitate· Qui vero tantum reddit quātuȝ
accepit· iam aliquid donat· Juſtum eſt enim eum q̄
leſit prior grauius ledi Hinc ergo inchoatam mi
ſericordie iuſticiā ille ꝑfecit· qui legem venit implē
Duos autem gradus qui interſūt· itelligendos re
liquit· Nam eſt qui non reddat tantū ſ; minus Et
hinc aſcendit qui omnino nil rependerit q̄d pax vi
detur dño niſi ꝛ amplius ſis paratus ſuſcipe· Qua
propter nō ait· non reddere malum pro malo· ſ; nō
reſiſtere aduerſus malum· vt non ſolum non repen
das q̄d tibi fuerat irrogatum ſed etiam non reſiſtas
quin aliud irroget· Hoc eñi eſt q̄d cōſequēter expo
nitur· Sed ſiquis te percuſſerit in dexteram maxil
lam tuam· prebe ei ꝛ alteram· Q̄d ad miſericordiaȝ
ꝑtinere hij maxime ſenciunt qui eis quos multū di
ligunt· ſeruiūt· vel paruis vel freneticis a quibus
multa ſepe patiunt· etſi eorum ſalus id exigat pre
bent ſe etiam vt plura patiunt· Docet ergo dñs me
dicus aīaꝝ vt diſcipuli ſui eorum quorum ſaluti conſu
lere vellent· imbecillitates equo animo tolerarent.
Omnis nāq; improbitas ex imbecillitate animi venit
quia nihil innocencius eſt eo qui in virtute ꝑfectus
eſt· ¶ Aug· contra mend· Ea vero que ī nouo teſta
mento a ſanctis facta ſunt· valent ad exempla intel
ligēdarum ſcripturarum q̄ ī p̄ceptis digeſta ſunt uelut cū le
gimus ī euāgelio· accepiſti alapā para alterā maxillā· Ex
emplum aūt patientie nullum q̄ȝ ipſius dñi excellen
tius inuenimus· ꝛ ipſe cum alapa percuſſus eſſet non
ait· Ecce alteram maxillam· ſ; ait· Si male dixi ex
probra de malo· ſi autem bene q̄d me cedis· Ubi oſtē
dit illam preparationem alterius maxille in corde faci
endam· ¶ Aug· in ſermo· do· in monte· Paratus· n·
fuit dñs non ſolum in alteram maxillam cedi pro ſa
lute oīm· ſ; ꝛ ī toto corpore crucifigi · Queri aūt pt̄
quid ſit dextera maxilla· Sed cū facies ſit· qua q̄ſq̄
cognoſcitur in faciem cedi ſm Apoſtolum ē cōtemni
ac deſpici· Sed q̄m facies non poteſt dici dextera ꝛ
ſiniſtra· ꝛ tamen nobilitas ē ſm deum ꝛ ſeculum ita
diſtribuit· tanq̄ȝ ī dexterā maxillā ꝛ ſiniſtrā· ut ī q̄cūq̄
diſcipulo xp̄i contemptum fuerit q̄ xp̄ianus eſt ·
multomagis in ſe contemni paratus ſit· ſi quos huius
modi ſeculi honores habet· Omnia aūt ī quibus im
probitatem aliquā patimur· in duo genera diuidūt
quorum vnum eſt q̄d reſtitui non poteſt· alterum q̄d pt̄ ·
Sed in illo quod reſtitui nō poteſt· vindicte ſolacium
queri ſolet· Quid eñi prodeſt q̄ percuſſus repercutit
nūq̄d ꝓpterea id q̄d in corpore leſum eſt reſtituitur?
ſed tumidus animus talia fomenta deſiderat ¶ Criſ·
ſup math· Aliquid aūt ſi repercuſſeris eum· compe
ſcuiſti eum· vt te nō percuteret· ſed magis excitaſti eū
vt adhuc percutiat· Nam iracundia ꝑ iracundiam nō
compeſcitur· ſ; amplius irritat· ¶ Aug· in ſer· do· ī
Unde dñs potius miſericorditer ꝑferendam alterius
infirmitatem iudicat· q̄ȝ alieno ſupplicio ſuam miti
gandam· Neq; tamen hic ea vindicta prohibetur q̄
ad correctionem valet· Ipſa eñi ꝑtinet ad miſericor
diam· nec impedit illud ꝓpoſitum quo quiſq̄ paratus
eſt ab eo quē correctum eſſe vult plura ꝑferre· Re
quiritur tamen vt ꝛ ille vindicet cui rerum ordine
poteſtas data eſt· ꝛ ea voluntate vindicet· qua pr̄ in
filium paruulum quem odiſſe non poteſt· Sancti autē
viri nōnulla peccata morte punierūt quo ꝛ viuenti
bus vtilis metus incuteret· ꝛ illis qui morte punie
bantur· non ipſa mors noceret· ſed peccatum q̄d au
geri poſſet· ſi viuerent· Unde eſt q̄ Helias multos
morte affecit· de quo cum exemplum dediſſent diſci
puli· reprehendit in eis dñs non exemplum prophete ſ;
ignoranciā vindicādi· animaduertens eos nō amore
correctionis ſ; odio deſiderare vindictaȝ· Sed poſtq̄ȝ
eos docuit diligere ꝓximum· infuſo etiā ſpiritu ſancto nō
defuerunt tales vindicte· Nam ꝛ verbis Petri Ana
nias ꝛ vxor eius exanimes ceciderunt Et Paulus
apoſtolus tradidit quendam ſathane in interitū car
nis· ꝛ ideo quidam aduerſus corporales vindictas que
ſunt in veteri teſtamēto neſcio qua cecitate ſeuiunt
quo animo facta ſunt neſcientes· ¶ Aug· ad Peti
lianum comitem· Quis aūt mente ſobrius regibus
dicat· nō ad vos ꝑtineat· q̄s velit eſſe ſiue religioſus
ſiue ſacrilegus· quibus dici non poteſt· Non aūt ad

nos ꝑtineat i regno vr̄o quis velit pudic⁹ eſſe aut
impudicus· Melius ē quidem ad colendū deū hoīes
duci q̄ȝ pena compelli· Multis aūt profuit qđ expi
mento ꝓbamus prius dolore vel timore cogi· vt po
ſtea poſſint doceri aut qđ iā verbis didicerāt· ope
ſectari Sicut em̄ meliores ſunt quos dirigit amor·
ita plures ſūt quos corrigit timor Agnoſcant i apo
ſtolo Paulo prius cogentem xp̄m ⁊ poſtea docen
tem ¶ Aug· in ſer· do· i monte· Tenebit ergo i hoc
iniuriaȝ gn̄e qđ ꝑ vindictā luit iſte modus a xp̄ianis
vt accepta iniuria non ſurgat odiū· ſȝ paratus ſit aīm
mus plura perpeti· nec correctionē negligat· que vel
cōſilio vel autoritate uti pt̄ ¶ Jero· Secundū aūt
miſticos intellect⁹ ꝑcuſſa dextra noſtra nō iubemur
ſiniſtrā ꝓbere· ſȝ alterā· hoc ē alterā dexterā· Juſtus
em̄ ſiniſtrā non habet· Si nos hereticus in diſputa
tione ꝑcuſſerit· ⁊ dextꝝ dogma voluerit vulnerare
opponat̄ ei aliud de ſcripturis teſtimoniū ¶ Aug· in
ſer· do· i monte· Aliud aūt iniuriaꝝ genus ē qđ inte
grum reſtitui poteſt· cuius due ſunt ſpēs· vna ad
pecuniā· altera ad opa ꝑtinet· Unde de primo horuȝ
duoꝝ ſubdit· Et ei qui vult tecū iudicio cōtendere
⁊ tunicā tuā tollere· dimitte ei ⁊ palliū· Sicut g⁹
qđ poſitū ē de ꝑcuſſa maxilla oīa ſignificat que· ſic
i gerunt̄ ab iꝓbis vt reſtitui nō poſſint niſi vin
dicta· ita qđ poſitū ē de veſtimēto oīa ſignificat que
poſſunt reſtitui ſine vindicta· ⁊ hoc etiā ad ꝑpatōȝ
cordis· nō ad oſtēſionē opis ꝓceptū recte itelligitur
Et qđ de tunica ⁊ de veſtimento dictū ē i omnibꝫ fa
ciendū eſt· que aliq̄ iure temporaliter nr̄a eſſe dicimus
Si em̄ de neceſſariis h̄ imperatū ē· quātomagis ſup
flua ɔtemnere ɔuenit· ⁊ hoc ipē ſignat· cum dicit·
Qui vult tecū i iudicio ɔtendere· Oīa ergo intelli
gunt̄ de quibꝫ i iudicio nobiſcū ɔtendi poteſt· Sed
vtꝝ ⁊ de ſeruis accipiendū ſit· magna queſtio ē· non
em̄ xp̄ianū oportet ſic poſſidere ſeruū quō equum·
quāuis fieri poſſit· vt maiori precio valeat equ⁹ q̄ȝ
ſeruus· Sed ſi ſeruus rectius a te regit̄· q̄ȝ ab illo q̄
eum cupit auferre· neſcio vtꝝ quiſq̄ȝ audeat dicere
eum vt veſtimentū debere ɔtemni ¶ Criſ· ſup mat·
Indigna aūt res ē vt homo fidelis ſtet i iudicio aī
conſpectum iudicis īfidelis· Ut ſi fidelis certe ſecula
ris ⁊ qui te venerari debuerat· ꝓpter dignitatem
fidei· iudicat te ꝓpter neceſſitatem cāe ⁊ perdes di
gnitatem xp̄i ꝓpter negociū mūdi· Deinde omne iu
diciū irritatio cordis ē ⁊ cogitationū maloꝝ· Nā ſi
videris q̄ cā tua fraudibꝫ aut pecuniis expugnetur
⁊ ſimiliter tu cāe tue adeſſe feſtinas· ⁊ ſi admittis h̄
conſiliū nō habuiſti ¶ Aug· i Enchiridion Et ideo
ꝓhibuit hic dn̄s ſuos d̄ ſecularibꝫ rebꝫ cum aliis ha
bere iudiciū tam̄ cū apl̄s ſinit i eccleſia talia iudicia
finiri inter fratres fratribꝫ iudicantibꝫ· extra eccle
ſiam vō terribiliter vetat· manifeſtū ē quid ſecūdū
veniā ɔcedat̄ īfirmis ¶ Greg· i moralibꝫ Sed tamen
quidā dū temporalia nobis rapiunt ſolūmodo ſunt tole
randi Quidaȝ vō ſunt ſeruata caritate prohibendi
nō ſola cura ne nr̄a ſubtrahant̄· ſed ne rapientes nō
ſua ſemetipſos ꝑdant· pl⁹ em̄ ipis raptoribꝫ debē⁹
metuere· q̄ȝ rebꝫ irrationabilibꝫ inhiare. Cū autem

ꝓ terrena re pax a corde cum ꝓximo ſcīdit̄· apparet
q̄ plus res q̄ȝ ꝓximus amat̄· ¶ Aug· in ſerm· de
mon· Tertiū vō iniuriaꝝ gen⁹ qđ ad opam ptinet
ex vtroq̄ confectum ē ⁊ cū vindicta ⁊ ſine vindicta
poteſt reſtitui· nā qui angariat hominem ⁊ cogit
improbe adiuuari abiuitꝰ ⁊ penaȝ improbitatis ſol
luere ⁊ opā reddere· ⁊ i hoc ergo genere iniuriaꝝ
dn̄s docet aīm xp̄iani eſſe patientiſſimū· ⁊ ad plura
ꝓferenda paratum· Unde ſubdit· Et quicūq̄ȝ te angari
riauerit mille paſſus· vade cum illo alia duo ⁊ hoc
vtiq̄ monet nō tam vt pedibꝫ agas q̄ȝ vt animo ſis
paratus· ¶ Criſ· i omel· Angariare enim ē iniuſte
trahere ⁊ ſine ratiōe vexare ¶ Aug· de ſerm· do· in
monte· Sic ergo dictū putamus Vade cum illo alia
duo· ſ· milia· vt tria compleri voluerit· quo numero
ſignificat̄ perfectio vt meminerit quiſq̄s hoc facit ꝑ
fectam ſe implere iuſticiā· ꝓpter qđ ⁊ tribus exēplis
hoc ꝓceptum inſinuauit· ⁊ i hoc tertio exemplo ſim
plo duplum addit̄· vt triplū compleat̄· Vel per hoc
accipit̄ q̄ i precipiēdo tanq̄ȝ tolerabilius inpere
paulatim creuerit Nā primo preberi voluit· alteram
maxillā cū fuerit dextera ꝑcuſſa· vt minus ꝑbere
paratus ſis q̄ȝ ꝑtuliſti Deinde illi qui tunicam vult
tollere iubet ⁊ palliū dimitti· vel veſtimentum ſm
aliam lr̄am Qđ aūt tantundem ē aut nō multo amplius
Tertio de mille paſſibꝫ quibus addenda dicit duo mi
lia vſq̄ ad duplū ꝑducit Sed qm̄ pax ē nō nocere
niſi et beneficiū preſtes ɔſequenter adiungit ⁊ dicit·
Qui aūt petit a te· da ei ¶ Criſ· ſuper Math· Quia
diuicie nr̄e non ſunt· ſȝ dei· Deus enim diſpēſatores
diuiciaꝝ ſuaꝝ voluit eſſe nos n̄ dn̄os ¶ Jero· Si
ſi de elemoſinis em̄ dictum intelligamus· in pluribus
pauꝑibus hoc ſtare nō poteſt· ſȝ vt diuites ſi ſemp
dederint· ſemp dare nō poterunt· ¶ Aug· in ſer· do·
Dicit ergo omni petenti da· nō oīa petenti vt id des
qđ dare honeſte potes ⁊ iuſte· Quid em̄ ſi pecuniā
petat· qua innocentem conet̄ opprimere· quid ſi ſtu
prum petat· Dandū ē ergo qđ nec tibi nec alteri no
ceat quātum ab hoīe credi poteſt ⁊ cum negaueris
qđ petit iudicāda ē iuſticia vt nō eū inanē dimittas
⁊ aliquādo meli⁹ aliquid dabis cū petentem iniuſta
correxeris ¶ Aug· ad vincen· Vtilius em̄ eſurienti
panis tollitur ſi de cibo ſecurus iuſticiā negligebat
q̄ȝ eſurienti panis frangit̄· vt vi iuſticie ſeductꝰ ac
quieſcat· ¶ Jero· Poteſt et intelligi de pecunia do
ctrine que nūq̄ȝ deficit ſȝ quāto plus dat̄· tanto ampli⁹
duplicat̄ ¶ Aug· Quod aūt ait Et volenti mutuari
a te ne auertaris· ad aīm referendum ē Hilarē em̄
datorem diligit de⁹· Mutuat̄ aūt omnis qui accipit
etſi ipē non ſoluturus ſit· quia miſericordibus deus
plura reſtituit· aut ſi non placet accipe mutuantem
niſi eū qui accipit redditurus· intelligendū ē dn̄m
ipſa duo genera preſtandi eſſe complexū Nā aut
donamus aut reddituro ɔmendam⁹· Recte ergo ad
hoc beneficiī genus hortando dicit ne auertaris id
ē ne ꝓpterea voluntatem alienes· quaſi deus nō red
diturus ſit· cū hō reddiderit· cum em̄ ex ꝓcepto dei
facis· infructuoſum eſſe nō poteſt· ¶ Criſ· ſup mat·

Ergo iubet nos xp̄s mutuū dare nō tamē sub vsu ris · q̄a q̄ sic dat · non sua dat · sed aliena tollit · de vno vinculo soluit ⁊ multis alligat · ⁊ nō ꝓpter dei iusti ciam dat sed proptē propriū lucrū · Similis ē etiā pecunia vsuraria aspidis morsui · Nā sicut venenū aspidis latenter omnia mēbra corrūpit · sic ⁊ vsura omnes facultates conuertit in debitum · ¶ Aug⁹ · ad Marcellinū · Obiciunt aūt quidā q̄ hec xp̄i doctri na rei publice moribus nulla ex parte conueniat · nam quis inquiūt tolli sibi ab hoste aliquid patiatur · vel Romane prouincie depredatoribus non male velit belli iure rependere · Sunt autem ista precepta paci encie semp̄ in cordis preparatiōne retinenda · ipsaq̄ be niuolencia ne reddat̄ malum pro malo semp̄ in volū tate complenda est · Agenda sunt autem multa ⁊ cū inuitis benigna quadam aspentate plectendis ac p̄ hoc si terrēa Respu · precepta xp̄iana custodiat ⁊ ipsa bella sine beniuolencia non gerentur · vt ad impietatis iusticieq̄ pacatam societatem victis fa cilius consulatur · Nam cui licencia iniquitatis eri pitur vtiliter vincitur quoniā nihil est infelicius fe licitate peccanciū · qua penalis nutrit̄ impunitas ⁊ mala voluntas velut hostis interior roboratur ·

Audistis q̄a dictū est diliges proximum tuum ⁊ odio habebis inimicū tuū. Ego au tē dico vobis diligite inimicos vestros. Bn̄ facite hȳs qui oderūt vos ⁊ orate p̄ p̄sequē tib; et calumniātibus vos vt sitis filȳ p̄ris vr̄i qui est in celis qui solē suū oriri facit sup̄ bonos et malos et plu it super iustos ⁊ in iu stos. Si em̄ diligitis eos qui vos diligunt quā mercedem hēbitis Nōne ⁊ publicani hoc faciūt. Et si salutaue ritis f̄res vr̄os quid amplius facietis. Nōne ethnici hoc faciunt Estote ergo vos p̄fe cti sicut ⁊ p̄r uester ce lestis p̄fectus est.

¶ Glo · Docuit domi nus supra iniuriam in ferenti non esse resiste dum · sed ad plura per ferenda paratum esse Nunc autem vlteri⁹ docet iniuriam inferen tibus impendendū esse caritatis affectum sil ⁊ effectu; Et cum pre missa ad complemētū iusticie legis ptineant conueniēter hoc vlti⁹ ponit ad impletionem caritatis que secundū apostolū ē legis pleni tudo · Dicit ergo au distis quia dictum est diliges proximū tuū · ¶ Aug⁹ · in libro de doct · xp̄iana · Nō aūt nullum hominem ex cepit qui precepit pro ximū diligere dn̄s in parabola semiuiui re licti ostēdit dicēs pro ximū qui erga illū ex titit misericors · vt eu; intelligamus proxi⁹ cui exhibendum esset mie officiu; si indigere; Quod nulli negādum esse quis non videat domino dicente bene facite hȳs qui oderunt vos · ¶ Aug · de sermo · dn̄i in monte · Gradum autem esse in phariseoꝝ iusticia q̄ ad legem veterem pertinet · hinc intelligitur · q̄ mul ti etiam eos a quibus diligunt̄ oderūnt · Ascendit g⁹ aliquē gradum · qui proximū diligit quāuis adhuc oderit inimicum · Unde ad hunc gradum designādū subditur · Et odio habebis inimicū tuū · Que vox n̄ ē accipienda vt iubentis iusto · sed p̄mittentis infirmo ¶ Aug · contra faustum · Quero aūt a manicheis cur ꝓprium velint esse legis moysi q̄d dictum est an tiq̄s oderis inimicū tuū · an ⁊ Paulus non dixit ho mines quosdam deo odibiles · querendum est ergo q̄ modo intelligatur exemplo dei cui dixit Paulus q̄s dam odibiles odio habendos inimicos Et rursus ex emplo dei qui facit solem suū oriri sup̄ bonos ⁊ ma los diligendos inimicos · Hec itaq̄ regula est qua ⁊ oderimus inimicum ꝓpter id q̄d in eo malum est · i · in iquitatem · ⁊ diligamus inimicum ꝓpter id q̄d in eo bonum est · i · rationalem creaturam · Audito igitur ⁊ non intellecto q̄d antiquis dictum erat oderis inimi cum tuū · ferebant̄ homines in homines odium cum non deberent odire nisi vicium · Hoc ergo corrigit dn̄s cum subdit · Ego autē dico vobis diligite inimicos vestros vt qui iam dixerat Non veni soluere legē s; implere Precipiendo vtiq̄ ut diligamus inimicos · cogeret nos intelligere quō possemus vnū eūdemq̄ hominem ⁊ odisse ꝓpter culpam · ⁊ diligere ꝓpter na turam · ¶ Glō · Sed sciendum ē q̄ in toto corpore legis non esse scriptum · odio habebis inimicum tuū sed hoc d̄r quātum ad traditionem scribarum · quib; visum est hoc addendum quia dn̄s precepit filȳs is rahel p̄sequi inimicos suos ⁊ delere Amalech de sub celo · ¶ Cris · sup̄ math · Sicut em̄ q̄d dictum est · nō concupisces non dictum est ad carnem sed ad animā sic ⁊ in hoc loco · caro quidem inimicum suū diligere non potest animā autem p̄t · quia dilectio vel odium carnis in sensu est · aīe vero in intellectu · Quando ergo nocemur ab aliquo · et si sentim⁹ odium · nō tamē ex equi volumus cognosci quia caro nr̄a odit inimicū aīa vero diligit · ¶ Greg · xxi · moral · Inimici autē dilectio tunc veraciter custoditur · cum nō de ꝓfectu dep̄cimur · nec de ruina illius letamur · Nō em̄ amat aliquis quē non vult esse meliorem · Eumq̄ stantē voto p̄sequitur · quem cecidisse gratulat̄ · euenire tamen plerūq̄ solet · vt nō amissa caritate ⁊ inimici nos ruina letificet ⁊ rursum eius glīa sine inuidie culpa contristet · Cum ⁊ ruēte eo quosdā bene erigi credimus ⁊ proficiente illo plerosq̄ iniuste opprimi timeamus · Sed ad hec seruandum est discretionis examen ne cū nostra odia exequimur · fallamur sub specie vtilitatis aliene · Oportet etiam pensare q̄d de bemus ruine peccatoris ⁊ quid iusticie ferientis · Nā cum p̄uersum queq̄ omnipotens percutit ⁊ congau dendum est iusticie iudicis ⁊ condolendum miserie pereuntis · ¶ Glo · Qui aūt sunt contra ecclesiam tribus modis ei aduersant̄ odio verbis cruciatu cor poris · Econtra diligit · Unde dicitur · Diligite inimi cos vestros benefacite · Unde sequit̄ · Benefacite hȳs qui oderunt vos orat · Unde seq̄t̄ Et orate p̄sequē · ⁊ calum · vos · ¶ Jero · Multi precepta dei imbecilli tate sua · non sanctoꝝ viribus estimantes · impossi bilia putant esse que precepta sunt · ⁊ dicunt suffi cere virtutibus · nō odisse inimicos Certū diligere

plus p̄cipi q̄z humanā naṫa patiaṫ Videndū ē ergo
xp̄m nō impoſſibilia p̄cipe· ſꝫ pfecta que fecit Da-
uid in Saul ⁊ Abſolon Stephanus q̄ martir pro
lapidantib' dep̄catus ē· Et Paulus Anathema cu-
pit eſſe p pſecutorib' ſuis Hec aūt ih̄s ⁊ fecit. ⁊
docuit· dicēs Pater ignoſce illis ¶ Aug· i Enchiri-
dion· Sed pfectoꝝ ſunt iſta filioꝝ dei· quo quidem
ſe debet oīs fidelis extendere ⁊ humanū aīm ad hūc
affectū orādo deū· ſecūq̄ luctādo pducere Vn̄ hoc tā
magnū bonū tante multitudīs nō ē quātam credi'
exaudiri cum in orōe dr̄· Dimitte nobis debita nr̄a
ſicut ⁊ nos di· de· no· ¶ Aug· in ſer· do· in mō· Oriē
autē hic queſtio q̄ huic p̄cepto dn̄i quo nos hortaṫ
orare p inimicis mlte alie ſcripture ptes videntur
aduerſe quia in ꝓphetis inueniūṫ multe imp̄catiōes
aduerſus inimicos· vt ē illud Fiant filij eius pupilli
Sed ſciendū q̄ ꝓphete ſolent figura iprecantis fu-
tura predicere Sed illud magis mouet· qd̄ dicit io-
hannes Eſt aūt peccatū ad mortē nō pro illo dico
vt oret quis· aperte enī oſ̄dit eſſe aliquos fratres
pro quib' orare nobis nō p̄cipiṫ· p hoc q̄ p̄mittit·
Si quis ſcit peccare fratrē ſuū ⁊c cū dn̄s etiā pro
perſecutorib' nos iubeat orare· Nec iſta q̄ſtio ſolui
pōt niſi fateamur aliq̄ peccata eſſe in fratrib' que
inimicoꝝ pſecutione ſunt grauiora· Nam ⁊ Ste-
phanus orat p eis a quib' lapidaṫ· q̄a nondum xp̄o
crediderāt Et ap̄ls Paulus nō orat p alexandro
quia frater erat ⁊ p inuidentiā fraternitatē obpug-
nando peccauerat Pro quo aūt nō oras· iā non cō-
tra illum oras· Sed quid agimus de hijs ꝯtra quos
oratam a ſanctis accipimus· nō ut corrigerenṫ· Nā
hoc mō p ipſis potius oratū ē Sed ad illā vltimam
damnationē nō ſicut ꝯtra dn̄i traditorē p ꝓphetam
Nā illa predictio futuroꝝ nō optatio ſupplicij fuit
Sed ſicut i apocalipſi legimus martires orare vt
vindicenṫ Sed hic nō opꝫ moueri· Quis enī au-
deat affirmare vtꝝ ꝯtra ipſos hoīes an cōtra regnū
peccati petierint· Nā ipſa ē iuſticie ⁊ miſericordie
vindicta martirū vt euertaṫ regnū peccati· quo re-
gnante tanta perpeſſi ſunt· Deſtruiṫ aūt partim cor-
rectione hoim· ptim damnatione pſeuerantiū in pec-
cato Nōne tibi videṫ Paulus in ſeip̄o ſtephanum
vindicaſſe cū dicit Caſtigo corpus meū ⁊ i ſeruitutē
redigo ¶ Aug· de· q· no· ⁊ ve· teſtam· vel anime occi-
ſorum clamant vindicari ſe poſtulātes ſicut ſanguis
Abel clamauit de terra· nō voce ſꝫ ratiōe· Nā ⁊ op'
opificem laudare dr̄ p hoc ip̄m q̄ videntem ſe ob-
lectat· nō enī tam impatientes ſunt ſancti ut vrgeāt
fieri qd̄ ſciunt tempe p̄finito futuꝝ· ¶ Criſ· i omel
vide aūt q̄t gradus aſcendit· ⁊ qualiter nos in ipſuꝫ
virtutis verticē ſtatuit Primus gradus ē· non in-
cipe iniuſtiā· Secundus equalem non vindicari·
Tercius nō facere vexanti que q̄s paſſus ē Quar-
tus exponere ſeip̄m ad patiendū mala· Quint' am-
plius ſe tribuere q̄z ille vult qui fecit mala Sextus
nō odio habere eū q̄ hoc opaṫ· Septimus diligere·
Octauus benefacere· Nonus p ip̄o orare· Et q̄a ma-
gnū erat p̄ceptū p clarū premiū ſubdit· ſcꝫ fieri ſiles
deo· vn̄ dicit· Vt ſitis filij pr̄is vr̄i q̄ ē i cel· ¶ Jeo·
ſiq̄s enim p̄cepta dei cuſtodiat· fili' dei efficiṫ· ergo

nō in naṫa filius ē hic· ſcꝫ de q̄ loquiṫ ſꝫ arbitrio ſuo
¶ Aug· de ſer· do· i mōte· Ex illa aūt regula intelli-
gendum eſt qd̄ hic dr̄· qua ⁊ iohs dicit Dedit eis po-
teſtatem filios dei fieri· vnus enī naturaliter filī' ē
nos aūt poteſtate accepta efficimur filij inq̄ntū illa
q̄ ab eo p̄cipiunṫ iplemus· itaq̄ nō ait Facite iſta q̄a
eſtis filij ſꝫ facite iſta· vt ſitis filij Cū aūt ad hoc nos vo-
cat· ad ſimilitudinē ſuā vocat· vnde ſequiṫ· qui ſolē
ſuū facit oriri ſuper bonos ⁊ malos· ⁊ pluit ſup iu-
ſtos ⁊ iniuſtos· Poteſt aūt p ſolem intelligi nō iſte
viſibilis· ſꝫ ille de quo dr̄· vob' qui timetis nomen dn̄i
orieṫ ſol iuſticie ⁊ p pluuiā irrigatio doctrine verita-
tis· q̄a ⁊ bonis ⁊ malis apparuit ⁊ euāgeliſatus ē xp̄s
¶ Hylarius· vel in baptiſmi ⁊ ſpūs ſacramento tri-
buit solē ⁊ pluuiā· ¶ Aug· vel pōt accipi ſol iſte vi-
ſibilis ⁊ pluuia qua fructus gignūṫ· quia inique i li-
bro ſapientie plangunt· Sol nō ortus ē nobis· ⁊ de
pluuia ſpirituali dr̄· Mandabo nubib' meis ne pluāt
ſuper eam· Sed ſiue hoc ſiue illud· magna dei boni-
tate fit que nobis imitanda precipitur Non enī
ait qui facit ſolem oriri ſed addidit ſuum id eſt quē
ipſe fecit ut hic ammoneremur quāta libertate p̄-
cepto eius preſtare debemus que non creamus ſꝫ
ex muneribus eius accipim'· ¶ Auguſtinus cōtra
vincentium Sed ſicut iſta bona eius laudamus· ita
etiam flagella eius in eos quos diligit cogitemus·
Vnde non omnis qui parcit· amicus eſt· nec omnis
qui verberat inimicus· Melius eſt enim cum ſeue-
ritate diligere q̄z cum lenitate decipere ¶ Criſoſtom'
ſuper Matheum· Caute autem dixit ſuper iuſtos
⁊ iniuſtos non ſuper iuſtos vt iniuſtos· quia omnia
deus nō ꝓpter oēs dat ſꝫ ꝓpter ſanctos ſicut ⁊ flagella
bōa peccatores· ſꝫ i bonis ſꝫ ſeparat pctōres a iuſtis
ne deſperent· nec in malis iuſtos a peccatorib' ne
glorientur Maxime cum malis bona non proſint q̄
male viuentes ad preiudicium ſuum ꝑcipiunt· nec
bonis mala noceant ſed magis proſint ad iuſticie lu-
crum ¶ Aug· in libro· x· de ciuitate dei· Nam bon'
temporalibus bonis non extollitur nec malis frangiṫ
Malus autem ideo huiuſmodi infelicitate puniṫ quia
felicitate corrūpiṫ· Vel ideo iſta tpalia bona ⁊ mala
veriſq̄ voluit eſſe cōmunia· vt nec bona cupidius
appetantur que mali habere cernūtur· nec mala tur-
piter euitentur quibus et boni afficiuntur ¶ Gloſ·
Amare autem amanteꝫ natura eſt· inimicum vero
amare eſt caritatis Et ideo ſequiṫ Si enim diligitis
eos qui vos diligunt quam mercedem habebitis ſc'
i cel onīꝫ De hijs enim dr̄ Recepiſtis mercedem
veſtram Sed tamen hoc opꝫ facere illa non omit-
tere ¶ Rabanus Si ergo peccatores erga dilecto-
res ſuos natura duce volunt eſſe benefici· multo
magis vos maioris dilectionis ſignum amplecti debe-
tis· et non amantes· Vnde ſequiṫ Nōne ⁊ publicani
hoc faciunt· i· qui publica vectigalia exigunt· vel
publica negocia ſeculi vel lucra ſectantur ¶ Gloſ·
Si et p hijs tantū orauerītis· qui aliqua affinitate
vobis ſūt coniuncti· q̄d amplius habet beneficiū ve-
ſtrum q̄z infidelium Vnde ſequitur· Et ſi ſalutaueri-
tis fratres veſtros tantum quid amplius facietis
Salutatō· n· ē q̄dā ſp̄es orōis· nōne ethnici hoc faciūt

¶ Rabanus.i.gentiles. nam ethnos grece latine
gens dicitur qui tales ſunt vt fuerũt gentiles.ſ.ſub
peccato. ¶ Remig. Quia vero pfectio dilectionis
vltra dilectionem inimicoꝝ non poteſt procedere.
Ideo poſtq̃ dñs precepit diligere inimicos ſubiũxit
Eſtote ergo ⁊ vos pfecti ſicut ⁊ pater vr̃ celeſtis
perfectus eſt. Ipſe quidem pfectus ē vt omnipotens
homo aũt vt ab õipotēte adiut᷒. Nã ſicut qñq̃
in ſcripturis pro veritate ⁊ equalitate accipitur ut
ibi. ſicut fui cũ Moyſe ita ero ⁊ tecũ. aliqñ autē p
ſimilitudine vt hic. ¶ Criſ.ſup math. Sicut enim
filij carnales ſimilant patres in aliquo corporis ſigno
ita filij ſpũales deum ī ſanctitate.

¶ Attendite ne iuſti-
ciam veſtram faciatis
corã hominib᷒ vt vide
amini ab eis. alioquin
mercedē nõ habebitis
aput patrem ueſtrum
qui eſt in celis.

¶ Glo. Poſtq̃ xp̄us
legem quãtum ad pre
cepta impleuit. Inci
pit nunc eã adimplere
quantum ad promiſſa
vt pro celeſti mercede
precepta dei faciam᷒
non pro terrenis que
lex promittebat. Oĩa
autem terrena ad duo
potiſſima reducunt̄.ſ. ad humanam gloriam ⁊ ad
terrenoꝝ affluenciam. quoꝝ vtrũq̃ in lege pmiſſū
eē videtur. De glã eñi dicit̄ ī Deut. Faciet te dñs
excelſiorem cunctis gentibus que verſant̄ in terra
De affluēcia vero temporalium ibidem ſubditur. abũ
dare te faciet dñs ī oĩbus. Et ideo dñs hec duo ab ī
tentione fidelium excludit ſcilicet gloriam ⁊ terre-
norum affluenciam. Sed ſciendũ q̧ appetitus glĩe
ꝓpinquus eſt virtuti. ¶ Criſ.ſup math. Ubi enim
res agit̄ glorioſa. ibi facilius inuenit locum gloriatio
oĩs occaſio. Et ideo ītentionem glĩe primo dñs ex
cludit. Pre omnibus eñi vicijs carnalib᷒ ꝑiculoſi᷒
hoc eſſe in hominibus intellexit. Cum eñi omnia mala
ſeruos dyaboli vexent. concupiſcencie vane glĩe ma
gis vexat ſeruos dei q̃ ſeruos dyaboli ¶ Aug.in li.
de ſen. pſpe. Quas etiam vires nocendi habeat hu
mane glorie amor. non ſentit niſi qui ei bellum īdixe
rit. quia etſi cuiq̃ facile eſt laudem nõ cupe dum ne
gat̄ Difficile tamen eſt ea non delectari cũ offertur
¶ Criſ.ſup math. Intuere autem qualiter incipit
velut de fera aliqua difficile cognita diſputans ⁊
apta furari eum qui non valde vigilat. Occulte eñi
ingreditur ⁊ omnia que intus ſunt inſenſibiliter au
fert. ¶ Criſ.i omel. Et ideo hoc cautius cauendum
mandat dicens. Attendite ne iuſticiã veſtrã faciatis
coram hominibus. Coꝛ aũt noſtrũ attendere debemus
Inuiſibilis eñi eſt ſerpens quē obſeruare iubemur.
⁊ latenter ingredit̄ ⁊ ſeducit. Sed in corde mundo
ſi ſurreptio inimica ſucceſſerit. mox homo iuſtus diſ
ſcernit qua ſpiritu alieno pulſat̄. Si autem coꝛ fue
rit iniquitatibus plenum. ſuggeſtiõem dyaboli non
facile intelligit. Et ido ꝑmiſit ne iraſcaris. ne concu
piſcas. quia qui malis iſtis ſubiectus eſt coꝛ ſuũ nõ
poteſt attendere Sed quõ poteſt fieri vt non coram
hominibus elimoſinam faciamus. aut ſi fiat. quõ non
ſentiemur? Si eñi preſente aliquo occurrerit pauper
quomodo dabitur ei abſconſe? ſed educendo eum in
ſecreto videtur q̧ datur. Sed cõſidera quia ñ dixit
ne tantum coram hominibus faciatis. ſed addidit vt
videamini ab eis. Qui ergo non ideo facit vt ab ho
minibus videatur. etſi coram hominibus fecerit. non
tamē coram homib᷒ feciſſe videtur. qui eñi aliquid
facit propter deum. neminē videt ī corde ſuo niſi deũ
propter quē facit. Sic artifex eum ſemꝑ habet pre
ocul̄ q̄ ſibi op᷒ faciēdũ cõmiſit ¶ Greg. viij. mora.
Si g᷒ diuinis glĩaꝫ q̃rimus] ⁊ publica noſtra opa ī
cõſpectu illius occulta ſeruamus. Si vero p hoc no
ſtram laudem cõſpicimus. foras ab eius conſpectu iã
fuſa ſunt etiã ſi a multis ignorent̄ ſed valde pfectoꝝ
eſt ſic oſtēſo ope actoris glĩam querē. vt de illibata
laude priuata neſciant exultatione gaudere. q̃ infir
mi. quia pfecte contemnendo non ſupant. neceſſe eſt
vt bonum qd̾ opãtur. abſcondãt. ¶ Aug.de ſer.do.
in monte. In hoc vero q̧ dicit. Ut videamī ab eis
vl̄ addens. apparet h̄ euꝫ prohibuiſſe vt ibi finē nr̄i
ꝓpoſiti collocemus. Nã ⁊ apl̄us qui dicit Si adhuc
hoĩbus placerem. xp̄i ſeruus nõ eſſem alio loco di
cit. Ego hoĩbus p oĩa placeo. qd̾ non ideo faciebat
vt placeret hominibus ſed deo ad cuius amorē corda
hominum volebat conuertere ex eo q̧ eis placebat.
Sic nõ abſurde loqueretur. qui diceret In hoc ope
quo nauem quero. non nauem quero. ſꝫ patriam.
¶ Aug.de verbo dñi. Dicit aũt videamī ab eis. quia
ſunt quidam qui ſic faciũt iuſticiam coram hominibus
non vt videantur ab eis. ſed vt ipſa opa videantur
⁊ glorificetur pater qui in celis eſt. non eñi ſuaꝫ iu
ſticiam deputant. ſed eius cuius fide viuũt ¶ Aug.
de ſer. dñi in monte. In hoc etiam q̧ addit. Alioquī
mercedem non habebitis apud patrem veſtrum qui
in celis eſt. nihil aliud demonſtrat. niſi illud nos cauē
oportere ne humanam laudem pro noſtroꝝ operum
mercede queramus ¶ Criſ.ſup math. quid autem
a deo recipies qui deo nihil dediſti? Nam qd̾ proptē
deum fit. deo datur ⁊ ab eo recipitur qd̾ autem ꝓpē
homines fit. in uentos effundit̄. que eſt autem ſapien
cia res dare ⁊ verba vacua compare ⁊ mercedem
dei contemnere? Uel illum aſpice a quo lapidem ex-
pectas qui te propter deum facere putat. alioqui vi-
tuparet te magis. Ille autem qui plena quidem vo
luntate propter homines facit. ille propter homines
feciſſe videtur. Si autem p aliquius coꝛ cogitatio
vana aſcendit deſiderans hominibus apparere Anima
autem intelligens contradicit. Ille non propter ho
mines feciſſe videtur. quia qd̾ cogitauit paſſio car
nis eſt qd̾ elegit iudicium anime

¶ Cum ergo facis ele
moſinã noli tuba cañe
añ te ſicut ẏpocrite fa
ciunt in ſẏnagogis et
in vicis ut honorificen
tur ab hominib᷒. Amē
dico vobis receperũt
mercedem ſuã. Te at

¶ Aug.in ſermo.dñi.
Generaliter ſupra do
nauit. cum dixit. At
tendite ne iuſticiam veſtram faceretis coram hominibus ...

¶ Aug.in ſermo.dñi.
Generaliter ſupra do
nauit. cum ꝯ dixit. At
tendite ne iuſt iciã ve
ſtram Nunc autem p
partes exequitur.
¶ Criſ.ſup matheum
Ponit autem tria for
cia bona. i. elemoſinam
orationem ⁊ ieiunium
ꝯtra tria mala actiſua

faciente elemoſinam neſciat ſiniſtra tua qđ faciat dextera tua vt ſit elẽoſina tua in abſcõdito ⁊ pater tuus qui videt in abſcõdito reddet tibi.

que dñs tẽmptatiõis bellum ſuſcepit. pugna uit enĩ ꝓ nobis contra gulam in heremo Con tra auariciã ſupra mon tem. ↄtra vanam glãꝫ ſupra templum Eſt gͦ elemoſina que oĩſ pgit
contra auariciam que congregat. ieiunium contra
gulam. q̃ ē ei contrariũ. Oratio vero ↄtra vanam
glãm. q̄ cũ om̄e malum ex malo naſcat̃. ſola vana
glͣa de bono procedit. Ideo nõ deſtruit̃ ꝑ bonum. ſꝫ
magis nutrit̃. nullũ ergo remediũ poteſt eſſe cõtra
vanam gloriã niſi oratio ſola. ¶ Ambro. Omnis ſũ
ſũma eſt diſcipline xp̄iane in miſericordia ⁊ pietate
⁊ ideo ab elemoſina incipit dicens. Cũ ergo facis ele
moſinã noli tuba canere añ te ¶ Criſ. ſcd̃m a. tuba eſt
ē oĩs actus uel ſermo ꝑ quẽ opis iactantia demõſtra
tur puta qui facit elemoſinã qñ aliquẽ videt p̄ſentẽ
vel intercedente aliquo aut honeſtiori ꝑſone q̃ poteſt
retribuere. aliãs aũt non facit. Sed ⁊ ſi in loco ſecre
to fecerit. eo ꝓpoſito vt laudabilis videat̃ tuba eſt.
¶ Agu i ſ. do. i mõ. Sic gͦ qđ dicit Noli tuba ca
nere añ te. ad id r̃ſpicit qđ ſupiꝰ ait Attẽdite ne iuſti
ciam veſtrã faciatis corã ho. ¶ Jero. Qui aũt tuba
canit elemoſinã faciens ipocrita eſt Et ideo ſubdit.
ſicut ypocrite faciunt ¶ yſidᵒ. Forſitan conuoc anti
hoc faciebãt vt oẽs irẽt q. ad ſpectaclm. nomẽ ypo
crite tractũ ē a ſpecie eoꝝ q̃ i ſpectaculis ↄtecta facie
incedunt diſtinguẽtes vultum vario colore. vt ad ꝑ
ſone quã ſimulant colorem ꝑueniãt. Modo in ſpecie
uiri mõ in ſpecie femĩe vt fallant̃ populũ dum i lu
dis agunt ¶ Aug. in ſer. do. in monte. Sicut ergo
ypocrite id ē ſimulatores tanq̃ imitatores ꝑſonarũ
aliarum agunt ptes illius qđ non ſunt. Non enim
qui agit ptes Agamẽnonis. vere ipe ē ſꝫ ſimulat eũ
ſic ⁊ in eccleſijs ⁊ i oĩ vita humana q̃ſq̃s ſe vult vi
deri qđ nõ ē ypocrita ē. Simulat enĩ ſe iuſtum ⁊ nõ
exhibet q̄ totũ fructũ in laude hoim ponit ¶ Gloſa
Et ideo ſubdit loca publica cũ dicit. In ſynagogis
⁊ vicis Et finem intentũ cũ ſubdit Vt honorificẽt̃
ab hoĩbꝰ ¶ Greg. xxxi. mora. Sciendũ vero eſt
qꝛ ſunt nonnulli. qui ⁊ ſanctitatis habitum tenẽt. ⁊
ꝑfectionis meritum exequi nõ valẽt. quos nequaq̃
credendum eſt inter ypocritaꝝ numerꝝ currere. q̄
aliud ē infirmitate aliud callida ſimulatione peccare.
¶ Aug. de ſer. do. in monte. Tales autem qui ſimu
latione peccant. ab inſpectore cordis deo mercedem ñ
capiunt. niſi fallacie ſupplicium. Et ideo ſubdit Amẽ
dico vobis. receperũt mercedem ſuã ¶ Jero. Non
dei mercedem. ſꝫ ſuã Laudati enĩ ſunt ab hoĩbꝰ. quã
cauſa exercuere virtutes ¶ Aug. de ſer. do. in monte.
aũt reſpicit ad illud qđ ſupra poſuit Alioquin mer
cedem non habebitis apud p̄rem vr̃m Sic ergo nõ
quomodo illi elemoſinaꝫ facias. ſed quomodo facienda
ſit iubet conſequẽter. cum dicit. Te autem faciente
elemoſinam. neſciat ſiniſtra tua. qđ faciat dextera
tua ¶ Criſ. in omel. Hoc aũt ꝑ ſuperhabundantiam
dr̃ acſi dicat. Si poſſibile ē teipm ignorare ⁊ ipſas

Criſ. ſuper Matheum. Apoſtoli aũt interpretati
libro canonũ ſic. Dextera ē populus xp̄ianus q̄
ad dexterã xp̄i Siniſtra ē aũt omnis populus q̄
ad ſiniſtrã Hoc ergo dicit ne xp̄iano elemoſinã fa
ciente qui ē dextera. infidelis aſpiciat qui ē ſiniſtra
¶ Aug. de ſer. do. i mõte. Sed ſcd̃m hoc videbit̃
eſſe culpa velle placere fidelibꝰ. cũ tñ i quocũ
nimũ laudem finẽ boni opis conſtituere ꝓhibem
Vt aũt te imitent̃. quibus facta tua placuerint
fidelibus. ſed etiã infidelibꝰ exhibendũ eſt Si aũt
alij dicunt. ſiniſtrã inimicũ putauerit. vt neſciat i
micus tuus cũ elemoſinã facis. cur ipe dñs inimi
iudeis circũſtãtibꝰ miſericorditer ſanauit hoĩes
Deinde quomodo cum ipſo inimico facie
impleamus preceptum Si eſurierit inimicus tu
ciba illum. Tercia opinio eſt ridenda eoꝝ qui dicunt
ſiniſtre nomine vxorem ſignificari vt quoniã in
familiari ratiocinatores pecuniarum ſolent eſſe femi
lateat eas cum aliquid viri egenis impendit
domeſticas lites. Nõ autem ſolis viris hoc p̄cepti
datum eſt. ſed etiaꝫ feminis. Cũ ergo ſiniſtre
femina occultare opus miſericordie ſue. an
ſiniſtra erit femine. qđ ſi quiſpiam putat. cum
tum ſit talibus vt ſe inuicem bonis moribus
ciant non ſibi debent occultare bona opa ſua
ta facienda ſunt. vt promereat̃ deus Quod ſi
tandꝫ eſt aliquid. quãdiu alternũ infirmitas
aĩo nõ pt̃ ſuſtinere quãuis nõ illicite fiat non
feĩa ꝑ ſiniſtrã ſignificari facile apparet totiꝰ capi
ſignificatiõe Et etiã qm̄ ſiniſtrã vocet qđ ei
entis culpatũ eſt. qꝛ ſ. laudes hoĩm querit. hac
facere vetans Quapropt̃ ſiniſtra videt̃ ſignific
delectationẽ laudis Dextera aũt ſignificat
implendi precepta diuina Cum ergo conſcientiã
ciendi elemoſinã miſcet ſe appetitio laudis huma
ſiniſtra conſcia dextere. Neſciat ergo ſiniſtra
nõ ſe miſceat ↄſcientie tue laudis humãe appetitio
Dñs aũt nr̃ multomagis ꝓhibet ſolã ſiniſtrã
opari q̃ eã miſceri opibꝰ dextere Quo autẽ
dixerit. oñdit cũ ſubdit Vt ſit elemoſina tua
ſcondito. i. in ipa bona ↄſciẽtia que humanis oculis
demõſtrari ñ pt̃ nec vbis aperiri. q̃doquidem
mala mentiunt̃ Sufficit aũt tibi ad ꝓmerẽdũ
ipa ↄſcientia. ſi ab eo expectas p̄miũ qui ſolus co
ſcientie inſpector ē. ⁊ hoc ē qđ ſubdit̃. ⁊ pater tu
q̃ uidet in abſcondito reddet tibi. multa libri
plari i hñt reddet tibi palã ¶ Criſ. ſup mat. Impo
ſibile ē enĩ vt opus bonũ hoĩs in abſcondito
cat deus ſꝫ i hoc ſeculo manifeſtat ⁊ i illo glorifica
gl̃a dei eſt ſicut ⁊ diabolus manifeſtat malũ
malicie eius virtus oſtendit̃. ꝓprie aũt publicari
omne bonũ i ſeculo illo erius bona nõ ſunt
bonis ⁊ malis Jo cuicũq3 illic benefecerit
feſtũ ē q̄ ꝓ mercede iuſticie ſue meruit illud
ces aũt iuſticie in hoc ſeculo manifeſta nõ
nõſolũ boni ſꝫ et mali ſiue diuites ¶ Aug. de ſ.
mõ. Sꝫ in grecis exẽplaribꝰ que ꝑra ſunt
palã ¶ Criſ. i omel. Si ergo vis hr̃e inſpect
rum que facis Ecce habes nõſolũ angelos aut
angelos ſed deum vniuerſoꝝ.

Capitulum ſextum.

Ateū oratis nō eritis ſicut ypocrite q̄ amāt in ſinagogis ⁊ in angulis platearum. ſtātes orare ut videāť ab hominibꝰ Amen dico vobis receperunt mercedem ſuam Tu autem cum oraueris. intra in cubiculū tuū ⁊ clauſo hoſtio tuo ora patrē tuum in abſcōdito Et pater tuus qui videt in abſcondito reddet tibi.

¶ Criſ. ſup matheum Salomō dicit ante orationem prepa animam tuam. Quod quidem faciens elemoſinā venit ad orationem. bona enī opa excitant fidē cordis ⁊ dant cōfidenciam anime apud deū orandi. ergo elemoſina preparatio eſt orationis ⁊ ideo dñs poſt elemoſinam conuenienter de oratione nos inſtruit. ¶ Aug. de ſer. domini in monte. Non autem hoc monet nunc ⁊ oremus quomodo oremꝰ ſic nec ſupius vt faciamus elemoſinam ſed q̄ aīo faciamus. ¶ Criſ. ſup matheum Eſt aūt oratio quaſi quoddam ſpiritale tributum qđ anima offert deo de viſceribus ſuis Quanto ergo glorioſior eſt tanto cautior eſt ſeruanda. ne propter homines facta vileſcat. ⁊ ideo dicit. Cum oratis non eritis ſicut ypocrite. ¶ Criſ. in omelia. ypocritas vocat q̄ deū ſe fingentes orare. homines circūſpiciunt. Et ideo ſubdit qui amant in ſynagogis orare. ¶ Criſ. ſuper math. Puto autem non ad locum hoc refert dñs ſ; ad propoſitum orantis. In cōuentu enī fideliū orare laudabile eſt. ſicut dictum eſt In eccleſijs benedicite deum. Qui ergo ſic orat. vt ab hominibus videatur. non deum aſpicit. ſed homines. Et ideo quātum ad propoſitum ſuū in ſynagoga orat. Cuius autem orātis mens ſolum aſpicit deum quāuis in ſynagoga oret tū apud ſe in ſecreto videť orare. ſeqť. Et in angulis platearum vt videantur abſconſe orare. ⁊ ſic dupliciter laudāť. ⁊ q; orāt ⁊ q; abſcōſe orāt. ¶ Glo. vt anguli platearum ſiue vbi via per tranſuerſum greſſum ducitur. ⁊ quadriuiū reddit. ¶ Criſ. ſup mat. Eo ergo propoſito in conuentu vetat orare vt a conuentu videatur. Vnde ſubditur. vt videanť ab hoībus Orans ergo nihil nouū faciat quod aſpiciāt homines vel clamando vel pectus percutiendo vel manus extendendo ¶ Aug. de verbis dñi. Non autem videri ab hominibus nephas ē. ſ; ideo hoc agere vt ab hominibus videaris. ¶ Criſ. i omelia. Vana enī gloria vbiq; quidem bonum eſt maxime autem i oratiōe Si enī in hoc cogitationibus circūferimur ſi ad orādum ingreſſi fuerimus. hanc habentes egritudinem qualiter intelligemus ea que a nobꝰ dicunť ¶ Aug. de verbo dñi. Hic etiam fugiendum eſt hominū ſciēciam. ſi hoc animo aliquid fiat vt fructꝰ expectetur placendi hominibus. Vnde ſubditur. Amen dico vobꝰ receperunt mercedem ſuam. ¶ Criſ. ſup mat. Vnuſquiſq; enī vbi ſeminat ibi metit. Vnde qui propter hominem orant non propter deum. ab hominibus non a deo laudanť ¶ Criſ. i omelia. Dicit autem receperunt. quia deus retributionē que ē ab ipſo tribuere vellet. Illi autem eam que eſt ab hominibus vſurpāt Quomodo aūt orandum ſit ſubiungit dicēs. Tu aūt cum oraueris intra in cubiculū tuū. ⁊ clauſo hoſtio ora patrem tuum in abſcondito. ¶ Iero. Hoc ſimpliciter intellectum erudit auditorem vt vanam orādi gloriam fugiat ¶ Criſ. ſup. matheum. Vt nemo ſit ibi niſi ille qui orat ⁊ ille quē orat Teſtis enim orātem grauat non adiuuat. ¶ Ciprianus de oratione dominica. i abditis aū locis orare magis cōuenit fidei ut ſciamꝰ dominum vbiq; eſſe preſentē ⁊ maieſtatis ſue plenitudine occulta penetrare Poſſumus etiam i telligere ⁊ hoſtiū domus os corporis ut n̄ clamoſa voce oremus deū ſed tacito corde ꝓpť tria Primo quia deus nō voce clamoſa pulſandꝰ eſt ſed conſciencia recta placādus qui eſt cordis auditor. Secūdo quia ſecretas orationes tuas non oz alīum ſcire niſi te ⁊ deum. Tercio q̄a clamoſe orās alterū impedit te nō pmittis orare ¶ Ex coll. patr. Cū ſūmo etiam ē orandū ſilencio vt ipſos quoq; inimicos noſtros qui orantibus nobis maxime inſidianť lateat noſtre peticionis intencio ¶ Aug. in ſer. do. in mō. Vel p cubicula noſtra ſūt intelligenda corda nr̄a de quibus dicit Que dicitis in cordibus veſtris ⁊ in cubilibus veſtris compungimini. hoſtium eſt carnalis ſenſus foris ſūt omnia temporalia q̄ p ſenſū cogitationes noſtras penetrant ⁊ turba vanoꝝ phantaſmatū orātibꝰ obſtrepunt ¶ Ciprianꝰ de oratione dominica Que aūt ſegnicia eſt alienari et capi ineptis cogitationibꝰ et ꝓphanis cū dominū deprecaris quaſi ſit aliud quod magis debeas cogitare q̄z qđ cū deo loquaris Quo te audiri a deo poſtulas cum te ipm̄ non audias hoc ē ab hoſte non cauere hoc eſt deū negligentia orationis offendere ¶ Aug. d verbo domini Claudēdum ē ergo hoſtium id ē carnali ſenſui reſiſtendum vt oratio ſpiritalis dirigatur ad patrem que ſit in intimis cordis. vbi oratur pater in abſcōdito Vnde ſequiť Et pater tuus qui videt in abſcondito reddet tibi. ¶ Remi. Et eſt ſenſus Sufficiat tibi vt ille ſolus nouerit tuā orationē qui omniū corda nouit occulta quia ipſe qui eſt inſpector erit exauditor ¶ Criſ. in homelia Non aūt dixit gratis dabit ſed reddet. Etenim debitorem ſeipm̄ tibi conſtituit.

¶ Orantes autem nolite multū loqui. ſicut ethnici faciunt Putāt enī ꝙ in multiloquio ſuo exaudiantur nolite ergo aſſimulari eis Scit enī pater veſter quid opus ſit vobis anteq̄ꝫ petatis eum.

¶ Aug. i ſermone domini in mōte Sicut hipocritaꝝ ē prebere ſe ſpectandos i oratione quorum fructꝰ eſt placere hominibꝰ ita eſt ethnicoꝝ .i. gentiliū i multiloquio ſe putaē exaudiri Et inde Orātes aūt nolite multum loqui ¶ Excollatione patrū Frequenť enī ſed breuiter eſt orandū ne immorantibus nobis inſerere aliquid noſtro cordi inſidiatur poſſit inimicus ¶ Aug. ad Probam Non enī vt quidā putant

hoc orare ē ī multiloquio ſi diutius oret. Aliud ē
ſermo multus. aliud diuturnus affect⁹. Nam ꝛ
de ipſo domino ſcriptum eſt. ꝙ pernoctauerit
in orando ꝛ ꝙ prolixius orauerit vt nobis pre-
beret exemplum. Dicuntur fratres ī egipto cre
bras quidem habere orationes. ſed eas tamen bre
uiſſimas ꝛ raptī quodammodo iaculatas. ne illa
uigilanter erepta que oranti plurimum eſt neceſ
ſaria. per productiores moras hebeſcāt intentio.
ac per hoc ipſi ſatis oſtendunt hanc intentionem
ſicut eſſe obruendam ſi perdurare non poteſt. ita ſi
perdurauerit. non cito eſſe rumpendam. Abſit au
tem ab oratione multa locutio ſed non deſit multa
precatio ſi feruens perſeuerat intentio. Nam
multum loqui eſt in orando rem neceſſariam ſup
fluis agere verbis. Multum autem precari eſt
eum quem precamur diuturna cordis excitatōe
pulſare. Nam plerunqȝ hoc negocium plus ge-
mitibus q̄ȝ ſermonibus agitur. plus fletu q̄ȝ affa
tu. ¶ Criſoſtomus in omelia. Diſſuadet igitur per
hoc inanem locutionem in orando. puta cum non
petimus decentia a deo. potentatus ꝛ glorias. in
imicos ſuperare ꝛ pecuniarum ſupabundantiā.
Iubet ergo hic non longas orationes facere. Lon
gas autem dico non tempore. ſed multitudine eo
rum que dicuntur. pmanere tamen oportet eos
qui petunt. Orationi enim ait apoſtolus inſtātes
Non tamen iubet decem milium verſuum oratio
nem componere ꝛ cordetenus enunciare. quod
occulte inſinuat. cum dixit. Nolite multum loq̄.
¶ Gloſa. Damnat autē multiloquium orationis
veniens de infidelitate. Unde ſequitur. Sicut eth
nici faciunt. Gentilibus enim erat neceſſaria ūbo
rum multiplicitas propter demones qui neſcirēt
quid illi peterent. niſi illorum verbis inſtructi.
Unde ſequitur. Putant enim ꝙ in multiloquio
ſuo exaudiātur ¶ Auguſtinus de ſermōe domini
in monte. Et reuera omne multiloquium a genti
libus venit qui exercende lingue potius quā mū
dando animo dant operam. ꝛ hoc ſtudij genus
etiam ad deum prece flectendum transferre co-
nantur ¶ Greg. xxxiij. moralium. Sed veracit̄
orare eſt amaros in compunctione gemitus ꝛ nō
compoſita verba reſonare. Et ideo ſubditur. No
lite ergo aſſimilari eis. ¶ Auguſtinus de ſermōe
domini in monte. Si enī verba multa ad id profe
runtur vt inſtruatur ignarus. quid eis opus eſt
ad rerū oīm cognitorem. Unō ſequitur. Scit enī
pater veſter quid opus ſit vobis anteq̄ȝ petatis
eum ¶ Ieronimus. Conſurgit autem in hoc lo
co quedam hereſis philoſophorum. Et dogma
peruerſum dicentium. Si nouit deus quid ore-
mus ꝛ anteq̄ȝ petamus ſcit quo īdigeamus fru
ſtra ſciē loquimur. Quibus reſpondendum eſt

Non narratores eſſe. ſed rogatores. Aliud ē enim
narrare ignoranti. aliud petere ſcienti. ¶ Criſo-
ſtomus ī omel. Non g° oras ut doceas. ſed flectas
vt familiaris efficiaris continuitate interpellatio-
nis. vt humilieris vt rememoreris peccatorū tuo-
rum ¶ Auguſtinus de ſermone domini in monte.
Nec etiam verbis nos agere debemus apud deū
ꝛ vt impetremus quod volumus. ſed rebus que
non animo gerimus ꝛ intentione cogitationis cū
dilectione pura ꝛ ſupplici affectu. ¶ Auguſtin⁹
ad probam. Sed ideo per certa interualla tem-
porum etiam verbis rogamus deum vt illarum re-
rum ſignis noſipſos ammoneamus quātumqȝ in
hoc deſiderio profecerimus nobiſipſis innoteſca-
mus. ꝛ ad hoc augendum in noſipſos acrius
excitemus. ne varijs curis quod tepeſcere cepe-
rat. omnino frigeſcat. ꝛ penitus extinguatur
niſi crebrius inflammetur. Nobis ergo neceſſa-
ria ſunt verba quibus cōmoueamur. ꝛ inſpicia-
mus quid petamus. non quibus dominum ſeu
docendum ſeu flectendum eſſe credamus. ¶ Au-
guſtinus de ſermone domini in monte. Querere
ſus queri poteſt ſiue rebus ſiue verbis orandum
ſit quid opus ſit ipſa oratione. ſi deus iam nouit
quid nobis neceſſarium ſit. niſi quia ipſa oratio-
nis intentio cor noſtrum ſerenat ꝛ purgat capaciusqȝ
efficit ad excipiēda diuina munera. q̄ ſpiritualiter
nobis infunduntur. Non enī ambitione precū nos
exaudit deus qui ſemper paratus eſt dare ſuam
lucem. ſed nos non ſemper parati ſum⁹ accipe-
re cum inclinamur in alia. Fit ergo in oratione
conuerſio cordis ad deū. ꝛ purgatio [illegible]
cum ea que cupiebantur. temporaliter excluditur
ut acies cordis ſimplicis ferre poſſit ſimplicem
lucem ꝛ in ea manere cum gaudio quo beata vi-
ta perficitur.

¶ Sic ergo vos orabi
tis pater noſter qui
es incelis

¶ Gloſa. Inter ſ[illegible]
lutaria monita [illegible]
uina quibus con[illegible]
lit credentibus fo[illegible]
mam orandi prop[illegible]
ſuit ꝛ orationē compoſuit breuibus verbis. vt
ſit fiducia cito annuendi. quod breuiter vult rogari.
Unde dicit. Pater noſter qui es in celis.
¶ Cyprianus ꝺ orōe dñica. q̄ fecit viuē docuit
ꝛ orare. vt dum oratione quā filius docuit apud
patrem loquimur. facilius audiamur. Amica ꝛ fa-
miliaris. n. oratio eſt dominū ꝺ ſuo rogare. agno-
ſcat pater filij ſui verba. cum precem facimus.
ꝛ cum ipſo habeamus aduocatū apud patrem
pro peccatis noſtris quando peccatores pro deli-
ctis noſtris petimus. aduocati noſtri verba promi-
mus ¶ Gloſ. Non enī hijs ſolis verbis orare ſed
alijs ſub eodē ſenſu ↄceptis q̄bꝰ cor nr̄m accēdi

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

¶ Aug. de ſermo. dñi in monte. Cum autem ī oī de
precatione beniuolencia concilianda ſit eius quez de
precamur. Deinde dī quid deprecemur p laudem illi⁹
adquē oratio dirigitur. ſolet beniuolencia conciliari
Et hoc ī orationis principio poni ſolet In q̄ domin⁹
noſter nihil aliud nos dicere iuſſit niſi Pater nr̄ q̄
es in celis. Multa quidem dicta ſunt in laudem dei.
nuſq̄ȝ tamen inuenit̄ preceptum populo Iſrael vt
dicerent. Pater noſter. ſed eſt eis inſinuatus vt dñs
tanq̄ȝ ſeruis ſed de populo xpiano Apoſtolus dicit
q̄ ſpm̄ adoptionis accepit. in quo clamamus. abba
pater quod non ē meritorum noſtroꝝ. ſed grē quam
in oratione ponim⁹. cum dicimus pater. quo noīe
et caritas excitatur. Quid em̄ carius debet eſſe filijs
q̄ȝ pater. et ſupplex affectus cum homīes dicunt deo
pater noſter et quedam impetrandi pſumpcio quid
iam non det filijs petentibus cum hocipſum ante de
derit vt filij eſſēt. Poſtremo quāta cura aīm tāgit
vt qui dicit Pater noſter tanto pr̄e non ſit idign⁹
Admonēt etiam hinc diuites vel genere nobiles cū
facti fuerint xpiani. non ſupbiē aduerſus pauperes
vel ignobiles q̄n ſimul dicunt deo. pater noſter. qḋ
non poſſunt pie ac vere dicere niſi ſe fratres eſſe co
gnoſcant. ¶ Criſ. i omel. Quod em̄ nocumētum ē
ex inferiori cognacione cum ſecundum ſupiorē oēs
ſimus copulati qui etiam patrem dixit et peccatoꝝ
remiſſionem et adoptiōem et hereditatem et frater
nitatem que ē ad vnigenitum. et ſpūs largitionem
p vnam hanc confeſſus eſt nuncupationem. Ab. n.
poſſibile ē vocare deum pr̄eȝ niſi eum qui eſt oibus
iſtis bonis potitus. Dupliciter igitur orantium eri
git ſenſum. et dignitate eius qui īuocat̄ et magnitu
dine beneficioꝝ quibus orās potitus eſt. ¶ Cypriā⁹
de oratione dñica. Non autem dicimus pater me⁹. ſȝ
pat̄ noſter. quia pacis et vnitatis magiſter noluit ſi
gillatim et priuatum precem fieri. vt cum quis p̄cat̄
pro ſe tantum precet̄. Publica em̄ ē nobis et comūis
oratio. et q̄n oramus non pro vno tantum. ſed p po
pulo toto oramus. quia totus populus vnū ſumus
Hic em̄ vnum orare pro omnibus voluit quomodo ī
vno omnes ipſe portauit ¶ Criſ. ſup math. Pro ſe
em̄ orare neceſſitas cogit. pro altero autem caritas
fraternitatis hortat̄. Dulcior autem eſt ante deum
oratio. nō quā neceſſitas tranſmittit. ſed quā caritas
fraternitatis cōmendat ¶ Glō. Dicit̄ etiam pater
noſter qḋ commune ē omnibus. non pater me⁹ quod
ſoli xp̄o conuenit qui eſt filius p naturam ¶ Criſ.
ſup math. Addit autem qui es ī celis. vt ſciam⁹ nos
habere patrem celeſtem. et erubeſcāt ſe terrenis re
bus ſubſternere qui patrem habent in celis ¶ Ex
colt. patrū. Et vt ad illam regionem in qua patrē
noſtrum cōmorari fatemur. ſūmo deſiderio prepem⁹
¶ Criſ. in omel. In celis ergo cū dicit. non illic deū
concludens hoc ait. ſed a terra abducens orantem et
excelſis regionibus affigens. ¶ Aug. de ver. domi
in monte. Vel dr̄ eſſe in celis. i. ī ſanctis et iuſtis. nō
em̄ ſpacio locorum continet̄ deus. Sunt quidem celi
excellencia mūdi corpora etſi ī eis locus dei eſſe cre
datur. melioris meriti ſunt aues quaꝝ vita eſt deo
vicinior. Ilō ac̄ ē ſcriptū Prope ē dñs excelſis at

ex celis hoībȝ. aut eis q̄ ī mōdo habitant. ſed con
tritis corde. Sed ſicut terra appellatus eſt peccator
cui dictum eſt. Terra es et in terram ibis. ſic celum
iuſtus ecōtrario dici poteſt. Recte ergo dicit̄ Qui
es ī cel. i. q̄ es ī ſcis tm̄. n. ſpūalr intereſſe videt̄ inter
iuſtos et peccatores quātum corpaliter inter celū et
terram Cuius rei ſignificande gracia orantes ad ori
entem conuertimur. vnde celum ſurgit. non tanquā
deus ibi ſit. ceteras mundi deſerens ptes. ſed vt ad
moneatur animus ad naturam excellētiorem ſe cō
uertere. i. ad deum cum corpus eius qḋ terrenum ē
ad corpus excellencius. i. ad corpus celeſte ꝯuertit̄
Cōuenit etiam vt oīm ſenſibus et paruloꝝ et magno
rum bene ſentiatur de deo. et ideo qui nondum poſſūt
aliquid ī corporeū cogitare. tolerabilior eſt illorum
opinio ſi deum in celo pocius eſſe credant quam in
terra.

¶ Sanctificetur no-
men tuum.

¶ Aug. Dictuȝ eſt q̄s
ſit qui petit̄. et vt vbi
habitet. Iam videā⁹
q̄ ſint petenda. Pri⁹
autem oīm que petūt̄
hoc eſt. Sanctificetur nomen tuū. qḋ nō ſic petitur
quaſi non ſit ſanctum dei nomen. ſȝ vt ſanctū habeat̄
ab hoībȝ. i. ita innoteſcat de⁹ vt non eſtimet̄ aliqḋ
ſanctius ¶ Criſ. in omel. Vel rogare iubet orantem
p noſtram glorificari vitam ac ſi dicat Ita fac nos
viuē. vt p nos uniūſa te glificēt ſanctificēt. n. idē eſt
q̄ glificet̄. Digna eſt at̄ dep̄cantis orō nihil petere
ante patris gloriam. ſed omnia eius laudi poſtponē
¶ Cyprianus. Vel aliter. non optamus deo vt ſan
ctificetur orationibus noſtris. ſed vt nomē eius ſan
ctificetur ī nobis Quia em̄ ipſe dixit. Sancti eſtote
quia ego ſanctus ſum. i. petimus et rogamus vt q̄ ī
baptiſmo ſanctificati ſum⁹. ī eo quod eſſe cepim⁹
pſeueremus. ¶ Aug. d̄ pſeu erancia. cur autem per
ſeuerancia iſta poſcit̄ a deo ſi ut pelagiani dicunt nō
datur a deo An et iſta irriſoria petitio eſt cum id ab
eo petitur qḋ ſcitur non ipm̄ dare ſed ipo nō dante
eſſe in hominis poteſtate. ¶ Cyprianus Et hoc etiā
vt ſanctificemur. quotidie deprecamus. Opus em̄ ē
nobis continua ſanctificatione vt qui quotidie delinq̄
mus delicta noſtra ſanctificatione aſſidua purgem⁹

¶ Adueniat regnum
tuum.

¶ Glo. Cōgrue ſeq̄t
vt poſt adoptionem fi
liorum regnuȝ petam⁹
qḋ filijs debetur Vnd̄
ſequitur Adueniat re
gnum tuum. ¶ Aug. de ſermo. dñi ī monte Quod
non ita dictum eſt. quaſi deus nunc non regnet etiaȝ
ī terra ſemper q̄ ī ea regnauerit Adueniat ergo ac
cipiendum eſt. vt manifeſtetur hominibus. Nulli aūt
licebit ignorare regnuȝ dei Cum eius vnigenitus
non ſolum intelligibiliter ſed etiam viſibiliter vene
rit iudicare viuos et mortuos. tunc autem eſſe fu
turum iudicij diem dominus docet. cum euāgelium
predicatum fuerit in omnibus gentibus que res p
tinet ad ſanctificatione noīs dei. ¶ Ido. Vel gn̄alit̄
p totū mūdi petit rgno. vt dyabol⁹ ī mūdo rgnare
deſiſtat. Vel vt in vnoquoq; regnet deus et non re

gnēt deus ⁊ nō regnet peccatum in mortali hoīm
corpore ¶ Cypa. Uel noſtꝝ regnū petimꝰ aduenīē
a deo nobis repromiſſum ⁊ xp̄i ſanguine acquiſitū
vt q̄ in ſeculo ante ſeruiuimꝰ poſtmodū xp̄o dn̄ante
regnemus. ¶ Aug. ad pbā. Regnum nāq; dei ve
niet ſiue velimus. ſiue nolimus. Sed deſideriū nr̄m
ad illud regnū excitamus. vt nobis veniat. atq; i eo
regnemus ¶ Ex coll. patꝝ. Uel quia nouit ſanctꝰ
teſtimonio ꝯſcientie ſue cum apparuerit regnum dei.
eius ſe futuꝝ eſſe conſortem ¶ Jero. Attendendū
autem ē ꝙ grandis audacie ſit ⁊ pure ꝯſcientie po
ſtulare regnū dei iudiciū nō timere. ¶ Cyprianus.
Poteſt etiā ⁊ ipe xp̄us eſſe regnū dei. quem venire
quotidie cupimus. cuius aduentus ut cito nobis re
pſentet optamus. Nā cū reſurrectio ipe ſit quia in
ipo reſurgimus. ſic ⁊ regnū dei poteſt intelligi. q̄a
in illo regnaturi ſimus. Bene aūt regnum dei peti
mus .i. celeſte. quia ē ⁊ terreſtre regnum. Sed qui
renūciauit iam ſeculo. maior eſt etiā honoribꝰ eius ⁊
regno. Et ideo qui ſe deo ⁊ xp̄o dedicat non terrena
ſ; celeſtia regna deſiderat. ¶ Aug. de pſeuerancia.
Cum aūt petit. Adueniat regnū tuum quid orant
qui iam ſancti ſunt. niſi vt in ea ſanctitate que illis
data eſt. pſeuerēt. Neq; eni aliter veniet dei regnū
qd̄ hiis q̄ pſeuerāt vſq; i finē certū ē eſſe venturū

¶ Fiat voluntas tua ſicut in celo ⁊ in terra

¶ Aug. In illo beatitu
dinis regno uita beata
perficietur i ſanctis. ſic
nūc i celeſtibus āgelis
Et ideo poſt illam pe
titionem qua dicimus adueniat regnum tuū. ſequit̄
Fiat voluntas tua. ſicut i celo ⁊ in terra .i. ſicut in
angelis qui ſunt i celo uoluntas tua fit vt te pfruā
tur. nullo errore obnubilante eoꝝ ſapiētiā. nulla mi
ſeria impediente eoꝝ beatitudinem. ita fiat in ſanctiſ
tuis qui in terra ſunt ⁊ de terra quātum ad corpus
attinet facti ſunt. Item fiat voluntas tua recte itelli
gitur. obediat̄ preceptis tuis ſicut in celo ⁊ i terra
id eſt ſicut ab angelis ita ab hoibꝫ. nō ꝙ ipſi faciāt.
vt velit deus. ſ; quia faciūt qd̄ ille vult. i. faciūt ſcd̄m
voluntatem eius ¶ Criſ. in omel. Uide aūt ꝯſequē
ciam optimā quia eni ꝯcupiſcere docuit celeſtia per
hoc qd̄ dictū ē. adueniat regnum tuū anteq̄ꝫ ad celū
pueniat̄. ipſam terram iuſſit fieri celū p hoc qd̄ dic.
Fiat voluntas tua ſicut in celo ⁊ in terra. ¶ Leo.
Erubeſcāt aūt ex hac ſententia qui quotidie ruinas
in celo fieri menciunt̄ ¶ Aug. de ſ. do. in monte Ut
ſicut in celo ⁊ in terra .i. ſicut in iuſtis ita i peccato
ribus. tanq̄ꝫ ſi diceret faciant voluntatem tuā ſicut
iuſti. ita etiam peccatores. vt ad te conuertant̄. ſiue
ita vt ſua cuiq; tribuātur. qd̄ fiet extremo iudicio.
Uel p celum ⁊ terram accipiamus ſpm̄ ⁊ carnē Et
qd̄ dicit apl̄s mente ſeruio legi dei. videamus ſanctā
dei voluntatē i ſpū In illa aūt immutatiōe que pro
mittit̄ iuſtis. fiet volūtas dei ſicut i celo ⁊ in terra
id ē ſicut ſpūs nō reſiſtit deo. ita ⁊ corpꝰ nō reſiſtat
ſpūi Uel ſicut in celo ⁊ i terra. i. ſicut i ipſo ihū xp̄o
ita ⁊ i eccl̄ia tanq̄ꝫ in viro qui patris volūtatē im

pleuit. ita ⁊ i femia que illi deſpōſata eſt. Celum
⁊ terra conuenienter itelligit̄ quaſi vir ⁊ femia
terra celo fecundante fructifera ē. ¶ Cypria.
ergo petimus vt deus faciat qd̄ vult. ſ; ut nos fa
poſſumus qd̄ deus vult Q̄d vt fiat i nobis opus
dei voluntate .i. opa eiꝰ ⁊ ꝓtectiōe. q̄a nemo ſuis vi
ribus fortis ē. ſed dei miſericordia tutus ¶ Criſ.
omel. Uirtus eni nō ē nr̄i ſtudij ſolū. ſ; ſupioris
Rurſum aūt hic orōem p orbe terraꝝ cuilibet
iniunxit. neq; eni dixit Fiat voluntas tua i me
i nobis ſ; vbiq; terraꝝ vt ſoluat̄ error ⁊ plantet̄
veritas. expellat̄ malicia ⁊ reuertat̄ uirtus.
iam nō differre celum a terra. ¶ Aug. de bono p
rantie Ex hiis aūt euidenter oſtēdit̄ ꝯtra pelagian
icium fidei eſſe donū dei. qn̄ p infidelibꝰ vt
īcipiāt ſancta orat eccl̄ia. Cū etiā i ſanctis
dei voluntas. cur vt fiat adhuc petūt. niſi vt p
rent i eo qd̄ eſſe ceperūt ¶ Criſ. ſuper Mathe
Cōmuniter aūt accipi debet qd̄ ait. Sicut in celo
terra .i. ſanctificet̄ nomē tuum ſicut in celo ⁊ i
Adueniat regnū tuū ſicut in celo ⁊ i terra Fiat vo
luntas tua ſicut in celo ⁊ i terra Et vide quā
locutus ē. Non dixit Pater ſanctifica nomē tuū i
nobꝫ Adhuc regnū tuū ſup nos fac volūtatē tuā
nobis Nec iteꝝ dixit. Sanctificemus nomē tuū
ſuſcitamus regnum tuum faciamus voluntatem tuā
ne hoc aut dei tantum aut hominis tantum eſſe
deatur ſed medie dixit ⁊ impſonaliter. Nam ſicut
homo non poteſt facere bonum niſi habuerit adiu
rium dei. ſic nec deus bonum opatur in homine
homo volente.

Panem noſtrū ſupſubſtancialē da nobis hodie

¶ Augꝰ. Hic ep
tria in premiſſis p
onibus petuntur. h
inchoantur ⁊ quā
cūq; ꝓficiunt. aug
tur in nobis. Perfecte vero quod in alia vita ſp
dum eſt. ſemper poſſidebūtur. Reliquis vero q
tuor que ſequūtur. petuntur temporalia que
eterna conſequenda ſunt neceſſaria. Panis eni
conſequenter petitur hic eſt neceſſarius
enim. Panem noſtrum ſupſubſtātialem da nobis
die ¶ Jeroni. Quod nos ſupſubſtātialem expr
mus in greco habetur. Epiuſion quod verbum
interpretes periuſion frequentiſſime tranſferun
Conſideraimus ergo in hebreo Et vbicūq; p
riuſion expreſſerunt. nos inuenimus ſogella
Sȳmmachus. i. ex ſiton precipuū vel egregiū
ſtulit licet in q̄dam loco peculiarem interpret
Quando ergo petimꝰ vt peculiarem. vel prec
nobis dominus tribuat panem illum petimus
cit in euangelio Ego ſum panis viuus qui de
deſcendi ¶ Cyp. Nam panis vite chriſtꝰ eſt
nis hic omnium non eſt. ſed noſter eſt. Hunc
panem dari nobis quotidie poſtulat. ne qui in
ſumus ⁊ eukariſtiam quotidie accipimus
te aliquo grauiori delicto a celeſti pane prohib
⁊ a chriſti corpore ſeparemur. Petimus ergo
i xp̄o manemꝰ. a ſanctificatiōe eiꝰ ⁊ corpē

¶ Aug. de bono
a domino ſancti
pore ſeparētur.
lū crimē admitt
ſtancialem poſſ
patꝝ. Cum di
ſumendum omn
qꝛ nō eſt dies q̄
tione cor m
ſermo. do. in mo
ſtionem qui in
cene domini
defendūt Uel ip
dalo iſta faciant
cere prohibent
differamus illa
regulam nos o
gredi non opo
tantum nos o
⁊ tercio vſq; a
cōmunicamus.
da nobis hodie
quiſq; cogere
lud celebremꝰ.
dicitur hodie a
id eſt dum in h
hunc panem.
ſubſtancialē pa
ſubſtancias ſit.
¶ Aug. de ſer.
pianus ſpiritua
meditari ⁊ op
autem hunc p
quia dei eſt ex
¶ Jero. Ab
dicentis. Hab
ſimus d̄ preſen
Unde in poſter
de craſtino.
enciam petimu
totam ſignifica
lum autem ora
hodie vt habe
inter iuſtos ⁊
mana dei accip
dat panem qui
ei qui prepat
ſanctificatus a
nos habemus
cetur. ſicut ſa
ficat ⁊ porrig
ſanctificatum
nr̄m ꝓpter duo
p nos aliȷs da
bus faciamus
tibus non pre
ſed alienum.
manducat ſuū
¶ Aug. de ſer
moueatur. cu

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Aug. de bono pſeuerancie. Perſeuerãciam ergo a domino ſancti poſcunt. quãdo petunt ne a xp̄i cor pore ſeparẽtur. ſed in ea ſanctitate pmaneant ut nul lũ crimẽ admittãt. ¶ Criſ. in omel. Uel panẽ ſupſub ſtancialem poſuit hoc eſt quotidianum. ¶ Ex coll. patꝝ. Cum dicit hodie. oſtendit eum quotidie eſſe ſumendum omniqꝫ tempe hec oratio debet profundi qꝛ nõ eſt dies q̃ n̄ opus ſit nobis huius panis pcep tione cor interioris homis confirmare. ¶ Aug9. in ſermo. do. in monte. Sed circa hoc illi mouent que ſtionem qui in orientalibus partibus. non quotidie cene domini cõmunicant qui de hac re ſuaꝫ ſentenciã defendũt. Uel ipſa auctoritate eccleſiaſtica qꝫ ſine ſcã dalo iſta faciant. Nec ab eis qui eccleſijs preſunt fa cere prohibentur. Sed ut de iſtis nil in aliquã ptẽ diſſeramus illud certe debet occurrere cogitãtibus regulam nos orandi a domino accepiſſe quã tranſ gredi non oportet. Quis ergo audeat dicẽ. ſemel tantum nos orare debere orõem dñicam. aut ſi iteꝝ ꝛ tercio uſqꝫ ad eam tantum horã qua corpori dñi cõmunicamus. Non enim poſtea dicere poterimus da nobis hodie. quod iam accepimus. Aut poterit quiſqꝫ cogere ut ultima parte diei. ſacramentum il lud celebrem9. ¶ Ex coll. patrũ. Licet iſtud quod dicitur hodie ad preſentem vitam poſſit intelligi id eſt dum in hoc ſeculo commoramur. preſta nobis hunc panem. ¶ Jeronimus. ¶ Poſſumus ſuper ſubſtancialẽ panẽ ꝛ aliter intelligere qui ſup om̄es ſubſtancias ſit. ꝛ vniuerſas ſuper creaturas. ſ. xp̄ũ. ¶ Aug. de ſer. d. i mõ. Uel quotidianũ panem acci piamus ſpũtaleꝫ. precepta. ſ. diuina que quotidie meditari ꝛ opari oꝫ ¶ Greg. xxiiij. mora. Noſtrũ autem hunc panẽ dicimus ꝛ tamẽ ut detur oram9 quia dei eſt ex munere ꝛ noſter fit per acceptionem ¶ Jero. Alij ſimpliciter putãt ſm apoſtoli ſermonẽ dicentis. Habentes victum ꝛ veſtitum hijs contenti ſimus d̄ preſenti tantum cibo ſanctos curam gerere Unde in poſterioribus preceptum eſt. nolite cogitarẽ de craſtino. ¶ Aug. ad probam. Hic ergo hic ſuffici enciam petimus a parte que excellit. i. nomine pãis totam ſignificantes. ¶ Criſ. ſup matheum. Non ſo lum autem oramus ideo Panem noſtrum da nobis hodie ut habeamus qd̄ manducemus. qd̄ cõmune ẽ inter iuſtos ꝛ peccatores. ſed ut qd̄ manducam9 de manu dei accipiamus. qd̄ ẽ cum ſancto xp̄o. Nam illi de9 dat panem qui cum iuſticia prepat. Dyabolus autẽ ei qui prepat cum peccato Uel ita ut dum a deo datꝰ ſanctificatus accipiatur. ꝛ ideo addidit nr̄m. i. quem nos habemus paratum. illum da nobis. ut a te ſanctifi cetur. ſicut ſacerdos panem accipiens a laico ſancti ficat ꝛ porrigit ei. panis em̄ offerentis eſt. ſed quod ſanctificatum eſt. beneficium ẽ ſacerdotis. Dicit autẽ nr̄m ꝓpter duo primo quia omnia que nobis de9 dat p nos alijs dat ut de eo qd̄ accipimus. ptem impartiẽ tibus faciamus. Qui ergo de laboribus ſuis indigẽ tibus non preſtat. non tantum panem ſuũ manducat ſed alienum. Deinde qui de iuſticia acquiſitum panẽ manducat ſuũ panẽ mãducat. q̃ aũt cũ peccato alienũ. ¶ Aug. de ſermo. do. in monte. Forte autem aliquis moueatur. cur orem9 pro hijs adipiſcendis q̃ hec vite ſunt neceſſaria ſicut eſt victus ꝛ tegumentum cum dñs dicat Nolite ſolliciti eſſe qd̄ edatis aut qd̄ induami. non poteſt autem quiſqꝫ de ea re pro qua adipiſcenda orat. non eſſe ſollicitus ¶ Aug. ad probã Sed ſufficienciam vite non indecenter vult quiſqꝫ vult ꝛ non amplius. Hec autem ſufficiencia nõ ap petitur ꝓpter ſeipſam ſed ꝓpter ſalutem corporis ꝛ cõ gruentem habitum pſone homis quo habitu nõ ſit inconueniẽs eis cum quibus honeſte viuendum eſt. Jſta ergo cum habentur vt teneãt. cum non habẽt vt habeantur orandum eſt. ¶ Criſ. in omelia Con ſiderandum eſt autem qꝫ poſtqꝫ dixit. Fiat voluntas tua ſicut in celo ꝛ in terra. Et quia hominibus loque batur in terra carne indutis ꝛ non potentibus hr̄e eandem impaſſibilitatem cum angelis cõdeſcẽdit iam infirmitati noſtre aũt naẽ q̃ neceſſario idiget cibo. et p pane iuſſit orationem facere non p pecunijs neqꝫ laſciuia ſed ſolum p pane quotidiano. Et neqꝫ hoc ſufficit Sed appoſuit da nobis hodie. vt non conte ramus noſipſos ſollicitudĩe ſupueniẽtis diei ¶ Criſ ſup mat. Et ſic prima facie videnẽ hec verba ſonarẽ. vt q̃ h̄ dicitũ. n̄ hẽmꝰ i craſtinũ ãi i poſtcraſtinũ preparatum Qd̄ ſi pe ita eſt oro iſta aut paucis conuenire ſicut apoſtolis. qui docendi grã omni tempe vagabãtur aut forſitan nulli. Doctrinam aũt xp̄i ita debemus aptare vt omnes in ea proficiant. ¶ Cyprian9 Di urnũ ergo cibum diſcipulus xp̄i debet petere. ne i longum deſiderium petitionis extendat. quia cõtrarium ſibi fit ꝛ repugnãs vt queram9 in ſeculo diu manere qui petimus regnum celorũ velociter aduenire. Ut addit quotidianum. vt tantum quis mãducet quãtũ ratio naturalis exigit nõ quãtum laſciuia carnis im pellit. Si em̄ in vno conuiuio em̄ expendas quãtum ſufficere tibi poteſt centum diebus iam non quotidi anũ cibum mãducas. ſed multoꝝ dierꝝ. ¶ Jero. In euangelio autem qd̄ appellatur ſm hebreos p ſup ſubſtãciali pane mahar reperitur. qd̄ dicitur craſtinũ ut ſit ſenſus Panem noſtrum craſtinum. i. futurũ da nobis hodie.

Et dimitte nobis debita noſtra ſicut et nos dimittimus debi toribus noſtris.

¶ Ciprian9. Poſt ſub ſidium cibi petitur ꝛ venia delicti vt qui a deo paſcitur in deo vi uat. Nec tantum pre ſenti vite. ſed eterne cõ ſulatur ad quaꝫ veñire poteſt ſi peccata donẽt que d̄bita dñs appellauit. ſicut alibi dicit Dimiſi tibi omne debitum quia rogaſti me. Unde ſeqẽ Dimitte nob̄ d̄bita nr̄a. Quare neceſſarie ꝛ ſalubrĩ ãmone mur qui peccatores ſumus qui p peccatis rogare cõ pellimur. Et ne quis ſibi quaſi innocens placeat ꝛ ſe extollendo plus peccet. inſtruit ſe peccare quotidie dum p peccatis quotidie iubetur orare. ¶ Aug9. de bono perſeuerancie. Hoc autem telo pelegiani cõ fodiunẽ heretici. qui audent dicere hominem iuſtuꝫ in hac vita habere nullũ omnino peccatum. Et in ta libus hominibus eſſe. iam in pſenti tempe eccleſiã nõ habentem maculam aut rugam. ¶ Criſ. in omelia. Quoniam vero fidelibus hec oratio conuenit ꝛ leges

eccleſie docẽt ⁊ oratiõis principiũ quẽ docet deum
patrem vocare. Qui ergo fidelibꝰ iubet remiſſionẽ
peccatoꝝ petere demonſtrat ꝙ poſt baptiſmũ cõtin
tingit peccata dimitti contra Nouationos. ¶ Cyp.
Qui ergo ꝓ peccatis nos orare docuit paternã mi
ſericordiã promiſit. ſꝫ plane addidit legem certa cõ
ditione nos cõſtringens. ut ſic nobis debitum dimitti
poſtulemus ſcḋm ꝙ ⁊ ipſi debitoribꝰ nr̃is dimittimus
Et hoc ẽ qḋ dicit Sicut ⁊ nos dimittimus debitori
bus nr̃is. ¶ Greg. x. mora. De ꝑfecto bonũ quod a
deo compuncti petimus hoc primũ ꝓximo cõuerſi fa
ciamus ¶ Aug. de ſer. do. in monte. Hec non de pe
cunia dr̃. ſed de oĩbus que in nos quiſꝗ peccat ac ꝑ
hoc etiã de pecunia. peccat nanꝗ in te qui pecuniã
tibi debitã cũ hẽat vñ reddere nõ reddit. Quod pecca
tum ſi nõ dimiſeris. nõ poteris dicere. Dimitte nob
debi. no. ſi. ⁊ nos di. de. no. ¶ Crιſ. ſup mat. Cum
qua ergo ſpe orat q̃ inimicitiã ſeruat aduerſus alte
rum a quo forſitan leſus ẽ. ſicut eñi ipſe orans mẽtit
Dicit eñi remitto ⁊ nõ r̄mittit. ſic ⁊ a deo petit indul
gentiã. ⁊ nõ illi indulgẽt. Sed multi nolẽtes dare ve
niam peccantibꝰ in ſe. fugiũt iſtã orõnẽ orare ſtulti
Primo q̃a q̃ nõ ſic orat. vt docuit xp̃s nõ ẽ xp̃i diſ
ſcipulus. Secũdo q̃a nec pater libenter exaudit ora
tionem quã filius nõ dictauit. Cognoſcit eñi pr̃ filij
ſui ſenſus ⁊ verba. neqꝫ ſuſcipit. que vſurpatio hu
mana excogitauit. ſed que ſapientia xp̃i expoſuit.
¶ Aug. i Enchiridion. Cũ quia tã magnũ bonũ. ſ.
dimittere debita ⁊ diligẽ inimicos tante multitudis
nõ ẽ quãtã credimus exaudiri cũ i orõe dr̃. dimitte
no. de. no. ſicut ⁊ nos di. de. no. ꝓculdubio verba ſpõ
ſionis hꝰ ĩplentẽ. ſi hõ nondũ ita ꝑficit. vt iã diligat
inimicũ tñ q̃n rogatẽ ab hoĩe qui peccauit i eum. vt
ei dimittat dimittit ex corde. q̃ etiã ſibi roganti vtiqꝫ
vult dimitti. Iam vo qui eũ in quẽ peccauit. ſi pctõ
ſuo mouet vt roget. nõ adhuc reputãdus ẽ inimicꝰ
vt eũ diligere ſit difficile. ſicut difficile erat quãdo
inimicitias exercebat.

¶ Et ne nos inducas in temptacionem.

Criſ. ſup matheum
Quia multa magnifica
ſupra mandauit hoibꝰ
vt deũ prẽm ſuũ dicãt
vt regnũ dei petãt ve
nire. Ideo nũc addꝛ humilitatis doctrina. cũ dr̃ Et ne
nos inducas in temp. ¶ Aug. i ſ. do. i mõ. Nõnulli
codices habent. ⁊ ne nos inferas in temptationẽ. quod
tantundem valere arbitror. Nã ex vno greco v̄bo
vtrũꝗ ẽ tranſlatũ. Multi aũt interp̃tando ita dicũt
Ne nos patiaris induci in temptationẽ. exponẽtes
quõ dictũ ſit inducas. Nõ eñi ꝑ ſeipm̃ inducit deus
ſed induci patitẽ eũ quẽ ſuo auxilio deſeruerit ¶ Cy
prianus. Qua in parte oſtenditẽ cõtra nos nihil adu
ſarium poſſe niſi deus ante ꝑmiſerit. vt oĩs timor nr̃
⁊ deuotio cõuertatẽ ad deũ ¶ Aug. de ſer. do. i monte
Aliud ẽ aũt induci in temptationẽ aliud temptari.
Nam ſine temptatione ꝓbatus eſſe nemo pt̃. ſiue
ſibiipſi ſiue alij. Deo aũt añ oĩa temptationes quiſꝗ
notiſſimus ẽ. Nõ ergo hic oratẽ vt non temptemur
ſꝫ vt nõ inferamur in temptationẽ tanꝗ̃ ſi quiſpiam
cui neceſſe ẽ igne examinari nõ orat. vt igne nõ cõ
tingatẽ. ſꝫ vt nõ exuratẽ. Inducimur eñi ſi tales ĩ
derint quas ferre nõ poſſumus ¶ Aug. ad ꝓbã Cũ
ergo dicimus ne nos indu. in temp. nos ãmonemur
hoc petere ne deſerti eius adiutorio alicui tempta
oni vel cõſentiamus decepti vel cedamus afflicti.
¶ Cyp. In quo ãmonemur infirmitatis ⁊ imbecili
tatis nr̃e ne q̃s ſe inſolenter extollat. vt dum ꝑce
dit humilis ⁊ ſummiſſa cõfeſſio ⁊ datẽ totũ deo q̃d
ſimpliciter petitẽ ipſius pietate ꝯſtetẽ ¶ Aug. de
ꝑſeue. Cum aũt ſancti petũt ne nos inferas i temp
tationẽ. quid aliud quã vt i ſanctitate ꝑſeuerẽt ora
Nam hoc ſibi conceſſo quidẽ eſſe de dei dono cũ ab
illo poſcitẽ. demonſtratẽ. nemo ſanctoꝝ nõ tenet vſqꝫ i
finẽ ꝑſeuerãtiã ſanctitatis. Neqꝫ eñi quiſꝗ̃ i ꝓpoſito
xp̃iano ꝑſeuerare deſiſtit niſi in temptationẽ ꝑmo
inferatẽ. Ideo ergo petimus ne inferamur in tempta
tionẽ vt hoc nõ fiat. ⁊ ſi ñ ſit deus nõ ꝑmittit vt fiat
Nihil eñi fit. niſi qḋ aut ipſe facit aut fieri ꝑmittit.
Potens ẽ ergo ⁊ a malo in bonũ flectere volũtates
⁊ il apſũ ꝓnas cõuertere ac dirigẽ i ſibi placitũ greſ
ſum Cui nõ fruſtra dr̃. ne nos inferas in temptatiõ
Nã q in temptationẽ ſue male voluntatis nõ infert
nullã ꝓrſus infertẽ. vnuſqꝫqꝫ. n. temptatẽ a cõcupiſcẽtia
voluit ergo deus a ſe poſci ne inferamur i temptatõ
qḋ poterat nobis ⁊ non orantibꝰ dari. q̃a voluit nos
admoneri a q̃ h̄ beneficia accipiamus. Attendat q̃
eccleſia quotidianas orationes ſuas. orat vt incre
duli credant Deus ergo cõuertit ad fidem. orat vt
credentes ꝑſeuerent Deus ergo dat perſeuerãtiã
vſqꝫ in finem.

Sed libera nos amalo amen.

¶ Augꝰ. de ſer. do. i
monte. Orandum eſt ñ
ſolum vt ñ inducamur
in malum quo caremꝰ
ſed ab illo etiam libere
mur in qḋ iã inducti ſumus. Et ideo ſequitẽ. Sed li
bera nos a malo ¶ Criſ. i omel. Vel malũ hic diabo
lum vocat ꝓpter excellentiã malicie. nõ que ex nã
ẽ ſꝫ que ex electiõe Et quia ad nos impacabile bellũ
habet. ꝓpter hoc dixit. libera nos a malo ¶ Cyprian
Poſt omnia quidem ſupra dicta i cõſumatione ora
onis venit clauſula vniuerſas ꝑces nr̃as collecta bre
uitate concludens. nihil eñi remanet qḋ vltra adhuc
debeat poſtulari. cum ſemel ꝓtectionẽ dei aduſus ma
lũ petamus q̃ ĩpetrata cõtra oĩa que diabolus ⁊ mũ
dus opatẽ. ſecuri ſumus. Quis eñi de ſeculo metꝰ i
cuius i ſeculo deus tutor ẽ ¶ Aug. ad ꝓbam Ex hoc
vltimũ qḋ in orõe dñica poſitũ ẽ tam late patet. vt
hõ xp̃ianus in qualibet tribulatiõe cõſtitutus in hoc
gemitus edat. ⁊ in hoc lacrimas fundat. hinc exor
diatẽ in hoc terminet orationẽ Vñ ſequitẽ. Amẽ q̃ de
ſiderium orantis exprimitẽ. ¶ Hero. Amen enim qḋ i
fine conſtat ſcriptum ſignaculum eſt dominice ora
onis quod Aquila interpretatus eſt fideliter ⁊ nos
vere poſſumus dicere ¶ Cyprian. Quid mirũ eſt
ſi talis oratio ẽ quam deꝰ docuit qui magiſterio ſuo
omnem precẽ noſtrã ſalutari ſermõe breuiauit. hic
ꝑ Eſaiã fuerat añ predictũ. Sermonẽ breuiatum
faciet deus ſuper terram Nam cum dominus deus

Criſtus oīb venerit vt colligēt doctos parit̄ atq̄
idoctos omni ſexui atq̄ etati precepta ſalutis edide:
rit p̄ceptorum ſuoꝝ fecit grāde compendiū vt in di:
ſciplina celeſti diſcenciū memoria non laboraret. ſed
quod eſſet ſimplici fidei neceſſariū velocit̄ diſceret.
¶ Aug. ad probā. Quelibet aūt alia verba dicam⁹
que affectus orantis vel precedēdo format vt clare
at vel conſequēdo attendit vt creſcat nil aliud dica:
mus quā qđ in iſta oratione domica poſitū ē ſi recte
⁊ congruenter oramus. Qui em̄ dicit Clarificare i
oībus gētib. ſicut clarificat⁹ es i nob. qđ aliud dicit
q̄ ſctificet̄ nomē tuū. Qui dicit Greſſus meos di
rige ſecundum eloquiū tuū quid aliud dicit. quam
fiat voluntas tua. Qui dicit Oſtende faciem tuam
⁊ ſalui erim⁹. quid aliud dicit. quā adueniat regnū
tuū. Qui dicit paupertate; ⁊ diuitias ne dederis mihi
quid aliud dicit. quā panem noſtrum quotidianū da
nobis hodie. Qui dicit Memento dñe Dauid ⁊ oīs
manſuetudinis eius. ⁊ Si reddidi retribuentibus mihi mala. qđ
aliud dicit quā Dimitte nob̄ debita nr̄a ſic̄ ⁊ nos di:
mittim⁹ debitoribus noſtris. Qui dicit Aufer a me
concupiſcencias ventris. quid aliud dicit quā ne nos
inducas in temptationē. Qui dicit Erue me ab ini:
micis meis deus meus. quid aliud dicit q̄ libera nos
a malo. Etſi p̄ omnia precationū ſanctaꝝ vba diſcur
ras. nihil inuenies. qđ in iſta oratione dñica non cō
tineatur. Quiſq̄s aūt id dicit. qđ ad euāgelicā; iſtā
precem ptinere nō poſſit carnaliter orat. qđ neſcio
quomodo non dicatur illicite. qñ renatos domin⁹ nō
niſi ſpiritaliter docet orare. Qui autem dicit i orōe
Domine multiplica diuicias meas. ⁊ honores meos
auge. ⁊ hoc dicit eorum habens concupiſcenciam nō
id attendens vt ex hijs ſm deū profit hoīb. Puto
eum non inuenire i oratione dñica q̄ poſſit hec uota
aptare q̄obrē pudeat ſaltē petē qđ ſi pudet cape ā ſi
⁊ h̄ pudet ⁊ cupiditas vicit. meli⁹ h̄ petet. vt etia;
ab iſto cupiditatis malo liberet cui dicimus liba nos
a malo. ¶ Aug. de verbo dñi. Uidetur etiam iſte nu
merus petitionum ſeptenario beatitudinum cōgruē
Si enim timor dei eſt quo beati ſūt pauperes ſpiritu
quomā ipſoꝝ eſt regnum celoꝝ petamus vt ſancti
ficetur in hominibus nomē dei. timore caſto p̄manēte
in ſecula ſeculoꝝ. Si pietas eſt qua beati ſunt mites
petam⁹ vt veniat regnum eius vt miteſcam⁹ nec
ei reſiſtam⁹. Si ſciencia ē qua beati ſunt qui lugent
oremus vt fiat voluntas eius. ſicut in celo ⁊ i terra
quia cum corpus tanq̄ terra ſpiritu tanq̄ celo con
ſenſerit. non lugebimus. Si fortitudo eſt qua beati
ſunt. qui eſuriunt. oremus vt panis noſter quotidia
nus detur nobis hodie quo ad pleniſſimā facultatē
alias ſacietatē veīre poſſu⁹. ſi ɔſiliū ē q̄ bti ſunt mi:
ſericordes. quomā ipſoꝝ miſerebit̄ dimittamus debi
ta vt nobis noſtra debita dimittant̄. Si intellectus
eſt quo beati ſunt mundo corde. oremus non induci i
intemptationem. ne habeam⁹ duplex cor tempalia
⁊ terrena ſectando. de quibus temptationes fiunt in
nobis Si ſapiencia eſt. qua beati pacifici quomā filij
dei vocabunt̄ oremus. vt liberemur a malo. Ipſa n.
liberatio liberos nos faciet filios dei. ¶ Criſ. i omel.
Quia vero ſollicitos nos fecerat inimici memoria

i hoc qđ dixerat. libera nos a malo. rurſus audaciā
prebet. p̄ hoc q̄ in quibuſdam libris ſubditur. qm̄
tuū; eſt regnum ⁊ virtus ⁊ gl̄ia. quia ſi eius eſt re
gnum nullum formidare oportet eum. Et qui preli
atur contra nos. ſit ei ſubiectus. Cum autem virtus
eius ⁊ gl̄ia ſine infinita. Nō ſolum a malis eruere
poteſt ſed etiam facere glorioſum. ¶ Criſ. ſup mat.
Hec etiam ad precedencia ptinent. qđ em̄ dicit tuū
eſt regnum. reſpondet ad illud qđ dixerat Adueniat
regnum tuū ne aliquis dicat Ergo deus non hab;
regnum in terra. quod aūt dicit Et virtus reſpōdet
ad id qđ dixerat Fiat voluntas tua ſicut in celo ⁊ i
terra. ne aliquis dicat q̄ deus non poteſt facere qđ
vult. Quod vero dicit Et gloria. reſpondet ad oīa
que ſequūtur in quib gl̄ia dei apparet.

¶ **Si enim dimiſeritis**
hominib pecata eorū
dimittet ⁊ vobis pat̄
veſter celeſtis delicta
veſtra Si autem non
dimiſeritis hominib
nec pat̄ vr̄ dimittet
vobis peccata vr̄a

¶ Raba. Per hoc q̄
dñs dixerat. Amen ſi
gnificat indubitanter
illis a domino conferri
omnia q̄ rite poſtulant
qui condiciōis addite
ſeruare pactum nō ne
gligunt. Unde ſubdit̄
Si eni; dimiſeritis ho
minibus pecata eoru;
dimittet ⁊ vob̄ pater
veſter celeſtis delicta
veſtra. ¶ Aug. Ubi
non eſt pretereundum q̄ ex omnibus hijs ſentencijs
quibus nos dñs orare precepit. eam potiſſimū com:
mendandam eſſe indicauit que ptinet ad remiſſiō;
pecatoꝝ. in qua nos miſericordes eſſe voluit qđ eſt
vnum conſiliū miſerias euadendi ¶ Criſ. ſup math.
Non autem dixit vt prius nobis deus dimittat ⁊
poſtea nos debitoribus noſtris. Scit enim dominus
homines eſſe mendaces. quoniam etſi acceperint re:
miſſionem pecati ſui. ipſi ſuis debitoribus nō dimit
tūt. Ideo ſic dicit vt prius dimittamus poſt pecā⁹
dimiſſionem. ¶ Aug. in Enchi. quiſq̄s aūt rogāti
⁊ peccati ſui penitenti ex corde non dimittit. nullo
modo eſtimet a domino ſua pecata dimitti. Et ideo
ſubdit. Si autem non dimiſeritis hoībus nec pater
veſter di. vo. pec. veſtra ¶ Cyprianus. Excuſatio
enim tibi nulla eſt in die iudicij. cum ſecūdum tuam
ſnīa; iudiceris. ⁊ qđ feceris h̄ ipſe patiaris ¶ Jero.
Si aūt hoc qđ ſcriptum eſt. Ego dixi dij eſtis. vos
autem ſicut homies moriemi ad eos dicit̄ qui p̄pter
pecata homies ex dijs eſſe meruerūt. Recte ergo
⁊ hij quibus pecata dimittunt̄ homies appellati ſūt
¶ Criſ. in omel. Ideo autem celoꝝ ⁊ patris meminit
vt ex hoc prouocet auditorem. Nihil em̄ ita te deo
aſſimilat. ſicut iniuriam tibi facientibus ignoſcere.
Inconueniens ē aūt ſi talis patris filius exiſtens fe
ralis efficiatur ⁊ ad celum vocatus terrenum quēdā
vite huius p̄prium habeat ſenſum.

¶ **Cum autem ieiuna**
tis nolite fieri ſicut
hipocrite triſtes ex-

Criſ. ſup ma. quia orō
illa iam fortis eſt que
fit in ſpiritu humili ⁊
corde contrito qui aūt
delicijs fruitur ſpiritū

terminant enim faci/
es suas vt apareant
hominibus ieiunātes
Amen dico vobis re/
ceperūt mercedē suā

humilē ⁊ cōtritum ha
bere nō potest manife
stum est ꝙ orōe sine ie
iunio gracilis ē ⁊ infir
ma. Et ideo qñcūqꝫ sci
ꝑ aliq̄ necessitate vo
luerūt orare ieiunium
cum oratione iunxerūt
quia ieiunium adiutoriū ē orōnis Unde cōueniēter
dñs post doctrinam de oratione subiungit doctrinam
de ieiunio dicens. Cū aūt ieiunatis. nolite fieri sicut
ypocrite tristes. Sciebat em̄ dñs glām vanā exoi
bono ꝓcedē. Ideo spinā vane glīe q̄ nascit̄ i t̄ra bona
iubet ꝑciderene suffocet ieiunij fructū. Non autem
potest fieri vt nō sentiat̄ qui ieiunat. ſꝫ melius ē ut
ieiuniū te ostēdat quā tu ieiuniū tuū. nō aūt pt̄ fieri
ut sit hilaris q̄ ieiunat. ideo nō dixit. nolite eē tristes
ſꝫ nolite fieri tristes. q̄. n. ꝑ iposturas aliq̄s fallētes
aparēt illi n̄ sūt tristes ſꝫ fiūt Qui aūt naturalit̄ ꝓpter
assiduū ieiuniū tristis ē. nō fit tristis. ſꝫ vere ē. vnd̄
subdit. Extermināt em̄ facies suas vt apareāt hoib
ieiunātes. ¶ Hiero. Verbū extermināt qd̄ i ecclīasti
cis scripturis vitio interꝑtū tritū ē. aliud multo si
gnificat quā vulgo itelligit̄. Exterminant̄ quippe
exules q̄ mittunt̄ extra terminos. ꝓ q̄ gº ſmone de
moliunt̄ semp accipe debemº. Demolit̄ aūt ypocrita
faciē suā vt tristiciā simulet. ⁊ aīo forte letāte luctū
gestat i vultu ¶ Greg. viij. mor. Nā ora palescūt
corpus debilitate quatit̄ Pectus interrūpentib suspi
rijs vrget̄ nihil qꝫ tanto labore aliud nisi estiatio hu
mana cogitat̄ ¶ Leo pa. i s. epi. Nō sūt aūt casta ie
iunia q̄ nō de ratiōe veniūt ptinētie. sed de arte falla
cie ¶ Cris. super Matheū. Si ergo qui ieiunat ⁊
tristem se facit. ypocrita ē. quātomagis iniquior est
qui nō ieiunat. ſꝫ argumentis q̄busdā i facie sua pin
git venalē pallorē quasi ieiunij signū. ¶ Aug. de s.
do. in mō. In hoc aūt capitulo maxie aduertendum
ē. nō in solo rex corporearū nitore atqꝫ pompa. sed
etiā i ipis sordib luctuosis esse posse iactanciā. Et
eo piculosiorem q̄ sub noīe seruitutis dei dcipit. qui
ergo imoderato cultu corporis atqꝫ vestitus vt̄ ce
terarum rex nitore fulget. Facile conuincit̄ rebꝫ ipsis
opmparū seculi esse sectator. nec quēq̄ fallit dolosa
imagine sanctitatis Qui aūt in ꝓfessiōe xp̄ianitatis
insitato squalore ac sordib itentos i se hoim oculos
facit cū id voluntate faciat n̄ necitate patiat̄ ceteris aº
opib pt̄ cognosci. vtx h̄ contemptu superflui cultus an
ambitiōe aliqua faciat. Fructº aūt ieiunij ypocritax
manifestat̄. cū subinfert̄ ut apareāt hoib ieiunātes
Amē dico vobis receperūt mercedē suā. i. quam desi
derauerunt.

¶ Tu autem cum
ieiunas vnge caput
tuum ⁊ faciem tuam
laua ne videaris ho/
minibus ieiunās. sed
patri tuo q̄ est in ab/

¶ Glo. Docuit domiº
quid non ē faciendum
n̄ docet qd̄ ē faciendū
dicēs Tu autem cum
ie. vn. ca. tu. ⁊ fa. tu.
la. ¶ Aug. de ser. do. i
monte. Queri aūt solet
quid sit qd̄ hic dr̄. nō
em̄ q̄spiaꝫ recte ꝑcepit

scondito ⁊ pater tuꝰ
qui videt in abscōdito
reddet tibi.

q̄uis faciē quotidianā
cōsuetudine lauemus
vnctis qꝫ capitib cū
ieiunamus nos esse de
re qd̄ turpissimū oēs eē fatent̄ Cris. sup math.
Item si ideo debet nos nō fieri tristes. ne ꝑ tristiciā
apareamus hoib ieiunare. Sꝫ vnctio capitis ⁊ lau
tio faciei a ieiunantib semꝑ seruet̄ nihilominº erunt
signa ieiunij ¶ Ieo. Sed loquit̄ iuxta ritū prouincie
Palestie vbi dieb festis solent vngere capita. pre
cepit ergo vt qñ ieiunamus letos ⁊ festiuos nos
mōstremº ¶ Cris. sr̄ ma. vel simplex go interpretatio
huius h̄ est quoniā ꝑ aggregationē intelligentia
ista. sicut cetera antedicta. tanquam si dicat. Sic
ge te facere debes ab ostētatione ieiunij tui vt si pos
set fieri. qd̄ tamen non decet. ea etiā facias que e
uerso luxurie ⁊ epulationis vident̄ esse indicia
sequit̄. Ne videaris hominibus ieiunans. ¶ Cris
omelia. In elemosina quidem non simpliciter hoc po
suit. sed dixit elemosinam non esse faciendam co
hominibus apponens vt uideremur ab eis. In ieiunio
autem ⁊ oratione nihil tale addidit. qm̄ elemosinam
quidem impossibile est omnino latere Orationē
⁊ ieiuniū possibile est. Nō paruus aūt fructus
humanam glām contemnere Per h̄ em̄ aliqs a graui
hoim seruitute libat̄. ⁊ ꝓprius virtutis opator efficit̄
amans. nō ꝓpter alios. ſꝫ ꝓpter seipam. sicut enim
contumeliam estimamº cū nō ꝓpter nos ſꝫ ꝓpter alios
diligimur. ita nec virtutem oportet ꝓpter alios sequi
nec deo ꝓpter hoīes obedire. ſꝫ ꝓpter seipm̄ Unde
quit̄. ſꝫ pr̄i tuo qui ē in abscondito ¶ Glo. id est pri
tuo celesti qui ē inuisibilis. vel q̄ habitat i corde per
fidē Deo aūt ieiunat qui ꝓ eius amore se macerat
⁊ qd̄ sibi subtrahit. alteri largit̄ Et pater tuus q
vi. in abs. red. tibi ¶ Remig. Sufficit em̄ tibi q
ē ispector cōsciētie sit ⁊ remunerator ¶ Cris. in
Spūaliter aūt facies anime cōscientia intelligit̄ Sic
em̄ in cōspectu hoim graciosa est facies pulcra sic
oculis dei speciosa est munda cōsciētia. hac facies
crite qui ꝓpter homines ieiunant exterminant
volentes deū ⁊ hoīes Nā semꝑ vulnerata ē cōscien
tia eius qui peccat. Si ergo abstuleris nequiciam
anima tua lauasti cōscientiam tuā ⁊ bene ieiunas.
¶ Leo papa. in ser. de ieiunio. Impleri em̄ debet
iuniū non ciboꝝ tātūmodo paritate. ſꝫ maxie priua
tione vicioꝝ. nam cū ob hoc castigatio ista sumatur
vt carnaliū desiderioꝝ fomites subtrahantur. nullū
magis sectandum ē cōtinentie genus quā ut semper
simus ab iniusta voluntate sobrij Et ab hac
actione ieiunii que deuotio non secernit inualidos
etiam in languido corpe pt̄ aīe integritas reperiri
¶ Greg. sup ma. Spūaliter autem caput tuū
est. sitientem pota. esurientē ciba. ⁊ sic oleo misericordie
die vnxisti caput tuū id ē xp̄m qui clamat in euan
gelio qd̄ vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis.
¶ Cris. i omel. Illud em̄ ieiuniū deus approbat q
ante oculos eius manus elemosinaꝝ lauat. Hoc
quod tibi subtrahis alteri largire vt vnde tua caro
affligitur. Inde egentis proximi caro reparetur.

¶ Aug. de ſermo. dñi. Vel caput recte accipim⁹ ratione quia ĩ anima p̃eminet ⁊ cetera hoĩs mẽbra regit. Vngere ergo caput ad leticiam ptinẽt. Interius ergo gaudeat de ieiunio ſuo. qui ieiunando ſe auertit a voluntate ſeculi. vt ſit ſubditus xp̃o. ¶ Glo. Ecce non omnia ĩ nouo teſtamento ad lr̃am accipiunt. Ridiculum eñ eſt ĩ ieiunio oleo delibari. Sed ſpiritu amoris eius cuius paſſionibus debem⁹ participare. nos macerando mens debet inungi. ¶ Criſ. Proprie autem debet faciem quidem lauare caput autem non lauare. ſed vngere. quãdiu eñ ſumus in corpore conſciencia noſtra ſordida ẽ ĩ pc̃tis Caput autem nr̃m xp̄s peccatum non fecit.

Nolite theſaurizare vobis theſauros in terra. Vbi erugo ⁊ tinea demolitur. ⁊ vbi fures effodiunt ⁊ furantur Theſaurizate uobis theſauros in celo. vbi neq̧ erugo neq̧ tinea demolitur. ⁊ vbi fures nõ effodiũt neq̧ furantur Vbi eſt theſaurus tuus ibi ẽ cor tuum.

¶ Criſ. in omel. Poſtq̃ uane glorie expulit egritudinem optime iam ſermonem de contemptu diuitiaꝝ inducit. Nihil enim ita pecunias concupiſcẽ facit. vt glorie cupido Propter hoc nãq̧ famulorum greges ⁊ auro opertos equos ⁊ argenteas menſas expetunt homines non vtilitatem aut voluntatẽ impleant. ſed vt multis oſtendant. Et hoc eſt q̄ dicit. Nolite theſaurizare vo. theſau. in terra. ¶ Aug. de ſermo. dñi. Si eñ eo corde q̇ſq̧ operatur aliquid vt terrenum cõmodum adipiſcatur non erit cor mundũ. q̄d in terra voluta⁊. Sordeſcit enim aliquid cum inferiori miſceẽ nature. quãuis in ſuo genere non ſordide. quia etiam de puro argento ſordidatur aurum ſi miſceaẽ. ita ⁊ anim⁹ noſter terrenorum cupiditate ſordeſcit quãuis terra in ſuo ordine munda ſit. ¶ Criſ. ſup math. Vel aliter quia ſupra dñs nihil de elemoſina vel oratione vel ieiunio docuerat. Sed ſimulationem eoꝝ compeſcuit tantũ Nunc ſm̃ tria predicta tres conſequẽcias ĩtroducit doctrine. quaꝝ prima ptinet ad elemoſinam que eſt hic. Nolite theſau. vo. ſup terram. Vbi primo dat conſilium vt elemoſina fiat. vt ſit ordo narrationis talis. Cum facis elemoſinam noli tuba canere añ te ⁊ poſtea ſubſequiẽ. Nolite theſaurizare vobis theſauros in terra. Secundo oſtendit que ẽ vtilitas in elemoſina facienda Tercio vt neq̧ timor inopie accidentis impediat voluntatem elemoſine faciende. ¶ Criſ. in omelia. Dicens autem Nolite vob̄ theſau. in terra ſubdit. Vbi erugo ⁊ tinea demolitur vt demonſtret theſauri qui ẽ hic nocumentum. ⁊ ei⁹ qui ẽ in celo. vtilitatem ⁊ a loco. ⁊ ab hĳs que nocẽt Quaſi di. quid formidas ne pecunie conſumantur. ſi elemoſinam dederis? Itaq̧ da elemoſinam ⁊ additionem accipiens. Etenim que in celis ſunt apponentur. q̄ ſi non dederis peuñt. Et non dixit. alĳs derelinquis. quoniam hoc delectabile eſt hoĩbus ¶ Raba. Tria autem ponit ſm̃ tres diuerſitates diuiciarum. metalla erugine. veſtes tinea demoliunẽ. Sũt autẽ alia que neq̧ eruginem neq̧ tineam timent ſicut lapides precioſi. Et ideo ponit generale detrimentum ſcilicet fures qui omnes diuicias rape poſſunt. ¶ Criſ. ſup math. Alia lr̃a habet. vbi tinea ⁊ comeſtura exterminãt. Omnia eñ bona mundi triplicater tollit interitus. Aut enim a ſemetipſis veteraſcunt ⁊ tineant. ſicut veſtimẽta. aut ipſis dñis luxurioſe viuentibus comedunẽ. aut ab extraneis vel dolo vl̄ vi vel calumnĳs vel alio iniquo modo diripiuntur qui omnes fures dicũẽ quia p iniquitatem feſtinãt aliena facere ſua. Sed dices. Nunquid omnes qui hec habent. perdent ea? Interim quidem dicam quia etſi non omnes pdunt. Vere autẽ ⁊ male ſeruatas diuicias etſi non corpaliter ſpiritaliter pdidiſti. q̄a non proficiunt tibi ad vſum ſalutis ¶ Allegorice aũt erugo ſignificat ſupbiam. que decorem virtutũ offuſcat. Tinea que veſtes latenter rodit inuidia eſt que bonum ſtudium lacerat. ⁊ per compactionem vnitatis diſſipat. Fures ſunt heretici ⁊ demones q̄ ſemp ad hoc ſunt intenti vt ſpiritalibus ſpolient. ¶ Hilarius. Ceterum laus celeſtis eterna eſt. nec furto ſurrepenti ſubtrahenda. nec tinea ⁊ rubiginis inuidie excidenda Et ideo ſequiẽ. Theſaurizate aũt vobis theſauros in celis vbi neq̧ erugo neq̧ tinea demolitur. Et vbi fures non effodiunt. neq̧ furãẽ ¶ Aug. de ſermone domĩ in monte Celũ autem hoc loco non corporeum acceperim quia omne corpus p terra habendum eſt Totum enim mundum debet cõtemnere qui ſibi theſaurizat in illo celo de quo dictuꝫ eſt. Celum celi domino. i. firmamento ſpiritali Celũ eñ ⁊ terra tranſibunt Non aũt in eo q̄d tranſit collocare debemus theſaurum noſtrũ. ſed in eo q̄d ſemp manet. ¶ Criſ. ſup math. Quid ergo melius ẽ An in terra. vbi merces eſt conſeruationis euent⁹. An in celo vbi eſt certa cuſtodia. Que autem ſtulticia ẽ illic relinquere vnde exiturus es. ⁊ illic nõ premittere quo iturus es. Illic ergo ſubſtanciam tuam colloca. Vbi patriam habes ¶ Criſ. ĩ omelia. Quia eñ non omnis terrenus theſaurus erugine aut tinea deſtruitur. aut p fures aufertur. Et ideo aliud inducit dicens. Vbi eſt theſaurus tuus ibi ẽ ⁊ cor tuuꝫ acſi dicat. etſi nihil priorum veniat non paruam ſuſtinebis iacturam iſferioribus affixus ⁊ eorum ſeruus factus ⁊ a celeſtibus cadens ⁊ nihil excelſorum cogitaẽ potens. ¶ Hero. Hoc autem non ſolum de pecunia. ſed de cunctis poſſeſſionibus ſenciendum ẽ. Guloſi eñ de⁹ venter ẽ laſciuii theſaurus ſunt lubrice amoris libido. huic ſeruit vnuſquiſq̧ a quo vincẽ Ibi ergo habet cor. vbi ⁊ theſauꝝ ¶ Criſ. ſup mat. Vel aliter ponit nunc que ſit vtilitas ĩ elemoſina facienda Qui enim collocat theſauros in terra non hꝫ quid ſperet in celo. vt quid ergo aſpiciat in celum. vbi nihil repoſitum habet. Vnde dupliciter peccat. Primo quia male congregat. Secũdo quia cor hꝫ in terra. Et ex contrarĳs cauſis dupliciter bene facit qui theſaurizat in celo.

Lucerna corporis tui eſt oculus tuus. ſi oculus tu⁹ fuerit ſimplex. totum corpus tuum lucidum erit Si autē oculus tuus nequam fuerit. totum corpus tuū tenebroſū erit Si ergo lumē tuū quod in te ē tenebre ſūt ipſe tenebre quante ſunt.

Criſ. in omelia. Poſtq̄ fecit mentiōez de intellectu ī ſuitutez rēdacto ⁊ captiuato. qa hoc nō multis facile cognoſcibile erat. ad exteriora doctrinam trāſponit dicens Lucerna corporis tui ē ocul⁹ tu⁹. Acſi d. Si nō noſti qd̄ ē iactura intellectus a corporalib⁹ hoc diſce. qd̄ enī ē oculus corpori hoc ē intellectus aīe. ſicut ergo oculis orbatis multū operatiōis reliquorū mēbrorū amittit̄ lumīe eis extincto. ita ⁊ mēte corrupta multis malis uita tua implebit̄ Jero. Hoc ergo totū tranſfert ad ſenſuz. quō enī corpus totū ē ī tenebris ſi oculus nō fuerit ſimplex. ita ſi aīa principalē fulgorē ſuū pdiderit. ſ. mēs uniuſus ſenſ⁹. i. ſenſualis ps aīe ī caligine cōmorabit̄ Unde ſubdit Si ergo lumē qd̄ ī te ē tenebre ſunt. ipe tenebre quāte ſūt. i. ſi ſenſus qd̄ lumē ē aīe vicio caligat̄ ipa putas caligo quib⁹ tenebris obuoluet̄ Criſ. ſup ma. Videt̄ aūt q̄ nō de corporali oculo h̄ loq̄t̄. nec de hoc corpe qd̄ videt̄ de foris. alioquin dixiſſet. ſi oculus tuus ſanus fuerit aut infirm⁹ Nūc aūt dicit ſimplex ⁊ neq̄ Si aūt benignū oculū habet ⁊ īfirmū. nūq̄d corpus eius in lumīe eſt Aut ſi malignū ⁊ ſanum. nūquid corpus eius ī tenebris eſt Jero. Sed ſolent lippientes lucernas videre numeroſas. Simplex aūt oculus ⁊ purus ſimplicia intuet̄ ⁊ pura Criſ. ſup matheū. vel hic d̄r oculus nō a foris. ſed ab intus. Lucerna enī ē mens p quā aīa videt deū. Qui ergo cor habet ad deum. illius oculus lucidus eſt id ē illius mens munda eſt. nō terrenis ↄcupiſcentijs ſordidata Tenebre autē in nobis ſūt ſenſus carnales qui ſemp deſiderant q̄ ſunt tenebrarū. qui ergo habet oculū mundū. i. mentem ſpiritalem. corpus ſuū ſeruat lucidū. i. ſine pctō Etſi. n. caro deſiderat mala. uītute tamē diuini timoris repercutit eam Qui aūt habet oculum id ē mētez aut malignitate tenebroſam. aut ↄcupiſcentia turbulentam. tenebroſum poſſidet corpus. Non enim reſiſtit carni quādo ↄcupiſcit puerſa. q̄a nō hȝ ſpez ī celo que preſtat nobis virtutem vt cōcupiſcētijs reſiſtamus Hylarius. Vel aliter de officio luminis oculi lumē cordis expſſit. qd̄ ſi ſimplex ⁊ lucidum manebit. claritatem eterni luminis corpi tribuet. ⁊ ſplendorem originis ſue. corruptioni carnis infundet. ſ. in reſurrectione. Si aūt obſcure peccatis ⁊ volūtate erit neq̄ vicijs mentis nā corporis ſubiacebit. Aug. de ſer. do. Vt aliter. Oculū hic accipe debemus intentionē nr̄am que ſi mūda fuerit ⁊ recta. oīa opa nr̄a q̄ ſm eā opamur. bona ſunt. que quidez oīa totū corpus appellauit. quia ⁊ apl's mēbra noſtra dicit quedā opa. vbi ait Mortificate mēbra vr̄a fornicationē ⁊ immūdiciā Nō ergo quod quiſq̄ faciat ſ; q̄ aīo faciat ↄſiderādū ē. h̄ ē enī lumē in nob. q̄a h̄ nob manifeſtū ē bono aīo nos facere qd̄ facimus. [illegible] enī qd̄ māifeſtat̄ lumē eſt. ipa vō facta que ad hominū ſocietatem procedunt. incertum nobis habent exitū ⁊ ideo tenebras eas vocauit. nō enī noui cum pecuniam porrigo indigenti. quid ſit inde facturus. Si ergo ipa cordis ītentio que tibi nota ē. ſordidata appetitu tempaliū rerū magis ipm factū cuius incertus ē exitus. ſordidū erit. quia etſi bene alicui proueniat. qd̄ tu non recta intentione facis. quō fueris imputabit̄ tibi nō quō illi puenerit. Si aūt ſimplici intentione id ē fine caritatis opa nr̄a fiāt [illegible] munda ſunt Et placent ī ↄſpectu dei Aug. [illegible] menda. Sed ea que ↄſtat eſſe peccata nulla velut bona intentione facienda ſunt. Ea quippe opa hoīm ſi cauſas habuerint bonas vel malas. nūc ſunt bona nūc mala. que nō ſunt p ſeipſa peccata. ſicut victū pbere paupib⁹ bonū ē. ſi fiat miſericordie cauſa malum aūt ſi fiat cā iactantie. Cum vero opa ipa peccata ſunt vt furta. ſtupra ⁊ hmōi. q̄s dicat cauſis bonis eſſe facienda. vel peccata nō eſſe Quis dicat furemur diuitib⁹ vt habeamus quid demus pauperib⁹ Greg. xxviij. mora. Vel aliter Si lumē qd̄ in te ē. id ē Si hoc qd̄ nos bene agere cepimus ex mala intentione offuſcamus. ipa que mala eē ignoramus. etiā cū facimus. quāte tenebre erūt. Remig. Vel aliter Fides lucerne aſſimilat̄ [illegible] eā greſſus interioris hoīs id ē actio illuminatur [illegible] offendat ſm illud Lucerna pedib⁹ meis verbū tuū que ſi fuerit munda ⁊ ſimplex. totū corpus lucidū erit. Si vō ſordida. totū corpus erit tenebroſum Vel aliter. Per lucernā itelligit̄ rector eccleſie. qui bene oculus d̄r quia ſalutaria plebi ſubiecte puidet [illegible] que p corpus itelligitur Si ergo rector eccleſie errauit quātomagis errabit populus eius ſubiectus.

Nemo poteſt duobus dominis ſeruire. aut enim vnum odio habebit ⁊ alterum diliget. aut vnum ſuſtinebit ⁊ alterum contemnet Non poteſtis deo ſeruire ⁊ mānōe.

Criſ. ſup matheū. Superius dixerat dominus q̄ qui habet mentem ſpiritalem poteſt corpus ſuū ſeruare ſine peccato. qui autem non habet. ſeruare non poteſt. Cuius rationem ſubiungit dicēs Nemo poteſt duobus dominis ſeruire Gloſa. Vel aliter Quia dictum eſt ſupra. q̄ ppter intentionem temporalium. bona mala ſunt. Unde poſſet aliquis dicere Ego faciam bona ⁊ ppter tempalia ⁊ ppter celeſtia Contra qd̄ dominus ait Non poteſtis duobus domīs ſeruire Criſ. in omel. Vel aliter In anterioribus auaricā compeſcit tirannidem p multa ⁊ magna. ſ; adhuc alia apponit ampliora. Nō enim in hoc ſolū q̄ nobis nocent diuitie q̄ latrones aduerſus nos armant. ⁊ q̄ intellectum obtenebrant. ſedetiā a ſeruitute dei nos expellunt. Et hoc pbat a cōmunib⁹ conceptionib⁹ dicēs Nemo poteſt duobus dominis ſeruire. Duos autē dicit q̄ ↄtraria iniungūt Concordia enī inter duos vnū facit quod oſtendit p hoc q̄ ſubdit. Aut enī vnum odio habebit

Ideo autem duo poſuit· vt monſtret facilē eſſe trāſ
mutationem ad meliꝰ· Si enim dicas ſeruus factꝰ
ſum pecuniaꝝ· amando· i· eas monſtrat ꝙ poſſibile
eſt ad aliud venire ſcilicet non ſuſtinendo ſeruitutē
ſed contemnēdo· ¶ Gloſa· Vel duo tangere videt̄
ſeruiencium genera· quidam enī ſeruiūt liberaliter
ex amore· quidam ſeruiliter ex timore· Si ergo ali
quis ex amore ſeruiat vni contrariorum dominoꝝ
neceſſe eſt· vt alterum odio habeat· Si vero ex ti
more ſeruiat· neceſſe ē vt dum vnum ſuſtinet alteꝝ
contemnat· Res aūt terrena vel deus ſi in corde ho
minis dn̄et· ad contraria ex vtroq; trahitur homo
Nā deus trahit ad ſupiora ſibi ſeruientem· res vo
terrena ad inferiora· Et ideo quaſi cōcludens ſubdit
Non poteſtis deo ſeruire ⁊ mām̄one· ¶ Jero· Mā
mona ſermone Siriaco diuicie nuncupant̄· Audiat
ergo hoc auarus qui cenſetur vocabulo xp̄iano nō
poſſe ſe ſimul diuicijs xp̄oq; ſeruire· Et tamen non
dixit qui habet diuicias· ſed qui ſuit diuicijs· Qui
enim diuiciaꝝ ſeruus ē diuicias cuſtodit vt ſeruus
Qui aūt ſeruitutis excuſſit iugū diſtribuit eas ut
dn̄s ¶ Glo· Per mammona etiam intelligitur dya
bolus· qui p̄eſt diuicijs· non ꝙ poſſit eas dare niſi
quādo deus pmittit· Sed quia p eas homines fallit
¶ Aug· de ſermone dn̄i i monte· Qui enī ſeruit mā
mone· i· diuicijs· illi vtiq; ſeruit· qui rebus iſtis ter
renis merito ſue pueſitatis prepoſitus· Princeps
huius ſeculi a domino dicit̄· Vel aliter qui ſint duo
dn̄i oſtendit cum dicitur· Non poteſtis deo ſeruire
⁊ mām̄one· i· deo ⁊ dyabolo· Aut ergo hunc odio
habebit homo· ⁊ alterum diliget· i· deum aut alteꝝ
patiet̄· ⁊ alterum contemnit· Patitur enī duꝝ dn̄m
quiſq; qui ſeruit mām̄one· ſua enī cupiditate im
plicatus ſubditur dyabolo· ⁊ non eum diligit· ſicut
qui ancille aliene coniunctus eſt ꝓpter concupiſcēciā
duram patitur ſeruitutem· ⁊ ſi non diligat eum cꝰ
ancillam diligit· Dixit autem alterum cōtemnet nō
odio habebit· Nullus enī fere conſciencia deum p̄t
odiſſe· Contemnit aūt· i· non timet eum· cum quaſi
de eius bonitate ſecurus eſt·

¶ Ideo dico uobis ne ſolliciti ſitis anime vr̄e qd̄ māducetis neque corpori veſtro quid in duamini· Nōne anima plus eſt quā eſca· et corpus plus quam ve ſtimentum·

¶ Aug· d̄ ſermōe dn̄i in monte· Quia ſupiꝰ docuerat dominus ꝙ quiſq; vult diligere deū ⁊ cauere ne offē dat· non ſe arbitretur duobus dn̄is poſſe ſeruire ne forte q̄uis iam ſupflua non que rantur· ꝓpter ipa tn̄ neceſſaria cor duplice
tur· ⁊ ad ea deflectenda torqueatur intentio· ſubiū
git dicens Ideo dico vobis· ne ſolliciti ſitis aīe vr̄e
quid manducetis· neq; corpi veſtro quid induamini
¶ Criſ· i omelia· Non hoc dicit ꝙ aīa cibo indigeat
incorporea eſt enī· Sed ſecundum cōmunē locutus ē
conſuetudinem aliter enī non poteſt morari i corpe
niſi eo cibato ¶ Aug· Vel animā i hoc loco pro aīali
vita poſitam nouerimus· ¶ Jero· In nōnullis codi
cibus additum eſt· neq; quid bibatis· Ergo ꝙ oībꝫ
natura tribuit ⁊ iumētis ⁊ beſtijs hoībus ꝙ cōmune
eſt· huius cura penitꝰ liberamur· Quod autem hic
dicitur de carnali cibo ⁊ veſtimento accipiamus Ce
terum de ſpiritalibus cibis ⁊ veſtimentis ſemp debe
mus eſſe ſolliciti· ¶ Aug· de hereſibus· Dicunt̄ gꝰ
Euchite quidam heretici opinātes monachum nō li
cere ſuſtētande vite ſue cauſa aliquid opari atq; ita
ſeipſos profiteri vt omnino ab operibus vacent·
¶ Aug· de opibus monachoꝝ· Inquiūt enim nō de
hoc ope corpali in quo vel agricole vel opifices labo
rant· precepit apoſtolus· cum dicit Qui non vult
opari non māducet· Neq; euāgelio poſſet omnino
eſſe cōtrarius vbi ait dn̄s· Ideo dico vobis ne ſolli
citi ſitis· In verbo ergo apoſtoli p̄dicto ſpiritualia
opa debemꝰ accipe de quibus alibi dicitur Ego plā
taui Apollo rigauit Et ita ſe arbitrant̄ apoſtolice
⁊ euāgelice obtempare ſentencie· cum euāgeliū cre
dunt de non curanda corpali vite huius indigencia
p̄cepiſſe· ⁊ apoſtm̄ de ope ⁊ cibo ſpirituali dixiſſe q̄
non vult opari· non manducet· Prius ergo demon
ſtremꝰ apoſtolum opa corpalia ſeruos dei opari vo
luiſſe· Premiſerat enī dicens ipi ſcitis quō opteat
vos imitari quia non inquieti fuimus inter uos neq;
panem ab aliquo gratis manducauimus· ſ; i labore
⁊ fatigatione die ac nocte laborantes· ne quē veſtrū
grauaremus· non quia non habuimus poteſtatem·
ſed vt noſipſos formā daremus vobis qua nos imi
taremini· nam ⁊ cum eſſemus apud vos hoc denun
ciabamꝰ vobis quoniā ſiquis non vult opari non man
ducet· Quid ad hoc dici poteſt· qn̄ exemplo ſuo do
cuit quid precepit· i· corpaliter opandoꝰ nam ꝙ cor
poraliter opraretur· oſtēditur in actibus vbi dicitur
ꝙ manſit cum Aquila ⁊ vxore eius Priſcilla opꝰ
faciēs apud illos· Erant enī tabernaculoꝝ artifices
⁊ tamen apoſtolo tanq; predicatori euāgelij militi
xp̄i plantatori vinee paſtori gregis conſtituerat do
minus vt de euāgelio viueret· qui tamen ſtipendium
ſibi debitum non exegit· vt ſe formam daret eis qui
exigere indebita cupiebant Audiant ergo qui non
habent hanc poteſtatem q̄; ille habebat vt tantūmō
ſpūaliter opantes manducent panē a corpali laborē
gratuitum· Si autem euāgeliſte ſunt miniſtri altaris
diſpenſatores ſacramentoꝝ habēt hanc poteſtatem
ſi ſaltem habebant aliquid in ſeculo· Quo facile ſine
opificio ſuſtentarent hanc vitam· qd̄ conuerſi ad
deum indigentibus diſpertiti ſunt ⁊ credenda ē eoꝝ
infirmitas· ⁊ ferenda nec attendendū i q̄ loco hoc qd̄
habebāt ipenderint cū oīm xp̄ianoꝝ ſit vna Reſpu·
Sed qui veniunt ad profeſſionem ſeruitutis dei ex
vita ruſticana ⁊ ex opificum exercitio ⁊ plebeio
labore ſiquo minus operentur excuſare non poſſunt·
nullo enī modo decet vt i ea vita vbi ſenatores ſiūt
laborioſi ibi fiant opifices ocioſi· ⁊ quo veniunt reli
ctis delicijs ſuis qui fuerunt prediorꝫ domini ibi ſint
ruſtici delicati· At cum dominus ait· nolite ſolliciti eē
non hoc dicit vt iſta non procurēt quātum neceſſi
tatis ē vnde honeſte poterunt· Sed vt non iſta in
tueantur ⁊ ꝓpter iſta faciant quicqd̄ in euāgelij pre
dicatione facere iubentur· eam nāq; intentiō; paulo
ſupius oculum vocauerat· ¶ Criſ· in omelia· Vel

potest aliter continuari cū eī docuisset dn̄s pecuniā
despicere Ne aliq̄ diceret̄ qualiter viuē poterimus
ſi omnia proiecerimus ſubiūgit dicens Ideoq̄ dico
vobis ¶ Glo· id eſt cura tēpali ne retrahamini ab eē
nis· ¶ Ieron· Precipit̄ ergo nobis ne ſolliciti ſimus
quid comedamus· q̄a in ſudore vultus prepam⁹ no
bis panē Ergo labor exercend⁹ ē· ſollicitudo tollēda
¶ Cris· ſup math· Nō eīm ſollicitudinibꝫ ſpiritalib⁹
ſ; laboribus corpalib⁹ acquirend⁹ ē panis· qui laborā
tibus p p̄mio diligentie deo preſtante abundat· et ne
gligentibꝫ p pena deo faciente ſubducit̄· Confirmat
aūt ſpem nr̄am dn̄s· primo de maiori ad min⁹ deſcen
dēs dicens· Nōne aīa plus eſt q̄ꝫ eſca Et corp⁹ plus
q̄ꝫ veſtimētū ¶ Ieron⁹· Qui maiora preſtitit· vtiq̄ꝫ et
minora preſtabit ¶ Cris· ſup mathēū· niſi enim vo
luiſſet conſeruari qđ erat· nō crearet· qđ autem ſic
creauit· vt p eſcam ſeruet̄ neceſſe ē vt det ei eſcam
quādiu vult eſſe qđ fecit ¶ Hila· Vel aliter· Quia
corruptus circa futurorꝫ curā infideliū ſenſus eſt ca
lumniantiū que in reſurrectione corporꝫ ſpēs ſit fu
tura· que in ſubſtantia eternitatis alimonia· Ideo
in erciam inutiliſſime queſtionis dominus arguens
dicit· nonne anima plus eſt q̄ꝫ eſca· nō enim patitur
ſpem noſtrā futuri in reſurrectione cibi et potus et
veſtitus ſollicitudine demorari ne redempti corpus
atq̄ꝫ aīam cōtumelia i nō efficiendis leuioribꝫ iferat̄

Reſpicite volatilia celi quoniam nō ſerūt neq̄ꝫ metunt neq̄ꝫ cō/gregant in horrea et pater veſter celeſtis paſcit illa. Nōne vos magis pluris eſtis il lis Quis autem vr̄m cogitans pt̄ adiicere ad ſtaturam ſuam cu bitum vnum.

¶ Cris· Poſtq̄ꝫ ɔfir
mauit ſpem noſtrā de
maiore ad minus deſcē
dens Deinde cōfirmat
de minori ad mai⁹ aſcē
dens· cū dicit· Reſpi
cite volatilia celi· q̄m n̄
ſerunt· neq̄ꝫ metunt·
¶ Aug⁹· de opib⁹ mo
nachorꝫ· Quidā ſe di
cunt ꝓpterea opari nō
d̄bere q̄ꝛ nec volucres
celi ſeminant neq̄ꝫ me
tunt Cur ergo nō at
tendūt qđ ſequit̄· neq̄ꝫ
congregāt in horrea? Cur ergo iſti manus ocioſas
et plena repoſitoria volūt habere? deniq̄ꝫ molūt et
coq̄ūt hec eīm aues n̄ faciunt aut ſi repiunt· q̄b⁹ h̄ p
ſuadeant ut oīs p ſingulos dies eſcas afferāt prepa
ratas· ſaltem ſibi de fontib⁹ aquā afferunt et reponunt
qđ volatilia non faciūt Sed ſi nec aqua ſibi vaſa co
gunt̄ implere· et iam illos qui tūc erāt· ieroſolime
nouo gradu iuſticie ſupgreſſi ſunt· qui demiſſis ſibi
ex grecia frumento panē fecerūt aut facere curaue
runt· qđ aues nō faciūt· nō poſſunt aūt iſta ſeruare
vt ſc̄ꝫ nihil in craſtinū reponāt· qui ſe p multos dies
a conſpectu hoīm ſeparatos et nulli ad ſe p̄bentes acceſ
ſum includunt ſeipſos viuentes ī magna intentione
orationū An forte quo ſunt ſanctiores eo ſūt volu
cribꝫ diſſimiliores? Quod ergo dicit de volatilibus celi
ad hoc dicit ne quiſq̄ꝫ putet deuꝫ ſeruorꝫ ſuorꝫ neceſ
ſaria nō curare· cum eius prudentia vſq̄ꝫ ad iſta gu
bernāda puemat· Neq̄ꝫ eīm n̄ ipſe paſcit eos qui ma
nibus opant̄· neq̄ꝫ etiā quia deus dixit· Inuoca me

ī die tribulationis· et eruā te· non debuit fugere ap
ſtolus· ſed expectare vt cōp̄henderet̄· et eum ſic
ſicut tres pueros de medijs ignis liberaret· Sic
eīm qui fugientib⁹ ſanctis huiuſmōi queſtionē obji
ceret· reſponderēt· nō ſe oportuiſſe temptare deum
tunc talia deū ſi vellet eſſe facturꝫ vt eos liberaret
ſicut Danielem a leonib⁹ et Petrum a vinculis q̄
ipſi quid facerēt· nō haberēt· Cū vero eis fugam
poteſtatem dediſſet· etiam ſi liberarent̄ per illam
niſi ab ipſo liberarī· ſicut ſeruis dei valentib⁹ manibꝫ
ſuis victum tranſigere· ſi ex euāgelio mouerit que
ſtionem de volatilib⁹ que nō ſeminānt· neq̄ꝫ metunt fa
cile reſpondebitur· Si nos p aliquā infirmitatem vel
occupationem non poſſumus opari· ille nos paſcit
ſicut aues que nihil opantur Cum autem poſſum⁹
non d̄bemus temptare deum· quia hec que poſſum⁹
eius munere poſſumus· Et cū hic viuimus· illo lar
giente viuimus· q̄ largitus eſt vt poſſumus· et ille
nos paſcit a quo aues paſcunt̄· ſicut dicit̄ Et pater
veſter celeſtis paſcit illa· Nōne vos magis pluris
eſtis illis ¶ Aug⁹ de ſer· dn̄i in monte· id eſt carius
vos valetis· quia ratiōale animal ſicut eſt homo ſub
limi⁹ ordinatur in rerꝫ natura q̄ꝫ irrationalia ¶ Au
guſtinus· xj· de ciuitate dei· Plerūq̄ꝫ tamen carius
compat̄ equus q̄ꝫ ſeruus et gemma q̄ꝫ famula· nō ra
tione conſiderantis· ſed neceſſitate indigentis· ſed vo
luptate cupientis ¶ Cris· ſr̄ ma· Oia eīm aialia p
ꝓpter hominē fecit· hominem autem ꝓpter ſe quanto
ergo precioſior ē homis creatio· tanto maior eſt ei
ſollicitudo d̄ ipſo· Si ergo aues non laborantes in
ueniunt eſcas· homo nō inuenit· cui deus dedit et op
randi ſcientiaꝫ et fructificandi ſpem ¶ Iero· Sunt
autem quidam· qui dum volunt terminos patrum
excedere et ad alta volitare· in ima merguntur· Vo
latilia celi angelos eſſe volunt ceteraſq̄ꝫ in mini
ſterio fortitudines que abſq̄ꝫ cura dei ſui alunt̄ p
uidencia· Si hoc ita eſt vt intelligi volunt· quo
do ſequitur dictū ad homines· Nōne vos magis plu
ris eſtis illis· Simpliciē ergo accipiūt̄· Quod ſi vo
latilia abſq̄ꝫ cura et erūnis dei alunt̄ prudencia que
hodie ſūt· et cras non erunt· quanto magis hoīes q̄
bus eternitas repromittitur· ¶ Hylari· Poſſit aūt
dici q̄ ſub nomie volucrū exēplo nos īmūdorꝫ ſpi
rituū hortat̄· Quib⁹ ſine aliquo negocio querēdi et
ɔgregādi viuendi tamen tribuitur de eterni ɔſilij
poteſtate ſubſtancia· atq̄ꝫ vt ad īmūdos iſtud ſpirit⁹
referatur· oportune adiecit· Nōne vos magis plu
ris eſtis illis· de cōparacionis p̄ſtancia differētiā ini
quitatis et ſanctitatis oſtēdens· ¶ Gloſa· non ſolum aūt
exēplo auiū· ſ; experimēto docet q̄ ad hoc q̄ ſum⁹
et viuimus noſtra cura non ſufficit· ſed diuina p
uidencia operatur dicēs· Quis aūt veſtrū cogitans
poteſt adyicere ad ſtaturā ſuā cubitū vnū ¶ Cris·
ſup Matheū· deus eīm eſt qui p ſingulos dies incre
menta corporis tui facit te non īntelligente Si ergo
in te ipſo quotidie dei prudencia operatur· quomodo
in neceſſarijs tuis ceſſabit· Si aūt vos cogitādo ne
c̄ īam partem corpori veſtro addere nō poteſtis quo
modo cogitando ſaluari eſtis in toto· ¶ Auguſti⁹

¶ Aug. de ſermõe dñi in monte. Vel poteſt referri ad ſequentia: acſi diceret nõ eſſe cura noſtra factū vt ad hanc ſtaturam veniret corpus noſtrū ex hoc intelligi poteſt ꝙ ſi velletis adijcere vnum cubitum non poſſetis. Illi ergo tegendi corporis curam relinquite: cuius cura factum eſt vt eſſet tante ſtature. ¶ Gloſa. Vt ait Sicut fide3 vitalis ſubſtancie nr̄e de documẽto ſpūu3 firmauit: ita opinionẽ futuri habitus iudicio ꝯmunis intelligencie dereliquit. Cum enī vniuerſoꝝ corpoꝝ que vitam hauſerunt diuerſitatem in vnum ꝑfectum virum ſit excitaturus ſolus que potens ſit ad uniuſcuiuſqꝫ procenitatem cubitū vnū ⁊ alterꝫ terciū ve preſtare de veſtitu .i. de ſpecie corporum cum eius contumelia ambigimus qui vt equalem omnem hominẽ efficiat tantum mẽſure eſt humanis corporibus additurus. ¶ Aug. vlti. de ciui. dei. Sed ſi xp̄s in ea menſura corporis in q̄ mortuus ẽ reſurrexit: nefas eſt dicere cum reſurrectionis oīm tempus venerit: acceſſuram corpori eius ea3 magnitudinem quā non habuit: qn̄ ī ea diſcipulis ī qua notus erat: apparuit vt longiſſimis fieri poſſit equalis. Si aūt dixerimus ad dominici corporis modu3 etiam minorum maiorūqꝫ corpora redigenda: peribit ꝺ multorum corporibꝫ ꝑ plurimū: cum ipſe nec capillū periturum eſſe promiſit. Reſtat ergo vt quiſqꝫ recipiat ſuam menſurā quā vel habuit ī iuuentute ſi ſenex ẽ mortuus: vel fuerat habiturus ſi eſt ante defunctus. Et ideo non ẽ dictum ab apoſtolo in menſuram ſtature: ſed in menſuram etatis plenitudinis xp̄i quia reſurgent corpora mortuoꝝ ī iuuenili etate ⁊ robore ad quā xp̄m ꝑueniſſe cognouimus.

¶ Et de veſtimento quid ſolliciti eſtis Conſiderate lilia agri quomõ creſcūt nõ laborāt neqꝫ nent Dico autẽ vobis qm̄ neque ſalomon in õm gloria ſua coopertus eſt ſicut vnū ex iſtis Si autẽ fenu3 agri ꝙ hodie ẽ ⁊ cras in clibanū mittiẽ deus ſic ueſtit quātomagis vos modice fidei

¶ Criſoſ. in omelia Poſtq̄3 monſtrauit ꝙ non oportet nos pro cibo eſſe ſollicitos: ad id qđ leuius eſt: pertrā ſit: neqꝫ enī ita neceſſarium ẽ indumentum ſicut cibus. Unde dicit Et de veſtimẽto quid ſolliciti eſtis. Non aūt hic vtitur exemplo volucrum vt induceret pauonem ⁊ cignum a quibus erat ſimilia exempla accipe: ſed vtiẽ exemplo liliorū dicẽs Conſiderate lilia agri. Uult enī ex duobꝰ monſtrare ſupabūdā̄ciā .ſ. a munificencia pulcritudinis ⁊ a vilitate ꝑticipancium tali decore. ¶ Aug. de ſer. dñi in monte. Ipſa autem documenta non ſic allegorice diſcutienda ſunt: vt q̄ramus quid ſignificent aues celi aut lilia agri. Poſita ſunt enim vt de rebus minoribꝰ maiora perſuadeantur. ¶ Criſ. ſup math. Lilia enī ſtatuto tempore formanẽ in frondibus veſtiunẽ candore implentur odoribus. Et qđ terra radici non dederat deus inuiſibili opatione largiẽ. In omnibꝰ autem eadem plenitudo ſeruaẽ vt non ab euentu facta putenẽ: ſed dei ꝓuidentia intelligantẽ eſſe diſpoſita. Dicendo aūt non laborant: viros confortat. Dicendo vero neqꝫ nent mulieres. ¶ Criſ. in omel. Hec autem dicens non opus prohibuit: ſ3 ſollicitudinem: ſicut ⁊ ſupra cum ꝺ ſeiatiõe loq̄retẽ. ¶ Criſ. ſup ma. Et ut magis dei ꝓuidenciam in ipſis cõmendet: que omnẽ ſupat humanam induſtriam: ſubdit. Dico autem vobis quoniā neqꝫ ſalomõ in omni gl̄ia ſua coopertus eſt: ſicut vnū ex iſtis. ¶ Iero. Reuera enī qđ ſericum: que regu3 purpura que pictura textrcū pꝫ floribus ꝯpari. Quid ita rubet vt roſa. Quid ita candet vt lilium. Viole vero purpuram nullo ſupari murice oculoꝝ magiſ q̄3 ſermonis iudicium eſt. ¶ Criſ. in omelia. Quantum enī veritatis ad mendaciū tantū veſtimentoꝝ ⁊ florum differencia eſt. Si ergo Salomon a floribus ſuperatus eſt qui omnibus regibus fuit p̄clarior: quando tu veſtimentis poteris vincere florum decorẽ. Eſt autem Salomon ſuperatus a florum decore non ſemel tantum neqꝫ bis: ſed ꝑ totum tempus ſui regni. Et hoc eſt qđ dicit ī omeli gloria ſua qui nec ī vno die ita decoratus eſt vt flores. ¶ Criſ. ſup ma. Vel h̄ dicit q̄a ſalomõ etſi ñ laborabat: qđ ueſtiretẽ tñ iubebat. Ubi autem iuſſio: illic ⁊ miniſtrāciū offenſa ⁊ iubentis ira frequẽter inueniẽ: hec autem quando neſciunt: ſic ornātur. ¶ Hylarius. Vel lilia intelligenda ſunt angelorum celeſtium claritates: quibus a deo glorie candor īdultus eſt. Non laborant autẽ neqꝫ nent: quia virtutes angeloꝝ ex ea quā adepte ſunt originis ſue ſorte vt ſint: ſemꝑ accipiunt ⁊ cū in reſurrectione ſimiles homiẽs angelis erunt ſperare nos celeſtis glorie voluit operimẽtū exẽplo angelice claritatis. ¶ Criſ. ſup math. Si autem floribus terrenis ſic occurrit deus qui nati ſunt vt tm̄ videantur: ⁊ pereant homines negliget quos ſic creauit vt non pro tempore videanẽ: ſed vt perpetuo ſint. Et hoc eſt qđ dicit. Si autem fenum agri qđ hodie eſt ⁊ cras in clibanū mittitur deus ſic veſtit: quātomagis vos modice fidei. ¶ Iero. Cras autem ī ſcripturis futurum tempus intelligitur dicente Jacob Exaudiet me cras iuſticia mea. ¶ Gloſ. Alij libri habent in ignem uel ī aceruū qui habet ſpeciem clibani. ¶ Criſ. in omelia. Non autem lilia iam ea vocat ſ3 fenum agri: vt eoꝝ vilitatem oſtendat. Sed ⁊ aliā vilitatem appoſuit dicens que hodie ſunt. Et non dixit cras non erunt ſed qđ eſt multo deficiencius qđ in clibanū mittitur. Qđ autem dicit quātomagis vos Occulte inſinuaẽ humani generis honor acſi diceret vos quibus animā dedit: corpus plaſmauit: ꝓphas miſit ⁊ vnigenitum filium tradidit. ¶ Gloſ. Dicit autem modice fidei: quia modica fides eſt: que nec de his certa eſt. ¶ Hylarius. Vel ſub feni nomine gentes nūcupantur. Si igitur gentibus idcirco eternitas indulgetur corporalis vt mox igni iudicij deſtinenẽ quā prophanū eſt ſanctos de gloria eternitatis ambigere cum iniquis eternitatis opꝰ preſteẽ ad penam. ¶ Remigiꝰ. Spiritaliter autem ꝑ volatilia ſancti viri deſignanẽ: qui ex aqua ſacri baptiſmatis renaſcuntur: ⁊ deuotione terrena deſpiciūt ⁊ celeſtia petunt: quibus pluris dicunẽ eſſe apoſtoli: quia principes ſunt oīm ſanctorum. Per lilia etiam ſancti viri intelliguntur qui abſqꝫ labore legalium

e

cerimoniaꝝ ſola fide deo placuerūt de quibꝰ dicit. dilectus meus mihi q̄ paſcit inter lilia. Sancta etiā eccleſia p lilium intelligit ꝓpter candorē fidei ⁊ odo rem bone ꝯuerſatōis de qua dr̄. Sicut lilium inter ſpinas. Per fenum deſignant̄ infideles de quibꝰ dicit. Aruit fenum ⁊ flos eius cecidit. Per clibanū eterna dānatio ut ſit ſenſus. Si deus infidelibꝰ tribuit bona temporalia. quātomagis tribuet nobis eterna.

Nolite ergo ſollici ti eſſe dicentes. Quid manducabimꝰ aut q̄d bibemꝰ aut quo opie mur. Hec enim omnia gentes inquirūt Scit enim pater veſter q2 omnibꝰ hŷs indigetis Querite aūt primum regnum dei ⁊ iuſticiā eiꝰ ⁊ hec omnia adŷci entur vobis.

¶ Glo. Poſtq̄ſ ſigilla tim de victu ⁊ veſtitu ſollicitudinē excluſerat argumento ab inferio ribus ſumpto. hic con ſequēter vtrūq3 exclu dit dicens Nolite gᵒ ſollicitⁱ eſſe dicentes. quid manducabimus. aut quid bibemus. aut quo operiemur ¶ Rab. Ideo aūt hoc dn̄s re petiuit vt oſtenderet hanc rem eē p neceſſa riam. ⁊ vt artius eam in cordibꝰ nr̄is iculcaret.

¶ Rab. Notādū v̄o q̄ nō ait. Nolite querere aut ſollicitū eſſe de cibo. aut potu. aut indumento. ſed q̄d manducetis. aut quid bibatis. aut quid veſtiami. ubi mihi vident̄ argui qui ſumpto victu. vel veſtimēto cōmuni lautiora ſibi vel auſteriora hŷs cuꝫ quibus uitam ducunt alimēta. vel indumenta requirūt.

¶ Glo. Eſt etiā alia ſollicitudo ſupflua ex vicio ho minū qñ fructus ⁊ pecuniā pluſq̄ neceſſe eſt reſer uant ⁊ dimiſſis ſpiritalibꝰ illis intenti ſunt quaſi de bonitate dei deſperantes Et hoc ꝓhibet h̄. Vnō ſub dit. Hec enī oīa gentes requirūt. ¶ Criſ. ſup mat. Quia in rebꝰ humāis fortunā credūt eſſe nō proui dentiā. neq3 iudicio dei vitas ſuas gubnari exiſtimāt ſꝫ incerto duci euentu. Et ideo merito timēt ⁊ deſpe rant q̄ſi qui neminē hēant gubnātem. Qui aūt cre dit ſe dei iudicio gubernari eſcā quidem ſuam i mānu dei ꝯmittit. Vnd̄ ſequit̄. Scit enī pater vr̄ q̄a oībꝰ hŷs indigetis ¶ Criſ. i omel. Nō aūt dixit ſcit deꝰ ſꝫ ſcit pr̄ vr̄ vt eos i maiorē ſpem ducat. Si enī pr̄ ē non poterit deſpicere filios. cū nec hoīes p̄tres h̄ ſuſtineāt Dicit aūt qñ hŷs indigetis. vt magis ſol licitudinē abŷcias. quia neceſſaria ſūt. Qualis. n. ē pr̄ qui ſuſtinet etiā neceſſaria filŷs nō dare. Si aūt eēnt ſupflua nō ita oporteret ꝯſiderare. ¶ Augꝰ xv. de trini. Non aūt iſta ex aliquo tpe ꝯgnouit deus. ſed futura oīa tpalia. atq3 i eis etiā. quid ⁊ qñ ab illo pe tituri eramus. ſine initio aūt pſciuit. ¶ Aug. xŷ. de ciuit. dei. Qr aūt dicūt q̄dā hec dei ſcientia nō poſſe cōprehendi. Quia infinita ſunt. reſtat eis dicere q̄ nō oīa numeros deus nouerit quos īfinitos eē cer tiſſimū ē Infinitas itaq3 numeri nō ē icōprehenſibil ei. cuiꝰ intelligētie nō eſt numerus. Quapropter ſi quicq̄d ſcia ꝯphendit. ſciētis ꝯphenſione finit̄ pro fecto oīs infinitas quodā i effabili mō deo finita eſt. quia eius ſcie incomphenſibilis nō ē ¶ Greg. Niſe

fius i li. de hoīe. Qm̄ aūt ē ꝓuidentia p hui⁹ſmodi ſigna demōſtrat̄. pmanētia enī vniuſoꝝ ⁊ maxime rumque ſūt i gn̄atione ⁊ corruptione. ⁊ poſitio ⁊ ordo eoꝝ que ſūt ſemp cuſtoditus ſm̄ eūdē mōꝫ q̄lr utiq3 pficeret̄ nullo ꝓuidente. Sed quidā dicūt deo curā eē exiſtentiū pmanētie i vniūſali ⁊ huiꝰ ſo lius ꝓuidentiā hr̄e. Singula vero ferri vt contingit. Tres aūt cās ſolas vtiq3 quis dicet non fiendi ꝓui dentiam ſingulariū. aut enī h̄ q̄d ē ignorare deū q̄ bonū ē pticulariū diligentiā hr̄e. aut non velle. aut nō poſſe. Sed ignorantia oīno aliena ē a beata ſub ſtancia. qualiter enī latebit deum q̄d nec hō ſapiens ignorabit. q̄ ſingularibꝰ deſtructis vniūſalia deſtru ent̄. Nihil aūt prohibet oīa indiuidua perire. nulla ꝓcuratione potentia. Si aūt nō vult ꝓpter duas ſo lū cās. aut ꝓpter pigriciaꝫ. aut ꝓpter indecentiā. Pigri cia aūt a duobꝰ generat̄. aut enī voluptate aliqua at tracti pigritamur aut ꝓpter timorē deſiſtimus. quo rum neutrū faſ ē. cogitare de deo. Si aūt dicit in decere deum indignum enī eſſe tante beatitudinis par uis condeſcendere. qualiter nō iconueniēs ē artificem quidem ꝓcurāteꝫ vniūſalia nihil pticulariū neq3 par uiſſimū derelinquere ſine ꝓcuratōe ſciente q̄ totum pficit ꝓ. portione v̄o deū artificibꝰ eſſe iudicare in ſcientiorem. Si aūt nō poteſt. imbecillis ē deꝰ ⁊ impotens benefacere. Si v̄o i cōphenſibil̄ nobiſ ē ſingularium ꝓuidentie ratio. nō ꝓpterea oportet dicere quia non ē ꝓuidentia ita enī diceret̄. quia numeꝝ hoīm ignora mus neq3 hoīes eſſe ¶ Criſ. ſup math. Qui ergo credit ſe dei iudicio gubernari eſcam ſuam i manu dei committat. cogitet autem de bono ⁊ malo de quo niſi ſollicitus fuerit neq3 malum fugiet. neq3 bonum apprehendet Et ideo ſubditur. querite autem primum regnum dei ⁊ iuſticiam eius Regnum dei eſt retri butio bonorum operum Iuſticia autem eius via pie tatis p quaꝫ itur ad regnum Si ergo cogitas qua lis erit gl̄a ſanctoꝝ neceſſe ē vt aut ꝓpter timorem pene recedas a malo. aut ꝓpter deſideriū gl̄e feſtines ad bonum Etſi cogitaueris que ſit dei iuſticia. quid ſcilicet odit deus ⁊ quid amat iuſticia ipſa oſtēdit tibi uias ſuas q̄ amātes ſe ſequit̄ Non aūt dicitur ſuſ rationem ſi paupes ſumus aut diuites. ſed ſi bene vel male egerimus. quod eſt in noſtro arbitrio ¶ Glo. Vel dicit ſuper iuſticiam eius quaſi. d. vt per eum non per vos iuſti ſitis. ¶ Criſ. ſup mathū Terra autem etiam ꝓpter peccata hoīm maledicitur vt ſpinas germinet ſm̄ illud Maledicta terra in opere tuo bene dicitur autem cum bona fecerimus. querite ergo iu ſticiam ⁊ non deerit tibi panis Vnd̄ ſequitur ⁊ hec omnia adŷcientur vobis. ¶ Auguſtinus de ſer. dn̄i in monte ſcilicet temporalia que manifeſte hic oſtēdit non eſſe talia bona noſtra ꝓpter que benefacere debemus ſꝫ tamen neceſſaria eſſe Regnuꝫ vero dei ⁊ iuſticia eius bonum noſtrum ē. vbi finis conſtituendus eſt. Sed quia in hac vita militamus vt ad illud regnum peruenire poſſimus q̄ uita ſine hŷs neceſſarŷs agi nō pt̄ apponent̄ inq̄t hec vobꝭ Cū aūt dixit illud primū ſignificauit quia hoc poſterius querendū ē nō tempore

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Sed dignitate· illud tanq̄ȝ bonum noſtrum hoc tāq̄ȝ
neceſſarium noſtrum· Neq̧ em̄ verbigr̄a debemus
euāgeliſare vt manducemus· quia ſic vilius habere
mus euāgelium q̄ȝ cibū· ſed ideo manducare vt euā
gelizemus· Querentibus aūt primum regnum dei ⁊
iuſticiam eius· i· hoc preponentibus ceteris reb9· vt
ꝓpter hoc cetera queramus· Non debet ſubeſſe ſol
licitudo ne neceſſaria deſint· Et ideo ait· hec omnia
adiicientur vobis· i· conueniēter ſine vllo veſtro im
pedimēto ne cum iſta queritis illinc auertamini· aut
ne duos fines conſtituatis ¶ Criſ· in omelia· Et nō
dixit dabunt̄· ſ; apponent̄· vt diſcas quia preſencia
nihil ſunt ad magnitudinem futurorȝ· ¶ Aug9· de
ſer· do· i monte· Cum autem legim9 infame ⁊ ſiti apo
ſtolum laboraſſe non exiſtimem9· hec dn̄i promiſſa ti
tubaſſe quādoquidem iſta ſine adiutoria· Medicus
iſte cui nos totos cōmiſim9· nouit qn̄ apponat ⁊ qn̄
detrahat ſicut nobis iudicat expedire· Si em̄ nob̄
aliqn̄ defuerit· qd̄ plerūq̧ ꝓpter noſtrā exercitati
onem deus ſinit· non debilitat ꝓpoſitum nr̄m· ſ; ex
aminatum confirmat·

¶ Nolite ergo ſollici
ti eſſe in craſtinū· Cra
ſtinus em̄ dies ſollici
tus erit ſibiipſi· Suffi
cit em̄ diei malicia ſua

Gloſa· Prohibuerat
ſollicitudinem preſen
cium rerum· mō prohi
bet ſollicitudinem fu
turorȝ variam ex vi
cio hoim prouenientē
cum dicit Nolite ergo
ſolliciti eſſe in craſtinū
¶ Jero· Cras in ſcrip
turis futurū tempus intelligit̄ dicente iacob Exau
diet me cras iuſticia mea· ⁊ in ſamuel̄ phantaſmate
phitoniſſa loquit̄ ad ſaulem· Cras eris mecum· De
preſentibus ergo conceſſit debere eſſe ſollicitos qui
futura prohibet cogitare· Sufficiat em̄ nob̄ p̄ſentis
tempis cogitatio Futura que incerta ſunt· deo relin
quam9 Et hoc ē qd̄ dicit̄ Craſtin9 em̄ dies ſollicit9
erit ſibiipſi· i· ipſe afferet ſollicitudinem ſuam ſecum
Sufficit em̄ diei malicia ſua· hic maliciam non ꝯtra
riam virtuti poſuit· ſ; laborem ⁊ afflictiōem ⁊ angu
ſtiam ſeculi· ¶ Criſ· in omel· Nihil em̄ ita dolorē
infert anime vt ſollicitudo ⁊ cura· Cum autē dicat
ꝙ craſtina dies erit ſollicita de ſeipſa· volens mani
feſtius facere qd̄ dicit̄· Proſopopeiā facit temporis
ſm multorum conſuetudinē loquēs ad plebem imp
fectam· vt em̄ eos magis moueat ipſos dies conque
rentes inducit pro ſuꝑflua cura· Nūquid em̄ dies
non ſufficiens habet onus· i· curam ſuam· Quid igit̄
eum aggrauas magis curam que ꝑtinet ad aliū diē
apponendo· ¶ Criſ· ſup math· Vel aliter per hodie
hec ſolum ſignificant̄· que habemus in vita preſenti
neceſſaria· Quod aūt dicit cras· qd̄ ſuꝑfluū ē oſtēdit
Dicit ergo· Nolite ſolliciti eſſe i craſtinū· i· nihil cu
retis ſup id habere qd̄ neceſſarium eſt vobis ad vi
tam quotidianam· Quod em̄ ſuꝑfluū fuerit qd̄ ē cras
curabit ſe· Et hoc ē qd̄ dicit· Craſtinus em̄ dies ſol
licitus erit ſibiipſi· acſi dicat· ſuꝑflua cum cōggaue
ris· ipſa ſe curabunt te quidem eis non fruente· iue
nient dn̄os multos qui ea procurēt· Quid ergo cu
ras de illis quorȝ poteſtatem eſt alijs dimiſſur9 ſuf
ficit em̄ diei malicia ſua· Q· d· ſufficit tibi labor quem
paceris ꝓpter neceſſaria· noli de ſuꝑfluis laborare·
vel aliter· ¶ Aug· de ſer· do· in monte· Nō dicitur
craſtinus dies niſi in tempe vbi preterito ſuccedit
futurum· Ergo cum aliquid boni opamur· non ter
rena· ſed eterna cogitemus· Craſtinus em̄ dies ſolli
citus erit ſibiipſi· i· cum oportuerit ſumas cibū ⁊ h9
modi· ſcilicet cum neceſſitas vrgere ceperit· Suffi
cit enim diei malitia ſua· i· ſufficit ꝙ iſta ſumere vr
gebit neceſſitas· quā maliciam nominat quia penal̄
ē nobis· Pertinet em̄ ad mortalitatē quā peccādo
meruim9· huic ergo pene tēpalis neceſſitatis noli
addere aliquid grauius· vt non ſolum eam patiaris
ſed etiam propter hāc explendā milites deo· Hic aūt
eſt cauendum· ne cum viderimus aliquē ſeruū dei ꝓ
uidere ne iſta neceſſaria deſint· vel ſibi vel eis quorȝ
cura ſibi cōmiſſa eſt· iudicemus eum contra dn̄i pre
cepta facere ⁊ de craſtino eſſe ſollicitum Nā ⁊ ipe
dn̄s cui miniſtrabant angeli· propter exemplum lo
culos habere dignatus eſt· Et in actibus apoſtolorȝ
ſcriptū ē ea que ad victū ſunt neceſſaria procurata
eſſe in futurȝ ꝓpter imminētem famē· Non ergo hoc
dn̄s increpat ſiquis humāo more iſta procuret· Sȝ
ſiquis propter iſta militet deo· ¶ Hylarius· Hoc
etiam totum ſub dicti celeſtis ſignificanda continet̄
Jubemur igitur nō ambigere de futuris· Satis ē·
vite noſtre malicia dierȝ quibus viuimus· i· peccata
ſufficiunt· vt circa hec purganda omnis vite nr̄e
meditatio laborq̧ verſet̄· Ceſſantes autem cura nr̄a
ipſa futura ſollicita ſunt· dum nobis eterne clarita
tis profectus deo procurante proponitur·

Capitulum ſeptimum.

Nolite iudi
care· Vt
non iudi
cemini·
In quo em̄ iudicio iu
dicaueritis iudicabi
mini· Et in q̄ mēſura
menſi fueritis· reme
cietur vobis.

¶ Aug· de ſermo· do·
in monte· Quia cū iſta
tempalia procurant̄ in
futurum· incertum eſt
quo animo fiat cū poſ
ſit ſimplici corde fieri
⁊ duplici oportune h̄
loco ſubiecit· Nolite iu
dicare ⁊c· vel aliter·
¶ Criſ· i omel· Huc
vſq̧ expoſuit cōſequē
ciam ad elemoſinam ꝑ
tinentem· Nūc autem
incipit exponere conſequēciam ad orationem reſpici
entem· ⁊ ē doctrina hec qḋāmodo pars oronis· vt ſit
ordo narrationis talis Dimitte nobis debita noſtra
⁊ ſequit̄· Nolite iudicare· vt non iudicemini ¶ Criſ·
ſup math· Sed ſi iudicare prohibet qua conſequen
cia Paulus in corintho iudicat fornicantem· ⁊ pe
trus ananiam ⁊ Saphiram mendacij arguit Sed
quidam hūc locum ſm huiuſmodi ſenſum exponūt
quia dominus hoc mandato non prohibet xp̄ianos
ex beniuolentia alios corripe· ſed ne ꝑ iactanciā iu
ſticie ſue xp̄iani xp̄ianos deſpiciant ex ſolis plerūq̧
ſuſpicionibus odientes ceteros ⁊ condemnantes· ⁊
ſub ſpecie pietatis ꝓprium odium exequentes·
¶ Criſ· in omel· vnde non dixit ne quieſcere facias
peccantem· Sed ne iudicaueris· hoc eſt ne amarus

ſias iudex. Corripe quippe non vt hoſtis expetens vindictā. ſ; vt medicus inſtituēs medicinā. ¶ Criſ. ſup math. Sed vt nō ſic quidem corripient xpiani xpianos puēit ſmo. qui dicit. Nolite iudicare. Sz ſi ſic nō corripuerit nūqd ꝓpē hoc ꝯſequūt īdulgen ciam peccatoꝝ. qꝛ dictū ē nō iudicabimi. Quis enī; ꝯſequit indulgentiā mali ꝑoris qꝛ nō addidit alterū malū. Hoc aūt diximus volentes oſtēdere. qꝛ hic ſer mo nō ē poſitus de proximis nō iudicandis qui pec cant in deū. ſ; q in nos peccant. Qui eñ nō iudicat ꝓximū ꝓpter peccatū ī ſe ꝯmiſſū. illū nec deus iudi cat ꝓpter peccatū. ſ; dimittit ei debitū. ſicut ⁊ ipſe dimiſit. ¶ Criſ. i omel. Vel aliter. Non ſimpliciter vniuſa peccata iubet nō iudicare. ſ; hijs qui multis malis ſūt pleni. ⁊ alios ꝓ minimis iudicāt. hāc ꝓhibi tionē facit Sicut ⁊ paulus nō ſimpꝉr ꝓhibet iudica re eos qui peccāt. ſ; diſcipulos iudicantes de magi ſtris redarguit docēs vt eos qui ſupra nos ſūt nō iudicemus ¶ Ijdꝫ. Vel alr̄ iudicari de ſponſionibꝫ ſuis deū vetat. qꝛ vt iudicia ex īcertis rbꝫ mē hoīes ſumūt. ita ⁊ hoc iudiciū adūſus deū ex ābiguitate ſuſcipiūt. qꝺ penitꝰ repellit a nobꝫ. vt ꝯſtanis potius fides retineat. qꝛ nō ſicut īcertis rebꝫ peccatū ſit per perā iudicaſſe. ſ; ſi ī hijs rbꝫ de deo iudiciū. īitū ee ſit crimis ¶ Aug. de ſ. do. i mō. Vt alr̄. hoc loco nīt aliud ꝑcipi exiſtimo niſi vt ea facta que dubiū eſt q aīo fiāt. ī melioꝛē ꝑtem interꝑtemur De hijs autem que n̄ pn̄t bono aīo fieri ſicut ſūt ſtupra blaſphemie ⁊ huiuſmōi. nobꝫ iudicare ꝑmittit. De factis aūt me dijs que poſſūt bono ⁊ malo aīo fieri temerariū eſt iudicare maxīe vt ꝯdemnemus. Duo aūt ſunt ī qui bus temerariū iudiciū cauere debemus cū īcertū eſt quo animo qꝺ qꝫ factum ſit vel cum incertū ē qualis qſqꝫ futꝰ ē. q nūc vl̄ bonus vl̄ malꝰ aparet. Nō gꝰ rephendamus ea que nec ſcimus. quo aīo fiāt. neqꝫ ita reprehendamus que manifeſta ſūt vt deſperemꝰ ſanitatem Poteſt aūt mouere qꝺ ait In quo iudicō iudicaueritis. iudicabimi. Nūqd. n. ſi nos temera rio iudicio iudicauerimus. temere etiā de nobꝫ deus iu dicabit Aut nūquid ſi menſura iniqua menſi fueri mus ⁊ apud deū ē iniqua menſa vndꝫ nobꝫ remetiat Nā mēſure noīe ipm iudiciū ſignificatū arbitroꝛ. Sed hoc dictū ē qm̄ temeritas qua punis aliū ipa te puniat neceſſe ē Iniquitas eñ ſepe nihil nocet ei qui patit iniuriā ei vō qui facit. neceſſe ē vt noceat ¶ Aug. xxj. de ciui. dei. Dicūt aūt aliqui. quō verū ē qꝺ ait xp̄s vt in qua menſa menſi fueritis remeti etur vobꝫ. ſi tēpale peccatū ſupplicio puniat eīno Nec attendunt nō ꝓpter equale temꝑis ſpaciū. ſed ꝓpter viciſſitudinem mali id ē vt qui mala fecerit. mala patiatur eandem dictam mēſurā fuiſſe quāuis in ea re hoc ꝓprie poſſit accipi. de qua dn̄s cum hoc diceret loqbat. ſ. de iudicijs ⁊ ꝯdemnationibꝫ. Pro inde qui iudicat. ⁊ ꝯdemnat iniuſte. iudicat. ⁊ ꝯdem nat iuſte. ī eadem menſura recipit quāuis nō hoc qꝺ dedit. Judicio eñ fecit qꝺ iniquū ē. Judicio patit qꝺ iuſtum eſt.

¶ **Quid aūt vides feſtucam in oculo fr̄is tui ⁊ trabem in oculo tuo nō vides Aut quō dices fratri tuo ſine eiciam feſtucā de oculo tuo ⁊ ecce trabs eſt in oculo tuo. Ypocrita eice ꝑmum trabem de oculo tuo ⁊ tunc vide bis eicere feſtucam de oculo fratris tui.**

¶ Augꝰ. de ſer. do. in monte. Quia de temerario ⁊ iniquo iudicio dominꝰ nos ammonuerat. Maxime autem hij temere iudicant de incertis ⁊ facile re prehendunt. q magis amāt vitupaē ⁊ dam nare q̄ʒ emēdare atqꝫ corrigere. qꝺ vicium vel ſupbia eſt vel inui dencia. ꝯſequēter ſubij cit ⁊ dicit. Quid aūt iudes feſtucā in oculo fr̄is tui ⁊ trabē ī ocu lo tuo n̄ vidꝰ ¶ Jerō.

De hijs loquitur. qui cū mortali crimine detinean obnoxij minora peccata fratribꝫ nō concedunt. vt ſi forte ira ille peccauerit. tu odio rephendas. quāti aūt inter feſtucam ⁊ trabem. tm̄ inter iram diſtat ⁊ odium. Odiū eñ ira inueterata eſt. Fieri autem pt vt ſi iraſcaris homini. Velis eum corrigi. Non aūt ſi eum oderis. ¶ Criſ. in omel. Multi etiam hoc fa ciunt qui ſi viderint monachum ſupfluū veſtimēti habentem aut copioſiori cibo potitum. amari ſūt ac cuſatores quotidie ipi rapientes ⁊ crapulā patien tes ¶ Criſ. ſup mathēū. Vel aliter hoc qꝺ hic dicit doctoribꝫ ꝯuenit. Omē eñ peccatū diiudicat modi cū aut magnū ſm peccātis ꝑſonā Nam eñ peccati modicuꝫ ē ⁊ feſtuca quātum ad ꝑtem ſacerdotꝭ qꝺ trabi compat ¶ Ijdꝫ. Vel aliter Peccatum in ſpm̄ ſanctum ē diuine virtutis poteſtatem negare ⁊ ipſo ſubaꝫ abnuere ſiue adimē eēntrātis. ꝑ quē q hō minem venit deus homo rurſus fiet in deum Ergo quantū inter feſtucam ⁊ trabem differencia eſt. eñ oſtendit peccatum in ſpm̄ſanctum cetera crimina ex cedere. Vt cum infidēles delicta corporis alijs expro brant. onus peccati qꝺ de promiſſis dei ambiguūt in ſe ante non videant in oculo trabe tanq̄ȝ in mente acie incidente Sequitur Aut quō dices fratri tuo ſine eijciam feſtucam de oculo tuo. ⁊ ecce i oculo tuo trabs ē ¶ Criſ. ſr̄ mat. i. cum q facit arguit pecca tum fratris tui ipe autem in eodem peccato vl̄ ī ma iori exiſtēs ¶ Aug de ſermone do. in monte. Primi ergo cogitemus cum aliquem rephēdere nos neceſ ſitas coegerit. verum tale ſit vicium quod nūq̄ȝ ha buimus. Et tunc cogitemus ⁊ nos hoīes eſſe ⁊ ha bere potuiſſe. vel tale quod habuimus ⁊ iam nō ha bemus ⁊ tūc tangat memoriam ꝯmunis fragilitas vt illam correctionem non odium. ſed miſericordia precedat. Si autem inuenerimus nos in eodem vicio eſſe n̄ oburgemus. ſ; cōgemiſcamus. ⁊ ad pariter conandum inuitemus. Raro autem ⁊ ex magna neceſſitate oburgationes adhibende ſunt. in quibus nō nobis. ſ; vt dn̄o ſeruiat inſtemus ¶ Criſ. ſup ma thm̄. Vel aliter quō dicis fratri tuo. ſ. quo ꝓpoſito putas ex caritate vt ſalues proximum tuum nō ꝗ teipſum ante ſaluares. Dis ergo non alios ſanare ſed per bonam doctrinam malos actus celare ⁊ ſcien tie laudē ab hoībꝫ q̄rē. nō edificatōꝫ mercedē a deo ⁊ es ypocrita. vn̄ ſeqt. ypocr. eijce ꝑꝰ tra. d̄ ocu. tuo.

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Aug. de ſermo. do. in monte. Accuſare .ſ. vicia offi
cium eſt bonorum. qđ cum mali faciunt. alienas ꝑtes
agunt ſicut ypocrite qui tegunt ſub ꝑſona qđ ſunt
⁊ oſtendunt in ꝑſona. qđ non ſunt ¶ Criſ. in omelia
Et notandū ꝙ vbicūq꞉ vult mōſtrare mag⁹ aliqđ
peccatū a cōtumelia incipit. Sicut ibi Serue neq̄
om̄e debitum dimiſi tibi. Et ideo hic dicit ypocrita
eijce primū ẜc. Etenim ꝗ ſui ipſi⁹ ſūt Magis aliqs
nouit quā que ſūt aliorū ⁊ que maiora ſunt. magis
uidet quā que minora. ⁊ ſeipſum magis diligit q̄ꝫ pro
ximū Et ideo iubet euꝫ qui obnoxius eſt multis pec
catis. non auarum eſſe iudicem delictoꝝ alienus ⁊
maxime cum fuerint parua quidem ab arguendo
aut a corrigendo auertens. Sed prohibet ꝓpria con
temnere ⁊ aliena inſilire. Oportet enī vt primo cū
diligencia inueſtiges que tua ſunt. ⁊ tunc que proxi
ximi ſunt diſcucias. Et ideo ſequit̄. Et tūc videbis
eijcere feſtucam de oculo fratris tui. ¶ Aug. de ſer
mone dñi in monte. Auferentes enim de oculo noſtro
trabem inuidentie vel malicie vel ſimulacionis. vide
bimus eijcere feſtucam de oculo fratris.

¶ Nolite ſanctū dare
caībus. neq̄ mittatis
margaritas vr̄as añ
porcos. ne forte cōcul
cēt eas pedibꝫ ſuis ⁊
cōuerſi dirūpunt vos

Aug. de ſermo. do. in monte Quia poteſt aliquos p nomen ſimplicitatis ad quā p ſuperiora induxerat deci pere vt ſic putetur vi ciosum eſſe aliquando verum occultare quo vicioſum eſt falſum di cere recte ſubiungit.

Nolite ſanctū dare canibꝫ. neq꞉ mittatis margaritas
veſtras ante porcos. ¶ Criſ. ſup Math. vel aliter
Juſſerat ſupius dominus diligere inimicos ⁊ bene
facere hijs qui peccant in nos. ne ergo cogitarēt ſa
cerdotes eciā in que dei ſūt. eis cōmunicare. talem co
gitationem compeſcuit dicens. nolite ſanctum dare
cāibus. Acſi diceret. Mandaui vobis diligere ini
micos ⁊ benefacere eis de veſtris corporalibus bonis
non tamen de meis ſpiritualibus paſſim quoniā in na
tura vobiſcum cōmunes ſūt non in fide. ⁊ deus car
nalia beneficia dignis ⁊ indignis ſimiliter preſtat.
non autem gracias ſpirituales. ¶ Aug. de ſermo. do.
in monte Querēdum autem eſt quid ſit ſanctum qđ
margarite. quid porci Sanctum eſt quod corrūpere
nefas ē Cuius ſceleris voluntas rea tenet̄. quāuis
illud icorruptibile maneat Margarite aūt ſūt que
cūq꞉ ſpiritualia magni eſtimāda ſūt. Jſi et itaq꞉ vna
eademq꞉ res ⁊ ſanctum ⁊ margarita dici poſſit Sꝫ
ſanctum dicit̄ ex eo ꝙ non debet corrūpi Margarita
vero ex eo ꝙ nō debet contemni. ¶ Criſ ſup math.
Vel aliter ſanctum ē ſicut baptiſmus gracia corporis
xp̄i ⁊ huiuſmodi. Miſteria aūt veritatis margarite
ſunt. quia ſicut margarite incluſe coch̄leis poſite ſūt
in profundo maris. ſic miſteria diuina verbis inclu
ſa. poſita ſunt in altitudine ſenſus ſacreſcripture.
¶ Criſ. in omel. Que quidem hijs qui bone mentis
ſunt ⁊ intellectum habent. reuelata honeſta apparēt
hijs autem qui inſenſibiles ſunt. magis videntur re
uerenda cum ignorant̄ ¶ Aug. de ſermo. do. i mōte

Canes autem pro impugnatoribus veritatis. Por
cos pro contemptoribus poſitos non incongrue acci
pimus Quapropt̄ q̄a canes exiliūt ad dilacerādū
qđ aūt dilacerāt integꝝ eſſe nō ſinūt dixit. Nolite
ſanctum dare canibus. quia quātū in ipſis eſt. ſi fieri
poſſet. conantur perimere veritatem Porci autem
quāuis non ita vt canes morſu appetāt. paſſim tū
calcando īquināt Et ideo dicit Neq꞉ mittatis mar.
ve. ante porcos. ¶ Raba. Vel canes ſunt ad vomi
tum reuerſi. porci nondum conuerſi. ſed in luto vi
ciorum verſati. ¶ Criſ. Vel aliter Canis ⁊ porcus
īmunda animalia ſunt. ſꝫ canis ex omni parte. quia
nec ruminat. nec vngulam fodit. Porcus autem ex
ꝑte. nam vngulam habet fiſſā. ſꝫ non ruminat. Pro
pter qđ canes puto intelligendos gentiles uel here
ticos oīno īmundos ⁊ ꝓpter actus ⁊ propter ꝑfidiā.
Porcos autem hereticos. quia nomen dñi inuocare
vident̄. non eſt ergo ſanctum dare canibus quia bap
ptiſmus ⁊ alia ſacramenta non ſunt danda niſi fidē
habentibus. Jtem miſteria veritatis .i. margarite nō
ſunt dande niſi deſiderantibus veritatem. Et cum h̄
ratiōe humana viuētibus Si enī porcis eas miſeris
.i. cenoſe vite delectatione grauatis. non intelligent
precioſitatem eaꝝ. ſꝫ eſtimāt eas ſimiles ceteris fa
bulis mundialibus ⁊ eas actibus ſuis carnalibꝫ cō
culcant ¶ Aug. de ſermone do. Calcari enī dicitur
quicqđ contemnitur. Et ideo dicit̄. ne forte concul
cent eas pedibus ſuis ¶ Glo. Dicit autem ne forte
quia reſipiſcere poſſunt ab īmundicia ¶ Aug. Qđ
aūt ſequit̄. Et conuerſi dirumpant vos. nō ait ipſas
margaritas. illas enī conculcant ⁊ cum conuertūt̄
vt adhuc aliquid audiant. dirūpunt eum a quo miſ
ſas margaritas conculcant. non enī facile inuenerīs
quod ei gratum eſſe poſſit que magno labore inuēta
contemnant̄ Qui ergo tales docēt q̄uo non dirum
pant̄ īdignando ⁊ ſtomachādo non video. ¶ Criſ.
ſup math. Vel porci non ſolum carnalibus actibus
margaritas conculcant. ſed etiam poſtmodicum cō
uerſi p inobedientiam rumpunt prebitores earum.
Frequēter autem ⁊ ſcandalizati calumniāt̄ eos .q.
dogmatum nouoꝝ ſeminatores. canes etiam concul
cantes ſancta ſordidis actibus diſputatōibus ſuis
rumpunt predicatorem veritatis. ¶ Criſ. i omelia
Et benedixit. conuerſi Fingunt enī manſuetudīeꝫ
vt addiſcāt. deinde cum didicerint detrahūt ¶ Criſ.
ſup math. Rationabiliter autem margaritas dari
porcis prohibuit. q̄a ſi porcis minus imundis mitti
vetatur. quātomagis canibus plus immundis De
ſancto autem dando idem eſtimare nō poſſumus. q̄a
frequenter etiam benedictionē damus peccoꝝ more
viuentibus xp̄ianis. non quia merentur accipere. ſꝫ
ne forte plenius ſcandalizati diſpereant ¶ Aug. de ſ.
domini in monte. Cauendum eſt ergo ne quid apꝑe
riatur ei. qui non capit. melius enī querit id qđ clau
ſum eſt quā id quod apertum ē. aut infeſtat p odiū
vt canis aut negliget p contemptum vt porc⁹. nō
eſt autem conſequēs vt ſi verum occultat̄ etiam fal
ſum dicatur. quia dñs quāuis nihil mentitus ſit. vā
tū aliq̄ occultauit ſm illud Adhuc habeo vob̄ multa
dicere que non poteſtis portare modo. Jeo ſi aliq̄

nõ capit ꝓpter ſordes mundãdꝰ eſt vel verbo vel ope quãtum fieri poteſt a voƀ. Nõ aũt dñs quedaʒ dixiſſe inuenitur que multi qui aderãt vel reſiſtẽdo vel ↄtemnẽdo nõ receperunt. nõ putandus ẽ ſanctuʒ dediſſe canibꝰ. aut margaritas ante porcos miſiſſe. Dedit enĩ eis qui cape poterãt ⁊ ſimul aderant quos ꝓpter alioꝝ imundiciã negligi nõ oportebat. ⁊ quã uis temptantes eũ in ipſis que eis reſpondebat tota beſceret. Ai tamẽ qui poterãt cape ex illoꝝ occaſione multa vtiliter audiebant Qui ergo nouit. quid reſpondeat. debet reſpondere ſaltem propter illos qui bus deſperatio ſuboriẽ. ſi ꝓpoſitam queſtionẽ ſolui nõ poſſe crediderint ⁊ hoc de rebꝰ ad inſtructionem ſalutis ptinẽtibꝰ De ſupuacuis aũt ⁊ noxijs nõnihil dicendũ ẽ Sed hoc ipſum explicandũ ẽ. cur inq̃rẽti talia non oporteat reſpondere.

¶ Petite et dabitᷣ vobis. q̃rite ⁊ inuenietis pulſate ⁊ aperietᷣ vobis Omnis enĩ q̃ petit accipit ⁊ q̃ querit inuenit ⁊ pulſati aperietᷣ.

¶ Iero. Quia carnalia ſupra vetuerat poſtulaẽ quid petere debeamus oſtendit dicens Petite ⁊ dabitᷣ voƀ ¶ Augꝰ. de ſer. do in monte. Vel aliter Cũ preceptum eſſet ne ſanctum dareẽ canibus. ⁊ ne margaritas ante porcos mittaẽ. potuit auditor ſue ignorantie conſcius dicere q̃d ſanctũ me dare canibꝰ vetas. cũ adhuc me me habere nõ videã Et ideo oportune ſubiecit dicẽs Petite ⁊ accipietis ¶ Criſ. ſup mathẽũ Vel aliter quĩ ad ſignificandum orõem quedã dederat eis mandata dicẽs. Nolite iudicare cõpetenter adiungit. Petite ⁊ dabitᷣ voƀ quaſi diceret. Si hanc clemẽtiã ſeruatis ad inimicos. quicq̃d clauſũ vobis videẽ pulſate ⁊ apiẽ voƀ. Petite ergo precibꝰ die ac nocte orantes. querite ſtudio ⁊ labore nec enĩ laborantes circa ſcripturas acquirimus ſciam ſine grã dei. nec grãʒ acq̃rĩ nꝰ niſi ſtuduerimꝰ. ne domũ dei negligẽtibus detẽ. Pulſate aũt oratione ⁊ ieiunijs ⁊ elemoſinis. Sicut enĩ qui pulſat hoſtiũ. ñ eĩ voce clamat ſed manu. ſic ⁊ q̃ bona opa facit. pulſat opibꝰ bonis. Sed dices Incipiẽs peto vt ſciã ⁊ faciã. quõ ergo poſſum facere priuſq̃ʒ accipiã Sed q̃d potes fac vt amplius poſſis. ⁊ q̃d ſcis ſerua. vt amplius ſcias. vel aliẽ Cũ mãdaſſet ſupra oĩbus vt indulgerẽt inimicis ⁊ poſtea prohibuerit ne ſub obtentu dilectõis ſancta canibus darẽt nũc dat eis bonum ↄſiliuʒ vt pecãnt deũ ꝓ illis. ⁊ dabitᷣ eis. querãt eos qui pierant ĩ peccatis ⁊ inueniẽt Pulſent eos qui ĩ erroribꝰ ſunt ↄcluſi ⁊ apiet eos deus. vt hẽat ſermo eoꝝ ad aĩas eoꝝ ingreſſum. vel aliter quĩ maiora erãt mandata ſupius poſita q̃ʒ virtus hũana. trãſmittit eos ad deũ cuiꝰ grẽ nihil ĩpoſſibile ẽ dicẽs. Petite ⁊ dabitᷣ voƀ. vt q̃d ex hoĩbꝰ ↄſũmari nõ pẽ. ꝑ grãm dei adimpleatᷣ Cũ .n. alia aĩalia deus muniuerit velocitate pedũ curſu aut velocibꝰ pennis aut vnguibꝰ. aut dentibꝰ aut cornibꝰ hoĩem ſolũ ſic diſpoſuit vt virtus illius ſit ipſe vt infirmitate ſue neceſſitate coactꝰ ſemꝑ neceſſariũ hẽat dñm ſuũ ¶ Glo. Petimus aũt fide. querimꝰ ſpe pulſamus caritate. Primũ petẽ debꝫ. vt habeatᷣ

Poſt querere. vt inuenias inuenta obſeruare. vt in... eas ¶ Remig. vel aliter Petimꝰ orãdo. querimꝰ ... rẽ viuẽdo. pulſamꝰ pſeuerãdo ¶ Aug. de ſer. do. ... alr Petitio aũt ptinet adimpetrãdam ſanitatẽ ... vt ea que pcipiunẽ iplere poſſimus. inquiſitio ... ad inueniẽdã vitatẽ Sʒ cũ quiſq; verã viã inuenit puenitẽ ad ipam poſſeſſionẽ que tñ pulſanti ... rietẽ ¶ Aug. i li. retract. opoſe quidem iſta tria ... inter ſe differãt. ſic exponẽdũ putaui. ſʒ lõge ... ad inſtantiſſimã petitionẽ oĩa referuẽ. vnd̃ poſtea ... cludit dicens. dabit bona petentibus ſe non addidit querentibus ⁊ pulſantibus. ¶ Criſoſt. in ... Per h̃ ergo q̃ addidit querẽ ⁊ pulſare cũ ... inſta ⁊ robore petẽ iuſſit Qui enĩ q̃rit oĩa alia ... a mẽte ⁊ ad illud ſolũ afficiẽ q̃d querẽ Qui ... ſat cũ vehemẽtia ⁊ feruida mẽte venit ¶ Criſ. ſup mat. Quia vo dixerat Petite ⁊ accipietis ... peccatores audientes dicerẽt. ad h̃ dñs dignos ... tat. nos aũt indigni ſumus. ideo repetit vt ... q̃ʒ peccatoribꝰ miſericordiã dei ↄmendet. ⁊ ideo dic ... qui petit accipit .i. ſiue iuſtus ſit ſiue peccator ... nõ dubitet vt ↄſtat neminẽ ſperni niſi qui ... bitauit a deo. Nõ enĩ credibile ẽ vt opus ... q̃d exhibetẽ benefaciendo inimicis. Deus ... bus. ipſe aũt nõ faciat cũ ſit bonus ¶ Aug. ſup ... vnd̃ ⁊ peccatores exaudit deus. Si .n. peccatores nõ audiret fruſtra publicanus dixiſſet Dñe ... eſto mihi peccatori ⁊ ex iſta ↄfeſſiõe meruit ... ficatõeʒ. ¶ Aug. i li. ſen. ꝓſperi. Fidelẽ aũt ſupplicẽ deo ꝑ neceſſitatibꝰ hꝰ vite ⁊ miſericordiẽ audiẽ ⁊ miſericorditer ñ audiẽ. quid .n. infirmo ſit vtile magis ... uit medicꝰ q̃ʒ egrotꝰ. Si aũt id poſtulat q̃d deus ... pcipit ⁊ pmittit fiet oĩno q̃d poſcit. quia accipiet ... ritas. q̃d petit vitas ¶ Aug. ad paulinã ... Nonꝰ aũt dñs qui nõ tribuit ſepe. q̃d volumꝰ. ... mallemus attribuat ¶ Aug. de v̄. do. Perſeuerantiã opus ẽ vt accipiamus q̃d petimus. ¶ Augꝰ. de ſer. do. Cũ enĩ deus aliq̃n tardius da... Non negat diu deſiderata dulcius obtineẽ. cito ... data uileſcũt. Pete ergo ⁊ quere iuſta. petẽdo ... ⁊ q̃rẽdo creſcis. ut capias. Seruat tibi deꝰ q̃d nõ ... cito dare vt tu diſcas magna magne ↄſiderare ... ſemꝑ orare ⁊ non deficere.

Aut quis eſt ex uobis hõ quem ſi petierit filius ſuus panem nunquid lapidẽ porriget ei Aut ſi piſcẽ petierit nunquid ſerpentẽ porriget illi Si ergo vos cũ ſitis mali noſtis bona data dare filijs veſtris quãtomagis prẽ vẽ qui in celis ẽ dabit bona petẽtibus ſe

¶ Aug. de ſ. de ... ſupiꝰ egit d̃ volatili... celi ⁊ de lilijs agri ... ſpes a minoribꝰ ad ... iora ↄſurgeret. in ... h̃ loco cũ dic aut quis ex voƀ hõ ¶ Criſ. ... mali Ne forte enĩ ... ↄſiderãs quãta ẽ ... inter deũ ⁊ hoĩem ... ponderãs peccata ... duʒ d̃ſperat impetrare nec iã ꝑticipare ... patrum ⁊ filiorum ... militudinem inducit ... xit vt ſi propter peccata noſtra deſperꝰ ꝓpter pr̃nã bonitatẽ dei ſperꝰ.

¶ Criſoſ. in ome. Duo autem oportet adeſſe orãti
⁊ petere vehementer. ⁊ que oportet petere. Hec aũt
ſunt ſpiritalia. denim Salomon quia peciit qd̃ petẽ
oportebat velociter accepit ¶ Criſ. ſr ma. que aũt petẽ
oʒ ſub ſilitudine panis ⁊ piſcis oſtendit. Panis enĩ
eſt verbum de noticia dei pr̃is. Lapis eſt omne mẽ
dacium qd̃ habet ſcandalum offenſionis ad animam
¶ Remigius Piſcem aũt poſſumus intelligere ver
bum de xp̃o. Serpentem aũt ip̃m dyabolum. Vel p
panem intelligitur doctrina ſpiritalis. p lapidem ig
norancia. Per piſcem vnda baptiſmatis ſacri. Per
ſerpentem aſtucia dyaboli ſiue infidelitas. ¶ Raba.
Vel panis qui eſt omnibus cibus. caritatẽ ſignificat
ſine qua alie virtutes nihil valent. Piſcis ſignificat
fidem que ex aqua baptiſmatis orta eſt. Et i medijs
fluctibus huius vite pulſatur ⁊ tamen viuit. Lucas
autem addidit tercium ſcilicet ouũ qd̃ eſt ſpes aĩal
vnde ſpem ſignificat. Cõtra caritatem ponit lapidẽ
id eſt odij duriciam. Cõtra fidem ſerpentem .i. pfidie
venenum. Contra ſpem ſcorpionẽ .i. deſperationem
que retro pũgit ſicut ſcorpio. ¶ Remigius Eſt g°
ſenſus. Non eſt timendum q̄ ſi petamus a deo pr̃e
panem .i. doctrinã vel caritatem. q̄ porrigat lapidẽ
.i. q̄ pmittat cor nr̃m conſtringi aut frigore odioꝝ
aut duricia mentis. Vel ſi q̄ pecierimus fidem ipſe
nos pmittat pire veneno infidelitatis Vnde ſequit
Si ergo vos cum ſitis mali. ¶ Criſ. in omel. Hec
autem dixit non detrahens humãe nature neqꝫ ma
lum confitens omne genus humanũ. ſed ad differen
ciam bonitatis ſue dilectionem paternam maliciã vo
cans tanta eſt ſupabundancia amoris ipſius ad ho
mines. quia quãtum ad comparationem dei qui ſolus
ſingulariter bonus eſt. omnes mali videnẽ ſicut ad
comparationem ſolis omne lucidum videtur obſcurũ
¶ Jero. Vel ſup apoſtoloꝝ poſitione oĩe hoĩm ge
nus damnaẽ cuius ab infancia cor ad malum appoſi
tum eſt vt in geneſi legiẽ. Nec mirum hoĩes huius
ſeculi dici malos cum ⁊ apoſtolus memoret. quoniã
dies mali ſunt. ¶ Aug. de ſermo. do. in monte. Vel
malos appellauit huius ſeculi dilectores vnde ⁊ bõa
que dant. ſecundum eoꝝ ſenſum bona dicenda ſũt
quia hoc pro bonis habent. quãqꝫ ⁊ i reruꝫ natura
iſta bona ſint. ſ. temporalia. Et ad iſtam vitam ĩfirmã
ptinencia. ¶ Aug. d̃ verbo do. Bonum enĩ qd̃ facit
bonos. deus eſt Aurum autem ⁊ argentum bonum
eſt. non qd̃ te faciat bonũ. ſed vnde facias bonũ. Mali
ergo cum ſimus. ⁊ bonum patrem habeamus. non
ſemp mali remaneam°. ¶ Aug. de ſer. do. in monte.
Si ergo cum ſimus mali. Nouimus id dare qd̃ pe
timur. quãtomagis ſpandum ẽ daturũ deum nobis
bona petentibus. ¶ Criſ. ſup math. Quoniam autẽ
non omnia petentibus preſtat. ſed bona tantũmodo.
ideo conuenienter addidit bona. ¶ Gloſa A deo n.
non niſi bona percipimus qualiacũqꝫ nobis videanẽ
omnia enĩ diligentibus in bonum coopanẽ. ¶ Remigius
Et ſciendum q̄ vbi Matheus ſic dicit Dabit bona
Lucas dicit. dabit ſpiritum bonum. ſed non debet vi
deri contrarium. quia cuncta bona que homo a deo
accipit p gr̃am ſpũſſancti datur.

¶ Omnia ergo q̃cũqꝫ
vultis vt faciãt vobis
homines ⁊ vos facite
eis Hec eſt enim lex
et pphete

Aug. de ſermo. do.
Firmitas quedam ⁊
valentia ambulandi p
ſapiencie viam In bo
nis moribus cõſtituta
eſt quibus pducuntur
homines vſqꝫ ad mun
dationem ⁊ ſimplicitatem cordis. de qua iam diu
loquens ita concludit. Omnia ergo quecumque vul
tis. Nemo enim eſt qui velit quẽqꝫ duplici corde ſe
cum agere. ¶ Criſ. ſup mathm. Vel aliter. Supra
pp̃ter ſanctificandam orationem mandauit vt non iu
dicent homines eos qui peccant i ipſos. Et quia ab
ordine narrationis ſue recedens introduxit alia que
dam. nunc ad mandatum qd̃ ceperat. rediens ait. oĩa
quecũqꝫ vultis. i. non ſolum mando. nolite iudicare.
ſed ⁊ omnia quecũqꝫ vultis vt faciant vobis hoĩes
⁊ vos facite eis. ⁊ tunc ĩpetrabiliter petentes orare
¶ Gloſa. Vel aliter Omniũ bonoꝝ ſpiritaliũ diſtri
butor eſt ſpũſſanctus vt opa caritatis impleanẽ. vñ
ſubdit. omnia ergo ¶ Criſ. in omel. vel aliter. vult
dñs demonſtrare q̃ñ opet hoĩes ⁊ ſupius ĩquirere
auxilium ⁊ que a ſeipſis ſunt ſimul inferre. vnde cũ
dixiſſet Petite. querite. ⁊ pulſate. docet apte ipſos
homines ſtudioſos eſſe. Et ideo ſubdit Omnia que
cũqꝫ. ¶ Aug°. de ver. do. vel aliter Promiſerat ſe
dñs petentibus bona largiturũ. vt autem ille agno
ſcat mendicos ſuos agnoſcam° ⁊ nos noſtros Ex
cepta enĩ ſubſtãcia facultatum. tales ſunt qui petũt
quales a quibus petũt. Quam frõtem habes petẽdi
ad deum tuum! qui non agnoſcis parem tuũ. Hic
ẽ q̄ in prouer. dicitur. Qui obdurat aurem ſuã ad
clamorem paupis. ⁊ ipſe clamabit. ⁊ non exaudieẽ
Quid autem petendi proximo debeam° impendere
vt ⁊ ipſi audiamur a deo. ex hoc conſiderare poſſu
mus Qd̃ ab alijs volumus nobis impendi. Et ideo
dixit. omnia ergo quecũqꝫ vultis. ¶ Criſ. i omelia.
Nõ ſimpliciter dicit omnia. ſed addidit ergo. quaſi
diceret. Si vultis audiri cum illis que dixi ⁊ hec
facite. Non autem dixit. quecũqꝫ vis effici tibi a deo
hec fac ad proximũ vt nõ dicas qualiter hoc ẽ poſ
ſibile. Sed ait quecũqꝫ volueris effici tibi a cõſeruo
hec ⁊ circa proximũ oſtende. ¶ Aug. de ſer. domini
Quidam latini codices habent additum bona. quod
additum puto ad manifeſtationem ſentencie. Occur
rebat enĩ q̄ ſi quiſqꝫ flagicioſe aliquid erga ſe fieri
velit. ⁊ ad hoc referat iſtam ſentenciam vt hoc prior
illi faciat a quo ibi fieri cupit. ridiculum eſt hũc pu
tare iſtam impleſſe ſentenciam. Intelligendum ẽ aũt
pfectam eſſe ſentenciam. etiam ſi hoc non addaẽ. qd̃
enĩ dictum eſt omnia quecũqꝫ vultis. non vſitate ac
paſſim. ſed pprie dictum accipi oportet. voluntas
nãqꝫ non eſt niſi in bonis. Nam in malis cupiditas
proprie dicitur. non voluntas. Non quia ſic ſemp
loquãtur ſcripture. ſed vbi oportet ibi omnino pro
prium verbum tenent. vt non aliud intelligatur.
¶ Cyprianus de oratione dominica Cum autem dei
verbum dominus Jheſus xp̃s omnibus veniret p̃
ceptorum ſuorum fecit grande compendium. Cum
dixit Quecũqꝫ vultis vt faciant vobis homines ⁊

vos facite eis. Unde ſubdit. Hec ē em̄ lex ⁊ ꝓphete
¶ Criſ. ſup matheū. Nam q̄cūq; lex ⁊ ꝓphete ſpar
ſim in oibus p̄ceperunt ſcripturis. i hoc cōpēdioſo
ꝯtinent mādato quaſi inumerabiles arboꝝ rami in
vna radice. ¶ Greg. x. mora. Qui em̄ cogitat ut
ea alteri faciat. que ipſe ſibi ab altero fieri expectat.
pēſat nimiꝝ vt malis bona. ⁊ bonis meliora reddat
¶ Criſ. in omelia. Unde manifeſtū ē etiā qm̄ ex nob
q̄ decent oīa ſcimus ⁊ nō ē poſſibile ad ignorātiā
refugere. ¶ Aug. de ſ. do. i mō. Dicit aūt hoc pre
ceptum ad dilectionē proximi ꝑtinere. nō aūt ad dei
cū i alio loco duo eſſe p̄cepta dicat. in quib lex pen
det ⁊ ꝓphete. Cū aūt hic nō addit tota lex q̄ ibi ad
didit. ſeruatur locū alteri p̄cepto q̄d ē de dilectiōe dei
¶ Aug. viij. de trini. Vel aliter. Ideo ſcriptura tm̄
dilectionē proximi ꝯmemorat. cū dicit. oīa quecūq;
vultis. q̄ı q̄ proximū diligit. ꝯſequēs ē. vt ⁊ ipſam
p̄cipue dilectionē diligat. deus aūt dilectio ē. Conſe
quēs ē ergo vt p̄cipue diligat deum.

¶ Intrate p āguſtā portā q̄r lata porta et ſpacioſa via q̄ ducit ad ꝑdicōnē ⁊ multi ſūt q̄ intrāt p eam. Quā anguſta porta et arta via q̄ ducit ad vitā et pauci ſūt q̄ inueniūt eā

¶ Aug. de ſer. do. in mō. Nomonuerat ſu‑
perius dn̄s ad habēdū
cor ſimplex ⁊ mundū
quo querit deus. ſ; q̄a
hoc paucoꝝ ē. Jam in
cipit de inueſtigāda ſa
pientia loqui. Cui inue
ſtigande ⁊ ꝯtemplandē
talis oculus p oīa ſupe
riora ꝑduct⁹ ē. quo ui
deri iā poſſit arta via
⁊ anguſta porta. Unde ſubdit. Intrate p anguſtam
portam ¶ Glo. Vel aliter. Etſi difficile ſit vt alijs fa
cias q̄d tibi uis fieri. tn̄ ſic faciendū ē vt mereamur
p anguſtam portā ¶ Criſ. ſr ma. Vel aliter. tercia
hec ꝯſequētia ad iuſticiā ieiunij ꝑtz vt ſit ordo nar‑
rationis talis. Tu aūt cū ieiunias vnge caput tuū
⁊ poſtea ſequat. Intrate p anguſtam portā. p̄cipue
em̄ tres ſunt natales paſſiones ⁊ iūme carnis. ꝑmo
eſca ⁊ potus. deinde amor uiri ad mulierē. Tercio
loco ſomnus. Et ido grauius ē eas a natā carnali p̄
cidere q̄; ceteras paſſiones. ⁊ ido nullius paſſiōis ab
ſtinencia ſic ſanctificat corpus ſicut q̄ hō ſit caſtus.
ieiunus ⁊ i vigilijs ꝑſeuerās. Ergo ꝓpter oēs has
iuſticias ⁊ p̄pue ꝓpter laborioſiſſimū ieiunū dicit
Intrate p anguſtā portam. Porta ꝑditionis ē dia
bolus. p quē intratē i gehennam. porta uite ē xp̄us.
p quē intratē i regna celeſtia. Lata aūt porta dicit
eſſe diabolus nō magnitudie poteſtatis extenſus. ſ;
effrenata ſupbie licētia dilatat⁹. Porta aūt āguſta
dr̄ xp̄s nō ꝑuitate poteſtatis exigu⁹. ſ; humilitatis
rōe collectus. q̄a quē totus n̄ capit mundus ſeipſu;
intra anguſtias vteri virginalis incluſit. Via autē
ꝑditionis ē oīs iniquitas. Dicit aūt ſpacioſa quia n̄
ē intra regulā diſcipline incluſa. ⁊ ambulantes in ea
quicq̄d eos delectauerit. hoc ſequūtur. Via aūt vite
dr̄ eſſe oīs iuſticia. ⁊ ꝓpter ꝯtrarias cāſ eſſe arta.
Conſiderandū aūt quia niſi quis ambulauerit p uiā
nō pt̄ ꝑuenire ad portam. Qui em̄ nō ambulat per
viam iuſticie īpoſſibile eſt vt vere xp̄m cognoſcāt

Similiter non incurrit i manus diaboli. Niſi qui
uia ambulat peccatoꝝ ¶ Greg. ſup ezech. Quāuis
aūt caritas ſit lata. tn̄ p anguſta ⁊ ardua hoies du
cit a terra. Satis anguſtū ē oīa p̄termittere. vnum
ſolum diligere. pſpera nō ambire. aduerſa nō timere
¶ Criſ. i omel. Sed cum poſtea dicat. Iugum meū
ſuaue ē. ⁊ onus meum leue. qualiter hic anguſtā
uiam ait ⁊ artam. Sed ⁊ hic monſtrat eam leuē eē
⁊ ſuauem. qm̄ uia eſt ⁊ porta ſicut ⁊ altera que lata
⁊ ſpacioſa dr̄. ipa via ⁊ porta ē. Nōꝝ aūt nihil mā
ſurum eſt. ſ; oīa ptranſeunt. Tranſire autē; labores
⁊ ſudores ⁊ in bonū finem deuenire ſcı i vita ſuf
ficiens ē mitigare eos qui agones patiunt. Si enim
tempeſtates nautis ⁊ vulnera militibus leuia fiūt
ꝓpter ſpem p̄mioꝝ p̄ceuntiū. multomagis cum celeſ
p̄iacēs fuerit. ⁊ imortalia p̄mia. nullū aliquis ſentiet
imminētium piculoꝝ. Sed ⁊ hoc id ē anguſtam vo
care maxime ad faciendū eam leuem ꝯferebat. Vi
gilare em̄ eos prepabat. hoc em̄ dn̄s dicit. ingerens no
ſtrum deſiderium. Qui em̄ in agone certat cum vide
rit principem admirantem labores agonum amā
tior fit. Ne igit̄ meſti ſim⁹ cum multa nobis ben
tigerint triſtia. quia arta eſt uia. ſed non quiete.
Ideo neq; hic quietem oportet expectare. neq; hic
triſte aliquid p̄ſtolari. Dicens autem qm̄ pauci ſūt
qui inueniūt eam. rurſus hic multoꝝ deſidiam ſign
cauit ⁊ audientes erudiuit. nō multoꝝ pſperitatib
attendere ſ; paucoꝝ laborib ¶ Iero. Signficāter
igit̄ de vtraq; via locutus dixit q̄ p latā multi am
lant. anguſtam pauci inueniūt. Latā em̄ nō querūt
nec inuenire opus ē. ſpōte ſe offert ⁊ errāciū uia
āguſtas vō nec oēs inueniūt. nec qui inuenerint ſtatī
ingrediūt̄ p eam. ſiq̄dem multi inuēta veritatis vi
capti voluptatib ſeculi demedio itinere reuertunt

¶ Attēdite a falſis ꝓphetis qui veniūt ad vos in veſtimētis oui um. Intrinſec⁹ aūt ſūt lupi rapaces. A fructi bus eoꝝ cognoſcetis eos. Nūq̄d colligūt de ſpinis vuas aut de tri bulis ficꝰ. Sic omīs ar bor bona fruct⁹ bonos facit. Mala aūt arbor malos fruct⁹ facit. Nō poteſt arbor bona fru‑ ctus malos facere nec arbor mala fruct⁹ bo‑ nos facere. Omnis ar bor q̄ nō facit fructuz bonū excidet̄ ⁊ in ignē mittet̄. Igit̄ ex fructi b; eoꝝ ꝯgnoſcetis eos

¶ Criſ. ſup mathm
ſupra mādauerat q̄
ſicut dn̄s ne ꝯtriſtai
oracioēs ⁊ ieiunio
ram hoibus ſicut ſi
cunt facient. Et ne
ad cognoſcēdū q̄ hc
omnia in ẏpocriſi fie
piīt loquit̄ dicēs. At
dite a falſis prophe
¶ Auguſtin⁹. de ſ. d
vel aliter. cū dixiſ
domi⁹ paucos eſſe q
inueniunt anguſtā p
tam et artam viā. N
heretici qui plerum
ſe ſub nomie pauci
tis cōmēdant ſe nob
ſupponant. ſtatim ſu
ſūt dicēs. Attendi
a falſis ꝓphetis ¶ Cri
ſome. vl̄ aīr q̄ dixit
q̄ āguſta ē porta ſu
intu ſe q̄ ꝑuīt cā
luc ferē viā iaq; ıbı

Attendite a falſis prophetis In quo vt maiorē ſol
licitudinem habeant·meminit· eoꝝ que in patribus
eoꝝ facta ſunt·falſos prophetas vocans etenim tūc
talia contigerūt· ¶ Criſ·ſup math· Q̄d at ſcriptū
ē infra q̄a lex ꝛ ꝓphe vſq ad Iohem dr̄ q̄a ꝓphia
de xp̄o non erat futura poſt eū· Prophete aūt ꝛ fue
rūt ꝛ ſunt·ſed n̄ qui ꝓphetarēt de xp̄o·ſed qui inter
pretarēt ea que de xp̄o ab antiquis fuerāt ꝓphata
id eſt doctores eccl'iaꝝ· Nec·n· poteſt q̄s ꝓpheticos
interp̄tari ſenſus·niſi p ſpm̄ ꝓphetie· Sciens g° dn̄s
futuros eſſe falſos doctores hereſum diuerſaꝝ am
monet dicens· Attendite a falſis ꝓphetis Quia em̄
non erant futuri manifeſti gentiles·ſ; abſcōditi ſub
nomie xp̄iano·non dixit·aſpicite.ſed attendite·vbi
em̄ res certa eſt·aſpicit̄·i·ſimpliciter videt̄·vbi aūt
incerta attendit̄·i·caute conſiderat̄· Item dicit Attē
dite quia firma tutela ſalutis eſt ſcire quē fugias·
Non autem ſic admonet attendite·quaſi inuito deo
dyabolus hereſes introducat·ſed eo pmittente· q̄a
enim non ſine iudicio vult ſeruos ſuos habere Ideo
miſit temptationem·quia·vero nō vult eos per igno
rantiā pire· Ideo p̄monet· Ne autē aliquis here
tic° doctor dicat·q; nō dixit nos falſos ꝓphas ſ; gē
tiliū ꝛ iudeoꝝ doctores· Ideo addidit· Qui veniūt
ad vos in veſtimentis ouiū. Oues·n·xp̄iani dicunt̄
Veſtimentum aūt ouile eſt ſpēs xp̄ianitatis ꝛ ſimu
late religionis· Nulla aūt res ſic exterminat bonū
ſicut ſimulatio Nam malum ſub ſpecie boni celatuꝫ
dum non cognoſcitur·nō cauet̄· Et ne adhoc dicas
hereticus quia de veris doctorib; loquit̄·qui tamen
peccatores ſunt· Ideo addit Intrinſecus autem ſūt
lupi rapaces Catholici autem doctores ꝛſi fuerint
peccatores·ſerui quidē n carnis dicunt̄·non tamen
lupi rapaces·quia non habent ꝓpoſitum pdere xp̄ia
nos Manifeſte ergo de hereticis doctoribus dicit·q̄a
eo propoſito ſpeciem xp̄ianoꝝ ſuſcipiunt·vt xp̄ia
nos iniquo ſeductionis morſu dilanient·de quibus
dixit apoſtolus· Scio quia poſt diſceſſum meum in
trabunt in vos lupi graues non pcentes gregi·
¶ Criſ·in omeli· Sed tamen videt̄ falſos ꝓphas
hic non hereticos inſinuare·ſed eos quidem qui vite
ſunt corrupte·ſed facie quidem virtutis īduūtur·q̄a
induxit A fructibus eoꝝ cognoſcetis eos Apud he
reticos enim ē multociens ꝛ vitam mūdire·ap° hos
autem quos dixi·nequaꝙ· ¶ Aug·de ſer·do· Vnde
rectiſſime querit̄·quos fructus nos attendere volu
erit Multi enim quedam in fructibus deputant que
ad veſtitum ouiū ptinent· Et hoc modo de lupis de
cipiuntur·ſecuti em̄ ſunt vel ieiunia·vel elemoſinas
vel orōnes·que p̄tendunt hominibus placere cupien
tes eis quibus iſta difficilia vident̄· Nō ergo nō ſūt
fructus de quibus cognoſci iſtos monet· Iſta enim
que cū bono animo fiūt·ſunt proprie ouibus veſtes
Cum aūt malo in errore non aliud q̄ lupos tegunt·
Sed non ideo debent oues odiſſe veſtimentum ſuū
q pleruꝫ p illo ſe occultant lupi Qui ſunt ergo fru
ctus quibus cognoſcamus arborē malam: dicit apo
ſtolus Manifeſta ſunt opa carnis·que ſunt fornica
tio imūdicie ꝛc· Qui ſunt fruct° quibus cognoſcā°
arborem bonam· Idem apoſtolus oſtendit dicens·

Fructus autem ſpūs ſunt caritas·gaudium·pax·
¶ Criſ·ſup math· Fructus etiam eius ouis eſt cō
feſſio eius fidei· Qui em̄ ſm deum vocem humilita
tis ꝛ vere confeſſionis emittit·ouis eſt· Qui autem
contra veritatem blaſphemus vlulat contra deum
lupus ē ¶ Iero· Etſi ergo poteſt de oībus itelligi
q hic de falſis prophetis dicit̄ q̄ aliud habitu ac ſer
mone pmittunt·aliud ope demonſtrant· ſpecialiter
de hereticis intelligēdum videtur qui videtur con
tinentia ac ieiunio quaſi quadā pietatis veſte ſe cir
cūdare· Intrinſecus autem habentes aīm venenatū
ſimpliciorū fratrū corda decipiunt· ¶ Aug°·de ſer·
do·i monte Sed ex opibus contra poteſt verum ex
teriorem cultum ambitione·aliqua faciant· Cum·n·
ceperint aliquibus temptationibus ea ipſa vel ſub
trahi vel negari que iſto velamine vel cōſecuti ſūt
vel conſeq̄ cupierūt·tūc neceſſe ē vt appareat verū
lupus i ouina pelle ſit·an ouis in ſua ¶ Greg·xxxi·
moral·ypocrita etiam ſancte eccleſie pace premitur
idcirco ante oculos noſtros religione veſtitur· Si
qua vero fidei temptatio erumpat·ſtatim lupi mēs
rapida habitu ſe ouine pellis expoliat·quātūcūq̄ ꝯ
bonos ſeuiat·pſequēs demonſtrat· ¶ Criſ·in omel·
Facile etiam ypocrite capiunt̄·via em̄ quā iuſſi ſūt
ambulare laborioſa eſt·ypocrita autem laborare nō
vtiq̄ eliget· Deinde vt non dicas q̄m impoſſibile ē
cognoſcere tales·rurſum ratiōe ab humano exem
plo ponit dicens· Nūquid colligunt de ſpinis vuas
aut d̄ tribulis fic° ¶ Criſ·ſr math· Vua i ſe miſte
rium xp̄i habent ſicut em̄ botrus multa in ſe grana
ligno mediāte ſuſpēdit·ſic ꝛ xp̄s multos ſibi fideles
p lignū crucis tenet adiunctos· Ficus aūt ē eccleſia
que multos fideles tenet dulci quodam caritatis am
plexu·ſicut ficus multa grana vno tegimīe tenet i
cluſa· Sunt ergo fic° ſigna hec caritatis quidem in
dulcedine· vnitatis aūt in coniunctione granoꝝ· In
vua autem patientie quidem ſignum eſt·q; in torcu
lar mittitur·gaudij aūt quia vinū letificat cor ho
minis Sinceritatis·quia non ē aqua pmixtum·ſua
uitas autem i delectatione Spine aūt ꝛ tribuli ſunt
heretici Sicut ergo ſpina vel tribulus ex quacūq̄
pte habet aculeos ſic ꝛ ſeruos dyaboli ex quacūq̄
pte cōſideraueris iniquitatib; plene ſunt· Non pōt
ergo hui° modi ſpine ꝛ tribuli eccleſiaſticos fruct°
pferre· Q̄d aut pcularitér ſub ſimilitudine ficus
ꝛ uuis ſpine ꝛ tribuli dixerat oſtendit conſequēter
vniuerſaliter eſſe verum·cum dicit· Sic oīs arbor
bona fructus bonos facit Mala autem arbor fruct°
malos facit· ¶ Aug·de ſermo·do· in monte In hoc
aūt loco illoꝝ error cauendus eſt·qui de duabus ar
boribus duas naturas opinant̄ eſſe·quarum vna
ſit dei·altera vō non Non aūt eos adiuuare duas
iſtas arbores dicendum eſt·quia de hominibus eū di
cere planum eſt·ſiquis precedentia ꝛ conſequentia
legerit ¶ Aug·xij·de ciui·dei Omnibus autem pre
dictis ipſe nature diſplicent·non eas conſiderātibus
ſecundum vtilitatem ſuam·nō autem ex cōmodo vl'
incōmodo noſtro·ſed perſe ipſam conſiderata nāta dāt
artifici ſuo gloriam Nature igitur omnes quoniā
ſunt· ꝛ ideo habent modum ſuum ſpeciem ſuam ꝛ

quando ī ſecum pacem ſuā profecto bone ſit ¶ Criſ. in omel. Ne aūt nullus dicat qm̄ mala arbor fert q̄dē fructus malos. fert aūt ⁊ bonos Et ſic difficile ſit cognitio. duplici prolatione exiſtente. Ideo ſubiungit. Nō pt̄ arbor bona fructus malos facere neq̄ arbor mala fructus bonos facere. ¶ Aug᷒. de ſer. do. Ex hoc vbo putant Manichei neq̄ animā malam fieri poſſe vt ī melius ɔmutet̄. neq̄ bonā ī deterius. quaſi dictum ſit Nō pt̄ arbor bona mala fieri. neq̄ mala fieri bona. ſʒ ita dictum ē Nō poteſt arbor bōa fructus malos facere. nec econuerſo Arbor quippe ē ipa aīa id ē ipe hō. fructus vo opa hois Nō ergo pt̄ malus hō bona opari. neq̄ bonus mala. Ergo ſi vult bona malus opari. prius bonus fiat. Quādiu aūt quiſq̄ malus ē nō pt̄ facere fructus bonos. Sicut em̄ poteſt fieri. vt q̄ fuit nix. non ſit. Nō autē vt nix ſit calida. ſic poteſt fieri. ut q̄ malus fuit. non ſit malus. nō tamen fieri poteſt vt malus benefaciat quia etſi aliqñ vtilis ē. Non hoc ipſe facit. ſed fit de illo diuina prudentia procurāte. ¶ Rab. Nō autem ipe arbor bona vel mala dr̄ propter voluntatem bonā vel malā. Fructus aūt ſunt opa que nec bona male voluntatis eſſe pnt̄. nec mala bone voluntatis ¶ Aug. ɔtra iulianū. Sicut aūt manifeſtum ē ex voluntate mala tanq̄ʒ ex arbore mala fruct᷒ eius fieri oīa opa mala. ſic ipam voluntatem malā vn̄ dices eſſe exortā Niſi quia volūtas mala angeli ex angelo ex homīe hois orta ē. Quid aūt erāt hec duo anteq̄ʒ i eis iſta mala oriren̄t. niſi bonū opus dei ⁊ bona atq̄ laudāda natura. Ecce ergo ex bono oritur malum nec fuit omnino vnd̄ oriri poſſet. nec ex bono ipam dico voluntatem malā quā nullum malū pceſſit nō opa mala que non ſunt niſi ex voluntate mala tanq̄ʒ ex arbore mala. Nec ideo tanq̄ʒ ex bono potuit oriri volūtas mala quia bonū factum ē a bono deo. ſed q̄a de nihilo factū ē nō de deo. ¶ Iero. Queram᷒ aūt ab hereticis q̄ duas in ſe ɔtrarias dicūt eſſe naturas. ſi iuxta intelligentiam eorum arbor bona malos fructus facē nūquā poteſt. quō moyſes arbor bona peccauit ad aquā ɔtradictionis Petrus q̄ꝫ in paſſione dn̄m negauerit dicens. neſcio hoiem. Aut qua ɔſequentia ſocer moyſi arbor mala qui ī deū iſrael nō credebat. dedit ɔſilium bonū ¶ Criſ. i omel. Quia vo putare nō iuſſerat falſos ꝓphetas. ideo terret eos ſcḋm penam que ē a deo dicens. Omis arbor que non facit fructum bonum excidet̄. ⁊ ī ignē mittet̄ quibꝫ vbis ⁊ iudeos inſinuare videt̄. Ideoq̄ꝫ vborum iohānis baptiſte meminit p eadem vba penam eis ſubſcribens Etenim ⁊ ille hoc dixit ad iudeos ſecurim ⁊ arborem incīſam ⁊ ignē inextinguibilem ɔmemorans Siqs aūt diligēter inueſtigabit. due pene ſunt ⁊ excidi ⁊ cōburi. Qui em̄ cōburit̄ a regno excidit̄ omnino. que pena diffilior ē Multi aūt gehennā ſolū abhorrent. Ego aūt caſū illius glorie mltō amariorē penā gehēnam eſſe dico. Quid em̄ puū vel mag᷒ malū nō ſuſcipet pr̄ vt videat ⁊ patiat̄ dilectiſſimo filio hoc itaq̄ʒ in gl'ia illa putemus. Non em̄ aliqs filius ita ſuauis ē ſi vt illorum bonorum requies ⁊ diſſolui ⁊ eſſe cū xp̄o In tolerabilis quidem pena eſt ⁊ gehenna. Sed ſiqs decem mille ponat gehēnas. nihil tale dicit. qual' e a beata gl'a illa excidere ⁊ odio haberi a xp̄o ¶ Gloſa Ex premiſſa aūt ſimilitudīe ɔcludit qd̄ ſupra dixerat quaſi manifeſtū dicens. igit̄ ex fructibꝫ eorum cognoſcetis eos.

¶ Non omnis q̄ dicit michi dn̄e domine intrabit in regnū celorum. Sed q̄ facit volūtatē patris mei qui in celis eſt ipe intrabit in regnu celorum. Multi dicēt mihi in illa die dn̄e dn̄e. nōne in nomine tuo ꝓphetauim᷒ ⁊ in nomine tuo demōia eiicimus ⁊ in nomine tuo vtutes multas fecim᷒. Et tūc cōfitebor illis q̄a nūq̄ꝫ noui uos Diſcedite a me q̄ operamini iniquitatem

¶ Iero. Sicut ſupra dixerat eos. Qui hn̄t veſtem bone vite non recipiendos propter dogmatum nequiciam. ita nūc econtrario aſſerit. nec hiis quidem accomodandam fidem. qui cum polleant integritate doctrine. malis opibꝫ deſtruūt. vtrūq̄ꝫ em̄ dei ſeruis neceſſarium eſt vt ⁊ opus ſermone. Et ſermo opibꝫ cōprobetur Et ideo dicit nō oīs qui dicit mihi dn̄e domine. intrabit in regnum celorum. ¶ Criſ. i omel. Ubi iudeos maxime tangere vide(t) ... dogmatibus oīa ponētes. Vn̄ ⁊ paulus eos incuſat dicens Si autē tu iudeus cognominaris ⁊ requieſcis ī lege ¶ Criſ. ſup mathū. Vel aliter. qm̄ falſos ꝓphetas ⁊ veros ex fructibꝫ eorum docuit diſcernēdos. hic iam manifeſtius docet qui ſunt fructus quibus diſcernūt̄ probi doctores ⁊ reprobi ¶ Aug᷒. de ſer. do. in monte Cauendum em̄ ē in ipo xp̄i noīe ab hereticis vel quibuſlibet male intelligentibꝫ. ⁊ ſeculi hui᷒ amatoribꝫ ne decipiamur Et ideo dicit Nō oīs qui dicit mihi dn̄e dn̄e. Sed merito poteſt mouere quō huic ſententie ɔueniat illud apli Nemo pt̄ dicere dn̄m ihm̄ niſi in ſpūſancto Nō em̄ poſſumus dicere illos qui non intrant ī regnum celorum hr̄e ſpm̄ſanctum. Sed aplus proprie poſuit hoc vbū. dicit. vt ſignificet voluntatem atq̄ꝫ intellectū dicentis. Ille em̄ ꝓprie dicit. qui voluntatem ac mentem ſuam ſono vocis enūciat. dn̄s aūt generaliter hic poſuit verbū dicēdi. videt̄ em̄ ⁊ ille dicere qui nec vult nec ītelligit qd̄ dic̄ ¶ Iero. Moris ē em̄ ſcripturarum dicta pro factis accipere. quē ſenſū dicit apoſtolus Confitent̄ ſcire deū factis aūt negāt ¶ Amb. Oīne etiā verum a quocūq̄ꝫ dicatur a ſpūſancto ē ¶ Aug᷒. de ſer. do. in mō. Nō ergo pertinem᷒ ad illos fructus de quibꝫ ſup̄ dixerat. ſi quis dn̄o noſtro dicat dn̄e domine. ⁊ ex eo nobis arbor bona videat̄. Sʒ illi ſunt fructus facē voluntatē dei vnd̄ ſeq̄t̄ Sed q̄ fa. vo. p. m. q̄ i cel' ē ipe intra. i re. ¶ Hyl. Celeſtis em̄ regni iter obedientia voluntatis dei. nō nuncupatio reptura ē ¶ Criſ. ſup math. Que aūt ē volūtas dei ipe dn̄s docet Hoc ē em̄ voluntas ei᷒ q̄ miſit me. vt oīs q̄ uidet filiū ⁊ credit in eū hēat vitam etnā. credulitas aūt vbū ⁊ ad ɔfeſſionē reſpicit ⁊ ad actū. q̄ ergo non cōhortur nec ɔuerſat̄ ſcḋm verbum xp̄i. nō intrabit ī regnū celorum

¶ Criſ·i omel· Non aūt dixit qui facit voluntatem
meam ſed pr̄is· qm̄ interim conueniēs erat prius h̄
ſuſcipi ad imbecillitatē eoꝝ· ſ; ꝛ p hoc illud occulte i
ſinuauit· non ē em̄ alia voluntas filij q̄ȝ que ē pr̄is
¶ Aug· de ſer· do· in monte· Illud aūt ad rem ptinz
ne decipiamur· nō ſolū nomini xp̄i p eos qui nomē
habent· ꝛ facta nō agunt· ſed etiam quibuſdā factis
atq; miraculis· qualia propter infideles cum fecerit
dn̄s· monuit tamē ne talibus decipiamur· arbitrantes
tes ibi eſſe inuiſibilem ſapiētiam· vbi miraculum vi
ſibile videmus Unde adiungit ꝛ dicit· Multi dicent
mihi in illa die· ¶ Criſ·i omel· Vides qualiter latē
ter iam ſeipm̄ introducit· Quia em̄ omnē cōpleuit
ſermonē· monſtrat ſeipm̄ iudicem eſſe· qd̄ enim pena
expectat eos qui peccant· iam ante monſtrauit· quis
aūt ē qui puniet· hoc iam reuelat dicēs Multi dicēt
mihi in illa die ¶ Criſ· ſup math· Quādo ſcilicet ve
nerit in maieſtate pr̄is ſui· qn̄ iā nemo auſus ē gar
rula contentione ſermonū aut mendacium defendere
aut contradicere veritati· quādo opa ſingulorum lo
quētur· ꝛ ora tacebunt· nec aliter pro altero inter
ueniet· ſ; ſinguli ibi timebunt· In illo em̄ iudicio non
erunt teſtes adulatores homines· ſ; angeli veraces
Iudex aūt dn̄s iuſtus· vnde proprie timentium ho
minū ꝛ anguſtias patientiū vocem expreſſit dicēs
domine dn̄e· Non em̄ ſemel ſufficit illi dicere domine
quē neceſſitas timoris aſtringit· ¶ Hylarius Glo
riam aūt ſibi ex verbi virtute pſumūt in doctrine
ꝑphetia· ꝛ demonioꝝ fuga ꝛ opeꝝ virtutibus· atq;
hinc ſibi regnum celoꝝ pollicenē dicentes· Nōne
i nomine tuo ꝑphetauim⁹ ¶ Criſ· in omel· Sed ſūt
quidam· qui dicunt qm̄ mentientes hij hoc dixerūt
ideo ſaluati non ſunt· ſ; non auderent iudice pn̄te ad
ipſum hoc dicere· Sed ꝛ ipſa reſponſio ꝛ interroga
tio oſtendit eos talia feciſſe Quia e n̄ hic mirabiles
erant apud omnes miracula faciētes· illic autem vi
dent ſeipſos puniri admirantes dicunt· Domine
nonne in nomine tuo Quidam aūt dicunt quoniam
non i tempe· In quo hec miracula faciebant· iniqua
agebant· ſed poſtea· ſed ſi hoc erit rurſus quod dn̄s
volebat monſtrare· non conſtat ꝙ ſcilicet neq; fides
neq; miracula valent bona vita non exiſtente· quod
ꝛ paulus dicit· ſi habuero fidem vt mōtes trāſferā
caritatē aūt nō habuero nihil ſū ¶ Criſ· ſr̄ ma· Sz
conſidera quia i nomie dicunt nō in ſpiritu· ꝑphetāt
em̄ i nomine xp̄i· ſ; i ſpiritu dyaboli· quales ſunt di
uinatores Sed ſic diſcernūtur qm̄ dyabolus inter
dum falſa dicit· ſpūſſanctus nūq̄ȝ Conceſſum ē autē
ꝛ dyabolo interdum vera dicere· vt mendacium ſuū
rara veritate cōmendet· Demonia aūt eijciunt in no
mine xp̄i habentes ſpm̄ inimici· Magis aūt non eij
ciunt· ſ; eijcere videntur colludentib; ſibi demonibus
faciunt ꝛ virtutes· i· miracula n̄ vtilia ꝛ neceſſaria
ſ; inutilia ꝛ vacua· ¶ Aug· de ſermo· do· Regnum n·
quāta fecerint reſiſtentes Moyſi magi egiptiorum·
¶ Iero· Uel aliter ꝑphetare vel virtutes facere ꝛ
demonia eijcere· etiam diuina virtute interdum non
eſt eius meriti qui opatur· Sed vel inuocatio noīs
xp̄i hoc agit· vel ob ꝯdēnationē eoꝝ q̄ inuocat· aut
vtilitatem eoꝝ qui vident ꝛ audiunt conceditē· vt li
cet homines deſpiciant ſigna facientes· tamen deū hō
norant ad cui⁹ inuocationē fiunt tanta miracula Nā
ꝛ Saul ꝛ Balaam ꝛ Caiphas ꝑphetauerunt· Et i
actibus apl̄oꝝ filij ſene videbant̄ eijcere demonia ꝛ
Iudas apl̄s cum animo proditoris multa ſigna iter
ceteros apoſtolos feciſſe narratur· ¶ Criſ· in omel·
Quia em̄ nō omnes ad omnia apte ſe habebant· ſed
hij quidem erant vite pure· fidem aūt non tantam
habebant hij autem contrarium Ideo deus illos per
hoc conuertebat· vt multā oſtēderet fidem· hos aūt
p hoc ineffabile ſignoꝝ donum vt fierent meliores
euocabat· Unde ꝛ cum multa copia hanc grām eis
dabat Dicūt em̄ virtutes multas feciſſe Sed q̄a
circa eum qui eos ita honorauit· ingrati facti ſunt·
recte ſequit̄ Tunc confitebor illis quia nunq̄ȝ noui
vos ¶ Iero· Signanē dicit· Tūc ꝯfitebor· q̄a multo
tempe ante dicere diſſimulauerat· ¶ Criſ· Tradei
enim iram grandis dilatio p̄cedere debet que iuſti⁹
facit dei eſſe iudicium· ꝛ digniorem interitum pecca
torum Sciendum aūt ꝙ peccatores neſcit deus· q̄a
non digni ſunt vt cognoſcant̄ a deo· non q̄a omnino
ipſos non cognoſcat· ſed quia ſuos eſſe illos non
cognoſcit· deus enim naturaliter omnes cognoſcit
Sed uidetur eos non cognoſcere quia eos non dil
ligit· ſicut etiam nō videnē deum ꝯgnoſcere qui nō
colunt eum digne ¶ Criſ· in omel· Dicit autem eis
nūquā noui vos· quaſi non ſolum in tempe iudicij ſ;
neq; tunc cū miracula faciebatis Multos em̄ ꝛ hic
iam odio habet· ꝛ ante punitionem auertit ¶ Iero·
Obſerua etiam hoc ꝙ dicit nūq̄ȝ noui vos eſſe contra
quoſdam dicentes ꝙ omnes homies ſemp cōuerſati
ſunt inter rationabiles creaturas ¶ Greg· xx· mora·
Hac aūt ſententia datur intelligi ꝙ i hominibus cari
tas· humilitas· nō autem debent virtutū ſigna ve
nerari· Unde nūc ſancta eccleſia· Etiam ſi qua ſunt
hereticoꝝ miracula· deſpicit· q̄a hec ſanctitatis ſpēz
nō eſſe cognoſcit Probatio quidem ſanctitatis non ē
ſigna facere ſ; pximū vt ſe diligere De deo vera de
pximo meliora q̄ȝ de ſeipſo ſentire ¶ Aug⁹· contra
aduerſarium legis ꝛ prophetaꝝ Abſit autem vt ſe
cundum Manicheos iſta de ꝑphetis ſanctis dn̄s di
xerit· ſed dictum ē de hijs qui poſterius euangelium
predicatum in eius nomie ſibi loqui videnē· neſcien
tes quid loquātur ¶ Hylari⁹ Sic aūt ꝑ potentie glo
riati ſunt· quaſi aliquid ꝑprium ſit que loquunē· aut
faciūt· ꝛ nō omnia virtus dei inuocata pſtat· cui⁹
doctrine ſcientiā lectio afferat demonioꝝ fugaz xp̄i
nomē exagitet· De noſtro igitur ē beata illa eterni
tas promerenda preſtandum que eſt aliquid ex ꝑpo
bonum velimus· malū omne vitemus· agamuſq; po
ti⁹ qd̄ vult q̄ȝ qd̄ poteſt glorietur Repudiās igit̄
eos ac repellens ꝑpter opa iniq̄tatis dicit Diſcedite
a me qui opamini iniquitatem ¶ Iero· nō dixit· qui
opati eſtis iniquitatē· ne videret̄ tollere penitentiā
ſed qui opamini· i· qui vſq; in preſentem horam cuz
iudicij temp⁹ aduenerit licet nō habeatis facultatē
peccandi tn̄ adhuc habetis affectuz ¶ Criſ· ſr̄ mat·
Nā mors quidē, animā a carne ſepat anime aūt pro
poſitum non immutat·

Omnis ergo q̄ audit
v̄ba mea hec ⁊ facit
ea aſſimulabit̄ uiro ſa
pīeti q̄ edificauit do-
mū ſuā ſupra petram
⁊ deſcendit pluuia. ⁊
uener̄t flumina ⁊ fla
uerūt uēti ⁊ irruerūt
in domū illā ⁊ nō ceci
dit fūdata enim erat
ſupra petrā. Et om
nis q̄ audit v̄ba mea
hec ⁊ nō facit ea. ſimi
lis erit uiro ſtulto q̄
edificauit domuꝫ ſuā
ſup arenā. ⁊ deſcēdit
pluuia ⁊ uener̄t fluī
na ⁊ flauerūt uēti ⁊
irruerūt in domū illā
Et cecidit ⁊ fuit rui
na eius magna

¶ Criſ. i omel. Quo
niā quidā futuri erāt
que dicta ſūt a dn̄o ad
mirantes. oſtenſionem
aūt que eſt ꝑ opa non
exhibentes preueniēs
t̄ret eos dicēs oīs q̄
qui audit verba mea
hec. ⁊ facit ea Aſſimu
labit̄ viro ſapienti.
Criſ. ſr̄ ma. n̄ aīt dixᵗ
eſtimabo eum qui au
dit ⁊ facit virum ſapi
entem. ſꝫ aſſimulabit̄
viro ſapienti. Ergo q̄
ſimulat̄ homo ē. cui aſ
ſimulat̄ xp̄o. xp̄us
aūt ē ſapiens vir qui
edificauit domū ſuam
id ē eccleſiam ſupra pe
tram id ē ſupra forti
tudinē fidei Vir auteꝫ
ſtultus .i. diabolus qui
edificauit domū ſuam
.i. oīs impios. ſupra
arenam .i. inconſtātiaꝫ
infidelitatis. aut ſuper
carnales homines qui dicūt̄ arena ꝓpter ſterilitatē
et quia non coherēt ſibi. ſed ſūt ꝑ diuerſas opinio-
nes diſperſi. ⁊ quia ſūt innumerabiles. pluuia autē
eſt doctrina que irrigat hominē. nubes autem a qui
bus pluuia fluit. quidā a ſpiritu ſancto excitantur
ſicut apoſtoli ⁊ prophete. et quidā a ſpiritu dyaboli
ſicut ſunt heretici. Vēti aūt boni. ſūt ſpiritus diuer
ſarum virtutū vel angeli qui inuiſibiliter in ſenſib᷒
hoīm operantur. ⁊ adducūt ad bona Venti aūt mali
ſunt ſpiritus immūdi Flumina aūt bona ſunt Euā
geliſte ⁊ doctores populi. flumina mala homines ī
mundo ſpiritu pleni ⁊ verboſitate īſtructi ſicut pha
riſei ⁊ ceti ſecularis ſciencie ꝓfeſſores de quorum
ventre exeunt fluīa aque mortue Eccleſiam ergo
quam xp̄s fundauit neq; pluuia mēdacis doctrine
corrumpit. neq; diabolicus flatus īpellit neq; violē
toꝝ fluminū impetus mouet. Nec eſt contrarium q̄
quidā de eccleſia cadunt. Non eīm omnes qui xp̄iāi
dicunt̄ xp̄i ſunt ſꝫ nouit dn̄s qui ſunt eius Sed con
tra domū quā edificauit diabolus. deſcendit pluuia
vere doctrine vēti .i. ſpirit ales gr̄e. aut angeli flu
mina quatuor euāgeliſte ⁊ ceteri ſapientes. ⁊ ſic ce-
cidit domus. id ē gentilitas vt ſurgeret xp̄s. ⁊ facta
ē eius ruina magna. ſolutis erroribus. cōuictis mē
dacijs. ⁊ idolis in toto mundo deſtructis. xp̄o ergo
ſimilis eſt qui audit v̄ba xp̄i ⁊ facit ea. Ipſe eīm edi
ficat ſupra petram id eſt xp̄m. q̄ ē oīe bonum ut in
q̄cūq; ſpecie boni. aliq̄s edificauerit ſupra xp̄m edifi
caſſe videt̄ Sicut aūt eccleſia edificata a xp̄o diru
nō poteſt. ſic taleꝫ xp̄ianū qui ſe edificauit ſup xp̄m
nulla aduerſitas deijcere poteſt ſm illud. q̄s nos ſep
abit a caritate xp̄i. Diabolo aūt ē ſilis q̄ audit v̄ba
xp̄i ⁊ non facit Verba eīm que audiunt̄ ⁊ nō fiunt
ſeparata ſunt ⁊ diſperſa. ⁊ ido aſſimulant̄ arene. ar
na etiā ē oīs malicia. vel etiā mundialia bona. ſicut
aūt dom᷒ diaboli deſtructa ē. ⁊ ita teles ſup arenā
fundati deſtruūtur ⁊ cadunt. ⁊ eſt ruina magna. ſi
de fundamento fidei aliquid ruine fuerit paſſus.
Non aūt ſi fornicatus fuerit. aut homicidiū fecerit
quia hꝫ vnde ꝑ penitentiā ſurgat. ſicut ⁊ dauid.
¶ Raba. Vel ruina magna intelligenda ē. qua dice
rus ē dn̄s audientib᷒. ⁊ nō facientib᷒ Ite in ignē eter
num ¶ Iero. Vel aliter. ſup arenā que fluida ē ⁊ ī
vnam copulam nō poteſt redigi oīs hereticoꝝ ſmo
edificat̄ vt corruat. ¶ Hyla. Vel aliter. in pluuiis
blandaꝝ ⁊ ſenſim illabentiū uolupcatum illecebras
ſignificat. quib᷒ primū fides rīmis patentib᷒ imadeſcit
poſt quos fluuioꝝ procurſus id ē grauioꝝ cupi
ditatum motus incurrit. vt exinde tota ventoꝝ vn
circūflantium deſeuiat id eſt vniuerſus diabolice po
teſtatis ſpūs inferat̄ ¶ Aug. d. ſ. d. vl̄ aliter. pluuia cū
ī mali alicuius ſignificatiōe ponit̄. caligiñoſa ſuꝑſti
cio intelligit. Rumores aūt hoīm venti comparant̄
fluuius aūt carnalib᷒ ꝯcupiſcētijs tanq̄ fluentibus
ſup t̄rā ⁊ q̄ ꝓſperitatib᷒ inducit̄ aduerſitatib᷒ frangit̄. ſꝫ
nihil metuit qui fundata habet domū ſup petrā. i. e.
qui nonſolum audit p̄ceptum dn̄i. ſꝫ etiam facit. Et
in his oīb᷒ piculoſe ſubijcit. qui audit ⁊ non facit
Non enim quiſq; firmat in ſe que dn̄s precepit vel
ipſe audit niſi faciendo Cōſiderandum aūt ē. qua ſi
dixit. qui audit verba mea hec. ſatis ſignificat hunc
ſermonē. oībus xp̄iana vita format̄ eſſe pfectum.
vt merito qui ſm ea viuere voluerint. comparētur
edificanti ſupra petram.

Et factū ē cū cōſumaſ-
ſet ihs̄ v̄ba hec adm
rabant̄ t̄be ſup doctri
na ei᷒. Erat enim do
cēs eos ſic̄ poteſtateꝫ
hn̄s ⁊ nō ſic̄ ſcribe eo-
rum ⁊ phariſei.

¶ Glo. poſita doctri
na xp̄i effectum docti
ne ipſius in turbis oſte
dit. dicens Et factū
ē cum ꝯſummaſſet ihs̄
ſus verba hec admira
bātur turbe ſuper do
ctrina eius ¶ Raba.
Cōſūmatio hec ad ꝑfectionem verboꝝ ⁊ i
tegritateꝫ dogmatis ꝑtinet. Qꝫ aūt dicit̄ turbas ad
mirari. aut infideles ī t̄ba ſignificat. q̄ ob h̄ ſtupebāt
quia non credebant verbis ſaluatoris. aut omnes
generaliter demonſtrat. qui excellentiam tante ſapi
entie ī eo venerabant̄ ¶ Criſ. ſup matheum Placa
tus rationabiliter hoīs intellect᷒ laudem gr̄iar vidēt
aūt admiratione. Quicq̄d eīm digne laudare n̄ poſ
ſum᷒ admiramur. admiratio tn̄ eoꝝ magis ad glo
riā xp̄i ꝑtinebat q̄ꝫ ad fidem ipoꝝ. ſi n. crederent in
xp̄m nō mirarent̄. illud n. mouet admiratione quod
ſupat facientis aut dicentis ꝑſonā. ⁊ ido q̄d a deo fit
aut dictū ē. nō admiramur. quia oīa minora ſūt q̄ eius
potentia turbe aūt erāt que mirabant̄ .i. ꝑſus vul
garis nō principes populi qui nō diſcēdi ſtudio au
dire ſolebāt. ꝓpſus aūt ſimplex ſimpl̄r audiebāt. ſꝫ
eorum ſilentium ſi illi interfuiſſet ſuis contradictōib᷒
conturbaſſent. Vbi eīm eſt maior ſcientia. illic fortior
malicia q̄ eīm feſtinat eē prior. n̄ ē ꝯtent᷒ eē ſecūd᷒.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Orige. Vel mittit ad ſacerdotes vt cognoſcant.
quia non p legis conſuetudinē mundatus ē. ſȝ per
grē opationem. ¶ Iero. Erat aūt in lege pceptū
vt qui mundati fuerint lepra. offerrent munera ſa
cerdotibus. Vnde ſequit. Et offer mun⁹ tuū. quod
precepit moyſes in teſti. illis. ¶ Cris. Non ſic itel
lige quia hoc moyſes pcepit i teſti. ilř ſȝ vade tu of
fer i teſti. illis ¶ Cris in omel. Preuidens eīn xp̄s
eos ex hoc nihil profecturos nō dixit i emēdatōȝ
eorum. ſȝ i teſtimoniū id eſt i accuſationē & atteſta
tionem. q̄ſi que a me erāt fienda. omnia facta ſunt.
Et licet eos preuiderim nō emendari. non tamē di
miſi que facere oportebat. Illi autem in ꝓpria man
ſerunt malicia. Non aūt dixit munus qd ego iubeo
ſed qd moyſes iuſſit vt interim trāſmittat ad legē
& iniquoꝝ obſtruat ora. vt eīn nō dicāt. q̄ſi ſacerdo
tum gloriam rapuit. opus quidem ipſe impleuit ꝓ
bationem aūt illis conceſſit ¶ Orige. Vel offer mu
nus tuū. vt omnes qui vident te portare. miraculo
credant ¶ Cris. ſup mathm. Vel ideo iubet offerri
munera vt ſi poſtmodum eum expellere vellent. di
ceret eis. munera quaſi a mūdato accepiſtis. & quō
me quaſi leproſum expellitis ¶ Hylarius Vel legē
dum ē ꝙ moyſes precepit in teſtimoniū illis. q̄a qd
moyſes in lege precepit. teſtimoniū eſt non effectus
¶ Beda i omelia. Si quē autē moueat quomodo
dominus videatur moyſi ſacrificium approbare id
eccleſia nō recipiat. meminerit ꝙ nondum xp̄s cor
pus ſuū obtulerat per paſſionē i holocauſtum. nō
aūt oportebat auferri ſignificantia ſacrificia pri⁹ q̄ȝ
illud qd ſignificabatur confirmatum eſſet teſtimo
nio apoſtoloꝝ predicantiū & fide credentium popu
lorum Vir aūt iſte genus humanū deſignat. qui nō
ſolum leproſus. verumetiam iuxta euāgelium luce
plenus lepra fuiſſe deſcribitur Omnes eīn peccaue
runt & egēt gloria dei. illa ſcilicet vt extenta manu
ſaluatoris hoc ē incarnato dei vbo humanāq; origēte
naturā ab errore p̄ſci vāitate ab varietate mūdenē
Et qui diutius abominabiles & a caſtris populi dei
eiecti. iam aliqñ templo redditi & ſacerdoti queāt of
ferre corpora ſua hoſtiam viuentem. illi ſcilicet cui
dicitur. tu es ſacerdos ineternum ¶ Remigi⁹ Mo
raliter aūt per leproſum deſignatur peccator. Nam
peccatum imūdam & variā animā facit qui aūt xp̄m
procidit q̄ñ de priſtinis peccatis cōfūdit Et tamen
debet cōfiteri & remedium penitencie poſtulare. Nā
leproſus vulnus oſtēdit & remedium poſtulauit. ex
tendit aūt dominus manū. q̄ñ auxilium diuine miſe
rationis impendit & ſtatim conſequitur remiſſiōem
delictorum. nec debet eccleſie recōciliari niſi iudicio
ſacerdotis.

Cum aūt introiſſet
capharnaum acceſſit
ad eū cēturio rogās
eū & dicēs Dn̄e puer
meus iacet in domo
palitic⁹ & male torq̄ē

Et ait illi iheſ⁹ Ego
veniam & curabo eum
Et reſpondens centu
rio ait illi Domine nō
ſum dignus vt intres
ſub tectum meum ſed
tantum dic verbo & ſa
nabitur puer meus.
Nam & ego homo ſuȝ
ſub poteſtate cōſtitu
tus habens ſub me mi
lites & dico huic uade
& vadit & alio veni &
venit & ſeruo meo fac
hoc & facit.

¶ Cris. ſup mathm.
Poſt q̄ȝ domin⁹ diſci
pulos docuit in mōte
leproſum autem ſana
uit ſub monte venit ca
pharnaum in miſterio
quia poſt iudeorū mū
dationem venit ad gē
tes ¶ Remig. caphā
naum enim que villa
pinguedinis interpre
tatur. ſiue ager ſolu
tionis eccleſiā que ex
gentibus eſt collecta
ſignificat que ſpiritali
pinguedine ē repleta
ſm illud Sicut adipe
& pinguedine repleat̄
anima mea. Et inē p̄ſ
ſuras ſeculi de celeſti
bus conſolatur ſm i⁹
conſolationes tue leti
ficauerunt animā meā
Vnde dicitur Cum aūt
intro iſſet capharnauȝ
acceſſit ad eū cēturio
¶ Aug⁹. de verbis
dn̄i Iſte centurio de
gentibus erat. Iam eīn de iudea gens habebat mili
tem romani imperij. ¶ Cris. ſr̄ math. Centurio aūt
iſte primus fructus ex gentibus ē ad cuius fidei cō
parationem oīm iudeoꝝ fides infidelitas eſt inuenta
qui neq; xp̄m audiuit docentem. neq; leproſum cum
mundaret̄ aſpexit. ſed audita tantūmodo ſ. meta le
proſi. plus credidit q̄ȝ audiuit. Erat eīn in miſterio
gentium futurarum. que neq; legem aut ꝓphetas le
gerant de xp̄o neq; ipm xp̄m mirabilia facientem vi
derunt Acceſſit ergo rogans eum & dicēs. Domie
puer meus iacet in domo paliticus & male torquet̄
Vide autem bonitatem centurionis qui pro ſalute
ſerui ſic ſollicite feſtinabat q̄ſi non damnū pecunie ſȝ
ſalutis paſſurus i morte illius. Nullam eīn differen
ciam eſtimabat inter ſeruū & dominū. quia etſi dig
nitas in hoc ſeculo diuerſa ē inter illos. vna tamen
eſt illis natura. Fidem aūt centurionis vide quia ñ
dixit veni & ſalua eū ſciēs q̄a & illic cōſtitutus i oī
loco erat preſens. ſapiētiam autem quia non dixit.
hic conſtitue⁹ ſalua eum. ſciebat eīn quia potens ē
ad faciendum. ſapiens ad intelligendum. miſericors
ad exaudiendum. Ideo infirmitatem tm̄ expoſuit re
medium aūt ſanitatis i poteſtate miſericordie eius
dimiſit dicens Et male torquet̄ In quo apparet q̄a
diligebat eum Nam vnuſquiſq; quē diligit etſi mo
dice fuerit tribulatus grauı⁹ eum putat habere q̄ȝ
habet ¶ Rabanus Omnia iſta cum dolore cognomi
nauit & iacentem & paliticum & male detentū Ideo
vt anime ſue anguſtias demonſtraret & dominū cō
moueret Sic debent omnes condolere ſeruis & eoꝝ
curam habere. ¶ Cris. in omel. Quidam aūt dicūt
quoniā excuſans ſe. in hoc cauſam dixit ꝓpter quā
ñ ipm adduxit. Neq; enim poſſibile erat diſſolutū
cum torqueretur. & ad vltimas eſſet expirationes
portari. Ego aūt ſignum hoc eſſe magne fidei dico
quia eīn ſciebat ꝙ ſola iuſſio ſufficeret ad reſtau
rationem iacentis. ſuperflue eſtimabat eum ducere
¶ Hylarius Iacentes aūt in ſeculo & peccatorum
morbis diſſolute ſpiritaliter ac iaces eſtimande ſunt.
oibus vndiq; mēbris fluidis. & ad conſiſtēdi officiū

gradiendiqꝫ corruptis. quaꝝ salutis sacramentum i
puero centurionis explet. quē satis dictū sit pricipē
esse gentium crediturarū. Quis aūt hic sit princeps
canticum moysi in Deutronomio docet. vbi scꝫ dicit.
Cōstituit termios gentiū iuxta nūeꝝ angeloꝝ dei
¶ Remig. Vel p cēturionē designant qui primi ex
gentibꝰ crediderunt ꝛ pfecti i vtutibꝰ fuerūt. Cētu
rio em̄ dr̄. q̄ cētū militibꝰ p̄est. Cētenarꝰ autē nūerꝰ
perfectus ē. Recte ergo centurio p puero suo rogat
quia primitie gentiū p salute totius gentilitatis dn̄ū
rogauerunt ¶ Jero. Videns aūt dn̄s centurionis fi
dem humilitatēq ꝛ prudentiā statim se iturū ꝛ sanatu
rū pmittit. Vnde sequit̄. Et ait illi ihesus. Ego ve
niā ꝛ curabo eū ¶ Cris. i omel. Quod nūqꝫ fecit. hic
facit ihs. vbiqꝫ em̄ sequit̄ voluntatem supplicantiū
hic aūt p̄silit ꝛ nonsolū curare pmittit sꝫ ire ad do
mū. Facit aūt hoc vt discamus centurionis virtutes.
¶ Cris. sup mat. nisi em̄ ille dixisset. veniā ꝛ cura
bo eū. nūqꝫ iste respondisset. non sū dignꝰ ꝛc. Deinde
qm̄ p seruo petebat. ideo repromisit. ut nos doceat
nō colere magnos ꝛ ptemnere modicos. sꝫ paupes
ꝛ diuites similiter honorare ¶ Jero. Sicut aūt i cē
turione cōmēdamꝰ fidem. eo q̄ credidit paliticū a sal
uatore posse sanari. ita patet humilitas in hoc q̄ se
iudicauit indignū. cuius tectū dn̄s intraret. Vn̄ se
quit̄. Et respondens centurio. ait illi. Do mīe nō sū
dignus vt intres sub tectum meū ¶ Raba. Propē
pscientiā em̄ vite gentilis. grauari se magis dignati
one putauit dn̄i qꝫ iuuari. cuius ꝛsi fide predituꝰ. nō
dum tn̄ erat sacramentis imbutus. ¶ Augꝰ. de vbis
do. Dicendo aūt se idignū. prestitit dignū nō i cuiꝰ
pietes sꝫ i cuiꝰ cor xp̄s intraret. neqꝫ hoc diceret. cū
tanta fide ꝛ humilitate. nisi illū quē timebat intrar̄
i domū suā. corde gestaret. nā ñ erat magna felicitas
si ihs intraret i parietes eius. ꝛ nō esset i pectore eiꝰ
¶ Seuerianꝰ. Mistice aūt hoc tectū corpus est. qd̄
tegit aīaꝫ. qꝫ libertatem mentis celesti visione i se cō
cludit. sed deus neqꝫ habitare carneꝫ. neqꝫ tectū nr̄i
corpis designat̄ intrare. ¶ Orige. nūc etiā qn̄ sancti
ꝛ deo acceptabiles ecclesiaꝝ antistites sub tectū tuū
intrāt. tunc ibidem p eos domiꝰ ingredit̄. ꝛ tu sic
estimes quasi dn̄m suscipiens. Et qn̄ corpus ꝛ san
guineꝫ dn̄i māducas ꝛ bibis. tunc dn̄s sub tectū tuū
ingredit̄. ꝛ tu ergo humilians teip̄m dicas. Domine
nō sum dignus. Vbi em̄ indigne ingredit̄. ibi ad iu
dicium igredit̄ accipienti. ¶ Jero. Prudentia autē
centurionis aparet i hoc. q̄ vltra corporis regimē
latentem vidit diuinitatem. Vnde subiungit. Sꝫ tm̄
dic vbo ꝛ sanabit̄ puē meus ¶ Cris. sup matheū
Sciebat em̄ qm̄ astabant illi inuisibiliter angeli mi
nistrantes. q̄ omē vbū eius uertit i opus. q̄ etsi an
geli cessant. tn̄ ifirmitates pceptis eiꝰ viuacibꝰ ex
pellunt̄ ¶ Hil. Dicit etiā cēturio pueꝝ voce posse
sanari quia salus gentium ois ex fide ē. ꝛ i preceptis
dn̄i vita ē omniū. Et ideo subiungit dicēs. Nā ꝛ
ego homo sum sub potestate pstitutꝰ hn̄s sub me mi
lites. Et dico huic vade ꝛ vadit. ꝛ alio veni ꝛ venit
ꝛ seruo meo fac ꝛ facit. Cris. sup mat. Patris ꝛ
filij misteriū spiritualiter suggerente depinxit acsi

diceret. Etsi eꝰ sū sub potestate alteriꝰ. tn̄ habeo po
testatē iubendi eis qui sub me sunt. sic ꝛ tu quāuis
sis sub potestate pr̄is scꝫ inquātum hō. habes tn̄ po
testatem iubendi angelis. Sed forte dicet Sabelliꝰ
volēs ostēdere eundem esse p̄rem qui ꝛ filius ē. sic
eē intelligendū. Si ego sub potestate constitutus
possum iubere. quātomagis tu qui sub nullius pote
state. Sed hanc expositionē nō recipit textus. Nō
enim dixit. Si ego homo sub potestate. sed dixit.
nā ꝛ ego homo sub potestate. In quo patet q̄ inter
se ꝛ xp̄m nō pparationis differentiā facit. sꝫ rōnē simi
litudinis itroduxit ¶ Aug. de ver. do. Si ego hō sub
potestate iubendi hēo potestatem. quid tu potes cui
oīm seruiūt potestates ¶ Glo. Potes p angelorum
misteria sine corpꝰis presentia dicere infirmitati vt
recedat ꝛ recedet. ꝛ sanitati vt veniat ꝛ veniet.
¶ Aimo. Possunt aūt p subiectos centurionis vir
tutes naturales intelligi. i qbus plimi gentiliū polle
bant. Vel etiā cogitationes bone aut male. Quibus
aūt dicamus vt recedant ꝛ recedent. sꝫ bonas voca
mus ꝛ veniunt. seruo q̄ nr̄o hō ē corpꝰ. vt subiaceat
voluntati diuine ¶ Aug. de con. euan. Hic aūt q̄
hic vꝛ videt̄ rpugnare qd̄ ait lucas. Cū audisset cē
turio de ihu. misit ad eum seniores iudeoꝝ rogans
eum vt veniret ꝛ saluaret seruū eius. Et iterū q̄
longe esset a domo. misit ad eum centurio amicos di
cens. Dn̄e noli vexari. nō em̄ sū dignus vt sub tectū
meū intres ¶ Cris. i ome. Quidā aūt dicūt qm̄ nō
ē idem ille ꝛ hic. qꝫ multas coiecturas hꝫ. De illo
em̄ ait. qm̄ synagogam nr̄am pstruxit ꝛ gentem di
ligit. De isto aūt ipse ihesus ait. neqꝫ i israel tātā fidē
iueni. Vnde videt̄ iudeum illum esse. Mihi autem vi
detur idem hic ꝛ ille esse. Sed quando lucas dicit
q̄ misit vt veniat. blanditias iudeoꝝ insinuat. Cō
uenies enim est credere centurionē volentem abire
prohibitum esse a iudeis blandientibus ꝛ dicentibus
quoniam nos abimus ꝛ educimus eū. Sed quando
ab eoꝝ immentia eruptus est. tunc misit dicens. ne
estimes quod propter desidiam nō veni. sed quia me
indignum estimaui vt te in domum meam susciperē.
Quod autem Matheus ait. non per amicos. sed per
seipsum hoc eum dixisse nihil contrarium est. Vterqꝫ
enim desiderium viri representauit. Et quoniam de
christo decentem opinionem habebat. conueniens aūt
est opinari ꝛ ipsum postqꝫ misit amicos aduenientē
per se hec dicere. Si autem hoc non dixit lucas.
neqꝫ illud mathe. non sibi contradicunt. sed complēt
que abinuicē derelinquebant ¶ Augꝰ. de cōsen. euā
gelistarum. Matheus ergo accessum centurionis ad
dominum per alios factum compendio dicere voluit
quia fidem eius qua vere ad deum acceditur lauda
uit vt diceret. Nō iueni tātā fidem in isrl̄. lucas
aūt iō totū qd̄ gestū est aperuit. ut ex hoc intelligere
cogeremur. qualiter eum accessisse dixerit mathꝰ
qui mentiri non potuit ¶ Cris. in omelia. neqꝫ em̄
est contrarium q̄ fabricauit sinagogam scd̄m lucam
ꝛ q̄ hic ostenditur non esse israelita. Possibile enī
est iudeum non existentem ꝛ synagogam fabricasse
ꝛ gentem diligere.

¶ Aug. de con. euan. Ex eo autē q̄d hic dr̄ poteſt videri diſcipulorum turbaꝫ dixiſſe. ex quibus illos xij. elegerat in monte plurībus. quos apoſtolos nominauit. q̄d Matheus hic pretermiſit Solis enim diſcipulis ī monte videt̄ ih̄s hunc habuiſſe ſermonē quē matheus interpoſuit. ⁊ lucas tacet Et deīn cuꝫ deſcendiſſet ī loco campeſtri habuiſſe alterum ſimilē de quo Matheus tacet lucas nō tacet Quāq̄ȝ etiā illud poſſit occurrere ꝙ ſicut ſupra dictum eſt apl'is ceteriſq̄ꝫ ēbis pn̄tib' vnū huiſſe ſmōꝫ quē math' lucaſq̄ꝫ narrarūt diuiſo narrāda mō ſꝫ eadē v'itate ſententiaꝝ. Et ſic planum ē q̄d hic dicit̄ de ammiratōe turbe ¶ Criſ. ī omelia Cauſaꝫ autem ammirationis ſubdit dicens. Erat eñ docens eos ſicut poteſtatē habens ⁊ non ſicut ſcribe eorū ⁊ phariſei. Si autem hanc poteſtatem videntes p opa ſcribe eum a ſe abigebant. vbi ſola verba erant poteſtatem manifeſtā cia qualiter ſcandalizati nō fuiſſent ſed turbe hoc ñ paſſe ſunt. Cum enim anima beniuola fuerit. facile pſuadetur a ſermonib' veritatis Erat autem poteſtas docentis vt multos eoꝝ caperet. ⁊ in ammiratōꝫ mitteret. ita ꝙ ꝑpter delectationē eoꝝ que dicta erāt neq̄ꝫ tacentem dimittebant. Vnde ⁊ ſecute ſunt eum deſcendentem de monte. Stupebant aūt ei' maxime poteſtatem. quia non ad alium referens vt ꝓphete ⁊ moyſes dixerunt. que dix. ſed vbiq̄ꝫ oſtendit ſe eū eſſe. qui habet dñium. etenī legem ferēs cōtinue apponebat. Ego autem dico vobis ¶ Iero. Quia q. dñs ⁊ deus ipſius moyſi ꝑ libertate voluntatis ſue vel ea que minus videbantur addebat ī lege vel cōmutans predicabat in populo. vt ſupra legimus. dictum eſt antiquis. ego aūt dico vobis. Scribe autem ea tantum docebant que ſcripta ſunt in Moyſe ⁊ ꝓphetis ¶ Greg. xxiij. mora. Vt ſingulariter xp̄s ex bona poteſtate locut' eſt. q̄a ex infirmitate mala nulla cōmiſit Nos autem quia infirmi ſumus ex ꝓpria infirmitate penſemus quo docendi ordine infirmis fratrib' conſulam' ¶ Hylarius. Vel ī verboꝝ virtutibus effectum poteſtatis metiebant̄ ¶ Aug. de ſer. do. Hoc eſt eñ q̄d in pſalmo ſignificat̄. fiducialiter agam in eo. Eloquia dñi eloquia caſta. argentum igne examinatum. terre probatum ſeptuplum propter quē numeꝝ admonit' ſum oīa iſta p̄cepta ad ſeptem illas referre ſentencias. quas in principio ſermonis huius poſuit ſcilicet de beatitudibus. q̄d eñ aliquis fratri iraſcat̄ ſine cauſa vel racha dicat vel fatuū eum appellet. ſupbiſſime admitti̅t̄ contra q̄d ē vnum remedium. vt ſuppl ci animo veniaꝫ deprecetur. qui non iactatur ſpū iflet̄ Beati g' pauperes ſpū quoniam ipſoꝝ ē regnum celoꝝ. Conſentit autem aduerſario. i. verbo dei reuerenciam exhibendo quiſquis ad teſtamētū pr̄is operiendum. nō litibus acerb' ſed pietate mitis acceſſerit. Beati g' mites. quoniam ipſi hereditate poſſ debunt terram. quiſq̄ꝫ etiam carnalem delectationē contra rectam voluntatem ſuam rebellare ſentit exclamet. Infelix ego homo quis me liberabit de morte corpis hui' ⁊ ita lugendo imploret conſolationis auxilium. Vnd beati qui lugent. qm̄ ipſi conſolabunt̄. Quid autem laborioſius cogitari poteſt q̄ȝ vt viciosā cōſuetudie ſupāda predd'ime intra ſe mēbra impediēdā rē ſgnum celoꝝ. nec doloꝛe frangat̄. toleret ī coniugali fide omnia que quātis ſint moleſtiſſima. crimen tamē fornicationis non habent. verū loquat̄ q̄d non ī rationibus crebris. ſed moꝝ probitate cōmendet. Sed quis tantos labores inire audeat niſi flagret amoꝛ iuſticie. quaſi fame ac ſiti vehementi accent'. Beati ergo q̄ eſuriunt ⁊ ſitiūt iuſticiā qm̄ ipſi ſaturabūt̄. Quis aūt poteſt paratus eſſe ab infirmis iniurias ſuſtinere. petenti a ſe tribuere. diligere inimicos benefacere hijs q̄ ſe oderunt. orare pro pſequētibus. niſi pfecte miſericors. Beati ergo miſericordes. quoniā ipſi miſericordiam cōſequent̄. mūduꝫ aūt cordis oculum habet qui finem bonoꝝ operū ſuoꝝ non in eo cōſtituit vt hominibus placeat. neq̄ꝫ vt comparet ea q̄ huic vite ſunt neceſſaria. neq̄ꝫ temere aīm hominis cōdemnat. ⁊ quicq̄ꝫ exhibet homini hac ītentione exhibet qua ſibi vult exhiberi. Beati ergo mūdo cordē qm̄ ipſi deum videbunt. Opoꝛt vt etiam p mundum coꝛ inueniat̄ arta via ſapientie. cui perſoꝝ hoīm deceptiones obſtrepunt. quas euadere eſt venire ad pacem ſapientie Beati ergo pacifici qm̄ filij dei vocabuntur. Sed ſiue iſte ordo conſiderandus ſit ſiue alius facienda ſunt que audiuimus a domino ſi volumus edificare ſupra petram.

Capitulum octauum.

Cum autē deſcendiſſet de monte ſecute ſunt eum turbe multe Et ecce lepꝛoſus veniēs adoꝛabat eū dicēs Dñe ſi vis potes me mūdare Et extēdens manum tetigit eū dicens volo mūdare Et cōfeſtim mūdata ē lepꝛa eius. Et ait illi iheſus. Vide. nemini dixeris Sed vade oſtē de te ſacerdotib'. et offer mun' tuum quod precepit moyſes in teſtimonium illis.

¶ Iero. Poſt predicationem atq̄ꝫ doctrinā ſignoꝛum offertur occaſio vt p virtutū miracula preteritus ap' audientes ſermo firmetur ¶ Criſ. Quia enim quaſi poteſtatem habens docebat vt nō eſtimaret̄ oſtētatio eſſe hic doctrine mod' operibus hoc idē facit. q. poteſtatem habens curare. ⁊ ideo dicit. Cū autem deſcendiſſet de monte ſecute ſunt eum turbe multe ¶ Orige. Docēte eñ dño ī mōte diſcipuli erant cū ipſo quibus erat datum celeſtis doctrine noſſe ſecreta Nunc aūt deſcēdente eo de monte t̄be ſecute ſunt eum que ī montem aſcendere nequāq̄ȝ poterant. q̄a quos d'lictoꝛum ſarcina d'primit ad miſterioꝝ ſublimia ſcandere non valent Deſcendente autem dño hoc eſt inclinant ſe ad infirmitatē ⁊ impotenciam ceteroꝝ. miſertus imperfectioni eoꝝ vel infirmitati. ſecute ſunt eum turbe multe. quidā ꝑpter caritatem. pleriq̄ꝫ ꝑpter doctrinam nonnulli ꝑpter curationem ⁊ admirationem ¶ Remi. vel aliter p montem in quo dñs ſedet. celū intelligit̄ de quo

ſcriptum ē celum mihi ſedes ē. Sed cū dn̄s ī mōte
ſedet. ſoli diſcipuli ad eū aſcendunt. q̄a anteq̄ȝ fragi
litatis nr̄e humanitateȝ aſſumeret. notus erat tm̄ ī
iudea deus At vō poſt de monte ſue diuinitatis dſcē
dit. ꝛ humanitatis nr̄e fragilitatem aſſumpſit. ma
gna t̄ba nationū ſecuta ē eū. Demōſtraꝛ aūt docto
ribus ut ī predicatione ſua ſmonē hēant temꝑatū
ꝛ ſicut viderint vnūquēq̄ȝ cape poſſe. ita ꝛ verbuȝ
dei annūciēt. Aſcendūt em̄ ī montē doctores cum ꝑ
fectorib⁹ excellentia ꝑcepta oſt̄dunt. deſcendunt vēo
cū infirmiorib⁹ leuioꝛa demōſtrāt ¶ Cris. ſup math.
Inter ceteros aūt q̄ montē nō aſcēderāt. ꝛ leproſus
ſurſum aſcendere nō valebat. quaſi peccatoꝝ baiu
lans pondus. lepra em̄ ē peccatū aīaꝝ nr̄aꝝ. Ideo
ergo dn̄s de altitudine celi quaſi de excelſo monte de
ſcendit. vt leprā peccatoꝝ nr̄oꝝ mūdaret. Et ideo
quaſi iam pre paratus deſcendenti occurrit. ꝓpter quod
dicit. ꝛ ecce leproſus veniēs ¶ Orige. Deorſū cur
rit ꝛ in monte nihil dicit. quia temp⁹ ē omni rei ſub
celo temp⁹ doctrine. ꝛ tempus curatiōis. In monte
docuit. aīas curauit. corda ſanauit quib⁹ completis
ſicut de celeſtib⁹ mōtib⁹ ad ſaluādos carnales deſcen
dente. venit ad eū leproſus ꝛ adorabat eū. anteq̄ȝ pe
teret adorare cepit cultū oſtēdens ¶ Cris. ſup mat.
Nō em̄ illū petebat quaſi hominē artificē. ſȝ adora
bat eum quaſi deum. oratio autem perfecta ē fides ꝛ
confeſſio. vnde leproſus fidei opus adorās īpleuit
ſed opus confeſſionis impleuit in verbis. vnde ado
rabat eū dicens ¶ Orige. Domie ꝑ te oīa facta ſunt
tu ergo ſi uis potes me mūdare. Voluntas tua op⁹
ē ꝛ opa tue voluntati obediunt Tu prius Naamā
Syrū ꝑ Heliſeum a lepra mundaſti ꝛ nūc ſi vis
potes me mūdare ¶ Cris. ī ome. nō dix. Si rogaueris
deū. neq̄ȝ ſi oraueris. ſȝ ſi volueris potes me mūdaꝛ
Neq̄ȝ dixit. dn̄e mūda. ſȝ ei totū ꝯcedit ꝛ dn̄m eum
facit. ꝛ poteſtatem vniuſoꝝ ei attribuit ¶ Cris. ſup
math. Et ita ſpiritali medico. ſpiritalem offerebat
mercedem Nā ſicut medici pecunijs ita iſte oīōe pla
caꝛ. nihil em̄ dignius offerimus deo q̄ȝ orationē fidlē
In h̄ aūt q̄ dicit. Si vis. nō dubitat xp̄i volūtatē
ad oīe op⁹ bonū parā. Sed q̄a nō oīb⁹ expedit cor
poralis integritas. neſciebat verū ei expediebat cu
ratio illa. Ait ergo Si vis. ac ſi diceret. Credo q̄a
qd̄ bonū ē vis. ignoro aūt ſi ē mihi qd̄ deſidero bonuȝ
¶ Cris. in omelia. Cū aūt voluntate ac ſmone pur
gare poſſet manus apꝑoſuit tactum Vnde ſequitur
Et extendens manū tetigit eū. vt oſtendat q̄m non
ſubiacet legi ꝛ q̄m mūdo iam nihil eſt imundū heli
ſeus aūt obſeruās legis diligēciā nō exiuit ꝛ tetigit
Naamā. ſȝ mitit eum ad iordanē lauandū. Domin⁹
aūt mōſtrat q̄m nō vt ſeruus ſed vt domin⁹ curat
ꝛ tāgit non em̄ manus a lepra facta eſt īmūda ſȝ cor
pus leproſū a manu ſctā cōſtitutū eſt mundū. nō em̄
corpora ſolū curaturus venit. ſed ꝛ aīmā in veram
ſapiēciam ductur⁹ Hic igitur manib⁹ non lotis iā nō
māducare ꝓhibebat. ita ꝛ hic erudit q̄m oportet aī
me leprā formidare ſolam quod eſt peccatū. lepra
aūt corporis nullū impedimētū eē ad virtutē. ¶ Cri
ſoſtom⁹. ſup matheū. Quāuis aūt literā legis ſolue
ret ꝓpoſitū. tn̄ ei⁹ nō ſoluit. Ideo tn̄ lex iuſſit nō tā

gere leprā. q̄ non poterat facere vt lepra non ſoli
daret tāgentē. ergo vetuit tāgere leprā nō vt lep
ſi nō ſanarenꞇ ſed vt tāgētes n̄ coīnquinarenꞇ. Hic a
tāgēs nō īq̄nat⁹ ē a lepra. ſed ipſā leprā mūdauit
tāgendo. ¶ Damaſcen⁹. Non em̄ deus ſolum erat
ſȝ homo. vnde ꝑ tactum ꝛ ꝑ ſmonem diuina ſign
operabatur. vt em̄ per organū. ita ꝑ corpus diuine
fiebāꞇ actiōes ¶ Cris. in ho. Cū aūt leproſū tāg
nullus eū incuſat q̄ nondū iniudia detenti erant audi
tores. ¶ Cris. ſup matheū. Si in aūt tacite eū cura
ſet quis ſcire poterat cui⁹ virtute ſanatus eēt. Ig
tur voluntas mundādi facta eſt ꝓpter leproſū volūi
autem propter ſpectantes. ideo dixit volo. mūdare
¶ Jero. Non autem vt pleriq̄ latinorum putant
legēdū eē. volo mūdare ſed ſeparati. vt primo dicat
uolo deinde imparans dicat. mūdare. ille em̄ dixerat
ſi vis. dn̄s reſpondit volo. Ille p̄miſerat potes me
mundare. dominus dixit mundare. ¶ Cris. ī omel.
Nuſq̄ȝ autem videtur dicere hoc verbum quāuis
magna ſigna faciens. ſed propterea apꝑoſuit. volo
vt opinionē plebis ꝛ leproſi de eius poteſtate cōfir
maret. ¶ Cris. in omelia. Ceſſit autem mūdationi
tura cum decenti velocitate Et ideo ſequiꞇ Et con
ſtim mundata eſt lepra eius. ſȝ hoc qd̄ dicit. ꝯfeſtim
multum eſt tardius velocitate que ſecundum opus
eſt facta ¶ Orige. Quia em̄ non dubitauit credere
non tardatur ſanatio. quia nō diſtulit confeſſionem
nō differꞇ mūdatio ¶ Aug. de con. euā. Hunc aūt
leproſi mūdati quē lucas meminit nō ſane hoc ordi
ſȝ vt ſolent ꝑtermiſſa recordari poſterius facta pre
occupari ſicut diuinitus ſuggerebāꞇ. vt antea co
gnita poſtea recordando reſcriberent. ¶ Cris. in
omelia. Curans autem eius corpus iubet nulli dici
Vnde ſequiꞇ Et ait illi ih̄s. vide nemi dixeris. Qui
dam igiꞇ aiunt quoniam ideo iuſſit hoc vt non ma
lignenꞇ circa eius purgationē Quod inſipienter dicū
Non enim ita mundauit. vt dubitabilis eſſet mun
datio. ſed nulli dicere iubet. docens nos diligere oſt
tationem ꝛ honoreȝ Qualiter igiꞇ alij ſanato iubet
dicere. Sed in hoc erudiuit nos bone mentes eſſe.
Non enim illic diuulgari ſe iuſſit. ſed dari gloriam
deo. Per leproſum ergo hunc inſtruit non nos eſſe
vanie glorioſos per illum autem non eſſe ingratos
ſed omnia ad laudeȝ dei referre. ¶ Jero. Et reuera
quid erat neceſſe q̄ ſermone iactaret qd̄ corpe pre
rebat ¶ Hila. Vel vt ſalus hec nō offerreꞇ potius
q̄ȝ quereꞇ ſilentium impaꞇ Sequiꞇ Sȝ vade oſtende
te ſacerdotib⁹ ¶ Jero. Mittit aūt eū ad ſacerdotem
primū ꝓpter humilitatem vt ſacerdotib⁹ deferre vi
deatur. deinde vt videntes leproſum mundatū ſi cre
derent ſaluatori ſaluarenꞇ. Si vero nō crederent in
excuſabiles fierent. ꝛ ſiꞇ ne qd̄ ī eo ſepiſſime cernē
bāꞇ legē infringere videreꞇ ¶ Cris. in omel. neq̄
em̄ vbiq̄ȝ eā diſſoluebat. neq̄ vbiq̄ȝ cuſtodiebat. ſed
q̄nq̄ quidem hoc. q̄nq̄ illud faciebat. ī vno quidē fu
ture ſapientie prepans viam In altero autem ver
cundam iudeorum cohibens linguam ꝛ cōdeſcēdens
imbecillitati eorum. Vnde apoſtoli aparent quādoq̄
quidem obſeruātes legē. q̄nq̄ aūt eam ꝑtermittē

Audiens autem iheſus miratus ē ⁊ ſequē tibus ſe dixit. Amen dico vobis non inueni tantam fidem in iſrael Dico autem vobis φ multi ab oriente ⁊ oc- cidente venient ⁊ re- cumbent cum Abrahā Iſaac ⁊ Jacob in reg no celorum Filij autē regni eÿcientur in te nebras exteriores ibi erit flet⁹ ⁊ ſtridor dē cium Et dixit iheſus centurioni Vade ſicut credidiſti fiat tibi ⁊ ſa natus eſt puer ex illa hora.

¶ Criſ. iomelia. Sicut qd leproſus dixerat de xpi poteſtate. ſi uis po tes me mundare criſti voce confirmat dicen tis volo mundare. ita ⁊ hic centurionem de xpi poteſtate teſtantē nonſolum non accuſa uit. ſedetiam cōmēda uit. Sed ⁊ ampli⁹ ali quid fecit. intentionem enim laudis euāgeliſta ſignificans dicit. audi ens autem ihs. mirat⁹ eſt. ¶ Orige. Attende quātum ſit aut quale qd deus vnigenit⁹ mi ratur. aurum diuicie regna principat⁹ i cō ſpectu eius ſūt. tanq̄ vmbra vel flos deci dens Nihil ergo hoꝝ in conſpectu dei mirabi le eſt quaſi magnum vel preciosum. ſed tantum fi des hui⁹ miratꝰ honorificans. hāc acceptabilem ſibi eſtimat. ¶ Aug. ſup geneſ contra manicheos. Quis autem i illo fecerat illam fidem niſi ipſe qui admira batur. Quod ſi ⁊ alius eam feciſſet. vt quid mira retur. qui preſcius erat. Quid ergo miratur dñs. nobis mirandum eſſe ſignificat. quibus adhuc op⁹ eſt ſic moueri. omnes enim tales motus eius nō ꝑtur bati animi ſigna ſunt. ſed docentis magiſterium.

¶ Criſ. in omel. Vn de plebe omni preſente admira tus eſſe dicitur. ⁊ alijs exemplum dedit vt eum mi rent Sequit enim Et ſequētibus ſe dixit Amē dico vobis. non inueni tantam fidem in iſrael. ¶ Aug⁹. contra fauſtum. Fidem laudat illius. non aūt deſer tionem milicie imperauit. ¶ Iero. Hoc autem de pre ſentibus loquit. non de omnib⁹ retro patriarchis. ⁊ ꝓphetis ¶ Criſ. ſr mat. Credidit enim Andreas ſꝫ Johanne dicente Ecce agnus dei credidit Petrus. Sed euangeliſante ſibi Andrea. credidit Philip pus. ſed legendo ſcripturas Nathanael. ⁊ prius ſi gnum diuinitatis accepit Et ſic fidei confeſſionē ob tulit ¶ Orige. Jayr⁹ iſrael princeps pro filia ſua petens non dixit. dic verbo. ſed veni velociter. Nic codemus de fidei ſacramēto audiens ait. Quomodo poteſt hoc fieri. Maria ⁊ martha dicunt. Domīe ſi fuiſſes hic. frater meus non fuiſſet mortuus quaſi dubitantes φ vbiq; poſſet adeſſe dei potentia.

¶ Criſ. ſup math. Aut ſi volumus fideliorē putare iſtum q̄ꝫ apoſtolos. ita teſtimoniū xpi intelligendum eſt φ vnūquodq; bonum homis ſcḿ qualitatem per ſone illius laudat. Ruſticum enim dicere aliquid ſapi enter. magnum ē qd de philoſopho non eſt mirū. ſic ⁊ de centurione dictum eſt. In nullo tantam fidem inueni i iſrale. ¶ Criſ. i omel. Nō enim erat equale iudeum credere ⁊ gentilem ¶ Iero. Vel forte i cen turione fides gencium prepoīt iſraeli Vnd ſubdit

Dico autem vobis φ multi ab oriēte ⁊ occidente ve nient ¶ Aug. de ver. do. Non omnes ait ſed multi tamē ipſi ab oriente ⁊ occidente iſtis duabus ꝑtibus totus orbis deſignat ¶ Remigius. Vel ab oriente veni unt qui ſtatim illuminati tranſeunt. ab occidente hij qui ꝑſecutionem vſq; ad mortem tolerauerunt pro fide. Vel ab oriente quis venit cū infancia deſeruire incipit Ab occidente dum in ipſa decrepita etate ad deum conuertitur. ¶ Origenes Sed quō alibi dicit φ pauci ſunt electi. ꝑ diuerſas enim gnātiones pauci electi ſunt. ſimul vero congregati in tempe viſitati onis multi inueniūtur Sequitur Et recūbent non carnaliter iacentes. ſed ſpiritaliter requieſcentes. non temꝑaliter potantes. ſed eternaliter epulantes cum Abrahaꝫ yſaac ⁊ Jacob in regno celorum vbi lux exultatio gloria ⁊ longeuitas vite eṫne ¶ Ieo. Quia enim deus Abraham celi conditor pater xpi ē idcirco in regno celoꝝ ē ⁊ Abraham cum quo accu bituri ſunt nationes que crediderunt in xpm filiū creatoris. ¶ Aug. de ver. do. Sicut autem videm⁹ xpianos vocatos ad celeſte conuiuiū. vbi ē panis iuſticia. potus ſapiencia Ita videmus ⁊ Judeos re probatos Vnde ſequit Filij aūt regni eÿcientur in tenebras exteriores iudei ſcilicet qui legem accepe rūt qui celebrant figuras oīm futurorum que cum ꝑſēcia tū non agnouerūt. ¶ Iero. Vel filios regni dicit iudeos. quia i eis deus ante regnauit ¶ Criſ. in omelia Vel filios regni eos dicit. quibus regnuꝫ erat preparatum qd ⁊ magis eos mordebat ¶ Aug. contra fauſtum Si ergo non cōmendauit Moyſes populo iſrael deū. niſi deum Abraham Yſaac ⁊ iacob eūq; ipm xp̄s cōmēdat. non ē conatus illum popu lum auertere a deo ſuo. ſꝫ ideo minatus ē eos ituros in tenebras exteriores φ auerſos videret eos a deo ſuo. In cuius regno gētes vocatas ex toto orbe ter rarum recubituras dicit cum Abraham yſaac ⁊ ia cob. non ob aliud q̄ꝫ φ fidem tenuiſſent dei Abrahā Yſaac ⁊ Jacob Quibus non quaſi in morte corre dis. vel poſt paſſionē ſuam iuſtificatis teſtimonium dñs ꝑhibebat. ¶ Iero. Tenebre aūt exteriores di cunt. qm qui a domino expellitur foras relinquit lu men. ¶ Remi. Quid autem ibi paſſuri ſint manife ſtat cum ſubdit. Ibi erit fletus ⁊ ſtridor dencium. Per metaphoram enim mēbroꝝ penas deſcribit tor mentorum. Solent enim oculi fumo tacti lacrimas ꝓ ducere. dentes vero a nimio frigore ſtridere oſtēdit ergo φ reprobi i inferno ⁊ calorem intolerabilē ⁊ frigus ſuſtinebunt. ſcḿ illud Job Tranſiēt ab aq̄s niuium ad calorem nimiū. ¶ Iero. Si autem flet⁹ oculoꝝ ē. ⁊ ſtridor dentiū oſſa demonſtrat. vera eſt corpoꝝ ⁊ eorundem mēbroꝝ que ceciderant reſur rectio ¶ Rabanus. Vel ſtridor dentium prodit indignantis affectū. eo φ ſero vnūquēq; pēiteat ſero ſibi iraſcat. φ tā ꝑtinaci al' ꝑuicati iprobitate delīq̄t ¶ Remigius. vel aliter tenebras exteriores appel lat exteras nationes. quantū enim ad hyſtoriā attinet ꝑdicit dominus hijs verbis interitum iudeorū. qm ꝓpter infidelitatem ducendi erant captiui ⁊ diſper gendi ꝑ diuerſa regna terrarum. flet⁹ enim ab igne ſolꝫ fieri. ſtridor dencium a frigore. Illic ergo aſcribit

fletus q̄ i calidioribꝰ locis habitāt sicut in India
⁊ Ethiopia. stridor vero dentiū illis ascribit̄. q̄ in
frigidioribꝰ locis ꝯmorāt̄ sicut ē hyrcania ⁊ scithia
¶ Cris. sup math. Ne quis autem existiet blādias
rū esse hec vba q̄ dc̄m erat. credē facit signo. Vn̄
seq̄tur Et dixit Ihesus cēturioni Vade ⁊ sicut cre
didisti fiat tibi. ¶ Raba. R. dicēt̄ ſm mēsurā fidei
fiat tibi. ⁊ ista gr̄a Potest autē meritū dn̄i etiā fa
mulis suffragari. nō solū merito fidei. sꝫ etiā studio
discipline Vn̄ seq̄t̄ Et sanatus est puer ex illa ho
ra ¶ Cris. i omelia. Vbi velocitatē admirare Neq̄
enim solū curare. sꝫ i opinate. ⁊ in momento tpis hoc
facē virtutē xp̄i ostēdebat ¶ Aug. d̄ vbis do. Sic eni
dn̄s domū centurionis corpe nō intrauit. sꝫ absens
corpore. p̄ns maiestate puerū ipiꝰ sanauit. sic ⁊ in
solo iudaico populo corpore fuit apud alias gentes
nec de virgine natus ē. nec passus ē. nec humana p
tulit. nec diuina mirabilia fecit. ⁊ tamē impletum ē
qḋ dictū erat. Populus quē non cognoui seruiuit
mihi i auditu auris obediuit mihi. Iudea em̄ gens
cognouit ⁊ crucifixit. orbꝫ terrarū obediuit ⁊ credidit

¶ Et cū uenissꝫ ihesꝰ in domum petri. vidit socrū eiꝰ iacētē. ⁊ febricitātē ⁊ tetigit manū eiꝰ. et dimisit eam febris ⁊ surrexit ⁊ ministrabat eis

¶ Rab. Postq̄ ostendit matheus per leprosū totū genus humanum sanatū. ⁊ i seruo centurionis gentilis populi sanationē consequēter p socrum Petri designat curationem synagoge cum dicit. Et cū venisset ihs i domum
petri Prius aūt narrat de seruo. quia maiꝰ miracu
lū fuit ⁊ maior gr̄a in gētili cōuersio. vel quia in fine
seculi Synagoga est plenarie cōuertenda cū plenitu
do gētium subintrauerit Domus aūt Petri in beth
saida erat. ¶ Cris. i ome. Sed cur intrauit i domū
Petri Mihi videt̄ cibū assumpturus. vn̄ seq̄t̄. Et
surrexit. ⁊ ministrabat eis. Apꝰ discipulos ei diūte
bat honorās eos. ⁊ audiores ex hoc faciēs. Attende
at̄ petri ad xp̄m reuerēciā. hn̄s ei socrū domi febri
citātē nō traxit eū in domū sꝫ expectauit doctrinam
cōpleri ⁊ alios curari Ab exordio eī erudiebat̄ q̄
alioꝝ erāt. sibiip̄i p̄ponē. Quo circa neq̄ ipse eū in
duxit sꝫ xp̄s sp̄ōte adiuit postq̄ dixit cēturio nō sū
dignus vt intres sub tectū meū. mōstrās q̄ītū largi
ebat̄ discipl̄is Nō est at̄ dedignatus sub vilia tugu
ria piscatoꝝ intrare. erudiēs p oīa humanū cōcul
care tumorē Et q̄n̄oq̄ quidem solū vbis curat. quā
doq̄ at̄ etiā manū extēdit. vn̄ ⁊ h̄ dicit̄. Et tetigit
manū eius ⁊ dimisit eā febris Nō. n. volebat sp cū
suphabūdācia miracl̄a facē. opebat. n. iterī latē. tā
gēs at̄ corpus nō febrē extinxit solū. sꝫ ⁊ purā tri
buit sanitatē. Q̄ uia eī egritudo curabil̄ erat mō cura
cōis suā virtutē ostēdebat. faciēdo qḋ ars medicinal̄
nō opat̄. vt scilicet sit p̄fectā r̄stituat sanitatē. Vnde
euāgelista hoc innuens dicit q̄ surrexit ⁊ ministra
bat eis. ¶ Iero. Natura ei hominū istiusmodi est
vt post febrē magis lassescāt corpora. ⁊ icipiente
sanitate egrotacionis mala senciāt. Veꝝ sanitas q̄ cōfer
tur a dn̄o tota sit redit. ¶ Criso. in home. In hoc
ergo q̄ dr̄ q̄ surrexit. ⁊ ministrabat eis ⁊ xp̄i virtu
tis signum ē ⁊ dispositionis mulieris quā erga xp̄m
ostēdebat ¶ Beda i ho. Mistice aūt domꝰ petri lex
vel circūcisio ē Socrus ē synagoga. que quōdāmodo ē
mater ecclīe petro cōmisse. hec febricitat. quia inui
die estibꝰ laborabat. psequēs ecclīam. cuiꝰ manū do
minus tangit q̄n̄ carnalia eiꝰ opa i spiritualē vsū cō
uertit ¶ Remi. Vel p socꝝ petri potest intelligi lex
que ſm ap̄lm infirmabat̄ p carnē id ē carnalē intel
ligentiā. Sed cū dn̄s p misteriū icarnatōis visibil̄
i synagoga apparuit ⁊ ope legē impleuit ⁊ spualiter
liter itelligēdā docuit. mox ip̄a sociata gr̄e euāgelij
tm̄ robur accepit. vt que fuerat ministra mortis ⁊
pene postmodū fieret vite ⁊ glīe ¶ Raba. Vl̄ vna
queq̄ aīa que carnis ꝯcupiscentijs militat. q̄si febri
bus estuat. sꝫ manu misericordie diuine tacta conua
lescit. ⁊ p cōtinētie frena carnis lasciuiā ꝯstringit ⁊
mēbris quibꝰ seruierat iimunditie seruit iusticie.
¶ Glo. Vel in socru petri. viciosa infirmitas cōfir
matur affectio cui adiacet libertas voluntatis. quasi
sibi qdā ꝯiugij societate ꝯiūgit. Ergo ingressus dn̄s
i Petri domū id ē i corpore. curat̄ infirmitas pecca
torum calore estuās ⁊ saluata officij famulatu mini
strat ¶ Augꝰ. de con. euā. Hoc autem quādo factū
sit id est post quid vel ante quid nō expressit matheꝰ
Non enim post quid narrat̄. post hoc etiam factum
necesse ē itelligatur Nimirum tamen iste hoc reca
luisse intelligitur. quod prius omiserat. Nam et
Marcus narrat antēq̄ illud de leproso mundato cō
memoret. q̄ post sermonem in mōte habitum de quo
ipse tacuit. videtur imposuisse. itaq̄ ⁊ lucas post
hoc factum narrat de socru petri post quod ⁊ Mar
cus ante sermonē etiam quem prolixum iterposuit
qui potest idem videri que dicit habitum in monte
Matheus Q̄ uid autem interest quis quo loco ponat
siue quod ex ordie inserit siue quod omissum recolit
siue quod postea factum ante preoccupat. dum tamē
non aduersetur eadem alia narrans nec sibi nec alij
quia enim nullius in potestate est res opcime cognitas
quo quisq̄ ordine recordet̄. satis probabile ē
q̄ vnusquisq̄ euangelistarum eo se ordine credidit
debuisse narrare. quo voluisset deus ea q̄ narrabat
eius recordationem suggerere. Quapropter vbi
ordo temporꝝ nō apparet nihil nr̄a interesse debet quē
narrandi ordinem quilibet eoꝝ tenuerit.

¶ Vespe at̄ facto. obtulerūt ei multos demonia hn̄tes ⁊ eiciebat spiritꝰ vbo. ⁊ oīs male hn̄tes curauit. ut adimpleat̄ quod dc̄m est p ysaiā p̄phetā dicētē ipe infirmitates nr̄as accepit ⁊ egrotacōes nostras portauit

¶ Cris. in omelia. Q̄ uia multitudo credencium erat iam circa nec q̄i ipelleē a xp̄o abscedi patiebāt. vespē ai infirmos adducūt. vnde dr̄ vespere at̄ facto obtulerūt ei multos demonia hn̄tes ¶ Aug. de con. euā. Per hoc aūt q̄d dicit. vespere aūt facto ad eiusdem diei intelligendū tempus h̄ ponere sicut in dicatur. quāuis nō
cesse ū sit. vbi dr̄ vespē fc̄o. eiꝰ dē diei vespꝫ accipi

¶ Remigi⁹. Chriſt⁹ autem dei filius autor humāe ſalutis fons ⁊ origo totius pietatis celeſtem medicinam omnibus tribuebat. vnde ſequit̄. Et eijciebat ſpūs verbo. ⁊ omnes male habentes curauit. Demones em̄ ⁊ morbos ſolo verbo repellebat. vt hijs ſignis ⁊ virtutibus oſtenderet ſe ad ſalutem toci⁹ generis humani veniſſe. ¶ Criſ. in omel. Intende aūt quātam multitudinem curatam tranſcurrunt euangeliſte. non vnūquēq̄ curatum enarrantes. ſed vno verbo pelagus ineffabile miraculoꝝ inducentes. ne autem magnitudo miraculi incredulitatē immittat ſi tantā plebem ⁊ varias egritudines vno temporis momento curauit. inducit prophetam atteſtantem hijs que fiebāt. vnde ſubditur vt adimpleret̄ quod dictum eſt p Eſaiam ꝓphetam dicentem. Ipſe infirmitates noſtras accepit ¶ Rabanus Non ut ſibi haberet ſed ut nobis auferret ⁊ egrotationes noſtras portauit. vt q̄s pro imbecillitate virium ferre nō poteramus. ille pro nobis portaret ¶ Remig. Quia humane natūe infirmitatem ad hoc ſuſcepit. vt nos infirmos faceret fortes atq̄ robuſtos ¶ Hylarius Et paſſione corporis ſui ſm ꝓphetaꝝ dicta infirmitates humane imbecillitatis abſorbuit ¶ Criſ. i omel. Hoc autem de peccatis magis a ꝓpheta dictum eē videtur. qualiter igitur euāgeliſta de egritudinibus hoc exponit? Sed ſciendum ꝙ uel hyſtorie hic teſtimonium adaptauit. vel oſtendit q̄m plures egritudinum ex peccatis ſunt animalibus. Nā ⁊ ipſa mors a peccatis habet radicem ¶ Jeroni. Attendendum autem ꝙ omnes non mane. non meridie. ſed ad veſperam curant̄. q̄n ſol occubiturus eſt. ⁊ q̄n granum tritici in terra moritur. vt multos afferat fructus. ¶ Rabanus Solis em̄ occubitus paſſionē ⁊ mortem deſignat illius Qui dicit Quamdiu ſū i mūdo lux ſum mundi qui temporaliter viuens in carne. paucos iudeorum docuit. Calcato autē regno mortis oībus p orbem gentibꝰ fidei dona ꝓmiſit.

¶ Videns aūt iheſus turbas multas circū ſe iuſſit diſcipulos ire trāſfretū. Et accedēs vnꝰ ſcriba ait illi Magiſter ſequar te quocūq̄ ieris Et dixit ei iheſus Vulpes foueas habent. ⁊ volucres celi nidos. filius autem hominis nō habet vbi caput reclinet Alius autem diſcipulus eiꝰ ait illi. Domine ꝑmitte me primū ire ⁊ ſepelire patrem meum Iheſus autem ait illi Seq̄re me ⁊ dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos.

¶ Criſ in omelia. Quia xp̄s nonſolum corpa curabat. ſed animam emendabat ⁊ veram ſapientiam monſtrare voluit nonſolum egritudines ſoluendo. ſed etiam nihil ad oſtenſionem faciēdo. Et ideo dr̄ Videns autem ihs turbas multas circum ſe iuſſit diſcipꝉos ire transfretū. Faciebat autem hoc ⁊ ſimul moderata nos cape docēs ⁊ inuidiam iudaicam mitigans ⁊ docēs nos nihil ad oſtētationem facere. ¶ Remigius. Vel hoc fecit quaſi hō volens turbarum importunitatem declinare. erāt ei ei affixi admirantes eum. ⁊ videre ipſum volētes. Quis em̄ diſcedēt a tali miracla opāti. q̄s nō i faciem eius ſimplicem vellet vidēre. ⁊ os talia loquēs Si em̄ Moyſes glorificatā faciem habebat. ⁊ Stephanus ſicut angeli. itellige cōmunē dn̄atorem qualem decens eſt tunc apparuiſſe. Unde ꝓpheta dicit. Specioſ⁹ forma pre filijs hoim. ¶ Hylarius. Diſcipulorum aūt nomē nō. xij. tm̄ apoſtolis conuenire eſtimandū ē Nā pter apl̄os plres fuiſſe diſcipulos legimus ¶ Criſ. in omelia. Manifeſtum eſt autem alium eſſe diem quo iuſſit ire tranſfretum. non eū qui ſequitur illum. in quo ſocrus petri ſanata eſt. q̄ die Marcus Lucaſq̄ eum in deſertum exiſſe affirmant ¶ Aug. de concor. euāgel. Vide aūt qualiter turbas nō ſimpliciter abijcit. vt nō offendat. Nō. n. dixit recedite. ſed vltro diſcipulos iuſſit abire ſpem dans turbe eundi etiam illuc. ¶ Remigius. Sed quid inter iuſſionem dei ⁊ tranſfretationem geſtum ſit. Euangeliſta ſtuduit manifeſtare cum ait. Et accedens vnus ſcriba. ait illi Magiſter ſequar te quocūq̄ ieris ¶ Jero. Iſte ſcriba qui tantum lraꝫ nouerat occidentem ſi dixiſſet. Domine ſequar te quocūq̄ ieris non fuiſſet repulſus a dn̄o. ſed quia magiſtrum vnum de pluribus eſtimabat. ⁊ literator erat ⁊ non ſpiritalis auditor. ideo non habet locum i quo poſſit ihs reclinare caput ſuū. Oſtendit aūt nobis ⁊ ob hoc ſcribam repudiatū ꝙ ſignoꝝ videns magnitudinē ſequi voluerit ſaluatorē. vt lucra ex eoꝝ miraculis quereret. hoc idem deſiderans ꝙ ⁊ ſymō magus a Petro emere voluerat. ¶ Criſ. in omel. Vide etiam quāt⁹ ē tumor. ita em̄ aduenit ⁊ locut⁹ eſt ſicut dedignās cum turba annumerari. ſꝫ oſtēdēs q̄m ſup multos ē ipſe. ¶ Hylarius. Vel aliter iſte ſcriba qui eſt vnus ex doctoribus legis an ſit ſecuturus interrogat. quaſi lege nō contineretur. hunc eſſe xp̄m quē voliō ſequat̄ Igit̄ infidelitatis affectū ſub diffidentia interrogationis expreſſit. quia fidei aſſumptio non interroganda eſt ſed ſequēda. ¶ Criſ. in omel. Reſpondet aūt ei xp̄s non ad interrogationem verboꝝ. ſed ad ꝯſiliū obuians mentis. vñ ſequit̄ Et dicit ei iheſus. vulpes foueas habēt. ⁊ volucres celi nidos. filius aūt homīs non habet ubi caput ſuū reclinet. Ac ſi dicat. ¶ Jero. Quid me ꝓpter diuitias ⁊ ſeculi lucra cupis ſequi. cum tante ſint paupertatis. vt nec hoſpitiolum quidem habeā ⁊ tecto vtar non meo. ¶ Criſ. in omelia. Hoc aūt nō erat auertentis ſꝫ arguentis quidem malū conſiliū. concedentis ante ſi vellet cum paupertatis expectatione ſequi xp̄m. Et vt diſcas eius maliciā audiens hoc ⁊ correctus non dixit paratus ſum ſequi ¶ Aug⁹. de ſermo. in monte. vel aliter filius homis nō habet vbi caput reclinet ſcilicet in fide tua. vulpes em̄ habent foueas in corde tuo. quia doloſus es. volatilia celi hn̄t nidos in corde tuo quia elatus es. Doloſus ⁊ elat⁹ nō me ſequeris. qūo em̄ doloſus ſequit̄ ſimplicitatem ¶ Greg. xix. mora. vel aliter. vulpes valde fraudulenta ſunt animalia. que i foſſis vel ſpeluncis abſcondunt̄. Cūq̄ apparuerint. nūq̄ rectis itineribus.

ſed tortuoſis an fractibus currūt. volucres vō alto volatu ſe ſubleuāt. Nomine ergo vulpiū doloſa atq̄ fraudulenta. noīe aūt volucrū hec eadem ſupba demonia deſignant̄. ac ſi dicat fraudulenta ⁊ elata demōia ī corde tuo īuenīūt habitatonē ſuā. humilitas autē mea requiē in ſupba mente nō īuenit. ¶ Aug. de cō. euā. Intelligit̄ em̄ miraculis motus. ꝓpter manem iactantiā eū ſequi voluiſſe. quā ſignificāt aues. Fīn xiſſe aūt diſcipuli obſequiū. que fictō vulpiū nomine ſignificata ē. ¶ Raba. Vēna etiā ī ſua verſutia cō fidentes ſignificant̄ p vulpes. ⁊ maligni ſpūs p volucres celi. qui ī cordī iudaici populi foueas ⁊ nidos id eſt domicilia habebāt. Sequit̄. Alius aūt de diſcipulis illius ait illi. Dn̄e pmitte me ire pmū ⁊ ſepelire prēm meū. ¶ Jero. Quid ſite ē inter ſcribam ⁊ diſcipulū. ille magiſtrū vocat. hic dn̄m confitetur. ¶ Hila. Hic pietatis occaſione ad ſepeliendū prēz ire deſiderat. Ille ſecutuz ſe quolibet eſſe pmittit. nō magiſtrū querēs. ſ; ex magiſtro lucrū. Iſte etiā diſcipulus ñ interrogatiōn ſequat̄. iā em̄ ſeq̄ ſe oportere credidit. ſ; pmitti ſibi orat ſepelire prēm. ¶ Auguſtinus de ver. do. Dn̄s aūt qn̄ parat hoīes euāgelio nullā excuſationē vult interpom carnal huius tēporaliſq̄ pietatis. Et ideo ſequit̄. Jhs aūt dixit ei ſequere me ⁊ dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos. ¶ Criſ. in omelia. Hoc aūt dixit. nō iubens contemnere honorē q̄ ē ad parentes. ſ; monſtrās qm̄ nihil celeſtibus negocijs nobꝰ magis neceſſariū eſſe oportet. Et qm̄ cū toto ſtudio hijs iungi debemus ⁊ neq̄ parū tardare. et ſi valde ineuitabilia ⁊ ī citāda fuerit que attrahūt. Quid em̄ magis neceſſariū erat q̄ ſepelire prēm? Quid etiā facilius. neq̄ em̄ tempus multum cōſumendū erat. Per hoc etiā eū dn̄s a multis malꝰ eripuit. puta luctibꝰ ⁊ merorībꝰ ⁊ ab hijs que hinc expectant̄. Poſt ſepulturā em̄ neceſſe iam erat teſtamēta ſcrutari ⁊ hēditatis diuiſiōē ⁊ aliabꝰ mōi ⁊ ita fluctuacōibꝰ ex fluctuacōibꝰ ei ſuccedētes alōge eū a veritatis abducere poterāt. Si aūt adhuc tumultuaris excogita q̄ṁ multi īfirmos nō pmittūt ſcire nec ad monumentū ſeq̄. etiā ſi pr̄ aut mr̄ aut filius ſit qui defunctus eſt aut ſoror aut aliquis proximus cognatus. Nec ex hoc inſtatur crudelitatis. ſed contrarium crudelitatis eſſet. Et multomagis malū ē abducere hoīem a ſpiritalibꝰ ſmonibꝰ ⁊ maxime cū fuerit qui hoc cōpleant. Erāt em̄ q̄ cōpleturi erant huiꝰ funeris ſepulturā. vn̄ dicit Dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos. ¶ Auguſtiꝰ. de ver. do. Quaſi Pater tuꝰ mortuus ē. Sūt ⁊ alij mortui qui ſepeliant mortuos ſuos quia īfideles ſunt. ¶ Criſ. in omel. In quo mōſtrat qm̄ hic mortuos nō erat eiꝰ. Etem̄ qui defunctus erat. ſicut eſtimo de numero īfideliū erat. Si aūt admiraris iuuenē qm̄ p negocio ita neceſſario interrogauit ihm̄ ⁊ non ſpontanee abijt. multomagis admirare qm̄ ⁊ phibitus pmanſit. qḋ nō erat magnitudinis cū nō ꝓpter deſidiam fecerit. ſed vt nō interciderit negociū magis neceſſarium. ¶ Hyla. Item quia accepimus ī dominice oratiōis exordio ita pmū pcandum Pr̄ noſter q̄ es in celis. Et ī diſcipulo credentis populi pſona eſt. admonet̄ q̄ pater ſibi viuus in celis eſt. Deinde inter fidelem filiū prēm q̄ infidelē iūs paterni noīs nō relinqui. Admonuit etiā ñ admiſceri memoriā [illegible] mortuos infideles ⁊ etiā eos eſſe mortuos q̄ extra deū viuūt ⁊ ideo mortui ſepeliant̄ a mortuis quia p deū viuos viuo oportet adherere. Si aūt mortuū ſepelire mortuus nō debemus curā ī re mortuoꝝ ſed uiuentium. Ne dum ſolliciti ſumus de mortuis nos q̄ mortui appellemur. mortui etiā mortuū ſepeliūt. peccatores peccatoribꝰ fauēt. q̄ em̄ peccātē laudibꝰ pſequūtur extinctū ſub vbo ſuo ꝝ aggere abſcondūt. ¶ Raba. Notādū ē et ī hac ſentētia q; aliq̄n minora bona pterm̄ittenda ſūt p vtilitate maioꝝ. ¶ Aug. de con. euā. Qḋ aūt matheus dicit tūc iſtud geſtū eē qn̄ iuſſit vt irent trāſfretū. lucas vō ambulantibꝰ in via. nō eſt ꝯtrariū quia viam vtiq̄ ambulabant vt venirēt ad fretum.

¶ Et aſcendente eo in nauiculā ſecuti ſūt eū diſcipuli eiꝰ ⁊ ecce motus magnꝰ fcūs eſt in mari. ita ut nauicula opirēt̄ fluctibꝰ. Ipſe enim dormiebat. et acceſſerūt ⁊ ſuſcitauūt eū diſcipuli eiꝰ dīcētes dn̄e ſalua nos pimꝰ ⁊ dixit eis qḋ timidi eſtis modice fidei. Tūc ſurgēs impauit vētis ⁊ mari ⁊ facta eſt trāq̄llitas magna. Porro homines mirati ſūt dicentes Qualis ē hic q̄a vēti ⁊ mare obediūt ei.

¶ Orig. Cum multa magna ⁊ mirabilia diſſet xp̄s ī [...] ſit ad mare. vt ibi [...] excellentia opa demō[...] ſtraret quatenꝰ cun[...] mariſq̄ dn̄m ſe eē [...] ctis oſtenderet. Ibi[...] ⁊ aſcendente eo in na[...] uiculam ſecuti ſūt eū [...] diſcipuli eius. Non [...] imbecilles. ſed firmi [...] ſtabiles ī fide [...] ſecuti ſūt eum nō tā[...] greſſus eius ſequētes [...] ſed magis ſanctitate [...] comitantes. ¶ Criſ. Accepit autem diſci[...] pulos ſecum in na[...] vt ad vtraq̄ eos erudi[...] ret ⁊ ad hoc q̄ in pe[...] culis non ſtupeſcerē[...] ⁊ ad hoc q̄ in hono[...] bus moderata ſapi[...] tumēt. vt em̄ ñ magna de ſe ſaperēt ꝓpter hꝰ q; alijs dimiſſis eos retinuerat pmittit eos fluctuari. Ubi em̄ miraculoꝝ oſtēſio erat. plebem pmittit adeſſe vbi autem temptationū ⁊ timorū arreptis athletas orbis terrarū q̄s erudicaturus erat. hos ſolos aſſumit. ¶ Orige. Ingreſſus ergo nauiculā fecit turbari mare. Unde ſequit̄. Et ecce motus magnus factus eſt ī mari. ita vt nauicula operirēt̄ fluctibꝰ. Hec tempeſtas nō ex ſe orta eſt ſ; poteſtati parūt imperantis. que educit vētos de theſauris ſuis. Facta eſt aūt tempeſtas magna vt magnum opus oſtenderet̄. quia quātomagis fluctꝰ nauicule irruebāt. tantomagis diſcipulos timor conturbabat vt plus deſiderarent ſe liberari p miracula ſaluatoris. ¶ Criſ. Quia enim viderant alios xp̄i beneficia accepiſſe. non autem ſimiliter aliquis eſtimat que in alienis corporibus fiunt. ⁊ q̄ in ipſo oportuit per familiarem ſenſum eos percipere beneficijs chriſti. Et ideo voluit hanc fieri tempeſtatē vt per liberationē manifeſtiorē accipiāt bn̄ficij ſenſū

Erat autem hec turbatio tẏpus futuraꝝ tempeſta
cionum de quibus Paulus dicit· Nolo vos ignorare
fratres·quoniã grauati ſumus ſupra virtutem De
ergo daret tempus formidini· Sequitur Ipſe vero dor
miebat· Si enĩ vigilante eo facta fuiſſet tempeſtas·
vel non timuiſſent· vel nõ rogaſſent· Vel neq; poſſe
ipſum tale aliquid facere crederent· ¶ Orige· Eſt
autem res mirabilis ⁊ ſtupenda is qui nunq̃ dormit
neq; dormitat· dormire dicitur· Dormiebat quidem corpo
re ſed vigilabat deitate· demonſtrans quia verũ humanũ
portabat corpus· qđ corruptibile induerat· Corpo
re itaq; dormiebat· vt apoſtolos faceret vigilare· ⁊ ne
omnes nos vnq̃ animo dormiamus· Tanto aũt metu
diſcipuli fuerant concerriti· ⁊ pene animo alienati· vt
irruerent in eũ· ⁊ non modeſte ac leniter ſuggererẽt
ſed turbulenter ſuſcitarent eum· vnde ſequitur· Et ac
ceſſerunt ad eum diſcipuli eius· ⁊ ſuſci· eũ dicẽtes·
Domine ſal· nos perimus· ¶ Jero· Huius ſigni tẏpũ
in Jona legimus· qñ ceteris periclitantibus ipſe ſecurus
eſt· ⁊ dormit ⁊ ſuſcitatur· ¶ Orige. O veraces diſci
puli· Saluatorem vobiſcum habetis· ⁊ de periculo ti
metis Vita vobiſcum ẽ ⁊ de morte ſolliciti eſtis· Sed
reſpondeant paruuli ſumus· ⁊ adhuc infirmi· ideoq; ti
memus· vnde ſequitur Et dicit eis Jheſus quid timidi
eſtis modice fidei? Quaſi d· ſi potentem me ſuper ter
ram cognouiſtis· quare nõ creditis q; et in mari po
tens ſim? Etſi mors irrueret· nõne debuiſtis eã ꝯſtã
tiſſime ſuſtinere? q modicũ credit· arguitur q nihil credens
contemnitur ¶ Criſ· in omel· Si aũt aliqs dixerit· quoniam
nõ fuit modice fidei accedentes excitare· iſtum hoc ſi
gnum fuit· q; non decentem de ipſo opinionem habe
bãt· Nouerãt enim q; excitatus poterat mare increpare
nondum autem q; dormiens Propter hoc enĩ neq;
preſentibus turbis hoc ſignũ fecit· vt non accuſentur
modice fidei ſed diſcipulos ſolum accipiẽs corrigit
⁊ prius ſoluit turbationem aquaꝝ· vnde ſequitur·
tunc ſurgens imperauit ventis ⁊ mari· ⁊ facta ẽ trã
quillitas magna· ¶ Jero· Ex hoc aũt loco intelligi
mus q; omnes creature ſenciant creatorem· quibus
enim imperatur· ſentiunt imperantem· nõ errore heretico
rum· qui omnia putant animãcia ſenſibilia eſſe ſed
maieſtate conditoris que apud nos inſenſibilia ſunt
illi ſenſibilia ſunt ¶ Orige· Imperauit ergo ventis ⁊
mari Et de magno vento facta eſt tranquillitas ma
gna Decet enĩ magnum magna facere· ⁊ ideo qui
prius magnifice conturbauit profundum maris· nunc
iterum trãquillitatem magnã fieri iuſſit· vt diſcipuli
nimiũ conturbati· magnifice letarentur ¶ Criſ· in omel·
In hoc etiam oſtenditur· q; omnis confeſtim ſoluta
eſt tempeſtas· ⁊ neq; ſemita turbationis remanſit·
qđ quidem extraneum erat Cum enĩ naturaliter flu
ctuatio terminatur vſq; ad multum tempus aque con
cuciuntur· ſed hic ſimul omnia ſoluebantur· vnde quod
de patre dictum eſt· dixit ⁊ ſtetit ſpũs procelle hoc
xp̄s ope impleuit Solo enĩ verbo ⁊ precepto mare ſeda
uit· ⁊ refrenauit Viſu autem ⁊ a ſomno ⁊ ex vec
do nauigio qui aderant eum hominẽ eſtimabãt propter
hoc in admirationẽ ceciderunt· vnde ſequitur Porro ho
mines mirati ſunt dicentes· qualis eſt hic· quia venti
⁊ mare obediunt ei· ¶ Glo· Criſoſtomus ponit hãc

lr̄am· Qualis eſt hic homo· ſomnus enĩ ⁊ qđ appare
bat hominẽ demõſtrabat ſed mare ⁊ trãquillitas deũ
oſtendebat ¶ Orige· Sed qui homines mirati ſunt
Non putes hic apoſtolos ſignificatos· nuſq̃ enĩ in
uenimus preter honorẽ cognominari deũ diſcipulos ſed
ſemper apl̄i aut diſcipli noĩnẽ mirabatur· g° hi hoĩes
qui cum eo nauigabant quorum erat nauicula· ¶ Jero·
Sin aũt quis contentioſe voluerit eos qui mirabantur
fuiſſe diſcipulos reſpondebimus recte homines ap
pellatos· quia necdum nouerãt potentiã ſaluatoris·
¶ Orig· Nõ aũt interrogãtes dicũt· qlis ẽ iſte? ſed aſſe
rẽtes qa iſte talis ẽ· cui venti ⁊ mare obediũt· qualis
ergo eſt iſte· id eſt quantus q̃ fortis q̃ magnus Iu
bet omni creature· ⁊ nõ ſupgreditur iuſſionẽ eius
ſoli homĩes reſiſtunt· ⁊ ideo in iudicio dampnabũtur
Myſtice aũt omnes in ſancte eccleſie nauicula cum
dño per hunc vndoſum ſupnatamus mundũ· Ipſe aũt
dñs pio obdormit ſomno patientiam noſtrã ⁊ impio
rum penitenciam expectans· ¶ Moͣla· Vt dormit eo
q; ſomno noſtro cõſopiatur in nobis Maxie aũt aliud
accidit· vt a deo auxilium in periculi metu ſperemus
atq; vtinam vel ſpes ſera confidat ſe periculum poſſe
euadere xp̄i mira ſe vigilante virtute ¶ Origenes·
Alacriter ergo accedamus ad eũ cum propheta di
centes· Exurge quare obdormis dñe ⁊ ipſe impa
rabit ventis· i· demonibꝫ qui concitant fluctus· i· prin
ceps huius mundi ad perſecutiones ſanctis immitten
das· facietq; tranquillitatem magnam circa corpus
⁊ ſpm̄· pacem eccleſie ⁊ ſerenitatem mũdo ¶ Raba·
Vel aliter· mare ẽ eſtus ſeculi· Nauicula quã xp̄us
aſcendit intelligitur arbor crucis· cuius auxilio fideles
tranſnatis mundi fluctibus perueniũt ad celeſtẽ pa
triam quaſi ad litus ſecurũ· In qua xp̄s vna cum
ſuis aſcendit· vnde prius ait· Qui vult venire poſt
me· abneget ſemetipm̄· ⁊ tollat crucem ſuam ⁊ ſeqtur
me Cũ g° xp̄s in cruce poſitus fuiſſet motus magnus
factus eſt· quia cõmote ſunt mentes diſcipulorum de
eius paſſione ⁊ nauicula operta ẽ fluctibus· quia
tota vis perſecutionis circa crucẽ xp̄i fuit· vbi ſcilicet
morte occubuit· vnde dictum ẽ Ipſe vero dormiebat
Suũ dormire mori ẽ Excitãt aũt diſcipuli dñm dũ
turbati morte· maximis votis reſurrectionẽ querũt
dicẽtes· ſalua reſurgendo quia perimus turbatione
tue mortis Ipſe vero reſurgẽs increpat duriciam
cordis eoꝝ vt alibi legitur Imperauit aũt ventis quia
dyaboli ſuperbiam ſtrauit Imperauit mari· quia veſaniã
iudeoꝝ diſiecit· ⁊ facta ẽ tranquillitas magna· quia
ſedate ſunt mentes diſcipuloꝝ viſa reſurrectione·
¶ Glo· Vel nauicula eſt eccleſia pñs in qua xp̄s cũ
ſuis mare ſeculi tranſit· aquas perſecutorum cõpeſcit
vnde miremur ⁊ gracias agamus·

¶ Et tunc cum veniſſet Jheſus transfretũ in regionem Gerazeorũ occurrerunt ei duo habentes demonia exeuntes de monumentis ſeui nimis ita vt

¶ Criſ· in omel· Quidam homĩes xp̄m hominem eſſe dicebant venerunt demones diuinitatem eius diuulgantes vt qui mare procelloſum ⁊ rurſus quietum non audierant· demones audirent cla

nemo poſſet trāſire p
viā illā Et ecce clama
uerūt dicētes Quid
nobis et tibi iheſu fili
dei. Veniſti huc ante
tēpus torqre nos Er
at aut nō lōge ab eis
grex porcoꝝ multorū
paſcens Demones at
rogabāt eū dicentes
ſi eicis nos mitte nos
in gregem porcoꝝ.
Et ait illis Ite. at il
li exeūtes abierūt in
porcos Et ecce mag
no impetu abijt totus
grex pceps in mare
et mortui ſūt in aquis
paſtores aūt fugierūt.
Et venientes in ciuita
tē nūciauerūt omnia et
de his q demonia ha
buerāt. Et ecce tota
ciuitas exijt obuiam
iheſu Et viſo eo roga
bāt ut trāſiret a finib
eoꝝ.

ſcantes. Unde dr et cū
veniſſet trans fretū
i regionē geraſenoꝝ.
occurrerunt ei duo ho
mines habentes demo
nia ¶ Raban. geraza
vrbs eſt arabie trans
iordanē iuncta monti
galaad quē tenuit tribꝰ
Manaſſe non longe a
ſtagno Tyberiadis. i
quo porci precipitati ſūt
¶ Aug. de con. euan.
Qꝺ aūt mathus duos
dicit fuiſſe qui demōia
patiebanē Marcꝰ aūt
et lucas vnū cōmemo
rat itelligas vnū eoꝝ
fuiſſe pſone alicꝰ cla
rioris et fāoſioris quē
regio illa maxime do
lebat. et pro cuius ſa
lute plurimū ſatagebat
de quo facti huiꝰ fama
pclarius fragrauit.
¶ Criſo. in homelia.
Uel lucas et Marcꝰ
vnum eoꝝ ſeuiorē ele
gerūt. vñ et eius cala
mitatem exprimūt lu
cas eñ dicit q ruptis
vinculis agebatur in
deſerto. Marcus aūt
q et lapidib ſeipm inc
cidebat Nec tñ dicūt
qm vnꝰ ſolus erat. ne Matheo ptraria dicere vide
reatur. Per hoc aūt q ſubdit. De monumentis ex
euntes. pnicioſū dogma iponere volebant. ſ. q aīe
morientiū demões fiūt. vñ et multi aruſpicū occidūt
pueros vt aīam eoꝝ cooperatricē habeāt. ppter qꝺ et
demoniaci clamāt. qm aīa illius ego ſum Non ē aūt
aīa defūcti q clamat ſed demon hoc fingit ut decipiat
audientes. Si eñ i alterius corpꝰ aīam mortui poſ
ſibile eſſet intrare. multomagis i corpus ſuū Sed
neqꝫ habet rationem. iniqua paſſam aīam cooperari
iniqua ſibi facienti. Uel hominē poſſe virtutem in
corporeā i aliā trāſmutare ſubſtantiā. ſ. animā i ſub
ſtāciā demonis. neqꝫ eñ i corporib hoc machinari qs
poteſt. vt i hominis corpus faciat aſini corpus. neqꝫ
eñ rationabile eſt animā a corpore ſepatā hic iam
oberrare. Iuſtoꝝ eñ aīe in manu dei ſunt. Unde et
que patroꝝ neqꝫ eñ male ſūt. Sed et que peccato
rum ſunt confeſtim hinc abducūt. Et hoc manifeſtū
ē ex lazaro et diuite Qua vero nullꝰ eos afferre
audebat ad xpm ppter ſeuiciā hos demōiacos xps
ad eos vadit Que quidē n eoꝝ ſeuitia deſignatur.
cū ſubdit Seui nimis. ita vt nemo poſſet tranſire
p viam illā Sed qz alios phibebāt ptrāſire. obſtru
entem igit inā inuenerūt Itē flagellabant inuiſi

biliter. intolerabilia patiētes ex xpi pñtia Unde ſeq
tur Et ecce clamauerūt dicētes Quid nobis et ti
ihu fili dei ¶ Iero. Nō ē aūt voluntatis iſta cōfeſſio
quā premiū ſequit pfitentiū. ſ. neceſſitatis extor
que cogit iuitos Velut ſi ſerui fugitiui poſt mul
tempis dñm ſuū uideant nihil aliud niſi de verberi
precant. Sic et demões cernentes dñm in terris re
pente verſari. ad iudicandos ſe veniſſe credebāt
diculū aūt putāt quidem demonia ſcire filiū dei
abolū ignorare. eo q minoris malicie ſint iſti q
cuiꝰ ſatellites ſūt. cū oīs ſcia diſcipuloꝝ ad magiſtr
referēda ſit ¶ Aug. ix. de ciui. dei. Tantū aūt ins
tuit eis deus quātum voluit. tantū aūt voluit quan
tum oportuit. Innotuit ergo eis nō per id q vita
eterna ē. et lumē qꝺ illuminat pios. ſ. p quedam tem
poralia ſue virtutis effecta. et occultiſſime preſentie ſi
gna que angelicis ſpiritibus etiam malignis potiu
qꝫ infirmitati hoim poſſunt eſſe pſpicua. ¶ Iero.
Sed tamē etiam demões qꝫ diabolus ſuſpicari magi
filium dei qꝫ noſſe intelligendi ſūt ¶ Aug. in li. q.
no. et ve. teſtamenti. Quod autem demones clamant
Quid nobis et tibi ihu fili dei. magis ex ſuſpicione
qꝫ ex cognitiōe dixiſſe credendi ſunt. Si eñ cognou
iſſent. nunqꝫ dominum glorie crucifigi permiſiſſ
¶ Remigius. Sed quotienſcūqꝫ eius virtute fati
bantur et miracula facientem videbant. eſtimaba
eſſe filiū dei. poſtqꝫ videbant eū eſurire ſitire et ſi
milia pati. dubitabant et credebant hominem pu
Conſiderandum eſt etiam q iudei incredul dicēt
xpm in Belzebub eiciſſe demonia. et Arrian
tes eum eſſe creaturam. nō ſolum iudicio diuini
demonum confeſſione damnari merentur qui
filium dei dicunt Recte autem dicunt. quid nobis
hoc eſt. nihil cōmune eſt noſtre malicie et tue gra
quia ſm apſtm. nulla ſocietas eſt lucis ad tenebr
¶ Criſ. i omelia. Ut autem non videretur adula
nis hoc eſſe ab experientia clamabāt dicentes Ve
ante tempus torquere nos ¶ Augꝰ. vig. de ciuitat
dei. Siue quia ſubitum illis fuit quod futurum q
dem ſed tardius opinabantur. ſiue quia perditio
ſuam hanc ipſam dicebant. quia fiebat vt cogniti co
gniti ſpernerentur. et hoc erat ante tempus iudic
quo eterna damnatione puniendi ſunt ¶ Iero. Pr
ſentiam ſaluatoris tormenta ſunt demonum ¶ Criſ
in omelia. Non autem poterant dicere. ſe non pec
caſſe quia eos chriſtus inuenerat mala operantes et
facturam dei punientes. Unde eſtimabant ppter ſu
abundantiam malorum que fecerant. q non expect
retur in eis tempus extreme punitionis que erit
die iudicij. ¶ Auguſtinus de con. euangeliſtas. Q
autem verba demonum diuerſimode ab euāgeliſt
ſunt dicta non habet aliquid ſcrupuli cum vel i vn
redigi ſententiam. vel omnia dicta poſſunt intellig
nec quia pluraliter apud Matheum apud illos aūt
ſingulariter loquitur. cum et ipſi narrant q inter
gatus quid vocaretur. legionem ſe eſſe reſpondit
eo q multa eſſent demonia. Sequitur. Erat aūt n
ge ab eis grex porcoꝝ multoꝝ paſcēs. Demões aūt r
gabāt eū dicētes. ſi eicis nos hic mitte nos i porco

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Greg. ij. moraliũ. Sciẽ eñ dÿabolus quia qd̃libꝫ
agere ex ſemetipſo non ſufficit. q̃a nec ꝑ ſemetipſm̃
in eo qḋ ẽ ſpũs exiſtit. ¶ Remigius. Sed ideo non
petierũt vt ĩ homines mitterẽt. quia illũ cui⁹ vir
tute torquebant̃ humanã ſpeciem geſtare videbant
Nec etiam petierunt. vt in pecora mitterent̃ q̃a pe
cora dei precepto munda ſunt animalia. ⁊ tũc ĩ tem
plo dei offerebãtur. De alÿs autem ĩmundis ĩ por
cos mitti petierunt quia nullum aĩal eſt immundius
porco Unde ⁊ porcus dicit̃ quaſi ſpurcus eo ꝙ in
ſpurcicÿs delectet̃. Sic ⁊ demones ſpurcicÿs pecca
torum delectantur. Non autem petierunt ꝙ in aere
mitterentur propter nimiam cupiditatem nocendi
hoĩbus. ſeq̄t̃ Et ait illis. Ite. ¶ Criſ. in ome. Non
autem hoc fecit Iheſus quaſi a demonibus ꝑſuaſus
ſed multa hic diſpenſans. vnum quidem vt inſtruat
magnitudinem nocumenti demonum. qui illis hoĩbꝰ
inſidiabantur. aliud vt diſcant omnes q̃m̃ neq̄ ad
uerſus porcos audent niſi ipſe conceſſerit Tercium
vt oſtenderet ꝙ grauiora in illos hoĩes opati eẽnt
q̃ꝫ in porcos. niſi eſſent homĩes illi inter calamitates
diuina prouidentia adiuti Magis eñ odio habent ho
mines q̃ꝫ irrationalia. Per hoc autem manifeſtum
fit quoniã nullus eſt qui non patiat̃ diuina ꝓuidẽtia
Si autem nõ omnes ſimiliter neq̄ ſecundum vnum
modum ⁊ hec etiam ꝓuidentie maxima ſpes eſt Ad
id. n. ꝙ vnicuiq̄ expedit prouidentia oſtendit̃ Cũ ꝓ
dictis autem ⁊ aliud ex hoc diſcimus q̃m̃ non cõmu
niter oĩm prouidet ſolũ ſ; ſingulariter vniuſcuiuſq̄
quod in demoniacis hÿs aliquis aſpiciet manifeſte.
Qui olim ſuffocati eſſent. niſi diuina procuratione
potiti eſſẽt. Propterea etiam ↄceſſit abire ĩ gregẽ
porcorum vt qui regiones habitabant illas diſcãt
eius virtutem. Ubi. n. nullus eũ cognouerat fulgẽ
faciebant miracula. vt eos in ſue diuinitatis cogniti
onem traheret. ¶ Jero. Non ergo vt concederꝫ ſal
uator demonibus qḋ petebant. dixit. Ite ſed vt per
interfectiõem porcoꝝ hominibus ſalutis occaſio preberet̃
Sequit̃ At illi exeuntes ſcilicet ab hominibus. abie
runt ĩ porcos. ⁊ ecce magno ĩpetu abiÿt tot⁹ grex
preceps ĩ mare. ⁊ mortui ſunt in aquis. Erubeſcat
Manicheus ſi de eadem ſubſtãcia ⁊ ex eadem origie
hoĩm beſtiarũq̄ ſunt anime. quomodo ob vnius ho
minis vel duorum ſalutem. duo milia porcorum ſuf
focantur ¶ Criſ. in omelia. Ideo autem porcos de
mones occiderunt. quia vbiq̄ homines in meſticiam
mittere ſtudent ⁊ de ꝑdicione letant̃. Damni etiam
magnitudo augebat eius qḋ factum erat famam A
multis eñ diuulgabat̃ ſcꝫ ab hÿs qui curati erant.
a porcorum dominis ⁊ a paſtoribus Unde ſequitur
Paſtores autem fugerunt ⁊ venientes ĩ ciuitatem
nunciauerunt omnia ⁊ de hÿs qui demõia habuerãt
⁊ ecce tota ciuitas exÿt obuiam iheſu. Sed cum de
ceret eos adorare ⁊ admirari virtutem. emittebãt
eum a ſe. vnde ſequit̃ Et viſo eo rogabant eum ut
tranſiret a finibus eoꝝ. Intuere aũt ⁊ xp̄i mãſue
tudinẽ poſt virtutem. Quia eñ beneficia adepti abi
gebant eum non reſtitit. ſed receſſit. Et eos qui in
dignos ſe nũciauerunt eius doctrina. dereliquit dãs
eis doctores liberatos a demonibus ⁊ porcorum pa

ſtores. ¶ Jero. Vel ꝙ rogant vt tranſeat fines eoꝝ
non de ſupbia hoc faciunt ſed de humilitate qua ſe in
dignos domini preſencia iudicabant Sicut ⁊ Pe
trus ait Exi a me domine quia vir peccator ſum.
¶ Rabanus. Interpretatur aũt Geraza. colonũ
eÿciens vel aduena ꝓpinquãs hoc eſt gentilitas que
dÿabolum a ſe eÿcit. Et que prius lõge. modo facta
eſt prope. poſt reſurrectionem viſitata a xp̄o ꝑ pre
dicatores ¶ Ambro. ſup lucam Duo ꝗ demoniaci
figuram populi gentilis accipiunt. quoniam cum
tres filios Noe genuit Cam Sem Japhet Sem
tm̃⁹ familia ĩ poſſeſſionẽ accita alias aſcita ẽ dei. ex
duobus autem alÿs nationum populi pullularũt
¶ Hylarius. Unde extra vrbem id eſt extra legis
⁊ prophetaꝝ ſinagogam duos homines ĩ monumẽ
tis demones detinebant. duaꝝ ſcilicet gentium origi
nes intra defunctoꝝ ſedes ⁊ mortuoꝝ reliquias ob
ſederant efficientes pretereuntibus viam vite pre
ſentis infeſtam. ¶ Rabanus. vel non imerito ĩ mo
numentis illos habitaſſe ſignificauit. quid eñ aliud
ſunt corpa ꝑfidorum niſi quedam defunctorũ ſepul
cra. in quibus non dei ſermo. ſed anima peccantis
morte recluditur. Dicit autem ita vt nemo poſſit
tranſire per viam illam. quia ante aduentum ſalua
toris in via gentilitas fuit. vel ꝑ duos iudeos ⁊ gẽ
tes accipe. qui non habitabãt in domo. i. in conſcien
cia ſua non requieſcebant In monumentis manebãt
i. in opibus mortuis delectabant̃. nec ſinũt ꝑ viam
fidei quã viam iudei impugnãt aliquẽ tranſire ¶
¶ Hylarius. Occurſus autem eorũ concurrenciũ
ad ſalutem voluntas iudicet̃. videntes autem demo
nes non ſibi iam locum in gentibus derelinqui vt pa
tiatur habitare ſe in hereticis deprecant̃. quibus oc
cupatis in mare id eſt cupiditatem ſecularẽ demonũ
precipitant̃ inſtinctu. cum reliquaꝝ gencium infideli
tate moriuntur. vel porci ſunt qui luculẽtis delectãt̃
in actibus Nã niſi quis porci more vixerit. non in
eum dÿaboli accipient poteſtatem. aut ad probandũ
tantum non ad ꝑdendum accipient. Quod autem in
ſtagnum p̄cipitati ſunt porci. ſignificat etiam ꝙ li
berato populo gentiũ a dominatione demonũ ĩ abdi
tis agunt ſacrilegos ritus ſuos qui xp̄o credere no
luerunt. ceca ⁊ profunda curioſitate ſubmerſi. Qḋ
autem paſtores porcoꝝ fugientes iſta nũciant ſigni
ficat quoſdã etiã primates impioꝝ quãq̃ꝫ xp̄ianã le
gem fugiant potenciam, tñ xp̄i ſtupendo predicare
non ceſſant. Qḋ autẽ magno timore ꝑcuſſi rogãt
vt ab eis diſcedat. ſignificat multitudinẽ vetuſta
ſua vita delectatã honorare q̇dẽ ſe nolle pati xp̄ianã
legem dũ dicũt. ꝙ eã implere nõ poſſunt. vel vrbs
illa iudaica populi habuit ſpeciẽ que xp̄i opibus au
ditis. domino ſuo obuiam pergit. prohibens ne fines
ſuos. vrbemq̄ ꝯtingeret. neq̄ eñ euãgelia rcepit.

Capitulū nonum.

Et ascendens in nauiculā trāsfretauit & venit in ciuitatē suam Et ecce offerebāt ei paraliticū iacētē in lecto. videns aūt iesꝰ fidem illoꝝ dixit paralitico cōfide fili remittūtꝰ tibi peccata tua Et ecce qdā de scribis dixerūt intra se. hic blaſphemat Et cū vidiſſꝫ ihſus cogitacōnes eoꝝ dixit Vt qd cogitatis mala in cordibꝫ vr̄is Quid est faciliꝰ dicere. dimittūtꝰ tibi peccata tua an dicere. surge et ambula Vt aūt sciatis qa filiꝰ hominis hꝫ potestatē dimittēdi peccata. tūc ait paralitico Surge tolle lectū tuū & vade in domū tuam Et surrexit & abyt in domū suā Videtes aūt turbe timuerūt & glorificauerūt deū q dedit potestatē talē hominibꝫ

Crisoſ. in ome. Monſtrauit supiꝰ xp̄s suam virtutem per doctrinā qn̄ docuit eos vt potestatem hn̄s per leproſum quādo dixit volo mundare per centurionē qui dixit Dic verbo & sanabitur puer meus per mare. qd vbo refrenauit Per demōes qui eum ↄfitebantur. Hic autē rurſus alio maiori modo inimicos eius cogit confiteri eq̄litatem honoris ad patrem Vnd ad hoc ostēdendum subditur Et ascendens i nauiculam transfretauit & venit in ciui. suam Nauigium autem intrans pertransit qui pede mare poterat pertransire nō enim semp mirabilia volebat facere. ne incarnationis noceat ratiom. Iohs eps Creator autem rex orbis terre dn̄s postea q̄ se pter nos nostra angustauit in carne. cepit habere humanam patriam. cepit ciuitatis iudaice esse ciuis parentes habere cepit parentum omnium ipse parens. attraheret ut caritas q̄s diſperserat metus.

Criſoſ. in homelia. Ciuitatem autem suam hic capharnaum dicit. alia eni eū susceperat naſcētem. s. Bethleē. alia eū nutriuit. s. nazareth. alia aūt hūit ꝑpetue hitātē. s. capharnaū Aug. de cō. euange. Vel aliē qa Matheus hic scribit de ciuitate dn̄i Marcus aūt de Chapharnaum difficiliꝰ soluerē si Matheꝰ Nazareth nominaret Nūc vero cū potuerit ipsa Galilea dici ciuitas Christi qa in Galilea erat nazareth sicut in vniuſū regnū Romanū in tot ciuitatibꝫ cōstitutum dicitur modo Romana ciuitas. q̄s dubitauerit vt veniens in Galileā dominꝰ recte diceretꝰ venisse i ciuitatē suā in q̄cūqꝫ esſꝫ oppido Galilee ꝑſertim qa & ipsa capharnaū excellebat in galilea. vt tāq̄ metropolꝫ haberetꝰ Hieroꝰ. vel ciuitatē eiꝰ Nō aliam intelligamꝰ q̄ nazareth. vnd & nazarenꝰ appellatus est Aug. de cō. euan. Et ſm hoc dicemꝰ Matheum ꝑmiſiſſe q̄ gesta ſūt. postea q̄ ihs venit i ciuitatē suā donec veiret Capharnaū Et hoc adiūxisse de sanato paralitico sicut i multis ita faciūt ꝑmittētes multa tāq̄ ꝫ cōtinuo seqꝫ qd sine vlla ꝑmiſſiōis significatione subiūgūt Et hoc modo ꝫ subdit Et ecce offerebāt ei paraliticū iacētem in lecto Criſ. i. ome. Paraliticꝰ aūt ꝫ aliꝰ est ꝑt eū qui in iohe ponitur Ille quidē in natatoriis iacebat. ꝫ aūt in capharnaū Et ille quidē mulꝰ carebat. ꝫ aūt hēbat eos qui sui curā hēbant & portātes eū attulerūt Hiero. Obtulerūt autē ei iacētem in lecto. quia ipse ingredi nō valebat Crisi in ome. Nō aūt vbiqꝫ ab egris solū q̄rit fidē puta cū insaniūt. vel aliē ab egritudine in excessu fuerint mētis. vnde & ꝫ subditꝰ videns autem ihus fidem illorum. Heronimus Non eius qui offerebatur ſꝫ eoꝝ q offerebāt Cris. i ome. qa igiꝰ tātā ostēdūt fidē mōstrat & ipse suā virtutē. cū oī potestate soluēs peccata. vnde seqꝫ. Dixit paralitico Cōfide fili remittuntur tibi peccata. Iohannes. Epus Quantum valet apud deū fides ꝑpria apud quē sic valuit aliena vt intꝰ & extra sanaret hoiem Audit veniā & tacet paraliticus. nec vllā respōdet grāciā qꝫ plus corporis q̄ anime tendebat ad curā. Merito ergo christꝰ offerētiū recipit fidem nō vecordiā iacētis Cris. Vel erat magna fides eciā huiꝰ infirmi. nō enim posset se submitti. vt alius euāgelista dicit p tectū nō credens Ambro. O mira humilitas. despectū & debilem totis mēbroꝝ compagibꝫ diſsolutū filiū vocat quē sacerdotes nō dignabantꝰ attingē. aut certe ideo filiū quia dimittuntꝰ ei peccata sua ubi datꝰ nobis intelligi qa ꝑpter pecata plerasqꝫ euenire corporū infirmitates. Et ideo forsitā prius dimittūtꝰ pecata vt causis debilitatis ablatis sanitas restituatꝰ Cris. in o. Scribe aūt diffamare volentes. eciā nolētes fecerūt clarere qd factū est Eoꝝ enim emulacōe ad signi ostēsionem vsus est xp̄s. ꝫ enī est superhabūdancia sapiencie qꝫ sua p inimicos maifestat. vn̄ seqꝫ Et ecce qdam de scribis dixerūt intra se. hic blaſphemat Hiero. Legimus i ꝑpheta ego sū q deleo oēs iniquitates tuas Cōsequētꝰ ergo scribe q̄ hominē putabāt & vba dei nō intelligebāt arguūt eū vicio blaſphemie Videns aūt cogitacōes eoꝝ ostēdit se deū q̄ potest cordis occulta cognoscere & quasi mutus dicēs loquitꝰ Eadem potencia q̄ cogitaciones vr̄as intueor possū & hoibꝫ delicta dimittere Ex vobis intelligite quid paraliticus cōseqꝫ Vn̄ seqꝫ Et cū vidiſſet Ihesus cogitaciones eoꝝ dixit. vt qd cogitatis mala in cordibꝫ vestris Cris. in ome. Nō qꝫ eoꝝ destruxit suspicōem qua scilicet cogitabāt eum ꝑdicta dixisse vt deum Sic eni nō esset equalis deo patri oportebat eū dicere longe sū ab hac potestate scꝫ dimitendi pecata Nūc aūt cōtrariū firmauit sua voce & miraculi ostēsione. vnde subdit Quid ē facilius dicere Dimittūtꝰ tibi pecata tua. an dicere surge & ambula Quāto quid anima corpe pocior est tanto peccatum dimittere maius est q̄ corpus sanare Sed quia illud quid nō maifestū. ꝫ aūt maifestū facit minꝰ qd ē maifestiꝰ. vt dmōstret maius & nō maifestū

¶ Iero. Utrum em̄ ſint paralitico peccata dimiſſa ſolus nouerat qui dimittebat. Surge autem ⁊ ābulate tam ille qui ſurgebat q̄z hij qui ſurgentem videbant poterant approbare. quaꝗ̄z eiuſdem virtutis ſit ⁊ corporis ⁊ anime vicia dimittere. Interdicere autem ⁊ facere multa diſtācia eſt. Fit ergo carnale ſignū vt probetur ſpiritale. vnde ſequitur. Ut autem ſciatis q̄m filius hominis habet poteſtatem in terra dimittendi peccata. ¶ Criſ. i omel. Supra quidem paralitico non dixit. Dimitto tibi peccata. quia vero ſcribe reſiſtebant. altiorem ſuam potentiam demōſtrat dicēs ꝙ filius hominis habet poteſtatem dimittendi peccata. Et vt oſtendat ſe patri equalem. non dixit ꝙ filius hominis indiget aliquo ad dimittendum peccata. ſed q̄m habet. ¶ Glo. Hec autem verba vt ſciatis poſſunt eſſe xp̄i vel euāgeliſte. quaſi euangeliſta diceret. Ipſi dubitabant eum peccata dimittere. ſed vt ſciatis q̄m filius hominis habet poteſtatem ait paralitico. Si autem xp̄s dicatur pronūciaſſe hec verba ſic intelligetur. vos dubitatis me poſſe peccata dimittē. ſed vt ſciatis q̄m fili⁹ hoīs. ⁊c. Que quidem orō imperfecta eſt. ſed ſubditur actus loco conſequētis. cum dicit. Tūc ait paralitico. Surge ⁊ tolle lectum. ¶ Io. Epiſcopus. Ut q̄d fuit teſtimoniū infirmitatis ſit ꝓbatio ſanitatis. Et vade in domū tuam. ne xp̄iana fide curatus. moriaris in perfidia iudeorum. ¶ Criſ. in omel. Hoc aūt precepit vt non eſtimetur phantaſia eē q̄d factū ē. Unde ad veritatem facti oſtendē dam ſubditur. Et ſurrexit ⁊ abijt in domū ſuam. ſz tamē aſtantes homīes adhuc deorſum trahunt. vnde ſequitur. Videntes autem turbe timuerunt ⁊ glorificauerunt deum qui dedit talem poteſtatem hominibus. Si enim bene cogitaſſent apud ſe. cognouiſſēt quia filius dei erat. Interim em̄ nō paruū erat eſtimare oībus hominibus maiorē ⁊ a deo venire. ¶ Hylari⁹. Miſtice aūt a iudea repudiatus i ciuitatem ſuā reuertitur. Dei ciuitas fidelium plebs eſt. In hanc ꝰ introiuit ꝑ nauim. i. eccleſiam vectus. ¶ Ioh. epiſcopus. Non aūt xp̄s īdiget naui. ſed nauis xp̄o. quia ſine celeſti gubernatione. nauis eccl̄ie ꝑ mundanum pelegus ad celeſtem portum non valet ꝑuenire. ¶ Hyla. In paralitico aūt gentium vniuerſitas offertur medenda. hic itaꝗ̄ angelis miſtrādus offertur ⁊ fili⁹ nūcupatur q̄a dei op⁹ ē. huic remittunt aīe pctā q̄ lex laxare nō poterat. Fides em̄ ſola iuſtificat. Deinde virtutem reſurrectionis oſtendit cum ſub latione lectuli infirmitatem corporibus docuit defuturam.

¶ Iero. Iuxta tropologiam aūt interdum anima iacēs i corpe ſuo virtutibus diſſolutus a perfecto doctore domino offerē curanda. vnuſquiſꝗ̄ em̄ eger petende ſalutis precatores debet adhibere ꝑ quos actuū nroꝝ clauda veſtigia verbi celeſtis remedio reformentur. Sunt igitur monitores mentis qui aīm hominis ad ſuperiora erigūt quāuis exterioris corporis debilitate torpentem. ¶ Io. epūs. Dominus aūt i hoc ſeculo inſipientium voluntates non querit. ſed reſpicit ad alterius fidem. q̄a nec medicus lāguēdū reſpicit voluntatem cum contraria requirat infirmus. ¶ Rabanus. Surgē aūt ē animā a carnalibus deſiderijs abſtrahere. Lectum tollere eſt carnem a terrenis deſiderijs ad voluntatem ſpūs attollere. Domū ire ad paradiſum redire. vel ad internam ſui cuſtodiā. ne iterum peccet. ¶ Gregori⁹. xiiij. moral. vel ꝑ lectum voluptas corporis deſignatur. Iubet itaꝗ̄ vt hoc ſanus portet vbi infirm⁹ iacuerat. Quia omnis q̄ adhuc vicijs delectatur. infirmus iacet i voluptatibus carnis ſed ſanatus hoc portat. quia eiuſdem carnis contumelias poſtmodum tolerat. q̄d intus pri⁹ deſiderijs requieſcebat. ¶ Hylarius. Videntes aūt turbe timuerūt. magni em̄ timoris res ē. ñ dimiſſus a xp̄o peccatis i mortem reſolui. quia nullus ē i domū eternā reditus. ſi cui indulta non fuerit venia delictorum. Ceſſante autem timore honor deo redditur ꝙ poteſtas hominibus hac via data ſit ꝑ verbum eius ⁊ peccatorum remiſſionis ⁊ corporum reſurrectionis ⁊ reuerſionis in celum.

Et cum tranſiret ihe ſus inde vidit hominē ſedentē in teloneo Matheū nomine ⁊ ait illi Sequere me ⁊ ſurgēs ſecutus eſt eum Et factum eſt diſcumbente eo in domo. ecce multi publicāi ⁊ peccatores venientes diſcūbebāt cum Iheſu ⁊ diſcipulis eius Et videntes phariſei. dicebant diſcipulis eius. Quare cum publicanis ⁊ peccatoribus manducat magiſter veſter At Iheſus audiēs ait Non ē opus valentibus medicus ſed male habentibus. Euntes autem diſcite quid eſt. miſericordiam volo ⁊ non ſacrificium Nō enim vēi vocare iuſtos ſed peccatores.

¶ Criſ. in omel. Cū xp̄s feciſſet miraculū non ꝑmanſit in eodem loco ne iudeorum zelū accenderet ampliorem. Hoc ⁊ nos faciamus non obſtinate obſiſtentes eis qui inſidiantur. vn̄ dicitur. Et cum tranſiret inde iheſus ſcilicet a loco vbi miraculum fecerat vidit hominem ſedentem i telo. Mat. ¶ Ieronim⁹. Ceteri euangeliſte propter uerecundiam ⁊ honorem Mathei noluerunt eū nomine appellare vulgato ſz dixerunt leui. duplici em̄ vocabulo fuit. Ipſe autem Matheus ſcḋm illud Salomonis. Iuſtus accuſator eſt ſui matheum ſe ⁊ publicanū nominat vt oſtendat legentibus nullum debere ſalutem deſperare. ſed ad meliora ꝯuerſus ſit cū ipſe de publicano i apoſtolum ſit repente mutatus. ¶ Glo. Dicit aūt ſedentem in telonio. i. i domo vbi vectigalia ꝯgregantur. Erat. n. telonarius dictus a telon grece quod eſt vectigal.

¶ Criſ. in omel. Per hoc ergo monſtrat vocātis virtutem q̄m non deſiſtētem a periculoſo officio ex mediꝭ ipſum euulſit malis. ſicut ⁊ Paulum adhuc inſanientem. Et ideo ſequitur. Et ait illi Sequere me. Sicut vidiſti vocantis virtutem. ita addiſce vocati obediētiam. Neꝗ̄ em̄ reſiſtit neꝗ̄ domū abire rogauit ⁊ ſuis hoc ꝯmunicare. ¶ Remig. Humana etiā pericula q̄ ei a principibus accidere poterāt ꝯtempſit

dum officiȷ̄ ſui rationes impfectas reliquit. Unde ſe
quitur. Et ſurgens ſecutus ē eū. ⁊ qȝ terrena lucra
deſeruit. ideo iure factus ē dñicoꝝ talentoꝝ diſpenſa
tor. ¶ Jero. Arguit aūt in hoc loco Porphirius ⁊
Julianus Auguſtus. Uel imperitiam hiſtorici menti
entis. vel ſtultiçiā eoꝝ qui ſtatim ſecuti ſunt ſaluato
rem. q̄ irrationabiliter quēlibet vocātem hominem
ſint ſecuti. cū tante v̄tutes. tantaqȝ ſigna p̄ceſſerit.
que apl̄os anteq̄ȝ crederēt. vidiſſe nō dubiū ē. certe
fulgor ip̄e ⁊ maieſtas diuinitatis occulte que etiam
in facie refulgebat. humana videntes ad ſe trahere
poterat ī p̄mo aſpectu. Si enī ex magnete lapide hec
eſſe vis dr̄ vt ferꝛa trahat. quāto magis dñs oīm cre
aturaꝝ ad ſe trahere poterat q̄s volebat. ¶ Criſ. ī
omelia. Sed cur nō cū petro ⁊ iohe ⁊ aliȷ̄s eum vo
cauit. q̄ȝ durius adhuc diſpoſit⁹ erat. ſȝ p⁹ multa mi
racula ⁊ multā xp̄i famā. q̄ȝ aptiorē eū ad obedientiā
ſciuit. q̄ intima cordis nouit. ¶ Aug. de con. euāge.
Uel probabilius videt̄. q̄ hec p̄termiſſa recordādo
Mat. ꝯmemorat. q̄ȝ an̄ ſmonē habitū in monte cre
dendum ē vocatū eſſe matheū. In eo quippe monte
tūc lucas ꝯmemorat. xiȷ̄. electos. q̄s ⁊ apl̄os noīat.
¶ Rab. Matheꝰ enī vocationē ſuā refert inter mira
cula. Magnū enī miraculū fuit q̄ publicanus fact⁹
ē apl̄s. ¶ Criſ. ī omel. Quid ē autem q̄ de aliȷ̄s apo
ſtolis nob̄ nō dr̄. qualiter ⁊ quō ſint vocati. niſi de pe
tro ⁊ andrea ⁊ iacobo ⁊ iohe ⁊ matheo. Hȷ̄ enim
maxīe erāt ī incōuenientib⁹ ⁊ humilib⁹ ſtudȷ̄s. neqȝ
enī telonei officio ē aliqd̄ deterius neqȝ piſcatione ui
lius. ¶ Rab. Congruā aūt celeſtis beneficȷ̄ vicem im
pendens Mat. xp̄o magnū ꝯuiuiū ī domo ſua pa
rauit vt illi ꝯmodaret ſua temporalia a quo expecta
bat perpetua bona. Unde ſequit̄. Et factū ē diſcūbente
eo ī domo. ¶ Aug. de con. euan. Hic matheus n̄ ex
preſſit ī cuius domo diſcūbebat ih̄s. vnde poſſet ui
deri nō hoc ex ordine ſubiūxiſſe. ſȝ qd̄ alio tempe fa
ctum ē recordat⁹ īterpoſuiſſe. niſi marcus ⁊ lucas
qui h̄ omnio ſilr̄ narrant manifeſtarēt in domo leui
hoc ē mathei diſcubuiſſe ih̄m. ¶ Criſ. ī omel. Hono
ratus aūt mathꝰ ingreſſu xp̄i in domū eius omnes
publicanos qui erāt eiuſdem artis ꝯuocauit. Unde
ſequit̄. Ecce multi publicani ⁊ peccatores venientes
diſcūbebāt cū ih̄u ⁊ diſcipulꝭ eius. ¶ Rab. Publicāi
enī vocāt̄ qui publica negocia ī plicāt̄ que ſine pec
cato uix aut nūq̄ȝ p̄nt tractari. ⁊ pulcꝛe fuit p̄ſagiū
q̄ȝ qui apoſtolus ⁊ doctor gentiū erat futur⁹ ī p̄ma
ſua ꝯuerſione peccantiū gregē poſt ſe trahit ad ſa
lutem. Et vt iā p̄ficeret exēplo. qd̄ p̄ficere debebat
⁊ verbo. ¶ Jero. Tertullian⁹ hos dicit fuiſſe ethni
cos dicente ſcriptura. Non erit vectigal pēdens ex
iſrael. q̄ matheus nō fuerit iudeus. Dñs aūt nō con
tinuat̄ cū ethnicis. cū id maxīe caueret ne legē ſoluē
videret̄. qui ⁊ diſcipulis precepit. In viam gentiuȝ
ne abieritis. Uidrāt aūt publicanū a peccatis ad me
liora ꝯuſū. locū inueniſſe penitentie. ⁊ ob id etiā ipſi
nō deſperāt ſalutē. ¶ Criſ. ī omel. vnde Acceſſerunt
ad redemptorē nr̄m ⁊ nōſolū ad colloquendū. ſȝ etiā
ad ꝯueſcēdū recepti ſūt. nōſolū deputās aut curās
aut arguēs inimicos. ſedentā ꝯueſcēs emēdabat mul
totiens eos q̄ male diſpoſiti erāt. p̄ h̄ docēs nos q̄ȝ

oīe temp⁹ ⁊ oīe op⁹ p̄t nobis tribuere vtilitatē.
Hoc aūt videntes phariſei d̄dignati ſūt de quibꝰ
ſubdit̄. Et videntes phariſei dicebāt diſcipulis eius.
Quare cū publicanis ⁊ peccatorib⁹ manducat ma
giſter veſter. Notādū q̄ cū diſcipuli viſi ſunt pec
care xp̄m alloquūtur dicētes. Ecce diſcipuli tui fa
ciunt qd̄ non licet facere in ſabbato. hic apud diſci
pulos xp̄o detrahunt. que oīa malignantiū erant
volentium ſepare a doctore corda diſcipuloꝝ. ¶ Re
banus. Duplici aūt errore tenebant̄. q̄ȝ ⁊ ſe iuſtos
arbitrabant̄ qui ſupbie faſtu a iuſticia longe diſce
ſerant. ⁊ eos criminabant̄ iniuſtos qui reſipiſcendo
a peccatis iuſticie appinquabāt. ¶ Aug. d̄ con. euā.
Lucas aūt aliquāto differētius h̄ videt̄ ꝯmemoraſſe
ſm̄ quē phariſei dicūt diſcipulꝭ. Quare cū publica
nis ⁊ peccatorib⁹ mādūcatis ⁊ bibitis. xp̄o ⁊ diſcipul
ei⁹ h̄ obiectū īſinuans. ſȝ cū diſcipulꝭ dicebāt̄ xp̄o
magis obȷ̄ciebāt̄ quē ſectā⁹ imitabāt̄. vna ē g⁹ ſn̄ia
⁊ tāto meli⁹ inſinuata. quāto q̄bufdā v̄bis manēte ū
tate mutata. ¶ Jero. neqȝ v̄o ī p̄ſtīa uiciȷ̄s ꝑmanētes
venīūt ad ih̄m. vt phariſei ⁊ ſcribe murmurāt̄. ſȝ pe
nitentiā agentes. qd̄ ⁊ ſequēs ſmo dñi ſignificat vt
ſequit̄. At ih̄s audiens ait. Nō ē opus valentib⁹ me
dicus ſȝ male hn̄tib⁹. ¶ Raba. Seip̄m medicū dic
q̄ miro medicandi gn̄e p̄pter iniq̄tates nr̄as vulnera
tus ē vt vulnus peccatoꝝ nr̄oꝝ ſanaret. Sanos ī
dem eos appellat qui ſuā volentes ſtatuere iuſticiā
vere dei iuſticie ſubiecti nō ſūt. Male hn̄tes eos vo
cat q̄ ſue fragilitatis ꝯſcīa deuicti. nec p̄ legē uisi
tos ſe iuſtificari. penitendo ſe ſubmittūt grē dei.
¶ Criſ. ī ome. Poſtq̄ȝ aūt a ꝯmūib⁹ opinionib⁹ eos
allocutus ē alloquit̄ eos ex ſcripturis cū dicit. Eū
tes autē diſcite quid ē. miſericordiā volo ⁊ nō ſacri
ficiū. ¶ Jero. De ꝓpheta ſcȝ Oſee ſumēs teſtimoniū
ſugillat ſcribas ⁊ phariſeos qui iuſtos ſe eſtimātes
peccatoꝝ ⁊ publicanoꝝ ꝯſorcia declinabant. ¶ Criſ
ī omel. Ac ſi dicat. cur accuſatis me quoniā pecca
tores corrigo. Ergo ⁊ deum p̄rem ex h̄ incuſatis. ſic
enī ille vult peccatoꝝ emendationē. ita ⁊ ego. vn̄
oſtendit nonſolū nō eſſe ꝓhibitū qd̄ incuſabant ſȝ
ſm̄ legē maius eſſe ſacrificio. Non enī dixit. miſeri
cordiā volo ⁊ ſacrificiū. ſȝ hoc inuīxit ꝯ aūt tenet
¶ Rab. nō enī deſpicit de⁹ ſacrificiū ſȝ ſacrificiū ſine miſeri
cordia. Faciebāt aūt phariſei ſepe ſacrificia ī templo vt
iuſti apparerent corā populo. ſȝ non exercebant miſe
ricordie opa. ī quib⁹ ꝓbat̄ v̄a iuſticia. ¶ Raba. Ad
monet itaqȝ eos vt p̄ opa miſericordie ſibimetipſis
ſup nemine p̄mia requirāt ⁊ nō ꝯtemptis paupꝝ
neceſſitatib⁹ p̄ oblationē ſe ſacrificioꝝ deo placē cre
dāt. Unde dicit. Euntes. ſ. a temeritate ſtulte iniquitatis
ad diligētiorē ſcripture ſancte meditatōe q̄ miſericor
diam maxīe ꝯmēdat. vnū ⁊ ſuū de miſericordia exem
plū eis ꝓponit dicēs. nō enī veni vocare iuſtos ſȝ pec
catores. ¶ Aug. de con. euan. Lucas addidit in peni
tentiā ꝙad explanandum ſententiam valet ne q̄ſq̄ȝ
peccatores ob hoc ip̄m q̄ peccatores ſūt. diligi arbi
tret̄ a xp̄o cū ⁊ illa ſimilitudo de egrotis b̄n̄ intimet q̄
velit de⁹ uocādo peccatores tāq̄ȝ medic⁹ egros. vt ꝙ
ut ab iniq̄tate tāq̄ȝ ab egritudie ſalui fiāt qd̄ fit p̄ peniā

¶ Milan⁹ Omnibus aũt xp̄s venerat· q̃uo ergo nõ se iustis venisse dicit· Erant ergo q̃bus necesse non erat· vt veniret· sed nemo iustus ex lege est· ostendit ergo inanem iusticie iactantiam quia sacri ficijs infirmis ad salutem misericordia erat ymmissis in lege positis necessaria ¶ Cris· i omelia· Vnd̃ hÿ ronice videtur ad eos loquẽs· sicut cum dicit· Ecce iam Adam factus ẽ quasi vnus ex nobis Quoniam eñ nullus iustus erat in terra paulus significat di cens· Omnes peccauerunt· et egent gloria dei· In h̃ aũt et illos mitigauit qui vocati erant· quasi ·d· tm̃ renuo abominare peccatores qui ꝓpter eos solos ad ueni ¶ Raba· Vel q̃a q̃ iusti erãt sicut Nathanael et Johannes baptista non erant ad penitentiam in uitandi· Vel non veni vocare iustos falsos qui de iusticia sua gloriãt vt phariseos· sed illos qui se pec catores recognoscunt Per matheum aũt et publica norum vocationẽ fides gentium exprimit· que p̃us mundi lucris inhiabant et nunc spiritaliter cum dño reficiunt Per superbiam phariseoꝝ · inuidia iudeoꝝ de salute gencium· Vel matheus significat hominez terrenis lucris inhiãtem quẽ videt Jhesus dñ oculo misericordie respiciẽ· Mathe⁹ eñ i teptat donat⁹. leui autem assumpt⁹ Demens aũt a massa pdicoꝝ assumit et gr̃a dei ecclesie donat Et ait illi Jhesus· Sequere me· vel ꝑ predicationẽ vel ꝑ scripture ad monitionẽ· vel ꝑ internam inspirationem·

Tunc accesserunt ad eum discipuli iohãnis dicentes. Quare nos et pharisei ieiunamus frequenter· discipuli autem tui nõ ieiunãt Et ait illis Jhesus. Nunquid possunt filÿ sponsi lugere. quamdiu cuz illis est spõsus veniẽt autem dies cũ auferetur ab eis sponsus et tunc ieiunabũt Nemo autez immittit cõmissuram panni rudis in vestimentũ vetus Tollit enim plenitudinem eius a vestimẽto et peior scissura fit. Neq̧ mittũt vinũ nouum in vtres veteres. alioquin rumpũt vtres· et vinum effunditur· et vtres pereũt Sed vinum nouum in vtres nouos mittitur et ambo conseruantur.

¶ Glo. Cum de conuiuio peccatorum et de preuaricatione respondiss; eis de cõmestione eum aggrediunt· vnde dicitur Tũc accesserunt ad eum discipuli Johannis dicẽtes Quare nos et pha· ieiu· fre· disci· autem tui non ieiunãt ¶ Jero· Superba interrogatio et ieiunÿ rephenda iactantia· nec poterant disci· Johannis non esse sub vicio qui iungebantur· Phariseis quos a iohanne nouerant cõdemnatos et calumniabant eum· quem sciebãt magistri vocibus predicatũ ¶ Cris i omeli Quod autem dicunt tale est Ex quo tu vt medic⁹ hec facis· sed cur discipuli tui dimittẽtes ieiunium talibus mensis accedũt· deiñ ĩcusatoꝝ ex ope at ꝯparatiõe augere volentes· primo seipsos ponũt· et deinde Phariseos· ieiunabãt illi quidez a lege discẽtes· sicut et phariseus dixit ieiunio bis i sabbato. Ipsi aũt a iohe

¶ Rabanus· Johannes enim vinum et Siceram non bibit qd̃ abstinentie meritum auget· cui nulla ẽ potentia nature Domin⁹ autem qui peccata potest condonare cur a peccatoribus mãducantibus declinaret quos abstinentibus poterat facere iustiores· ieiunat autem xp̄s· ne preceptum declines· Manducat autem cum peccatoribus vt gr̃am et potestatẽ intelligas ¶ Aug⁹· de cõcor· euã· Sed cum Matheus tantum discipulos Johãnis hoc dixisse perhibebat· verba que apud marcum leguntur magis ĩdicãt alios hoc dixisse· De alÿs·i· conuiuas de discipulis Jo· et phariseis· qd̃ lucas euidenti⁹ expressit· qui alios de alÿs dixisse narrauit Vnde ergo matheus dicit Tunc accesserunt ad eum discipuli Jo· nisi quia et ipsi aderant· et omnes certatim vt quisq̧ poterat· h̃ obiecerunt ¶ Cris· in ome· vel lucas dicit q̧ pharisei hoc dixerũt· hic aũt dicit q̧ discipuli iohãnis q̃a pharisei illos secũ ceperũt ad dicẽdũ q̧ postea in Herodianis fecerunt· Sed considerãdum q̧ q̃n pro extraneis sicut pro publicanis sermo erat vt eorum turbatam mitiget animã vehemencius ĩprobantes inculauit· vbi autem discipulos ꝯuiciabantur cum mansuetudine respondet· vnd̃ sequit Et ait illis ihesus Nunquid possunt filÿ sponsi lugere quãdiu cum illis est sponsus? Primo quidem seipsum medicum vocauerat· hic autem sponsum ĩ memoriam reducens verba Johannis que dixit· Qui habet spõsam sponsus est· ¶ Jero. Sponsus xp̄s est· sponsa autem ecclesia· De hoc spiritali connubio Apostoli sunt creati qui lugere non possunt quãdiu sponsũ ĩ thalamo vident· et sciunt sponsum esse cum sponsa· Quãdo vero transierunt nuptie et passionis ac resurrectionis tempus aduenerit tunc sponsi filÿ ieiunabunt Et hoc ẽ q̧ subdit· Venient aũt dies· quãdo auferetur ab eis sponsus· et tunc ieiunabũt ¶ Cris· in omelia· Quod autem dicit tale est· gaudÿ ẽ presens tempus et leticie nõ ergo introducenda sunt tristia· Etenim ieiuniũ triste ẽ non naturaliter· s; illis qui imbecillius adhuc dispositi sunt· hÿs eñ qui sapiẽciam contemplari desiderant· delectabile ẽ· vnde s̃m opinionem illoꝝ hoc dixit· Per hoc autez mõstrat q̧ nõ gule erat· qd̃ fiebat sed dispensationis cuiusdaz ¶ Jero. Nonnulli aũt putãt idcirco p⁹ dies· xl· passionis ieiunia debere ꝯmitti· licet statim dies penthecostes et sp̄us sc̃i aduentus inducat nobis festiuitatem Ex huiusmodi occasione testimonÿ montan⁹ prisca et maximilla etiam post penthecosten faciunt xl· q̧ ablato sponso filÿ sponsi debeãt ieiunare· ecclesie autem consuetudo ad passionem dñi et resurrectionem ꝑ humilitatem carnis venit· vt spiritalis sagine ieiunio corporis preparemur ¶ Cris· in omelia· Rursus aũt a cõmunibus exemplis confirmat hunc sermonem cum subdit· Nemo aũt mittit cõmissurã panni rudis in vestimentum vet⁹· Tollit eñ plenitudinẽ eius a vestimento et peior scissura fit· Quasi dicẽt nondum effecti sunt fortes mei discipuli· sed adhuc multa indigent condescensione· nondum sunt ꝑ sp̄m

renouati Sic aūt dispositis nō oportet grauedinem iponere p̄ceptoꝝ. ¶Hoc at̄ dixit regulā dās suis discipulis. vt discipulos ex uniuso orbe terraꝝ cū mansuetudie suscipiāt ¶Remig. Vestimētū ergo vet⁹ discipulos suos vult intelligi. qui nōdū erāt p oīa innouati P. mnū rudē id ē nouū appellat nouam grām .i. angelicā doctrinā cui⁹ quedā p̄ticula est ieiuniū. ꝛ ideo nō ꝯueniebat. vt seuiora p̄cepta ieiunij illis cōmitterent ne forte austeritate ieiunij frāgerētur ꝛ fidem p̄derēt. quā habebāt. Ideo subdit Tollit eīm plenitudinē eī⁹ a vestimento ꝛ peior scissura fit
¶Glo. Q dī. Ido rudis pānus .i. nouus nō debet poni i vestimento veteri. q̄a tollit sepe a vestimento plenitudinē eius .i. p̄fectionē ꝛ tunc fit peior scissura Graue eīm onus rudi iniūctū illud bonū qd̄ prius inerat. sepe destruit. ¶Remig. Duab⁹ aūt similitudinib⁹ positis .s. nuptiaꝝ ꝛ de pāno rudi ꝛ de vestimento veteri nūc terciā addit similitudinē de vtrib⁹ ꝛ vino dicēs. neq̄ mittūt vinū nouū in vtres veteres Vtres veteres appellat suos discipulos qui nōdum p̄fecte erāt inouati Vinū nouū appellat plenitudinē spūssancti ꝛ p̄funda celestiū misterioꝝ que tūc discipuli ferre nō poterāt. sꝫ post resurrectionē utres noui facti fuerūt ꝛ vinū nouū receperūt qñ spūssanctus repleuit corda eoꝝ. vñ quidā dixerūt Oēs isti musto pleni sunt. ¶Crisꝰ. i omel. Hinc ꝛ nos cām docuit humiliū verboꝝ. que continuo ad eos dicebat ꝓpter inbecillitatē ipsoꝝ ¶Iero. Vel aliter p vestimētū vet⁹ ꝛ vtres veteres debem⁹ itelligere scribas ꝛ phīseos. p̄ticula vestimēti noui ꝛ vinū nouū sunt p̄cepta euāgelica sentienda q̄ nō p̄nt sustinere iudeine maior scissura fiat. Tale qd ꝛ galathe facere cupiebant. vt cū euangelio legis p̄cepta miscerēt ꝛ in vtrib⁹ veterib⁹ mitterēt vinū nouū. Sermo igitur euāgelicus ap̄lis potius q̄ꝫ scribis ꝛ phīseis ē infūdendus qui maioꝝ tradicionib⁹ ꝯprauati sinceritatē p̄ceptoꝝ xp̄i nō poterāt custodire. ¶Glosa. Per h̄ ergo significat q̄ ap̄li nō erāt i veterib⁹ obseruācijs detinendi. q̄s oportebat grē nouitate perfundi.
¶Aug. in ser. de quadra. vel aliter Oīs q̄ recte ieiunat aut aīam suā i gemitu orōis ꝛ castigatiōe corporis humiliat. aut ab illecebra carnali. spūalis sapientie delectatiōe suspendit. De vtroq̄ aūt ieiunij gñe dñs hic respondet Nā de p̄mo qd hꝫ aīe humiliationē dicit. Nō p̄nt filij sponsi lugere. De illo qui hꝫ epulū mētis ꝯsequēter locut⁹ ē dicēs Nemo mittit cōmissurā pāni rudis. Deinde quia sponsus ablat⁹ vtiq̄ nobis ē lugend⁹ ē Et recte lugemus si flagramus desiderio eius Beati quib⁹ licuit cū ante passionē tunc hr̄e p̄ñtem. Interrogare sicut vellent. audire sicut deberēt. Illos dies cōcupierūt videre patres ante aduentū eius. neq̄ uiderūt q̄a i alia dispēsatione sunt ordinati p q̄s venturus annūciaret. nō a quib⁹ veniēs audiret. In nob aūt illud impletum est qd ip̄e dicit. veniēt dies qñ desiderabitis uidere vnū de dieb⁹ istis. ꝛ nō poteritis Quis ergo hoc nō lugebit Quis nō dicat Facte sūt mihi lacrime mee panes die ac nocte dū dr̄ mihi q̄tidie vbi ē deus tu⁹ Merito ergo ap̄ls cupiebat dissolui ꝛ esse cū xp̄o.

¶Aug. de con. euan. Qd ergo dixit Matheus lugere vbi marcus ꝛ lucas dicūt ieiunare. significat de tali ieiunio dñm locutū qd p̄tinet ad humilitatē tribulatōis vt illud alteꝝ quod p̄tinet ad gaudiū mentis in spiritalia suspense ꝛ ob hoc alienate a corporalibus cibis posterioribus similitudinibus significasse intelligatur id ostendens q̄ circa corpus occupatis ꝛ ob uetere sensū habentib⁹ h̄ genus ieiunij non ꝯgruat ¶Hylarius. Mistice vō q̄ p̄ñte sponso ieiunandi necessitatem discipul⁹ nō esse respōdet. p̄ntie sue gaudiū ꝛ sacr̄m sancti cibi edocet. quo nemo se p̄ñte .i. i conspectu mentis xp̄m habitur[us] ... gebit quasi eo carens Ablato autem se ieiunatur[os] esse dicit. q̄a oēs nō credentes resurrexisse xp̄m habituri nō essent cibum vite In fide e. n. resurrectionis sacr̄m panis celestis accipit̄ ¶Ieroꝰ. Vel ... ꝓpter peccata a nobis recesserit tunc indicendum ... ieiuniū tunc luctus ē recipiendus ¶Hyla. Pone... etiam exempla quibus ostendit infirmitas ... peccatoꝝ ꝛ aīas ꝛ corpora noue grē sacr̄a nō cap[ere]
¶Raba. Qui aūt date sunt diuerse similitudines ad idē; differūt tamē. veste eīm qua foris tegimur ... bona significat que foris agimus vinū quo intus reficimur. feruor ē fidei ꝛ caritatis q̄ ītꝰ reformat...

¶Hec illo loq̄nte ad eos. ecce princeps vnus accessit ꝛ adorabat eum dicens Dñe filia mea modo defuncta est Sꝫ veni impone manū sup eā ꝛ viuet. Et surgens ihes⁹ seq̄bat̄ eū ꝛ discipuli ei⁹ Et ecce mulier q̄ fluxū sanguinis paciebat̄. xii. ānis accessit retro ꝛ tetigit fimbriā vestimēti ei⁹. dicebat enim intra se Si tetigero tm̄ vestimēta ei⁹. salua ero At ihesus cōuersus ꝛ vidēs eam dixit Cōfide filia fides tua te saluam fecit. Et salua facta est mulier ex illa hora

¶Crisoſ. in omelia. Post sermonem ... aduiunxit m... phariseorum obstrue... eo q̄ q̄ aduenit ... raculū perēdū Archisinagogus erat ... ctus magnus. que p... ella vnigenita ... xij. annoꝝ ... flos etatis Et ideo ... Hec illo loquente a... eos. ecce p̄nceps ... accessit ¶Aug. de ... euāgel. Dicit aute[m] hoc ꝛ Marcus ꝛ lu... cas sed ab illo ordi... recedunt Nā enim ... eo hoc iterum ... expulsis demonibus ... porcos missis transf... tando rediit a regione Gerazenorum. Ergo hoc quod Marcus ... cit. intelligentum est ... factum esse post... iit rursus ihesus ... fretum. Sed quantum post. non appare[t] ... autem fuisset aliquod interuallum. non esset. quid... fieret. quod narrauit Matheꝰ in conuiuio domus sue. post hoc factum. continuo sequitur de Archisinagogi filia. Si enim loquente eo de panno nouo et vino nouo. accessit princeps nihil aliud factorum dictorumq̄ eius interpositum est In narratione aut...

Marci. patet locus vbi alia īterponi potuereūt. Si
militer autem ⁊ lucas non renitit matheo. Qui enim
adiunxit. Et ecce vir cui nomē erat Jayrus ⁊c. nō
ɔtinuo accipiendum eſt factū. Sed poſt illud de con
uiuio publicanorū vt narrat matheus dicens. Hec
illo loquēte ad eos. Ecce princeps vn⁹. ſ. Jayrus
Archiſynagogus acceſſit ⁊ adorabat eum dicens.
Domine filia mea modo defuncta eſt. Conſiderandū
eſt autem ne repugnare uideatur qđ alij duo euāge
liſte morti iam proximā. non tamē mortuam eam di
cant. vſqꝫ adeo. vt dicāt veniſſe poſtea qui mortuā
nūciarent. ⁊ ob hoc nō debere vexare magiſtrum.
intelligendū ē enī breuitatis cā matheum hoc pot⁹
dicere voluiſſe rogatum dn̄m ut faceret. qđ ipm fe
ciſſe manifeſtum eſt. vt ſcilicet mortuam ſuſcitaret.
Attendit enim nō verba pr̄is de filia ſua. ſed qđ po
tiſſimū eſt voluntatem. Ita enī deſperauerat ut po
tius vellet eam reuiuiſcere. nō credens viuā poſſe
inuenire. quā morientem reliquerat. Duo itaqꝫ po
ſuerūt. quid dixerit Jayrus. Matheus autem qđ
voluerit atqꝫ cogitauerit. Sane ſi quiſqꝫ illorum du
orum pr̄em ipſum cōmemoraſſet dixiſſe vt nō vex
aretur ihesus qꝫ puella mortua fuiſſet. repugnarēt
eius cogitationi verba que poſuit matheus. Nunc
vero nō legitur qꝫ ſuis nūciantibus ille conſenſerit.
Unde autē rem p neceſſariā diſcimus. nihil ī cuiuſqꝫ
verbis debere inſpicere niſi voluntatem cui debent
verba ſeruire. Nec mentiri quenqꝫ ſi aliis verbis
dixerit qđ ille voluerit cuius verba non dicit.
¶ Criſ. in ome. Vel hoc qꝫ princeps dicit ō morte
puelle eſt augens calamitatem. Etenī conſuetudo ē
rogantibus extollere ſermōe propria mala. Et am
pli⁹ aliquid eo qđ eſt dicere. vt magis attrahāt eos
quibus ſupplicāt. Unde ſubiungit. Sed veni ipone
manū tuam ſup eam ⁊ viuet. vide aūt eı⁹ groſſiciē
Duo enī expetit a xp̄o ⁊ accedere ipſū. ⁊ manū im
ponere. Hoc etiam Syrus ille Naaman ⁊ a ꝓpha
expetebat. Etenim ⁊ viſu indigent ⁊ ſenſibilibus re
bus qui groſſius diſpoſiti erant. ¶ Remigius. Mi
randa ē aūt piter atqꝫ imitanda domini humilitas
⁊ manſuetudo. Nam mox vt rogatus ē. rogantē
cepit ſequi. vnde ſubdit. et ſurgēs ihesus. ſequebat̄
eum. Hic ſubditos ⁊ prelatos piter inſtruxit. Sub
ditis exemplum obediencie reliquit. Prelatis vero
inſtanciam ⁊ ſollicitudinem docendi demonſtrauit.
vt quotienſcūqꝫ audierint aliquē mortuū in anima.
ſtatī adeſſe ſtudeāt. ſeqt̄. Et cū ibant diſcipuli eius
¶ Criſ. in omel. Et marcus quidem ⁊ lucas dicunt
quoniā tres accepit diſcipulos. ſ. Petrum ⁊ Jaco
bum ⁊ Johannem. Matheum autem nō aſſumpſit
ampliorem ei concupiſcenciam immittens. Et qā im
pfectius adhuc diſpoſitus erat. ꝓpter hoc enī illos
honorat vt alij ſimiles illis efficiantur. Sufficiebat
enim interim matheo videre ea que facta ſunt circa
ſanguinis fluxum patientem. de qua ſubditur. ⁊ ecce
mulier que ſanguinis fluxum patiebatur duodecim
annis. Acceſſit retro ⁊ tetigit fimbriam veſtimenti
eius. ¶ Jero. Hec autem mulier ſanguie fluens nō
in domo. non in vrbe accedit ad dn̄m. quia iuxta le
gem vrbibus excludebatur ſed ī itinere ambulāte

domino vt dum pergit ad aliam. alia curaretur.
¶ Criſ. Ideo aūt non libera propalatione ad xp̄m
venit quia verecundabatur ꝓpter paſſionem īmun
dam ſe exiſtimās. Etenim apud legem multa immū
dicia eſtimabat̄ eē hec paſſio. ꝓpter hoc latet ⁊ oc
cultatur. ¶ Remigius. In quo laudāda eſt eius hu
militas. quia non ad faciem acceſſit. ſed retro ⁊ idi
gnam ſe iudicauit pedes domini tāgere. Et non ple
nitudinem veſtimenti tetigit. ſed tantūmodo fimbriā.
Habuit enī dn̄s fimbriam iuxta legis preceptum
Pharisei etiā fimbrias habebāt quas magnificabāt
in quibus etiam ſpinas appendebant. Sed fimbrie do
mini non habebant vulnerare. ſed potius ſanare. Et
ideo ſequitur. Dicebat enim intra ſe. quia ſi tetigero
tantum veſtimentum eius. ſalua ero. In quo fides
eius ammiranda eſt. quia deſperās de ſalute medico
rum in quo ſua erogauerat. vt marcus dicit. intel
lexit celeſtem adeſſe medicum. ⁊ in eo totam ſuam ī
tentionem collocauit. Et ideo ſaluari promeruit. vnđ
ſequitur. At ihesus conuerſus ⁊ videns eam. dixit.
Confide filia. fides tua te ſaluam fecit. ¶ Rabanus.
Quid eſt qꝫ eam confidere iuſſit. que ſi fidem non ha
beret ſalutem ab eo non quereret. ſed robur ⁊ pſe
uerantiam fidei ab ea expoſtulauit. ut ad certam ⁊
verā pueiat ſalutem. ¶ Criſ. i om. Quia formidu
loſa erat hec mulier ꝓpter hoc ait. Confide ⁊ filiā eam
vocat. qā fides filiā eā fecerat. ¶ Jero. Nō aūt dixit
quia fides tua te ſaluam factura eſt. ſed ſaluā fecit. In
eo enim qđ credidiſti iam ſalua facta es. ¶ Criſ. in
omelia. Nondum tamen pfectam de xp̄o opinionem
habebat quia nequaqꝫ eſtimaſſet eum latere. ſꝫ xp̄s
non dimiſit eam latere. non quaſi gloriam concupi
ſcens. ſed multorum cauſa. Primo enī ſoluit timorē
mulieris. ne a conſciencia pūgat̄. quaſi domū fura
ta. Secundo eam emendat de hoc qđ eſtimauit ſe la
tere. Tercio omnibus fidem eius oſtēdit vt eā emu
lentur. Quarto dedit in hoc ſignum qꝫ monſtrauit
ſe noſſe omnia. nō minus eo qꝫ fontem ſanguinis ſic
cauit. de q̄ ſeqt̄. Et ſalua facta eſt mulier ex illa hora
¶ Glo. intelligēdū ē ex illa hora ex q̄ tetigit fimbriā
n̄ ex illa hora ex qua Ihesus ɔuerſus ē ad eā. iā enī
ſalua facta erat. vt alij euāgeliſte manifeſte oſtēdūt
⁊ ex verbis domini perpendi poteſt. ¶ Hylarius.
In quo magna virtutis dominice āmiratio eſt. cum
poteſtas intra corpus manēs. rebus caducis effica
ciam adderet ſanitatis ⁊ vſqꝫ in veſtium fimbrias
opatio diuina procederet. nō enī cōphenſibilis erat
deus vt corpe clauderet̄. Aſſumptio nāqꝫ corporis
non naturam virtutis incluſit. ſed ad redemptionem
noſtrā fragilitatem corporis virt⁹ aſſumpſit. miſtice
autem princeps hic lex eſſe ītelligitur que dominū
orat. vt plebi quā ipſa xp̄o eius aduentus expectati
one predicat nutrierat. vitam mortue reddat.
¶ Rabanus. Vel archiſynagogus ſignat moyſen.
Et dicit̄ Jayrus. i. illūminans ſiue illuminat⁹. Qui a
accepit verba vite dare nobis. ⁊ per hoc cunctos il
luminat. Ipſe a ſpiritu ſancto illuminat⁹. Filia igit̄
Archiſynagogi. i. ipſa ſynagoga. velut duodecimo
etatis anno. i. tempe pubertatis. poſtqꝫ ſpiritalē ſo
bolem o degnare debebat errorum languore ɔſternata

eſt Ad hanc principis filiã dum ꝑ͛erat dei verbum
vt ſaluos faceret filios iſrael·ſancta eccl͞ia ex genti
bus ↄgregata·que iterioꝝ lapſu crimmũ deperibat
paratam alijs fide pcepit ſanitatẽ· Notandum aũt ꝙ
dum Archiſinagogi filia ſit duodẽnis ⁊ mulier hec
ab annis·xij·ſanguie fluxit·eo tempe quo hec nata
ẽ·illa cepit infirmari Vna em̄ pene ſeculi etate·a ſi
nagoga ex patriarchis cepit naſci·⁊ gentiũ extera
rum natio ydolatrie ſanie fedari· Nam fluxus ſan-
guinis biffariam pt̄ intelligi·hoc ẽ ſup ydolatrie pol
lutione·⁊ ſup hijs que carnis ⁊ ſanguinis delectatõe
gerũt Et ſic quãdiu ſinagoga viguit· laborauit ec
cleſia·ſ; illoꝝ delicto·ſalus gentibꝰ facta ẽ Accedit aũt
⁊ tangit dñm eccleſia·cũ ei p fidem appropinquat·
¶ Glo· Credidit Tetigit·dixit·quia hijs tribꝰ·ſ·fide
verbo ⁊ opere·oĩs ſalus acquirit̃ ¶ Raba· Acceo t
aũt retro ſiue iuxta hoc qd̓ ipe ait· Si quis mihi
miniſtrat·me ſequat̃· Siue qa pñtem dñm ĩ carne nõ
videns·pactis iã ſacris icarnatõis illiꝰ ad agnitõis
eius ad grãm puenit·vnde ⁊ fimbriã veſtimenti tã
git·qa cũ xp̄m ĩ carne gentilis populus nõ vidiſſ;
v̓ba incarnatõis recepit·veſtimentũ em̄ xp̄i·dicit̃
miſteriũ incarnatõis eius·quo diuinitas induta eſt·
Fimbrie veſtimẽti·v̓ba de icarnatiõe eius depende
tia· Nõ aũt veſtẽ ſ; fimbriã tangit·qa non vidit in
carne dñm·ſ; ſuſcepit p aplos incarnatõis verbum
Beatus qui vel extremã ꝑtem v̓bi fide tangit Nõ
aũt ĩ vrbe·ſ; in itinere ꝑgente dño ſanatur·vnde apo
ſtoli· Quia idignos vos iudicatis vita eterna Ecce
ↄuertimur ad gẽtes· Gentilitas aũt ex hora dñici ad
uentus cepit habere ſalutem

¶ Et cũ veniſſet ihe-
ſus in domum principis ⁊
vidiſſet ibi tibicines.
⁊ t̃bã tumultuantẽ di
cebat recedite Nõ ẽ
enim mortua puella
ſed dormit. Et deride
bant eum Et cũ eiec
ta eẽt turba intrauit
⁊ tenuit manum eiꝰ
⁊ dixit puella ſur-
ge ⁊ ſurrexit puella
et exijt fama hec in
vniuerſam terrã illã·

¶ Gloſa· Poſt mulie
ris emorroiſſe curatiõ;
ſeq̄t̃ de mortue ſuſcita
tione·vnd̓ dicit̃ Et cũ
veniſſet ihus in domũ
principis ¶ Criſ· in
omel· Conſiderandu;
ẽ aũt ꝙ ꝑpter hoc tar
dius vadit·⁊ plura lo
quitur mulieri curate
vt pmittat mori puel
lam·⁊ ſic mãifeſta fiat
reſurrectionis demon-
ſtratio Et ſicr ĩ lazaro
uſq; ad terciã diẽ man
ſit Sequitur Et cũ in
diſſet tibicines ⁊ tur
bam tumultuãtem qd̓
ẽ mortis d̓monſtratio ¶ Ambroſ·ſup lucam More
em̄ veteri tibicines ad excitandos luctus in mortuis
ferebant̃ adhiberi ¶ Criſ·in omel· Sed xp̄s tibias
vniuerſas piecit·parentes autem puelle introduxit
ne poſſet dici ꝙ aliter curauit·ſed ⁊ ante ſuſcitatiõe;
puelle·ſermone ſpẽs erigit·vnde ſequit̃ Dicebat re
cedite nõ eſt enim mortua puella ſed dormit· ¶ Ra
banus Quaſi diceret vobis mortua eſt·deo autem
qui ſuſcitare poteſt viuit tam in anima qȝ in corpe
¶ Criſoſtomus Per hoc autem ⁊ tumultum mẽtis
remouit eorum qui aderant ⁊ oſtendit quoniam fa
cile eſt ei mortuos ſuſcitare· Quod vtiq; in lazaro
fecit·dicens lazarꝰ amicus nr̄ dormit Et ſi͂l docet
nõ formidare mortẽ qa·n·⁊ ipſe erat moriturꝰ alioꝝ
corporibꝰ inſtruxit diſcipulos ↄfidere·⁊ viuũ ferre
mortem Etenim eo accedente iam mors ſomnꝰ erat
Hoc autem domino dicente·deridebatur·vnde ſequi
tur Et deridebant eũ ¶ Criſ·ĩ omel· Non autem in
crepauit deriſionem·vt ⁊ ipſa deriſio·⁊ tibie ⁊ alia
vniuerſa demonſtratio fiant mortis· Quia enim
frequens poſtq̄ʒ facta ſunt miracula·non credunt ho
mines antea eos conuincit proprijs rationibus
⁊ in lazaro fecit cum dixit·vbi poſuiſtis eum·vt
qui dixerunt·veni ⁊ vide ⁊ quoniam fetet·⁊ quatri
duanus enim eſt non amplius poſſint non credere
quoniam mortuum ſuſcitauit· ¶ Jero· Non autem
erant digni vt viderent miſterium reſurgentis·
reſuſcitantem indignis contumelijs irridebant·
ſequitur· Et cum eiecta eſſet turba·tenuit ⁊ manum
manum eius ⁊ ſurrexit puella ¶ Criſ· Non quidem
aliã ſuperinducens animam·eam ſuſcitauit·ſed q̄
exierat·reinduces·⁊ velut ex ſomno erigens
eã facit p viſũ fidei reſurrectionis Et non ſolũ pu
ellã reſuſcitat ſed ⁊ cibum ei iubet dari·vt alij e
uangeliſte dicunt·ut non uideatur fantaſma eſſe quod
eſt factum Sequitur Et exijt fama hec in vniuerſã
terram illam ¶ Gloſa Quod ad magnitudinem ⁊ no
uitatem miraculi pertinet·⁊ ad mãifeſtam veritatẽ
ipſius ne confictum putetur ¶ Hilarius· Chriſtus
autem dominus domum principis ſcilicet ſinagogã
ingreditur· Cui in canticis legis hinꝰ luctum per
ſonabat· ¶ Jeronimus· Vſ ꝙ enim hodie iacet in
domo principis mortua·⁊ qui videntur magiſtri ti
bicines ſunt carmẽ lugubre canentes Turba quoq;
iudeorum·non eſt turba credentium·ſed tumultu
antiũ ſed cum intrauerit plenitudo gentiũ·tũc omnis
iſrael ſaluus fiet ¶ Hilarꝰ· Vt autẽ certus ex lege
credentiũ electionis numerus poſſ; intelligi·turba
expulſa ẽ qȝ vtiq; ſaluari dño operaſſ; ſ; irriſione
ta geſta ꝙ eius reſurrectionis nõ fuit digna cõſortio
¶ Jhero· Tenuit aũ manum eius·⁊ ſurrexit puella
quia niſi prius mundate fuerint manus iudeoꝝ que
ſanguine plene ſunt Sinagoga eorum mortua nõ
conſurget ¶ Hilarius· Exeunte autem fama ĩ vni
uerſam terram illam electionis ſalus donum chriſti
atq; opera predicantur ¶ Rabanus·moraliter aũt
puella in domo mortua·eſt anima mortuam cogi
tatione Dicit autem ꝙ puella dormit quia qui peccant
in preſenti adhuc per penitentiam reſuſcitari poſ
ſunt· Tibicines ſunt adulatores qui fouent mortu
am ¶ Greg· Foras autem turba eijcitur vt puella
ſuſcitetur quia niſi prius a ſecretioribus cordis ex
pellatur ſecularium multitudo curarum·anima que
intrinſecus iacet mortua·non reſurgit ¶ Rabanus
In domo autem puella paucis arbitris ſurgit iuue
nis extra portam· Et lazarus coram multis quia
publica noxa publico eget remedio leuis leuiori ⁊
ſecreta poteſt deleri penitentia

¶ Et tranſeunte inde iheſu ſecuti ſunt eum duo ceci clamantes et dicentes. Miſerere nři fili dauid. Cū aūt ueniſſet domū acceſſerūt ad eum ceci. Et dicit eis iheſus. Creditis q2 hoc poſſū facere vobis. Dicūt ei vtiq3 domine Tūc tetigit oculos eoꝝ dicēs. Secundū fidem vrā3 fiat vobis Et apti ſunt oculi eoꝝ Et cōminatꝰ eſt illis iheſus dicēs. Videte ne quis ſciat Illi autem egrēdites dif/famauerunt eum in tota terra

¶ Jero. Priori ſigno de pncipis filia. ⁊ morboſa muliere. conſequēter ſignum de duobus cecis adiungit. vt qđ ibi mors ⁊ debilitas hic cecitas demonſtraret Et ideo dicitur. Et tranſeunte inde Jheſu ſcilicet a domo principis ſecuti ſunt eū duo ceci clamantes ⁊ dicētes. Miſerere nři fili dauid. ¶ Criſ. Non autem parua hic iudeorum accuſatio eſt. cū hij quidem oculis carētes. ex auditu ſolo fidē ſuſcipiant. non autem illi habentes viſum atteſtantē miraculis que fiebant Vide autem ⁊ eorum deſiderium neq3 enim ſimpliciter acceſſerunt. ſed cū clamore ⁊ nihil aliud q3 miſericordiam poſtulantes. Filiū autem Dauid vocabāt quia nomē honoris eſſe videbat ¶ Remigius Recte ergo filiū Dauid vocāt. quia vgo Maria de ſtirpe dauid originem duxit. ¶ Jero. Audiant Marcion ⁊ manicheus ⁊ ceteri heretici. qui vetus laniant teſtamentum. ⁊ diſcant ſaluatorem appellari filium dauid Si em̄ non eſt natus ī carne quomodo vocatur filius dauid ¶ Criſ. Conſiderandum autem ꝙ multociens dñs voluit rogatus ſanare. vt non aliquis eſtimet eum ꝓpter captandam honoris magnificētiā ad miracula exſilire. ¶ Jero. Et tamen rogantes ñ curantur in itinere. non tranſitorie ut putabant ſed poſtq3 venit in domū illā. accedunt ad eū vt introeāt ⁊ primū eorū diſcutit̄ fides. vt ſic fidei vere lumen accipiant. vnde ſequit̄ Cum autem veniſſet domum acceſſerunt ad eum ceci ⁊ dixit eis Jhus Creditis quia hoc poſſum facere vobis ¶ Criſ. Rurſum aūt hic erudit nos gloriam multitudinis expellere. quia em̄ prope erat domꝰ. ducit eos illuc ſingulariter curaturus. ¶ Remigiꝰ Qui autem cecis reddere poterat viſum non ignorabat ſi crederent ſed ideo interrogauit. ut fides eoꝝ que geſtebatur corde. dum confiterent̄ ore. digna fieret ampliori mercede ſm illud Apoſtoli. Ore confeſſio fit ad ſalutem ¶ Criſ. Et non ꝓpter hoc ſolum. ſ3 vt oſtenderet qm̄ digni erant curatione. ⁊ vt non aliquis dicat. quoniam ſi miſericordia ſolum ſaluabat omnes ſaluari oportebat Jdeo etiam fidem ab eis expetit. vt ad excelſius eos reducat Quia em̄ dixerant eum filium dauid. erudit ꝗ oportet de eo maiora ſentire Vnde non dixit. Creditis quoniam non poſſum rogare prēm ſ3 creditis qm̄ poſſum hoc facere. de quoꝝ reſponſione ſequitur. Dicunt ei vtiq3 domine Non vltra filiū Dauid eum vocant. ſed altius eleuātur. ⁊ dñationē confitentur Et tunc iam ipſe imponit eis manū. vnde ſequit̄. Tunc tetigit oculos eorū dicens Secundum fidem veſtram fiat vobis. Dicit aūt hoc. fidem eoꝝ affirmās ⁊ conteſtans. qm̄ nō adulatōis erant vba que dixerāt Poſtea curationem ſubiungit. dicens Et aperti ſunt oculi eorū Deinde poſt ſanationem iubet nulli dicere. ⁊ nō ſimpliciter iubet. ſed cū multa vehementia. vnde ſequit̄. Et cōminatus eſt eis ihs dicens Videte ne quis ſciat. Illi aūt exeuntes diffamauerunt eum in tota terra. ¶ Jero. Dominus quidem ꝓpter humilitatem fugiens iactandam glorie hoc p̄cepat. ⁊ illi ꝓpter memoriā grē non poſſunt tacē beneficium ¶ Criſ. Quod autem alteri dixit. vade ⁊ annūcia gloriā dei. non ē contrarium Erudit. n. nos prohibere eos. q̄ volunt nos ꝓpter nos laudare Si autem ad domini gloriam refertur. non debemus prohibere. ſed magis iniungere vt hoc fiat. ¶ Hylarꝰ. vel ſilentium cecis dominꝰ imparat. qa apłoꝝ ꝓprie erat p̄dicare ¶ Greg. xix. mor Querendum autē nobis eſt. quid ſit hoc qđ ipſe omnipotēs cui hoc eſt velle qđ poſſe. ⁊ taceri vtutes ſuas voluit. ⁊ tamen ab eis q̄ illūinati ſunt. quaſi inuitꝰ ꝑdicatur. niſi ꝙ ſeruis ſuis ſe ſequētibus exemplum dedit. vt ipſi quidem virtutes ſuas occultari deſiderent. ⁊ tamen vt alij eorū exemplo proficiant prodantur inuiti Occultentur ergo ſtudio. neceſſitate publicētur. ⁊ eorum occultatio ſit cuſtodia propria eorū. publicatio ſit vtilitas aliena ¶ Remigius Allegorice autem ꝑ hos duos cecos. duo populi deſignantur id eſt iudaicus ⁊ gentilis. vł duo populi iudaice gentis Nam temꝑe roboam. regnum eius diuiſum eſt in duas ptes De vtroq3 autem populo in ſe credentes xp̄s illuminauit in domo. ꝑ quam intelligitur ecclia. qa abſq3 vnitate ecclie nullus ſaluari poteſt Illi autem qui ex iudeis crediderunt aduētū domini ꝑ vniuerſum orbem diffamauerunt. ¶ Rabanus Domus autem principis ſynagoga eſt ſub dita moyſi domus iheſu. celeſtis eſt iheruſalem Domino ergo ꝑ hoc ſeculum tranſeunte ⁊ ī domū ſuā reuertente duo ceci ſecuti ſunt eū. Quia predicato euāgelio per Apoſtolos. multi ex iudeis ⁊ gentibus ceperunt eum ſequi. Sed poſtquā in celum conſcenderat intrauerāt in domū id eſt in eccleſiam ⁊ ibi illuminati ſunt.

Egreſſis autem illis ecce obtulerunt ei hominē mutum demo/nium habentem Et eiecto demonio locutꝰ eſt mutus Et mirate ſunt turbe dicentes nūquam apparuit ſic in iſrael pharifei autem dicebāt in principe demōiaꝝ eicit demōes.

¶ Remigiꝰ. Pulcre illuminatis cecis. muto loquelam reddidit ⁊ obſeſſum a demone curauit. in quo facto oſtēdit ſe dominū virtutū ⁊ celeſtis medicine auctorem. Nā ⁊ ꝑ Eſaiā dictum eſt. Tunc aperientur oculi cecorum ⁊ aures ſurdorum patebunt. ⁊ aperta erit lingua mutorum vnđ dicitur Egreſſis aūt illis. ecce obtulerunt ei hominē demoniū hñtē ¶ Jero. Quod autem dicit̄ grece Cophos. magis

tritum est sermoni cōmuni. vt tam surdus q̄ mutꝰ intelligat. Sed moris ē scripturaꝝ. Cophon indifferenter vel surdū vel mutū dicere ¶ Cris. Nō aūt nature erat hec passio. sꝫ ex demonis insidijs. ideoqꝫ & alijs indiguit qui eū inducerēt. neqꝫ em̄ p se ipsuꝫ rogare poterat. sine voce existēs. neqꝫ alijs supplicaē demone aīaꝫ cū lingua colligante. ꝓpter hoc neqꝫ expetit fidem ab eo. sꝫ ꝯfestim egritudinē sanat. Unde sequit̄ Et eiecto demonio locutꝰ ē mutus. ¶ Glosa. In quo reꝝ ordo seruatus ē. Nā demon prius eijcitur. & tunc reliqua corporis officia succedunt. Sequit̄ Et mirate sunt turbe dicētes. nūq̄ apparuit sic in israel ¶ Cris. Preponebant quidē ceteris eū. non q̄a curabāt solū sꝫ q̄ī facile & velocit̄ & infinitas egritudines & insanabiles sanabat ¶ Hoc aūt maxīe phariseos contristabat. q̄m omībꝫ eum ꝑponebāt. nō solum hijs qui tunc erāt. sꝫ & hijs qui vnq̄ genti fuerant in israel. Unde pharisei conatabātur ecōtrario detrahebant. Propter qd̄ sequit̄ Pharisei aūt dicebant. In principe demonioꝝ eijcit demones. ¶ Remigius. Scribe nāqꝫ & pharisei facta domini negabant que poterāt & que nō poterant negare. in sinistrā ptem interꝑtabant̄ Secdm̄ illud psalmi In multitudine virtutis tue mētient̄ tibi inimici tui ¶ Cris. Eorum aūt dicto. quid ē dementius. Nō em̄ ꝯtingit pē proijcere demonē alteꝝ demonē Suis em̄ applaudare ꝯsueuit nō dissoluere sua. xp̄s aūt nonsolū demones eijciebat. sꝫ & leprosos mūdabat. & mortuos suscitabat. & peccata soluebat. & regnū dei predicabat. & ad patrem hoīes adducebat que & demō neqꝫ posset facere. neqꝫ vellet ¶ Rabanus. Mistice aūt sicut ī duobꝰ cecis signatus ē vterqꝫ populus iudeorum & gentiū. ita ī hoīe muto & demoniaco. gn̄alit̄ signatū ē oīe genus humanū ¶ Glosa. Uel ī muto & surdo & demoniaco gentiū plebs indiga totius salutis offert̄. oībus em̄ vndiqꝫ malꝫ circūsessa totius corporis vicijs implicabat̄ ¶ Remig. Gentilis em̄ populus. mutus erat. q̄a ī confessione vere fidei & ī laude sui creatoris. os aperire nō poterat. siue quia mutis ydolis cultū impendebat. simil̄ illis factus demoniacꝰ erat. q̄a p morte in infidelitatis diaboli imperijs subditꝰ erat. ¶ Glo. Pa aūt ꝯgnitiōe superstitionū oīꝫ vesania effugata. & visus & auditus. & sermo salutis inueniet̄ ¶ Jero. Sicut enim ceca lumē recipiūt. sic & muta ad loquendū lingua laxat̄. vt confiteat̄ eū q̄ ante denegabat. In tba aūt āmirante. ꝯfessio nationū ē. Pharisei aūt p suā calumniā usqꝫ hodie iudeorum infidelitatem demonstrāt ¶ Glo. Ammiratione aūt turbe talis confessio subsecuta ē. nūq̄ apparuit sic ī israel. quia is cui p legem nihil opis auferre potuit verbi virtute saluat̄ ¶ Remig. Illi vo qui mutū sanandū dn̄o obtulerunt intelligunt̄ apti & ꝑdicatores qui aspectibꝰ diuine pietatis gentilē populū. sanādū obtulerūt ¶ Aug. de cō. euā. Hoc aūt hic dr̄ de duobus cecis & demonio muto. solus mathꝰ posuit. illi em̄ duo ceci de quibꝰ alij narrāt nō sunt isti. sꝫ tamen simile factū ē. ita vt si ipse matheus nō etiā illius facti meminisset posset putari. hoc qd̄ nunc narrat dictum fuisse. etiā ab alijs duobꝰ. Nō ꝯmendare memorie diligenter debemus esse quedā facta similia. q̄ tn̄ nō esse idem. Cū ipse euāgelista vtrūqꝫ ꝯmemorat. vt si quādo talia singula apud singulos inuenimus atqꝫ in eis cōtrarium qd̄ solui nō possit occurrat. sī esse factū idē. sꝫ & aliud simile vel similiter factum.

¶ Et circuibat Jhesus ciuitates omnes & castella docens in sinagogis eoꝝ & predicans euangelium regni & curans omnem languorem et ōnem infirmitatem. Videns autem turbas misertus est eis quia erant vexati et iacentes sicut oues nō habentes pastorem. Tunc dicit discipulis suis. Messis quidem multa operarij autem pauci. Rogate ergo dominū messis ut mittat. operarios in messem suam.

¶ Cris. Voluit [illegible] ipso facto redarguere accusationem phariseorum dicentiū In principe demoniorꝫ eijcit demonia. Demon enim si iniuriam passus nō benefacit sed nocet [illegible] eum inhonorāt. Dominus autem contrarium facit. qui post contumelias & contumelias non solum non punit [illegible] nec increpauit quosdam beneficia prestitit. vnde sequitur Et circuibat ihesus omnes ciuitates & castella. In quo nos docet accusationes nostras retribuere non accusationes sed beneficia. Qui enim post accusationē desistit a beneficio monstrat quoniam propter hominem illudem benefacit. Si vero propter deum beneficia conferimus. quicquid illi fecerint non desistis beneficia [illegible] maior sit merces ¶ Jero. Vide autem q̄ equaliter & vicos & vrbibus & castellis. id ē & magnis & paruis euangelium predicauerit vt non consideraret nobilium potentiam sed salutem credentium. Sequitur Docens in sinagogis eorum. hoc scilicet habens opus quod manducauerat pater. Et hanc cunctis [illegible] doctrina saluos faceret infideles. Docebat autem in sinagogis euangelium regni. Unde sequitur Et predicans euangelium regni. ¶ Remigius. Intelligendum est dei. Quamuis enim annunciaret bona temporalia tamen non dicitur euangelium. Unde est q̄ lex nō nominat euangelium. quia suis obseruatoribus non promittebat bona celestia sed terrena. Post predicationem autem & doctrinam curabat omnem languorem & omnem infirmitatem. vt quibus sermone [illegible] suaserat. opera persuaderent. Unde sequit̄ Et curans omnem languorem. & omnem infirmitatem. quod de ipso proprie dicitur. nihil quippe ei impossibile est. ¶ Glosa. Languorem vocat diuturnam infirmitatem. Infirmitatem autem leues morbos. ¶ Remigius. Sciendum est autem. quia illos quos corpore sanabat forinsecus mente sanabat intrinsecus. Alij vero hoc facere non possunt sua potestate sed per dei gratiam. ¶ Crisostomus. Non autem i hoc stat christi bonitas sed & aliam prouidentiam circa eos ostendit viscera misericordie circa eos expandens. Unde sequitur Videns autem turbas misertus est eis.

¶ Remigius. Per qḋ officiū boni paſtoris magis q̄ mercenarij in ſe xp̄s oſ̄dit. Quare aūt miſertus ſit ſubiūgit. Quia erāt vexati ⁊ iacētes ſicut oues nō habentes paſtorē. Vexati quidem a demonib᷒ ſiue quia a diuerſis īfirmitatib᷒ erāt attriti. ¶ Raba. Vel vexati p̄ diuſos errores ⁊ iacentes .i. torpētes nō enitentes ſurgere. Et cū hr̄ent paſtores erant quaſi nō hr̄ent paſtorē. ¶ Criſ. Hoc principiū iudeorum erat accuſatio q̄m paſtores exiſtētes ea q̄ lupoꝝ erant oſtēdebāt. nō ſolū .n. nō emēdebant multitudinem ſed ⁊ nocebāt eoꝝ profectui. Illis em̄ āmirantib᷒ ⁊ dicētib᷒. Nūquā apparuit ita ī iſrael econtrario dicebāt q̄m in principe demonioꝝ eijcit demonia. ¶ Remi. Poſtq̄ aūt dei filius de celo ꝓſpexit in terrā ut audiret gemit᷒ ꝯpeditoꝝ. mox multa meſſis cepit augeri. turbe nāq̄ humāi gn̄is fidei nō appropinquaſſent. niſi quia autor hūane ſalutis de celo ꝓſpexit in terrā. Et ideo ſequit̄. Tunc dixit diſcipulis ſuis. Meſſis quidem multa. opar̄ij aūt pauci.

¶ Glo. Meſſis ergo dicūt̄ hoīes q̄ p̄nt meti a predicatorib᷒ ⁊ ꝯ collectōe poitoꝝ ſepari ut grana excuſa a paleis poſtea ī horreis reponāt̄. ¶ Jero. Meſſis multa ꝓploꝝ ſignat multitudinē opar̄ij pauci. penuriam magiſtroꝝ. ¶ Remi. Paru᷒ em̄ erat numerus apl̄oꝝ ad ꝯparationē tātaꝝ ſegetū. Hortat̄ aūt dn̄s ſuos p̄dicatores id ē apl̄os ⁊ eoꝝ ſequaces vt quotidie ſui numeri augmētationē expoſcāt. Unde ſubdit. rogate g᷒ dn̄m meſſis vt mittat operarios in meſſem ſuam. ¶ Criſ. Latenter ſeip̄m dn̄m oſtendit. Ipſe em̄ ē q̄ meſſis ē dn̄s. Si em̄ metere miſit quē apl̄i nō ſemiauerūt. manifeſtū ē q̄m nō aliena metē miſit ſ; ea que ipſe p̄ ꝓphās ſeminauit. Sed cum .xij. apl̄i ſint opar̄ij dixit. dep̄cami dn̄m meſſ᷒ vt mittat operarios ī meſſem ſuā ⁊ tn̄ nullū eis addidit. quia ſ. eos iā .xij. exiſtentes multiplicauit. nō numero addiciens ſ; virtutem largiēs. ¶ Remi. Vel tunc augmentatus ē q̄n deſignauit ⁊ alios .lxxij. ⁊ q̄n ſunt facti multi p̄dicatores ſp̄ūſancto deſcendente ſup credentes. Oſtendit aūt q̄ magnū donū ſit h̄. ſ. vt aliquis hēat virtutem ꝯdecenter p̄dicādi p̄ hoc qḋ dicit hoc eſſe orādū. Cōmemorat aūt ī h̄ loco v̄boꝝ iohīs de area ⁊ ventilabro ⁊ palea ⁊ frumēto. ¶ Gla. Miſtice aūt ſalute gentibus data ciuitates oēs ⁊ caſtella oīa virtute ⁊ igreſſu xp̄i illuminant̄. ⁊ omnē īfirmitatē; veterem languoris euadūt. Immūdi aūt ſp̄ūs dominante violentia vexatā ⁊ ſub legis onere egrotā; plebem dn̄s miſeret̄. q̄a nullus adhuc eis paſtor erat cuſtodiam ſancti ſp̄ūs redditur᷒. Erat aūt domi iſti᷒ copioſiſſimus fructus. cuius copia haurientium multitudinē vincit. Nā quātumlibet aſſumat̄ a cunctis. ad largiendū tamē ſemp exuberat. Et quia plures eſſe vtile ē p̄ quos miniſtretur. rogari dn̄m meſſis iubet. vt ad capeſcendum qḋ prep̄abat̄ donum ſp̄ūs ſancti. Meſſorum copiam deus preſtet. per oratōem enim hoc munus a deo effunditur.

Capitulum decimum

Et conuocatis duodeci; diſcipulis ſuis dedit illis poteſtatem ſpirituum immundoꝝ. vt eijcerent eos ⁊ curarent omnem lāguorem ⁊ omnem infirmitatem. Duodecim aūt apoſtolorum nomina ſunt hec. Primus Symō qui dicitur Petr᷒ ⁊ Andreas frater ei᷒. Jacob᷒ Zebedei ⁊ Johannes frater eius. Philippus ⁊ Bartholomeus. Thomas ⁊ Matheus publicanus. Jacobus Alphei et thadeus. Symō Chananeus ⁊ Judas Scariothes qui et tradidit eum

¶ Glo. A curatione ſocr᷒ Petri vſq̄ huc continuationem habuerūt relata miracula. Et fuerūt ante ſermonem ī monte habitum facta. qḋ ex electione Mathei que inter ip̄a refertur indubitanter habem᷒. Fuit em̄ vn᷒ de duodecim electus in monte ad apoſtolatum. hic autem redit ad ordinem rei. ſicut geſta eſt poſt curatum Centurionis ſeruum dicens. Et conuocatis duodecim diſcipulis. ¶ Remigius. Narrauerat em̄ ſupius euangeliſta. quia cohortatus ēſt dominus diſcipulos rogare dominū meſſis vt mitteret operarios in meſſem ſuam. ⁊ qḋ hortatus eſt hoc nūc implere videtur. Duodenarius enim numerus p̄fect᷒. Naſcit̄ at a ſenario q̄ p̄fectio; h;. eo q̄ ex ſuis ptib᷒ que ſūt. vnū. duo. ⁊ tria. ī ſeip̄m formāt. Senar᷒ autem numerus duplicatus. duodenariū gignit. ¶ Glo. Que quidē duplicatio ad duo precepta caritatis vel ad duo teſtamenta pertinere videtur. ¶ Rabanus. Duodenarius etiam numerus qui conficitur ex ternario ⁊ quaternario deſignat eos per q̄tuor mundi climata fidem ſancte trinitatis predicaturos. Iſte etiam numerus p̄ multas figuras in veteri teſtamēto prefignatus eſt. Per .xij. filios Jacob. Per .xij. p̄ncipes filiorum iſrael. per .xij. fontes viuentes ī Helim. per .xij. lapides ī rationali Aaron. per .xij. panes ꝓpoſitionis. per .xij. exploratores a Moyſe miſſos. per .xij. lapides vnde factū eſt altar̄. per .xij. lapides ſublatos de Jordane. per .xij. boues qui ſuſtinebant mare eneū. In nouo etiā teſtamēto per .xij. ſtellas in corona ſponſe. per .xij. fundamēta Jheruſalem que vidit Johannes. ⁊ per .xij. portas. ¶ Criſ. Nō ſolum aūt eos ꝯfidere fecit eorū miſterium vocando miſſionem in meſſem. ſed ⁊ faciendo eos potentes ad miniſteriū. Unde ſequitur. Dedit illis poteſtatem ſpirituū immūdorum. vt eijcerent eos ⁊ curarent omnem languorem ⁊ omnē infirmitatem. ¶ Remigius. In quo aperte demonſtratur. q̄a vexatio turbarum non fuit tm̄ vna aut ſimplex. ſ; varia ⁊ hoc eſt mereri turbis. dare diſcipulis poteſtatem curandi ⁊ ſanandi eos. ¶ Jero. Benign᷒ em̄ ⁊ clemens dominus ac magiſter non inuidet ſeruis atq̄ diſcipulis virtutes ſuas ⁊ ſicut ipſe curauerat omnē languorē ⁊ infirmitatem Apoſtolis q̄

ſuis tribuit poteſtatem vt curent oēm languorē ⁊ oēm infirmitatem Sed multa dr̄a ē inter hr̄e ⁊ tri buere. donare ⁊ accipe Iſte quodcūq; agit poteſtate dn̄i agit. Illi ſiquid faciūt. ībecillitatem ſuā ⁊ virtu tem dn̄i ꝯfitent̄. dicentes. In noīe ihu ſurge ⁊ am bula Catalogus aūt ap̄loꝝ ponit̄. vt extra hos q̄ pſeudo ap̄li ſūt excludant̄. Vn̄ ſequit̄ Duodecim aūt ap̄loꝝ noīa ſunt hec. Primus Simon q̄ vocat̄ Pe trꝰ. ⁊ Andreas frater eius Ordinē quidem apoſto lorum ⁊ meritū vniuſcuiuſq; illius fuit diſtribuere qui cordis arcana rimat̄ Primus ſcribit̄ Simō. co gnomīe petrus. ad diſtinctionē alterius ſimonis qui appellat̄ chananeus. de vico galilee chana. vbi dn̄s aquas conu̇tit in vinū. ¶ Raba. Idem ē aūt grece ſiue latine Petrus. qđ ſyriace cephas. Et ī vtraq; lingua nomē a petra deriuatū ē. nec dubiū quin illa de qua Paulus ait Petra aūt erat xp̄s ¶ Remig̃ ¶ Fuerūt nōnulli qui ī hoc noīe greco. ſ. atq; latino qđ ē Petrus. querētes hebraice lingue interp̄tationē dixerūt ꝙ interp̄tat̄ diſcalcians. vel diſſoluēs vel ag noſcens. Sed illi qui hoc dicūt. duabꝫ tenent̄ cōtra rietatibꝫ. Prima ē ex ꝓprietate hebraice lingue in qua P. nō exp̄mit̄ ſed loco eius. f. ponit̄ Vn̄ Pila tum dicūt ſilatū. Secunda ex interp̄tatione euāge liſte. qui narrat dn̄m dixiſſe tu vocaberis cephas. Et ip̄e de ſuo addit qđ interp̄tat̄ petrus. Simō aūt interpretat̄ obediēs Obediuit em̄ verb̄ Andree. ⁊ cū eo venit ad xp̄m. ſiue q̄a obediuit p̄ceptis diuinis Et quia ad vnius iuſſionis vocē ſecutꝰ ē dn̄m. ſiue vt quibuſdā placet. interp̄tat̄ deponēs merorem ⁊ audiens triſticiā Pio em̄ reſurgente. depoſuit me rorem dn̄ice paſſionis. ⁊ triſticiā audiuit dicente ei dn̄o alius te cinget ⁊ ducet quo tu nō vis Sequit̄ ⁊ Andreas frater eius. ¶ Criſ. Non parua aūt ⁊ hec laus eſt Petrū em̄ denominauit a virtute. An dream vero a nobilitate que ē ſm̄ morem. in hoc ꝙ eū fratrē petri dixit Marcꝰ autem poſt duos ver tices ſcꝫ Petrū ⁊ iohānnē Andream numerat. hic aūt non ita Marcus em̄ ſm̄ dignitatē eos ordinauit ¶ Remig̃. Andreas aūt īterp̄tat̄ viril̄. Sicut em̄ apud latinos a viro deriuat̄ viril̄. ita apud grecos ab anir deriuat̄ andreas. Bene aūt virilis dicitur q̄a relictis oībꝫ ſecutus ē xp̄m ⁊ viriliter in manda tis eius p̄ſeuerauit ¶ Iero. euāgeliſta aūt paria iugā ap̄loꝝ queq; conſociat. Iungit em̄ petrū ⁊ an dream fratres nō tam carne q̄ ſpū Iacobū ⁊ Io hānem q̄ p̄rem corporis relinquētes verū p̄rem ſe cuti ſunt. vn̄ ſequit̄ Iacobꝫ zebedei ⁊ Iohānes frat̄ eius Iacobū ꝙ appellat zebedei. q̄a ⁊ alius ſequit̄ ia cobus alphei ¶ Criſ. vide aūt quia n̄ ſm̄ dignitatē ordinat. mihi em̄ videt̄ iohēs nō alijs ſolū. ſed etiam fratre maior eſſe ¶ Remig̃ Interp̄tat̄ aūt iacobꝫ ſupplantans. ſiue ſupplantator. q̄a nonſolū vicia car nis ſupplantauit ſed etiā eādem carnem Herode tru cidante contempſit. Iohēs interp̄tat̄ dei gr̄a q̄a p̄ om nibus diligi a dn̄o meruit. vnde ob precipui amoris gr̄am ſupra pectus dn̄i ī cena recubuit. Sequitur Philippus ⁊ Bartholomeꝰ. Philippus interp̄tat̄ os lampadis ſiue lampadaꝝ. q̄a lumē q̄ illuminatus

ē a dn̄o mox inuento fratri p officiū oris ſtuduit p pinare Bartholomeus ſyꝝ nomē ē nō hebreū Et in terpretat̄ filius ſuſpendentis aquas .ſ. xp̄i. q̄ corda ſuoꝝ p̄dicatoꝝ de terrenis ad celeſtia ſubleuat ⁊ ſu ſpēdit. vt q̄ magis celeſtia penetrant eo corda ſuoꝝ auditoꝝ gutta ſancte p̄dicatōis magis inebrient ⁊ infundant Sequit̄ Thomas ⁊ matheus publicanꝰ ¶ Iero. Ceteri euāgeliſte ī ꝯiunctiōe noim̄. primū po nūt Matheū ⁊ poſtea thomā Hec publicani nomē aſcribunt. ne antique ꝯuſatōis recordātes ſugillaſſe euāgeliſtā viderent̄ Iſte vō ⁊ poſt thomā ſe ponit ⁊ publicanū appellat. vt vbi abundauit peccatū ſup abundet ⁊ gr̄a ¶ Remig̃. Thomas aūt interpret̄ abiſſus ſiue gēminus qui grece dr̄ dydimꝰ ¶ Ra. Dydimus ⁊ abiſſus interp̄tat̄. q̄a quo diutius du bitauit. eo profundius affectū dn̄ice paſſionis cre didit. ⁊ miſteriū diuinitatis agnouit. vn̄ dixit Do minus meus ⁊ deus meus Matheus aūt interpretat̄ donatus q̄a dei munere de publicano euangeliſta factus ē. ſeq̄t̄ Et Iacobꝫ alphei ⁊ Thadeus ¶ Rab. Iſte Iacobus ē q̄ in euāgelijs frater dn̄i noiat̄ ⁊ et ī ep̄la ad galathas. q̄a maria vxor alphei ſoror fuit marie matris dn̄i quā Iohannes euāgeliſta mari Cleophe noiauit. Fortaſſe q̄a idem cleophas ⁊ Al pheus ē dictus Vel ip̄a maria defuncto alpheo poſt iacobū natū nupſit cleophe. ¶ Remi. Et bene dicit̄ filius Alphei. id ē iuſti ſiue docti. q̄a nonſolum vicia carnis ſupplantauit. ſedetiā curā carnis contempſit Na cuiꝰ meriti fuerit. teſtes ſūt ap̄li qui eum ep̄m Ieroſolimitane ecclie ordinauerūt. vnde ⁊ eccleſia ſtica hyſtoria inter cetera de eo dicit. q̄a carnē nūq̄ comedit. ⁊ vinū ⁊ ſicerā nō bibit. Balneis ⁊ lineis veſtibꝫ nō ē vſus. die noctuq; flexis genibꝫ orabat Adeo etiā magni meriti fuit vt ab oībus iuſtus vo caretur Thadeus aūt ip̄e ē quē Lucas iudam ia cobi ⁊ fratrē iacobi appellat. cuiꝰ ep̄la in eccl̄ia legit̄ ī qua ſe f̄rem iacobi noiat ¶ Aug. de con. euā. Non nulli aūt codices hn̄t Lebbeū Quis aūt vnq̄ p̄hi buit duobꝫ vel tribꝫ noibꝫ vnum hominē vocari ¶ Remig̃. Iudas aūt interp̄tat̄ confeſſus. eo q̄ fi lium dei confeſſus ſit ¶ Rabanus Thadeus autē ſiue Lebbeus interpretatur corculus .ſ. cordis cul tor. Sequitur Simon chananeus ⁊ Iudas ſcario thes qui tradidit eum. ¶ Iero. Simon chananeus ipſe eſt qui ab alio euangeliſta ſcribitur zelotes cha na quippe zelus interpretatur Iudas autem ſca riothes. vel a vico ī q̄ ortus ē. vel ex tribu Iſachar vocabulum ſumpſit. vt quodā vaticinio ī ꝯdemna onē ſui natus ſit Iſachar aūt interp̄tatus ē merces vt ſignificet̄ preciū proditoris ¶ Remig̃ Interpre tatur aūt ſcarioth. memoria dn̄i. q̄a ſecutꝰ eſt dn̄m ſiue memoriale mortis quādiu meditatus eſt in corde ſuo vt dominū traderet in mortem ſeu ſuffocatꝰ. quia ſeipſum ſtrangulauit Et ſciendum ꝙ duo diſci puli hoc nomie ſunt vocati. p quos omnes xp̄iani deſignantur per Iudam Iacobi. illi qui in confeſſi one fidei perſeuerant. Per Iudam ſcarioth illi qui relicta fide retro conuertuntur. ¶ Gloſ.

¶ Gloſ. Duo ⁊ duo nominatim exprimunt͛ vt iuga
lis ſocietas approbet͛. ¶ Aug⁹. xviij. de ciui. dei. Ele
git ergo hos diſcipulos. quos ⁊ apl̃os nominauit
humiliter natos. inhonoratos illiteratos. vt quicq̄d
magnum eſſent ⁊ facerent. ipſe in eis eſſet ⁊ faceret.
Habuit inter eos vnũ quo malo vtens bene ⁊ ſue
paſſionis impleret diſpoſitum. ⁊ eccleſie ſue tolerã
dorum maloꝝ preberet exemplũ. ¶ Rabanus. Qui
etiam nõ ꝑ imprudentiam inter apl̃os eligitur. Ma
gna ẽ enĩ veritas. quã nec aduerſarius miniſter infir
mat. Voluit enĩ a diſcipulo prodi. vt tuo vicio pro
ditus modeſte feras tuũ erraſſe iudicium. periiſſe
beneficium.

¶ Hos duodecim miſit
Jheſus precipiẽs eis
⁊ dicens. In viam gẽ
cium ne abieritis ⁊ in
ciuitates ſamaritano
rum ne intraueritis.
ſed potius ite ad oues
que perierunt domus
iſrael. Euntes autem
predicate dicentes.
quia appropinquabit
regnum celoꝝ. Infir
mos curate. mortuos
ſuſcitate. leproſos mũ
date. demones eijcite.
gratis accepiſtis gra
tis date.

¶ Gloſ. Quia manife
ſtatio ſpiritus vt apo
ſtolus dicit ad vtilita
tem eccleſie datur poſt
datam Apoſtolis pote
ſtatem mittit eos vt po
teſtatem ad aliorũ vti
litatem exequantur.
Unde dicit͛. Hos. xij.
miſit Jheſus. ¶ Criſ.
Attendite autem oppor
tunitatem miſſionis.
Poſtq̃ enim viderunt
mortuum ſuſcitantem
mare increpãtem ⁊ ce
tera huiuſmodi ⁊ ſuf
ficienter virtutis eius
demonſtratiõem ſuſce
perant ꝑ verba ⁊ opa
tũc eos mittit. ¶ Gloſ.
Mittens autem docet
eos q̃ eant. q̃d predicẽt
⁊ q̃d faciant. Primo
quidem quo eant. Unde dicit͛. Precipiẽs eis ⁊ dicẽs.
In viam gentium ne abieritis ⁊ ĩ ciuitates Sama
ritanorum ne intraueritis. ſed potius ite ad oues q̃
perierunt domus iſrael. ¶ Jero. Non ẽ autem contra
rius locus iſte ei precepto quo dicit͛ poſtea. Euntes
docete omnes gentes. quia hoc ante reſurrectionem
illud poſt reſurrectionẽ preceptum eſt. Et oportebat
primũ aduentum xp̃i nũciare iudeis. ne iuſtam ha
berent excuſationẽ. dicentes ideo ſe dominũ reieciſſe
q̃a ad gentes ⁊ ſamaritanos apl̃os miſerit. ¶ Criſ.
Ideo etiam primo ad Judeos mittit. vt quaſi quadã
paleſtra in iudea exercitati ad agones orbis terra
rum intrarent ⁊ velut quoſdam pullos debiles ad
volandum eos inducens. ¶ Greg. ĩ omelia. vel q̃a
prius ſoli iudee voluit. ⁊ poſtmodum gentibus pre
dicari. quatenus redemptoris noſtri predicatio a
ꝓprijs repulſa. gentiles populos quaſi extraneos
quererẽ. erãt etẽ tũc q̃ de iudea vocãdi eẽnt. ⁊ õ gẽtib͛
candi ñ eſſent. qui nec ad vitam regari mererent͛ nec
tamen grauius de contempta predicatione iudicari
¶ Hylari⁹. Jlegis etiam lectio obtinere priuilegiũ
euãgelij debebat. hoc minus iſrael ſceleris ſui excu
ſationẽ habiturus. q̃ plus ſedulitatis in ãmonitione
ſenſiſſet. ¶ Criſ. Jtem ne eſtimarent quia xp̃o con

uiciabantur. ⁊ demoniacum eum vocabãt. q̃ ꝓpter
hoc eos odio haberet. Primũ eos emẽdare ſtuduit.
⁊ ab omnib͛ alijs diſcipulos abducens eis medicos
⁊ doctores mittit ⁊ nonſolum prohibuit alijs annũ
ciare antequam iudeis. ſed neq̄ viam que ad gen
tes fert. pungere concedebat quod ſignat cum dicit͛.
In viam gentiũ ne abieritis. Et quia Samaritani
contrarij erant iudeis quãuis faciliores eſſent vt cõ
uerterent͛ ad fidem. tamẽ neq̄ ſamaritanis priuſq̃
iudeis predicari ꝑmiſit. vnde dicit. Et in ciui. ſama.
ne intraue. ¶ Gloſ. Samaritani quidem fuerũt gẽ
tiles. dimiſſi in terra iſrael a rege Aſſiriorum poſt
captiuitatem ab eo factã. ⁊ multis ꝑiculis coacti ad
Judaiſmũ ſunt ꝯuerſi. circũciſionem ⁊ quinq̄ libros
moyſi recipientes. cetera vero omnino abhorrentes
vnde iudei ſamaritanis non contebant͛. ¶ Criſ. Ab
his ergo diſcipulos auertẽs ad filios iſrael mittit
q̃s oues periẽtes vocat nõ abſcõdentes. vndiq̄ veniã
eis excogitans ⁊ attrahens eorũ mentem. ¶ Hyla.
Qui tamen licet oues vocent͛ in xp̃m luporũ ac vi
perarum linguis ⁊ faucibus ſeuierunt. ¶ Jeroni.
Juxta tropologiam vero precipitur nobis. q̃ xp̃i
cenſemur nomĩe. ne in viam gentium ⁊ hereticorũ
ambulemus errorem. vt quoꝝ religio ſeparata eſt. ſe
paretur ⁊ vita. ¶ Gloſ. Poſtq̃ autem docuit eos
quo eant. inſinuat q̃d predicent. vnde ſubdit͛. Eũtes
autem predicate dicentes. q̃a appropinquabit regnũ
celorum. ¶ Rabanus. Hic appropinquare dicitur
regnum celorũ. ꝑ collatam nobis fidem inuiſibilis
creatoris. non aut͛ aliqua motione elementoꝝ. Recte
autem celi vocant͛ ſancti. qui deum fide retinent. ⁊ di
ligunt caritate. ¶ Criſ. ĩ omelia. vides miſterij ma
gnitudinem. vides apoſtoloꝝ dignitatem nihil ſenſi
bile precipiunt͛ dicere. vt Moyſes ⁊ prophete. ſed
noua quedam ⁊ inopinata. Jlli enĩ terrena bona pre
dicauerunt. hij aũt regnum celoꝝ ⁊ omnia que illic
ſunt bona. ¶ Greg. in omelia. Adiuncta ſunt a predi
catoribus ſanctis miracula. vt fidem verbis daret
virtus oſt nſ ĩ ⁊ noua facerẽt. qui noua predicarẽt
vnde ſequit͛. Infirmos curate. mortuos ſuſcitate. le
proſos mundate demones eijcite. ¶ Jero. Ne enim
hominibus ruſticanis. ⁊ abſq̄ eloquij venuſtate indo
ctis ⁊ illiteratis nemo crederet pollicentibus regna
celorum. dat poteſtatem predicta faciendi. vt magni
tudinem promiſſoꝝ. probet magnitudo ſignorum.
¶ Hylarius. Tota aũt virtutis dominice poteſtas ĩ
apoſtolos trãſfert͛. ⁊ qui in Adam ymagine ⁊ ſimi
litudine dei erant figurati. nunc ꝑfectam xp̃i ymagi
nem ſortiunt͛. ⁊ quicq̃d maloꝝ Ade corpori ſathane
inſtinctus intulerat. hoc rurſum ipſi de cõmuniõe do
minice poteſtatis emendent. ¶ Greg. in omel. Hec
autem ſigna in exordio eccleſie neceſſaria fuerũt vt
enim fides creſceret. credendum miraculis erat nu
trienda. ¶ Criſ. Poſtea autem ſteterũt reuerentia
fidei vbiq̄ plantata. Si aũt ⁊ poſtea facta ſũt pauca
⁊ rara fuerunt. Conſuetudo enĩ eſt deo talia facere
cum aucta fuerint mala. tunc enĩ ſuam demonſtrat
potentiam. ¶ Greg. ĩ omel. Sancta tamen eccleſia
quotidie ſpiritualiter facit quod tunc ꝑ apoſtolos cor
paliter faciebat. Que minimꝫ miracula tãto maiora

ſunt quãto ꝑ hoc nõ corpora ſʒ aĩe ſuſcitant. ¶ Re
migius. Infirmi quippe ſunt ignaues q̃ nõ hñt vires
bene viuendi. Leproſi ſũt imundi opere vel delecta
tione carnali. Mortui ſũt q̃ opa mortis agunt. De
moniaci ſũt in poteſtatẽ diaboli redacti. ¶ Jero. Et
q̃a ſemꝑ dona ſpũalia ſi merces media ſit vilioꝛa
ſiunt. adiungit̃ auaricie condemnatio. cũ ſubdit. gra
tis accepiſtis. gratis date. Quaſi dicẽt. Ego magi
ſter ⁊ dñs abſq̃ p̃cio vob̃ hoc tribui. gᵒ ⁊ vos ſine
p̃cio date. ¶ Gloſa. Hoc aũt dicit ne Judas qui lo
culos habebat de predicta poteſtate pecuniã congre
gare vellet damnãs etiã hic p̃dicã ſimoniace hereſeos.
¶ Cri. in opere. Preſciebat nãq̃ nonnullos donum
accepti ſpũs in vſum negociõis inflectere ⁊ miracu
lorum ſigna ad auaricie obſequiũ declinare. ¶ Criſ.
Vide aũt qualiter moꝝ diligentiã nõ mĩꝰ habet q̃
ſignoꝝ. monſtrans q̃m ſigna ſine hĩs qui nihil ſunt.
Etem̃ ſupbiam eoꝝ cõprimit dicẽs. Gratis accepi
ſtis ⁊ ab amoꝛe pecuniaꝝ mundos eſſe prepat dicẽs.
Gratis date. Vel vt nõ videat̃ eoꝝ eſſe beneficium
ait gratis accepiſtis. q. diceret. nihil vos de veſtro
largimini ſuſcipientib9. neq̃ em̃ mercede hoc accepi
ſtis neq̃ laborãtes ĩ ea gr̃a. gratis em̃ accepiſtis. ita
igit̃ alijs date. neq̃ em̃ ē condignũ precium eorum
inuenire.

¶ Nolite poſſidere aurum neq̃ argentum neq̃ pecuniam in zonis veſtris. Non perã in via neq̃ duas tunicas neq̃ calciamenta neq̃ uirgã. Dignꝰ ē em̃ operarius cibo ſuo.

¶ Criſ. Quia ſpũa
liũ mercatõnẽ ſupra
dñs ꝓhibuerat. conſe
quẽter radicẽ oĩm ma
lorum euellẽs ait. No
lite poſſidẽ auꝝ neq̃
argentũ. ¶ Jero. Si
em̃ ſic predicant vt p̃
cium nõ accipiant. ſu
ꝑflua ẽ auri ⁊ argẽti
nũmorũq̃ poſſeſſio. Nam ſi hec habuiſſẽt. videbant̃
non cã ſalutis hoĩm ſʒ cã lucri p̃dicare. ¶ Criſ. Per
hoc ergo p̃ceptũ p̃mo quidem diſcipulos facit nõ eē
ſuſpectos. Secundo eos ab omni liberat ſollicitudie
vt vacationẽ omnẽ tribuãt verbo dei. Tertio docet
eos ſuã virtutẽ. Hoc nempe eis poſtea dixit. nũq̃d
aliq̃d defuit vobis. q̃n miſi vos ſine ſaculo ⁊ pera.
¶ Jero. Qui aũt diuicias detruncauerat que ꝑ au
rum ⁊ argẽtũ ⁊ es ſignant̃. prope modũ ⁊ vite ne
ceſſaria amputat. vt apl̃i doctores vere religiõis q̃
inſtituebãt oĩa dei prouidencia gubñari ſcip̃os oſtẽ
derent. nihil cogitare de craſtino. ¶ Glo. Unde ad
dit. Neq̃ pecuniã in zonis vr̃is. Duo em̃ ſunt gñã
neceſſarioꝝ. unũ quo emunt̃ neceſſaria. q̃d intelligit̃
ꝑ pecuniã ĩ zona. Aliud ipa neceſſaria q̃d intelligit̃
ꝑ perã. ¶ Jero. Per hoc aũt q̃ dicit. Neq̃ peram
in via. arguit philoſophos qui vulgo appellant̃ ba
cthroperite q̃ contemptores ſeculi ⁊ omnia ꝓ nihilo
ducentes. cellarium ſecum vehant. Sequit̃. Neq̃
duas tunicas. In duab9 tunicis. duplex mihi videt̃
induere veſtimentũ. Nõ q̃ in locis ſcithie ⁊ glaciali
niue rigẽtib9 vna quis tunica debeat eē contentus. ſʒ
q̃ in tunica veſtimentũ intelligamus. ne alio veſtiti

aliud nobis futuroꝝ timoꝛe reſeruem9. Sequitur.
neq̃ calciamẽta. Et plato etiã p̃cepit illas duas cor
poris ſũmitates non eſſe velandas. nec aſſueſcere de
bere mollicie capitis ⁊ pedum. cũ em̃ hec habuerint
firmitatem cetera robuſtioꝛa ſũt. Sequit̃. neq̃ vir
gam. Qui em̃ dñi habemus auxiliũ. baculi p̃ſidium
cur queram9. ¶ Remig. Oſtẽdit etiã dñs hijs ver
bis quia ſancti predicatoꝛes reuocati ſunt ad primi
hominis dignitatẽ. qui quãdiu celeſtes poſſedit the
ſauros. iſta ñ cõcupiuit. ſʒ mox ut peccando illa ami
ſit. iſta deſiderare cepit. ¶ Criſ. in opere. Felix autem
ẽ iſta commutatio. Nã ꝓ auro ⁊ argento ⁊ huiuſmodi
acceperunt poteſtatem curandi infirmos ſuſcitandi
mortuos ⁊ alia huiuſmodi. Unde nõ a principio di
xit eis. non poſſideatis aurum vel argentum. ſed
quãdo dixerat leproſos mundate. demones eijcite.
De quo patet q̃ angelos eos ex hominibus ve[illegible]
cam conſtituit. ab omni ſoluens eos hominis ſollicitu
dine. vt vna ſola detineant̃ cura q̃ ẽ doctrine. Qua
⁊ eos ſoluit. dicens. ne ſolliciti ſitis quid loquamini.
quare q̃d videtur eſſe valde oneroſum ⁊ graue hoc
maxime leue eis oſtẽdit ⁊ facile. nihil enim eſt ia[illegible]
cundum. vt a cura ⁊ ſollicitudĩe eruum eſſe ma
xime cum poſſibile fuerit ab hac erutos in nullo mi
noꝛari deo preſente ⁊ pro omnibus nobis exiſtẽ.
¶ Jero. Et quia nudos quodãmõ ⁊ expeditos ad
predicandum apoſtolos miſerat ⁊ dura videbatur
eſſe conditio magiſtroꝛum ſeueritatem precepti ſe
quenti ſententia temperauit dicens. Dignus eſt enim
operarius cibo ſuo. Quaſi diceret. Tantum accipite
quãtum in veſtitu ⁊ victu uobis neceſſariũ ẽ. Unde
apoſtolus. habentes victum ⁊ veſtitum hijs contenti
ſimus. Et aliter cõmuniter hijs qui catheziʒantur
qui catheʒiʒat in omnibus bonis vt quoꝛum diſcipuli
metunt ſpiritalia. conſoꝛtes faciant eos carnalium ſi
oꝛum non in auariciam. ſed in neceſſitatem. ¶ Cri
ſoſtomus. A diſcipulis autẽ apoſtolos cibari oportet
vt neq̃ ipi magna ſaperent aduerſus eos qui tri
buntur. ſicut omnia prebentes ⁊ nihil accipientes
neq̃ rurſus illi abſcedãt quaſi ab hijs deſpecti. Dein
de vt non dicant apoſtoli. Mendicantes ergo nos
iubes viuere. ⁊ in hoc verecundarentur. Oſtendit
hoc eis debitum eſſe. operarios eos vocans ⁊ quod
datur mercedem appellans. Non enim quia apoſto
loꝛum in ſermonibus operatio erat. eſtimari debebãt
paruum eſſe beneficium quod preſtabant. Et ideo
dicit. Dignus eſt operarius cibo ſuo. Hoc aũt dicit
Non quidem oſtendens tãto precio apoſtolicos di
gnos eſſe laboꝛes ſed apoſtolis legem induẽs ⁊ tri
buentibus ſuadens quia quod ab ipſis datur debitũ
eſt. ¶ Aug. ꝺ bap. p. Non ergo ẽ venale euangeliũ
vt pro temporalibus predicetur. Si enim ſic ven
dunt magnam rem vili vẽdũt. Accipiant ergo pre
dicatoꝛes ſuſtentationem neceſſitatis a populo mer
cedem diſpenſationis a deo. nõ enim a populo redd[illegible]
q̃ſi merces illis q̃ ſibi ĩ caritate euangelij ſeruiunt ſʒ
tãq̃ ſtipẽdiũ dat̃. q̃ vt poſſint laboꝛare paſcantur.

¶ Aug. de cõcor. euãg. vel aliter. Cum diceret do
minus apoſtolis Nolite poſſidere aurum continuo
ſubiecit Dignus eſt opari9 cibo ſuo. vnd' ſatis oſtẽ
dit cur eos poſſidere hoc ac ferre noluerit non quo
neceſſaria non ſint ſuſtentationi huius vite ſed q̃a
ſic eos mittebat. vt eis hoc deberi demonſtraret ab
illis quibus euãgeliũ credentibus annũciarent tãq̃
ſtipendia militantibus. Apparet autem hic non pre
cepiſſe dñm. ita tanquã euãgelice viuere aliunde nõ
debeant q̃z eis prebentibus quibus annũciant euãge
lium Alioquĩ contra hoc preceptum fecit Paulus
qui victum de manibus ſuaꝝ laboribus tranſigebat
Sed apparet poteſtatem dediſſe apoſtolos dominũ
in qua ſcirent ſibi iſta deberi Cũ aũt a dño aliq̃d im
peratur. niſi fiat inobediencie culpa ẽ. Cum autem a
dño poteſtas datur. licet cui q̃ nõ vti. ⁊ tanq̃ de ſuo
iure recedere Hoc ergo ordinãs dñs ꝙ qui euãge
lium ãnunciant. de euãgelio viuãt. illa apoſtolis lo
quebatur vt ſecuri non poſſiderent. neq̃ portare
huic vite neceſſaria. nec magna nec minima. Ideo po
ſuit nec virgam. oſtendens a fidelibus ſuis omnia de
beri miniſtris ſuis. nulla ſupflua requirẽtibus. hãc
ergo poteſtatem virge nomĩe ſignauit. cum dixit
ſm marcum ne quid tollerent in via. niſi virgã tan
tum Sed ⁊ calciamenta cũ dicit Matheus in via
nõ eſſe portãda. curam prohibuit. qua ideo portãda
cogitant ne deſint. Hoc de duabus tunicis intelligẽ
dum eſt. ne quiſq̃ eorum p̃ter eam qua eſſet indut9
aliam portandã putaret. ſollicitus ne op9 eſſet. cũ
ex poteſtate illa poſſit accipere Proinde Marc9 di
cẽdo calciari eos ſandalis. vel ſoleis. aliquid hoc cal
ciamẽtum miſtice ſignificationis hr̃e ãmonet. vt pes
neq̃ tectus ſit deſup. neq̃ nudus ad terram idẽ non
occultetur euãgelium. nec terrenis ꝯmodis innitatˀ
Et ꝙ non portari duas tunicas ſed expreſſius idẽ
prohibet monet nõ dupliciter ſed ſimpliciter ambu
lare. ita dñm oĩa dixiſſe. nullo modo dubitandum ẽ
partim ꝓprie. partim figurate Sꝫ euãgeliſtas alia
iſtum alia illum inſeruiſſe ſcriptis ſuis. Quiſq̃s aũt
putat nõ potuiſſe dñm in vno ſermone. quedam fi
gurate. quedam ꝓprie ponere. eloquia cetera eius ĩ
ſpiciat. ⁊ videbit q̃z temere atq̃ ineruditæ arbitretˀ
Quia enĩ dñs monet vt neſciat ſiniſtra. quid faciat
dextera. ipſas elemoſinas. ⁊ quicq̃d hic aliud p̃cepit
figurate accipiẽdũ putabit ¶ Jero. Hec hyſtorice
diximus. cetera ſm anagogẽ. Nõ licet magiſtris
aurum ⁊ argentum ⁊ pecuniam que in zonis ẽ poſ
ſidere. Aurum ſepe legimus pro ſenſu. argentum ꝓ
ſermone. es pro voce. hec nõ licet vobis ab alijs ac
cipere. ſed data a dño poſſidere. Neq̃ hic heretico
rum ⁊ philoſophoꝝ. perverſeq̃ doctrine. ſuſcipe diſci
plinas ¶ Hylarius. Quia vero zona miſterij apa
ratus eſt. ⁊ ad efficaciã opis p̃cinctio. p hoc ꝙ eris
in zona. inhibetur poſſeſſio. ne q̃d ĩ miſterio venale
ſit ammonemur Ammonemur etiam nec peram ha
bere ĩ via. curã ſcilicet ſecularis ſubſtancie relinquẽ
dam. quia omnis theſaurus ĩ terra. ꝑnicioſus ẽ cord'
illic futuro vbi condatˀ theſaurus. Ait autem non
duas tunicas. ſufficit enĩ nobis ſemel xp̃s indutus.
ne vt poſt intelligenciam veram altera deinceps vt

hereſis vel legis veſte induamur Non calciamẽta
quia in ſancta terra peccatorum ſpinis atq̃ aculeis nõ
obſeſſa vt Moyſi dictũ eſt. nudis pedibus ſtatuĩ
ãmonemur non alium greſſus noſtri habere q̃z quẽ
accepimus a xp̃o aparatum ¶ Jero. Vel docet do
minus pedes noſtros mortiferis vinculis ñ alligari.
ſed ſanctam terram ĩgredientes eſſe nudos neq̃ ha
bere virgam que vertatˀ in colubrum. neq̃ in aliq̃
preſidio carnis inniti quia huiuſmõi virga ⁊ bacu
lus arundineus eſt. quem ſi paululum preſſeris.
frangitˀ ⁊ manum trãſforat incumbentis. ¶ Hyla
rius Poteſtatis aũt heſterne iure non ſumus indi
gni habentes virgam de radice ieſſe.

¶ In quãcũq̃ autẽ
ciuitatem aut caſtellũ
intraueritis interro/
gate quis in ea dign9
ſit ⁊ ibi manete donec
exeatis Intrãtes au
tem in domum. ſaluta
te eam. dicentes Pax
huic domui ⁊ ſiquidẽ
fuerit domus illa dig
na veniet pax veſtra
ſuper eam. Si autẽ nõ
fuerit digna pax vr̃a
ad vos reuertetur Et
quicũq̃ non receperit
vos neq̃ audierit ſer/
mones veſtros exeun
tes foras de domo vel
ciuitate excutite pul/
uerem de pedibus ve/
ſtris Amen dico vobiſ
tolerabilius erit terre
ſodomorum ⁊ gomor/
reorum in die iudicij
q̃ꝫ illi ciuitati.

¶ Criſ. in omelia.
Quia dixerat ſupius
dominus dign9 ẽ opa
rius cibo ſuo ne crede
retur propẽ hoc oĩm
eis ianuam apire mul
tam diligenciã hic iu
bet facere d' hoſpite eli
gendo. vnde dicitur. in
quãcũq̃ ciuitatẽ aut
caſtellum intraueritis
interrogate quis in ea
dignus ſit. ¶ Jero9.
Apoſtoli nouam intro
euntes vrbem ſcire nõ
poterant q̃s talis eſſꝫ
Ergo fama hoſpes eli
gẽdus eſt populi ⁊ iu
dicio vicinorum ne p̃
dicatoris dignitas. ſu
ſcipientis infamia detur
pet ¶ Criſ. in omelia.
Qualiter ergo ipſe cri
ſtus apud publicanũ
manebat quia ſcilicet
dign9 effectus erat ex
conuerſione hoc etiã
nonſolum in gloriã ei9
proderat ſed in cibati
onem Si enĩ dignus ẽ
omnino dabit cibum.
⁊ maxime cum nihil
amplius neceſſarijs pe
teretur Intende autẽ
qualiter omnibus eos denudans omnia eis dedit. p
mittens in domibus eorum qui docebantur manere.
Ita enim ⁊ ipſi a ſollicitudinibus eruebantˀ ⁊ alijs
ſuadebant quoniam ꝓpter eorum aduenerãt ſalutẽ
ſolam in hoc ꝙ nihil deferebant ⁊ nihil amplius ne
ceſſarijs expetebant Et non ad omnes ſimpliciter ĩ
troibant Non enim ſignis ſolũ volebat eos claros
apparere. ſed magis virtute Nihil autem ita virtu
tem deſignat ſicut non ſuperfluis vti ¶ Hylarius.
Hoſpes vnus etiam eligitur non tribuẽs beneficiũ
ei qui apud ſe manſurus eſt. ſed accipiens. Hic enĩ
dicitur quis in ea dign9 ſit vt magis ſe nouerit ac
cipere grãm q̃z dare. ¶ Criſo. in ome. Intende aũt

quia nondum oīa eis tribuit. Neqꝫ enī ōis largit vt
ſciāt quis ſit dignus. ſꝫ iubet ſcrutari. Non ſolū aūt
dignos iubet querere. ſꝫ neqꝫ de domo ī domū tranſ
mutari cū ſubdit. Et ibi manete. donec exeatis. vt
neqꝫ ſuſcipientem contriſtent neqꝫ ipſi opinionē accipiāt
leuitatis aut gule ¶ Ambroſ. ſup lucā. Non ergo
ocioſe domus quā ingrediātur Apl'i eligenda diſce
rnitur. vt mutādi hoſpicij cauſa non ſuppetat. Non
tamen eadem cautio receptori mandat ne dum ho
ſpes eligitur. hoſpitalitas minuat. Sequit. Intran
tes autem in domum. ſalutate eā dicētes. Pax huic
domui ¶ Gloſa. Quaſi diceret. pacē hoſpiti preca
mini vt ſopiat oīs repugnātia ꝯtra ūitatē. ¶ Ièro.
In hoc etiā occulte ſalutationē hebrei ac Siri ſmo
nis expreſſit Qd̄ enī grece di' Chere ⁊ latine aue.
hoc hebraico ſyroqꝫ ſermōe appellat ſalemlach. ſiue
ſamalalach id eſt pax tecū Qd̄ aūt pcepit. tale ē in
troeūtes aē domū pacē īpcami hoſpiti. ⁊ qātū ī vob
eſt diſcordie bella ſedate Sin aūt orta fuerit ꝯtradi
ctio. vos mercedem habebitis de illata pace. illi q̄ ha
bere voluerūt bellū poſſidebunt Unde ſequit. Et ſi
quidem fuerit dom' illa digna. veniet pax vr̄a ſup
eā. ſi aūt nō fuerit digna pax vr̄a ad vos reuertet
¶ Remig. Quia ſcꝫ aut erit quiſqꝫ predeſtinatus
ad vitā ⁊ celeſte verbū ſequit qd̄ audit aut ſi null'
audire voluerit. ipe pdicator ſine fructu nō erit. qa
ad eū pax reuertit. qn̄ ei a dn̄o pro labore ſui operis
recompēſat ¶ Criſ. ſ omel. Inſtruit ergo eos dn̄s
qꝫ nō ꝓpter hoc expectēt ab alijs pſalutari. qa doce
bant. ſꝫ antecederet ſalutatōe alios honorādo Deīde
monſtrat qꝫ non ē ſola ſalutatione. ſꝫ benedictiō. p h̄
qꝫ dicit Si fuerit dom' digna. veniet ſup eā ¶ Re
migi' Docuit ergo dn̄s diſcipulos ſuos offerre pa
cem in introitu domus ut ſalutatione pacis eligeret
domus digna vel hoſpes. acſi patenter diceret oīb
offerte pacē. qa aut accipiendo dignos. aut non acci
piendo. indignos ſe manifeſtabūt Quāuis enī fama
populi. dign' elect' ſit hoſpes tn̄ ſalutādus ē. ut ma
gis ſua dignitate pdicatores vocent. qꝫ vltro ſe in
gerē videant Hec aūt pax paucoꝝ verboꝝ ad totā
explorationē digne dom' vel hoſpitis poteſt referri
¶ Hil. Salutāt ergo apl'i domū cū pacis affectu.
ſed ita vt potius pax dicta ſit qꝫ data. Porro autē
pacem ꝓpriā. que viſcera miſerationis ſunt. nō opor
tere in eā venire niſi ſit digna. que ſi digna reperta
nō fuerit. ſacꝛm celeſtis pacis intra ꝓpriam apſtoꝝ
ꝯſcientiā ē ꝯtinendū In eos aūt qui celeſtis regni
pcepta reſpuerint. egreſſu apl'oꝝ ⁊ ſigno pulueris
a pedibus excuſſi. eterna maledictio relinquat. vnd̄
ſequit Et quicūqꝫ nō receperint vos. neqꝫ au. ſer.
ve. ex fo. de do. uel de ciuitate. excutite puluerē de pe
dibus vr̄is. Exiſtenti enī ī loco. cū loco videt eē cō
munio Totū ergo qd̄ ē illius dom'. excuſſo puluē
pedū relinquit. nihilqꝫ ſanitatis de inſiſtentiū apl'oꝝ
veſtigijs mutuat ¶ Ièro. Puluis etiā excutit de pe
dibus in teſtimoniū laboris ſui qꝫ ingreſſi ſint ciui
tatem ⁊ pdicatio apoſtolica ad illos vſqꝫ puenerit.
ſiue excutit puluis vt nihil ab eis accipiant. nec ad
victum quidem neceſſaria qui euāgeliū ſpreuerāt.

¶ Raba. Vel aliter pedes diſcipuloꝝ ipſe op[...]
ceſſuſqꝫ pdicationis ſignat. Puluis vero qua a[...]
gūt. terrene leuitas eſt cogitationis a qua etiam ſ[...]
mi doctores imunes eſſe nequiūt cum p audito[...]
ſolliciti ſalubrib' curis icꝯſtāt ī tendūt. ⁊ quaſi p[...]
itinera mundi. vntus calcaneo terre puluerem [...]
gūt ſibi qui ergo ſpreuerint doctrinam docen[...]
labores ⁊ picula tediūqꝫ ſollicitudinū ad teſtim[...]
ſue dānationis inflectūt Qui vero receperint [...]
afflictiones curaſqꝫ doctoꝝ quas p ſe tolerāt[...]
argumentū ſibi vertant humilitatis. ⁊ ne leuis cul[...]
videat eſſe Apl'os non recepe ſubdit. Amen dico
vobis tolerabili' erit terre Sodomoꝝ ⁊ Gomo
reoꝝ in die iudicij. qꝫ illi ciuitati ¶ Ièro. Quia ſo
domitis ⁊ Gomorreis non fuit pdicatū huic ciui
cum pdicatū ſit non recepit Euāgeliū ¶ Remigi'
Vel q̄a ſodomite ⁊ gomorrei inē vicia carnis ho
tales fuiſſe legunt qꝫuis nō tales hoſpites recepi[...]
ſicut Apl'i ¶ Ièro. Si aūt tolerabili' erit ſ[...]
domoꝝ qꝫ illi ciuitati q̄ non recepit Euāgeliū ergo
inter peccatores ſupplicia diuiſa ſunt ¶ Remigi'
Specialit tamē Sodomoꝝ ⁊ Gomorreoꝝ men
tionem facit vt p hoc demōſtret qa illa peccata ſunt
magis odibilia q̄ ſiūt ꝯtra naturā. p quib' delet[...]
eſt mūdus aquis diluuij quatuor ciuitates ſubuer[...]
mūdus quotidie diuiſis malis affligit ¶ Rabanus
Iuſtice aūt inſtruit nos domin' nō immiſceri [...]
domib' ac familiaritatib' q̄ chriſtū aut nō ſ[...]
neſciūt Et in quacūqꝫ ciuitate introgare quis [...]
habitatione ſit dignus. id eſt ſicubi Eccleſia ſi[...]
Chriſt' habitator. Neqꝫ quoqꝫ alibi tranſire q̄ [...]
eſt domus digna ⁊ iuſtus hoſpes Judeoꝝ aūt pl[...]
erant futuri. qꝫuim tant' in fauorem legis affect[...]
eſſe. vt qꝫuis p admirationē operū in Chriſtum cre
didiſſent tamen in legis operib' morarent Alij vero
plorāde libertatis que in Chriſto eſt. cupidi tan[...]
ſe ad euāgelia ex lege eſſent ſimulaturi. Quidā
in hereſim p intelligentie prauitatem traducerent
Et qa iſtiuſmodi omnes penes ſe eē veritatē cat[...]
licā mentiūt domo ipſa. id eſt eccl'ia katholica [...]

¶ Ecce ego mitto
vos ſicut oues in lupo
rū medio eſtote ergo
prudentes ſicut ſerpē
tes ⁊ ſimplices ſicut
colūbe. Cauete autē
ab hominib' tradent
enim uos in ꝯſilijs ⁊
in ſinagogis ſuis fla
gellabūt vos. ⁊ ad pſi
des ⁊ ad reges duce
mini ꝓpter me in teſtimo
niū illis ⁊ gentibus

¶ Criſ. in ome. Qu[...]
ſup' apoſtolorū [...]
ut ſollicitudine ꝓ ſ[...]
norum eos conſo[...]
mauit cōſequenter [...]
cit eis mala q̄ debe[...]
eis cōtingere ꝓ[...]
dem vt diſcerēt [...]
tie ei' virtutem [...]
vt null' ſuſpicaret[...]
quāſi ꝓpter imbecill[...]
tem magiſtri hec ei [...]
uenirēt mala. Tert[...]
vt ipſi ſermones n[...]
ſtupeſcerent dum ta[...]
pmabiliter ⁊ pre[...]
ſpem euenirent. Ha[...]
to vt hoc audientes [...]
turbentur in tempore crucis.

Deinde vt diſcant·quoniam noua hec prelij lex eſt
Nudos eñ mittit·a ſuſcipientibus iubet cibari·neqꝫ
in hoc ſiſtit ſed vlterius ſuam virtutem oſtendit·di
cens Ecce ego mitto vos ſicut oues in medio lupo
rum Ubi conſiderandū ꝙ non ſimpliciter ad lupos
ſed in medio luporum mittit vt ſic ſuam virtutē ma
gis demonſtret·cum oues lupos ſuperauerint·etiam
ī medio luporum exiſtentes·ꝛ plurimos morſus ac
cipientes ab eis nonſolū nō conſumuntur·ſed ꝛ illos
conuertant·Multo aūt mirabilius ē ꝛ maius tranſ
mutare mentes eorū ꝙ̄ interficere eos·Inter lupos
autem ouiū mānſuetudinē eos docet oñdere ¶ Gre.
in omelia Qui eñ locum predicationis ſuſcipit mala
inferre non debet·ſed tolerare·vt ex ipſa ſua mānſue
tudine iram ſeuientium mitiget ꝛ peccatorum vul:
nera ipſe ī alijs afflictionibus vulneratus ſanet Quo
niam etſi qñ zelus rectitudinis exigit vt erga ſub:
ditos ſeuiat·furor ipſe de amore ſit·ñ de crudelitate
quatenus ꝛ iura diſcipline foris exhibeat ꝛ intus pa
terna pietate diligat quos foris caſtigat Multi aūt
cum regiminis iura ſuſcipiunt ad lacerandos ſubdi
tos inardeſcunt terrorem poteſtatis exhibent·domi
videri appetunt·prēs ſe eſſe minime recognoſcunt hu
militatis locum in elationem dominationis immutāt
ꝛ ſi quādo extrinſecus blādiunt· intrinſecus ſeuiūt
de quibus dicit·Ueniunt ad vos in veſtimētis ouiū
intrinſecus aūt ſunt lupi rapaces Contra que nob
conſiderādum eſt·quia ſicut oues inter lupos mittūt
vt ſenſum ſeruantes innocentie morſum malicie non
habeamus·¶ Jeronimus·Lupos autem Scribas ꝛ
Phariſeos vocat qui ſunt clerici iudeorū·¶ Hyla.
Lupos etiam deſignat omēs hos qui veſano furorē
in apoſtolos deſeuituri erant ¶ Criſ.i omelia Ma
lorum autem erat eis conſolatio mittentis virtus·ꝛ
Et ideo ante omnia poſuit dicens·Ecce ego mitto
vos quaſi diceret·Ne turbemī quoniā in medio lu
porum mittimini·poſſum eñ facere vt nihil mali ſu
ſtineatis·nonſolum lupis non ſuppoſiti ſed leonibus
terribiliores effecti Sed ita expedit fieri Hoc eñ
clariores facit ꝛ meā virtutem magis diuulgat De
inde vt aliquid etiam a ſeipſis inferant ꝛ non ſine cā
coronari eſtiment ſubdit Eſtote ergo prudentes ſicut
ſerpentes ꝛ ſimplices ſicut columbe ¶ Jero. Ut per
prudentiam deuitent inſidias ꝑ ſimplicitatem non fa
ciant malum Et ſerpentis aſtutia ponit in exemplū
quia toto corpore occultat caput. Et illud in quo vita
eſt·protegit Ita ꝛ nos toto periculo corporis caput
noſtrum qui xp̄s eſt cuſtodiamus id eſt fidem xp̄i i
tegram ꝛ incorruptam ſeruare ſtudeamus ¶ Raba.
Solet etiam ſerpēs eligere ſtrictas rimas ꝑ quas trā
ſiens veterem pellem exuat·Similiter predicator
trāſiens ꝑ anguſtam viam veterem hominem omnino
deponat ¶ Remigius. Pulcre etiam dñs predicato
res ſerpentis prudentiam monet habere quia primus
homo ꝑ ſerpentem deceptus ē·acſi diceret quia hoſ
tis callidus fuit ad decipiendū vos prudentes ſitis
ad liberādum Ille laudauit lignum·vos laudate cru
cis virtutem ¶ Hylarius Ille enim primo mollioris
ſexus aggreſſus eſt ſpe deinde illexit·ꝛ cōmunionē
immortalitatis ſpopondit pari ergo opportunitat·
introſpecta vniuſcuiuſqꝫ natura ꝛ voluntate vbi
adhibenda prudentia eſt·ſpes futurorum bonorum reue
landa·ꝛ quod ille mentitus eſt·nos predicemus ex vo
ſm ſponſionem dei angelis ſimiles futuros eſſe qui
credant ¶ Criſ.i omelia Sicut autem prudentiam
ſerpentis oportet habere vt ī principalibus nō leda
mur ſic ꝛ ſimplicitatem columbe ī nō vindicando cū
iniuſta patimur neqꝫ per inſidias alicui nocendo.
¶ Remigius. Ideo autem dñs hec duo ſociauit·quia
ſimplicitas abſqꝫ prudentia facile decipi pt·ꝛ prudē
tia periculoſa eſt niſi ſimplicitate temperetur·alicui
nocendo·¶ Jero. Simplicitas aūt columbarum ex
ſpiritusſancti ſpecie demonſtrat·Unde dicit apl'us·
Malicia paruuli eſtote·¶ Criſ. in omelia Quid autē
durius hijs fiet iuſſionibus·non eñ ſufficiens ē pati
mala·ſed neqꝫ turbari concedit qd eſt columbe·Ira
eñ non ꝑ iram·ſed ꝑ manſuetudinem extinguit·
¶ Rabanus. Quod autem lupi de quibus ſupra
dixerat ſint homines·oſtendit·cum ſubdit Cauete aūt
hoībus ¶ Glo. Ideo aūt neceſſarium ē vt ſitis ſicut
ſerpentes .i. aſtuti Nam ſm ſuam conſuetudinem·
tradent vos·primū in conſilijs prohibendo ne predi
cetis in nomine meo·Deinde incorrectos flagellabunt
vos Tandem ad reges ꝛ preſides ducemini ¶ Hyla.
Qui extorquere ſilentium veſtrum aut conniuentiā
temptant ¶ Criſ. in omelia Mirandum eſt aūt qua
liter hoc audientes non ſtatim abſceſſerāt homines
qui ſtagnum illud nunqꝫ egreſſi fuerāt circa qd piſca
bantur·qd non virtutis eorū erant ſolum·ſed ſapie
doctoris Omnium eñ malorum mitigationē adiungit·
Unde ꝛ hic dicit·propter me·Non eñ parua conſolatio
ē propter xp̄m pati·quoniā nō vt pernitioſi ꝛ nociui hec
patiebantur Et iterum addidit In teſtimoniū illis·
¶ Greg. Qui ſcilicet perſequēdo mortem intulerūt
vel qui videndo non ſunt mutati· Mors quippe ſan
ctorum bonis eſt in adiutorium·malis in teſtimoniū
vt inde peruerſi ſine excuſatione pereāt·vnde electi ex
emplum capiunt vt viuant·¶ Criſ.i omelia Hoc
eos conſolabatur·non quia aliorum cupiebant penam
ſed vt confidendam habeant quoniā vbiqꝫ eum hāe
preſentem ꝛ preſcientem ¶ Hylarius. Nonſolum
autem hoc teſtimonio excuſatio ignorate diuinitatis
adimenda ē perſequētibus ſed via gentibus via pādenda
credētibus credendi xp̄m pertinaciter inter ſeuientiū pe
nas cōfeſſorum vocibus predicatum ꝛ hoc ē quod
ſubiungit gentibus·

¶ Cum autem tradēt
vos. Nolite cogitare
quomodo aut quid lo
quamini Dabitur enim
vobis in illa hora. quid
loquamini Non enim
vos eſtis qui loquimini
ſed ſpiritus patris ve
ſtri qui loquitur in vo
bis.

¶ Criſ. in omelia·
Cum premiſſis conſo
lationibus non paruas
ꝛ aliam apponit Ne.n.
non dicerent qualiter
ſuadere poterimus ho
bus talibus perſecutionibus
exiſtentibus Jubet eos
de reſponſione confidere
dicens Cū autem tra
dent vos·nolite cogi
tare quomō aut quid
loquamini·¶ Remi
Duo autem dicit quo

aut q̄d · quoꝝ vnũ refert ad ſapientiã · alteꝝ ad oris officiũ · q̃a eñ ipſe ſubminiſtrabat uerba que loquerẽt et ſapientiã qua ea ꝓferrẽt · nõ fuerat neceſſe ſanctis p̄dicatoribus quid loquerent · aut quõ ¶ Iero · Cũ eñ ꝓpter xp̄m ducamur ad iudices · volũtatẽ tantũ nr̄am ꝓ xp̄o debem⁹ offerre · Ceteꝝ ipſe xp̄s qui in nobis habitat · loquit̃ pro ſe et ſpũſſancti in reſpondendo gr̄a miniſtrabit̃ · ¶ Ambr · Fides eñ nr̄a oĩb᷒ preceptis diuine volũtatis intenta · ad reſponſionẽ ſcie inſtruet̃ i exemplo bñs Abraham cui poſtulato ad hoſtiã Iſaac · nõ defuit aries ad victimã Et ĩdo ſeq̃t̃ Nõ eñ vos eſtis q̃ loquimi · ſ; ſpũs pr̄is vr̄i qui loq̃tur i vob̃ ¶ Remig · Et ẽ ſenſus · Vos acceditis ad certamẽ · ſ; ego ſum qui p̄lior · Vos v̄ba editis · ſed ego ſum qui loquor · Hĩnc paulus ait An experimẽtũ queritis eius q̃ i me loquit̃ xp̄s · ¶ Criſ · Per hoc aũt ad ꝓphetaꝝ eos dignitatem reduxit qui ſcʒ dei ſpũ ſũt locuti Cũ aũt hic dicat ne ſolliciti ſitis quo loquami · Alibi dr̄ Parati ſemꝑ ad ſatiſfactionẽ omni poſcenti vos rationẽ de ea que i vobis eſt ſpe · Cum eñ i medio amicoꝝ certamen erit · iubemur eſſe ſollicti · cum aũt ẽ iudiciũ terribile et plebes inſanientes et timor vndiq; auxiliũ a xp̄o p̄betur · vt ꝯfidenter loquamẽ et non obſtupeſcãt ·

¶ Tradet aũt frater frem in mortem et pater filiũ et inſurgẽt filij in parentes et morte eos afficiẽt Et eritis odio oĩb; hominib; ꝓpter nomen meum. Qui at̃ pſeuerauerit vſq; in finẽ hic ſaluus erit.

¶ Gloſa Premiſſa cõſolatione ſubdit grauiora pericula · Vnde dr̄ Tradet aũt frater fratrem i mortẽ et pater filium · et iſurgẽt filij i parẽtes et morte eos afficient · ¶ Grego · in omel · Minorẽ eñ dolorem ingerũt mala q̃ ab extraneis maiorem que ab illis patimur · de quorum mentibus preſumebamus · quia cũ dãno corporis mala nos cruciant caritatis amiſſe · ¶ Iero · Hoc aũt i pſecutionib; fieri crebro videmus · nec vllus eſt inter eos fidus affectus · quoꝝ diuerſa ẽ fides ¶ Criſ · Deinde q̄d ẽ multũ horribili⁹ appoſuit dicẽs Et eritis odio omnib; homib; vt eñ cõmunes orbis terrarũ hoſtes eos expellere temptabant · Hic etiã rurſus appomt̃ ꝯſolatio cum dicit · ꝓpter nomẽ meũ Et cum hoc rurſus aliud cõſolatoriũ ponit̃ · cũ ſubdit · Qui autem pſeuerauerit vſq; in finẽ · hic ſaluus erit · q̃m eñ ꝓſeuerant multi · in principio quidem eſſe vehementes · poſtea vero diſſolui · ꝓpter hoc ait · quoniã finem requiro Que eñ vtilitas eſt ſeminũ in principio quidem floreſcentiũ · poſtmodum autem tabeſcentium · Propter hoc ſufficientem perſeuerantiam expetit ab ipſis ¶ Iero · Non eniʒ cepiſſe ſed pfeciſſe virtutis eſt ¶ Remigius Nec inchoantibus · ſed pſeuerantibus premium tribuitur ¶ Criſ · Ne autẽ aliquis dicat · quia omnia chriſtus in apoſtolis fecit · nihil mirabile eſt tales illos eſſe effectos nihil patientes oneroſum · propter hoc ait q᷒ perſeuerancia eis eſt opus · et ſi enim ex primis eruti fuerint periculis alijs difficilioribus conſeruantur · et poſt illa alia ſuccedent · et non ſtabunt quin inſidias patiantur donec viuũt · et hoc occulte inſinuat dicens · qui pſeuerauerit vſq; in finem · hic ſaluus erit · ¶ Remigius Id eſt qui precepta fidei non deſeruerit et perſecutionibus non defecerit · ſaluus erit · qui in perſecutionibus terrenis · percipiet premia regni celeſtis · Et notandum quia finis nõ ſemper ſignificat conſumptionem · ſed aliquando perfectionem · Finis legis chriſtus eſt · vnde etiam poteſt ſic intelligi Qui perſeuerauerit vſq; in finem id eſt in chriſto ¶ Aug · xxi · de ciui · dei In chriſto nãq; pſeuerare eſt in fide eius ꝑmanere que ꝑ dilectionẽ operatur.

¶ Cũ aũt pſequẽtur vos in ciuitate iſta fugite in aliam · Amẽ dico vobis non ꝯſummabitis ciuitates iſrahel donec veniat filius hominis

¶ Criſ · iõne · Predixit terribilia que poſt crucem et reſurrectionem et aſſumptionem eis erant ventura rurſus ducit ad manſuetiora · Non eñ iuſſit eos ad perſecutiones audacter ire · ſed fugere · vnde dicit Cum autem perſequenter vos i ciuitate iſta · fugite in aliam · Quia enim interim principium erat conuerſionis eorum condecentem vtitur ſermone · ¶ Ieronimus Hoc enim ad illud tempus referendum eſt cum ad predicationem apoſtoli mittebantur · quibus et proprie dictum eſt · In viam gentium ne abieritis · perſecutionem timere non debebant · ſed declinare · Quod quidem videmus i principio feciſſe credentes · quando orta ieroſolimis perſecutione diſperſi ſunt in vniuerſam iudeam · vt tribulationis occaſio fieret euangelij ſeminarium · ¶ Auguſtinus contra fauſtum neq; tamen ſaluator non poterat tueri diſcipulos ſuos · quibus fugere precepit · Et huius rei principium prebuit · ſed inſtruebat hominis infirmitatem ne deum temptare audeat · quando habet quid faciat vt q̄d cauere oportet euadat · ¶ Auguſt · primo de ciuitate dei · Potuit autem eos ãmonere · vt ſibi mortem inferrent · vt non in manus perſequẽtium venirent · Porro ſi hoc ille nõ iuſſit aut monuit vt hoc modo ſui ex hac vita emigrarent quibus migrantibus manſiones eternas preparaturum eſſe promiſit quelibet exempla apponant gentes · que ignorant deum · Manifeſtum eſt hoc non licere credentibus vnum verum deum · ¶ Criſoſtomus in omelia · Si autem dicant · quid igitur ſi perſecutionem paſſi fugerim⁹ et rurſus hinc nos abiecerit · hunc diſſoluens timorem · ait Amen dico vobis · non ꝯſummabitis · id eſt non peruenietis me circumeuntes paleſtinam nec vos aſſumam · ¶ Rabanus · vel predicit quod ante predicationibus ſuis ad fidem perducere omnes ciuitates iſrael q̃; reſurrectiõ domini fuerit ꝑpetrata · Et in toto orbe terrarum predicandi euangelium poteſtas conceſſa ¶ Hylarius · vel aliter ex vero illis fugam ſuadet quia predicatiõe eius primũ a iudea effugata · tranſit ad greciam Deinde diuerſis intra grecie vrbes · apoſtoloꝝ paſſionib; fatigata · Tandem i vniuſ gentib; demorat; vt ꝯuerteret gẽtes quibus

Apoſtolorum p̄dicationi credituras. vel ut reliquū iſrael crederent eſſe aduentu ſuo debitum aīt. non cōſumabitis ciuitates iſrael id eſt poſt plenitudinē gentium que erit reliquū iſrael adimplendum numerum ſanctorum futuro claritatis xp̄i aduentu eſt in eccleſia conuocādū ¶ Aug. in ep̄la ad honoratū. Faciant ergo ſerui xp̄i qđ precepit vel p̄miſit ſicut ipſe fugit in egiptum fugiant omnino de ciuitate in ciuitatem. quādo eorum quiſq̄ ſpiritaliter a pſecutoribus queritur vt ab alijs qui non ita requiruntur. non deſeratur eccleſia ſed prebeant cibaria cōſeruis quos aliter viuere non poſſe nouerunt. Cum autem oīm id ē epiſcopoꝝ. clericoꝝ ⁊ laycoꝝ eſt cōmūe periculum hi qui alijs indigent non deſerant ab hijs quibus indigent. aut igitur ad loca munita omnes trāſeant. aut qui habent neceſſitatem remanendi nō relinquātur ab eis per quos illoꝝ eccleſiaſtica ē ſupplenda neceſſitas vt vel pariter viuant vel pariter ſuffrant qđ eos paterfamilias volet pati ¶ Remi. Preterea ſciendum eſt q ſicut preceptū pſeuerādi in pſecutionibus ſpēaliter vt ſpūalr ad ap̄los pertinet ⁊ ad eorum ſucceſſores viros fortes ſic licentia fugiendi ſatis conuenit infirmis in fide quibus condeſcendit pius magiſter ne ſi ſe vltro ad martirium obtuliſſent forſitan poſiti in tormentis. negarent leuius eīm erat fugere. q̄ negare. Sed quāuis fugiendo pfecte fidei conſtanciam i ſe non oſtenderent tñ magni meriti erant. quoniam omnia pro xp̄o parati erāt deſerere ſcilicet fugiendo. Niſi autem illis licentiam fugiendi dediſſet. dicerent eos aliqui alienos eſſe a gloria regni celeſtis. ¶ Iero. Spiritaliter autem poſſum⁹ dicere cū pſecuti nos fuerint in vna ciuitate. hoc ē i vno ſcripturaꝝ libro vel teſtimōio nos fugiam⁹ ad alias ciuitates id ē ad alia volumīa quāuis eīm contentioſus fuerit pſecutor ante pſidiū ſaluatoris aduenit q̄ aduerſarijs victoria cōcedatur.

¶ Non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum nec ſeruus ſuper dominū ſuum. Sufficit diſcipulo vt ſit ſicut mgr̄ eius ⁊ ſeruus ſicut dominus eius Si pater familias beelzebub uocauerūt quātomagis domeſticos eius

¶ Criſ. in omelia. Quia futurum erat vt diſcipuli eius pmiſſis pſecutionibus etiā diffamati malam opinionem paterentur. q multis oneroſius eſſe videbatur hic eos conſolatur a ſeipſo ⁊ ab hijs que de ipſo ſunt dicta Cui conſolationi nulla poſſit eſſe equalis ¶ Hil. Dominus enim lumē eternū dux credentium ⁊ inmortalitatis parens diſcipulis ſuis i futurarum paſſionum ſolacium ante premiſit. vt glorie loco amplectamur ſi domino noſtro vel paſſionibus adequemur. vñ dicit. Non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum nec ſeruus ſup dñm ſuū. ¶ Criſ. in ome. Intelligendū donec fuerit diſcipulus ⁊ ſuus non eſt mgr̄ ſup magiſtrum ⁊ dñm ſm honoris naturam. nec mihi ea que raro contingunt hic obijcias ſz ab hijs que ſunt in pluribus ſuſcipe hūc ſermonem.

¶ Remigius Magiſtrum aūt ⁊ dñm ſemetipſum appellat Per ſeruū ⁊ diſcipulum. ſuos vult itelligi apoſtolos. ¶ Glo. Quaſi diceret. Ne indigne feratis tolerare que tolero. quia dñs ſum faciēs qđ volo ⁊ magiſter docens qđ vtile ſcio ¶ Remigius Et quia hec ſentencia minus videbatur ſuperioribus verbis cōgrua quo tendant verba manifeſtat. cum ſubdit Si paterfamilias Beelzebub vocauerūt. quātomagis domeſticos eius. ¶ Criſ. in omelia. Non dixit ſeruos. ſed domeſticos vt multā ad eos familiaritatē oſtenderet. ſicut ⁊ alibi dixit Non dicā vos ſeruos ſed amicos meos ¶ Remigius Quaſi diceret. vos ergo temp̄ales honores ⁊ humanam glām non queratis dum me videtis p irriſiones ⁊ obprobria genus humanum redimere. ¶ Criſ. in omelia. Non ſolum autem dixit. ſi domus dominū conuiciati ſunt ſed ipſam ſpeciem conuicij ponit. quoniā Beelzebub eum vocauerunt. ¶ Iero⁹. Beelzebub ydolum eſt Acharon qđ vocatur in regum volumine. ydolum muſce. Beel ipſe bel ſiue baal. zebub autē muſca dicit̄ Principem ergo demonioꝝ ex ſpurciſſimi ydoli appellabant vocabulo qui muſca dicit̄ ꝓpter imundiciam que exterminat ſuauitatem olei.

¶ Ne ergo timueritis eos Nihil enim opertum quod non reueletur ⁊ occultum quod non ſciatur Quod dico vobis in tenebris. dicite in lumīe ⁊ quod in aure auditis predicate ſup tecta. Et nolite timere eos qui occidūt corpus animam autem non poſſunt occidere ſed potius timete eū qui poteſt ⁊ animam ⁊ corp⁹ perdere in gehennam.

Remigius. Poſt premiſſam conſolationem aliam non minorē ſubiungit dicens Ne ergo timueritis eos ſcilicet perſecutores. quaſi autem non eſſet timendum manifeſtat cum ſubiungit Nihil enim opertuꝝ. qđ nō reuelet̄ ⁊ occultum quod non ſciatur ¶ Iero. Quo ergo in preſenti ſeculo multorum vicia neſciuntur. ſed de futuro tempore ſcribitur qñ iudicabit de⁹ occulta hominū ⁊ illuminabit latebras tenebraruꝫ ⁊ manifeſta faciet cōſilia cordium Et eſt ſenſus Nolite timere pſecutorum ſeuiciam ⁊ blaſphemancium rabiem. quia veniet dies iudicij. in quo ⁊ vr̄a virtus. ⁊ illorum nequitia demonſtrabitur. ¶ Hilari. Igitur nec minas. nec conuicia aut potētias ſtates inſectancium monet eſſe metiendas. quia dies iudicij nulla hec fuiſſe atq̄ inania reuelabit. ¶ Criſ. in omelia. Vel aliter figura quidem eoꝝ que dicuntur vniuerſalem videtur enūciationem habere verum de omnibus rebus. ſed de premiſſis ſolum dictū ē. Quaſi diceret Si doletis audientes cōuicia. hoc cogitate quia ⁊ ab hac ſuſpicione poſt paꝝ eruemini Vocāt quidem vos ariolos ⁊ magos ⁊ ſeductores. ſed expectate parum ⁊ ſaluatores vos orbis terrarū vniuerſi dicēt. cū p res ipſos aparueritis benefactores nec illorum attendent ſermonibus hoīes. ſed rerum veritati ¶ Remigius. Quidam autem dicunt q

hijs vbis pmiſerit dñs diſcipulis ſuis q̄ p eos eēnt
reuelanda oia occulta miſteria· que ſub velamie lr̄e
legis latebāt Unde apl's dicit Cū uerſi fuerint ad
xp̄m tunc auferet̄ velamē Et ē ſenſus· Quare debe
tis timere veſtros pſecutores· cū tante ſitis dignita
tis· vt p vos occulta miſteria legis ⁊ pphetaꝝ ſint
māifeſtāda ¶ Criſ· i omel· Uel ide q̄a eos ab oī timo
re liberauerat· ⁊ altiores obprobrijs fecerat· nunc
iā oportuno tempe eis loquī de libera pdicatione q̄
ē i pdicatione dicēs· Qd̄ dico vob̄ i tenebris· dicite
in lumie· ⁊ qd̄ ī aure auditis· pdicare ſup tecta·
¶ Gla· Nō legimus dñm ſolitū fuiſſe noctib' ſer
mocinari· ⁊ doctrinā i tenebris tradidiſſe· ſ; hoc di
cit· q̄a oīs ſermo eius carnalib' tenebre ſunt· ⁊ vbū
eius īfidelib' nox ē· itaq; id qd̄ ab eo dictū ē cum li
bertate fidei ⁊ pfeſſiōis ē loquēdū ¶ Remigius· eſt
ergo ſenſus Qd̄ dico vobis ī tenebris ·i· inter iude
os incredulos· vos dicite in lumine id eſt fidelibus
pdicate· ⁊ qd̄ in aure auditis ·i· qd̄ dico vobis ſe
crete pdicate ſup tecta id ē palam corā hoib' Sole
mus eñ dicere· In aurē loquī illi· id eſt ſecrete
¶ Rabanus· Hoc qd̄ ait Predicate ſup tecta iu
xta more puincie paleſtine loquī· vbi ſolent in te
ctis reſidere· q̄a nō ſunt cacummata ſ; equalia· ergo
pdicabiē in tectis· qd̄ cunctis audientibus dicet̄ palā
¶ Glo· Uel aliter Qd̄ dico vob̄ i tenebris· id ē dū
adhuc in timore carnali eſtis dicite i lumie id ē in fi
ducia veritatis· cū a ſpūſancto eritis illuminati Et qd̄
ī aure auditis· id ē ſolo audiētu papitis· Predicate
ope complendo Sup tecta exiſtentes ·i· corpora ve
ſtra que ſūt domicilia aīaꝝ ¶ Iero· Uel aliter quod
dico vobis in tenebris in lumine id eſt quod audi
tis in miſterio apertius predicate ⁊ quod ī aure au
ditis predicate ſup tecta id eſt q̄ vos erudiui i par
uulo iudee loco vniuerſis vrbib' ī toto mundo auda
cter edicite ¶ Criſ· in omel· Sicut aūt qñ dicebat q̄
credit in me· opa que ego facio· ⁊ ille faciet Et ma
iora his faciet· ita ⁊ h̄ mōſtrat q̄m omnia p eoſ
opatur etiā plus q̄ p ſeipſū Quaſi diceret prin
cipium ego dedi ſ; qd̄ pl' ē· p vos explere volo· hoc
aūt nō iniungentis ē ſolū· ſ; ⁊ futuꝝ predicentis· ⁊
oſtendentis qm̄ oia ſupabūt ¶ Gla· Conſtanter g'
ingerenda ē dei cognitio Et profundū doctrine cuā
gelice ſecretū· lūie pdicatiōis aperte reuelādū ñ timē
do eos quib' cum ſit licentia in corpora tm̄ ī aīaꝝ ius
nullū ē Et ideo ſubdit· Et nolite timere eos qui oc
cidunt corpus· aīam aūt nō pñt occidere ¶ Criſ· in
omelia Uide qualiter in oīb' eos ſtatuit ſupiores nō
ſolliciudinē ſolū ⁊ maledictōꝫ neq; picula ⁊ īſidias
ſ; ⁊ ipſam que oīb' videt̄ terribilior mortem ſuadens
ppter dei timorem contemnere Unde ſubdit Sed po
tius eum timete· qui poteſt ⁊ animā ⁊ corpus pdere
in gehennam ¶ Iēo· Nomē gehenne in veteribus
libris nō inuenit̄· ſ; primo a ſaluatore ponit̄ Quera
mus ergo que ſit huius ſermonis occaſio idolū baal
fuiſſe iuxta iheruſalem ad radices montis Moria·
in quibus Siloa fluit· nō ſemel legimus Hec vall'
⁊ parua campi planicies· irrigua erat ⁊ nemoroſa
plenaq; delicijs· ⁊ lucus in ea idolo pſecrat' In tan
tam autem popul' iſrael dementiā venerat vt de
ſerta templi vicinia ibi hoſtias imolaret· ⁊ rigorē

religiōis delicīe vicerēt filios q̄ ſuos icēderēt demō
vel initiarēt Et appellabat̄ locus ipē Gehenō id ē
vallis filioꝝ Ennon Hoc regum volumen ⁊ parali
pomenon· ⁊ ieremias ſcribūt pleniſſime· ⁊ commina
tur deus ſe locum ipm̄ impleturum cadaueribus mor
tuorum vt nequaq̄ vocetur Tophet ⁊ baal· ſed vo
cetur polyandrium· id ē tumulus mortuorum· futura
ergo ſupplicia ⁊ pene perpetue quibus peccatores
cruciandi ſunt huius loci vocabulo denotāt̄· ¶ Au
guſtinus· xiij· de ciui· dei Hoc aūt nō antea fiet
q̄ anima corpori fuerit copulata· vt nulla dirēptio
ſeparentur· ⁊ tamē tunc recta mors anime dicit̄· qa
non viuit ex deo· mors autem corporis· quia i dana
tione nouiſſima quāuis homo ſentire non deſinat· ti
quia ſenſus ipē· nec voluntate ſuauis· nec quiete ſalu
bris ſed dolore penalis eſt mors potius ē appellāda q̄
vita ¶ Criſ· i omelia· vide autem rurſus quantam
promittit eis liberationem a morte· ſed ſuadet pm
nere mortem· quod multo maius ē· q̄ eruere a morte
q̄ hoc ſermone· ea que de immortalitate ſunt lig
mata eis infigit·

¶ Nonne duo paſſe/
res aſſe ueneūt ⁊ vn'
ex illis non cadet ſup
terrā ſine patre vr̄o
Veſtri autem ⁊ capil
li capitis omnes nu/
merati ſūt nolite ergo
timere multis paſſeri
b' meliores eſtis uos

¶ Criſ· in omel· Po
ſtq̄ timorē; mortis
cluſerat· ne eſtimaret
apoſtoli q̄ ſi morti
rentur· eſſent derelicti
a deo· rurſus ſermo
de prouidentia dei fa
cit dicens· nonne duo
paſſeres aſſe veneūt
Et vnus ex illis non
cadet ſup terram ſine
patre veſtro· Quaſi
et ē ſenſus· Si parua
aīalia abſq; deo nō decidunt auctore ⁊ ī oīb' ē ei p
uidentia ⁊ que ī hijs peritura ſunt ſine dei volūtate
nō pereunt vos qui eterni eſtis non debetis timere
abſq; dei viuatis prouidentia· ¶ Gla· Quaſi
qd̄ vendit̄· corpus atq; aīa ē· ⁊ cui vendit̄ peccatū
ē Qui g' duo paſſeres aſſe veneūt· ſeipos pecca
tumo vendunt natos ad volandum ⁊ ad celum pēn
nis ſpiritalibus efferēdos· ſed capti precijs preſen
tium voluptatum ⁊ ad luxum ſeculi vendentes
ſe talibus actionibus nundinat̄ dei aūt voluntate
vnus ex illis magis euolet· Sed lex conſtitutio
dei pfecta decreuit vnū ex eis pcc'decidē quādo
dū eñ ſi euolarēt vnū eēnt fieretq; corp' ſpūale
ita peccatorū precio vēditis aīa terrenam contra
ex viciorum ſorde materiā fitq; vnū ex eīs qd̄ cadit
in terrā ¶ Iēo· Qd̄ aūt ait Uri aūt ⁊ capilli capi
oēs nūerati ſūt· imēſaꝫ dei erga hoies oſtēdit prou
tiā ⁊ ineffabilē ſignat affectū q̄ nihil nroꝝ dei lateat
¶ Gla· In numeꝝ eñ aliq̄d colligi diligentiaꝫ
¶ Criſ· vnde hoc dixit nō q̄ pilos deus numeret ſed
diligentē cognitionē ⁊ multā circa eos prouidentiā
oñdat ¶ Iero· Derident aūt intelligentiā eccleſie
in hoc loco q̄ carnis reſurrectionē negāt q̄ſi oēs
capillos qui numerati ſūt ⁊ a tonſore decīſi poſſi
camus reſurgere ⁊ cum ſaluatoꝛ nō dixerit· veſt
aūt ⁊ capilli oēs ſaluādi ſūt ſ; numerati ſūt· vbi n
mer' ē ſcia nūeri dmōſtrat̄ ñ euſdē nūeri pſeruā

¶ Aug. xxii. de ci. dei. Quãuis de ipſis capillis poſ
ſit īquiri. vtrum redeat quicq̃d tondentibus decidit
qḋ ſi rediturum eſt. quis non exhorreat illam defor
mitatem. Semel autem intellecto. ita nihil periturū
eſſe ī corpore. ita vt deforme nihil ſit in corpe. ſimḱ
intelligitur ea que deformē factura fuerant enormi
tatem maſſe ipſi acceſſura eſſe nō locis quibus mē
brorū forma turpēt. velut ſi de limo vas fieret. qḋ
rurſus in eūdem limū redactum totum de toto iterū
fieret. non eſſet neceſſe vt illa pars limi que ī anſa
fuerat ad anſam rediret. aut que fundum fecerat.
ipſa rurſus faceret fundum. Dum tamen totū red
deretur ī totum. id eſt totus ille limus in totū vas
nulla ſui parte perdita remearet. Quapropter enim
ſi capilli totiens tonſi ad ſua loca deformiter redeūt
Quia ī eundem carnem vt quecūq̄ locum ibi cor
pus teneat. Seruata partium cōgruentia materie
mutabilitate vertenē. Quãuis qḋ dicit. Capillus
capitis veſtri nō peribit non de lōgitudine ſed de nu
mero capillorū poſſet ītelligi. Vnde ꝛ hic dicitē. Ca
pilli capitis veſtri numerati ſunt. ¶ Hila. Neq̄
enī dignum negociū peritura numerare. Vt igitur
nihil ex nobis periturum eſſe cognoſceremus ipſo
capillorū nrōrū ſupputatorū numero iudicatē. Nullꝰ
igitur corporū noſtrorū caſus ē pertimeſcendus. Et
ideo ſubdit. Nolite ergo timere multis paſſeribus
meliores eſtis vos. ¶ Jero. In quo manifeſtius ſu
perior expoſitionis ſenſus expreſſus eſt ꝙ timere ñ
debent eos qui poſſunt corpus occidere quoniam ſi
ſine dei ſciencia parua q̄ animalia nō decidunt. quanto
magis homo qui apoſtolica fultus ſit dignitate.
¶ Hilarius. Vel cum dicit plurimis eos anteſtatē
paſſeribus. oſtendit multitudini infidelium electōem
fidelium preeſſe. quia hijs caſus in terra ē. illis vola
tus in celum. ¶ Remigiꝰ. Myſtice autē xp̄s caput
eſt apoſtoli capilli. qui pulcre numerati dicunē quia
nomina ſanctorū ſcripta ſunt in celis.

¶ Omnis ergo qui cō
fitebitur me coram ho
minibus confitebor ꝛ
ego eum coram patre
meo qui eſt in celis q̄
autem negauerit me
coram hominibus. ne
gabo ꝛ ego eum coraz
patre meo q̄ ē in celis

¶ Cris. Eijciens dñs
timorem qui diſcipulo
rum cōcutiebat animā
per ea que ſequūtur rur
ſus eos confortat. nō
ſolum timorem eijciēs
ſed ꝛ ſpe premiorum
maiorum eos erigens
in liberam ꝓdicationē
veritatis dicens. Qis
ergo qui confitebitur
me coram hominibus cō
fitebor ꝛ ego eum coram p̄re meo qui in celis eſt.
¶ Hilarius. Hoc concludendo dicit quia doctrinis
talibus conformatos oportet liberam de deo ꝯfitēdi
hr̄e conſtantiam ¶ Remigius. Confeſſio autem hic
illa intelligenda ē. de qua dicit apoſtolus Corde cre
ditur ad iuſticiam. ore fit confeſſio ad ſalutem. Ne
ergo aliquis putaret ſe abſq̄ oris cōfeſſione poſſe
ſaluari. nonſolum ait. Qui me confeſſus fuerit ſꝫ ad
dit coram hominibus. Et iterū addit Qui autem ne
me coram hoīb ne. ꝛ ego eū co. p̄re meo q̄ ē i celis.
¶ Hylarius. In quo oſtendit. quales nos teſtes ho
minibus fuerimꝰ tales apud deum patrem teſtimo
nio eiꝰ vſuros. ¶ Cris. in omelia. Vbi conſiderādū
eſt quia ī pena amplius ē ſupplicium ꝛ in bonis ma
ior retributio Quaſi diceret Superabundaſti prius
me hic ꝯfitendo aut negando. Superabundabo ꝛ ego
ineffabiliter tibi maiora dando Illic enī te confitebor
aut negabo Propter hoc ſi feceris aliquid bonum ꝛ
non ſuſceperis retributionem. ne turberis Cum ad
dicamento enī ī futuro tempe retributio te expectat
Et ſi feceris aliqḋ malum. ꝛ non exolueris. vindictā
non contemnas. Illic enī te excipiet pena. niſi trāſ
mutteris ꝛ melior fias ¶ Rabanus. Et ſciendum ꝙ
negare qḋ deus non ſit. nec pagani poſſunt ſꝫ ꝙ nō
ſit deus filius ꝛ pater ab infidelibus negari poteſt
Confitebitur ergo aliquē filius apud patrem. qui
per filium habebit acceſſum ad patrē Et cum ei fi
liꝰ dicet Venite benedicti patris mei. ¶ Remi. Ne
gabit autem negantem ſe. quia per ip̄m nō habebit ac
ceſſum ad p̄rem. ꝛ a conſpectu ſue diuinitatis. ꝛ pa
tris repelletē ¶ Cris. Deus autem nōſolum fidem que
eſt ſm mentem ſed ꝛ cōfeſſionem exigit oris vt eri
gat nos in liberam ꝓdicationē ꝛ ampliorem amorē
excelſos nos faciens. Hec autem verba ad vniuſos
loquitur. ꝛ in perſona apoſtolorū loquitē ſolum. Nō
enī ſolos apoſtolos ſed ꝛ diſcipulos eorum facit vi
riles Qui nūc hoc ſeruat. nonſolum cum libera ꝓdica
tione docebit. ſed ꝛ omnibus facile ſuadebit. huiꝰ
enī verbi obſeruatio multos ad apl̄os adduxit.
¶ Rabanus Vel confiteē ꝙs ihm ea fide que per di
lectionem operatur. mandata eius fideliter implendo
negat qui preceptis non obedit.

¶ Nolite arbitrari q̄a
pacem venerim mitte
re in terram. Nō veni
pacem mittere ſed gla
dium Veni enim ſepa
rari hominem aduer
ſus patrem ſuum. ꝛ fi
liam aduerſus matrē
ſuam. ꝛ nurum aduer
ſus ſocrum ſuam ꝛ in
imici hominis domeſti
ci eius.

¶ Jero. Supra dix
erat Quod dico vob
in tenebris. dicite in lu
mine Nunc infert qḋ
poſt predicationem ſe
quatur dicens Nolite
arbitrari quia pacem
venerim mittere ī ter
ram. Non veni pacem
mittere. ſed gladium.
¶ Glo. Vel aliter cō
tinua Sicuti mors nō
debet terrerē ſic nec
carnalis affectus.
¶ Cris. Qualiter gꝰ
eis iniūxit. vt ī vnam
quāq̄ domū īgredien
tes pacē indicerent? Qualiter etiā ꝛ angeli dixerūt
Gloria i excelſis deo. Et in terra pax hoibus. Quī
hec maxime eſt pax. cum id qḋ egrotat. inciditē. cū
id qḋ litem facit. ſeparatur. Ita enī poſſibile erit celū
terre copulari. Nam ꝛ medicus ita reliquū conſer
uat corpus. cum id qḋ inſanabiliter ſe habet. abſci
derit. ita quidem ꝛ in turri Babel geſtum eſt. malū
enim pacem bona diſſonancia ſoluit. ita ꝛ paulꝰ eos
qui aduerſus eum conſonabant diuiſit. Non enī in
vtriſq̄ concordia bonum eſt. Nam ꝛ latrones conſo
nant. Hoc autem prelium non eſt ſui propoſiti.
ſed eorū conſilij ¶ Jero. Ad fidem enī xp̄i totꝰ orbꝰ

contra ſe diuiſus ē Vnaqueq domus ⁊ infideles habuit ⁊ credentes ⁊ ꝓpterea bellū miſſum ē· vt rumperet pax mala ¶ Criſ· Hoc aūt dixit quaſi diſcipulos cōſolās· acſi diceret ne turbemi q̄ſi pter ſpez hijs ɔtingentibꝫ Propter hoc em̄ veni vt prelium mittam Et nō dixit preliū· ſ; qđ difficili⁹ ē gladiū Voluit em̄ aſperitate verboꝝ eoꝝ excitare auditū vt nō ī difficultate reꝝ deficiant ne aliquis dicat q blanda ſuaſit· ⁊ difficilia occultauit· Melius eſt in rebus manſuetudinē videre q̄; in verbis Et ꝓpter hoc in hijs nō ſtetit· ſ; exponens prelij ſpeciem· oſtēdit hoc eſſe ciuili bello difficilius dicēs· veni enim ſeparare hominē aduerſus patrem ſuū· ⁊ filiaz aduerſus matrē ſuā· ⁊ nurū adu̾ſus ſocꝝ ſuā In quo oſtēdit q nonſolum in familiaribꝫ erit hoc prelium ſed in amantiſſimis ⁊ valde neceſſarijs qđ maxie xp̄i virtutez oſtēdit· q diſcipuli hec audiētes· ⁊ ipſi ſuſceꝑūt ⁊ alijs ſuaſerunt ¶ Criſ· q̄uis aūt nō ipē xp̄s hāc ſepationē fecerit· ſ; illoꝝ malicia· tamen dicit ſe facē ſcḋm ſcripture ɔſuetudinem Scriptum ē em̄· Dedit eis deus oculos· vt nō videāt Hoc aūt maxime oſtēdit vetus teſtamentum· nouo eſſe cognatū Etem̄ in iudeis vnuſquiſq ꝓximū interficiebat q̄n vitulum fecerunt· ⁊ quādo Beelphegor imolauerūt· vn̄ vt mōſtraret eundem eſſe· cū hec ⁊ illa placuer̄t ꝓphete meminit dicens Et inimici hoīs domeſtici eius Et in iudeis tale aliquid ɔtigit Erāt em̄ ꝓphete ⁊ pſeudoꝓphete· ⁊ plebs ſcindebat̄ ⁊ domus diuidebātur ⁊ hij quidem hijs credebant· alij aūt illis ¶ Jeronimus· Hic aūt locus ꝓpe eiſdem verbis in Michea ꝓpheta ſcribit̄ Et notandum vbicūq de veteri inſtrumēto teſtimoniū ponit̄· vtrū ſenſus tm̄· an ⁊ verba conſonent ¶ Gla· Miſtice aūt gladius celoꝝ oīm acutiſſimū ē· in q̄ ē ius poteſtatis ⁊ iudicij· ſeueritas ⁊ animaduerſio peccatoꝝ Dei igit̄ verbum nuncupatum meminerimus in gladio q̄ gladius miſſus eſt in terrā· id ē predicatio eius hoīm cordibꝫ infuſa Hic igit̄ quiq habitantes ī vna domo diuidit· tres ī duo ⁊ duo in tres ⁊ tria ad hominē referimus id ē corpus ⁊ animā ⁊ voluntatem Nam ⁊ corpori anima data ē· ita ⁊ poteſtas homi viuendi vtroq vt vellet indulta ē At ob illud lex ē ꝓpoſita voluntati· Sed hoc tm̄ in illis dep̄henditur· qui primi a deo figurati ſunt Sed ex peccato atq infidelitate primi parentis· ſequentibus generationibꝫ cepit eſſe corporis nr̄i pater peccatū mater anime infidelitas· volūtas aūt ſua vnicuiq adiacet· ergo iam vnius domus quinq ſunt Cum ergo innouamur baptiſmi lauacro ꝑ virtutez verbi· ab originis noſtre peccatis ſeparamur realiq quadam obſectione gladij dei a patris ⁊ matris affectionibus diſſidemus· fitq grauis in domo vna diſſēſio ⁊ domeſtica nouo homini erunt inimica quia ille manere in ſpūs nouitate gaudebit Ea vero que a proſapie antiquitate deducta ſunt· conſiſtere ī hijs quibꝫ oblectant̄ ɔcupiſcūt ¶ Aug· de que· euā· vel aliter· veni ſeparare hominē aduerſus patrem ſuū Qua renūciat quis diabolo qui fuit filius eius Et filiam aduerſus matrē ſuā Plebs dei aduerſus mūdanā ciuitatem· hoc ē ꝑniccioſam ſocietatem generis humani· quā nūc babilonia· nunc egiptꝰ nūc ſodoma nunc alijs atq alijs nominibus ſcriptura ſignat Nurum aduerſus ſocrū ſuā· eccleſiam aduerſus ſynagogam· que ſcḋm carnem xp̄i ꝑperit ſponſū eccleſie Diuidunt̄ aūt gladio ſpūs· qđ eſt verbum dei· Et inimici hominis domeſtici eius· cum quibus ante [illegible] ſuetudinem implicatus erat ¶ Rabanus Nulla [illegible] apud eos iura cuſtodiri poſſunt· inter quos fides [illegible] lum eſt ¶ Gloſa· vel aliter hoc dicit Quaſi diceret Nō ad hoc inter homines veni vt carnales affectus confirmem· ſed ſpirituali gladio· diſſecē vn̄ recte [illegible] Et inimici hominis domeſtici eius· ¶ Gregorius in mora· Callidus nanq aduerſarius cum a bonorum cordibus repelli ſe conſpicit eos qui ab illis valde diliguntur· exquirit Et per eorum verba blandiens loquitur qui plus ceteris amatur· vt dum vis amoris· cor perforat· facile perſuaſiōis eius gladius ad intime rectitudinis munimina irrumpat·

¶ Qui amat patrez aut matrē pluſq̄ me non ē me dignus Et qui amat filium aut filiam ſup me· non ē me dignus Et qui nō accipit crucem ſuā ⁊ ſeq̄tur me nō eſt me dignus· q̄ inuenit animaz ſuā ꝑdet eā· ⁊ q̄ ꝑdiderit animā ſuā ꝓpt̄ me inueniet eam

¶ Jeronimus· Quia ante premiſerat [illegible] veni pacem mittere [illegible] gladium· ⁊ diuidere hominem aduerſus patrem ⁊ matrem ⁊ ſocrum· ne quis pietatē religioni anteferret ſubiecit dicēs Qui amat patrem aut matrem pl⁹ q̄; me· non eſt me dignus ⁊ in canticis legimus canticorum Ordinate in me caritatem Hic enim ordo in omni affectu neceſſarius eſt

Ama poſt deum pr̄e; aut matrem aut filios· Si autem neceſſitas venerit vt amor parentum ac filiorum· dei amore comparetur· ⁊ non poſſit vterq ſaluari· odium in ſuos· pietas ī deum eſt Non ergo prohibuit amari patrem aut matrem· ſ; ſignanter addit plus q̄; me ¶ Hylar⁹· Illi em̄ qui domeſticis hoīm caritatis· dilectioni eius ꝑtulerint· futurorum bonoꝝ indigni erūt hereditate· ¶ Criſ· Si autem Paulus iubet ꝑ omnia parentibꝫ obedire· nō mireris· In illis em̄ dicit ſolū obediendū· que nō nocent pietati· etem̄ ſanctū ē· omnem eis aliū reddere honorem Qui aūt amplius debito exegerint non oportet aſſentire Sunt aūt hec veteri teſtamento ɔſonantia etem̄ illic eos qui idola colebant· non odio haberi ſolum· ſed ⁊ lapidare dn̄s iubet· ⁊ in Deuteronomio dicitur Qui dixerit patri ſuo· ⁊ matri ſue neſcio vos ⁊ fratribus ſuis· ignoro illos· hij cuſtodierunt eloquium tuū ¶ Gloſa· videtur autem vt in pluribus accidere vt parentes plus diligant filios q̄; filij diligant eos· ⁊ ideo gradatim poſtq̄; ſuū amorem amori parentum eſſe preponendum docuit deinde conſequenter preferendum eſſe filiorum amori dicens Et qui amat filium aut filiam ſuper me non eſt me dignus ¶ Rabanus Per quod ſignat illum diuino conſorcio eſſe indignum qui conſanguinitatis carnalem amorem preponit ſpirituali amori dei· Criſ·

¶ Criſ. Deinde vt non moleſte ferant illi ſcilicet q̄
bus amor dei prefertur· ad altiorē adducit ſmonē
anima eni nihil eſt familiarius alicui. Sed tamen ⁊
hanc non ſimpliciter eam habere odio iuſſit ſed vt
eam quis tradat in occiſiones ⁊ ſanguines· oſtendens
q̄ nonſolum ad mortem opꝫ eſſe paratum· ſed ad
mortem violentam ⁊ exprobratiſſimā· ſcilicet mortē
crucis Vnde ſequit̄ Et qui non accipit crucem ſuā
⁊ ſequitur me· non ē me dignus· Nihil aūt adhuc
eis d̄ propria dixerat paſſione· ſꝫ interim i hijs eos
erudit· vt ſermonem de paſſione eius magis ſuſcipi
ant Vel qui xp̄i ſunt· crucifixerunt corpus ſuū cū
vicijs ⁊ concupiſcencijs Et indignus ē xp̄o qui n̄
crucem ſuam in qua compatimur· cōmorimur· conſe
pelimur· conſurgimus· accipiens· dn̄m ſit ſecutus i
hoc ſacramento fidei· ſpirit⁹ nouitate victurus·
¶ Criſ· in omelia. Crux quippe a cruciatu dicitur
Et duobus modis crucem dn̄i baiulamus cum aut
p abſtinendam carnem affligimus aut per compaſſi
onem proximi neceſſitatem illius noſtram putam⁹
Sciendum eſt vero q̄ ſunt nonnulli· qui carnis ab:
ſtinenciam non pro deo· ſed pro inani gloria exhibēt
⁊ nonnulli ſunt· qui compaſſionem proximo nō ſpi:
ritaliter· ſed carnaliter impendunt· vt ei non ad vir
tutem ſꝫ q̄ſi miſerando ad culpas foueant Hi itaq̄
crucem videnē ferre· ſed dn̄m non ſequūtur· Et ideo
ait· ⁊ ſequit̄ me· ¶ Criſ. Quia vero precepta hec
que iniungūt· onerosa videbantur ponit ⁊ vtilitatē
eoꝝ maximā exiſtentem· dicens· Qui inuēit aīam
ſuam· perdet eam· Quaſi diceret· Nonſolum hec
que premiſi non nocent· ſed maxime proderunt· ꝯtra
ria vero nocebunt Et hoc vbiq̄ facit· ab hijs enim
que hoīes concupiſcunt· inducit· ſicut ſi dicat· ꝓpter
q̄ non vis contemnere animā tuam/ quia diligis eā
Quo circa ꝓpter hoc contemne ⁊ tunc ei maxime ꝓ
deris· ¶ Remigius· Anima aūt i hoc loco non ſub
ſtancia eſt intelligēda· ſed hec vita pn̄s Et ē ſenſus
Qui inuenit animā ſuā· ſ. hanc pn̄tem vitam· id eſt
qui hanc lucem ⁊ eius dilectiones · ⁊ volūtates ad
hoc deſiderant· vt ſemp inuenire poſſit· iſtam quaꝫ
ſemp ſeruare cupit· perdet ⁊ animā ſuā eterne dam
nationi prepat ¶ Rabanus· Vel aliter Qui ſalutē
anime ſue querit eternā pdere· hoc ē in mortē dare
non dubitat Vtriq̄ aūt ſenſui · congruit apte quod
ſequitur Et qui pdiderit animā ſuam ꝓpter me īue
niet eam· ¶ Remigius· Jd eſt qui hanc temporalem
lucem ⁊ eius dilectiones ⁊ voluntates tempore per
ſecutionis ꝓpter confeſſionem nominis mei contempſe
rit· anime ſue īueniet eternam ſalutem ¶ Hylari⁹
Sic ergo profiat lucrum anime i mortem· ⁊ damnū
in ſalutem· Detrimento eni breuis vite· fenus imor
talitatis acquiritur·

Qui recipit vos
me recipit Et qui me
recipit· recipit eum· q̄
me miſit Qui recipit
Prophetam in nomine
Prophete· mercedem
Prophete accipiet· ⁊
qui recipit iuſtū in no
mine iuſti· mercedem
iuſti accipiet Et qui/
cūq̄ potū dederit vni
ex minimis iſtis cali/
cem aque frigide tan
tū in nomine diſcipu
li Amē dico vobis nō
pdet mercedem ſuam.

¶ Jero. Dominus ad
predicatiōem diſcipu
los mittens· docet pe
ricula non timenda· af
fectum ſubijcit religiōi
aurum ſupra tulerat
eis de zona excuſſerat·
dura euāgeliſtarū con
ditio Vnd̄ ergo ſump
tus/ vnde victus/ necel
ſaria· ⁊c· Et ideo auſte
ritatem preceptorum
ſpe temperat ꝓmiſſorū
inquiens Qui recipit
vos me recipit· Vt in
ſuſcipiendis apoſtolis
vnuſquiſq̄ credentiū
xp̄m ſe ſuſcepiſſe arbi
tretur· ¶ Criſ. Suffi
ciencia ſiquidem erant
premiſſa ad perſuaden
dum eis qui erant apo
ſtolos ſuſcepturi Quis eni eos qui ita erāt fortes
⁊ omnes contemnebant· vt alij ſaluarentur· non ſuſ
ciperet omni cum deſiderio· Et ſupius quidē penā
cōminatus eſt hijs· qui nō recipēt. Hic autem retri
butionem promittit recipientibus· Et primo quidē
repromittit honorē ſuſcipiētibus apoſtolos vt xp̄m
ſuſcipiant ⁊ etiam patrem Vnde ſubdit Et qui me
recipit· recipit eum qui me miſit Quid autem huic
honori fiet equale· vt quis patrē ⁊ filium recipiat·
¶ Hylarius Jn quibus verbis docet etiam i ſe me
diatoris officiū· qui cum ſit receptus a nobis atq̄
ipſe profectus ex deo ſit· deus p illum tranſfuſus in
nobis ſit· Et p hunc ordinem gratiaꝝ non aliud apo
ſtolos recepiſſe q̄ꝫ deus ⁊ in illis xp̄s · ⁊ in xp̄o de⁹
habitat· ¶ Criſ. Promittit autem poſt hec ⁊ aliā
retributionem· dicens· Qui recipit ꝓphetam in no
mine prophete· mercedem ꝓphete accipiet Non aūt
ſimpliciter dixit· Qui ſuſcipit prophetam· aut qui
ſuſcipit iuſtum· ſed addit in nomie ꝓphete· ⁊ in no:
mine iuſti· hoc eſt· ſi non ꝓpter vite huius eminēciā
neq̄ ꝓpter aliud temporalium ſuſcepit· ſed quia vel ꝓ
pheta eſt vel iuſtus ¶ Jero· Vel aliter· quia ad ſu
ſceptiōem magiſtroꝝ diſcipulos prouocauerat· po
terat credentiū occulta eſſe reſponſio Ergo ⁊ pſeu
do prophetas ⁊ Judam proditorem debem⁹ ſuſci
pere Vnde dominus dicit· non pſonas ſuſcipiendas
eſſe· ſed nomina· Et mercedem non pire ſuſcipiētis
licet indignus fuerit qui ſuſcep⁹ ſit ¶ Criſ· Dicit
autem mercedem ꝓphete· ⁊ mercedem iuſti accipiet·
id eſt qualem decens eſt accipe eum qui ſuſcipit pro
phetam vel iuſtum vel qualem propheta aut iuſt⁹
eſt accepturus· ¶ Criſ· in omelia· Non eni vt mer
cedem de ꝓpheta· vt de iuſto· ſed mercedem prophete
vel iuſti Jſte eni fortaſſis iuſtus eſt ⁊ quāto in hoc
mundo nihil poſſidet· tanto loquendi pro iuſticia fi
duciam maiorem habet· hunc cum ille ſuſtentat· qui
in hoc mūdo aliquid poſſidet illius iuſticie libertatē
ſibi pticipem facit ⁊ cum eo pariter iuſticie premia re
cipit· quem ſuſtentando adiuuit· Jlle ꝓphetie ſpiritu
plenus eſt· ſed tamen corporeo eget alimento· Et ſi
corpus non reficiatur· certum eſt q̄ vox ipſa ſubtra
hatur· qui igitur ꝓphete alimenta tribuit· vires illi
ad loquēdum dedit· Cum ꝓpheta ergo mercedem ꝓ
phete accipiet· qui hoc āte dei oculos exhibuit· quod
audiuit ¶ Jero· Miſtice autem qui ꝓphetam recipit
vt ꝓphetam ⁊ intelligit eum de futuris loquētem· hic

acipiet igiť iudei carnaliter intelligẽtes ꝓphetas· mercedē nō accipient ꝓphetaꝝ ¶ Remig· Nōnulli vero ꝓphetam intelligunt dominū ihm xp̄m de quo Moyses dicit· ꝓphetam vobis ſuſcitabit deus· quē ſimpľr ꝑ iuſtū intelligūt·quia icompabiliter iuſt⁹ ē Qui ergo i noie iuſti· ⁊ ꝓphete ſcꝫ xp̄i· ꝓphetam vł iuſtū ſuſcipit·ab eo recipiet remunerationē· pro c⁹ amore recipit ¶ Jero· Poterat aūt aliq̄s cauſari ⁊ dicere paupertate ꝓhibeoꝛ· vt hoſpitalis eſſe non poſſi et hanc excuſacionē leuiſſimo exemplo diluit vt calicē aque frigide toto animo porrigam⁹·dicēs Et q̄cumq3 potū dederit vni ex minimis iſtis aque frigide calicē tātum i noie diſcipuli Amen dico vo bis·nō ꝑdet mercedem ſuā Frigide inquit· nō calide ne ⁊ in calida paupertatis ⁊ penurie lignoꝝ occaſio quereret· ¶ Remig· Dicit aūt minimis·id ē nō pro phete·ñ iuſto·ſꝫ alicui ex minimis ¶ Glo· Vbi nō deū magis ad pu⁊ affectū dātis reſpicē q̄ȝ ad quātitatē rei exhibite Vel minimi ſunt qui nihil penitus hñt in hoc mūdo·⁊ iudices erunt cū Chriſto ¶ Hylari⁹· Vel p̄uidens plures futuros tm̄ appellatos nomie glorioſos·omni vo uite ſue ope improbabiles obſe quiū qd̄ ipis ſub religionis opinione delatuꝫ ē·mer cede non fraudat Nā licet ⁊ ipi minimi eēnt· id eſt peccoꝝ vltī oim· nō mania·tñ i eos etiā leuia ſub fri gide aque noie deſignata officia eſſe decreuit· Non eni peccatis hoīs ſꝫ diſcipuli nomī honoꝛ p̄ſtitus ē·

¶ Capitulum vndecimū

Et factuꝫ ē cum con ſūmaſſet ihesus p̄cipiens xii diſcipulis ſuis tranſijt inde vt doceret ⁊ p̄dicaret in ciuitatibus eorum

¶ Rab· Poſtq̄ȝ diſci pulos ſuos dn̄s ad p̄dicandum mittēs pre miſſis verbis eos in ſtrux͛t ipe eē qd̄ docue rat verbis·factis iple uit·offerens primam predicationem iudeis et hoc ē quod dicitur Et factum eſt cum cō ſūmaſſet ihs ¶ Crīs· in ome⁹· Dicit autem Tranſijt inde Quia enim eos miſit· ſubtraxit ſeip̄m· dans locum eis ⁊ tempus facere que iniunxerat Eo enim preſente ⁊ curante·nullus ad diſcipulos valet acce dere ¶ Remi· Pulcre autem de ſpirītali doctrina·q̄ ſcilicet apoſtolos inſtruxerat ad generalem tranſit in ciuitatibus predicando· quia i hoc de celis ad ter ras deſcendit·vt oēs illuminaret· In quo facto mo nentē etiā ſancti p̄dicatores ut oībꝫ ꝓdeſſe ſtudeant·

¶ Johānes aūt cum audiſſet in vinculis opera xp̄i mittēs du os de diſcipulis ſuis ait illi Tu es qui vē turus es an aliū expe ctamus Et reſpōdens ihes⁹ ait illis Eūtes renūciate iohāni que audiſtis ⁊ vidiſtis ce ci vident claudi ābu lant lepꝛoſi mūdantur Surdi audiūt mortui reſurgūt Pauperes euāgelizātur Et bea tus eſt qui non fuerit ſcandalizatus in me

¶ Gloſa· Poſuerat ſupra euāgeliſta quō ꝑ miracula ⁊ doctrinā xp̄i etā diſcipuli q̄ȝ ēbe inſtruebant Nūc oſtē dit quō hec inſtructio vſq3 ad diſcipulos io hannis ꝑuenerit q̄ ad xp̄m emulatione hre uidebant Vnde dicit· Johannes autem cuꝫ audiſſꝫ in vincuł opa xp̄i· mittens duos ex diſcipulis ſuis ait illi Tu es qui venturus es·an alium expectamus ¶ Greg· querēdum autem nobis eſt Johā nes ꝓpheta ⁊ plus q̄ȝ propheta qui venien tem ad baptiſmū dn̄m oſten dit dicēs Ecce agn⁹ dei·ecce q̄ tollit peccata mundi· Cur in carcere poſi tus·mittens diſcipulos requirit Tu es qui ventur⁹ es an alium expectamus·tanq̄ȝ ſi ignoraret· quē oſtēderat·⁊ an ipe ſit·neſciat· quē ipſe ꝓphetando baptiſando oſtēdendo·ipſū eē clamauerat ¶ Ambro· Nonnulli autem hoc ſic intelligunt· Magnum quidēꝫ ita prophetam eſſe iohēꝫ· vt xp̄m agnoſce ret annūciaret remiſſionem peccatoꝝ futuram·ſed non tanq̄ȝ pium vatem·quem venturum crediderat· non crediſſe moriturum· Non igitur fide· ſed pietate dubitauit· Dubitauit etiam ⁊ Petrus·dicens· Pro picius tibi eſto domine·non fiet hoc ¶ Criſ· in mat͛ Sꝫ non vtiq3 hoc habet rationem Johes enim neq3 ignorabat·ſed hoc primum teſtatus eſt dicens Ecce agnus dei qui tollit peccata mundi Agnum enim vo cans crucem·diuulgat· Nec aliter q̄ȝ ꝑ crucem pec cata abſtulit mundi Qualiter autem maioꝛ ꝓpheta ē hic·ſi neq3 que ꝓphetarū ſunt neſcit·etenim Eſaias dicit Sicut ouis ad occiſionē ductus ē ¶ Grego in omelia· Sed aliter hec queſtio ſoluitur ſi geſtoꝝ tempus penſatur Ad iordanis enim fluenta poſitus quia ipe redemptoꝛ mūdi eſſet aſſeruit·miſſus uero in carcere an ipe veniat·requirit nō quia ip̄m eſſe mūdi redemptorem dubitat· ſꝫ querit ut ſciat ſi is qui ꝑ ſe in mundū venerat · per ſe etiam ad inferni clau ſtra deſcendat ¶ Jero· Vnde non ait Tu es qui ve niſti·ſed tu es qui venturus es Et eſt ſenſus Man da mihi·quia ad inferna deſcenſurus ſum·utrum ⁊ inferius debeam nūciare·an aliū ad hoc ſacramentū miſſurus es· ¶ Criſ· i omelia· Sed qualiter hoc habet rationem·cuius eni gr̄a non dixit· Tu es qui venturus es in īfernum·ſed ſimpliciter qui venturus es·quāuis derīſibilius videat q̄ ꝓpter hoc dicitur vt ⁊ illuc abiēs predicaret preſens enim vita ad... cie tempus eſt·poſt obitū aūt iudiciū eſt ⁊ pena ... i nullo opus erat p̄curſore illic· Sed aliter ſi infide les poſt mortē credentes eſſent ſaluādi·null⁹ pe... aliq̄n oēs eni perimebit tunc ⁊ adorabūt Oīe enī genu flectet· celeſtiū·terreſtriū ⁊ infernoꝝ ¶ Glo... ꝯſideranduā aūt ē· q̄ nō ideo ieronim⁹ ⁊ gregori⁹ ... xerunt·q̄ iohānes aduentū xp̄i in iferna p̄nunciatu rus eſſet·q̄a eius p̄dicatōe aliq nō credentes ... rent ad fidē·ſꝫ vt iuſtis i expectatione xp̄i ma... ex vicino aduentu ꝯſolationē afferret ¶ Glo... tum eſt tamen q̄ qui venturum vt p̄dic... conſiſtentem vt ꝓpheta nouit·ad eundem vt ... veneratus ē·eius abundanti ſcie error nō ... Nec ſane credi pt̄ ſpūſſancti gr̄am i carcere ... defuiſſe cum apoſtolis ſue virtus ſue lumen ... in carcere poſitis miniſtraturus · ¶ ...

¶ Jero. Non ergo quaſi ignorãs interrogat. ſʒ
quõ ſaluator interrogat vbi ſit lazarus poſitus vt
qui locum ſepulcri monſtrabant ſaltem ſic pararẽtur
ad fidem vt viderent mortuũ reſurgentem. Sic et
Johes moriturus ab Herode diſcipulos ſuos mit
tit ad xp̃m. vt p hanc occaſionẽ videntes ſigna atq̃
virtutes crederent in eum. et magiſtro interrogan
te ſibi dicerent. q̃d aũt haberent diſcipuli Johannis
aliquid mordacitatis ex inuidia aduerſus dominum
ſupior q̃ interrogatio demonſtrauit. cum dixerunt.
quare nos et phariſei ieiunam⁹ frequẽter. diſcipli
autem tui non ieiunant. ¶ Criſ. in omelia. Donec
igitur Johes erat cum ipſis. ſuadebat eis continue d
xp̃o. quia autem iam erat obiturus. ampli⁹ ſtudiũ
facit. Timebat enim et formidabat. ne relinquat in diſcipulis
ſuis pniciosi dogmatis oditionẽ. et maneant abiecti
a xp̃o. cui et a principio om̃es ſuos afferre ſtuduit
Si autem dixiſſet eis. abite ad ip̃m. quia melior eſt
me non vtiq̃ p̃ſuaſiſſet. ſed eſtimarẽt humilia de ſe
ſentiens hoc dicere. et ſic magis eſſent ei affixi. q̃d
igitur facit? expectat ab eis audire q̃ xp̃s miracula
facit. neq̃ʒ omnes mittit. ſed duos quoſdam quos no
uerat forsitan aliis p̃ſuaſibiliores exiſtentes. vt i
ſuſpicabilis interrogatio fieret. et ex rebus ipſis di
ſcerent diſtantiam inter eum et ieſum. ¶ Hilarius.
Johannes igitur non ſue. ſed diſcipulorum ignorãtie
cõſulit. vt n. ſcirẽt nõ aliũ a ſe p̃dicatũ. ad opa ei⁹ itu
enda diſcipulos ſuos miſit. ut auctoritatẽ dictis ſuis
illi⁹ opa cõferrẽt. nec xp̃s ali⁹ expectaretur. q̃ʒ cui opa
preſtitiſſent. ¶ Criſ. in omelia. Chriſtus aũt mẽtem
noſcens Johis inq̃. non dixit quoniam ego ſum. qa
p h' rurſus obſiſtret hoc audiẽtibus. Excogitaſ
ſent enim etſi nõ dixiſſent q̃d iudei ad ip̃m dixerãt. tu
de teipſo teſtimoniũ p̃hibes. Et pp̃ter hoc a miracul'
fecit eos diſcere. inſuſpicabilem doctrinã faciens et
manifeſtiorem. Teſtimonium enim q̃d ẽ a rebus. cre
dibilius eſt teſtimonio q̃d eſt a verbis. Unde cõfeſtim
curauit cecos et claudos. et alios multos. non vt do
ceret Johannem ſcientem. ſed hos qui dubitabant.
Et ideo ſequitur. et reſpondens iheſus. ait illis. eun
tes renũciate iohanni que audiſtis et vidiſtis. Ceci
vident. claudi ambulant. leproſi mundantur. ſurdi au
diunt. mortui reſurgunt. paupes euãgelizantur
¶ Jero. Q̃d premiſſis non minus ẽ Paupes aũt
euãgelizatos intellige. vel paupes ſpiritu. vel certe
opibus paupes vel nulla inter nobiles et ignobiles
inter diuites et egenos. in predicatiõe diſtancia ſit
hec magiſtri rigorem. hec preceptoris comprobant
veritatem. quãdo omnis apud eũ qui ſaluari poteſt
equalis eſt. Quod autem ait et beatus eſt qui
non fuerit ſcandalizatus in me internuncios pcutit
¶ Criſ. q̃a enim ſcandalizabantur in ipſo dubitatiõe
eorum non diuulgans. et ſoli eorum conſcientie dere
linquẽs redargutionẽ eorum latentẽ induxit. ¶ Hil.
Itaq̃ cui rei iohannes cauiſſet oñdit dicens. bonos
eos in quibus aliquid in ſe ſcandali non fuiſſet. q̃a
metu eius ſci ne ſcãdaliſarent. diſcipulos ſuos iohs
vt xp̃m audirent miſit. ¶ Greg. Vel aliter infideliũ
mens graue in xp̃o ſcãdalum ptulit. cum eum etiã
poſt tot miracula morientem vidit. Unde Paulus

dicit Nos predicamus xp̃m crucifixum. iudeis q̃
dem ſcandalum. Quid ergo eſt dicere Beatus qui
non fuerit ſcandaliſatus in me. niſi aperta voce ab
iectionem mortis ſue. humilitatem q̃ ſignare ac ſi pa
tenter dicat. Mira quidem facio. ſʒ abiecta perpeti nõ
dedignor. Quia ergo moriendo te ſubſequor. cauẽ
dũ ẽ valde hominibus. ne in me mortem deſpiciant qui
ſigna venerantur. ¶ Hilari⁹. Probetur etiã miſtice
in hiis que in Johe geſta ſunt. intelligentia amplior
vt propheticis ipſo cõditiõis ſue genere pphetiſaret. q̃a
in eo forma legis lata eſt xp̃m enim lex annũciauit et
remiſſionem peccatorum predicauit. et regnum ce
lorum ſpopondit Et Johes hoc totum opus legis
expleuit Igitur ceſſante iam lege que peccatis ple
bis incluſa. ne xp̃o poſſet intelligi quaſi vinculis. et
quaſi carcere continebatur ad euãgelia contuẽda
lex mittit. vt infidelitas fidem dictorum contempletur
in factis ¶ Ambro. ſup lucam Et forſitan iſti diſci
puli quos miſit. ſunt duo populi. vn⁹ qui ex iudeis
credidit. Alter qui ex gentibus.

Illis autem abeun
tibus cepit iheſus di
cere ad turbas de Jo
hanne Quid exyſtis
in deſertũ videre arun
dinem vento agitatã
Sed quid exyſtis vi
dere hominem mollib⁹
veſtitum Ecce q̃ mol
libus veſtiuntur in
domibus regum ſunt
Sed quid exyſtis vi
dere prophetã etiã di
co vobis et pluſq̃ pro
phetam Hic enim eſt
de quo ſcriptum eſt.
Ecce ego mitto ange
lum meum ante faciem
tuã qui prepabit viã
tuam ante te.

¶ Criſ. Quãtum ad
diſcipulos Johãnis ſa
tis actum erat Certifi
cati enim de xp̃o p ſigna
que viderant. receſſe
runt. Sed oportebat
etiam turbas ſanari q̃
ex interrogatione di
ſcipulorum Johannis
multa inconuenientia
ſubintellexit. ignorans
mittentis conſilium po
terant vtiq̃ dicere. q̃
tanta teſtatus de xp̃o
aliter perſuaſus ẽ Nunc
et dubitat verum ſit
ipſe. Nunquid ergo al
tercatus ad iſtum hoc di
cit. Nunquid timidior
a carcere factus? Nũ
quid vane et inaniter
priora dixit. ¶ Hil.
Ac ne illud q̃d imme
diate p̃miſerat referri
poſſit ad iohem tanq̃
ſcandaliſatus eſſet de
xp̃o ſubditur Illis aũt
abeuntibus. cepit iheſus ad turbas dicere de iohãne
¶ Criſ. in omelia. Propter hoc autem abeuntibus
eis vt non videatur homini adulari. Corrigens aũt
plebem non ducit in medium ſuſpicionem eorum ſed
ſolutionem cogitationum eorum inducit. que eos i
cogitationem mittebat. demonſtrãs ſe noſſe occulta
Neq̃ enim dixit ſicut iudeis quid cogitatis mala. etſi
enim mala cogitauerint. non tamen ex malicia. ſed ex
ignorantia Unde non loquitur eis dure ſed reſpõdet
pro iohãne. oſtendens q̃ nõ excidit a priori opiniõe
Hoc autem docet nonſolum proprio verbo. ſed eorum
teſtimonio Non tantum p ea que dixerunt. ſed per
ea que egerũt. Ideoq̃ ait Quid exyſtis in deſertũ

videre acſi diceret Propter quid ciuitates dimittentes cõueniſtis in deſertum Non enim plebs tanta cum tanto deſiderio in heremũ veniſſet niſi magnum quẽdã et mirabilem et petra ſolidiorẽ ſe videre exiſtimaſſz ¶ Gloſa. Nõ aũt tunc exierãt in deſertum ad hoc vt viderent iohãnem Nec eni erat tunc in deſẽto ſed in carcere ſed pteritũ refert quia frequẽt exierat populus in deſẽtum videre Iohannem cũ adhuc eſſet in deſerto ¶ Criſ. in omeli. Et vide quia omnẽ aliã maliciã pẽmittẽs remouet a Iohanne leuitatẽ de qua turbe dubitabãt dicens Arũdinem vento agitatã ¶ Grego. in omeli. Quod videlicet non aſſerẽdo ſed negãdo intulit Arundinem quippe mox vt aura cõtingit in ptem flectit. p quam carnalis anim⁹ deſignatẽ qui mox vt fauore vl detractione tãgitẽ ĩ partez quãlibz declinatẽ Arũdo g° vẽto agitata Iohãnes nõ erat quẽ a ſtat⁹ ſui rectitudĩe nlla rerũ varietas inflectebat acſi dñs dicẽt ¶ Iero. Nũquid ob hoc exiſtis in deſtũ vt videretis hoĩem calamo ſimilem q omĩ vẽto circũferẽ et leuitates mentis de eo ãbigeret quẽ antea pdicaret An forſitã ſtimℓ⁹ inuidie ↄtra me cogitẽ et pdicatio eius vanam ſectatẽ gloriã vt ex ea q̃rat lucra. Cur diuitias cupiat vt affluat dapib⁹ locuſtis veſcitur et melle ſilueſtri an vt mollib⁹ veſtiatur pilũ cameloꝝ ſunt tegimen eius Et ideo ſubdit. Sed quid exiſtis videre hoĩez mollib⁹ veſtitũ ¶ Criſ. in omelia Vel aliter q̃ nõ ſit Iohes ſimilis calamo mobili p vr̃m ſtudium ſignificaſtis ſcz in deſertum exeũtes Nõ tñ poteſt aliquis dicere q̃ iohes quidem ↄſtãs erat ſz poſtea laſciuie ſeruiẽs fact⁹ eſt mobilis. ſicut eñ aliq̃s ẽ iracũd⁹ natẽ ali⁹ p ĩfirmitatẽ lõgã. ita aliqui ſunt mobiles p naturã. alij vo laſciuie ſeruiendo mobiles ſiunt. iohãnes aũt neq̃ natura mobilis erat ꝓpter qd dixerat Non exiſtis videre arundinem vento agitatã. neq̃ laſciuie dãs ſeipm pdidit quã habebat excellentiã Qd eñ nõ ſeruierit laſciuie mõſtrat ſtola ſolitudo et carcer Si eñ vellet mollibus veſtiri. nõ heremũ ĩhabitaſſet. ſz regũ palacia vnõ ſequẽ Ecce qui mollib⁹ veſtiuntẽ. ĩ domibus regum ſunt ¶ Iero. Ex quo oñdiẽ rigidã vitam et auſterã predicationẽ vitare debere aulas regum et mollium hoĩm palacia dclinare ¶ Grego. ĩ omel Neo aũt exiſtimet in fluxu atq̃ ſtudio pcioſaꝝ veſtium peccata deeſſe. q̃a ſi hec culpa nõ eſſet. nullo mõ Iohannem dñs de veſtimenti ſui auſteritate laudaſſet. Et nequaq̃ Petr⁹ feminas a precioſaꝝ veſtiũ appetitu compeſceret dicẽs Non in veſte precioſa.

¶ Aug. iij. de doc. xpiana Tñ ĩ oĩbus talibus non vſus rez. ſed libido vtentis in culpa ẽ Quiſq̃s eñz rebus reſtrictius vtitur q̃ ſe habent mores eoꝝ cũ quibus viuit. aut intemperans. aut ſupſticioſus eſt. Quiſq̃s vo ſic vtẽ vt metas conſuetudinis bonorũ inter quos verſatẽ. excedat. aut aliquid ſignat. aut flagicioſus ẽ ¶ Criſ. ĩ omel. A loco aũt et veſtimẽtis et a ↄcurſu hoĩm eius moribꝫ deſignatis. inducit iam et ꝓphetam eũ eſſe dicens Sed quid exiſtis videre ꝓphetã. dico vobis etiã pluſq̃ ꝓphetã ¶ Gregori⁹. Prophete eñ miſteriũ ẽ ventura pdicere. non etiã demonſtrare Iohes ergo pluſq̃ ꝓpheta ẽ. quia euz quẽ pcurrendo ꝓphetizauerat etiã oſtendendo nũciabit ¶ Iero. In quo etiã ceteris ꝓphetis maior eſt. Et q̃a ad priuilegiũ ꝓphetale ẽt baptiſmatis acceſſit premiũ. vt ſuũ dñm baptizaret. ¶ Criſ. in omelia Deinde monſtrat ſm qd ẽ maior dicens Hic ẽ enim de quo ſcriptũ ẽ Ecce mitto angelũ meũ ante faciem tuã ¶ Iero. Vt eñ meritoꝝ iohis augmẽtum faceret de Malachia teſtimoniũ infert. in quo etiã angelus predicatẽ Angelũ aũt hic dici iohannẽ non putamus natẽ ſocietate ſz officij dignitate id ẽ nũciũ qui vẽturũ dñm nũciauit ¶ Grego. Quod eñ grece angelus hoc latine nuncius dr̃ Recte ergo qui nũciũ ſupnũ nunciãt venerat angelus vocatur vt dignitatem ſeruet in nomĩe q̃z explet in opatione ¶ Criſ. in omelia. Moſtrat igitẽ ſm quid ẽ maior iohes ꝓphetis. ſm id ſcz qd ẽ ꝓpe xpm Et ideo dicit Ante faciẽ tuã. hoc eſt ꝓpe te. Sicut eñ qui currum regis incedunt. alijs ſunt clariores ita et iohes ꝓpe xpi pñciam ¶ Gloſa. Deinde alij ꝓphete miſſi ſunt vt aduentũ xpi annunciarent. Iſte aũt vt prepararet viaz ipſius Unde ſequitur. Qui preparabit viam tuã ante te. id eſt piũa reddet tibi corda auditorum pñiam predicando et baptiſando ¶ Hilari⁹. Myſtice aut deſertũ ſpirituſancto vacuum eſt ſentiendũ in quo habitatio dei nulla fit. ĩ arundine homo talis oſtẽditur de gloria ſeculi vite ſue inanitate ſpecioſus In ſe aũt veritatis fructu carens. exterior placens et nullus interior. ad omnẽ ventoꝝ motũ id ẽ immũdoꝝ ſpirituũ flatu mouendus neq̃ ad conſiſtendi firmitatem valens. et aĩe medullis inanis. Veſte aũt corpus quo induitur anima ſignatẽ. qd luxu ac delicijs molleſcit In regibus tranſgreſſoꝝ angeloꝝ nuncupatio eſt. hij eñ ſeculi ſunt potentes. mundi dñantes Ergo veſtiti mollib⁹ in domibus regũ ſunt id eſt illorum quibus per luxum fluida et diſſoluta ſunt corpora. patet eſſe demoniũ habitationẽ ¶ Gregorius Iohãnes etiam mollib⁹ veſtitus non fuit q̃ vitã peccantiũ nõ blandimentis fouit ſz rigore aſpere inuectionis increpauit dicẽs genimina viperarum.

¶ Amen dico vobis non ſurrexit maior inter natos mulierũ iohãne baptiſta qui aũt minor eſt in regno celoꝝ maior ẽ illo.

¶ Criſ. Premiſſa commendatione iohannis et ꝓphete teſtimonio adhibito hic ſtetit. ſz iam ſententiam ꝓpriam de ipſo ducit dicens Amen dico vobis nõ ſurrexit maior inter natos mulieꝝ iohẽ baptiſta ¶ Raba. Acſi diceret Quid dicam p ſingula de commendatione iohis. Amẽ dico vobis inter natos mulieꝝ Inter natos inquit mulierũ nõ virginũ. mulieres eñ ꝓprie corrupte vocatẽ Si aũt Maria aliqñ mulier ĩ euãgelio nuncupatẽ ſciendum ẽ ĩterpretem mulierẽ p femina poſuiſſe. ſicut ibi mulier ecce filius ¶ Iero. Hijs ergo prefertẽ hominibus qui de mulieribus nati ſunt. et de concubitu viri. non ei qui natus ẽ ex virgine et ſpirituſancto. quamuis in eo q̃ dixit. nõ ſurrexit ĩter natos mulieꝝ maior iohe baptiſta. nõ ceteris ꝓphetis et patriarchis cũctiſq̃ hoĩbus iohãnẽ pretulit. ſz iohãni ceteros exequauit. nõ eñ ſtatim ſequitẽ. ut ſi alij maiores eo nõ ſint ille maior alijs ſit

Cris. ſup mathm. Sed tanta cum ſit iuſticie altitudo. vt in illa nemo poſſit eſſe pfectus. niſi ſolus deus. puto ꝙ omnes ſancti quantum ad ſubtilitatem diuini iudicij inuicem ſibi inferiores ſunt aut priores ex quo intelligimus. quoniam qui maiorem ſe non habet. maior omnibus eſt. Cris. in ome. Iſte autem rurſus ſupabundantia laudum. pariat aliquid inconueniens iudeis Iohannem preferentibus xpo. conuenienter hoc remouet dicens. qui autem minor eſt in regno celorum. hic maior eſt illo. Aug. contra aduerſarium legis et prophetarum argumentatur autem ex hoc hereticus. ita velut ratiocinando tanquam Iohannes non ptineat ad regnum celorum. et ob hoc multominus ceteri prophete illius populi. quibus maior eſt iohannes. Hec autem verba domini. duobus modis poſſunt intelligi. Aut enim regnum celorum appellauit hoc ꝙ nondum accepimus de quo in fine dicturus eſt. Venite benedicti patris mei. percipite regnum. Et quia ibi ſunt angeli quibus in eis minor. maior eſt quolibet iuſto portante corpus quod corrumpitur. Aut ſi regnum intelligi voluit eccleſiam cuius filij ſunt ab inſtitutione generis humani vſque nunc. omnes iuſti. dominus ſeipſum ſignauit. qui naſcendi tempore minor erat iohanne. maior autem diuinitatis eternitate. et dominica poteſtate. Proinde ſecundum priorem expoſitionem ita diſtinguitur. qui minor eſt in regno celorum ac deinde ſubinfertur. maior eſt illo. Secundum hanc autem poſteriorem ita. qui autem minor eſt ac deinde ſubinfertur in regno celorum maior eſt illo. Cris. Dicit autem in regno celorum. id eſt in ſpiritalibus et vniuerſis que ſunt ſecundum celum. quidam autem dicunt quoniam de apoſtolis hoc dixit xpus. Hero. Nos autem ſimpliciter intelligamus. ꝙ omnis ſanctus qui iam cum domino eſt. ſit maior illo qui adhuc conſiſtit in prelio. Aliud eſt enim victorie coronam poſſidere. aliud adhuc in acie dimicare.

A diebus autem iohannis baptiſte vſque nunc. regnum celorum vim patitur et violenti rapiunt illud. Omnes enim prophete et lex vſque ad Iohannem prophetauerunt. Et ſi vultis recipere ipſe eſt Helyas. qui venturus eſt. Qui habet aures audiendi audiat.

Glo. quia dixerat ſupius qui minor eſt in regno celorum eſt maior Iohanne. ne videretur Iohannes a regno celorum eſſe alienus hoc remouet ſubdens. A diebus autem iohannis baptiſte vſque nunc regnum celorum vim patitur et violenti rapiunt illud. Greg. Per regnum celorum ſupnum ſolium ſignatur. cum quando peccatores quolibet facinore polluti ad penitendam redeunt. et ſemetipſos corrigunt. quaſi peccatores in locum alienum intrant et violenter regnum celorum rapiunt.

Hero. Si autem primus Iohannes baptiſta penitentiam populis nunciauit. dicens. penitentiam agite appropinquauit enim regnum celorum. conuenienter a diebus illius regnum celorum vim patitur. et violenti rapiunt illud. Grandis eſt enim violentia. in terra nos eſſe generatos et celorum ſedem querere et poſſidere per virtutem que non tenuimus per naturam. Hyla. Vel aliter. Dominus apoſtolos ire ad oues perditas iſrael iuſſerat. ſed omnis hec predicatio. profectum publicanis et peccatoribus afferebat. itaque vim regnum patitur et violenti diripiunt quia gloria iſrael a patribus debita. a prophetis nunciata a xpo oblata. fide gentium occupatur et rapitur. Cris. Vel rapiunt regnum dei per fidem xpi. omnes qui cum feſtinatione venerunt. vnde dicit A diebus iohannis vſque nunc. Et ita impellit et feſtinare facit ad fidem ſuam. Simul et hijs que antea dicta ſunt a iohanne. operculatur. Si enim vſque ad iohannem omnia completa ſunt ipſe eſt qui venturus eſt. vnde ſubdit. Omnes enim prophete et lex vſque ad iohannem prophetauerunt. Hero. Non ꝙ poſt Iohannem excludat prophetas. legimus enim in actibus apoſtolorum et Agabum prophetaſſe et quatuor virgines filias Philippi. Sed vt lex et prophete quos ſcriptos legimus. quicquid prophetauerunt de domino vaticinati ſunt. Quando ergo dicitur vſque ad iohannem prophetauerunt xpi tempus oſtenditur. et quem illi dixerunt eſſe venturum Iohannes veniſſe oſtendit. Cris. Deinde aliam coniecturam ſui aduentus ponit. dicens. Et ſi vultis recipere. ipſe eſt Helyas qui venturus eſt. Dicit dominus in Malachia. Mittam vobis Helyam Theſbitem. et de iſto dicit. Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam. Hero. Helyas ergo Iohannes dicitur. non ſecundum ſtultos philoſophos et quoſdam hereticos. qui reuerſionem animarum introducunt. ſed ꝙ iuxta aliud teſtimonium euangelij. venerit in ſpiritu et virtute helie et eandem ſpiritus ſancti. vel habuerit gratiam vel menſuram. Sed et vite auſteritas. rigorque mentis Helie et Iohannis pares ſunt. Vterque in heremo. vterque zona pellicea cingebatur. Ille quoniam regem Achab et iezabel impietatis arguit fugere compulſus eſt. Iſte quia herodis et Herodiadis illicitas arguit nuptias. capite truncatur. Cris. Et bene dixit ſi vultis recipere. libertatem oſtendens. et voluntariam expetens mentem. Eſt enim ille hic. et hic ille quia precurſores facti ſunt vterque. Hero. Hoc autem quod dictum eſt. ipſe eſt helyas. miſticum eſt et egere intelligentia. ſequens domini ſermo demonſtrat dicens. qui habet aures audiendi audiat. Remigius. Acſi diceret. Qui habet aures cordis audiendi. id eſt intelligendi. audiat. et intelligat. quia non dixit iohannem heliam eſſe in perſona. ſed in ſpiritu.

Cui autem ſimilem eſtimabo generationem iſtam. Similis eſt pueris ſedentibus in foro. qui clamantes coequalibus dicunt. Cecinimus vobis et non ſaltaſtis. Lamentauimus et non planxiſtis. Venit enim iohannes

Hyla. Totus hic ſermo infidelitatis obprobrium eſt. et de affectu ſuperioris querimonie deſcendit. quia inſolens plebs per diuerſa ſermonum genera docta non fuerit. Cris. Vnde et interrogatione vtitur. monſtrans quoniam nihil quod deberet fieri ad ſalutem eorum derelictum eſt. dicens. Cui

n̄eqꝫ mādučans neqꝫ
bibens. Et dicūt De
momū habet Venit filiꝰ
hominis mādučās ⁊
bibens Et dicunt Ec
ce homo uorax ⁊ pota
tor vini. publ canoꝝ
⁊ peccatoꝝ amicꝰ et
iuſtificata e.ẽ ſapiēcia
a filijs ſuis

autē ſimilem eſtimabo
generatonē iſtam
¶ Glo. Quaſi dicēt
Tantus ē iohēs · ſed
vos nec ſibi · nec mihi
voluiſtis credere ⁊ iō
cui vos ſimiles eſtima
bo Per generationem
accipit cōmūiter ⁊ iu
deos ⁊ ſe cum iohāne
¶ Remig. Vox aūt
ſibiipſi reſpondet ſub:
iungens · Similis eſt

pueris ſedentib in foro qui clamantes coequalibus
dicūt Cecinimus vobis ⁊ nō ſaltaſtis. lamētauimꝰ
⁊ non planxiſtis ¶ Hilari · In pueris pphete ſig
nanē qui in ſimplicitate ſenſus vt pueri p̄dicauerēt
⁊ i medio ſinagoge tāquā in publico fori ꝯuentu
coarguūt · ꝙ cātātibus ſibi officio corporis nō ob ſeq̄
cūdauerint ⁊ ꝙ dictis ſuis nō paruerint ad canticū
eēi modū ſaltacionū motus aptāt · pphete eēi ad ꝯfeſ
ſionem pſallendi deo puocauerūt · vt cantico moyſi
tenēt · vt Eſaie · vt Dauid ¶ Jero · Dicunt ergo ce
cinimus vobꝫ ⁊ non ſaltaſtis id eſt puocauimꝰ vos
vt ad nr̄m canticū bona opa faceretis ⁊ noluiſtis la
mentauimus ⁊ vos ad penitentiam puocauimus · ⁊
nec hoc quidem facere voluiſtis · ſpernentes vtrāqꝫ
p̄dicatonē · tam exhortatōis ad virtutes q̄ꝫ peniten
cie poſt peccata ¶ Remi · Quid ē aūt ꝙ dicit · coeq
libus · Nūqd infideles iudei · coequales erant ſanctis
pphetis · Sed hoc dicit Quia de vna ſtirpe orti fue
rūt ¶ Jero · Pueri etiā hij ſūt de quib Eſaias loqt̄
Ecce ego ⁊ pueri mei quos dedit mihi dn̄s · Iſti gꝰ
pueri ſedēt in foro · vbi multa venalia ſunt · Et di
cunt ¶ Criſ · Cecinimus vobꝫ · ⁊ nō ſaltaſtis · hoc eſt
remiſſam vitā oſtēdiꝰ · ⁊ nō pſuaſi eſtis · lamētauimꝰ
⁊ nō planxiſtis · hoc ē iohēs duram ſectatus vitā ⁊
nō attendiſtis Non aūt dicit · ille illud · ⁊ ego hoc · ſꝫ
ꝯmuniter · quia vna intentio vtriuſqꝫ erat Unde ſeq
tur Uenit eēi iohēs · neqꝫ manducās · neqꝫ bibens · ⁊
dicunt · demoniū habet · ⁊c · ¶ Aug · contra fauſtum ·
Uellem aūt ut mihi manichei dicerent · quid mandu
cabat ⁊ quid bibebat xp̄us qui in ꝯpatione Johis
nō mādučātis neqꝫ bibentis · hic ſe dixit · mādučātē
⁊ bibentem Non enim dictū eſt ꝙ iohannes omnino
non biberet · Sed ꝙ vinum ⁊ ſiceram non biberet
Bibebat ergo aquam · Cibus autem eius non om
nino nullus erat · ſed locuſta ⁊ mel ſilueſtre · Unde
ergo dictus eſt · non mādučans neqꝫ bibens · niſi qꝛ
illo victu quo iudei vtebant̄ · nō vtebat̄ · hoc ergo do
minus niſi vteretur · non in eius comparatione man
ducans bibenſqꝫ diceretur Mirum autem ſi nō mā
ducans dicitur qui locuſtas ⁊ mel comedit ⁊ man:
ducans dicitur · qui pane ⁊ olere contentus eſt ·
¶ Criſoſtomus Dicit ergo Uenit iheſus Acſi dicat
Per contrariam viam venimus ego ⁊ iohannes ⁊
idem fecimus · ſicut ſi venatores per duas ꝯtrarias
vias aliquod animal inſequantur · vt in alterum in:
cidat Uniuerſum autem homini genus · ieiunium ⁊
duram vitam ammiratus Et propter hoc diſpenſa

tum eſt a prima etate ita nutriri iohannem · vt per
hoc fide digna eſſent · que dicerentur ab ipſo Jeiu
ſit ſiquidem dominus per hanc viam quādo quadra
ginta diebus ieiunauit · ſed tamen ⁊ aliter docuit ·
ꝙ ſibi eſſet credendum Multo enim maius erat ꝙ
teſtaretur pro eo Johannes qui per hanc viam in
ceſſerat q̄ꝫ ꝙ ipſe per hanc viam incederet Ali
ter Johannes nihil plus oſtendit · preter vitam
⁊ iuſticiam Chriſtus autem ⁊ a miraculis teſtimo
nium habebat Dimittens ergo iohānem ieiunio ful
gere · ipſe contrariam inceſſit viam · ad menſam in
trans publicanorum ⁊ manducans ⁊ bibens · ¶ Je
ronimus Si ergo ieiunium vobis placet · cur iſte
diſplicuit Si ſaturitas · cur filius hominis · quorum
alterum demonium habentem · alterum voracem ⁊
ebrium nuncupatis · ¶ Criſoſtomus Qualem igit̄
iam excuſationem accipient · propter hoc ſubdit Et
iuſtificata eſt ſapientia a filijs ſuis hoc eſt Et ſi vos
perſuaſi non eſtis ſed me iam incuſare non habetis ·
quod ⁊ de patre ait propheta · vt iuſtificeris in ſer
monibus tuis · Et ſi enim nihil in vobis expletur
a procuratione dei que eſt circa vos · omnia que ſūt
ex parte ſua complet · ut in verecundis neqꝫ vmbrā
relinquat ingrate dubitationis ¶ Jeronimus Juſti
ficata eſt ergo ſapientia a filijs ſuis · id eſt dei di
ſpenſatio atqꝫ doctrina Uel ipſe xp̄s qui eſt dei virtꝰ
⁊ dei ſapiēcia · iuſte feciſſe ab apoſtolis ſuis filijs iā
probatus eſt · ¶ Hilarius Eſt autem ipſe ſapiēcia
nō ex effectu · ſed ex natura · Plures enim dictū apo
ſtolicum · ꝙ ait xp̄m dei ſapientiam · ⁊ dei virtutem
hijs modis ſolēt eludere · ꝙ in eo ex virgine creādo
efficax dei ſapiencia ⁊ vtꝰ extiterit Sed ne ꝯtraire
poſſet intelligi · ipſum ſe ſapienciam nuncupauit ei
in ſe non que ſunt eius · oſtendēs · Non enim idem
opus virtutis · ⁊ virtus · ⁊ efficiens diſcernitur ab
effectu ¶ Aug · de · q · euā Uel iuſtificata ē ſapiēcia a
filijs ſuis · qꝛ ſancti Apoſtoli intellexerūt regnum dei
nō eſſe in eſca ⁊ potu · ſed in equanimitate tolerādi
q̄s nec copia ſubleuat · nec deprimit egeſtas Unde ⁊
Paulus dicebat · ſcio habundare ⁊ penuriam pati
¶ Jhero · In quibuſdā libris legit̄ Juſtificata eſt ſa
piēcia ab opib ſuis · Sapiēcia nāqꝫ non querit vo
cis teſtimoniū · ſed opꝫ ¶ Criſ Si aūt exēpla vilia
ſūt de pueris · nō mireris ad imbecillitatem eni audi
cium loqbatur · Sic Ezechiel multa dicit exēpla a
deis ꝯueniēcia · dei magtudīe indigna · ¶ Hilarius
Miſtice aūt iudeos nec Johānis p̄dicacio ſlexerit
bus ⁊ lex grauis viſa eſt · potib obiſqꝫ plena
difficilis ⁊ moleſta · peccatū i ſe quod ꝯmemorat
pat hn̄s · qꝛ p obſuacōe difficultatem neceſſe eſſet
in lege peccare · rurſuſqꝫ in xp̄o euāgelij p̄dicatio
te libtate non placuit · per quam difficultates legis
⁊ onera laxata ſunt Et ad eā publicam peccatores
qꝫ crediderunt Atqꝫ ita tot ⁊ tantis āmonitionibus
nerbus · fruſtra habitis nec p grām iuſtificāt ⁊ ei
lege ſūt abdicati · ⁊ iuſtificata ē ſapiēcia a filijs ſuis
ab his ſcilicet qui regnū celoꝝ fidei iuſtificacōe diri
piunt · ꝯfitentes iuſtum ſapiēcie opus quod munus
ſuum ad fideles · a contumacib tranſtulerunt ·

Tūc cepit exprobra
re ciuitatib⁹ in quibus
facte ſunt plurime vir
tutes eius q̄a nō egiſ
ſent penitenciam. Ve
tibi corozaym ve tibi
bethſaida quia ſi in ty
ro ⁊ ſydone facte eſ
ſent virtutes que fa
cte ſunt in uobis olim
in cilicio ⁊ cinere pe
nitenciam egiſſent. Ve
rumtamē dico uobis
tyro ⁊ ſydoni remiſſi
us erit in die iudicij
q̄̄ uobiſ. ⁊ tu caphar
naum nūquid uſq̄ in
celū exaltaberiſ uſq̄
in infernū deſcendes
Quia ſi in ſodomis fa
cte fuiſſēt virtutes q̄
facte ſunt in te forte
manſiſſēt uſq̄ in hāc
diem vrūtamē dico
uobis quia terre ſodo
morum remiſſius erit
in die iudicij q̄̄ tibi

¶ Gloſa. Circuiſq̄ cō
muniter iudeos incre
pauerat nunc aūt quaſi
nominatim quaſdam ciui
tates increpat quib⁹
ſpecialiter predicaue
rat. nec tamen cōuerti
volebant. Unde dicit
Tūc cepit exprobrar̄
ciuitatibus in quibus
facte ſunt plurime vir
tutes eius q̄ non egiſ
ſent penitenciā ¶ Jero.
Exprobratio enī ciui
tatū Corozaim ⁊ beth
ſaide ⁊ Capharnaum.
capituli hui⁹ titulo pā
ditur q̄ ideo exprobra
uerat eas quia poſt fa
ctas virtutes ⁊ ſigna
quāplurima nō egerāt
penitentiam Unde ſub
dicitur Veh tibi corozaī
veh tibi Bethſaida.
¶ Gnſ. Ut autem di
cas non a natura ipſoſ
eſſe malos. ponit nomē
ciuitatis. ſcilicet bethſai
da. a qua quādoq̄ pro
ceſſerūt apoſtoli. etenī
Philippus ⁊ duo bina
rij principalium apoſto
lorum hinc fuerūt ſcʒ
Petrus ⁊ Andreas.
Jacobus ⁊ Johannes

¶ Jero. Sʒ p hoc q̄ dicit veh. he. v. urbes Galilee
a ſaluatore plangūtur q̄ poſt tanta ſigna atq̄ vir
tutes non egerūt penitentiam. ¶ Rabanus. Coro
zaim autem que interpretatur miſterium meum ⁊
Bethſaida que domus fructuū. vel domus venato
rum dicitur ciuitates ſunt Galilee. ſite in littore ma
ris galilee Plangit ergo domin⁹ ciuitates que quō
dam miſterium dei tenuere ⁊ virtutum iam fructū
gignere debuerunt ⁊ in quas venatores ſunt miſſi
¶ Jero. Et proferuntur Tyrus ⁊ Sidon urbes
⁊ ydolatrie ⁊ vicijs dedite Et ideo ſequitur Quia
ſi in Tiro ⁊ ſidone facte eſſēt virtutes que facte ſūt
in vobis. olim ī cilicio ⁊ cinere penitentiam egiſſēt
¶ Greg. xxv. moral. In cilicio quidem aſperitas ⁊
punctio peccatorum In cinere autem puluis oſten
ditur mortuorum. Et idcirco vtrūq̄ hoc adhiberi ad
penitenciam ſolet. vt in punctione cilicij cognoſcā⁹
quid p culpam fecimus. ⁊ ī fauilla cineris perpenda
mus. quid p iudicium facti ſumus. ¶ Rabanus Ty
rus ⁊ Sydon ſūt urbes Phenices. Interpretatur
autem Tyrus anguſtia. Et Sidon venatio ⁊ ſi
gnāt gentes q̄s venator dyabolus in anguſtia pec
catorum comprehendit. ſed ſaluator iheſus per euā
gelium abſoluit ¶ Jero. Querimus autem vbi ſcri
ptū ſit q̄ in Corozaim ⁊ Bethſaida dominus ſigna

fecerit. Supra legimus ⁊ circuibat ciuitates omnes
⁊ vicos. curās omnē infirmitatem. ⁊ reliqua Inter
ceteras ergo urbes ⁊ viculos exiſtimandum eſt ī co
rozaim ⁊ in Bethſaida dominum ſigna feciſſe.
¶ Aug. de pſeuerancia bō. Non ergo verum eſt q̄ hijs
temporibus ⁊ hijs locis euāgelium eius predicatuʒ
non eſt in quibus tales omnes futuros eſſe preſcie
bat. quales multi in eius corporali preſentia fuerūt
qui in eum nec ſuſcitatis ab eo mortuis credere vo
luerunt. Ecce enim domin⁹ atteſtatur q̄ Tyrij ⁊
Sidonij acturi eſſent magne humilitatis penitentiā
ſi in eis facta eſſēt diuinarum ſigna virtutū Porro
ſi etiam ſecundum facta que facturi eſſent ſi viuerēt
mortui iudicantur. profecto quia fideles futuri erant
iſti. ſi eis cum tantis miraculis euangelium fuiſſet
predicatum. non ſunt vtiq̄ puniendi. ⁊ tamen ī die
iudicij punientur. Sequitur enim Uerumtamen di
co vobis Seuerius ergo punient illi. iſti remiſſius
¶ Jero. Quod ideo eſt. quia tyrus ⁊ Sidon natu
ralem tantum legē calcauerāt Iſte vero ciuitates
poſt trāſgreſſionem naturalis legis. ⁊ ſcripte etiaʒ
ſigna que apud eos facta ſunt. paruiduxerunt.
¶ Rabanus Impletum autem hodie videm⁹ dictū
ſaluatoris. quia ſcilicet Corozaim ⁊ Bethſaida pre
ſente domino credere noluerunt. tyrus aūt ⁊ Sidon
poſtea euangelizantibus diſcipulis crediderunt.
¶ Remigius Capharnaum autem metropolis erat
Galilee ⁊ inſignis ciuitas illius prouincie Et ideo
dominus ſpecialiter mentionem illius facit. dicens.
Et tu capharnaum. nunquid vſq̄ in celum exalta
beris vſq̄ ad infernum deſcendes ¶ Jero. In alio
exemplari reperimus Et tu capharnaum que uſq̄
ad celum exaltata es. vſq̄ ad inferna deſcendes.
⁊ eſt duplex intelligentia Uel ideo ad inferna deſcē
des quia contra predicationem meam. ſuperbiſſime
reſtitiſti Uel ideo. Quia exaltata vſq̄ in celū meo
hoſpitio. ⁊ meis ſignis atq̄ virtutibus tantum hūs
priuilegium. maioribus plectenis ſupplicijs. q̄ hijs
q̄ credere noluiſtis Et ideo ſequitur Quia ſi in Sido
mis facte eſſent virtutes que facte ſunt ī te forte mā
ſiſſent vſq̄ in hunc diem ¶ Gnſ. In quo augetur
eorum accuſatio. etenim maxima malicie demonſtra
tio eſt. cum nonſolum hijs qui tunc erant ſed etiam
hijs qui nūq̄ fuerant mali apparent deteriores.
¶ Remigius. Nonſolum autem tiri ⁊ Sidonis. ſʒ
ipſa Sodomorum ⁊ Gomorreum fecerunt leuia pec
cata p comparationem ¶ Jero. In capharnaum autē
que interpretatur villa pulcerrima. condemnatur Ihe
ruſalem. cui dicitur p ezechielem. Iuſtificata eſt ſo
doma ex te Remigius Ideo autem dominus q̄ oīa
nouit. in hoc loco verbum dubitatiuū poſuit ſcilicʒ
forte vt demonſtraret. quia liberum arbitrium ↄceſ
ſum eſt hominibus Sequitur Uerūtamen dico vob
quia terre Sodomorum remiſſius erit ī die iudicij
q̄̄ tibi. Et ſciendum eſt q̄ nomine ciuitatis vel terre
non edificia. vel domorum parietes domin⁹ īcrepat
ſed homines ī eis commorantes ſecundum ſpeciem
tropi que eſt Metonomia In qua per hoc quod con
tinet id quod continetur oſtenditur. Per hoc autem
q̄d dicit Remiſſius erit ī die iudicij. aperte demōſtrat

q̃a diuersa sũt supplicia ĩ inferno. sicut ⁊ diuerse sũt
mansiones ĩ regno celoꝝ ¶ Jero. Querat aũt pru
dens lector ⁊ dicat. Si tyrꝰ ⁊ Sidon ⁊ Sodoma po
tuerunt agere penitenciã ad p̄dicationẽ saluatoris.
signoꝝ q̃ miracula nõ sunt ĩ culpa q̄ nõ crediderũt
s; iniq̃ silenciũ in eo ẽ qui acturis p̄niam nolunt pre
dicare. Ad q̃d facilis ⁊ aperta ẽ responsio. ignorare
nos iudicia dei. Et singulaꝝ eius dispensationũ sacra
nescire. ꝓpositum fuerat dñi videre. fines non exce
dere ne iustã phariseis ⁊ sacerdotib; occasionẽ p̄secutõis
daret. Vñ ⁊ aplis añ passiõẽ precepit. In viã gẽtiũ
ne abieritis. Corozaim ⁊ Bethsaida damnãt. q̄ p̄ñte
dño credere noluerũt. Tirus ⁊ Sidon iustificantur
q̄ apostolis illius crediderunt. Nõ queras tempora
cum credencium intueãris salutem. ¶ Remig. Pol
lẽt aũt ⁊ aliter. Fortassis erant plurimi in Corozaim
⁊ Bethsaida qui credituri erant. Et erant multi in
Tyro ⁊ Sidone qui non erant credituri. ⁊ ideo
non erant digni euangelio. Dominus ergo ideo
habitatorib; Corozaim ⁊ Bethsaide predicauit. vt
illi qui credituri erant. crederẽt. Et habitatoribus
tiri ⁊ sidonis p̄dicare noluit. ne forte illi q̃ non erãt
credituri contemptu euangelij deteriores facti. atro
cius punirẽt. ¶ Aug. de p̄seuerã. Quidam aũt di
sputator catholicus. nõ ignobilis hunc euangelij lo
cum sic exposuit. vt diceret presciſſe dñm Tirios
⁊ sidonios a fide fuiſſe postea receſſuros. cum factis
apud se miraculis. credidiſſent. ⁊ misericordia po
cius nõ eũ illic ista feciſſe q̃m grauiori pene obnoxij
fierent. si fidem quã tenuerãt reliquiſſent q̃ꝫ si eam
nullo tempore tenuiſſent. Vel aliter Presciuit pro
fecto deus beneficia sua. quib; nos liberare dignatur
Hec autẽ ẽ p̄destinatio sanctoꝝ. p̄scia s; ⁊ p̄paratõ
beneficioꝝ dei. quib; certiſſime liberant quicũq; libe
rant. Ceteri aũt nõ nisi in maſſa p̄ditionis diuino iu
dicio relinquãtur vbi tirij relicti sunt ⁊ sidonij. qui
etiam credere poterant. si mira xp̄i signa vidiſſent
s; q̃m vt crederent. nõ eis erat datum. ⁊ vnde crede
rent. est negatum Ex quo apparet hr̃e quosdam in
ip̃o ingenio diuinũ naturaliter munus intelligencie
quo moueãt ad fidem. si congrua suis mentibus. vł
audiãt v̄ba. vel signa cõspiciant ⁊ tamẽ si dei altiori
iudicio a perditionis maſſa nõ sunt grãe p̄destinatiõe
discreti. nec ip̃a eis adhibent. vel dicta diuina. vel fa
cta. p que poſſent credere. si audirent. vel talia vł
viderent ĩ eadem p̄ditionis maſſa. relicti sũt et iudei
qui non potuerunt credere factis ĩ cõspectu suo. tã
magnis clarisq; v̄tutibus Cur eĩ non poterant cre
dere. nõ tacuit euãgelium dicens. Cum autem tãta
signa feciſſet coram eis. nõ poterant credere. quia
dixit Esaias Excecaui oculos illorum. ⁊ induraui
cor eorum. Non erant ergo sic excecati oculi. nec sic
induratum cor tiriorum ⁊ sidoniorum. quin credidiſ
sent. si qualia viderunt isti. signa vidiſſent Sed nec
illis profuit. q̄ poterãt credere. quia predestinati ñ
erant. nec istis obfuiſſet q̄ nõ poterant credere. si
ita predestinati eſſent. vt eos cecos dominus illumi
naret. ⁊ induratis cor lapideum vellet auferre ¶ Au
gustinus de con. euan. Hoc aũt q̃d hic dicit. etiã illu

cas commemorat continuatim cuidam sermoni suo
etiam hec ex ipsius ore coniungẽs. Vnde magis vi
detur ip̃e hoc ordine illa commemorasse quo a domino
dicta sunt. Mathꝰ autem sue recordationis ordinem
tenuiſſe. Aut si illud q̃d matheus ait Tunc cepit ex
probrare ciuitatibus. sic accep̃ di. putant. vt per
dictum ipsum temporis voluiſſe credatur exprimere
in hoc q̃d est. tunc. Non autem tempus aliquantu
tum quo hec multa gerebantur ⁊ dicebantur. Qui
q̃s ergo hoc credit. credat etiã h̃ eſſe bis dictum Si
autem ⁊ apud vnum euangelistam inueniũtur qui
dam. que bis dixerit dominus sicut apud lucam
de non tolleranda pera in via. quid mirum si aliquod
aliud bis dictum sigillatim a singulis dicit cum
ordine quo dictum est Et ideo diuersus ordo apparet
in singulis. Quia ⁊ tunc quando ille. ⁊ tunc quando
iste cõmemorat dictum est.

Respõdens Jhesꝰ dixit Confiteor tibi pater. dñe celi ⁊ terre quia abscondisti hec a sapiẽtib; ⁊ prudẽtib; ⁊ reuelasti ea paruulis Ita pat quoñ sic fuit placitũ ante te

¶ Crisostomus. quia
sciebat dominꝰ multos
de superiori questione
dubitaturos s; q̃ iudei
xp̃m non receperunt
quem gentilitas tam
prona suscepit. respõ
det his cogitationib; eo
rum Et ideo dicit re
spondens ih̃s ... dicens

Confiteor tibi pater domine celi ⁊ terre ¶ Glo. id
est qui facis celos ⁊ reliquis ĩ terrenitate quos ...
Vel ad literam ¶ Aug. d̃ verbis domi Si christus
dixit Confiteor. a quo longe est omne peccatum. cõ
feſſio non est solius peccatoris. sed aliquãdo etiã lau
datoris Confitemur ergo siue laudãtes deum siue
accusantes nosmetipsos. Dixit ergo. confiteor id
est laudo te. non accuso me. ¶ Jeronꝰ. Audiant q̃
qui saluatorem non natum s; creatum calumniãt
q̄ patrem suum vocet celi ⁊ terre dominũ Si enim
⁊ ipse creatura. ⁊ creatura conditorem suũ patrem
appellare poteſt. stultum fuit. nõ ⁊ sui ⁊ celi ⁊ terre
dominum vel patrem similiter appellare Gratias a
agit q̄ apostolis aduentus sui aperuit sacramenta
que ignorauerunt Scribe ⁊ pharisei. qui sibi sapien
tes videntur. ⁊ in conspectu suo prudentes Et vnde
sequitur Quia abscondisti hec a sapiẽtibus ⁊ pru
dentibus. ⁊ reuelasti ea paruulis ¶ Aug. de ver. do.
Noĩe sapientũ ⁊ prudentum supbos intelligi posse
ip̃se exposuit. cum ait Reuelasti ea paruulis Quid
enim est paruulis nisi humilibus. ¶ Grego. xxvij.
moral. Quod enim nõ subiunxit reuelasti ea stultis
sed paruulis tumorem se damnaſſe innotuit. non a
cumen ¶ Cris. vel dicens sapientes nõ veram sapi
enciam dicit. sed eam quã videbant Scribe ⁊ phari
sei ab eloquentia habere Propter hoc neq; dixit re
uelasti ea stultis sed paruulis id est informib; aut
rusticis In quo erudit nos per omnia ab elatiõe eri
pi humilitatem aũt zelare ¶ Hilarꝰ Celestium
verborum arcana atq; virtutes. sapientibus abscon
dunt ⁊ paruulis reuelant. paruul maliciã nõ sensu sapi
entib; vero stulticie sue p̄sumptiõe. nõ sapiencie causa

¶ Criſ. Reuelatum aūt eſſe his dignum eſt leticia. Occultare aūt his non leticia. ſed lacrimis dignum eſt. non ergo ꝓpter hoc quoniam que ſapientes nō cognouerūt. cognouerunt hi. ¶ Hylarius. Facti aūt huiꝰ equitatem dñus paterne voluntatis iudicio confirmat. vt qui dedignātur paruuli in deo fieri ſtulti deinceps in ſapiētia ſua fiāt. Et ideo ſubdit. Ita patē quoniam ſic placitū fuit ante te. ¶ Gregoriꝰ. xxv. moza. Quibus verbis exempla humilitatis accipimus. ne temere diſcutere ſupna ꝯſilia de aliorū vocatōe aliorum vero repulſione p̄ſumamꝰ. oſtendens ꝙ iniuſtum eſſe non poteſt qđ placuit iuſto. ¶ Jeroꝰ. In his etiam verbis blandientis affectu loquitur ad patrem. vt ceptum in apoſtolis ꝯpleatur beneficiū. ¶ Criſoꝰ. Hec autem que dñs diſcipulis dixit ſtudioſiores eos fecerūt. quia em̄ conſequens erat eos de ſe magna ſapere. quia demones abigebāt ideo hinc eos reprimit. reuelacō em̄ erat quod eis factum eſt nō illorum ſtudium. Ideo ꝙ ſcribe ſapiētes et prudentes exiſtimantes ſe eſſe exciderūt ꝓpter ꝓprium timorē. Unde ſi ꝓpter hoc ab eis abſcondita ſūt dei miſteria timete dicit et vos et manēte paruuli. hic ei fecit vos reuelacōe potiri. Sicut aūt cū paulꝰ dicat. Tradidit illos deꝰ in reprobū ſenſū. Non hoc dicit inducēs deū hoc agētē ſed illos q cā; ꝯbuere ita et hic. abſcōdit a ſap. et pru. Et ꝓpter qđ abſcōdita ſūt ab illis audi paulū dicētē quoꝫ qrētes ꝓpriam iuſticiam ſtatuere iuſticie dei nō ſūt ſubiecti.

¶ **Omnia mihi tradita ſunt a patre meo. Et nemo nouit filium niſi pater neqꝫ patrē quis nouit niſi filiꝰ et cui voluerit filiꝰ reuelare.**

¶ Criſoſtomus. Quia dixerat confiteor tibi pater quoniam abſcondiſti hec a ſapientibus vt non eſtimes quoꝫ ita gracias agit patri ſicut ſi ipſe ſit hac virtute priuatus. Conſequēter adiungit. Omnia mihi tradita ſunt a patre meo. Cū aūt audieris qm̄ tradita ſūt mihi humanū ſuſpicens vt em̄ nō duos deos ingenitos eſſe eſtiēs hāc ponit dictōnē. Simul em̄ cū genitus eſt oim̄ dominator fuit. ¶ Jeronimꝰ. Alioquin ſi iuxta noſtrā voluntatē aut fragilitatē ſentire voluerimꝰ cū ceperit hr̄e qđ accipit. incipit non habere q dedit. Uel tradita ſibi omnia non celum et terra et elemēta intelligenda ſūt et cetera que ipſe fecit et condidit. ſed hi qui p filiū habent acceſſum ad patrem. ¶ Hylarius. Uel hoc dicit. ne quid in illo minus q̄ꝫ qđ in deo eſt eſtimaretur. ¶ Aug. Contra maximum. Nam ſi minus habet in poteſtate aliquid q̄ꝫ pater non ſūt eius oīa que habet pater. Gignendo em̄ dedit pater potenciā filio ſicut oīa que habet in ſubſtācia ſua gignēdo dedit ei quē genuit de ſubſtācia ſua. ¶ Hylarius. Deinde in mutua cognicōe patris et filij dat intelligere non aliud in filio q̄ꝫ qđ in patre ſit extitiſſe. Sequitur em̄ Et nemo nouit filiū niſi pater neqꝫ patrem quis nouit niſi filius. ¶ Criſoſtomꝰ. Ex eo em̄ ꝙ ſolus patrem nouit latentē oſtendit eiuſdem ſe eſſe ſubſtātie. Aſi diceret. Quid mirū eſt ſi oīm ſum dominator. cum aliquid aliud maiꝰ habeam. ſcilicet ſcire patrē et eiuſdem eſſe ſubſtantie. ¶ Hylar. Eandem enim vtriuſqꝫ in mutua cognicōe docet eſſe ſubſtantiam. cum qui filium cognoſceret. patrem quoqꝫ cogniturus eſſet in filio. Quia omnia ei a patre ſūt tradita. ¶ Criſ. Cum autem dicat Neqꝫ patrem aliquis cognoſcit. niſi filius. non hoc ait. quoniā eum omnes omnino ignorent. ſꝫ quoniam cognicione. qua ipſe eum nouit. nullus eum ſcit. qđ et de filio dicendum ē. Neqꝫ etiam de ignoto quodam deo hoc dixit. ſicut Marcion ait. ¶ Aug. i. de t. Deniqꝫ ꝓpter ſubſtātie inſeparabilitatē ſufficienter aliqñ noīatur. vel ſolꝰ pater. vel ſolus filius. nec inde ſeparatur vtriuſqꝫ ſpiritus q ꝓprie dicitur ſpiritus veritatis. ¶ Jero. Erubeſcat ergo eunomius hereticus tanqꝫ ſibi noticiam patris et filij quātam alterutrum inter ſe habent. vendicās. Quod ſi inde contendit et ſuam conſolatur inſaniam. quia ſequitur Et cui voluerit filius reuelare. Aliud eſt nature equalitate noſſe qđ nouerīs. aliud reuelātis dignatione. ¶ Aug. vij. de trinitate. Reuelatur autem pater per filium id eſt p verbum ſuū. Si em̄ hoc verbum qđ nos proferimꝰ temporale et trāſitoriū et ſeipſum oſtendit. et illud de quo loquimur. quāto magis verbum dei. p quod facta ſunt omnia. qđ ita oſtendit patrem. ſicut eſt pater. quia et ipſum ita ē et hoc eſt qđ pater. ¶ Aug. de que. euā. Cum autē diceret Nemo nouit filium niſi pater. non dixit. et cui voluerit filium reuelare pater. Quod non ita intelligendum eſt quaſi filiꝰ a nullo poſſit agnoſci. niſi a patre ſolo. Pater autem nonſolum a filio. ſedetiā ab eis quibus reuelauerat filius. Sic em̄ potius dictum eſt vt intelligamus patrem et ipſm filium p filium reuelari. quia ipſe ē mentis noſtre lumen. vt qđ poſtea intulit Et cui voluerit filiꝰ reuelare. nō tm̄ patrem ſedetiam filium accipiamus. ad totum enim qđ dixit illatum eſt. Verbo em̄ ſuo ſe pater declarat. Verbum autem nonſolum qđ p verbum declaratur ſedetiam ſeipſum declarat. ¶ Criſ. Si ergo patrem reuelat et ſeipſum reuelat. Sed hoc quidem vt manifeſtum dimiſit. illud autem poſuit. quia ſcilicet poterat eſſe dubium. Per hoc etiā inſtruit ꝙ adeo cōcordat patri. ꝙ non eſt poſſibile aliquem venire ad patrē niſi p filium. hoc em̄ maxime ſcādaliſabat qđ videbatur deo contrarius. Et ideo per omnia hoc deſtruere ſtuduit.

¶ **Venite ad me oēs qui laboratis et onerati eſtis et ego reficiam vos. Tollite iugum meum ſuper vos et diſcite a me quia mitis ſum et humilis corde. Et inuenietis requiē animabus veſtris. Iugum enim meū ſuaue eſt et onus meū leue.**

¶ Criſ. Per ea que dicta ſūt i deſideriū ſui diſcipulos cōſtituerat oſtendens ineffabilem ſuam virtutem. nunc autem eos ad ſe vocat dicens Venite ad me omnes qui laboratis et onerati eſtis. ¶ Augꝰ. de verb domini. quare enim omnes laboramꝰ niſi quia ſumus hoīes mortales lutea vaſa portātes. que faciūt inuicem anguſtias. Sed ſi anguſtiātur vaſa carnis dilatentur ſpacia caritatis. Ad quid ergo dicit. Venite ad me omēs qui laboratis niſi vt non laboretis

¶ Hyla. Legis etiā difficultatib⁹ laborantes ⁊ pec
catis ſeculi oneratos ad ſe aduocat. ¶ Iero. grauia
enī eſſe onera peccatorum ⁊ Zacharias ꝓpheta teſta
tur iniquitatem dicens ſedere ſuper talentum plūbi
Et pſalmiſte complevit. Iniquitates mee aggrauate
ſunt ſup me ¶ Gre. xxx. mo. Aſpex at iugū ⁊ du
rum ſeruitutis pondus eſt. ſubeſſe temporalib⁹ am
bire terrena. retinere labentia. velle ſtare in nō ſtan
tibus appetere quidem tranſeuntia ſed cum tranſeun
tibus nolle tranſire Dum enī contra votum cuncta
fugiunt que prius mentem ex deſiderio adeptionis
affixerant. poſt ex pauore amiſſionis premunt.
¶ Cris. Non autem dicit Venite ille ⁊ ille. ſed oēs
qui in ſollicitudinib⁹ qui in triſticijs. qui in peccatis
eſtis nō vt expetam noxas. ſed vt ſoluam peccata.
Venite non quoniam īdigeo veſtra gloria ſed quia
volo veſtram ſalutem Vnd̄ dicit Et ego reficiā uos
Non dixit ſaluabo ſolum. ſed quod multo amplius
erat. reficiam vos id eſt ī omni quiete conſtituam.
¶ Rabanus. Non ſolum exonerabo. ſꝫ interna re
fectione ſaturabo. ¶ Remigius Venite dicit nō pe
dibus ſed moribus. nō corpore ſed fide. Iſte namqꝫ
eſt ſpiritalis acceſſus quo quiſqꝫ deo appropinquat.
Et ideo ſequitur Tollite iugum meum ſup vos.
¶ Rabanus. Iugum xp̄i eſt. euāgelium xp̄i quod
iudeos ⁊ gentes in vnitate fidei coniungit ⁊ ſociat.
Hoc aūt ſup nos iubemur ſumere. id eſt in honore
habere. ne forte ſubtus ponentes. id eſt illud praue
contemnentes luculentis pedibus vicioꝝ conculce⁹
Vnde ſubditur Diſcite a me ¶ Aug. de verbis dn̄i.
Nō mundum fabricare. non in ipſo mundo miracla
facere ſed quia mitis ſum ⁊ humilis corde Magnus
eſſe vis. a minimo incipe Cogitas magnam fabricam
conſtituere celſitudinis. ⁊ de fundamēto prius cogi
ta humilitatis. ⁊ quāto quiſqꝫ vult ſupimpōere ma
ius edificium. tanto altius fodiat fundamentum. q̄
autem peruēturum eſt cacumen noſtri edificij vſqꝫ
ad conſpectum dei ¶ Rabanus. Diſcēdum ergo no
bis eſt a ſaluatore noſtro vt ſimus mites moribus ⁊
humiles mentibus. neminem ledamus. neminem cō
temnamus. ⁊ virtutes quas foris oſtendimus ī ope
ribus teneamus in corde. ¶ Cris. Et ideo incipiens
diuinas leges ab humilitate incipit Et maximū pre
miū ponit dicens Et inuenietis requiem animabus
veſtris Hoc. n. maximū eſt premiū. Non enī alteri
efficeris vtilis ſolum. ſed teipſum requieſcere facis
⁊ ante futuram hanc tibi dat retributionem. in fu
turo autem perpetua gaudebis requie. ¶ Cris. Et
ne formidarent. quia dixerat. on⁹ ⁊ iugum ſubdit
Iugum enim meum ſuaue eſt. ⁊ onus meum leue.
¶ Hylarius Iugi autem ſuauis ⁊ leuis oneris blā
dimenta ꝓponit. vt credentibus eius boni ſcientiam
preſtet. quod ipſe ſolus nouit in patre ¶ Gregori⁹
iiij. moral. Quid graue mentis noſtre ceruicib⁹ im
ponit. qui vitare omne deſiderium quod perturbat.
precipit. qui declinare laborioſa mundi huius itine
ra monet ¶ Hyla. Et quid iugo ipſo ſuauius. quid
onere leuius probatum fieri. ſcelere abſtinere bonū
velle. malum nolle. Amare omnes. odiſſe nullum.

eternum conſequi. preſentibus nō capi nolle inferre
alteri. quod ſibi perpeti ſit moleſtum. ¶ Rabanus.
Sed quomodo iugum xp̄i ſuaue. cum ſupra dicatur
Arta ē via que ducit ad vitam. Sed quod angu
ſto initio incipitur proceſſu temporis ineffabili dilectio
nis dulcedine dilatatur. ¶ Auguſtinus de ver. do.
Item qui iugum domini in trepida ceruice ſubie
runt tam difficilia pericula patiuntur. ut non a laboribus
ad quietem ſed a quiete ad laborem vocati videant.
Sed profecto adeſt ſpiritusſanctus qui in exteriores
hominis corruptione. interiorē renouaret de die in diem
⁊ guſtata requie ſpiritali. in affluencia delicia⟨rum⟩ dei
in ſpe future beatitudis oīa preſencia deliniret. aſpera
⁊ omnia grauia reuelaret. ſecant ⁊ vrunt ſe homines
patiunt̄. vt dolores non eternos ſed aliquāto diutur
nioris vlceris acriorum dolorum precio redimant.
quibus tempeſtatibus vel penis ipſorum ſunt mer
catores. vt diuicias venturas acquirāt. Sed hec
nō amant. eadem grauia patiunt̄. Qui vero amant
eadem quidem. ſed non grauia pati videntur. omnia
enī ſeua ⁊ ī mania prorſus facilia ⁊ prope nulla ef
ficit amor. quanto ergo facilius ad veram beatitudi
nem caritas facit. quod ad miſeriam quātum pote
cupiditas fecit ¶ Iero. Quomodo etiam leuius eſt
lege euangeliū. cum in lege homicidiū ⁊ adulterium
in euangelio ira concupiſcentiaqꝫ puniant̄ In lege
enim multa precepta ſunt. que apls non poſſe com
pleri pleniſſime docet In lege opera requiruntur in
euangelio voluntas queritur. que ⁊ ſi effectum non
habuerit. tamen premiū non amittit. Euāgelium ea
precipit que poſſumus. ne ſcilicet concupiſcamus
hoc in noſtro arbitrio eſt. lex cum voluntatem non
puniat. punit effectum ne adulterium facias. Finge
perſecutione aliquam virginem proſtitutam. hec
apud euangelium. quia voluntate non peccat virgo
ſuſcipitur In lege quaſi corrupta repudiatur.

Capitulū duodecimū

In illo tē
pore abijt
ihe⁊ ſab
bato p ſa
ta diſcipuli at ei⁊ eſu
riētes. cepert vellere
ſpicas. et manducare
Phariſei aūt vidētes
dixerūt ei Ecce diſci
puli tui faciūt. quod
nō licet eis facere ſab
batis At ille dixit eis
Nō legiſtis quid fece
rit Dauid. qn̄ eſuriȳt
⁊ q̄ cum eo erant q uō
intrauit in domum
dei ⁊ panes ꝓpōnis comedit quos non.

¶ Gloſa. Mirificā pre
dicatione cum miracu
lis vni⁹ autem ante que
ſtionem Johannis bap
tiſte. Tranſit ad ea que
facta ſunt in aliis anni
ſcilicet poſt mortem Io
hannis quādo iam In
bus xp̄o contradice
Unde dicit In illo tem
pore abijt ihēſus ſab
bato per ſata ¶ Aug.
de cō. euā. Hoc aūt
hic ſequitur. ſine ulla
repugnantie queſtiō
commemoratur a mar
co ⁊ a luca Sed illi
non dicunt In illo tē
Vn̄ fortaſſe marcus
geſte hic ordinē ſeruat

licebat eis edere neqꝫ
hỹs qui cũ eo erant
niſi ſolis ſacerdotibus
Aut nõ legiſtis in le-
ge quia ſabbatis ſa-
cerdotes in templo
ſabbatum uiolant ⁊
ſine crimine ſunt. Di
co autem uobis. quia
templo maior eſt hic.
Si autem ſciretis qd
ē. Miſericordiam vo
lo ⁊ non ſacrificium
nunq̃ condempnaſſe
tis innocentes. Do-
minus eſt enim filius
hominis etiã ſabbati

Illi autem recordatis
mis ſue niſi Lucas acci
piatur quod dictum ē
In illo tempore id eſt
quo hec multa ⁊ diuerſa
gerebantur. Unde cõ
apitur iſta omnia poſt
mortem Johannis cõ
pleta eſſe. Cum enĩ io
hãnes diſcipulos ſuos
ad xp̃m miſiſſet. credi
tur poſt paululum de-
collatum fuiſſe. Unde
cum dicit. In illo tem
pore Interminatum tẽ
pus ponere videtur.
¶ Criſ. Quare autẽ
per ſata ſabbato eos
ducebat qui omnia p̃
preſciuit. niſi quia vo
lebat ſoluere ſabbatũ
volebat quidem. ſed nõ
ſimpliciter. ideoq̃ nõ ſine cauſa id ſoluit ſed dãs oc
caſionem rationabilem. ut ⁊ legem ceſſare faciat. ⁊
legem nõ offendat. Et ideo hic ut iudeos mitiget na
ture neceſſitatem premittit. ⁊ hoc ē qd dicitur. di
ſcipuli autem eius eſurientes. ceperunt vellere ſpi
cas ⁊ manducare. Quamuis ĩ peccatis que manifeſta
ſunt nulla ſit excuſatio. Neq̃ enĩ occidens ad ſui oc
ciſionem poteſt furorem pretendere. neq̃ qui adulte
rat concupiſcentiam. ſed nec ullam aliam cauſam.
hic tamen famẽ inducens. diſcipulos ab omni accu
ſatione liberat. ¶ Jero. Ut autem ĩ alio Euãgeliſta
legimus. propter nimiã ĩportunitatem. nec veſcẽdi
quidem habebant locum ⁊ ideo quaſi homines eſuri
ebant. Quod autem ſpicas ſegetum manibus cõfri
cant. ⁊ in eiſdem cõſolãtur. vite auſterioris indiciũ
eſt. non preparatas epulas ſed ſimplicẽ cibum querẽ
tium. ¶ Criſ. Tu autem ammirare diſcipulos. q̃ ita
erant oppreſſi ⁊ nullam corporalium habebãt curã
ſed contemnebant carnalem menſam ⁊ fame obpug
nabãtur. nec tamen deſiſtebant a xp̃o. niſi enĩ eos co
geret vehementer eſuries. nequaq̃ hoc feciſſent. qd
autem phariſei ad hoc dicerent. ſubditur. Phariſei
aũt videntes. dixerunt ei. Ecce diſcipuli tui faciunt
qd nõ licet eis facere ſabbatis. ¶ Aug⁹. de opib⁹ mo
nachorum. De ſabbato autem potius q̃ de furto di
ſcipulis domini Judei calumniati ſũt. quia populo iſ
rael p legẽ preceptum eſt. ut in agris ſuis furem
nullum tenerent. niſi qui ſecum aliquid vellet auſer
re. Nam qui nihil aliud attigiſſet q̃ qd cõmediſſet.
liberum impunitumq̃ abire ſinerẽt. ¶ Jero. Nota
vero q̃ primi apoſtoli ſaluatoris litteram ſabbati de
ſtruunt aduerſus Ebionitas. qui cum ceteros reci
piant Apoſtolos Paulum tanq̃ tranſgreſſorem
legis repudiant. Deinde ad excuſationẽ eorũ ſubdit.
At ille dixit eis. non legiſtis quid fecerit Dauid qñ
eſuriit. ⁊c. Ad confutandã ſiquidem calumniam pha
riſeorum veteris recordatur hiſtorie. qñ Dauid fugi
ens Saulem. venit ĩ Nabbam ⁊ ab achimelech ſacer
dote ſuſceptus. poſtulauit cibos. qui cum panes lai
cos non haberet. dedit ei conſecratos panes quibus
nõ licebat veſci. niſi ſolis ſacerdotibus ⁊ leuitis. ma
lius arbitratus de famis periculo homines liberare
q̃ deo ſacrificium offerre. Hoſtia enĩ deo placabilis
ē hoĩm ſalus. Opponit ergo dñs ⁊ dicit. Si ⁊ Dauid
ſanctus eſt ⁊ Achimelech pontifex a vobis non re
prehenditur. ⁊ legis vtriuſq̃ mandatũ probabili ex
cuſatione tranſgreſſi ſunt ⁊ fames in cauſa eſt. cur
eandem famem non probatis in apoſtolis quã proba
tis in ceteris. Quanq̃ ⁊ in hoc multa diſtantia ſit.
Iſti ſpicas in ſabbato manu cõfricãt. illi comederũt pa
nes leuiticos. Et ad ſabbati ſolemnitatẽ accedebãt
neomeniarũ dies. quibus requiſitus in conuiuio. fu
git ex aula regia. ¶ Criſ. Excuſans autem diſcipu
los Dauid ĩ medium adducit. Etenim multa ꝓphete
huius erat gloria apud iudeos. Nec poteſt reſpon
deri q̃ Dauid propheta erat. quia nec propẽ hoc ei
licebat. ſed ſacerdotibus ſolis. Quanto autem magis
diſcipulos ab accuſatiõe libat. quãto maior iueniẽ q̃
hoc fecit. Sed etſi Dauid propheta erat. non tamen
qui cum ipſo erant. ¶ Jero. Obſerua tamen q̃ pães
ꝓpoſitionis. nec Dauid nec pueri eius acceperunt.
anteq̃ mundos ſe a mulieribus eſſe reſponderent.
¶ Criſ. Sꝫ dicet aliquis. Quid ē exemplũ hoc ad
id qd queritur. Non enim Dauid ſabbatum tranſ-
greſſus ē. ſꝫ in hoc oſtẽdit xp̃i ſapientia q̃ aliud e-
xemplum fere ſabbatis maius. Neq̃ enim eſt equale
tranſgredi ſabbati diem. qd multotiens factum eſt
⁊ ſacram illam tangere menſam. qd nulli fas eſt. De
inde rurſus ⁊ aliter ſoluit principaliorem inducẽs
ſolutionem. cum dicit. Aut non legiſtis in lege. q̃a
ſabbatis ſacerdotes in templo ſabbatum violant ⁊
ſine crimine ſunt. ¶ Jero. Acſi diceret. Calumniami
diſcipulos meos. cur ſabbato ſpicas triuerũt famis
neceſſitate cogente. cum ipſi ſabbatum violetis ĩ tẽ
plo immolantes victimas. cedentes thauros. holo
cauſta ſup lignorum ſtruem. incendio concremãtes.
Et iuxta alterius euãgelij fidem circumciditis par
uulos in ſabbato. ut dum aliam legem ſeruare cupi
tis ſabbatum deſtruatis. Nunquã autẽ leges dei ſibi
contrarie ſunt. ⁊ prudenter ubi diſcipuli ſui argui
poterant tranſgreſſionis ⁊ achimelech ⁊ Dauid di
cit exempla ſectantes. Ueram autem ⁊ abſq̃ neceſſi
tatis obtentu ſabbati preuaricationem ĩ ipſos retorq̃
qui calumniam fecerant. ¶ Criſ. Ne autem mihi di
cas quoniam afferre in medium alium peccantem nõ
eſt eruũ ab accuſatiõe. Cum enĩ non accuſat qui fecit
excuſatio fit circa id quod factum ē. Uerum hoc hic
non ſufficit. ſed qd maius eſt. dixit q̃ ſine crimine
ſunt. Uide autem quãta poſuit. locum. ubi dicit. In
templo. Tempus cum dicit. ſabbatis. Legis remiſſi
onẽ. cum dicit. uiolant ⁊ non ſolum ſoluũt ⁊ qd non
liberantur a pena. ſed a culpa liberati ſunt. Unde dic
ſine crimine ſunt. Neq̃ autem hoc ſecundum ſimile
eſt priori. qd dixerat de Dauid. Illud enĩ ⁊ ſemel fa
ctũ eſt. ⁊ a Dauid non ſacerdote ⁊ neceſſitatis fuit.
Hoc autem ſm ſingulã ſabbatũ ⁊ a ſacerdotibus ⁊
ſm legem ⁊ ideo non ſecundum veniam. ut in p̃mo
exemplo. ſed ſm legem ſunt diſcipuli ab accuſatiõe

liberati Sed nūq̄d diſcipuli ſunt ſacerdotes imo ſūt ſacerdotibus maiores. Ipſe eīm aderat qui templi ē dñs qui veritas eſt. et non typus Et ideo ſubditur Dico aūt vob. q̄a templo maior ē hic. ¶ Iero. Hic nō pnomen. ſed aduerbium loci legendū eſt. ꝙ maior templo ſit locus qui dñm templi teneat ¶ Aug[us]. de que. euā. Notandum aūt vnū exemplū datū eē regie poteſtatis de dauid Alterū ſacerdotalis de hiis qui ꝑpter miſteriū templi ſabbata violant. vt multo minus ad ipm euulſarū ſabbato ſpicarū crimen pertineat qui verus rex et verus ſacerdos ē. Deinde q̄a graue audientib[us] videbat eſſe qđ dixerat. rurſus cōuocat ad miſericordiam ſermonē cum quadā vehementia inducens. cum dicat Si aūt ſciretis quid eſt Miſericordiā volo et nō ſacrificium nūq̄ꝫ condemnaſſetis innocentes ¶ Iero. Quid aūt ē miſericordiam volo et non ſacrificium ſupra diximus Quod autē dicit Nunq̄ꝫ condemnaſſetis innocentes de apoſtolis intelligendū ē. et eſt ſenſus Si miſericordiam cōpbaſtis Achimelech eo ꝙ periclitantem fame dauid refocillauit. quare meos diſcipulos condemnatis ¶ Criſoſtomus Vide aūt rurſus qualiter ad veniā ducens ſermonē diſcipulos rurſus venia ſupiores oſtendit in hoc ꝙ dicit eos innocentes. qđ quidem ſupra et de ſacerdotibus dixerat. Deinde et aliā cauſam dicit quare ſunt innocentes dicēs. Dñs enim eſt filius hominis etiā ſabbati ¶ Remig. Filium aūt hoīs ſeipm appellat Et ē ſenſus. Ille quē vos purū hominē putatis. deus ē oīm creaturarū dominus et etiā ſabbati. et ideo pt legem mutare ꝓ ſua volūtate. q̄d fecit ca[..] ¶ Aug. ꝯtra fauſtum Diſcipulos aūt ſuos vellere ſpicas ſabbato nō prohibuit vt inde conuinceret et pñtes iudeos et futuros Manicheos q̄ herbam nō euellunt ne homicidiū perpetrent ¶ Hila. Miſtice aūt in principio ē ꝯſiderandum. ſermonē hūc ita ceptum eſſe. In illo tempore quo ſcꝫ deo pr̄i gratiam data gentibus ſalute confeſſus ē. ager aūt mūdus ē Sabbatum ociū ē Seges crediturorū profectus in legis ocio. dñi progreſſus in hunc mundū eſt eſuries Eſuries fama eſt ſcꝫ ſalutis humane.

¶ Rab. Spicas vellūt dū ſingulos hoīes a terrena intentione retrahunt Fricant dum a concupiſcētia carnis mētes exuunt. grana cōmedunt dū emēdatos in corpus eccl[es]ie traiciunt ¶ Aug. de queſti. euā. Nullus aūt tranſit in corp[us] xp̄i niſi carnalib[us] ſpoliatus fuerit indumētis. ſm̄ illud ap̄li Exuite vos veterem hoīem Sabbato hoc agunt ſcꝫ ſpe quietis eterne ad quā alios inuitant ¶ Raba. Item ambulant ꝑ ſata cum dño qui in ſcripturarū meditatiōe delectant Eſuriunt dū panē vite. id eſt dei amorem in eis euenire deſiderāt Vellunt ſpicas et terunt dū teſtimonia diſcutiunt. donec inueniant. qđ latebat in lr̄a. et hoc ſabbato. dum a turbidis cogitationib[us] vacant ¶ Hila. Pharisei qui penes ſe clauem celorum eſſe exiſtimabant illicita agere. diſcipulos arguunt. quos dñs factorū in quib[us] ſub rerū argumento ꝓphetie ratio continet. admonuit. atq[ue] vt oſtenderet oēm rerū efficientiam ſpeꝫ futuri operis ꝯtinere adiecit Si aūt ſciretis quid ē. miſericordiam volo. Opus eīm ſalutis nr̄e nō in ſacrificio legis et in miſericordia eſt Et lege ceſſāte. et dei bonitate ſaluamur Cui[us] rei donum ſi intellexiſſent. nūq̄ꝫ cōdemnaſſent innocentes. id eſt apoſtolos ſuos quos in ſimulatione erant tranſgreſſe legis inuidia cum ſacrificiorum vetuſtate ceſſante. vniuerſis p eos miſericordie nouitas ſubueniret.

¶ Et cū inde tranſiſſet. venit in ſinagogā eorū. et ecce homo manū hñs aridā et interrogabāt eū dicentes Si licet ſabbatis curare Vt accuſarent eum Ipſe autem dixit eis Quis erit ex vobis homo q̄ habeat ouem vnā. et ſi ceciderit hec ſabbatis in foueā nonne tenebit et leuabit eā Quātomagis melior homo oue Itaq[ue] licet ſabbatis bñfacere. Tunc ait homini Extende manum tuā Et extendit et reſtituta ē ſanitati ſic altera

¶ Iero. Quia defenſionem ſabbati quam diſcipulos arguebant probabili exemplo excuſauerat. ipſum calūniari volunt Unde dicitur Et cuꝫ inde tranſiſſet. venit in ſinagogam eorū ¶ Hila. Decenim que premiſſa ſunt in campo acta geſtaq[ue] ſunt. et poſt ſinagogam ingreditur. ¶ Aug. de con. euan. Poſſet autem putari eodem die factum et de ſpicis et de iſto ſanato quoniam et ſabbatum hic cōmemorat. niſi lucas apuiſſet. alio ſabbato factum fuiſſe. Proinde qđ dicit matheus Et cū inde tranſiſſet venit i ſinagogā eorū Non quidē venit niſi cum inde tranſiſſet ſꝫ poſt quot dies in ſinagogam eorum venerit. poſtea q̄ꝫ a ſegete illa tranſijt. an recte continuoq[ue] illuc ierit. non expreſſum ē Hic per locus datur narrationi luce. qui dicit alio ſabbato huiuſmodi manū fuiſſe ſanatā ¶ Hila. Ingreſſo autē ſinagogam. homīe aride manus offerūt. interrogantes an curare ſabbatis liceret occaſionem arguendi eū ex reſpōſiōe q̄rētes. vñ ſeqt̄ Et ecce homo hñs manū aridā et īterrogabāt eū dicentes Si licet ſabbato curarē ¶ Criſ. Nō at interrogāt. vt addiſcant. ſꝫ vt accuſarēt eū. vñ ſeqt̄. vt accuſarēt. q̄uis et ipm op[us] ſufficeret. ſi accuſare volebāt Sed et ꝑ verba volebāt captionē inuenire. maiorē copiā argutionū ſibi preparantes ¶ Iero. Et interrogāt verū liceat curare ſabbatis vt ſi non curauerit crudelitatis aut imbecillitatis. ſi curauerit. trāſgreſſionis vicio eū accuſarent ¶ Aug. d̄ ꝯ. euā. ſꝫ pt̄ mouē quō mathe[us] dixerit ꝙ ipſi interrogauerūt dñm. ſi licet ſabbato curarē Cū marcus et lucas illos potius a dño interrogatos eſſe perhibeant. licet ſabbato bene facere. an male. itaq[ue] intelligēdū ē. ꝙ illi prius interrogauerūt dñm. ſi licet ſabbato curare. Deinde intelligens cogitatiōes eorum aditum accuſandi querentiū. conſtituit i medio illū quē erat ſanaturus Et interrogauit que marcus et lucas eum interrogaſſe commemorāt. et tūc illis tacentibus propoſuit ſimilitudinem de oue et concluſit ꝙ licet ſabbato facere Unde ſequitur Ipſe autem aūt dixit illis q̄s erit ex vob homo q̄ hēat ouē vnā.

¶ Iero. Ubi ſic ſoluit propoſitam queſtionem vt ĩ
terogãtes auaricie condemnaret Si vos inquit ĩ
ſabbato ouem ⁊ aliud quodlibet animal ĩ foueã de
cidens eripere feſtinatis non animali ſed veſtre aua
ricie conſulẽtes. quãto magis ꝫ hoĩem qui multo me
lior eſt oue. debeo liberare ¶ Rabanus Competenti
ergo exemplo ſoluit queſtionem eorum. vt eos oſtẽ
dat ſabbatum violare in opere cupiditatis. qui eum
violare arguũt in ope caritatis. legem male interp̃
tantes qui dicunt in ſabbato a bonis feriandum ĩ q̃
a malis tantum feriandum eſt Unde opus ſeruile ñ
facietis in eo. hoc eſt peccatũ. Sic in eterna reqe
a malis tñ feriabit. non a bonis ¶ Aug. de con. euã.
Propoſita autem ſimilitudine de oue concludit ꝙ
liceat ſabbato benefacere dicens. itaqꝫ licꝫ ſabbato
benefacere ¶ Criſ. Intende autem qualiter vane ex
cuſationes de ſolutione ſabbati inducit. ſed quia iã in
ſanabiliter egrotabant. ad opus proceſſit Unde ſe
quitur Tunc ait homini Extende manũ tuam ⁊ ex
tendit. ⁊ reſtituta eſt ſanitati ſicut altera. ¶ Iero.
In euãgelio quo vtunẽ Nazarei ⁊ Ebionite. quod
vocatur Apoſtolicũ Mathei autenticum. homo iſte
qui aridam habet manũ. cemẽtarius ſcribitur iſti⁹
modi vocibus auxilium precans Cementarius erã
manibus victum queritãs. precor te iheſu. vt mihi
reſtituas ſanitatem. ne turpiter mendicem cibos
¶ Rabanus. Sabbatis aũt precipue docet ⁊ opa
tur Iheſus. non ſolum propter ſpiritale ſabbatum.
ſed etiam ꝓpter celebriorem populi conuentum. que
rens ſalutẽ oĩm ¶ Hylarius Poſt hec autem poſt
reditum de ſegete. ex qua iam apoſtoli fructus ſati
onis acceperãt. ad ſynagogam venit iã illis meſſis
ſue opus paraturus. quia plures poſtmodum vna
cum Apoſtolis extiterunt qui curabant. ¶ Iero.
Uſqꝫ autem ad aduentum domini Saluatoris arida
manus in ſynagoga iudeorum fuit. ⁊ dei opa non fi
ebãt ĩ ea. Poſtq̃ꝫ autem ille venit in terras reddita
eſt in apoſtolis credentibus dextera ⁊ opi priſtino
reſtituta ¶ Hylarius Curatio aũt omnis in verbo
eſt ⁊ manus ſicut altera redditur id eſt ſimilis mini
ſterio apoſtolorum in officium date ſalutis efficitur
docetqꝫ phariſeos egreſcere non oportere opatione
humane ſalutis in apoſtolis cum ipſis ad officiũ eiuſ
dem miniſterium manus ſit. reformanda ſi credant.
¶ Raba. Uel aliter Homo qui habebat manũ ari
dam humanum genus indicat ſterilitate boni opis
areſactũ per manũ ad pomũ extenſam. quã ſanauit
manus innocens in cruce extenſa ⁊ bene manus in
ſynagoga arida erat. quia vbi maius donum ſcien
cie ibi grauius eſt in excuſabilis noxe periculũ. ſa
nanda autem manus arida iubetur extendi quia in
fructuoſe debilitas anime. nullo melius ordine q̃ꝫ ele
moſinarum largitate curatur. Habebat autem hõ
dexteram manum languidã. quia ab elemoſinis tor
pebat. ſiniſtram ſanam. quia ſue vtilitati intendebat
Sed veniente domino dextera ſanatur vt ſiniſtra.
quia quod congregauerat auide modo diſtribui
caritatiue.

¶ Exeuntes autem
pharisei cõſilium facie
bant adũſus euꝫ. quo
mõ eum ꝑderent Ihe
ſus autẽ ſciens ſeceſ
ſit Et ſecuti ſunt euꝫ
multi ⁊ curauit eos
omnes Et precepit
eis ne manifeſtũ eum
facerent Ut ad imple
retur ꝙ dictum eſt ꝑ
yſaiam ꝓphetam di
centẽ Ecce puer me⁹
quẽ elegi dilect⁹ me⁹
in quo bene cõplacuit
anime mee Ponaꝫ ſpi
ritum meum ſuꝑ eum
⁊ iudicium gentibus
nũciabit Non conten
det neqꝫ clamabit nꝫ
audiet aliquis in pla
teis uocem eius Arũ
dinem q̃ſſatam nõ cõ
fringet ⁊ lignum fu
migans nõ extinguꝫ
donec eiciat ad victo
riam iudiciuꝫ ⁊ in no
mine ei⁹ gentes ſpera
bunt

¶ Hylari. Inuidia ac
facti phariſeos commo
uet quia cõtuentes ho
minem in corpore deũ
in opibus non intelli
gebant Unde dicitur
Exeuntes autem pha
riſei cõſilium faciebãt
aduerſus eum quomõ
eum perderent ¶ Ra
banus Exeuntes dicit
quia eorum mens do
mino auerſa fuit. con
ſilium fecerunt quõ vi
tam perderent. non q̃
modo ipſi vitam in e
nirent. ¶ Hylarius.
Sciensqꝫ eorũ conſilia
receſſit vt a cõſilijs ma
lignancium procul ab
eſſet Unde ſequiẽ. Ihs
autem ſciens. receſſit
inde. ¶ Iero. Sciens
inq̃ꝫ eorum inſidias. re
ceſſit vt phariſeis cõ
tra ſe occaſionem impi
etatis auferret. ¶ Re
migius. Siue receſſit
ĩde quaſi homo fugiẽs
inſidias ſuorũ pſequẽ
cium. ſiue quia nõ erat
tempus neqꝫ locus pa
ciendi Non enĩ capit
perire prophetam ex
iheruſalẽ ſicut ipſe di
cit. Declinauit etiam
domin⁹ odioſe pſequẽ
tes ⁊ puenit illuc. vbi
inuenit plurimos ſe ꝑ amorem diligentes Unde ſeq̃
tur Et ſecuti ſunt eum multi Quem phariſei vna
nimi cõſilio perdere querunt. turba indocta vnanimi
dilectione ſequitur. vnde mox ſui deſiderij cõſequiẽ
effectum Nam ſequitur Et curauit eos omnes.
¶ Hylarius. Hijs autem quos curauit ſilenciũ im
parauit. vnde ſequitur Et precepit eis ne manifeſtũ
eum facerent Nam ſalus vniciuqꝫ reddita. erat ſibi
ipſi teſtis Sed iubendo ſilencium teneri. ⁊ glandi
de ſe iactanciam declinat. ⁊ nihilominus cognitionẽ
ſui preſtat. ĩ eo ipſo cum ammonet de ſe taceri. quia
obſeruatio ſilencij ex re que ſit ſilenda proficiſcitur
¶ Rabanus. In hoc etiam nos inſtruit. ne cum ali
quid magni fecerimus. laudem foris queramus.
¶ Remigius. Ideo etiam precipit vt non mãifeſta
rent eum. ne perſequẽtes ipſum deteriores fierent.
¶ Criſ. Deinde vt non turberis in hijs que fiunt ĩ
inſania inopinabili phariſeorum inducit Prophetaꝫ
hoc predicentem Tanta enĩ erat ꝓphetarum dilige
cia vt neqꝫ hoc derelinquant. ſed ⁊ vias eius ⁊ trã
ſitus ꝓphetiſarent. ⁊ intentionem cum qua hoc facie
bat vt diſcas quoniam omnia a ſpiritu ſancto loque
banẽ Si enim cogitationes hominum impoſſibile ẽ
ſcire. multo magis xp̃i intentionem. niſi ſpũ ſancto⁹

reuelaret Sequit̃ ergo Vt impleret̃ q̄d dictū ē per
Eſaiam ꝓphetā dicentē Ecce puer meus quē elegi
¶ Remig. Dn̄s q̄dem ibi puer omnipotentis dei di
ctus ē nō ſm diuinitatem ſ; ſm aſſumpte carnis di
ſpenſationem quia coop̄ante ſpūſancto carnē ſuſcepit
ex virgine abſq; macula peccati Quidā libri habēt
electus quē elegi Electus em̄ fuit a deo p̄re id ē pre
deſtinatus vt eſſet filius dei proprius nō adoptiu⁹
¶ Raba. Que elegi dicit ad opus q̄d nemo alius fe
cit vt redimeret genus humanū ⁊ pacificaret mū
dum cum deo Sequitur Dilectus meus in quo bn̄
complacuit anime mee quia ipſe ſolus ē agnus ſine
macula peccati d̄ quo pater dicit Hic eſt filius me⁹
dilectus in quo mihi bene complacuit ¶ Remigi
q̄ aūt dicit anime mee nō ita itelligendū ē q̄ deus p̄r
aiam hēat ſed trāſlatiue aīa i deū aſcribitur ut per
eam demonſtret̃ dei affectus Nec mirū ſi aīa trāſ
latiue in deo dr̄ cum etiam cetera corporis mēbra ei
aſcribant̃ ¶ Criſ. Hoc aūt in p̄ncipio ꝓpheta pōit
vt diſcas quia hec q̄d hic dicit̃ fuit ſm conſiliū pa
tris Dilectus em̄ ſm ↄſilium eius qui diligit facit
Sed iterum electus nō vt aduerſarius ſoluit legē
neq; vt inimicus exiſtens legiſlatori ſed vt ei cōcor
dans Quia ergo dilectus ē Ponā ſpm̄ meū ſuper
eū ¶ Remig. Tunc etiā deus p̄r poſuit ſpm̄ ſuum
ſup eum cū o͞pante ſpūſancto ſuſcepit carnē ex vir
gine ⁊ mox vt homo factus ē plenitudinē ſpūſſancti
ſuſcepit ¶ Leo. Nomē aūt ſpūſſanctus nō ſuper dei
verbū ⁊ ſup vnigenitū qui de ſinu p̄ris ꝓceſſit ſ;
ſup eū de quo dictū ē Ecce puer meus Quid autē
p ipſm facturus ſit ſubdit̃ ⁊ iudiciū gentibꝫ nunci
abit ¶ Aug. xx. de ciui. dei Quia ſcꝫ iudicium p̄nun
ciauit futurū q̄d gentibꝫ erat occultū ¶ Criſ. Deīd
hūilitatem eius manifeſtās dicit ñ ↄtēdet qa ſicut
illi placuit oblatus ē ⁊ manibꝫ pſequentiū ſe vltro
obtulit neq; clamabit Quia ſicut agnus corā ton
dente ſe obmutuit neq; audiet aliquis i plateis vo
cem ei⁹ ¶ Iero. Lata n. ē ⁊ ſpacioſa via que ducit
ad perditionē ⁊ multi ingrediunt̃ p eam qui multi
non audiunt vocem ſaluatoris quia nō ſūt i arta uia
ſ; in ſpacioſa ¶ Remig. Platea nāq; grece latine la
titudo dr̄ In plateis ergo vocē eius nemo audiuit
q̄a ſuis dilectoribꝫ nō delectabilia in hoc mundo pro
miſit ſ; aſpera ¶ Criſ. Volebat aūt dn̄s p huiuſmo
di manſuetudinē curare iudeos ſ; licet iſti renuerēt
nō tñ eis reſtitit eos deſtruendo Vnde ⁊ eius v̄tutē
⁊ illoꝝ imbecillitatē ꝓpheta oſtendens dicit Arundinē
quaſſatam nō ↄfringet ⁊ linum fumigās non extin
guet ¶ Iero. Qui peccatori nō porrigit manū nec
portat onus f̄ris ſui iſte quaſſatū calamū ↄfringit
⁊ qui modicam ſcintillam fidei ↄtemnit in paruulis
hic linum extinguit fumigās ¶ Aug. xx. de ciui. dei
Pnō pſecutores iudeos qui calamo quaſſato p̄dita
integritate ⁊ lino fumanti amiſſo lūie compati ſūt
nō contriuit non extinxit quia pepercit eis quia nō
dū eos venerat iudicare ſ; iudicari ab eis ¶ Aug⁹
de que. euan. In lino etiā fumigante notandū ē q̄a
deſertum lumīe facit pudorē ¶ Criſ. Vel in h̄ quod

dicit Arundinem quaſſatā nō cōfringet oſtēdit q̄
ita facile erat ei oīs eos frangere ſicut arundinē
Et nō ſimpliciter arundinē ſ; iam ↄtritā In hoc aūt
q̄ dicit Linū fumigās non extinguet demonſtrat
illoꝝ furorem accenſum ⁊ virtutem xp̄i potentē
ad extinguendum huiuſmōi furorē cū oī facilitate
vnde ⁊ in hoc multa māſuetudo xp̄i oſ̄dit̃ ¶ Hila.
Vel per hoc q̄d dicit Arundinem que quaſſata eſt
nō eſſe cōfractā oſtendit caduca ⁊ quaſſata gentiū
corpora nō fuiſſe contrita ſed in ſalutem potius reſer
uata Per hoc aūt q̄ dicit linum fumigās nō extin
guet oſtendit exiguitatem ignis iā tm̄ fumigātis
in lino non extinctā id eſt iſrael ex reliquijs vete
ris grē ſpm̄ non ablatū quia reſumendi totius lumi
tempore pn̄ie ſit facultas ¶ Rabanus Vel econtra
Arundinem quaſſatā vocat iudeos qui a ventis agi
tatos ⁊ quaſi abinuicem diſſipatos nō ſtatim dn̄s
dānauit ſed patienter ſupportauit Linum autem fu
migans vocat populū de gentibꝫ ↄgregatum q̄ ex
tincto naturalis legis ardorē fumi amariſſimi ac ocu
lis noxij tenebroſeq; caliginis inuoluebatur errore
quē nonſolū non extinxit ⁊ redegit i cinerem ſ; ex
tramo de parua ſcintilla ⁊ pene moriente maxima
ſuſcitauit incendia ¶ Criſ. Sed poſſet aliq̄s dicere
q̄d igit̃ ſemp hec erunt ⁊ feret vſq; i finem eos q̄
ſic inſidiantur ⁊ inſaniūt Abſit Sed cum ſua cūcta
cta erunt tūc ⁊ illa opabitur Et hoc ſignauit dicēs
Donec eijciat ad victoriam iudicium Acſi dicat Cū
ea que ex ſe ſunt oīa compleuerit tūc perfectā vi
tionem inducet Tunc em̄ punient̃ cum claram fecerit
ſuā victoriā vt nō relinquat̃ eis in verecundia cōtra
dictionis occaſio ¶ Hila. Vel donec eijciat ad uictō
riam iudiciū ſublata ſcꝫ mortis poteſtate iudiciū
claritatis ſue reditum introducat ¶ Rabanus Vel
donec illud iudicium quod in eo agebatur ad victō
riam puenirer quia poſtq̄ȝ mortem reſurgens ſu
perauit expulſo principe huius mundi uictor ad re
gnum redijt in patris dextera ſedens donec ponat
ſub pedibus omnes inimicos ſuos ¶ Criſ. Sed nō
in h̄ ſtabunt ea que ſunt diſpenſationis vt ſolum pu
niantur qui non crediderūt ſed ⁊ orbem terraꝝ ad
ſe trahet Vnd̄ ſequit̃ Et in noīe eius gentes ſpera
bunt ¶ Aug. xx. d̄ ciui. dei Hoc aūt vltimū iam vi
demus impletū Et ſic per hoc q̄d negari nō poteſt
creditur ⁊ illud q̄d impudenter a quibuſdā negat̃
nouiſſimū iudicium quod ponet in terra cum vene
rit ipſe de celo Quis em̄ ſperaret gentes in chriſti
nomine ſperaturas quādo tenebatur ligabat̃ cede
batur illudebatur ⁊ crucifigebatur quādo ⁊ ipſi di
ſcipuli ſpem perdiderant quā in illo habere iam ce
perant q̄ tunc vix vnus latro ſperauit in cruce
Nunc ſperant gentes longe lateq; diffuſe Et ne in
eternum moriantur ipſa in q̄ ille mortuus eſt cruce
ſignantur Nullus igit̃ vl negeē vl dubitet per chri
xp̄m nouiſſimū futurum eſſe iudicium ¶ Remig.
Sciendum eſt aūt quia nonſolū iſti⁹ loci ſenſus ſz etiā
toꝫ alioꝝ h̄ teſtiomo ↄfirmat̃ nā q̄ dicit̃ Ecce puer
me⁹ ad illū locū refert̃ ubi dixerat p̄r h̄ ē filius me⁹

ꝙ vero ait. Ponā ſpiritū meū ſup eum ad hͦ referē ꝙ ſpiritus ſanctus deſcendit ſup dominū baptizatum. Quod autem ſubiungit. Iudicium gentibus nunciabit referē ad id quod infra dicitē. Cum ſederit filiꝰ hominis in ſede maieſtatis ſue. Quod autem ſubdit. non contendet neqꝫ clamabit ad hoc referē ꝙ dominꝰ pauca reſpōdit principi ſacerdotum ⁊ pilato. Mero di vero nulla. Quod vero dicitē. Arundinē quaſſatam non confringet. ad hoc ptinet ꝙ dominꝰ ſuos perſecutores declinauit ne fierent deteriores. Quod vero dicit In nomine eius gentes ſperabūt ad hoc ꝙ ipſe dixit. Euntes docete omnes gentes.

¶ Tunc oblatus eſt ei demonium habens cecus ⁊ mutus ⁊ curauit eum ita ut loqueretur ⁊ videret. Et ſtupebant omnes turbe ⁊ dicebant. Nū quid hic eſt filius dauid pharisei autem audientes dixerunt hic non eicit demones niſi in beelzebub principe demoniorum.

¶ Gloſa. Confutauerat ſuperius dominus phariſeos xp̄i miracula calumniantes ex hoc ꝙ ſabbatum ſoluere videbatur. Sed quia maiore nequitia ipſa xp̄i miracula diuina virtute facta peruertebant attribuētes ea immūdo ſpiritui. Ideo euangeliſta pmittit miraculū ex quo blaſphemandi occaſionē ſumpſerūt dicens. Tunc oblatus eſt ei demoniū habens cecus ⁊ mutus. ¶ Remigꝰ. Quod autem dicit tunc ad ſuperiora referē quando ſanato homine qui habebat manū aridā exiuit de ſynagoga. Siue ꝙ dicit tūc poteſt referri ad latiꝰ atqꝫ prolixius tempus vt ſit ſenſus tūc quā hec vel illa dicebantur vel gerebātur. ¶ Criſoſ. Miranda eſt autē nequitia demonis vtrūqꝫ ingreſſum opilauit, p quē ille erat crediturꝰ ſcꝫ ⁊ auditū ⁊ viſū. Sed xp̄us vtrūqꝫ aperuit. Unde ſequitur Et curauit eum ita ut loqueretur ⁊ videret. ¶ Ieronimꝰ. Tria ergo ſigna ſil' in vno homie pperata ſunt. Cecus videt mutus loquitē poſſeſſus a demōe liberatē. Quod ⁊ tūc quidē carnaliter factum eſt ſed quotidie complet in cōuerſiōe credentiū vt expulſo demone primū fidei lumē aſpiciāt deinde in laudes dei tacentia prius ora laxentē. ¶ Hylariꝰ. Non autē ſine ratione cum turbas omnes curatas in cōmuni dixiſſet nūc ſeorſum demoniū habens cecus ⁊ mutꝰ offerē. Oportebat enī vt poſtqꝫ manus aride homo oblatus eſt in ſynagoga curabatē in vnoꝰ huiuſmōi hominis forma gentium ſalus fieret vt qui erat habitatio demoni ⁊ cecus ⁊ mutus deo capax pararetē ⁊ deum contineret in xp̄o ⁊ xp̄i opera dei cōfeſſiōe laudaret. ¶ Aug. de q̄ſ. euā. Demoniū enim habēs cecus ⁊ mutus qui non credit ⁊ ſubditus eſt dyabolo qui non intelligit ⁊ non confitetur ipſam fidem vel qui non dat laudem deo. ¶ Aug. de concor. euā. Hoc autem non iſto ordine. ſꝫ poſt multa alia lucas cōmemorat. ⁊ mutum dicit tantum. ⁊ non cecum. Sed ideo non ex eo ꝙ aliquid tacet de alio dicere putandus ē. Ea enī ſequētia ⁊ ipſe contexit que matheus

¶ Hylarius. Stupuerunt facti iſtius opus turbe ſed phariſeorum ingraueſcit inuidia. Unde ſequitē Et ſtupebant omnes turbe ⁊ dicebāt. Nūquid iſte eſt filius dauid. ¶ Gloſa. Ob miſericordiā ⁊ beneficia filium dauid predicant. ¶ Rabanus. turbe autē que minus erudite videbantur. dn̄i ſemp facta mirātes. illi contra vel que negare nequiuerant ſiniſtra interpretatione puertere laborabant. quaſi hec non diuinitatis. ſed immundi ſpūs opera fuiſſent id eſt Beezebub. qui deus erat acharon. vnde ſequitur. Pharisei autem audientes dixerunt. hic non eijcit demones niſi in beelzebub principe demoniorum.

¶ Remi. Beelzebub autem ipſe eſt Beel ⁊ Baal ⁊ Beelphegor. Beel fuit parē Nini regis Aſſiriorum. Baal deus eſt qui in excelſo colebatur. Beelphegor a loco. id eſt a monte phegor. zebub ſuus fuit Abimelech filij Gedeonis. qui occiſis. lxx. fratribus edificauit templum Baal ⁊ conſtituit eum ſacerdotem in ipſo. ad abigendas muſcas q̄ ibi cōgregabātē propter nimiū cruorem victimarum. zebub nāqꝫ muſca dicitur. Beelzebub ergo vir muſcarum interpretatē. Unde ppē ſpurciſſimū ritū colendi. dicebant eū eſſe principem demoniorum. Nihil ergo ſordidius inuenientes qd̄ domino obijcerent. dicebant eum in beelzebub eijcere demonia. Et ſciendum ꝙ non eſt legēdum per d. vel per t. in fine. vt quedam mendoſa exemplaria habent. ſed p b.

¶ Ieſus autem ſciens cogitatiōes eorū dixit eis. Omne regnum contra ſe diuiſū deſolabitur. ⁊ omnis ciuitas vel domus diuiſa contra ſe. non ſtabit. Et ſi ſathanas ſathanam eicit aduerſꝰ ſe diuiſus ē. Quomō ergo ſtabit regnum eius.

¶ Iero. Phariſei opa dei principi demoniorū aſcribebant ꝙbus dn̄s non ad dicta ſed ad cogitata reſpōdit vt vel ſic compellerentur credere potentie eius qui cordis videbat occulta. vnde dicitur. Ieſus autem ſciens cogitationes eorum dixit eis. ¶ Criſ. Sepius quidem ⁊ de hoc xp̄m accuſauerant. quia in beelzebub eijceret demonia ſed tunc quidem eos nō increpauit. concedens eis ⁊ a pluribus ſignis cognoſcere eius virtutem. Et a doctrina diſcere eius magnitudinem. Sed quia permanebant eadem dicentes. iam increpat eos. quāuis eorum accuſatio valde irrationabilē eſſꝫ. Inuidia autem non querit quid dicat. ſed ſolum ut dicat. Neqꝫ tamen xp̄s eos contempſit. ſed reſpondet cū decenti manſuetudine. docens nos inimicis eſſe mitios ⁊ non turbari. etiam ſi talia dicant que nos in nobis non recognoſcimus. neqꝫ habent aliquā rationem. In quo etiam oſtendit mēdacia eſſe que ab ipſis ſunt dicta. Neqꝫ ei eſt demoniū habentis tantā oſtendere manſuetudinem ⁊ cogitationes ſcire. Et quia valde irrationabilis erat eorum ſuſpitio ⁊ multitudinem timebant non audebant publicare xp̄i accuſationem. ſed i mente voluebāt. Propter qd̄ dicit ſciens cogitationes eorum. Ipſe autem accuſationē

quidem in reſpondendo ñ potuit· neq̄ diuulgat eoꝝ nequiciã· ſolutionē aūt inducat· ſtudiū enī eius erat prodeſſe peccantibꝰ· nō publicare ¶ Non aūt reſpondet eis a ſcripturis· quia non attenderent· aliter exponētes· ſꝫ a cōibus opinionibꝰ· ¶ Non enim ita externa prelia corrumpūt ſicut ea que ſūt ītra bellū· h̄ enī fit in corporibꝰ ⁊ ī oībus rebꝰ· Sed iterum a magis cognitis exempla ducit dicens Omē regnū contra ſe diuiſum deſolabit᷑· ¶ Nihil enī ē in terra regno potentius· ſꝫ tamen ꝑ altricationē perit Quod autē dicendū ē de ciuitate vel de domo ſiue magnum ſiue paruū fuerit contra ſeipſum pugnās perit ¶ Gl̄. Vnū domus ⁊ ciuitatis eadē ē hic ratio que ē regni ꝓpter qḋ ſequit᷑ Et oīs ciuitas vel domus diuiſa cōtra ſe non ſtabit· ¶ Jero· Quomodo enī concordia pue res creſcunt· ſic diſcordia maxime dilabuntur ¶ Gl̄a. Sermo aūt dei diuus ē ⁊ vel ſimpliciter ītellectus vel inſpectus interius· ad omnē profectum ē neceſſarius Relictis ergo hijs que ad cōmunē intelligenciã patent· cauſis interioribꝰ immoremur Reſpōſurus enī dn̄s ad id qḋ de Beelzebub erat dictū in ipſos quibus reſpondebat reſponſionis cōditionē retorſit· lex enī a deo ē· ⁊ regni iſrael pollicitatō ex lege ē ſi regnum legis cōtra ſe diuidit᷑· diſſoluatur neceſſe ē· ⁊ ſic iſrael amiſit ⁊ legem quādo impletionem legis ī xp̄o plebs legis impugnat Sꝫ ciuitas hic ieruſalem dicat᷑· que poſtq̄ꝫ in dn̄m ſuum furore plebis exarſit ⁊ apoſtolos eius cum credentiū turb fugauit· poſt diuiſionē nō ſtabit atq̄ꝫ ita qḋ ꝑ hanc diuiſionē mox ꝯſecutum ē ciuitas illius denūciatur excidium Deinde aſſumit· Et ſi ſathanas ſathanam eijcit· aduerſus ſe diuiſus ē· quō ergo ſtabit regnū eius ¶ Jero· Acſi diceret ſi ſathanas pugnat cōtra ſe ⁊ demon inimicus ē demoni · deberet iā mundi venire ꝯſūmatio Nec habent ī eo locum aduerſarie poteſtates· quaꝝ īter ſe bellū· pax hoīm ē ¶ Cro. Neceſſaria ergo complexiōe eos arguit· Vel enī xp̄s in virtute demones eijcit· vel in principe demonioꝝ Si in virtute dei· fruſtra calūniant᷑ Si in principe demonioꝝ regnum eius diuiſum ē· nec ſtabit· ⁊ ideo a regno eius recedāt qḋ innuit ſibi eos elegiſſe· dū in ſe non credūt ¶ Criſoſtomus Vel ſic Si diuiſus eſt· inuicē aliꝰ factus eſt ⁊ perit· Si aūt perit qualiter poteſt alium proijcere· ¶ Gla. Vel aliter Si ad diuiſionem ſuā coactus eſt demon vt demones ꝑturbaret· hinc quoq̄ꝫ eſtimandū ē plus in eo qui diuiſerit q̄ꝫ in hijs qui diuiſi ſūt īeſſe virtutis· Ergo regnum diaboli diuiſione facta a xp̄o ē diſſolutum·

¶ Jero· Si aūt putatis o Scribe ⁊ phariſei ꝙ receſſio demonum obediencia ſit ī principem ſuū vt homines ignorantes fraudulenta ſimulatione deludāt quid poteſtis dicere de corpoꝝ ſanitatibꝰ quas dn̄s perpetrauit· Aliud eſt ſi mēbroꝝ q̄ꝫ debilitates ⁊ ſpiritaliū virtutū inſignia demonibus aſſignetis · ¶

¶ Et ſi ego in beelzebub eijcio demones. filij veſtri in quo eiciūt ideo ipſi iudices veſtri

Cris. Poſt primaꝫ ſolutionē venit ad ſecundam· prima manifeſtior ē dicens· Et ſi eᵒ in beelzebub eijcio de

erunt Si aūt ego in ſpiritu dei eicio demones Igit᷑ peruenit in vos in regnum dei

mōes filij veſtri ī quo eijciūt Ideo ipſi iudices veſtri erūt ¶ Jeronimus Filios iudeorum vel exorciſtas

gentis illius ex more ſignat · vel apl̄os ex eorum ſtirpe generatos Si exorciſtas q̄ ad inuocationem dei eijciebant demones coartat phariſeos interrogatione prudenti· vt cōfiteantur ſpūſſancti eſſe opus eoꝝ Si expulſio inquit demonū in filijs veſtris deo nō demonibus deputat᷑ quare in me idem opus non eādem habeat ⁊ cauſaꝫ Ergo ipſi veſtri iudices erūt nō poteſtate ſed comparatione· dum illi expulſionem demonū deo aſſignant· vos principi demonioꝝ. Si aūt ⁊ de apoſtolis dictū ē· qḋ ⁊ magis intelligere debemus ipſi erunt iudices eoꝝ · qui ſedebunt in duodecim ſolijs iudicātes· xij· tribus iſrael ¶ Gla. Digne autem digne iudices ſunt in eos conſtituti quibus dediſſe xp̄s aduerſus demones poteſtatem reperitur qḋ ipſe eſt negatus habuiſſe ¶ Rabanus· vel quia apl̄i bene ſibi conſcij erāt nihil male artis ſe ab eo didiciſſe ¶ Cris· Non ergo dixit diſcipuli mei neq̄ apoſtoli· ſed filij veſtri· vt ſi quidem voluerint redire ad illoꝝ dignitatem· multā hinc accipiant occaſionem Si aūt ingrati fuerint· neq̄ī inverecūdiam habeant excuſationē Eijciebant aūt apl̄i demones· q̄a acceperant poteſtatem ab ipſo· ⁊ tñ nihil eos incuſabant· Non enī rebus· ſꝫ ꝑſone xp̄i aduerſabant᷑ Volens igitur mōſtrare q̄m inuidie erāt que dicebāt᷑ de xp̄o apl̄os ī mediū ducit Rurſus aūt ad ſui cognitionē inducit eos demōſtrās q̄m ꝓprijs adiuſant bonis ⁊ petunt ſue ſaluti· cū deceret eos letari ꝙ magna bona aduenerat donaturus Vnde ſequit᷑ Si aūt ego in ſpiritu dei eijcio demones· igit᷑ puenit in vos regnū dei hoc aūt demonſtrat ꝙ magne virtutis opus ē demones eijcere Et nō cuiuslibet grā Et ideo hec eadem ſilogiſat dicens Ergo puenit ī vos regnū dei Acſi dicat Si hoc eſt ꝓfecto filius dei aduenit hoc aūt obumbrate dicit· non vt illis ſit graue. Deinde vt eos alliciat nō dixit ſimpliciter puenit regnū dei in vos Quaſi diceret Vobis venitūt bona pro vr̄am impugnatis ſalutem Hoc enī ē ſignum a prophetis traditū pn̄cie filij dei tanta fieri potentiam ¶ Jero· Regnū .n. dei ſeipm̄ ſignat de quo in alio loco ſcriptū ē· Regnū dei intra vos ē ⁊ medius inter vos quē neſcitis Vel certe illud regū qḋ ⁊ Johannes ⁊ ipſe dominꝰ p̄dicauerat· Penitentiam agite appropinquabit enī regnum celorum· Eſt ⁊ tercium regnū ſcripture ſancte qḋ auferet a iudeis ⁊ tradetur genti facienti fructus eius ¶ Gla· Si ergo diſſipatur per xp̄m ⁊ ex ſpiritu dei xp̄s opat᷑· a quo regnum dei ī apl̄os mediatoris officio tranſfuſum· Deſtructio regni diaboli eſt augmentatio regni dei ¶ Aug· de con· euā· Vnde poteſt etiam hic eē ſenſus Si ego in Beelzebub eijcio demones· etiam ſm̄ veſtram ſententiam puenit ī vos regnum dei quia regnum diaboli ſtare nō poteſt quem aduerſum ſe diuiſum aſſerimini· Regnum enim dei nunc dixit quo damnantur impij ⁊ a fidelibus de peccatis ſuis penitentiam agentibus nunc ſecernunt᷑·

¶ Aut quomõ poteſt quiſquã intrare in domum fortis ⁊ uaſa ei⁹ diripere niſi prius alligauerit fortem ⁊ tunc domum illius diripiet

¶ Criſ. Poſita ſecunda ſolutione inducit ⁊ terciam dicẽs. aut quo poteſt quiſq̃ intrare ĩ domũ fortis. Quod enĩ non poteſt ſathanas ſathanam eĳcere manifeſtum ex dictis eſt. Sed quoniam neq̃ aliũ pñt eum eĳcere niſi prius eum ſuperauerit. omibus eſt manifeſtum conſtituitur ergo ꝙ ⁊ antea cuʒ maiori abundantia. dicit enĩ tm̃ abſiſto ab hoc ꝙ vtar dyabolo coadiutore ꝙ prelior cũ eo ⁊ ligo eum ⁊ huiuſmodi coniectura eſt ꝙ vaſa eius diripio. Et ſic contrarium eius quod illi temptabant dicere demonſtrat. Illi enim volebant oſtendere ꝙ non ꝓpria uirtute eĳcit demones. Ipſe autem oſtendit ꝙ non ſolũ demones ſed ⁊ eorum principem ligauit quod manifeſtum eſt ab hys que facta ſunt. Qualiter enĩ principe non uicto hy qui ſubiacent demones directi ſunt. Hoc autem mihi ꝓphetia videtur eſſe quod dicitur. Non enĩ ſolum demones eĳcit ſed ⁊ erroreʒ vniuerſi orbis terrarum abiget ⁊ machinatiões dyaboli diſſoluet. Et non dixit rapiet ſed diripiet. oſtendens ꝙ hoc cum poteſtate fiet. ¶ Ieronim⁹. Domus illius mundus eſt. qui in maligno poſitus nõ creatoris dignitate. ſed magnitudĩe delinquẽtis alligat⁹ ẽ fortis ⁊ religat⁹ ĩ tartaꝫ ⁊ dñi pede contri⁹. ñ at dicem⁹ ẽẽ ſecum aduerſarius noſter fortis victoris quoq̃ vocibus comprobatꝰ. ¶ Criſ. Fortem autem eum vocat antiquam ei⁹ oñdens tyrannidem que ex noſtra deſidia nata eſt. ¶ Aug. de que. euã. Quos ſcilicet ipſe tenebat ne poſſent viribus ſuis ab illo ſe homines eruere. ſed ꝑ grãꝫ dĩ. Vaſa eius dicit omes infideles. Alligauit auteʒ fortem ꝙ poteſtatem illi ademit impediendi voluntatem fidelium aſſequẽdo xp̃m ⁊ obtinendo regno dei. ¶ Rabanus. Domũ ergo eius diripuit. quia ereptos a dyaboli laqueis eos quos ſuos eſſe preſciuit. eccleſie adunauit. Vel quia omnes mõi partes apoſtolis ⁊ eorum ſucceſſoribus ad õuertendum diſtribuit. oſtendit igitur ꝑ manifeſtam parabolam dicens ꝙ non concordat in fallaci operatione cuʒ demonibus vt calumniabantur. ſed virtute dignitatis homines a demonibus liberauit.

¶ Qui non eſt mecuʒ contra me eſt. Et qui non congregat mecuʒ ſpargit.

¶ Criſ. Poſita tercia ſolutione hic ponit q̃rtam dicens. Qui nõ ẽ mecum. contra me eſt. ¶ Hilarius. In quo oſtendit longe a ſe eſſe vt aliquid a dyabolo mutuatum ſit poteſtatis ⁊ ex hoc ingentis pꝛiculi res intelligit male de eo opinari cum quo non eſſe idipſum eſt. qd̓ cõtra eſſe. ¶ Ieõ. Non tamen putet hoc quiſq̃ de hereticis dictuꝫ ⁊ ſciſmaticis. quãq̃ ⁊ ita ex ſuperfluo poſſet intelligi. ſed ex conuenientibus textuq̃ ſermonis ad dyabolũ referẽ eo ꝙ non poſſint opa ſaluatoris Beelzebub operibus compari. Ille cupit animas hominũ tenere captiuas dominus liberare. Ille predicat ydola. hic vnius dei noticiã. Ille trahit ad vicia. Hic reuocat ad uirtutes. Quomodo ergo poſſunt inter ſe habẽ concordiam. quorũ opa ſunt diuerſa. ¶ Criſ. Qui ergo non mecum cõgregat neq̃ mecum eſt nõ erit mihi ꝯpãd⁹ alias coopat⁹ vt mecũ demões eĳciat ſʒ magis deſiderat q̃ mea ſiĩt ſpargẽ. Sed dic mihi. Si oportuerit cum aliquo preliari qui nõ vult tibi auxiliari. hoc ipſo non eſt aduerſum te. ipſe etiaꝫ dominus alio loco dixit. Qui non eſt aduerſum nos ꝓ nobis eſt. Sed nõ eſt contrarium hoc quod hic dicitʼ. Hic enĩ loquitur de dyabolo aduerſario exiſtente. ibi autem de homine qui in parte erat cum eis de quo dictum erat. Vidimus quẽdam in nomine tuo eĳcientem demonia. Videtur auteʒ ⁊ iudeis hic occulte inſinuare cum dyabolo ſtatuens eos. Ipſi enim aduerſus eũ erãt ⁊ ſpargebãt q̃ ipſe ꝯgregabat. Sʒ dere hoc de ſeipſo dixiſſe q̃a aduerſus dyabolũ erat ⁊ que illius ſunt diſpergebat.

¶ Ideo dico uobis. Omne peccatũ ⁊ blaſphemia remittetʼ hominibus Spiritus autem blaſphemia non remittetur. Et quicũq̃ dixerit verbum cõtra filium hominis remittetur ei. Qui aũt dixerit cõtra ſpiritũ ſanctum verbum non remittetʼ ei neq̃ in hoc ſeculo neq̃ in futuro.

¶ Criſ. q̃a dñs phariſeis excuſando reſponderat iam eos terret. Eſt enĩ hoc correctionis non pua pars. nõ ſolũ excuſando reſpondere ſed ⁊ comminari. ¶ Hilarius. Phariſeorum enim ſententiam ⁊ eoruʒ qui ita cũ hys ſentiunt peruerſitateʒ ſeueriſſima diffinitiõe condemnat. peccatorũ oĩm veniaꝫ promittẽs ⁊ blaſphemie ſpiritus indulgentiam abnegãs. Ideo dicit dico vobis omne peccatũ ⁊ blaſphemia remittetʼ hominibus. ¶ Remigius. Sciendum eſt tamen ꝙ nõ paſſim quibuſcũq̃ dimittitur. ſʒ illis qui pro ſuis reatibus dignam penitenciam egerint. Deſtruitur autem hys verbis error nouatiani qui dicebat ꝙ fideles poſt lapſum ꝑ penitentiam nõ poſſunt ſurgẽ neq̃ peccatorum ſuoꝝ veniam promereri. maxime illi qui in perſecutione poſiti negabant. Sequitur. Spiritus autem blaſphemia non remittetʼ. ¶ Aug. Quid enĩ intereſt ad rem verũ dicatʼ. ſpũs blaſphemia nõ remittetʼ. an dicatʼ qui blaſphemauerit ĩ ſpiritum ſanctum. non ei remittetʼ. vt lucas dicit. niſi forte ꝙ eadem ſentencia apertius iſto modo q̃ illo dicitur. Et alium euãgeliſtam non deſtruit alius ſʒ exponit. Spũs enĩ blaſphemie clauſe dictum eſt. quia non eſt expreſſum cuius ſpũs. ⁊ ideo ad huiuſmõi expoſitionem ſubditur. Et quicũq̃ dixerit verbum contra filium hoĩs. remittetʼ. Ideo poſt vniuerſalẽ cõmemorationem omnis blaſphemie eminẽtius voluit exprimere blaſphemiam que dicitur contra filium hoĩs quã ĩ euangelio ſm̃ Iohem valde grauẽ oñdit. ħ ẽẽ pccm̃ vbi ait ď ſpũſancto. Ille arguet mũdũ de pcc̃o de iuſticia ⁊ de iudicio. de peccato quidem quia non credunt in me. Sequitur. Qui aũt dixerit contra ſpiritumſanctum verbum non remittetur ei

cõtra ſpiritūſanctū v̄bum non remittet̄ ei neq̃ in h
ſeculo neq̃ in futuro ¶ Non ēgo hoc dicitur ꝓpterea
quia in ẽnitate maior eſt filio ſpiritusſanctus · quod
nullus vnq̃ vel hereticus dixit ¶ Hila· Quid aūt
tā extra veniā eſt q̄z in Chriſto negare qḋ dei eſt· ⁊
ꝯſiſtentē in eo paternī ſpiritus ſubſtātiā adimē· cū
in ſpiritu dei omne opus ꝯſūmet ⁊ in eo deus ſit mū
dum recōcilians ſibi ¶ Beda· Vel ita locus iſte eſt
intelligēdus Qui v̄bum dixerit ꝯtra filiū hominis
ſcādalizatus carne mea· ⁊ me hominē tantum arbi
trans· talis opinio atq̃ blaſphemia· quāq̃ culpa nō
careat erroris tamē habet veniā ꝓpter corporis vili
tatem Qui aūt manifeſta intelligens opa dei cū dei
v̄tutem negare non poſſit· eadem calūniatur· ſtimu
lat' inuidia ⁊ Chriſtum dei verbū ⁊ opera ſpirit'
ſancti dicit eſſe Beelzebub iſti non remittet̄· neq̃
in hoc ſeculo neq̃ i futuro ¶ Aug'· de v̄bis domini
Sed ſi hoc ꝓpterea dictū eſſz pfecto de omi blaſphe
mia taceret̄· ⁊ hec ſola remiſſibilis videret̄· que cō
tra filiū hominis dicit̄ quaſi cum homo ſolum putat̄
Cum vero p̄miſſum ſit Omē peccatū ⁊ blaſphemia
remittetur hominib' · procul dubio ⁊ blaſphemia que
ꝯtra patrē dicit̄ illa generalitate cōcludit̄· ⁊ tamen
hec ſola irremiſſibilis diffinit̄· q̄ dicit̄ ꝯtra ſpiritum
ſanctū ¶ Aliqs nam ⁊ pater formā ſerui accepit· qua
ſit maior ſpiritusſanctus Quis enī nō conuincitur
dixiſſe v̄bum ꝯtra ſpiritūſanctū anteq̃ chriſtianus
vel catholicus fieret· p̄mo ipſi Pagani cum dicunt
Chriſtū magicis artib' feciſſe miracula· nōne ſimiles
ſunt hijs q̄ dixerūt eum in pricipe demoniorū eieciſſe
demonia Iudei etiā ⁊ q̄cūq̃ heretici ſpiritū ſanctum
ꝯfitent̄ ſed negant eum eſſe in corpore Chriſti qḋ ē
Eccleſia catholica ſimiles ſūt phariſeis qui negabāt
ſpiritū eſſe in chriſto Quidā etiā heretici ipſū ſpiri
tum ſanctū vel creaturā eſſe cōtendūt ſicut Arriani
Eunomiani ⁊ macedoniani Vt eum prorſus ita ne
gant vt deū negent eſſe ẽnitatem· ſed ſolum patrē
eſſe deum aſſeuerāt· ⁊ ipſū aliqn̄ vocari filiū· aliqn̄
ſpiritū ſanctū ſicut Sabelliani photiniani quoq̃ pr̄ē
ſolum eſſe dicentes deum· filium vero nō niſi hoīem
negant omnino tertiā eſſe pſonā ſpūſanctū manife
ſtū ē igit̄ a paganis iudeis ⁊ hereticis blaſphemari
ſpūſanctū· nūq̄d ergo deſerendi ſunt ⁊ ſine vlla ſpe
deputandi quib' ſi nō ē dimiſſum verbū qḋ dixerūt
contra ſpūſanctum manifeſtū eſt promittitur q̄ i ba
ptiſmo ſiue in eccleſia remiſſionē accipiāt peccatorū
ñ ei dēm ē remittet̄ ei i baptiſmo· ſz neq̃ in hoc ſecu
lo neq̃ i futuro Et ſic illi ſoli eſtimādi ſunt ab hui'
modi grauiſſimi peccati reatu liberi qui ex infancia
ſunt catholici · nonnullos aūt videt̄ eos tantūmodo
peccare in ſpūſanctum qui lauacro regenerationis
abluti in eccleſia ⁊ accepto ſpūſancto velut tanto po
ſtea dono ſaluatoris ingrati· mortifero aliq̄ peccato
ſe immerſerūt· qualia ſūt vel adulteria vel homicidia
vel ipſa diſceſſio a noīe xp̄iano ſiū catholica eccl'ia Sz
iſte ſenſus ūde p̄bari poſſit ignoro cuz ⁊ penitētie
quorūcūq̃ criminū loc' in eccleſia nō neget̄ ⁊ ipſos
hereticos ad hoc vtiq̃ corripiendos dicat aplus ne
forte det illis deus penitentiā ad cognoſcendam veri
tatem Poſtremo nō ait dn̄s qui fidelis catholic' di
xerit verbum contra ſpūſanctum· ſed qui dixerit· ſ
ē quicūq̃ dixerit· nō remittet̄ ei neq̃ in hoc ſeculo
neq̃ in futuro ¶ Aug· de ſer· do· in mōte· Vel aliter
dicit Iohes apl's eſt peccatum ad mortem· nō pro
eo dico vt roget quis peccatū aūt fratris ad mortem
dico eſſe· cum poſt agnitionē dei p gr̄am dn̄i noſtri
ihū xp̄i quiſq̄z obpugnat fraternitatem· et aduer
ſus ipam gr̄aā qua reconciliatus ē deo inuidentie
ab iis agitatur Mori' peccati tanta labes ē· vt dep
candi humilitatem ſubire non poſſit· etiā ſi peccatū
ſuū mala conſcientia ⁊ agnoſcere ⁊ annūciare cogi
tur Quis mentis affectionē ꝓpter peccati magni
tudinem iam de dānatione aliquos habere credendū
eſt Et hoc fortaſſe ē peccare in ſpūſanctum id ē
p maliciam ⁊ inuidiam fraternā oppugnare carita
tem· poſt acceptam gr̄am ſpūſſancti qḋ peccatū do
minus neq̃ hic neq̃ i futuro ſeculo dimitti dicit· vñ
queri poteſt utrum in ſpūſanctum iudei peccauerūt
qn̄ dixerunt q̄ in Beelzebub principe demoniorū
dominus demonia expellebat· verū enī in hoc ipſū
dominū dictum accipiamus· quia de ſe dicit alio loco
Si paterfamilias Beelzebub vocauerūt quanto ma
gis domeſticos eius· an qm̄ de magna inuidentia
dixerant ingratitiam de p̄ſentibus beneficijs quibus ſi
dū xp̄iani fuerint· tamen ꝓpter ipſam inuidentiā
gratitudinē i ſpūſanctum peccaſſe credendi ſunt· nō
enī in hoc colligitur de verbis dn̄i· Videri tamen p
teſt adhuc eos monuiſſe ut accedant ad gratiam
ita peccent vt nunc peccauerunt· nunc enī in filium
hominis dixerunt verbum neq̃z ⁊ poteſt eis dimitti
cōuerſi fuerint ⁊ ei crediderint Si autem poſtq̄ ſpi
ritumſanctū acceperint· fraternitati inuidere gra
ciam quā acceperunt· oppugnare voluerint· non eis
dimitti neq̃ in hoc ſeculo neq̃ in futuro· nam ſi eos
ſic haberet condemnatos· vt nulla ſpes reliqua illis
eſſet· non adhuc monendo iudicaret· cum adderet di
cens Aut facite arborem bonā ⁊ cetera ¶ Aug in
li· retract· Hoc aūt non confirmaui· q̄a hoc putare
me dixi· ſed tamen addendum fuit ſi i hac tam ſcele
rata mentis ꝑuerſitate finierit hanc vitam quoniā
in quocūq̃ peſſimo in hac vita conſtituto· nō ē vtiq̃
deſperandum· nec pro illo imprudenter orat̄· de quo
nō deſperat̄ ¶ Aug· de verbis do· Eſt autez magnū
ſecretum huius queſtionis· lumen ergo expoſitionis
a domino queratur· Dico aūt caritati vr̄e forte ſi
bus ſcripturis ſanctis nulla maior queſtio· nulla dif
ficilior inueniet̄· Primus ergo vt aduertatis admoneo
dixiſſe dn̄m· ois blaſphemia ſpūs nō remittet̄· neq̃
dixiſſe qui dixerit qḋcūq̃ verbum cōtra ſpūſanctū
ſz qui dixerit verbū Quapropter nō eſt neceſſe vt
oēz blaſphemiā ⁊ omē verbū qḋ dr̄ ꝯtra ſpūſanctū
remiſſionē quiſq̄z exiſtimet nō habere Sed neceſſe
ē plane vt ſit aliqḋ verbum qḋ ſi dicat̄ contra ſpū
ſanctum nullam remiſſionē mereat̄ Solent enī ſcrip
ture ita loqui vt quando aliquid ſic dr̄ vt neq̃ ex
toto neq̃z ex pte dictum ſit· nō ſit neceſſe vt ex toto
fieri poſſit ⁊ vt ex pte nō intelligat̄· ſic cū dn̄s dicit
iudeis· ſi ñ veniſſē ⁊ locut' eis ñ fuiſſē peccatū ha

Non em̄ ita dictum eſt vt ſine vllo omnino peccato
vellet intelligi futuros fuiſſe iudeos ſed eē aliquod
peccatū q̄d non haberent niſi xp̄s veniſſet. Quis
autē ſit iſte modus blaſphemandi ɔtra ſp̄ūſanctū
ordo poſtulat vt dicam⁹ inſinuat̄ ſiquidē nobis in pa
tre autoritas in filio natiuitas in ſp̄ūſancto patris fi
liiq; ɔmunitas. Quod ergo ɔmune eſt patri ⁊ filio
per hoc nos voluerunt habere ɔmunionē ⁊ int̄ nos
⁊ ſecum Caritas em̄ dei diffuſa eſt in cordib⁹ noſtris
p ſp̄ūſanctum qui dat⁹ eſt nobis. Et quia peccatis
alienabamur a poſſeſſione bonorū verorum caritas
operit multitudinem peccatorum. Qz enim xp̄us
ſpiritūſancto peccata dimittat hinc intelligi poteſt q̄
cum dixiſſet diſcipulis. Accipite ſp̄ūſanctū ɔtinuo
ſubiecit. Si cui dimiſeritis peccata dimittent̄ illi.
Primū itaq; credentiū beneficiū ē i ſp̄ūſancto remiſſi
peccatoꝝ ɔtra hoc donū gratuitū loq̄t̄ cor īpenitēs
ipſa g⁰ impenitencia ē ſp̄us blaſphēia q̄ nō remittet̄
nā in hoc ſeclo neq; in futō. Contra ei ſpiritūſanctū
quo peccata dimittunt̄ verbum valde malū ſiue co
gitatione ſiue lingua ſua facit. Quia ſcdm duriciā
cordis ſui ⁊ cor impenitens theſaurizat ſibi irā in die
ire. Hec omnino impenitencia non habet remiſſionē
neq; in hoc ſeculo neq; i futuro. quia penitencia im
petrat remiſſionē in hoc ſeculo. que valeat in futō
Sed iſta impenitencia quamdiu quiſq; in hac carne
viuit non poteſt iudicari. De nullo em̄ deſperandū
eſt. Quamdiu paciencia dei ad penitenciam adducit
Quid em̄ ſi iſti quos i quocūq; genē erroris notas
⁊ tanq̄ deſperatiſſimos damnas. antequā iſtā vitam
tam finiant agant penitenciam ⁊ inueniant veram
vitā in futuro. Hec aūt blaſphemia q̄uis ꝓlixa ⁊
pluribꝰ verbis contexta ſit ſolet tamē ſcriptura etiā
multa verba verbum appellare. Neq; em̄ vnū ver
bum locutus eſt dominus cū ꝓpheta ⁊ tamen legit̄
Verbum quod factum eſt ad illum vel ad illū ꝓphe
tam. Hic autem fortaſſis aliquis querat vtrum tā
tūmodo ſpiritusſanctus peccata dimittat an ⁊ patē
⁊ filius. Ipſe em̄ fili⁹ de patre dicit. Dimittet vob̄
pater veſter peccata veſtra. Et de ſe ait. Filius ho
minis poteſtatem habet in terra dimittendi peccata
Cur ergo illa impenitencia que nūq̄ dimittit̄ ſolum
ad ſpiritusſancti blaſpemiam dicit̄ ptinē tanq̄ ille q̄
in hoc impenitentie peccato fuerit obligatus dono
ſpiritusſancti reſiſtē videat̄. q̄ eo dono fiat remiſſio
peccatoꝝ ſed peccata quia p̄ter eccleſiā non dimit
tunt̄ in eo ſp̄ū dimitti opꝫbat quo in vnū eccleſia ɔ
gregat̄. Remiſſio ergo peccatoꝝ. quā tota trinitas
facit ꝓprie ad ſpiritūſanctum dicit̄ ptinere. Ipſe em̄
ſp̄us adopcionis filiorum in quo clamam⁹ Abba pa
ter. vt ei poſſim⁹ dicere. Dimitte nobis debita nr̄a
⁊ in hoc ɔgnoſcim⁹ ſicut dicit iohānes quoniā xp̄us
manet in nobis de ſp̄ūſancto quē dedit vobis. Ad ipſū
etiā ptinet ſocietas qua efficimur vnū corp⁹ vnici
filij dei. q̄ quodammodo ſocietas patris ē filij ⁊ ipſe
ſp̄uſſanctus. Quiſq̄s ergo reus fuerit impenitentia
ɔtra ſp̄ūſſanctū in quo vnitas ⁊ ſocietas ɔmunionis
ɔgregat̄ ecce nūq̄ illi remittet̄ q̄ h̄ ſibi clauſit vbi r̄
mittit̄. Glo. Vel aliter ſm̄ p̄mā expoſitionē. Iudei
q̄dē ignorabāt xp̄ꝫ q̄s eſſet Spirit⁹ aūt ſancti ſuf
ficiens acceperunt experimentū. tenēt ꝓphete per eum lo
cuti ſūt. Qd̄ ergo dicit hoc ē Eſto q̄ me offenditis
ꝓpter carnem circūpoſitā. nūquid ⁊ de ſpirituſancto
habetis dicere. quoniā ignoramus eum ꝓpter hoc n̄
ignoſcibilis eſt vobis hec blaſphemia. ⁊ hic ⁊ illic
dabitis vindictam. Quia enim demones eijcere ⁊ ſa
nitates perficere. ſp̄uſſancti eſt Non ergo mihi cō
tumelias infertis ſolum ſed ſpirituiſancto Ideoq; vo
bis ineuitabilis erit condēnatio ⁊ hic ⁊ illic. Etenī
hoīm hij quidem hic ſolū puniunt̄. ſicut qui īdigni
pticipauerunt miſterijs apud Corinthios. hij autē
illic ſolum. ſicut diues in inferno. Hij autem hic ⁊
illic. ſicut ipſi iudei qui ⁊ hic intolerabilia paſſi ſūt
Iheruſalem capta. ⁊ ibi difficiliorē ſuſtinēt penam.
Rabanus. In hac autem autoritate extinguitur
hereſis Origenis qui aſſerit poſt multa ſecula oēs
peccatores veniam cōſecuturos que reuelliur per
hoc q̄ dicitur. q̄ non remittet̄ neq; in hoc ſeculo
neq; in futuro Greg. in dyalogo Datur etiam i
telligi quaſdam culpas i hoc ſeculo. quaſdam vero
i futuro relaxari. Quod em̄ de vno negatur de qui
buſdam conceditt̄. ſ; tamen hoc de paruis minimiſq;
peccatis fieri poſſe credendum eſt. ſicut eſt aſſiduus
ocioſus ſermo immoderatus riſus vt peccatū cure
rei familiaris. que vix ſine culpa vt ab ipſis agitur
qui culpam qualiter debeant declinare ſciunt. aut in
non grauibus culpis errorū ignorācie que etiā poſt
mortem grauāt ſi non in hac vita adhuc poſitis mi
nime fuerint relaxata Hoc tamē ſciendum ē quia
illic ſaltem de minimis nil quiſq; purgationis obtine
bit niſi qui hoc bonis actibus in hac vita poſitus vt
obtineat promerent̄.

Aut facite arborē
bonā. ⁊ fructum ei⁹ bo
num aut facite arborē
malam ⁊ fructū eius
malum. Siquidem ex
fructu arbor cognoſcit̄
progenies viperarum
quomō poteſtis bona
loqui cum ſitis mali
Ex habundancia em̄
cordis os loquitur bo
nus homo de bono the
ſauro profert bona ⁊
malus homo de malo
theſauro ꝓfert mala.

Glo. Poſt priores
redargutiones rurſus
eos aliter confundit.
Hoc autem facit non
vt ſeipſum ab accuſati
one liberet. ad hoc em̄
ſufficiebant priora. ſ;
eos corrigere volens
Unde dicit Aut facite
arborem bonam ⁊ fru
ctum eius bonum aut
facite arborem malam
⁊ fructum ei⁹ malum
Acſi dicat Nullus ve
ſtrum dixit q̄ malum
eſt aliquos a demone li
berare Sz quia opib⁹
non maledicebant. ſed
dyabolum dicebant h̄
operantem demonſtrat q̄
hec accuſatio ē preter
conſequentiam rerum ⁊ p̄ter omnes conceptiones
Talia autem confingere eſt imenſe verecundie.
Iero. Conſtringit ergo eos ſilogiſmo quē greci
vocant aſicton nos ineuitabilem poſſumus appellarē
qui interrogatos hinc inde concludit ⁊ in vtroq; cor
imprimit Si igitur dyabolus malus eſt. bona opera
facere non pt̄ Si autē bona ſunt que facta cernitis

ſequitur vt non ſit diabolus qui illa facit. neqꝫ enim fieri poteſt vt ex malo bonum aut ex bono oriatur malum ¶ Cris. Item arboris diiudicatio a fructu apparet. nō fructus ab arbore Vnde ſequitur Siquidem ex fructu arbor cognoſcitur Et ſi enī arbor fructus ē cā ſed tñ fructus arboris ē demonſtratiuus. Vos aūt cōtrariū facitis in opibus enī nihil accuſare habētes cōtrariam de arbore fertis ſententiā. me demonia cum appellantes ¶ Hila. Sic ergo i p̄ñs iudeos refellit qui cū intelligerēt xp̄i opa vltra humanā eſſe vrtutem. volunt tamen ꝙ iudei ſunt confiteri. futuram vero omnē fidei peruerſitatem coarguit eoꝝ. ſcꝫ q̄ diuinitatem ⁊ cōmunionē paterne ſubſtātie dño detrahentes in diuerſa hereſum ſtudia efferbuerūt. neutꝝ facientes. nec inter gentes ſub venia ignorantiē habitantes. nec i veritatis cognitione verſantes. Arborem ſe in corpore poſitum ſignat. quia p interiorē virtutis ſue fecunditatē exeat vbertas bōis in fructus Igitur arbor bona facienda cum fructibus bōis ē. aut mala conſtituenda cū malis fructibus. nō ꝙ arbor mala poſſit conſtitui que bona ē. nec econuerſo Sed vt p hāc ſignificantiam intelligeremus xp̄m aut tanꝗ̄ inutilem relinquendum aut tanꝗ̄ bonū bonorum fructuū vtilitate retinendū. Ceteꝝ medium ſe agē in xp̄m aliqua deferre Negare que maxima ſunt venerari tanꝗ̄ deum dei cōmuniōe ſpoliare blaſphemia ſpūs ē. vt cum p admiratiōnē tantoꝝ opeꝝ dei nomē detrahere non audeas. p maliuolentiā mentis generoſitatem eius abnegata paterne ſubſtantie cōmunione decerpas ¶ Aug. de v. do. Vel in h̄ admonuit nos dñs vt bone arbores ſimus. ⁊ bonos fructus producere poſſimus Vbi enī ait Facite arborem bonā ⁊ fructum eius bonum. ē preceptū ſalubre. cui obedientia ē neceſſaria Qd̄ aūt dixit facite arborē malam ⁊ fructum eius malū. nō preceptū ē vt faciatis ſed monitio vt caueatis Cōtra hos enī dixit qui putabant ſe cum mali eſſent. bona loqui poſſe. Prius enī ē mutandus homo vt opa mutentur Si enī manet hō i eo ꝙ malus ē bona opa hr̄e nō poteſt Si manet in eo ꝙ bonū ē. mala opa hr̄e nō poteſt. Oms ergo malas arbores xp̄s inuenit. ſed dedit poteſtatem filios dei fieri credentibꝰ i noīe eius ¶ Cris. Quia vero non p ſe ip̄o ſꝫ pro ſpūſancto facit ſermonē. eos ꝗ mentes increpat dicens. Progenies viperaꝝ. quō poteſtis bona loqui cum ſitis mali. Hoc aūt dixit et eos incuſans. ⁊ eoꝝ que dicta ſunt demonſtrationē ex ipſis prebens Quaſi diceret ecce vos cum ſitis arbores male nō poteſtis ferre fructum bonū. Non ergo miror ꝙ hec loquimini. etenī male nutriti eſtis a malis pgenitoribus ⁊ mētem malā habetis Et vide ꝙ nō dixit Qualiter poteſtis bōa loqui. cum ſitis pgenies viperaꝝ. Nihil enī hoc ad illud ptinet. ſed qualiter poteſtis bona loqui cū ſitis mali Progenies aūt viperaꝝ eos dixit. q̄a in pgenitoribꝰ gloriabātur vt ergo excluderet eoꝝ ſupbiam. ſeparauit eos a cognatione Abraham attribuēs eis pgenitores ſimilium moꝝ ¶ Rab. Vel pgenies viperaꝝ id eſt filios ⁊ imitatores diaboli eos appellat. quia ſciēter bonis opibus detrahebant. qd̄ diabolicum ē Vnde ſequitur Ex abundantia enī cordis os loquitur qui non ignorat ex

qua intentione verba pferant. qd̄ apertius oſtēdere volens ſubiungit Bonus homo de bono theſauro pfert bona. ⁊ malus hō de malo theſauro pfert mala. Theſaurus cordis intentio ē cogitationis ex qua internus arbiter iudicat pueniū opis vt aliquādo maiora minorem habeat mercedem aliqñ ob intentiā cordis tepidi. maioꝝ virtutum opa oſtentantes minorem a dño pmia ſortiuntur ¶ Cris. Ex hijs etiā demonſtrat ſuam deitatem ſciētem cordis occulta. qm̄ nō verborum ſolum. ſedetiā malaꝝ cogitationū exoluent iudicium. Eſt aūt nature conuenientia ſuperhabundantem intus nequitiē verba per os extra effundi. Quare cum audieris hominē male loquētem multo ampliorem eſtimes nequiciā q̄ꝫ verba demonſtrāt. Quod enim exterius dr̄ eſt ſup effluentia eius qd̄ intus ē Ideo eos vehementer tetigit Si enī qd̄ dictum ē ab eis ita malum. excogita radix verboꝝ q̄ꝫ magna ē Contigit aūt hoc decenter lingua enī confuſa multociens nō repente effundit nequiciā Cor autem nullū hominē habens teſtem. ſine timore quecūꝗ vult parturit mala Dei enim non multa cura eſt ei. Sed cum augetur multitudo malorum que intus ſunt. que prius occultabantur extra per verba procedunt Et ideo dicit Ex abundantia cordis os loquitur. Et quidem de theſauris cordis loquitur. ¶ Hiero. In hoc aūt q dicit Bonus homo de bono theſauro ⁊ cetera. vel ipſos iudeos dū blaſphemantes oſtendit de quali theſauro blaſphemiam proferunt. vel cum ſuperiori queſtione heret ſententia ꝙ quō non poſſit bonꝰ homo proferre mala. nec malus bona. ſic non poſſit chriſtus mala nec diabolus bona opera facere.

¶ Dico autem vobis ꝙ omne verbum ocioſum quod locuti fuerint homines reddent racioēz de eo in die iudicij. ex v̄bis enim tuis iuſtificaberis ⁊ ex verbis tuis cōdēnaberis

¶ Cris. Poſt premiſſa eis dominus maiorem timorē incutit oſtendens ꝙ vltimū ſubibūt iudiciam qui talia deliquerunt. vnde dicit. Dico enī vobis ꝙ omne verbum ocioſum qd̄ locuti fuerint hoīes. reddent racionem de eo in die iudicij

¶ Hiero. Et ē ſenſus Si ocioſū v̄bū qd̄ nequaꝗ̄ edificat audientes nō ē abſꝗ piculo eius qui loquitur ⁊ in die iudicij reddet vnuſquiſꝗ racionē ſermonū ſuoꝝ. quātomagis vos q̄ opa ſcti ſpūs calumniamini ⁊ dicitis me i Beelzebub eiicere demonia reddetis racionē calumnie vr̄e. ¶ Cris. Non aūt dixit qd̄ locuti eſtis vos ſꝫ quiuem oē hoīm erudiēs genus ſimul aūt minus onerōſum faciēs ſuū ſermonē. ocioſum autem verbū ē qd̄ mendax ē qd̄ calumniā habet. Quidā aūt dicūt. q̄ñ ⁊ vanū. quale ē qd̄ riſum mouet mordicatū vel turpe vel inuerecundū. ¶ Greg. in omel. Vel ocioſum verbū ē. qd̄ aut vtilitate rectitudinis. aut ratione iuſte neceſſitatis caret. ociōſa etenī ſine vtilitate ⁊ loquētis dicūt ⁊ audientis ſi omiſſis ſerijs de rebus friuolis loquamur. ⁊ fabulas narremus antiquas Ceterum qui ſcurrilia replicat ⁊ cachinis ora diſſoluit. ⁊ aliquid profert turpitudinis hic non ocioſi verbi ſed criminoſi tenebitur reus

¶ Remigius. Ex ſupioribus autem verbis adhuc ſequens dependet ſententia cum dicit̃ Ex verbis eñ tuis iuſtificaberis ⁊ ex verbis tuis condemnaberis. Non eſt autem dubium quia vnuſquiſq; de verbis ſuis malis que loquit̃ condemnabit̃. Veruntamen q̃a ex bonis verbis non iuſtificatur quis niſi ex intimo corde ⁊ deuota intentione ea proferat. ¶ Criſ. Vide autem quia non eſt oneroſum hoc iudicium. Nõ ex quibus alius dixit de te. ſed de quibus ipſe locut⁹ eas ſententias iudex feret. Non igit̃ accuſatos timere oportet ſed accuſantes. Non eñ illi cogunt̃ accuſar̃ ſe pro hijs malis que audierũt. ſed hij pro hijs que maledixerunt.

¶ Tunc reſponderũt ei quidam deſcribis ⁊ phariſeis dicẽtes. magiſter uolum⁹ ate ſignũ uidere. Qui reſpõdens ait illis. Generacio mala ⁊ adultera ſignum querit ⁊ ſignũ non dabitur ei niſi ſignum ione pphete. Sicut enim fuit ionas in uentre ceti tribus diebus ⁊ tribus noctibus Sic erit filius hominis in corde terre tribus diebus ⁊ tribus noctibus

¶ Criſ. Quia domin⁹ ſupius multociẽs verbis in uerecundiã phariſeorum obſtruxerat linguã. rurſus ad opa veniunt qd admirans euãgeliſta dicit. Tunc reſponderunt ei quidã de ſcribis ⁊ phariſeis. dicẽtes. Magiſter volumus a te ſignum videre. Tunc ſcilicet cum flecti oportebat. cũ admirari. cũ obſtupeſcẽ ſed tunc a malicia non deſiſtunt. Dicunt enĩ; volumus a te ſignum videre. vt eum capiãt ¶ Jero. Sic ſigna poſtulant. quaſi q̃ vidrãt ſigna non fuerint Sz in alio euangeliſta qd petant plenius explicat̃. volumus a te ſignum videre de celo. Vel i morem Helie ignem de ſublimi venire cupiebant vel in ſimilitudinem Samuelis tempe eſtiuo ꝯtra naturam loci mugire tonitrua. coruſcare fulgura. ĩbres ruere. quaſi non poſſint ⁊ illa calũniari ⁊ dicere ex occultis ⁊ varijs aeris paſſionibus accidiſſe. Nam qui calũniaris ea que oculis vides. manu tenes. vtilitate ſentis. quid facturus es in hijs que de celo veniunt? vtiq; reſpondebis ⁊ magos in egipto multa ſigna feciſſe de celo. ¶ Criſ. Verba autem eorum adulatiõe ⁊ yronia ſunt plena. ⁊ prius quidem conuiciabãtur demoniacum eum dicentes. nunc autem adulant̃. vocantes eũ magiſtrũ. Propter hoc ⁊ dñs eos vehementer arguit. Unde ſequitur. Qui reſpondens ait illis Generatio mala ⁊ adultera ſignum querit. Et quidem cum ei conuiciabant̃. manſuete eis reſpõdebat cũ autem adulabant̃ ꝯuicioſe demonſtrãs ꝙ vtraq; paſſione erat ſupior ⁊ neq; conuicijs in ira ꝯduceret̃ neq; ab adulatione mollit̃. Quod autem dicit. tale ẽ Quid mirum ſi hoc in me facitis. qui ignotus ſũ vobis. cum in patrem cuius tantam accepiſtis experienciam hoc idem feciſtis. derelicto eo ad demões currẽtes. Propter hoc autem eos dicit generationem malã quia ingrati ſemp facti ſunt circa benefactores ⁊ bene patientes deteriores fiunt qd eſt vltime malicie.

¶ Jero. Egregie autem dixit Et adultera. quia dimiſerat virum ⁊ iuxta Ezechielem multis ſe amatoribus copulauit. ¶ Criſ. Unde ⁊ monſtrat ſe patri equalem ſi ei non credere generationem adulteram facit. ¶ Rabanus. Deinde reſpondere incipit nõ eis ſignum de celo qd indigni erant videre. ſed de ꝓfũdo inferni tribuens. Diſcipulis autem ſuis ſignum de celo dedit. quibus eternã beatitudinis glorie ⁊ ꝑus in monte figuraliter. ⁊ poſt veraciter in celum ſublevatus oſtendit. Unde ſequitur Et ſignum non dabitur ei niſi ſignũ Jone prophete. ¶ Criſ. Quia nõ vt eos induceret ſigna faciebat. ſciebat eñ eos lapideos eſſe. ſed vt alios emendet. aut quoniã non acceperent ſignum quale eſt illud qd petebant. Signum eñ eis factum eſt. quãdo ꝑ propriam penam cognouerunt eius virtutem. Hoc igitur occulte inſinuans dicit. Signum non dabitur ei acſi diceret. Multa beneficia demõſtraui nihil hoꝝ vos allexit ad venerandam meam virtutem quã cognoſcetis ꝑ penam quando ciuitatem veſtram in terram proiectam videbitis. Interim autem ſermonem de reſurrectione interponit. quã cogniturũ erant per ea que poſtea erant paſſuri. dicens. Niſi ſignum Jone ꝓphete. Crux enim profecto credita non eſſet niſi ſigna teſtancia habuiſſet. Hac autem nõ credita ⁊ reſurrectio vtiq; credita non eſſet ꝓpter hoc ⁊ ſig⁹ hoc vocat ⁊ figurã in medium fert vt veritas credat̃. Unde ſequit̃. Sicut fuit Jonas in ventre ceti tribus diebus ⁊ tribus noctibus. ſic erit fili⁹ hoĩs ĩ corde terre t̃bus diebꝰ ⁊ tribꝰ noctibꝰ ¶ Raba. oſtẽdit Judeos ad inſtar Niniuitaꝝ criminoſos. ⁊ niſi peniterent. ſubuerſioni proximos. ſed ſicut illud denũciat̃ ſupplicium ⁊ demonſtrat̃ remedium ita iudei non debent deſperare veniam ſi ſaltem poſt xp̄i reſurrectionem egerint penitentiam. Jonas eñ id eſt columba vel dolens. ſignum eſt eius ſup quẽ deſcendit ſpũſſanctus in ſpecie columbe Et qui dolores noſtros portauit Piſcis qui Jonam deuorauit in pelago ſignificat mortem quã xp̄s paſſus eſt in mũdo Tribus diebus ⁊ noctibus fuit ille in ventre ceti ⁊ iſte in ſepulcro Ille eiectus eſt in aridam. iſte reſurrexit in gloriam. ¶ Aug. de concor. euã. Quidã autem modũ locutionis ſcripture neſcientes. noctẽ voluerunt aduertere tres illas horas a ſexta vſq; ad nonam. quibus ſol obſcuratus eſt Et diem tres horas illas. quibus iterum terris eſt redditus id ẽ a nona vſq; ad eius occaſum Sequit̃ eñ nox futura ſabbati. qua cum ſuo die computata erunt iam due noctes ⁊ duo dies. Porro autem poſt ſabbatum ſequitur nox primi ſabbati id ẽ ſuccedentis diei dñici in qua tunc dominus reſurrexit. Erũt ergo due noctes ⁊ duo dies ⁊ vna nox etiam ſi tota poſſet intelligi. nec oſtenderemus ꝙ illud diluculum pars eius extrema ſit Quapropter nec ãnumeratis illis ſex horis q̃rũ tribus ꝯtenebratus ẽ ⁊ tribus illuxit conſtabit ratio trium dierum ⁊ trium noctium. Reſtat ergo vt hoc inueniatur illo ſcripturaꝝ vſitato loquẽdi modo quo a parte totum intellige. ¶ Jero⁹. Non ꝙ omnes tres dies ⁊ tres noctes in inferno fecerit. ſed ꝙ ĩ parte paraſceues ⁊ dñice ⁊ tota die

ſabbati tres dies ⁊ tres noctes intelligāt. ¶ Aug.
in. de tri. Iō n em̄ totū dici nō plenū ⁊ totum fuiſſe
ſcriptura teſtis ē ſ; primus dies ē a pte extrema to
tus annumeratus ē. dies vō tercius a parte prima
⁊ ipe to⁹. Medius aūt īter eos id ē ſcd̄us dies ab
ſolute totus. xxiiij. horis ſuis. xij. nocturnis. ⁊. xij.
diurnis. Nox em̄ vſq; ad diluculū. quo dn̄i reſurre
ctio declarata ē. ad terciū ptinet diem. Sicut n. p̄mi
dies ꝓpter futurū hominis lapſū a luce in noctē. ita iſti
ꝓpter hōis reparacōē a tenebris in lucē computant.
¶ Criſ. Non aūt manifeſte dixit ꝙ reſurget. quia
eū deriſiſſent. ſ; occulte inſinuat vt ⁊ illi crederent
qđ p̄ſciuit. Nō aūt d xit. In terra ſ; in corde terre.
vt ⁊ ſepulcrū oſtendat ⁊ nullus ſolā mortis aparē
ciam ſuſpicet. Et tres dies ꝓpter hoc poſuit vt cre
dat ꝙ mortuus ē. Sꝫ ⁊ ipa figura vitatē dm̄ōſtrat
Nō em̄ fuit Ionas ī ventre ceti in phantaſia ſed in
vitate. neq; figura fuit ī veritate ⁊ vītas ī imagina
tione. ꝓpter qđ manifeſtum ē ꝙ filij ſūt diaboli Mar
tionē ſequētes. q̄ xp̄i paſſionē phantaſticā eſſe aſſer
unt. ⁊ ꝙ pro eis eſſet paſſurus licet eis nō proficeret
oſtendit p hoc ꝙ innuit illī gn̄atoni ſignum darē
Ione ꝓphete.

Viri niniuite ſurgent
in iudicio cum gene-
racione iſta ⁊ condem
nabūt eā q̄a penitēciā
egerūt in p̄dicacione
Ione Et ecce pluſq̄
ionas hic. Regina at
auſtri ſurgꝫ in iudicō
cū generacione iſta ⁊
ↄdemnabit eam q̄a ve
nit a finib᷑ t̄re audire
ſapienciā ſalomōis. ⁊
ecce pl⁹ q̄ ſalomō hic

¶ Criſ. Ne aliq̄s eſti
maret ꝙ talia deinceps
futura eſſent ī iudeis
qualia Niniuitis cōti
gerāt vt ſicut Ionas
illos conuertit ⁊ ciui
tas fuit a periculo li
berata ita iſti poſt reſur
rectionē conuerterent
dn̄s nunc totū ↄtrariū
oſtēdit q̄m ſc; ex bene
ficio paſſionis nullum
fructū pceperūt ſed ⁊
grauia patiēt vt īfra
oſtendit. p exemplum
demōis. Interim autem oſtendit ꝙ iuſte patiēt dicēs
Viri Niniuite ſurgent in iudicio cū gn̄atione iſta.
¶ Remig. Oſtendit aūt dn̄s hijs verbis vnā eſſe
maloꝝ ⁊ bonoꝝ reſurrectionē futurā contra quoſ
dam hereticos. qui dixerūt vnā eſſe reſurrectionem
bonoꝝ ⁊ alterā maloꝝ. Deſtruit etiā hijs verbis fa
bula iudeoꝝ qui ſolent dicere ꝙ ante iudiciū mille an
nis celebretur reſurrectio aperte hijs verbis oſten
dens. quia mox vt celebrabit̄ reſurrectio celebrabit̄
⁊ iudiciū. Et ↄdemnabunt eā. ¶ Iero. Nō ſnie po
teſtate ſed ↄpatōis exēplo. Dn̄i ſubdit. Quia pniam
egerūt in p̄dicatōe Ione ⁊ ecce pluſq̄ Ionas hic.
Hic aduerbiū loci. nō ꝓnomē intelligas. Ionas ſm
lex interpretes triduo p̄dicauit ego tanto tempore.
ille aſſirijs gēti incredule ego iudeis populo dei. ille
voce locutus ē ſimplici. nihil ſignoꝝ faciēs. ego tāta
faciēs Beelzebub calumniā ſuſtineo. ¶ Criſ. nō aūt
hic ſtat dn̄s ſ; ⁊ aliā annūciacionē adiungit dicens
Regina auſtri ſurget ī iudicio cū generacōe iſta ⁊
ↄdemnabit eā quia vēit a finib᷑ terre audire ſapiāꝫ
Salomōis. Illud plus fuit q̄ prius. Ionas enim ad
illos abijt. Regina at̄ auſtri ñ expectauit Salomō
ad ipſam ire. ſ; ipa ad eū acceſſit. ⁊ mulier ⁊ barba
ra ⁊ tm̄ remota non mortē formidans ſola cupiens
verboꝝ ſapienciū. Ibi ergo mulier aduenit hic ego
veni. Et ipa quidē a finib᷑ terre ſurrexit ego autem
ciuitates ⁊ caſtra circueo. Et illa quidē de arbori
bus ⁊ lignis diſputauit ego aūt de ineffabilib᷑ miſte
rijs. ¶ Iero. Eodē ergo mō ↄdemnabit Regina au
ſtri populū iudeoꝝ. quo condemnabūt viri niniue
iſraelem icredulū. Iſta ē regina Saba. de qua in re
gum volumīe Et ī paralipomenon legimus. que p
tantas difficultates gēte ſua ⁊ imperio derelictis ve
nit in iudeam ſapienciā audire ſalomōis. ⁊ multa ei
mūera obtulit. In niniue at̄ ⁊ ī regina Saba occulte
fides nationū preferit̄ iſraeli. ¶ Rab. niniuite ſignifi
cant eos qui peccare deſiſtunt. Regina vō eos q pec
care neſciunt. Demencia em̄ peccatū abolet. ſapiē
cia cauet. ¶ Remig. Pulcre aūt eccleſia de gentibꝰ
gregata Regina dr̄ quia mores ſuos ī gere nouit
De qua pſalmiſta aſtitit regina a dextris tuis. Au
ſtri aūt regina ē quia ardore ſpūſſancti ſuccenſa
Auſter em̄ vētus calidus ſignificat ſpūſſanctū Sa
lomone aūt qui interpretat̄ pacificus ſignificat xp̄s
de quo dictū ē. ipē ē pax noſtra.

¶ Cū aūt immūdus ſpūs exierit ab homi
ne. ābulat p loca arida querēs requiem ⁊
non inuenit. Tūc dicit reuitar in domū meā
vnde exiui Et veniens inuenit eā vacātē
ſcopis mūdatam ⁊ ornatam. Tūc vadit ⁊
aſſūmit ſeptē alios ſpūs ſecū nequiores ſe Et
intrātes habitant ibi ⁊ fiūt nouiſſima ho
minis illi⁹ peiora p̄orib᷑ Sic erit generacōi
huic peſſime

¶ Criſ. Quia dn̄s dixerat iudeis Viri niniuite ſur
gēt ī iudiciō ⁊ condemnabūt generacōē iſtam ⁊
ꝓpter temporis curtacione; conuenienter ⁊ hic
pignores. oſtendit ꝙ nonſolum ī futuro ſeculo ſ;
⁊ hic grauiſſia patiēt. futurā ī eos penā ſub qua
dam enigmate ſubdens dicit. cum autem immūdus
ſpūs exierit ab homīe. ¶ Ieronim⁹. Quidam iſtum
locum de hereticis dictū putant. ꝙ immundus ſpūs
qui in eis ante habitauerat. quando gentiles erant
ad confeſſionem vere fidei eijcitur. Poſtea vero
cū ſe ad hereſiꝫ trāſtulerint ſimulatas virtutibus or
nauerint domū ſuā tunc aliq̄s ſeptē neq̄s ſpiritib᷑ aſ
ſumptis reuerſus ad eos diabol⁹ ⁊ habitat in illis. ⁊ fiūt
nouiſſima eoꝝ peiora priorib᷑. Multo quidē peiori
ↄditōe heretici q̄ gētiles. q̄a in illis ſpes fidei in iſtis
ē pugna diſcordie. cū hec intelligencia plauſibilis
⁊ colorem doctrine p̄ferat neſcio an habeat vitatem
Ex eo. n. ꝙ finita vł pabola vł exēplo ſeqt̄ ſic erit
gn̄atōi huic peſſīe ↄpellimur. nō ad hereticos ⁊ ſig
hoīes. ſ; ad iudeoꝝ ꝓplm referre pabolam vt ↄtextus
loci nō paſſiuus ⁊ vag⁹ in diuerſū fluctuet ergo ī
ſipientū more ↄturbet̄ ſ; herēs ſibi vł ad p̄ora vł
ad poſteriora rn̄deat. Immūd⁹ ſpūs exijt a iudeis q
accepere legē. Expulſ⁹ at̄ iudeis āmbulauit p ſo
litudines. vn̄ ſeqt̄ Ambulat p loca arida querens

¶ Raba. Ut. Loca arida ſunt corda fideliū que a
mollitie fluxe cogitacōis expurgata callid⁹ i ſidia
tor explorat ſi quos greſſus ibi figere poſſit. Ⱥ
caſtas mētes effugiens diabolus i ſolo corde prauo
rum gratā ſibi poteſt in uenire quietem Unde ſeqˀt.
Et non inuenit. ¶ Remigi⁹. Putabat autem diabo
lus ſe ppetuam quietem poſſe habere in gentili ppl'o
ſꝫ ſubdit. Et non inuenit. quia aparente dei filio
p miſterium incarnationis ſue gentilitas credidit.
¶ Iero. Que cū dn̄o credidiſſꝫ ille ñ inuēto loco i na
tōib⁹ dixit. Reuertar ad domum meā vn̄ exiui.
habeo iudeos quos ante dimiſeram. Et veniens in
veni vacantem ſcopis mundatā ⁊ ornatā. Uacabat
eñ templū iudeoꝝ ⁊ xp̄m hoſpitem nō habebat di
centē. Surgite ⁊ abeamus hinc. Quia igiť ⁊ dei ⁊
angeloꝝ p̄ſidia non habebāt. ⁊ ornati erāt ſuꝑfluis
obſuationib⁹ legis ⁊ tradicōib⁹ phariſeoꝝ reuñť
diabol⁹ ad ſedem ſuā priſtinam ⁊ ſeptenario numēo
ſibi addito demonū. habitat p̄ſtinam domū ⁊ ſunt
nouiſſima illi⁹ populi peiora priorib⁹ multo eñ nunc
maiore demonum numero poſſidenť. blaſphemātes
in Synagogis ſuis xp̄m ihesū ꝙ̄ in egipto poſſeſſi
fuerant ante legis noticiam. quia aliud eſt venturū
non credere aliud non ſuſcepiſſe qui venerit. Sep
tenariū aūt numerū adiunctū diabolo vel ꝓpter ſab
batum intellige vel ꝓpter numeꝝ ſpūſancti vt q̄mo i
Ejaia ſup florē qui deradice Jeſſe deſcendit ſeptem
ſpūs virtutum deſcendiſſe narrāť ita ꝯtrario vici
orū numer⁹ in diabolo ꝯſecratus ſit Pulcre autem
ſeptem ſpūs aſſumi dicunť vel ꝓpter violationem
ſabbati ꝓpter criminalia peccata que ꝯtraria ſunt
ſeptem donis ſpūſſancti. ¶ Criſo⁹. Uel hic penam
eorum demonſtrat. Dicit eñ ꝙ ſicut demoniaci cū
liberati fuerint ab infirmitate ſi deſidiores effitiunť
grauiorē attrahūť aduerſus ſe phātaſiam ⁊ ita in
vobis fiet. Etenim ante detinebamini a demone qñ
idola adorabatis ⁊ filios veſtros demonib⁹ occideba
tis Sed eñ non dereliqui vos ſꝫ expuli demonē illū
p ꝓphetas. ⁊ principiū rurſus veni ampli⁹ expur
gare vos volens. quia igiť ñ vultis attendere ſꝫ in
maiorē extēdiſtis nequitiam grauī⁹ eñ eſt occidere
Criſtum ꝙ̄ ꝓphetas ꝓpter hoc difficiliora patimi
Que eñ ſub Veſpaſiano ⁊ tito ꝯtigerūt eis multo
grauiora fuint his que paſſi ſunt in Egipto ⁊ i ba
bilone ⁊ ſub Antiocho nec hoc ſolū oſtendit ſed qm̄
ab omni vītute erūt deſolati. ⁊ demonū actib⁹ occu
pabiles magis ꝙ̄ ante. Hoc aūt nonſolū ad illos ſꝫ
ad nos etiā dicta eſſe ratione habet ſi illuminati ⁊ a
p̄orib⁹ erati malis rurſus ab eadem poſſideamur ne
quitia etenim difficilior iam erit pena poſterioꝝ pec
catoꝝ ꝓpter q̄d paralitico xp̄us dixit. Ecce ſanus fac
tus es noli peccaē ne deterius tibi aliquid ꝯtingat
¶ Raban. Uñ eñ quilibet ad fidem ꝯuerſus eſt a
quo diabol⁹ p baptiſmū eiciť q̄ ciecī⁹ inde loca arida
ꝑagrat id ē corda fidelium. ¶ Grego⁹. xxxiii. mo.
Loca eñ arentia atꝙ inaquoſa ſunt corda iuſtorū
que p diſcipline fortitudinē ab omni carnalis ꝯcu
piſcentie hūore ſiccanť. Loca vero humentia ſūt ter
renorū hominū mētes quos humor carnalis ꝯcupi
ſcentie quia replet fluidas facit In quib⁹ diabol⁹ tāto i
iquitatis ſue veſtigia tanto altius imp̄mit quanto i
eiſdem uīctibus pes tranſitus illi⁹ quaſi i fluxa ēra
deſcendit. Raba. Rediens autem ad domū ſuam
vnde exierat. inuenit eam uacantem a bonis actib⁹
p negligentiam ſcopis mundatā ſcilicet a vicijs p̄ſti
nis p baptiſmū ornatam. ſimulatis virtutibus per
ypocriſim ¶ Aug. de con. euā. Unde per hec verba
ſignat dn̄s quoſdam ita crediturós vt non poſſint
ferre laborem cōtinētie ad ſeculum ⁊ redituri ſunt.
Q̄d dicit Aſſumit ſecum alios ſeptem intelligitur.
quia cum quis ceciderit de iuſticia etiam ſimulationē
habebit. Cupiditas eñ carnis expulſa per penitenti
ciam conſuetis opibus cum non inuenerit in quib⁹
delectationibus conquieſcat auidis redit ⁊ rurſus
occupat mentem hominis. ſi negligentia ſubſecuta eſt
vt nō introduceretur tanquā habitator mūdare do
mū ſermo dei per ſanam doctrinā ⁊ quoniā nonſolū
habebit illa ſeptem vicia que ſeptem virtutib⁹ ſunt
contraria ſpiritalibus. ſedetiam p ypocriſim ſe ipſas
habere virtutes ſimulabit Propterea aſſumptis ſe
cum ſeptem alijs nequioribus hoc eſt ipſa ſeptena
ria ſimulatione redit ipſa concupiſcentia. vt ſint no
uiſſima hominis illi⁹ peiora prioribus. ¶ Gregori⁹.
vij. moraľ. Plerūꝙ etiam fit vt cum mens ex ipſo
exordio ſui ꝓfectus extollitur. cūꝙ ſe iam quaſi de
virtutibus erigit. ſeuienti contra ſe aduerſario adi
tum pandat. tanto ſe vehementius in eius confracti
one exhibet. quanto ⁊ grauius quia vel ad modicū
fuerat ꝓiectus dolet.

¶ Adhuc eo loquente
ad turbas ecce mater
eius ⁊ fratres ſtabant
foris querentes loqui
ei. Dixit autem ei qui
dam ecce mater tua ⁊
fratres tui foris ſtant
querentes te. At ipſe
reſpondens dicenti ſibi
ait. Que ē mater mea
⁊ qui ſunt fratreſ mei
Et extendens manuꝫ
in diſcipulos ſuos dix
it. Ecce mater mea ⁊
fratres mei. Quicūꝙ
enim fecerit volūtateꝫ
patris mei qui in celiſ
eſt ipſe meus frater ⁊
ſoror ⁊ mater eſt.

¶ Hylarius. Quia p̄
dicta omnia i paterne
maieſtatis virtute loq̄
batur. nūciantibus ſibi ꝙ
foris a matre atꝙ fra
tribus expectaretur.
quid reſponderit euan
geliſta demonſtrat ſub
dens adhuc eo loquēte
ad turbas. ecce mater
eius ⁊ fratres foris
ſtabant querentes loq̄
ei ¶ Aug⁹. de concord.
euan. Hoc ſine dubio
conuenienter geſtū in
telligere debemus. pre
miſit eñ cū ad hoc nar
randum tranſiret. Ad
huc eo loquēte ad tur
bas. q̄d ē aūt adhuc niſi
quādo illud loquebať.
Nam ⁊ Marcus poſt
illud q̄d de blaſphemia
ſpūſſancti retulerat. di
xit. Et veniunt mater eius ⁊ fratres. Lucas autē
non hui⁹ rei geſte ordinem tenuit. ſed preoccupauit
hoc ⁊ recordatum ante narrauit ¶ Iero⁹. contra
Heluidium. Hinc Heluidi⁹ vna ꝓpoſitio ſumiť. ex
hoc ꝙ fr̄es dn̄i in euangelio nomināť. Unde inquit
fratresdomini dicti ſunt qui non erant fratres. Sꝫ
iam nunc ſciendum eſt quatuor modis in ſcripturis

dominis fratres dici. natura. gente. cognatione. et af
fectu. Natura ut Eſau et Iacob. Gente. ut omnes iudei
fratres inter ſe vocantur. ut in Deuteronomio. Non
poteris conſtituere ſuper te hominem alienum qui
non eſt frater tuus. Porro cognatione fratres vocan
tur qui ſunt de una familia ſicut in Geneſi. Dixit
autem Abraham ad Loth. Non ſit rixa inter te et
me. quoniam fratres ſumus. Affectu etiam fratres
dicuntur. quod in duo dividitur. In ſpeciale et commune
In ſpeciale quia omnes xpiani fratres dicuntur.
ut ſaluator dicit. Vade dic fratribus meis. Porro in
commune quia omnes homines ex uno patre nati pari
inter nos germanitate coniungimur. ſicut ibi. Dicite
his qui oderunt vos fratres noſtri vos eſtis. Interrogo
ergo iuxta quem modum fratres domini in evange
lio appellentur. Iuxta naturam? Sed ſcriptura non
dicit. nec Marie eos vocans filios nec ioſeph. Iuxta
gentem? ſed abſurdum eſt ut pauci ex iudeis vocati
ſint fratres. cum omnes qui ibi fuerunt fratres po
tuerunt appellari. Iuxta affectum humani iuris et
ſpiritus? verum ſi qui magis erant fratres quam apo
ſtoli quos dominus docebat interius. aut ſi omnes
quia homines ſunt fratres. ſtultum fuit nunciare quaſi
proprium. Ecce fratres tui querunt te. Reſtat igi
tur ut fratres eos intelligas appellatos a cognatione
non affectu non gentis privilegio non natura. Ie
ronimus ſuper Matheum. Quidam vero fratres do
mini de alia uxore Ioſeph filios ſuſpicantur. ſequen
tes deliramenta apocryphorum. et quandam Mecha
vel Eſcha in circulam confingentes. Nos autem
fratres domini non filios ioſeph. ſed conſobrinos ſal
uatoris ſororis Marie matertere domini filios. in
telligimus que eſſe dicitur mater Iacobi minoris et
Ioſeph et Iude. quos in alio evangelii loco fratres
domini legimus appellatos. fratres autem conſobri
nos dici omnis ſcriptura demonſtrat. Criſoſtomus
Vide autem et fratrum eius elationem. cum enim de
beret eos ingredi et audire cum turba. vel ſi hoc non
vellent. expectarent finem ſermonis et tunc eum adi
re. hi extra eum vocant. et coram omnibus hoc fa
ciunt. et ſuperfluum honoris amorem oſtendentes et
monſtrare volentes quod cum omni poteſtate xpo aliquid
iniungunt. Quod et evangeliſta oſtendit hoc ipſum
obſcure inſinuans cum dicit. Adhuc eo loquente. Ac
ſi diceret. nunquid non erat tempus aliud? Quid au
tem loqui volebant ſi pro veritatis dogmatibus commu
niter hoc proponere oportebat ut et alios lucrarentur.
Si autem de aliis ſibiipſis pertinentibus. non oporte
bat ita feſtinanter vocare. Unde manifeſtum eſt quo
niam ſolum ex vana gloria hoc faciebant. Aug.
de natura et gratia. Ex; quicquid dicatur de fratribus de
ſancta virgine Maria propter honorem xpi. nullam
prorſus cum de peccatis agitur habere volo queſ
tionem. Inde enim ſcimus quod ei plus gratie collatum
fuerit ad vincendum omni ex parte peccatum. que con
cipere et parere meruit eum quem conſtat nullum ha
buiſſe peccatum. Sequitur. Dixit autem ei quidam.
Ecce mater tua et fratres tui foris ſtant querentes

te. Ieronimus. Videtur mihi iſte qui nunciat non
fortuitu et ſimpliciter nunciare. ſed inſidias tendens
utrum ſpirituali operi carnem et ſanguinem preferret.
Unde et dominus non quod matrem negaret et fratres
exire contempſit. ſed quo reſponderet inſidianti
Criſoſtomus. Neque autem dixit. vade dic quo
niam non eſt mater mea. ſed ad eum qui nunciaverat
extendit ſermonem. Sequitur enim. At ipſe reſpon
dens dicenti ait. Que eſt mater mea et qui ſunt fra
tres mei. Hylarius. Non autem faſtidioſe de matre
ſua ſenſiſſe exiſtimandus eſt. cui in paſſione poſitus
maxime ſollicitudinis tribuit affectum. Criſoſto
mus. Quod ſi negare vellet matrem. tunc ne
gaſſet quando iudei exprobrabant ei de matre. Ie.
Non ergo iuxta Marcionem et Manicheum matrem
negavit. ut natus de phantaſmate putaretur. ſed apo
ſtolos cognationi pretulit. ut et nos in comparatione
dilectionis carni ſpiritum preferamus. nec enim con
futat obſequium pietatis. cuius preceptum eſt ho
nora patrem tuum et matrem tuam. Sed paternis
ſe miſteriis vel affectibus aptius quam maternis demon
ſtrat. Unde ſequitur. Et extendens manum in diſci
pulos dixit. Ecce mater mea et fratres mei. Gre
gorius in omelia. Fideles quidem diſcipulos fratres
nominare dignatus eſt dominus dicens. Ite nunciate
fratribus meis. Qui ergo frater domini fieri ad fi
dem veniendo potuit. querendum eſt quomodo mater eſſe
poſſit mater. Sed ſciendum nobis eſt. quia qui xpi
frater vel ſoror eſt credendo. mater efficitur pre
dicando. Quaſi enim parit dominum quem cordi au
dientis infundit. et mater eius efficitur. ſi per eius
vocem amor domini in proximi mente generetur.
Criſoſtomus. Cum hiis autem que dicta ſunt
aliud nos docet. videlicet in nulla cognatione confi
dentes virtutem negligere. Si enim matri nihil proficit
matrem eſſe niſi virtus adeſſet. quis vel aliis per
cognationem ſalvabitur. Una enim nobilitas eſt
dei facere voluntatem. et ideo ſequitur. Quicumque fecerit vo
patris mei qui in celis eſt. ipſe meus frater et ſoror et mater eſt
mulieres beatificaverunt ſanctam virginem et ventrem
eius utero. et optaverunt tales fieri matres. Quid
eſt igitur quod prohibeat. Ecce latam vobis aperuit
viam. et licet non mulieribus ſolum ſed et viris fieri
matrem dei. Ieronimus. Dicamus autem et aliter.
Saluator loquitur ad turbas. intrinſecus erudi
tiones. mater eius et fratres hoc eſt ſinagoga et po
pulus iudeorum foris ſtant. Hylarius. Cum ...
grediendi ad eum haberent ut ceteri poteſtatem
quia in ſua venit. et ſui eum non receperunt. ingreſſu
eius atque aditu abſtinent. Grego. in ho. Unde et mater
eius cum quaſi non agnoſcitur foris ſtare perhibetur
quia videlicet ſinagoga ideo ab autore ſuo non
cognoſcitur. quia legis obſervatorem tenens ſpiritua
lem intellectum perdidit. et ſe cuſtodiam littere foris
fixit. Ieronimus. Cum rogaverint et quidam
et nuncium miſerint reſponſum accipient liberos eos
eſſe arbitrii. et intrare poſſe ſi velint et ipſi credere.

Capitulum. Tredecimũ.

In illo die exiens iesus de domo sedebat secus mare. Et cõgregate sunt ad eum turbe multe ita ut in nauiculam ascendens sederet. Et omis turba stabat in littore Et locutus est eis multa in parabolis dicẽs Ecce exijt qui seminat seminare semen suũ. Et dũ seminat quedaꝫ ceciderunt secus uiam ⁊ uenerũt uolucres celi ⁊ cõmederunt ea. Alia autem ceciderũt in petrosa vbi non habebat terram multam ⁊ cõtinuo exorta sunt quia non habebant latitudinem terre. Sole autez orto estuauerũt ⁊ quia non habebant radicez aruerũt. Alia autem ceciderunt in spinas ⁊ creuerũt spine ⁊ suffocauerũt ea. Alia autem ceciderũt in terram bonaꝫ ⁊ dabant fructum aliud centesimuꝫ aliud sexagesimum. aliud tricesimuꝫ. Qui habet aures audiendi audiat.

¶ Crisostomus. Postqꝫ increpauerat eum qui matris ⁊ fratrum pñciã nũciauit. de hinc fecit qđ illi cupiebant. exijt scilicet domũ primo sanans egritudinẽ vane glorie fratrum. Secũdo decentem honorem exhibens matri Unde dr̃ In illo die exiens ihũs de domo. sedebat secus mare ¶ Aug⁹ de conꝯcordia euã. Cũ dicit. In illo die satis indicat. aut hꝫ cõsequẽter gestũ post premissa aut non multa interponi potuisse nĩ forte dies more scripturarum tempus significet ¶ Rabanus. Non solum autem verba ⁊ facta domini verũ etiam itinera ac loca in quibus virtutes operatũ ⁊ predicat celestibus. sunt plena sacramẽtis Post sermoẽm quippe in domo habitum. vbi nephanda blasphemia demoniũ habere dici⁹ est egrediens docebat ad mare vt ostenderet se relicta ob culpam pfidie Judea ad gentes saluãdas esse transiturum. Gentilium enim corda diu supba ⁊ incredula merito tumidis amarisqꝫ fluctibus maris assimulãtur domũ vero domini per fidem fuisse Judeam qs nesciat. ¶ Jero. Considerãdu; est ɋ ꝑplus domi Ihũ non poterat intrare. nec esse ibi vbi apl̃i audiebant misteria Marco miserator domin⁹ egreditur de domo sua ⁊ sedet iuxta hꝰ seculi mare. vt ꝯgregentur ad eum multe turbe ⁊ audiant i littorẽ que intus non merebanẽ audire. Unde sequiẽ ⁊ congregate sunt ad eum turbe multe ita ut in nauiculã ascendens sederet. ⁊ omnis turba stabat in littore. ¶ Crisostimus. Hoc autem non simplicitẽ euangelista posuit sꝫ ut monstraret ɋ domin⁹ hꝫ fecerit volens cum diligentia hoc spectaculum statuere ut nullum mittat post dorsum sꝫ omnis coraꝫ facie habeat ¶ Hilarius. Sedisse autem dominũ in naui ⁊ turbas foris stetisse ex subiectis rebus est ratio In parabolis enim erat locuturus ⁊ facti isti⁹ genere significat eos qui extra ecclesiam positi sunt nullam diuini sermonis posse cape intelligentiam Nauis enĩ ecclesie typum prefert. intra quã verbum vite positum est ⁊ predicatum hijs qui extra sũt. Et arene modo steriles intelligere non possunt ¶ Jero. Ihũs etiam in medijs fluctibus est. hincinde mari tundiẽ ⁊ in sua maiestate securus appropinquare facit ẽre nauiculam suaꝫ ut populus nequaqꝫ piculũ sustinẽs non temptationibus circũdatus quas ferre non poterat. stat in littore fixo gradu ut audiat que dicuẽ ¶ Raban. Vel ɋ ascendens nauem sedebat in mari significat ɋ xp̃s per fidem ascensurus erat in mentes gentilium ⁊ ecclesiam collecturus in mari id est in medio nationum contradicentium Turba vero ɋ stabat in littore que neqꝫ in naui neqꝫ in mari erat. gerit figuram recipientium verbum dei ⁊ iam fide a mari id ẽ a reprobis separatoꝝ. sed necdum misterijs celestibus imbutorum. Sequitur Et locutus ẽ eis multa in pabolis. ¶ Cris. Quãuis in monte ita non fecerit nõ enĩ p pabolas sermonẽ contexit. tunc nõ enĩ turbe sole erant ⁊ plebs incomposita hic autẽ ⁊ scribe ⁊ pharisei. Non propter hoc autem solum ĩ parabolis loquitur. sed vt manifestiorem sermonem faciat ⁊ ampliorem memoriam imponat. ⁊ sub visu res reducat. ¶ Jero. Et notandum ɋ non oĩa locutus sit eis in pabolis sed multa. Si enim dixisset cũcta in pabolis absqꝫ emolimẽto populi recessisset pspicua miscet obscuris vt p ea que intelligunt. prouocentur ad eorum notitiam que non intelligũt Turba etiam non vnius sententie est. sed diuersaꝝ in singulis voluntatum. Unde loquiẽ ad eam in multis pabolis vt iuxta varias voluntates diuersas recipiant disciplinas. ¶ Cris. Primã autem pabolaꝫ ponit eam que faciebat auditorem attentiorẽ. Quia enĩ sub enigmate erat tractaturus erigit mentes audientium p primã pabolam dicens Ecce exijt ɋ seminat seminare semen suũ ¶ Jero. Significatur autem sator iste qui seminat esse filius dei ⁊ patris in populis seminare sermonẽ. ¶ Cris. Unde autem exijt ɋ vbiqꝫ presens ẽ. vł qualiter exijt non loco sꝫ incarnatione. ꝓpinquior fact⁹ nobis p habitum carnis Quia enĩ nos intrare non poteramus ad eum peccatis nostris prohibentibus nobis ingressum. ipse ad nos egreditur. ¶ Rabanus. Vel exijt cum relicta iudea per apostolos ad gentes transiuit. ¶ Jeronim⁹. vel intus erat domi versabatur loquebaẽ discipulis sacramẽta Exijt ergo de domo sua vt seminaret in turbis ¶ Cris. Cum autem audieris qm̃ exijt qui seminat vt seminet non estimes esse idemptitatem sermonis. Egrediẽ enĩ multotiẽs qui seiat ⁊ ad aliam rem. vel vt scindat terram. vł vt malas incidat herbas. vel vt spinas euellat. vel vt ad aliã talem quãdam diligentiam exhibeat hic autem ad seminandum exiuit. Quid igitur sit de seie illoꝝ tres depereunt partes ⁊ vna saluatur Et hoc non equaliter. sed cum differentia quadam. vnde sequitur. Et dũ seminat quedam ceciderũt secus viã ⁊c ¶ Jero. Hanc pabolã ad probandã heresim suã valentinus assumit tres introducens esse naturas. spiritalem naturalem. vel animalem atqꝫ terrenam. cum hic

quatuor ſint. vna iuxta viā alia petroſa. tertia plena
ſpinis. alia terra bona ¶ Criſ. Sed ſm hoc qualiter
haberet ratione ī inter ſpinas ſeminare ⁊ ſup petrā
⁊ in via. In ſeminibus quidem ⁊ terra materialibus
nō hēt vtiqȝ ratonē nō em̄ ē in poteſtate petre fieri
terram neqȝ vie nō eſſe viā. neqȝ ſpine non eſſe ſpinā
In animabus autem ⁊ doctrinis multam habet hoc lau
dem. poſſibile ē em̄ petrā fieri terrā pinguē. ⁊ viā
non vltra conculcari. ⁊ ſpinas deſtrui. Ex igitur
plus ſeminis periit. non eſt ab eo qui ſeminat ſȝ a ſu
ſcipiente terra id ē ab aīa. Ipſe em̄ qui ſeminat non
diuitem nō pauperem diſcernit. nō ſapientem neqȝ in
ſipientem. ſȝ omnibus loquebat̄ que a ſe ſūo erant cō
plens prouidens cū que futura erāt. vt liceat ei dicē
Quid me oportuit facere. ⁊ nō feci. Ideo aūt nō di
cit manifeſte qm̄ hoc ſuſceperunt deſides ⁊ pdiderūt
hoc aūt diuites ⁊ ſuffocauerūt. hoc aūt molles ⁊ p
diderunt quia non vult eos vehementer tangere.
vt non in diffidentiā mittat. Per hanc etiam para
bolam diſcipulos erudit ⁊ ſi plures audientiū eos
fuerint qui pereūt. vt nō propter hoc deſides ſint. quia
nec propter hȝ dn̄s qui oīa preuidit deſtitit a ſeminādo
¶ Iero. Obſerua aūt hāc eſſe primā pabolā que cū
interptatione ſua poſita ē. ⁊ cauendū ē vbicūqȝ dn̄s
exponit ſermones ſuos ne vel aliud vel quid plꝰ vt
minus pluinas intelligere q̄ȝ ab eo expoſitum eſt.
¶ Raba. Hic vō tacita nr̄e intelligentie derelīqu
pterngrediar ſunt breuiter Via ē mens ſedula malorū
cogitationū meatu trita atqȝ areſacta. Petrā duri
ciam proterue mentis terram leuitatē aīe obedientis
Solem dicit feruorem pſecutionis ſeuientis Altitudo
terre eſt probitas anime diſciplinis celeſtibꝰ iſtitute
In qua expoſitione diximus quia nequaq̄ȝ ipſe res
ī vna eademqȝ ſignificatione ſemp allegorice ponāt̄
¶ Iero. Prouocamur autem ad dictorū intelligētiā
quotiens hȳs ſermonibꝰ cōmonemur. q̄ ſequitur. q̄
habet aures audiendi audiat. ¶ Remig. Aures au
diendi ſunt aures mentis. ſ. intelligendi ⁊ faciendi
que iuſſa ſunt.

¶ Et accedentes diſcipuli dixerūt ei Qua
re in parabolis loq̄ris eis Qui riſpondens ait il
lis Quia vobis datum eſt noſſe miſteria
regni celorū. Illis aūt non eſt datum Qui
enim habet. dabit̄ ei ⁊ habūdabit Qui autē
nō hȝ. ⁊ quod habet auferet̄ ab eo Ideo in
parabolis loquor eis q̄a vidētes non vident
⁊ audiētes nō audiunt neqȝ intelligunt. ut
adimpleat̄ in eis ꝓphecia yſaie dicētis Au
ditu audietis ⁊ nō intelligetis ⁊ videntes
videbitis. ⁊ non videbitis Incraſſatum eſt
enim cor populi hȳꝰ ⁊ auribꝫ grauiter audi
erunt. ⁊ oculos ſuos clauſerūt neqn̄ videant
oculis. ⁊ auribꝫ audiāt ⁊ corde intelligant
⁊ ꝯuertant̄ ⁊ ſanem eos Vēi aūt bt̄i oculi
q̄a vident. ⁊ aures vr̄e q̄a audiunt Amē
quippe dico vobis. q̄a multi ꝓphete ⁊ iuſti
cupierūt videre q̄ videtis. ⁊ nō viderūt ⁊ au
dire q̄ auditis ⁊ non audierunt

¶ Glo. Intelligētes diſcipuli eſſe obſcura que
domino populo dicebant̄ voluerūt dn̄o intimare ꝙ
parabolice loqueretur Vn̄ dicit̄ Et accedentes diſci
puli dixerūt ei q̄re ī pabolis loquens eis ¶ Criſ.
vbi dignum ē ādmirari diſcipulos quare diſcere cu
pientes ſciunt quādo interrogare oportat. non enim
coram oībus hȝ faciunt Et hoc oſtēdit matheus cū
dic̄ Et accedentes. marcꝰ autem manifeſtius demō
ſtrat dicēs ꝙ ſingulariter acceſſerūt. ¶ Iero. Que
rendum eſt autem quō accedāt tunc ad eum cum ipſe
ī naui ſedebat. niſi forte itelligatur ꝙ dudū cū ipſo
nauem aſcēderint. ⁊ ibi ſtantes ſuper interpretatione
parabole ſciſcitati ſunt ¶ Remi. Dicit ergo euāge
liſta Accedentes vt oſtenderet ꝙ ſolliciti ſunt licet
poterāt accedere corpore q̄uis eēt aliqd̄ vel breue
ſpacium inter eos. ¶ Criſ. Conſideranda ē ſiqȝ
eorum rectitudo qualiter multā pro alijs habent cu
ram ⁊ priꝰ que aliorum ſūt querūt ⁊ tūc que ſūt
ipſorum. Non enim dixerunt. in parabolis lo
quens nobis. ſed in parabolis loquens illis. Qui
reſpondens ait illis. quia uobis datum ē noſſe miſte
rium regni celorum. ¶ Remig. Vobis inqȝ q̄ mihi
adheretis ⁊ in me creditis. Miſteria autem regni
celorum. appellat euāgelicā doctrinā Illis aūt ſcȝ
foris ſunt. ⁊ in eū credere nolunt. Scribis ſcȝ ⁊ Pha
riſeis ⁊ ceteris in īfidelitate perſeuerantibus non ē
datū. Accedamus ergo cū diſcipulis ad dn̄m puro
corde vt nobis euāgelicam doctrinam interpretari
dignetur. Iuxta illud. Qui appropinquāt pedibus
eius. accipient de doctrina ipſius ¶ Criſ. Hoc aūt
dixit non neceſſitatem inducens neqȝ fatum ſed mō
ſtrans qm̄ illi quibꝫ non ē datum cauſa ſibi ſūt om
nium malorū oſtendere ⁊ volens qm̄ cognoſcere diuina
miſteria donū dei ē ⁊ grā deſup data ſolenti ger
hoc liberū arbitriū deſtruit̄ Et hȝ ex hȳs que ſequūt̄
manifeſtū ē. vt n. neqȝ iſti deſperēt. neqȝ illi pigreſcāt
audientes qm̄ eis datū ē demōſtrat a nobis principiū
horū eſſe cū ſubdit. Qui em̄ hȝ dabit̄ ei ⁊ abūdabit
qui aūt nō hȝ. ⁊ qō habet auferet̄ ab eo. Aſſi dicet
Cū aliqs deſideriū habuerit ⁊ ſtudium dabit̄ ei ⁊
vniuerſa que a deo ſūt. Cū aūt hȳs vacuus fuerit ⁊
q̄ ad ſe ptinēt nō inferat. neqȝ q̄ a deo ſūt. ei dātur
⁊ qō hȝ. auferet̄ ab eo. nō deo auferente. ſȝ ſe indignū
faciēte hȳs que habet. vn̄ ⁊ nos ſi viderimꝰ aliquem
deſidioſe audientem ⁊ exhortātes ꝙ attendat nō
pſuaſerimus. ſileamus. q̄a ſi magis imoratifuerimꝰ
intendet̄ ei deſidia. Studentem aūt diſcere alliciemꝰ
⁊ multa effūdimꝰ. ⁊ bene dixit ſm euāgeliſtā quod
videt̄ hr̄e neqȝ eīt hīpm hȝ ¶ Remig. Qui aūt habet
ſtudiū legendi. dabit̄ ei ⁊ facultas intelligēdi. Et q̄ nō
hȝ legēdi ſtudiū. hȝ qō p naturā bonū videt̄ hr̄e auferet̄
ab eo. vel q̄ hȝ caritatem dabit̄ ei cetere virtutes
q̄ nō hȝ auferet̄ ab eo q̄a abſqȝ caritate nulla bō eē pōt

¶ Iero. Vel apostolis in xp̄o hereticus cocedit̄
Iudeis vero qui non crediderūt in filiū dei etiam si
quid p nature bonū possidēt tollit̄ · Neq; eīm pos
sunt aliquid sapienter intelligē quia sapientie nō ha
bent caput · ¶ Hylanus. Si idem etiam Iudei nō ha
bentes legem quoq; quā habuerant pdiderunt · Et
ideo pfectū fides euāgelica hēt donū · q: suscepta no
uis fructibus ditat. Repudiata vero etiā; veteris
substantie opes detrahit · ¶ Crisost⁹. Vt autē ma
nifesti⁹ qd dixerat fiat subdit · Ideo in pabolis lo
quor eis quia videntes non vident ⁊ audientes non
audiunt neq; intelligūt. Et si quidem nature hec ex
cecatio esset aperiri eorum oculos oportebat. Quia
vero voluntaria ē hec excecatio pp̄ter hoc non dix
it simpliciter non vident · sed videntes non vident ·
Viderunt enim demones exeuntes ⁊ dixerunt · In
Beelzebub eiicit demonia audiebant q̄ ad deū eos
attrahebat ⁊ dicūt · Non est hic homo a deo. Quia
ergo contraria hijs que videbant ⁊ audiebant enun
tiabant pp̄ter hoc ipsum videre ⁊ audire eis auferē
Nihil enim hinc proficiunt sed in iudicium magis
incidunt · Unde ⁊ a principio nō eis parabolice loque
batur sed cum multa certitudine. Quia autem audi
ta ⁊ visa peruerterunt iam in pabolis loquit̄ · ¶ Re
migi⁹ · Et notandum est quia non solum que loq̄
batur verū etiam que faciebat pabole fuerunt i.
signa spiritalium rerum qd liquido ostendit cū dic
Vt videntes non videant. Verba nanq; videri non
poterant · sed audiri · ¶ Ieronim⁹. Hec de hijs loq̄
tur qui stant in littore ⁊ diuidunt a ihesu · ⁊ sonitu
fluctuū pstrepente nō audiūt adliq̄dū q̄ dicit̄ ¶ Cri
sostim⁹. Deinde ut non dicerent qm̄ ut inimicus no
ster nobis detrahit · pphetam inducit eadem sententia
antem · Unde sequit̄ · Vt impleat̄ i eis pphetia esaye
dicentis auditu audietis ⁊ non intelligetis · ⁊ vidē
tes videbitis ⁊ non videbitis id est auditu audietis
verba sed nō intelligetis verborū arcana · Videntes
videbitis carnem scilicet ⁊ non videbitis hoc est nō
intelligetis diuinitatem · ¶ Crisostimus · Hoc aūt
dixit quia ipi sibi abstulerūt videre ⁊ audirē aures
⁊ oculos sibi claudentes ⁊ cor incrassantes · Non eī
solum non audiebant sed ⁊ grauiter audiebant · vñ
sequitur · Incrassatum est cor populi hui⁹ · ⁊ auri
bus grauiter audierūt · ¶ Rabanus · Incrassatū
est eīm cor iudeoꝝ crassitudine malicie · ⁊ abundātia
peccatorum grauiter verba domini audierūt quia
ingrati susceperunt · ¶ Iero⁹ · Ac ne forte arbitre
mur crassitudinē cordis ⁊ grauitatem aurium na
ture esse non volūtatis · subiungit culpam arbitriȝ
⁊ dicit Et oculos suos clauserunt · ¶ Cris · In hoc
autem intensam eorum nequiciam ostendit · ⁊ auer
sionem cum studio · vt aūt attrahat eos subdit · Et
conuertant̄ ⁊ sanem eos · In quo demonstrat quia
si conuerterent̄ sanarent̄ · Sicut si aliquis diceret ·
Si rogatus essem · confestim sanaturus eram · osten
dit qualiter aliquis sibi recōcilief̄ · ita ⁊ hic cum dīc
ne quādo conuertant̄ ⁊ sanem eos · demonstrat quo
niam ⁊ conuerti possibile est ⁊ penitentiam agētes
saluari · ¶ Aug · de con · euā · vel aliter · Oculos suos
clauserunt nequādo oculis videant · id est ipsi causa

fuerunt vt deus eis oculos clauderēt · Alius eīm euā
gelista dicit · excecauit oculos eorum · Sed verū vt
nūq̄; videant · an vero ne vel sic · vel sic aliquādo vi
deant cecitate sua sibi displicentes ⁊ se dolētes · ⁊ ex
hoc humiliati atq; cōmoti ad confitendum peccata
sua ⁊ pie querendum deum Sic eīm Marcus hoc di
cit Ne quādo conuertant̄ ⁊ dimittant̄ eis peccata ·
Vbi intelliguntur peccatis suis meruisse vt non in
telligerent Et tamen hocipsum misericorditer eis
factum · vt peccata sua cognoscerent ⁊ conuersi ve
niam mererent̄ Quod autem Iohannes hunc locū
dicit pp̄ea nō poterāt credere q: iterū dixit Ysaias
excecauit oc̄los eorū ⁊ i durauit vt n̄ videāt ocul̄
⁊ non intelligant corde Et conuertant̄ ⁊ sanem eos
aduersari videt̄ huic sententie ⁊ omnino cogere vt
qd h dictū est · neq̄ oculis videant · non accipiatur ne
vel sic aliquādo oculis videant · sed prorsus vt nō vi
deant · quādoquidem apte dicit ita vt oculis non vi
deant · Et qd ait · Propterea non poterant credere ·
satis ostendit non ideo factam excecationē vt ea com
moti ⁊ dolentes se non intelligere · conuerterent̄ ali
quādo p penitentiam · nō eīm possunt hoc facere nisi
prius crederent vt credendo conuerterentur ⁊ cō
uersione sanarent̄ · ⁊ sanitate intelligerent · sed ideo
potius excecatos vt nō crederent · Dicit eīm apertis
sime Propterea non poterant credere Quod si ita
est quis non exurgat in defensionem iudeorū ⁊ eos
extra culpam fuisse proclamet q̄ non crediderunt ·
Propterea eīm nō poterāt credere · quia excecauit
oculos eorum Sed quoniā potius deus extra culpā
debet intelligi cogimur fateri alijs quibusdam pec
catis ita eos excecari meruisse · quia tamen exceca
tione non poterant credere Verba eīm iohānis ista
sunt · nō poterāt credere · quia iterum dixit Ysaias
excecauit oculos eorum · Frustra itaq; conamur i
telligere ideo fuisse cecatos vt conuerterentur · cuȝ
conuerti non poterāt · quia non credebāt · ⁊ ideo cre
dere non poterant · quia excecati erant · An forte nō
absurde dicim⁹ quosdam iudeorū fuisse sanabiles s;
tāto tñ tumore supbie periclitatos vt eis expediret
p̄mo n̄ credēt · ⁊ ad h fuisse cecatos ut n̄ intelligerēt
dñm loquētem pabolas · quibus nō intellectis n̄ in eū
crederēt · non credentes autem cum ceteris despera
tis crucifigerent eum atq; ita post eius resurrectōȝ
cōuerterent̄ quādo iam de reatu mortis domini am
plius humiliati diligerent · a quo sibi tantum scelus
dimissum esse gauderent · quoniā tanta eorum sup
bia tali humiliatione esset deijcienda · Quod icōgrue
dictum esse quilibet arbitret̄ si non ita contigisse in
actibus apostolorum manifeste legent · Non ergo
abhorret · qd ait iohānes · pp̄terea nō poterant cre
dere quia excecauit oculos eorum vt non videāt · ab
ea sententia qua intelligimus ideo excecatos vt con
uerterent̄ · hoc est ideo eis p obscuritates pabolarū
occultatas sententias domini vt post eius resurre
ctionē salubriore penitentia resipicerent · quia per ob
scuritatem sermonis excecati · dicta domini non intel
lexerunt · ⁊ ea non intelligendo nō in eum crediderūt
nō credendo eū crucifixerūt atq; ita post resurrectōȝ
miraculis que in eius noīe fiebant exterriti maioris

crimis reatu cōpuncti ſunt ⁊ proſtrati ad penitenciam Deinde accepta indulgentia ad obedientiā flagrantiſſima dilectione ꝯuſi· quibuſdā aūt non profuit illa cecitas ad conuerſionē ¶ Remig· Et quātū ad hoc pē hec ſnia ſic intelligi vt i oībus ſubaudiatur non hoc mō· neqꝫ oculis videāt ⁊ nequādo auribus audiant nequādo ⁊ corde intelligant· ⁊ nequādo cōuertant ⁊ ſanē eos ¶ Glo· Sic ergo oculi eoꝝ qui vident ⁊ nolunt credere ſūt miſeri· Veſtri aūt beati Vn̄ ſeq̄ Veſtri autē bti oculi quia vident ⁊ aures vr̄e· q̄ī audiunt ¶ Jeo· Niſi aūt ſupra legiſſemus auditores ad intelligenciam puocatos Saluatore dicente Qui habet aures audiendi audiat· putarem⁹ nunc oculos ⁊ aures que beatitudinē accipiunt corporales intelligi Sed mihi videnē oculi illi beati· qui xp̄i poſſunt agnoſcere ſacrā· ⁊ ille beate aures de q̄bus Jſaias loquiē Dn̄s appoſuit mihi aurē ¶ Glo· Mens em̄ ē oculus quia naturali vigore intelligendum aliquid dirigiē· auris quia alio docente diſcit· ¶ Jnla· Vt apoſtolici tempis beatitudinē docet q̄ꝝ oculis atqꝫ auribꝰ ꝯtigit dei ſalutare viſere ⁊ audire prophetis atqꝫ iuſtis cupientibus videre ⁊ audire in plenitudinē temporꝝ deſtinatum Vn̄ ſeq̄ Amen quippe dico vob· quia multi prophete ⁊ iuſti cupierunt videre que videtis· ⁊ non viderunt· ⁊ audire que vos auditis ⁊ non audierunt· ¶ Jeronimus· Videē aūt huic loco illud eſſe ꝯtrariu qd̄ alibi dicitē Abrahā cupiuit videre diē meū· vidit ⁊ gauiſus ē· ¶ Raba· Jſaias q̄ꝫ ⁊ Micheas ⁊ multi alij ꝓphete· viderūt gl̄am dn̄i qui etiā ꝓpterea videntes appellati ſunt ¶ Jeo· Nō aūt dixit oēs ꝓphē ⁊ iuſti· ſꝫ multi Jnter multos em̄ poteſt fieri vt alij viderint· alij non viderint· licet ⁊ i hoc piculoſa ſit interp̄tatio· vt iter ſanctoꝝ merita diſcretionē quālibet facere videamur ſcꝫ quātum ad fidem de xp̄o habitā· Ergo Abrahā vidit i enigmate· non vidit in ſpecie· vos aūt i preſentiaꝝ tenetis ⁊ habetis dn̄m vr̄m· ⁊ ad voluntatē interrogatis ⁊ cōueſcimī ei ¶ Crīſ· Hec ergo que Apoſtoli viderūt· ⁊ audierūt p̄ntiam ſuā dicit· miracula· vocem· ⁊ doctrinā· Jn hoc aūt nōſolū malis· ſꝫ ⁊ hijs qui boni fuerāt· eos preponit Etenī antiquis iuſtis beatiores eos dicit· q̄m nonſolum que iudei nō viderunt· hi vident· ſꝫ ⁊ que iuſti ⁊ ꝓphete cupierūt videre nō viderūt Jlli em̄ fide ſolum conſiderauerūt hi autem viſu ⁊ multo manifeſtius Vides aūt qualiter vetus teſtamentū copulat nouo· Non em̄ ſi prophete alieni cuiuſdā ⁊ ꝯtrarij dei ſerui fuiſſet xp̄m cupiuiſſent·

¶ Vos ergo audite pabolā ſeminātis. omnis q̄ audit v̄bum regni ⁊ nō intelligit venit malus ⁊ rapit quod ſeminatū eſt in corde eius Hic eſt q̄ ſeminat⁹ eſt ſec⁹ viā Qui aūt ſupra petroſam ſeminatus eſt Hic eſt q̄ v̄bum audit ⁊ ꝯtinuo cum gaudio ſuſcipit illud. nō habet aūt in ſe radicē. ſꝫ eſt tp̄alis Facta aūt tribulacōe ⁊ pſecucione ꝓpē ver-

buꝫ ꝯtinuo ſcādaliȥatē Qui autē eſt ſeminatus in ſpinis. hic eſt q̄ v̄bum audit ⁊ ſollicitudo ſeculi iſti⁹ ⁊ fallacia diuiciarum ſuffocat v̄bum ⁊ ſine fructu efficiē Qui vero in terrā bonā ſeminatus eſt. hic eſt qui v̄bum audit ⁊ intelligit. ⁊ fructū affert. ⁊ facit aliud q̄dem cētesimū· aliud aūt ſexageſimū aliud vero triceſimum

¶ Gloſa· Dixerat ſupius quia iudeis nō ē datum noſſe regnū dei ſꝫ apl̄is· ⁊ ideo concludit dicēs· vos ergo audite parabolā ſeminātis quibꝰ ſcꝫ cōmiſſa ſunt celeſtia miſteria ¶ Aug· ſup Gen̄· ad lr̄am· viij· Quod narratur euāgelica facta ē dn̄s· ſ· talia locutus fuiſſet Jpius aūt dn̄i narratio pabola fuit de qua nuſq̄ ꝯgitur vt etiā ad lr̄am facta monſtrēē· que ſermōe proferuntur· ¶ Glo· Vnde pabolam exponens ſubdit Qis aūt qui v̄bū regni ⁊ nō intelligit· Sic conſtruendū eſt· Ois qui audit verbū regni· id eſt predicationē meā que ad ad regnū celoꝝ adipiſcendū valet ⁊ ñ intelligit Quō aūt nō intelligat· ſubiungit· venit em̄ malus id ē diabol⁹· ⁊ rapit qd̄ ſeminatū ē i corde ei⁹ Qis inq̄ꝫ qui talis ē· hic ē q̄ ſecus viā ſeminat⁹ ē Notandū ē aūt q̄ ſeminatū diuerſis modis accipit dr̄ em̄ ⁊ ſemen ſeminatū ⁊ ager ſeminat⁹ qd̄ utrūq̄ hic inuenitē Vbi em̄ ait rapit qd̄ ſeiatū ē· de ſemine intelligendū ē· vbi aūt ſequitē Secus viā ſeminatus ē· nō de ſemie· ſed de loco ſemis intelligendū ē i. de hoīe· qui ē quaſi ager diuini verbi ſemie ſeminatus ¶ Remig· Hijs aūt verbis exponit dn̄s quid ſit ſemē· v̄bū· ſ· regni id ē euāgelice doctrine Sunt em̄ nōnulli qui verbū dei nulla cordis deuotiōe ſuſcipiunt ⁊ ideo ſemē verbi dei· qd̄ i eoꝝ cordibus ſeminatē a demōes quaſi ſemē ne tritē· ſubito auferūt Hoc aūt ē ſeminat⁹ ſupra petrā· hic ē v̄bū audit ⁊c· Semen em̄ verbi dei qd̄ i petra id ē corde duro ⁊ indomito ſeminatē· fructificare nō pē· quia multa ē ei⁹ duricia· ⁊ pruū celeſte deſideriū Qui ꝓpter nimiā duriciā non hn̄t i ſe radicē· ¶ Jero· Attende aūt qd̄ dictum ſit continuo ſcandaliſat Eſt ergo aliq̄ diſtancia inter eum qui multis tribulatōibꝰ penisq̄ꝫ compellitē xp̄m negare· ⁊ eū qui ad primā pſecutionē ſtatim ſcandaliſatē· ⁊ corruit· d quo hic loquitē Sequitē Qui autē ſeminatus ē i ſpinis· Mihi videē ⁊ illud qd̄ iuxta literam ad Adam dr̄ Jnter ſpinas ⁊ tribulos panem tuū manducabis· hoc ſignificare miſtice q̄ quicūq̄ ſeculi ſe dederit voluptatibꝰ curiſq̄ꝫ iſtius mundi panem celeſtem ⁊ cibū veꝝ iter ſpinas ꝯmedit ¶ Rabanus· recte autē ſpine vocātē q̄a cogitationū ſuaꝝ punctionibꝰ mētem lacerant· ⁊ mētē quaſi ſtrangulando ſpiritales virtutū· fructus gignere nō permittunt· ¶ Jero· Et eleganter adiunxit Fallacia diuiciaꝝ ſuffocat verbū· Blande em̄ ſunt diuicie· aliud agētes aliud pollicentes lubrica ē illaꝝ poſſeſſio dum huc illucq̄ꝫ circūferunē· ⁊ inſtabili gradu vel habentes deſerunt vel nō reficiunt· vnde ⁊ dominus diuites aſſerit difficulter intrare i regnū celoꝝ ſuffocātibꝰ diuicijs v̄bū dei ⁊ vigorē virtutū emollientibus

¶ Remigius. Et ſciendum quia hijs tribus gene
ribus terre nequaquam comprehenduntur omnes qui verbum
dei audire poſſunt ſed tamen ad ſalutem perducere non
valent. Excipiuntur gentiles. qui nec etiam audire me
ruerunt. Sequitur Qui vero in terram bonam ſe
minatus eſt. Bona terra eſt fidelium conſcientia electorum
ſiue mens ſanctorum. que verbum dei cum gaudio
et deſiderio et cordis deuotione ſuſcipit. et inter proſpera
et aduerſa viriliter conſeruat. et ad fructum uſque perducit
Unde ſequitur Et facit fru. ali. centeſ. al. ſexage. ali.
vero triceſ. ¶ Jero. Et notandum quod ſicut in terra
mala tres fuere diuerſitates ſcilicet ſecus viam et pe
troſa et ſpinoſa loca Sic in terra bona trina diuer
ſitas eſt centeſimi. ſexageſimi. et fructus triceſimi.
Et in illa autem et in iſta non mutatur ſubſtantia ſed vo
luntas. Et tam incredulorum quam credentium corda ſunt
qui ſemen recipiunt. Unde primo dixit Uenit malus
et rapit quod ſeminatum eſt in corde eius et ſecundo et
tertio ait. hic eſt qui verbum audit. In expoſitione
quoque terre bone. Iſte eſt qui audit verbum Primum
ergo debemus audire deinde intelligere. poſt intelli
gentiam fructus reddere doctrinarum. et facere vel cen
teſimum fructum vel ſexageſimum atque triceſimum.
¶ Aug. xx. de ciui dei. Quidam putant hoc ſic eſſe
intelligendum quod ſancti pro ſuorum diuerſitate meri
torum alij tricenos homines liberent. alij ſexagenos alij
centenos. quod in die iudicij futurum ſuſpicari ſolent
non poſt iudicium. qua opinione quidam cum viderent
homines impunitatem peruerſiſſime pollicentes eo
quod omnes iſto modo ad liberationem pertinere poſſe
videntur. reſpondit bene potius eſſe viuendum vt inue
niatur quiſque reperiatur. qui pro alijs interceſſuri ſunt
liberandis. ne tam pauci ſint ut cito ad numerum ſuum
perueniences multi remaneant qui erui iam de penis
illorum interceſſione non poſſint. et in eis inueniatur
quiſquis ſibi ſpe fructus alieni temeritate vaniſſima
pollicetur. ¶ Remigius. Triceſimum ergo fructum
facit qui fidem ſancte trinitatis docet. Sexageſimum
vero qui perfectionem bonorum operum commendat. Sena
rio enim numero omnis mundi ornatus completus eſt
Centeſimum autem fructum facit qui vitam eternam
promittit. Centenarius enim de leua tranſit ad dextram
Per leuam autem vita preſens deſignatur per dexteram futura
Aliter ſemen verbi dei triceſimum fructum facit quando
bonam cogitationem gignit. Sexageſimum quando
bonam locutionem. Centeſimum. quando ad fructum
boni operis perducit. ¶ Aug. de que. euan. Uel aliter
Centeſimus fructus eſt martirum propter ſanctitatem
vite vel contemptum mortis. Sexageſimus virginum
propter otium interius. quia non pugnant contra conſue
tudinem carnis Solet enim otium concedi ſexagenarijs
poſt militiam vel poſt actiones publicas. Triceſimus
vero coniugatorum. quia hec eſt etas preliantium. ipſi ha
bent acriorem conflictum. ne libidinibus ſuperentur. vel
aliter confligendum eſt cum amore temporalium bono
rum ut non vincat aut etiam edomitus. ſubditus quaſi
eſſe debet ut cum ſurgere ceperit facile reprimatur aut ita
extinctus ut ſe omnino nulla ex parte commoueat. Ex
quo fit ut ipſam etiam mortem propter veritatem alij forti
ter ſpernant alij equanimiter alij libenter que tria

genera fructuum ſunt terre triceni et ſexageſimi et cen
teſimi In horum aliquo genere inueniendus eſt tem
pore mortis ſue ſi quis de hac vita recte cogitat emi
grare. ¶ Je. vt centeſimus fructus virginibus ſexageſi
mus viduis et continentibus. triceſimus ſancto matri
monio deputatur. Nam ipſa digitorum coniunctio et quaſi
molli ſe oſculo complectens et federans maritum pingit
et coniugem. Sexaginta ad viduas. eo quod in anguſtia
et tribulatione ſint poſite. vnde et inferiori digito de
primuntur. quanto maior eſt difficultas experte quondam vo
luptatis illecebris abſtinere. tanto maius et premium.
Porro centeſimus numerus a ſiniſtra tranſit ad dex
tram et hijſdem quidem digitis non eadem manu circu
lum faciens exprimit virginitatis coronam.

Aliam parabolam propo
ſuit illis dicens Simile
factum eſt regnum celo
rum homini qui ſemina
uit bonum ſemen in agro
ſuo. Cum autem dormirent
homines venit inimi
cus eius et ſuperſemina
uit zizania in medio
tritici. Et abijt Cum
autem creuiſſet herba
et fructum feciſſet tunc
apparuerunt et zizania.
Accedentes autem ſerui
patriſfamilias dixerunt
ei Domine nonne bonum
ſemen ſeminaſti in agro
tuo vnde ergo zizania
Et ait illis. Inimicus
homo hoc fecit Serui
autem dixerunt ei. Uis
imus et colligimus ea
Et ait. Non ne forte
colligentes zizania era
dicetis ſimul cum eis et
triticum. Sinite vtraque
creſcere vſque ad meſſem
Et in tempore meſſis
dicam meſſoribus Colli
gite primum zizania et al
ligate ea in faſciculos
ad comburendum. tri
ticum autem congre
gate in horreum meum.

¶ Criſ. In precedenti
parabola locutus eſt do
minus de hijs qui verbum
dei non ſuſcipiunt. hic
autem de hijs qui ſuſcipiunt
corruptiuum ſermonem
Etenim hoc eſt diabo
lice machinationis. ve
ritati ſemper errorem im
ſerere vnde dicitur. aliam
parabolam propoſuit illis
dicens. ¶ Jero. Pro
ponit autem aliam pa
rabolam. quaſi diues
patriſfamilias. inuitatos
diuerſis reficiens cibis.
vt vnuſquiſque ſecundum
naturam ſui ſtomachi
varia alimenta ſuſcipe
ret. Non autem dixit
alteram. ſed aliam ſi
enim propoſuiſſet alteram
expectare terciam non
poteramus. premiſit
aliam vt plures ſequantur
Que autem ſit parabola
oſtenditur cum ſubdit
Simile factum eſt re
gnum celorum. ¶ Re
migius. Regnum celo
rum appellat ipſum fi
lium dei. quod regnum
ſimile dicitur eſſe ho
mini. qui ſeminauit bo
num ſemen in agro ſuo
¶ Criſ. Deinde modum
inſidiarum dyaboli oſten
dit dicens. Cum autem
dormirent homines ve
nit inimicus eius et ſu
perſeminauit zizania in
medio tritici et abijt. De
monſtrat hic quod error
poſt veritatem exiſtit
quod et rerum exitus teſtatur.
Etenim poſt prophetas fuerunt. Pſeudo prophete et poſt

ap̄los p̄ſeudo ap̄li ⁊ poſt xp̄m̄ antixp̄s niſi em̄ diabo
lus vid̄ret · q̄d imitet̄ vel quib; inſidiet̄ · nō temptat
Quia igit̄ vidit · q̄ hic reddit in fructu centum · ille
lx · alius · xxx ⁊ non poterat rape nec ſuffocare quod
radicatū erat · p̄ aliam deceptionē inſidiat̄ · interſerēs
ſua · malas ea ſimilitudinib; colorās · vt facile ſurri
piat his qui abiles ſunt ad deceptionē Propter hoc
n̄ dixit q̄ ſeiet aliq̄d aliud ſemē · ſ; zizania que ſm̄ vi
ſum aſſimulāt̄ q̄dāmodo frumento · Hic etiā appares
diaboli malignitas tūc em̄ ſeminauit qn̄ vniuerſa
erāt ꝯpleta vt magis noceret agricole ſtudio ¶ Au
guſtinus de · q · euā · Dicit aūt cū dormirēt hoīes · q̄a
cū negligentius agerēt prepoſiti eccleſie aut dormi
tionē mortis acciperēt ap̄li · venit diabolus ⁊ ſuper
ſeminauit eos quos malos filios dn̄s interp̄tat̄ Sed
recte querit̄ · verū heretici ſunt · aut male viuētes ca
tholici · Sꝫ q̄ dicit eos i medio tritici ſeiatos · quaſi
videt̄ illi ſignificari · q̄ vnius ꝯmunōis ſunt · Ve
rūtamē qn̄ agrū ip̄m nō eccl̄iam ſ; hūc mundū inter
pretat̄ ē · bn̄ intelligūt̄ heretici q̄a i h̄ mundo ꝯmi
ſcent̄ bonis · ut illis qui in eadem fide mali ſūt · palea
potius q̄ꝫ zizania deputent̄ q̄a palea etiā · fundamētū
habet cū frumento · radicemq; ꝯmunē · Sciſmatici
aūt vident̄ ſpicis corruptis etiā ſimiliores vel palea
ariſtarꝫ fractis vel ſciſſis ⁊ de ſegete abiectis · Nec
tn̄ ꝯſequēs ē vt oīs hereticus vel ſciſmaticus ab ec
cleſia corpaliter ſeget̄ · Multos em̄ portat eccleſia ·
quia nō ita defendunt falſitatem ſententie ſue · vt in
tentā multitudinē faciāt · q̄d ſi fecerint · tunc pellunt̄ ·
Cū ergo diabolus aſperſis prauis erroribus falſiſq;
opinionib; ſupſeminaſſet · hoc ē p̄cedente noīe xp̄i he
reſes ſupieciſſet · magis ip̄e latuit · atq; occultiſſim⁹
factus ē · Hoc ē em̄ q̄d dicit Et abijt · quamq̄ꝫ in hac
p̄abola dn̄s ſicut i expoſitione ꝯcluſit · nō quedā · ſed
oīa ſcādala ⁊ eos q̄ faciunt iniquitatē · zizaniorꝫ noīe
ſignificaſſe intelligit̄ ¶ Criſ · Ex poſterioribus aūt di
ligenter hereticorꝫ formā deſcribit dicēs · Cū autem
creuiſſet herba ⁊ fructū feciſſet · tunc apparuerūt ⁊
zizania In principio em̄ heretici obumbrāt ſeipſos ·
cū aūt multā acceperit libertatē ⁊ ſermōe aliq̄s cum
eis ꝯparauerit · tūc venenū effundūt · ¶ Aug · de q ·
euā · Vel aliter · Cū hō ſpiritalis eſſe ceperit diiudi
cans oīa · tunc ei errores incipiūt apparere diſcernit
em̄ q̄cq̄d audierit · aut legerit ab horrore ⁊ a regu
la veritatis Sed donec i eiſdem ꝑficiat̄ ſpiritalibus
p̄t eū mouere quare ſub noīe xp̄iano tā multe here
ticorꝫ extitere falſitates · vn̄ ſequit̄ · Accedentes autē
ſerui p̄rīfamilias dixerūt ei · Dn̄e nōne bonū ſemē ſe
minaſti in agro tuo · vn̄ ergo hꝫ zizania Vtrūꝫ aūt ipſi
ſint ſerui q̄s paulo p⁹ meſſores appellat an q̄a i expo
ſitione p̄abole meſſores dicit eſſe angelos · nec q̄ſq̄
dicere facile auſus fuerit angelos neſciſſe q̄s zizania
ſupſeminauerit · magis oportet intelligi hoīes ip̄os fi
deles ſuorꝫ noīe hoc loco ſignatos · nec mirū ſi ⁊ bo⁹
ſeme ip̄i dicunt̄ · Et diuerſ · n · ſignificatōib; vna res
diuiſas ſimitudīes r̄apit ſic̄ ⁊ de ſe ait q̄ ip̄e ſit ianua
q̄ ip̄e ſit paſtor ¶ Remi · accedūt aūt ad deū n̄ corpe
corde ⁊ mentis deſiderio · q̄ docente intelligūt diaboli
calliditate h̄ eē factum · Vn̄ ſequit̄ Et ait illis Inimi
cus hō hoc fecit · ¶ Iero · Diabolus ꝓpterea īimic⁹
hō appellat̄ · q̄a de⁹ eē deſijt · ⁊ i nono pſalmo ſcrip̄tū ē

de eo · Exurge dn̄e ⁊ n̄ ꝯfortet̄ hō · Quaobrē nō dor
miat q̄ eccl̄ie p̄poſit⁹ ē · ne p̄ illi⁹ negligētiā inimic⁹
hō ſupſeiet zizania h̄ ē hereticorꝫ dogmata ¶ Criſ · Inimi
cus aūt vocat̄ ꝓpt̄ iacturā quā infert hoīb; Verum
em̄ diaboli aduſ⁹ nos ē p̄ncipiū aūt vexatōis ſu
ē nō ab inimicitia q̄ ē ad nos · ſ; que ē ad deū ¶ Aug ·
de q · euā · Cū aūt ſerui dei ꝯgnouerit hāc excogitaſſe
diabolū fraudē cū ꝯ tāti noīs auctorē nihil ſe valere
ſentirent ut fallacias ſuas eodē noīe obtegeret q̄
ſibi ſub oīm voluntas · ut etiā hoīes de reb; h̄umanis
auferat · ſi aliq̄ꝫ t̄pis habeat facultatē · ſ; vera ſui a
beāt · iuſticiā dei ꝯſulūt · vn̄ ſequit̄ Serui aūt dixerūt
vis im⁹ ⁊ colligim⁹ ea · ¶ Criſ · vbi intuenda eſt ſer
uorꝫ diligentia ⁊ dilectio · etenī feſtināt zizania euelle
q̄d mōſtrat eorꝫ de ſeie ſollicitudinē Attēn · ſolū re
ſpiciūt · nō vt aliquis puniat̄ · ſ; vt ſeiata nō pereāt
Quid aūt reſpōdent · ſubdit̄ Et ait · n̄ ¶ Ieronimus
Dat̄ · n · loc⁹ p̄nie ⁊ monemur · ne cito amputem⁹ fra
trem q̄a fieri p̄t · vt ille q̄ hodie noxio deprauat⁹ ē
gmate · cras reſipiſcat · ⁊ defendē incipiat veritatē · vn̄
ſubdit̄ · ne forte colligentes zizania · eradicetis ſimul ⁊
triticū ¶ Aug · ꝯ ꝯ̄ · euā · In q̄ eos patientiſſimos ⁊
trāq̄lliſſimos reddit · h̄ em̄ dic̄ · q̄a bōi cū adhuc īfirmi
ſūt · op⁹ hn̄t i q̄buſdā malorꝫ ꝯmixtōe · ſiue vt p̄ eos
exerceant̄ · Siue vt eorꝫ ꝯpatōe magna illis exhor
tatio fiat muteāt̄ ad meli⁹ aut forte ſit eradicat̄ tri
ticū · cū auferāt̄ zizania · q̄a multi p̄mo zizania ſunt ⁊
poſtea triticū fiunt · q̄ niſi patiēter cū mali ſuſtine
rent̄ · ad laudabilē mutacōꝫ n̄ puenirēt · itaq̄ ſi euulſi
fuerit · ſil̄ eradicat̄ ⁊ triticū q̄d futuri erāt ſi eis par
ceret̄ · Ideo dic̄ nō eē tales auferēdos de hac uita ne
cū malos conat̄ interficē · bonos interficiat · q̄d futu
furi ſint · aut bonis obſit · q̄b; ⁊ inuitis vtiles ſunt · ſ;
tūc oportūe h̄ fieri · cū iā de fine n̄ reſtat · vl̄ temp⁹ cō
mutande vite vl̄ ꝑficiēdi ad veritatē ex occaſiōe atq;
cōpatōe alieni erroris · ⁊ io ſubdit · ſinite vtraq; cre
ſcere vſq; ad meſſē · i · vſq; ad iudiciū ¶ Iero · vidē
aūt h̄ eē ꝯ̄riū illi p̄cepto Auferte malū d̄ medio vr̄m
Si · n · ꝓhibet̄ eradicatio ⁊ vſq; ad meſſē tenēda ē
patia · quō ejiciēdi ſūt q̄dā de medio vr̄m · Sed inter
triticū ⁊ zizaia q̄d nos appellā⁹ loliū · q̄diu herba ē
⁊ necdū calā⁹ venit ad ſpicā · grādis ſimilitudo ē i di
ſcernēdo aut nl̄la aut p̄ difficil̄ ſubā · Premonet g̃
dn̄s · ne vbi q̄d ambiguū ē · cito ſniaꝫ ꝓferam⁹ · ſ; ter
minū reſuet̄⁹ vt cū dies iudicij venerit ille n̄ ſuſpi
tionē criminis ſ; maifeſtū reatū d̄ ſanctorꝫ cetu eijciat
¶ Aug · ꝯ ep̄i · Parmeniani · cū · n · q̄ſq; xp̄iaorꝫ in ſ
eccl̄ia ꝯſtitutorꝫ i aliq̄ tali pcc̄o fuerit deprehēſus v
anathemate dign⁹ habeat̄ · fiat h̄ vbi piculū ſciſmatis
n̄ timet̄ · cū dilectiōe nō ad eradicādū · ſ; ad corrig̃
q̄d ſi ſe n̄ agnouerit · neq; penitē⁹ correxerit · ſpōte
ris exiet · ⁊ p̄ ꝓpriā voluntatē ab eccl̄ie ꝯione dirimet̄
vn̄ dn̄s cū dixiſſꝫ Sinite vtraq; creſcē vſq; ad meſ
ſem · ſubiūxit cāꝫ dicēs Ne forte cū vultis colligē zi
zāia eradicetis ſil̄ ⁊ triticū · ubi ſatis oſtēdit q̄ vbi
iſte n̄ ſubeſt ſ; oīno de frugiorꝫ ſtabilitate certa ſecuri
tas manet · i · qn̄ ita cuiuſq; crimē notū ē ⁊ oīb; exe
crabile apparet ut vl̄ nl̄los p̄rſ⁹ vl̄ n̄ tales hēat defen
ſores per quos poſſit ſciſma contingere · nō dormiat
ſeueritas diſcipline In q̄ tanto ē efficatior emēdatio
p̄uitatis · quāto diligētior fuerit obſuatō caritatis

Cũ vero ĩſdẽ moribus ꝑhimos occupauerĩt · nihil
aliud bonꝭ reſtat quã dolor ⁊ gemitus Si igĩt miſe
ricorditer corripiat homo · qḋ poteſt Quod autem
non poteſt patienter ferat · ⁊ ex dilectõe gemat atq̃
lugeat · donec ille dſup emẽdet · ⁊ corrigat atq̃ uſq̃
ad meſſem differat eradicare zizania ⁊ paleam ven
tilare Turba autem iniquoꝝ cum facultas ẽ in po
pulis ꝓmouendi ſermonẽ generali obiurgatione fe
rienda eſt · ⁊ maxime ſi occaſionem atq̃ oportunita
tem prebuerit aliqḋ dñi deſup flagellũ quo eos appa
reat pro ſuis meritis vapulare · tunc enĩ aures hu
miles prebet emendari ſermone calamitas auditoꝝ
⁊ facilius in gemitu confitendi q̃ȝ in murmura reſi
ſtẽdi afflicta corda compellit quãq̃ȝ ⁊ ſi nulla calami
tas tribulationis premat · cum facultas detur · vtilit
corripitur in multitudine multitudo · Nã ſicut ſepa
rata ſeuire · ſic in ipſa congregatione obiurgata ge
mere conſueuit · Chryſ. Hoc autem dixit dominꝰ
prohibens occiſiones fieri · Neq̃ enĩ oportet interfi
cere hereticum · quia prelium inexpiabile in orbem
terrarum induceretur Et ideo dixit ne eradicetis ſi
mul cum eis frumentum · id eſt ſi moueritis arma ⁊
occideritis hereticos neceſſe eſt multos ſanctoꝝ ſimt
ſubmitti Non ergo detinere hereticos ⁊ abſcidere
liberam eoꝝ ꝓlationẽ ⁊ ſynodos ⁊ ſtudia diſſolue
ꝓhib; ſ; iĩficẽ ⁊ ocadẽ Aug. ad vin. Hec aũt ꝓmi
tus mea ſententia erat · neminẽ ad vnitatem xp̄i eſſe
cogendum · verbo enĩ agendum diſputatiõe pugnã
dum · ratione vincendum · ne fictos catholicos habe
remus · quos apꝛtos hereticos noueramus · Sed hec
opinio mea non contradicentium verbis ſed demõ
ſtrantium ſupabat exemplis · hay enĩ legum terror
quibus promulgandis reges ſeruiũt dño in timore
ita profuit · vt nunc alij dicant · Iam hoc volebamꝰ
ſ; deo grãs qui nobis occaſionẽ prebuit ⁊ dilatõnũ
morulas amputauit · Alij dicũt hoc eſſe verum · iaȝ
ſciebamus · Sed neſcio q̃ conſuetudine tenebamur
gratias deo qui vincula noſtra dirupit Alij dicant
Neſciebamus hoc eſſe veritatem · nec eam diſcere
volebamus · ſed ad eam cognoſcendam metus fecit
intentos · gratias domino qui negligentiam noſtraȝ
ſtimulo terroris excuſſit · Alij dicant Nos falſis ru
moribus terrebamur intrare · quos falſos eſſe neſci
remus niſi intraremus · nec intraremus niſi cogere
mur · grãs deo qui ꝑdicationẽ noſtram flagello ab
ſtulit · expꝛtos docuit q̃ȝ vana ⁊ inania ḋ eccleſia ſua
mendax fama iactauerit · Alij dicant Putabamus q̃
dẽ nihil intereſſe ubi fidem xp̄i teneremus · ſed grãs
dño qui nos a diuiſiõe collegit ⁊ hoc vni deo congruẽ
vt in vnitate colat · oſtendit · Seruiũt gꝰ reges terre
xp̄o leges edendo pro xp̄o Aug. ad bonifatium co
mitem Quis aũt vr̃m velit nonſolum aliquẽ here
ticorum perire · verumetiam aliquid perdere · ſed aliter
non meruit habere pacẽ domus Dauid niſi Abſolon
filius eius in bello qḋ contra patrem gerebat · fuiſſ;
extinctus · quãuis magna cura mandauerit ſuis · vt
eum quãtum poſſent · viuũ ſaluũq̃ ſeruarent · ⁊ eẽt
cui penitenti paternus affectus ignoſcẽt · Quid aũt
ei reſtitit · niſi ꝑditum flere · ⁊ ſui regni pace acq̃ſita
ſuam meſticiã conſolari? Sic ergo catholica mater
eccleſia ſi aliquoꝝ ꝑditionẽ tam multos ceteros col
ligit · dolorem materni cordis lenit · ⁊ ſanat cunctoꝝ
liberatione populoꝝ · Ubi eſt aũt qḋ iſti clamare cõ
ſueuerũt liberũ ẽ credere vl̃ ñ credẽ cui vi xp̄s intulit
quã coegit · ecce hñt apl̃m Paulum agnoſcant i eo
prius cogentem xp̄m · ⁊ poſtea docentem · prius fe
rientem · ⁊ poſtea cõſolantem Mirum autem ẽ quõ
ille qui pena corporis ad euãgeliũ coactus intrauit
plus illis omnibꝫ qui ſolo verbo vocati ſunt in euã
gelio laborauit cur ergo non cogeret eccleſia perdi
tos filios vt redirẽt · ſi perditi filij coegerũt alios fili
os perirent ut ſeqꝫ? Et in tpe meſſis dicã meſſoribꝫ
colligite primũ zizania · ⁊ alligate ea i faſciculos ⁊
comburẽdũ Rem. Meſſis autem appellaẽ tempꝰ
metendi · Per meſſem vero deſignaẽ dies iudicij · in
quo ſeparandi ſunt boni a malis · Chryſ. ſed ꝓpter
quid dicit colligite ꝑmũ zizania · vt non timeãt bõi
quaſi ſimul cum zizaniis tollatur frumẽtum · Re
migiꝰ. Quod autem dicit zizanioꝝ faſciculos igni
tradi ⁊ triticum congregari in horrea · manifeſtum
eſt hereticos quoſq̃ ⁊ ypocritas gehenne ignibꝫ cõ
cremandos · Sanctos vero qui appellanẽ triticũ hor
reis id eſt celeſtibus manſionibꝫ recipi Aug. de q̃ſ.
euã. Querit autem pt̃ nõ · cur vnũ faſcem aut vnũ
aceruũ zizanioꝝ fieri dixerit · niſi forte ꝓpt̃ uarietatẽ
heticoꝝ nonſolũ a tritico ſecretã a ſeipſis · diſcrepã
tium Ipſa vniuſcuiuſq̃ hereſeos · i quibus ſigillati
ſua cõmunione diſiuncti ſunt · noĩe faſciculorum deſi
gnauit vt etiam tunc incipiant alligari ad comburẽ
dum cum a catholica cõmunione ſegregati ſuas pro
prias quaſi eccleſias habere ceperint · vt combuſtio
earum ſit in fine ſeculi non alligatio faſciculorum · ſ;
ſi ita eſſet · non tam multi reſipiſcendo ⁊ i catholicã
remeando ab errore diſcederent Quapropter ⁊ al
ligatio faſciculorum in fine pro futura eſt · vt non cõ
fuſe · ſed ꝓ modo ꝑuerſitatis ſue · vniuſcuiuſq̃ erroris
ꝑtinacia puniaẽ · Rabanus. Et notandum q̃ vbi
dicit · Seminauit bonum ſemen · notat bonam volun
tatem que in electis ẽ Ubi vero dicit · venit inimicꝰ
cautelã hñdã vl̃ hũanã inſinuare voluit qñ aũt creſcen
tibus zizaniis quaſi patienter ferẽs ait Inimicus hõ
hoc fecit · patientiam nobis cõmendauit · vbi vero ait
Ne forte colligentes zizania · donauit nobis diſcreti
onis exẽplũ Qñ autem ſubiungit · ſinite vtraq̃
creſcere vſq̃ ad meſſem cõmẽdauit longanimitatẽ
ad vlaꝰ iuſticiã cũ dicit Alligate ea in faſciculos ⁊c.

V. Aliam parabolam
ꝓpoſuit eis dicens. Si
mile eſt regnum celo
rum grano ſynapis
quod accipiens homo
ſeminauit in agro ſuo
q̃ minimum quidem ẽ
omnibus ſeminibus.
Cũ aũt creuerit maiꝰ
eſt omnibus oleribus

Chryſoſtimus Quia
dominus dixerat q̃ de
ſemine tres ptes peũt
⁊ ſaluaẽ vna ⁊ in ipſa
rurſus que ſaluatur ·
multa efficitur iactura
ꝓpter zizania que ſup
ſeminãtur · ne dicerẽt ·
qui ergo erũt ⁊ quãti
fideles? conſequentẽ hũc
timorem aufert ꝑ pa
rabolam ſinapis · Et
ideo dicitur Aliam pa
rabolã propoſuit eis

et fit arbor ita vt volu-
lucres celi veniant et
habitēt in ramis eius

dicēs simile ē regnum
celoꝝ grano sinapis.
¶ Jero. Regnū ce-
loꝝ pdicatio euāgelij
ē. ꝛ notitia scripturaꝝ q
ducit ad vitā. de q̄ dr̄ ad iudeos. Auferet a nobꝭ regnū
dei. huiusmōi ergo regnū celoꝝ ē sile grano sinapis
¶ Aug. de q. euā. Granū nāqꝫ sinapis ad feruorē
fidei ptinet. vel eo ꝙ dicat̄ venena expellē. seqt̄ Qd̄
accipiēs hō seiauit i agro suo ¶ Jero. Hō qui seiat
in agro suo a pleriſqꝫ Saluator itelligit̄. q̄ in aīs cre
dentiū seiat. ab aliis ipē hō seiens in agro suo id est
i corde suo. q̄s aūt ē iste qui seminat. nisi sensus noster
ꝛ aīs q̄ suscipiēs granū predicatōis ꝛ fouēs semē
tem hūore fidei facit in agro sui pectoris pullulare
Seqt̄ Qd̄ minimū q̄dem ē oībꝫ seibꝫ. Predicatio euā
gelij minima ē oībꝫ disciplis ad primū quidē doctrinaꝫ
fidem nō hꝫ vitatis hoiez deū. deū mortuū ꝛ scādalū
crucis pdicās. Confer huiusmōi doctrinā dogmatibꝫ
phoꝝ. ꝛ libris eoꝝ ꝛ splēdori eloquēcie. ꝯpositōiqꝫ
ſmonū. ꝛ videbis quāto minꝰ sit ceteris hoibꝫ semē
euāgelij ¶ Cris. vel minimū ē semē euāgelij. q̄a discipli
timidis erāt ibecilliores. Sed tñ quia magna erat
vtus i eis. expansa ē eoꝝ pdicatio vbiqꝫ terraꝝ. Et
id seqt̄ Cū aūt creuerit maiꝰ ē oībꝫ oleribꝫ. i. dogma
tibꝫ ¶ Aug. de q. euā. Dogmata aūt sūt placita secta
rum. i. que placuit sectis ¶ Jero. Phoꝝ. n. dogmata
cū creuerit nihil mordax nihil vitale ōmōstrāt totū
flaccidū marcidūqꝫ ebulit i olera ꝛ in herbas q̄ cito
arescūt ꝛ corruūt. Predicatio aūt euāgelica q̄ pua
videbat̄ i pncipio. cū vel i aīam credētis. vel i totū
mūdū sata fuerit. nō exurgit in olera. sꝫ crescit in ar
borem. ita vt volucres celi q̄s vel aīas credentiū vl
fortitudines dei seruitio mancipata sentire debemus
veniāt ꝛ habitēt i ramis. vñ seqt̄ Et sit arbor ita
vt vo. celi veniāt ꝛ ha. i ra. eiꝰ. Ramos puto euāgeli
ce arboris. q̄ de grano sinapis creuerit. dogmatū eē
diuersitates In qbꝫ supdictaꝝ volucrū vnaqueqꝫ re
quiescit. Assumāꝰ ꝛ nos pēnas colūbe vt ad altiora
volitantes possimꝰ habitare i ramis hꝰ arboris. ꝛ
nidos nobis facere doctrinaꝝ. terrenaqꝫ fugiētes. ad
celestia festinare ¶ Hil. Vel grano sinapis seipsuꝫ
dñs ꝯpauit acri semi ꝛ oim seminū minimo cuꝰ vtus
pressuris attēdit ¶ Greg. xix. moral. Ipe quidem
ē granū sinapis q̄ mortis sepultura plātatꝰ arbor ma
gna surrexit Granū nāqꝫ fuit cū morerēt. arbor cū
resurgeret Granū p humilitatem carnis. arbor p po
tentiā maiestatis ¶ Hil. Granū igit̄ hoc postq̄ in
agro seminatū fuit id ē vbi a populo cōphensus ꝛ
traditus morti tanq̄ in agro fuit satione quadā cor
poris ꝯsepultus vltra mensurā oim oleꝝ excrescit
ꝛ vniuersam ꝓphetaꝝ gl'am excedit Olerū enim vice
tanq̄ egroto israel data ē predicatio ꝓphetaꝝ. sed
iā i ramis arboris celi volucres ihabitāt. apostolos
scꝫ ex xp̄i vtute ꝓcessos ꝛ mundū iumbrantes i ra
mis intelligimꝰ. in q̄s gētes i spē vite aduolabunt. ꝛ
auraꝝ turbine id ē diaboli spū flatuqꝫ vexare tāqꝫ
i ramis arboris ꝯquiescēt ¶ Greg. xix. moral. In
istis etiam ramis volucres requiescunt. q̄a sancte
aīe que quibusdā vtutū pēnis a terrena cogitatōe
se subleuāt in eoꝝ dictis atqꝫ ꝯsolatōibꝫ ab huius
modi fatigatione vite respirant.

¶ **Aliam parabolam locutus est eis. Simi-**
le est regnum celoꝝ fermento quod accep-
tum mulier abscondit in farine satis tribꝫ do-
nec fermentatum est totum

¶ Cris. ad idē ... pum dñs a pōte pa... lam de fermento. Dr̄ Aliā parabolā locut̄ ē eis Sile ē regnū celoꝝ fermento. ... sicut fermentū multā farinam transmutat i suā vtutē ita vos totū mundū transmutabitis Et vide xp̄i prudentiā Ea enim que sunt nāe i
ducit demōstrās q̄m sicut illa possibile ē hec ita
hec. Nō aūt dixit ꝙ posuit simplicit̄. sꝫ abscōdit. ac
si diceret. ita ꝛ uos cū subiecti fueritis ipugnantibꝫ
vr̄is. tunc eos supabitis. Et sic fermētū suffoditur
quidē. nō aūt destruit̄ sꝫ paulatim ad suū habitū oīa
trāsmutat sic ꝛ i pdicatōe vr̄a contingēt. ...
q̄a multas dixi supuentas vobꝫ vexatōes ...
ita enī fulgebitis ꝛ oēs supabitis Trīa aūt sata hic
mitas posuit hūc enī numeꝝ demiatum p multitu
dine indeterminata accepit ¶ Jero. Satū aūt genus
mensurē iuxta morē puincie Palestine vnū ꝛ dimi
diū modium accipiēs ¶ Aug. de q. euā. Vel fermēti
dicit dilectionē eo ꝙ feruescē facit ꝛ excitat ...
sapiam dic̄. i farine aūt satis tribꝫ intelligunt̄ vel ...
illa in hoie. ex toto corde ex tō aīa. ꝛ ex tota mē vl
ē a illa fructifera Centesiꝰ sexag. tricesiꝰ vl ea illa ...
hoiēs noe. daniel. ꝛ iob ¶ Raba. Dic̄ aūt donec ferme
totū q̄a caritas in nr̄a mente recōdita eousqꝫ cresca
dꝫ donec totā mentē in sui pfectōem ꝯmutet. q̄d hic q̄
dem inchoat̄. in futuro vo pficit̄ ¶ Jero. Vel aūt mulier
ista que fermentū accipit. ꝛ abscondit. pdicatꝰ mihi
videt̄ aplica vel ecclia de diuersis gentibꝫ ꝯgregata.
hec tollit fermentum. intelligentiā. s. scripturaꝝ ꝛ ab
scōdit illud in farine satis tribꝫ vt spūs aīa ꝛ corpꝰ
in vnum redacta nō discrepēt inter se. vl aliter legimꝰ
platiōe tria eē in anima. rōnale irascibile ꝛ ꝯcupi
scibile. ꝛ nos qꝫ si accepimꝰ fermētū euāgelicū scāꝝ
scripturaꝝ in ratōe possidebimꝰ prudentiā in irascibili
vicia In desidio cupiditatē vtutū. ꝛ hec totū fit p
euāgelicā doctrinā quā nobꝭ mr̄ ecclia ptribuit ...
q̄rundā intelligētiā. mulierē istā ꝛ ipi ecclesiam inter
tantū q̄ fidē hois farine satis tribꝫ ꝯmiscuit. s. credulita
tem pr̄is ꝛ filij ꝛ spūs. s. cumqꝫ in vnū fuerit fermē
ta. nō nos ad triplicē deū. sꝫ ad vniꝰ diuinitatis ꝓdu
noticiā Piꝰ q̄dem sensus. sꝫ nūq̄ parabole ꝛ dubia ...
gmatū intelligentia pōt ad auctoritatē dogmatū ꝓfi...
¶ Hil. vel aliter. Fermēto se dñs ꝯparat fermētū ...
de farina ē q̄d vtutē acceptam a ceruo suo genus
reddit. hꝫ aūt fermētū acceptū mulier sinagoga sꝫ
iudiciū mortis abscondit hꝫ aūt in farine mensuris tri
bus id est legis ꝓphaꝝ euangelioꝝ equatur ꝯpo
omia vnum fecit ut q̄d lex ꝯstituit ꝓphe nunciauerūt
idip̄ in euāgelioꝝ pfectibꝫ expleat̄ quāq̄ ad triplicē
cū vocatōnē ex Sem Cham ꝛ Japhet trīa men
ras farine cē referendas sensisse multos memini Sꝫ
nescio an hoc ita opinari ratio permittat. cum
omnium gētium uocatio sit. in hijs tamen xp̄us ...
absconsus sit. sꝫ ostensus ꝛ in tanta inhabitatione mul
titudine nō fermentatum est totum.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Hec om̄ia locut⁹ ē ihe[s]⁹ in pabolis ad t̄bas ⁊ ſine pabolis nō loq̄batur eis vt implere⁊ quod dictū ē p ꝓphetā dicētem aperiā in parabolis os meuȝ eructuabo abſcondita a conſtitucio[n]ē mundi.

¶ Criſ. Poſt premiſſas parabolas ne aliq̄s opinaretur ꝙ xp̄s noua induceret inducit euāgeliſta ꝓphetam etiam huc predicentē doctrīe modum. Et ideo dicit Hec omnia locutus ē ihs in pabolis ad turbas. Marcus autē ait. quoniam ſicut poterāt audire. loquebatur eis ſermonem in pabolis. Unde nō mireris ſi de regno diſputans grani ⁊ fermenti meminit. hōibus em̄ loquebat̄ ideotis ⁊ indigentibus ab hijs inducat. ¶ Remigius. Parabola grece latine dicit̄ ſimilitudo. p quā veritas demonſtratur. Oſtendit quippe in ipſa ſimilitudine quaſdam figuras verborum ⁊ ymagines veritatis. ¶ Iero. Nō autem diſcipulis ſed turbis pabolis loq̄bat̄. ⁊ vſq hodie turbe in pabolis audiunt. ⁊ ideo dicit̄ Et ſine pabolis non loquebat̄ eis ¶ Criſ. Quāuis em̄ multa ſine pabol' t̄bis dixerit ſ; tā tūc nihil ꝓprie locut⁹ eſt ¶ Aug. de que. euā. Uel hoc dicit̄. non quia nihil ꝓprie locutus eſt. ſed quia nullum fere ſermonē explicauit. vbi non per pabolā aliquid ſignificauit. q̄uis in eo aliqua ⁊ ꝓprie dixerit. ita vt ſepe inueniatur totus ſermo ei⁹ pabolis explicatus. Totus at̄ ꝓprie dictus nullus inueniat̄. Explicatos autem ſermones dico quādo ex aliqua occaſione rerum incipit loqui quouſq terminet quicq̄d ad ipſam rem ptinet. ⁊ trāſeat ad aliud. Nōnunq; ſane ali⁹ euāgeliſta contexit qd̄ alius diuerſis tempib⁹ dictum indicat. Non em̄ omni modo ſecundū rer̄ geſtar̄ ordinem ſ; ſecundū ſue quiſq recordationis facultatem narratione quā exorſus eſt. ordinauit. Quare aūt in pabolis loqueretur māifeſtat euāgeliſta cum ſubdit Ut adimpleretur qd̄ dictum ē p ꝓphetam dicentem Aperiam in pabolis os meum. eructuabo abſcondita a conſtitucione mūdi ¶ Iero. Hoc teſtimoniū de. lxxvij. pſal. ſumptum ē. Legi in nonnullis codicibus eo loco vbi nos poſuimus ⁊ vulgata editio habet. vt adimpleretur qd̄ dictum ē p ꝓphetam dicentem. ibi ſcriptū eſt p Eſaiam ꝓphetam dicentem ¶ Remig. Und̄ porphirius obiecit fidelibus euāgeliſta veſter tante inſipientie fuit. vt qd̄ reperitur i pſalmis. ipſe deputauerit Eſaie ¶ Iero. Quia ergo minime inueniebatur i eſaia arbitror poſtea a prudentib⁹ viris eſſe ſublatum. Sed mihi videt̄ in principio ita editum. quod ſcriptum ē p Aſaph ꝓphetam dicentem Septuageſimus em̄ ſeptimus pſalmus de quo ſumptum ē hoc teſtimoniū Aſaph ꝓphete inſcribit̄. ⁊ primū ſcriptorem. non intellexiſſe Aſaph. ⁊ putaſſe ſcriptoris vicium atq emendaſſe nomē eſaie. cuius vocabulum manifeſtius erat. Sciendū ē itaq ꝙ nō ſolū Dauid ſed etiam ceteri quor̄ in pſalmis ⁊ hymnis ⁊ cāticis dei p̄ſcripta ſꝫ noīa ꝓphete ſꝫ appellādi Aſaph videlicet ⁊ Idithū ⁊ emā eſraites ⁊ reliq̄ quos ſcriptura cōmemorat Quodq ex pſona domī dicit̄ Aperiā i parabolis os meum Conſiderandum attentius ⁊ inueniendum deſcribi egreſſum Iſraelis ex egipto. ⁊ omnia ſigna narrari que ibi i Exodi ꝯtinent̄ hyſtoria. Ex quo intelligimus vniuerſa illa que ſcripta ſunt. pabolice ſentienda ⁊ manifeſtare abſcōdita ſacramēta. Hoc em̄ ſaluator editur̄ ſe eſſe promittit dicens. Aperiam in pabolis os meū ¶ Glo. Quaſi diceret Qui prius locutus ſum per ꝓphas. modo in ꝓpria pſona aperiam os meū in parabolis. ⁊ eructuabo de theſauro meo ſecreto emicetā miſteria que abſcondita erāt a conſtitutione mundi.

¶ Tunc dimiſſis t̄bis venit in domū. et acceſſerunt ad eū diſcipuli eius dicētes. Ediſſere nobis pabolam zizaniorum agri. qui reſpondens ait qui ſemiat bonum ſemē eſt filius hominis. ager eſt mūd⁹ bonū uero ſemē hȳ ſūt filȳ r̄gni. zizania aūt ſilȳ ſūt nequā. inimicus autē qui ſeminauit ea ē dyabolus. meſſis vo conſūmacio ſeculi eſt. Meſſores autē angeli ſūt. Sicut ergo zizania colliguntur ⁊ igni cōburuntur. Sic erit in conſummacione ſeculi Mittet filius hominis angelos ſuos ⁊ colligent de regno eius omnia ſcandala ⁊ eos qui faciunt iniquitatē ⁊ mittent eos in caminuȝ ignis. Ibi erit fletus ⁊ ſtridor dencium Tunc iuſti fulgebunt ſicut ſol in regno patris eor̄. Qui habet aures audiēdi audiat

¶ Criſ. Locutus fuerat domin⁹ turbis i parabolis vt eos ad interrogandum induceret. ⁊ quāuis multa in parabolis dixiſſet. null⁹ tamen eum interrogauit. ⁊ ideo eos dimiſit Unde ſequit̄ Tunc dimiſſis turbis venit in domū. Nullus autem eum ſcribarum ſequit̄ Unde manifeſtum ē ꝙ ꝓpter nihil aliud prius ſequebant̄. q̄; vt eum caperent in ſermone. ¶ Iero. Dimittit at̄ t̄bas ⁊ ihs domū reuertitur. vt accendant ad eum diſcipli. ⁊ ſecreto interrogent. que populus nec merebatur audire. nec poterat. ¶ Rabanus Myſtice autem dimiſſa turba tumultuātium iudeorū ingredit̄ in eccleſiā gētiū ⁊ ibi fidelibus exponit ſacramenta celeſtia vnd̄ ſequitur. Et acceſſerūt ad eum diſcipli eius dicentes Ediſſē nobis pabolam zizaniorum agri. ¶ Criſ. Cū aliquādo volētes diſcē formidauerint interrogare nunc libere interrogant ⁊ ꝯfeſſi ſunt quoniam audierāt. vobis datum ē noſſe miſteriū r̄gni dei. Ideoq ſingularit̄ i terrogāt. ñ multitudinē emulātes. q̄b⁹ ñ erat datū Dimittūt at̄ pabolā fermēti ⁊ ſinapis vt māifeſtiores Interrogāt at̄ de parabola zizanior̄. quia habet cōuenientiam ad premiſſam parabolam de ſemine. ⁊ aliquid ampli⁹ oſtēdit. Domin⁹ autem que eſſet pabola exponit. vnde ſeq̄t̄ Qui reſpōdens ait eis. Qui ſeminat bonū ſemē eſt filius homīs. ¶ Remigius. Ideo autem domin⁹ ſe filium homīs appellauit vt hoc indicio nobis exemplum humilitatis relinqueret. ſiue quia futurum

urat vt bereticū negaret dū vep̄ hoīem ee. ſiue vt
p hūanitatē ſrēn poſſim⁹ conſcendē ad diuinitatis
cognitionē. Sequit̄. ager at̄ ē mundus. ¶ Glo. Cū
at̄ ipſe ſit q̄ ſeiat agꝝ ſuū. māifeſtum ē q̄ pn̄s mūd⁹
ē ei⁹. Seq̄t̄ bonum vo ſemē hij ſūt filij regni ¶ Re.
id ē ſancti ⁊ electi uiri q̄ mē filios regni ꝯputanē.
¶ Aug. ꝯ fau. zizania at̄ expoſit dn̄s nō aliqua falſa
veris ſcriptis īmiſſa. ſicē manichē⁹ inē p̄tat. ſꝫ hoīes
filios maligni. i. imitatores diabolice falſitatis vn̄ ſeq̄
tur. zizania at̄ ſunt filij neq̄ꝫ p q̄s oēs ipios ⁊ malig
nos vult itelligi ¶ Aug. de q. euā. Ois at̄ immundicia
in ſegete zizania dicunē. Seq̄t̄ Inimicus at̄ qui ſeia
uit ea ē diabolus ¶ Criſ. Etēm hoc diabolice ē ma-
chinationis vitati ſemp inſerere errorē. Seq̄t̄. meſſ h̄
vo ꝯſūmatio ſeculi ē. Alio at̄ loco ait de ſamaritanis
loquēs. Leuate oculos vr̄os ⁊ ꝯſiderare regiones
q̄m iam albe ſūt ad meſſem. ⁊ rurſus Meſſis quidē
multa. opariꝫ aūt pauci. In q̄b vbis meſſem dicit
iam adeſſe. Qualiē ergo hic eam dicit eſſe futuram.
Sed ſciēdū q̄ in alia ſignificatōe meſſem dicit. Vn̄
⁊ ibi dicit. q̄ alius eſt qui ſeminat ⁊ alius eſt qui me
tit. hic aūt eundē dicit eſſe qui ſeminat. ⁊ qui metit
q̄m ibi non ad ſui differēciam. ſed apoſtoloꝝ. ꝓphe
tas induxit. Veni ipē xp̄s p ꝓphas ſeiauit in iudeis
⁊ ſamaritānis. Ideo g⁹ noiat ſemē ⁊ meſſē ſm aliud
⁊ aliud. Cū eīm de obediēcia loq̄t̄ ⁊ ꝑſuaſione ad fi-
dem hoc vocat meſſem. ſic in q̄ totū ꝑficit̄. Sed cū m
q̄rit de fructu auditionis verbi dei tūc ꝯſūmationem
dicit meſſem ſicut hic ¶ Remi. Per meſſē eīm deſig
naē dies iudicij i q̄ ſeg̃ndi ſūt boni a malis qd̄ fiet
miſterio angeloꝝ. Vn̄ infra dicit̄ q̄ veniet fili⁹ hoīs
cum angelis ſuis iudicare. Propter qd̄ ſequiē meſſo
res at̄ angeli ſūt. Seq̄t̄. Sicut ergo zizania colligūē
⁊ igni cōburunē. ſic erit in ꝯſūmatōe ſeculi. mittet
filius hoīs angelos ſuos ⁊ colliget de regno ei⁹ oīa
ſcandala ⁊ eos qui faciūt iniquitatem ¶ Aug⁹. xx.
de ciui. dei. Aliqd̄ de regno illo ubi ſūt nulla ſcanda
la. de regno ergo iſto eius qd̄ ē hic. i. eccl̄ia colligē
tur. ¶ Aug⁹. de q. euā. Qd̄ aūt p̄mo ſepanē zizania
hoc ē q̄ tribulatione p̄cedente ſepabunē impij a pijs
q̄d p bonos angelos itelligiē fieri. q̄a officia vindicte
pn̄t implere boni bono aīo. quō lex. quō iudex. officia
vo miſericordie mali iplere nō pn̄t. ¶ Criſ. Vel pt̄
intelligi de regno celeſtis eccleſie. ⁊ tunc oſtēdit hic
duplex pena. videlicet q̄ excidūt a glīa in hoc q̄ di
cit. Et colligent de regno eius oīa ſcādala. i. ne ſcā
dala i regnū eius intrent. Et hoc q̄ cōburunē in h̄
qd̄ ſubdit. Et mittent eos in caminum ignis ¶ Jero.
Oia aūt ſcandala referunē ad zizania. hoc at̄ qd̄ dicē
Et colligent de regno eius oīa ſcandala. ⁊ eos qui
faciunt iniquitatem. Inter hereticos ⁊ ſciſmaticos
voluit diſtiguere vt per eos qui faciunt ſcandala
intelligantur heretici. Per eos vero qui faciunt
iniq̄tatem. intelligantē ſciſmatici ¶ Glo. Vel aliter p
ſcandala pn̄t itelligi illi q̄ p̄bent proximo occaſiōem
offenſiōis aut ruine p facientes iniquitatē. queſcūq̄
peccantes ¶ Raba. Obſerua q̄ dicit Et eos qui fa
ciunt iniq̄tatem. nō qui fecerūt q̄a non conuerſi ſunt
ad penitentiā. ſꝫ ſolum qui ꝑmānent in peccatis eter

nis cruciatibus mancipādi ſūt ¶ Criſ. Vide ig̃
ieffabilem dei amorem ad hoīes. Eſt eīm ad benefa-
ciendum promptus ⁊ ad penam tardus. Cum enim ſemi-
nat per ſeipſum ſeminat. Cū autem punit per alios puni-
tur. enim ad hoc angelos ſuos. Seq̄t̄. Ibi erit fle⁹
⁊ ſtridor dentium ¶ Remigi⁹. Hijs verbis demon-
ſtratur vera corporum reſurrectio. inſuper ... di-
citur per hoc duplex pena inferni ſcilicet nimij ca-
loris ⁊ nimij frigoris. ſicut aūt ſcandala referūē
ad zizania. ita iuſti reputanē i filios regni. de quib̄
ſequitur. Tunc iuſti fulgebunt ſicut ſol i regno pa-
tris eorū. In preſenti eīm ſeculo fulget lux ſanctorum
coram hominibus. poſt ꝯſūmationem autem mundi
ipſi iuſti fulgebunt. ſicut ſol in regno patris ſui.
¶ Criſ. Non q̄a ita ſolum ſicut ſol. ſ. q̄a hoc ſidere
aliud magis luculentum nō noſcimus cognitum ...
vtitur exemplis ¶ Remig. Qd̄ autem dicit Tunc
fulgebunt. intelligendum eſt quia ⁊ nunc fulgent i
exemplum aliorum ſed tunc fulgebunt ſicut ſol ad
laudandum deum. Sequitur. Qui habet aures au-
diendi audiat ¶ Raba. Id eſt qui habet intellectum in-
telligat quia miſtice hec oīa intelligenda ſunt.

¶ Simile eſt regnum
celoꝝ theſauro abſcō
dito in agro. quē q̄ in
uenit homo abſcondit
⁊ p̄ gaudio illius va-
dit ⁊ vendit vniuſa q̄
habet. ⁊ emit agrum
illum

¶ Criſ. parabolis quas
ſupra dn̄s poſuerat ſ.
fermento ⁊ ſinapis d.
virtutem euāgelij p̄
dicationis ...
q̄m ſuperabit adem ...
raꝫ. Hic aūt vt pu-
oſtēdat ⁊ magnifi-
ciā eiuſdem oſtendens
proponit parabolam
de theſauro ⁊ margarita dicens. Simile ē regnū
celoꝝ theſauro abſcondito in agro. Predicatio eu-
gelij occultata ē i mundo. ⁊ ſi nō vendideris omnia
n̄ emes eā ⁊ cū gaudio hoc oportet facere. vn̄ ſeq̄t̄
Quē qui inuenit homo. abſcōdit ¶ Jeronimus. Ille
quidem theſaurus gratis inuenitur. Euangelicam
enim predicatio i abſcōdito ē. ſed vendere ⁊ poſſide-
re huiuſmodi theſauꝝ cum agro poteſtas nō poteſt
ſine precio. quia celeſtis diuitie nō ſine damno ſecli
poſſidentur ¶ Jero. Quod aūt abſcondit. nō inui-
dia facit. ſꝫ more ſeruātis ⁊ nolentis perdere. abſcō
dit in corde quē priſtinis ꝓtulit facultatibus ¶ Grego.
i omel. vl̄ aliter theſaurus in agro abſconditus ē
celeſte deſiderium. Ager vero in quo theſaurus
abſcōdit̄ ē diſciplina ſtudij celeſtis quem ſꝫ theſau-
rum cum iuenit homo abſcōdit. i. vt ſeruet ad ſtu-
dium celeſtis deſiderij a malignis ſpiritibus cuſtodire
non ſufficit ei qui hoc ab humānis laudibus non ab-
ſcondit. In p̄ſenti etenī vita quaſi in via ſumus qua
ad patriam pergimus. Maligni aūt ſpūs iter noſtrū
quaſi quidā latrunculi obſident. Depredari ergo deſide-
rant qui theſauꝝ publice portant in via. Hoc aūt
dico nō vt proximi nr̄i opa nr̄a non videant. ſꝫ vt
p hoc qd̄ agimus. laudes exterius nō queramus. ce-
loꝝum aūt regnū idcirco terrenis rebus ſimile dicit̄
vt ex hijs q̄ ai⁹ nouit ſurgat ad icognita q̄ nō nouit.
vt p hoc q̄ ſcit notū diligere diſcat ignota amare

Sequitur. Et pre gaudio illi⁹ vadit ⁊ vendit vni=
uerſa que habet. ⁊ emit agrum illū. Agrum ꝓfecto
venditis omnibus cōparat qui voluptatibus carnis
renūcians cūcta ſua terrena deſideria per diſcipline
celeſtis cuſtodiā calcat. ¶ Jeronim⁹. vel theſaur⁹
iſte in quo ſunt omnes theſauri ſapientie ⁊ ſcientie
abſconditi aut deus verbum eſt qui in carne chriſti
videtur abſconditus aut ſancte ſcripture in quibus
repoſita eſt noticia ſaluatoris. ¶ Aug. de que. euan.
Hunc autem theſaurum dixit in agro abſconditū
ſcilicet duo teſtamenta in eccleſia que cum quis ex
parte intellectus attigerit ſentit illic magna latere ⁊
vadit ⁊ vendit omnia ſua ⁊ emit illum id eſt con=
temptu temporalium comparat ſibi ocium vt ſit di=
ues cognitione dei.

¶ Iterum ſimile eſt regnum celorum homini negociatori querenti bonas margaritas. Inuēta aūt vna precioſa margarita abijt ⁊ vendidit omnia que habuit ⁊ emit eam.

¶ Criſoſtomus. Euan=
gelica predicatio non
ſolum lucrū multiplex
prebet ſed ⁊ p̄cioſa eſt
vt margarita. Unde
poſt parabolam de theſau=
ro ponit parabolam de
margarita dicens. Ite=
rum ſimile eſt regnum
celorū homini nego=
tiatori. In predicatione
eīn duo oportet adeē ſcȝ
ab h⁹ vite negocijs ſeparari ⁊ vigilantem eſſe. quod
negotiatio deſignat. vna autē ē veritas ⁊ nō plura
⁊ ꝓpter hoc vna margarita dicit̄ inuenta. Et ſicut
qui margaritam habet. ipſe quidem nouit ꝙ diues
eſt. alijs vero non eſt cognitus multociēs eā manu
detinēs ꝓpter eius paruitatem. ita eſt i predicatōe
euangelij. qui eīn eam detinēt. ſciunt ſe diuites eſſe
Infideles autem hunc theſaurum neſciētes diuitias
noſtras ignorant. ¶ Jeronim⁹. Bone autem mar=
garite poſſunt intelligi lex ⁊ ꝓphete. Audi ergo marti=
on ⁊ manichee ꝙ bone margarite ſunt lex ⁊ ꝓphete
Una ergo p̄cioſiſſima margarita eſt ſcientia ſaluato=
ris ⁊ ſacramentum paſſionis ⁊ reſurrectionis illi⁹
Quod cum inuenerit homo negotiator ſimilis pauli
apoſtoli omnia legis. ꝓphetarū miſteria ⁊ obſerua=
tiones p̄ſtinas in quibus inculpate vixerat quaſi pur=
gamenta contemnit vt xp̄m lucrifaceret nō quo inuē=
tio bone margarite cōdemnatio ſit veteris margarita=
rum ſed quo cōparatione eius oīs alia gēma ſit vilior.
¶ Gregorius. Vel p margaritā p̄cioſam intelligit̄
celeſtis vite dulcedo. quā inuentā oīa vēdens emit
quia qui celeſtis vite dulcedinē inq̄ntū poſſibilitas
admittit ꝑfecte cognouerit ea que in terris amauit
libenter cuncta derelinquit. deforme conſpicit̄ quicqd
de terrene rei placebat ſpecie. quia ſola p̄cioſe marga=
rite claritas fulget in mente. ¶ Aug. de queſ. euā.
Vel homo cum querat bonas margaritas. inuenit
vnam precioſam. quia querens homines bonos cum
quibus vtiliter viuat. inuenit vnū ſine peccato ihm
xp̄m aut precepta querens. quibus ſeruatis cū homi=
bus recte conuerſetur. Inuenit dilectiōem proximi
In quo vno dicit apoſtolus omnia contineri. aut bo=
nos intellectus querens inuenit illum vnū quo cūcta
continent̄. In principio verbum qd eſt lucidum
candore veritatis: ⁊ ſolidum firmitate eternitatis
⁊ vndiqȝ ſibi ſimile pulchritudine veritatis. qui de⁹
penetrata teſtitudine intelligendus ē. Quodlibet vo
illorum trium ſit. vel ſi aliud occurrere potuerit qd
margarite vni⁹ precioſe noīe ſignificet̄. pretium ei⁹
eſt nos ipſi qui ad eam poſſidendā non ſumus liberi
niſi omnibus pro noſtra liberatione contēptis. que tē=
poraliter poſſidenē. Venditis eīn rebus noſtris. nullū
aliud precium maius accepimus q̄ȝ nos ipſos quia tali=
bus implicati noſtri non eramus. vt rurſus nos p
illa margarita demus. nō quia tm̄ valet. ſȝ quia pl⁹
dare non poſſumus.

¶ Iterum ſimile eſt regnum celorū ſagene miſſe in mare. ⁊ ex omni genere piſcium congreganti. Quā cū impleta eſſet edu=centes ⁊ ſecus litus ſedentes elegerunt bonos in uaſa ſua malos autem foras miſerūt Sic erit in conſūmatiō=ne ſeculi. Exibūt angeli ⁊ ſeparabunt malos de medio iuſtorum. ⁊ mittent eos in caminū ignis. Ibi erit fletus ⁊ ſtridor dencium.

Criſ. Poſtq̄ȝ p pre=
dictas parabolas euāge=
licam predicationē con=
mēdauerat. vt non cō=
fidamus in predicatōe
ſolum. neqȝ fidem nob
eſtimem⁹ ſufficere ad
ſalutem. aliam parabo=
lam terribilem ſubdit
dicens. Iterum ſimile
ē regnū celorū ſagene
miſſe i mare. ¶ Jero.
Impleto ei Jeremie
vaticinio dicētis. ecce
ego mittā ad vos pi=
ſcatores multos poſtq̄ȝ
audierunt Petrus ⁊
Andreas Jacobus ⁊
Johannes. Sequimi
me faciam vos piſca=
tores hominum. con=
texuerunt ſibi ex ve=
teri ⁊ nouo teſtamen=
to ſagenam euangelicorum dogmatum ⁊ miſerunt
eam in mare huius ſeculi. que vſqȝ hodie in medijs
fluctibus tendit̄ capiens de ſalſis ⁊ amaris gurgiti=
bus quicqd inciderit id eſt bonos homīes ⁊ malos.
Et hoc ē ꝙ ſubdit. Et ex omni genere piſcium con=
gregantī. ¶ Criſ. Vel aliter ſancta eccleſia ſagene
compat̄. quia ⁊ piſcatoribus eſt cōmiſſa. ⁊ p eā q̄ſqȝ
ad eternum regnum a p̄ntis ſeculi fluctibus trahit̄.
ne eterne mortis profundo mergat̄. que ex omni ge=
nere piſciū congregat. quia ad peccatorū veniam ſa=
piētes ⁊ fatuos. liberos ⁊ ſeruos. diuites ⁊ paupe=
res fortes ⁊ infirmos vocat. Que ſagena. ſ. tunc vni=
ualiter complet̄ cū in fine ſuo humani generis ſūma
concludit̄. Und̄ ſequit̄ Quā cum impleta eſſet edu=
centes ⁊ ſecus littus ſedentes. elegerunt bonos ī va=
ſa ſua. malos autem foras miſerūt. ſicut eīn mare ſe=
culum. ita ſeculi finē ſignificat littus maris. In quo
ſcȝ fine boni piſces in vaſis eligunt̄ mali proijciunt̄
foras. quia ⁊ electus quiſqȝ i tabernacula eterna re=
cipitur. ⁊ interni regni luce ꝑdita ad exteriores te=
nebras reprobi ꝑtrahunt̄. Nunc eīn malos bonoſqȝ
communit̄ quaſi p mixtos piſces fidei ſagena continet ſȝ lit=
tus indicat ſegena eccle qd trahebat. ¶ Jero. Dū
eīn ſagena extrahet̄ ad littus tunc verū ſecernendoꝝ

piſciū iudiciū demōſtrabit̄ ¶ Criſ· Quid aūt diſtat
hec pabola a pabola zizaniorꝫ· Etenī illic hi qdem ſal
uāt̄ Hi aūt peunt· ſicut ꝛ hic· Sed illic qdē ꝓpē
prauorꝫ dogmatum hereſin in anteriori pabola de ſe
mine· q̄ nō attendebant· q̄ dicebāt̄ Hic aūt ꝓpē vi
te neq̄aā ꝓpē quā q̄uis ꝛ piſcacōe capti id eſt cog
nicione dei fruētes non poſſūt ſaluari· ne aūt audiēs
qm̄ malos forꝫ miſerīt eſtimes hāc penam non eſſe
picloſam· p expoſitionē eiꝰ grauitatē oñdit dicens
Sic erit in ꝯſumacione ſeculi Exibūt angeli· q̄uis
alibi dicat· ꝙ ipe ſegregabit eos· ſicut ſepat paſtor
oues hic angelos h̄ facere dicit· ſicut in pabola zizanio
rum ¶ Grego· in omē· Timēdū eſt aūt h̄ poci9 q̄
exponēdū Aperta enī voce tormēta peccandū dicta
ſūt· ne q̄s ad ignorācie ſue excuſacionē recurreret· ſi
quid de eterno ſupplicio obſcure dicerēt ¶ Rabāꝰ· Cū
enī venent finis mūdi· tūc verꝫ ſecernēdorꝫ piſcium
iudicium demōſtrabit̄· ꝛ q̄ſi in qdam q̄etiſſimo portu
boni mittent̄ in vaſa celeſtiū māſionū· malos aūt̄ tor
rendos ꝛ exiccandos· gehenne flamma ſuſcipiet

¶ Intellexiſtis hec omnia? dicūt ei Etiā
Ait illis Ideo omnis ſcriba doctꝰ in regno
celorꝫ ſimilis eſt homini prīfamilias qui p
fert de theſauro ſuo noua ꝛ vetera

¶ Criſ· Recedentibꝫ turbis dn̄s diſcipulis in pabo
lis loquit̄· ex qbꝫ ſapiēciores fūt facti ita ꝙ intelligē
q̄ dicunt̄ Quocirca dicit eis Intellexiſtis hec omnia
dicūt ei Etiā ¶ Jero· Ad apoſtolos enī ꝓpē ſermo
eſt· q̄s non vult audire tantū vt populū· ſed etiā in
telligere vt magiſtros futuros ¶ Criſ· Deinde quia
intellexerūt rurſus eos laudat Vnd̄ ſeq̄t Ait illis·
Ideo oīs ſcriba doctus i regno celorꝫ· ſimil̄ ē homini
prīfamilias· q̄ profert de theſauro ſuo noua ꝛ vetā
¶ Augꝰ· xx de ciui· dei· nō dixit vetera ꝛ noua· qd̄
vtiqꝫ dixiſſet· niſi maluiſſet meritorꝫ ordinē ſeruare
q̄ temporꝫ· Manichei etiā dum ſola dei pmiſſa noua
tenere ſe arbitrāt̄· remanēt i vetuſtate carnis ꝛ no
uitatē inducūt erroris ¶ Aug· de q· euā· Verꝫ autem
iſta ꝯcluſione exponē voluit· que dixerit theſaurū i
agro abſconditum· qm̄ ſancte ſcripte intelligunt̄ que
noīe duorꝫ teſtamētorꝫ noui ꝛ veteris ꝯcludunt̄· in
oñdere voluit eū doctū habēdū· q̄ i ecctia q̄ etiā ſcrip
turas veteres pabol̄ explicatas intellexerit· ab iſtis
nouis accipiēs regulas· quia ꝛ iſta dn̄s p pabolas
enūciauit· vt ſi ipe i quo illa complent̄ ꝛ manifeſtāt̄
per pabolas adhuc loquit̄· donec paſſio eius veluꝫ
diſcindat vt nihil ſit occultū qd̄ nō reuelet̄ Multomā
gis illa que tam longe de illo ſcripta ſunt parabolis
opta eſſe nouerimus· que cū iudei ad lr̄am accipiāt
noluerūt eſſe docti in regno celorꝫ· ¶ Grego· Sed
ſi p nouū ꝛ vetus qd̄ dr̄· vtrūqꝫ teſtamentū accipi
mus Abraham doctū fuiſſe denegamus· qui noui ꝛ
veteris teſtamenti ꝛ ſi facta nouit minime verba nū
ciauit Moyſen q̄ꝫ docto prīfamilias compare n̄ poſ
ſimus quia ꝛ ſi teſtamentū edocuit vetus· noui tam̄
dicta nō protulit· Sed i eo qd̄ hic dr̄· intelligi valet
quia nō de hijs qui fuerāt· ſed d̄ hijs qui eſſe i ecctia
poterāt· loquebat̄· qui tūc noua ꝛ vetera proferūt

cū veniꝰ q̄ teſtamēti predicamēta vocib ꝛ mo[...]
loquūt̄ ¶ Hil· Diſcipꝰ enī ē locutꝰ quos ſcr[...]
ꝓpter ſcientiā nūcupat· eo ꝙ intellexerūt ex q[...]
noua ꝛ vetera· i· i euāgelijs ꝛ lege ꝓtulit q[...]
ꝛ eiuſdem patriſfamilias· vtriuſqꝫ vtraqꝫ theſ[...]
Ipos etiā ſub patriſfamilias noīe ſibi compa[...]
doctrinā de ſpūſſancti theſauro ſuo nouā ac ve[...]
ſunt adepti ¶ Jero· Vel apti inſtructi ſcribe[...]
quaſi notarij ſaluatoris· q̄a verba illius ꝛ precep[...]
ſignabāt i tabulis cordis carnalibꝫ regnorꝫ cel[...]
ſacramentis· ꝛ pollebant opibꝫ prīſfamilias· e[...]
de theſauro doctrinarꝫ ſuarꝫ· noua ꝛ vetera· vt q[...]
quid in euāgelio p̄dicabant legis ꝛ ꝓphetarꝫ vo[...]
comprobarēt Vñ ꝛ ſponſa dicit i Cantico cantic[...]
noua cū veteribꝫ fratruelis meꝰ ſeruaui tibi ¶ G[...]
Vel aliter Vetꝰ ē vt pro culpa humanū genꝰ i[...]
pena intereat· ꝛ nouū vt conuerſus in regnū vi[...]
Prius aūt de regni ſimilitudine theſaurꝫ inuent[...]
ac margaritā bonā ꝓtulit· poſtmodū vo inferni p[...]
de malorꝫ combuſtiōe narrauit· ad ꝙ in cōcluſiōe[...]
iungit· ideo doctus ſcriba Aſi dicat· Ille in ſc[...]
eccleſia doctus p̄dicator ē qui ꝛ noua ſcit profer[...]
de ſuauitate regni ꝛ vetuſta dicere de terrore ſup[...]
cij vt vel pene terreant quos premia nō inuitant

¶ Et factū eſt cū ꝯſūmaſſꝫ ihesꝰ pabolas
iſtas trāſijt in̄ Et veniēs in prīaꝫ ſuā do[...]
bat eos in ſinagogis eorꝫ· ita ut mirarent̄
ꝛ dicerēt Vñ huic ſapiēcia hec ꝛ virtutes
Nōne hic eſt fabri filiꝰ· nōne mr̄ eius dic[...]
maria ꝛ frēs eius iacobꝰ ꝛ ioſeph ꝛ ſim[...]
ꝛ iudas ꝛ ſorores eius nonne omnes ap[...]
nos ſūt Vnde ergo huic omnia iſta Et [...]
ſcādalizabāt̄ in eo Ihesꝰ aūt dixit eis [...]
eſt ꝓpheta ſine honore n̄ in prīa ſua ꝛ in d[...]
mo ſua Et non fecit ibi v̄tutes multas p[...]
incredulitatem eorum

¶ Jero· Poſt parabolas quas dn̄s ad populū l[...]
cutus ꝛ quas ſoli apti intelligūt trāſijt i patriā [...]
vt ibi apertus doceat· ꝛ h̄ ē qd̄ dr̄· Et factū ē cū [...]
ſummaſſet ihs pabolas iſtas trāſijt inde ꝛ veniens i[...]
patriā ſuā docebat eos i ſinagogis eorꝫ ¶ Aug· d[...]
con· euā· A ſupiori ſermōe pabolarꝫ iſtarꝫ ſic tranſ[...]
vt nō oñdat ꝯſequētis ordis neceſſitatē· preſert[...]
q̄a marcus ab iſtis pabolis nō i qd̄ matheus· ſe[...]
aliud intendens i qd̄ ꝛ lucas· ita cōtexuit narrat[...]
vt credibilius oſtendat̄ h̄ eſſe potius cōſequēt[...]
ſtū qd̄ ipi duo ꝯnnāter adiungūt de naui· ſ· in q[...]
dormiebat ihs ꝛ de miraculo expulſorꝫ demonio[...]
mathꝫ ſupius recolēs interpoſuit· ¶ Criſ· P[...]
aūt eius hic nazareth vocat· nō enī fecit virtute[...]
tas· ſꝫ in capharnaū fecit multa ſigna· Sed doct[...]
eius oſtendit nō minorē admiratione habentē q̄ [...]
gna ¶ Remi· In ſinagogis aūt docebat· vbi plu[...]
ꝯueniebant· q̄a ꝓpter multorꝫ ſalutē de celis [...]
ad terrā· Seq̄t· Ita ut mirarēt̄ ꝛ dicerēt· Vñ hu[...]
ſapiā hec ꝛ virtutes· Sapiētia refert̄ ad doct[...]
v̄tutes vo ad miraculorꝫ operacōes ¶ Jeo· mira [...]

Nazarenorū mirant᷑ vnde habeat ſapientiam ſa
piētiā ⁊ virtus. Sed error in pmptu eſt quia fabri
filium ſuſpicantur. vnde dicūt. Nonne hic eſt fabri
filius. ¶ Criſ. Per omnia ergo erant inſenſati vili
pendentes eum ab eo qui eſtimabat̄ eſſe pater q̄uis
multa horum exempla habentes ī antiq̄s temporib᷒
⁊ patrum ignobilium nobiles videntes filios. Ste
nim dauid cuiuſdam agricole ieſſe fuit filius. Et a
mos cuiuſdam paſtoris ⁊ ipſe paſtor. Oportebat em̄
ppter hoc maxime eum honorare quoniam a talib᷒
exiſtens talia loquebatur. Etenī hoc erat manifeſtū
quoniā nō ex humana diligentia erat ſed ex diuina
gratia. ¶ Aug᷒. in ſmone de natiui. Eſt aūt plane
pater xp̄i faber deus qui totius mundi opa fabrica
tus eſt. Arcam noe diſponebat moyſi tabernaculum
ordinauit Arcam teſtamenti inſtituit fabrum dixeri
qui mentes rigidā explanat. ac cogitacōes ſupbas
excidit. ¶ Hylarius. Fabri etiam hic erat filius fer
rum igne vincentis rōne. ſeculi virtutem iudicio d̄
coquētis. maſſam q̄ formātis in oīe opus vtilitatis
humane formā ſcȝ corporū noſtrox in diuerſa mem
brorum miniſteria. ⁊ ad omnia eterne vite opa fin
gentis. ¶ Jerom᷒. Cum aūt errent in patre nō eſt
mirandum ſi errent in fratrib᷒ vnde ſubdunt. Non
ne eius mater dicit̄ maria. ⁊ fratres eius iacobus
⁊ ioſeph ⁊ ſimon ⁊ iudas ⁊ ſorores eius nōne apud
nos omnes ſunt. ¶ Jerom᷒. contra heluidiū. Fra
tres dn̄i hic appellātur filii m̄r̄ſtere eius marie ⁊ hec
ē mr̄ iacobi ⁊ ioſeph. i. maria cleophe vxor alphei ⁊
h̄ dc̄a ē maria iacobi minoris ¶ Aug. de q̄. euā. Nō
g᷒ mirū eſt dictos eſſe fratres domini ex materno
genere quoſcūq̄ cognatos cum etiam ex cognacio
ne ioſeph dici potuerint fratres ei᷒ ab illis qui eū
patrem domini arbitrantur. ¶ Hylari᷒. Inhono
ratur ergo dn̄s a ſuis. ⁊ quanq̄ docendi prudēcia
⁊ opandi virtus admiracōem cōmouēt nō tamē cre
dunt hec in noīe domini agē ⁊ paterne artis quodā
ob pbro laceſſūt Int̄ tot ergo magnifica que gere
bat corporis eius ɔtemplacōe ɔmouebantur. Et ideo
dicūt. vnde huic omia iſta. Sequit̄. Et ſic ſcandali
zabantur in eo. ¶ Jero. Error iudeorū ſalus noſtra
eſt ⁊ hereticorum ɔdem nacō Intātū em̄ cernebant
hominem ieſum xp̄m vt putarent filiū fabri. ¶ Cri
ſoſtomus. Intuere em̄ xp̄i manſuetudinē cōuiciat᷒
eſt. ſed cum multa manſuetudine reſpondit. Unde ſe
quitur. ieſus autem dixit eis. Non eſt pphēta ſine
honore niſi in patria ſua ⁊ ī domo ſua. ¶ Remigi᷒
Prophetā ſeipm̄ appellat quod ⁊ moyſes maifeſtat
cum dicit pphetam ſuſcitabit de᷒ de frībus veſtris
vobis. Et hoc ſciendū eſt quia non ſolū xp̄us q̄ eſt
caput oīm pphetax. ſed etiā hieremias daniel ⁊ ce
teri miores pphete maioris honoris ⁊ dignitatis fue
runt apud exteros q̄ȝ apud ſuos. ¶ Jero. ppe em̄
modum natale eſt ciues ſemp ciuib᷒ inuidere. Non
em̄ conſiderant pn̄ta viri opa ſed fragilis recordāt̄
infantie quaſi non ⁊ ipſi p eoſdem etatum grad᷒ ad
maturā etatem venerint ¶ Hylari᷒ Inhonorabilē
etiam pphetam in patria ſua eſſe reſpōdit quia in iu
dea eſſet vſq̄ ad crucis ſentenciā ɔdemnād᷒. ⁊ q̄a
penes ſolos fideles dei uirtus ⁊ ppt̄ eox incredulita

tem opib᷒ diuine virtutis abſtinuit. Unī ſequit̄ Et
nō fecit ibi v̄tutes multas ppt̄ incredulitatē eorū
¶ Jeronim᷒. Nō q̄ etiā incredulis facē nō potuiſſe
v̄tutes multas ſed q̄ ne multas faciēs v̄tutes ciues
incredulos ɔdemnaret. ¶ Criſ. Si aūt ad mirato
ei ad veniebat ex miraculis quare non multas fecit
quia non ad oſtentacōem ſuam inſpiciebat ſed ad ea q̄
aliis erant vtilia hoc igit̄ nō pueniente deſpexit qd̄
erat ſui ipſius. vt non penā eis augeat. Cur igit̄
vl̄ pauca fecit ſigna vt nō dicāt ſi vtiq̄ facta eſſent
ſigna nos credidiſſem᷒. ¶ Jero. Poteſt etiā aliter
intelligi q̄ ieſus deſpiciat̄ in domo ⁊ in patria ſua. i.
eſt ī populo iudeox ⁊ ideo ibi pauca ſigna fecerit. ne
penitus īexcuſabiles fierēt maiora aūt ſigna quoti
die in gentib᷒ p apl̄os facit. non tam in ſanacōe cor
porum q̄ȝ ī animax ſalute.

Capitulum Decimumquartum.

In illo tempore audiuit herodes
tetrarcha famā ieſu ⁊ ait pu͛is
hic eſt iohānes baptiſta. Ipſe
ſurrexit a mortuis et ideo v̄tu-
tes opant̄ in eo. herodes tenuit iohānem.
et alligauit eū et poſuit eū in carcerē ppter
herodiadē vxorē fratris ſui. Dicebat enim
illi iohānes. nō licet tibi hr̄e eam Et volēs
eū occidere timuit populū quia ſicut pphe-
tam eum habebant.

¶ Gloſa. Quia ſupra euangeliſta oſtenderat q̄uo
phariſii xp̄i miracula calūniantur cōciues autem ei᷒
hic admirantes xp̄m tamē ɔtemnebāt refert nunc
quam opinionem exauditis miraculis herodes de
xp̄o conceperat Un̄ dicit̄. In illo tempe audiuit hero
des tetrarcha famā ieſu ¶ Criſ. Nō abſq̄ cauſa h̄
tēpus euāgeliſta deſignat ſed vt diſcas tyrāni ſup
biam ⁊ negligenciā. Neq̄ em̄ a pncipio didicit ea
que erant a xp̄o ſed poſt plurimum temp᷒. Sic etiā
multi qui in poteſtatibus ſunt multa elacōe circūdati
huiuſmodi tarde addiſcunt. quia non multā hox
faciunt curam. ¶ Aug. de con. euā. Dixit aūt mathe
us. In illo tempe non in illo die. vel ipſa hora. Nā
⁊ marcus hec quidē ⁊ eodem mō dicit. Sed nō eo
dem ordine ſed poſtq̄ diſcipulos ad p̄dicandū miſit
nulla tamē facta neceſſitate qua h̄ ɔſequēter geſtū
eſſe intelligē cogerēt. lucas etiā narrādi eū ordinē te
net quē ⁊ marcus nec ipſe tamē rerum geſtax ordi
nem fuiſſe eundē credi cogit. ¶ Criſ. vide ergo q̄ȝ
magnum quod eſt virtus. Nam ⁊ defunctum iohā
nem herodes formidauit. ⁊ de reſurrectione philoſo
phatur. Et ideo ſequit̄ Et ait pueris ſuis. hic eſt io
hannes baptiſta ipſe ſurrexit a mortuis. ⁊ ideo virtu
tes opantur in eo. ¶ Rabanus. Sed quāta eſt inui
dia iudeox ex iſto loco docemur. iohēm eī a mortuis
potuiſſe ſurgē nullo atteſtante herodes alienigena
nūciauit iudei vero xp̄m quem pphete eorum p̄dix
erāt non reſurrexiſſe ſed furtim ablatum eſſe credē
malunt. In quo inſinuat̄ q̄ pmptior eſt ai᷒ gētium
ad credulitatem q̄ȝ iudeorum. ¶ Jero. Omnia aūt

eccleſiaſticoꝝ īterpretum q̄rit quare herodes iſta ſit ſuſpicatus vt putet iohēm a mortuis ſurrexiſſe qua ſi alieni erroris nobis reddenda ſit rō. aut ex his ver bis hēat occaſionē hereſis. metemſichoſeos q̄ poſt multos annoꝝ circlos in diuerſa corpa dicit aīas inſi nuari cū eo tp̄e quo iohēs decollatus ē dn̄s. xxx. an noꝝ eſſet. ¶ Raban⁹. Bene aūt de reſurrectōis vir tute oēs ſenſerūt q̄ maioris potēcie ſūt ſancti fu turi cū a mortuis reſurrexerit q̄ fuere dum adhuc carnis īfirmitate grauarētur. ꝓpterea dicit. Et ideo vir tutes opantur in eo. ¶ Aug. de cō. euā. Lucas aūt dicit. Et ait herodes iohēm ego decollaui quis eſt iſte de q̄ audio talia? Quia ergo heſitantē lucas ꝯmemorauit herodem intelligēdū eſt aut poſt hanc heſitatōez cō firmaſſe ī aīo ſuo qđ ab alijs dicebatur cū dixit pue ris ſuis ſicut hic matheus narrat hic ē iohēs baptiſta. Ita pnūcianda ſūt hec vba ut heſitātē ad huc indi cent. vtroq̄ eīm mō pnuntiari pt̄ vt aut ꝯfirmatū eū ex alioꝝ vbis accipiam⁹. aut adhuc hoc eū heſi tantem vt lucas ꝯmemorat. ¶ Remi. Forte aūt que rer aliq̄s quare dicta. Matheus in illo tp̄e audiuit herodes tetrarcha. cū lōge ſupius dicat q̄ mortuo herode re uerſus ē dn̄s ex egypto. Sed hec queſtio ſoluitur ſi in telligatur duos fuiſſe herodes. mortuo nāq̄ priore he rode ſucceſſit ei archelaus fili⁹ ei⁹ qui poſt .x. ānos relegat⁹ ē exilio ap⁹ viēnā vrbē gallie. deide ceſar auguſtus iuſſit diuidi ill⁹ regnū in tetrarchias ꝛ tres ptes dedit filijs herodis. Iſte ergo herodes q̄ iohēm decollauit eſt filius maioris herodis ſub q̄ dn̄s natus eſt. Et ut hoc oſtenderet euangeliſta ad didit tetrarcha ¶ Gloſa. Quia vo dixerat de opi nione reſurrectōis iohis cū nihil de morte dixiſſet. Ideo reuertitur ꝛ narrat qualiter obierit. ¶ Criſ. Et hāc hiſtoriam nobis euāgeliſta nō pncipaliter inducit q̄ totū ſtudiū fuit ei dicere de xp̄o ꝛ nihil aliud niſi ad hoc ꝯferre deberet. Dicit ergo herodes ei tenuit iohēz ꝛ alligauit eū ¶ Aug. de cō. euā. Lucas q̄dē nō eodē ordie id recordatur ſz circa bap⁹ q̄ dn̄s baptiſa⁹ ē. vn̄ hoc pocupaſſe intelligitur ut nerret qđ multo p⁹ factū ē. cū ei ꝯmemoraſſet iohis vba d dn̄o q̄ ventilabrū in ma nu ei⁹ ſit ꝯtinuo hoc ſubiecit qđ nō ꝯtinuo fcm̄ eſſe io hānes euangeliſta exponit cū ꝯmemoret prius q̄ baptiſatus ē ihūs iſſe eum in galileam ꝛ poſt rediſſe in iudeā ꝛ ibi baptizaſſe circa iordanē anteq̄ iohes in carcerem miſſ⁹ eſſet. Sed nec matheus nec mar cus eo ordine de iohe in carcerem miſſo in ſua nar ratione poſuerunt quo factū apparet etiā in eoꝝ ſcrip tis. nam ꝛ ipi dixerunt tradito iohanne dn̄m iſſe ī galileam ꝛ poſt multa que fecit ibi ex occaſione fa me venientis ad herodem de xp̄o narrāt omnia que de iohanne fuerunt incluſo ꝛ occiſo. cauſam autem quare poſitus ſit in carcerem oſtendit cū dicit. ꝓpter herodiadem vxorem fratris ſui. Dicebat illi iohan nes. Non licet tibi habere eam. ¶ Ieronimus. De tus narrat hiſtoria. Philippum herodis maioris fi lium fratrem huius herodis duxiſſe vxorem hero diadem filiam Arethe regis arabum. Poſtea vo ſocerum eius exortis quibuſdam contra generum ſimultatiōs tuliſſe filiam ſuam. ꝛ in dolorem prioris mariti herodis inimici ei⁹ nuptijs copulaſſe. Ergo iohannis baptiſta qui venerat in ſpū ꝛ virtute helie eadem autoritate qua ille Achab corripuerat ꝛ Ie zabel arguit herodem ꝛ herodiadē q̄ illicitas nup tias fecerint ꝛ nō liceat fratre viuēte germani v xorem eius ducere malens periclitari apud regem q̄ ꝓpter adulatiōnē eſſe immemor preceptoꝝ dei. ¶ Criſ. Non tn̄ vxori loquitur ſed viro eius. q̄m pncipalior erat. hic forſan eīm legem iudeoꝝ tenebat ꝛ ideo hanc eis eum ab adulterio phibuit. Sequitur. Et vo lens eū occidere timuit populū. ¶ Ieronim⁹. Se dicionem quidem populi verebatur ꝓpter iohānem a q̄ ſciebat turbas in iordane plimas baptiſatas ſz ama re vincebatur vxoris ob cui⁹ ardorē etiā dei precepta neglexerat. ¶ Gloſa. Timor eīm dei corrigit, timor hoīm differt. ſed volūtatem nō aufert. vnde ꝛ auidi ores reddit ad crimen quos aliq̄n ſuſpēſos a crimine

¶ Die autē natalis herodis ſaltauit filia herodiadis in medio et placuit herodi. Vn de cum iuramēto pollicit⁹ eſt ei dare q̄cūq̄ poſtulaſſet ab eo. At illa p̄monita a matre ſua Da mihi inquit hic in diſco caput iohā nis baptiſte. Et contriſtatus eſt rex ꝓpter iuſiurandū aut eos qui pariter recūbebant iuſſit dari Miſitq̄ ꝛ decollauit iohānem in carcere Et allatū eſt caput ei⁹ in diſco Et datum eſt puelle ꝛ tulit matri ſue. Et acce dētes diſcipuli ei⁹ tulerūt corp⁹ ei⁹ ꝛ ſepe lierūt illud. et veniētes nūciauerūt ihesu.

¶ Gloſa. Poſtq̄ enarrauit euāgeliſta incarceratio nem iohannis ꝓſequitur de occaſione ipius occiſi onis Die autem natalis herodis ſaltauit filia herodiadis in medio. ¶ Ieronim⁹. Nullū inuenim⁹ aliū obſer uaſſe diem natalis ſui niſi herodem ꝛ pharaonē vt quoꝝ erat par impietas eſſet vna ſolemnitas. ¶ Re migius. Et ſciendum q̄ conſuetudo eſt non ſolum diuicum ſed etiam pauꝑum mulieruz. ita pudice filias ſuas nutrire. vt vix ab extraneis videantur. Sed impudica mulier impudice filiā ſuam nutriuerat q̄ non docuit pudorem ſed ſaltacionem. Nec mi⁹ rep hendend⁹ ē herodes q̄ oblitus ē domum ſuiſſe au lam regiam quam p̄dicta mulier fecerat theatrum Unde ſeq̄t. Et placuit herodi. Vn̄ cum iuramento pollicit⁹ ē ei dare q̄dcūq̄ poſtulaſſet ab eo. ¶ Cri. Ego aūt non excuſo herodē q̄ inuit⁹ ꝛ nolens hoc iuramētū hoīcidiū fecerit q̄ ad hoc forte iuramentū future occiſionis machinas p̄pararet. Aliquin ſi ob iuſiurādū feciſſe ſe dicit ſi mrēm ſi prēm poſtulaſſet interitū. factur⁹ fuiſſet an nō? qđ ī ſe ergo repudiaſſet ꝯtemnē debuit ī ꝓpha. ¶ Iſido. In malis ergo pro miſſis reſcinde fidē. Impia ē pmiſſio q̄ ſcelē adimple tur. ill⁹ nō ē obſuādū ſacrū q̄ malū icaute pmittitur. at illa p̄monita a mr̄e ſua da mihi inq̄t hic ī diſco caput io hānis baptiſte. ¶ Iero. Herodias ei timēs ne hero des aliq̄n reſipiſceret vt philippo fr̄i amic⁹ fieret atq̄ il licite nuptie repudio ſoluerētur. monet filiā vt in ipſo ſtatim conuiuio. Iohannis caput poſtulet digna operi ſaltationis dignum ſanguinis premium.

¶ Criſ. Duplex eſt aūt hic puelle accuſacio ꝗ qm̄
ſaltauit ꝗ qm̄ ita ei placuit vt occaſionem expeteret
in mercedem vite aūt qualiſ crudelis ꝗ qualiſ mol
lis eſt herodes. Seipm̄ em̄ obnoxiū iuramento facit
illam aūt dominam peticōis ↄſtituit. Quia gº ſcitur
ꝙ ex eius peticōe malum eueniebat triſtatus ē. Vñ
ſequitur. Et ↄtriſtatus eſt rex virtus em̄ eciam apud
malos admiratōe ꝗ laudib9 digna ē. ¶ Jero. Vel
aliter. Conſuetudinis ſcripturarum eſt vt opinionem
multorū ſic narret hiſtoricus quō eo tempe ab om
nibus credebatur. Sic ioſeph ab ipſa quoqꝫ maria ap
pellabatur pater ieſu. Ita ꝗ nunc herodes dicitur ↄtriſta
tus quia hoc diſcūbentes putabāt. Diſſimulator em̄
mentis ſue ꝗ artifex homicidij triſticiam pferebat i
facie cum leticiam haberet in mēte. Sequitur. Propt
iuſiurandū aūt ꝗ ꝓpter eos qui ꝑiter recumbebant
iuſſit dari. Scelus excuſat iuramēto. vt ſub occaſi
one pietatis impius fieret. Quod aūt ſubdit. Et ꝓpt
eos qui ꝑiter diſcumbebāt vult omēs ſceleris ſui eē
conſortes vt in luxurioſo ↄuiuio cruente epule deſe
rentur. ¶ Criſ. Si autem teſtes habere piuracōis
formidauit ꝗtomagis timuiſſe oportebat tam inique
occaſiōis tantos teſtes habē. ¶ Remigius. Sed in
eo minus peccatū factū eſt cauſa maioris peccati. Nā
quia libidinoſam voluntatem non extinxit idcirco ad
luxuriā uſqꝫ puenit et quia luxuriā nō cohercuit ideo
ad reatum homicidij deſcendit vnde ſequitur. Miſitqꝫ
ꝗ decollauit iohem in carcere ꝗ allatum eſt caput
eius in diſco. ¶ Remigius. Legim9 in romana hy
ſtoria flaminiū ducē romanorum ꝙ accubanti iuxta
meretricule que nūqꝫ vidiſſe ſe diceret hoīem decol
latum acceſſit ſit vt reus quidem capitalis criminis i
ↄuiuio trucidaret a cenſoribus pulſum curia ꝙ epulas
ſanguinis commiſcuerit ꝗ mortem ꝗuis noxij hoīs
in alterius delicias pſtiterit vt libido ꝗ homicidium
ꝑiter miſceretur. Quāto ſceleratior herodes ꝗ herodi
as ac puella que ſaltauit in pcium ſanguinis petyt ca
put ꝓphete. ¶ Glo. vt habeat i ꝓtate linguā q̄ illid
tas nupcias arguebat. Et iō ſequitur. Et datū ē puelle
ꝗ tulit matri ſue. ¶ Greg. iii. mora. Sed non ſine
admiracōne grauiſſima ppendo ꝙ ille ꝓphetie ſpū in
tra matris vterū impletus quo inter natos mulierū
nemo maior ſurrexit ab iniquis in carcere mittitur
ꝗ ꝓ puelle ſaltu capite truncatur ꝗ vir tante ſeuerita
tis ꝓ riſu turpium moritur. Nūqd nam credimus
aliquid fuiſſe quod i eius vita illa ſic deſpecta mors
tergeret. Sꝫ idcirco deus ſuos ſic pmit in infirmis q̄a
videt quō remunerēt in ſūmis. Hinc ergo vnuſquiſqꝫ
colligat quid illi ſint paſſuri quos rꝫ pbat ſi ſic cruci
at quos amat. ¶ Gre. xxix. moral. Neqꝫ aūt iohā
nes de ↄfeſſiōe xpi ſꝫ d' iuſticie veritate requiſit9 occu
buit. Sed quia xpus ē veritas vſqꝫ ad mortem ꝓ
xpo quaſi ꝓ veritate puenit. Sequitur. Et accedētes
diſcipli ei9 tulerūt corp9 ei9 ꝗ ſepelierūt illd. ¶ Je
ronim9. In quo ipſius iohis ꝗ ſaluatoris diſcipulos
intelligere poſſumus. Narrat autem ioſephus vin
ctū iohannem in caſtellum Macherōta adductum.
ibiqꝫ truncatum. Eccleſiaſtica vō narrat hiſtoria
ſepultū eum in ſebaſtia vrbe paleſtinorum que quōdam
ſamaria dicta eſt. ¶ Criſoſtom9. Intende aūt quali

ter diſcipli iohīs iam magis familiares facti ſūt ie
ſu. Ipſi em̄ ſūt qui annunciauerūt ei quod factum ē
de iohanne vnde ſequitur. Et venientes nūciauerūt
ieſu. Etenim vniuerſos dimittentes ad ipm̄ confugi
unt ꝗ paulatim poſt calamitatem ꝗ reſpōſiōꝫ a xpo
datam directi ſunt. ¶ Hylarius. Miſtice aūt iohā
nes ꝓtulit formam legis quia lex xpm̄ predicauit
ꝗ iohes profeſſus ex lege eſt xpm̄ ex lege prenunci
ans. herodes vero princeps eſt populi ꝗ populi pri
ceps ſubiecte ſibi vniuſitatis nomē cauſamqꝫ cōplec
titur. Johannes ergo. Herodem monebat ne fris
ſui vxorem ſibi iungeret. Sunt em̄ atqꝫ erant duo
populi circumciſionis ꝗ gentium. hi igitur fratres
ex eodem ſunt humani generis parente ſed iſraelē lex
admonebat. ne opa gencium ꝗ infidelium ſibi iunge
ret qui ipſis tanqꝫ vinculo ↄiugalis amoris ānexa
eſt. Die autem natalis .i. rerum corpalium gaudijs
Herodiadis filia ſaltauit. voluptas enim tanqꝫ ex
infidelitate orta per omnia. iſrael gaudia totis illece
bris ſue curſibus offerebatur cui ſe eciam ſacramen
to venalem populus addixit. Sub peccatis enim ꝗ
ſeculi voluptatibus Iſraelite vite eterne mūera vē
diderunt. Hec matris ſue id eſt infidelitatis iſtimu
latiue deferri ſibi caput iohannis .i. gloriam legis.
Sed populus boni eius quod in lege erat cōſciuꝫ
voluptatis conditionibus non ſine periculi ſui dolo
re concedit. ſcitqꝫ ſe talem preceptorum gloriam o
portuiſſe concedere. Nec peccatis tanqꝫ ſacramēto
coactus ꝗ principum adiacentium metu atqꝫ exēplo
deprauatus ꝗ victus illecebris voluptatis meſtus
obtemperat. Igitur inter reliqua diſſoluti popli gau
dia in diſco iohannis caput affertur. damno ſcilicet le
gis voluptas corporum ꝗ ſecularis luxus augetur igi
tur per puellam ad matrem defertur. et ſic probro
ſus iſrael eciā ꝗ voluptati ꝗ infidelitati ſue gloriam
legis addixit finitis igitur legis temporibus ꝗ cū
iohanne ſepultis ꝗ diſcipuli eius res geſtas domino
annunciant ad euangelia ſcilicet ex lege venientes.
¶ Jeronimus. Vel aliter nos vſqꝫ hodie cernimus
in capite iohannis ꝓphete iudeos xpm̄ qui caput ꝓ
phetarū ē pdidiſſe. ¶ Rabaſed ꝗ linguā ꝗ vocē apud
eos perdidit ꝓpheta. ¶ Remigius. Vel aliter decol
latio iohannis ſignat minoracionem fame illius qua
eſtimatur a populo xpus. ſicut exaltacio domini in
cruce ſignat profectū fidei vñ iohannes dixerat illū
oportet creſcere me autem minui.

¶ Quod cum audiſſet iheſus ſeceſſit inde
in nauicula in locū deſertū ſeorſū. Et cū au
diſſent turbe ſecute ſūt eum pedeſtres de ci
uitatib9 Et exiens uidit turbā multam et
miſertus ē ei9 ꝗ curauit languidos eorum.
¶ Gloſa. Saluator audita nece ſui baptiſte seceſſit
in locum deſertum. Vnde ſequitur. Quod cum audiſſet
ieſus ſeceſſit inde in nauicula in locum deſertum ſeor
ſum. ¶ Auguſtinus de con. euan. Hoc aūt ↄtinuo
poſt iohannis paſſionem euangeliſta factum eſſe cō
memorat. vnde poſt hec facta ſūt illa q̄ pmo narrāta
ſunt quibus motus herodes dixit hic eſt. Johannes

Illa em̄ poſteriora debent ītelligi que ad herodē per
tulit fama vt moueret̄ ⁊ heſitaret̄ quiſ nā iſte eē poſ
ſet de q̄ audierat talia cū iohem ipē occidiſſet ¶ Je.
Non aūt ſecedit in locum deſertū vt q̄dam arbitrāt
timore mortis. ſ; parcens inimicis ſuis ne homicidium
homicidio iūgeret̄. vl' in diem paſche ſuū interitū dif
ferēs in quo ꝓpē ſacramētū immoland⁹ ē agn⁹ ⁊ po
ſtes credētiū ſanguie r̄ſpergendi Siu ideo receſſit vt
nob̄ p̄beret exēpliū temeritatis vltro ſe tradentiū vi
tande q̄a nō oēs eadē ɔſtātia pſeuerāt in tormētis q̄
ſe torquēdos offert ob hāc cauſa; ī alio loco p̄cipit
Cū pſecuti vos fuerit in iſta ciuitate fugite in aliā
Vn̄ eleganť q̄ euāgeliſta nō dicit. Fugit in locū de
ſertū ſ; ſeceſſit. vt pſecutores vitauerit magis q̄3 ti
muerit. Poteſt etiā aliā ob cauſam audito iohānis i
teritu. ſeceſſiſſe ī d̄ſtū locū vt credētiū p̄baret fidē
¶ Criſ. Vel ideo h̄ fecit q̄a plura hūani⁹ volt diſpen
ſare nōdū tpe exiſtēte denudādi ſuā maifeſte deitatē
ꝓpē qd̄ ⁊ diſcipulis dixit q̄ nulli dicerēt q̄ ipē eēt
xp̄us. Poſt reſurrectōem em̄ volebat hoc fieri mani
feſtū. Ideo aūt q̄uis p ſe nouerit qd̄ factū ē. tn̄ anteq̄
nūciaret̄ ei. nō receſſit vt demōſtraret p oīa incar
nacōis veritatem nō em̄ ſolo viſu ſ; opibꝰ hoc credi
volebat. Recedens vō nō abijt in ciuitatē ſ; in d̄ſtū
⁊ in nauigio vt null⁹ ſequeret̄. ťbe aūt neq̄ ita deſiſtūt
ſ; ſequūt̄ ⁊ neq̄ qd̄ geſtū ē de iohe eos terruit. Vn̄
ſeqt̄. Et cum audiſſet turbe. ſecute ſūt eū pedeſtres
de ciuitatibꝰ. ¶ Jero. Secute ſūt aūt eū pedeſtres. nō
in iumētis. nō in vehiculis. ſ; ꝓprio labore pedū. vt
ardorē mētis oſtenderent. ¶ Criſoſtom⁹. Et ꝓpē hoc
ſtatim retribucionē accepiunt. vn̄ ſequit̄. Et exiēs vi
dit turbā multā. ⁊ miſertus ē ei. ⁊ curauit lāguidos
eoꝝ. ⁊ ſi em̄ multa erat affectio eoꝝ q̄ ciuitates dimit
tebāt ⁊ diligēť eū q̄rebāt. ſ; tn̄ q̄ ab ipſo fiebāt oīs
ſtudij ſup excedūt retribucōē. Ideo cauſam tal' cura
cionis miſericordiā ponit Eſt aūt magna miſericordia q̄
oēs curat ⁊ fidem nō expetit. ¶ Hilar. Miſtice aūt
dei v̄bum lege finita naue ɔſcēdens eccliā adijt. In
deſtū deſcēdit ſ; relicta q̄ppe ɔuſacōe iſrael in vacua
diuine cognicionis pectora trāſit. Turba aūt h̄ au
diēs dn̄m d̄ ciuitate ſeqt̄ in deſtū de ſinagoga videli
cet ad ecctiā tendēs quā videns miſtus ē. ⁊ oēm lan
guorē infirmitateq̄ curat obſeſſas. ſ. mentes ⁊ cor
da infidelitatis vitio ad itelligēciā noue p̄dicacōis
emēdat. ¶ Raba. Illd̄ quoq̄ notādū q̄ p⁹q̄3 dn̄s i
deſtū venit. ſecute ſūt eū ťbe multe. Nā anq̄3 veni
ret in ſolitudinem genciū. ab vno tm̄ ꝓplo colebat̄.
¶ Jero. Relinquūt aūt ciuitates ſuas hoc ē p̄ſtinas
ɔuſacōes ⁊ varietates dogmatū. egreſſ⁹ aūt Jhus
ſignat q̄ turbe q̄dem habuīnt eūdi volūtatē. ſ; puē
mēdi vires nō habuerūt iō ſaluator egredit̄ de loco
ſuo ⁊ obuiam pergit.

Veſpe aūt facto acceſſerūt ad eū diſcipu
li ei⁹ dicētes Deſert⁹ ē loc⁹ ⁊ hora iā p̄te
rijt dimitte ťbas vt eūtes in caſtella emāt
ſibi eſcas. ieſus aūt dixit eis. Nō hn̄t necē
ire date illis vos mādūcare Reſder ūt ei n̄
hēm⁹ hic n̄ q̄nq̄ panes ⁊ duos piſces. qui
ait eis afferte illos mihi huc ⁊ cū iuſſiſſet ť
bā diſcūbere ſup fenū acceptis q̄nq̄ panib⁹
⁊ duobꝰ piſcibꝰ aſpiciēs in celū bn̄dixit ac
fregit ⁊ dedit diſcipulis panes diſcipuli aūt
ťbis ⁊ mādūcauiūt ⁊ ſaťati ſūt oēs Et tule
rūt reliq̄as duodecim cophinos fragmētoꝝ
plenos Mādūcāciū aūt fuit nūs q̄nq̄ milia
virorum exceptis mulieribus ⁊ puulis.

¶ Criſ. Turbaꝝ fidē oſtēdit q̄ dn̄m cū fame patien
tes expectabant vſq̄ ad veſpam. Et ideo ſeqt̄. Veſpe
aūt facto. acceſſerūt ad eū diſcipli ei⁹ dicētes. Deſer
eſt loc⁹ ⁊c. cibat⁹ q̄dē eos dn̄s expectat rogari qui
vbiq̄ nō inſiliēs p̄or ad miracl'a. ſ; vocat⁹ Jdeo aūt
null⁹ d̄ ťba accedit venerabant̄ em̄ eū ab'dūdē ⁊ ne
q̄ famis ſenſū accipiebant amore miſtante. Sed neq̄
diſcipli accedētes dicūt Ciba eos adhuc em̄ imper
fectius erant diſcipli diſpoſiti ſ; dicūt. Deſtus eſt loc⁹
Quō em̄ videbat̄ iudeis in hēmo eē miraclm. dice
rent. nūq̄d poť parare menſā in deſto h̄ ⁊ ꝓpea
dit. ꝓpē h̄ aūt ⁊ in deſertū eos ducit vt ſine oī ſuſpi
cōe ſit hoc miraclm ⁊ null⁹ eſtimet ex caſtello ali
q̄ꝓpe exiſtētū inferri aliq̄d ad menſā. Sed q̄uis deſt⁹
ſit loc⁹. tn̄ qui nutrit orbē terraꝝ adeſt ⁊ ſi hora ut
p̄terijt vt dicūt. tn̄ qui non erat ſuppoſitus loquebat̄.
Et q̄uis p̄ueniens diſcipulos dn̄s multos infirmos
curauit tn̄ interi ita ſgfecti erant. q̄ neq̄ qd̄ de pani
bus factur⁹ erat. potērant eſtiāre. vn̄ ſubdit dimitte tur
bas. vt euntes in caſtella emant ſibi eſcas. vide aūt
magri ſapiēciam. Nō em̄ ſtatim dix' eis. Ego ciba
bo eos. neq̄ em̄ hoc facile ſuſcepiſſet ſ; ſubdit ib⁹ vi
dicit eis. nō hn̄t neceſſe ire. date ill' vos mādūcare
¶ Jero. In quo ꝓuocat ap̄los ad fractōem pa
vt ill' ſe n̄ hre teſtantibꝰ magnitudo miracli noſci
eret ¶ Au. d' cō euan. Poť aūt moue⁹ ſi dn̄s hāc inter
rationē iohis ꝓſpectis turbis q̄ſiuit a philippo Vn̄
illis eſce dari poſſent quō ſit veꝝ qd̄ matheus nar
rat p̄us dixiſſe dn̄o diſcipulos. vt dimitteret ťbas q̄
poſſent alimēta emē de ꝓximis locis. Intelligēť ergo
poſt hec v̄ba dn̄m inſpexiſſe multitudinem ⁊ dixiſſe
philippo qd̄ iohes ɔmemorat. matheus aūt ⁊ alij p̄ter
miſerunt ⁊ omnino in talibꝰ q̄ſtiōibꝰ meminēt nouerit
oportet cū ab alio euāgeliſtaꝝ dr̄ qd̄ ab alio p̄termitť
¶ Criſ. Diſcipli vō neq̄ p p̄miſſa v̄ba erudiū ſūt
ſ; adhuc vt hoī loquūť vn̄ ſeqt̄. Reſderūt ei nō hēm⁹
h̄ n̄ q̄nq̄ panes ⁊ duos piſces. Addiſcim⁹ aūt in hoc
diſcipuloꝝ phiam. qualiť ɔtemſerūt eſcā. xij. n. erāt
tñ q̄nq̄ panes hēbant ⁊ duos piſces. Contemptibi
lia. em̄ ill' erāt corpalia. ⁊ a ſpūalibꝰ poſſidebant̄.
Quia igiť diſcipli adhuc ad t̄rā trahebant̄ ī dn̄s
inducē incipit q̄ ab ipā erant. vn̄ ſequit̄. Qui aūt ait
afferte illos mihi huc. ꝓpē q̄d aūt ī d̄ facit panes ex
nihilo q̄bus turbam paſcat vt ſ. obſtruat marcio
⁊ manichei eu q̄ creaturas alienant a deo ⁊ ꝓpa
doceat oīa que videnť eius opa ⁊ cre acōes ſūt ⁊ vt
oſtdat q̄m ipē ē q̄ fruct⁹ tradidit q̄ dix' a ꝓpa

terra germinet herbam virentem. nec enim hoc minus
illo est. non enim minus est de quinque panibus facere pa
nes tantos ⁊ de piſcibus ſimiliter quam de terra educere
fructum ⁊ ab aquis reptilia ⁊ alia animata. quod demon
ſtrabat eum eſſe dominum terre ⁊ maris. Oportet autem
erudiri diſcipulorum exemplo quod ⁊ ſi pauca habuerimus
oportet ea tribuere indigentibus. Iuſſi namque diſcipuli
afferre quinque panes non dicunt. Unde mitigabimus
famem noſtram. ſed obediunt confeſtim. Unde ſequitur
Et cum iuſſiſſet turbam diſcumbere ſuper fenum ac
ceptis quinque panibus. ⁊ duobus piſcibus aſpiciens in
celum benedixit ac fregit. Quare autem aſpexit in celum ⁊
benedixit. Oportebat namque credi de eo quoniam a pa
tre eſt. ⁊ quoniam equalis eſt. equalitatem autem demonſtrabat
cum poteſtate omnia faceret. A patre autem eſſe ſe mon
ſtrabat per hoc quod ad ipſum omnia referens faciebat in
uocans eum ad ea que fiebant. Et ideo ut verumque oſten
dat nunc quidem poteſtate nunc autem orans miracu
la facit. Deinde conſiderandum quod in minoribus reſpicit in
celum. In maioribus autem cum poteſtate omnia facit.
Quando enim peccata dimiſit. mortuos ſuſcitauit. ma
re refrenauit. occulta cordium redarguit. oculos
condidit ceci nati. que ſolius dei ſunt nequaquam vidatt orans
Quando autem panes multiplicari fecit quod his om
nibus minus eſt. tunc reſpexit in celum. vt diſcas quoniam
in minoribus non aliunde virtutem habet quam a patre. Si
mul autem erudit nos non prius tangere menſam do
nec gratias egerimus ei qui cibum dat nobis. propter hoc
etiam ⁊ in celum reſpicit. Multorum enim ſignorum multorum
exempla habebant diſcipuli. huius autem nullum.
¶ Ieronimus. Frangente autem domino ſeminarium fit cibo
rum. Si enim fuiſſent integri ⁊ non in fruſta diſcer
pti ⁊ non diuiſi in multiplicem ſegetem. tantam mul
titudinem alere non poterant. Turbe autem a domino per
apoſtolos alimenta ſuſcipiunt. vnde ſequitur. Et dedit
diſcipulis panes. diſcipuli autem turbis. ¶ Criſ. In
quo quidem non ſolum eos honorauit. ſed voluit vt
hoc miraculo facto non increduli fiant. neque obliuiſcan
tur eius cum preterierit manibus ipſius teſtantibus. Ide
oque turbis dimittit prius famis ſenſum accipere ⁊ di
ſcipulos accedere ⁊ interrogare ⁊ ab ipſis accepit pa
nes ut multa eſſent teſtimonia eius quod fiebat ⁊ mul
tas rememorationes haberent miraculi. Ex hoc autem
quod nihil amplius quam panes ⁊ piſces eis dedit ⁊ ex hoc
hoc omnibus communiter ea que appoſuit humilitatem par
ſimoniam ⁊ caritatem qua omnia eſtimarent communia
eos erudiuit quod ⁊ a loco docuit cum ſuper fenum
eos diſcumbere fecit non enim nutrire ſolum corpora uo
lebat. ſed ⁊ animam erudire. Panes autem ⁊ piſces
in diſcipulorum manibus augebantur. vnde ſequitur
Et manducauerunt omnes ⁊ ſaturati ſunt. Sed ne
que vſque ad hoc ſtetit miraculum. ſed ⁊ ſuperabundare
fecit non panes integros. ſed fragmenta vt oſtendat
quoniam illi panes neque quorum reliquie erant ⁊ ut
abſentes diſcant quod factum eſt ⁊ ne vllus quod factum
eſt eſtimet eſſe phantaſiam. Unde ſequitur. Et tule
runt reliquias xii. cophinos plenos fragmentorum
¶ Ieronimus. Unuſquiſque apoſtolorum de reliquiis
ſaluatoris implet cophinum ſuum. vt ex reliquiis
doceat veros fuiſſe panes qui multiplicati ſunt.

¶ Criſo. Propter hoc enim ⁊ xii. cophinos ſuperabunda
dare fecit vt ⁊ iudas ſuum cophinum portaret. accipi
ens autem fragmenta dedit diſcipulis ⁊ non turbis que
adhuc imperfectius diſpoſite erant quam diſcipuli. Iuxta
numerum quinque panum ⁊ comedentium virorum. v. mi
lium multitudo eſt. vnde ſequitur. Manducantium autem
fuit numerus quinque milia virorum exceptis mulieribus
⁊ paruulis. ¶ Criſ. Hoc enim erat plebis maxima laus
quod mulieres ⁊ viri aſtabant quando hec reliquie facte ſunt
¶ Hylarius. Non autem quinque panes multiplican
tur in plures. ſed fragmentis fragmenta ſuccedunt.
Creſcit deinde materies neſcio verum in menſarum
loco aut in ſumentium manibus. ¶ Rabanus. Hoc autem
miraculum ſcripturus iohannes premiſit quia proximum
eſſet paſca. matheus vero ⁊ marcus hoc interfecto
iohanne continuo factum eſſe commemorant. vnde colligi
tur imminente paſcali feſtiuitate fuiſſe decollatum. ⁊
anno poſt ſequente cum paſcale tempus rediret miſteri
um dominice paſſionis eſſe completum. ¶ Ieronimus.
Omnia autem hec plena miſteriis ſunt. Hoc enim
facit dominus non mane non meridie ſed veſpere. quando
ſol iuſticie occubuit. ¶ Remigius. Per veſperam enim
mors domini deſignatur. quia poſtquam ille verus ſol in
ara crucis occubuit. famelicos ſaciauit. vel per veſpe
ram vltima etas ſeculi deſignatur in qua filius dei ve
niens. turbas in ſe credentium refecit. ¶ Rabanus.
Quod autem diſcipuli rogant dominum vt dimittat
turbas vt emant ſibi cibos per caſtella. ſignat faſtidium
iudeorum contra turbas gentium. quos iudicabant
magis aptos vt quererent ſibi cibum inconuenticulis
Phariſeorum quam diuinorum librorum vererentur paſtu.
¶ Hylarius. Sed dominus reſpondit. Non habent ne
ceſſe ire oſtendens eos quibus medetur. venalis doctri
ne cibo non egere. neque neceſſitatem habere regredi
ad iudeam ciboſque mercari iubet apoſtolis vt eſcam
darent. Nunquid autem ignorabat non eſſe quod dari
poſſet ſed erat omnis typica ratio explicandi. nondum
enim conceſſum apoſtolis erat ad vite eterne cibum ce
leſtem panem perficere ac miniſtrare. quorum reſpon
ſio ad ſpiritalis intelligentie ordinem tendit quia ad
huc ſub quinque panibus id eſt quinque libris legis conti
nebantur ⁊ piſcium duorum id eſt prophetarum ⁊ iohannis pre
dicationibus alebantur. ¶ Rabanus. vt per duos piſces
⁊ prophetias ⁊ pſalmos habemus. Totum enim vetus te
ſtamentum in his tribus complectitur. lege prophetis ⁊
pſalmis. ¶ Hylarius. Hoc igitur primum quia in his ad
huc erant apoſtoli obtulerunt. ſed ex his euangeliorum
predicatio in maiorem ſue virtutis abundantiam cre
ſcit. Accumbere poſt hec ſupra fenum populus iubetur
non iam in terra iacens ſed lege ſuffultus ⁊ tanquam
terre fene fructibus operis ſui vnuſquiſque ſubſterni
tur. ¶ Hieronimus. Vel diſcumbere iubentur ſuper fe
num. ⁊ ſecundum alium euangeliſtam per quinquagenos
⁊ centenos. vt poſtquam calcauerint carnem ſuam ⁊ ſe
culi voluptates quaſi arens fenum ſibi ſubiecerint
tunc per quinquagenarii numeri preſentiam ad per
fectum centeſimi numeri culmen aſcendant. aſpicit
autem ad celum vt illuc dirigendos oculos doceat.
Frangitur autem lex cum prophetis ⁊ in eius medio
proferuntur miſteria vt quod integrum non alebat. diuiſum

pꝑtes alat gentiū mltitudinē. ¶ Hylari⁹. Dat
aūt apoſtol panes. quia p eos erant dīne grē dona
reddenda. Idem aūt edentiū inuenit. q̄ futurus fue
rat crediturorum. Nam ſic in libro actuū continet ex
iſrael ppli multitudine viroꝝ q̄nqꝫ milia crediderunt.
¶ Jero. Comederūt aūt q̄nqꝫ milia viroꝝ q̄ in pfec
tum viru creuerant. Mulieres aūt ꝛ puuli ſex⁹ fragi
lis ꝛ etas mior. nūo indigni ſunt. Vn̄ ꝛ innumero
rū libro ſcribuntur mlieres ꝛpuuli ꝛ vulgus ignobile abſ
qꝫ nūo pꝰtermittitē. ¶ Raban⁹. Turb aūt eſurientib
nō noua creat cibaria. ſꝫ acceptis eis que hēbant di
ſcipuli bn̄dixit. qꝛ veniēs in carne. nō alia q̄ꝫ pdicta
ſunt predicabat. Sed legis ꝛ ꝓphetarū ſcripta
miſterijs grauida eſſe demonſtrat. Quod autem
ſupereſt turbis a diſcipulis tollitur quia ſacratiora
miſteria. a que a rudibus capi nequeunt. non ſūt
negligenter habenda. ſed per. xij. apoſtolos qui per
xij. cophinos ſignantur. Et ab eorum ſucceſſorib
diligenter inquirenda. cophinis enim ſeruilia ope
ra aguntur ꝛ deus infirma mundi elegit vt confundat
fortia. quinqꝫ autem milia pro quinqꝫ ſenſibus cor
poris hi ſunt qui in ſeculari habitu exterioribus re
cte vti nouerunt.

¶ Et ſtatim conpulit ieſus diſcipulos a
ſcendere in nauiculam ꝛ precedere eum trāſ
fretum. donec dimitteret turbas ꝛ dimiſſa
turba aſcendit in montem ſol⁹ orare. veſpe
re autem facto ſolus erat ibi Nauicula aūt
in medio mari iactabatur fluctibus. Erat
enim ventus contrarius. Quarta autem
vigilia noctis venit ad eos ambulās ſupra
mare. ꝛ videntes eum ſupra mare ambulā
tem turbati ſunt dicentes quia phantaſ
ma eſt. ꝛ pre timore clamauerūt. Statimqꝫ
iheſus locutus eſt eis dicens. Habete fidu
ciam. Ego ſum nolite timere. Reſpondens
autem Petrus dixit. Domine ſi tu es iube
me ad venire ſupaquas. At ipſe ait. Ve
ni Et deſcendens. Petrus de nauicula. am
bulabat ſuper aquas ut veniret ad ieſum.
Videns aūt ventū validū veniētē timuit
Et cum cepiſſet mergi. clamauit dicens.
Domine ſaluum me fac ꝛ continuo iheſus
extendens manum apprehendit eum. Et
ait illi. Modice fidei Quare dubitaſti: Et
cum aſcendiſſet in nauiculam ceſſauit ven
tus. Qui autem in nauicula erāt venerūt
ꝛ adorauerūt eū dicētes. vere fili⁹ dei es.

¶ Criſ. Diligenter examinacōem eoꝝ q̄ facta erāt
tradere volens eos qui ꝑmiſſū ſignū viderāt iuſſit

a ſe ſeparari quia ꝛ ſi pſens viſus fuiſſet. phantaſiam
ꝛ non in veritate feciſſe miraculum diceret nō tamen
vt abſens. Et ideo dr̄. Et ſtatim compulit ihs diſci
pulos aſcendere in nauiculam ꝛ pcedere eū tranſ
tum donec dimitteret turbas. ¶ Jero. Que fieri
oſtendit. inuitos eos a dn̄o receſſiſſe dum amore pre
ceptoris. ne ad pūctum quidem temporis ab eo volunt
ſeparari. ¶ Criſ. Conſiderandum autem q̄ cum dn̄s
magna operatur dimittit turbas docēs nos nuſq̄ glo
am multitudinis ꝓſequi neqꝫ attrahere multitudinē
Et iterum docet non debē turb nos committere conti
nue. neqꝫ fugē multitudinē ſemp ſꝫ alternatim vtrūqꝫ
facere. Et iō ſequitur. Et dimiſſa turba aſcendit in mon
tem ſolus orare. In quo nos docet quia ſolitudo bo
na eſt cum nos deum interpellare oportuit ꝓpter hoc
etiam ad deſertū vadit ꝛ ibi pnoctat dum orat mon
ſtrās nos i oratōe trāqllitatē q̄rere ꝛ a tempore ꝛ a lo
co. ¶ Jerom. Ex aūt aſcendit ſolus orare non ad
eum referas qui de q̄nqꝫ panib q̄nqꝫ milia hominum
ſaciauit. ſed ad eum qui audita morte iohannis ſeceſ
ſit in ſolitudinem. nō quo pſonam domini ſepararet
ſed quo opera eius inter deum hoiemqꝫ diuiſa ſunt.
¶ Aug. de con. euan. Poteſt aūt hoc videri contra
qd̄ mathus dimiſſis turbis eū dicit aſcendiſſe in mon
tem vt illic ſol⁹ oraret. Johes aūt in monte fuiſſe
eaſdem turbas paſtū ſed cū ꝛ ipſe iohes dicat poſt il
lud miraculum fugiſſe eū i mōtem ne a turbis teneret
q̄ eū volebāt facē regē vtqꝫ manifeſtū ē q̄ de mon
te planiora deſcēderat quādo illi panes miſerat ſunt
nec illud repugnat qd̄ mathus dixit Aſcendit in
montem ſolus orare. Johes aūt eū cognouiſſet
q̄ꝫ qꝛ venturi erāt ut facerēt eū regē. fugit iterum i
mōtē ipſe ſol⁹ neqꝫ ei cāe orādi contraria ē cā fugi
di. q̄n̄ q̄dē ꝛ hic dn̄s docꝫ hāc eē nob magnā cām orā
di qn̄ ē cā fugiēdi. nec ill⁹ ꝯtrariū ē qd̄ mathus pri
dixit eū iuſſiſſe aſcēdē diſcipulos i nauiculam. aūt
de dimiſſis turbis aſcēdiſſe i mōtē ſolus orāre. Johes
vō pri⁹ eū fugiſſe ꝯmemorat ſolū i mōte. aūt ſecū
vt aūt ſeō fcm̄ eſt inqt deſcenderūt diſcipli eius ad mare
ꝛ cū aſcēdiſſet ꝛc. Quis enī n̄ videat h̄ recapitulā
iohem p⁹ea dixiſſe fcm̄ a diſcipulis qd̄ iā ſtatim
rat anteq̄ꝫ fugiſſet in mōtē. ¶ Jero. Recte aūt
inuiti ꝛ retractātes apli a dn̄o receſſerāt ne illo abſēte
te naufragia ſuſtinerēt. ſeq̄t enī. veſpe aūt facto ſolus
erat ibi .i. i mōte. nauicula aūt in medio mari iactabat
fluctib. erat enī vent⁹ ꝯtrari⁹. ¶ Criſ. Rurſus aūt diſci
puli tēpeſtatē ſuſtinent ſicut ꝛ prius. ſꝫ tūc qdē diſci
pli eū i nauigio h̄ñs paſſi ſūt. nūc aūt ſoli ꝯtinue paulatim
ad maiora eos ducit ꝛ ad ferēdū oīa viriliter inſtruit
¶ Jero. Dn̄o q̄dē in mōtis cacumine ꝯmorante ſta
tim vent⁹ contrari⁹ oritur ꝛ turbat mare ꝛ pe
clitantur apoſtoli ꝛ tandiu imminens naufragium
perſeuerat. quamdiu ieſus non venerat. ¶ Criſo.
Tota autem nocte dimittit eos fluctuari erigens
eorum cor poſt timorem in maiori ſui deſiderium
mittens eos ꝛ i memoriam continuam propter hoc
confeſtim eis aſtitit. Unde ſequitur. Quarta autem
vigilia noctis venit ad eos ambulans ſupra mare

¶ Jeronimus. Staciones em̄ ⁊ vigilie militares
in trina horarum ſpacia diuidunt. Quando ergo di
cit. Quarta vigilia noctis veniſſe ad eos dn̄m oſtē
dit tota nocte periclitatos. ¶ Criſoſtom⁹. Erudiens
eos non cito ſolucionē inquirē aduenienciū malorū
ſed ferre ea que contingūt viriliter qñ aūt putauerūt
eripi tunc intenſus eſt timor. Unde ſequitᷣ. Et viden
tes eum ſupra mare ambulantem turbati ſunt dicē
tes quia phantaſma eſt ⁊ p̄ timore clamauerūt. Sē
per em̄ hoc dn̄s facit cum ſoluturus ſit mala aliqua.
difficilia ⁊ terribilia inducit. Quia em̄ nō eſt lōgo
tempe temptari cum finiendi ſint agones iuſtorū uo
lens ampli⁹ eos lucrari auget eorum certamina. qḋ
⁊ in Abraham fecit vltimū certamen temptacōꝫ fi
lij ponens. ¶ Jero. Confuſus aūt clamor ⁊ incerta
vox magni timoris indiciū eſt. Si aūt iuxta mar
cionē ⁊ manicheū domin⁹ noſtē non eſt nat⁹ ex v̄
gine. ſed viſus in phantaſmate quō nūc apoſtoli ti
ment ne phantaſma videant. ¶ Criſ. xp̄us ergo n̄
prius ſe reuelauit diſcipulis donec clamauerūt. q̄to
em̄ magis intendebatᷣ timor tanto magis letati ſūt i
eius p̄ſēcia. Unde ſequitᷣ. Statim qꝫ ieſus locutus ē
eis dicens habete fiduciā. ego ſum nolite timere hoc
aūt verbum ⁊ timorem ſoluit ⁊ fiduciam p̄parauit
¶ Jeronim⁹. Quod aūt dicit. Ego ſum nec ſubiun
git quis ſit. vel ex voce ſibi nota poterant intelligē
eum qui p obſcuras noctis tenebras loquebatur vel
ipm eſſe ſcire poterant quē locutū ad moyſen noue
rant hoc dicen filijs iſrael. qui eſt miſit me ad vos
In omnibꝫ autem locis ardentiſſime fidei inuenitur
Petr⁹. Eodē igitᷣ fidei ardore quo ſemp nūc quoqꝫ
tacentibꝫ ceteris credit ſe poſſe facere p volūtatem
magiſtri qḋ non poterat p naturam. vñ ſequitᷣ. Re
ſpondens autem petrus dixit. Dn̄e ſi tu es iube me
venire ad te ſup aquas q̄ſi diceret. Tu p̄cipe ⁊ illico
ſolidabuntᷣ vnde ⁊ leue fiet corp⁹ quod p ſe graue
eſt ¶ Aug. de ver. do. Nō em̄ poſſum hoc in me ſꝫ i
te. Agnouit petr⁹ qḋ ſibi eſſet a ſe quid ab illo cui⁹
voluntate ſe credidit poſſe quod nulla humana infir
mitas poſſet. ¶ Criſ. vide autem quantus eſt feruor
quanta fides non dixit ora ⁊ dep̄care. ſed iube. nō ei
ſolum credidit qm̄ poteſt xp̄us ambulare ſup mare
ſed qm̄ pōt ⁊ alios inducere. ⁊ concupiſcit velociter
ad eū ire. Hoc em̄ tam magnū queſiuit ꝓpter amo
rem ſolum non ꝓpē oſtētacionem. Non em̄ dixit iu
be me ire ſup aquas. Sed iube me venire ad te. Pa
tet autem qꝫ cū in miraculo ſupra poſito oſtendēit
qꝫ dominatᷣ mari nūc ad mirabili⁹ ſignum eos indu
cit. vnde ſequitᷣ. At ille ait veni ⁊ deſcēdens petr⁹ ō
nauicula āmbulauit ſup aquas. vt veniret ad ieſum
¶ Jeronim⁹. Qui putant dn̄i corp⁹ ideo non eſſe
verum quia ſup molles aquas quaſi molle ⁊ aereum
inceſſerit reſpōdeant quomodo ambulauerit petrus
quem vtiqꝫ verū hoīem nō negabūt. ¶ Raba. dē ſe
Theodorus ſcripſit corpale pondus non habuiſſe
dominū ſcḋm carnē. ſed abſqꝫ pondē ſup mare am
bulaſſe. ſed contrariū fides catholica p̄dicat. Nā Di
oniſius dicit qꝫ non infuſis pedibus corpale pondus
habētibꝫ ⁊ materiale onus deambulabat ſup vndaſ
¶ Criſoſtom⁹. Petr⁹ autem qꝫ mai⁹ eſt ſupnas ſcꝫ

vndaſ maris a minori turbatᷣ ſcꝫ a venti impulſu.
Unde ſequitᷣ. Videns autem ventum validū timuit
talis eſt em̄ natura humana ut multociens in mag
nis recte ſe habens in minoribꝫ rep̄hendatur. hoc aū
qḋ petr⁹ timuit. differenciā monſtrabat magiſtri ⁊
diſcipuli. Sed ⁊ alios diſcipulos mitigabat. ſi. em̄ i
duobꝫ fratribꝫ ſeſſuris ad dexteram moleſtati ſunt
multomagis hic moleſtati fuiſſent. nondū em̄ erant
ſpū pleni. poſtea vero ſpūales effecti vbiqꝫ petro
p̄matum concedunt. ⁊ in concionibus eum premittunt
¶ Jero. Paululum etiā relinquitᷣ in temptacōe. vt
augeatᷣ fides ⁊ intelligat ſe nō facilitate poſtulacōis
ſꝫ potencia domini conſeruatū. Ardebat em̄ in aīo eius
fides. ſꝫ humana fragilitatis in ꝓfundum trahebat.
¶ Aug. de ver. do. Preſumpſit ergo petr⁹ de dn̄o
titubauit vt homo ſꝫ rediuit ad dn̄m. vnde ſequitᷣ. Et
cū cepiſſet mergi. clamauit dicēs. Dn̄e ſaluū me fac
Nunquid aūt domin⁹ deſereret titubantē. quē au
diebat inuocantem. Unde ſequitᷣ. ⁊ continuo ieſus ex
tendēs manū app̄hendit eum. ¶ Criſ. Ideo aūt nō
iniūxit ventis quieſcē. ſꝫ extendēs manum app̄hēdit
eum qm̄ illi⁹ fide op⁹ erat. Cū em̄ que a nobis ſūt
defecerint. tunc ea que a deo ſūt ſtant. vt igitᷣ mon
ſtraret quia nō venti immiſſio ſꝫ illi⁹ modica creduli
tas periculū operabatᷣ ſubditur. Et ait illi. Modice fidei
quaꝛ dubitaſti. In quo manifeſtat quia neqꝫ vent⁹
nocē potuiſſet ſi fides firma fuiſſet. Sicꝫ aūt pullū
ante temp⁹ ex nido exeūtem ⁊ caſurum mater alis
portans rurſus ad nidum reducit ita ⁊ xp̄us fecit
Unde ſequitur. Et cum aſcendiſſet i nauiculā ceſſa
uit vent⁹ qui autem erāt i nauicula. venerūt. ⁊ adora
uerunt eum dicentes. vere fili⁹ dei es. ¶ Raban⁹.
Quod quidem de nautis intelligēdum eſt ſiue de apo
ſtolis. ¶ Criſ. Vide aūt qualitē paulatim ad id qḋ eſt
excelſius uniūſos ducebat. Sup̄ em̄ increpauit mare
Nūc autem magis virtutem ſuā demōſtrat ſup ma
re ambulando ⁊ alij hec idem facē iubendo ⁊ pīclitā
tem ſaluando. Ideoqꝫ dicebāt ei vere fili⁹ dei es. qḋ
ſup̄ nō dixerāt. ¶ Jero. Si ergo ad vnū ſignū tā
quillitate maris reddita que poſt nimias ꝓcellas in
terdū ⁊ caſu fieri ſolet. naute atqꝫ vectores vere fili
um dei confitentᷣ cur Arrius ipꝫ in eccl'ia p̄dicat cre
aturam. ¶ Aug. de ver. do. Miſtice aūt. mons al
titudo eſt. Quid aūt alci⁹ celo i hoc mūdo. Quis vo
in celum aſcendit nouit fides noſtra. Cur autē ſol⁹
aſcendit in celum quia nemo aſcendit in celū niſi qui
de celo deſcendit. q̄uis ⁊ cū in fine venerit ⁊ nos in
celum leuauerit etiam tunc ſolus aſcendet. q̄a caput
cum corpe ſuo vnus eſt xp̄us Nunc aūt ſolū caput
aſcendit. Aſcendit autem orarē quia aſcendit ad pa
trem ꝓ nobis interpellare. ¶ Hylari⁹. Vel qꝫ veſpe
ſolus eſt ſolitudinem ſuam i tempe paſſiōis oſtendit
ceteris trepidacōe dilapſis. ¶ Jero. Aſcendit etiā
i montē ſol⁹ quia turba ad ſublimia ſequi non poteſt
niſi docuerit eam iuxta mare in littore. ¶ Aug. de
ver. dn̄i. Veruntamen dum xp̄us orat in excelſo na
uicula turbatᷣ magnis fluctibꝫ i ꝓfundo. ⁊ qꝛ reſur
gunt fluctus. poteſt iſta nauicula turbari. ſed quia
xp̄us orat non poteſt mergi. Nauiculam qui ꝓpe ec
cleſiam cogitate turbulentum mare hoc ſeculum.

¶ Hilarius. Quod autē nauē ꝯſcendere diſcipl'os
iubet ⁊ ire trans fretū dū t̄bas ipe dimittit ⁊ dimiſ
ſis turbis aſcendit ĩ mōtem orare. eſſe intra eccleſi
am iubet ⁊ piculū ferri vſqꝫ in id tempus quo reuē
tens in claritatis aduentu ꝑplo omni qui ex iſrael
erit reliquus. ſalutē reddat eiuſqꝫ peccata dimittat
dimiſſoqꝫ eo ut in celeſte regnū pocius admiſſo agēs
deo patri gr̄as in gl'ia eius ⁊ maieſtate ꝯſiſtat. ſꝫ mē
tec diſcipuli vento ac mari defer̄tur ⁊ totus ſecl'i mo
tibus immūdo ſpū aduerſāte iactant. ¶ Au. de ṽ. do.
Nā cū aliquis impie volūtatis maxie poteſtatis ꝑ
ſecucōeꝫ indicit eccl'ie. ſꝫ nauiculam xp̄i grādis vnda
ꝯſurgit. ¶ Rabanus. Vn̄ benedicit q2 nauis erat in
medio mari ⁊ ipe ſolus in t'ra. q2 nōnūqꝫ eccl'ia tā
tis ꝑſſuris ē afflicta vt eam dn̄s deſuiſſe videat' ad
tpus. ¶ Aug. de ṽ. do. Venit aūt dominus ad uiſitā
dos diſcipl'os ſuos q̄ t̄babant in mari quarta vigi
lia noctis .i. extrema pte noctis vigilia ei vna tres
horas habet ac ꝑ hoc nox quatuor vigilias habet.
¶ Hyla. Prima igit' vigilia fuit legis. Scd̄a ꝓphe
tarꝫ. Tercia corpal' aduentus quarta ĩ reditu clari
tatis. ¶ Aug. de vẽ. do. Quarta igit' vigilia noctis
hoc ē pene iā nocte finita veniet in fine ſecl'i. inigta
ta nocte tranſacta ad iudicādū viuos ⁊ mortuos.
venit aūt mirabilit'. Surgebāt ēm fluctus ſꝫ calcabā
tur. Quantūlibet ēm poteſtates ſeculi ꝯſurgāt ꝑ
mit eaꝝ caput n̄rm caput. ¶ Hyla. Veniēs autꝫ
xp̄us in fine eccl'iam feſſam ⁊ antixp̄i ſpū ⁊ tocius
ſecl'i motib' inueniet circūdatā. Et q2 d' antixp̄i ꝯſue
tudine ad oēm temptacōnū nouitateꝫ ſollicita erūt
ecc'ia ad dn̄i aduentū expaueſcēt falſas reꝝ imagies
metuētes. Sꝫ bonus dn̄s timorē depellet dicēs. Ego
ſuꝫ. ⁊ aduentus ſui fide metū naufragij imminentis
ꝓpellet. ¶ Aug. de q̄. euan. Vel q2 dixerūt diſcipl'i
phantaſma eſſe ſignat q2 quodam q̄ ceſſerint diabolo
de xp̄i aduētu dubitabūt. q2 aūt petrus implorat auxi
liuꝫ a dn̄o ne mergat'. ſignat q̄buſdaꝫ t̄bulacōib' eciā
poſt vltimā ꝑſecucōem purgatū in eccl'ia. qd̄ ⁊ pau
lus ſignat dicēs ſaluus erit. ſic tn̄ quaſi ꝑ ignē. ¶ Hi
larius. Vt q2 petrus ex oī ꝯſiſtētiū in naui mio r̄ndere
audet ⁊ iuberi ſibi vt ſup aquas ad dn̄m veniat ꝑ
cat' paſſiōis tpe volūtatis ſue d'ſignat affectū. dum
veſtigijs dn̄i inherēs ad ꝯtēnēdam morteꝫ conatus ē
Sed infirmitatem future tēptacōis timiditas eius oſtē
dit. ꝑmetū ēm mortis vſqꝫ ad negādi neceſſitatem
coactus ē. Clamor aūt eius penitēcie ſue gemit' ē. ¶ Ra
banus. Reſpexit dn̄s ⁊ ad penitenciā ꝯūtit manū ex
tendit ⁊ indulgēciam tribuit ⁊ ſic diſcipl's ſaluteꝫ i
uenit. q2 n̄ ē volētis neqꝫ currētis ſed dei miſerātis. ¶ Hy.
Nꝫ autꝫ trepidāti petro v'tutē ꝑueniēdi ad ſe dn̄s
non dat. ſꝫ manu appheſuꝫ ſuſtinuit. hoc ē rō. ſolus
ēm paſſurus ꝓ oībus. oīm pcc'a ſoluebat. Nec ſociū
admittit quicqꝫ vniuſitati p̄ſtat' ab vno. ¶ Aug.
de ṽ. do. In vno etiaꝫ apl'o .i. petro in ordie apl'oꝝ
primo ⁊ pcipuo in q̄ figurabat' eccl'ia vtrūqꝫ genus ſig
nificandū fuit id ē firmi in hoc q2 ſup aquas ambula
uit. ⁊ ĩ firmi in hoc q2 dubitauit nā ⁊ vniciuqꝫ ſua cu
piditas tēpeſtas ē. amas deū ābulas ſup mare Sub
pedib' tuis ē ſecl'i timor. amas ſecl'm abſorbz te. ſed
cū fluctuat cupiditatꝫ cor tuū. vt vincas tuā cupi

ditateꝫ. inuoca xp̄i diuinitateꝫ. ¶ Raba. Aperte aūt
dn̄s ſi ſopitus tēptacōm pictis ꝓtectōis ſue fiducia
tribuat. ⁊ hoc diluculo appinquante. Cum ēm h[umana]
fragilitas ꝑſſuris obſita ſuaꝝ viriuꝫ ꝑuiſiom[e] [...]
derat. erga ſe tenebras cernit. cum aūt mēt[em] [...]
ſupnū p̄ſidiuꝫ erexerit repēte exoriu lucis[...]
nit q̄ totam vigiliaꝫ matutinā illuiet. Nec m[...]
ſi aſcēdente ĩ nauiculā dn̄o ventus ceſſauit. [...]
ēm corde dn̄s ꝑ gracīā adeſt. mox vniuerſa [...]
ſcunt. ¶ Hilarius. Aſcenſu etiam xp̄i in na[...]
ventuꝫ ⁊ mare eſſe ſedatū poſt claritatis ſue re[...]
eterna eccl'ie pax ⁊ tranq̄llitas indicit' ⁊ quia [...]
manifeſtius aduenier. recte admirantes [...]
cuti ſūt. vere filius dei es. confeſſio ēm v[...]
tūc abſoluta ⁊ publica erit dei filiū n̄ iā i [...]
corpea ſꝫ in gl'ia celeſti pacē eccl'ie r̄ddidiſſe. ¶ Aug.
de q̄. euā. Signat' ei claritateꝫ eius tē maniſ[...]
ꝑ ſpeciē iaꝫ videntib' q̄ ꝑ fidē, miſticone [...]

¶ Et cum transfretaſſet. uenerunt in t[er]ra[m]
genaſareth. Et cuꝫ cognouiſſent eum ui[ri]
loci illius. miſerunt in uniuerſam regio[nem]
illā. ⁊ obtulerūt ei oīs male habētes ⁊ r[o]
gabāt eū vt uel fimbriā ueſtimti eius tāge
rēt. Et q̄cūqꝫ tetigerūt. ſalui facti ſunt.

¶ Remigius. Narrauerat ſupius euāgeliſta do
minū iuſſiſſe diſcipl'os ſuos aſcēdere in nauicula[m]
ꝑcedere eū transfretū nūc aūt ĩ cepta itinere ꝑſe
rās dicit quo trāſfretādo ꝑuenerit. dicēs. Et cu[m]
trāſfretaſſet venerūt in t'rā. genazareth. ¶ Raba.
Terra genazar iuxta ſtagnū genazareth la[cus]
natura nomen trahens qua criſpātib' aq̄s de ſe
ſibi excitare auram ꝓhibet' greco enim voc[a]
quaſi generans ſibi aurā dr̄. ¶ Cris. Conſi[dera]
Euāgeliſta q2 poſt multū tpus ad ꝑtes illas
venerat. Et ideo ſeq̄t'. Et cū ꝯgnouiſſet eū vi[ri]
loci illius miſerūt in vniuſaꝫ regionē illā. ¶ Iero.
Cognouerunt aūt eū rumore nō facie vel [...]
ſignorum magnitudine que ꝑpetrabat in p[o]
tu plurimis notus erat. Et vide quanta fides
minū terre Genazaret. vt nō p̄ſentibus [...]
tenti ſint. ſed mittant. ad alios p circumst[an]
tes. ¶ Cris. Neqꝫ ēm ſiliter vt prius ad domū
trahebant ⁊ tactum manus q̄rebant ſed cum
fide eum alliciebant. Vnde ſequitur. Et obtuler[unt]
ei oīs male habētes ⁊ rogabant eū. vt uel fimbri[am]
veſtimti eius tangerēt. Mulier ēm q̄ fluxum ſa[n]
guinis patiebat' vniuerſos hāc ſapiēciā docuit [...]
tāgēdo fibriā veſtimti xp̄i ſaluaret'. pꝫ etiā q̄ [...]
pus q̄ xp̄us abſens fuit n̄ ſolū fidē eoꝝ n̄ [...]
ſꝫ ⁊ maiorē r̄ddidit cuius v'tute oēs ſalu[...]
q̄t'. Et q̄cūqꝫ tetigerūt ſalui fcī ſūt. ¶ Iero. Si
ſciēmus q̄d in n̄ra ligua r̄ſonat genazareth [...]
mus quō ihus ꝑ typum apoſtolꝫ ⁊ nauem [...]
de ꝑſecucionis naufragio liberatam .tra[...]
littus ⁊ in trāquilliſſimo portu. ſedat req[...]
¶ Rabanus. Genaſareth interpretat' ortus [...]
piu tē ac plena nob' t̄buet' tranq̄llitas. q̄ [...]
xp̄m nob' r̄ſtituet' hēditas ac p̄me ſtole [...]

¶ Hilarius. Ut altr ſſitis legis tpibꝰ ⁊ ex iſrael q̄a
q̄ milibꝰ viroꝝ intrā ecclīam collocatis iam creden
dum populus occurrit · iam ipē ex lege p fidē ſal
uus reliquos exſuis īfirmos egrotoſq̄ offerūt do
mino · oblatiq̄ fimbrias veſtimentoꝝ cōtingē opta
bant ſalui p fidē futuri · ſed ut ex veſte tota fimbrie
ita ex domino noſtro ieſu xp̄o ſancti ſpūs virtꝰ exije
que apoſtolis data ipſos quoq̄ tanq̄ ex eodem cor
pe exeuntibꝰ ſalutem his qui ꝯungere cupiunt ſub
miniſtrant · ¶ Jeronimꝰ. Vel fimbriā veſtimēti eiꝰ
minimum mandatū intellige · q̄d qui trāſgreſſus fu
erit · minimus vocabitꝰ in regno celoruꝫ · uł aſſumpci
onem corpis p quam uenimꝰ ad verbū dei · ¶ Criſ.
Nos autem nō ſolum fimbriam aut veſtimētū xp̄i
habemꝰ · ſed eciam corpus eius ut ꝯmedamus · Si
ergo qui fimbriam veſtimēti eiꝰ tetigerunt tantā ac
ceperunt virtutē multomagis qui totū ipm ſumēt.

Capitulum. Decimumquintum.

Tunc acceſſerūt ad eum ab iero
ſolimis ſcribe et phariſei dīntes
Quare diſcipuli tui trāſgredi
unꝰ tradicōes ſenioꝝ. Non em̄
lauāt manus ſuas cū panē mādacāt. Ipſe
aūt reſpōdens ait illis. Quare ⁊ uos trāſ
gredimini mādatum dei pꝑter tradicionē
ueſtram: Nam deus dixit. honora patrem
⁊ matrē. Et q̄ maledixerit pr̄i vel matri
morte moriatꝰ. Vos aūt dicitis. Quicūq̄
dixerit patri uel mr̄i munꝰ q̄cumq̄ eſt ex
me. tibi pꝓderit. ⁊ non honorificabit pr̄em
ſuum aut matrē ſuam ⁊ irritū feciſtis mā
datum dei pꝑter tradicionem veſtram.

¶ Raba. Homines genaſaret ⁊ minꝰ docti credūt
ſed qui ſapiētes videntꝰ ad pugnā uei ūt iuxta illud.
Abſcondiſti a ſapientibꝰ ⁊ reuelaſti ea puulis. Vn̄
diciꝰ. Tunc acceſſerūt ad eum ab ieroſo. Scribe ⁊
phariſei. ¶ Aug de con. euan. Ita autē ꝯtexit euā
geliſta narracōis ſue ordinem dicēs Tunc acceſſerūt
vt quātū ipē tranſiens indicat rerum eciā ꝯſequē
cium ordo ſeruetꝰ. ¶ Criſ. Propē hoc aūt euāgeli
ſta hic tempꝰ deſignat ut oſtendat ineffabilem illoꝝ
nequiciam nulli cedentem Tunc em̄ uenerunt quā
do plurima ſigna opatus eſt. quādo īfirmos ex tactu
fimbrie curauerat. Quod aūt ab iero. veniſſe di
cuntꝰ ſcribe ⁊ phariſei ſciendum ē q̄ p omnes tribꝰ
erant diſſeminati. Sed qui in metropoli habitabāt
peiores alijs erant velut ampliori fruentes honore
⁊ maiorem ſupbiam poſſidentes. ¶ Remigiꝰ. Dua
bus autem de cauſis repꝛhendūtꝰ · ⁊ quia ab iero. ve
nerant id eſt a loco ſancto deſcenderāt ⁊ q̄ a ſeniores
populi ⁊ legis doctores erāt ⁊ nō ad diſcēdū dn̄m
ſꝫ ad repꝛhendēdū ꝯuenerāt. ſubditꝰ em̄. dīntes. quarē di
ſcipli tui trāſgrediūtꝰ tradicōes ſeniorū. ¶ Jero.
Mira phariſeoꝝ ſcribarumq̄ ſtulticia dei filium ar
guunt. quarē tradicōes hominum ⁊ pcepta non ſer
uet. ¶ Criſ. Vide autē qualitꝰ ⁊ ſua interrogacōne
capiuntꝰ. Non em̄ dicunt. Quarē trāſgrediuntꝰ legē
moyſi ſed tradicōem ſeniorum. Vnde manifeſtū eſt q̄
multa noua inducebant ſacerdotes q̄muis moiſes dix
erit. non adijcietis ad v̄bum quod ego pꝓpono uobis
hodie ⁊ non auffereris ab eo ⁊ q̄n opꝫbat eos ab ob
ſeruacōibꝰ liberari tunc amplioribꝰ obſuacōibꝰ ſe
alligabant timentes ne aliquis eoꝝ pncipatum au
ferret terribiliores eſſe volētes quia ⁊ ipi eſſēt le
giſlatores. ¶ Remigiꝰ. Que autem fuerint tradi
cōes manifeſtat marcꝰ cum ait. Phariſei ⁊ omnes
iudei niſi crebro lauēt manus ſuas non manducant
panem · vnde ⁊ hic diſcipulos repꝛhendūt dicentes.
Non em̄ lauant manus ſuas cū panem manducāt.
¶ Be. ſr ma. v̄ba em̄ ꝓphetaꝝ carnalitꝰ accipiētes
q̄ dictum erat lauamini ⁊ mundi eſtote de corpe ſo
lum lauando ſuabant ⁊ ideo ſtatuerant nō niſi lotis
manibꝰ manducādum eſſe. ¶ Jero. Manꝰ aūt id ē
opa non corpis · ſed aīe lauande ſunt · vt fiat illie v̄
bum dei. ¶ Criſ. Ideo autem diſcipuli nō lotis ma
nibus mādacabant. quia iam ſupflua deſpiciebāt ea
ſolum que ſūt neceſſaria attendentes · ⁊ neq̄ lauari
neq̄ non lauari p lege habentes ſed vt cōtingebat
alterutꝝ facientes. Qui em̄ ⁊ ꝯēcim cibum ꝯtēnebāt
qualitꝰ circa hoc ſtudium haberent. ¶ Remigius.
Vel repꝛhendebant phariſei diſciplos dn̄i non de iſta
lauacōe q̄ ꝯſueto more ꝯgruis ⁊ neceſſarijs tempibꝰ
agitur · ſꝫ de illa ſuperflua que ſupſticioſa tradicōe
ſenioꝝ fuerant repta. ¶ Criſ. xp̄us autem non ex
cuſauit. ſed ꝯfeſtim reaccuſauit. demōſtrans q̄m eū q̄
magna peccat p puis peccatis alioꝝ ſollicitum eē n̄
oportet. Vnde ſequitꝰ Ipſe autē reſpondens ait illis.
Quarē ⁊ vos tranſgredimini mandatum dei pꝑter
tradicōem veſtrā. Nō aūt dicit q̄ benefaciūt trāſ
gredientes ut non det eis occaſionē calūnie. neq̄ tn̄
vitupat quod ab apl̄is factum eſt ne approbet. eorum
tradicōes. Neq̄ rurſus acuſat ſeniores. quia ſic in
iuriatorem eum repuliſſent ſꝫ increpat eos qui aduc
nerant tangēs eciam ſeniores qui talem tradicionē
ſtatuerant dicens. ¶ Jero. Cum vos pꝑtē tradicōꝫ
hominum pcepta dei negligatis. quarē diſciplos me
os arguendos creditis q̄ ſenioꝝ iuſſa paruipendūt
vt dei pcepta cuſtodiant. Nam deꝰ dixit. Honora
patrem ⁊ matrē; honor in ſcripturis nō tantū ī ſalu
tacōnibꝰ ⁊ officijs deferēdis quātū in elemoſinis ac
munerū oblacōe ſentitꝰ. Honora ī q̄t apl̄us viduas q̄
vere vidue ſūt. hic em̄ honor donum intelligitꝰ. Pre
ceperat ergo dominꝰ vel imbecillitates uł etates uł
penurias parentū ꝯſiderans vt filij honorarēt ⁊ in
vite neceſſarijs miniſtrandis parētes ſuos. ¶ Cri
ſoſtomus. Voluit aūt monſtrarē q̄ parentes eſſent
valde honorandi. p hoc q̄ adiunxit ⁊ pmiū ⁊ penā;
ſed dominꝰ hic pmium ptermittens q̄d honorantibꝰ
repmittitꝰ ſcꝫ eſſe longeuū ſup terram ponit quod
terribiliꝰ eſt. ſcꝫ penam. ut ⁊ ipos ſtupefaceret ⁊ ali
os attraheret. vnde addit ⁊ qui maledixerit patri
uł matri. morte moriatꝰ. In q̄ d̄monſtrat eos morte
dignos eſſe. Si em̄ q̄ v̄bo ō honorat parētē morte
punitur multomagis vos qui ope ⁊ non ſolū v̄bo

horatis parentes. ſed ⁊ alios hoc docetis. Qui igitur neqꝫ vincere debetis qualiter meos diſcipulos iculatis Quomō at dei mandatū tranſgrediamur manifeſtat cū ſubdit. Vos autē dicitis. Quicūqꝫ dixerit patri vel matri. munꝰ quodcūqꝫ ē ex me tibi pderit. ¶ Jero. Permiſsā em pvidentiſſimā dei legē. volētes ſcribe phariſeiqꝫ ſubuertere. vt impietatem ſub noīe pieta tis inducerēt. docuerūt peſſimos filios vt ſi qs ea q̄ parētibꝫ offerēda ſūt deo vouere voluerit qui verꝰ eſt pr̄ oblacio dn̄i pponatur parentū muneribꝫ. ¶ Gloſa. Vt ſit ſenſus. Quod ego offero deo ⁊ mihi ⁊ tibi pderit. Et ideo nō debes ſumere ſcꝫ res meas in tuos vſus. ſꝫ pati vt deo offerā. ¶ Jero. Vel certe ipſi parētes q̄ deo ꝯſecrata cernebāt. ne ſacrilegij crimē incurrerēt. declinātes egeſtate cōficiebāt. atqꝫ ita fiebat. vt oblatio liberoꝝ ſub occaſiōe tēpli ⁊ dei in lucra cederet ſacerdotū. ¶ Gloſa. Vt ſit ſenſꝰ. Quicūqꝫ .i. quiſqꝫ vr̄m o iuuenes dixerit id ē dicere poterit. vel dicet pr̄i uel mr̄i. o pater munꝰ qd̄ eſt deo ex me iā deuotū. pderit tibi admirādo quaſi dicēt nō debes ſumere ne ſis reꝰ ſacrilegij. Vel pt̄ legi p defectū hoc mō. Quicūqꝫ dixerit pr̄i ⁊ cetera ſb̄ audi faciet dei mandatū vel ꝯplebit legē vel erit dignus vita eterna. ¶ Jero. Poſſumꝰ aūt ⁊ hūc breuiter habere ſenſū. Cōpellitis inqt filios. ut dicāt parentibꝫ ſuis quodcūqꝫ donū oblaturꝰ eram deo i tuos ꝯſumo cibos tibiqꝫ pdeſt o pr̄ ⁊ mr̄. quaſi diceret nō. ¶ Gloſa. Et ſic ꝓpter iſtas pſuaſiōes auaricie vr̄e ille iuuenis nō honorificabit pr̄em ⁊ mr̄em. vn̄ ſequitur. Et non honorificabit patrē ⁊ matrē. Quaſi dicēt vos filijs iſta tenētē nō honorificabit. ⁊ ita mandatū dei de ſuſtētāi peſſima ſuaſiſtis. ⁊ ꝓpt̄ hoc filiꝰ poſtea patrē ⁊ matris parentibꝫ feciſtis irritū ꝓpt̄ tradicōem vr̄am. ſ. auaricie vr̄e ſuiētes. ¶ Aug. contra aduerſariū legis ⁊ ꝓphā. Euidenter at hic xp̄us oſtendit ⁊ illā eſſe dei legē q̄ꝫ hereticus blaſphemat. ⁊ iudeos hr̄e ſuas tradicōes a libris ꝓphīcis ⁊ legittis alienas. qs apl̄us appellat ꝓphanas fabulas ⁊ aniles. ¶ Aug. contra fauſtum. Multa etiam nos hic dn̄s docet ⁊ iudeos a deo ſuos nō auertere ⁊ eiꝰ mandata nō tm̄ ſe nō infringere. verū etiā illos a quibꝫ infringerētur arguere ⁊ nō niſi p moyſen iſta mandaſſe. ¶ Aug. de que etiam. Vel aliter munus quodcūqꝫ ex me eſt. tibi pderit id eſt munꝰ qd̄ offers cauſa mei adeo iam ptinebit. quibꝫ v̄bis ſignificant filij iam ſibi nō neceſſe eſſe parentum p ſe oblationē. qꝛ ad eam etatem puenirēt vt poſſēt iā ipſi offerre p ſe. In hac ergo etate cōſtitutos vt poſſēt parētibꝫ ſuis hoc dicere. cū hoc dixiſſēt negabāt phariſei reos eſſe. ſi parentibꝫ non ꝯſfarent honorem.

¶ Hypocrite bene ꝓphetiſauit de vobis Eſaias dicēs. Populꝰ hic labijs me honorat cor autē eoꝝ lōge eſt a me. Sine cauſa autē colūt me docētes doctrinas ⁊ mādata hominū. Et conuocatis ad ſe turbis dixit eis. audite ⁊ intelligite. Nō quod intrat in os coinqnat hominē ſed quod procedit ex ore hoc coinquinat hominem

¶ Criſ. Monſtrauerat dn̄s q̄ phariſei nō erāt digni accuſare tranſgredientes mandata ſeniorū. cū legē deſtruerēt. Rurſus at demōſtrat hoc ipſum a ꝓpheta. vnde dicit. Hypocrite bene ꝓphetiſauit de vobis eſaias dicens populus hic labijs me honorat. cor autem eorum longe eſt a me. ¶ Remigius. Hypocrita dicitur ſimulator. qa aliud opere ſimulat ⁊ aliud corde geſtat. Iſti ergo bene hipocrite dicunt̄ q̄ ſub honore dei terrena ſibi lucra accumulare cupiebāt. ¶ Rabanꝰ. Preuidit autē eſaias ſimulacōem iudeorum q̄ dolo pugnarēt cōtra euāgelium. Et ideo dixit ex ꝑſona dn̄i ꝑplus hic labijs me honorat. ¶ Remigiꝰ. Iudeorū namqꝫ ꝑplus labijs ⁊ ore eū appropinquare ⁊ honorare eum videbat. quia verū dei cultum ſe habere gloriabat̄ ſed corde longe a deo receſſit quia viſis ſignis atqꝫ miraculis nec diuinitatem eius cognoſcere. nec eum ſuſcipere voluerūt. ¶ Rabanus. Item labijs eum honorabant quando dicebant. Magiſter ſcimus quia verax es. ſed cor eorum longe ab eo fuit. quando miſerunt inſidiatores. vt eum caperent in ſermone. ¶ Gloſa. Ad cōmendando exteriorem munditiam cuꝫ honorabant ſed dum interiori que vera eſt carebāt. cor eorū longe erat a deo ⁊ illis talis honor inutilis erat. vn̄ ſequitur. Sine cauſa autem colunt me docentes doctrinas ⁊ mandata hominum. ¶ Rabanus. Nō ēt habebunt mercedem cum veris cultoribꝰ docentes doctrinas ⁊ mandata hominum. contemptis preceptis diuinis. ¶ Criſoſtomus. Augmentata ergo accuſacōe phariſeorū a teſtimonio ꝓphete. Et illis nō emēdatis. iā eis nō loquit̄ ſed turbis. Vn̄ dicit̄. Et conuocatis ad ſe turbis dixit eis. Audite ⁊ intelligite. Quia turbis dogma excelſū ⁊ multa ꝑhia plenū ꝓponitur. ꝑꝰ erat nō ſimplicit̄ h̄ enūciat ſꝫ ſuſceptibilem turbis ſermonē ꝑmo quidem ex honore ⁊ ſollicitudine exhibita circa turbas qd̄ oñdit euāgeliſta dicēs. ⁊ puocatis ad ſe turbis. deīde etiā ſuſceptibilē facit ſermonē ex tēpore. poſt victoriā contra phariſeos habitā tunc legē ꝓponit. vt mortuos ſuſcitatos pꝰ factꝰ ſuſcepit. Et nō ſolū ſimplr̄ turbas aduocauit. ſꝫ etiā eos attentos fecit i hoc q̄ dixit. Audite ⁊ intelligite. aīaduertite ⁊ erigamini mēte ad hec audiēdū. Nō at dixit eis. Nihil ē obſeruacio eſcarū neqꝫ q̄ moyſes inſtituerat ſꝫ p modū admonicōis ⁊ cōſilij a rebꝫ ipſa natura teſtimoniū accipiēs ait. Nō qd̄ intrat in os coinqnat hoīem. ſꝫ qd̄ pcedit ex ore. hoc coinqnat hoīem. hieroīꝰ hꝫ ꝯmūicat. ¶ Jero. Verbū cōmunionis ꝓprie ſcripturaꝝ ē ⁊ ꝓpno ſermōe nō tenet. Plus iudeoꝝ cū pr̄es dei ſe eſſe iactātes ꝯmūes cibos vocant. hꝫ oēs vtuntur hoīes. vbi grā ſuillā carnē oſtreas lepores ⁊ iſtiuſmōi aīancia. q̄ vngulā nō findūt. nec ruminant nec ſquamoſa i piſcibꝫ ſūt. vn̄ ⁊ i actibꝫ aploꝝ ſcriptū ē. Qd̄ deꝰ ſanctificauit tu ne ꝯmūe dixeris. ꝯmūe ergꝰ qd̄ ceteris hoibꝫ patꝫ ⁊ q̄ſi nō de parte dei p imūdo pellatur. ¶ Aug. ꝯ fau. Teſtamēto at veteri nō ſibi iſta ſentēcia q̄ dn̄s dixit. nō qd̄ intrat i os. in quo aplꝰ dicit. oīa mūda mūdis ⁊ oīe creatura dei bona eſt. Intelligant h̄ aplm̄ de ipſis dixiſſe naturis intelligāt maioꝝ illas lr̄as ꝓpt̄ quaſdā ꝑfiguracōes tpi congruentes aīalia quedā nata ſꝫ ſignificacōe imūda dixiſſe. Itaqꝫ vbi gratia

Si de porco ⁊ agno requirat̃ vtrum natura mũdũ ſit · q̃ natura oĩs creatura dei bona eſt quadam vero ſignificacione agn⁹ mundus · porcus immundus ẽ tanq̃ ſi ſtultum ⁊ ſapientem diceres · vtrũq̃ hoc v̾bum natura vocis ⁊ litterarũ ⁊ ſillabarũ q̃bus ↄſtat · vtrũq̃ mundum eſt · Significacõe autem vnum horũ v̾bum quod dicit̃ ſtultus immundum dici põt non natura ſui · ſed q̃ñ quoddã immũdũ ſignificat · Et forsitan quod eſt in rerũ figuris porcus · hoc ẽ in hominum genere ſtultus · ⁊ tam illud aĩal q̃ iſte due ſillabe quod dicit̃ ſtultus quoddã vnum idemq̃ ſignificat · Immundum quippe illud animal in lege poſitum eſt eo q̃ non ruminet non autem hoc eius vicium · ſed natura eſt · Sunt autem homines qui per hoc animal ſignificant̃ immundi ꝓprio vicio non natura · Qui cum libent̃ audiant v̾ba ſapiencie · poſtea de his omnino nõ cogitant · Quod eñ utile audieris velut ab intestino memorie · tanq̃ ad os cogitacionis recordandi dulcedine reuocare · quid aliud eſt q̃ ſpiritualiter ruminare · Quod qui non faciunt illorum animalium genere figurant̃ · Hec autem ſimilitudines rerum in locucionibꝰ uł obſeruacionibꝰ figuratis racionales mẽtes utilit̃ ⁊ ſuauit̃ mouent · Sed priori ꝑplo multa talia non tm̃ audienda verum eciã obſeruanda precepta ſunt · Temp⁹ enim erat · quo nõ tm̃ dictis ſed eciam factis ꝓphetiſari oportebat ea que poſteriore tempe fuerant reuelanda · Quibus per chriſtum atq̃ in xp̃o reuelatis fidei gẽtium onera obſeruacionũ · non ſunt impoſita ꝓphetia tamen eſt auctoritas cõmendata · Requiro autem a Manicheis · verum iſta domini ſentencia qua dixit non inquinari hoiẽ his que ĩ os eius intrãt vera aut falſa ſit · Si falſam dicunt cur eam eorũ doctor Adimantus a xp̃o prolatam dicens ad expugnandũ vet⁹ teſtamentũ obiecit · Si autem v̾a eſt cur aduerſus eam credant ſe coinquinari · ❡ Jero · Opponat aũt prudens lector ⁊ dicat · Si quod intrat in os nõ coinquinat hominem · quare idolatheis non veſcimur · Sciendum igit̃ q̃ ipſi quidem cibi ⁊ omnis dei creatura ꝑ ſe mũda ſit ſed idolorum ⁊ demonũ ĩuocacõ ea facit immunda apud eos ſcz qui cum conſciẽcia idoli idolotitum manducant · Et ↄſciencia eorũ cũ ſit infirma polluit̃ · vt apoſtolus dicit · ❡ Remigi⁹. Quicunq̃ autem tante fidei eſt vt intelligat creaturam dei nullo modo inquinari poſſe · ſanctificet̃ cibꝰ ꝑ v̾bum dei ⁊ oracionem ⁊ ↄmedat quicq̃d volt ita tñ q̃ hec licencia offendiculum non fiat infirmis ut Apoſtolus dicit ·

❡ Tunc accedentes diſcipuli eius dixerũt ei. Scis quia phariſei. audito hoc verbo ſcãdaliſati ſunt. At ille reſpõdens ait. Omnis plantacio quã nõ plantauit pater meus celeſtis eradicabit̃. Sinite illos Ceci ſunt ⁊ duces cecorum. Cecus autem ſi ceco ducatum preſtat. ambo in foueam cadunt.

❡ Jeronim⁹ · Ex vno ſmone dñi omnis ſuperſticio obſeruacionũ Judaicarum fuerat eliſa · qui in cibis ſumendis abhominãdiſq̃ religionẽ ſuã ſitã arbitrabãt̃ · ❡ Cris · Premiſſa · itaq̃ cum audiſſent phariſei · nihil ↄtra dixerunt illi · quia vehement̃ eos conuicerat · nõ redarguendo ſolum · ſed ⁊ dolum illorũ ꝓpalando ſz ſcandaliſati ſunt phariſei ſcz · non aũt turbe · Vñ dicit̃ · Tunc accedẽtes diſcipuli eius dixerũt ei · Scis q̃a phariſei audito hoc v̾bo ſcãdaliſati ſũt · ❡ Jero · Quia crebro ventur ĩ eccłiaſticis ſcripturis ſcandalũ breuiter dicendum quid ſignificat · Scandalũ nos offendiculum uł ruinã ⁊ impactõez pedis poſſumus dicere · Quãdo ergo legim⁹ · Quicũq̃ ſcandaliſauerit · hoc intelligimus · Qui dicto uł facto occaſionem ruine dederit · ❡ Criſoſtom⁹ · xp̃us autẽ nõ ſoluit phariſeorum ſcandalum ſz magis eos increpauit · Vnde ſequit̃ · At ille reſpondens ait · Omnis plantacio quam non plãtauit pater meus celeſtis eradicabit̃ · Hoc autem manichei de lege dictum eſſe dicunt Sed ↄfutant eos que antea dicta ſunt · Si eñ de lege dixiſſet qualiter ſuperius ꝓ lege pugnaſſet · dicẽs Quare tranſgredimini mandatũ dei ꝓpt̃ tradicõem veſtram · Qualit̃ eciam ꝓpheciam induxiſſet in mediũ Si eciam de⁹ dixit · Honora patrem ⁊ mr̃em · qualit̃ hoc quod in lege dictum eſt non eſt dei plantacio · ❡ Hylarius · Dicens ergo omnem plantacionẽ que non a patre ſit · docet tradicionem hominum eradicandam cui⁹ fauore legis precepta tranſgreſſi ſunt · ❡ Remigius · Omnis eciam falſa doctrina ⁊ ſuperſticioſa obſeruacio cum ſuis auctoribꝰ ꝑmanere non poteſt · Et quia a deo p̃re non eſt cum eiſdem eradicabit̃ · Illa ergo ſola permanebit que a deo patre eſt ❡ Jeronim⁹ · Nunquid ergo eradicabit̃ ⁊ illa plãtacio · de qua apoſtolus ait · Ego plantaui Apollo rigauit · Sed ſoluit̃ queſtio ex eo q̃ ſequit̃ de⁹ incrementũ dedit · Dicit ⁊ ipſe · dei agricultura · dei edificacio eſtis · Et alibi cooperatores dei ſumus · Si autem cooperatores dei plantante paulo ⁊ rigante apollo · de⁹ cũ cooperatoribꝰ ſuis plantat ⁊ rigat · Abutunt̃ autem hoc loco qui diuerſas naturas introducunt · dicentes · Si plantacio quam non plantauit pater eradicabit̃ ergo quam ille plantauit nõ poteſt eradicari · Sed audiant illud ieromie · Ego vos plantaui vineam veram · quomodo verſi eſtis in amaritudinẽ vitis aliene · Plantauit quidem deus ⁊ nemo poteſt eradicare plantacionem eius · Sed quoniã iſta plãtacio in voluntate ꝓprij arbitrij eſt · nullus alius eam eradicare poterit · niſi ipſa tribuente aſſenſum · ❡ Gloſa · Vt plãtacio iſta doctores legis ſignificat cum ſequacibꝰ ſuis · qui xp̃m non habebant fundamentum · Quare autem ſint eradicandi · ſubdit̃ Sinite illos · Ceci ſunt ⁊ duces cecorum · ❡ Raban⁹ · Ceci quidem ſunt id eſt luce mãdatorum dei priuati · ⁊ ſunt duces cecorũ · quia alios in precipiciũ trahũt errantes ⁊ in errorem mittentes · Vnde ſubdit · Cecus autem ſi ceco ducatum preſtet ambo in foueam cadunt · ❡ Jeronimus · Hoc eciam eſt quod apoſtol⁹ preceperat · hereticum hominem p⁹ primam ⁊ alteram correctionem deuita · ſciens q̃ peruerſus ſit huiuſcemodi in hũc ſenſum ⁊ · Saluator precipit doctores peſſimos dimittendos arbitrio ſuo ſciens eos difficulter ad veritatem poſſe retrahi ·

Reſpōdens aūt petrus. dixit ei Ediſſere nobis parabolā iſtā. At ille dixit. Adhuc & vos ſine intellectu eſtis. nō intelligitis qꝛ omne quod in os intrat. in vētrē uadit. & in ſeceſſū emittitur. Que aūt ꝓdeunt de ore. de corde exeūt. & ea coinq̄nant hominem. de corde em̄ exeunt cogitacōnes male homicidia adulteria. fornicacōes furta. falſa teſtimonia blaſhemie. Hec ſūt q̄ coinq̄nāt hominē. Nō lotis aūt manibꝫ mādūcare nō coinquinat hominem

¶ Remigius. Cōſueuerat dn̄s parabolice loqui. & ideo petrus cū audiſſet. qd̄ intrat in os nō coinquinat hoiēȝ putauit illū ꝑabolice fuiſſe locutū. Et ideo interogauit vt ſubdit. Reſpondens autē petrus dixit ei Ediſſere nob̄ ꝑabolam iſtaȝ. Et qꝛ ex ꝑſona cetero rū hec dixerat ideirco ſimul cū alijs a dn̄o repꝛehenſus eſt. vn̄ ſequit̄. At ille dixit adhuc & vos ſine intellectu eſtis. ¶ Iero. Corripit̄ aūt a dn̄o quare parabolice dictum putet. qd̄ ꝑſpicue locut⁹ ē. Ex quo aīaduertimus vicioſū eſſe auditorē qui aut obſcura manifeſte aut manifeſte dicta obſcure velit intelligere. ¶ Crīſ. Vel ideo dn̄s increpat euȝ. qꝛ erat exicertitudine qd̄ queſierat ſꝫ ex ſcandalo q̄ ſcādalizat⁹ erat. Turbe em̄ nō intellexerant quod dictū erat diſcipli aūt ſcandaliſati fuiāt. Vn̄ a ꝑncipio quaſi ꝓ phariſeis interrogare volebant Sed quia audierant euȝ magna dicentem. omnis plantacio. & cetera. repreſſi fuerunt. Sed petrus qui vbiqꝫ feruens erat nequit ita ſilet. quem dominus increpat & increpacioni racionem addit dicens. Non intelligitis quia omne quod in os intrat. in ventrem vadit. & in ſeceſſū emittitur. ¶ Ieronimus. Ex hac ſentencia quidam calumniantur qꝫ dominus phiſice diſputacionis ignarus putet omnes cibos in ventrem ire & in ſeceſſum digeri. Cum ſtatim infuſe eſce per artus & venas ac medullas. neruoſqꝫ fundantur. Sed ſciendum qꝫ tenuis humor & liquens eſca cum in uenis & artubus concocta fuerit. Et digeſta. per occultos meatus corporis quos greci poros vocant ad inferiora dabitur. & in ſeceſſuȝ vadit. ¶ Auguſtinus. de vera religione. Alimenta carnis corrupta id eſt amittentia formam ſuaȝ in membroꝝ fabricam migrant. Et corrupta reficiunt in aliam formam per conueniendam tranſeuntia. Et per vitalem motum dijudicantur quodammodo vt ex eis inſtructuram huius pulchri viſibilis que apta ſunt aſſumantur. non apta vero per congruos meatus abijciantur. quorum aliud feculentiſſimū reddit̄ terre ad alias formas aſſumendas. Aliud per totum corpus exhalat. Aliud totius animalis latentes neruos accipit Et inchoatur in prolem. ¶ Criſoſtomus. Cum autem hec dominus dicit. adhuc diſcipulis ſecundum iudaicā infirmitatem reſpondet. Dicit enim quoniam cibus non manet. ſed egreditur. Quamuis & ſi maneret. non faceret immundum. Sed nondum hec audire poterāt ꝓpter hec autem & moyſes ꝓ tantum tempus. dicit eſſe immundos quantum cibus intus manet. In veſpere em̄ iubet lauari & mundum eſſe quaſi tempus digeſtionis & egeſtionis dimetiens. ¶ Auguſtinus. xv de trinitate. Duo autem quedam hominis ora dominus complexus eſt. vnum corporis aliud cordis. Nam cum dixit. Omne quod in os intrat & cetera. aperttiſſime monſtrauit corporis. At in eo quod ſequitur os cordis oſtendit dicens. Que autem ꝓcedunt de ore de corde exeunt. ea coinquinant hominem. ¶ Criſoſtomus. Que enim cordis ſunt intus in hoīe manent & exeuntia coinquinant non manentia ſolum. Immo tunc magis cum exierint. Vnde ſubiungit. De corde enim exeunt cogitaciones male. quas primo ponit quia hec erat iudaicum vicium qui ſcilicet et inſidiabantur. ¶ Ieronimus. Principale igitur aīe nō ſecundū platonem in cerebro eſt. ſed iuxta xp̄iſtum in corde. & arguendi ſunt ex hac ſentencia. qui cogitaciones a dyabolo immitti putant & non ex ꝓpria naſci voluntate. Dyabolus adiutor eſſe & incentor malaruȝ cogitacionum poteſt auctor eſſe non poteſt. Si autē ſemper in inſidijs poſitus leuem cogitacionum noſtrarum ſcintillam ſuis fomitibus inflammauerit. nō debemus opinari eum quoqꝫ occulta cordis rimari. ſed ex corporis habitu & geſtibus eſtimare quid verſetur intrinſecus. Verbi gracia. Si pulchram mulierem nos crebro viderit inſpicere. intelligit cor ab oculis vulneratum. ¶ Gloſa. Ex cogitacionibus aūt mali prouenium & mala facta. & mala verba. que lege prohibentur. Vnde ſubdit. Homicidia que prohibentur illo legis precepto. nō occides adulteria fornicaciones. que intelliguntur prohiberi illo precepto non mechaberis. furta que prohibentur illo precepto. Non furtum facies. Falſa teſtimonia. contra illud preceptum. Non dices aduerſus proximum tuum falſum teſtimonium. Blaſphemie. contra illud preceptum. Non aſſumas nomen dei tui in vanum. ¶ Remigius. Nominatis autem vicijs que diuina lege prohibentur. pulchre dominus ſubiungit. Hec ſunt que coinquinant hominem id eſt immundum & impurum reddunt. ¶ Gloſa. Et quia hui⁹ modi verba domini ex. phariſeorum ſequuta occaſione ſumpſerāt qui tradiciones ſuas diuinis preceptis preferebant. conſequenter concludit incontinentiam tradicionis premiſſe dicens. Non lotis autem manibus manducare non coinquinat hominem. ¶ Criſoſtomus. Non autem dixit eſcas in lege prohibitas manducare non coinquināt hominem vt non poſſent illi contradicere. ſed concludit de illo de quo diſputacio erat.

Et egreſſus inde. Iheſ⁹. ſeceſſit in partes tyri & Sydonis. Et ecce mulier chananea a finibꝫ illis egreſſa clamauit dicēs ei.

¶ Iero. Relictis phariſeis & calumniatoribus [illegible] tranſgredit̄ in partes tyri & ſidonis [illegible] os ſidonios [illegible] Et ideo dicit [illegible] ſus inde Iheſus [illegible] j partes tyri & ſidonis

Miſerere mei dñe fili dauid filia mea male a
demonio vexat̄. Qui nō reſpōdit ei v̄bum
Et accedentes diſcipuli eius rogabant eū
dicētes. Dimitte eā quia clamat poſt nos
Ipſe autē reſpōdens ait. Non ſum miſſus
niſi ad oues que perierūt domus iſrael. At
illa venit ⁊ adorauit eum dicens. Domine
adiuua me Qui reſpondens ait. Non eſt bo
num ſumere panem filioꝝ ⁊ mittere cani
bus. At illa dixit. Etiā domine. Nam ⁊ ca
telli edunt de micis que cadunt de menſa do
minoꝝ ſuoꝝ Tūc reſpōdens iheſus ait il
li O mulier magna eſt fides tua. fiat tibi ſi
cut vis ⁊ ſanata eſt filia eius ex illa hora

¶ Remigi⁹. Tyrus ⁊ Sidon ciuitates fuere gen
tiliū. Nam tyrus metropolis fuerat Chananeoꝝ
Sidon. termin⁹ chananeorū reſpiciens ad aquilonē
¶ Criſ. Conſiderādum autem ꝙ quādo ab eſcarū
obſeruacione iudeos eripuit tunc ⁊ gentibꝫ ianuam
aperuit. Sicut ⁊ petr⁹ ꝑus eīn viſione iuſſus ē hāc
legem ſoluere. ⁊ poſt ad cornelium mittit̄. Siquis
autem querat. Cū diſcipulis ſuis dixerit. In viā
gentium ne abieritis. qualit̄ hāc ambulat viā. Pri
mū q̄dē illud dicemus. quia non erat obnexius p̄
ceptꝫ quod diſcipulis dederat. Secundo autem quia
neqꝫ ut predicaturus abijt. Unde ⁊ marc⁹ dicit. Quo
niam occultauit ſeipſū. ¶ Remigius. Iuit autē vt
Tyros Sidoniſqꝫ curaret. ſiue ut filiam hui⁹ mu
lieris liberaret a demonio quaten⁹ ꝑ eius fidem ſcri
barum ⁊ phariſeoꝝ nequiciam condemnaret. De q̄
quidem muliere ſubdit̄. Et ecce mulieꝛ chananea a
finibꝫ illis egreſſa. ¶ Criſ. Dicit autem euāgeliſta
eam chananeā ut oſtendat virtutem ꝑſencie chriſti
Chananei eīn qui expulſi fuerāt ut non peruerterēt
iudeos hijs iudeis apparuerūt prudēciores vt exirēt
a finibus ſuis ⁊ accederēt ad xp̄m. Cū aūt h⁰ mlier hū
liter acceſſiſſet nihil aliud q̄ʒ miſericordiā popoſcit
Vn̄ ſequit̄. Clamauit dicens ei. Miſerere mei dñe
fili dauid. ¶ Gloſa. Magna fides chananee h̄ nota
tur. deum credit vbi dominum vocat. hominē vbi
dicit filium dauid. Nihil ex merito poſtulat ſed ſo
lā miſericordiā dī efflagitat dicēs miſerere mei. nec
dicit miſerē filie ſꝫ miſerē mei. quia dolor filie dolor
eſt matris ⁊ ut magis eum ad paſſionem moueat
totū ei dolorem enarrat. Vnde ſequit̄. filia mea ma
le a demonio vexat̄. In quo vulnera medico detegit
⁊ magnitudinem ⁊ qualitatē morbi. Magnitudi
nem cum dicit male vexat̄ qualitatem cum dicit a
demonio. ¶ Orig. in ho. Vide autem prudenciam fe
mine. Non iuit ad homines ſe ductores non q̄ſiuit
inanes ligaturas ſed omnes relinquens diaboli cult⁹
venit ad dominum. Non petiuit iacobū nō rogauit
iohannem nō acceſſit ad petrum ſuſcipit in ſe penitē
cie patrocinium ⁊ ſola cucurrit ad dn̄m. Sed vide
inexpertum negocium. Petit ⁊ lamētum ſuum ꝓdu
cit in clamorem. Et amator hoīm deus non reſpō
det verbum Unde ſequit̄. Qui non reſpondit ei ver
bum. ¶ Ieronim⁹. Non autem de ſuꝑbia phariſai
ca nec de ſcribarum ſupcilio ſed ne ipſe ſentencie ſue
ꝯtrarius videretur ꝑ quam iuſſerat. In viam gen
cium ne abieritis. Nolebat eīn occaſionem calūnīā
tibꝫ dare. ꝑfectāqꝫ ſalutē gētiū paſſiōis reſurrectio
nis tempori reſeruabat. ¶ Gloſa. Differendo etiam ⁊
non reſpondendo paciēciam mulieris ⁊ ꝑſeuerāciam
nobis oſtendit. Ideo etiam non reſpōdit ut diſcipli
ꝓ ea rogarent. oſtendens ꝑ hoc neceſſarias eſſe pre
ces ſanctoꝝ ad aliquid impetrandum. Unde ſequit̄
Et acce. diſc. eius rogabant eum dicentes. Dimitte
eam quia cla. p⁹ nos. ¶ Ieronim⁹. Diſcipuli adhuc
illo tempore miſteria domini neſcientes vel miſericor
dia ꝯmoti. rogabāt ꝓ chananea muliere. vel impor
tunitate eius carere cupientes. ¶ Aug. de cō. euā.
Affert autem aliquam repugnācie queſtiōē ꝙ mar
cus in domo dicit fuiſſe dominū cum ad illum venit
mulier pro filia ſua rogans. Matheus autem poſſ;
intelligi de domo tacuiſſe ⁊ eandē tamē recōmemo
raſſe. Sed quoniā dicit diſcipulos domino ita ſug
geſſiſſe. Dimitte illā quoniā clamat poſt nos nihil
videtur aliud ſignificare q̄ʒ poſt ambulātem dominū
mulierē iſtam deꝑcatoriam vocem miſiſſe. Intelli
gendū eſt ergo dixiſſe quidem marcum qꝫ intraue
rit vbi erat ieſus cum eum ꝑdixiſſet fuiſſe in domo
Sed quia math⁹ ait. Non reſpondit ei verbum de
dit agnoſcē ꝙ tacuerūt ambo ⁊ ī eo ſilencio egreſ
ſum fuiſſe ieſum de domo illa. atqꝫ ita cetera cōtex
unt̄ que iam in nullo diſcordant. ¶ Criſ. Eſtimo aūt
⁊ diſcipulos ad clamitatē mulieris eē triſtatos. ſed
tamen non ſunt auſi dicere. Da ei hanc graciam ſꝫ
dimitte eam ſicut ⁊ nos cū volum⁹ alicui perſuadē
multociens ꝯtraria dicimus. Ipſe autem reſpōdēs
ait. Non ſum miſſus niſi ad oues que perierunt do
mus iſrael. ¶ Ieronim⁹. Non aūt hoc dicit quin
⁊ ad gentes miſſus ſit ſed ꝙ ꝑmum ad iſrael miſſ⁹
eſt vt illis n̄ recipientibꝫ euāgelium iuſta fieret ad
gentes tranſmigratio. ¶ Remigi⁹. Specialit̄ etiā
miſſus eſt ad ſalutem iudeorum vt etiam corꝑali p̄
ſencia eos doceret ¶ Ieronim⁹ Significat̄ aūt dixit
ad oues ꝑditas dom⁹ iſrael. vt eā ex h̄ loco vnā
erroneā ouē de alia ꝑabola intelligamus. ¶ Criſ.
in home. Sed quia mulier vidit nihil poſſe apl'os
inuerecūda bona eſt inuerecūdia. Ān eīn neqꝫ iſpectū
venire audiebat. Vnde dictum eſt. clamat poſt nos
Quādo aūt videbat vt āguſtiata recederet tūc ꝓpi
us venit. Unde ſequit̄. At illa venit ⁊ adorauit eum
¶ Ieronim⁹. Nota ꝙ iſta chananitidis ꝑſeuerant̄
ꝑmum filiū dauid. deinde dominū vocet ⁊ ad extre
mū. deum adorauit. ¶ Criſoſtomus. Ideoqꝫ nō dix
it roga vel deprecare deum ſed domine adiuua me.
Quanto autem magis mulier multiplicabat ſuppli
cacionem. tanto ⁊ ipſe multiplicabat negacionē. Et
non adhuc iudeos oues vocat ſed filios. Illam autē
canem. Unde ſequit̄. Qui reſpondens ait. Non eſt
bonū ſumere panem filioꝝ ⁊ dare canibus. ¶ Glo.
Filij ſūt iudei generati ⁊ nutriti ſub cultu vnius dei
per legem. Panis eſt Euangelium miracula ⁊ alia

que ad salutem nostrã ptinent. Non est ergo cõue
niens ut a filijs auferant̃ et dent̃ gentibus qui sũt ca
nes donec iudei repudient̃. ¶ Raban⁹. Canes aũt gẽ
tiles propter idolatriam dicunt̃ q̃ esui sanguinis dedi
ti et cadaueribus mortuorũ vertunt̃ in rabiem. ¶ Crisõ
Uide aũt mulieris prudentiã qualiter neq̃ cõtra dicẽ
ausa est neq̃ tristata in aliorũ laudibus neq̃ molesta
ta ẽ i proprio conuitio. vñ sequit̃. At illa dixit. Etiã do
mine nam et catelli edunt de micis que cadũt de men
sa dñorũ suorũ. Ille dixit. nõ ẽ bonũ. h᷑ aũt dixit̃ vtiq̃
dñe. ipse iudeos filios vocat. hec aũt dños. ipse canem
nominauit. hec aũt et opus canis adiecit. acsi dicat si ca
nis sũ nõ sũ aliena canẽ me dicis g⁹ nutri me vt ca
nẽ. Nõ possũ relinq̃re mẽsam dñi mei. ¶ Jerom.
Mira aũt h⁹ mulieris fides patiẽcia et hũilitas p̃dicat̃
fides qua credidit sanari posse filiã suã. patiẽcia
qua totiẽs cõtempta i p̃ce pseuerat. Hũilitas q̃ se
ñ canibus s; catulis cõpat. Scio me inq̃t filiorũ panẽ ñ
mereri nec integros cape posse cibos nec sedẽ admen
sam cũ p̃re s; cõtẽta sũ reliq̃js catulorũ ut p hũilitatẽ
micarũ ad panis integri veniam magitudinẽ. ¶ Crisõ.
propt̃ hoc aũt xp̃us tardabat. p̃sciebat enĩ eã h᷑ dictu
ram nec occultari volebat tantã mlieris virtutẽ. vñ
sequit̃. Tũc rñdens ihũs ait illi. O mulier magna ẽ
ẽ fides tua fiat tibi sic̃ vis. Acsi dicat. fides tua ma
iora his audire pt̃ verũ interim fiat tibi sic̃ vis. Ui
de aũt qualiter nõ parũ et hec mulier meruit in filie medi
cinam. propter hoc enĩ neq̃ xp̃us dixit. sana sit filia
tua. s; magna ẽ fides tua fiat tibi sic̃ vis. vt discas
q̃m simplr loq̃ebat̃ et non adulacõis. s; mlte fidei
erãt v̾ba ipi⁹. Hec aũt xp̃i uox filijs ẽ illi voci q̃ dix
it fiat firmamentũ. et factum ẽ. Vñ sequit̃. Et sana
ta est filia eius ex illa hora. Intende autẽ qualiter
apostolis non impetrantibus impetrat ipa tam mag
nũ quid est instancia orationis. Etenim pro nostris
noxis a nob̃ uult magis rogari q̃; ab alijs p nobis
¶ Remigi⁹. In his enĩ v̾bis dat̃ nobis exemplum
cathezizãdi et baptizãdi pueros q̃m h᷑ mlr ñ ait dñe
salua filiã meã. aut adiuua eam s; miserẽ mei et adiu
uame. Hinc etenĩ descẽdit cõsuetudo in ecc̃ia. vt fi
deles p suis puulis fidem deo p̃mittant̃ quando ip
si non sũt tante etatis et rationis vt per se fidem deo
p̃mittere valeant quatinus sic̃ fide istius mulieris
sanata est filia eius ita et fide virorum catholicorũ
peccata puulis relaxent̃. Allegorice autem hec mu
lier sanctam ecc̃iam significat de gentibus congrega
tam. Per hoc enim q̃ domin⁹ relictis scribis et pha
riseis. venit in ptes Tyri et Sydonis p̃figurabat̃ q̃
relicturus erat iudeos. et trãsitur⁹ ad gentes Est
autẽ h᷑ mlier egressa a finibus suis quõiã ecc̃ia san
cta recessit a p̃stinis erroribus et vicijs ¶ Jeronim⁹
Filiam aũt ecc̃ie puto aias esse credenciũ que mlte
a demonio vexabant̃ ignorantes creatorem et ado
rantes lapidem. ¶ Remigi⁹. Filios autem domi⁹
appellat patriarchas et prophetas illi⁹ tpis. Per
mensam designat̃ sacra scriptura. Per micas vero
minima precepta vl̃ interna misteria quibus sancta
ecc̃ia pascit̃. Per crustas vero carnalia precepta
que iudei obseruant. Sub mẽsa autem comedi
dicunt̃ quia ecclesia humilit̃ se submittit ad implen
da diuina precepta. ¶ Rabanus. Non autem cru
stas. sed micas de pane puerorũ edunt catelli. quia
cõuersi ad fidem qui erant despecti in gentibus non
litere superficiẽ i scripturis. sed spũalẽ sensũ q̃
in bonis actibus p̃ficẽ valeant inq̃runt. ¶ Jeronim⁹
Mira aũt rerũ cõuersio israel quõdã filij ñ sũt canes
p diuersitate fidei ordo noĩm cõmutat̃ de illis p̃
ea dicit̃ circũdederũt me canes multi. nos audimus
cũ muliere fides tua te saluã fecit. ¶ Raban⁹. Que
merito magna dicit̃ quia cum gentes nec legis fu
rint imbute. nec vocibus p̃phetarũ i struct̃ ad predi
cationem mox apostolorum in audictu auris obedie
runt. Ideoq̃ salutem impetrare meruerunt. Deus
si ad p̃mas ecclesie rogantis lacrimas dominus sa
lutẽ anime differt dare. non ẽ desperandum vl̃ a p
tendo cessãdũ. sed magis p̃obus insistẽdũ. ¶ Aug.
de que. euã. Quõ et puerũ cẽturiõis et filiã chanane
mulieris ñ veniẽs ad domos eorũ sanat significat g
tes ad quas nõ venit saluas fore p verbũ suũ
gãtibus filij sanãt̃ Et intelligẽda ẽ p̃sona eccl̃ie q
est et mater et filij. Nam simul omnes quibus con
stat ecclesia mater dicit̃. Singuli autem eiusdem fi
lij appellantur. ¶ Hylarius. Uel hec mulier pros
lirorum formam prefert. fines suos egreditur v
gentibus scilicet in populi alteri⁹ nomen excedens.
Que pro filia videlicet gentium plebe dominatu i
mundorum spirituum occupata orat. Et quia domi
num cognouit ex lege. Dauid filium nuncupat. ¶
¶ Rabanus. Item si quis conscienciam habet a
cuius vicij sorde pollutam filiam habet male a demo
nio vexatam. Item si quis bona que gessit pecca
rum peste fedauit. filiam habet immũdi spiritus fu
rijs agitatã. Ideoq̃ necesse est ut ad p̃ces lacrimas
q̃ cõfugiat sanctorũ q̃ intercessiões et auxilia quera
¶ Et cũ trãsisset inde. Jesus venit secus ma
re galilee. Et ascẽdẽs in mõtẽ sedebat ibi
Et accesserũt ad eũ turbe multe. habẽtes
secũ mutos et claudos. cecos. debiles et ali
os multos et p̃iecerũt eos ad pedes ei⁹ et
curauit eos ita ut t̃be mirarẽt̃ videntes mu
tos loquẽtes. claudos ambulãtes et cecos
vidẽtes Et magnificabãt deũ Israhel
¶ Jeronim⁹. Sanata chananee filia. reuertitur
dominus ad iudeam. Unde dicitur. Et cũ trãsis
set inde ihesus venit secus mare galilee. ¶ Rem
Hoc mare diuersis vocabulis appellat̃. Dicitur
mare galilee propter galileam adiacẽtem. Mare ti
beriadis propter Tyberiadẽ ciuitatem. Sequit̃. Et
ascẽdens in mõtẽ sedebat ibi. ¶ Crisõ. Considera
aũt q̃ aliq̃n dñs circuit ut sanet infirmos. Aliqñ aũt
sedet expectãs eos. Et iõ cõuenit̃ hic subdit̃ et acces
serũt ad eũ t̃be multe. hñtes secũ mutos et claudos
et cecos debiles et alios multos ¶ Je. Jn eo loco ubi
latin⁹ interpres trãstulit d̾biles i greco scriptũ ẽ kil
lõs qd̾ ñ d̾bilitatis gñale s; vni⁹ infirmitatis nomen
ẽ ut quõ claud⁹ dr̃ q̃ pede claudicat vnus sic kullus
appellet̃ q̃ vnã manũ d̾bilẽ h̃et. ¶ Crisõ. Jn ambo
bus fidẽ suam demonstrabãt et in ascendendo montẽ

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

Et in hoc quia eſtimabant ſe nullo alio indigē niſi vt pͥſcerent ad pedes ieſu. ¶ Nec eciam ad huc tā gunt fimbriam veſtimenti ſꝫ ad altiorē fidem aſcē dunt. Unde dicit. Et proiecerunt eos ad pedes eius Et mulieris quidem filiam cum multa tarditate cu rauit ut eius virtutem oſtenderet. Hiis autem nō quia meliores erāt ſed ut infidelium iudeorū ora ob ſtrueret ꝯfeſtim ſanacionem pbet vnde ſequit. Et curauit omnes. Multitudo autem eorum qui cura bant ꝛ facilitas ſanacōis eos in ſtuporem mittebat Unde ſequit. Ita ut turbe mirarent̄ videntes mutos loquentes ꝛc. ¶ Jeronimus. De debilibus tacuit qꝛ quid de ꝯtrario diceret vno verbo non habebat. ¶ Ra. Myſtice autem cum filia chananee pfigurallet ſalu tem gencium venit in iudeam quia cū plenitudo gē cium intrauerit tunc omnis Iſrael ſaluus erit. ¶ Gloſa. Mare autem iuxta qd venit ieſus turbi das huius ſeculi volumina ſignificat quod eſt galilee. Cū homines a vicijs ad virtutes tranſmigrant. ¶ Je ronimus. Aſcendit autem in montem ut quaſi auis teneros fetus puocet ad uolandum. ¶ Rabanus. Ut ſcꝫ auditores ſuos erigat ad ſuperna ꝛ celeſtia meditanda. Sedebatqꝫ ibi ut demonſtraret nō niſi in celeſtibus requiē eſſe querendam. Eo autem ſedente in monte. i. in celorum arce accedunt turbe fidelium deuota mente illi appinquātes. ducentes ſecum mutos ꝛ cecos. Eoſqꝫ ad pedes ieſu pijciunt quia peccata ꝯ fitentes ipſi ſoli curandos ſubijciūt quos ita curat. ut turbe mirent̄ ꝛ magnificent deum iſrael. Quia fideles quādo viderint eos qui ſpiritualit̄ egrotaue rant diuerſis opibus virtutum ditatos laudē deo decantant. ¶ Gloſa. Muti autem ſunt qui non lau dant deū. Ceci qui n̄ intelligunt viam vite. Surdi q̄ non obtemperant. Claudi p deuia boni opis nō rec te euntes. Debiles ſunt qui infirmi ſunt in bonis o peribus.

¶ Jheſus aūt cōuocatis diſcipulis ſuis di xit. Miſereor turbe qꝛ triduo iam pſeuerant mecum ꝛ non habent quod mādūcent. Et dimittere eos ieiunos nolo ne deficiant in via. Et dicūt ei diſcipuli. Unde ergo nobis in deſerto panes tātos vt ſaturemꝰ turbā tātam. Et ait illis ihesus. Quot panes ha betis? At illi dixerūt ſeptem. ꝛ paucos pi ſciculos ꝛ precepit turbe vt diſcūberent ſu per terram ꝛ accipiens ſeptem panes ꝛ pi ſces ꝛ grās agēs fregit ꝛ dedit diſcipulis ſuis ꝛ diſcipuli dederūt populo ꝛ cōmederūt omnes ꝛ ſaturati ſunt. ꝛ quod ſupfuit de fragmētis tulerūt ſeptem ſportas plenas Erant autem qui mādūcauerant quatuor milia hominum extra puulos ꝛ mulieres.

¶ Jeronimus. Prius xpus infirmorum debilitates abſtulerat poſtea vero ſanatis offert cibos. conuo cat quoqꝫ diſcipulos ſuos. ꝛ quod facturus eſt loqt̄ vnde dicit. ieſus aūt ꝯuocatis diſcipulis ſuis dixit miſereor turbe. Hoc autem facit vt magiſtris exē plum tribuat cum minoribus atqꝫ diſcipulis ꝯmunican di ꝯſilia. vt ex confabulatione intelligāt ſigni mag nitudinem. ¶ Criſoſtomus. Turbe enī cum ad ſana cionem veniſſent. non audebant petere panes. vnde ipſe amator hoīm ꝛ omnium curam gerens eciam nō petentibus dat. ppterqꝫ dicit Miſereor turbe. Ne autem dicatur quoniam venientes viaticum porta uerant dicit. Quia triduo iam pſeuerāt mecū ꝛ nō ha bent quod manducent. Etſi enī quando venerunt cibos habuerūt tamen ꝯſumptos iam erant. Et ppē hoc non in prima ꝛ ſecunda die hoc fecit ſꝫ in tercia quando iam omnia erant conſumpta. vt prius ipſi in neceſſitate conſtituti cum ampliori deſiderio ſuſciperēt quod fiebat monſtrat autem qꝫ de longe venerant ꝛ nihil eis reliquū fuerat. Unde ꝛ qꝫ dicit. Et dimitte re eos ieiunos nolo. ne deficiant in via. Dum autem velit eos ieiunos dimittere. ideo tamē nō ſtatim ſig num facit. vt ex hac interrogacione ꝛ reſponſione at tenciores diſcipulos faciat ꝛ fidem ſuam oſtendant dicētes fac panes. Et quamuis xpus plurima fecerit vt miraculi prius facti recordarent̄ quia fecit eos mi niſtros ꝛ pro ſunt cophini adhuc tamen imperfecti ſic diſpoſiti erāt qd patet p hꝫ qꝫ ſequit̄. ꝛ dicūt ei di ſcipuli. Unde ergo nobis in deſerto panes tantos vt ſaturetur tantam. Ipſi quidem infirma cogitacōe hoc dixerunt. Per hoc tamē miraculū futurū inſu ſpicabile facientes. Ne aliquis enī ſuſpicaret qꝫ ab aliquo ꝓpinquo caſtello accepti ſunt cibi. Propter hoc miraculum iſtud in ſolitudine fit multū a caſtel lis diſtante. ipſe autem xpus ut diſcipulorū erigat mentem eos interrogat vt ex modo interrogacōis eos ꝯmemoret illorum que prius facta ſunt. Unde ſe qtur. Et ait illis ieſus Quot panes habetis At illi dixerūt ſeptem ꝛ piſciculos paucos. Non autem addūt Sed hec quid ſunt inter tantos ſicut antea dixerāt Jam enī paulatim pfecerant licet non totū appre henderint Admirare autem in aptis veritatis amo rem qualit̄ ipſi ſcribentes non occultant ſuos coram magnos defectus. Non enī eſt quātalibet accuſacio Parū ante tali ſigno facto ꝯfeſtim oblitiſci Admi rare autē ꝛ aliam ſapienciam eorum qualit̄ ventrē ſupabant non multam menſe curam facientes. In de ſerto enī exiſtentes ꝛ p tres dies ibi morantes ſo lum ſeptem panes ibi habebant. Alia vero ſimiliter prioribus facit. Etenim recumbere eos facit in terra ꝛ in manibus diſcipulorum creſcē panes. vnde ſeqt̄ Et precepit turbe ut diſcūberēt ſup terram ꝛc. ¶ Jero. De hoc aūt iā ſupra diximꝰ ꝛ eadem repetere oti oſi eſt. tantū in his que diſcrepant immoremur.

¶ Criſoſtomus. Finis aūt vtriuſqꝫ miraculi non ſi milis ē. Sequit̄ enī Et qd ſupfuit de fragmētis tu lerunt. ſeptem ſportas plenas. Erāt autem qui mā ducauerant quatuor milia hoīm extra puulos ꝛ muli eres. Quare autem minores fuerint reliquie in hoc miraculo qꝫ in primo ꝛ ſi non tot fuerint qui comederūt Aut igit̄ hoc eſt quia ſporte cophinis maiores erāt aut vt ex diuerſitate rememorent̄ illiꝰ ꝛ huius mi raculi. Et ppē hoc tunc quidem fecit cophinos reli quiarum numero equales diſcipulis. nūc aūt ſportas panibus equales

¶ Remigius. In hac aūt euāgelica lectōe ꝯſiderā
da eſt in xp̄o operatio diuinitatis ⁊ humanitatis. Per h̄
em̄ ꝙ turbā miſeret̄ oñdit ſe hūane fragilitatis affec
cionē hr̄e. in eo vero ꝙ panes multiplicauit ⁊ turbas
paſcit oñdit diuinitatis operacio. Deſtruit̄ g° hic er
ror Euticetis q̄ i xp̄o dicebat vnā naturā. ¶ Au. de ꝯ
euā. Hanc n̄ ab re ē admonē ī h̄ miraclo ꝙ ſi aliq̄s
euāgeliſtaꝝ h̄ dixiſſꝫ q̄ d̄ q̄nqꝫ panib̄ n̄ dixiſſꝫ ꝯtrius
ceteris putaret̄ ſꝫ q̄a illū q̄ miraclm de. vij. panib̄
narrauerī nec illō de q̄nqꝫ tacuerē nemiē mouet ⁊
vtrūqꝫ factū hoīes itelligūt. hoc iō dixi° vt ſic vbi
ſile repit̄ fcm̄ a dn̄o q̄d ī aliq̄ alt̄ alt̄i euāgeliſte ita
r̄pūgnare videat̄ vt omino ſolui nō poſſit nichil ali
ud intelligat̄ quā vtrūqꝫ factum eſſe ⁊ aliud ab alio
cōmeōratū ¶ Gloſa. Notādū aūt ꝙ prius dn̄s auſ̄
debilitates ⁊ poſtea cibat q̄a prius ſūt r̄mouēda pec
cata ⁊ poſtea anima v̄bis dei nutrienda ¶ Jerom°
Sic at̄ illa t̄ba q̄ prius panie iudaice credēciū ꝯue
nit plebi ita h̄ec pp̄lo genciū ꝯpat̄. Ad vō quatuor
milia viroꝝ ꝯgregant̄ multitudo inumēabiliū ex q̄
tuor orb̄ ptib̄ intelligit̄. ¶ Jero. Iſti ecīā nō ſūt q̄n
ꝙ milia ſꝫ quatuor milia. q̄ numer° ſemꝑ in laude
ponit̄. Et quadrāgul° lapis nō fluctuat nō eſt iſta
bilis. Et ob hāc cauſaꝫ ecīam euangelia in hoc nūo
ꝯſecrata ſūt. In ſupiori g° ſigno q̄ ꝓpinq̄ erant ⁊
vicini q̄nqꝫ ſenſuū nō ipe dn̄s eoꝝ recordat̄ ſꝫ diſci
puli hic at̄ ipe dn̄s miſereri ſe dicit eoꝝ q̄a triduo
iam ꝑſeuerant: cū eo ſcꝫ p̄ri. filio. ſpūiqꝫ ſancto cred̄
bant. ¶ Bed. Vel quia omē paſſionis dn̄ice temp°
cū dn̄o agunt ſiue q̄a venturi ad baptiſmū ꝯfitent̄
ſe credere in paſſiōe ac reſurrectōe ei°. Siue q̄ toto
paſſiōis dn̄ice tp̄e i ieiunijs dn̄o q̄dā ꝯpaſſiōis ſoci
etate iūgunt̄. ¶ Raban°. Vt hoc d̄r quia in toto
ſeculo tāum temp° ē quo grā dat̄. Primū an̄ legē
Scōm ſub lege. Tcīū ſub grā. Quartū eſt in celo
ad q̄d tendēs reficit̄ in via. ¶ Remi. Vt q̄a peccata
ꝯmiſſa p penitēciā ꝯtingētes cogitacōe. locucōe ⁊
ope ꝯūtūt̄ ad dn̄m. Has t̄bas noluit dimittē ieiu
nas ne defecerēt in via quia peccatorēs p penitēciaꝫ
ꝯuerſi in curſu labentis ſeculi pereunt ſi abſqꝫ ſacre
doctrine pabulo dimittant̄ ¶ Gloſa Septem panes
ſūt ſcriptā noui teſtamenti ī quo gracia ſancti ſpūs
reuelat̄ ⁊ datur. Neqꝫ ſūt hordeacei ut ſup̄ quia n̄
hic ut in lege vitale alimentum figuris quaſi tena
ciſſima palea tegit̄. Hic non duo piſces vt in lege
duo vngebant̄ ſcꝫ rex ⁊ ſacerdos ſed pauci .i. ſan
cti noui teſtamn̄ti qui de fluctib̄ ſeculi erepti ⁊ ſuſti
nēt t̄bulentum mare exemplo ſuo nos reficiūt ne
in via deficiamus. ¶ Hylarius. Turbe aūt ī terrā
recumbūt nullis eīn legis operib̄ fuerant an̄ ſubſtra
te ſed peccatoꝝ ⁊ corpoꝝ ſuoꝝ inherebāt. ¶ Glo
ſa. Vt ibi ſup fenū ut deſideria carnis ꝯprimant̄. hic
ſup terram. vbi ⁊ ipe mund° relinqui p̄cipit̄. Vel
mons in quo dn̄s reficit eſt altitudo chriſti ibi ergo
fenum ſuper terram quia ibi eſt altitudo chriſti
ꝓpter carnales. carnali ſpe ⁊ deſiderio tegitur
.i. Hic remota omni cupiditate carnali conuiuas
noui teſtamenti ſpe ꝑmanentis ſoliditas ꝙ ꝯtinet.
Ibi q̄nqꝫ milia q̄a carnales quinqꝫ ſenſib̄ ſubditi h̄
quatuor ꝓpter quatuor virtutes quib̄ ſpiritaliter

viuitur. temꝑanciam. prudenciam. fortitudinē ⁊ iu
ſticiam. Quarum p̄ma eſt cognitio rerum appeten
darum ⁊ vitandaꝝ. Secunda refrenacio cupidita
tis ab hiis que temporaliter delectant. Tercia firmitas
contra moleſta ſeculi. Quarta que p omnes diffun
ditur dilectio dei ⁊ p̄ximi. Et ibi ⁊ hic mulieres ⁊
pueri excepti ſunt. Quia in veteri ⁊ nouo teſtamen
to non admittunt̄ ad dominū. qui non p̄ualent oc
currere in viruꝫ pfectum. vel īfirmitate viriū vel
leuitate mentis. vtraqꝫ refectio in monte celebrata
eſt quia vtriuſqꝫ teſtamenti ſcriptura altitudinem
celeſtium preceptoꝝ mandat ⁊ premium. vtraqꝫ
altitudinem. xp̄i predicat alciora miſteria. que non
capit ꝯmunis turba. Apoſtoli ſufferūt ⁊ implent
ſcꝫ pfectoꝝ corda ſeptiformis ſpūs grā ad intelligē
dum illuſtrata. Sporte iunco ⁊ folijs palmarum ſo
lent contexi ⁊ ſignificant ſanctos qui radicem cor
dis in ipo fonte vite collocant ne areſcāt ut iūcus
in aqua ⁊ palmam eterne retribucōis i corde into

Capitulum. decimumſextum.

Et dimiſſa turba aſcēdit in na
uiculā. ⁊ venit in fines Mage
dan ⁊ acceſſerūt ad eum Phari
ſei ⁊ ſaducei tēptātes ⁊ roga
tes eum ut ſignū de celo oſtēderet eis. At
ille reſpōdēs ait illis. Facto veſpere dici
tis ſerenū erit Rubicūdū em̄ eſt celū ⁊ ma
ne hodie tēpeſtas Rutilat em̄ triſte celum
Faciē ergo celi diiudicare noſcis Signa aūt
tēpoꝝ n̄ poteſtis ſcire Generacō at̄ mala ⁊
adultera. ſignū q̄rit ⁊ ſignū n̄ dabit̄ ei. niſi
ſignū. Jone ꝓphete ⁊ relictis illis abijt.
¶ Criſ. Sicut poſt miraculum q̄nqꝫ panum tūc
turbas dimiſit ita ⁊ nunc. Nec autem pedes rece
dit ſed nauigio ne turba eum ſequat̄. Vn̄ dicit̄. Et
dimiſſa turba aſcēdit in nauiculaꝫ ⁊ venit in fines
magedā. ¶ Auguſtin°. de con. euan. Marcus aūt
dicit ꝙ in Dalmanica nec ē dubitandū eundē locū
eſſe ſub vtroqꝫ noīe. Nā plerıqꝫ codices nō habent
etiam ſm marcum niſi mageda. ¶ Rabanus. Eſt
aūt mageda r̄gio circa geraſam ⁊ inꝑꝑtat̄ poma
nūtia ⁊ ſignificat hortū de q̄ d̄r hort° ꝯclus° fons ſig
nat° in q̄ creſcūt poma vtutū ⁊ vbi nūciat̄ nomen
dn̄i. Docet at̄ ꝙ p̄dicatores. miſticam vbo tn̄ p̄a
tra cubiclm cordis vtutū pomis debēt reficī. Sequit̄
Et acceſſerūt ad eū phariſei ⁊ ſaducei tēp. ⁊ rog.
vt ſig° de celo oñderet eis ¶ Remi. Admiranda ſ
pe ē cecitas phariſeoꝝ ⁊ ſaduceoꝝ ſic ei poſtulabāt
ſig° d̄ celo quaſi ea n̄ eēnt ſigna q̄ facē videbāt ꝙ
at̄ ſig° poſtularēt iohes maifeſtat. refert ei p° re
fectiōe d̄ q̄nqꝫ panib̄ t̄bā acceſſiſſe ad dn̄m ⁊ dixiſſe
q̄d ſignū facis vt videam° ⁊ credam° tibi. Pa
tres nr̄i in deſerto māna ꝯmederēt ſic̄ ſcriptū eſt panē d̄ celo
dedit eis mādu care. Pro qꝫ ⁊ hi dicūt. Oñde nobis ſig°
de celo .i. fac vt vno vł duob̄ dieb̄ māna pluat ⁊
totus pp̄lus paſcat̄. ſic̄ multo tpe factū eſt in deſerto

Ipſe vero inſpiciens cogitaciones eorum vt deus ſciens ꝙ ſi etiam ſignum de celo eis oſtenderet nõ crederent noluit eis dare ſignum quod poſtulabãt. Vñ ſequit᷑. At ille reſpõdens ait illis. Facto veſpe dicitis ſerenũ erit ꝛc. ¶ Jero. Hoc apud grecos in pleriſq; codicibus non habet᷑. Senſus autem manifeſtus ē ꝙ ex elementorum ordine ꝓnoſticia poſſunt ⁊ ſereni ⁊ pluuioſi dies prenoſci. Scribe aũt ⁊ phariſei ꝗ vi debant᷑ legis eſſe doctores ex ꝓphetarum vaticinio non poterant cognoſcere ſaluatoris aduentum. ¶ Auguſtinus de con. euan. Poteſt etiã intelligi qḋ dixit dominus facto veſpe dicitis ſerenum erit ⁊ c. rubicundũ eſt celum .i. ſanguine paſſionis xp̄i ꝑmo aduentu indulgentia peccatorum datur. Et mane hodie tempeſtas. rutilat enĩ cum triſticia celum. Illud ē ꝙ ſecundo aduentu igne precedente venturus eſt. ¶ Gloſa. Vel aliter. Rutilat triſte celum .i. paciunt᷑ apoſtoli poſt reſurrectionem poſt quos me iudicare in futuro ſcire poteſtis quia cũ nõ parco meis bonis quin paciant᷑ non parcam alijs ĩ futuro. Faciẽ igitur celi diiudicare noſcitis. ſigna autem temporum non poteſtis. Signa temporum dixit de aduentu ſuo vl̄ paſſione. cui ſimile eſt roſeum celum veſpe ⁊ idem ꝺ tribulacione añ aduentum ſuum futura. cui ſimile eſt mane roſeum cum triſticia celum. ¶ Criſoſtomus. Sicut ergo in celo aliud quidem eſt ſignum ſerenitatis. aliud pluuie. ita ⁊ in me putare oportꝫ. nũc enĩ ſcilicet in ꝑmo aduentu his ſignis que in terra ſꝫ opus eſt. Que aũt in celo ſunt conſeruant᷑ tempori ſecundi aduentus. Hic ei ſicut medicus veni. tunc ſicut iudex adero. Propter hoc nũc occulte venio. tũc autem cum multa diuulgatione. quando virtutes celorum mouebunt᷑. Sed non nũc eſt tempus horum ſignorum. veni mori ⁊ que abiecta ſũt pati. Et ideo ſequit᷑. Generacio mala ⁊ adultera ſignum querit ⁊ ſignum non dab ē ei niſi ſignum Jone ꝓphe. ¶ Auguſtinus de con. euan. Hoc autem ⁊ alibi iam dixit matheus. Unde retinendũ eſt eadẽ dñm ſepe dixiſſe vt qḋ exiſtente ſcrario ſolui non poterit. bis dictum intelligit᷑. ¶ Gloſa. Dicit autem generacio mala ⁊ adultera .i. incredula ꝓ ſpirituali carnceũ habens intellectum. ¶ Rabanus. Nõ ergo generacõi illa temptantium dominũ ſignum celeſte dat᷑ quale querebãt quibus multa ſigna dedit in terra. Sed generacioni ꝗ renatũ dominũ .i. apoſtolis quibus cernentibus aſcendit in celum ⁊ ſpiritũ ſanctum miſit. ¶ Jeronimus. Quid autem ſibi velit ſignũ ione iam ſup̄ dictũ eſt. ¶ Criſo. Cum aũt hoc ſecundo phariſei audiſſent oportebat interrogare ⁊ diſcere quid eſt quod dicit᷑. Sed ipſi non deſiderio diſcendi hoc a domino queſierunt. Et ideo dominus eos reliquit. Unde ſequit᷑. Et relictis illis abijt. ¶ Rabanus. Id ē relicta gñacione mala iudeorum. abijt tranſfretum ⁊ gencium ſecutus ē populus. Nota ꝙ non ſicut in alijs legit᷑ locis dimiſſis turbis abijt. Sed quia infidelitatis error inſolitũ animos obtinebat dicit᷑ ꝙ eos reliquit.

¶ Et cũ veniſſent diſcipuli eius trãſfretũ obliti ſũt panes accipe. Qui dixit illis Intuemini ⁊ cauete a fermẽto phariſeorum ⁊ ſaduceorum. At illi cogitabãt inter ſe dicẽtes. Quia panes nõ accepimus. Sciens aũt ieſus dixit eis. quid cogitatis inter vos modice fidei q: panes nõ hẽtis Non dum intelligitis neq; recordamini quinq; panũ in .v. milia hominũ. et quot cophinos ſũpſiſtis. Neq; .vii. panũ in q̄tuor milia hominum et quot ſportas ſũpſiſtis. Quare nõ intelligitis quia ñ de pane dixi uobis cauete a fermẽto phariſeorum ⁊ ſaduceorum. Tunc intellexerũt q: nõ dixerit cauẽdũ a fermẽto panũ. ſꝫ a doctrina phariſeorum ⁊ ſaduceorum.

¶ Gloſa. Sicut dominus phariſeos reliquerat ꝓpter eorum infidelitatem ita conſequent᷑ ⁊ doctrinã eorum a diſcipulis cauendam eſſe docet. Unde ſequit᷑. Et cum veniſſ. diſci. eius tranſfretũ obliti ſũt accipe panes. ¶ Remigius. Tanto enĩ amore magiſtri detinebant᷑ vt nec etiam ad pũctum vellent ab eo recedere. Notandum aduertendum eſt ergo quãtũ alieni eẽnt ab appetitu deliciarum cum tam paruã haberẽt de neceſſarijs curam vt etiã obliti ſint panes accipe ſine quibus humana fragilitas ſubſiſtere non poteſt. Sequitur. Qui dixit illis Intuemini ⁊ cauete a fermento phariſeorum ⁊ ſaduceorum. ¶ Hylarius. In quo monent᷑ apoſtoli nõ ad miſceri iudeorum doctrine quia legis opera in effectu fidei ⁊ ꝑfiguracionem rerum cõſequentiũ cõſtituta ſunt ⁊ in quorum tempore atq; etatem veritas cõtigiſſet nihil vltra ĩ veritatis ſimilitudinem poſitum arbitrarent᷑ ne doctrina phariſeorum xp̄m neſciẽs effectũ euãgelice veritatis rumperet. ¶ Jeronimus. Qui enĩ cauet a fermẽto phariſeorum ⁊ Saduceorum legis ac littere ꝑcepta nõ ſeruat. tradiciones hominũ negligit vt faciat dei mandata. Hoc eſt fermentum de quo apoſtolus loq̄t᷑. Modicũ fermentũ totam maſſam corrumpit. Iſtud ſimodi fermentũ etiam omni racione vitãdum eſt qḋ habuit marchion Valentinus ⁊ omnes heretici. Fermentũ ei hãc habet vi vt ſi farine mixtũ fuerit qḋ paruũ videbat᷑ creſcat in maius ⁊ ad ſaporem ſuum vniuerſam ꝯſperſionem trahat. Ita ⁊ doctrina heretica ſi vl̄ modicam ſcintillam iecerit ĩ tuũ pectus in breui ingens flãma concreſcit. ⁊ totam hominis paſſionẽ ad ſe trahit. ¶ Criſoſtomus. Sed quare non dixit Attendite a doctrina phariſeorum. maifeſte quia vult ꝯmemorare ea que facta ſũt ſcꝫ de multiplicacione panum. Etenim nouerat eos eſſe oblitos. Simpliciter aũt de hoc eos incuſare non videt᷑ racionem habẽ. Occaſione aũt ab eis recepta eos icrepat᷑ ſuſceptibilem faciebat incuſacionem. Et ideo que cogitabant diſcipuli. Euangeliſta in medium itroducit dicens. At illi cogitabant intra ſe dicẽtes. Quia panes nõ accepimus. ¶ Jero. Quomõ aũt panes non habebant qui ſtatim impletis ſeptem ſportis aſcẽderũt in nauiculam ⁊ venerũt in fines mageda. Ibi audiũt nauigantes ꝙ cauere debeant a fermento phariſeorũ ⁊ ſaduceorũ ſꝫ ſcriptura teſtat᷑ ꝙ obliti ſꝫ eos ſecũ tolle.

¶ Crisostom⁹. Quia vo discipuli circa obseruacio nes iudaicas adhuc repebant. Jō dñs vehemēt eos increpat ad vtilitatem oīm. Vn̄ seqt̄. Sciēs aūt ih̄s dixit eis. Quid cogitatis inter vos modice fidei q2 panes nō habetis? ¶ Glosa. Quasi dicēt qđ cogitatis me dixisse de t'renis panib3 de q̄b3 non ē vobis dubitādū cū de tā3 paucis tantas fecī abūdare reliq̄as. ¶ Cris. Hoc aūt facit vt sollicitudinē escarum ab eis abiciat. Sed quare nō arguit eos cū dixerūt. Vn̄ nob' in solitudine panes tanti? Etenī oportunius videbat̄ hoc dici. Sed iō tūc nō rep̄hendit eos ne videret̄ se ingerē ad signa facienda ꝛ nolebat ān turbas eos increpaē. Tūc eoꝝ rationabilior hec accusatio fuit qn̄ iam duplici miraclo de panib3 facto talen erant vt adhuc de escis dubitarēt. Vide aūt ꝛ increpacōem cū mansuetudine. Velut enī excusando respōdet p̄ his quos increpauerat dicēs nōdū intelligitis neq3 recordamī q̄nq3 panū. ¶ Glosa. Quasi. d. Nec ꝙ misteriū intelligitis. neq3 vtute3 in memoria habetis. ¶ Cris. Per qđ ī memoriā eos rduct ad ea que p̄terierūt. ꝛ ad futura attenciores facit. ¶ Jero. Per h' aūt ꝙ dicit quare nō intelligitis ꝛc. p occasionē docet eos qđ significēt q̄nq3 panes ꝛ septem. q̄nq3 milia hoīm ꝛ quatuor milia q̄ pasta sūt in hēmo. Si enī fermētū phariseoꝝ ꝛ saduceoꝝ nō corporalē panē s3 tradicōes p̄uersas ꝛ heretica significāt dogmata quare cibi q̄b3 nutriti⁹ ē p̄plus dei n̄ verā doctrinam integrāq3 significēt? ¶ Cris. Vt aūt discas quātū in discipulis potuit icrepacō xp̄i. ꝛ qualiter eoꝝ mētē3 erexerit dormiētē3 audi quid euāgelista dicat. Tūc intellexerūt ꝙ nō dixerit cauendū a fermēto panū sed a doctrina phariseoꝝ ꝛ saduceoꝝ q̄uis eo h' nō interp̄tāte. Increpacō g⁹ dñi eos a iudaicis obseruacōib3 abduxit. desides existētes attēciores fecit ꝛ a p̄ua fide eos eripuit ut nō timeāt si quando paucos panes hr̄e videant̄ neq3 p pane solliciti sint. Sed hec respiciant vniuersa.

¶ Venit aūt ies⁹ in p̄tes cesaree philippi. Et interrogabat discipulos suos. dicens. Quē dicūt homines eē filiū hominis. At illi dixerūt. Aly iohānē baptistā. Aly aūt heliā. aly vero hieremiā. aut vnū ex p̄phetis. Dicit illis iesus vos aūt quē me eē dicitis. Respōdens symō petrus dixit. Tu es xp̄s fili⁹ dei viui. respōdens iesus. dixit ei. Beat⁹ es symō bariona q2 caro ꝛ sāguis nō reuelauit tibi. s3 pater meus qui ē in celis. Et ego dico tibi. quia tu es petr⁹. et sup hāc petrā edificabo ecclesiā meā. ꝛ porte inferi nō p̄ualebūt aduersus eā. Et tibi dabo claues regni celoꝝ. Et quodcūq3 ligaueris sup terā. erit ligatū ꝛ in celis. Et quodcūq3 solueris sup t'rā erit solutū et in celis.

¶ Glosa. Postq̄3 discipulos a phariseoꝝ [illegible] mouerat dñs cōuenient' euangelice doctrine [illegible] dine3 in eis fundat. Et vt maior solēnitas [illegible] locus describit̄ cū dicit. Venit aūt ih̄us ī p̄tes cesaree philippi. ¶ Cris. Ideo aūt nō simpliciter cesareā [illegible] minat. s3 cesaream philippi. q̄a est ꝛ alia cesarea [illegible] Stratonis nō autem in illa sed in hac discipulos [illegible] rogauit longe eos ab iudeis abducēs. vt ab oī timore eruti libere dicant q̄ habebant in mente. Philippus autē iste frat' fuit herodis tetrarche [illegible] ꝛ Traconitidis regiōis q̄ in honorē Tiberij cesaris cesareā philippi q̄ nūc paneas dr̄ appellauit. ¶ Glosa. Confirmatur⁹ aūt in fide discipulos [illegible] ꝛ errores alioꝝ a mentib3 eoꝝ voluit remouere [illegible] seqt̄. Et īterrogabat discipulos suos dicēs. Quē dicūt hoīes esse filiū3 hoīs? ¶ Orig. Interrogat xp̄us discipulos vt ex apl'oꝝ responsionib3 [illegible] m⁹ diuersas opiniōes fuisse tūc apud iudeos [illegible] Et vt nos semp scrutemur de xp̄o qualis opinio [illegible] apud hoīes de nob' vt si q̄o male dr̄ nob' occasiōes [illegible] lius p̄scidam⁹. Si quid aūt boni. eī⁹ occasiōes [illegible] amus. S3 ꝛ discipli ep̄orum apl'oꝝ instruunt [illegible] plo ut qualescūq3 opiniones hebuerit [illegible] suis referant eis. ¶ Jeronimus. Pulchre [illegible] interrogat. Quē dicūt hoīes esse filium hominis [illegible] quia qui de filio hominis loquunt̄ homies [illegible] vero diuinitatem eius intelligunt non homines [illegible] dij appellantur. ¶ Crisostom⁹. Non autem [illegible] quem me dicunt scribe ꝛ pharisei esse sed quem dicunt homines. plebis mentē3 qua ad mali [illegible] non erat inuestigans. Et si enim multo [illegible] oportebat eorū3 erat de xp̄o opinio sed tamen [illegible] quitia libera erat phariseoꝝ aūt opinio [illegible] plena multa malicia. ¶ Hylarius. Dicendo [illegible] Quem dicunt homines esse filium hominis [illegible] nificauit p̄ter id quod in se videbat̄ esse aliud [illegible] dum. Erat enī hoīs fili⁹. Quod igit' de [illegible] di. iudiciū desiderabat non illud arbitramur qđ [illegible] ip̄e confessus est. sed occultū erat de quo [illegible] tur ī quod se credenciū fides debebat extendere [illegible] autem hec confessionis tenenda racio vt [illegible] lium ita ꝛ filium hominis meminerimus [illegible] rum sine altero nihil spei tribuit ad salutem [illegible] signanter dixit. Quem dicunt homines [illegible] hominis? ¶ Jeronimus. Non dixit. Quem me [illegible] se dicunt homines. s3 quem dicunt esse filium [illegible] ne iactanter de se querere videretur. Et nota [illegible] cū q2 in veteri testamento scriptum est filius [illegible] in hebreo positum est filius Adam. ¶ Orig. [illegible] sas autem iudeorum opiniones de xp̄o discipuli [illegible] runt. Vnde dicitur. At illi dixerunt. Aly [illegible] baptistam estimacōem se3 secuti herodis [illegible] Heliam. videlicet estimantes ꝙ aut [illegible] uitatem suscepit. Helias aut ex eo tempore [illegible] pore viuens in tempore aparuit illo. Aly [illegible] remiam quem deus in gentibus prophetam [illegible] stituit. non intelligentes quoniam hieremias [illegible] fuerat christi. Aut vnum ex prophetis [illegible] mili propter illa que deus ad ipsos locutus [illegible] prophetas. Non tñ in ipsis. sed ī xp̄o sūt [illegible]

¶ Jeronim⁹. Sed tamē turbe sic errare potuerūt in helia ⁊ hieremia quomō herodes errauit in iohe Unde miror quosdam interptes causas errorū inq̄rere singulorum. ¶ Crisf. Quia vero discipuli opinionem turbe recitauerāt euocat eos per secundam interrogacionem ad opinandū aliquid maius de ipō Et ideo sequit. Dicit illis ihesus vos autem quē me esse dicitis. Uos aūt inq̄ qui simul mecum estis sēp quia maiora signa vidistis quam turbe non oportet vos in opinione conuenire cum tbis ⁊ ppē hoc nō a pncipio predicacionis eos de hoc interrogauit. sed postq̄ multa signa fecit ⁊ mlta locut⁹ est eis de sua deitate. ¶ Jeroni. Attende autem q̄ ex hoc textu sermois apostoli nequaq̄ homies. sed dij appellant Cum eīm dixisset q̄. dicūt homies esse filium hois subiecit. Uos autem quē me esse dicitis. Acsi dicat illis quia homies sunt humana opinantur. vos qui dij estis quē me esse existiatis. ¶ Raban⁹. Nō aūt quasi nesciens de se sentenciā discipulorum vl extraneorum inquirit. Sed ideo discipulos quid de se sentiant interrogat vt cōfessione recte fidei digna mercede remuneret. Nō quid alij de se sentiant inq̄rit vt expositis pmo sentencijs errantium discipli pbarent veritatem sue confessionis nō de opinione vulgata. sed de ipō pcepisse dñice reuelacōis archano ¶ Crisostom⁹. Quādo vero domin⁹ de plebis opinione interrogat omnes respōdent. sed omib⁹ discipulis interrogātis. Petr⁹ tanq̄ os apostolorum ⁊ caput p omib⁹ respōdet. Unde sequit. Respondens simon petr⁹ dixit. Tu es xp̄us fili⁹ dei viui. ¶ Origen⁹. Denegauit quidem petr⁹ aliquid eorum esse iesum qui arbitrabant iudei. Confess⁹ est autem. Tu es xp̄⁹ qd̄ nesciebat iudei. sz ⁊ qd̄ maius est filius dei viui qui ⁊ p pphetas dixerat. Uiuo ego. dicit dominus Et ideo dicebat viuus sm̄ supeminēciam quia supeminet omib⁹ habentib⁹ vitam. qm̄ solus habet imortalitatem ⁊ est fons vite qd̄ pprie dicit deus pater vita aūt est quasi de fonte pcedens qui dixit. Ego sum vita. ¶ Jero Deum ecīā viuū appellat ad cōparacōem eorum deorum qui putant dij sed mortui sunt. Saturnum dico. Jouem. Uenerem ⁊ herculem. ⁊ cetera ydolorum portenta. ¶ Hilari⁹. Est aūt hec vera ⁊ inuiolabilis fides ex deo deum filiū pfectum esse. cū sit ex eternitate patris etnitas. Nunc igit assumpsisse corpus ⁊ hominem factū esse pfecta confessio est. Complexus est ita que omia qui ⁊ naturā ⁊ nomen expressit. In quo summa virtutum est. ¶ Raban⁹. Mira autem distinccione factū ē vt dominus ipē humilitatem assūpte humanitatis pferat. discipul⁹ excellenciam diuine eternitatis ostendat. ¶ Hilari⁹. Dignum aūt confessio petri pmium consecuta est. q̄ dei filiū in homie vidisset. vnde sequit. Respondens autem iesus dixit ei. Beatus es simō Bariona quia caro ⁊ sanguis non reuelauit tibi sz pater meus qui est in celis. ¶ Jero. Reddit enim xp̄us apostolo vicem p testimonio quod dē se petrus dixerat ei tu es xp̄us fili⁹ dei viui dñs autem dixit ei. Beatus es Simon Bariona. Quare quia non reuelauit tibi caro ⁊ sanguis sz reuelauit pater quod caro ⁊ sanguis reuelare non potuit spūsan

cti gracia reuelatū est. Ergo ex confessione sortit vocabulū q̄ reuelacionē ex spūsancto habeat. cui⁹ ⁊ filius appellādus sit. Siquidem bariona i lingua nostra sonat filius columbe. Jero. Alij simplicit accipiunt. q̄ simon scz petrus fili⁹ sit iohannis iuxta alterius loci interrogacionem. Simon iohis diligis me ⁊ volunt scriptorum vicio deprauatum ut pbariohāna. i. filio iohānis. Bariōa scriptū sit vna detracta sillaba. Johāna vero interpretat dei grā. Utrūq̄ aūt nomen mistice intelligi potest q̄ ⁊ columba spiritū sanctū ⁊ gracia dei donū significet spiritale. ¶ Crisf. Uanum est eīm dicere. Tu es fili⁹ ione ul iohāna. nisi vt ostendat quomā ita naturalit est xp̄us fili⁹ dei Sicut petr⁹ filius ione. eiusdem substancie cū eo qui genuit ¶ Jero. Illud autem q̄ ait. quia caro ⁊ sanguis nō reuelauit tibi apostolice narracōi Cōpara in. qua ait. Continuo non acq̄eui carni ⁊ sanguini. carnem ibi ⁊ sanguinē iudeos significās vt hic quoq̄ sub alio sensu demonstret qd̄ ei non p doctrinā phariseorum sz p dei grā xp̄us dei filius reuelatus sit. ¶ Hilari⁹. Ut aliter Beat⁹ hic vltra humanos oculos ⁊ intendisse ⁊ vidisse laudatus est. Non id quod ex carne ⁊ sanguine ē contuēs sed dei filiū celestis pris reuelacōe cōspiciēs dig⁹ q̄ iudicat⁹ ē vt pm⁹ agnosceret q̄ diuinitas eēt i xp̄o. ¶ Orig. Est autem in hoc loco querendum verū cum pus mitterent iam cognoscebant discipuli quoniam ipē erat xp̄us. hic eīm sermo demonstrat quomā tunc pmū confessus fuerit eum petr⁹ xp̄m filium dei viui. Et vide si potes. quomā credere iesum esse xp̄m min⁹ est quā cognoscere. vt dicamus q̄ quādo mittebāt ad predicandum credebant quidem iesum esse xp̄m Postea autem proficiētes eciam cognouerunt. Aut ita est respondendū. vt dicam⁹ quoniam tunc quidem apostoli inicia cognicōis habebāt xp̄i ⁊ exigua cognoscebant de illo. postea autem profecerunt in agnicione ipsius vt possent cape sciendam xp̄i reuelatam a patre sicut ⁊ petrus qui beatificat non solum in eo qd̄ dixit Tu es xp̄us. sed i eo magis qd̄ addidit filius dei viui. ¶ Crisf. Nimirū autem si non cōfessus esset petr⁹ xp̄m pprie ex patre natū n̄ esset hic reuelacione opus neq̄ estiare xp̄m vnū ex multis filijs adoptiuis beatitudine dignum esset. Nam ⁊ ante hoc illi qui erant in naui dixerūt. vere fili⁹ dei ē hic Sed ⁊ nathanael dixit Rabj tu es fili⁹ dei. Nō tn̄ beati dicti sunt q̄ nō talē cōfessi sunt filiacionem qualem petr⁹ sz vnum ex multis eū estimabant nō vere filiū vl ⁊ si pcipuū quidem p multis nō aūt ex substācia patris. vides autem qualit ⁊ filium reuelat pat ⁊ patrē filius Nō eīm ab alio ē discē filium q̄ a patre. nec ab alio prem quā a filio. quare ⁊ hinc manifestū ē q̄ filius ē ꝯsubstācialis ⁊ coadorandus patri Ostendit autem xp̄us ex hic iā multos credituros quod fuerat petrus ꝯfess⁹. vnde subdit. Et ego dico tibi quia tu es petrus. ¶ Jeroni. Acsi diceret quia tu mihi dixisti tu es xp̄us filius dei viui Et ego dico tibi nō sermone casso ⁊ nullū opus habente sed dico tibi quia meū dixisse fecisse ē quia tu es petrus. Sicut eīm ipē lumē aplis donauit vt lumen mundi appellent ⁊ cetera que a dño

ſortiti vocabula ſiit. Ita ⁊ Simōi· qui credebat in petrā xp̄m petri largitus eſt nomen· ¶ Aug· de cō euam· Nullꝰ eñ arbitret ꝙ hic petrus nomē accep it· Non eñ accepit hoc nomē· niſi vbi iohēs ꝯme morat ei dictū eſſe. Tu vocaberis cephas· qḋ interꝑ taē petrꝰ. ¶ Jerom· Scḋm aē metaphorā petre re cte dicit̄ ei edificabo eccl̄iam meā ſup te· Et hoc eſt qḋ ſequit̄. Et ſup hāc petrā edificabo eccl̄iam meam. ¶ Criſ· i· in hac fide ⁊ ꝯfeſſione edificabo eccl̄iam meā. Hic oñdit multos iam credituros qḋ petrꝰ con feſſus fuerat· ⁊ erigit eiꝰ ſenſū ⁊ paſtorē ip̄m facit ¶ Aug· in libro retracta· dixi in quodā loco de apo ſtolo petro ꝙ in illo tanq̄ȝ in petra edificata ē eccl̄ia ſȝ ſcio me poſtea ſepiſſime ſic expoſuiſſe qḋ a dño dictū eſt· Tu es petrus ⁊ ſup hāc petram edifica bo eccl̄iam meā· vt ſup hūc intelligeret̄ quē ꝯfeſſꝰ eſt petrus dicēs. Tu es xp̄us filiꝰ dei viui· Acſi pe trus ab hac petra appellatus ꝑſonā eccl̄ie figura ret que ſup hāc petraȝ edificat̄· Non eñ dictū ē illi· Tu es petra ſed tu es petrus· petra aē erat xp̄us· quem ꝯfeſſus Simon ſic et tota eccl̄ia cōfitet̄ dictꝰ eſt petrꝰ. Harꝫ aē duarꝫ ſentenciarꝫ que ſit ꝓbabi lior eligat lector· ¶ Hylanꝰ Eſt aūt i nūcupacōe noui noīs felix eccl̄ie fūdamētū dignaq̄ȝ edificacio ne illiꝰ petra que infernas leges ⁊ tartari portas ⁊ oīa mortis clauſtra diſſoluēt· Vñ ⁊ oñdendaȝ fir mitateȝ eccl̄ie ſup petrā fundate ſubdit̄. Et porte inferi nō ꝑualebūt aduerſus eaȝ. ¶ Gloſa· id eſt ñ ſeꝑabūt eū a caritate mea ⁊ fide. ¶ Jero· Ego por tas inferi vicia reorꝫ atq̄ȝ peccta vl̄ certe hereticorum doctrinas ꝑ quas illecti homīes ducunt̄ ad tartarum ¶ Orig· Sed ⁊ ſingule ſpūales neq̄cie in celeſtib9 porte ſūt inferorꝫ quib9 contrariant̄ porte iuſticie. ¶ Raba· Porte quoq̄ȝ inferi ⁊ tormēta ⁊ blandimē ta ſūt pſecutorꝫ ſed ⁊ ꝑua infideliū opa ineptaq̄ȝ col loquia porte ſūt inferi: q̄a iter perdicōis oſtendunt ¶ Orig· Nō aūt exp̄mit verꝫ petre non ꝑualebūt i qua edificat xp̄us eccl̄iam· aut eccl̄ie quaȝ edificat ſup petraȝ. Tamē maifeſtū eſt q̄a nec aduſus petraȝ nec aduſus eccl̄iaȝ porte ꝑualent inferorꝫ. ¶ Ciril· in libro Theſau· Scḋm aūt hanc dñi ꝓmiſſioneȝ ec cleſia apoſtolica petri ab omni seductōe hereticaq̄ȝ circūuēcōe maneȝ imaculata ſup omēs ꝓpoſitos ⁊ epi ſcopos ⁊ ſup omēs ꝑmates eccl̄iarꝫ ⁊ ꝑplorꝫ in ſuis pōtificib9 in fide pleniſſima ⁊ auctoritate petri· Et cū alie eccl̄ie quorūdam errore ſint verecūdate ſta bilita iquaſſabilit̄ ip̄a ſola regnat ſilētiū iponēs· ⁊ oīm obdurās ora hereticorꝫ. Et nos neceſſario ſalu tis non decepti ſupbia neq̄ȝ vino ſupbie debriati ty pum veritatis ⁊ ſancte ap̄lice tradicōis vna cuȝ ip ſa ꝯfitemur ⁊ p̄dicamꝰ. ¶ Jerom· Nemo aē putet hoc de morte dici ꝙ apoſtoli condicioni mortis ſub iecti non fuerint quorꝫ martiria videat coruſcare. ¶ Orig· Si ergo ⁊ nos patre nob̄ reuelāte q̄ eſt in celis q̄ñ· ſ· cōuerſacō noſtra in celis ē ꝯfeſſi fueriꝰ ip̄m xp̄m eſſe filiū dei viui ⁊ nobis dicet̄. Tu es pe trus· Petra eñ eſt omis q̄ imitator ē xp̄i· Aduer

ſus queȝ aē porte ꝑualent inferorꝫ ille neq̄ȝ petra di cendꝰ ē ſup quam edificat xp̄us eccl̄iaȝ neq̄ȝ eccl̄ie neq̄ȝ ꝑs eccl̄ie quā xp̄us edificat ſup petr[illegible] ¶ Orig· Deinde ⁊ aliū petri dicit honorē cum ſubdit. Et ti bi dabo claues regni celorꝫ quaſi dicet̄· Sic p̄r me⁹ dedit me cognoſcē ita ⁊ ego tibi abēd dabo cla ues regni celorꝫ· ¶ Raban⁹· Qui eñ regē celi maiori p̄ ceteris deuocōe ꝯfeſſus ē merito p̄mis ip̄e collatis clauib9 regni celeſtis donatꝰ ē vt ſci ret oīb9 q̄a abſq̄ȝ ea ꝯfeſſiōe ac fide regnū celorꝫ nul lus poſſet ītrare· Claues aē regni celorꝫ ip̄aȝ diſcre tionē ⁊ potēciam noīat potēciā qua ligēt ⁊ ſoluat. Diſcretōeȝ qua digños vl̄ indignos diſcernat. ¶ Gloſa· Vñ ſeq̄t̄. Et quodcūq̄ȝ ligaueris ⁊ c̄. ꝗ cū ꝙ indignū remiſſiōe iudicaueris dū viuit indig nus apud deū iudicabit̄. Et quodcūq̄ȝ ſolueris ⁊ c̄. quēcūq̄ȝ ſoluendū iudicaueris dū viuit remiſſio peccatorꝫ ꝯſequet̄ a deo. ¶ Orig· Vide aē quātam poteſtateȝ habet petra ſup q̄ȝ edificat̄ eccl̄ia vt eiꝰ iudicia eiꝰ maneāt firma quaſi deo iudicante p[illegible] ¶ Criſ· Vide et̄ qualit̄ xp̄us reducit petrū ad ex cellam de ip̄o intelligenciā. Hec eñ a ſe ꝓmittit di cens q̄ que ſūt ꝓpria dei ſoliꝰ ſc; peccata ſoluere ⁊ ec cleſiā imutabilem facere inē tot pſecucōm ⁊ tempta cōm ꝓcellas. ¶ Rab· Hec aūt ligandi atq̄ȝ ſoluendi poteſtas quamuis ſoli petro data videat̄ a dño tamen ⁊ ceteris apoſtolis datur· nec nō etiā nūc i ep̄is ac p̄ſbiteris omni eccl̄ie· Sed ideo petrꝰ ſpe cialit̄ claues regni celorꝫ ⁊ ꝑncipatū iudiciarie po teſtatis accepit vt omēs ꝑ orbē credentes intelligāt quia quicūq̄ȝ ab vnitate fidei vel ſocietatis illi⁹ ſe libet modo ſemetipſos ſegregāt tales nec vinculis peccatorum abſolui nec ianuam poſſunt regni ce liſtis ingredi· ¶ Gloſa· Specialiter eciā eum pe tro conceſſit vt ad vnitatem nos inuitet· Ideo enim eum ꝑncipem apoſtolorꝫ conſtituit vt eccl̄ia vnu ꝑncipalem xp̄i haberet vicarium ad quem diuerſa membra eccl̄ie recurrerent· ſi forte inter ſe diſſen tirent. Quod ſi diuerſa capita eſſent in eccl̄ia vni tatis vinculum rumperet̄. Quidam autem ꝓpterea ideo dicit ſup terrā· ñ eñ data eſt poteſtas iudici li gandi vl̄ ſoluendi mortuos· ſed viuos. Qui enim mortuos ſolueret vl̄ ligaret non ſup terrā· ſed ſup terraȝ hoc faceret. ¶ Exien· conſtantinopolis ſy Quomodo autem ꝓſumunt quidam dicere de viuis tantūmodo hec dicta eſſe· an ignorant quia iudiciū anathematis nihil eſt aliud q̄ȝ ſeparacio. Euitandi ſunt autem illi qui a peſſimis culpis detinentur ſiue in vicijs ſint ſiue non. Anocentr enim ſemper mi gere neceſſariū ē Sed ⁊ Auguſtini religioſe memo rie qui inter Africanos epiſcopus ſplenduit his ſe epiſtole recitata ſunt· ſignificantes ꝙ oportet hereticos ⁊ poſt mortem anathematiſare· Talem autem eccleſiaſticam tradicionem ⁊ alij· Africani epiſcopi ſeruauerunt. Sed ⁊ ſancta romana ec cleſia quoſdam Epiſcopos poſt mortem anathematizauit licet pro fide in vita ſua non eſſent accuſati.

¶ Jeronim⁹. Iſtum locum epi ⁊ pſbiteri non intelligētes aliquid ſibi de phariſeoꝝ aſſumunt ſupercilio vt vel dampnent innocentes vł ſoluē ſe noxios arbitrentꝰ. cum apud dominū non ſentencia ſacerdotū ſꝫ reoꝛum vita queratꝰ. Legim⁹ in leuitico de leproſis vbi iubentꝰ oſtendere ſe ſacerdotibꝫ ⁊ ſi lepraꝫ habuerint. tunc a ſacerdote imundi fiunt. non ꝙ ſacerdotes leproſos faciāt ⁊ immūdos ſed ꝙ habeant noticiā leproſi ⁊ non leproſi. ⁊ poſſunt diſcernere q̄ mū⁹ qui ve imund⁹ ſit. Quomodo ergo ibi leproſum ſacerdos imūdū facit ſic ⁊ hic alligat vł ſoluit. Epūs vel pſbiter non eos qui inſontes ſūt vł innoxij ſed pro officio ſuo cum peccatoꝛū audierint varietates ſcit q̄ ligādus ſit q̄ ſoluēd⁹. ¶ Orig. Sit gͦ irrepꝛehenſibilis qui alteruꝫ ligat vł ſoluit vt mereatꝰ dignus ligare vł ſoluere in celo. Sed ⁊ ei qui potuerit virtutibꝫ portas obſtruere inferoꝝ quaſi p̄miū dantur claues regni celoꝛum. Omnes eīn ſpecies virtutū cum quis eam cepit opari quaſi ipē ſe adaperit ante eum domino videlicet aperiente eam p gracia̅ ſuam ut inueniatur eadem virtus ⁊ porta eſſe ⁊ claues porte. Foꝛſitam autem ⁊ vnaq̄ꝗ virtus eſt regnum celoꝛum.

¶ Tunc p̄cepit diſcipliſ ſuis ut nemini dicerēt q2 ipē eſt iheſus xp̄s. Ex inde cepit iheſus oñdere diſcipulis ſuis q2 opteret eū ire ieroſolimā ⁊ multa pati a ſenioꝛibꝫ. et ſcribis. ⁊ p̄cipibꝫ ſacerdotū ⁊ occidi ⁊ tercia die reſurgere.

¶ Origenes. Poſtq̄ꝫ petrus ꝯfeſſ⁹ eſt xp̄ꝫ filiū dei viui q2 noluit hoc eos interim p̄dicaꝛ ſubdit. Tūc p̄cepit diſcipulis ſuis vt nemini dicerēt. quia ipſe eſt ieſus xp̄us. ¶ Jeronim⁹. Sed cum ſup̄ mittēs diſcipulos ad p̄dicandū. iuſſerit eis vt annunciarent aduentū ſuum videtꝰ eſſe ꝯtrarium quod hic p̄cipit ne ſe dicant eſſe ieſū xp̄m. Mihi videtꝰ aliud eſſe xp̄m p̄dicare aliud ieſum xp̄m. Et xp̄us cōmune dignitatis eſt nomē ieſus ꝓpꝛiū vocabulū ſaluatoꝛis. ¶ Origenes. Vel tunc leuitꝰ quidem de eo annunciabant quaſi de magno ⁊ mirabili viro. xp̄m autem eſſe eū nōdum annūciabant. Qui aꝫ vult eē xp̄m eū p̄dicatū p̄us ab ap̄lis. dicet q̄mā leuitꝰ p̄mittere voluit eos mēcionem noīs ſui ut interim facto ſilencio p̄dicacōis hui⁹ hoc ip̄m ꝙ leuitꝰ de xp̄o auditū fuerat. digeratꝰ in ſenſibus auditoꝛꝫ. Aut ita eſt ſoluēda q̄ſtio vt videmꝰ ea que ſup̄i⁹ de annūciando xp̄o ſūt dicta non ad tempus ꝑtinere qd̄ fuit ante xp̄i reſurrectionē ſed ad tempoꝛa poſt futa. Hec autem q̄ mandat vt nemini dicāt tūc apoſtolis ꝯuenire multe. eīn eſt ipē quidem p̄dicare crucem aꝫ ei⁹ tacere. ꝓpterea p̄cepit eis vt nemī iterī dicāt q2 ipē ē xp̄⁹ ⁊ p̄parabat eos ut poſtmodum dicant quoniā ipē ē xp̄us qui crucifixus eſt ⁊ reſurrexit a moꝛtuis. ¶ Jeronim⁹. Quod ne quis putet noſtre tantum eſſe intelligēcie ꝯſequēter cauſas tūc ꝓhibite p̄dicacōnis exponit. Sequitꝰ eīn exinde cepit ieſus oſtendere diſcipulis ſuis q2 opteret eum ire hieroſolimā ⁊ multa pati a ſenioꝛibus ⁊ ſcribis ⁊ p̄ncipibus ſacerdotum ⁊ occidi ⁊ tercia die reſurgere ⁊ autꝫ ſenſus. Tunc me p̄dicate cū iſta paſſus fuero q̄a nō ꝓdeſt xp̄m publice predicari ⁊ eius vulgare in populis maieſtatem quē poſt paululū flagellatum viſuri ſūt ⁊ crucifixum. ¶ Orig. Quod eīn ſemel radicatū ē ⁊ poſtea euulſū ſi iterum plantatꝰ. difficile retinebitꝰ apud intꝰos. Quod aꝫ p⁹q̄ꝫ infixū ſemel eſt ⁊ manſit poſtea imobile facile ꝓficitꝰ ad augmentū ꝓptꝰ hoc autem imoꝛatꝰ ꝯtinuis predicendis ⁊ ſmonē multiplicat vt apiat diſcipuloꝛꝫ mentem. ¶ Orig. Et vide quia non dixit cepit dicere vł docere ſed oſtēdere quoniā ſicut coꝛpoꝛalia oñdi dicūtꝰ ſic oñdi dicūtꝰ a xp̄o ea que loquebatꝰ. Non aūt ſic puto eos q̄ coꝛpoꝛaliter eū multa pacientem viderunt oſtenſa fuiſſe ea que videbantꝰ quō diſcipulis oſtenſus eſt racionabilis ſmo de miſterio paſſionis ⁊ reſurrectōis xp̄i. Et tunc quidem cepit oſtendere ꝯſequentꝰ aūt poſtea capacioꝛibꝫ factis plenius demonſtrauit quia omne ꝙ cepit ieſus hoc ꝑfecit. Opoꝛtebat aūt eum ire hieruſalem vt occidatꝰ quidem in ieroſolimis que ſunt deoꝛſū regnet aꝫ reſurgens ī ieruſalem celeſti. Poſtquam eīn reſurrexit xp̄us ⁊ alij conſurrexerūt ei iam non deoꝛſum queritꝰ hieruſalem vł domus oracionis in ea ſed ſurſum. Patitꝰ autem multa a ſenioꝛibus hieruſalem terrene. vt gloꝛificetꝰ ab his qui capiunt beneficia ei⁹ celeſtibꝫ ſenioꝛibꝫ. Tercia aꝫ die reſurrexit a moꝛtuis. vt eripiens a maligno acq̄rat eis qui liberati fuerant hoc donum vt baptiſentꝰ ſpiritu ⁊ anima ⁊ coꝛpoꝛe in nomine patris ⁊ filij ⁊ ſpiritusſancti. qui ſunt tres dies ſimul perpetue inſtantes eis qui per eos facti fuerint filij lucis.

¶ Et aſſumēs eū petrus cepit increpare illū dicēs. Abſit a te dñe non erit tibi hoc. Qui cōuerſus dixit petro Vade poſt me ſathanas. ſcandalū michi es q2 nō ſapis que dei ſūt. ſꝫ ea que hominum.

¶ Orige. Adhuc inicia eoꝛum que oſtendebantꝰ dicens. xp̄us petrus īdigna hec filio dei viui arbitrabatur ⁊ quaſi oblitus quoniam fi⁹ dei viui nihil dignū increpacōe facit aut agit cepit increpare. Et hoc eſt ꝙ dicitꝰ. Et aſſummēs eum petrus cepit increpare illum. ¶ Jeronimus. Sepe diximus nimij ardoꝛis amoꝛiſq̄ꝫ q̄ꝫ maximi fuiſſe petrum in dominum ſaluatoꝛem. Quia ergo poſt cōfeſſiōem ſuā ⁊ premiuꝫ ſaluatoꝛis qd̄ audierat nō vult deſtrui confeſſionem ſuam nec putat poſſe fieri ut dei filius occidatꝰ aſſumit eum in affectum ſuum. vł ſeparatim ducit ne preſentibus ceteris cōdiſcipulis videatꝰ magiſtrū arguere ⁊ cepit illum increpare amantis affectu. ⁊ obſtans dicere Abſit a te domine. Vel vt melius habetur in greco. Propicius ſis tibi domine non erit hoc. Quaſi neceſſariam haberet ꝓpiciacōꝫ Cui⁹ affectum quidem ſuſcipiens xp̄us ignoranciā exprobrat. Vnde ſequitꝰ. Qui conuerſus dixit petro. Vade poſt me ſathanas ſcandalum mihi es. ¶ Hilarius. Sciens eīn domin⁹ diabolice artis inſtructum. Petro ait. Vade retro poſt me. i. ut exēplo ſue paſſionis ſequatur. In eum vero per quem opinio hec ſuggerebatꝰ conuerſ⁹ adicit. Sathās

ſcandalum mihi es. Non em̄ conuenit exiſtimare. pe
tro ſathane nomen et offenſionē ſcandali deputari
poſt indulte et beatitudinis et poteſtatis tanta pre
conia. ¶ Jero. Sed mihi error apoſtolic⁹ de pieta
tis affectu ueniens nunq̃ȝ incentiuum uidebit̃ diaboli.
Prudens ergo lector cōſideret petro illā beatitudinē
ac poteſtatem i futuro pmiſſam nō in pſenti datam
Que ſi ſtatim dediſſet ei nūq̃ȝ in eo praue cōfeſſiōis
error inueniſſet locum. ¶ Criſ. Quid etiā mirabi
le eſt hec pati petrū qui de his reuelacōem nō ſuſce
pit. Vt em̄ diſcas q̄ neq̄ illa que de xp̄o cōfeſſ⁹ fu
erat ex ſe locut⁹ eſt uide qualit̃ in his que nō reue
lata ſūt ei turbatonē paciat̃ hūana em̄ et terreſtri cogi
tacōe que ſūt xp̄i cōſiderans eſtimabat turpe et indig
nū eſſe ei q̄ pateret̃ Et ideo dn̄s ſubiecit. Quia nō
ſapis ea que dei ſūt ſȝ ea que hoīm. ¶ Jero. Quaſi
dicēt. Oſ ce uolūtatis eſt et pr̄is ut pro hoīm ſalute
moriar tu tuā tm̄ cōſiderās uolūtatē nō vis granū
tritici cadere in terrā vt multos afferat fruct⁹ Et ideo
quia cōtra loquēis uolūtati mee debes aduſarius ap
pellari. Sathanas em̄ interp̄tat̃ aduſari⁹ ſiue cōtra⁹
Non tamē vt pleriq̄ putant eadē ſathanas et pe
trus ſentēcia cōdemnāt̃ petro em̄ dicit̃. Vade retro
me ſathanas .i. ſequē me qui cōtrius es uolūtati mee
Ille audit. Vade ſathanas et nō ei dicit̃ retro. ut ſub
audiat̃ vade. in ignē eternum. ¶ Orig. Dixit ergo
petro vade poſt me. quaſi deſiſtenti p ignoranciam
ire p⁹ xp̄m. ſathana aūt dixit et quaſi p ignoranciā
aliq̄d hūnū cōtrū deo. Beat⁹ aūt ad quem conuertit̃.
chriſtus etiam ſi corripiendi cauſa conuertitur Sed
quaē dixit ad petrū ſcandalū mihi es. cū in pſalmo
dicat̃. Pax multa diligētib; legē tuā et nō eſt illis
ſcandalū. Sed rn̄dendum eſt q̄mā nō ſolū ip̄us nō
ſcādaliſat̃ ſȝ nᵉ oīs homo q̄ in dilectōe dei pfectus ē
Sed quātū ad ſe qui tale aliquid vł agit vł loquit̃
ſcādalū eſt alēi licet ille i ſcandaliſabilis ſit Aut cē
te omnē diſcipłm peccantē ſcandalū ſibi appellat ſicut
et paulus dicebat. Quis ſcandaliſat̃ et ego nō vror

¶ Tunc ieſus dixit. diſcipulis ſuis. Si q̄s
uult poſt me uenire. abneget ſemetipſum
et tollat crucem ſuā et ſeq̄tur me. Qui em̄
uoluit animam ſuam ſaluam facere pdet
eam. Qui autem pdiderit animā ſuā pp̄ter
me. inueniet eam.

¶ Criſ. Poſtq̄ȝ petr⁹ dixerat ppici⁹ eſto tibi neq̄q̄ȝ
erit tibi hoc et audiuit. Vade retro me ſathanas.
nō fuit dn̄s hac ſolū increpacōe cōtent⁹ ſȝ ex ſupha
būdātia voluit oſtēdē inconueniencīā dictoꝝ a petro et
fructū ſue paſſiōs vn̄ ſubdit̃ tūc ieſus dixit diſcip
lis ſuis ſi q̄s uolt p⁹ me venire abneget ſemetipſum
et tollat crucē ſuā et ſeq̄t̃ me. Quaſi dicēt Tu dicis
mihi propicius eſto tibi. ego aūt dico tibi q̄m̄ nō ſo
lum me phibere a paſſione nociuū tibi eſt ſed neq̄
ſaluari poteris niſi paciaris et moriaris et vite abre
nuncies ſemp. Et vide q̄ non coactiuū facit ſermōeȝ
Non em̄ dixit ſi noluentes oportet vos hec pati ſed

ſi quis vult il[l]⁹ autem dicens magis attrahi[t]
Qui em̄ libertati auditorē dimittit magis att[rahit]
Qui vo violēciam infert multociēs impedi[t]
at ſolū diſcipłis ſȝ et cōmune hoc dogma orbi t[erre]
ppōnit dicēs. Si quis vel .i. ſi mulier. ſi vir. ſi [...]
ſi liber. ſi ſeru⁹. ¶ Criſ. Tria aūt ſūt que dic[...]
Abneget ſemetipſum tollat crucem ſuam et ſeq[uatur]
me. ¶ Criſ. in homelia. Quia ſi quis a ſeme[tipſo]
deficiat ad eum qui ſup ip̄m eſt nō a ppinquat. [...]
ſi nos ip̄os relinq̄mus quo ibim⁹ extra nos [...]
eſt q̄ vadit ſi ſe deſeruit Sed aliud ſumus p p[ec]
tum lapſi. aliud ꝺ p naturam conditi Tunc ergo [ſe]
metipſos relinquimus. et abnegamus cum vitam [...]
quod p vetuſtatē fuim⁹ et ad hec innitim[ur] q̄ p [no]
uitatē vocamur ¶ Greg. ſup ezechiel. Semetip[ſum]
etiam abnegat quicumq̄ mutat̃ ad meliora [et inci]
pit eſſe quod nō erat ꝺ ſinit eſſe qd̄ erat ¶ Greg. [...]
xxxiij. mo. Semetip̄ȝ etiā abnegat q̄ calcato t[y]
ſupbie an̄ dei oculos ſe eſſe a ſe alienū demonſtra[t]
¶ Orig. Quāuis aūt videat̃ aliq̄s a peccato abſti[neat]
tamen niſi in crucem xp̄i crediderit non poteſt [cum]
xp̄o confixus ſiue cruci. Unde ſequitur. Et tolla[t]
crucem ſuā. ¶ Criſoſtomus. Vel aliter q̄a [non]
alium vł fratrem vł famulum vł quēcunq̄ ſi [...]
flagellatuȝ viderit et quodcumq̄ pacientē nō aſ[ſi]
ſtit non adiuuat ita vult corpori noſtro nos [...]
noſcere ut et ſi flagellauerit vł quodcūq̄ aliud [fe]
rint corpori non parcamus. hoc em̄ eſt parcere [...]
patres tunc ignoſcunt filijs cuȝ magiſtris eo[s]
dentes miſſerint ut non parcant Hic autē oſtend[it]
q̄ vſq̄ ad verba tantum et contumelias oportet [ab]
negare ſeipſum oſtendit vſq̄ ad quantum ab [ne]
gare ſeip̄m oporteat quia vſq̄ ad mortem e[t] [...]
piſſimam ſcȝ crucis quod ſignificat in hoc q̄ dic[it]
Et tollat crucē ſuam et ſequatur me ¶ Hilarius
Sequēd⁹ em̄ eſt domin⁹ cruce aſſumpta paſ[ſio]
nis ſue et ſi non ſorte tamē volūtate comitandus [eſt]
¶ Criſ. Quia etiā latrones multa grauia paciū[tur]
vt non eſtimes q̄ paſſio malorum ſufficiat [...]
git cauſam paciēdi cum dicit Et ſequat̃ me [...]
eum omnia ſuſtineas et alias eius virtutes [...]
hoc ē em̄ ſeq̄ xp̄m vt oportet diligēter [...]
tutes et pati oīa pp̄ter ip̄m. ¶ Greg. Duob[us]
modis crux tollitur cum aut p abſtinenciam affli[gi]
tur corp⁹ aut p compaſſionē proximi affligit̃ anim[us]
Sed quia ip̄is virtutib; quedam vicia [...]
dicendū nob eſt qd̄ abſtinēciā carnis nōnūq̄ [...]
gloria obſidet quia dū tenuitas in corpore [...]
lor in vultu reſpicit̃ virtus patefacta laudat̃ [...]
paſſionē vero animi plerūq̄ latēt obſidet pieta[s]
falſa vt hāc nōnūq̄ȝ vſq̄ ad cōdeſcēdēdū vitijs [...]
bat. vn̄ ad hec excludēda ſubdit et ſeq̄t̃ me ¶ Jero.
Vł aliter tollit crucem ſuam qui mundo crucifig[i]
tur Cui autem mundus crucifixus eſt ſequit̃ d[omi]
crucifixum ¶ Criſoſtomus. Deinde quia gra[ue]
videbatur qd̄ dictum eſt p ea que conſequuntur
mitigat premia ponens ſup eminenciam labori[s]
et malicie penas. Unde ſequitur. Qui enim vol[ue]
rit animam ſuam ſaluam facere perdet eam. ¶ Ori
genes. Quod dupliciter poteſt intelligi p[...]

Si quis amator vite pſentis parcit aīe ſue timens
mori ⁊ putans animam ſuam per hanc mortem pire
Iſte volens hoc modo ſeruare aīam ſuam pdet illaꝫ
alienam faciēs eam a vita eterna Si qs aūt cōtemnēs
vitam pſentem vſqꝫ ad mortem p veritate certaue
rit pdet qdem aīam ſuam quātum ad vitā pſentem·
Sed quoniā pter xp̄m pdidit eaꝫ magis eaꝫ ſaluā
faciet in vitam eternam· Alio modo ſic· Si quis itel
ligit que eſt vera ſalus ⁊ acquirē vult eam ad ſalu
tem aīe ſue iſte abnegans ſemetip̄m pdit quātū ad
voluptates carnales aīam ſuam ppt xp̄m ⁊ pdens
animam ſuā hoc mō ſaluat eam p opa pietatis· Dicē
do eīm q volueꝛit pcedentem ⁊ ſequētem vnū ſenſuꝫ
eſſe oſtendit· Si ergo qd ſupi⁹ dixit abneget ſemet
ip̄m de morte corporali dixit ꝯſequēt hec d ſola mor
te intelligere debem⁹ d̄ctum eſſe· Si autꝫ abnega
re ſeip̄m eſt carnalem conuerſacionem reiicere ⁊
pdere animam eſt deponere voluptates carnales·

Quid eīm pdeſt homini ſi uniuſū mūdum
lucretur anime ūo ſue detrimētum paciatur
aut quā dabit hō ꝯmutacionē p anima ſua
filius eīm hominis ventur⁹ ē in gloria prīs
ſui cum angelis ſuis· ⁊ tunc reddet vnicui
qꝫ ſecundum opera eius· Amen dico vo
bis· ſunt quidam de hic ſtantibus qui non
guſtabunt mortem donec videant filiū ho
minis uenientem in regno ſuo.

Criſ· Quia dixerat q vult ſaluaē pdet ⁊ q pdet
ſaluabit vtrobiqꝫ ſalutem ⁊ pdicōeꝫ ponēs ne aliqs
eſtimet equalem eſſe hic ide pdicionē ⁊ ſaluteꝫ ſub
iungit· Quid eīm pdeſt homini ſi vniuerſuꝫ mūdū
lucreē· anime vero ſue detrimētum patiaē· quaſi d
ne dicas qꝫ qui picula que pter xp̄m imment effu
git ſaluat animā ſuam· i· vitam temporalem· Sꝫ pone
etiam cum anima· i· vitatempali totū orbem ērarū
quid ex his homini erit āplius aīa in ppetuum pere
unte· Si eīm famulos tuos videres in leticia· te aūt
in malis vltimis conſtitutum quid lucrareris ex eo
rum domino· Hoc etiam in anima tua reputa cum
carne laſciuiente ipa futurā pdicionem expectat·
Origenes· Puto etiam qꝫ mundū lucraē qui nō
abnegat ſemetip̄m nec pdit aīam ſuam quātū ad vo
luptates carnales· ⁊ ipe facit anime ſue detrimētū·
Ide duobꝫ nobis propoſitis magis eſt eligēdum· ut
mundū pdam⁹ ⁊ lucremur animas noſtras. Cri
ſoſto· Sed ⁊ ſi regnauerit ſup vniuerſum orbē tē
rarum non poterit aīam ſuam emere· Unde ſequiē
Aut quam dabit homo cōmutacionem p anima ſua
Aſi dicat· Diuicias ſi pdiderit poteris dare diuicias
alias ad eas redimendas animam autem pdens non
poteris animam aliquaꝫ dare ſed neqꝫ aliquid aliud
Quid aūt mirabile eſt ſi in anima hoc ꝯtingit· Ete
nim in corpore hoc videē ꝯtingere· Et ſi eīm decem
milia diademata corpi inſanabiliter egroto circūpo
ſueris non curaē· Orig· Et pma quidē facie cō
mutacio anime eſt ſubſtāīa vt det ſubſtāīam ſuam
hō pauperib⁹ ⁊ ſaluet aīam ſuam· Sed puto qꝫ non
habet aliquid homo quod dans quaſi cōmutacioneꝫ
anime ſue liberet eam de morte· Deus aūt pro aīabꝫ
hoīm dedit cōmutacionē pcioſum ſanguinē filiȷ ſui
Gregori⁹· Ut aliter poteſt cōtinuari qꝛ ſancta
ecclia aliud habet tempus pſecucōnis ⁊ aliud pacis
redemptor noſter ipa ei⁹ tempora diſtinguit i pre
ceptis· Nam pſecucōnis tempore ponenda eſt aīa·
pacis autem tempore ea que amplius dominari poſ
ſunt frangēda ſunt deſideria terrena· vñ dicē· Quid
eīm pdeſt homini· Ieronim⁹· Prouocatis autem
diſcipulis vt abnegarēt ſe ⁊ tollerent cruceꝫ ſuam
grandis fit terror audiēcium Ideo triſtibus leta
ſuccedunt· ⁊ dicit filius eīm hominis ventur⁹ eſt in
gloria patris ſui cum angelis ſuis· Times mortem
audi gloriam triūphantis Vereris crucem· auſcul
ta angeloꝝ miſteria· Orig· Quaſi d· Nunc qdē
fili⁹ hoīs venit ſꝫ ñ in gloria ñ eī dcebat cū in gloria
ꝯſtitutū pecca nr̄a portaē· Sꝫ tūc veniet i gloria· cū
ante pparauerit diſcipulos ſuos fact⁹ ſicut illi ut
illos faceret ſicut eſt ipe ꝯformes glorie ſue· Criſ·
Non aūt dixit in tali gloria in quali eſt pr̄ ne alte
ritatem glorie ſuſpiceris ſed ait gloria prīs ut ea
dem gloria oſtendaē· Si autꝫ gloria vna eſt maniſe
ſtum qꝫ ⁊ ſubſtancia vna eſt· Quid g⁰ times petre
mortem audiens· tūc me videbis i gloria ſua Si aūt
ego in gloria ⁊ vos· Sed tamen dicens gloriam ter
ribilia immiſcuit· iudicium in medium introducēs
Unde ſequiē· Et tunc reddet vnicuiqꝫ ſm opa ei⁹
Ieronimus· Non eſt eīm diſtinctio iudei ⁊ gētilis
viri ⁊ mulieris· paupꝝ ⁊ diuitum vbi non pſone
ſed opa cōſideranē· Criſ· Hoc autem dixit nō ſo
lum peccatoribꝫ penas cōmemorās ſed iuſtis brauia
⁊ coronas· Ieronim⁹· Poterat autꝫ apoſtoloꝝ
tacita cogitacio iſtiuſmodi ſcandalū ſuſtinere· Oc
ciſionem ⁊ mortem nunc dicis eſſe uēturam· qꝫ aūt
pmittis te affuturum in gloria in tempora lōga dif
fertur· Prouidens ergo occultorum cognitor quid
poſſent obiicere pſentem timorem pſenti compenſat
pmio dicēs amē dico vob· Sūt qdā d hꝫ ſtātibꝫ qui ñ
guſtabunt mortem donec videant filium hominis
uenientem in regno ſuo· Criſ· Volens ergo mō
ſtrare quid eſt illa gloria in qua poſtea ventur⁹ ē
eis in pſenti uita reuelauit ſicut poſſibile erat eos
diſcere ut neqꝫ in domini morte iam doleāt· Re
migius Quod ergo hic dicē impletum eſt in tribus
diſcipulis· quib⁹ dominus transfiguratus in mōte
gaudia eterne rē pmiſſionis oſtendit qui viderūt eū
in regno ſuo uenientem· i· in ea claritate fulgentē
in qua pacto iudicis uidebitur ab omnibus ſanctis·
Criſoſtomus· Propter hoc aūt non predicit no
mina eorum qui aſcenſuri erant in mōtem quia re
liqui valde concupiſcerent ſequi exemplum illi⁹ glo
rie viſuri ⁊ grauiē tuliſſet velut deſpecti· Gre·
Vel regnum dei pſens eccleſia vocaē· Et quia non
nulli ex diſcipulis eius vſqꝫ adeo in corpore victuri
erant ut eccleſiam dei conſtructam cōſpicerent ⁊ cō
tra hui⁹ mundi gloriam erectā cōſolatoria promiſ
ſione nunc dicitur· Sunt quidam de hic ſtantibus·
Orig· Moraliter autem verbum dei his q noueē

inducunẗ ad fidem formā habet servi. Perfectis aẗ
venit in gloria patris sui. Angeli aẗ illius sūt. Pro
phetarū sermoēs. quos non est possibile ante spiri
talitē intelligere. nisi cū spiritalitē intellectum fuerit
verbū xp̄i ut videanẗ simul aparere in maiestate.
Tūc aūt dabit unicuiqꝫ de gloria sua secūdū actum
eius qꝫ quāto quis melior fuerit in actib; suis. tāto
spiritalius intelligit. xp̄m vel prophetas ipsius.
Stātes aẗ ubi stat iesus sūt q̄ fūdatas habēt apud
iesū aīe bases. Ex quib; qui melius stāt. dicūtur nō
gustare mortē. donec videāt verbū dei. qd̄ venit in
regno suo. videns eminēciā dei quā videre n̄ possūt
qui diūsis involuti sūt peccatis. quod ē mortē gusta
re. qua peccās anima moriẗ. Sicut enī vita ē ⁊ pa
nis vivus qui decelo descēdit. Sic et inimica eius
mors panis est mortuus. Existis aūt panib; q̄dam
modicū māducāt tātū gustātes q̄dam abundācius.
Qui enī raro ⁊ modicū peccāt tātūmodo gustant
mortē. Qui aūt p̄fectius susceperint spiritalē virtu
tē. nō gustāt eam. sed vivo pane sēp vescūẗ. Quod
aūt dicit. donec videāt nō diffinit tēpus. ut postquā
trāsierit illud. donec fiat quod ante nō fuerat factū
sed rem que necessaria ē exponit. Qui enī semel vi
det eū in gloria eius iā nequaqꝫ gustabit mortem.
¶ Raba. Sanctos aūt mortē gustare testaẗ. a qui
bus mors corporis quasi libādo gustaẗ. vita vero
anime possidendo tenetur.

¶ Capitulum decimumseptimum

ET post dies sex assūpsit Jhe
sus petrū ⁊ iacobū ⁊ iohm̄ fra
trē eiꝰ ⁊ duxit illos in mōtem
excelsū seorsū ⁊ trāsfiguratus
est ante eos ⁊ rēsplēduit facies eiꝰ sic sol ve
stimēta aūt eiꝰ facta sūt alba sicut nix. Et
ecce aparuerūt illis moyses ⁊ helyas cū eo
loquētes. Respondens aūt petrus dixit ad
Jhesū domine bonū ē nos hic esse. Si vis fa
ciamꝰ hic tria tabernacula tibi vnū moysi
vnū et helye vnum.

¶ Remigius. Claritatem sue visiōis quā p̄miserat
dn̄s discipulis suis i hac trāsfiguracōe habita i mō
te post sex dies compleuit. Vn̄ dicitur ⁊ post dies sex
assumpsit petrū ⁊ iacobum ⁊ iohēm fratrē eius.
¶ Jero. Queriẗ aūt quomō post dies sex assump
sit eos cū Lucas euangelista octonarū numerū po
nat sed facilis est respōsio q̄a hic medij ponūẗ dies
ibi p̄imus addiẗ ⁊ extremꝰ. ¶ Cris. Ideo aẗ nō cō
festī facta p̄missiōe eos sursū ducit sꝫ post dies sex
ut reliq̄ discipuli nihil patiāẗ humanum .i. aliquē inui
die motū vel ut hoꝝ dieꝝ spacio vehemēciori concupi
scentia repleti q̄ assumēdi erāt sollicita mente acce
derēt. ¶ Raban⁹. Merito autem post sex dies glo
riā illā; ostēdit q̄a post sex etates futura ē resurrectio
¶ Orig. Vel q̄a in sex dieb; p̄fecti mūdꝰ totꝰ factꝰ ē
visibilis mūdus q̄ trāscēdit oēs mūdi res p̄t ascēde
re sup montem excelsū ⁊ gl'iam aspicere verbi dei.
¶ Cris. Ideo aẗ hos tres assumpsit q̄niam alijs
precelleret erāt. Intende aẗ qualiẗ matheꝰ n̄ occultat
eos q̄ sibi p̄positi sunt hec enī ⁊ iohes facit p̄cipuas
petri laudes cōmemorās. Ab emulacōe enī ⁊ vana
gloria mūdus fuit apostoloꝝ chorus. ¶ Hilari.
In tribus aẗ assumptis ḋ trinū origine Sem. Cham
Japhet. futura electō p̄li ostendiẗ. ¶ Raban⁹. Et
tres solūmō discipulos secū ducit q̄a multi sūt vocati
pauci vo electi. Vel quia q̄ nūc fidē sancte trinitatis
incorrupta mente seruant tūc eterna eiꝰ visione leti
tur. ¶ Remi. Ostēsurus aẗ dn̄s gloriam sue clarita
tis discipulis duxit eos in mōtē. vn̄ sequit. Et duxit
illos in mōtē excelsū seorsū. In q̄ docet q̄ necesse
se est oībus q̄ deum cōtemplari desiderant ut nō in infi
mis voluptatib; iaceāt sꝫ amore supnoꝝ semp ad ce
lestia erigantur ⁊ ut ostēdat discipulis quantꝰ glorie
diuine claritatis nō in huiꝰ seculi p̄fūdo querēda
celestis beatitudinis regno. Dicunẗ aẗ seorsū q̄a san
cti viri toto aīo ⁊ fidei intencōe separati sūt a malis
diuisiqꝫ separabunẗ in futuro. Vel quia multi vocati sūt pau
ci vo electi. Sequiẗ. Et transfiguratꝰ est ante eos.
¶ Jero. Qualis enī futurus ē tpe iudicij talis aplis
aparuit. Nemo aẗ putet p̄stinam eū formā ⁊ facie
perdidisse vel amisisse corporis veritatē ⁊ assumpsisse
corpus spiritale vel aereū. Sed quomō transfigu
ratus sit euangelista demōstrans dicit. Et resplen
duit facies eiꝰ sicut sol vestimenta aūt eius facta sūt
alba sicut nix. Ubi splendor faciei ostendiẗ ⁊ cando
describiẗ vestium nō substancia tolliẗ sed gloria im
mutaẗ. Certe transformatus est dominꝰ in eā glo
ria qua venturꝰ est postea in regno suo. Transformacio
splendorem addidit faciē nō subtraxit ⁊ licet corpꝰ
spiritale fuerit unde ⁊ vestimenta mutata sunt
intantum fuere candida ut alius euangelista di
xit qualia fullo sup terrā n̄ posset facere. Quod
autem corporale est ⁊ tactui subiacet non spirituale
⁊ aereum quod illudat oculis ⁊ tantum in phantasmate
aspiciatur. ¶ Remi. Si aẗ facies dn̄i resplenduit
sicut sol ⁊ sancti sicut sol fulgebunt nunqd erit equalis
claritas dn̄i ⁊ suoꝝ. nequaqꝫ. Sed q̄a nihil clarius
inueniẗ sole. Idcirco ad manifestādū exemplum fu
ture resurrectōis ⁊ facies dn̄i resplēdere ⁊ iusti fulgere
dicūẗ sicut sol. ¶ Orig. Visurus aẗ cum aliquis fue
rit sex dies scd̄m qꝫ diximꝰ videt transfiguratū
iesus āte oculos cordis sui. Diuersas enī habet ver
bum dei formas aparens vnicuiqꝫ secundum qꝫ vi
denti expedire cognouerit ⁊ nemini sup qꝫ capit
metip̄m ostendit. vnde nō dixit simpliciter transfigu
ratꝰ ē sꝫ coram eis in euangelijs enī illis simpliciter
intelligiẗ ab eis qui nō ascendūt p exercitacōem ope
borū spiritalium super excelsum sapientie montem.
His autem qui ascendunt iam non secundum carnem
cognoscitur sed deus verbum intelligiẗ. Coram his
ergo transfiguratꝰ iesus ⁊ non coram illis qui sunt
deorsum in conuersacōe terrena viuentes. Hi aūt
coram quibus transfiguratur facti sunt filij dei
ostenditur eis sol esse iusticie ⁊ vestimenta ipsius
sunt candida. sicut lumen que sunt sermones ⁊ lit
tere Euangeliorum quibus ille est indutus secundum
sed illa que ab apostolis dicuntur de eo.

¶ Gloſa. Vel veſtimenta criſti ſanctos ſignificant
de quibus yſaias omnibus hiis velut veſtimento veſtie
ris · et nimi ſperant quia candidi erunt virtutibus
et omnis viciorum eſius ab eis remotus erit · Seq
tur · Et apparuerunt illis Moyſes et Helyas cum
eo loquentes · ¶ Criſoſtomus · Hoc autem multas ha
bet rationes · Et prima quidem eſt hec · Quia enim tur
be dicebant eum eſſe heliam vel hieromiam aut vnum
ex prophetis capita prophetarum ſecum ducit ut ſtatim
hinc videatur differencia ſeruorum et domini · Alia ra
tio eſt · Quia enim continue ieſum accuſabant iudei tan
quam tranſgreſſorem legis et blaſphemum patris ſibi
gloriam vſurpantem ut oſtendatur ab vtraque accuſa
tione innoxius eos qui in utroque fulſerunt in medium
ducit · Etenim moyſes legem dedit et Helias pro glo
ria dei emulator fuit · Alia ratio eſt ut diſcant quo
niam mortis et vite poteſtatem habet · Propter hoc
et moyſen qui morte defecerat et heliam qui nondum
mortem paſſus fuerat in medium ducit · Aliam etiam
et ipſe euangeliſta reuelat ſcilicet monſtrare crucis gloriam
et mitigare petrum et alios diſcipulos paſſionem ti
mentes · Loquebantur enim ut alius euangeliſta dicit de
exceſſu quem completurus erat in hieruſalem · Vnde
eos in medium ducit qui ſe morti expoſuerunt pro
his que deo placebant et pro plebe credendum · Eteni
tyrannis utrique ſe libere preſentauit · Moyſes quidem
pharaoni · Helias autem achab · Ducit autem et propter hoc
eos in medium · Volebat enim quod diſcipuli illorum ſimule
gia zelarent ut ſcilicet fierent manſueti ſicut moyſes et
zelantes ſicut helias · ¶ Hilarius · Quod etiam moy
ſes et helias ex omni ſanctorum numero aſſiſtunt medi
us inter legem et prophetas xpus in regno eſt · Cum his
enim iſrael quibus teſtibus predicatus eſt iudicabit · ¶ Ori
genes · Sed qui etiam intelligit ſpiritualem legem conue
nientem ſermonibus ieſu et in prophetis abſconditam xpi
ſapienciam ille videt moyſen et heliam in gloria vna
cum ieſu · ¶ Re · Conſiderandum eſt etiam quod ſcribis et
phariſeis de celo ſigna poſcentibus dare noluit · Hic vo
ut apoſtolorum augeat fidem dat ſignum de celo helia in
de deſcendente quo conſcenderat et moyſe ab inferis
reſurgente · Quod et achaz per yſaiam precipitur ut petat
ſibi ſignum de inferno uel de excelſo · ¶ Criſoſtomus ·
Quid autem feruidus petrus dixerit ſubditur · Re
ſpondens autem petrus dixit ad ieſum · Domine bonum eſt
nos hic eſſe · Quia enim audiuit quod oportet eum ieroſo
limam ire adhuc timet pro xpo ſed poſt increpacionem
non audet dicere rurſus propicius eſto tibi ſed idem oc
culte per alia ſigna inſinuat · Quia enim videbat multam
quietem et ſolitudinem cogitauit conueniente ibi ſta
tionem eſſe ex loci diſpoſitione quod ſignificat dicens
Bonum eſt nos hic eſſe · Vult etiam ibi ſemper eſſe ideo
tabernaculorum meminit dicens · Si vis faciamus hic
tria tabernacula · Cogitauit enim quod ſi hoc fieret non
aſcenderet ieroſolimam · et ſi non aſcenderet xpus non mo
reretur · Ibi enim ſciebat ſcribas inſidiari ei · Cogitabat
etiam quod helias aderat qui in montem ignem deſcen
dere fecit et moyſes qui intrauit nebulam et deo locu
tus eſt · Vnde occultari poterant ut nullus perſecuto
rum ſciret vbi eſſent · ¶ Remigius · Vel aliter viſa do
mini maieſtate et duorum ſeruorum · Petrus adeo delec

tatus eſt ut cuncta temporalia obliuioni traderet ·
et ibi imperpetuum uellet manere · Si autem tunc pe
trus ſic accenſus eſt quanta erit ſuauitas et dulcedo
videre regem in decore ſuo et intereſſe choris ange
lorum et omnium ſanctorum · In eo ſane quod ait petrus ·
Domine ſi vis deuotionem ſubditi et obedientis ſui
oſtendit · ¶ Ieronimus · Erras tamen petre et ſicut alius
euangeliſta teſtatur neſcis quid dicas · Noli tria taber
nacula querere cum vnum ſit tabernaculum euan
gelii in quo lex et prophete recapitulanda ſunt · Si autem
queris tria tabernacula nequaquam ſeruos cum domino
conferas ſed fac tria tabernacula immo vnum patri et fi
lio et ſpiritui ſancto ut quorum eſt vna diuinitas vnum
ſit in pectore tuo tabernaculum · ¶ Remigius · Erra
uit etiam quia voluit ut regnum electorum conſtitue
retur in terra quod dominus promiſerat dare in ce
lis · Errauit quia oblitus eſt ſe et ſocios ſuos eſſe mor
tales et abſque guſtu mortis voluit ſubire eternam feli
citatem · ¶ Rabanus · Et in eo quod celeſti conuerſacioni
tabernacula facienda putauit · In qua domus neceſſa
ria non erat cum ſcriptum ſit · Templum non vidi
in ea ·

¶ Adhuc eo loquente ecce nubes lucida
obumbrauit eos. Et ecce vox de nube dicens
hic eſt filius meus dilectus in quo michi com
placui. ipſum audite. Et audientes diſci-
puli ceciderunt in faciem ſuam: et timuerunt
valde. Et acceſſit iheſus et tetigit eos dix
it que eis. Surgite et nolite timere. leuantes
autem oculos ſuos. neminem viderunt niſi
ſolum iheſum. Et deſcendentibus illis de mon
te precepit iheſus dicens. Nemini dixeritis
viſionem donec filius hominis a mortuis
reſurgat.

¶ Ieronimus · Qui carnale effrondibus aut tento
riis querebant tabernaculum nubis lucide operiuntur
vmbraculo · Vnde dicitur · Adhuc eo loquente ecce nu
bes lucida obumbrauit eos · ¶ Criſoſtomus · Cum dominus com
minatur nubem tenebroſam oſtendit ſicut in Syna · Hic
autem quia non terrere volebat ſed docere nubes apa
ruit lucida · ¶ Origenes · Lucida autem nubes obum
brans ſanctos eſt virtus paterna vel forte ſpiritus ſanctus
dicam etiam ſaluatorem noſtrum eſſe lucidam nubem
que obumbrat euangelium et legem et prophetas · ſicut
intelligunt qui poſſunt aſpicere lumen ipſius impre
miſſis · ¶ Ieronimus · Quia vero imprudenter interroga
uerat petrus propterea domini reſponſionem non meretur
ſed pater reſpondet pro filio ut verbum domini compleretur
Qui me miſit ipſe de me teſtimonium perhibet · ¶ Cri
ſoſtomus · Neque autem moyſes loquitur neque helias ſed
pater omnibus maior vocem emittit ex nube ut diſci
puli credant quod a deo hec vox erat · Semper enim apa
rere ſolet deus in nube ſicut ſcriptum eſt · Nubes et
caligo in circuitu eius · Et hoc eſt quod dicitur · Et ecce
vox de nube · ¶ Ieronimus · Vox quidem patris de
celo loquentis auditur que teſtimonium perhibeat filio
et petrum errore ſublato doceat veritatem immo per

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Petrū ceteros apl'os. vnde subdit dicēs. hic ē fili⁹
meus dilectus huic est faciendū tabernaclm̄ huic ob
temperādū. hic est filius. illi serui sunt. debent ⁊ ip
si vobiscū impenetralibꝰ cordis sui dño tabernaculū
pparare. Crisˀ. Ne igit̄ timeas petre. Si em̄ po
tens ē deus maifestū quia ⁊ filius similit̄ potens est.
Si ei diligit̄ ne timeas nullꝰ eī eū quē diligit. pdit
nec eu equalit̄ eum diligis genitori neq3 aut̄ solum
diligit eū quia genuit sed ⁊ q̄a vni⁹ volūtatis ē cū
ipo. Seq̄t̄ em̄. In quo mihi complacui. Acsi dicēt
In quo requiesco quē accepto quia omnia q̄ sūt pa
tris cum diligēcia exequit̄ ⁊ est voluntas vna ipi⁹
⁊ patris. Quaꝛ ⁊ si crucifigi vult nō ɔtra dicas.
Hylarius. Hūc g° esse filiū hūc dilectū hūc cō
placitū sed ⁊ hūc audiendū vox de nube significat.
dicens Ipm audite ut sc3 idoneus ipe pceptorum
taliū autor esset qui seculi damnū crucis volūtate
obitū corporis ⁊ post hec regni celestis gloriā facti
cōfirmasset exemplo. Remigius. Dicit g° ipm
audite acsi alijs verbꝭ diceret. Recedāt vmbre lega
les ⁊ typi pphetaꝝ. ⁊ solū coruscū lumē euāgelij
sequimini. Siue ideo ait. ipm audite. ut illum esse
ostēderet quē moyses pdixerat dicēs. Prophetā
suscitabit vobis deus de fratribꝰ vestris tanq3 me
audiete ipm. Sic ergo domin⁹ vndiq3 habuit te
stes. Ex celo vocē patris. ex paradiso Heliam ex
inferis moysen. ex hominibꝰ apostolos. ut in nomie
iesu omne genu flectat̄. celestiū. terrestriū ⁊ infer
noꝝ. Orig. Vox aūt de nube aut ad moysē ⁊ he
liam loq̄t̄ q̄ desiderabant videre filiū dei ⁊ audire eū
aut discipulos docet. Glosa. Notādū aūt q3 bene
cōuenit misteriū secūde regnacōnis. que s. erit caro
in resurrectōe vbi resuscitabit̄ cū misterio p̄me q̄ ē
in baptismate vbi aīa resuscitat̄. In baptismate em̄
xpi opatio tota⁹ trinitatis ostēsa ē. Fuit em̄ ibi fili⁹
in carnat⁹ apparuit in colūbe specie spūssanct⁹ ⁊ pat̄
fuit ibi in voce declarat⁹. ⁊ similr̄ in trāsfiguracōe
q̄ est sacramētū scđe regeneracōis tota trinitas apa
ruit. Pat̄ in voce fili⁹ in homie spūssanct⁹ in nube
Querit̄ aūt quare spūssanctus ibi in colūba hic in
nube declaratus est. Dona siq̄dem sua p species de
clarat̄ solet. Innocēciam autē in baptismate donat
que p auem simplicitatis designat̄. Datur⁹ est autē
claritatē ⁊ refrigeriū i resurrectōe ⁊ ideo i nube refrige
riū in fulgorē nubis claritas resurgenciū corpoꝝ fi
gurat̄. Sequit̄. Et audientes discipli ceciderūt in
faciē suā. ⁊ timuerūt valde. Ierō. Triplicē aūt ob
cām pauore terrent̄ vl q̄a se errasse cognouāt vl q̄a nu
bes lucida operuerat eos aut q̄a dei pris vocē loquē
tis audierant. Humana eīm fragilitas ɔspectū maioris
glie ferre non sustinet. ac toto animo ⁊ corpore con
tremiscens ad terram cadit. Quanto em̄ quis am
pliora quesierit tanto magis ad inferiora labitur
si ignorauerit mensuram suam. Remigius. In
eo vero q3 sancti apostoli in faciem ceciderunt fuit
indicium sanctitatis quia sancti in faciem cadere di
cuntur. impij vero retrorsum. Crisostom⁹. Pz
cum ante in xpi baptismo quando talis eciam vox
de celo delata est. nullus ex turba que aderat tale
aliquid passus est quomō discipli in monte cecide

runt. Quia sc3 ⁊ solitudo ⁊ altitudo ⁊ silenciū
multum. ⁊ transfiguracio stupore plena ⁊ lu
purum ⁊ nubes extensa. ex quibꝰ omnibꝰ stupor
eis congregatur. Jeronim⁹. Quia vero iace
bant ⁊ surgere non poterant ipse clementer acce
⁊ tangit eos ut tactu fuget timorē ⁊ debilitata m
bra solidentur. Et hoc est q° dicit̄. Et accessit iesus
tetigit eos. Quos autem manu sanauerat etiam
nauit imperio. Vnde sequit̄. Dixitq3 eis. Surgite
nolite timere. Primum timor expellitur vt post
doctrina tribuat̄. Sequit̄. Leuantes autem ocul
suos. neminem viderunt nisi solum iesum. Quo
rationabiliter factum est ne si moyses ⁊ helias p
seuerassent cū domino patris vox videret̄ incer
cui potissimum dare testimoniū. Vident etiam
sum stantem ablata nube ⁊ moysen ⁊ heliam eua
isse. quia postq3 legis ⁊ prophetaꝝ vmbra disce
serat verumq3 in euāgelio reperitur. Sequit̄. Et
descendentibus illis de monte precepit eis iesus
cens. Nemini dixeritis visionem hanc donec filius
hominis a mortuis resurgat. Non vult ergo
populos predicari ne ⁊ incredibile esset pro re
magnitudine ⁊ post tantam gloriam apud ru
animos sequens crux scandalum faceret. Remi
gius. Siue quia si maiestas illius diulgaretur
populo. populi impedirent dispensacionē passio
eius resistendo pncipibus sacerdotum. Et sic rede
ptio humani generis retardaretur. Hylarius. Si
lenciū eciam reꝝ gestarū que viderant imperat
cum essent spūsancto repleti tunc gestoꝝ spiritualiū
testes essent.

Et interrogauerūt eū discipuli eꝰ dicen
tes. Quid ergo scribe dicūt q3 helyā opor
tet pmū uenire? At ille rndēs ait eis. He
lyas quidem uēturus ē. ⁊ restituet omnia.
Dico aūt vobis q3 helyās iam venit. et non
cognouerūt eū. sed fecerūt in eo. quecūq3
voluerūt. Sic ⁊ filiꝰ hominis passurus ē ab
eis. Tūc intellexerūt discipuli q3 de iohā
ne baptista dixisset eis

Jeronimus. Traditio phariseoꝝ est iuxta ma
lachiam prophetā q3 helias veniat ante saluatoris
aduentum ⁊ reducat corda patrum ad filios ⁊ filios
ad patres ⁊ restituat omia i antiquum statū. Esti
mant ergo discipuli transformationem glorie hanc
esse quam in monte viderant. Et ideo dicit̄. Et inter
rogauerunt eum discipuli eius dicentes. Quid er
go scribe dicūt q3 heliā oportet primū venire. Quasi
dicerent. Si iam venisti in gloria quomō pre
sor tuus nō apparet maxime ac hoc dicunt quia
liam viderāt recessisse. Crisˀ. Nō aūt aduentū he
lie discipli de scriptis sciebant. sz scribe eis insinuabāt
⁊ ferebat̄ h° sermo i plebe indocta sicut ⁊ de xpo
oportebat aduent⁹ xpi ⁊ helie a scribis
tur. Scripture em̄ duos dant xpi aduentus
qui factus est ⁊ eum qui futurus est. Sed scribe
⁊ dicebāt. q̄m si hic ē xp̄s oportebat heliam prim
plebē3 cuētantes. Sm aduētū solū pmeorabāt

Eſt igit̃ ſolutio quam xp̃us inducit. Sequit̃. At illi reſpõdens ait eis. helias q̃dem ventur⁹ eſt ⁊ reſtituet oĩa. Dico aũt vobis q̃ helias. Iã venit. Ne autem eſtimes eum in ſermone erraſſe ſi qñq; dicit heliam venturum ⁊ qñq; veniſſe. Cum em̃ dicit q̃ helias venturus eſt ⁊ reſtaurabit omnia de ipſo helia in ꝓpria pſona loquitur qui quidem reſtaurabit omnia dum corriget infidelitatem iudeorum qui tũc inuenientur q̃d eſt conuertere corda patrũ ad filios id ẽ iudeorum ad apoſtolos. ¶ Auguſtin⁹ de queſtionum. Vel reſtituet omnia id eſt eos quos antixp̃i pſecucio perturbauerit. vł vt ipſe reſtituat moriẽdo que debet. ¶ Criſoſtom⁹. Si aũt tot bona erunt ex helie pñtia quare tũc non eum miſit dicemus. q̃a ⁊ tunc xp̃m eſtimantes heliam nõ crediderũt ei. Tũc autem helie credent qui cum poſt tantam expectacionem venerit annũcians ieſum facilius ſuſcipient que ab eo dicentur. Cum vero dicit q̃ helias iaʒ venit iohannem heliam vocat ꝓpt̃ miniſterij modũ. Sicut em̃ helias ſcd̃i aduentus p̃curſor erit ita iohannes p̃curſor fact⁹ eſt pmi. Propt̃ hoc aũt iohãnem heliam nominat vt oſtendat p̃mum ſuum aduẽtum veteri teſtamento ⁊ ꝓphecie ↄuenire. ¶ Jero. Ipſe ergo qui ventur⁹ eſt in ſecũdo ſaluatoris aduẽtu iuxta corporis fidem nũc p iohannẽ venit ĩ virtute ⁊ ſpũ. Sequit̃. Et non cognouerunt eum ſed fecerunt in eo quecũq; voluerũt. hoc eſt ſpreuerũt ⁊ decollauerũt eum. ¶ Hylarius. Ut domini aduentum p̃nunciauit paſſionem quoq; p̃curreret ⁊ iniurie ⁊ vexacõis exemplo. Unde ſequit̃. Sic ⁊ filius hoĩs paſſurus eſt ab eis. ¶ Crĩſ. In quo oportune ſuam paſſionem ↄmemorat ex paſſione iohannis multam eis prebens conſolacionẽ. ¶ Jeronim⁹. Queritũ ergo cum herodes ⁊ herodias iohem interfecerint quõ ipſi quoq; ieſuʒ crucifixiſſe dicãt cũ legamus eũ a ſcribis ⁊ phariſeis interfectum. Et breuit̃ reſpõdendũ q̃ in iohannis nece phariſeorum faccio ↄſenſerit ⁊ in occiſione dñi herodes iunxerit voluntatem ſuam qui illuſum atq; deſpectuʒ remiſit ad pilatum vt eum crucifigeret. ¶ Raban⁹. Ex indicio autem paſſionis ſue quã dñs eis ſepius eis p̃dixit ⁊ p̃curſoris ſui quam iam ↄpletam cernebant diſcipuli cognoſcebant iohem ſibi in helie vocabulo demonſtratum eſſe. Unde ſequit̃. Tunc intellexerunt diſcipuli quia de iohe baptiſta dixiſſet eis. ¶ Orig. Quod autem dixit ꝓpter iohem helias iam venit non anima helie eſt intelligenda ne incidam⁹ in dogma tranſcorporacionis quod alienũ eſt ab eccleſiaſtica veritate ſed ſicut angelus p̃dixit venit in ſpiritu ⁊ virtute helie.

¶ **Et cum veniſſet ad turbam acceſſit ad eum homo genibus prouolutus ante eum dicens. Domine miſerere filio meo quia lunaticus eſt ⁊ male patitur. Nam ſepe cadit in ignem ⁊ crebro in aquaʒ. Et obtuli eum diſcipulis tuis ⁊ non potuerunt curare eũ. Reſpõdens ihesus ait. O generacio incredula ⁊ peruerſa quouſq; ero vobiſcum. vſq; quo paciar vos. Afferte huc illuʒ ad me. Et increpauit illum ihesus ⁊ exijt ab eo demonium ⁊ curat⁹ eſt puer ex illa hora**

¶ Origenes. Concupiſcens petrus ſpectabilẽ illam vitam ⁊ preponens vtilitatem ſuam vtilitatibꝫ plurimorum dicebat bonum eſt nos hic eſſe. Sed q̃m caritas non querit que ſua ſũt hoc quod videbatur bonum petro non fecit ieſus ſed quaſi de mõte excelſo dimittens deſcendit ad turbam vt qui non poterãt aſcendere surſum ꝓpter infirmitatem aĩarum ſuarum illis ꝓficiat. Unde dicit̃. Et cum veniſſet ad turbã niſi em̃ cum diſcipulis ſuis electis veniſſet ad turbã non acceſſiſſet ad eum ille de quo ſubdit̃. Acceſſit ad eum homo genibꝫ prouolutus ante eum dicens. Domine miſerere filio meo. Ubi conſiderandũ ẽ q̃ qñq; qui paciunt̃ credunt ⁊ dep̃cant̃ pro ſua ſalute qñq; autem ꝓ eis alij faciunt ſicut nunc qui genibꝫ uolut̃ pro filio rogat. qñq; vero a ſemetipſo ſaluator etiam a nullo rogatus ſonat. Primo autem q̃ramus q̃d ẽ q̃d ſequit̃. Quia lunaticus ẽ ⁊ male patit̃. Medici ergo loquunt̃ que volũt qui nec immũdum ſpũm arbitrãt̃ ſed corpale aliquã paſſionẽ ⁊ dicũt humida moueri in capite ſecundũ aliquam ↄpaſſionem ad lumen lunare quod humidam habet naturã. Nos aũt qui euangelio credim⁹ dicem⁹ hãc paſſionem immundum ſpiritũ in hoĩbꝫ opari. Obſuat em̃ quedam ſciſmata lune ⁊ ſic opat̃ ut ab obſeruacione lune pati hoĩes mentiat̃ ⁊ p hoc culpabilẽ dei creaturam oſtendat. Sic ⁊ alij demones ſecundum aliqua ſtellarum ſciſmata inſidiant̃ hoĩbꝫ vt iniq̃tatem in excelſo loquant̃ quaſdam ſtellas dicentes maleficas quaſdam beneficas cum nulla ſtella a deo ſit facta ut male faciat. In hoc aũt quod ſubditur Nam ſepe cadit in ignem ⁊ crebro in aquã. ¶ Criſ. Conſiderandum ẽ q̃ niſi prouidencia hic hõ fuiſſet pocius dudũ periſſet. Demon em̃ qui ipm̃ in ignem ⁊ in aquã mittebat interfeciſſet eũ omnino niſi de⁹ eum refrenaſſet. ¶ Jeronim⁹. Quod autem dicit ⁊ obtuli eũ diſcipulis tuis ⁊ non potuerũt curare eũ latent̃ accuſat apoſtolos cum impoſſibilitas curãdi interdum non ad imbecillitatem curancium ſʒ ad eorum qui curandi ſunt fidem referat̃. ¶ Criſ. Inſpice autem ⁊ aliũde eius inſipienciam qualiter coram turba interpellat ad ieſũ aduerſos diſcipulos ſʒ ipſe eos liberat ab accuſacione defectum curacionis imputans illi. Ex multis em̃ monſtrat̃ eum infirmum in fide fuiſſe. Non tamen em̃ in eius pſonam inuehit̃ ne ipm̃ conturbaret ſed in omẽs iudeos probabile em̃ eſt multos p̃ſencium de diſcipulis inconuenienċia cogitaſſe. Et ideo ſequit̃. Reſpondens ieſus ait. O generacio incredula ⁊ pu̾erſa. quouſq; ero vobiſcũ vſq; quo paciar vos. Per hoc autem q̃ dicit vſq; ero vobiſcum oſtendit deſideratam ab eo eſſe mortẽ ⁊ concupiſcibilem receſſum. ¶ Remigi⁹. Sciẽdũ quoq; quia domin⁹ non tantũ tunc ceperat pati improbitatem iudeorum ſed a longo prius tempore. Et ideo hic dicit vſq; quo patiar vos. acſi dicat q̃a lõgo tempore cepi pati veſtras improbitates idõ indigni eſtis mea preſencia. ¶ Origenes. Vel quoniam nõ

poteurât eū ſanare diſcipuli· quaſi adhuc modice
fidei cōſtituti· propterea dixit · o generacio incre
dula· ꝛ ꝙ ait perverſa· oſtēdit qm̄ ex perverſitate ma
licia ē introducta extra naturā puto aūt ꝙ ꝓpter
perverſitatē totius humani generis quaſi gravatus
malicia eorū dixit · uſquequo ero vobiſcū· ¶ Jero·
Non aūt credendū ē ꝙ tedio ſupat⁹ ſit· ꝛ manſue
tus ac mitis in verba furoris erupent· ſed ꝙ in ſi
militudinē medici ſi egrotū videat cōtra ſua prece
pta ſe gerere dicat· uſqꝫ quo accedā in domū tuam·
uſquequo artis pdam induſtriā· me aliud iubente et
te aliud ꝑpetrāte· ꝙ aūt non ſit iratus homini ſed
vicio· ac ꝑ unū hominē iudeos arguat infidelitatis
patet ex hoc ꝙ infert· afferte eū huc ad me ¶ Cri
ſoſtom⁹· Poſtq̄ꝫ·n· diſcipulos excuſaverat· ducit
patrē pueri ad ſpem benignam credendi ꝙ ab hoc
malo eripiet· ꝛ ut moveatur pater ad fidem futuri
miraculi vidēs demonē tumultū pati ex hoc ſolū
ꝙ vocat increpavit eū· Unde ſeqt· Et increpavit
eū ihus nō ille q̄ patiebat ſꝫ demon icrepat· ¶ Re
migius· In quo facto relinqt exemplum pdicatoribꝫ
ut vitia pſequantē homines vō ſubleuent· ¶ Jero·
Tunc icrepavit puerū qa ꝓpt peccata ſua a demōe
fuerat oppreſſ⁹ ſeqt· Et exijt ab eo dmoniū ꝛ cura
tus ē puer ex illa hora· ¶ Raba· Quia nulla rema
net ibi infirmitas ubi oipotens ſalutem pſtat ptās·
¶ Jero· Mihi aūt videt iuxta tropologiā lunatic⁹
eſſe q̄ p horarꝫ momēta mutat ad vitia ꝛ nūc qdem i
ignē ferē quo adulterātium corda ſuccenſa ſunt·
nūc i aquas ſcꝫ voluptatū vl cupiditatū que ñ va
lent extinguē caritatem· ¶ Aug· de que· euan· De
ignis ad irā ptinet eo ꝙ alta petat aqua ad volup
tates carnis· ¶ Orig· At inſtācia aūt peccatoris
dr̄ Seule⁹ ut luna mutat· Et eſt videre i talibꝫ im
petus quoſdam quaſi operꝫ bonorꝫ ſubrepē· Aliqñ
aūt quaſi quadā abreptiōe ſpūs a paſſiōibꝫ ꝯprehendū
tur ꝛ cadūt a ſtatu bono i quo ſtaē putabant· ſfor
ſitan g⁹ angel⁹ q̄ ſortitus ē hui⁹ lunatici cuſtodiam
pt h⁹ appellat· depcans quaſi p filio medicū aīaꝝ
ut liberet eū q̄ non pt̄ ſanari a paſſiōe p ūbū humi
le diſciplorꝫ xpi q̄a nō recipit eorꝫ admoitionē ve
lut ſurd⁹ Et iō op⁹ eſt ei xpi ſermo ut iā decetero
ſine ratione non agit·

¶ Tunc acceſſerūt diſcipuli ad Jheſū ſe
creto ꝛ dixerūt Quare nos nō potuim⁹
eijcere illū dicit illis Jheſ⁹ ꝓp incredulita
tē vrāꝫ Amē q̄ppe dico vobis· ſi habueri
tis fidem ſicut granum ſynapis dicetis mōti
huic trāſi hinc ꝛ trāſibit ꝛ nichil impoſſibi
le erit vobis hoc aūt gen⁹ nō eijcit̄ niſi per
oracionem · et ieiunium

¶ Criſ. Acceperant diſcipli a dño ptātem ſpirituū
imūdorꝫ Et qa oblatū demoiacū curaē ñ potuerāt
videt ꝙ in dubitacōeꝫ devenerit ne forte grām que
erat eis tradita pdidiſſēt· Et iō dicit· Tūc acceſſe
rūt ad ieſū diſcipli ei⁹ ſecreto ꝛ dixerūt· Quare
nos nō potuim⁹ eicere illum Interrogant qdem ſin
gulariē nō ꝓpter verecūdiam ſed quia de ineffabi
li ꝛ magna re erant eū interrogaturi· Sequit Dixit
illis ihus· ꝓpter incredulitatem vrāꝫ· ¶ Hilari⁹·
Crediderant qdem apli nōdum tñ erant pfecte fi
Nā dño in mōte demorante ꝛ ipis cū turba reſiden
tibus qdam tepor eorꝫ fidem valaxaverat· ¶ Criſ.
Unde maiſeſtum ē hinc qm̄ ꝛ diſcipli in fide in
mati fuit ſꝫ nō oēs· Columne eni ille nō aderāt ſ.
petrus iacobꝫ ꝛ iohes· ¶ Jero· Hoc ē ꝙ alibi
loco dñs dicit · Quecūqꝫ in noīe meo petieritis cre
dentes accipietis Ergo quocies non accipim⁹ non
pſtantis ē impoſſibilitas ſꝫ poſcētiū culpa· ¶ Criſ.
Sciendum tñ ꝙ ſicut multociēs accedentis fides ac
pere ſufficit affectū miracli ita multociēs homi
miracula ſufficit virt⁹ eciā nō credentibꝫ illis· Sic
ni qui circa cornelium ex ꝓpria fide allexerūt grām
ſpūſſandi· Ille aūt mortuus qui ꝓiectus eſt in ſepul
crum heliſei ſola virtute corporis ſancti ſuſcitatus
eſt cōtigit autem ꝛ tūc diſciplos infirmati fi
Imp̄fecti⁹ eni diſpoſiti erant ante crucē ꝛ ideo hic
dicit hic eſſe cauſam ſignorum· Unde ſubdit Amē
quippe dico vobis Si habueritis fidem ſicut grā
ſinapis dicetis monti huic tranſi hinc ꝛ tranſibit
¶ Jeronim⁹· Putant aliqui fidem grano ſinapis
comparatam pvam dici cū tamē apoſtol⁹ dicat Si
habuero tātā fidem ut montes transferā· Magni
g⁹ fides que grāo ſinapis ꝯpatur· ¶ Criſ. ꝯpar
Granū q̄ppe ſinapis niſi terat nequaqꝫ virt⁹ eius
cognoſcit ſic ſi virū ſanctū tritura pſecucōis ꝯpri
mat mox in fervorē virtutis vertitur quicqd illo an
tea deſpicabile infirmūqꝫ videbat· ¶ Orig· Ut ut
omnis fides grano ſinapis ꝯpat quoniā contempti
quidem fides ab hominibus ꝛ modicum aliquid ꝛ
vile aparet· Cum vō pſecutū fuerit huiuſmodi
bonā animā quaſi terram fit arbor magna Sic ante
magna eſt pdicta lunatici infirmitas ꝛ fortis abo
rādum inter omia mala ut mons aſſimilet̄ ut ex
pellatur niſi p omnem fidem eius qui paſſiones h
iuſmodi ſanare voluerit· ¶ Criſoſtomus· Ibi
de tranſlacione moncium mencionem facit Et ultra
procedit dicens· ꝛ nihil impoſſibile erit vobis·
¶ Raban⁹· Sic eni fides mentem noſtram capa
donis celeſtibus facit ut quecumqꝫ volum⁹ fidelis
a fideli domino impetrare poſſimus· ¶ Criſoſto⁹·
Si autem dixeris ubi apoſtoli mōtes trāſtulerit
illud dicam quia multa maiora fecerunt mortuos
plurimos ſuſcitantes· Dicunt autem poſt apoſto
los ſancti quidaꝫ apoſtolis minores mōtes neceſſi
imminēte trāſtuliſſe Si aūt apl̄orꝫ tpe mōtes nō ſu
trāſlati h̄ ñ fuit q̄a nō potuerūt ſꝫ q̄r noluerūt utili
te nō imminēte nec dñs dix̄ ꝙ h̄ eēnt facturi ſꝫ q̄
facē poſſēt ꝓbabilit̄ tñ facta ē ſꝫ ſcptū nō ē Nō
eni oia miracla q̄ fecerūt ſcripta ſūt· ¶ Jero· Ut
tis tranſlacio nō ei⁹ ſignificat quē ocli carnis aſpi
ciunt ſꝫ illius qui a dño tranſlatus fuerat ex libano
eo qui p ꝓphetam corrumpere dicitur terrā uni
¶ Gloſa· Ut ſit ſenſus dicetis monti huic ·i· ſupbo
bo diabolo· tranſi hinc ·i· obſeſſo corpore in abiſſu
ris ·i· in pfundū inferni· ꝛ tranſibit ꝛ nihil impoſ
ſibile erit vobis ·i· nulla inēo modica infirmitas

¶ Auguſtin⁹. de que. euan. Vel aliter. Ne diſci
puli miraculis faciendis extollerent̄ in ſupbiā am
moniti ſunt potius phūilitatē fidei quaſi p ſinapis
granum elationem terrenam que mōtis nomine ſigi
ficata eſt curare tranſferre ¶ Raban⁹. Dum autē
docet apoſtolos quomō demon debeat expelli omēs
inſtituit ad vitam vt ſcī nouerim⁹ grauiora queqꝫ
vł immundoꝝ ſpirituū vł hoim temptamēta ieiunijs
ꝛ oracionib⁹ eſſe ſuperanda iram quoqꝫ domini hoc
remedio ſingulari poſſe placari. Vnde ſubdit. Hoc
autem genus non eicit̄ niſi p oracionem ꝛ ieiunium
¶ Criſoſtom⁹. Quod dicit non ſolum de genere lu
naticorum ſed de vniuerſo genere demonum. Ieiu
nium enī multam ſapiēciam imponit ꝛ hoīem quaſi
angelū de celo conſtituit ꝛ incorporeas poteſtates
impugnat Sed ꝛ oracione opus eſt quaſi pncipali
ori qui enī orat ut oportet ꝛ ieiunat nō multis indiget
ꝛ ita non fit auarus ſed ad elemoſinam promptus eſt
Qui eciam ieiunat leuis eſt ꝛ vigilanter orat ꝛ cō
cupiſcencias pniciosas extinguit. ꝛ ppicium deum
facit ꝛ animam ſupbam humiliat. Qui ergo orat
cum ieiunio duplices habet alas eciam ipſis ventis
leuiores Neqꝫ enī oſcitat ꝛ torpet orās quod ꝛ mł
ti paciunt̄ ſed eſt igne vehemencior ꝛ terra fixior
Ideoqꝫ talis maxime demonijs aduerſat̄. Nihil enī
eſt homine decent̄ orante potenci⁹. Si autem infir
mum eſt tibi corpus ad ꝯtinue ieiunandum. non tn̄
ad orandum. Et ſi ieiunare non poteſt pt̄ tamen nō
laſciuire. Non puū aūt eſt hoc neqꝫ multum a ie
iunio diſtans. ¶ Origenes. Si ergo aliquādo op
tuerit nos circa curationem tale aliquid patiēdum
pmanere non adiuremus neqꝫ interrogemus. neqꝫ
loquamur quaſi audiētis ſpiritui immūdo. ſꝫ abiga⁹
ieiunijs ꝛ oracionibus noſtris ſpiritus malignos
¶ Gloſa. Vel hoc gen⁹ demonij id eſt iſta carnaliū
voluptatum mutabilitas non vincit̄ niſi ſpūs orōe
confirmetur ꝛ caro ꝑ ieiuniū maceret̄. ¶ Remigi⁹
Vel ieiunium hic intelligitur generale quo nō ſolū
abſtinem⁹ a cibis ſed ab omib⁹ illecebris carnalib⁹
ꝛ peccatoꝝ paſſionib⁹. Similit̄ oratio intelligenda
eſt generalis q̄ in pijs ꝛ bonis opbus ꝯſiſtit. De qua
dicit apoſtolus. Sine intermiſſione orate.

¶ **Conuerſantibus autem eis in galylea.**
dixit illis ieſus. filius hominis tradendus
eſt in manus hominū ꝛ occident eum ꝛ ter
cia die reſurget. Et cōtriſtati ſūt uehemēt

¶ Remigi⁹. Sepe domin⁹ miſteria ſue paſſionis
diſcipulis p̄dixit vt quādo accidirent tāto leui⁹ ea
ferrent quāto p̄cogita haberent. Et ideo hic dicit̄
Conuerſantib⁹ autem eis in galilea dixit illis ieſus.
Filius hominis tradendus eſt in manus hoim ꝛ oc
cident eum. ¶ Origenes. Videt̄ quidem hec illis q̄
ſupra dixerat ſimilia eſſe vt facile quis dicat dn̄m
eadem ipſa repetere quod non eſt ita tradendum enī
ſuperius non eſt dictum hic autem non ſolum tradē
dum ſed eciam in manus hominum tradendū audiui
mus. Traditū igit̄ apoſtolus filium narrat a deo
patre ſed eciam ꝯtrarie poteſtates eum in man⁹ hoi
num tradiderūt. ¶ Ieronim⁹. Semp autem pſpe
ris miſcet triſtia. Si enī contriſtat eos q̄a occiden
dus eſt. debet letificare qđ ſubdit̄. Et die tercia re
ſurget. ¶ Criſ. Neqꝫ enī multum temp⁹ dixit
quo in morte maneret. ſꝫ tercia die ſe dixit reſurre
cturum. ¶ Orig. Predicēte autem hoc domino triſta
ti ſunt diſcipuli. vnde ſequit̄ Et ꝯtriſtati ſunt vehe
menter non attendentes ad illud qđ dixerat ꝛ tercia
die reſurget nec ꝯſiderātes quis eſſet cui ad deſtru
endam mortem trium dierum tempus ſufficeret.
¶ Ieronim⁹. Porro q̄ contriſtabant̄ vehement̄ nō
de infidelitate venit ſed pro dilectione magiſtri nihil
de eo ſiniſtrum ꝛ humile paciuntur audire

¶ **Et cum ueniſſent capharnaum. acceſſe**
runt qui didragma accipiebant ad petrū:
et dixerunt ei. Magiſter veſter non ſoluit
didragma ait. Eciā et cū intraſſet in domū
p̄uenit eū iheſus dicēs. Quid tibi videt̄ Si
mon Reges terre a quib; accipiūt tributū
uel cenſum a filijs ſuis an ab alienis Et ille
dixit. Ab alienis Dixit illi iheſus Ergo li
beri ſūt filij vt ergo nō ſcādalizem⁹ eos va
de ad mare ꝛ mitte hamū et eū piſcem qui
p̄mo aſcēderit tolle. Et aperto ore eius inue
nies ſtaterē illū ſumēs da eis p me ꝛ te.

¶ Gloſa. Quia diſcipuli audita domini paſſione
ꝯtriſtati erant ne aliquis paſſionem xp̄i neceſſitati
aſſcriberet nō humilitati ſubiūgit factum In quo xp̄i li
bertas ꝛ humilitas demonſtrat̄. Unde dicit̄. Et cū
veniſſet capharnaū acceſſerunt qui didragma ac
cipiebant ad petrū ꝛ dixerunt ei. Magiſt̄ veſter
non ſoluit didragma. ¶ Hylari⁹. Domin⁹ didra
gma ſoluere poſtulat̄ id ē denarios duos. hoc enī oī
iſrael lex p redemptione corporis ꝛ aīe ꝯſtituerat
in miniſterio templi ſeruientium. ¶ Criſ. Cum enim
p̄mogenita egipciorum interfecit deus tunc tribum
leui p eis accepit. Deinde quia p̄mogeniti q̄ erant
apud iudeos minor hui⁹ trib⁹ nūs erat p deficienti
bus in numerū ſiclum iuſſit inferri ꝛ extūc tenuit cō
ſuetudo vt p̄mogenita vectigal hoc inferrent. quia
igitur p̄mogenitus erat xp̄us videbat̄ autem diſci
pulorum p̄mus eſſe petrus ad eum accedūt. Et ut
mihi videtur in vnaquaqꝫ ciuitate hoc expetebant
Ideoqꝫ in capharnaum adierūt xp̄m quia eius p̄ria
exiſtimabatur. ¶ Ieronim⁹. Vł aliter. Poſt augu
ſtum ceſarem iudea facta eſt tributaria ꝛ oēs cenſi
capite ferebant̄. Vnde ꝛ ioſeph cum maria cognata
ſua ꝓfectus eſt in bethleē. Rurſus quoniā domi⁹
nutritus erat in Nazareth. quod eſt opidū galilee
ſubiacens capharnaum vrbi ibi depoſcit̄ tributa ꝛ
p ſignorum magnitudine hij qui exigebant nō aude
bant ipm repetere ſed diſcipulū conueniunt. ¶ Cri
ſoſtom⁹. Et neqꝫ hūc cū multa vehemencia ſꝫ man
ſuetius neqꝫ enī incuſantes ſꝫ interrogantes dixerūt
Magiſter veſter non ſoluit didragma? ¶ Ieroim⁹
Siue malicioſe interrogant verum reddet tributa
an contradicat ceſaris voluntati. ¶ Criſ. Quid
igit̄ petrus ait? eciam. Et his qđem dixit quoniā ſoluit

xp̄s autem non dixit erubescens fortassis p̄ bis ei loqui. ¶ Glosa. Vel aliter Et petrus respondit eciam id est ita est q̄ non soluit. Voluit autem petrus domino intimare q̄ hec ociam peteret censum sed dominus p̄uenit eum. vnde sequit̄ Et cum intrasset in domū p̄uenit eū ih̄us dicens. qd̄ tibi vi. sy. Reges terre a q̇bꝰ accipiunt t̄butū vl̄ censū. id est redditus de capite: a filijs suis an ab alienis. ¶ Jero. Ante q̇dem q̄ȝ petrus suggerat dominꝰ interogat ne scā dalizent̄ discipuli ad postulacionem tributi cū vident eum nosse q̄ absente se gesta sunt. Sequit̄. At ille dixit. ab alienis. Dixit illi ih̄us ergo liberi sunt filij ¶ Orig. Sermo iste duplicē habet sensū. Secundū vnum em̄ filij regum terre liberi sunt apud reges t̄re extranei autē extra terrā liberi n̄ sūt p̄pter eos aūt qui d̄primūt eos. sicut egipcij filios israel serui secūdum alterum aūt p̄pter hoc ip̄m q̄ aliq̄ sunt alieni a filijs regum terre sed sunt filij dei liberi sunt. qui manent in verbis iesu. et cognouerunt veritatē. et veritas liberauit eos a seruitute pc̄ti. filij aūt regum terre liberi non sunt. quoniā omnis qui facit pc̄tm̄. suus est peccati. ¶ Jeronimus. Dn̄s aūt noster et s̄m carnē et secūdū spiritū filiꝰ erat regis. vel ex dauit stirpe generatꝰ. vel oī potētis patris verbum ergo t̄buta quasi filius regū nō debebat ¶ Aug. de que. ean. Dicit em̄ in omni regno liberos esse filios. id est non esse vectigales. Multo ergo magis liberi esse debent in quolibet regno terreno filij regni ip̄ius sub quo sunt omnia regna terrena. Crisostomus Si autem non erat filius inani ter hoc exemplum induxit. Sed diceret aliquis filius est sed non p̄prius est ergo alienus et sic hoc exēplum non habet virtutem. Ipse em̄ de p̄prijs filijs disputat ad quorum differenciam alienos vocat q̄ non ex parentib̄ꝰ substācialiter nati sunt Intende aūt qualiter et hinc xp̄us certificat eam cognitionē que petro reuelata ē de eo p̄ quā dixꝰ. Tu es xp̄us filiꝰ dei viui. ¶ Jeronimꝰ. Quāuis ergo liber esset. q̄a cum humilitatem carnis assumpserat debuit omnem iusticiam adimplere. Vnde sequit̄. vt autem nō scādalizemꝰ eos. vade ad mare ꝛc ¶ Origenes. Consequens autem est intelligere quoniam quociens exurgunt quidam qui p̄ iniusticiam tollunt nostra terrena reges huiꝰ terre eos transmittunt vt exigant a nobis que sunt ipsoꝝ et suo exemplo prohibet dominus aliquod scandalum fieri eciam huiꝰmodi hominib̄ꝰ. siue ne amplius peccent siue vt saluētur. Filius em̄. qui nullum opus fecit seruile quasi habens formam serui quā p̄pter hominem suscepit tributum et censum dedit. ¶ Jeronimus. Quid primum ī hoc loco mirer nescio. vtrum presciencia an magnitudinem. Saluatoris: Presciencia q̄ nouerat habere piscē in ore staterem et q̄ primus ipse capiendus esset. Magnitudinē atq̄ virtutē si ad eius verbum stater in ore piscis creatus est. et quod futurum erat ip̄e loquēdo fecerit ip̄e eciā xp̄us p̄pter eximiam caritatem et crucem sustinuit et tributa reddidit. Nos in felices qui xp̄i censemur nomine et nihil tanta dignum facimus maiestate pro illius honore et tributa nō reddimus et quasi filij regis a vectigalibus immunes sumꝰ Hec etiam simpliciter intellectum edificat auditorem dum audit dominum tante fuisse paupertatis vt vnde tributa pro se et apostolo redderet non haberet. Quod si quis obijcere voluerit quomodo iudas in loculis portabat peccuniam respondebimus rem pauperum in vsus suos conuertere nephas putauit nobisq̄ idem tribuit exemplum. ¶ Crisostomus. Vel ideo non ex repositis iubet dare ut ostendat. q̄ maris et piscium dominet̄. ¶ Origenes. vl̄ quoniam xp̄s non habuit imaginem cesaris Princeps em̄ hꝰ seculi nihil habebat in eo propterea non ex p̄prio sed ex mari imaginē cesaris accepit. Non autem suscepit ipse staterem neq̄ fecit eum sibi possessionem ne sit aliquando imago cesaris apud imaginem inuisibilis dei. vide eciam xp̄i prudenciā qualiter renuit tributum: nec simpliciter iubet dari sed p̄us ostendit se non esse obnoxium et tunc dat quorum vnum fecit. scilicet dare tributum. vt illi scilicet exactores non scandalizentur. hoc autem vt scilicet ostendat se liberum vt non scandalizentur discipuli alio vero loco contemnit phariseoꝝ scandalū quando de escis disputabat docens nos scire tempora secundum que oportet non contemnere eos qui scandalisant et secundum que oportet contemnē. ¶ Gregorius. super ezechiel. Considerandum em̄ est quia inquantum sine peccato possumus vitare proximorum scandalum debemus. Si autem de veritate scandalum sumitur vtiliꝰ permittitur nasci scandalum q̄ȝ veritas relinquatur. ¶ Crisostomus. Sicut stupescis de xp̄i virtute. ita admirare petri fidē quia rei tā difficili obediuit. Vnde de fide eū remunerans copulauit eū sibi in t̄buti dacōe. qd̄ fuit habūdans honoris. et h̄ est qd̄ dr̄. Inuenies staterē. illū sumens da eis p̄ me et te. ¶ Glosa. Solueīi de ci..e vnsquisq̄ p̄ se didrachma redderet. Stater vero pōdꝰ duoꝝ didrachmarū. ¶ Orige. Ciuitatem in agro consolationis. sic enim interpretat̄ capharnaum consolator omnem discipulum et liberum filium esse p̄nunciat et dat ei virtutem piscandi primum piscem vt ascendente eo cōsolationē accipiat p̄ster eum quem piscatus est. ¶ Hylarius. Cum primum piscem admonet̄ petrus inquirere ascensuros ostendunt̄ et plures. Beatus ille primus martir Stephanus p̄mus ascendit et staterem in ore continuit. In quo didrachma noue predicacionis duo denarij habebantur. Nā em̄ gloriā et dominum xp̄m in passione contuens p̄dicabat. ¶ Jeronimꝰ. Vel iste piscis qui p̄mꝰ capitꝰ ē p̄mꝰ adam qui secūdū adā liberat̄ et id qd̄ in ore eiꝰ h̄ ē in confessione fuit inuentū p̄ petro et dn̄o reddit̄. ¶ Orig. Cum eciā videris auaꝝ hōiē ab aliq̄ petro correctū quasi stulit de ore eius v̄bū peccunie dicens eū ascendisse a mari. i. de fluctib̄ꝰ sollicitudinū auaricie ad hamū rationabilē et cōp̄hēsū atq̄ saluatū ab aliq̄ petro qui docuit veritatē ut p̄ staterē h̄eat imaginē dei. s. eloquia. ¶ Jero. Et pulcre illd̄ ip̄m qd̄ē dat̄ p̄ou si dn̄s dicit ē q̄a p̄ petro q̄si p̄ peccatē p̄au r̄ddebat. dn̄s aūt peccm̄ n̄ fecit ōn̄dit̄ aūt similitudo carnis dum eodem dominus et seruus precio liberantur.

Capitulum decimum octauū.

In illa hora acceſſerūt diſcipuli
ad iheſū dicentes. Quis putas
maior eſt in regno celorum. Et
aduocās iheſus puulū ſtatuit
eū in medio eoꝝ. et dixit. Amē dico vobis
niſi conuſi fūitis ⁊ efficiamini ſic̄ puuli non
intrabitis in regnum celorum. Quicūque
ergo humiliauerit ſe ſicut paruulus iſte.
hic eſt maior in regno celorum. Et q̄ ſuſce-
pit vnum puulum talē in nomine meo me
ſuſcipit. Qui aūt ſcandaliſauerit vnum de
puſillis iſtis qui in me credunt. expedit ei
ut ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius.
et demergatur in ꝓfundum maris

¶ Jeronim⁹. Quia diſcipuli viderant p̄ petro ⁊
domino idem tributum redditū. Ex equalitate p̄cij
arbitrati ſunt omnibus apoſtolis petrum eſſe prela
tum. ¶ Criſ. Unde paſſi ſunt aliquid humanum qd̄
euangeliſta deſignat dicens. In illa hora acceſſe
runt diſcipuli ad iheſum dicentes. Quis putas ma
ior eſt in regno celorum? verecundati ſiquidem paſ
ſionem confiteri quam paſſi ſunt non dicunt maiſe
ſte Petrum cur p̄honoraſti nobis ſ; indeterminate
interrogant quis maior eſt. Quando aūt tres p̄ho
noratos viderunt ſcilicet Petrum. Jacobum ⁊
Johannem in tranſfiguratione nihil tale paſſi ſūt
quando vero in vnum ſolum contulit honorem tūc
doluerant. Tu autem conſidera primum quidem ꝙ
nihil eorum que ſunt in terris querunt. Deinde ꝙ
poſtea hanc paſſionem depoſuerunt. Nos autē ne
q; ad defectus eorum attingere poſſumus neq; eīm
querimus quis maior eſt in regno celorum ſed q̄s
maior eſt in regno terre ¶ Origenes. In his autem
imitatores diſcipuloꝝ eſſe debem⁹. ſiquando aliquid
in nobis dubium queriē ⁊ non inueniē vt cum omi
ꝯſenſu accedamus ad ihm̄ qui potens eſt illuminare
corda hominum ad intelligendam ſolucionē oim̄ q̄
ſtionū. Interrogem⁹ etiam aliquem doctoꝝ q̄ p̄po
ſiti habenē in eccl̄ijs. Sciebant autem diſcipli hoc i
terrogantes quia non eſt equalitas ſanctoꝝ in reg
no celeſti ſ; q̄uo maior ⁊ qualiē viuens minim⁹ h̄
diſcere cupiebant. Ut ſciebant quis eſſet minimus
⁊ quis magnus ex eo qd̄ ſupra dn̄s dixerat ſed ex
multis magnis quis eſſet maior hoc eis nō erat ma
nifeſtum; ¶ Jeronim⁹. Uidens autem ihus cogita
ciones eorum voluit deſiderio glorie humilitatis con
tencione ſanare. vnde ſequiē. Et aduocans ihus p
uulum ſtatuit eum in medio eorum. ¶ Criſ. Mihi
videē valde puulum in medio ſtatuere omibꝰ paſſio
nibus exutum. ¶ Jeronim⁹. Ut in eo ⁊ etatē que
reret ⁊ ſiſitudinem innocentie demonſtraret vl̄ cer
te puulum ſtatuit in medio eoꝝ ſeip̄m qui nō vene
rat miſtrari ſ; miſtrare. vt eis hūilitatis tribueret
exemplum. Alij puulū interpretanē ſp̄m ſanctum quē
poſuerit in cordibus diſcipulorum vt ſupbiam hui

litate mutarent. Sequiē. Et dixit Amen dico voꝬ
niſi cōuerſi fueritis ⁊ efficiamini ſic̄ puuli non intra
bitis in regnum celorum. Non p̄cipit apoſtolis vt
etatem habeant puuloꝝ ſed innocenciā ut qd̄ illi per
annos poſſident. hi poſſideāt p induſtriā vt malicia
non ſapiencia puuli ſint. Aſi dicat. Sicut iſte puu
lus cui⁹ vobis exemplū tribuo non pſeuerat in ira
cūdia leſus non meminit videns pulcram mulierē
non delectatur nō aliud cogitat ⁊ aliud loquiē. Sic
⁊ vos niſi talem habueritis innocenciā ⁊ animi pu
ritatem regnū celoꝝ non poteritis intrare ¶ Hyla
rius. Pueros eciā credentes omēs p audiencie hōim
nūcupauit. hi eīm p̄rem ſequūē matrem amant. vel
le malum neſciunt. curam opum negligūt. non inſo
leſcunt. non oderunt. non menciunē. dictis credunt.
⁊ qd̄ audiunt veruꝫ habent. litera ergo ſic legiē.
¶ Gloſa. Niſi conuerſi fueritis ab hac elacione ⁊ i
dignatione in qua modo eſtis ⁊ efficiamini ita innocen
tes ⁊ humiles p virtutem ſic̄ puuli ſūt p etatem nō
intrabitis i regnum celorū ⁊ quādo q̄d in aliter non
intratur. Quicūq; ergo humiliauerit ſe ſic̄ puulus
iſte. hic maior eſt in regno celoꝝ. Quanto eīm quis
erit humilior tanto maior efficiē in regno celorum.
¶ Remigi⁹. id eſt in cognicione gracie vl̄ eccl̄iaſti
ca dignitate vel certe in eterna beatitudine. ¶ Jero
Uel aliē. q̄cūq; hūiliauerit ſe ſic̄ puul⁹ iſte .i. q̄ ſe in
exēplū mei hūiliauit īrabit ī r̄gnū celorū. ſeq̄ē Et
q̄ ſuſcepit vnū puulū taleꝫ in noie meo me ſuſcipit.
¶ Criſ. Aſi dicēt n̄ ſolū ſi tales efficiami mēcedeꝫ
accipitis ſed ⁊ ſi alios tales ꝓpter me honorabitis ⁊
honoris qui eſt ad illos retribucionē vobis determio
regnū. Magis aūt qd̄ multomai⁹ eſt ponit dicēs.
Me ſuſcipit. ¶ Jeronim⁹. Qui eīm talis fuerit ut
xp̄i imitetē hūilitatem ⁊ innocēciā. in eo xp̄us ſuſci
piē ⁊ prudenter ne cū delatum fuerit apoſtolis ſe
putent honoratos adiecit non ſuo illos merito. ſed
magr̄i honore ſuſcipiendos. ¶ Criſ. Deinde facile
ſuſceptibilē hunc ſmonem facit penam inducens vn̄
ſequiē. Qui aūt ſcandalizauit vnū de puſillis iſtis
Aſi diceret Sic̄ qui hos honorant ꝓpter me merce
dem habent ita ⁊ qui hos dehonorant vltimā ſuſtie
bunt vindictam. Si autem contumeliam ſcandalum vo
cat ne mireris. Multi eīm puſillanimes ex eo quod
deſpiciunē ſcandalizati ſūt. ¶ Jeronim⁹. Nota ꝙ
qui ſcandalizaē puulus eſt. Maiores eīm ſcandala n̄
recipiunt. Et quāq; generalis poſſit eſſe ſentencia
aduerſus omnes qui aliquem ſcandalizant tn̄ iuxta
conſequenciā ſmonis etiam contra apoſtolos dictuꝫ
intelligi poteſt qui interrogādo quis maior eſſet in
regno celorum videbanē inter ſe de dignitate contē
dere. Et ſi in hoc vitio ꝑmanſiſſent poterāt eos q̄s
ad fidem vocabant per ſuum ſcandalum ꝑdere. dum
apoſtolos viderent inter ſe de honore pugnare.
¶ Origenes. Quomō autem qui conuerſus eſt ⁊
factus quaſi puer ⁊ minim⁹ eſt ⁊ potens ſcādaliza
ri hoc ſic poſſumus explanare. Omnis qui filio dei
credit ⁊ conuerſaē ſm̄ euangelicos actus cōuerſus
ambulat quaſi puer. Qui autem non conuertiē vt
fiat ſicut puer hūc impoſſibile eſt intrare in regnū
celorum. In omni autem credencium multitudine

ſiit quidã nuper conuerſi vt fiãt ſicut paruuli non
dũ aũt ſunt facti. hi puſi li hñtur in xpo ⁊ ſiit ſcan
dali receptores. ¶ Jero. Quod aũt dicit expedit
ei vt ſuſpẽdat ꝯ̃ſecũdũ ritum ꝓuincie loquit quo
maiorũ criminũ iſta apud veteres iudeos pena fue
rit ut in ꝓfũdũ ligato ſaxo ꝺmẽgerẽt. Expedit aũt
ei quia multo melius eſt ꝓculpa breuẽ recipere pe
nã quã eternis ſeruari cruciatib. ¶ Criſo. Conſe
quens autem erat prioribꝰ dicere me non ſuſcipit
quod erat omni pena amarius. Sed qꝛ groſſi erant
⁊ ꝑdicta pena eos nõ mouebat cõparacione exẽpli
cogniti maiſeſtat ꝑparatã penã. Propter hoc enim
dicit ꝙ expedit ei hoc ſuſtinere qm̃ eos alia graui
or pena expectat. ¶ Hilariꝰ. miſtice autẽ mole opꝰ
labor eſt cecitatis. Nam clauſis iumẽtorũ oculis
aguñt in gy̆rũ ⁊ ſub aſini quidẽ noie frequenẽt gẽ
tes cognominatas reperimꝰ que ceci laboris igno
rãcia cõtinẽt iudeis aũt ſciẽcie iter in lege ꝑſitum
eſt qui ſi xp̃i apoſtolos ſcãdaliſauerit rectius alliga
ta collo mola aſinaria demerſi in mari fuiſſẽt. id eſt
gencium labore depſſi ignorãcia ſecli demõſtrarẽtur
qꝛ illis tolerabiliꝰ fuerat neſciſſe xp̃m quã ꝓpheta
rũ dominũ nõ recepiſſe. ¶ Gregori. vij. moza. vel
aliter. Quid per mare niſi ſeculũ. Quid ꝑmolam
aſinarã niſi actio terrena ſignificat que cũ colla mẽ
tis ꝑ ſtulta deſideria ſtringit hanc ĩ laboris circuitũ
mittit. Sũt vtiqꝫ nõnulli qui dũ ẽrenas actiões deſe
runt ⁊ ad ꝯtemplacõis ſtudia humilitate poſtpoſi
ta vltra ĩtelligẽcie vires ſurgũt nõ ſolũ ſe ĩerrorẽ
deĳciũt ſꝫ infirmos quoſqꝫ a gremio veritatis diui
dunt. Qui gº vnũ de minimis ſcãdalizat meliꝰ ei
fuerat ligata collo mola aſinaria in mari ꝓĳci. quia
nimirꝫ puerſe mentis expediẽtꝰ eſſe potuiſſet vt oc
cupata mũdo ẽrena negocia agẽt qꝫ p ꝯtemplacõis
ſtudia ad mltoꝝ pniciem vacaret. ¶ Aug. de q. eua.
Vt aliẽ qui ſcãdalizauerit vnũ ex puſillis iſtis. i.
ex humilibꝰ quales vult eſſe diſciplos ſuos nõ ob
tpando vl̃ eciaꝫ ꝯ̃dicendo ſicut de Alexãdro aplus
dicit. Expedit ei vt mola aſinaria ſuſpendat collo
eiꝰ ⁊ ꝑcipitẽt in ꝓfũdũ maris. i. cõgruit ei vt cu
piditas reꝝ tpalium. cui ſtulto ⁊ ceci colligamẽtũ de
uidum pondere ſuo deducat ad interitum.

¶ Ve mũdo a ſcãdalis. Neceſſe eſt enĩ ut
veniant ſcandala verũtñ ue homini illi per
quẽ ſcãdalũ venit ſi aũt manꝰ tua vel pes tu
us ſcandaliſat te abſcide euꝫ ⁊ ꝓĳce abſ te
Bonũ eſt tibi ad vitam ingredi debilẽ vel
claudũ quã duas manꝰ vel duos pedes ha
bentẽ mitti in ignẽ eternũ Et ſi oculus tu
us ſcãdaliſat te erue eũ ⁊ ꝓĳce ab ſte Bo
num eſt tibi vnum oculũ hñtem in vitã in
trare quã duos oculos hñtem mitti in ge
hennam ignis.

¶ Glo. Dixerat dñs ꝙ expedit ei q̃ ſcãdalizat vt
ſuſpendat mola aſinaria ĩ collo eiꝰ. Cuiꝰ rõnẽ aſſig
nans ſubdit Veh mũdo a ſcandal. i. ꝓpter ſcãdala.
¶ Orig. Hoc nõ de elementis mũdi intelligamꝰ ſꝫ
hic hoies qui ſiit in mũdo dicũt mũdus. Nõ ſiit aũt
diſcipli xp̃i de hoc mũdo. vñ non pt̃ eis eſſe ſcan
dalis veh. Nã ⁊ ſi multa ſint ſcandala nõ tangit eũ
qui nõ eſt de hoc mũdo. Si aũt adhuc ẽ de hoc ſcãd
ꝙ diligit mundũ ⁊ q̃ ſunt in eo tanta ſcandala hñt
hendent eũ qñtis fuerat obligat in mũdo. vñ ſeqt ne
ceſſe ẽ enĩ vt veniant ſcandala. ¶ Criſ. Cum aũt
neceſſe ẽ nõ deſtruit libertatẽ arbitrĳ neqꝫ neceſſi
tati aliquaꝝ reꝝ ſupponit ſed qd̃ omnino futurũ ẽ p̃dixit
Scandala q̃dem ſiit ꝓhibicões recte vie nõ aũt ꝑdi
cacio xp̃i ſcandala iducit neqꝫ enĩ qꝛ p̃dixit ꝓpter hoc
ſit ſed q̃a omino futuꝝ erat ꝓpt̃ hoc p̃dixit. Si enĩ fu
ret aliq̃s ſi omes corrigant ⁊ nullꝰ ſit q̃ ſcandala in
ferat nõne mẽdacĳ arguet h ſmoꝰ nequaq̃. Omes
enĩ p̃uidit memẽdatos futos hoies eſſe ꝓpt̃ h dixit
Neceſſe ẽ vt veniãt ſcandala. q. omino veniẽt ſi ne
corrigẽdi eſſẽt nõ dixiſſet. ¶ Gloſa. Vt neceſſe eſt
vt veniãt ſcandala q̃a ſiit neceſſaria. q. vtilia vt
p hoc ꝓbati ſiit maifeſti fiãt. ¶ Criſ. Scandala
erigũt hoies ⁊ acutiores eos faciũt ⁊ eũ qui cadit
velocit erigũt maxĩũ ſcꝫ igerit ſolicitudinẽ. ¶ Hi
lariꝰ. Vt humilitas paſſiõis ſcandalum mũdo ẽ q̃a i
deformitate crucis etne glorie dñm voluit accip
Et qd̃ mũdo tã piculm qꝫ nõ recepiſſe xp̃m Et ne
ceſſe ait venire ſcandala q̃a ad ſacriũ reddende eter
nitatis oĩs in eo paſſiõis humilitas eſſet explenda.
¶ Orig. Vt venientia ſcandala ſiit angeli ſathane
nec tñ putes ſm naturam vl̃ ſubſtãciam eſſe hꝰmoi
ſcãdala ſꝫ libertas arbitrĳ ĩ q̃buſdã genuit ſcãdal
volẽs ſuſcipe ꝓ virtute laborẽ. Nõ aũt pt̃ eſſe vere
bonũ niſi habeat in pugnacõem mali. Sic gº neceſ
ſe ẽ venire ſcandala ſicꝫ neceſſe ẽ ſuſtinere maliciam
celſtium q̃ magis irritant q̃to magis vbi xp̃i h
mibꝰ in ualeſcens expellit ab eis malignas virtutes
Querũt aũt organa p que ſcandala operent q̃ ſi
magis ve Nã multo peiꝰ erit ei q̃ ſcandalizat q̃ ei
qui ſcandalizat. Unde ſequit. Verũtamẽ ve homini
illi p quem ſcandalũ venit. ¶ Jeronimꝰ. Adi dere
ret ve homi illi qui vitio ſuo facit vt p ſe fiat qd̃ ne
ceſſe eſt vt in mundo fiat Simulqꝫ p gñalem ſentẽ
tiam pcutit iudam qui proditori aim ꝑparauerat.
¶ Hylarius. Vt ſub homis nuncupacõe adiunxit
ſcandali huiꝰ qd̃ ẽ ex paſſionẽ xp̃i iudaicũ ꝑfidia
ſignat p quẽ ome huic mundo piclm cõpat vt xp̃m
in paſſiõe abnegẽt quẽ lex ⁊ ꝓphe paſſibilẽ p̃dixe
uerẽ. ¶ Criſ. Vt aũt diſcas qd̃ non ſiit abſolute ne
ceſſitatis ſcãdala audi q̃ ſequit Si aũt manꝰ tua vl̃
pes tuꝰ ñ aũt h de mẽbris corporalibꝰ dicit ſꝫ de ami
cis q̃s ĩ ordie neceſſarioꝝ mẽbroꝝ hẽmꝰ nil ẽ ſi
ita nociuũ vt pũſacõ mala. ¶ Raba. Scãdalũ q̃ppe
ſmo grecꝰ ẽ qd̃ nos offẽdiculũ vl̃ ruinã ⁊ īpacti
pedis dicẽ poſſumꝰ. Ille gº ſcãdaliſat ſrẽ q̃ ei dicto
facto ve mmꝰ rcto occaſiõꝫ ruine dederit. ¶ Ier.
Igit oĩs trũcat affecꝰ ⁊ vniũſa ꝓpĩquitas ſpũali
ne p occaſiõꝫ pietatis vnuſq̃ſqꝫ credẽtũ ſcãdal pa
teat. Si iqt ita ẽ tibi cõiũctꝰ vt manꝰ pes ocꝰ vl̃
velt atꝫ ſollicitꝰ ⁊ acutꝰ ad ꝑſpiciẽdũ ſcãdalũ tĩ ti
fadat ⁊ ꝓpt̃ moꝝ diſſonãciã te ꝑtrahat igehĩnã m
hꝰ ẽ vt ꝓpĩq̃tate eiꝰ careas ⁊ emolimẽtis carnalibꝰ q̃ ne
vis lucifacẽ cognetos ⁊ peccãdi eis cãs hẽas ruine

Nouit eñ vnuſquiſq₃ credendū q̄d ſibi noceat vel in quo ſollicitet aīmus ac ſepe temptet. Melius eſt eñ vitam ſolitariam ducere q̄₃ ob vite preſentis neceſſaria vitam eternam pdere. ¶ Orig. Vt ſacerdotes racionabiliter poſſūt dici ecce ocul⁹ quoꝝ ſpecula tores habent. Diaconi aūt ceteriq₃ manus. q̄ p eos opa ſpiritalia gerunt. Popul⁹ autē ſūt pedes corpis eccleſie. Quibus omnib₉ pcere non optet ſi ſcādalum eccleſie facti fuerint vt actus aīe peccans manus intelligit ꝛ inceſſus aīe peccās pes. Et viſus anime peccās oculus. quos optet p̄ſcidere ſi ſcādalum p̄beāt frequenter enim ipa opa membrorum p membris in ſcriptura ponunt.

¶ Videte ne cōtemnatis vnū ex his puſillis. dico eñ vobis. quia angeli eorum in celis ſemp vident faciē patris mei qui in celis ē. Venit eñ fili⁹ hominis ſaluare quod perierat. Quid vobis videtur ſi fuerint alicui centū oues. ꝛ errauerit vna ex eis nonne relinquet nonagintanouem in montib₉. ꝛ vadit querere eā que errauit. Et ſi cōtigerit vt inueniat eā₃ Amen dico vobis q̄a gaudebit magis ſuper eam q̄₃ ſuper nonagintanouem q̄ nō errauerūt. Sic nō ē volūtas ante patrem veſtrum qui in celis ē. vt pereat vnus de puſillis iſtis.

¶ Jeronim⁹. ſupra dixerat dñs p manū ꝛ pedē ꝛ oculū omnes ꝓpinquitates ꝛ neceſſitudines que ſcādalum facere poterant āputandas auſteritatē ita q̄ ſentencie ſubiecto p̄cepto tpauit dicēs. Videte ne ꝯtemnatis vnum ex his puſillis. acſi diceret. Quātum in vobis eſt nolite contemnē. ſ₃ poſt veſtrā ſalutem etiam illorum querite ſanitatem. Si n aūt perſeuerantes in peccatis videritis meli⁹ eſt vos ſaluos fieri q̄₃ perire cum multis. ¶ Criſoſtom⁹. Vt aliter ſic fugere malos ita honorare bonos magnū habet lucrum ſupra ergo docuit ſcādalizanciū abſcidere amicicias hic autem docet exhibere ſanctis honorē ꝛ pcuratione. ¶ Gloſa. Vel aliē. quia tā malū pue nit ex ſcandalizatis fratrib₉ videte ne contemnatis vnum ex his puſillis. ¶ Orig. Puſilli aūt ſunt q̄ nup in xp̄o ſūt nati aut tales pmanent ſine pfectu quaſi nup nati. Non autē n habuit neceſſe mandare xp̄us d̄ pfectiorib₉ fidelis non cōtemnēdis ſ₃ de puſillis ſic ꝛ ſupra dixerat Si quis ſcandalizauerit vnū ex puſillis iſtis. Ali⁹ aūt forte dicet puſillum hic dicit pfectum ſm q̄ alibi ait. Qui minus fuerit in vobis hic erit maior. ¶ Criſ. Vel quia perfecti puſilli apud multos eſtimantē ſcilicet paupes ꝛ ꝯtempbiles. ¶ Orig. Sed huic expoſitioni non videt cōuenire q̄₃ dicit. Si quis ſcādalizauerit vnū de puſillis iſtis ꝛc pfect⁹ eñ nō ſcandalizat nec perit. Sed qui hanc expoſicionem eſtimat veram dicit q̄ iuſti hoīs animus vertibilis eſt ꝛ ſcandalizat aliqñ ꝛ ſi non facile. ¶ Gloſa. Ideo autem non ſunt cōtemnendi q̄a a deo tam ſūt deo q̄ angeli ſunt eis ad cuſtodiam deputati. Vnde ſequit. Dico eñ vobis q̄a angeli eorū in celis ſemp vident faciē patris mei qui in celis ē. ¶ Orig. Quidam volunt ex eo dari hominib₉ angelum adiutorē ex q̄ p lauacrum regñacionis nati ſūt in fantes i xp̄o dicentes non eſſe credibile incredulis ꝛ erranib₉ p̄eſſe angelum ſanctū ſed tempore infidelitatis ꝛ peccatoꝝ eſt homo ſub angelis ſathane. Alij autem volunt. mox cū quis fuerit nat⁹ eū q̄ p̄cognitꝰ ſūt ab eo a deo accipe ſibi p̄poſitū angelū. ¶ Jero. Magna eñ dignitas aīarū vt vnaqueq₃ habeat ab ortu natiuitatis in cuſtodiam ſui angelū delegatum. ¶ Criſ. Hic autem non de q̄bulcūq₃ angelis loquit ſ₃ de ſupreminētib₉. Cum eñ dicat. vident faciem p̄ris mei nihil aliud oſtendit q̄₃ magis liberā p̄ſēciā ꝛ maiorem eoꝝ apud deum ¶ Grego. in ho. Dioniſi⁹ autem. dicit q̄ ex minorib₉ angelorū agminib₉ ad explēdā miſteriū vl̄ viſibilit vl̄ inuiſibilit mittūt nā ſupiora illa agmīa vſū exterioris miniſterij nequaq₃ habent. ¶ Grego. ii. mora. Et faciē ergo p̄ris angeli ſemp vident. ꝛ tñ ad nos veniunt quia ꝛ ad nos ſpeciali p̄ſencia foras exeunt. ꝛ tamē ibi ſe vnde receſſerāt p internam conuerſacionē ſeruant. Neq₃ eñ ſic a d̄ina viſione foras exeunt. vt interne cō templacionis gaudijs p̄uent. ¶ Hilari. Saluādoꝝ igit p xp̄m oraciones āgeli deo quotidie offerūt ergo periculoſe ille contemnit. cui⁹ deſideria ac poſtulaciōes ad eternū ꝛ inuiſibilem deū angelorum famulatu ac miſterio puehunt. ¶ Aug. ci. dei. vii. Vel angeli noſtri dicunt qui ſūt angeli dei. Dei ſūt. quia deū nō reliquerūt. noſtri ſunt q̄a ſuos ciues nos habere ceperunt. Sic ergo nūc illi vident deum. ita ꝛ nos ſumus viſuri facie ad faciem. De qua viſione dicit iohēs videbim⁹ eū ſicuti eſt facies eñ dei maieſtacio ei⁹ itelligenda ē non aliquod tale membrum quale nos habem⁹ i corpore atq₃ iſto nomine nuncupam⁹. ¶ Criſ. Rurſus aliā racionē ponit quare puſilli non ſint ꝯtemnēdi priore maiorem dicens. Venit eñ filius hominis ſaluare q̄ pierat. ¶ Remigi⁹. Quaſi d. Non ꝯtemnatis puſillos. q̄a ego pro homib₉ homo fieri dignatus ſum. Cum eñ dicit. quod perierat ſubintelligendum eſt genus humanum. Omīa eñ elemēta ſuum ordinem ſeruant ſed homo errauit quia ſuū ordinē pdidit. ¶ Criſ. Deinde ad hāc racionē parabolā copulat. p quā ꝛ p̄rem iducit ſalutem hominū volentē₃ dicēs. Quid vobis videt ſi fuerint alicui centū oues ꝛc ¶ Gre. in ho. Hoc ad ipm auctorem hoim ptinet. Quia eñ centenarius pfectus eſt numer⁹ ipe centū oues habuit cum angelorum ꝛ hominū ſubſtāciam creauit. ¶ Hylari⁹. Ouis aūt vna homo intelligendus ē. ꝛ ſub homie vno vniuerſitas ſentiēda eſt. In vni⁹ eñ Ade errore omne hominū gn̄s oberrauit. Igit ꝛ q̄rens hominem xp̄us eſt ꝛ nonagintanouē relicte celeſtis glorie multitudo eſt. ¶ Greg. Dicit aūt euāgeliſta eas relictas i montib₉ vt ſignificet i excelſis quia nimirū oues ꝛ nō pierāt in ſublimib₉ ſtabant ¶ Beda. Quem ergo dñs inuenit q̄ñ hoiem reſtaurauit. Et ſup eam inuētam maius gaudiū ē i celo q̄₃ ſup nonagintanouem. quia maior materia diuine laudis eſt i reſtauracōe hoim q̄₃ i creacione āgeloꝝ. Mirabilit ei āgelos creauit ſ₃ mirabili⁹ reſtaurauit

¶ Rabanus. Nota q̄ vnū deē ad nouē vt .x. ſint ⁊
ad nonaginta nouē vt cētū ſint variari ergo p̄ bre
uitatē ⁊ magnitudinē numeri poſſūt q̄bus vnū de
eſt vt pficiant. ipſū uero vnū ſine varietate in ſe
manēs cū acceſſerit ceteros pficit et vt pfecta ſūma
ouium integraret in celo homo pditus querebatur
in terra. ¶ Iero. Alij vero nonagintanouē ouib' iu
ſtoꝝ putāt numerū intelligi ⁊ in vna ouicula pecca
torū ſcḋm quod in alio loco dixerat nō ueni vocare
iuſtos ſ; peccatores. ¶ Gregori. in ho. Cōſideran
dū aūt nobis eſt cur dn̄s pl' de cōuerſis peccatorib'
q̄ʒ de ſtātibus iuſtis gaudiū ee fateat. qꝛ ſcʒ plerūq;
pigri remanent ad exercenda bona p̄cipua qui ualde
ſibi ſecuri ſūt q̄ nulla cōmiſerit mala grauiora. at
cōtra nōnunq̄ʒ hi q̄ ſe aliqua egiſſe illicite meminne
rūt. ex ipſo ſuo dolorē cōpūcti inardeſcūt ad amorē
dei. Et quia ſe errāſſe a deo cōſiderāt dāna p̄cedencia
lucris ſubſequētib' recōpenſāt ſic ⁊ dux in p̄lio pl'
eum militē diligit q̄ poſt fugam conuſus hoſtē for
tit' p̄mit q̄ʒ illum qui nūq̄ʒ terga p̄buit. ⁊ nūq̄ʒ ali
quid fortit' fecit. Sed ⁊ ſūt quidā iuſti de q̄bus tm̄
eſt gaudiū vt eis null' penitens p̄poni poſſit. qui
et ſi nō ſint ſibi maloꝝ conſcij tn̄ licita reſpuunt in
omibus ſe humiliāt. quātū ergo gaudium eſt ſi hu
miliē plāgat iuſtus cū gaudium ſit ſicq; male geſſi᷑
damnat iniuſt'. ¶ Beda. vel per nonagintanouem
oues q̄s in mōtib' reliq̄t. ſuꝑbos ſignificat quibus
ad pfectionē vnitas deeſt. Cū ergo inuenerit peccato
rē magis ſup eū gaudꝫ id eſt ſuos gaudere facit q̄ʒ
ſup iuſtos falſos. ¶ Iero. Quod aūt ſubdit ſic non
eſt volūtas ꝛ̄ferē ad ſupius ꝓpoſitū. de q̄ dixerat vi
dete ne cōtēnatis vnū de puſillis iſtis. ⁊ docet idcir
co parabolā poſitā vt puſilli nō cōtēnāt in eo aūt q̄
dicit. Nō ē volūtas āte patrē ⁊c. Oſ̄dit q̄ quociēs
cū q̄ perierit aliq̄s ex puſillis ñ volūtate p̄ris perit.

Si aūt peccauerit in te frē tu' vade ⁊ corripe
eū inter te ⁊ ipm̄ ſolū. ſi te audierit. lucrat'
eris frēꝫ tuū Si aūt te ñ audierit. adhibe tec̄
vnū vel duos. ut in ore duoꝝ vel triū teſti
um ſtet oīe ùbū Quod ſi nō audierit eos
dic eccleſie Si autē eccleſiā nō audierit. ſit
tibi ſicut ethnic' ⁊ publican'

¶ Cris. Quia ſupius vehemētem ſermonē ad uer
ſus ſcādaliſantes ꝓpoſuit vndiq; eos terrens. ne rur
ſus hi quibus ſcandala inferunt. ſic fiant reſupini.
vt totum cōtemnentes in aliud vicium incidant. ſcʒ
negligencie. ⁊ ſcandalizātes p omnia ſibi parci vo
lentes in elacionē inducant hic domin' eos cōprimit
⁊ redargucionē fieri iubet dicēs. Si aūt peccauerit
in te frater tuus vade ⁊ corripe eū inter te ⁊ ipſū
ſolū. ¶ Auguſtin'. de ver do. admonet nos quidē
domin' noſter nō negligere inuicem peccata noſtra
non querendo quid reprehendas ſed videndo quid
corrigas. debem' enim amādo corripe nō nocēdi au
dieat. ſ; ſtudio corrigendi ſi neglexeris peior eo fa
ctus es Ille iniuriam fecit ⁊ iniuriā faciendo graui
ſeipm̄ vulnere pcuſſit. tu vulnus fratris cōtemnis
peior es tacendo q̄ʒ ille cōuitiando ¶ Augu. p̄mo de

ciuitate dei. Plerūq; enim a malis docēdis ad[monē]
dis aliqñ etiā obiurgandis ⁊ corripiendis male diſſi
mulat' vl' cum laboris piget vel cum corā inimici
as deuitam'. ne impediant ⁊ noceant in iſtis tempo
ralibus rebus ſiue quas adipiſci adhuc noſtra cu
piditas appetit. ſiue quas amittere formidat infirmi
tas. Si aūt ꝓpterea quiſq; obiurgandis ⁊ corripi
endis male agentibus parcit q̄a oportun' tempus
inquiritur vel eiſdem ipſis metuit ne deteriores ex
hoc efficiantur vel ad bonam vitam ⁊ piam erudi
endos impediant. alios infirmos ⁊ premāt atq; a
fide nō videt' eſſe cupiditatis occaſio ſ; cōſiliū cari
tatis. Longe aūt grauiorē habēt cāam eccleſiaꝝ p̄po
ſiti qui in eccleſijs cōſtituti ſūt vt nō parcāt obiurgā
do peccata. nec iō tn̄ ob huiuſcemōi culpā penit' alie
n' ē q̄ licꝫ p̄poſit' non ſit in eis tamen quibus vi
huius neceſſitate coniungitur multa monendo vel
arguenda nouit ⁊ negligit deuitans eorum offenſi
ones ꝓpter illa quibus in hac uita non indebite v[ti]
tur ſed pluſq̄ʒ debuit delectatur. ¶ Cris. Conſider[an]
dum autem q̄ quāq; dominus eum qui contriſtaui[t ad]
eum qui contriſtatus eſt ducit. Sicut cum dici[t ſi]
recordatus fueris q̄ frater tuus habet aliquid [ad]
uerſum te vade reconciliari fratri tuo. quandoq; [ad]
eum qui iniuſta paſſus ē iubet dimittere p̄ximo
ſicut tibi. dimitte nobis debita noſtra ſicut ⁊ nos di
mittimus debitoribus noſtris. Hic autem aliū ex
cogitat modum eum enim qui contriſtatus ē dirigit
ad eum qui contriſtauit. ⁊ ideo dicit. ſi peccauerit in
te frater tuus. Quia enim ille qui iniuſta fecit n[on]
facile ueniret ad excuſationem verecundia ſ[ed] hu[nc]
qui paſſus eſt ad illum qui trahit ⁊ non ſimplici[ter]
ſed vt corrigat quod factum eſt. vnde dicit. vade ⁊
corripe eum. ¶ Rabanus. Non paſſim iubet pecca
ti dimittere. ſed audienti id eſt obedienti ⁊ peni
ciam agenti ne vel difficilis ſit uenia vel remiſſa in
dulgencia. ¶ Cris. Non autem dicit accuſa neq; in
crepa. neq; vindictas expete ſed argue. id eſt reme
mora ſibi peccatum. dic ei que ab eo paſſus es. [ip]ſe
enim ira ⁊ verecūdia detinetur ebrius factus qua[ſi]
graui ſomno Vnde oportet te qui ſanus es ad illum
qui egrotat abire. ¶ Ieronim'. Sciendum ē aūt
q̄ ſi peccauerit in vos frater veſter et in qualibet
cauſa vos leſerit dimittendi habetis poteſtatem im
neceſſitatem qua precipitur vt debitoribus n̄ris
debita dimittamus. Propter quod ⁊ hic dicitur
Si peccauerit in te frater tu'. ſi aūt in deū q̄s pecca
uerit nō eſt noſtri arbitrij. Nos e c̄rio in dei iniurijs
benigni ſum'. in n̄ris cōtumelijs exercemus odia
¶ Cris. Nō aūt p̄cepit arguere ei qui paſſus eſt
nō alij q̄a ille. q̄ fecit iniuriam ſ; ab eo manſuet' [ſuſti]
net ⁊ maxime cū ſolus eum corripiat. cum eū q[ui]
vindictā expetere debebat hic ſalutis videtur ſolli[ci]
tū habē maxie hoc eū pē ꝓximū facere. ¶ Aug. de
ver. do. Quādo ergo i nos aliq̄s peccat hēam' mag
nam curā nō ꝓ nobis. Nā glioſū ē iniuriā obliuiſc[i]
Sʒ obliuiſcē iniuriā tuā ñ vuln' fr̄is tui g' corripe
inē te ⁊ ipꝫ ſolū. ſtudēs correpcōī pcēs pudori ſuo
ei p̄ vēcūdia incipit defendē pc̄tm ſuum. ⁊ quem vis
facere correctiorem. facis peiorem.

¶ Jeronim⁹. Corripiendus est em̄ seorsum frater ne si semel pudorez ac verecūdiā amiserit. ꝑmaneat in peccato. ¶ Aug. de ver. do. Apl̄us autem dicit Peccantē corā oībꝰ argue vt ⁊ ceteri timorē habeāt Aliq̄n g⁹ scias corripiēdū esse frēm inter te ⁊ ipm̄ solum. Aliquādo autem corā omibꝰ. Quid aūt an̄ facere debeam⁹ intendite ⁊ videte. si peccauerit inq̄t in te fratē tuus corripe eum inē te ⁊ ipm̄ solū. qua re⁹ quia in te peccauit. Tu scis quia peccauit. Quia em̄ secretum fuit qn̄ i te peccauit. secretum quē cuꝫ corrigis que peccauit. Nam si solus nosti quia peccauit i te ⁊ eum vis corā omibus arguere non es correptor sꝫ ꝓditor. Peccauit g⁹ in te fratē tuus ⁊ si tu solus nosti tunc vere inte solum peccauit. Nam si multis audientibꝰ tibi fecit iniuriā ⁊ i illos peccauit. quos testes sue iniquitatis efficit. ergo ipsa corripienda sunt corā oībus que peccant corā omibus. Ipa corripiēda sunt secretius que peccāt secretius. Distribuite tempa ⁊ concordate scripturas Quare autem primum corripis quia tu doles ꝙ peccauit in te. Absit Si amore tui id facis nil facis. Si amore illius facis optime facis. Deniq̄ in ipsis verbis attende cui⁹ amore id facere debeas vtrū tui an illius. seq̄t em̄. Si te audierit lucratus eris frēꝫ tuū. Ergo ꝓpē illuꝫ fac vt lucreris illū. Agnosce q̄a in hominē peccando peristi nam si non perieras quo te lucratus ē. Nemo ergo cōtemnat qn̄ peccat i fratrem. ¶ Cris. In quo eciā demonstrat ꝙ inimicicia dampnū est commune. ⁊ ꝓpter hoc non dixit ꝙ ille lucratus ē seipm̄ sed ꝙ tu lucratus es eū ex quo ostēdit quoꝫ ⁊ tu ⁊ ille dampnū passi eratis ex discordia ¶ Jeronim⁹. Per salutem em̄ alterius nobis quoqꝫ acquirit salus. ¶ Cris. Quid autem facere debeas si non ꝑsuadeat subdit. Si autem te nō audierit adhibe tecū vnum vł duos. Quanto em̄ inuerecūdior fuerit ⁊ ꝑtinacior tanto magis nos ad medicinam studere oportet non ad iram ⁊ odium. Etenī medic⁹ cū viderit morbum nō remitti non desistit. sed tunc magis ꝑparat ad curandū. Vide aūt qualit̄ n̄ vindicte gracia hec correpcio fit sed emendacionis. ⁊ ꝓpē hoc non confestim iubet duos accipe sed qn̄ ipe corrigē non valuerit. Neq̄ tunc ad eum mittit multitudinē sed vnū vł duos. Et ad hoc legis testimoniū inducit dicens. Vt i ore duoꝝ testium vł triuꝫ stet omne verbū. Quasi diceret habes iam testimoniū ꝙ totū fecisti qđ tuum erat. ¶ Jero. Vel intelligēdū est hoc modo. Si te audire noluerit adhibeat vnus frater tantū. quod si nec illum audierit adhibeat ⁊ terci⁹ vel corrigendi studio. vt scꝫ vel amonitione aut pudore corrigat vel conueniēdi sub testibꝰ. ¶ Glosa. Vł si dixerit nō esse peccatū vt ꝓbēt illud esse peccatum. ¶ Jero. Porro si nec illos audire voluerit tunc multis dicendū est vt detestacioni eum habeant vt qui non potuit pudore saluari saluet obꝓbrijs. vnde seq̄t. Quod si non audierit eos dic ecclesie. ¶ Crisostom⁹. id ē his qui eccl̄ie ꝑsident. ¶ Glosa. Vel dic toti eccl̄ie vt maiorem erubescenciā paciat. Post hec oīa sequat excōmunicatio que fieri debet per os ecclesie id ē p sacerdotem quo excommicāte tota ecclesia cum opat. vnde seq̄t. Si aūt ecclīam nō audierit sit tibi sicut ethnic⁹ ⁊ publican⁹. ¶ Aug. de ver. do. id est noli illum iam deputare in numero fratꝝ tuoꝝ nec sic tn̄ salus eius negligēda. Nam ⁊ ipos ethnicos id ē gentiles ⁊ paganos in nūo q̄deꝫ frm̄ non deputam⁹ sed tamē eoꝝ salutem semp inq̄rimus. ¶ Cris. Nihil tamen tale ꝑcipit domin⁹ obseruandū i his qui extra ecclīam sūt quale ꝑcipit hic de frībꝰ corripiendis. Sed de exterioribus dicit. Si quis ꝑcusserit te in vna maxilla prebe ei ⁊ aliam qđ ⁊ paulus dicit. Quid mihi ē de his q̄ foris sūt iudicare. ¶ Jeronim⁹. Fratres aūt ⁊ arguē ⁊ auertē iubet. Qđ autem dicit Sicut ethnic⁹ ⁊ publican⁹. ostendit maioris esse detestacionis qui sub noīe fidelis agit opa infidelium quā hi qui aperte gentiles sūt Publicanī em̄ vocant. qui solū sectant lucra. ⁊ exigunt vectigalia p negociacōes ⁊ fraudes ac furta scelerata atq̄ ꝑiuria. ¶ Origenes. Videam⁹ autem ne forte sentencia hec non de quocūq̄ peccato posita sit. Quid em̄ si aliquis peccauerit aliqđ peccatoꝝ q̄ sunt ad mortē: puta masculoꝝ cōcubitor factus. adulter. homicida. aut mollis. nūquid talem racionis ē argui solus ad solū. ⁊ si eū audierit. statim eū dicē lucrifactum. ⁊ non prius expulerit eū de eccl̄ia. nisi p⁹ q̄ꝫ corā testibꝰ argutus ⁊ ab eccl̄ia. ꝑstiterit in actu priori Alius aūt respiciens adinmēsam misericordiaꝫ xp̄i dicet quoniā cum verba xp̄i nullam faciant differenciaꝫ peccatoꝝ contra xp̄i misericordiā faciunt qui hec ad minima tm̄ peccata ꝑtinere distinguunt. Ali⁹ econtra caute ipa verba ꝯsiderans. nō de omi peccato hec dicta defendit. quoniā qui grauiora illa peccat. non est fratē. sed nominat fratē. Cū quo fm̄ apostolū non oportet nec cibum sumē. Sic autem negligentibus peccandi occasionem dant qui ad omne peccatum hec ꝑtinere exponunt. Sic econtra q̄ docet in minimis ⁊ nō mortiferis peccatis peccanteꝫ post argutionē testium vel eccl̄ie fieri oportē. sicut ethnicū ⁊ publicanum aliquid crudelitatis videt inducere. Vtꝝ em̄ omnino pereat. ꝑnunciare nō possumus Primū quia q̄ ter argutus nō obediuit. pt̄ i quarto obedire. Deinde q̄a aliqn̄ nō fm̄ opa hominis reddit ei. sed amplius q̄ꝫ peccauit quod expedit in hoc mūdo. Deniq̄ quia nō dixit solum sicut ethnic⁹ ⁊ publicanus. sed sit tibi. Qui ergo in peccato leui correct⁹ ter non se emendat. nos quidem debem⁹ euꝫ habere sicut ethnicū ⁊ publicanū. abstinentes ab eo ut confundat. an aūt coram a deo quasi publicanus ⁊ ethnicus iudicetur. Non est nostrum pronunciare. sed est in iudicio dei.

Amen dico vobis. quecūq̄ alligaueritis sup terram erunt ligata ⁊ in celo ⁊ quecūꝫ solueritis sup terram erūt soluta ⁊ in celo. Iterū dico vobis q̄a si duo ex vobis ꝯsenserint sup terrā de omni re quācūꝫ pecierint. fiet illis a pr̄e meo qui in celis ē. Vbi em̄ sūt duo vel tres ꝯgregati in nomine meo. ibi sum ego in medio eorum.

¶ Jheronim⁹. Quia dixerat si ecclesiā non audierit sit tibi sicut ethnic⁹ ⁊ publican⁹ ⁊ poterat preceptoris

fratris hec esse rñsponsio vł tacita cogitacō. Si me
despicis ⁊ eº te despicio si me cōdemnas ⁊ tu mea sē
tēcia cōdēnabēis pēate; ēbuit aptis ut sciāt q̄ q̄ ita
libꝫ cōdēnāt hūanā sentēcīā dīina sētēcia corroborari
Dñi oꝛ. Amē dico vobꝫ q̄cūq̄ alli. su. ter. erunt li. ⁊ ī
celo. ⁊ quecūq̄ sol. su. ter. erūt so. ⁊ ī celo. ❡ Orig.
Nō dixit in celis sicē petro s; in celo vno q̄a nō sūt
tāt pfectōis sicē petrº. ❡ Nyl. Per h tn̄ ad ēroīē
maxī metº quo ad pñs oēs cōtinent īmobile seuēita
tis aptīce iudiciū demōstrauit vt q̄s ī ēris ligauēit
id ē peccatoꝝ nodꝰ inexos rliquerint ⁊ quos solue
rint cōcessiōꝫ scꝫ venia acceperit in salutꝫ hi in ce
lis ligati sūt. vel soluti ❡ Cris. Et notandū q̄ nō
dixit pmati eccłie liga talem sed si ligaueris idissolu
bilia erūt ligata. q̄si h cuº iudicio dimittēs. Vide ab
q̄hē icoꝛrigibilē duplicibꝫ colligauit necitatibꝫ scꝫ
⁊ pena q̄ est h scꝫ pıectōe ab eccłia quā sup posuit
dicēs. Sit tibi sicē ethnicº ⁊ supplicō fucō q̄d est liga
tū eē in celo vt multitudine iudicioꝝ dissoluat fris
irā. ❡ Aug. de v. do. vł atr. Cepisti hēre frēm tuū
tanq̄ publicanū ligās eū in terra s; vt iuste alliges
vide. nā in iusta vincla disrūpit iusticia. Qū aūt cor
rexēis ⁊ ꝯcordauēis cū frē tuo soluisti illū in ēra.
Qū soluens ī ēra solutus erit ⁊ in celo. Multū pre
stas n̄ tibi s; illi qꝛ mltū nocuit n̄ tibi s; sibi ❡ Glosa
nō solū aūt d̄ excōmūicacōe s; ecīā de oī peticōe q̄ fit
a ꝯsenciētibꝫ ī vnitate eccłie dat cōfirmacōꝫ cū sub
dt Iterꝫ dico vobꝫ q̄a si duo ex vobꝫ ꝯsenserit sup ter
ram vł penitētꝫ rāpiēdo vł supbū abiciēdo vł de
alia re quā peterit q̄ n̄ est ꝯria eccłie vnitati. Fiet
illis a patre meo q̄ in cel est. p h aūt q̄ dicit Qui in
celis est eū sup oīa esse ondit ⁊ p h ꝯplere eū posse
qd̄ petit. Vł in celis est .i. in sanctis. qd̄ valet ad p
bandū q̄ fiet illis quicq̄ petierit qd̄ digº fit q̄a illū
apud se hīt a quo petit. Unde rata ē sentencia cō
senciēcium. q̄a deus cū eis habitat Et ideo sequit vbi
eīn sunt duo vł tres ꝯgregati in noīe meo ibi sū in
medio eoꝝ. ❡ Cris. vel q̄a dixēat fiet illis a patre
meo vt ondat se ecīā esse datorē simul cū patre sub
dit vbi eīn sūt duo vł tres ꝛc. ❡ Orig. Nō aūt dixit
In medio eoꝝ ero s; sum. Mox eīn ut aliq̄ cōsense
rint xp̄us inuenit in eis. ❡ Hylari⁹ Ipe eīn q̄ pax
⁊ caritas est sedē atq̄ habitacōꝫ ī bonis atq̄ pacifi
cis voluntatibꝫ collocabit. ❡ Iero. Vł aūt oīs supe
rior smo ad cōcordiā nos puocauerat igit ⁊ pre
miū pollicet vt sollicitius festinemus ad pacē. cū se
dicat inter duos vł tres mediū fore. ❡ Cris. Nō
aūt dixit simplicit vbi ꝯgregati fuerit. s; addit In
noīe meo quasi dicēt. Si quis ꝑpē me pncipalē cāꝫ
amicicie ad p̄xim habuēit cū eo ero. si ⁊ alijs vir
tuosus erit. Aug. gº n̄ vbiq̄ ꝯsenciētes ꝯsequūt id
quod petunt. primo q̄dem quia nō expediencia pe
tūt. secundo qꝛ indigni sūt qui petunt ⁊ ea que sūt
a seipsis nō inferūt. vnde dicit. Si duo ex vobis q̄
scꝫ euāgelicā ostēditis cōuersacionē Tēcie qꝛ aduē
sus eos q̄ cōtristauerūt orāt vindictā q̄rētes. quar
to qꝛ petūt misericordiā peccātibꝫ q̄ non penituerūt.
❡ Orig. Et ista ē cāꝫ cā ꝑpē quā nō exaudimur
orantes q̄a nō ꝯsentimº nobꝫ p oīa sup terram. neq̄
dogmate neq̄ ꝯuersacōe. Sicē eīn in musicis nisi fue

rit cōuenientia vocū nō delectat audientē. sic in eccłia
nisi ꝯsensum habuerit nō delectat deº in ea. nec audit
voces eorum. ❡ Jeronim⁹. Possum⁹ aūt ⁊ spi
ritalit intelligē q̄ vbi spūs ⁊ aīa corpusq̄ cōsenserit
⁊ nō intra se bellū diuersaꝝ habuerit voluntatū in
omi re quā peterit impetrēt a patre. Nulli eīn du
bium ē. quin bonaꝝ reꝝ postulacō sit vbi corpꝰ velit
habē ea q̄ spūs. ❡ Orig. Vł in quo duo testamēta cō
sentiūt sibi cuº inueniē oro de omi re acceptabilis
Tunc accedens ad eū petrº dixit. Dñe q̄ciens pec
uerit in me frī meº dimittā ei vsq̄ sepcies? Dicit ei
ihs. Nō dico tibi vsq̄ sepcies s; vsq̄ septuagesies sep
cies ❡ Iero. Sup dixēat dñs Videte ne cōtemnatis
vnū ex pusillis istis ⁊ adiecerat Si peccauit in te fr
tuº ⁊ pmū rpmisēat dicēs Si duo ex vobꝫ. Qa pro
catº aptus petrº interogat ⁊ h ē qd̄ dr. tūc accedēs
ad eū petrº dixt. Dñe q̄ciēs peccauit in me fr meꝰ
dimittā ei ⁊ cū interogacōe pfert sententiā dicēs vs
q̄ sepcies ❡ Cris. Putauit q̄dē petrº aliq̄d se mag
nū dicē. Sꝫ q̄d aūt hoīs xp̄c rñderit sicē Dicit ei
ihs non tibi dico vsq̄ sepcies s; vsq̄ ad septuagies
septies ❡ Au. de v. do. Audeo dicē ⁊ si septuagies
octies peccauit ignoscas ⁊ si centies ⁊ q̄tiēs q̄tiēs pe
ccauit ignosce Si eīn xp̄us milia peccaꝝ inuenit ⁊ tn̄
oīa donauit noli subducē misericordiā Dicit eīn aplus
donātes vobismetipsis siq̄s aduersus aliquē hēt q̄relā
sicē deº ī xp̄o donauit nobꝫ. ❡ Cris. Cū igº dicit vsq̄
septuagiesseptiens n̄ nuꝝ determinatū ponit ut mixtū
cludat remissiōꝫ. s; qd̄ ꝯtinue ⁊ semp est significauit.
❡ Aug. d̄ v. do. Nō tn̄ sin cā dñs septuagiesseptiens
dixit. nā lex in decē pceptis ꝯmendat. lex eīn p decē
pcēm p. xi. significat q̄a transgressio denarij ē. septē
aūt solet p toto ꝯputari q̄a sepcꝫ diebꝫ voluit tpa
Duc aūt septies xi. hūt septuagiesseptens. oīaq̄ p
cata dimitti voluit qꝛ ea septuagesimo sepcio nūo
signauit ❡ Orig. vł q̄a nūs sex videt eē opis ⁊ la
boris septim⁹ aūt rpausacōis dt remissiōꝫ hēre apud
frībꝫ ī h mōo degētibꝫ ⁊ ꝑm res hº mōi penitētibꝫ.
Si aūt aliq̄s vltra ea pcc̄a peccauit iā n̄ hēbit remissi
onē Vł ❡ Iero. Intelligēdū ē septuagiesseptens
id ē q̄dringentis nonagīta vicibꝫ ut totiēs pctā ei
dimittēt q̄ciens ille peccaē n̄ possꝫ ❡ Raba. Nisi
dat veia petēti frī vt nobꝫ scꝫ socia caritate ꝯiungit
sicē ioseph frībꝫ. aūt inimicos ꝯsequitur vt bonū ei vel
mus ⁊ si licꝫ faciamus. vt Da[...]iens Saul

Ideo assimilatū est regnū [...]loꝝ homi
ni regi q̄ uoluit racionē ponere cū seruis suis
Et cū cepisset racionē ponere. oblatꝰ est ei
unꝰ q̄ debebat decēmilia talēta Cū aūt nō ha
beret vn̄ redderet iussit eū dñs eiꝰ venūda
ri ⁊ vxorē eiꝰ ⁊ filios ⁊ omnia q̄ habebat
reddi pcidens autē seruꝰ ille rogabat eū di
cens. paciēciā habe in me ⁊ omnia reddam
tibi Misertꝰ autē dñs serui illiꝰ dimisit eū ⁊
debitū dimisit ei Egressus autē seruꝰ ille in
uenit vnū de conseruis suis qui debebat ei
centum denarios

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Et tenens ſuffocabat eum dicens. Redde
quod debes. Et procidens cõſeruus eius ro
gabat eum dicens. Pacienciã habe in me et
omnia reddam tibi. Ille autem noluit. ſed
abiit et miſit eũ in carcerẽ donec redderet
vniuſũ debitũ. Videntes aũt cõſerui eius que fi
ebant cõtriſtati ſũt valde. et venerũt et nar
rauerũt domino ſuo omnia q̃ facta fuerãt.
Tũc vocauit eum dñs ſuus. et ait illi Serue
neq̃ omne debitũ dimiſi tibi qm̃ rogaſti me.
nõne ergo oportuit et te miſereri conſerui
tui ſic et ego tui miſertus ſum. Et iratus
dñs eius tradidit eum tortoribus quoadusq̃
redderet uniuſum debitũ Sic et pater meus
celeſtis faciet vobis ſi nõ remiſeritis vnuſ-
quiſq̃ fratri ſuo de cordibus veſtris.

Crisoſtomus. Ne aliquis exiſtimaret magnũ qd et gra
ue dñm iniunxiſſe cum diceret dimittendũ vſq̃ ſeptua
gies ſepties adiecit parabolã. Jeronimus. Familiare
enĩ eſt Syris et maxime paleſtinis ad omnẽ ſermonẽ
ſuum parabolam iungẽ. vt qd per ſimplex preceptum ab
auditoribus teneri non poteſt per ſimilitudinẽ exemplo
q̃ teneatur. Vnde dicitur. Ideo aſſimulatum eſt regnũ
celorum homini regi qui voluit rationẽ ponẽ cũ ſeruis
ſuis. Origenes. Filius dei ſicut eſt ſapientia iuſticia et
veritas ita ipſe ẽ regnũ. Non alicuius aũt eorum que ſũt
deorſum ſed omniũ qui ſũt ſurſum in quorum ſenſibus
iuſticia et cetere virtutes regnant qui facti ſũt celi per
hoc q̃ portant celeſtis imaginẽ. Hoc ergo regnum
celorum. id ẽ filius dei quando factus eſt in ſimilitudine
carnis peccati tũc ſimilis factus eſt homini regi vni
ens hominem ſibi. Remi. Vt regnũ celorum cõgrue
ſancta eccleſia intelligitur. in qua dñs operatur hoc quod in
iſta parabola loquitur. Hoie autẽ hominis aliqñ deſignatur
pater. ſic ibi ſimile ẽ regnũ celorum homini regi qui fecit
nupcias filio ſuo. Aliqñ vero deſignatur filius hic autẽ
vtrunq̃ intelligi pt pater et filius qui ſũt vnus deus.
Deus aũt rex dicitur cuncta qui creauit regẽdo et gub
nãdo. Origenes. Serui aũt hi ſoli ſũt quãtũ ad iſtas
parabolas qui diſpenſatores verbi habent et quibus hoc eſt
cõmiſſũ vt negocientur et fenerẽt. Remi. Vel per ſuos
ſeruos hominis regis deſignãt omnes hoies quos ad lau
dandũ ſe creauit quibus et legẽ nature dedit cũ quibus
rationem ponit. qñ vitã et mores et actus ſingulorum
diſcutit vt vnicuiq̃ ſcdm qd geſſit tribuat. vñ ſeqt.
et cum cepiſſet rationem ponere oblatus eſt ei vnus q̃ de x. milia. talenta
Origenes. Oĩs aũt vite nr̃e racio ponenda eſt a rege qñ
oes nos preſentari oportuerit ante tribunal xpi. Nec
hoc dicimus vt ſuſpicio ſit. ne forte res ipſa neceſſari
um habeat longũ tpus. Volens enĩ deus ventilare oim
mentes cito omia ab oibus oi tempore geſta ſingulis
quibuſcumq̃ faciet in mente venire ineffabili qua
dam virtute. Dicit aũt. Et cum cepiſſet rationem
ponere qua iniciũ iudicii ẽ vt incipiat a domo dei.
In principio ergo ponende rationis oblatus ẽ debitor
talentorum multorum qui. ſ. multa fecerat dãna. et mag
na fecerant iniuſta et nullũ attulit lucrum. qui forſitan
tot talenta perdidit. quantos perdidit hoies. Et ideo ta
lentorum multorum eſt factus debitor qm̃ ſecutus ẽ mu
lierem ſup talentũ plumbi ſedentẽ. cuius nomẽ iniq̃
tas. Iero. Scio quoſdã iſtũ qui debebat. x. milia
talenta diabolum interpretari Cuius vxorẽ et filios ve
nũdandos pſeuerãte illo in malicia inſipienciam et ma
las cogitaciones intelligi volunt. Sicut enĩ vxor iuſti
dicitur ſapiencia ſic vxor iniuſti et peccatoris appellatur
ſtulticia. Sed quõ ei dimittat dominus. x. milia talen
ta et ille nobis conſeruis ſuis. c. denarios nõ dimiſerit
nec eccleſiaſtice interpretacionis ẽ nec a prudentibus viris
recipienda. Aug. de ver. do. Ideo dicendũ eſt q̃
quia lex in decem preceptis commẽdatur ille debebat. x.
milia talentorum per qd oĩa peccata ſignificat. q̃. ſ. contra
legem ſunt. Remigius. Nõ aũt ſua voluntate et
ſponte peccans ſuo conatu nullo modo ſurgere va
let et non habet vnde reddat. quia nihil in ſe inuenit
per qd ſe a peccatis ſoluat. vnde ſequitur. Cum autẽ non
hrẽt vnde redderet. iuſſit eum dominus venũdari et
vxor. et fi. et oĩa que habebat. et reddi. Vxor quidem
ſtulti eſt ſtulticia et carnis voluptas ſeu cupiditas.
Aug. de que. euan. Per hoc ergo ſignificatur trãſ
greſſorem decalogi pro cupiditate et prauis operibus.
tanq̃ vxore et filiis penas ſoluẽ debuiſſe qd ẽ pre
cium eius. Preciũ enĩ venditi ẽ ſupplicium damnati.
Criſ. Hoc autem non ex crudelitate iuſſit. ſed ex
ineffabili affectione. Vult enim eũ terrere per has minas vt
ſupplicet et non vendatur. Quod et factum ẽ. Cum ſub
dicitur. Procidens aũt ſeruus ille roga. eum dicens. Pa
cienciã habe in me. et omnia reddam tibi. Remi
gius. His autẽ verbis humiliacio et ſatiſfacio pecca
toris demonſtratur. Dum dicitur procidens. In hoc vero q̃
dicit. paciencia habe in me. vox exprimitur peccatoris
poſcẽtis tempus viuendi et ſpaciũ corrigendi. Eſt
aũt larga dei benignitas et clemẽcia erga peccatores
conuerſos quoniam ipſe ſemp paratus eſt per baptiſ
mum aut penitenciã peccata dimittere. vnde ſequitur.
Miſertus autem dominus ſui illius dimiſit eum. et
debitum dimiſit ei. Criſ. Vide autem diuini amo
ris ſuperabundanciã. Petit ſeruus ſolus temporis dila
cionem ipſe aũt maius eo qd peciit dedit. dimiſſionẽ
et conceſſionem totius mutui volebat autem et a prin
cipio dare. ſed volebat ſolum ſuum eſſe donum ſed
et ſupplicacionis illius vt non incoronatus abſcedat.
Ideo autem antequam racionẽ ponẽt debitum nõ dimi
ſit. quia docere voluit a quantis debitis eum liberat.
vt ſaltem ita ad cõſeruos manſuetior fieret. Et qui
dem vſq̃ ad hec que premiſſa ſũt acceptabilis fuit.
etenim confeſſus eſt et promiſit ſe reddere debitum et
procidens rogauit. debiti magnitudinẽ recognouit. Sed
que poſtea fecit indigna fuere prioribus. Sequitur enim.
Egreſſus autem ſeruus ille inuenit vnũ de conſeruis
ſuis qui debeat ei centum denarios. Auguſtinus. de
ver. do. Quod autem dicitur q̃ debebat ei centũ denari
os. ab eodem numero ſcilicet decem ſumitur qui ẽ nũs
legis. Nam et centũ cencies ſunt decem milia et de
cies dem ſũt centum. et illa. x. milia talentorum et il
li decies deni et a legitimo numero non recedũt. In
quo vtroque inuenies peccata vtrumque eſt quo debitor,

uter q̄ venie p̄dicat. Om̄is em̄ homo ⁊ debitor ē dei
⁊ debitorē habet fratrē suum. ¶ Crisō. Tanta aūt di
fferēcia ē peccatoꝝ q̄ committūt i hoīez ⁊ q̄ ꝯmittūt in
deū q̄nta ē d͞ra .x. miliū talētoꝝ ⁊ cētū denariorū ma
gis aūt ⁊ m̄ltō pl⁹ quod patet ex differēcia ꝑsona
rū ⁊ a paucitate peccātiū. Hoīe em̄ vidēte ⁊ desisti
mus ⁊ pigritamur peccare. deo aūt vidente secun
dum vnumquēq̄ diē nō obsistim⁹ s; agim⁹ informi
dabilit̄ oīa ⁊ loq̄mur. Nō hinc aūt solū grauiora apa
rent peccata in deū s; etiaz a bn̄ficio quo sum⁹ potiti
ab ipō. Fecit em̄ nos esse ⁊ omia ꝓpt̄ nos operatus
est animā racionalē nobis īspirauit. Filiū suū misit
Celū nobis aperuit ⁊ nos filios suos fecit. Nūqd
ēgo si vnaquaq̄ die moreremur ꝓ illo rētribueremꝰ
ei aliqd dignū nequaq̄. Sed l̄ʒ rurs⁹ ad vtilitatem
nr̄am ꝑtinet. Nos aūt econtrario in legib⁹ ei⁹ offēdim⁹
¶ Remi. Sic g⁹ ꝑ debitorē decem miliū talētoꝝ
designāt̄ illi qui maiora crimina ꝯmittunt. ꝑ debitorē
aūt centū denarioꝝ qui minora committūt. ¶ Hero.
Qd̄ vt manifestius fiat dicam⁹ sub exēplo. Si q̄s
v̄rm ꝯmiserit adulteriū homicidiū sacrilegiū maio
ra crimina decem miliū talentoꝝ rogāti dimittūt̄. si
⁊ ipē dimittat minora peccātib⁹. Aug. de v̄. do. Sʒ
ille fuus in grat⁹ iniquus noluit p̄stat̄ quod illi in
digno p̄stitum fuit. Seq̄t̄ em̄. Et tenens suffocabat
eū dicēs. Redde qd̄ debes. ¶ Remi. Id est acriē
insistebat vt vindictaz ab eo exigeret. ¶ Orig. Id
vt arbitror suffocabat. qm̄ a rege exierat non em̄
suffocaret ꝯseruū suū si nō exiisset a rege. Crisō. ꝑ
hoc etiā q̄ d͞r egress⁹ ōndit̄ q̄ nō post m̄ltum tp̄⁹
s; ꝯfestim adhuc q̄i in aurib⁹ habens beneficiū in ma
liciā abusus est liberacōe a ꝓprio dn̄o sibi data. quid
igit̄ ille fecerit subdit̄. Et ꝓcidens ꝯseruus ei⁹ ro
gabat euz dicens. Paciēciā habe in me ⁊ oīa reddā
tibi. ¶ Orig. Considera subtilitatem scripture qm̄ ser
uus m̄ltoꝝ debitor talentoꝝ ꝓcidens adorauit regē
Qui aūt centum debebat denarios ꝓcidēs nō adora
bat s; rogabat ꝯseruū dicēs paciēciā habe. ¶ Cri
sosto. Sʒ neq̄ h̄ͤ v̄ba ingratus fu⁹ reuerit⁹ ē q̄b⁹ sal
uat⁹ ē Seq̄t̄ em̄. Ille aūt noluit ¶ Aug. de q̄. euā. Id
est tenuit cōtra eum huc aīm vt supplicia illi vellet
s; abijt ¶ Remi. Id est magis ira exarsit vt ab eo
vindictaz exigeret ⁊ misit eum in carcerem donec
redderet debitū .i. apprehēso fratre vindictaz ab eo
exegit. ¶ Crisō. Vide dn̄i caritatem ⁊ serui crudeli
tatem hic ꝓ decem milib⁹ talētis hic autem ꝓ centū
denarijs hic ꝯseruum hic autem dn̄m rogabat ⁊ hic
q̄dem totalem absolucōē; accepit. Ille autem solaz di
lationē petebat. n̄ᷤ tn̄ h̄ dedꝫ ꝯdoluerit g⁹ q̄ n̄ debebāt
vn̄ seq̄t̄ videntes aūt ꝯserui ei⁹ q̄ fiebāt ꝯtristati sūt
valde ¶ Au. d̄ q̄. euā. ꝑ ꝯseruos intelligit̄ ecclīa q̄
illuz soluit ⁊ ligat. ¶ Remigius. Vel conserui for
te angeli sunt intelligendi aut ꝑdicatores sancte ec
cl̄ie siue quicunq̄ fideles qui videntes aliquem fr̄em
remissionem peccatoꝝ adeptum non velle misereri
conserui sui contristantur de eius ꝑdicione. Sequit̄
Et uenerunt ⁊ narrauerunt dn̄o suo que facta fue
rant. veniunt quidem non corpore sed corde. Domi
no autem narrare est dolores ⁊ contristationes cor
dis in suo affectu demonstrare. Sequit̄. Tunc vo

cauit eum dominus suus. vocauit quidem ꝑ sentenci
am mortis ⁊ ab hoc seculo migrare iussit. ⁊ dixit
serue neq̄ omne debitum dimisi tibi qm̄ rogasti me
¶ Cris. Et q̄n quidem decem milia talenta debebat
non vocauit eum neq̄ rep̄ est conuiciat⁹ sed misert⁹
tus. Quando autem contra conseruum ingratus
est effectus tunc dicit̄ serue neq̄ ⁊ hoc est quod
Nōne ergo oportuit ⁊ te. ¶ Remigius. Et sci
dum quia seruus ille nullum responsum legit̄ ho
no dedisse In quo demonstrat̄ q̄ in die iudicij ⁊ sta
tim post hanc vitam omne argumentum excusacōis
cessabit. ¶ Crisostom⁹. Qui a vero beneficio non
est fact⁹ melior relinquit̄ vt pena corrigatur vnde
sequit̄. Et iratus dominus eius tradidit eum tort
ribus quoadusq̄ redderet vniuersum debitū. Nō
autem simpliciter dixit tradidit eum sed iratus q̄
non posuit q̄n iussit eum vendi. Non em̄ hoc erat
ire sed magis amoris ad correptionem. Nunc aūt
hec sentencia est supplicij ⁊ pene ¶ Remigius. Tūc
em̄ dicit̄ d⁹ irasci quando aduersus peccatores vindi
cat. Tortores autem dicunt̄ demones qui semper
ad hoc parati sunt. vt ꝑditas animas suscipiant ⁊
in pena eterne damnationis eas torqueant. Nūqd
autem postq̄ aliquis demersus fuerit in eternā dā
nationem poterit inuenire spacium corrigendi aut
aditum exeundi. Non. Sed quousq̄ ponit̄ pro infi
nito ⁊ est sensus. semp soluet sed nūq̄ persoluet
semp penam luet. ¶ Cris. Per hoc ergo ostendit
q̄ continue id est eternaliter punietur neq̄ reddet
aliquando. Quamuis autem irreuocabilia sint charis
mata ⁊ dei vocationes. tamen tantum valuit mali
cia vt ⁊ hanc legem soluere videat̄. ¶ Augustin⁹
de ver. do. Dicit em̄ deus dimitte ⁊ dimittet̄ vobis
Sed ego prior dimisi dimitte vel postea. Nam si nō
dimiseris reuocabo te ⁊ quicquid tibi dimiseram re
plicabo tibi. Non em̄ fallit aut fallit̄ xp̄us qui subi
iecit dicēs. Sic ⁊ pater meus celestis faciet vobis
si n̄ remiseritis vnusquisq̄ fr̄i suo de cordibus ve
stris. Melius est em̄ ut clames ore ⁊ dimittas
corde q̄ ut sis bland⁹ ore ⁊ crudelis in corde. Ideo
dn̄s subdidit de cordib⁹ vestris vt si ꝑ caritatem im
ponitis disciplinā de corde lenitas n̄ recedat. Quid
em̄ tam pium q̄ medicus ferens ferramentum. Se
uit in vulnus vt homo curetur. quia si vulnus pal
pat̄ homo perdit̄. ¶ Heronim⁹. Id est dicit addid
de cordib⁹ v̄ris ut oēz simulacōēz fide pacis aufer
ret. Precepit g⁹ dn̄s petro sub ꝯparacōē regis dn̄i ⁊ serui
qui debitor x. miliū talentoꝝ a dn̄o rogās veniā im
petrauit ut ipē quoq̄ dimittat ꝯseruis suis minora pec
cantib⁹. ¶ Orig. vult etiā docē faciles nos esse ad in
dulgendū eis q̄ nocuerūt nob. Maxie si satisfaciant
⁊ deprecent̄ sibi veniā dari. ¶ Raba. Allegorice aūt
fu⁹ h̄ q̄ decē milia talētoꝝ debuit iudeo⁹ ē ꝑplus
decalogo legis astrict⁹ cui dn̄s sepi⁹ dimisit debita
q̄n i āgustijs ꝯstituti ill⁹ misericordiā deprecabant̄ q̄
liberati oēs debitores atrocit̄ repetebāt ⁊ a gentili
ꝑplo quasi sibi obnoxio circūcisiōē ⁊ cerimonias le
gis expetūt. Sed ⁊ ꝓphetas ⁊ apl̄os crudelit̄ tru
cidarūt vn̄ tradid⁹ eos dn̄s i man⁹ romanoꝝ vel ma
lignoꝝ spirituū qui eternis cruciatib⁹ eos puniūt

Capitulum ·decimũnonum·

ET factũ eſt cum cõſummaſſet ·
Jheſus ſermones iſtos migra
uit a galilea · ⁊ venit in fines
iudee trans iordanẽ ⁊ ſecute ſt
eum turbe multe · ⁊ curauit eos ibi · ⁊ acceſ
ſerunt ad eum phariſei temptãtes eũ · ⁊ di
centes · Si licz homini dimittere vxorẽ ſuã
quacũqz ex cauſa · Qui reſpõdens ait eis ·
Nõ legiſtis · q: qui fecit ab initio maſculuz
⁊ feminaz fecit eos: ⁊ dixit · Propt̃ hec di
mittet hõ p̃rem ⁊ m̃rez ⁊ adherebit vxori
ſue · ⁊ erũt duo in carne vna · Itaqz iã non
ſt duo ſꝫ vna caro · quod ergo deꝰ cõiunxit
hõ nõ ſepet · Dicũt illi q̃d ergo moyſes mã
dauit dari libellũ repudij · ⁊ dimittre: Ait
illis qm̃ moyſes ad duriciã cordis vr̃i pmi
ſit vobis dimittere vxores veſtras ab ini
tio autem ſic non fuit ·

¶ Criſoſtomꝰ · in ho · Dñs p̃us iudeam relinquens
ꝓpter illoꝝ emulatiõem · Illũc ibidem iam immorat̃
quia paſſio in ꝓximo futa erat · Non tñ ad iudeaꝫ
interim aſcẽdit ſed in t̃minos iudee · Unde dicit̃ · Et
factum eſt cum cõſummaſſet ihꝰs ſmones iſtos mi
grauit a galilea · ¶ Rabanꝰ · Hic ergo incipit nar
rare que in iudea fecit docuit · ſiue paſſus ẽ · Et pri
mo quidem tranſiordanẽ ad oriente̅ · deinde etiã ꝯs
iordanem qñ venit iericho ⁊ betphage ⁊ ieruſalem
vnde ſequit̃ · Et venit in fines iudee transiordanẽ ·
¶ Cris · ſr̃ m · Quaſi iuſtꝰ dñs oĩm q̃ ſic diligit ali
os ſeruos vt alios non cõtẽnat · ¶ Remigiꝰ · Scien
dum eſt aũt ꝙ omis illa iſrahelitaꝝ ꝓuincia gñalit̃
iudea dicebat̃ ad ꝯpacõem aliarum gentiũ · Uerũtñ
meridiana eiꝰ plaga in qua habitabat tribus iuda
⁊ tribꝰ beniamĩ ſpecialit̃ dicebat̃ iudea ad diſtinctio
nem aliaꝝ regionũ que in ip̃a ꝓuincia cõtinebant̃
id ẽ Samaria galilea ⁊ decapolis ⁊ reliq̃ alie · ſeq̃t̃
Et ſecute ſũt eum turbe multe · ¶ Cris · ſup math ·
Perducebant eũ quaſi puuli filij p̃rem pegre lon
ge ꝓficiſcentem · Ipe aũt tanq̃ʒ pat̃ ꝓficiſcens pig
nora caritatis filijs reliquit r̃media ſanitatũ · vñ dr̃
⁊ curauit eos ibi · ¶ Cri · i o · Cõſiderandũ etiã ꝙ neqꝫ
doctrie v̄boꝝ ꝯtinue dñs iſiſtit nec ſignoꝝ opacõi · ſꝫ
nũc q̃dez h̃ nũc at̃ illud fac̃ · vt a ſignis credibilt̃ appare
ret in his que dicebat · Ex ſmonum autem doctrina
vtilitas que erat in ſignis oſtenderet̃ · ¶ Orig · Sa
nauit autem dñs turbas trans iordanez vbi baptiſ
mus dabat̃ · Uere enĩ oẽs a ſpiritalibꝫ infirmitatibꝫ
ſaluantur in baptiſmo · ⁊ multi quidem ſequũt̃ xp̃ʒ
ſicut turbe tamẽ non ſurgẽtes vt mathꝰ qui ſurgẽs
ſecutus ẽ dñm · ¶ Rabanꝰ · Curat etiã galileos in
iudee finibꝫ vt peccata gẽcium in eam veniã q̃ iudee
parabat̃ admitteret · ¶ Cris · in ho · Curabat ſiq̃dẽ
xp̃us hoĩes ⁊ illis benefaciens ⁊ p eos multos alijs ·
Horum enĩ ſanatio alijs erat occaſio diuine cogni
cionis ſꝫ non phariſeis qui ex ſignis duriores hebãꝫ
vnde ſequit̃ · Et acceſſerũt ad eum phariſei temptã
tes eũ ⁊ dicentes · Si licet homi dimittere vxorem
ſuã quacũqꝫ ex cauſa · ¶ Jeroni · Ut quaſi cornuto
eum teneant ſillogiſmo · ⁊ q̃dcũqꝫ reſpõdeat · pate
at captiõi · Si dixerit dimitendã vxorem qualibꝫ
ex cauſa ⁊ ducendã aliam pudici ꝯe p̄dicator ſibi vi
debit̃ dicere contraria · Sin aũt r̃nderit · non omnez
ob cauſam debere dimitti · quaſi ſacrilegij reꝰ tenebit̃
⁊ aduerſus · doctrinaz moyſi ⁊ dei facere · ¶ Criſoſto ·
in ope · Intue̅ aũt ex mõ etiaꝫ interogaciõis maliciã
Dominꝰ enĩ ſup̃ de lege hac diſputauit · Ipi autez
quaſi iam nullo dicto interogant ſcꝫ opinantes ꝙ ob
litus eẽt eoꝝ que dixerat · ¶ Cris · ſup math · Sic
autem ſi videas hoĩem aſſiduas amicicias medicoꝝ
colentem itelligis q̃ʒ infirmus ẽ · Sic ⁊ cum videas
virum ſiue mulierẽ de dimittendis vxoribꝫ aut vi
ris interogantes cognoſce quia vir ille laſciuꝰ eſt ·
mulier illa meretrix eſt · Nam in m̃rimonio caſtitas
delectat̃ · libido aũt quaſi vinculo ꝯiugij colligata
torquet̃ · Sciebant aũt qm̃ nullaꝫ cauſam idoneam
habebant circa dimittendas vxores p̄ter ſolaꝫ tur
pitudinem · ⁊ alias atqꝫ alias ſibi iungebãt · Timue
runt aũt interrogare ex quibꝫ cauſis · ne ſeipos in
fra anguſtias certaꝝ cauſaꝝ aſtringerẽt ſed inter
rogauerũt ſi ex oĩbꝫ cauſis licet ſciẽtes quia modũ
neſcit · nec infra t̃minos vnius coniugij capit libido
ſed quãtomagis exercet̃ magis accendit̃ · ¶ Orig ·
Temptato aũt dño nullus diſcipuloꝝ eiꝰ q̃ poſitus
eſt ad docendum grauit̃ ferat · ſi temptatus fuerit
aliquãdiu cũ ⁊ temptaciõibꝫ reſpõdeat dogmata pie
tatis · ¶ Jeronimꝰ · Sic autem r̃ſionem tempat vt
diſciplinã tranſeat ſcripturam ſanctã adducẽs in teſti
moniũ ⁊ naturalẽ legem · p̄maqꝫ dei ſententiaꝫ ſcdẽ
oppones · Unde ſequit̃ · Qui r̃ndens ait eis · Non le
giſtis quia q̃ fecit ab inicio maſculum ⁊ feminã fec̃
eos · Hoc ĩ exordio geneſis ſcriptũ eſt · Dicendo aũt̃
maſculum ⁊ feminam oñdit ſecũda vitãda cõiugia
non enĩ ait maſculũ ⁊ feminas · q̃d ex p̄orũ repudio
querebat̃ · ſꝫ maſculũ ⁊ feminã vt vniꝰ cõiugij con
ſorcia necterent̃ · ¶ Rabanꝰ · Salubri autem ꝯſilio
dei factum ẽ vt ſui corpis porcionẽ vir amplectat̃ ĩ
femina ne a ſe putaret eſſe diuerſum q̃d de ſe cogno
ſcẽt fabricatũ · ¶ Cris · ſr̃ mt · Si igꝰ ab h̃ deus maſcl̃m
⁊ feminam ex vno creauit vt ſint vnum quare gꝰ
⁊ de cetero vir ⁊ mulier nõ ex vno vtero naſcunt̃ ·
ſicut volatilia quedamꝰ · quia deus maſculũ quidem cre
auit ⁊ feminam ꝓpter neceſſitatem filioꝝ generan
dorum tñ ſemp fuit caſtitatis amator ⁊ continencie
autor · Ideo illum typum nõ ſeruauit in oĩbus vt ſiq̃
dem vult hõ nubere ſcdm p̄mam diſpoſicionẽ creaci
onis humane intelligat q̃d eſt vir ⁊ vxor · Si autez
noluerit nubere nõ habet neceſſitatem nubendi ꝑpt̃
cõiunctõem natiuitatis ne forte videat̃ p ſuam cõti
nenciam alteꝝ ꝑdere qui nolebat ꝯſſe cõtinens · ſic
dñs poſt coniunctũ m̃rimoniũ iubet ne alter alterũ
nolente ſe ſeparet · ¶ Cris · i home · Non ſolũ aũt
ex modo creatiõis ſꝫ etiaꝫ ex mõ legiſlatiõis mõſtra
uit qm̃ vnum oportet viri coniugi ⁊ nunq̃ʒ reſcindi ·
Uñ ſequit̃ · Et dixit ꝓpter hoc relinquet hõ p̃rem

⁊ matrē ⁊ adherebit vxori ſue ¶ Jeronim⁹. Si
mili ait vxori non vxoribꝫ Et expſſe ſubdit Et
erūt duo in carne vna Premiū em̄ ē nupciarum ex
duobꝫ vnā carnē ſcꝫ ꝑſis fieri ¶ Gloſa. Uel i car
ne vna .i. i carnali copula ¶ Criſ. ſ. m^t Si g⁹ qa
ex viro ē vxor ⁊ ex vna carne ſūt ambo. relinquet
homo patrem ſuū ⁊ matrē. maior nūc caritas debꝫ
eſſe inter frēs ⁊ ſorores. qꝛ hij qdem ex eiſdem parē
tibus exeūt illi aūt ex diuerſis Sed hoc magnū eſt
nimis qa forcior eſt dei cōſtitucō q̄ⱥ virtus nature
Non em̄ pcepta dei nature ſubiecte ſunt. ſed natā
dei pceptis obtemperat. Deinde frēs ex vno naſcū
tur ut diuerſas vias petant vir autē ⁊ vxor ex di
uerſis naſcunē ut in vnum cōueniant. Ordo ecīam
nature dei ordinationem loquit. Quod em̄ eſt in ar
boribꝫ humor hoc eſt in hominibꝫ amor humor aūt
de radicibꝫ aſcendit in herbaꝫ ⁊ ſurſum tranſmittit
in ſemen Jdeo parentes qdem diligūt. ſꝫ non ſic di
ligunē a filijs hō em̄ non ad parentes ſꝫ ad pcēan
dos filios tranſmittit affectum Et hoc eſt quod dr̄
ꝑpter hoc relinquet homo patrem ⁊ matrem ⁊ ad
herebit vxori ſue ¶ Criſ. in ho. Vide at ſapien ci
am doctoris. interrogat⁹ ei ſi liꝫ nō cōfeſtim dixit
non licet ve non turbaretur ſed ꝑ ꝓbationē hoc cō
ſtituit. deus em̄ a principio maſculum ⁊ feminā fecit
⁊ non ſimpliciter eos cōiunxit. ſed matrem iuſſit di
mittere ⁊ patrem ⁊ non ſimplicit virum mulieri
dixit aduenire ſꝫ coniugi ex ipo mō locutionis īdi
uiſibilitatem oſtendens. Sed ⁊ maiorem copulam
adiunxit cū dix^t Et erūt duo in carne vna ¶ Au.
ix ſr gn̄. ad litꝫ Hec tn̄ verba cum pimi hominis
fuiſſe ſcriptura teſtetur dn̄s tamen hic deū hoc dix
iſſe declarat. vt hic intelligerem⁹ ꝑpter extaſim que
pceſſerat in adam hoc diuinit⁹ tanq̄ ꝓphetaꝫ dicē
potuiſſe. ¶ Remi. Miſteriū em̄ h̄ dixit eē apl̄us i
xp̄o ⁊ eccl̄ia. Dn̄s em̄ ih̄s xp̄us quaſi. p̄reꝫ deſeruit
cū de celis ad ērā deſcēdit ⁊ mr̄eꝫ dſeruit .i. ſynago
gā ꝑpt infidelitatē ⁊ adheſit vxori ſue ſcēe ſcꝫ eccl̄ie
Et ſt duo i carne vna .i. xp̄c eccl̄iaꝫ in vno corpore
¶ Criſ. in home. Poſtq̄ꝫ vero veteris legis ⁊ ver
ba ⁊ facta induxit cum poteſtate iam ⁊ ipe īnt̄pre
tatur ⁊ legem inducit dicēs Jtaqꝫ iam nō ſunt duo
ſꝫ vna caro. Sicut em̄ qui ſpiritaliter ſe diligunt.
vna anima eſſe dicunē dicente ſcripēa. omniū cre
dencium erat cor vnū ⁊ anima vna ſic vir ⁊ vxor q̄
carnalit ſe diligunt. vna caro dicunē. Quemad
modum igitur carnem incidere eſt ſordidum ita ⁊
mulierem diuidere eſt iniquū. ¶ Aug. xxiiij. de ci
uitate dei. Unum etiam dicunē vl̄ ꝑpter coniūctio
nem vl̄ ꝑpter originem femine que de maſculi latē
creata eſt. ¶ Criſoſtomus. in home. Ulterius autē
⁊ deū induxit dicēs. Qd̄ ergo deus coniunxit hom
nō ſeparet. Demōſtrās q ⁊ pter naēaꝫ ⁊ p̄t legē ē
vxorem dimittere. Preter naturam qdem qꝛ vna
caro diuidit Preter legem autem quoniā deo copu
lante ⁊ iubente non diuidi vxor dimittit. ¶ Iero.
Deus em̄ coniunxit. vnaꝫ faciēdo carnem viri ⁊ fe
mine hanc ergo homo non poteſt ſeparaē. ſed ſolus
deus. Homo ſeparat quando ꝑpter deſiderum ſcd̄e
vxoris pmā dimittit. Deus ſeparat qui coniunxe

rat quando ex conſenſu ꝑpter ſeruitutem dei [illegible]
bemus vxorem quaſi nō hn̄tes ¶ Auguſtin⁹. con
fauſtū. Ecce uidei ex libris moyſi coniuncē [illegible]
vxorē dimittendā q̄ ſm voluntateꝫ legis [illegible]
bierabant ſe facē cū dimitterēt ſit ⁊ illis [illegible]
atteſtāte cognoſcim⁹ deū feciſſe ⁊ cōiunxiſſe [illegible]
lū ⁊ ſciam qd̄ manichei negādo damnant [illegible]
gelio reſiſtētes. ¶ Criſ. ſup math. [illegible]
fornicarijs interpretacō caſticatis. ſꝫ cōtra racionē [illegible]
dē nō poſſunt veritati tn̄ credere ñ acquieſcūt [illegible]
ferunt ergo ſe ad patrocinium moyſi [illegible]
lam cāꝫ habentes ꝯfugiūt ad potentes viros [illegible]
ꝑ iuſticiam non poſſunt vincāt ꝑ perſonā [illegible]
tur. Dicūt illi. Quid ergo moyſes mādauit dari
libellum repudij ⁊ dimittere. ¶ Jeronim⁹. [illegible]
unt calumniā quā parauerant licꝫ dominꝰ nō [illegible]
am ſententiā ꝓtulerit. ſed veteris hiſtorie [illegible]
datorum dei fuerit recordatus. ¶ Criſoſtom⁹ in [illegible]
Si autem dominus alienus eſſet a veteri [illegible]
non decertaſſet ꝑ moyſe neqꝫ que ſua ſūt [illegible]
ſet veteribꝫ conuenire Sed ineffabilis [illegible]
cia ⁊ pro his excuſando reſpondit. Unde [illegible]
ait illis. Quoniam moyſes ad duriciaꝫ cordis [illegible]
permiſit vobis dimittere vxores veſtras. [illegible]
liberat moyſen ab accuſatione ⁊ totum in [illegible]
put conuertit. ¶ Auguſtin⁹ contra fauſtū. [illegible]
em̄ erat duricia que nec ꝑ libelli interpoſitionē [illegible]
diſſuadendi locus iuſtis ⁊ prudentibꝫ [illegible]
ſolui ⁊ flecti poſſet ad recipiendum vl̄ reuocandum
cōiugij caritateꝫ. Porro qua calliditate [illegible]
manichei moyſen tanq̄ cōiugia dirimentem [illegible]
lū repudij ⁊ laudāt xp̄m tanq̄ eiuſmōi vinculi [illegible]
firmanteꝫ cū ſcd̄m ſuaꝫ ſacrilegam ſententiam [illegible]
ſen laudare debuerint ſeparantem quod [illegible]
rat diabolus ⁊ xp̄m vituperare diabolī [illegible]
lidantem ¶ Criſoſto. in homelia. Deinde [illegible]
ue erat quod dictum erat. ſtatim reducit [illegible]
ad antiquum legem dicens. Ab initio autem [illegible]
fuit. ¶ Jeronim⁹. Quod dicit huiuſmōi eſt [illegible]
poteſt deus ſibi eſſe cōtrari⁹ vt aliud [illegible]
⁊ ſententiam ſuam nouo frangit imperio [illegible]
tiendum ē. Sꝫ moyſes cū videret ꝑpt deſiderium [illegible]
iugum ſecundarum que vl̄ diciores vl̄ iuniores vl̄
pulcriores eſſent pmas vxores interfici aut malā
vitam ducere maluit indulgē diſcidiū q̄ odia [illegible]
micicia ꝑſeuerarē. Simulqꝫ ꝯſidera q nō dixit [illegible]
duriciam cordis vr̄i ꝑmiſit vobis deus ſed moyſes
vt iuxta apl̄m conſilium eſſet hominis non imperium
dei. ¶ Criſ. ſ. mat. Propterea benedicit [illegible]
ſes hoc ꝑmiſit non pcepit Quod em̄ pcipim⁹ [illegible]
volumus quod autem ꝑmittim⁹ nolentes [illegible]
quia malam voluntatem hoim ad plenum [illegible]
nō poſſum⁹. Permiſit ẽgo vob̄ facere mala [illegible]
retis peiora. g⁰ h̄ vob̄ ꝑmittendo nō vob̄ [illegible]
demōſtrauit ſꝫ a pctō abſtulit culpā peccati [illegible]
ſm legē agētibꝫ vob̄ pctm vr̄m ñ videtur eē [illegible]

Dico aūt vobis Quia q̄cūque dimiſerit
vxorem ſuā niſi ob fornicacōꝫ ⁊ aliā duxe
rit mechat ⁊ q̄ dimiſſā duxerit mechaē

¶ Criſ. in homelia. Quia os illoꝝ opilauerat iam
cū auctoritate legē inducit dicēs Dico aūt vobis q̄
quicūq̄ dimiſerit vxorem ſuā niſi ob fornicacōꝫ et
aliā duxerit mechaē ¶ Origenes. Forte aūt dice
ret aliq̄s quoniā Ihe͛ dicēs q̄cūq̄ dimiſerit vxo
rem ſuā niſi ob fornicatonē ꝑmiſit vxorē dimittē
queādmodū moyſes quē retulit ꝓpter duriciam cor
dis iudeoꝝ hoc p̄cepiſſe. Sed ad hoc reſpōdendum
qm̄ ſi ſcd̄m legem adultera lapidaē non ſcd̄m hoc in
telligiē res turpis. ꝓpter quā moyſes ꝑmittit libel
lum repudij. Nec eñ in cauſa adulterij oportebat
libellū dare repudij. Sed forſitā moyſes oēm culpā
mulieris turpē rem appellauit. que ſi inuenta fue
rit in vxore ſcribitur ei libellus repudij. Querēdū
eſt autem ſi ꝓpter ſolam cauſaꝫ fornicacōis dimitte
re iubet vxorem quid eſt ſi mulier non fuerit forni
cata ſed aliud q̄d grauiꝰ fecerit puta venefica inue
niaē aut interfectrix filioꝝ ſed dominus exponēs rē
q̄ alibi dixit. dimiſerit excepta cauſa fornicatōis fa
cit eam mechari dans ei occaſionem ſecūdaruꝫ nup
tiaꝝ. ¶ Ieronimꝰ. Sola ergo fornicacō eſt q̄ vxo
ris vincit affectum imo cum illa vnam carnē in aliā
dimiſerit ⁊ ſe fornicatione ſeparauerit a marito nō
debet teneri ne virū quoq̄ ſub maledictōe faciat dicē
te ſcriptā Qui adulteram tenet ſtultus ⁊ impius
eſt ¶ Criſ. ſr̄ mt. Sicut eñ crudelis ē iniquꝰ q̄ caſtā di
mittit ſic fatuꝰ ⁊ iniquꝰ q̄ retinet meretricē. Nam
patronus ē turpitudinis eſt qui crimen celat vxoris.
¶ Auguſtinꝰ. de adulterinis coniugijs. Non tamen
erit turpis nec difficiē eciaꝫ poſt patrata ⁊ purga
ta adulteria reconciliacō coniugij vbi ꝑ claues reg
ni celorum non dubitaē fieri remiſſio peccatorū nō
vt poſt viri diuorcū adultera reuoceē ſed vt poſt
xp̄i conſortiū adultera non voceē ¶ Criſ. ſr̄ mat. Sicut
autem res ꝑ quas cauſas naſciē ꝑ ipſas abſoluitur.
Matrimoniū autem nō facit coitus ſed voluntas ⁊
ideo non ſoluit illud ſeparatio corporis ſed ſeparacō
volūtatis. Ideo qui dimittit coniugem ſuam ⁊ aliaꝫ
non accipit adhuc maritus ē. Nam ſi ⁊ corpore iaꝫ
ſeparatꝰ eſt tñ adhuc voluntate coniunctꝰ ē. Cum
ergo aliam accepit tunc plene dimittit Et ideo dñs
nō dicit. Qui dimittit mechaē ſed q̄ alteram ducit
¶ Rabanꝰ. Vna ergo ſolūmō carnalis ē cauſa id ē
fornicatio vna ſpiritalis .i. timor dei vt vxor dimit
tatur nulla aūt cauſa eſt vt viuente ea que relicta ē
alia ducatur. ¶ Iero. Poterat eciā accidere vt ali
quis calumniam faceret innocenti vxori ⁊ ob ſecun
dam copulā nupciarū veteri crimē impigeret. ideo
ſic priorem dimittere iubetur vxorē vt ſecūdā pri
ma viuente ñ habeat nec non q̄ꝛ poterat euenire vt
iuxta eandem legem vxor quoq̄ marito daret repu
dium. Eadem cautela p̄cipitur ne ſecundū accipiat
virum ⁊ quia meretrix ⁊ q̄ ſemel fuerat adultera
obprobriū non timebat ſecundo nō nubere precipiē
viro q̄ ſi talem duxerit. ſub adulterij crimine ſit. vñ
ſequitur ⁊ qui dimiſſam duxerit mechaē. ¶ Glo.
Scapientem terret. quia adultera nō timet obpro
brium

¶ Dicūt ei diſcipuli eiꝰ Si ita eſt cauſa ho
mini cū vxore. non expedit nubere. Qui di
xit eis. non oēs capiūt v̄bū iſtud. ſꝫ q̄bus
datū eſt Sūt enim eunuchi q̄ de matris vte
ro ſic nati ſūt. ⁊ ſūt eunuchi q̄ ab hominibꝫ
facti ſūt. ⁊ ſūt eunuchi q̄ ſeip̄os caſtrauerūt
ꝓpter regnū celoꝝ. q̄ poteſt capere capiat
¶ Ieronimꝰ. Graue pondus vxor eſt. ſi excepta
cauſa fornicationis eam dimittere non licet. quid
enim ſi temulenta fuerit. ſi iracunda ſi malē moribus re
tinenda erit. videntes ergo apoſtoli graue vxorū iu
gum ꝓferunt motum animi ſui. Vnde dicitur dicūt
ei diſcipuli eius ſi ita eſt cauſa homini cū vxore non
expedit nubere. ¶ Criſ. in homelia Leuius enim eſt
contra cōcupiſcentiam ꝓliari ⁊ contra ſeip̄m q̄ꝫ ad
mulierem malam. ¶ Criſoſtomꝰ. ſup mat lxū. Nō
aūt dixit dominꝰ quia expedit ſed magis cōſenſit q̄
non expedit ſed infirmitatem carnis cōſiderauit. vñ
ſequiē Qui dixit eis Non oēs capiūt v̄bum iſtud
id eſt non oēs h̄ poſſunt. ¶ Ierom. Nemo aūt
putet ſub hoc v̄bo q̄ addit. ſed quibꝫ datum ē. vel
fatum vl̄ fortunam introduci q̄ hi ſūt v̄gines q̄s
ad hoc caſus adduxit. Sed his datū eſt a deo q̄ pe
tierunt qui voluerunt. q̄ vt acciperent laborauerūt.
¶ Criſ. ſr̄ mat. Ideo ergo nō oēs cape poſſūt q̄a
non oēs volunt palma ꝓpoſita eſt. qui cōcupiſcit
gloriam nō cogitet de labore Nemo vinceret ſi oēs
periculum timerēt. Ex eo ergo q̄ quidā a ꝓpoſito
cōtinencie cadūt nō debemꝰ circa v̄tutem caſtitatis
fieri pigriores ſicut ⁊ qui in pugna cadūt non exa
nimāt ceteros. Qd̄ ergo dicit quibꝫ datū ē illud oſtē
dit quia niſi auxilium gr̄e accipemꝰ nihil nobis va
leret. Hoc aūt auxilium gr̄e volentibꝫ non denegaē
Dicit eñ dñs petite ⁊ inuenietis. ¶ Criſoſtomꝰ. in
homelia. Deinde poſſibile h̄ eſſe oñdens ait. Sunt
eñ eunuchi. Quaſi di. excogita ſi ab alio coactus
eſſes q̄d vtriq̄ faceres voluptate quidēꝫ ꝑuatus mer
cedem autem non h̄ñs. ¶ Criſ. ſup mathm. Sicut
eñ peccatum opꝰ ſine voluntate non facit ita ⁊ iuſti
cia ex ope nō cōſummaē niſi ⁊ volūtas affuerit. Illa
eſt ergo glorioſa cōtinencia non quam tranſgredi ñ
poteſt neceſſitas debilitatis corporis ſed quā cōplecti
tur volūtas ſancti ꝓpoſiti. ¶ Ieronimus. Triplex
ergo genꝰ eunuchoꝝ poſuit quorū duo ſūt carna
les ⁊ tercij ſpiritales. Alij eñ ſunt qui de vtero ma
tris ſic naſcunē. Alij quos vl̄ captiuitas facit vl̄ de
licie matronales. Tercij ſūt qui ſeip̄os caſtrauerē
ꝓpter regnū celorum ⁊ qui cū poſſint eſſe viri ꝓp̄
xp̄m eunuchi fiunt Iſtis ꝑmittiē p̄mium. Superiori
bus autem quibꝫ neceſſitas caſtimonie eſt nō volū
tas nihil oīno debeē. ¶ Hylarius. In vno eñ hoꝝ
poſuit naturaꝫ ſcꝫ in eo qui naſciē. In altero neceſ
ſitateꝫ ſcꝫ ī eo qui ita factus ē. In tercio voluntatē
qui ſcꝫ ſpe regni celeſtis talis eſſe decreuit. ¶ Criſ
ſup mathm. Si autem aliqui ſic naſcuntur hac ra
tiōe ſic ſic ⁊ naſcunē ſex digitos h̄ñtes aut quatuor
Si eñ deus ſic ab inicio conſtituit vnāquāq̄ naēaꝫ
ſic dimitteret illam immutabiliē ſemꝑ in ſuo ordi
ne ꝑmanere in obliuionem deduceret corā hominibꝫ

opatio dei. Ideo ergo interdum natura rerum cõuerti
tur contra ſuam naturam vt ſp deus nature opifex
in memoriaʒ reducat. ¶ Jeronim⁹. Poſſum⁹ ⁊ ali
ter dicere. Eunuchi ſunt ex matris vtero qui frigi
dioris nature ſūt nec libidinē appetētes ⁊ alij qui
ab hoĩb⁹ fiūt quos aut phariſei faciūt. aut quē ido
loꝝ cultū emolliūtur ĩ feminas ul̃ pſuaſiõe heretica
ſimulãt caſtitatē ut mētiant̃ religiõis veritatē. Sʒ
null⁹ eoꝝ ɔſequit̃ regnū celoꝝ niſi q̃ ſe ꝓpē xp̄m ca
ſtrauẽit. vñ infert. Qui põt cape capiat. vt vn⁹q̃ſ
q̃ ɔſideret vires ſuas vtꝝ poſſit v̄ginalia ⁊ pudici
cie implere p̄cepta. p ſe eĩn caſtitas blãda ē ⁊ queli
bet ad ſe alliciēs. ſʒ cõſiderãde ſūt vires vt q̃ põt cape
re capiat. que hortãtis dñi vox ē ⁊ milites ſuos ad
pudicicie p̄miū ɔcitãtis q̃ q̃ põt regnare pugnet
⁊ ſuperet ac triūphet. ¶ Criſ. in ome. Cū aūt dic̃. q̃
ſe caſtrauerūt ñ mēbroꝝ dicit abſciſiõ; ſʒ malaꝝ co
gitationū ĩterēptionē. maledictõi eĩ ē obnoxi⁹ q̃ mē
brū abſcidit. eteñi q̃ homicidarꝫ ſūt talis p̄ſumit. ⁊
manicheis q̃ detrahūt creatīs. ēbuit occaſiõẽ ⁊ ea
dem cū gētib⁹ mēbra detrūcãtib⁹ ĩ qua agit. Abſci
dere eĩ mēbra demoniace temptacõis ē. cū hijs at̃ q̃ dicta
ſūt ne q̃ ɔcupiſcētia mãſuetior ita fit. ſʒ moleſtior ali
unde eĩn h̃ fontes ſp̄ma q̃d ĩ nob̃ ē ⁊ p̄cipue a ꝓpo
ſito ĩcõtinēti ⁊ mēte negligente ⁊ ſi ipa ſobria fue
rit naturaliū motuū nullū ē nocumētū. nec ita abſci
ſio mēbri ɔp̄mit temptatiões ⁊ tranq̃llitatē facit ut
cogitationis frenum.

¶ Tunc oblati ſunt ei paruuli ut manus
eis imponeret ⁊ oraret. diſcipuli aūt incre
pabant eos. Jheſus autem ait eis. Sinite
paruulos ⁊ nolite prohibere eos venire ad
me talium eſt enim regnum celoꝝ. Et cū
impoſuiſſet eis manus. abyt inde.

¶ Criſ. ſuper mathm. Dominus de caſtitate ſermo
nem fecerat. Audientes aūt quidam obtulerunt ei
infantes caſtitate mundiſſimos. Putabãt enim q̃
dominus corpore mūdos tantum laudaret. Et hoc
eſt quod dicitur Tunc oblati ſunt ei paruuli vt ma
nus eis imponeret ⁊ oraret. ¶ Origenes. Jam eĩn
ex precedentibus virtutibus eius experti erant
quoniã per impoſitionem manuum eius ⁊ orõẽ repel
lunt̃ mala offerūt g⁹ ei pueros ɔſiderãtes q̃m ĩpoſſi
bile ē vt poſtq̃ꝫ p tactū dñs dederit eis diuinã vir
tutem ut ruina aut demoniū aliq̃d tangē eos poſſit.
¶ Remigi⁹. Cõſuetudo etiã fuit ap⁹ veteres vt
puuli offerent̃ ſenioribus q̃tenus eoꝝ manu ul̃ ore be
nedicerent̃ ⁊ iuxta hanc conſuetudinē puuli oblati
ſūt dño. ¶ Criſ. ſup math. Caro aūt q̃ nõ delectat̃
in bonū facile obliuiſcit̃ bonū. Malū aũt q̃d audierit
retinet ſp. Ante modicū aũt tpus xp̄us accipiēs pu
eꝝ dixit. Niſi facti fueritis ſic puul⁹ iſte nõ intrabi
tis in r̄gnū celoꝝ ⁊ ecce ſtatim obliti diſcipli pueri
ĩnocencie vetabant pueros ad xp̄m quaſi ĩdignos
accedē. vñ ſequit̃. Diſcipli autem increpabant eos.
¶ Jeronim⁹. Nõ quo nollēt eis ſaluatoris ⁊ manu
⁊ voce benedici ſed q̃ nondū hñtes pleniſſimã fidem

putarent eū in ſimilitudinē alioꝝ hoĩm offerentium
ĩportunita te laſſari. ¶ Criſ. in ho. Vt diſcipli repel
lebant pueros cauſa dignitatis xp̄i. Dñs aūt docens
eos moderata ſapere ⁊ timorē ɔculcare mũdanū ac
cipit puulos ⁊ in vlnis tenuit eos ⁊ talib⁹ regnum
celoꝝ ꝓmittit. vñ ſequit̃. Jh̄us aūt ait eis. Sinite
puulos venīe ad me ⁊ nolite ꝓhibē eos. taliū ē
r̄gnū celoꝝ. ¶ Criſ. ſup mathm. Quis eĩn merebit̃
a ꝓpinquarē xp̄o ſi repellit̃ ab eo ſimplex ĩfancia
dixit nolite ꝓhibere eos. nam ſi ſãcti futuri ſūt quid
vetatis filios ad p̄rē venīe. Si aũt peccatores fu
ſunt vt quid ſententiaʒ ɔdēnacõis pferti antequã
culpaʒ videatis. ¶ Jeronim⁹. Signant̃ aūt dixit
Talium ē regnū celoꝝ non iſtoꝝ vt oñderet nõ ẽtã
tem regnarē ſed mores. Et hijs q̃ ſimilem habent in
nocentiam ⁊ ſimplicitatẽ p̄miū repromitti. Hoc
Et cum impoſuiſſet eis manus abyt inde. ¶ Criſ.
ſupmat. Preſens locus inſtruit omnes parentes ut fili
os ſuos ſacerdotib⁹ offerant. Non eĩn ſacerdos ma
nus imponit ſed xp̄us in cui⁹ nomine manus impo
nitur. Si enim qui eſcas ſuas per orationem offe
rēdo ſanctificatas eas manducat ſanctificatur enim p
verbum dei ⁊ orationem vt apoſtolus dicit quanto
magis pueros offerri deo ⁊ ſanctificari neceſſe eſt.
Cauſa autem ſanctificandarum eſcarum hec eſt quo
niam totus mundus in maligno poſitus eſt. Vñ et
res corporales que ſunt magna pars mundi in ma
ligno poſite ſunt. conſequenter ⁊ infantes quando
naſcuntur ⁊ ipi quantum ad carnem in maligno
poſiti ſūt. ¶ Origenes. Pueros autem intelligi
amus qui ĩ chriſto adhuc carnales ſūt ⁊ lacte op⁹
habentes. Qui autem profitentur verbi doctrinã
ſimpliciores quidem ⁊ quaſi puerilem ſermonem ha
bentes quo nutriuntur adhuc nouicij ſunt qui of
ferunt ſaluatori pueros ⁊ infantes. Qui autem vi
dentur eſſe perfectiores ⁊ ideo ſunt diſcipuli Jheſu
prius q̃ꝫ diſcãt rationem iuſticie q̃ pueris conpetit
dunt eos qui per ſimplicem doctrinam pueros et in
fantes .i. mīn⁹ eruditos offerūt xp̄o. Dñs aũt hor
tans diſcipulos ſuos iaʒ viros ɔſtitutos ɔdeſcende
re utilitatib⁹ pueroꝝ vt fiant pueris quaſi pueri ut pu
eros lucrent̃ dic̃. Taliū ē regnuʒ celoꝝ. Nã ⁊ ipe
cum in forma dei eſſet fact⁹ eſt puer. Iſtud ergo de
bem⁹ attendere ne eſtimatiõe ſapientie excellentis ⁊
ꝓfectus ſpiritalioris contēnamus quaſi magni paruu
los eccl̃ie ꝓhibentes pueros venīe ad Jh̄m. Quia
pueri non omnia que dicunt̃ ſequi poſſūt impoſuit
eis manus iheſus. ⁊ virtutem relinquens in eis p
tactum abyt ab eis quaſi nõ potentib⁹ ſed xp̄m ſicut
ceteri diſcipuli eius perfecti. ¶ Remigi⁹. Quã
etiam impoſitis benedixit pueris ſignificans q̃ hu
miles ſpiritu ſunt digni ei⁹ gracia ⁊ benedictione.
¶ Gloſa. Impoſuit etiam eis manus vt uirtus ei
tinentibus grãm ſui auxilij ɔferendaʒ ſignificaret.
¶ Hylarius. In fantes etiam gentium forma ſunt
quibus per fidem ⁊ auditum ſalus reddit̃. Verum
ex affectu primo ſaluandi iſrael diſcipulis inhibe
tur accedere quos dominus ait non oportere pro
hiberi. Munus eĩn ſpiritus ſancti p impoſitionem manus
⁊ p̄cationē ceſſãte legis opē dãt gētib⁹ largiēdum

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Et ecce vnus accedēs ait illi. Magiſter
bone quid boni faciā ut habeā vitam eternā
Qui dixit ei Quid me interrogas de bono
vnus eſt bonꝰ deus Si aūt vis ad vitam in
gredi ſerua mādata dicit illi Que: Jheſus
aūt dixit Nō homicidiū facies. non adulte
rabis Nō facies furtū. non falſū teſtimoni
um dices honora patrē tuum ⁊ matrē tuā
et diliges ꝓximū ſicͭ teipſū. Dicit illi ado
leſcēs. Oīa hec cuſtodiui a iuuētute mea
Quid adhuc michi deeſt Ait illi Jheſus ſi
⁊ vis ꝑfectꝰ eē vade vende omnia que ha
bes ⁊ da pauperibꝰ ⁊ habebis theſaurū in
celo ⁊ veni ſequere me Cum aūt audiſſet
adoleſcens verba hec abiyt triſtis erat eīn
habens multas poſſeſſiones

¶ Rabanus. Audierat forſan homo iſte a domino
tantu eos qui uolunt paruulis ſimiles eſſe dignos
introitu regni celeſtis ⁊ ideo certior cupiens eē nō
ꝑ parabolas ſʒ apte poſtulat exprimi qbus meritis vitā
eternam conſequi poſſit. ⁊ ideo dicitur. ⁊ ecce vnꝰ
accedens ait illi. Magiſter bōe quid boni faciam vt
habeam vitam eternam. ¶ Jeronimꝰ. Iſte qui inter
rogat ⁊ adoleſcens ⁊ diues erat ⁊ ſuperbus ⁊ non
voto diſcentis ſʒ temptantis interrogat. quod ex eo
probare poſſumꝰ ꝙ dicente ſibi dño. ſi vis ad vitā
ingredi ſerua mandata ruſſū fraudulentē īterro
gat. que ſunt illa mandata quaſi non ⁊ ipſe legere
aut dominus poſſʒ eidē dbͥ iubere contraria. ¶ Cri
ſoſtomꝰ in home. Ego autem auarꝫ quidem euʒ ⁊
pecuniaruʒ amatorem nequaqꝫ recuſo dicē quia ⁊
xp̄us talem eum eſſe redarguit. ſimulatorē autē
nequaqꝫ quia ñ ē ſecurꝫ de incertis iudicaē ⁊ maxie
accuſando. Marcꝰ aūt hāc ſuſpitionē deſtruit. Dicit
eīn ꝙ occurrens ⁊ genu flectens rogabat eū. ⁊ qm̄
inſpiciēs eum ihūs amauit eum. Si ecīā temptās
acceſſiſſet demōſtraſſet nobis hoc euangeliſta ſicͭ in
alijs facit. Si aūt ⁊ ipſe ſiluiſſet. xp̄c eum nō pmiſiſ
ſet latere ſʒ redarguiſſet maīfeſte aut occulte inſinu
aſſet. Hoc autem nō facit. Sequiē eīn. Qui dicit ei
Quid me īterogas de bono ¶ Aug. dꝫ cō euā Pt aūt
videre diſtaē aliquid qd̄ hic ſm matheū dicē. Quid
me interrogas de bono: Scdm alios autē; qd̄ me di
cis bonum. Nam quid me īterogas de bono ad illd̄
magis referi pt qd̄ ait ille querens quid boni faci
am: Ibi eīn ⁊ bonū noīatur ⁊ īterogatio eſt. Ma
giſtē aūt bone nondū ē īterogatio. Comodiſſime gͦ
intelligiē vtrunqꝫ dictum. Quid me dicis bonū ⁊ ī
terogas me de bono. ¶ Jerom. Quia vero mgr̄m
vocauerat bonū ⁊ non deum vel dei filium ꝯfeſſus
erat. dixit q̄uis ſanctum hoīeʒ cōparatione dei nō
eſſe bonum de quo dicē. Confitemini dño qm̄ bonus
Et ideo dicit. Vnꝰ eſt bonus deus. Ne quis autem
putet in eo ꝙ bonus deus dicē. excludi a bonitate fi
liū dei. Legimꝰ in alio loco Paſtor bonus ponit aīm
mam ſuam ꝓ ouibus ſuis. ¶ Aug. ꝑmo de ciui. dei.

Vel quia ille vitam eternam querebat. Vita autem
eterna eſt in illa contemplacōe qua nō ad penā vide
tur deus. ſed ad gaudium ſempiternum ⁊ non intelli
gebat cū quo loquebatur qm̄ tm̄mō eū filiū hoīs ar
bitrabaē. Ideo dicit Quid me iterogas de bono ⁊
vocas me ſcdm ꝙ vides magr̄m bonū: Hec forma
filij hoīs aparebit in iudicio nō tantū iuſtis ſʒ ⁊ im
pijs. Et ipa viſio malum eis erit. quia penalis erit.
Eſt autem viſio forme mee in qua equalis ſū deo. il
le ergo vnus deꝰ paē filius ⁊ ſp̄us ſanctus. ipē ē ſo
lus bonus q̄a nemo videt eum ad luctum ⁊ planctū
ſed tm̄ ad ſalutem ⁊ leticiā veram. ¶ Jero. Salua
tor eciam nr̄ bonitatis teſtimoniū nō renuit ſʒ mgr̄i
abſqꝫ deo excluſit errorē. Que aūt voluntas eſt vt ita
reſponderet Reducit eīn eum paulatim ⁊ erudit li
beram ab omni adulatione ⁊ ab his que ſūt ſuꝑ ter
ram eum abducens deo adherere ſuadet. ⁊ futura
querere ⁊ noſſe eum qui vere eſt bonus ⁊ radix ⁊
fons vniuerſorꝫ bonorꝫ. ¶ Orig. Reſpondet eciaʒ
ſic xp̄us ꝓpter eum qui dixit. Quid boni faciam. qm̄
eīn declinauimꝰ a malo ⁊ facimus bonū quantū ad
ꝯparationem ceterorꝫ hoīm dicē bonum qd̄ facimꝰ
qn̄tum autem ad veritatem ſm ꝙ hic dicē vnus ē
bonꝰ. Bonū nr̄m non eſt bonū. Dicē autē poteſt
quis. qm̄ ſciens dominꝰ ꝓpoſitū īterogantis ñ eſſe
vt faciat vl̄ humanū bonum dixit. Quid me īterro
gas bonum: Acſi dicēt. Cum ſis impatus ad ea q̄
dicunē cur me īterogas de bono: Poſt hͦ aūt dicit.
Si vis ad vitam ingredi ſerua mandata vbi ꝯſi de
ra qm̄ adhuc quaſi extra vitam ꝯſtituto rn̄dit. Si vis
ad vitam ingredi ſm eīn vnū modum homo ē ex
tra vitam qui eſt extra euʒ qui dixit Ego ſum vita
Alias aūt omnis qui ſuꝑ terram eſt q̄uis iuſtiſſimꝰ
poteſt quidē ī vmbra eſſe vite nō autem ī ipa vita
cum ſit corpore mortis circundatꝰ. Introibit autē
quis in vitam abſtinens ſe ab opibꝰ mortuis appe
tens autem opa viua. Sunt aūt ⁊ verba mortua ⁊
verba viua. Et cogitacōes mortue ⁊ cogitacōes
viue. ⁊ ideo dicit. Si vis ad vitā ingredi ſua mā.
¶ Auguſtiꝰ. de ver. do. Hec etiam dixit ſi vis ve
nire ad vitā eēnam. ſʒ ſi vis venire ad vitaʒ meam
tam diffiniēs vitam q̄ fuerit eēna vita. Hic gͦ
ꝯſiderandum eſt quēadmodū amanda ſit eēna vita
qn̄ ſic amaē miſera iſta ⁊ qn̄qꝫ finiēda vita. ¶ Re.
Demōſtraē autē his verb̄ quia lex ſuis impletori
bꝰ ñ ſolū bona temporalia dabat ſed ⁊ vitā eternā
Et quia hec audierat. ſollicitꝰ factus īterogauit.
Vnde ſequiē. Dicit illi. que: ¶ Criſ. in omelia Hͦ
autem non temptās dixit. ſed eſtimans alia quedā
p̄cepta eſſe preter legalia que vite cauſa forent ei
¶ Remigius. Jheſus vo quaſi īfirmo ꝯdeſcendens
clementiſſime legis precepta expoſuit. vnde ſequiē
Jeſus autem dixit. Nō homicidiuʒ facies ⁊c. Quorꝫ
p̄ceptorꝫ expoſitio eſt ſequens ſententia. quia dicē
Et diliges ꝓximum tuū ſicͭ teipſm. Vt eīn aptus
dicit. Qui diligit ꝓximum legē impleuit. Queren
dū eſt aūt q̄re dñs tm̄ ſcdē tabule p̄cepta ꝯmeorauit
Idcirco ſʒ qꝛ forte iſte ſtudioſus erat in dilectione
dei ſiue qꝛ dilectio ꝓximi gradus eſt aſcendendi ad
dilectionem dei ¶ Orige. forſitan aūt iſta precepta

ſufficiunt vt in pͥncipium vt ita dicam vite ingredi atur q̄s. Nō aūt ſufficiunt hec vł alia ſitia iſtis ad meritoꝛa vite introducē quenq̄. Qui aūt ꝑuenerit vnū iſtoꝝ mandatoꝝ nec in pͥncipiū vite intrabit. ¶ Criſ. in homelia. Quia ergo dn̄s ea p̄cepta con memorauerat q̄ erant ex lege ideo ſequit̄. Dicit illi adoleſcēs. h̄ oīa ſeruaui a iuuentute mea. Et neq̄ hic ſtetit ſed rurſus interrogat. Quid adhuc mihi deeſt. quod ⁊ ipm̄ ſignum erat vehementis deſiderij. ¶ Remigi⁹. Illis aūt qui in gr̄a pfecti eſſe volūt oſtendit qualiter ad pfectionem venire poſſunt vn̄ ſequit̄. Ait illi Ih̄us. Si vis pfectus eſſe vade ⁊ vē de omnia q̄ habes ⁊ da paupibꝫ. Notandū ſūt iſta v̄ba. non em̄ ait vade ⁊ manduca omia q̄ habes ſed vade ⁊ vēde. ⁊ nō ait aliqua ſicut Ananias ⁊ ſaphira ſed omnia ⁊ pulchre ſubiungit. que habes. Illa em̄ habem⁹ que iuſte poſſidem⁹. illa ergo que iuſte poſ ſident̄ vendenda ſūt. que vero iniuſte. ſūt erogan da illis quibꝫ fuerant ablata. nec ait da ꝓximis aut diuitibꝫ a quibꝫ accipies ſitia ſꝫ da paupibꝫ. ¶ Aug̃ de opibꝫ monachoꝝ. Nec attendendū in quibꝫ mo naſterijs vł in q̄ loco indigentibꝫ fr̄ibꝫ hoc qd̄ habe bat aliq̄s impēderit. Oim em̄ xp̄ianoꝝ vna reſp. ē ⁊ iō q̄cūq̄ xp̄ian⁹ neceſſaria vbilibet erogauerit. vbicūq̄ etiam ipe qd̄ neceſſariū ē ſibi accipit de eo qd̄ ē xp̄i accipit. ¶ Raban⁹. Ecce duas vitas hoi bus ꝓpoſitas audim⁹ actiuā ad quam ptinet. Non occides ⁊ cetera legis mandata ⁊ contemplatiuam ad quā ptinet. Si vis pfect⁹ eē. Actiua ad legē ptinꝫ contemplatiua ad euāgeliū q2 ſicut vet⁹ nouū p̄ceſſit te ſtamētū ita bono actio p̄cedit contemplacōi. ¶ Augu. cōtra fauſtū. Hi em̄ illi ſoli q̄ vt ſint pfecti vedūt ut dimittunt oīa ſua ptinēt ad regnū celoꝝ. ſꝫ huic mi litie xp̄iane ꝓpt̄ quodā commerciū caritatis ſubiūgit̄ ⁊ q̄dā ſtipēdiaria multitudo cui dicet̄ i fine. Eſuriui ⁊ dediſtis mihi māducare q̄s abſit vt iſtos a mādatis euāgelicis alienos ⁊ a vita etna ſepādos iudicem⁹ ¶ Jeronim⁹. in epiſtola. vigilātiū. Quod aūt. Vigilā tius aſſerit eos meli⁹ facē q̄ vtunt̄ rebus ſuis ⁊ pau latim fruct⁹ poſſeſſionū paupibꝫ diuidunt. q̄ꝫ illos qui poſſeſſionibꝫ venūdatis ſemel oīa largiunt̄. nō a me ei ſꝫ a deo r̄ndebit̄. Si vis eſſe pfect⁹ vade ⁊ vēd Iſte quem tu laudas ſcd̄⁹ aut t̄cius grad⁹ eſt. quē ⁊ nos recipim⁹ dūmō ſciam⁹ p̄ma ſcd̄is ⁊ ꝫ tercijs p̄ferenda. ¶ Genadi⁹. de eccliaſticis dogmatibꝫ. bo nū em̄ ē facultates cū diſpenſacōe paupibꝫ erogaē Meli⁹ ē p intencōe ſequēdi dn̄m iſimul donare ⁊ ab ſolutū ſollicitudie egē cū xp̄o. ¶ Cri. in ho. Et q̄a de pecunijs erat ſmo a q̄bus denudari admonuit. oñdit q̄ ampliora his retribuet q̄nto ē ra mai⁹ eſt ce lum. Et iō dicit ⁊ hebis theſauꝝ i celo. In theſauro em̄ copiam ⁊ pmanētiā retributōis oñdit. ¶ Orig. Si aūt omē mandatū i h̄ v̄bo implet̄. Diliges pxi mū tuū ſicut teipm̄. pfect⁹ aūt eſt qui ipleuerit omē mandatū quō dn̄s dicēti adoleſcēti. Hec oīa ſuaui a iuuentute mea quaſi nondū pfecto dic. Si vis per fectus eſſe. Forte aūt q̄ ait. Diliges pxim tuū non a dn̄o poſitū eſt. ſꝫ ab aliquo additū q2 nec marc⁹ nec Lucas huc locū exponētes addiderūt. vł aliter ſcriptū ē in euāgelio ſcd̄m hebreos q̄ cū dn̄s dixiſſet ei va de ⁊ vende oīa q̄ habes cēpit diues ſcalpere caput ſuū ⁊ nō placuit ei. Et dixit ad eū dn̄s. Quō dicis feci legem ⁊ ꝓphetas q̄m ſcriptum eſt in lege. Diliges proximū tuū ſicut teipm̄ ⁊ ecce multi fr̄es tui filij Abrahe amicti ſunt ſtercore morientes p̄ fame ⁊ domus tua plena ē multis bonis ⁊ nō egredit̄ omino aliquid ex ea ad eos. Volens g⁹ dn̄s arguē diuitem dixit ei. Si vis pfect⁹ eſſe vade ⁊ vende omia que habes ⁊ da paupibꝫ ſic em̄ aparebit ſi diligis pximū tuū ſicut teipm̄. Sed ſi perfectus eſt qui hꝫ omnes virtutes quō fit pfect⁹ qui vendit omia ſua ⁊ paupibꝫ dat. Ponam⁹ em̄ aliquē hoc feciſſe quō ſtatim erit ſine ira ſiue concupiſcencia ſuſcipiēs oēs virtutes ⁊ deponens malicia vniuerſa. Sapiēter ergo videbit̄ forſitan dicē quā q̄ paupibꝫ tradidit bona ſua ipoꝝ oracionibꝫ adiuuat̄ accipiens ad ſuas ſpūales necessitates ſpūale abūdantiā. Et ſic hoc mō pfectus ... qui mutauit pro diuicijs pauptatem ... credens ſermonibꝫ xp̄i adiuuabit̄ vt ſapiens ... xp̄o iuſtus ⁊ caſtus ⁊ abſq̄ omi paſſione ... vt in ipo tempoē quo tradiderit bona ſua paupibꝫ fiat oino pfectus. Sed ex illo die incipiet ſpūalia dei adducere eum ad omnes virtutes. Aliter ... poſitiōꝫ moralē tranſibit dicēs ſubſtanciā ... quiſq̄ actus anime eius. Imparat ergo ... dere omnem ſubſtanciam malam ⁊ quaſi tradere ... virtutibꝫ operantibꝫ eā que ab omni bono ... ſūt. Sicut em̄ par apoſtoloꝝ reuertit̄ ad ipos ... erit filius pacis ſic vniuſa peccata reuertunt̄ ad ... res eorum cum nō fuerit quis verus malis ... ſic neq̄ dubitatio erit quin ſtatim erit pfect⁹ qui vendidit oēs ꝓprias facultates. Manifeſtum eſt ... q̄ qui talia egit. habet theſaurum in celo ⁊ ipſe ... ctus celeſtis. In ſuo em̄ celo hꝫ theſaurum glorie dei ⁊ diuicias in omni ſapiencia dei. Qui aūt ... re ſequi xp̄m quia n̄ diſtrahit̄ ab aliqua mala poſ ſeſſione quo min⁹ xp̄m ſequat̄. ¶ Jeron. ... ecīā diuicias relinquentes dn̄m n̄ ſequunt̄ ... ad pfectionem ſufficit niſi poſt cōtemptas ... ſaluatorē ſequant̄ id eſt relictis malis faciant bona. Facilius enim ſacculus contemnitur q̄ voluntas ideo ſequitur. Et veni ſequere me. Sequitur ... dominum qui imitator eſt eius ⁊ p veſtigia illius graditur. Sequit̄. Cum audiſſet autem adoleſcens verba hec abijt triſtis. Hec eſt triſticia que ducit ad mortem. Cauſa q̄ triſticie redditur. Erat enim habens multas poſſeſſiones id ē ſpinas ⁊ tribulos que ſementē dominicam ſuffocauerunt. ¶ Criſo. mus i ho. Nō em̄ ſim lit̄ detinentur qui pauca habent ⁊ qui multis abundant. quoniam ... ciarum maiorem accendit flammam ⁊ violencior fit cupido. ¶ Auguſtin⁹. in epiſtola ad paulinum ⁊ Theraſiam. Neſcio autem quomō cū ſuꝑflua ⁊ ter rena diligunt̄ arcius adepta q̄ꝫ concupita conſtrin gunt. Nam vnde iuuenis iſte triſtis diſceſſit. niſi quia magnas habebat diuicias. Aliud eſt em̄ nolle incorporare que deſunt. Aliud iam incorporata diuellere. Illa enim velut extranea repudiantur. Iſta velut membra precīduntur. Secūdum bilariu ...

Scḋm hiſtoriam autem iſte adoleſcens laudabit qui dem ē quia non occidit · nō adulterat⁹ eſt vituꝑabit autem qa ↄtriſtatus ē in vbis xpi vocantis eū ad ꝑfectōꝫ · Adoleſcens quippe erat ſcḋm aiam ꝛ ꝓpte rea relinquens xpm abijt ·

¶ Jheſus aūt dixit diſcipulis ſuis · Amen dico vobis · quia diues difficile intrabit in regnū celoꝝ · Et iterū dico vobis facilius eſt camelum ꝑ foramē acus trāſire · quā diuitem intrare in regnum celoꝝ · Auditis aūt his diſcipuli mirabātˀ valde dicētes Quis ergo poterit ſaluus eſſe · Aſpiciens aūt iheſ⁹ dixit illis · apud homines hoc inpoſſibile ē apud deum aūt omnia poſſibilia ſunt.

¶ Gloſa · Occaſione hui⁹ auari de quo ꝑdictum eſt habuit ſermonem dn̄s de auaro · vnde dicitˀ ibus aūt dixit diſcipulis ſuis · Amē dico vob · ¶ Criſ · ī ome · Nō qḋez dixit nō pecunijs ḋez detrahens ſꝫ eos qui detinentˀ ab ipſis · Et diſcipulos pauꝑes exiſtentes non verecundari ob īopiaꝫ · ¶ Hylari⁹ · Habē eni diuitias crimis non eſt · ſed mod⁹ in habendo retinen dus eſt · Nam quomō cōmunicandū eſt neceſſitatis ſanctorum ſi communicandi materia non relinquitur ¶ Raban⁹ · Sed inē pecunias habere · ꝛ pecunias amare nonnulla diſtancia ē · Tuti⁹ autem ē nec hr̄e nec amare diuitias · ¶ Remigi⁹ · Vnde dn̄s ī marco exponens h⁹ loci ſenſū dixit difficile eſt cōfidentes in diuicijs intrare in regnum celorum · Illi eni in diui cijs ↄfidunt qui oēm ſuam ſpem in diuicijs collocāt · ¶ Jeronim⁹ · Quia vō diuicie habite difficile conte nuntˀ non dixit quia impoſſibile eſt diuitem intrare in regnum celorum · ſꝫ difficile · Vbi difficile ponitˀ non impoſſibilitas pretenditˀ ſed raritas demōſtratˀ ¶ Hylarius · Periculoſa eni cura eſt velle ditteſcere ꝛ graue onus innocencia ſubit incrementis opiū oc cupata · Nam eni ſeculi famulat⁹ dei non ſine ſeculi vicijs aſſequitˀ hinc difficile ē diuitem regnū celoꝝ adire · ¶ Criſ · in homelia · Quia vō dixerat diffici le diuitem intrare in regnum · ꝓcedit ad oſtendum quod eſt impoſſibile · vnde ſequitˀ · Et iterū dico vob facili⁹ eſt camelum ꝑ foramen acus tranſire qꝫ di uitem intrare in regnum celoꝝ · ¶ Jeronimus · Se cundū hoc nullus diuitum ſaluus erit · Sed ſi lega mus yſaiam quō cameli madian ꝛ epha veniant ad hieruſalem cum donis atqꝫ muneribus ꝛ qui quōdam curui erant ꝛ viciorum prauitate diſtorti ingrediā tur portas iheruſalem · videbimus quō ꝛ iſti cameli quibus diuites comparantˀ cum depoſuerint graueꝫ ſar cinam peccatorum · ꝛ totius corporis prauitatem in trare poſſīt ꝑ anguſtam ꝛ artam viam · que ducit ad vitam · ¶ Criſ · ſuꝑ matheum · Gentium etiam aīe aſſimulate ſūt tortuoſis camelis in quibus erat gibbus idolatrie qm̄ cognicio dei erectio eſt aīaꝝ · Acus aūt eſt filius dei · Cui⁹ ꝓma ps ſubtilis eſt ſc̄m diuinitateꝫ alia vō groſſior ſc̄m incarnationem ei⁹ · Tota autem recta eſt ꝛ nullam habet deflexionem · ꝑ cuius vul nus paſſionis gentes ingreſſe ſunt in vitam eternam · Hac acu cōſutā eſt immortalitatis tunica · Ipſa eſt acus que ſpirituī conſuit carnem · Hec ac⁹ iudaicū ꝓplm iunxit ꝛ gentium · Hec acus amiciciam ange lorum ꝛ hoim copulauit · Facili⁹ eſt ergo gentiles tranſire ꝑ foramen acus quā diuites iudeos intra re regnum celorum · Si eni gentes cum tanto labo re diuelluntˀ ab irrōnabilibus idoloꝝ culturis quan to magis iudei diuelluntˀ a rōnabilibus dei culturis · ¶ Gloſa · Aliter dicitˀ quia hieruſolimis quedā por ta erat que foramen acus dicebatur ꝑ quā camelus niſi depoſito onere ꝛ flexis genibus tranſire nō pote rat · Per qḋ ſignificatur diuites non poſſe tranſire viam artam que ducit ad vitam · niſi ſordibus pecca torū ꝛ diuitijs dēpoſitis · ſaltem nō amando ¶ Gre · xxxv · mora · Vt nomine diuitis quelibet elatum ca meli appellatione ꝓpriam ↄdeſcenſionē ſignificat · ca melus ergo ꝑ foramen acus tranſijt · cuꝫ redemptor noſter vſqꝫ ad ſuſceptionē mortis ꝑ anguſtias paſ ſionis intrauit que paſſio velut acus extitit qa dolo re corpus pupugit · Facilius aūt camelus foramen acus quam diues regnum celoꝝ ingreditˀ · quia niſi ipſe prius ꝑ paſſionem ſuā formam nobis humilitatis oſtenderet nequaqꝫ ſe ad huilitateꝫ ipi⁹ ſuꝑbia nr̄a ri giditas inclinaret · ¶ Criſ · in home · Diſcipuli aūt inopes exiſtentes turbantˀ ꝓ ſalute alioꝝ dolentes ꝛ doctorum iam viſcera aſſumētes · vnde ſequitˀ Au dientes aūt diſcipuli mirabātˀ val · dicētes · Quis ergo poterit ſalu⁹ eſſe · ¶ Auguſtin⁹ · de que · euan · Cum aūt pauci ſint diuites in cōparacōe multitudinis pau perum intelligendum eſt qꝫ oēs q diuicias cupiunt in diuitum numero haberi diſcipuli aiaduerterunt · ¶ Criſ · in homelia · Hoc aūt opus hoc eſſe ↄſequentˀ oſtendit qm̄ multa opus eſt grā ut homo in diuicijs dirigatˀ · Vnde ſequitˀ · Aſpiciens aūt iheſus dixit eis · Apud homīes hoc impoſſibile ē apud deū aūt omīa poſſibilia ſunt · Per hoc qꝫ dicit Aſpiciens ſignificat euangeliſta qꝫ manſueto · Oculo timidam eoꝝ men tem mitigauit · ¶ Remigius · Non aūt hoc ſic intel ligendū eſt qꝫ poſſibile ſit apud deū qꝫ diues cupid⁹ auarus ꝛ ſuꝑbus intret in rḡnū celoꝝ · ſꝫ ut cōuerta tur ꝛ ſic intret · ¶ Criſ · in homelia · Neqꝫ etiam hꝫ ideo dicitˀ vt reſupinus iaceas · Et ſic ab impoſſibili bus abſtineas · ſed vt magnitudinem iuſticie conſide rans inſilias deum rogans ·

¶ Tunc reſpondens petrus dixit ei Ecce nos reliqm⁹ omnia ꝛ ſecuti ſum⁹ te Quid ergo erit nobis Iheſ⁹ aūt dixit illis Amē dico vobis qꝫ uos qui ſecuti eſtis me in rē generacōe cum ſederit fili⁹ hominis in ſede maieſtatis ſue ſedebitis ꝛ uos ſuꝑ ſedes · xii iudicantes · xii · tribus iſrael · Et omnis q re liquerit domū vel fr̄es vel ſorores aut patreꝫ aut matrē aut uxorē aut filios aut agros ꝓpter nomē meum centuplū accipiet · ꝛ vi tam eternā poſſidebit · Multi aūt erūt ꝓmi nouiſſimi · ꝛ nouiſſimi primi.

¶ Orig · Audierat petr⁹ vbum xpi dicentis · Si

vis perfectus eſſe · vade ⁊ vende oīa que habes ⁊c̄
Deinde cōſiderauit adoleſcentem cū triſticia abeun
tem ⁊ difficultatem diuitum īgrediēdi in regnum
celoꝝ · Nō quaſi qui nō facilē reꝫ ꝯſummauerat fidu
cialiter q̄ſiuit · Et ſi enī minima cum fr̄e reliquit · ſꝫ
non minima eſtimata ſūt apud deū ꝯſiderante ꝗm
ex tanta plenitudine dilectionis illa minima relique
runt vt etiam ſi multas habuiſſent poſſeſſiones
omīa reliq̄ſſent ⁊ puto ꝙ magis petrus cōfidens de
affectu ſuo q̄ꝫ de ipa quantitate rerum relictarum
fiducialiter īterogauit · Vn̄ dicit · Tunc rn̄dens pe
trus dixit ei · ecce nos reliq̄m⁹ omīa ¶ Criſ · in ho ·
Qualia omīa o beate petre · arundinē rete nauigiū
Omīs quidem hec dicis · non ꝓpē munificentiā · ſꝫ vt ꝑ
īterogationē hanc inopum inducat plebem · qꝛ enī
dn̄s dixerat · ſi vis pfect⁹ eē · ne dicat aliq̄s inopū qd
igit̄ ſi nō habuero nō poſſū eſſe pfectus īterogat
petrus vt tu inops diſcas q̄m in nullo hinc diminu
tus es · qui enī claues regni celoꝝ acceperat ꝑ hijs
que ibi ſūt iam cōfidit ⁊ pro orbe terraꝝ vniuerſa
īterogat · intuere aūt ⁊ qualit̄ reſpondet diligēter
ſicut xp̄s inquiſiuit · etenī xp̄s duo a diuite exegit
dare pauperibꝫ ⁊ ſequi ſe · ꝓpē hoc ipe addit · Et ſe
cuti ſum⁹ te ¶ Origenes · Poſſit dici ſcd̄m omnia
que pater reuelauit petro eſſe filiū ſuū ſecuti ſum⁹
te iuſticiam ſanctificationem ⁊ huiuſmodi · ꝓpē hoc
quaſi victor athleta īterogat que ſint p̄mia cētami
nis ¶ Ieronim⁹ · Quia ergo nō ſufficit tm̄ reliq̄re
iungit qd perfectum eſt · i · ſecuti ſum⁹ te fecimus q̄
dem quod iuſſiſti q̄d ergo nobꝫ dabis p̄mij ⁊ hoc ē
qd̄ dr̄ · q̄d ergo erit nobꝫ · Sequitur ibus aūt dixit illis
Amē dico vobꝫ ꝙ vos q̄ ſecuti eſtis me ¶ Ieroni ·
Nō dixit q̄ reliquiſtis oīa · Nā⁹ enī ⁊ ſocrates ſec̄
phus ⁊ multi alij diuitias ꝯtempſerūt · ſꝫ qui ſecuti
eſtis me qd̄ ꝓprie apłoꝝ ē atq̄ credenciū ¶ Hyla ·
Secuti ſūt quidem diſcipli xp̄m īregn̄atione · i · ī la
uacro baptiſmi in fidei ſanctificacione · hec enī illa
regn̄atio eſt quā apli ſunt ſecuti quā lex indulgere
nō potuit · ¶ Iero · Vt aūt̄ debet ꝯſtrui · Vos q̄ ſe
cuti eſtis me ſedebitis ī regn̄atione · i · q̄n mortui ex
corrupcōne reſurgent in corrupti ſedebitis ⁊ vos
in ſolijs iudicantium ꝯdemnantes · xij · tribꝫ iſrael q̄a
vobꝫ credentibꝫ illi credē noluerūt · ¶ Aug · xx · de ci ·
dei · Sic enī caro nr̄a regn̄abitur ꝑ incorruptionē
quemadmodum aīma noſtra regn̄abatur ꝑ fidem ·
¶ Criſ · ſuper math · Futurum enī erat vt in die
iudicij reſponderent iudei · Domine non te cognoui
mus filium dei · in corpore cōſtitutū · Quis hoīm vi
dere poterat theſaurū in terra abſconditū · ſolem nu
be celatum · Reſpondebūt ergo diſcipuli Et nos ho
mines fuim⁹ ruſtici ⁊ obſcuri in plebe · vos ſacerdo
tes ⁊ ſcribe · ſꝫ ī nobis bona voluntas facta eſt quaſi
lucerna iuſticiatis noſtre · In vobis aūt malicia
facta eſt quaſi caligo ſentencie veſtre ¶ Criſ · in ho ·
Propter hoc autem nō dixit ⁊ gentes ⁊ orbem ter
rarum ſed tribꝫ iſrael · quia in eiſdem erant educati
⁊ legibus ⁊ cōſuetudinibꝫ apoſtoli ⁊ iudei Cum er
go dixerint iudei · q̄ꝛ ꝓpt̄ hoc ñ potuim⁹ credere
xp̄o quia lex phibuit · diſcipli in mediuꝫ ī ducent̄
qui eandem ſuſceperūt legem Sꝫ dicet aliquis q̄d

magnum ꝓmiſit eis ſi id qd̄ iudei habet ⁊ regina
auſtri h̄ eſt ipi hebunt · Maxīa quedam alia p̄mia ⁊ ai
⁊ poſt eis ꝓmittit · Sed ⁊ h̄ occulte innuit aliq̄d
plus illis · De illis enī ſimpliciter dixit q̄ ſurgent ⁊
ꝯdemnabūt gn̄ationem hanc · De his aūt · Cum ſede
rit fili⁹ hoīs ſedebitis ⁊ vos · Manifeſtū ē q̄ ꝗ
regnabūt ⁊ cōmunicabūt in gl̄ia illa · honorē enī ⁊
gl̄iam ineffabilem ſignificauit ꝑ thronos · quali
aūt h̄c ꝓmiſſio ꝯpleta eſt · nūq̄d enī ⁊ iudas ſedebit
nequaquā · Lex enī a dn̄o poſita eſt ꝑ hieremiā q̄
tam loquar ſup̄ gētem ⁊ regnū vt edificē ⁊ plantē
illud · Sꝫ ſi fecerit malū ī ꝯſpectu meo penitebit me
de bonis q̄ locut⁹ ſū vt facerē eis · q · d · Si indignos
ſeipos ꝓmiſſione fecerīt nō adhuc faciam q̄ ꝓmiſi
dignū aūt ſeipm̄ p̄ncipatu iudas oſtēdit · Et ꝓpterea
tūc loquēs diſcipłis nō ſimplicit̄ eis promiſit ſꝫ
enī dixit vos ſedebitis · ſꝫ adiūxit qui ſecuti eſtis me
vt ⁊ hinc iudaꝫ excludat ⁊ eos q̄ poſtea futuri erant
attrahere · non enī ad illos ſolos dictum eſt ſꝫ ⁊
in eandem iam indignū effectū · ¶ Hylari⁹ · Gl̄ia
xp̄i · Apłos ſup̄ xij thronos iudicātes xij tribꝫ iſ
rael in · xij · Patriarchaꝝ · gl̄iaꝫ copulauit ¶ Aug ·
de ci · dei · Ex h̄ enī loco diſcim⁹ · cū ſuis diſcipłis
iudicaturū iēm · Vn̄ ⁊ alibi iudeis dicit · Ipi iudices
erūt · nec q̄m ſup̄ xij ſedes ſeſſuros eē ait xij ſolos
hoīes cū ipo iudicaturos putarē debem⁹ · Duodenario
q̄ppe nūo vniuſa quedam ſignificata ē iudiciū multi
tudo · ꝓpē duas ptes numeri ſeptenarij q̄ ſignificat
plerumq̄ vniuſitas · Que due ptes · i · tres ⁊ quatuor
altera ꝑ alteram multiplicate · xij · faciūt · Alioquī
in locum iude traditoris · Apoſtolum mathiam le
gimus ordinatum · Apoſtolus paul⁹ qui pl̄⁹ illis om
nibus laborauit vbi ad iudicandū ſedeat nō habebit qui
ꝑfecto cū alijs ſanctis ad nūꝫ iudicū ſe pertinere
monſtrat · cum dic̄ · neſcitis q̄a angelos iudicabimus
¶ Aug · in libro de pnīa · In h̄ g⁹ nūo iudicantium
omēs intelligunt̄ q̄ ꝓpter euangeliū ſua omia reliq̄
runt ⁊ ſecuti ſūt dn̄m · ¶ Greg · x · mo · Quiſquis
ſtimulo diuini amoris excitat⁹ hoc poſſeſſa reliquerit
illic ꝓcul dubio culmē iudiciarie p̄tatis obtinebit ut
ſimul tūc iudex cū iudice veniat qui nūc ꝯſideratio
ne iudicij ſeſe ſpōtanea paupertate caſtigat ¶ Aug ·
xx · de ci · dei · De ipis quoq̄ iudicandis in h̄ nūero
duodenario ſimilis cā ē · Nō enī qꝛ dictū eſt iudicātes
xij · tribꝫ iſrael tribꝫ Leui que xiij eſt · ab eis iudi
canda non erit aut ſolum illum ꝓplm · nō etiā gētes ce
teras iudicabūt · ¶ Criſ · ſup math · Vꝫ ꝑ hoc q̄ dicit
In regn̄atione ꝓmittit · xp̄us tempus xp̄ianitatis
futuꝝ p⁹ aſcenſiōꝫ ſuam q̄n ſcꝫ hoīes regnati ſunt ꝑ
baptiſmū · ⁊ illud ē temp⁹ q̄n xp̄s ſedet ī ſede ma
ieſtatis ſue · ⁊ vide qꝛ nō de tpe futuri iudicij dicit ſꝫ
uocatiōe gētiū vniuſaꝝ · ñ enī dixit cū venerit filius
per ſedeꝫ maieſtatis ſue ſꝫ cū ſederit ī ſede maieſtatis
ſue qd̄ ⁊ tūc fuit ex q̄ gētes credē ceperūt in xp̄m
ſm̄ illd̄ pſalmi · regnab̄t dn̄s ſup̄ gētes dn̄s ſedet ſup̄
ſedē ſcām ſuā · ⁊ extūc apli ſederūt ſup̄ xij thronos
· i · in oibꝫ xp̄ianis oīa enī xp̄ian⁹ q̄ ſuſcepit ſibi
tri thron⁹ ſit petri ⁊ ſic d̄ alijs apłis · Sedē q̄ ꝗ
in hijs thronis in xij ptes diſtīctis ſm̄ diuerſitates
⁊ diuſitates ordium quas ſolus deus cognoſcit ·

Sicut em̄ iudeorum pplūs in. xij. tribꝰ fuit diuiſus ſic ⁊ vniuerſus pplꝰs xpīanus diuidiꝭ in. xij. tribꝰ vt quedam anime ſint de tribu Ruben. ⁊ ſic de alijs. ꝓpter diuerſas virtutes. Non em̄ omnes grē in omnibꝰ equaliꝭ ſunt ſ; vnꝰ ꝓcedit in iſta. alius in illa Et ſic apoſtoli iudicabunt. xij. tribus iſrael .i. oēs iudeos . ꝑ hoc ꝙ verbum apłoꝝ ē a gentibꝰ ſceptū Omnes aūt xpīani ſūt quidem. xij. ſedes apłoꝝ. ſed vna ſedes xpī. xpī em̄ omnes virtutes ſūt quaſi vna ſedes quia in omni v̄tute equaliꝭ ipē ſolus pfectus ē Vnuſquiſqꝫ eciā apłorum in aliquo bono ſpūali fit pfectior. vt petrꝰ in fide ⁊ ideo petrus ſedeſcit in fide. Iohes in innocencia. ⁊ ſic de alijs. Et quẽ retribucione apoſtolis in hoc mundo dando xp̄s loquaꝭ demonſtrat qđ ſequiꝭ. Et oīs q̄ reli. do. vel fra. Si em̄ in hoc ſeculo centuplum recipiunt. ſine dubio ⁊ apłozum eciā ī hoc ſeculo merces futura ꝓmitteba tur. ¶ Crīſ. in homelia. Vꝭ diſcipulis ꝓmittit futura q̄a excelliores erant iam ⁊ nihil p̄ſentium querebant. Alijs aūt que ſūt hic repromittit. ¶ Orige. Vel aliter. Si quis relinquent omnia ⁊ ſecutꝰ fuerit xp̄m que promiſſa ſunt petro ⁊ ipē recipiet. Si aꝭ n̄ oīa relinqꝫ. ſ; quedā ſpecialiꝭ q̄ ſ ſpūaliꝭ ſferūꝭ hic multiplicia recipiet. ⁊ vitam poſſidebit eternam. ¶ Ieronimꝰ. Ex occaſione aūt huiꝰ ſnie quidam ītroducunt mille ānos poſt reſurrectionē dicētes tūc nobis centuplum omniū rerum quas dimiſimꝰ. ⁊ vitā eternam eſſe reddendam. ꝙ ſi incetera digna ſit ꝓmiſſo. in vxoribus appareat turpitudo. vt qui vnam pro domino dimiſerit. centum recipiat ī futuro ſenſus igiꝭ iſte. ē q̄ carnalia ꝓſaluatoꝭ dimiſit ſpūalia recipiet q̄ cōparacōe ⁊ merito ſui q̄ſi pvo nūo cētenariꝰ comparetur. ¶ Orige. Sed ⁊ in hoc ſeculo. quia ꝓfratribus carnalibus. multos īueniꝭ fratres ſm fidem. ſic ⁊ parentes omnes ep̄os ⁊ p̄ſpiteros ⁊ filios omnes etatem filiorum hn̄tes. Sunt autē ⁊ angeli fratres ⁊ ſorores omnes qui exhibuerūꝭ ſe xp̄o virgines caſtas. tam iſte que nūc hn̄tur in terris. q̄; ille que iā; viuūt in celꝭ. Agros aꝭ ⁊ domos multiplices intellige. in rege paradiſi ⁊ ciuitate dei Sup hec aꝭ oīa poſſidebit vitam ēternam. ¶ Aug. xx. de ci. dei. Hoc eciā qđ h̄ dicꝭ centuplum accipiet. exponens quodā modo apłus ait. quaſi nihil habentes ⁊ oīa poſſidētes. Centum em̄ ꝓ ipa vniuerſitate ponunꝭ aliq̄n. ¶ Ieronimus. ꝙ aūt dicit. Et omis qui reli. fra. congruit illi ſentencie qua dixerat veni ſeparaꝭ hoīem a patre ſuo. Qui em̄ ꝓpꝭ fidē xpī ad p̄dicationem euangelij omnes affectus contempſerint atqꝫ diuitias ⁊ ſeculi voluptates. iſti centuplum accipient. ⁊ vitā; ētnā poſſidebūt. ¶ Criſ. in home. Cum aꝭ dicit. Qui reli. vxorem nō h̄ ait vt ſimpliciꝭ nuptie diuellanꝭ ſed vt omibꝰ p̄ferantꝰ fidei pietatem. Videtur aꝭ mihi ⁊ pſecucionis tempus occulte inſinuare quia em̄ multi futuri erant filios ad impietatem trahētes. cum hoc acciderit. ſiue ꝙ pro patribꝰ neqꝫ ꝓ viris habeanꝭ. ¶ Rabanꝰ. Verum quia multi virtutum ſtudia non eadē qua incipiunt intentione pietatis conſummant. ſed vl tepeſcunt vl accelerate labunꝭ. Sequiꝭ Multi aꝭ erūt p̄mi no. ⁊ no. p̄mi. ¶ Orig. Per hoc exhortaꝭ eos

qui nup accedunt ad v̄bum diuinū vt feſtinent ad pfectum aſcendere p̄ multos qui videnꝭ ſenuiſſe in fide. Per eciā; hic ſenſus deſtruiꝭ eoꝝ q̄ gloriantꝭ eo ꝙ xpīanis parentibꝰ ſūt enutriti ipa xpīanitate. ne ꝙ puſillanimes ſint ꝙ xpīanitatis dogmata nouiſſime receperūt. Habet eciam aliū intellectum vt ſit p̄mi iſraelite q̄ facti ſunt nouiſſimi ꝓpꝭ īfidelitatem gentes aūt nouiſſimi p̄mi. Caute aꝭ dicit multi. non em̄ om̄es p̄mi erūt nouiſſimi nec omnes nouiſſimi p̄mi. Adhuc autem multi hoīm q̄ natura nouiſſimi ſunt efficiunꝭ ꝑ vitā āgelicā q̄buſdā āgelis ſuperiores ⁊ q̄dam angeli q̄ fuerūt p̄mi facti ſūt nouiſſimi ꝓpꝭ culpā. ¶ Remi. Per eciā ſpiritaliꝭ referri ad diuicia; diuites q̄ p̄mꝰ. videbaꝭ legis p̄cepta implēdo ſed q̄a terrenā ſubſtāciā p̄tulit deo nouiſſimꝰ factus eſt Sancti vo apłi nouiſſimi videbanꝭ. ſed relinquendo oīa ꝑ humilitatis grām facti ſunt p̄mi. Sūt eciā plurimi q̄ poſt ſtudia bonoꝝ operu; a bonis operibꝰ deficiūt ⁊ cum fuerint p̄mi. fiunt nouiſſimi.

Capitulum. viceſimum.

Simile eſt regnū celoꝝ homini patrifamilias. qui exijt primo mane conducere opaꝛios in vineā ſuā Conuēcione aūt facta cū opaꝛijs ex denario diurno miſit eos in vineam ſuam Et egreſſus circa horā terciam vidit alios ſtātes in foro ocioſos. ⁊ illis dixit Ite et vos in vineā meā ⁊ quod iuſtū fuerit dabo vobis Illi aūt abierūt Iterꝝ aūt exijt circa ſextā ⁊ nonā horā ⁊ fecit ſimiliter Circa vndecimā vero exijt ⁊ inuenit alios ſtātes ⁊ dixit illis Quid hic ſtatis tota die ocioſi Dicūt ei. q̄a nemo nos cōduxit Dicit eis. Ite ⁊ vos in vineā meā. Cū ſero autem factum eſſet dicit dominꝰ vinee ꝓcuratori ſuo Voca operarios ⁊ redde illis mercedē ſuā incipiēs a nouiſſimis uſqꝫ ad p̄mos Cū veniſſēt ergo q̄ circa vndecimam horā uenerāt. acceperūt ſingulos denarios Venientes aꝭ ⁊ p̄mi arbitrati ſūt ꝙ plus eēnt accepturi. Acceperūt aꝭ ⁊ ipſi ſingulos denarios ⁊ accipiētes murmurabāt aduſꝰ patrēfamilias dicētes Hij nouiſſimi vna hora fecerūt ⁊ pares illos nobis feciſti q̄ portauimꝰ pondus diei ⁊ eſtus. At ille reſpōdens vni eoꝝ dixit. Amice nō facio tibi iniuriā Nōne ex denario cōueniſti mecū Tolle quod tuum ē ⁊ vade. Volo aꝭ ⁊ huic nouiſſimo dare ſicꝭ ⁊ tibi. An nō lic; mihi ꝙ uolo facere: An oculos tuꝰ neqꝫ ē quia ego bonꝰ ſū. Sic erūt p̄mi nouiſſimi ⁊ nouiſſimi p̄mi Multi em̄ ſūt uocati pauci v̄o electi.

¶ Remigi⁹. Quia dixerāt dn̄s multi erūt p̄mi no
uiſſimi ⁊ nouiſſimi p̄mi vt hāc ſentētiā ꝯfirmaret
ſbiunxit ſilitudinē dicēs. Simile ē regnū ce. ho. p̄ri
fa. ¶ Criſ. ſup mat. Hō pr̄familias xp̄s eſt. cui
celi ⁊ terra quaſi vna ē dom⁹ familia aūt celeſtium ⁊
terreſtriū ⁊ inferaꝝ creaturaꝝ. Vinea aūt ei⁹ iuſti
cia ē i qua diuerſe ſpēs iuſticiaꝝ poſite ſūt quaſi vi
tes. Puta māſuetudo caſtitas paciētia ceteręq; vtu
tes que oēs gn̄aliter iuſticie appellant̄ hoīes autem
vinee cultores ponunt̄ vn̄ dr̄ q̄ exijt p̄mo mane cō
ope. i vi. ſuaꝫ. De⁹ em̄ iuſticiaꝫ ſuā dedit i ſenſib; no
ſtris. nō ꝓpt̄ ſuā vtilitateꝫ ſ; ꝓpt̄ nr̄aꝫ. Sciēdū g⁹
q̄a mercenarij ſum⁹ cōducti. Sicut g⁹ nemo iō cōdu
cit mēcenariū vt h̄ ſolū faciat ꝙ māducat ſic ⁊ nos
nō iō vocati ſum⁹ a xp̄o vt hec ſolum operemur que
ad nr̄m ptinent vſū ſ; ad gl̄iam dei. ⁊ ſic mēcenari⁹
p̄us aſpicit op⁹ ſuū. deinde quotidianū cibū. Sic ⁊
nos debem⁹ aſpicē. q̄ ad gl̄iam dei ptinēt. Deinde q̄
ad nr̄aꝫ vtilitatē. ⁊ ſic mēcenari⁹ totaꝫ diē circa do
mini op⁹ impēdit. vnam aūt horaꝫ circa ſuū cibum.
Sic ⁊ nos oīne tp̄us vite nr̄e debem⁹ impēdere cir
ca gl̄iam dei modicam aūt ptē vſus nr̄os trenos. ⁊
ſicut mēcenari⁹ q̄ die op⁹ nō fecerit erubeſcit itrar̄
in domū ⁊ petere panē. quō tu nō ꝯfunderis intrarē
in eccl̄iam ⁊ ſtare ante ꝯſpectum dei. qn̄ nihil bonuꝫ
in cōſpectu dei geſſiſti. ¶ Greg. in ho. Vt pr̄famili
as. i. ꝯditor nr̄ habet vineam vniuſam ſc; eccl̄iam.
q̄ ab Abel iuſto vſq; ad vltimū electuꝫ q̄ in fine mū
di naſcitur⁹ ē q̄t ſanctos ꝓtulit quaſi tot palmites
miſit Ad erudiēdam aūt domin⁹ plebem ſuam quaſi
ad ex colēdam vineā ſuaꝫ nullo tp̄e deſtitit operari
os mittere q̄a ⁊ p̄us p p̄res ⁊ poſtmoduꝫ p legis
doctores Deīde p ꝓphetas. ad extremū v̄o p ap̄los
quaſi p oparios i vinee cultū laborauit q̄uis i q̄lib;
modulo vl̄ mēſura q̄ſquis cū fide rc̄ta bone actiōis
extitit hui⁹ vinee opari⁹ fuit. ¶ Orig. Totū aūt h̄
ſeclm p̄ns diē vnū dicere poſſum⁹ magnū q̄deꝫ quā
tum ad nos modicū aūt quātū ad dei vitaꝫ. ¶ Gre.
in ho. Mane aūt mūdi fuit ab adam vſq; ad noe. ⁊ iō
dr̄ q̄ exijt p̄mo mane ꝯducē oparios in vineā ſuaꝫ ⁊
modū ꝯductiōis ſubiūgit dicēs. Conuentiōe aūt facta
cū oparijs ex denario diurno ¶ Orig. Salutis aūt
arbitror nomē eē denariū ¶ Remi. Denari⁹ em̄ or̄
quia antiq̄t⁹ p x. nūmis imputabat̄. ⁊ figurā regis
hēt Recte g⁹ p denariū deſignatur obſuatio decalo
gi p̄mium. pulchre g⁹ dr̄. Conuencōe facta ex dena
rio diurno q̄a vnuſquiſq; i agro ſc̄te ecc̄ie p ſpe
futē r̄munerationis laborat ¶ Gre. Tercia v̄o hora
a noe fuit vſq; ad abrahā de qua dr̄. ⁊ egreſſ⁹ circa
horaꝫ terciam vidit alios i foro ſtātes ocioſos ¶ Ori
Forū aūt eſt quicq̄d eſt ex̄ vineam. i. eccl̄iam xp̄i
¶ Criſ. ſup mat. In h̄ em̄ mōo vēdendo ⁊ emēdo
viuūt hoīes ⁊ inuicē ſibi fraudē faciētes. vitā ſuaꝫ
ſuſtētant ¶ Gre. Qui aūt ſibi viuit q̄ carnis ſue vo
luptatib; paſcit̄ r̄cte ocioſ⁹ r̄darguit̄. q̄a fructū diui
ni opis nō ſectat̄ ¶ Criſ. ſup mat. Vt ocioſi ſūt pec
catores Illi em̄ mortui dicūt̄. Ocioſ⁹ aūt ē q̄ opus
dei n̄ opat̄. Vis g⁹ nō eſſe ocioſ⁹ nō aliena tollas ⁊
de tuis des. ⁊ opatus es in vinea dn̄i miſicordie vi
tem colēs Sequit̄ ⁊ dix̄ illis. Ite ⁊ uos i vineā meā

Nota ꝙ ſolis p̄mis ꝯuenit ſpecialit̄ de denario
Alios aūt ſub incerto pacto ꝯduxit dicēs Quod iuſtum
fuerit dabo vob. Sciens em̄ dn̄s ꝙ p̄uaricaturus fu
rat adā ⁊ oēs p⁹ modū i diluuio ēant pereūtes omīs ꝯ
pactū ad eū. ne qn̄ dicat iō ſe neglexiſſe iuſticiā q̄
neſciebat q̄ p̄mia fuerāt r̄cepturus iſtis aūt n̄ fc̄t pac
quia em̄ pat⁹ ē retribuere quātū mēcenarij recipe
nō ſperabant. ¶ Orig. Vt q̄a oparios tēpe bono i
inuitauit ad totū op⁹. Quicq̄d aūt poſtre operan
ſuo arbitrio reſuauit Poterāt em̄ equale op⁹ fac
in vinea eis q̄ ex mane ſūt opati quicq; in tp̄e bre
ui volebant opantē v̄tutē ad opus extēdere q̄ m
nō fuerat operata ¶ Greg. Sexta q̄ hora ē ab
abrahaꝫ vſq; in moiſen Nona ē a moiſe vſq; ad adue
tū dn̄i. vn̄ ſequit̄ Itex aūt exijt circa ſextā ⁊ nonā
horā fc̄ ⁊ ſilit̄ ¶ Criſ. ſup mat. Nō aūt ꝑmixtis ſe
tam ⁊ nonā q; in ſexta ⁊ nona gn̄ationem vocau
iudeoꝝ ⁊ frequētauit cū hoīb; diſponere teſtam
quaſi definito ſalutis omī tp̄e iā ꝓpinquāte ¶ Gre
Vndecima v̄o hora ē ab aduentu dn̄i vſq; ad finem
mūdi Operator g⁹ mane hora tercia ſexta ⁊ nona
antiqu⁹ ille ⁊ hebraic⁹ ꝑpl̄s deſignatur q̄ in elēct
ſuis ab ipō mūdi exordio. dum recta fide deū ſtuduit
colere quaſi nō deſtitit in vinee cultura laborando
Vndecimā v̄o gētiles vocant̄ Vn̄ ſequit̄ Circa vn
decimam v̄o exijt ⁊ inuenit alios ſtantes ⁊ dicit ei
Quid hic ſtatis tota die ocioſi Qui ei tranſacto iā
longo mundi tempore p vita ſua laborare neglexe
rant quaſi tota die ocioſi ſtabant. Sz p̄enſate q̄ i
quiſiti r̄ndeant. Sequitur em̄. Dicūt ei q̄ nemo nos
ꝯduxit. Null⁹ q̄ppe ad eos pr̄iarcha nullus ꝓpha
ad eos venerat Et quid ē dicere. Nemo nos ꝯdu
xit niſi vite nob̄ nemo viam p̄dicauit. ¶ Criſ. ſup mat.
Que ē em̄ ꝯductio nr̄a ⁊ ꝯductiōis merces ꝓmiſſio
vite eterne Gentes em̄ ſole neq; deū ſciebant neq;
dei ꝓmiſſa ¶ Gl. Hi igit̄ mittunt̄ ad vineā vn̄
ſequit̄ dixit eis. Ite ⁊ vos i vineam meā ¶ Gl.
Poſtq̄ȝ aūt opis diurni r̄o reddita ē ad remunerandū
ins tp̄us oportunū dic. cū aūt ſero factū eſſet hoc
cum dies tot⁹ mūdi ad veſperum ꝯſūmatiōis incli
nata eēt. ¶ Criſ. ſup mat. Conſidera q̄ non ſero nō
mane reddit mēcedem g⁹ adhuc ſtante ſeclo diu
dicium ē futuꝝ ⁊ vnicuiq; merces ſua reddenda ꝓ
ꝓpt̄ duas rōnes p̄ma ē q; ipſa beatitudo futura
ces iuſticie Nō hō in illo ſeclo fit iudiciū ſz
Deinde an̄ aduentum diei illi⁹ ꝓuenit iudiciū
deant peccatores diei illi⁹ beatitudinē. ſequit̄ Di
dn̄s vinee pcuratori ſuo. i. filio ſpūiſancto ¶ Gl.
ſi volueris dic̄ pr̄ filio q; ſcꝫ pater operat̄ p filiū
⁊ filiꝰ p ſpm̄ſanctū nō ꝓpt̄ aliquā drāꝫ ſubſtātie
dignitatis. ¶ Orig. Vt dic̄ dn̄s pcuratori ſuo
cui angloꝝ qui ſup mēcedes retribuendas ꝓpoſiti
Siue alicui ex multis pcuratorib; ſm̄ ꝙ ſcriptū ē
ſub curatorib; ⁊ tutorib; eſſe hēdem i tp̄e q̄ pat
eſt ¶ Remi. Vt dn̄s ihus xp̄s ipē eſt pr̄familias
vinee pcurator ſic ⁊ ipē ē ⁊ hoſtiū ⁊ hoſtiari⁹ ip
em̄ ē venturus ē ad iudiciū vt vnicuiq; r̄ddat ſm
geſſit vocat g⁹ oparios ⁊ reddit illis mercedem
oēs ꝯgregabunt̄ in iudicio ut vnuſquiſq; accipi
ſecundum opera ſua.

¶ Orig. Primi aūt operarij teſtimoniū habentes ꝑ
fidem non acceperūt dei ꝓmiſſionem pro nob̄ aliq̄d
melius ꝓſpiciente patrefamilias . vt non ſine nobis
ꝑficiant̄. Et quia miſericordiā conſecuti ſumus pri
mi mercedem ſperamus accipere qui ſum⁹ xp̄i. Pri⁹
nos aūt qui ante nos operati ſunt . Et ideo dicitur
Voca operarios ⁊ redde illis mercedem ſuā incipi
ens a nouiſſimis vſq̄ ad p̄mos. ¶ Criſ. ſuper ma.
Semꝑ eñ libenti⁹ aliquid damus illis quib⁹ gratis
donamus quia ꝓ ſolo nr̄o honore donamus . Ergo
omnibus ſanctis deus reddens mercedē iuſtus oſten
ditur. Gentib⁹ aūt dans miſericors . Dicente apl'o
gentes aūt ſup miſericordiā honorare deū . Et ideo
dicit̄ Incipiēs a nouiſſimis vſq̄ ad p̄mos Aut cer
te vt oſtendat de⁹ inēſtimabilem miſericordiā ſuā pri
mum nouiſſimis ⁊ indignioribus reddit mercedem .
poſtea p̄mis . nimia eñ mia ordinem non aſpexit .
¶ Aug. de ſpū ⁊ littera . Vel ideo velut p̄ores repu
tant̄ minores quia minus dilati ſunt . Sequit̄ . Cū
veniſſent aūt qui circa vndecimam horam venerūt
¶ Gre. Eundē denarium accipiūt qui laborauerūt
ad vndecimā . quē expectauerūt toto deſiderio qui la
borauerūt ad p̄mā q̄ʒ equalē vite eťne retributionē
ſortiti ſunt cū hijs q̄ ab initio mundi vocati fuerāt
hij qui in fine mundi ad dñm venerūt . ¶ Criſ. ſup
matbm. Non aūt iniuſte nam ⁊ qui i p̄ma p̄ ſeculi
nat⁹ ē ⁊ ñ ampli⁹ viuit q̄ñ ſtatutū ſue vite tp̄⁹ ⁊ q̄d
illi nocuit ſi poſt illius exitū mund⁹ ſtetit . ⁊ q̄ circa
finem naſcunt̄ non min⁹ viuent q̄ʒ dies qui nume
rati ſūt eis . ⁊ quid illis prodeſt ad compendium labo
ris ſi cito mund⁹ finit̄ cū penſum vite ſue compleāt
ante mundū . Deinde non ē in hoīe quādo naſcat̄ p̄⁹
aut poſtea ſed p̄tatis diuine . Nec ille q̄dem ſibi pri
orem debet locum defendere qui prius natus ē . nec
ille contemptibilior debet eſſe qui poſtea . Sequit̄.
Et accipientes murmurauerūt aduerſus p̄remfami
lias dicētes . Si aūt verū eſt quod diximꝰ q̄ʒ p̄mi ⁊
poſteriores tempus ſuū vixerūt ⁊ nō ampli⁹ . neq̄
min⁹ ⁊ vnicuiq̄ mors ſua eſt cōſummatio ip̄i⁹ q̄d ē
quod dicunt Portauim⁹ pond⁹ diei ⁊ eſtus . q̄ʒ ſcʒ
magna eſt nob̄ ꝯ virtus ad faciendam iuſticiā cog
noſcere ꝓpe eſſe finem mundi . vnde xp̄us nos ar
mans dicebat . Appropinquauit regnū celorum. Illis
autem infirmitas erat ſcire mundi ſpacia eſſe lōgi
qua q̄ʒuis ergo non p omne ſeculum . vixerint tam̄
totius ſeculi grauamina ptuliſſe videnť . Aut pōd⁹
totius diei dicit̄ onerosa legis mandata . Eſtum aūt
vrentem erroris temptacōem quam ꝯflabant ſpūs
maligni in eos ad emulationē gencium eos irritan
tes A quib⁹ omnib⁹ gentiles liberi extiterē xp̄o cre
dentes ⁊ p compendium gracie ad plenum ſaluati .
¶ Criſ. Vel pondus diei ⁊ eſtus ferre ē per longio
res vite tempora carnis ſue calore fatigari Sed p̄t
queri quō murmurare dicti ſunt qui ad regnū vo
cant̄ . Celorum etenim regnū nullus qui murmurat
accipit nullus qui accipit murmurare p̄t . ¶ Criſ. i
homelia . Non aūt oportet ea que in parabolis ſunt
ſcdm̄ totum quod dicit̄ inveſtigare . ſʒ in tentionem
ꝓpter quā compoſita ē intelligere ⁊ nihil vltra ſcru
tari . Non ergo inducit hoc ut oñdat aliquos eſſe
inuidiā morſos . ſʒ vt oñdat hos tāto potitos eē hono
re q̄ ⁊ inuidiam alijs poterat generare . ¶ Greg.
Vel quia antiqui patres vſq̄ ad aduentum dñi quā
tumlibet iuſte vixerant . duci ad regnum non ſunt
eoꝝ hoc ip̄m murmuraſſet ē . Nos aūt qui ad vn
decimam venimus poſt laborem non murmuramus
quia poſt mediatoris aduentum in hoc mundo veni
entes ad regnū ducimur mox ut d̄ corpore exiuimus
¶ Iero. Vel omnis retro vocatio gentib⁹ inuidet .
⁊ in euangelij torquet̄ gracia . ¶ Hylarius . Et ſe
cundum inſolenciā ꝑtri iam ſb̄ moyſe ꝯtumacis hoc
murmur operariorum ē . Sequit̄ . At ille reſpondēs
vni eoꝝ dixit . Amice nō facio tibi iniuriam . ¶ Re
migi⁹ . Per hunc vnum poſſūt intelligi omnes qui
ex iudeis crediderūt quos amicos ꝓpter fidem nomi
nat . ¶ Criſ. ſup mathеū . Nō aūt dolebant quaſi de
fraudati de mercede ſua . ſed quia illi amplius quam
merebant̄ acceperant Hic eñ dolet inuidi q̄ñ alteri
aliquid addit̄ quaſi eis ſubtrahat̄ . Ex quo patet q̄
ex vana gloria naſcit̄ inuidia . Jō ei dolet eſſe ſecū
dus quia deſiderat eſſe prior . Et ideo inuidie motū
remouet dicēs . Nonne ex denario conueniſti mecū
¶ Remigi⁹ . Denarius figuram regis habet . Re
cepiſti ergo mercedem quam tibi ꝓmiſeram hoc eſt
imaginem ⁊ ſimilitudinem meam q̄d queris ampli⁹
Et non tam ip̄e plus accipere quam aliū nihil acci
pere deſideras . Tolle quod tuū eſt ⁊ vade ¶ Remi
gius . i. recipe mercedem tuam ⁊ vade in gloriam
volo aūt ⁊ huic nouiſſimo . i. gentili ꝑpulo dare . ſcd̄m
meritum . ſicut ⁊ tibi ¶ Orig. Foſitan aūt Ade di
cit . Amice non facio tibi iniuriam . nōne ex denario
conueniſti mecū . tolle quod tuū eſt ⁊ vade . Tuū eſt
ſalus quod eſt ex denari⁹ . volo aūt ⁊ huic nouiſſi
mo dare ſicut ⁊ tibi . Non incredibiliter poteſt q̄s
arbitrari hunc nouiſſimum eſſe ap̄lm paulum . qui
vna hora operatus eſt . Et ſimilit̄ omnes qui ante
eum fuerunt . ¶ Aug. de ſancta virgi . q̄ʒ vero ip̄a
vita eterna pariter erit oib⁹ ſanctis equalis denarius
omnib⁹ eſt attributus q̄ eſt oīm merces Quia vero
in ip̄a vita eterna diſtincte fulgebunt lumina meri
torum multe manſiones ſūt apud patreʒ ac in dena
rio quidem nō impari nō viuet alius alio ꝓlixi⁹ In
multis autem manſionib⁹ honorat̄ alius alio clari⁹.
¶ Greg. Et q̄ʒ ip̄a regni perceptio eius eſt boni
tas voluntatis recte ſubiungit̄ . An non licet mihi
quod volo facere . Stulta eñ eſt queſtio hominis con
tra bonitatem dei murmurare . Conquerendū q̄ppe
eſſet non ſi dat quod nō debet . ſed ſi non daret . q̄d
deberet . vnde aperte ſubdit̄ . Aut oculus tu⁹ nequā
eſt . quia ego bonus ſum . ¶ Remigi⁹ . Per oculum
eñ vult intentionē intelligi . iudei namq̄ nequā habu
erunt oculum . i. intentionem malam . quia de ſalute
gentium dolebant Ad quid aūt ſenſus hui⁹ parabole
tendat manifeſtat cum ſubdit̄ Sic erunt p̄mi noui
⁊ no . primi . eo . ſcʒ q̄ iudei de capite vertūt̄ i caudā
⁊ nos d̄ cauda mutamur i caput . ¶ Criſ. ſup ma.
Aut ideo p̄mos dicit nouiſſimos futuros ⁊ nouiſſi
mos p̄mos ñ vt nouiſſimi digniores ſint quā primi
ſed vt coequent̄ ⁊ nulla ſit inter eos dĩa temporis
cauſa Quod aūt dicit . Multi ſunt vocati . pauci vo

electi ñ ad ſupriores ſtãs ptinet· ſꝫ ad gẽtes qm̃ ex ipſis gẽtib⁹ qui multi vocati ſũt pauci ſũt eligendi· ¶ Greg· Ad fidẽ eñ plures veniũt ⁊ ad celeſte regnũ pauci pducunt· Plerīqꝫ eñ deũ vocib⁹ ſequũtur morib⁹ fugiũt· Ex hoc g⁹ duo penſaṙ debemus· pmũ eſt ut ð ſe q̃ſqꝫ mīme pſumat qꝛ ⁊ ſi iã ad fidẽ vocat⁹ ē· vtꝫ ad regnũ eligendus ſit neſcit· Scðm vo eſt· ut vnuſquiſqꝫ pxim ſuũ quē iacere ĩ viciſ cõſpicit deſperare nõ audeat quia diuine mĩſicordie diuitias ignorat· vl' aliter mane nr̃m puericia ē hora tercia adoleſcẽcia intelligi pt· q̃a qͥ iã ſol in altũ pficit dum calor etatis creſcit· Sexta aṫ iuuẽtus ē q̃a velut in centro ſol figiṫ dum ĩ ea plenitudo roboris ſolidaṫ· Nona aṫ ſenect⁹ intelligiṫ in qua velut ſol ab alto axe deſcendit quia etas a calore iuuentutis deficit· vndecima vero hora eſt ea etas q̃ decrepita vel veterana vocaṫ ¶ Criſ· in homelia· Ex aũt nõ õnes ſimṫ cõduxit· ſꝫ alios mane· alios hora tercia ⁊ ſic de aliĵs ex dña mẽtis eoꝝ pceſſit· tunc enim eos vocauit qñ erant obeditur̃· nam ⁊ latronē vocauit qñ obediẽtus erat Si aṫ dicãt qꝛ nemo nos cõduxit ſic dictũ eſt· nõ opoꝛt omĩa ſcrutari q̃ ĩ pabolſt· Jtē h̃ ñ diċ dñs dð⁹ ſꝫ opar ͦ qꝛ ei ipſe ões quãtũ ad ſe ptinet a pma etate vocet ſignificaṫ cum diciṫ Exijt pmo mane operarios ↄducē· ¶ Greg· Qui g⁹ vſqꝫ ad vltimã etatē deo viuē neglexerẽ uſqꝫ ad horam vndecimã ocioſi ſtetẽre· Et tñ tales pr̃ſamilias vocat ⁊ plerĩqꝫ ante remũeranṫ qꝛ pus ad regnũ de corpoꝛe exeũt quã hi q̃ mõ ĩ puericia vocati eſſe videbanṫ ¶ Orig· Nõ aṫ diceṫ qð h̃ ſtatis tota die ocioſi hĵs q̃ ſpũ inſipiẽtes carne ↄſũmunṫ ſi poſtea regredi uolunt vt in ſpũ viuant· qð nõ dicimꝰ diſſuadẽtes ne ad domũ paternaꝫ reuertanṫ ſi ſcim̃ filiĵ q̃ viuẽdo luxurioſe euãgelice doct rĩne ſubſtantiaꝫ ↄſũpſerunt· Sꝫ qm̃ nõ ſiles ſũt eis q̃ peccauerunt in iuuentute ſua dũ nõ adhuc didiciſſẽt que fidei ẽant· ¶ Criſ· in ho· Qð aũt diċ· erũt ⁊ primi nouiſſimi ⁊ nouiſſimi pmi eos occulte ĩſinuat qui a pncipio claruerũt ⁊ poſtea vẽtutē ↄtempſerũt Et rurſus eoꝝ q̃ a malicia reducti ſũt ⁊ multos ſupexceſſerunt Cõpoſita eſt g⁹ hec pabola ut eos audiores faceret q̃ in vltima ſenectute ↄuertunṫ ne eſtimarent ſe minus aliquid habituros·

¶ Et aſcendens Jeſus ieroſolimã aſſũpſit xii diſcipulos ſecreto ⁊ ait illis. Ecce aſcendim⁹ ieroſolimã ⁊ filius hominis tradetur pncipibus ſacerdotum ⁊ ſcribis ⁊ ↄdemnabunt eum morte. Et tradent eũ gentib⁹ ad deludendũ ⁊ flagellandũ ⁊ crucifigendum Et tercia die reſurget

¶ Criſ· in ho· Dñs a galilea veniẽs nõ repente ieroſolimaꝫ aſcendiṫ ſꝫ pus miracula fecit phariſeos cõfutauit ⁊ diſcipulos de vite pfectione ⁊ remuneracione iſtruxit· Nũc iã aſcenſur⁹ ieruſaleꝫ rurſus eis de paſſione loquiṫ Vñ diͬ Et aſcẽdens ihus hieroſolimã aſſumpſit xĳ· diſcipulos ſecreto ¶ Orig· In xĳ adhuc ẽat ⁊ iudas Adhuc eñ forſitã dign⁹ erat cũ aliĵs ſeoꝛſũꝫ audire que paſſur⁹ erat mag͠r· ¶ Criſ ſup mathm· Oĩs aũtē ſalus hoĩm in xp̃i morte poſita eſt Nec eſt aliq̃d ppṫ qð magis deo g͞ras agere debem⁹ quã ppṫ mortem ipſius· Jð xĳ aplĭs in ſecreto mortis ſue annunciauit miſteriũ q̃a ſemp pcioſior theſaur⁹ ĩ melioꝛib⁹ vaſis includiṫ Si aṫ aliĵ audiſſent paſſionem xp̃i futurã viri forſitan turbaręntur ppter infirmitatē fidei ⁊ mulieres ppṫ mollitiẽ nature ex qua in tali negocio ad lacrimas mouentur ¶ Criſ· in ho· Dictũ eſt quidem ⁊ ad multos ſed occulte ſicṫ ſibi Soluite templũ Et ſignũ non dabitur niſi ſignum ione pphete· Diſcipĺis autem manifeſte expoſuit dicẽs Ecce aſcẽdim⁹ hieroſolimã ¶ Criſ ſup mat· qꝛ diċ ecce ↄſtãter ſimo eſt ut memoriã ſui hui⁹ in coꝛdib⁹ recondant Dicit autem aſcendimus ac ſi d· Videte qꝛ uoluntarie vado ad mortem ut cum videritis me in cruce pendentē ne eſtimetis me hominẽ eſſe tm̃· nam ⁊ ſi poſſe mori hominis eſt velle tñ mori hoĩs nõ eſt ¶ Orig· Hec igiṫ ↄſiderantes ſciamꝰ qm̃ frequenṫ coꝛam cogneſcẽtes qm̃ ⁊ ſemper ões aliq̃s ſubiẽt ſum⁹ nõ ipſos offerre debem⁹ ſicut ſup dictũ eſt Siq̃s vos pſecut⁹ fuerit ĩ vna ciuitate fugite ĩ aliã ſapiẽns ĩ xp̃o ē ut ↄgnoſcat q̃ tpus exigit de ↄuerſacõnē quale aṫ obtinere; pncipem ¶ Jeronim⁹· Crebro autē de paſſione ſua diſcipulis dixerat· Sed q̃a multos in medio diſputans pterat labi de memoꝛia qð audierãt· iturus hieroſolimã ⁊ ſecũ ductur⁹ aplos ad temptacõneꝫ eos pparat ne cum venit pſecucio ⁊ crucis ignominia ſcãdalizentur· ¶ Criſ· ſup mathm Tribulacio eñ cum ſupuenerit expectantib⁹ nobĭs leuioꝛ inuenitur q̃ ſi ſine futura ſi repentina veniſſet ¶ Criſ· in ho· Predicat aũt eis ut diſcant qm̃ pñs ad paſſionē venit volens· Sed a pncipio q̃dem mortem pdixit ſolũ qñ aṫ exercitati ſunt· adiicit alia ſcꝫ qm̃ tradent eũ gentib⁹· ¶ Raba Tradidit eñ iudas dñm iudeis ⁊ ipſi tradiderut eum gentib⁹ ·i· pilato ⁊ ptãti romanoꝝ· Jð aṫ dñs in mũdo noluit pſperari ſed pati vt oñderet nobĭs q̃ p delectacõnē redire nõ ſi amaritudine redire debeam⁹ Vñ ſequiṫ· ad deludendũ ⁊ flagellandũ ⁊ crucifigẽdũ ¶ Aug· ... Paſſiõe oñdit q̃d ſuſtinē p veritate debemꝰ ... q̃d ſperare ĩ eternitate debem⁹ ... re· ¶ Criſ· in ho· Que q̃dem h⁹ g͞ra diċ ut ... ſtia viderint ⁊ reſurrectõeꝫ expectarẽt· ... ter· die re· ¶ Aug· iiĳ· de· tri· Una eñ mors ſaluatoris ſcðm corpus duab⁹ mortibus nr̃is ... ſcilicet anĩe ⁊ coꝛpoꝛis Et vna eiꝰ reſurrectio duas nobĭs reſurrectõẽs pſtitit· h⁹ aṫ rõ ĩ reſurrectione ad dupliũ oriṫ q̃dem a ternario nũo ... tria ſunt ¶ Orige· Dic aṫ nõ referunt ... xiſſe aut feciſſe aliquid cum audiſſent ... chriſto futura recordantes que dominꝰ ... erum· ne audiant talia vl' peioꝛa· Et nũc ... diuinas literas ſcire ſe arbitranṫ ... ſbm morte ⁊ linguis ſuis flagellãt eũ ⁊ crucifigunt ... eũ per hoc qꝛ tollere nolunt doctrinam ... autem paululum deficiens ſurgiṫ ... acceperunt poſſe videre·

Tunc acceſſit ad eum mr̄ filiorum zebedei
cum filiis ſuis adorans et petēs aliquid ab
eo Qui dixit ei Quid vis. Ait illi Dic ut
ſedeant hii duo filii mei vnus ad dexteram
tuam. et alius ad ſiniſtrā in regno tuo. re
ſpondēs autē ihesus dixit. Neſcitis quid
petatis. poteſtis bibere calicem quem ego
bibiturus ſū. Dicūt ei. poſſumus Ait illis ca
licem quidē meum bibetis Sedere autē ad
dexteram meam vel ad ſiniſtrā nō eſt meū
dare uobis Sed quibus paratū eſt a prē meo

Jeronimus. Quia poſt omnia dixerat dn̄s. Et ter
cia die reſurget. Putauit mulier poſt reſurrectiōem
illico regnaturum et auiditate feminea preſencia cupit
immemor futurorum. vnde dicit. Tūc acceſſit ad eū
mater filiorum zebedei cum filiis ſuis. Criſ. ſup ma
thm̄. Hec mater filiorum zebedei eſt. Salome cuius
apud alterum euangeliſtarū ponit nomen vere pa
cifica. Que vere filios genuit pacis. Magna autem
laus mulieris ex hoc loco colligitur quia nō ſolum fi
lii reliquerunt patrem ſed ipſa reliquerat virum ſuū
et ſecuta fuerat xp̄m. quia iſte ſine illa viuere pote
rat. Iſta autem ſine xp̄o ſalua eſſe non poterat. niſi
forte quis dicat. quia infra tempus vocacionis apo
ſtolorum et paſſionis xp̄i mortuus eſt zebedeus. et ſic
illa ſexu fragilis etate defecta xp̄i veſtigia ſequebatur.
quia fides nunquam ſeneſcit et religio fatigacionem non
ſentit. Audacem aūt fecerat eam ad petendum nature
affectus. Unde dicit. Adorans et petens aliquid ab eo
id eſt reuerencia exhibita petit vt quod petierit ſibi detur
Sequitur. Qui dixit ei. quid vis. Non interrogat
quaſi neſciens. ſed vt illa exponente manifeſtū face
ret irracionabilem eſſe peticiōem. Unde ſubditur. Ait il
li. Dic vt ſedeant hii duo filii. Aug. de con. euan.
Quod autem hoc per matrem dictum eſſe matheus
expreſſit marcus ipſos filios zebedei perhibet dixiſſe
cum illa illorum voluntatē attuliſſet ad dominū vñ
magis ipſos quam illam dixiſſe quod dictum ē. Mar
cus breuiter intimauit Criſ. in homelia. Videbant
enī ſeipſos honoratos pre aliis et audierant quod ſuper xii.
thronos ſedebitis vnde primatum ipſius cathedre pe
tebant accipere. Et quod quidem plus aliis honoris apud
xp̄m habebant nouerant. Timebant vero petrū ſibi
preferri. Unde et alius euangeliſta dicit quod quia prope
erant hieruſalem putabant quod regnum dei eſſet iā
iuxta id eſt aliquod ſenſibile. vñ manifeſtum eſt quod nihil
ſpirituale petebant nec intelligenciam ſuperioris regni
habebant. Orig. Sicut enī in regno mundiali in
honore eſſe videntur qui ſedent cū rege. nihil fuit mirū
ſi mulier muliebri ſimplicitate vel imperícia talia ſe
debere petere eſtimauit. et ipſi fratres adhuc imperfecti
et nihil altius cogitantes de regno xp̄i talia arbitra
ti ſunt de hiis qui ſedebunt cū ihu. Criſ. ſup ma.
Vel aliter. Non dicimus quod recte peteret hec mulier
Sed hoc dicimus quia non terrena. ſed celeſtia filiis
ſuis optabat. Non enī ſentit ſicut cetere matres que
corpora natorum ſuorum amant animas autem cōtem

nunt. Deſiderant illos valere in ſeculo iſto et nō cu
rant quod ſint paſſuri in illo vt oſtendant quia corporum
ſunt parentes non animarum. Eſtimo aūt quod hii fres
cum audiſſent dn̄m de paſſione ac reſurreccione ſua
propheta̅ntem ceperunt dicere intra ſe cū eſſent fide
les. Ecce rex celeſtis deſcendit ad regna tartarea.
vt regem mortis deſtruat. Cum aūt victoria fuerit cō
ſummata. quid aliud reſtat. niſi vt regni gloria ſuſci
piatur. Orig. Deſtructo enī peccato quod regnabat
in corporibus mortalibus hominum et omni principatu malig
narum virtutum eminentiam xp̄i in hominibus xp̄m reci
pit. quod eſt ipm̄ ſedere in ſede glorie ſue. Quod aūt
omnia deus facit ad dextram et ſiniſtrā hoc eſt vt iam
nullum malū ſit ante eum. et qui quidem precellunt pre
ceteris appropinquātibus xp̄o ſunt a dextris eius. qui aūt
inferiores a ſiniſtrā ſunt eius. Dextrā aūt xp̄i vide ſi
potes intelligere inuiſibilem creaturam. ſiniſtram
aūt viſibilē et corporalem. Appropinquantiū enī xp̄o qui
dam dexteram ſortiuntur et intelligibilia. alii ſiniſtram
et ſenſibilia Criſ. ſup marcū. Qui autem ſeip
ſum donauit hominibus quō regni ſui ſocietatē non
donabit. Petentis negligencia reprehenditur vbi de dñ̄
tis miſericordia dubitatur. Si nos rogamus magiſtrū
forſitan ceterorum fratrum corda concutimus. Et ſi enī
victi a carne non poſſūt. quaſi iam ſpirituales tamē
percuti poſſunt quaſi adhuc carnales Ergo ſubmit
tamus matrē noſtrā vt ſuo nomine deprecetur pro
nobis. Si enī reprehenſibilis inuēta fuerit facile merebitur
veniam. Ipſe enī ſexus excuſat errorem. Si autem
non fuerit importuna. facilius impetrabit mater pro
filiis ſuis rogans. Ipſe enī dn̄s qui matrés alios fi
liorum miſeracōe impleuit. facilius exaudiet maternum
affectum. Tunc dn̄s occultorum cognitor non ad vba
intercedentis mulieris rn̄dit. ſed ad conſilia ſugge
rentiū filiorum. Bonum quidem erat eorum deſiderium
ſed inconſiderata peticio. Ideo et ſi impetrare nō de
bebant. ſimplicitas tn̄ peticionis eorum confundi non
merebatur. quia de amore dn̄i talis peticiō naſce
batur. Propterea ſolā ignorantiam in eis dominus
reprehendit. vnde ſequitur. Reſpondens aūt ihus dixit
neſcitis quid petatis. Jeronimus. Nec mirum ſi
iſta arguatur imperícia. cū et de petro dicatur. neſciēs quid
diceret. Criſ. ſup mathm̄. Ita frequenter dominus
patitur diſcipulos ſuos aliquid nō recte aut dicere
aut agere. aut cogitare vt ex illorū culpa occaſiōem
inueniat exponēdi regulā pietatis ſciēs quia et error
eorum nō nocet preſente magiſtro et non ſolū in preſenti ſed
eciā in futuro doctrina eius edificat Criſ. iomelia
Hoc aūt dicit oſtendens quod vel nichil ſpirituale petebāt
vel ſi nouiſſent que petebāt non auſi fuiſſent tm̄ quod
petere quod ſupexcedit ſuperiores virtutes Hila.
Neſciūt eciam quid petant quia nichil de gloria apo
ſtolorum ambigendum erat iudicaturos enī eos ſermo
ſuperior expoſuit Criſ. ſuper ma. Vel neſcitis quid
petatis. quaſi. d. Ego vos vocaui ad partem dex
tram de ſiniſtra. et vos vr̄o conſilio curritis ad ſini
ſtram Ideo forſitan per mulierē res agebatur Contulit
enī ſe dyabolus ad cōſueta arma mulierū vt ſicut adā
per mulierē ſpoliauit ita et iſtos ſuperaret per matrē
Sed iam non poterat per mulierē perdito introire

in ſanctos ex quo de muliere ſalus cunctoꝝ proceſſit vel id dicit. neſcitis qd petatis non enim ſolū debem⁹ cogitare qualē gloriam cōſequamur. ſ; quō euadamus ruinā peccati qꝛ ⁊ in ſeculari bello qui ſemp de preda victorie cogitat difficile vincit. ideo petendū erat Da nob auxiliū grē tue ut omne malū vincam⁹ ¶ Raba. Neſciebāt eciā qd peterēt qui ſedē; glīe a dño quā nondū merētur inq̄runt Delectabat eos culmen honoris ſ; prius hēbant exercere viam laboris Vn̄ ſubdit Poteſtis bibere calicē quē ego bibiturus ſū ¶ Jero. Calicē in ſcripturis diuinis paſſionē itelligim⁹ ut in pſalmo calicem ſalutaris accipiam. ſtatimq; infert qs iſte ſit calix p̄cioſa in cōſpectu dñi mors ſanctoꝝ ei⁹ ¶ Criſ. ſuper math. Sciebat aūt dñs quia paſſionem ipi⁹ poterant imitari. ſed ido interogat ut oēs audiam⁹ qa nemo pt cū xp̄o regnare niſi paſſioꝫ xp̄i fuerit imitat⁹ res enim p̄cioſa niſi p̄cio nō cōparatur. Paſſionem aūt dñi dicim⁹ nō ſolum pſecucionē gentiliū ſ; oēs violentiam quam patimur contra peccata certantes. ¶ Criſ. in ho. Dic g⁹ poteſtis bibere. Ac ſi. d. Vos mihi de honore ⁊ coronis loq̄mini Ego aūt de agonib⁹ vob ⁊ ſudorib⁹ Non enim h' eſt p̄mioꝝ tempus ex mō aūt interogationis eos attrahit nō enim dixit. poteſtis ſanguinē vr̄m effundere ſ; poteſtis bibere calicē Deinde addit quē ego bibitur⁹ ſum. ¶ Hylari⁹. vt ex cōmunione ad ipm audiores fiant. At illi q̄iam martirij libertatē conſtanciamq; retinebāt bibitꝯs ſe pollicentur Vn̄ ſequitur Dicūt ei poſſum⁹. ¶ Criſ. ſup mat. Vl' dicunt hoc non tam ex fiducia ſue fortitudinis q; ignorancia Jn expertis enim leuis videt̄ eſſe temptatio paſſionis ⁊ mortis ¶ Criſ. in ho. Vl' h⁹ ex deſiderio p̄mittunt. neq; enim hoc dixiſſent niſi expectaſſent audire qd petebant. domin⁹ aūt eis p̄phetat magna bona. i. martirio dignos efficiendos vn̄ ſeq̄t. ait illis. Calicē quidem meum bibetis ¶ Orige. Non itaq; reſpondit xp̄s. calicem meū bibere poteſtis ſ; ad futurā eorū pfectōem reſpiciēs dixit calicem quidem meū bibetis. ¶ Jero Querit̄ aūt quō calicē martirij filij zebedei iacobus videlicet ⁊ iohēs biberint cū ſcriptura narret iacobum enim apl'm ab herode capite truncatū iohēs aūt p̄pria morte vitam finierit. Sz ſi legim⁹ in eccleſiaſtica hiſtoria q ipē iohēs p̄pter martiriū ſit miſſus in feruentis olei dolium ⁊ relegat⁹ in pathmos inſula ſic videbim⁹ martirio aīm nō defuiſſe ⁊ bibiſſe iohēm calicem confeſſionis quem ⁊ tres pueri in camino ignis biberūt. licet pſecutor nō fuderit ſanguinē ¶ Hyl. Dñs g⁹ collaudās eoꝝ fidē; ait martirio quidē eos ſe cōpati poſſe. ſ; leue ei⁹ ac dextre aſſidere alijs a deo p̄re fuiſſe diſpoſitū. vn̄ ſequitur. Sedere aūt ad dexteram meam. Et quidem quātū arbitramur. Ita honor iſte alijs ē reſuat⁹. q tūc nec apl'i ab eo erūt alieni qui in xij Patriarchaꝝ ſede cōſidentes iſrael iudicabunt ⁊ quantū ſentire ex ipis euāgelijs licet in regno celoꝝ moyſes ⁊ helias aſſidebūt quib⁹ comitantib⁹ cū glīe ſue habitu in mōte apparuit ¶ Jero. Sed mihi hoc nequaquā videt̄ ſed id ſedētium in regno celoꝝ vocabula nō dicunt̄ ne paucis noīatis ceteri putarent̄ excluſi. Regnū enim celoꝝ nō eſt tm̄ dantis ſed accipientis Non enim eſt perſonarū acceptio apud deum. ſed quicūq; talē ſe p̄buerit vt regno celorum dignus fiat hic accipiet quod nō pſſone. ſed vite paratū eſt Si itaq; tales eſtis qui conſequamini regnū celoꝝ qd pater meus vincētibus preparauit vos quoq; accipietis illud Jero [illegible] non dixit. neq; non ſedebitis ne duos confunderet n q ſedebitis ne ceteros irritaret. ¶ Criſ in homelia Vel aliter. Videtur inuius omnibus eſſe hoc [illegible] non ſolum hominibus. ſed eciam angelis. Hic [illegible] precipuum vnigeniti ponit id paulus dicens. Ad quem autem angeloꝝ dixit vnquam. ſede a dextris meis. Domin⁹ ergo non quaſi exiſtentibus quibuſdam qui aſſeſſuri ſunt ſed cōdeſcendēs interogantium ſuſpitioni reſpondit. Hoc enim vnum ſolum q rebant pre alijs ſtare apud ipſum. Sed dominus reſpondet. Moriemini quidem propter me non tamen hoc ſufficit facere vos primum ordinem obtinere. Si enim aliquis alius veniat cum martirio ampliorem virtutem poſſidens non quia vos amo illum expellam ⁊ vobis dabo primatum. Propter hoc autem vt non infirmus eſſe oſtendatur non dixit ſimpliciter. Non eſt meum dare ſed non eſt meum vobis dare. ſed quib⁹ paratum eſt hijs ſcilicet qui operibus poſſunt fieri clari ¶ Remigius. Vel aliter Non eſt meum dare vobis .i. ſuperbis [illegible] les vos eſtis ſed humilibus eis de quibus paratum eſt a patre meo. ¶ Aug. Primo de tri. [illegible] cundū formam ſerui diſcipulis dñs reſpondit. Sedere autem ad dexteram. Qd aūt paratum ē a patre [illegible] ab ipſo filio eſt paratum. quia ipſe pater ⁊ filius [illegible]

¶ Et audientes decem indignati ſunt de duob⁹ fratrib⁹. Jheſus autem vocauit eos ad ſe ⁊ ait. Scitis quia principes gentium dominantur eorum. ⁊ qui maiores ſunt poteſtatem exercent in eos. Non ita erit inter vos. ſed quicūq; voluerit inter vos maior fieri. ſit veſter miniſter. ⁊ quicunq; voluerit inter vos p̄mus eſſe. erit vr̄ ſeruus. Sicut filius hominis non venit miniſtrari. ſed miniſtrare. Et dare animam ſuam redempcionem pro multis.

¶ Criſ in home. Donec xp̄i ſentencia in certum [illegible] nō triſtabant̄ alij diſcipuli. ſ; tunc triſtati ſunt qn̄do eos increpauit vn̄ dicitur. Et audientes decem indignati ſunt de duobus fratrib⁹. ¶ Jeronimus. [illegible] ad matrem audaciā referūt poſtulantis ſ; ad filios [illegible] ignorantes p̄ menſurā ſuā nō modica cupiditate exarſerūt. ¶ Criſ in ho. Jntellexerūt enim [illegible] tiō diſcipuloꝝ fuit qn̄ eos dñs increpauit [illegible] eos a dño p̄honoratos viderūt i tranſfiguratione Et ſi ſm mentē dolebāt i medio eſſe [illegible] honorātes doctorem. ¶ Criſ. ſup mat. Sicut duo carnalē petierūt ita ⁊ x. carnalē [illegible] velle quidem eſſe ſup oēs vituperabile eſt [illegible] autem alium ſuper ſe nimis eſt glorioſum.

¶ Jeronim⁹. Mut illis autem mag̃r ꝛ mitis nō cu
piditatis duos arguit poſtulantes nec. x. reliquos i
dignationis increpat ꝛ liuoris. Vñ ſequit̃. Jhus aũt
vocauit eos ad ſe. ¶ Criſ. in omel. Quia em̃ ẽbati
erãt vocatione eos conſolat̃ de ꝓpinquo eis loquen
do. Etem̃ duo a ſocietate. x. ſeorſos ſeparãtes ꝓpi⁹
ſtabant ſeorſum dño loquentes. Non tñ ſicut ꝑus
pueros in medio ducẽs eos conſolat̃. ſed a ꝯtrario
inſeruit dicens. Scitis quia ꝑncipes genciuz dñan
tur eoꝝ. ¶ Orig. .i. non cõtenti tm̃ regẽ ſuos ſub
iectos violent̃ eis dominari nitunt̃. Inter vos autẽ
qui eſtis mei non erũt hec. Quoniã hec omnia carna
lia in neceſſitate ſunt poſita. ſpũalia aũt in volun
tate. ſic ꝛ qui principes ſunt ſpũales principa
tus eorum in dilectione ſubditoꝝ debet eſſe poſit⁹ nõ
in timore corporali ¶ Criſ. in ho. Oſtendit aũt in h̃
ꝙ gẽtile eſt ꝑmatus cupere. ꝛ gẽtiũ comparatione
eoꝝ aiam eſtuantem conuertit ¶ Criſ. ſup matth.
Et opus quidẽ deſiderare bonum eſt. quia nr̃e volũ
tatis eſt ꝛ noſtra eſt merces. Primatũ autem hono
ris concupiſcere vanitas eſt. Hoc em̃ ꝯſeq̃ iudiciũ
dei eſt ꝓpter quod ex ꝑ natu honoris neſcim⁹ ſi mẽ
cedem iuſticie meremur. Neqꝫ em̃ apoſtolus laudez
habebit apud deum quia aptus fuit. ſed ſi op⁹ apo
ſtolatus ſui bene impleuit. Nec aptus pro merito
ſuo antecedenti honoratus eſt vt eſſet apoſtol⁹. ſꝫ
ad hoc miſterium ap̃c⁹ ẽ iudicatus ſm̃ motũ aĩme
ſue. Primat⁹ eciã fugiẽtem ſe deſiderat deſiderantez
ſe horret. Conuerſacio ergo melior deſideranda eſt
non dignior grad⁹. Volens ergo dñs ꝛ duoꝝ frm̃
zebedei ꝛ alioꝝ indignacõem extinguere introducit
dĩam inter ꝑncipes ꝛ mundiales ꝛ eccleſiaſticos oñ
dens quia ꝑmatus in xp̃o nec ab aliquo appetend⁹
eſt non habente. nec alteri inuidendus eſt habenti qa
ꝑncipes mũdi ideo fiũt ut dñentur minoꝛib⁹ ſuis ꝛ
eos ſuitutu ſubiciant ꝛ expolient ꝛ vſqꝫ ad morteʒ
eis vtant̃ ad ſuam vtilitatem ꝛ gloriam. Principes
autem eccl̃ie fiunt ut ſeruiant minorib⁹ ſuis ꝛ mini
ſtrent eis quecũqꝫ acceperunt a xp̃o vt ſuas vtilita
tes negligant ꝛ illoꝝ ꝓcurent ꝛ mori non recuſẽt
ꝓ ſalute inferiorum. Primatũ g° eccl̃ie concupiſcẽ
neqꝫ iuſtum ẽ neqꝫ vtile. Quis enim ſapiẽs vult vl
tro ſe ſubijcẽ ſeruituti ꝛ periculo tali ut det ratõꝫ
ꝓ omni eccleſia. niſi forte qui nõ timet dei iudiciũ
abutens ꝑmatu ſuo eccl̃iaſtico ſeculariẽ ita vt con
uertat illum in ſecularem ¶ Jero. Deniqꝫ ſui ꝓpo
nit exemplũ vt ſi dicta paruipenderent erubeſcerẽt
ad opera. vnde ſubdit. Sic filius hoĩs non venit
miniſtrari. ſed miniſtrare. ¶ Orig. Ma. ꝛ ſi angeli
ꝛ martha miniſtrauerũt ei tñ non ideo venit vt mi
niſtrret̃ ſed vt miniſtret. Et tm̃ creuit miniſtrans vt
impleret̃ qđ ſequit̃. Et daret aiam ſuaʒ redempcõꝫ
pro multis ſcꝫ qui crediderũt in eum. Daret inquã
in mortem. Sed qu oꝫ ſolus erat inter mortuos libẽ
ꝛ fortior omni poteſtate mortis omnes ſequi ſe volẽ
tes liberauit a morte. Eccleſiarum g° ꝑncipes imi
tari debent xp̃m acceſſibilem ꝛ mulierib⁹ loquentẽ
ꝛ pueris man⁹ imponentem ꝛ diſcipulis pedes la
uantem vt ꝛ ipſi ſimiliẽ faciãt frib⁹. Nos aũt tales
ſumus vt eciã ꝑncipum mundi excedere videamur

ſuꝑbiam vl̃ non intelligentes ꝛ contemnẽtes mãda
tum xp̃i. ꝛ querim⁹ ſicut reges acies ꝓcedentes ꝛ
terribiles nos ꝛ acceſſu difficiles maxĩe paupib⁹
exhibem⁹ nullã affabilitatem hñtes vl̃ habẽ ad nos
ꝑmittentes ¶ Criſ. in omel. Quãtumcũqꝫ g° tu hu
milia⁹ fueris non poteris tantum deſcendẽ quãtuꝫ
dominus tuus.

¶ Et egredientib⁹ illis ab hiericho ſecuta
eſt illũ turba multa. Et ecce duo ceci ſeden
tes ſecus viam audierũt. quia ihesus tran
ſiret. Et clamauerũt dicentes. Domine mi
ſerere noſtri fili dauid. Turba aũt increpa
bat eos vt tacerẽt at illi magis clamabãt
dicentes Domine miſerere noſtri fili dauid
Et ſtetit ihes⁹ ꝛ vocauit eos. ꝛ ait Quid
vultis vt faciam vobis dicunt illi. Dñe vt
aperiantur oculi nr̃i. Miſert⁹ autem eoꝝ
ieſus tetigit oculos eorum. ꝛ confeſtim vi
derunt ꝛ ſecuti ſunt eum.

¶ Criſ. ſup matthm̃. Sicut teſtimoniũ ſtudioſi agri
cole ẽ meſſis fecũda ita aſſidui doctoris ẽ documen
tum eccl̃ia plena. vñ ꝛ hic dicit̃. Et egredientibus il
lis ab iericho ſecuta eſt eum turba multa. Nemmẽ
labor itineris impediuit qa amor ſpũalis fatigaci
onẽ non ſentit. neminem poſſeſſionũ ſuaꝝ recorda
tio retraxit. qa ĩgrediebant̃ ĩ poſſeſſionẽ regni ce
leſtis. Vere em̃ non habet ſup terram qđ amet. qui
bonum celeſte in veritate guſtauerit. Oportune aũt
oblati ſunt ante faciem xp̃i duo ceci vt apertis ocu
lis. quaſi teſtes v̇tutis ei⁹ aſcenderẽt cũ eo in hieru
ſalem vnde ſequit̃. Et ecce duo ceci. hij currentium
ſtrepitum audiebant. ꝛ ꝑſonas nõ vidẽbãt nihil ſo
lutum hñtes de toto corpore niſi vocem. ꝛ ideo quia
pedib⁹ eũ ſequi non poterant voce ſequebant̃. Vnde
dicit̃. Audierunt qa ieſus tranſiret ꝛ clamauerũt
dicentes. Dñe miſerere nr̃i fili dauid ¶ Aug̃ ð cõ
euan. Hoc aũt factũ ꝛ marcus ꝯmemorat ſꝫ ð vno
ceco factum. Que ita ſoluit̃ q̃ſtio. nam duoꝝ cecorũ
quos matth⁹ interpoſuit vnũ fuiſſe in illa ciuitate
famoſiſſimũ ex hoc ſatis aparet ꝙ ꝛ nomẽ ei⁹ ꝛ pa
tris ei⁹ marcus ꝯmemorauit. Bartimeus em̃ thi
mei filius ex aliqua magna fi licitate deiect⁹ notiſſie
fuit q̃ non ſolum cec⁹. verũ eciam mendicus ſedebat
Hinc ẽ ergo ꝙ ipm̃ ſolũ voluit ꝯmemorare marc⁹
cu⁹ illuminatio tam claram famã huic miraculo cõ
parauit ꝙ erat illius nota calamitas. Lucas vo q̃ꝫ
tus oĩno eodem mõ factum tñ in alio ceco intelligen
dus eſt par ꝯmemorare miraculũ. Ille e̊ṗe h̃ factũ
dicit. Cum a ꝓpinquaret hiericho. Iſtꝫ cũ egrederē
tur ab hiericho. Sequit̃. Turba autẽ increpauit
eos vt tacerent. ¶ Criſ. ſup matthm̃. Videbant em̃
ſordidas veſtes ꝛ non ꝯſiderabant ꝯſcientie clarita
tem ecce fatua ſapiã hoĩm exiſtimant em̃ iniuriam
pati magnos ſi a paupib⁹ honorent̃. Quis em̃ pau
per auſus eſt diuitem publice ſalutare. ¶ Hil. Vt
ſilentiũ non cã honoris exigunt ſꝫ ꝙ acerbe a cecis
audiuit quod negabãt ſcilicet dñm eſſe dauid filiũ.

¶ Orig. Uel qui crediderant increpabant eos. vt nõ appellarent eũ ɔtẽptibili noĩe filiũ dauid ſꝫ potꝰ dicerẽt fili dei miſerẽ nr̃i ¶ Criſ. ſr̃ mat. Imitabãt aũt magis vetiti quã ɔpeſcebant fides eñ qñ vetat magis accendit̃ ⁊ id in periclis ſecura ẽ. ⁊ in ſecuritate periclitatur. vñ ſeq̃tur. At illi magis clamabãt dicẽtes dñe miſerẽ nr̃i fili dauid. pmo eñ clamabãt q̃a ceci erant. Scd̃o magis clamabant q̃a vetabant̃ ad lumẽ accedẽ ¶ Criſ. in ho. xp̃us aũt pmittebat eos vetari vt plꝰ eorũ deſideriũ appareret. hinc aũt diſce quoꝫ ſi abiecti fuerimꝰ cũ ſtudio accedentes ad deũ per noſ ipos aſſeq̃mur qd̃ petimus. Seq̃tur. Et ſtetit iħus ⁊ vocauit eos ⁊ ait. Quid vultis vt faciam vob. ¶ Jeronimꝰ. Jdeo aũt ſtetit iħus q̃a ceci quo pgerent ignorabant. Multe fouee erant in hiericho. multe rupes ⁊ prupta i pfundum vergentia. Propterea dñs ſtat ut venire poſſint ¶ Orig. Ut iħus nõ ptranſit ſꝫ ſtat vt ſtante eo nõ tranſfluat beneficiũ ſed quaſi de fonte ſtante miſericordia defluat vſq ad eos. ¶ Jero. Uocari aũt iubet ne turbe phibeant. ⁊ interogat qd̃ velint. vt ex reſpõſiõe cecoꝝ manifeſta debilitas appareat ⁊ virtus ex remedio ɔgnoſcatur. ¶ Criſ. ſup mathm. Ut interogat ppter fidez vt dũ ceci xp̃m dĩ filiũ confiteantur. Confundant̃ videntes qui eum tantũ hominem putant. Dominum quidez xp̃m vocauerant ⁊ veruꝫ dixerant. Sed dicentes filium dauid diſſipabant quod bene ɔfeſſi ſunt. nã abuſiue ⁊ homines dñi dicunt̃. vere autẽ nemo dominꝰ niſi deus. cum ergo dicunt domine fili dauid abuſiue xp̃m ſecundum hominem honorant. Si aũt ſolummodo dominũ dicerent. deitatem confiterent̃ Jdeo interrogat. Quid vultis? tunc illi non dixerunt. Domine fili dauid. Sed tantum domine. Seq̃tur enim dicunt illi domine vt apiantur oculi nr̃i filius eñ dauid cecꝰ illuminare ñ poteſt filꝰ dĩ pt̃. Quamdiu ergo dixerant domine fili dauid. ſuſpẽſa eſt ſanitas. Mox autem ut dixerunt domine. infuſa eſt ſanitas. Seq̃t̃ eñ. Miſertus autem eorum ieſus tetigit oculos eorum ⁊ ɔfeſtim viderũt. Tetigit aũt vt hõ carnalit̃. ſanauit vt deꝰ ¶ Jer. Preſtat enim artifex quod natura non dederat. Aut certe qd̃ debilitas tulerat miſericordia donat ¶ Criſ. in ho. Ut autẽ ſicut ante donationem fuerũt perſeuerantes ita ⁊ poſt donationem non fuerunt ingrati ¶ Criſ ſup mathm. Bonum eñ munus obtulerũt xp̃o ſanati. Seq̃tur eñ. Et ſecuti ſunt eum. Hoc enim deus a te requirit ſecundum pphetam. Sollicitum te ambulare cum deo tuo. ¶ Jeronimus Qui ergo in hiericho contracti ſedebant ⁊ clamare tantum nouerant. poſtea ſequuntur iħm non tam pedibus quam virtutibus. ¶ Rabanꝰ. Hiericho autẽ que interpretatur luna defectuꝫ nr̃e mutabilitatis ſignificat. ¶ Origenes. Myſtice autem hiericho intelligit̃ mũdus in quẽ xp̃s deſcendit. Qui autẽ ſunt in hiericho exire neſciũt de ſapientia mũdi niſi viderint nõ ſolũ iħm exeũtem de hiericho. ſꝫ et diſcipl̃os eiꝰ hoc gꝰ videntes ſecute ſũt eũ turbe multe mũdum ⁊ mũdana oĩa ɔtẽnentes vt xp̃o duce aſcendãt in ieruſalẽ celeſtẽ. Duos cecos poſſumꝰ dicere iudã ⁊ iſrael qui ante xp̃i aduẽtũ ceci fuerũt. q̃a non videbant vbũ veꝝ qd̃ erat i lege ⁊ pphetis [illegible] ſecꝰ viã legis ⁊ pphetaꝝ ſꝫ ſcd̃m carnẽ eñ intelligentes clamabãt eñ ad eũ q̃ factꝰ ẽ ex ſemine dauid ſcd̃m carnẽ ¶ Jero vł duos cecos pleriq phariſeos ⁊ ſaduceos intelligũt. vł aliẽ duo ceci ſedẽtes iuxta viã [illegible] de vtroq pplo q̃ſdam iã cohrẽtes p fidem [illegible] om tpali ſcd̃m quã xp̃c via ẽ. ⁊ deſiderãtes illuminari aliq̃d de vbi eternitate intelligẽ qd̃ traſcẽdit [illegible] trãt cupiebãt. i. p meritũ fidei qua credit [illegible] natꝰ hõ ⁊ paſſꝰ ppẽ nos. p hãc eñ diſpẽſatõẽ [illegible] ſit iħs. q̃a actio tpalis eſt. oportebat aũt ut [illegible] rẽt. donec reſiſtẽtes ſibi turbe ſtrepitũ vincerẽt [illegible] pſeuerãdo aĩm itenderẽt orando atq pulſando [illegible] ɔſuetudinẽ deſideriorũ carnaliũ q̃ tanq̃ turba obſtrepit cogitationi lucem veritatis eterne videre conantĩ. vł ipam hoĩm carnaliũ turbaꝫ ſtudia ſpiritualia impedientẽ fortiſſima intẽcõe ſuperarẽt ¶ Aug. ver. do. Bonos eñ xp̃ianos volẽtes facẽ [illegible] xp̃iani mali ⁊ tepidi phibent clamẽt [illegible] entes. cũ eñ quiſq xp̃ianꝰ ceperit [illegible] ɔtemnẽ in ipa ſui nouitate patit̃ reprehẽſores [illegible] dos xp̃ianos. ſꝫ ſi pſeuerarint. Ipi [illegible] ante phibebãt ¶ Aug. de cõ. euan. [illegible] iħus q̃a pulſanti aperit̃ ſtans eos tetigit ⁊ illuminat q̃a eñ fides icarnationis tẽporalis ad eterna intelligenda nos pparat tranſeunte iħu ammoniti ſũt vt illuminarẽt̃ ⁊ ab eo ſtante illuminati ſunt. Temporalia eñ trãſeũt eterna ſtant ¶ Criſ. ſup math. Quidam interpretãt duos cecos gẽtiles vnꝰ ex chanaã [illegible] iaphet q̃ ſecꝰ viã ſedebãt. i. iuxta veritatem [illegible] bant̃ ſꝫ veritatẽ inuenire non poterãt [illegible] cionem verbi conſiſtẽtes q̃ notitiam verbi [illegible] accepãt ¶ Rab. Agnita aũt fama noĩs xp̃i [illegible] eiꝰ fieri q̃rebant. ſꝫ eradicebãt [illegible] bus legimꝰ deinde eoꝝ gẽtiles pſecutõe [illegible] tũ eos q̃ erãt ad vitã p ordinatõ. ſaluti [illegible] ¶ Criſ. ſuper ma. Cõſequenter aũt [illegible] tis tetigit iħus. Dans eis gratiã ſpiritualem [illegible] illuminate ſecute ſũt eum operibꝰ bonis. ¶ Criſ. nos gꝰ ſedẽtes iuxta ſcripturaꝝ viaꝫ [illegible] in quibꝰ ceci ſumꝰ ſi ex affectu petimꝰ tangit [illegible] los aĩaꝝ nr̃aꝝ ⁊ recedet a ſenſibꝰ nr̃is [illegible] norantie vt eum in ſcientie lumine ſequamur [illegible] dit nobis poſſe videre. Propter nichil aliud [illegible] vt eum ſequamur.

¶ Capitulum viceſimũprimum.

Et cum appropinquaſſent hieroſolimis ⁊ veniſſent Bethphage ad mõtem oliueti. tunc ieſus miſit duos diſcipulos. dicens eis. Jte in caſtellũ quod cõtra vos ẽ. ⁊ ſtatim inuenietis aſinã alligatam ⁊ pullũ cum ea ſoluite et adducite mihi. Et ſi q̃s vobis aliq̃d dixerit. dicite. quia dñs hiis opus habet ⁊ cõfeſtim dimittet eos. Hoc aũt totum factuꝫ eſt vt adimpleretur quod dictum eſt per pphetam dicentem. Dicite filie ſion

Ecce rex tuus venit tibi manſuetus ſedēs ſup aſinā ⁊ pullum filiū ſubiugalis. Eun tes autem diſcipuli fecerūt ſicut p̄ceperat illis ihesus. ⁊ adduxerūt aſinam ⁊ pullum ⁊ impoſuerūt ſup eos veſtimenta. ⁊ eū de ſup ſedere fecerūt. Plurima aūt turba ſtra uerūt veſtimenta ſua in via. Alij autem ce debāt ramos de arboribus ⁊ ſternebant in via. Turbe autem que precedebāt ⁊ que ſe quebantur clamabant dicentes. Oſanna fi lio dauid. Benedictꝰ qui venit in nomine domini Oſanna in excelſis.

¶ Remigius. Narauit ſuperius euāgeliſta dn̄m egreſſum a galilea ⁊ cepiſſe aſcendere ieroſolimā. Poſtq̄ ergo narrauit q̄d in via geſſerit in icepta intentione pſeuerans dicit. Cum a ppinquaſſet iero ſolimis ⁊ veniſſ; bethphage. Bethphage viculꝰ fuit ſacerdotū ſitus in latere montis oliueti. diſtās vno miliario a hieruſalem. ſacerdotes eīm qui per ceteros dies in templo deſeruiebant oplero officio vicis ſue illic diuertebant ad manēdum ſimiliter ⁊ illi qui ac cipiebāt officium illuc diuertebant quia preceptū fuit in lege vt nullus diebus ſabbatoꝝ pluſq̄ mille paſſus incederet. ¶ Origenes. Unde ⁊ interpretat̄ Bethfage maxillarum domus qm̄ maxilla propria erat pars ſacerdotum in lege. Sequit̄. Tunc ihs miſit duos diſcipulos. ¶ Criſoſtomꝰ ſup matthm. Non dixit diſcipulis dicatis dominꝰ tuus hijs opꝰ habet. vel dominus veſter. vt intelligant quia ipſe ſit ſolus dominus non ſolum aīalium. ſed oīm homi num. Nam ⁊ peccatores conditione quidē ſui ſunt. voluntate autem ſua diaboli. ¶ Criſ. in ho. Neque paruū eē exiſtimes quod factum eſt quis eīm ſuaſit dominꝰ iumentorū non velle contradicere. vel vo lentes ſilere ⁊ ocedere. ⁊ in hec diſcipulos erudit q̄m̄ā poterat ⁊ iudeos phibere ſed noluit. ſed ⁊ do cet vt q̄cumq; petitū fuerit darēt. ſi eīm qui igno rabant xp̄m ita conceſſerunt. multo magis diſcipu los conuenit omnibꝫ dare. q̄ aūt dicitur. et ōfeſti dimittet eos. ¶ Criſ. ſup matheū. intelligendum ē q̄ animal poſtq̄ ingreſſum eſt in ieruſalem ad dn̄m ſuum remiſſum eſt a xp̄o. ¶ Gloſa. Uel dominus iumentorum confeſtim dimittet eos in domini ſeru tio mancipandos. Adhibetur aūt huic facto pphete teſtimoniū vt appareat dn̄m omnia q̄ de ip̄o ſcripta erant impleſſe. Sed inuidia cecatos ſcribas ⁊ pha riſeos ea que ipſi legebant intelligere noluiſſe. Et ideo ſequit̄. Hoc aūt totū factū ē vt adimpleret̄ quod dictum eſt p pphetam ſcȝ zachariam. ¶ Criſ. ſup mathm. Sciens eīm ppheta maliciam iudeoꝝ q̄a con tradicturi erant xp̄o aſcendenti in templū p̄monuit vt p hoc ſignum cognoſcerent. regem ſuū dicens Dicite filie ſion. ¶ Rabanꝰ. Filia ſion hiſtorialiter dicit̄ hieruſalem ciuitas que ſita eſt in monte Sion Miſtice aūt eſt eccl̄ia fidelium ptinens ad ſupnā hie ruſalē. ¶ Criſ. ſup mathm. Ecce oſtendens ē verbū. ·i· nō carnali aſpectu. ſed ſpiritali intellectu opera vir tutum eius aſpicite. Ante tempora q̄dem multa di cebat. Ecce vt oſtēderet quia ille deq̄ loq̄batur ante quam naſceret̄ iam erat rex tuꝰ. Cum gͦ videntes eū noliter dicere. Non habemꝰ regem niſi ceſarem. venit tibi ſi intellexeris vt ſaluet te. Si non intellex eris venit contra te manſuetus. nō vt ppter poten tiam timeret̄ ſed vt ppter manſuetudinē amaretur Unde non ſedet in curru aureo p̄cioſa purpura ful gens. nec aſcendit ſup feruidū equū diſcordie ama torem ⁊ litis. ſed ſup aſinam tranquillitatis ⁊ pacis amicā. vnde ſequit̄. Sedens ſup aſinam ⁊ pullum fi lium ſubiugalis. ¶ Aug. de con. euan. In hoc autē teſtimonio pphetico aliqn̄ diuerſa eſt euangeliſtarū locutio hoc eīm matheus ſic adhibet vt aſinā dicat ōmemoraſſe pphetam. Non aūt ita ſe habet. vel q̄d iohannes interponit vel codices eccl̄iaſtici īterpre tationis. lxx. cuiꝰ rei cauſa mihi videtur q̄ mathꝰ hebrea līgua phibetur euangeliū conſcripſiſſe ma nifeſtum eſt aūt interp̄etationem illā que dicit̄. lxx. nōnullis aliter ſe habē quā inueniūt in hebreo q̄ eā linguā nouerunt ⁊ qui interp̄tati ſūt ſinguli eoſ dem libros hebreos. Illudꝰ aūt diſtantie eē ſi q̄rat̄ nihil pbabiliꝰ eſtimo quā. lxx. illos eo ſpū interp̄ tatos quo illa q̄ interp̄tabant̄ dicta fuerāt. quod ex ip̄a eorū mirabili que p̄dicatur ōſenſione firma tum ē. Ergo ⁊ ipſi nonnulla ī eloquio narrando ⁊ a voluntate dei cuiꝰ v̄ba erant non recedendo nihil aliud demōſtrare voluerunt quā hoc ip̄m q̄d in euā geliſtarum concordia quadā diuerſitate miramur qua nobis oſtēditur non eſſe mēdacium ſic quiſquā ita diuerſo modo aliquid narret. vt ab eius volun tate cui conſentiēdū eſt non recedat. Quod noſcē ⁊ moribus vtile eſt. ppter cauenda mendacia ⁊ ip ſi fidei ne putemus quaſi conſecratis ſonis ita mu nire veritatem tanq̄ deus nobis quēadmodum ip̄ā rem. ſic v̄ba que ppt̄ illum ſūt dicenda cōmēdet cū potius ita res ſermonibꝫ pferatur vt iſtos omnino querere nō deberemꝰ ſi rem ſine hijs noſſe poſſemꝰ ſicut illam nouit deꝰ ⁊ in eo angeli eiꝰ. Sequitur Eū tes autem diſcipuli fecerunt ſicut p̄ceperat illis ie ſus ⁊ adduxerunt aſinam ⁊ pullum. ceteri autem euangeliſte de aſina tacent. Non debeat autem pro mouere lectorem nec ſi marcꝰ de pullo tacuiſſet ſicut illi de aſina tacuerunt quanto minus moueri opoz tet quia ita vnus ōmemorauit aſinam de qua ceteri tacuerunt vt tn̄ pullum non taceret de quo illi dix erunt. Ubi eīm vtrumq; pōt intelligi factum nulla repugnantia eſt nec ſi alius aliud ōmemoraret quā to minus vbi vnꝰ vnū. alius vtrumq;. Sequit̄. Et impoſuerunt ſup eos veſtimenta ſua ⁊ eum deſup ſedere fecerunt. ¶ Ieronimꝰ. Sed videt̄ q̄ ſuper vtrumq; aīal inbreui itinere ſpacio dn̄s ſedere ne q̄uerit Ergo cum hiſtoria aut impoſſibilitatē habeat aut turpitudinem ad altiora tranſmittimur ·i· ad miſticum ſenſū. ¶ Remigiꝰ. Licet potuerit fieri vt ſup vtrumq; aīal dominus ſederit. ¶ Criſoſ. in homelia. Ubi aūt videt̄ q̄ nō ppt̄ miſteriū ſolum ſup aſinam ſedit. ſed ⁊ menſurā nobis ſapientie tri buens demonſtrat ſcȝ q̄ nō ſup equos ſedere neceſſe ē ſȝ ſufficit aſino vti. ⁊ eo q̄d neceſſitatis ē eſſe cōtentū

Interroga aūt iudeos q̄s rex ſup aſinā delat⁹ intrā
uit ieroſolimā. ſ; non voc; aliū hn̄t dicere niſi iſtuz
ſolū ¶ Iero. Turbe g⁹ que egreſſe fuerāt de ieri
cho ⁊ ſecute ſaluatorē ſuppoſuerūt veſtimēta ſua ⁊
ſtrauerūt via; ramis arborū. Et iō ſequit̄ plurima
aūt turba ſtrauerūt veſtimēta ſua in via pedib; aſini
ne cubi offendat in lapidē nec calcet ſpinā nec labat̄
in foueā. Sequit̄. Alij aūt cedebant ramos de arbori
bus ⁊ ſternebāt in via. de arborib; ſcȝ fructiferis q̄
bus mōs oliueti cōſitus ē. Cumq; ope cūcta feciſſent
vocis quoq; tribuūt teſtimōiū. vn̄ ſequit̄. Turbe aūt
que p̄cedebant ⁊ q̄ſequebant̄ clamabāt dicētes Oſā
na filio dauid q̄d aūt ſignificet oſanna nunc pſtringā
breuit̄. In cēteſimo xvij pſalmo q̄ maifeſte de aduē
tu ſaluatoris ſcript⁹ ē. int̄ cetera h̄ quoq; legim⁹ O
dn̄e ſaluū me fac. O dn̄e bene pſperare. Bn̄dict⁹ qui
ventur⁹ es i noīe dn̄i. Pro eo q̄ in lxx. hētur inēp
tibus O dn̄e ſaluū me fac in hebreo legimus. Anna
adonaȝ oſij anna. Qō maifeſti⁹ ē inēpretat⁹ ſimma
chus dicēs Obſecro dn̄e ſaluū me fac. nemo g⁹ putz
ex duob; v̄bis greco ſc; ⁊ hebreo ſmonē eſſe ppo
ſitum. Sȝ totū hebraicū ē. ¶ Remi. Et ē ꝯpoſituȝ
ex integro ⁊ corrupto. oſy eīm latine d̄r ſalua ſiue
ſaluifica. Anna v̄o apud illos interiectio ē obſecrātis
Nam ſic apud illos ab obſecrante d̄r oſanna apud
latinos a dolēte d̄r heu. ¶ Ie. Significauit aūt q̄ ad
uēt⁹ xp̄i ſal⁹ mūdi ſit. Dn̄ ſequit̄. Bn̄dict⁹ q̄ venit i
noīe dn̄i. ſaluatorē quoq; idipſū in euāgelio cō pbā
te Ego inq̄t veni in noīe pr̄is mei. ¶ Remi. Qua
ſcȝ in oībus bonis opibus nō ſuam. ſ; pr̄is gl̄iam q̄
ſiuit. ¶ Gloſa. Et ē ſenſ⁹. benedict⁹. i. glioſus ſit q̄
venit. i. incarnatus ē in noīe dn̄i. i. pr̄is eū glifican
do. Iterꝫ repetūt oſanna. i. ſalua obſecro ⁊ dētmiāt
vbi ſe vellēt ſaluari i altiſſimis. i. i celeſtib; nō ī tre
nis. ¶ Ie. Vt p h̄ q̄ iūgit̄ oſanna. i. ſal⁹ iexcelſis p
ſpicue oñdit̄ q̄ aduent⁹ xp̄i nō tm̄ hoīs ſalus. ſ; totius
mūdi ſit t̄rena iūgens celeſtib;. ¶ Orig. Vt huma
nā q̄dē xp̄i diſpenſatiōnē laudant in eo q̄ dicebant
oſanna filio dauid. benedictus qui venit in noīe dn̄i.
Reſtitutōꝫ aūt eius in ſancta in eo q̄ dicebāt oſanna
in excelſis ¶ Criſo ſr̄ ma. Oſanna etiā q̄dā īterp̄tant̄
gl̄iam alij v̄o redēptōꝫ. nā ⁊ gl̄ia illi debet̄ ⁊ redē
ptō illi ꝯuenit q̄ oēs redemit ¶ Hyl. Laudacōis
eīm v̄ba redēptōis in eo exp̄mūt ptatem. filiū aūt da
uid nūcupāt. in q̄ agnoſcerēt eēm regni hereditatē
¶ Criſ. Nūquam aūt antea dn̄s ſibi adhibuit mini
ſteria iumētoꝝ nec ramoꝝ virētia circa ſe ornamē
ta cōſtituit niſi modo qn̄ ierulalem ut pateret̄. aſcē
dit Excitauit eīm videtes ut facerent q̄d p⁹us vole
bant ego pt̄as eis data eſt. non mutata voluntas.
¶ Ieromi. Cūſtice aūt appinquat dn̄s ieroſolimis
egrediēs de iericho turb̄ inde eductis quā plurimis
q̄a magn⁹ magnis ditat⁹ mērib; ſalute credētū redi
ens. ingredi cupit vrbē pacis ⁊ locū viſionis dei ⁊
venit bethfage. i. ad domū maxillaꝝ ⁊ ꝯfeſſiōis por
tabat typū ⁊ erat ſitus in mōte oliueti vbi ē lumen
ſcīētie laboꝝ ⁊ doloꝝ requies. Per caſtellū eīm q̄d cō
tra aptos erat. mundus iſte deſignat̄ ꝯtra aptos eī
erat nec lumē doctrinaꝝ volebat accipe. ¶ Remi.
Dn̄s d̄ mōte oliueti diſcipulos ad caſtellū miſit q̄a de

p̄mitiua eccl̄ia p̄dicatoēs i mūdū direxit. Duos ip
ſe miſit. ꝓpt̄ duos ordines p̄dicatoruȝ quos manife
ſtat aptus dicens. Qui operatus eſt petro in apoſto
latum circūciſionis operat⁹ ē ⁊ michi inter gentes.
Siue quia duo ſunt p̄cepta caritatis. ſiue ꝓpt̄ duo
teſtamēta. ſiue ꝓpter lr̄aȝ ⁊ ſpiritum. ¶ Ieronim⁹
Siue ꝓpt̄ theoricā ⁊ practicam. i. ſciam ⁊ opera
Aſina aūt iſta q̄ ſubiugat̄ fuit ⁊ edomita ut iugum
legis traxerat ſinagoga intelligit̄. Pullus aſine la
ſciuus ⁊ liber gētiū ppl̄us. Iudea eoā ſm dn̄ mater
eſt gentiū. ¶ Raba. Dn̄ matheus ſolus qui in ueis
euāgeliū ſcripſit aſinam dn̄o reſert adductā ⁊ edo
eciet genti hebree ſi peniteat non deſperandā mon
ſtret eſſe ſalute. ¶ Criſ. ſup ma. Propt̄ quaſdā aūt
ſimilitudines aīalib; aſſimulati ſūt homies dei filiū
nō cognoſcētes. Eſt eīm aīal immūdū ⁊ pre ceteris
pene iumētis magis irrationabile ⁊ ſtultū ⁊ infirmū
⁊ ignobile ⁊ onerīferū. Sic fuerūt hoīes ante xp̄i
aduentū p aſſionib; diuſis immūdi irrōnabiles v̄
bi ratione carentes. ſtulti ꝓpter dei ꝯtemptū infir
mi ſm aīam ignobiles q̄a oblīti gn̄acōis celeſtis ſi
fuerant ſm paſſionū ⁊ demonū onerīferi q̄ ſuſtine
bant ſarcinā erroris a demōib; vl̄ phariſeis īpoſitā.
Alligata aūt erat aſina. i. dyabli erroris vinculis impe
dita vt nō h̄ret libertatē eūdi quo vellet. nam añq̄
peccemus. liberū habem⁹ arbitriū ſequi voluntatem
dyaboli an nō. Qō ſi ſemel peccantes obligauerimus
nos opibus eius iam nr̄a v̄tute euadere nō poſſu
mus. ſ; ſic nauis fracto gubernaculo illuc ducit̄ vbi
tempeſtas voluerit. Sic ⁊ hō diuine auxilio gr̄e
pdito p peccatum nō q̄d vult agit. ſ; q̄d dyabolus vult
Et niſi deus valida manu miſericordie ſue ſoluerit ei
vſq; ad mortē in peccatoꝝ ſuoꝝ vinclis pmanebit
⁊ iō dicit diſcipulis. ſoluite. i. p doctrinā vr̄am ⁊ mi
racla vr̄a. q̄a oīs iudei ⁊ gētes p aptos ſūt libera
Et adducite mihi. i. ad gl̄iaȝ meam illos conuertite
¶ Orige. Unde ⁊ aſcendēs in celum miſit diſcipu
lis ſuis vt ſoluerēt peccatores dans eis ſpm̄ ſcm̄.
Abſolutū aūt ⁊ pficientes ⁊ nutriti v̄bis diuinis re
digni habent̄ remitti in locum ex quo erant aſſum
pti. non iam ad opera p̄ora. ſed ut p̄dicarent nom̄
um dei. ⁊ h̄ eſt q̄d ſeq̄t dicens. ⁊ confeſtim dimit
¶ Hyla. Vt p aſinā ⁊ pullū duplex vocatio gen
tibus oñditur. Erant eīm Samarite ſubiugati ob
ſeruantie ſue conſuetudine ſm mentes q̄ ſcȝ ſigni
cātur p aſinam. Erāt etiā indomite gentes ⁊ fero
ces q̄ ſcȝ ſignificant̄ p pullum igit̄ duo mittuntur
vt ſoluant ligatos erroris vinclis. Per philippum
eīm ſamaria credidit. Per petrū cornelius xp̄o tan
quam p̄mitie gentium adductus eſt. ¶ Remigius
Sicut autem tūc dictum eſt apoſtolis. Si quis vob̄
aliquid dixerit dicite. quia domin⁹ his opus habet
Sic nunc p̄dicatoribus eſt p̄ceptum vt ſi aliquo
aduerſitatis obſtiterit a predicando non ceſſarent
¶ Ieronimus. Veſtis autem apoſtolica que iumē
tis ſuppōitur vl̄ doctrina virtutū vl̄ diſcretio ſcri
pturarum intelligi poteſt. ſiue eccleſiaſticorum dog
matum varietates q̄bus niſi anima i ſtructa fuerit
⁊ ornata ſeſſorem habere dominum non meretur

¶ Remigius· Dominus aūt ſuper aſſellum ſedens·
ierosolimam venit quia preſidens ſācte eccleſie vel
anime fideli ⁊ eā in hoc ſeculo regit ⁊ poſt hanc vi
tam ad viſionem celeſtis patrie introducit· apoſtoli
aūt ⁊ ceteri doctores veſtimēta poſuerunt ſuper aſi
nam· quia gloriam quam acceperunt a xp̄o gētibus
dederunt· turba aūt veſtimēta ſternebat in via· quia
credentes ex circumciſione gloriam quam habebant
ex lege contemnebant· ramos aūt de arboribus pre
cidebant· quia ex ꝓphetis acceperunt exēpla de xp̄o
quaſi de arboribus virentibus· vel turba que veſti
menta ſtrauit in via ſignificat martires qui veſtimē
ta ſua id eſt corpora que tegumenta ſunt animarū
pro xp̄o ad martirium tradiderunt· vel ſignificāt
illi qui corpora ſua per abſtinentiam domant· illi aūt
ramos arborum precidunt qui dicta ⁊ exempla ſan
ctorū patrum ġrunt ad ſuam vel ſiliorum ſalutem·
¶ Jeronim⁹· Quod aūt ait turbe que precedebāt
⁊ que ſequebantur· vtrūqꝫ populum oſtendit ⁊ q̄
ante euangelium ⁊ qui poſt euangelium dn̄o credi
derunt· conſona ieſum confeſſionis voce laudare·
¶ Criſ· ſup mathm· Et illi quidē ꝓphetātes de xp̄o
venturo clamauerūt· Hij aūt clamantes laudant de
aduentu xp̄i adimpleto·

¶ Et cum intraſſꝫ hieroſolimam· cōmota
ē vniuſa ciuitas dicēs· q̄s ē hic: Populi aūt
dicebāt hic ē Jeſus ꝓpheta anazaret gali
lee· ⁊ intrauit Jeſus in templū dei ⁊ eijcie
bat omnes vendentes ⁊ ementes in tēplo
⁊ mēſas nūmulariorum ⁊ cathedras ven
dentiū columbas euertit· ⁊ dicit eis ſcrip
tū eſt· Dom⁹ mea domus orationis voca
bitur· vos aūt feciſtis illam ſpeluncā latro
num· ⁊ acceſſerūt ad eum ceci et claudi in
templo· ⁊ ſanauit eos Videntes aūt ꝑnci
pes ſacerdotū ⁊ ſcribe mirabilia que fecit·
⁊ pueros clamātes in templo· ⁊ dicentes
oſanna filio dauid Indignati ſunt· ⁊ dixe
runt ei Audis q̄d iſti dicunt Jeſus aūt dix
it vtiqꝫ· Nūquaꝫ legiſtis q̄a ex ore infātiū
⁊ lactētium ꝑfeciſti laudem

¶ Jeronim⁹· Intrante ihū cum turba· tota ie
roſolimoꝝ ciuitas commouetꝰ mirans frequētiā ne
ſciens veritatem· Unde dicitꝰ· Et cum intraſſet hie
roſolimam commota ē· vniuſa ciuitas dicens q̄s ē
hic· ¶ Criſ ſup mathm· Merito aūt commouebantꝰ
videntes rem mirabileꝫ homo laudabatꝰ quaſi de⁹
ſed de⁹ laudabatꝰ in homīe· Puto autem ꝙ nec ipi
qui laudabant ſciebāt q̄d laudabant ſꝫ ſpūs ſubito
ingreſſus in eos veritatis v̄ba fundebat· ¶ Orige·
Sed ⁊ q̄n intrauit ieſus hieroſolimam verā admi
rātes v̄tutes celeſtes dicebāt· Quis ē iſte rex glīe
¶ Jeronim⁹· Alijs aūt vel ambigentib⁹ vł īterogā
tibus vilis plebecula confitetꝰ· vnde ſequitꝰ ꝑpli aūt
dicebāt hic ē ieſus ꝓpheta a nazareth galilee A mi
nimis incipiunt vt ad maiora ꝑueniant· ꝓpheta ei

eū dicūt quē moyſes ſui ſimilē dixerat eſſe vēturū
A nazareth auteꝫ galilee quia ibi educatus fuerat
vt flos campi nutritꝰ in flore v̄tutū· ¶ Raban⁹
Notandum autem ꝙ hic introit⁹ ī ieruſalem fuit
ante q̄nqꝫ dies paſche· Narrat enī iohēs ꝙ ante ſex
dies paſche venerit in bethaniā ī craſtinū aſino ſe
dens venit in hieruſalem vbi notanda ē concordia
nonſolum in reb⁹ ſed etiam in tēporib⁹ veteris ⁊
noui teſtamenti· Decima enī die menſis p̄mi agnus
qui in paſca immolaretꝰ domum introduci iuſſus eſt
quia ⁊ dn̄s decima die eiuſdē menſis hoc eſt an̄ q̄nqꝫ
dies paſce ciuitateꝫ in qua pateretꝰ erat ingreſſus⁹
Sequitꝰ ⁊ intrauit ieſus in templū dei· ¶ Criſ· ſup
mathm· Hoc erat ꝓprium boni filij vt ad domū cur
reret patris ⁊ illi honorem redderet· ⁊ tu imitator
xp̄i factus cū ingreſſus fueris in aliquam ciuitateꝫ
p̄mo ad ecclīam curras Hoc etiaꝫ erat boni medici
vt ingreſſus ad infirmam ciuitatem ſaluandā p̄mū
ad originem paſſionis intenderet· Nam ſicꝰ de tem
plo omne bonum egreditꝰ ita de templo omne malū
procedit ſi enī ſacerdotiū integrū fuerit· tota ecclīa
floret· ſi autē corruptum fuerit oīm fides marcida
eſt ſicꝰ enī cum videris arborem pallentib⁹ folijs intel
ligis quia intiū habet in radice· ſic cū videris ꝑplm
indiſciplinatum ſine dubio cognoſce q̄a ſacerdotium
eius non eſt ſanum Sequitꝰ· Et eijciebat oēs ven
dentes ⁊ ementes· ¶ Jeronim⁹ Sciendum quidem
eſt ꝙ iuxta mandata legis venerabili in toto orbe
templo dn̄i ⁊ de cunctis pene regionib⁹ iudeoꝝ illuc
populo ꝯfluente innumerabiles imolabantꝰ hoſtie·
maxime feſtis in dieb⁹ taurorum arietum· hircorū
pauꝑib⁹ ne abſqꝫ ſacrificio eſſent pullos columbarū
⁊ turtures offerentib⁹· Accidebāt autem ut qui de
longe venerant victimas non haberent· Excogita
uerunt igitꝰ ſacerdotes quō predam de ꝑplo facerēt
⁊ omnia aīalia quibus op⁹ erat ad ſacrificia vende
bant· ⁊ ut venderent nō habentib⁹· ⁊ ut ipi rurſus
empta ſuſciperent· hanc ergo ſtrophā·i· fraudem
ſe in diuerſa vertentem crebro venientium in opia
diſſipabat qui indigebant ſumptib⁹ ⁊ non ſolum ho
ſtias nō habebant· ſed nec vnde emerent· Poſuerūt
itaqꝫ nūmularios qui mutuā ſub cautione darēt pe
cuniam· Sed q̄a erat lege preceptū ut nemo vſu
ras acciperet· ⁊ ꝓdeſſe non poterat pecunia fenera
ta que comodi nihil haberet ⁊ interdū perderet ſor
tem excogitauerūt ⁊ aliā technā·i· artem ut pro
nūmularijs collibiſtas facerēt· huiꝰ v̄bi ꝓprietateꝫ
latina lingua nō exp̄mit· Colliba dicuntꝰ apud eos
que nos appellam⁹ tragemata uł vilia munuſcula
v̄bi gratia frixi ciceris· vuarūqꝫ paſſarum ⁊ poma
diuerſi generis· Igitꝰ q̄a vſuras accipere ñ poterāt
collibiſte ꝓ vſuris accipiebāt varias ſpecies ut q̄d
in nummo non licebat· in hijs rebus exigerent que
nūmis coemūtur· quaſi non hoc ipm ezechiel predi
cauerit dicēs· Uſuram ⁊ ſuperabundantiā non acci
pietis· Huiuſmodi dn̄s cernens in domo patris ne
gociationem· ſeu latrocinium ardore ſpūs ꝯcitatus
tantā hoim multitudinē eicit de templo· ¶ Orig·
In quo non debent vendere ⁊ emere· ſed oratiōib⁹
tm̄ vacare qui ꝯgregantꝰ quaſi in domo orationis·

Vñ ſequit̄. Et dicit eis Scriptū ē ſcʒ in eſaia domꝰ
mea domꝰ orōnis vocabit̄. ¶ Aug. i rgla. Nēo gꝰ i
oratorio aliq̄d agat niſi ad qḋ factū ē vñ ⁊ nomē ac
cepit. ſequit̄. vos aūt feciſtis eam ſpeluncā latronū
¶ Jero. Latro eſt ⁊ templū dei i latronū ꝯuertit
ſpeluncam q lucra de religione ſectat̄. Mihi aūt mē
oia ſigna q̄ fecit dñs h̄ videt̄ eſſe mirabiliꝰ q vnus
hō. ⁊ illo tempe ꝯtemptibilis intm̄ vt poſtea cruci
figeret̄. Scribis ⁊ phariſeis ꝯtra ſe ſeuientibꝫ ⁊ vi
dentibꝫ lucra ſua deſtrui potuerit ad vniꝰ flagelli.
verbera tantā eijcere multitudinē. Igneum eī q̄ddaʒ
atq; ſidereū radiabat ex oculis eiꝰ ⁊ diuinitatis ma
ieſtas lucebat in facie. ¶ Aug. de ꝯ cō euan. Mani
feſtū aūt eſt h̄ non ſemel. ſʒ iterʒ a dño eſſe factū. ſʒ p̄
mū cōmemoratū eſt a ioh̄e. hoc autē vltimū a cete
ris trib. ¶ Criſ in ho. In quo maior eſt accuſacio
iudeoꝝ q̄m cum bis hoc idē feciſſet. morabant̄ tn̄ i
ſua dementia. ¶ Orig. Miſtice aūt templū dei eſt ec
cleſia xp̄i. Sūt aūt multi in ea nō ſicut decet viuen
tes ſpiritalit̄. ſed ſm carnē militant qui domū orati
onis de lapidibꝫ viuis cōſtructam faciūt ſpeluncam
eſſe latronū actibꝫ ſuis. Si aūt oportet tres ſpecies
eiectas a templo cautiꝰ exponē poſſumꝰ dicē. Qui
cūq; i populo xp̄iano ad nihil aliꝰ vacant niſi circa
ad emptiones ⁊ vendicōes. Rarus aūt in orationibꝫ
ꝑmanent vl̄ in aliis actibꝫ rectis ipſi ſūt vendentes
⁊ ementes in templo dei. Diacōi q̄ nō bene tractāt
eccliaꝝ pecunias ⁊ diuites ſūt de rebꝫ paupū. ipi
ſunt nūmularij pecuniaꝝ menſas hn̄tes. quas xp̄s
euertit. Quoniā eī menſis ecclaſticaꝝ pecuniaruʒ
Diacōi p̄ſunt. docemur in actibꝫ apoſtoloruʒ. Epi
ſcopi autem q̄ tradunt ecclias quibꝫ nō oportet. ipi
ſūt qui vēdunt columbas .i. graſ ſp̄us ſancti quorū
cathedras xp̄s euertit. ¶ Jeronimꝰ. Juxta ſimpli
cem eīm intelligentiā columbe nō erant in cathedris
ſed in caueis niſi forte columbarū inſtitores ſedebāt
in cathedris quod abſurdū eſt. q̄a in cathedris ma
giſtrorum magis dignitas indicat̄. que ad nihilum
redigit̄ cū mixta fuerit lucris. Obſua etiam ꝓpter
auariciā ſacerdotū altaria dī nūmulariorꝝ mēſas ap
pellari. Qḋ aūt de eccleſijs diximꝰ vnuſquiſq; de ſe
intelligat. Dicit eīm apoſtolus. Vos eſtis templuʒ dei
Nō gꝰ ſit in domo pectoris vrī negociatio ñ dono
rum cupiditas. Ne ingrediatur ieſus iratꝰ ⁊ rigi
dus ⁊ non aliter mūdet templum ſuum. niſi flagello
adhibito vt de ſpelunca latronum domum faciat ora
tionis. ¶ Orig. Vel in ſecundo aduentu eijciet vel
euertet q̄s inuenit in templo dei idignos. ¶ Criſo.
ſup mat. Ideo etiā nūmulariorꝝ menſas euertit quod
ſignificat q in tēplo dei nō debent eſſe nummi. niſi
ſpiritales qui dei hn̄t imaginē. non q̄ portat imagi
nem terreni. cathedras vendētū columbas euertit
loquēs ipo facto. Quid faciūt in templo mrcē colūbe
venales ex quo vna columba gratuita deſcendit i
templū corporis mei. Qḋ autē turbe verbis clamaue
rūt dñs factis oñdit. Vñ ſequitur. ⁊ acceſſerūt ad eū
ceci ⁊ claudi in templo ⁊ ſanauit eos. ¶ Orig. In
templo eī dei. i. in ecclia nō ſūt oms videntes neq; re
cte ambulātes. ſed q̄ ex eis intelligūt quia nullꝰ eſt
ꝑus niſi xp̄i vt ſanent̄ accedētes ad verbuʒ dei ſanā

tūr. ¶ Remigiꝰ. Ex autē in templo ſanāt̄. ſignifi
cat q hoīes nō niſi in ecclia ſanari. pōt cui data eſt
poteſtas ligandi atq; ſoluendi. ¶ Jeronimꝰ. Niſi
aūt menſas nūmulariorꝝ ſubuertiſſet cathedraſq; co
lumbas vendētiū. Ceci ⁊ claudi lucem p̄ſtinā ⁊ con
citū gradū i templo nō meruiſſēt recipere. ¶ Criſ
in home. Principes aūt ſacerdotū neq; ita p̄cipiebā
tur. ſʒ ex reliquis miraclis ⁊ p̄conijs puerorꝝ eum
extollentibus indignabant̄. vñ ſequit̄. Videntes aūt
p̄ncipes Sacerdotū. ¶ Jero. Cū eīm manū nō aude
ant in euʒ inijcere ſacerdotes tm̄ opera calūpniant̄ ⁊
teſtimoniū ꝓpli atq; pueroꝝ qui clamabāt. Oſanna
filio dauid benedictꝰ qui venit in noīe dñi. Quod vi
delicet hoc nō dicit̄ niſi ſoli filio dei. Videant gꝰ ep̄i
⁊ quilibet ſancti hoīes cum quāto periculo ſibi h̄
iſta patiant̄. ſi vō dño cui h̄ dicebat̄ quia nōdū ſoli
da erat credentiū fides ꝓ crimine impingit̄. ¶ Criſ.
ſup mat. Sicut aūt columba ſi modicuʒ obliquata fue
rit accepto pōdere ampliꝰ vadit i latus. Sic ⁊ cor
hominis cum ꝑuerſū fuerit. ſi alicuiꝰ viri iuſti ope
ra videat vl̄ audiat non confirmatur ſed magis in
inuidiam ꝯcitat̄. hoc modo ſacerdotes conati ſūt
contra xp̄m dicentes. Audis quid iſti dicunt. ¶ Je
ronimus. Sed xp̄i reſponſio moderata fuit. Sic di
xit quod ſcribe audire cupiebant. Si tacent hii ꝑ
eri. vt mihi teſtimonium perhibeant. nec rurſum
errant. pueri ſunt. debetis etati ignoſcere ſed p̄fert
exemplum de viij pſalmo. vt tacente dño teſtimonij
ſcripturarum pueroruʒ dicta firmaret. Vnde ſequi
tur. Jheſus autem dicit eis vtiq;. Nunq̄ legiſtis.
¶ Criſ. ſuper matheum. Tanq̄ ſi dicat̄. Eſto mei
culpa eſt. quia iſti clamant. Nunquid mea culpa eſt
qꝫ ante tot milia annoꝝ hoc futurū ꝓpha p̄dixit. In
fantes aūt lactētes nec intellige aliquem nec laudare
pōt. Dicunt gꝰ infantes nō etate ſʒ ſimplicitate cordis.
Lactētes aūt q̄m quaſi lactis ſuauitate ita mirabiliū
delectacōe excitati clamabāt. Hac ei dē opꝰ miraclo
rū q̄a miracla nullū laborē videntibꝫ ꝑcurrit ſed re
dentes admiracōe delectant. ⁊ ad fidē molliter inui
tant. Panis autem eſt doctrina ꝑfectiorꝰ quā
accipere non pōt niſi exercitati ſenſus circa res ſpi
ritales. ¶ Criſ. in ho. Hoc aūt ⁊ tpꝰ gentiū erat
a pſis nō ꝑua ꝯſolacio vt eīm nō anguſtiarēt quaſi
idiote exiſtētes poſſent p̄dicare. ſuperiores pueri pre
ciecerunt timorē q̄m ſcʒ dabit eis ſermonē cui pue
fecit laudē cātare. Eciā miraclm̄ fcāt q xp̄e cōdi
toꝛ ēēt naſc̄r qꝫ pueri ſcātua loq̄bant̄ ⁊ ꝓphis plena
vūt aūt inſipiētia ⁊ inſania plena.

¶ Et relictis illis abijt foras extra ciuita
tē in bethaniā. ibiq; manſit ⁊ docebat eos
de regno dei. Mane aūt reuertēs in ciuitatē
eſuriit. ⁊ videns arborē fici vnā ſecꝰ viā ve
nit ad ea ⁊ nichil inuenit in ea . ñ folia tm̄
Et ait illi. nūq̄ ex te fructꝰ naſcat̄ in ſempi
ternū. ⁊ areſacta ē ꝯtinuo ficulnea. ⁊ vidē
tes diſcipuli mirati ſūt dicētes quō ꝯtinuo
aruit. Reſpōdens autem ieſus dixit illis.

Amē dico vobis ſi habueritis fidē ⁊ nō heſitaueritis non ſolum de ficulnea facietis Sed et ſi mōti huic dixeritis tollere et iacta te in mare fiet Et omnia quecunq; pecieritis in oracione credentes accipietis.

¶ Criſ. ſuper matheū. Malum hominem melius locū dando poteſt aliquis vincere q̃ reſpondendo. quia malicia non inſtruitur ſermonibus. ſed excitatur. ⁊ ideo dominus recedendo cōpeſcere ſtuduit. quos reſpondendo non cōpeſceret. vnde dicitur. ⁊ relictis illis. exijt foras extra ciuitatem in bethaniā. ¶ Ieronimus. Hinc aūt intelligendum eſt. q̄ dominus tāte fuerit paupertatis. ⁊ ita nulli adulatus ſit. vt in vrbe maxima nullum hoſpitem nullam inuenerit manſionem ſed in vico paruulo apud lazarū ſororeſq; eius habitaret. Eorum quippe viculus bethania eſt Unde ſequitur. Ibiq; manſit ¶ Criſ. ſuper matheum. Ut ſcz ibi maneret corporaliter vbi ⁊ ſpiritaliter repauſabat Talem ſanctorum virorum eſt q̄ non gaudent vbi e pulelarge ſūt. Sed vbi ſanctitas floret. ¶ Ieronimus Diſcuſſis autem noctis tenebris cum in ciuitatē reuerteretur dñs eſurijt. Unde ſequitur. Mane aūt reuertens in ciuitatem eſurijt veritatem. ſ. humane carnis oſtendens. ¶ Criſ. ſup matheum. Quādo enī conceſſit carni qd̄ proprium erat pati. Tunc demōſtrat eius paſſionem. ¶ Beda. Nota autē morem ſtudioſi operatoris dum dicatur mane reuertiſſe in ciuitatem vt predicaret. ⁊ vt aliquos deo prī acquirē. ¶ Ieronimus. Dominus autem paſtor in populis ⁊ baiulaturus ſcandalū crucis voluit diſcipulorum animos ſigni anticipatione firmare. Unde ſequitur. Et videns fici arborē vnam venit ad eā. ⁊ nihil inuenit in ea niſi folia tm̄ ¶ Criſ. in om. Nō ꝓpē hoc venit qa eſuriebat ſ; ꝓpē diſcipulos qa enī vbiq; benefaciebat nullū aūt puniebat oportebat ⁊ punitricis eius virtutis demonſtrationē tribuē Noluit autē ī homīb; hoc oſtendē ſ; in planta ¶ Hylarius. Et ī hoc quidē bonitatis dominice argumentum reperimus Nam vbi afferre voluit procuratā ꝑ ſe ſalutis exemplum virtutis ſue poteſtatē ī humanis corporib; exercuit ſpem futurorū ⁊ aīme ſalutem curis preſentium egritudinum commendans. nūc vero vbi in cōtumaces formam ſeueritatis conſtituebat futuri ſpeciem damno arboris indicauit. Unde ſequitur. Et ait illi. nunq; ex te fructus naſcatur in ſempiternum ¶ Ieronimus. Uel in ſeculū vtrumq; enim eo noīe grecus ſermo ſignificat ¶ Criſ. in ome. Suſpicionis autem diſcipulorum erat eſtimare ꝓpter hoc eam eſſe maledictam quia nō habebat fructum. Cur igitur maledicta eſt diſcipulorū gratia vt diſcant quoniā poterat ſiccare eos qui crucifixerūt eū vnde ſequitur. Et arefacta eſt cōtinuo ficulnea. Nō aūt non in alia planta. ſed omnium humidiſſima miraculum hoc fecit. vt ⁊ hinc maius hoc miraculum appareat. Cum aūt in plantis vel in brutis ſit aliqd̄ tale. ſi queras qualiter iuſte ſiccata eſt ficus ſi tempus non erat. Hoc enī querē eſt vltime dementie. quia ſcz in talib; nō inuenitur culpa ⁊ pena. ſed miraculum inſpice ⁊ admirare miraculi factorem Unde ſequitur. Et videntes diſcipuli mirati ſūt dicentes Quomō cōtinuo aruit ¶ Gloſa. Nō facit creator iniuriam poſſidenti Sed creatura ſuo arbitrio ad vtilitatem aliorum mutatur ¶ Criſ. in ho. Et ut diſcas quoniā ꝓpē eos factū eſt ſcz vt ad confidendū eos erigat audi qd̄ deinceps dicatur. Sequitur enī Reſpōdens aūt ihesus ait illis Amē dico vobis Si habueritis fidem ¶ Ieronimus. Latrāt contra nos gentiliū canes. aſſerentes Apoſtolos non habuiſſe fidem qa mōtes transferre non potuerūt. Quib; reſpōdemus multa facta eſſe ſigna a domino que ſcripta non ſunt igitur ⁊ hec credimus feciſſe apoſtolos ſed ideo ſcripta non eſſe. ne infidelibus contradicendi maior daretur occaſio. alioqn ī terogemus eos verū credāt hijs ſignis que ſcripta narrātur. an nō. ⁊ cū incredulos videmus. cōſequenter ꝓbabimus nec maioribus eos credituros fuiſſe qui minoribus nō crediderunt ¶ Criſ. i omel. Hoc aūt qd̄ dominus dicit oratioīi aſcribit ⁊ fidi vnde iterū dicit. Et oīa quecūq; petieritis in oratione credentes accipietis. ¶ Ori. Diſcipuli enī xp̄i nihil corum que nō oportet petunt. ⁊ quaſi credentes magiſtro nihil aliud petunt niſi magna ⁊ celeſtia. ¶ Raba. Quociēſcūq; aūt petentes non exaudimur ideo fit quia vel cōtra auxilium noſtre ſalutis petimus. vel quia eorū ꝓquib; petimus peruerſitas ne impetremus obſiſtit. vel in futurū peticionis nr̄e differtur effectus vt deſideria creſcant. ⁊ perfectius capiant gaudia que requirunt. ¶ Aug. de con euan. Conſiderādum aūt q̄ miratus eſſe diſcipulos de hoc q̄ arbor aruerat. ⁊ eis dñm rn̄diſſe qd̄ dictum eſt de fide. non ipſo ſecundo die q̄ maledixit arbori. ſed tercio die. marcus dicit ipſo quippe die ſecundo cōmemorauit marcus de tēplo eiectos vendentes qd̄ primo die factum pretermiſerat. ipſo ergo ſecundo dicit facta veſpera egreſſum de ciuitate ⁊ cū mane tranſirent. vidiſſe diſcipulos mane factam ficum aridam matheus aūt ſic loquitur tanq; ſecūdo die hoc totum ſit factum. vñ intelligitur q̄ cum matheus dixiſſet arefacta ē cōtinuo ficulnea. pretermiſſis ceteris ad ſecundam diem pertinentib; adiunxit ſtatim. Et videntes diſcipuli ad mirati ſūt ita tñ q̄ alio die viderint dñs ficulneā. Et alio die diſcipuli mirati ſūt. Intelligitur enī non tunc aruiſſe qñ viderunt arefactam ſed cōtinuo qñ maledicta eſt nō enī areſcentē ſ; penitus arefactā viderunt ac ſic eā continuo in v̄bo dñi aruiſſe intellexerūt. ¶ Orige. Myſtice aūt relinquens dñs principes ⁊ ſcribas factus eſt extra ieruſalem terrenam que ideo cecidit. Ueit autem in bethaniam ad domum obediencie. i. eccliā vbi cum requieuiſſet poſt principium conſtituendi eccliam reuertitur in ciuitatem quam paulo ante reliquerat ⁊ reuertens eſurijt ¶ Criſ. ſr̄ math. Si aūt quaſi hō homo eſuriſſet. cibum carnalem nūq; mane eſuriſſ; ſed mane eſurit. qui aliorum eſurijt. ſalutem. ¶ Ieroni. Arborem autem quam vidit in via intelligimus. Synagogam que iuxta viā erat. quia legē habebat nō enī credebat ī viā. i. in xp̄m. ¶ Gloſa. Que huius arbori cōparatur qa credentes primi ex iſrael. Apli groſſorum modo ceteros reſurrectionis gloria ⁊ tempore anteibunt. ¶ Criſ. ſr̄ ma. Ficus etiam ꝓpē multitudinem granorū ſub vno cortice eſt quaſi congregatio

multorum fideliū· nihil aūt inuenit in ea niſi folia tm̄
.i. traditiões phariſeicas iactacōꝫ legis abſq; fructi
bus virtutis· ¶ Orige· Et qm̄ arbor illa erat figu
ratiue aiam hn̄s quaſi audiētē dicit· Nūq̄ꝫ ex te fru
ctꝰ naſcatur in ſempiternū Ideo īfructuoſa eſt· ſinago
ga iudeoꝝ ⁊ hoc erit ei vſq; ad ꝯſūmacōꝫ ſecli donec ī
trauerit gentiū multitudo ⁊ aruit ficulnea adhuc p
egrinante in hac vita xp̄o ⁊ videntes diſcipli oculis
ſpūalibꝫ miſteriū fidei ſiccate mirati ſūt ſꝫ ⁊ diſci
p̄li xp̄i fideles ⁊ nō heſitantes relinquētes eā ſiccā
faciūt· cū vitalis virtus tranſierit ab eis ad gētes
ſꝫ ⁊ a ſinglis q̄ adducūt ad fidē tollit mōs ille ſatha
nas ⁊ mittitur in mare .i. in abiſſum· ¶ Cnſ· ſup
mathm· Vl̄ in mare .i. in iſtū mūdū vbi ſūt aq̄ ſalſe
.i. populi iniqui ¶ Raban⁹ Excluſiōꝫ ei ſuā ab ele
ctis amplꝰ ſemetō vindicat in reꝓbis· ¶ Aug· de
que· euan· Vl̄ hoc ſibi ſeruꝰ dei dicere debet de mō
te ſupbie· vt eā a ſe repellat· vl̄ quia p eos euange
liū predicatū eſt ipe dn̄s qui mōs appellatus ē a iu
deis in gentes tamq̄ꝫ ī mare iacitē· ¶ Orig· Omnis
ecctā q̄ obedit vbo dei bethania ē ⁊ requieſcit xp̄us in
eo malos q̄dem ⁊ peccatores reliquit qñ aūt fuerit
apud iuſtos poſt illos ⁊ cū illis· Nō em̄ dr̄ q; relin
quēs bethaniā venit ī ciuitatē Eſuriit aūt ſp dn̄s iu
ſtis volēs māducare fructū ſpūſſancti in eis q̄ ſūt ca
ritas· gaudiū· pax Erat aūt ſecus viā hec ficus que
folia tm̄ habuit ſine fructu· ¶ Cnſ. ſup mathm· .i.
iuxta mūdū· Si em̄ hō iuxta mōm vixerit non pt̄
in ſe fructū iuſticie tenere· ¶ Orig· Si aūt venerit
dn̄s in temptatiōibꝫ fructū requirens ī inuentꝰ fuerit
aliq̄s nihil iuſticie hn̄s niſi ꝓfeſſiōꝫ tm̄modo fidei q̄ꝺ
eſt folia ſine fructu mox exiccatur hoc ipm̄ eciā q̄ꝺ vi
detur fidelis amittens· Sꝫ ⁊ vnuſq̄ſq; diſcipuloꝝ ficū
areſcere facit· maifeſtū faciens eū eſſe vatuū a xp̄o
ſicut petrꝰ dixit ad ſimonē cor tuū non eſt rectū co
ram deo· meliꝰ eſt em̄ vt fallacie ficum que viuere exiſti
matur nō aūt fructificat ſiccari vbis diſcipuloꝝ xp̄i
⁊ fieri manifeſtā q̄ꝫ vt furetur p figmentū innocentiū
corda· Eſt aūt ⁊ in vnoq̄q; infideli mons ſm̄ mēſurā
infidelitatis ſue q̄ vbis diſcipuloꝝ xp̄i tollitur.

¶ Et cum veniſſet in templum acceſſerunt
ad eum docentem principes ſacerdotum. ⁊
ſeniores populi dicentes. In qua poteſtate
hec facis ⁊ quis dedit tibi hanc poteſtatem
Reſpondens iheſus dixit illis interrogabo
vos ⁊ ego vnum ſermonem. Quē ſi dixeri-
tis mihi ⁊ ego vobis dicam in qua poteſta
te hec facio. Baptiſmꝰ iohannis vnde erat
E celo an ex hominibꝫ. At illi cogitabant
inter ſe dicentes. Si dixerimꝰ e celo dicet
nobis. Quare ergo nō credidiſtis ei. Si au
tem dixerimus ex hominibus timemꝰ tur-
bam. Omnes enim habebāt iohannem ſicut
ꝓphetam. Et reſpondentes iheſu dixerunt

Neſcimus. Ait illis ⁊ ipſe. Nec ego dico vo
bis in qua poteſtate hec facio
¶ Cnſ. ſr̄ mat· Quia viderāt ſacerdotes xp̄ꝫ cū ma
gna gl̄ia introeūteꝫ in templo ſuidia torquebātur· Ita
q; nō ſufferētes in pectore ſuo inuidie ſtimulātis ar
dorem prumpunt ī vocē· vñ dicit· ⁊ cū veniſſet in
templū acceſſerunt ad eū docētem pncipes ſacerdo
tū ⁊ ſeniores ꝓp̄li dicentes· In qua ptāte hec facis
¶ Cnſ· in omel· Quia em̄ ſignis detrahē nō hab
bāt exp̄s que inhibebant in templo vendere aſſumīs
reprehenſiōꝫ Ac ſi dicerēt· nunq̄d magiſtralē ſuſcepi
ſti thronū· Sacerdos conſecratus es qm̄ tantaꝫ de
monſtraſti poteſtatem· ¶ Cnſ· ſuper mathm· Per
hoc aūt q; ſubdunt· Et q̄s dedit tibi hanc poteſtatem
Oñdunt multas eſſe ꝑſonas que dant hominibꝫ pta
tem ſiue etiam corporalē ſiue ſpiritualem quaſi d.
De ſacerdotali familia genitus non es· ſenatus tibi
hoc non conceſſit Ceſar nō donauit· Si autem cre
didiſſent· quia omnis poteſtas ex deo eſt· nunq̄ꝫ in
terrogaſſent· quis dedit tibi hāc poteſtatem· Omis
enim homo ſecundum ſe eſtimat alterum· fornicari
us neminem eſtimat caſtum caſtus non facile de for
nicario ſuſpicatur ſic qui non eſt ex deo ſacerdo
nullius ſacerdotum putat ex deo· ¶ Ieronimꝰ vl̄
his verbis eandem quam ſupra calumniam ſtruūt
quando dixerunt· In beelzebub principe demoniorum
eijcit demonia· Quando em̄ dicunt· in qua poteſtate
hec facis· dubitant de dei poteſtate ⁊ ſubintelligi vo
lunt dyaboli eſſe q̄ꝺ facit addentes quoq; Quis ti
bi dedit hanc poteſtatem· manifeſtiſſime dei filium ne
gant· quē ꝫ putant non ſuis· ſed alienis viribꝫ ſigna
facere· poterat aūt dominus aperta reſponſione tempta
toꝝ calumniam confutare· ſed prudenter interrogat
vt ſuo ipſi vel ſilencio· vel ſciencia cōdemnarentur
vnde ſequitur Reſpondens ieſus dixit eis· interrogabo
vos ⁊ ego vnum ſermonem· ¶ Cnſ ſuper math·
Non quidem vt reſpondentes audiunt· ſed vt impe
ditū non interrogent· quia ipſe preceperat· nolite ſan
ctum dare canibus· deinde ⁊ iam ſi dixiſſet· nihil p
ficeret· quia nō pt̄ ſentire que lucis ſūt tenebroſa vo
luntas· Interrogantē em̄ oportet docere· temptan
tem autem rationabili percuſſione confundere non
autem ei veritatem miſterij publicare. Dominus er
go ſimplici interrogationi laqueum ponit in ſua inter
rogatione ⁊ · quia eum vitare non poterant ſubdit
Quem ſi dixeritis mihi· ⁊ ego vobis dicam in qua
poteſtate hec facio· Eſt autem interrogatio talis
Baptiſmus iohannis vnde erat· ex celo an ex ho
minibꝫ· ¶ Aug· ſup iohem· Accepit quidem iohannes
vt baptiſare poſſet ab eo quem poſtmodum baptiſa
uit· baptiſmus autem quem accepit baptiſmus iohan
nis hic dicitur· Solus tale donum accepit· Nullus
ante ipſum iuſtorum nullus poſt ipſum· acciperet ba
ptiſmum qui baptiſmus diceretur ipſius· Venit er
go iohannes baptiſare in aqua penitentie viam do
mino preparando non autem interius mundando quod
purus homo non poteſt· ¶ Ieronimus· Ipſi autem

¶ Jeronim⁹. Ipſi aũt ſacerdotes q̃d in ſua malicia p
tractauerit oñdit cũ ſubdit. At illi cogitabãt inť ſe
Si eñi r̃ſpondiſſent bapuſma iohannis eſſe de celo
conſequens erat reſponſio. quare ergo nõ eſtis baptiſati
a iohãne. Si autẽ dicere voluiſſent humana decep
tione compoſitum ⁊ nihil habere diuinũ ſeditionem
populi formidabãt. Omnes eñi congregate in turba
dines Johãnis receperant bapuſma ⁊ ſic habebãt
eũ ut ꝓphetam. Reſpondit itaq; impiiſſima fictio ⁊
humilitatis verbo quo neſcire ſe dicere: viſa ẽ ad in
ſidias coaptandas. Unde ſequiť. Et reſpõdẽtes ihe
ſu dixerunt neſcim⁹ in eo ꝙ ſe neſcire reſpõderant
mentiti ſūt. Conſequens ergo erat iuxta reſpõſioẽ
eorum dñm q̃z dicere. Nec ego ſcio. Sed mentiri
veritas non pt̃. Sequitur eñi. Ait illis ⁊ ipſe nec e°
dico vobis in qua poteſtate hec facio. Ex quo oſtẽdit
⁊ illos ſcire ſz reſpõdiſſe nolle ⁊ ſe noſſe ⁊ ideo non
dicere quia illi quod ſciant tacent. ¶ Orige. Sed
dicet aliquis contra hoc quia ridiculum ẽat inrro
gare in qua poteſtate h̃ faceret ieſus. Nec eñi pote
rat fieri vt reſpõdẽit q̃ in poteſtate dyaboli facẽt
Sed nec ipſe reſpõderet quod erat verũ. quoniã in
ptate ꝓpria facit. Si quis autem dicat q̃m inrroga
bant principes vt illũ terrerent. v(t) puta ſi facit aliq̃s
quod nobis nõ placet in nr̃is. dicim⁹ ei. quis te iuſſit
hoc facere eum ẽrrentes vt recedat ab actu. Sed q̃d
ꝙ ⁊ xp̃us ita r̃ſpondit. Dicite mihi vos hoc ⁊ ego
vobis dico in qua poteſtate hec facio. Forte ẽgo ſic
intelligitur hic locus generaliter quidẽ ſunt due po
teſtates diuerſe. Una ex pte dei altera ex pte diabo
li. Specialiter autẽ ſunt plures nõ eñi vna poteſtas
omnibꝫ ꝓphetis faciẽtibꝫ ſigna cooperabať. Sed alia
iſtis alia illis ⁊ ad res forſitan inferiores inferior.
Ad res autem eminentiores eminentior. Principes
aũt ſacerdotum videbant ihm multa prodigia faciẽtẽ
⁊ ideo poteſtatis ſibi coperantis ſpecieȝ ⁊ ꝓprietateȝ
volebant audire a xp̃o. Alij quidem qui ſigna fece
runt in primis quidem in iſta poteſtate fecerũt. Pro
ficientes aũt in alia poteſtate maiori. eñi ſaluator vni
uerſa fecit in vna ptate. quã accepit a patre. Quo
niam aũt non erant digni talia audire miſteria ꝓpte
rea non dat eis reſponſum ſed contra inrrogat.
¶ Raban⁹. Ob duas eñi cauſas ſciẽntia veritatis eſt
occultanda querentibus cum ſcȝ is qui querit aut
minus capax eſt ad intelligendum. Aut odio vel cõ
temptu veritatis indign⁹ eſt cui debeat aperiri quod
querit.

¶ Quid autem vobis videtur homo q̃dã
habebat duos filios ⁊ accedens ad primum
dixit fili. vade hodie operare in vineaȝ me
am. Ille autem reſpondens ait. Nolo. Poſt
ea aũt penitẽtia motus abijt. Accedens aũt
ad alterum. dixit ſimiliter. At ille r̃ñdens
ait. Eo domine. ⁊ non iuit. Quis ex duo
bus fecit voluntatem patris. Dicũt ei pri
mus. Dicit illis ihesus. Amen dico vobis
Quia publicani ⁊ meretrices ꝑcedẽt vos
in regno dei. Venit eñi iohannes ad vos in
via iuſticie et nõ credidiſtis ei. Publicani aũt
et meretrices crediderunt ei. Vos aũt vidẽ
tes nec penitenciã habuiſtis. poſtea vt cre
deretis ei.

¶ Jeronim⁹. Poſt premiſſa infert dominus parabo
lam qua ⁊ illos impietatis arguat. Et ad gẽtes re
gnum dei doceat transferendũ dicens. Quid autem
vobis videtur. ¶ Criſoſtom⁹. ſuper mathm. Quos
reos ꝓponit in cauſa ipſos ⁊ iudices petit vt a nullo
mereanť abſolui qui ſeipſos condemnãt. Magna eſt
fiducia iuſticie vbi aduerſario ipſi cauſa committiť
In parabolis ẽgo figurat perſonas eoꝝ vt non intelli
gant quõ ipſi aduerſus ſe ſententiam dicerẽt. Seq̃
tur eñi. Homo quidam habebat duos filios q̃s niſi
ille deus qui omnes homĩes creauit. qui cum ſit na
tura domin⁹ tamen magis vult diligi vt pať. quam ti
meri ut domin⁹. Maior filius gentiũ populus erat
Minor vero ꝑplus iudeorũ quoniaȝ gentes quidem
erant ex tpe noe. Sequiť. Et accedens ad primum
dixit fili vade ho. opa. in vi. meam. Hodie id ẽ tem
pore ſeculi hui⁹. Locut⁹ ẽ aũt non in facie ut homo
ſed in corde ut deus ſenſibꝫ ingerens intellectũ. Ope
rari autem in vinea eſt iuſticiam facere. Neſcio aũt
ſi totam quis hoim ſufficiat operari. ¶ Jeronim⁹
Primo ergo diciť gentilium populo per naturalis le
gis noticiam vade ⁊ operare in vineam meã. Hoc ẽ
q̃d tibi non vis fieri. alterne feceris. Qui ſuperbe
r̃ñdit. Unde ſequiť. Ille autem r̃ñdens ait. Nolo.
¶ Criſ. ſup math. Gentes eñi a principio relinquen
tes deum ⁊ iuſticiam eius ⁊ tranſeuntes ad idola ⁊
peccata in cogitationibꝫ ſuis r̃ñdere videntur. Nolumus
facere dei iuſticiaȝ. ¶ Jeronim⁹. Poſtea vero
in aduentu ſaluatoris gentium populus acta penitẽ
cia operatus eſt in vinea dei. ⁊ ſermonis contuma
ciaȝ labore correxit. Et hoc eſt q̃d diciť. Poſtea ipe
pnĩa motus abijt. Sequiť. Accedens autem ad al
terum dixit ſimiliť. At ille reſpõdens ait. Eo dñe.
Secundus eñi filius. populus iudeoꝝ eſt. qui r̃ñdit
moiſi. Omnia quecũq; dixerit nobis dominus facie
mus. ¶ Criſ. ſup mathm. Sed poſtea auerſi. men
titi ſunt deo ſcḋm illud filij alieni mentiti ſunt mihi. ⁊
hoc eſt quod dicitur. Et non iuit. Interrogat ergo
dñs conſequenť. Quis ex duobꝫ fecit voluntatem
patris. Dicunt ei. Primus. Vide quomõ aduerſus ſe
ꝓtulerunt ſniam. dicentes priorem filium volũtateȝ
patris feciſſe .i. populum gentium. quia melius eſt
non promittere deo iuſticiam. ⁊ facere quam ꝓmit
tere ⁊ mentiri. ¶ Origenes. Unde potes conſidera
re dominum eſſe locutum in parabola iſta ad eos. q̃
modicum aut nihil ꝓmittunt. operibꝫ autem oſten
dunt ⁊ contra eos qui magna ꝓmittunt nihil autẽ
ſcḋm ꝓmiſſionem ſuam agunt. ¶ Jeronim⁹. Scien
dum eſt autem in veris exemplaribꝫ non haberi no
uiſſimum. ſed primum ut ꝓprio iudicio condemnenť.
Si autem nouiſſimum voluerimus legere ut quidã
habent. Manifeſta eſt interpretacio vt dicamus in
telligere quidem veritatem iudeos ſed tergiuerſari
⁊ nolle dicere quod ſentiunt. ſicut ⁊ baptiſmũ iohis

ſcientes eſſe de celo dicē voluerūt. ❡ Criſ. ſup ma
theū. Eoꝝ at̄ iudiciū diis abundant̄ cōfirmat. Vn̄
ſeqtur. Dixit illis ihūs Amē dico vob̄ quia publica
ni ⁊ meretrices p̄cedunt vos in regnū dei. Acſi di
cat. Nō ſolū ꝑplus gentiū melior eſt vob̄. ſ; etiā pu
blicani ⁊ meretrices. ❡ Raban⁹ Poteſt at̄ regnū
dei euangeliū vł eccl̄ia p̄ns intelligi iquo gentes iu
deos p̄cedunt. q̄a citius credere voluerūt. ❡ Orig.
Per hoc at̄ non excludit̄ quin iudei aliqn̄ merent̄ i
regnū dei. ſ; cū plenitudo gentiū intrauerit tūc oīs
iſrael ſaluꝰ fiet. ❡ Criſ ſup mathm̄. Puto autē q
ex pſona oīm viroꝝ peccatoꝝ publicani ponūt̄ ⁊
ex pſona oīm mulieꝝ peccatricū m̄etrices. q̄a aua
ricia p̄cipue in viris abundat. fornicacō at̄ in muli
eribꝰ. mulier eñ in q̄ete ſedet in cluſa. fornicacō aūt
maxīe ex ocio naſcit̄. Vir at̄ q̄m in actibꝰ reꝝ diuē
ſarum ē aſſidue in auaricie peccatū facile incurrit.
Informicacōēz at̄ non facile niſi multū ſit laſciuꝰ nā
occupacō viriliū ſollicitudinū volup͛tatē plerūq;
excludit. Vn̄ ꝓpriū ē h̄ adoleſcentiū nihil agendum
Cōſequent̄ exponit cām eiꝰ q̄d dixerat dicēs. venit ei
iohānes ad uos in via iuſticie. ⁊ non credidiſtis ei.
❡ Rab. Viā iuſticie iohes p̄dicans venit q̄a cōſu
matio legis ē. digito mōſtrauit ❡ Criſ. ſup mathe.
Vł venit ī via iuſticie ſic maifeſta vt pūlacō eiꝰ ve
nerabilis peccatoꝝ corda cōcuteret. vn̄ ſeqtur. pu
blicani at̄ ⁊ meretrices crediderūt ei Conſidera quō
ꝯuerſacio bona p̄dicatoris p̄dicacōni p̄ſtet virtutē
vt etiā indomita domet corda ſeqtur. vos at̄ viden
tes nec p̄niam habuiſtis poſtea vt crederetis ei. Acſi
di. Illi fecerūt q̄d maius ē credēdo Iſti at̄ nec pniā
fecerūt q̄d mīnꝰ ē. In hac aūt expoſitōe quam ſm
multoꝝ. expoſitōēz tractauimꝰ aliq̄d. mihi videt̄ eē
ꝯtrariū. Si eñ duo filij iudei ⁊ gentes intelligendi
ſūt poſtq̄; ſacerdotes interogati r̄nderunt p̄oꝛē filiū
p̄ris voluntatē feciſſe Cōcludens xp̄s pabolam. ſic
debuit dicē. Amen dico vob̄ quia gentes p̄cedent
vos ī regnū dei. Nūc at̄ dicit publicani ⁊ meretri
ces p̄cedent vos in regnū dei. q̄d magis ꝑplanū hoi
nū ōndit condicionē q̄; gentiū niſi forte intelligamꝰ
vt ꝑus dictū eſt. Iterū gentiū ꝑplus magis placet
deo q̄; vos. vt etiam publicani ⁊ meretrices ſint
acceptabiliores deo q̄; vos. ❡ Jeronimꝰ. Vn̄ aliq̄
putant nō gentiliū ⁊ iudeoꝝ eſſe pabolam ſ; ſimpli
citer peccatoꝝ ⁊ iuſtorum. eo q illi quidem p mala
opera deo ſeruire negauerunt poſtea penitencie bap
tiſmum accepant a iohanne Pharſei autē qui iu
ſticiā p̄ferebant ⁊ legem dei ſe facere iactabāt. Io
hannis ꝯtempto baptiſmate eius p̄cepta n̄ fecerūt
❡ Criſ ſuper matheum. Hoc autem ideo introdu
cit quia ſacerdotes non diſcendi cauſa Sed temptā
di. interrogauerūt In qua poteſtate hoc facis. mul
ti autem ex populis crediderāt. Et ideo introducit
parabolam duorū filiorum oſtendens eis p eam quia
meliores ſunt populares qui A principio ſeculare
ꝓfitentur vitam. quam ſacerdotes. qui a principio
profitentur ſe deo ſeruirē quoniā populares quidē
aliqn̄ compuncti conuertunt̄ ad deum Sacerdotes

aūt impenitibiles conſtituti. nunq̄; deſinunt peccare
in deum. Prior eñ filius populus eſt nō eñ populꝰ
eſt ꝓpter ſacerdotes. ſ; ſacerdotes ꝓpter populum.

❡ Aliam pabolā audite homo erat pater
familias qui plantauit vineam ⁊ ſepem cir
cumdedit ei ⁊ fodit in ea torcular ⁊ edifica
uit turrem ⁊ locauit eam agricolis ⁊ pere
gre profectus eſt. Cum aūt tempꝰ fructu
um appropinquaſſet miſit ſeruos ſuos ad agri
colas vt acciperent fructus eiꝰ. Et agrico
le apprehēſis ſeruis eiꝰ alium ceciderunt.
aliū occiderūt. aliū vero lapidauerūt. Iterū
miſit alios ſeruos plures prioribus ⁊ fecerūt
illis ſimiliter. Nouiſſime aūt miſit. ad eos
filium ſuum dicens. Verebunt̄ filium meū
Agricole autem videntes filium dixerunt
intra ſe hic eſt heres. Venite occidamꝰ eū
⁊ habebimꝰ hereditatē eius. Et apprehē
ſum eū eiecerūt extra vineā ⁊ occiderūt
Cum ergo venerit dominꝰ vinee quid fa
ciet agricolis ſuis? Aiunt illi. Males male p
det ⁊ vineā ſuam locabit alijs agricolis. q
reddant ei fructū temporibꝰ ſuis. Dicit il
lis ihēſus. Nunq̄; legiſtis in ſcripturis. la
pidem quē reprobauerūt edificātes hic fa
ctus eſt in caput anguli a domino factū eſt
iſtud ⁊ eſt mirabile in oculis noſtris. Ideo
dico vobis quia auferetur a uobis regnū
dei. ⁊ dabitur genti facienti fructus eius.
Et qui ceciderit ſuper lapidem iſtum con
fringetur ſuper quem vero ceciderit conte
ret eum.

❡ Criſ. in homelia. Poſt priorem pabolam aliam
ponit vt oſtendat eorum accuſacionē eſſe maiorē
⁊ venia indignam. vn̄ dicitur Aliam pabolam au
Homo erat pa. qui planta. vineam. ❡ Orige Ho
mo paterfamilias deus eſt. qui dicit̄ homo in quibꝰ
dā; pabolis ſicut ſi pater cum paruulo filio ſuo loqui
tur infantilia vt deſcendat ad v̄ba filij ſui ⁊ in ſtru
at eum. ❡ Criſ. ſupermatheum. Homo autem dici
tur nomine non natura. ſimilitudine non veritate
preſciuis eñ filius quia ꝓpter appellationē humani
nominis quaſi homo purus fuerit blaſphemandus
etiam deum patrem viſibilem. hominem appellauit
qui angelorum ⁊ hominū natura dominꝰ eſt. Beni
uolentia pater ❡ Jeronimus. Plantauit autem vi
neam de qua Iſa. loquitur. Vinea domini ſabaoth
domꝰ iſrael eſt. Sequitur. Et ſepem circumdedit ei
vel murum vrbis vel angelorum auxilia. ❡ Criſ.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Cris. sr math. Vel per sepem intellige custodiã
patrum iustorum qui tanquã murus facti sunt po
pulo israel. ¶ Origenes. Vt custodia dei fuit sepes
ipsius. Torcular autem locus libationum de quo se
quitur. Et fodit in ea torcular. ¶ Jeronim⁹. Alta
re scilicet aut torcularia illa quorũ titulo tres psal
mi prenotant. octauus octogesimus. octogesimusſtẽ
cus scilicet martires. ¶ Hylarius. Vel ꝓphetas
quasi quedam torcularia aptauit in quos musti mõ
quedam vbertas spiritussancti feruentis influeret.
¶ Crisostomus sup mathm. Vt torcular est vbũ
dei quod cruciat hominem contradicente carnis na
tura. Sequitur. Et edificauit turrim ¶ Jeronim⁹.
Id est templum de quo dicit̃ p micheam. ꝛ tu tur
ris nebulosa filie sion. ¶ Hylarius. Vel in ẽre emi
nenciam legis extruxit que ꝛ in celũ ex solo egres
su proueheret. ꝛ ex qua speculari xp̄i posset aduen
tus. Sequitur Et locauit eam agricolis. ¶ Cris.
super mathm. Quando scʒ per legem constituti sũt
Sacerdotes ꝛ leuite. ꝛ procuracionẽ regendi pp̄lm
susceperunt. Sicut aũt colonus quãuis de suo mu
nere obtulerit dño non sic eum placat sicut si de vinea
ei⁹ reddi tus ei obtulerit. Sic ꝛ sacerdos nõ tantũ
ꝓpter suam iusticiam placet deo quõ si pp̄lm dei i san
ctitate docuerit qm̃ istius iusticia vna est. populi aũt
multiplex. Sequit̃. Et peregre ꝓfectus est. ¶ Je
ronim⁹. Non loci mutacõe nec em̃ deus alicubi ab
esse potest quo cõplẽtur om̃ia. Sed abire videt̃ a vi
nea. vt vinitoribꝰ liberum operandi arbitriũ dere
linquat. ¶ Cris. in ome. Vel peregre ꝓfectus ẽ lon
ganimitatem habuit non semꝑ eorum peccata penã
inducens. ¶ Orig. Vt quia dñs qui fuerat cũ illis
in nube diei ꝛ in colũna ignis per noctem nequaquã
postea similiter apparuit illis. in ysaia ẽgo iudaicus
ꝑplus vinea nominat̃. ꝛ cõminacõ patrisfamilias cõ
tra vineam fit. In euangelio aũt vinea non culpat̃
sed eius coloni. sed forte in euãgelio vinea ẽ regnũ
dei. id est doctrina que scripturis inserta ẽ sciencie.
Vita autem irreprehensibilis hoim ẽ vinee fruct⁹.
littera aũt scripture est vinee sepes circũposita.
vt non videretur ab hijs q̃ foris sũt fructus qui ẽe
in absconditis. Profunditas autem eloquiorum dei ẽ
vinee torcular. In quod q̃ ꝓfecerunt de eloquijs dĩ
ifundant studia sua quasi fructus. Turris aũt edi
ficata ẽ vbum de ip̄o deo ꝛ de dispensacionibus xp̄i.
Hanc vineam tradidit colonis id est populo ante
nos tam sacerdotibꝰ quam laicis. Et peregre profe
ctus ẽ ad suam prospectionẽ dans occasionem colo
nis. Appropinquat aũt temp⁹ fructuum ꝛ ſm vnũ
quenqꝫ ꝛ generalit̃ pp̄lo vniuerso. Primũ em̃ vite
tempus est ſm infanciam. ꝛ tunc nihil vinea ostẽdit
nisi tm̃ hñs in se vitalem virtutem. Cum autẽ cepe
rit posse loqui tempus est gemminacionis. Quantũ
autem proficit aĩma pueri tm̃ ꝛ vinea .i. vbum dei
ꝛ post ꝓfectum vinea operat̃ fructum maturũ cari
tatis ꝛ gaudij ꝛ pacis ꝛ huiusmõi. sed ꝛ pp̄lo q̃ acce
perunt legem ꝑ moysen tempus fructuũ appropin
quat aliqñ. Vnde sequitur. cum aũt tempus fructuũ
appropinquasset misit suos suos ad agricolas ut ac
ciperent fructus ei⁹. ¶ Rabanus. Vnde temp⁹ fru

ctuum posuit nõ prouentuum. Nullus em̃ est fruct⁹
pp̄li contumacis. ¶ Cris. in ome. Seruos dicit pro
phetas qui offerunt quasi sacerdotes dñi populi fru
ctus .i. obediencie ostensionem ꝑ opera. Ĩ Ji aũt non
solum malicia potiti sunt. in nõ dando fructum. sed
etiã in indignando ad eos q̃ venerũt ꝛ sanguine ma
nus impleuerunt. vnde sequitur. Agricole autem
apprehensis seruis eius alium ceciderunt. alium oc
ciderunt. alium vero lapidauerunt. ¶ Jeronimus.
Ceciderunt quidem vt iheremiam. Occiderunt vt
ysaiam. lapidauerunt ut naboth ꝛ zachariam quẽ in
terfecerũt inter templũ ꝛ altare. ¶ Cris. sup math. Per
singulos aũt gradus iudaice malicie. dei misericordia
addebat̃ ꝛ ꝑ singulos grad⁹ diuine misericordie ma
licia iudeorũ crescebat. ꝛ sic contra dĩ clemẽciã ma
lignitas humana certabat. vnde sequitur. Iterum
misit alios seruos plu. prio. ꝛ fe. illis similit̃ ¶ Hy
larius. Missi aũt plures prioribꝰ illud temp⁹ desig
nat quo post singulorum ꝓphetarũ predicatorẽ plu
rimis simul numer⁹ ꝓphetarum emiss⁹ est. ¶ Ra
ban⁹. vel pmi serui q̃ missi sunt ipse legifer moises
intelligit̃ ꝛ Aaron pmus Sacerdos dei quos cesos
flagello lĩgue vacuos dimiserunt. Alios aũt suos
ꝓphetarum choros intellige. ¶ Hylarius. In filio
autem ad vltimũ misso dñi nostri aduentus signifi
cat̃. Sequit̃ em̃. Nouissime aut̃ misit ad eos filium
suum. ¶ Crisostom⁹. in homelia. Quare aũt non
confestim misit vt ex hijs que ad alios fecerãt. seip
sos accusarent. ꝛ furorẽ dimittentes verecundarẽ
tur ꝓpter filium venientẽ; vnde sequit̃. verebuntur
filiũ meũ ¶ Cris. sr ma. Nũc amisit ñ q̃si ad obnoxi
os pene sentenciam baiulantem. sed penitentie veniã.
Voluit em̃ eos confundere. non punire. ¶ Jerom.
Quod autem dicit. verebuntur filium meum nõ de
ignorantia venit. Quid em̃ nesciat pr̃familias qui
hoc loco deus intelligitur. sed semper ambigere deus
dicit̃ vt libera voluntas hoim reseruetur ¶ Cris
in homelia. Vel hoc dicit annuncians qd fieri debe
bat qm̃ oportebat eos verecũdari. Per hoc em̃ volt
ostendere peccatum eorum magnum ꝛ omni excu
sacione priuatũ. ¶ Orig. Vt illud quidẽ qd ait vere
buntur filium meum videt̃ impletum in illis iudeis
qui intelligentes xp̄m crediderũt in eum hoc aũt qd
sequitur. Agricole autem videntes filium. dixerunt
inter se hic est heres venite occidam⁹ eum. i illis im
pletum est qui videntes xp̄m ꝛ cognoscẽtes filium
dei. nihilominus crucifixerunt eum. ¶ Jeronim⁹.
Interrogem⁹ Arrianũ ꝛ Eunomiũ. Ecce paẽ dr̃
ignorare quicquid ꝓ patre r̃nderit hoc intelligãt
ꝓ filio qui se dicit ignorare consummacionis diem
¶ Cris. super mathm. Dicunt autem quidã quia
post incarnacionem dictus est xp̄us. filius ex bap
tismo sicut ꝛ ceteri sancti quos ex hoc loco cõuincit do
minus vbi dicit̃ Mittam filium meum. Quãdo ẽgo
adhuc cogitabat ad trãsmittendũ filium post ꝓphe
tas iam fili⁹ erat. Deinde si eo modo dicit̃ filius sicut
omnes sancti ad quos factum ẽ vbum dei debuit ꝛ
ꝓphetas dicere filios sicut ꝛ xp̄m. aut ꝛ xp̄m ser
uũ dicere. sicut ꝛ ceteros ꝓphetas. ¶ Jeronimus
Per hoc aũt qꝛ dicunt hic est heres manifestissime dñs

probat iudeorum principes nō p ignorantiā. ſed p ī
uidiam dei filiū crucifixiſſe. Intellexerūt em̄ eum
eſſe illum cui pater p ꝓphetam dicit. Poſtula a me
⁊ dabo tibi gentes hereditatē tuam. Hereditas ꝗ̄
pe filio ſancta eccl̄ia data eſt. quā nō moriens pater
illi reliquit ſed ipſe ſua morte mirabiliter acquiſiuit
¶ Criſ. ſup matheū. Tamē poſtq̄ȝ introiuit in tem
plū ⁊ vendentes aīalia que ad ſacrificiuȝ ptinebant
foras eiecit. tunc ꝑ̄cipue cogitauerūt eum occidere.
vn̄ dicunt venite occidam⁹ eum. Dicebant em̄ intra
ſe Neceſſe eſt vt ꝑ̄plus p iſtum dimittat ꝯſuetudi
nem hoſtiarū. que ad nr̄m ptinent lucrum ⁊ acqui
eſcat offerre ſacrificium iuſticie qḋ ad gl̄iam ptīne
at dei. ⁊ ſic iam non erit populus iſte poſſeſſio nr̄a
ſed dei. Si autem occiderim⁹ eum dum non eſt qui
iuſticie fructum a populo querat ſemꝑ durabit cō
ſuetudo offerendarum hoſtiarum. ⁊ ſic ꝑ̄plus iſte
erit noſtra poſſeſſio. Et hoc eſt qḋ ſequit̄. ⁊ noſtra
ērit h̄ditas. h̄ ē cogitacō ꝯmūis oīm ſacerdotū car
nalium. qui nō ſūt ſolliciti quō viuat ꝑ̄plus ſine pec
cato. ſed aſpiciūt quid in eccleſia offeratur. Et hoc
eſtimant ſacerdocij ſui lucrum. ¶ Raban⁹. Vel he
reditatem occiſo eo preripere moliebant̄ iudei cum
fidem que p eum ē extinguere ⁊ ſuaȝ magis que ex
lege eſt. iuſticiam preferre ac gentibus imbuendis
conabant̄ inſerē. Sequitur. Et apprehēſum eum
eiecerunt extra vineaȝ ⁊ occiderunt. ¶ Hilari⁹.
Xp̄us em̄ extra ieruſalem tanquā extra vineam in
ſententiam damnationis abiectus eſt. ¶ Orige. Vel
ꝙ dicit. Eiecerunt eum extra vineam tale mihi vi
detur quantum ad ſe alienum eum eſſe iudicauerūt
a vinea ⁊ colonis. Sequitur. Cum g⁹ venerit dn̄s
vinee quid faciet agricolis illis ¶ Ieronimus. In
terrogat quidem eos dominus non ꝙ ignoret quid
reſponſuri ſint. ſed vt ꝓpria reſponſione damnētur
Sequitur aiunt illi. Malos male pdet ⁊ vineam ſu
am locabit alijs agricolis. ¶ Criſoſtom⁹. ſuper ma
theum. Hoc autem verum reſponderunt non eſt
illorum qui iuſte iudicauerunt ſed ipſius cauſe. veri
tas ipſis violentiam fecit ¶ Orig. Sicut em̄ Cai
phas ſic ⁊ iſti nō ex ſe ꝓphetauerunt contra ſe. quo
niam tollenda ab eis erant eloquia dei. ⁊ danda gē
tibus fructum ī tempore daturis. Vel domin⁹ quē
occiderunt. ſtatim venit reſurgens a mortuis ⁊ ma
los quidem colonos male perdidit: alijs autem colo
nis .i. Apoſtolis vineam ſuam conſignauit .i. eos q̄
ex iudaico ꝑ̄plo crediderunt. ¶ Aug. de con euan.
Marcus autem hoc non ab ipſis reſponſum com̄e
morat. ſed dn̄m hoc ꝯſequent̄ locutum poſt interro
gationē ipſm ſibi quodammō reſpondiſſe. Sȝ facile
pōt intelligi vl̄ illoȝ vocē ita ſubiectam vt nō men̄
poneret̄ illi reſponderunt. ſed tn̄ intelligeret̄. Aut
ideo r̄ſionem iſtam domino potius attributā quia
cum verum dixerūt. etiam de illis hoc ipſe r̄ndet q̄
veritas eſt. ¶ Criſ. in om. Vl̄ non ē h̄ contradicti
onis. etenī vtraq̄ facta ſūt. q̄a ſcȝ ⁊ ipſi p̄mo h̄ re
ſponderūt ⁊ poſtea dn̄s intrauit. ¶ Aug. de cō euā.
Sed illud magis mouet ꝙ lucas nō ſolum hoc eos
reſpōdiſſe nō dicit veꝝ etiam contrariam retuliſſe

r̄ſionem. Ita ei narrat. Quo audito ſcȝ hac ſent̄
tia ex ore dn̄i ꝓlata dixerūt Abſit. Reſtat g⁹ vt in
telligamus in plebe que audiebat q̄ſdam r̄ndiſſe qḋ
mathe⁹ ꝯmemorat. q̄ſdam vo illud qḋ lucas dicit.
abſit. Nec moueat ꝙ matheus p̄ncipes ſacerdotuȝ
⁊ ſeniores populi dixit acceſſiſſe ad dn̄m ⁊ ſic [illegible]
me poſicōe alic⁹ ꝓſone ſmo ꝯtexit. vſq̄ ad [illegible]
cata agricolis vinea ꝯmemorat. Pōt em̄ putari [illegible]
hec cū p̄ncipib⁹ ſacerdotū locutum fuiſſe. ſȝ matheus
breuitatis cā tacuit qḋ lucas nō tacuit pabolam ſ.
iſtam non ad eos ſolos dictam q̄ de poteſtate interro
gauerant. ſȝ ad plebem. In qua erāt qui dicerent.
pdet illos. ⁊ vineam ſuaȝ dabit alijs. Que vox rec[illegible]
etiam ipſi⁹ dn̄i fuiſſe intelligit̄ ſiue ꝓpter veritatem
ſiue ꝓpt̄ mēbroꝝ ei⁹ cum capite vnitatē. Iam et[illegible]
am q̄ talia reſpōdentib⁹ dicerent Abſit. Quia intel
ligebant ꝯtra ſeipſos pabolam eſſe dictam. ¶ Criſ.
ſup matheum. Vel aliter. Lucas quidem ſm̄ reſponſi
onem eorum narrauit. Matheus autem ſm̄ r̄ſionē
cordis. Nā vere viſibiliter quidem in facie contradi
xerūt dicentes abſit. In ꝯſcientia autem ſuſcep[illegible]
dicentes. Malos male perdet. Sicut cū homo dep
henſus fuerit in malo v̄bis quidē excuſat ſe̾ ſed
eius conſciētia r̄cognoſcit. ¶ Criſ. in ho. Vl̄ aliter
dn̄s ꝓpt̄ hoc eis pabolam ꝓpoſuit vt ipſi nō intelli
tes ꝯtra ſe ſn̄iam pferrēt. ſic̄ ⁊ ad dauid dictū ē
nathan. rurſus aūt intelligentes q̄ dicta ſūt ꝯtra ſe
eſſe dixerūt Abſit. ¶ Raban⁹. Moralit̄ aūt cuiq̄
vinea locatur colenda cum baptiſmi miſterium da
tur qḋ operando exerceat. Mittitur ſeruus vnus
alter ⁊ tercius cum lex pſalmus ꝓphecia legitur
quorum monita bene operetur. Sed miſſ⁹ cedit̄
eijcitur cum ſermo contemnitur. vel quod peius ē
blaſphematur. Heredem quantum ad ſe occidit q̄
filium dei conculcauerit ⁊ ſpiritu gracie contumeli
am fecerit. Perdito malo cultore. vinea alij datur
cum donum gracie quod ſuperbus ſpreuerit hu
lis accipit. ¶ Criſ. ſuper matheum. Deinde quia [illegible]
acquieſcentib⁹ illis teſtimonium ſcripture inducit.
Sequitur. em̄. Dicit illis ihus. Nunquam legiſtis
in ſcripturis lapidē quē reprobrauerunt hedificā
tes meam nō intelligitis. Vt iſtam ſcripturam comp
ſcatis. ¶ Ieronimus. Variis autem parabolis [illegible]
eosdem conterunt. quos em̄ ſupra operarios ⁊ agri
colas appellauit nunc edificatores ⁊ cementarios
vocat. ¶ Criſ. in ho. Lapideȝ aūt xp̄m vocat edifi
catores autem doctores iudeorum qui chriſtū repro
brauerūt dicentes hic non eſt a deo. ¶ Raban⁹.
Sed illis nolentib⁹ idem lapis caput anguli fac
tus quia de vtroq̄ populi quotquot ipſe voluit in
fide coniunxit. Unde ſequitur. Hic factus eſt in ca
put anguli. ¶ Hylarius. Eſt em̄ caput anguli fa
ctus. quia eſt inter legem ⁊ gentes latus vtrius
coniunctio. ¶ Criſoſtomus in homelia. Deinde vt
diſcant quoniam nihil eorum. que fiebant deo con
trarium erat. ſubdit. A domino factum eſt. ¶ Ori
genes. id eſt iſte lapis donum ē donatum a deo ed[illegible]
ficio vniuerſo ⁊ ad mirabile caput ī oculis noſtris
qui poſſumus eum videre oculis mentis.

¶ Criſ. ſup math. quaſi d. quare non intelligitis in
cuius edificij angulo ponendus eſt ille lapis non in
nr̃o q̃n reprobatus eſt. ſed in alio. Si aũt aliud edi
ficium eſt futurum ergo noſtra edificatio ẽ cõtemnen
da. vñ ſubdit. Jdo dico vob̃ q: auferetur a vob̃ reg-
num
dei ⁊ dabitur genti facienti fructũ eius ¶ Orig. Re
gnum dei dicit miſteria regni dei id eſt diuinas ſcriptu
ras quas tradidit dñs. Primũ quidem ꝑp̃lo illi ꝑ
oris cui credita ſunt eloquia dei. Secundo autem gẽ
tibus facientibus fructũ. Nemini enim datur v̾bum dei
niſi facienti fructum de eo. Et nemini i quo peccatũ
regnat datur regnũ dei. quõ ergo illi ꝑp̃lo datũ ẽ. a
quo ⁊ ablatum ẽ. ſed conſidera qm̃ quod datur. intelli
gitur gratis datum. Quib9 ergo locauit non omino
quaſi electis ⁊ fidelibus dedit. Quib9 aũt donauit cũ iu
dicio electionis donauit. Criſ. ſup math. Lapis aũt
dicitur xp̃us non ſolum ꝓpt̃ firmitatem. ſed etiam q̃a
eſt inimicorum magna confractio. Unde ſequitur. Et q̃
ceciderit ſuper lapidem iſtum. ¶ Jeronimus. Qui
peccator eſt ⁊ tñ in illum credit. cadit quidem ſup la
pidem ⁊ confringitur. ſed non omnino conterit̃. Reſer
uatur enim per paciẽciã ad ſalutem; ſup quẽ v̾o ille ceci
derit hoc ẽ cui lapis ille irruerit ⁊ qui xp̃m penit9
negauerit. ſic conteret eũ vt nec teſta quidem rema
neat in qua hauriatur aque puſillum. ¶ Criſ ſup mat.
Aliud eſt enim confringi ⁊ aliud comminui. De eo enim
quod confringitur aliquid remaneat. Quod autẽ cõ
minuitur quaſi in puluerẽ conuertitur. Quod autem ca
dit ad lapidem non frangitur ſm q; eſt lapidis virt9
ſed inquantum fortiter cadit. aut ꝓpter pondus ſuũ
aut ꝓpter altitudinem caſus. ſic ⁊ xp̃ianus peccans
non tñ perit quantum poteſt ꝑdere xp̃us. ſ; quãtũ
ipſe ſe ꝑdit ꝑ opera ſua. aut ꝓpter magnitudinẽ pec
cati. aut ꝓpter altitudinẽ dignitatis Jnfideles aũt pe
reunt tm̃ quantum poteſt eos ꝑdere xp̃us. ¶ Criſ
in ome. Uel hic duas porciones eorum oſ̃dit vnam
ab eo q; offenderũt ⁊ ſcandalizati ſũt quam deſignat
dicens. Qui ceciderit ſup lapidem. Aliam a captiui
tate eis ſupuẽtura quam manifeſtat dicẽs ſup quẽ
v̾o ceciderit. ¶ Aug. de que. euan. Uel de his dicit
q̃ cadent ſup eum qui illum modo contemnunt uel in
iurijs afficiunt. Jdeo nondum penitus intereunt ſ; tñ
confringuntur vt non recti ambulent ſup quos cadet
dũ veniat deſup in iudicio cum pena ꝑdicionis. Jdeo
dixit conteret eos. ut ſint impij tanq̃; puluis quem
ꝓijcit ventus a facie terre.

¶ Et cum audiſſent principes ſacerdotum
⁊ phariſei parabolas ei9. cognouerũt q; de
ipſis diceret. Et querentes eũ tenere timu
erũt turbas qm̃ ſicut ꝓphetam eũ habebãt.
¶ Jeronim9. Quamuis duro corde iudei ꝓpter in
credulitatem eſſent tñ intelligebãt contra ſe omnes
domini ſentencias dirigi. vnde dicitur ⁊ cum audiſſent
ꝑncipes ſacerdotum ⁊ phariſei pabolas ei9 cognoue
rũt q; de ipſis diceret. ¶ Criſ. ſup mathm. Hec eſt
autẽ differencia bonorum hoim ⁊ malorum Hon9
enim comp̃henſus i peccato gemit q̃a peccauit Mal9
autem fremit nõ q̃a peccauit Sed q̃a comp̃ehenſ9
eſt in peccato ⁊ non ſolum penitentiam non agit ſed

magis aduerſus corripientem iraſcitur. vnde ⁊ iſti de
prehenſi magis ad maliciam ſunt excitati. Sequitur
enim. Et querentes tenere eum timuerunt turbas. q̃
niam ſicut ꝓphetam eum habebant ¶ Orig. Sapiunt
quidem aliquid de eo qđ verum eſt ꝓphetam eũ eſtimã
tes. Non autem magnitudinem eius intelligunt ſm
q; erat fili9 dei. Turbas autem ſic ſapientes de eo ⁊
paratas ꝓ eo pugnare timẽt ꝑncipes neq; ei ad com
ſciam pungere poſſunt. nihil dignũ ſencientes de eo
Deinde ſciendum eſt q̃niam volentium ieſum tenere
differencia. eſt. Aliter enim ꝑncipes ⁊ phariſei quere
bant eum tenere. Aliter ſponſa que dicit. Tenui eũ
nec dimittam adhuc eum tentura melius ſicut dicit.
Aſcendam in palmam ⁊ tenebo altitudinẽ ei9. Om
nes enim non recte ſapientes de diuinitate. tenere vo
lũt ihesũ ⁊ ꝑdere eum. Et alia quidem v̾ba preter
v̾bum xp̃i poſſibile eſt cõprehendere ⁊ tenere. v̾bũ
autem veritatis nemo poteſt comprehendere id eſt i
telligere neq; tenere. i. conuincere. neq; ſeparare a ſenſu cre
dentium. neq; mortificare. id eſt deſtruere. ¶ Criſ.
ſup matheum. Omnis etiam homo malus quãtum
ad voluntatem ſuã ⁊ manus mittit in deum ⁊ occidit
eum qui enim ꝑcepta dei cõculcat. qui murmurat cõ
tra deũ. ⁊ turbato vultu aſpicit celum nõne ſi fieri
potuiſſet manus mitteret in deum ⁊ occideret eum
vt iam licenter peccaret. ¶ Raban9. Sed tñ cotidie
ment mittere manũ in ieſũ ꝓpter turbam quotidie
in eccl̃ia gerit̃. Cum q̃libet ſolo noĩe fr̃ fidei ⁊ pacis
vnitatem quã non diligit. ꝓpt̃ bonos cohabitantes
vel erubeſcit impugnare vel timet.

¶ Capitulum. xxii.

Et reſpondens ihes9 dixit Jte
rum in parabolis eis dicẽs. Simi
le factum ẽ regnũ celorum ho
mini regi. q̃ fecit nuptias filio
ſuo Et miſit ſeruos ſuos vocare inuitatos
ad nuptias ⁊ nolebãt venire. Jterum miſit
alios ſeruos dicens. Dicite inuitatis Ecce
prandium meum paraui. Tauri mei ⁊ alti
lia occiſa ⁊ omnia parata venite ad nuptias
Jlli autem neglexerunt ⁊ abierũt alius in
villam ſuam ali9 vero ad negotiationẽ ſuã
Reliqui vero tenuerũt ſeruos ei9. ⁊ contu
melijs affectos occiderunt Rex aũt cũ au
diſſet. iratus eſt ⁊ miſſis exercitibus ſuis ꝑ
didit homicidas illos. ⁊ ciuitatem illorum
ſuccendit Tunc ait ſeruis ſuis Nuptie qui
dem parate ſũt ſed qui inuitati erant. non
fuerunt digni Jte ergo ad exitus viarum
⁊ quoſcunq; inueneritis vocate ad nupti
as Et egreſſi ſerui ei9 in vias congregaue
runt omnes quos inuenerunt malos ⁊ bo
nos ⁊ implete ſũt nuptie diſcumbentiũ Jn
trauit autem rex vt videret diſcumbentes

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Et vidit ibi hominē non vestitum veste
nupciali. ⁊ ait illi Amice quomō huc intra
ſti nō hn̄s veſtem nupcialem At ille obmu
tuit Tūc ait rex miniſtris ligatis pedib⁹
ei⁹ ⁊ manib⁹ mittite eū in tenebras exteri
ores Ibi erit fletus ⁊ ſtridor denciū Mul
ti aūt ſūt vocati pauci vero electi

¶ Criſ. i ho. Quia dixerat dabit̄ genti facienti fructus
eius hic oñdit cui genti. Vn̄ dicit̄ Et reſpōdens ihūs
dixit iterū in pabolis eis dicēs. Simile factum eſt .
regnum celorum ¶ Gloſa. Dic̄ autem reſpōdens id ē
obuians prue cogitacioni eorū de morte ſua ¶ Aug.
de cō. euan. Parabolā aūt iſtā ſolus mathus narrat
Simile quidē etiā lucas ɔmemorat ſz non ē hoc.
Sic ⁊ ipe ordo indicat. ¶ Gre. in ho. Hic p nup
cias pn̄s eccia. illic p cenā eternum ⁊ vltimū cōui
uiū deſignat̄. qa ⁊ in hāc nonnulli exituri intrant
ad illud quiſqs ſemel intrauerit vlteri⁹ non exibit.
At ſi quis forte cōtendat hanc eandē eſſe lectionē
intelligi forſitan pt̄ qa de pfecto eo q cū nuptiali ve
ſte nō itrauerat . qd lucas tacuit mathus dixit . qd
vero per illum cena. per hunc aūt prandiū dr̄ neq
quā obſiſtit. qa cum ad horā nonā . Ap⁹ antiqs prā
dium fieret quotidie ipm quoqs prandiū cena voca
bat̄ ¶ Orig. Regnū aūt celorum ſimile eſt ſm eum q
dem qui regnat homi regi. ſm eum aūt q cōregnat
filio regis Scdm ea vō que ſūt in regno regis ſer
uis ⁊ inuitatis ad nuptias. Inter quos ē ⁊ exercit⁹
regis. Additū eſt aūt homi regi vt homib⁹ quaſi hō
loquat̄ ⁊ diſpenſet homies nō capientes diſpēſari a
deo. Sz tunc ceſſabit regnū celorum eſſe ſimile homi
cum ceſſante celo ⁊ contencōe ⁊ ceteris paſſionib⁹
⁊ peccatis ceſſauerimus ſm hoiem ambulare. ⁊ vi
debim⁹ eū ſicuti eſt. Nūc enī videm⁹ eum nō ſicuti ē
ſed ſicuti pter nr̄am diſpenſacōem fact⁹ fuerit no
bis. ¶ Greg. in ho. Tunc aūt de⁹ pater deo filio nu
ptias fecit. qn̄ hunc in vtero vginis humane nature
coniunxit. Sed qr ex duab⁹ pſonis fieri ſolet nupti
arum cōiunctio. abſit h ab intellect⁹ ib⁹ noſtris vt pſo
nā redēptoris noſtri ex duab⁹ pſonis credam⁹ eſſe
vnitam. Ex duab⁹ quippe atqs in duab⁹ hūc natis
exiſtere dicim⁹. ſz ex duab⁹ pſonis credere compoſi
tum vt nefas vitam⁹ . Securius g⁹ dici poteſt qa
in hoc rex pater regi filio nuptias fecit qr ei p incar
nationis miſterium ſanctam eccliam ſociauit . Ute
rus autem genetricis virginis hui⁹ ſponſi thalam⁹
fuit. ¶ Criſ. ſuper mathm . Vel aliter cum reſurre
ctio fuerit facta ſanctorum tūc ſuſcipiet hoiem vita
que eſt xp̄us mortalitatē eius ſua imortalitate ab
ſorbēns. Nunc enī quaſi arras futuri coniugij ſpiri
tum ſanctum accipimus. tunc autem ipm xp̄m pleni
us in nobis habebimus . ¶ Orig. Vel coniunctōem
ſponſi ad ſponſam id eſt xp̄i ad animā verbi ſuſce
ptionem intellige. part⁹ aūt opera bona. ¶ Hila.
Merito autē a patre iā ſūt hee nuptie facte qa eter
nitatis hui⁹ ſocietas ⁊ noui corporis deſpōſata con

iunctio habet̄ iam pfecta in xp̄o. Sequitur Et miſit ſer
uos ſuos vocat̄ inuitatos ad nuptias. ⁊ nolueri
venire ¶ Criſ. ſup mat Ergo qn̄ miſit ſuos ſuos
iam inuitati prius erant. Inuitati ſūt enī hoies a tem
pore abrahe cui xp̄i icarnatio pmittebat̄. ¶ Iero.
Miſit aūt ſuum ſuū nec dubiū quin moiſen p quē
legem inuitatis dedit Si aūt ſeruos legerim⁹ vt ple
raqs hn̄t exemplaria ad pphetas referendū eſt q inui
tati p eos venie ɔtempſerunt. Sequitur Itera miſit ali
os dicens. Dicite inuitatis . Seruū q ſcdo miſſi ſunt
meli⁹ eſt vt pphetas intelligant̄ qz apli . Ita tñ ſi ſer
uus ſup fuerit ſcript⁹ ſin autē ſuos ibidēqz legas . ſ
ſui ſcdi apli ſunt intelligēdi. ¶ Criſ ſup mathum
Quos miſit cū eis dixit In viā gentiū ne abieritis
ſed poti⁹ ite ad oues perditas dom⁹ iſrael ¶ Orig.
Vel q primi mittunt̄ ſerui vocare inuitatos ad nup
tias hn̄tur pphete ɔuertentes ex pplo p ſuas pphe
tias ad letañ reſtitucōis eccie ad xp̄z q aūt noluerit
venire in primis inuitati ſunt qui noluerunt audi
re verba pphetarum Iterum alij tranſmiſſi. alias ɔ
gregatio pphetarū eſt . ¶ Hylari⁹ . Vt ſerui primi
miſſi q inuitatos vocarent apli ſūt. Qui autem ad
monent vt veniant inuitati antea pplus iſraele. In
gl'iam enī eternitatis p legem eſt aduocat⁹. aplorum
ergo erat pprū cōmonefacē eos quos inuitauerāt
pphete qui vō iterum cum preceptorum condicōe
mittuntur apoſtolica viri ſunt ſucceſſores eorum.
¶ Gregori⁹ . Sed quia hij qui prius inuitati ſūt ad
nuptiarum conuiuium venire noluerunt in ſecūda
inuitatione iam dicitur . Ecce prandium meum p
raui. ¶ Ieronimus . Prandium paratum ⁊ tauri
⁊ altilia occiſa vel per methaphoram opes regie d
ſcribuntur vt ex carnalibus intelligantur ſpiritalia
vel certe dogmatū magnitudo ⁊ doctrina de lege
pleniſſima ſentiri poteſt. ¶ Criſ. ſup ma. Cum ergo
dominus apoſtolis dixit . Euntes predicate dicen
tes. quia appropinquauit regnum celorum hoc ſig
nificauit quod hic dicitur. prandium meum para
id eſt ex lege ⁊ prophetis ſcripturarum menſas o
naui. Unde ſequitur. Tauri mei ⁊ altilia occiſa ſ
¶ Gregorius. in homelia. Per tauros autem p
tres veteris teſtamēti ſignificantur qui ex permi
ſſione legis inimicos ſuos virtutis corporee cornu f
riebant Altilia vero ſaginata dicimus ab eo enī q
eſt alere altilia vel quaſi alita vocam⁹ . Per altilia
ergo patres noui teſtamenti figurantur . qui dum
graciā pinguedinis interne dulcedinis percipiunt
a terrenis deſiderijs ad ſublimia ɔtemplationis ſu
penna ſubleuantur . Dicit ergo . Tauri mei ⁊ altilia
occiſa ſunt. ac ſi diceret . Patrū precedencium mo
tes aſpicite ⁊ remedia vite veſtre cogitate. ¶ Cri
ſoſtomus. ſuper mathum . Vel aliter Prophetas dicit
ſaginata ⁊ tauros non quia ⁊ tauri non fuerint ſa
ginati. ſed quia non omnes ſaginati fuerunt tauri
ergo ſaginata tantummodo dicit prophetas. qui ſ
erunt ſpiritualiter repleti. Tauros autem qui ⁊
phete fuerunt ⁊ ſacerdotes. ſicut ihieremias ⁊ Ez
chiel . vt enim tauri duces ſunt gregis. ita ⁊ ſacer
dotes principes ſunt populi. ¶ Hylarius. Vel...

¶ Hylarius. Vel aliter. tauri glorioſa martirum
ſpecies eſt. qui confeſſioni dei tanq̃ hoſtia electa ſūt
immolati. ſaginata vero ſunt homines ſpūales tan
q̃ celeſti pane ad euolandum aues paſte ceteros ac
cepti ibi vbertate expleture. ¶ Grego. Notandum
vero q̃ in priori mutatione nil de tauris et altilib9
dicitur. in ſecunda aūt iā tauri et altilia mactata me
morātur. quia omnipotens deus cum verba eiꝰ au
dire nolumus. adiungit exempla. vt omne quod im
poſſibile credimus. tanto nobis ad ſperandum fiat
facilius quanto per hoc tranſiſſe et alios audimus.
¶ Origenes. Vel quia prandium quod paratur ē
eloquium dei forcia queq̃ eloquiorum dei tauri itel
ligunt̄. ſuauia vero et delectabilia eorū ſunt ſagina
ta. Si quis em̄ proferat quedam dicta modica et ñ
firma et non magnam virtutem racionis habencia vi
dentur macra eſſe pferunt̄. Saginata autē ſunt cum
ad vnāquāq̃ ꝓpoſicionem exempla multa ratoīs
probatione repleta inducunt̄. Puta ſi aliq̃s de ca
ſtitate ſmonem loquit̄ recte intelligit̄ turtur. Sed
cum ipm̄ caſtitatis ſermonem cum racionis ꝓbatio
ne de ſcripturis repletum ꝓtulerit ita vt delectet et
cōfirmet animū audientis protulit eum ſaginatum
¶ Criſ. ſr̄ matheum. Quod autem dicit̄ Et omia
parata ſūt intelligit̄. quia quicq̄d quenit̄ ad ſalutē
iam ad impletum ē in ſcripturis. Qui em̄ ignorans
eſt inuenit ibi quod diſcat. Qui laborat inueīt ibi ꝓ
miſſa quib9 excitet̄ ad opus. ¶ Gloſa. Vel omnia
parata ſūt id eſt introitus regni paratus ē p fidē
mee incarnationis qui ante fuerat clauſus. ¶ Criſ
ſup matheum. Vel omia parata dicit que ptinēt ad
miſterium dominice paſſionis et noſtre redempcōis
Dicūt aūt. venite ad nuptias non pedib9 ſꝫ fide et mo
ribus. Sequit̄ Illi autem neglexerunt. Quaē aūt
neglexerint maīfeſtat cum ſubdit̄ Et abierūt alius
in villam ſuam Alius vo ad negotiationem ſuam.
¶ Criſ. in ome. Quamuis aūt videant̄ rōnabiles
occaſiones eſſe. ſꝫ hinc diſcimꝰ. etiā ſi neceſſaria ſint
que detinent. omib9 tamen proponē ſpiritalia opʒ
Mihi autem videt̄ q̃ hijs occaſionib9 vſi. negligen
tie velamina ꝓponebāt. ¶ Hylarius. Ambicione
em̄ ſeculi tanquam villa homines occupant̄. plures
vo ꝓpter pecunie cupiditatem negociacione detinēt̄
¶ Criſ. ſup mathm̄. Vel aliter Cū labore manuū
noſtrarum aliquid facimꝰ puta exercentes agruꝫ
vl̄ vineaꝫ aut opꝰ ligni vl̄ ferri. villam colere vide
mur. cum aūt non labore manū noſtrarūꝫ alia lucra
ꝯſequimur. totum hoc negociatio appellat̄. O miſe
rimꝰ mundus et miſeri qui eum ſequuntur Semp em̄
mundi alia opera homines excluſerūt a vita ¶ Gre
gorꝰ. Qui ergo inuentus labori terreno vel mundi
actionib9 deditus miſteriū icarnationis dominice pē
ſare et ſecundum illud viuere ſcꝫ diſſimulat quaſi
ad villam uel negotium pgens venire ad regis nu
ptias recuſat. Et plerumq̃ quod ē grauius nōnul
li vocati graciam nonſolum reſpuunt. ſed etiā per
ſequunt̄. Vnde ſubdit̄. Reliq̄ vero tenuerunt ſuos
eius. et cōtumelijs affectos occiderunt. ¶ Criſ. ſup
mathm̄. Vel p occupationem ville populares iudeo
rum ſignificat quos mundi mundi delectatio ſepara
uit a xp̄o. per occupationem vo negociacioīs ſacer
dotes ceteroſq̃ miniſtros templi ſignificauit q̄s lu
cri obtentu venientes ad miſterium legis et templi
auaricia ſeparauit a fide. De quib9 non dicit q̃ ma
lignati ſunt. ſed neglexerunt. qui em̄ odio ul' inuidia
crucifixerunt xp̄m. illi malignati ſunt. qui aūt ne
gocijs impediti non crediderūt illi neglexiſſe dicū
tur non malignati. De ſua tñ morte dominus tacet
quia in priori pabola dixerat ſed oſtendit morteꝫ di
ſcipulorum ſuoꝝ. quos poſt aſcenſum ipſius occide
runt iudei Stephanū lapidantes et iacobuꝫ alphei
occidentes Propter que hieruſalem deſtructa eſt a
Romanis Et notandum q̃ ira in deo nō ꝓprie ſed
tranſlatiue dicit̄. Tunc em̄ iraſci dicit̄ quādo vlci
ſcitur. vnde et hic dicit̄. Rex aūt cum audiſſet ira
tus eſt. ¶ Jeronimꝰ. Quando inuitabat ad nupti
as et agebat opera clementie hominis nomen ꝓpoſi
tum eſt. Nunc autem quando ad vlcionē venit ho
mo ſiletur et rex tantum dicit̄ ¶ Orig. Dicant aūt
qui peccant in deum legis et ꝓphetarum et totiꝰ cre
acionis verum iſte qui et homo dicit̄ et iratus ꝓpoſi
tur ipſe eſt pater xp̄i quod ſi dixerint huīc ipſm̄ eſſe
cogendi ſunt confiteri quoniam multa in eo ſcd̄m
paſſibilem hominum naturam eſſe dicunt̄. Non q̄a
ipſe paſſibilis eſt. ſed quia morem gerit paſſibilis
nature hominum. Et ſecundum hanc cōſequenciaꝫ
ſuſcipere conuenit et iram dei et penitentiam et cetera
huiuſmodi in ꝓphetis. Sequitur. Et miſſis exercitib9.
¶ Jeronimꝰ. Per hos exercitus romanos intelligi
mus ſub duce veſpaſiano et Tito. qui occiſis iudee
ꝓphis p̄uaricatricē incenderūt ciuitatē. ¶ Criſ. ſup
mathm̄. Romanꝰ aūt exercitꝰ dr̄ exercitꝰ dei qz dñi
ē terra et pleītudo eiꝰ. Nec eā inueniſſet Romani hie
ruſaleꝫ niſi eos dñs excitaſſet ¶ Grego. Vl̄ angeloꝝ
agmina ſunt exercitus regis nri. Miſſis ergo exer
citibus extinxiſſe homicidas dicit̄ quia in hominib9
omne iudicium p angelos exercet̄. Homicidas ēgo
pdit qui a ꝑſequentes interimit. Ciuitatē eorū igni
ſuccendit quia illorum non anime ſolum. ſed caro
quoq̃ in qua habitauerāt eterne gehenne flamma
cruciantur ¶ Origenes. Vel ciuitas impiorum eſt
ſcd̄m vnumquodq̃ dogma congregatio eoꝝ qui cōue
niunt in ſapiencia pricipum huiꝰ ſeculi quā ſuccen
dit Rex et exterminat quaſi ex malis edificationib9
conſiſtentem. ¶ Grego. Sed hijs qui inuitati in
ſe contemnunt conſpicit filij ſui nuptias vacuas nō ha
bebit. quāq̃ em̄ ſermo dei inuenturus eſt vbi requi
eſcat vnde ſubditur. Tūc ait ſeruis ſuis. ¶ Orige
.i. apoſtolis aut angelis qui prepoſiti erant in voca
tionem gencium. Nuptie quidem parate ſūt. ¶ Remi
gius. Id eſt omē ſacramentū humane diſpēſationis
iam pactum atq̃ completum eſt. ſed qui inuitati erāt
id eſt iudei. non fuerūt digni quia dei iuſticiam ig
norantes et ſuam ſtatuere volētes. indignos ſe iudi
cauerūt eterne vite Reprobato ergo iudaico ꝓplo
ad has nuptias gentilis ꝓplus eſt ſuſceptus vnde ſe
quitur. ite ergo ad exitus viarum et quoſcūq̃ inue
neritis vocate ad nuptias ¶ Jeronimus. Gentiū
em̄ populꝰ nō erat in vijs ſed i exitib9 viaꝝ. ¶ Re
migius. Qui ſūt errores gētiliū. ¶ Criſ. ſup mat.

Vel vie ſunt omnes profeſſiones hui⁹ mūdi vtpu
ta pbie milicie ⁊ huiuſmodi dicit ergo Ite ad exit⁹
viaꝝ vt cuiuſlibet condicionis homines vocent ad
fidem. adhuc ſicut caſtitas via eſt que ducit ad deū
ſic fornicacio via eſt que ducit ad dyabolum ⁊ ſic de
alijs virtutibꝫ ⁊ vicijs. iubet ergo vt cuiuſcumqꝫ cō
uerſacōis vł ꝯdicionis homines inuitent ad fidem.
¶ Hylari⁹. Per viā eciā tpus ſeculi intelligendū
ē atqꝫ iō ad exitus viaꝝ iubent ire. qꝛ oībus retro
acta donant. ¶ Greg. Vł aliť. In ſcriptura ſacra vi
as actiones accipim⁹. Exit⁹ viaꝝ intelligim⁹ deffect⁹
actionū. q̄ꝛ illi plerumqꝫ facile ad deū veniūt q̄s in tē
renis actionibꝫ pſpera nulla comitant. ¶ Orig. Vł
aliť. Puto hanc pmā vocacōē fuiſſe ad nupcias ali
quaꝝ ingenuaꝝ aiarū. Principaliť em̄ de⁹ vult ve
nire ad epulacōē diuini eloqij eoꝝ q̄ ad intelligēdū
ſūt ingenioſiores. ⁊ qm̄ qui hui⁹mōi ſūt nolunt ad
iſtā vocacōem venīe tranſmittūť alij ſerui pvocā
tes eos ⁊ pmittentes qꝫ ſi venerint pcipient prādi
um pparatum a rege. Sic em̄ ī corpalibꝫ. alia eſt q̄
nubit ſpōſa. alij inuitatores alij q̄ inuitanť ad nupci
as ſic de⁹ ſcit diuerſos ordines aiaꝝ earumqꝫ vtutes
⁊ cauſas ob quas hij qdem in ꝯſtitucōe ſponſe accipi
unť. alij in ordine ſuoꝝ vocanciū. alij in nūo inuita
toꝝ ad nuptias Sꝫ qui pncipaliť qdem fuerant in
uitati pmos inuitatores qſi pauperes ſenſu neglexe
rūt ⁊ abierūt ſua ſequētes. Inqꝫ magis ſūt dele
ctati q̄ꝫ in hijs que rex p ſuos ſuos pmittebat Sꝫ
hij leuiores ſūt his q̄ ſeruis trāſmiſſis iniurianť ⁊ ī
terficiūt q̄ ſcꝫ pparacōe ꝯtencioſoꝝ vboꝝ auſi ſūt
tenuiſſe ſuos miſſos q̄ non ſūt pparati ad ſoluēdas
queſtiones eoꝝ verſutas ⁊ cōtumelijs afficiunť vł
interficiunť ab eis Seqtur. ⁊ egreſſi ſerui ei⁹ in vi
as cōgregauerūt oēs quos inuenerunt malos ⁊
bonos ¶ Orig. Egredientes ſui ſiue de iudea ⁊ ihe
ruſalē apłi xpi ſiue ab interioribꝫ angeli ſancti ⁊ ve
nientes ad vias diuerſas diuerſorum moꝝ ꝯgrega
uerūt ꝯgregabāť q̄ſcūqꝫ inuenerīt ⁊ ñ curāt vtꝫ aliqñ
ante vocacōem mali fuerūt aut boni Bonos autē
intelligere hic ſimpliciť conuenit humiliores ⁊ recti
ores ex eis qui veniebant ad cultū dei quibꝫ ꝯuenie
bat qđ apłus ait. Cum gentes que legem non hñt
ea que legis ſūt faciūt ipi ſibi ſunt lex ¶ Jeronim⁹
Inter ipos em̄ gentiles infinita eſt diuerſitas. Cum
alios ſciam⁹ eſſe pcliuiores ad vicia. alios ad hone
ſtatem morum virtutibꝫ deditos. ¶ Greg. Vł hoc
dicit q̄ꝛ ī hac eccleſia nec mali ſine bonis nꝫ boni ſine
malis eē pnt. Bon⁹ aūt non fuit qui malos tolerare
recuſauit. Seqtur. ⁊ implete ſūt nuptie diſcumben
ciū ¶ Origenes. Nuptie ſcꝫ xpi ⁊ eccleſie ſunt im
plete. Dum reſtituti deo qui ab apoſtolis ſūt inuenti
recubuerūt ad epulandū in nuptijs. Sed qm̄ bonos
⁊ malos oportuit quidem vocari nō autē vt mali p
manerent mali. ſꝫ ut deponerent veſtimēta ꝯtraria
nuptijs ⁊ induerent nupcialia indumenta .i. viſcēa
miſericordie benignitatis ideo rex egrediť vt vide
at diſcumbentes pusq̄ꝫ apponať eis prandium vt
retineat hñtes nuptialia veſtimēta atꝫ delectet eodem
neqꝫ contrarios. vñ ſeqtur. Intrauit aūt rex vt vi
deret diſcumbētes ¶ Criſ. ſup mat. Nō qꝛ alicubi

ipe nō eſt ſꝫ vbi vult p iudicium aſpicere ibi dr̄ pñs
vbi aūt non vult abſens videť. Dies aūt aſpectōis eſt
dies iudicij qñ viſitatur⁹ eſt xpianos qui ſup mēſas
ſcripturarum recubunt. ¶ Orig. Ingrediens aūt in
uenit quendā qui non mutauerat pꝛiores mores vñ
ſequiť. Et vidit ibi hoīem nō veſtitū veſte nupciali.
Singulariť aūt dixit qꝛ vni⁹ ſūt generis omnes q̄ ſunt
malicia poſt fidem quā habuerant añ fidē. ¶ Greg.
Quid aūt debem⁹ itelligere p nupcialē veſtē. niſi ca
ritatē qꝛ hanc in ſe dñs habuit dum ad ſocianda ſibi
eccłie nupcias veniēt. Intrat g° ad nupcias ſine
veſte nupciali q̄ in eccłia fidē hꝫ ſed caritatē nō hꝫ
¶ Aug. contra fauſtū Vł ſine veſte nupciali nup
cias adit qui querit ibi gliam non ſponſi. ſed ſuam
¶ Hylari⁹. Vel veſtis nupcialis ē gra ſpūſancti
⁊ candor habit⁹ celeſtis q̄ bone interrogacōis ꝯfeſſi
one ſuſcept⁹ vſqꝫ in cetū regni celoꝝ immacłat⁹ ⁊
integer eſt reſuand⁹ ¶ Jero. Vel veſtis nupcialis
pcepta ſūt dñi ⁊ opera que ꝯplenť ex lege ⁊ euan
gelio nouiqꝫ hominis efficiūt veſtimentū. Quod in
die iudicij. inuent⁹ fuit ſb noīe xpiano ñ habē ſtatim
corripiť. vnde ſequiť. Et ait illi Amice quō huc in
traſti non hñs veſtem nupcialē Amicū vocat q̄ eſt
inuitat⁹ ad nupcias quaſi ſit amicus per fidem. Ar
guit autē impudencie qꝫ veſte ſordida mūdicias pol
luerit nupciales. ¶ Orig. Et qm̄ qui peccat ⁊ non
induit dñm ihm xpm nō habet excuſacōnē aliquā
Ideo ſequiť at ille obmutuit. ¶ Jero. In tempore
em̄ illo nō erit locus impudencie. nec negandi facul
tas cū omnes angeli ⁊ mūd⁹ ipſe teſtis ſit peccato
rū. ¶ Orig. Nō aūt ſolū reicit⁹ ē a nupcijs q̄ iniuri
nupcijs fecit. Sed adhuc a miniſtris regis ſup ſpe
cula conſtitutis ligatus inceſſione qua non eſt vſus
ad bonū ⁊ apprehenſoria virtute qua nullum op⁹
bonum impleuit condemnat⁹ eſt in loco ab omni lu
ne alieno qui vocatur tenebre exteriores. vnde ſe
quitur. Tunc rex dixit miniſtris Ligatis manibus
⁊ pedibus eius mittite eum in tenebras exteriores
¶ Gregorius. Ligantur tunc pedes ⁊ manus p
diſtrictionem ſentencie que modo a prauis operibus
ligari noluerunt per melioracionem vite. vel tunc
ligat pena quos modo a bonis operibus ligauit cul
pa. ¶ Auguſtinus. xj. de trinitate. Prauarum in
atqꝫ diſtortarum voluntatum implicacio vinculum
eſt quo alligatur qui hoc agit vt proijciatur in tene
bras exteriores. ¶ Gregorius. Interiores autem
tenebras dicim⁹ cecitatē cordis. exteriores vo em
bras eťnā noctē dānacōis ¶ Criſ. ſup mat. Vbi
deſignať differencia tormentoꝝ ī peccatoribꝫ Sunt em̄ p
me tenebre exteriores. Interiores aūt minores ⁊ ex
tremi loci. ſequitur. Ibi erit fletus ⁊ ſtridor dentī
¶ Jero. In fletu oculoꝝ ⁊ ſtridor dentiū p metapho
ram membroꝝ corporaliū magnitudo oſtenditur tormento
rū Manus quoqꝫ ligatas ⁊ pedes fletū oculorum ⁊
ſtridorē dentiū ad cōprobandā reſurrectōis indiciū
veritatē ¶ Greg. Ut illic dentes ſtrideant qui hic d'e
dacitate gaudebant. illic oculi defleant qui hic p illi
citas concupiſcendas verſabantur. quaten⁹ ſingula
membra ſupplicio ſubiaceant que hic ſingulis qui
buſqꝫ vicijs ſubiecta ſeruiebant.

¶ Jeronim⁹. Et quia in cōuiuio nupciali nō initium
ſed finis querit̄ur · ſubdicit̄ · multi em̄ ſunt vocati · pau
ci vero electi. ¶ Hylarius. Inuitanti em̄ ſine excec
ptione publice bonitatis humanitas eſt · Inuitatis
vero vel vocatis de iudicio meritorum ꝓbitatis
electio eſt · ¶ Gregori⁹. Nonnulli · n · bona nec inci
piunt · nonnulli vero i bonis q̄ ceperunt minime ꝑ
ſiſtunt · tāto ergo ſibi vnuſqſq̄ ſollicite metuat quā
to ignorat que reſtant ¶ Criſ · ſup math. Vel aliē
Quociens deus temptat eccleſiam ſuam ingreditur
ad eam vt videat diſcumbentes · ⁊ ſi inuenerit aliquē
non habentem veſtē nupcialem · interrogat eum · vt
q̄ factus es xp̄ianus ſi hec opera diligebas · talē g⁹
xp̄s tradit miniſtris ſuis id eſt aliquib⁹ miniſtris ſe
duccionis · ⁊ ligant manus eius · i · opera · ⁊ pedes · i ·
motus aīe · ⁊ mittunt eum in tenebras · i · in errores
vel gentium uł iudeorum uł hereſum · Propinquio
res em̄ ſūt tenebre gentilium q̄a veritatē ſpernunt ·
quam non audierunt · Sed exteriores iudeoꝝ qui
audierunt · ſed non crediderunt · ſꝫ magis exteriores
hereticorum qui audierunt ⁊ didicerunt ·

¶ Tunc abeuntes phariſei cōſilium inierūt
ut caperent eum in ſermone. Et mittūt ei di
ſcipulos ſuos cum herodianis dicētes Ma
giſter ſcimus quia verax es ⁊ viam dei in
veritate doces ⁊ non eſt tibi cura de aliquo
Non em̄ reſpicis pſonam hominū Dic ergo
nobis Quid tibi videt̄. licet cenſuꝫ dari ce
ſari an non Cognita aūt ihesꝰ nequicia eo
rum ait. Quid me temptatis ẏpocrite oſtē
dite michi nūmiſma cenſus At illi obtule/
runt ei denarium. Et ait illis ihesus. Cuiꝰ
eſt ẏmago hec et ſupſcriptio. Dicūt ei ce/
ſaris. Tunc ait illis. Reddite ergo que ſūt
ceſaris ceſari ⁊ que ſunt dei deo Et audien
tes mirati ſunt ⁊ relicto eo abierunt

¶ Criſ · ſup mathꝰ. Sicut ſi aliquis claudere vo
luerit aque currentis meatū · ſi excluſa fuerit ꝑ ali
quam violentiam aliunde ſibi ſemitā querit ſic iudeo
rum malignitas ex vna pte confuſa aliū ſibi aditū
adinuenit · Vnde dicit̄ · Tunc abeuntes phariſei cōſi
lium inierunt · vt caperent eum in ſmone Abierunt
inquam ad herodianos · Quale conſilium · tales ⁊
conſiliatores Et ideo ſequit̄ · Et mittūt ei diſciplos
ſuos cum herodianis · ¶ Gloſa · Tanq̄ ignotis vt
facili⁹ deciperent ⁊ ꝑ eos illum caperent cum timē
tes turbam hoc per ſe non preſumerent facere ·
¶ Jeronim⁹. Nup quidem ſub ceſare Auguſto iu
dea ſubiecta Romanis q̄n in toto orbe ē celebrata d̄
ſcriptio ſtipendiaria facta fuerat · ⁊ erat in populo
magna ſedicio dicentib⁹ aliis · ꝓ ſecuritate ⁊ quiete
qua Romani pro omnibus militarēt debere tributa
pſolui · Phariſeis vero qui ſibi applaudebant i iuſti
cia econtrario dicentib⁹ non debere ꝓplm dei qui deci
mas ſolueret. ⁊ p̄micias daret ⁊ cetera que i lege
ſcripta ſūt hūanis legib⁹ ſubiacere · Ceſar aūt augu
ſtus herodem filium antipr̄is alienigenā ⁊ pſelitū
regem iudeis cōſtituerat qui tributis p̄eſſet ⁊ roma
no pareret imperio · Mittūt igit̄ phariſeis diſciplos
ſuos cū herodianis · i · militib⁹ herodis ſeu herodiāos
q̄s illudentes phariſei quia romanis tributa ſolue
bant herodianos vocabant ⁊ non diuino cultui de
ditos ¶ Criſ · in home · Propter hec aūt ſuos diſci
plos ⁊ herodis milites ſimul mittunt vt quodcūq;
dixerit reph̄endatur · Cupiebant aūt magis adiſuꝫ
herodianos eum aliq̄d dicere · Quia em̄ eū detinē
timebant ꝓpē turbas · voluerūt ei periculum imitte
re ex hoc q̄ eſſet publicis tributis obnoxi⁹ · ¶ Cri
ſoſtom⁹ ſup mathm · Hec eſt aūt ypocritarꝫ p̄ma ſi
mulatio quia laudant quos ꝑdere volunt · Et ideo in
laudem prorūpunt dicentes · Magiſter ſcim⁹ quia
verax es · Magiſtrum eum vocant · vt quaſi honoratus
⁊ laudatus miſterium ſui cordis ſimplicit̄ eis aperi
at tanq̄ volens eos habē diſciplos · ¶ Gloſa Tri
pliciter autem cōtingit aliquem veritatem non docē
Primo ex pte ipſi⁹ docentis quia ſcꝫ veritatem vel
non nouit uł non amat · Et contra hoc dicunt · Sci
mus q̄a verax es Secundo ex pte dei · Cui⁹ timore
poſtpoſito quidā v̄itatem de deo quam nouerūt non
pure anūciant · ⁊ contra hoc dicunt · Et viam dei in
veritate doces · Tercio ex pte primi ex cui⁹ timorē
uł amore aliquis v̄itatem tacet · Et ad hꝰ excluden
dū dicunt · ⁊ non eſt tibi cure de aliquo ſcꝫ homine
Non em̄ reſpicis perſonam hoim · ¶ Criſ · in ome
Hoc de herode ⁊ ceſare occulte inſinuabant · ¶ Je
ronim⁹. Blanda q̄dem ⁊ fraudulenta interrogatio il
lud ꝓuocat reſpondentē vt magis deum quā ceſarē
timeat · Vnde dicunt · Dic ergo nobis · q̄d tibi videt̄
licet cenſum dari ceſari an non · vt ſi dicat non de
bere tributa ſolui · ſtatim audientes herodiani · ſedi
tionis reū contra romanum p̄ncipem eum teneant ·
¶ Criſ · in homeł · Quia em̄ ſciebant q̄ q̄dam hanc
diſcordiam meditantes occiſi erāt volebant ⁊ ipm
ꝑ ſermones hos in talem ſuſpitionem imittere · Se
quit̄ · Cognita autem ieſus nequicia eorum ait · ¶ Cri
ſoſtomus · ſup mathm · Non ſm ſermones eorū pa
cificos blande reſpondit ſed ſm conſcientiam eorum
crudelem aſpera dixit quia deus voluntatib⁹ reſpō
det non v̄bis · ¶ Jeronim⁹. Prima ergo v̄tus eſt
reſpondentis interrogancium mentes cognoſcere ⁊ nō
diſcipulos ſed temptatores vocare · ẏpocrita g⁹ vo
catur · qui aliud eſt ⁊ aliud ſimulat ¶ Criſ · ſup ma
theum · Dicit ḡo eis ẏpocrite vt cōſiderantes eū hu
manorum cordium cognitorem quod facere cogita
bant pficere non auderent Vide ḡo quod phariſei
blandiebant̄ vt ꝑderent · ſed ieſus cōfundebat ut ſal
uaret · q̄a vtilior eſt homini deus iratus quā homo
ꝓpicius ¶ Jero · Sapiencia aūt ſemꝑ ſapiēt̄ egit ut
ſuis potiſſimu temptatores ſmonib⁹ cōfutet̄ · Et
ideo ſequit̄ · Oſtendite mihi nummiſma cēſus · At il
li obtulerunt ei denarium · Hoc genus nūmi eſt q̄d
pro x · nummis computabatur ⁊ habebat imaginē
ceſaris · Vn̄ ſequit̄ · Et ait illis ihūs · Cui⁹ ē imago
hec ⁊ ſupſcriptio · Qui putant interrogatiōnē ſal
uatoris ignoranciam eſſe non diſpenſatiōnē diſcāt
ex p̄nti loco q̄ vtiq̄ poterat ſcire ieſus c⁹ ẏmago

erat in nūmo ſcedē. Dicūt ei ceſaris ceſarē ꝫ n̄ pu
temꝰ auguſtū ſed tiberiū ſignari ꝑuignū eiꝰ ſub quo
⁊ paſſꝰ eſt dn̄s Om̄es aūt reges romani a p̄mo caio
ceſarē q̄ imperiū arripuerat ceſares appellātur. ſeqt̄. red
dite ergo q̄ ſūt ceſaris ceſari .i. nūmū tributum ⁊ pe
cuniam. Hyla. Si em̄ nihil q̄d ceſaris eſt penes
nos reſedent ꝯdicione reddendi ei que ſua ſūt nō te
nebimur. Porro autem ſi rebꝰ illiꝰ incumbamꝰ ſi
iure p̄tatis ſue vtimur. extra q̄relaꝫ iniurie ē red
dere ceſari quod ceſaris eſt Criſ. ſr mat. Tu aūt
cū audiens reddite q̄ ſūt ceſaris ceſari illa ſcito euꝫ
dicere ſolū que in nullo pietati nocent. quia ſi aliq̄d
tale fuerit nō adhuc ceſaris eſt ſꝫ dyaboli tributum
Deinde vt nō dicant q̄m hoībꝰ nos ſubijcis. ſubdidit
⁊ que ſūt dei deo. Jero. .i. decimas p̄mitias obla
tiones ⁊ victimas ſic̄ ⁊ ipē dn̄s reddidit ceſari tribu
ta ꝓ ſe ⁊ petro ⁊ deo reddidit q̄ dei ſūt p̄ris faciēs
voluntatē. Hyl. Deo etiam que eiꝰ ſūt reddere
nos opoꝛꝫ .i. corpꝰ ⁊ aīam ⁊ voluntatē Numiſma
em̄ ceſaris in auro ē in q̄ eſt eiꝰ imago depicta. Dei
aūt nūmiſa hō ē in q̄ eſt dei imago figurata. Ideo diui
tias vr̄as date ceſari. deo autem ꝯſcīe vr̄e innocē
am ſeruate. Orig. Ex hoc loco diſcimus ſaluatoris
exēplo. vt nō hijs que a multis dicunt̄ ⁊ ꝓpt̄ea glo
rioſa vident̄ occaſione pietatis attendamꝰ. ſed que
ꝯueniēt ſm̄ ordinē rōnis dicunt̄. poſſumꝰ aūt ⁊ mo
raliē intelligē locū iſtū. q̄m debemꝰ corpi q̄dam dar̄
quaſi tributū ceſari .i. neceſſaria q̄cunqꝫ aūt ſūt cō
uenientia aīaꝝ nature. id eſt ea que ducūt ad v̄tuteꝫ
Debemꝰ deo offerre Qui ergo ſup̄ modū docent legē
dei ⁊ de rebꝰ debitis corpori nihil curare ꝓponunt
ſūt phariſei q̄ reddere ceſari tributum vetabant ꝓ
hibentes ſcilicꝫ nubere ⁊ abſtinere a cibis quos deꝰ
creauit. Qui vero ſupra modum eſtimant oportē
corporibꝰ idulgē ipi ſūt ſic̄ herodiani Saluatoꝛ aūt
noſter vult vt nec virtus minoret̄ dum ſup̄ modū
carni ſeruimus nec carnis natura grauet̄ dum ab
undantius virtutibꝰ ad heremus. vel princeps mū
di .i. dyabolus dicitur ceſar non em̄ poſſumꝰ reddē
deo q̄ dei ſūt niſi prius reddiderimus p̄ncipi que ſūt
ſua .i. niſi depoſuerimꝰ maliciam vniuerſam hoc eci
am diſcamus ex loco preſenti q̄ꝫ cōtra temptantes
nec oīno tacere debemus. nec ſimpliciter r̄n̄dere. ſed
circumſpecte vt precidamus occaſionē q̄rentium in
nobis ⁊ doceamus irreprehenſibiliter que poſſunt
ſaluare volentes ſaluari. Jeronimus. Qui au
tem credere debuerant ad tantam ſapienciaꝫ mirati
ſunt q̄ꝫ calliditas eoꝝ inſidiandi non inueniſſet lo
cum. vnde ſeqt̄ur Et audientes mirati ſūt ⁊ relicto
eo abierūt. Infidelitatem pariter cū admiracōe re
portantes.

In illa die. acceſſerūt ad eum Saducei q̄
dicut reſurrectioꝫ nō eſſe ⁊ interrogauerūt
eum dicētes. magiſter. Moiſes dixit. ſiqꝰ
mortuus fuerit nō hñs filium. ducat frater
eiꝰ vxorem illius. ⁊ ſuſcitet ſemen frī ſuo.
Erāt autem apud nos ſeptem frēs Et pri
mꝰ vxore ducta defūctꝰ eſt ſn̄ filijs ⁊ n̄ hñs
ſemē reliq̄t vxorē fratri ſuo. Similiter ſecū
dus ⁊ tercius vſqꝫ ad ſeptimum. Nouiſſi
me autēꝫ omniū ⁊ mulier defuncta eſt. In
reſurrectione ergo de ſeptem cuius erit vx
or. Omnes em̄ habuerūt eā reſpōdens aūt ie
ſus ait illis. erratis neſcientes ſcripturas
Neqꝫ virtutem dei. In reſurrectione em̄ ne
qꝫ nubent. neqꝫ nubentur. ſed ſunt ſicut an
geli dei in celo. de reſurrectione autē mor
tuoꝝ non legiſtis quod dictum eſt a deo
dicente vobis. Ego ſum deus abrahaꝫ de
us iſaac ⁊ deus iacob non eſt deus mortuo
rum ſꝫ viuentium ⁊ audientes turbe mira
bantur in doctrina eius

Criſ. in omel. Confutatis phariſeis cum diſcip
lis cum herodianis ſaducei ſe immittunt. cum tñ ex
confuſione p̄orum eos o poꝛteret effici pigrioꝛes ſꝫ
p̄ſumptio inuerecundū quid ē ⁊ pertinax ⁊ impoſ
ſibilia temptans ꝓpt̄ h̄ ⁊ euangeliſta ſtupens eoꝝ
demētiam hoc ipm̄ ſignificat dicens. In illa die ac
ceſ. ad eum Sa. Criſ ſuper mathm̄. Quando re
cedebant phariſei. accedebant ſaducei forte tali con
ſilio quia decertabant quis eum ante deprehendere
poſſet vel ſi ratione eum non poſſent ſuperare. ſal
tem per ipſam frequenciam ſubuertēnt ſenſum eius.
Jeronimꝰ Due hereſes erant in iudeis vna pha
ſeorum ⁊ altera ſaduceoꝝ. Phariſei traditionum ⁊
obſeruationū iuſticiam preferebant. vnde ⁊ diuiſi
vocabantur a populo. Saducei autem qui interp̄
tantur iuſti. ⁊ ipſi vendicabant ſibi quod non erāt
prioribus ⁊ corporis ⁊ anime reſurrectionem cre
dentibꝰ ꝯfitentibꝰ q̄ꝫ ⁊ angelos ⁊ ſpiritum ſequentes
iuxta actus apl̄oꝝ oīa denegabant. vñ ⁊ hic dicit̄
Qui dicunt r̄ſurrectionē nō eſſe. Orig. Non ſo
lum aūt carnis r̄ſurrectionem negabant. ſꝫ etiā aīe
īmortalitatē tollebant. Criſ. ſup mat. Videns
dyabolus q̄ia iuſticiaꝫ dei oīno extinguere nō poſſet
introduxit hereſim ſaduceoꝝ qui dicerent nō eſſe
reſurrectionē mortuoꝝ. Que res oīne ꝓpoſitum
faciende iuſticie frangit Quis em̄ contendꝰ erit ad
uerſus ſeipm̄ in q̄tidie luctamia ex̄ercere ii ad ſpē re
ſurrectionis aſpicere Gregorius. xiiij mo. Sūt
autēꝫ nonnulli q̄ cōſiderantes q̄ ſpūs a carne ſoluit̄
q̄ caro in putredinem vertitur. q̄ putredo in pulue
rem reducitur. q̄ puluis in elemēta ſoluit̄ vt nequa
q̄ꝫ ab humanis oculis videat̄ reſurrectionē fieri poſ
ſe deſperant. ⁊ dum arida oſſa inſpiciunt hec veſtiri
carnibus rurſumqꝫ ad vitam vireſcere poſſe fieri
diffidunt. Auguſtinꝰ. in encheridion. Non aū
tem perit deo terrena materies de qua mortaliū
creatur caro. Sed in quemlibet puluerem cineremue
ſoluatur. In quoſlibet halitus auraſqꝫ diffugiat.
In quamcunqꝫ aliorum corporum ſubſtanciam vel
in ipſa elementa vertatur.

Inquorumcū aīalium aut eciā hoīm cibum cedas
carneq́ʒ mutet· amme illi hūane in puncto temporis
reddicur que eam ꝑmitus ut homo fieret· viueret
creſceret· aīauit· Criſ· ſup mathm· Ad defenſiōʒ
autem ſui erroris inueniſſe ſe argutiſſimaʒ rōnem
Saducei putabant· vnde ſequit̄· Et interro· eū dicē
tes· Magiſter· moiſes dixit Si quis mortu· fuerit·
Criſ· in ome· Quia oī̄ immitigabile malū mors
erat apud iudeos qui omīa pro pñti vita faciebant
in legem deduxit moiſes defuncti ſine filijs vxorem
fratri dari oportere vt defuncto filius naſceret̄ ex
fratre· ⁊ non excideret nomen ei⁹ quod erat quoddā
mortis mitigatio· non aūt alius q̄ʒ frr̄ vel ꝓpinquus
videbat̄ accipere· vxorem defūcti qm̄ non ita puta
retur q̄ ex tali coniunctione erat naſcitur⁹· eē filius
eius qui obijt· et iterum extraneus nō ita haberet
neceſſitatem ſtatuere do nū eius qui obierat ſicut
frater· cui etiā ex cognatione hoc facere iuſtū erat
ſequit̄· erant aūt apud nos ſeptē fratres· Jero·
Qui reſurrectionē corporū non credebant ⁊ aīam
putabant interire cum corporib⁹ recte iſtiuſmodi
fingūt fabulam que deliramenta arguat eos q̄ reſur
rectionem aſſerant mortuorum· Turpitudineʒ ḡo
fabule opponūt ut reſurrectionis denegent veritatē
Unde concludunt In reſurrectiōe ḡo cui⁹ erit po
teſt autem fieri vt vere in gente eorum hec aliqñ ac
ciderit· Aug· de que· euan· Per hos tn̄· vij· fres
miſtice intelligunt homines impij q̄ fructum iuſticie
non potuerūt afferre in terra ꝑ omnes vij mundi
etates qbus iſta terra ꝯſtitit· Poſtea enī ⁊ ipſa terra
tranſiet ꝑ quam omnes illi quaſi ſeptem ſterilē terrā
fierunt· Sequit̄· Reſpondens aūt ihus· ait illi erra
tis neſcientes ſcripturas neq́ʒ virtutem dei Criſ
ſup mathum· Sapienter ꝑmū arguit ſtulticiā eo
rum quia non legebant· Secundo ignoranciā quia
non cognoſcebant deum· Ex diligencia enī̄ lectionis
naſcit̄ ſciencia dei· Ignorantia aūt negligencie filia
eſt· Jeronimus· Propterea ḡo errant q̄a ſcriptu
ras neſciunt· ⁊ quia ſcripturas neſciūt· ꝯſequentē ig
rant virtutem dei· Origenes· Duas aūt res dicit
eos neſcire· vnam quidem ſcripturas· alteram autē
virtutem dei ꝑ quaʒ reſurrectio fit ⁊ noua vita mea
Vel dominus arguens ſaduceos neſcire virtutē di
ſe eos nō cognoſcere arguebat· Ipſe enī̄ erat virtus
dei ⁊ non cognoſcebant eū· quaſi neſcientes ſcriptu
ras que loquūtur de eo ꝓpterea nec reſurrectionem
credebant quam factur⁹ fuerat ipſe· Queret autem
eū ſaluatoꝝ dicat· Erratis neſciētes ſcripturas quaſi
dicat q᷑ in qbuſdam ſcripturis poſitum ē qd̄ ſeq̄t
In reſurrectiōe eī neq́ʒ nubent neq́ʒ nubentur· qd̄ in
veteri teſtamento n̄ legit̄ ſcriptum· Nos aūt dicim⁹
q̄a ſcriptū eſt non in ipſis ſermonibus maīfeſte iſta
dicentib⁹ ſʒ in miſterio indicantib⁹ ſc̄m intellectū mo
ralem· Nam cum ſit lex vmbra futuroꝝ bonorum
dicens qd̄libet de viris ⁊ vxorib⁹ de ſpiritalib⁹ nup
tijs ꝑncipaliter dicit Sed nec hoc inueīo alicubi ſcp
turam dicentem ſanctos poſt exitum fore ſicut an
gelos dei niſi forte quis ⁊ hoc moraliter intelligat
ſc̄m illud quod dicitur· Tu autem ibis ad pr̄es tuos
Item appoſitus eſt ad pp̄lm ſuum· Dicet aūt aliquis
Ideo eos increpabat q̄a n̄ legebāt ceteras ſcripturas q̄ ſūt
extra legem ⁊ ideo errabant· Ali⁹ aūt dicit q᷑ neſci
ebant moiſaice legis ſcripturas ex eo q᷑ diuinū ſenſū
earum non ſcrutabant· Criſ· ſup mathm· Et q᷑
dicit In reſurrectiōe neq́ʒ nubent retulit ad hoc qd̄
In hoc autem q᷑ dicit· Neq́ʒ nubent neq́ʒ nubentur
dixerat· neſcitis virtutem dei· Quod aūt dixit ego
ſum deus abrahā· ad illud q᷑ dixit Neſcitis ſcripturas
⁊ quidem calumniatorib⁹ ꝑmū opoʒ in aliqua que
ſtione autoritatem ſcripture ꝓferre deinde rōem ex
ponere Interrogantib⁹ aūt ꝑ ignorantiā ꝑus rationeʒ
exponamus poſtea autoritate ꝯfirmem⁹ qm̄ calūnia
tores ꝯuincere oportet· Interrogatores aūt docere
Ideo hijs interrogantib⁹ per ignoranciā ꝑmus rō
nem expoſuit dicens· in reſurrectiōe Jeronim⁹·
Iſtina ꝯſuetudo greco idiomati non reſꝑdet· nubē eī
apud latinos ꝓprie dicunt̄ mulieres· Sed nos ſim̄
dictum intelligam⁹ q᷑ nubere de viris ⁊ nubi de mu
lierib⁹ dictū ſit· Criſ ſup mat· In hoc quidem ſeclo
q̄a morimur ideo naſcim̄ q̄ naſcim̄ ideo vxores duci
m⁹ ut q̄d moriēdo minuitur naſcēdo ſuppleat̄ ibi aūt
moriēdi neceſſitas tollit̄· vbi ⁊ naſcēdi cā ſoluta ē
Hila· Et quidem ſuffecerat aduerſus ſaduceos
opiniōʒ illecebre corporee tradiſſe ⁊ officiis ceſſāti
bus inania hec corporū gaudia ſuſtuliſſe ſʒ adiecit·
Sed ſunt ſicut angeli dei in celo· Criſ· in homelia·
Per quod ad interrogatum conuenient̄ reſpōdet q̄a
enī̄ hoc erat eis cauſa eſtimandi reſurrectionē n̄ eſſe
q̄a credebant eandem fore reſurgentium conditionē
Hanc cāʒ remouit oſtendens eos alteri⁹ ꝯditionis fut̄
eos· Criſ· ſr̄mo· Notādū ꝙ q᷑ cū de ieiunijs ⁊ eli
moſinis ceterisq́ʒ virtutib⁹ ſpiritalib⁹ locut⁹ fuit· nūq̄ʒ
angelorum ſimilitudinem introduxit niſi cum de ab
ſolutiōe a coitu loqueret̄ qm̄ ſicut omnes actus car
nales opera ſūt aīalium ꝑcipue tn̄ actus libidinis·
Sic omnes virtutes ſunt res angelice· ꝑcipue enī̄ ca
ſtitas ꝑ quam vincit̄ natura virtutib⁹· Jeronim⁹·
Quod ḡo infert· ſʒ ſunt ſicut angeli dei in celo ſpiri
talis ꝯuerſatio repromittit̄ Dyo⁹ d· di· no· Tūc enī̄
qm̄ incorruptibiles ⁊ immortales erimus viſibili q̄
dem ipſi⁹ dei aparitione in caſtiſſimis contemplatio
nibus ad implebimur· Intelligibilis autem luminis
datione ꝑticipabimus in impaſſibili ⁊ in immateria
li mēte ſc̄m imitatione diuiorem ſupcaeleſtiū mētiū
ꝓpterqd̄ dicit̄· q᷑ erim⁹ angelis equales· Hylar⁹
Eandem autē calumniam quam ſaducei aſſerunt d̄
ꝯiugio afferre plures ſolent in quam formam mulie
bris ſexus reſurgat Sed qualis in ſcripturis auto
ritas ē· de angelis opinādi talē i reſurrectione ſpei
noſtre ſenſum oportet eſſe de feminis Augu· xxii
de ciui· dei Sed michi meli⁹ vident̄ ſape qui vtrūq́ʒ
ſexū reſurrecturū eē n̄ dubitāt Non enī̄ libido ibi
erit que confuſionis cauſa eſt· nam ꝑuſq́ʒ peccaſſent
nudi erant Natura aūt ſuabit̄ q̄ tunc quidem ⁊ a cō
cubitu ⁊ a partu immunis erit Erūt enī̄ membra fe
minea non acomodata vſui veteri ſʒ decori nouo q̄
nō alliciat aſpicientis cōcupiſcēciā que nulla erit· ſʒ
dei laudetur ſapientia atq́ʒ clemencia qui ⁊ quod nō
erat fecit ⁊ liberauit a corruptione qd̄ fecit Jero
nim⁹ Nemo enī̄ dicit de lapide ⁊ arbore ⁊ hijs reb⁹

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

que non hñt mẽbra genitalia ꝙ nõ nubent neq̃ nu
bant·ſ; de hijs qui cũ pñt nubere tñ aliqua rõne nõ
nubant ¶ Raba· Hec aũt que dicta ſūt de rſurrecti
onis ꝯdicionib ꝓpoſite reddidit q̃ſtioni· De ipa vo
rſurrectione contra eoꝝ infidelitatẽ couenient loq̃t·
¶ Criſ·in home· Et q̃a illi interogando moiſen ꝑmi
ſerant p moiſen eos confutat· vñ ſubdit· De reſur
rectione aũt mortuoꝝ nõ legiſtis· ¶ Jero· Ad cõpro
bandũ rſurrectionis veritatem multis alijs exẽplis
manifeſtioribꝫ vti potuit· ex quibꝫ eſt illud Reſuſci
tabunt mortui ⁊ rſurgẽt qui in monumẽtis ſūt· ⁊ in
alio loco· Multi dormiẽtium de terre puluẽ ꝯſurgẽt·
Queritꝰ gᵒ quid ſibi voluerit· dñm hoc proferre te
ſtimoniũ qð videt ambiguum vl non ſatis ad reſur
rectionis ꝑtinens veritatem ⁊ q̃ſi h plato ꝓbauerit
qð volebat ſtatim intulerit· Nõ eſt deꝰ mortuoꝝ
ſed viuẽtiũ ſupra diximꝰ aũt ſaduceos nec angelum
nec ſpm̃· nec rſurrectionẽ corpoꝝ cõfitentes· ⁊ aïaꝝ
quoq̃ interitũ predicaſſe· Hi q̃nq̃ tm̃ libros moiſi
recipiebant ꝓphetaꝝ vaticinia reſpuentes· Stultũ
gᵒ erat in ꝓferre teſtimonia cuiꝰ auctoritatẽ nõ ſeq̃
bant. Porro ad eternitatẽ aïarum ꝓbandã de moi
ſe ponit exemplũ· ego ſum deꝰ Abraam· ſtatimq̃ in
fert· Nõ eſt deꝰ mortuorũ· ſed viuentiũ vt cũ pro
bauerit aïas ꝑmanere poſt mortẽ· neq̃ em̃ poterat
fieri ut eoꝝ eſſet deꝰ qui nequaquã ſubſiſterẽt con
ſequent inter duceret ⁊ corporũ reſurrectio que cũ
aïabus bona mala ve geſſerunt· ¶ Criſ·in ho· Sꝫ
qualiter alibi ait vt viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ dominet· ſꝫ
hoc nõ eſt ſimile ei· quod h dicit· Mortuorũ em̃ ibi
dicit eſſe dñs eorum ſcꝫ q̃ victuri ſūt· nõ aũt eorũ
qui ſemel diſparuerunt ⁊ vltra nõ reſurgent ¶ Pa
larius· Conſiderandum eciam ꝙ ſmo hic ad moiſen
iam factus fuerat ſanctis iſtis patriarchis iã pridẽ
qui eſcẽtibꝫ· Erant gᵒ quoꝝ deꝰ erat· nihil em̃ habẽ
poterant ſi nõ erant quia in natura rei eſt vt eſſe
id neceſſe ſit cuiꝰ ſit alterum atq̃ ita habere deũ vi
uentium eſt· cum deꝰ eternitas ſit ⁊ non ſit eoꝝ que
mortua ſūt habere id qð eternũ eſt· ⁊ quõ eſſe illi fu
turiq̃ ſemꝑ negabunt q̃ruꝫ ſe eſſe ꝓfitetur eternitas
¶ Orig· Deꝰ eciam ẽ qui dicit· ego ſum q̃ ſum· Sic
gᵒ impoſſibile ẽ vt dicatꝰ eorum deꝰ eſſe q̃ nõ ſunt·
⁊ vide quia non dixit· Ego ſum deus abraham iſa
ac ⁊ iacob ſed deus abraham· deus iſaac ⁊ deus ia
cob· In alio autem loco ſic dixit· Deꝰ hebreorum
miſit me ad te· Qui em̃ ꝑfectiſſime ſūt circa deum·
quantũ ad cõparationẽ ceterorũ hoim totũ hñt deũ
in ſe· Propterea nõ ꝯmunẽ· ſed ſingulariter dicet
eoꝝ deꝰ· vtputa ſi dicamus· Ager ille illorum ẽ· oſt
dimus ꝙ vnuſquiſq̃ eoꝝ nõ habet eum in toto· Si
autem dicimꝰ ꝙ ager ille illiꝰ eſt· demonſtramꝰ quia
totum agꝝ poſſidet ille· vbi ergo dr̃ deus hebreoꝝ
imꝑfectio demonſtratꝰ eorum q̃a vnuſquiſq̃ eorũ ali
quid modicũ de deo habebat· Dicit aũt deꝰ abraam
deus iſaac ⁊ deꝰ iacob· quia ſinguli eoꝝ totum habe
bant deum· Non aũt ad modicã laudem reſpicit pa
triarchaꝝ ꝙ deo viuebant ¶ Auguſtinꝰ· cõtra fau
ſtum Oportunt itaq̃ eadem voce nunc conuincunt
Manichei qua tunc conuicti ſūt ſaducei· Nam ⁊

ipſam reſurrectionẽ alio quidem modo· ſed tñ eciam
ipſi negant· ¶ Auguſtinꝰ ſup Johannẽ· Deꝰ eciã
ſpecialiter deus abraam· deus iſaac ⁊ deꝰ iacob dicit
q̃r in iſtis tribꝫ omẽs modi generatiõis filiorum dei
vocantꝰ· generat em̃ deꝰ multociẽs de bono predica
tore bonũ filium· ⁊ de malo malũ. Quod ſignificatꝰ
p abraam q̃ de libera vxore fidelem filiũ habuit ⁊ de
ancilla infidelẽ genuit· Aliqñ vero gñat p bonũ pre
dicatorẽ bonũ ⁊ malũ filium qð ſignificat in iſaac q̃
õ libera vnũ bonũ ⁊ alterꝝ malũ gñauit· Aliqñ gñat
bonos p bonum ⁊ malũ ꝑdicatorem quod ſignificatꝰ
p iacob· qui bonos filios genuit ⁊ de liberis ⁊ de an
cillis· ¶ Criſ·ſuper matthm· Et vide quõ ſit infirmi
tas cõgreſſio iudeoꝝ contra xp̃m Prima fuit cũ er
rore· dicendo· in qua poteſtate hec facis· contra quã
neceſſaria fuit conſtancia cordis· Secunda fuit cũ
dolo· contra quã neceſſaria fuit acuta ſapiẽcia· Hec
autem fuit cũ ꝑſumptione ignara que ꝑcedentibꝫ
alior eſt· Homiem em̃ putantẽ ſe aliquid ſcire cũ
neſciat· viro ſcienti facile eſt conuincere· Sic ⁊ ope
ratio inimici in primis grauis eſt· ſed ſi quis forti
animo ſuſtinuerit inueniet eum infirmiorem· Sequi
tur. Et audientes turbe mirabantur in doctrina e
¶ Remigius· Non quidem ſaducei ſed turbe mira
tur· Hoc eciam quotidie agitur in eccleſia· Cum
diuina inſpiratione aduerſarij eccleſie ſuperantur
turbe fidelium letantur·

¶ Pharisei autem audientes. ꝙ ſilencium
impoſuiſſet ſaduceis. conuenerunt in vnum
Et interrogauit eum vnus. ex eis legiſdo
ctor. temptans euꝫ magiſter quod eſt man
datum magnum in lege. Ait illi ieſus. Dili
ges dñm deum tuum. ex toto corde tuo. et
ex tota anima tua ⁊ in tota mẽte tua. hoc
eſt maximum ⁊ primum mandatum Secũ
dum autem ſimile eſt huic. Diliges proxi
mum tuum ſicut teipſum. In hijs duobus
mãdatis Vniuerſa lex pendet ⁊ prophete.

¶ Jeronimus· Quia ſupra phariſei in oſtenſione
Denarij fuerant confutati· ⁊ aduerſe partis vide
rant factionem ſubrutam· debuerant ex hoc mone
ri ne vltra molirentur inſidias· ſed malicia liuor ⁊
liuor mittit impudenciam· vnde dicitur phariſei au
tem audientes ꝙ ſilentium impoſuit ſaduceis con
uenerunt in vnum· ¶ Origenes· Silentium autẽ
ſaduceis impoſuiſſet iheſus· volens oſtendere quiã
am mendacij vocem obmuteſcere facit claritas ve
ritatis· Sicut enim ꝓprium eſt iuſti tacere cum ſit
tꝑus ⁊ loq̃ cũ ſit tꝑus loq̃ndi ñ tñ obmuteſcere ſic ꝓ
prium eſt omnium qui mendacij ſunt doctores o
muteſcere quidem quantum ad rem non autem ta
re· ¶ Jeronimus· Pharisei ergo ⁊ ſaducei qui in
ſe contrarij ſunt ad temptandum iheſum pari men
te conſentiunt·

¶ Criſoſtomus ſup matħm. Uel conuenerunt in
vnū phariſei vt multitudine vincerent quem racio
nibꝫ ſupare non poterāt a veritate nudos ſe ꝯfeſſi
ſūt qui multitudine ſe armauerunt. dicebant em̄ a
pud ſe. vnꝰ loquat̄ ꝓ omnibꝫ ⁊ ōnes loquamur per
vnum vt ſiquidem vicent ōnes videamur viciſſe. ſi
aūt vicꝰ fuerit. vt vel ſolꝰ videat̄ ꝯfuſus Et ideo ſe
quit̄. Et īterogauerit eum vnus ex eis legiſdoctor
temptās eum ¶ Ori. Omnes g° qui non diſcēdi. ſꝫ
temptādi cauſa īterogat aliquem doctorū eſtimare
debemꝰ illiꝰ phariſei fratres ſcd̄m illud. quod vni.
ex minimis iſtis feciſtis mihi feciſtis ¶ Aug. d̄ cō
euan. Nemo moueat aūt ꝙ matheꝰ hic dicat temptan
tem fuiſſe a quo dn̄s interogatꝰ eſt. Marcus aūt
hoc tacet. ⁊ in fine ita concludit ꝙ ei dn̄s ſapiēter
reſpondenti dixerit non longe es a regno dei Fieri
em̄ poteſt. vt quāuis temptans acceſſerit. dn̄i tamē
reſponſiōe correctus ſit. Aut certe ipſam temptacōꝫ
non accipiamꝰ malam tanq̄ꝫ decipere volentis inimi
cum. ſed cautā potius tanq̄ꝫ experiri ampliꝰ volētis
ignotū. Neqꝫ fruſtra ſcriptū eſt. Qui facile credᵗ
leuis eſt corde. Quid autem īteroget ſubdit̄. Ma
giſter quod eſt mandatum magnū in lege. ¶ Orige.
Temptans dicebat magiſter. qm̄ non tanq̄ꝫ diſcipu
lus xp̄i ꝓferebat hanc vocem. Siquis ergo non di
ſcit aliquid a v̄bo nec tradit ſe ei ex toto animo ſuo
dicit aūt ei magiſter frater phariſei ē xp̄m temptan
tis. Cum g° ante ſaluatoris aduentū legeretur lex
forſitan querebat̄. Quod eſt mandatum magnū in
ea. neqꝫ em̄ īterogaſſet hoc phariſeus. niſi diu apᵈ
illos de hoc queſitum fuiſſet ⁊ non inuentū. donec
veniens ieſus hoc doceret. ¶ Criſoſt. ſup matħm.
De magno tn̄ mādato īterogat qui nec minimū ob
ſeruabat Ille debet īterogare d̄ maiore iuſticia qui
iam minorem ꝯpleuit. ¶ Ieronimꝰ. Ut non de mā
datis īterogat. ſed quod ſit p̄mum mandatum mag
nūqꝫ. vt cum omia que deꝰ mandauerit magna ſint
quicquid ille r̄ndeat occaſiōem habeat calumniandi
¶ Cris. ſup matħm. Dominꝰ aūt ſic ei reſpondit
vt īterogationis eius factam conſciam ſtatim primo
reſponſo perueret. Unde ſequit̄. Ait illis ihūs. Dili
ges dn̄m deum tuum ex toto corde tuo ⁊ ex tota anima
tua ⁊ in tota mente tua. Diliges inquit non timere
quia diligere magis eſt quam timere. Timere eniꝫ
ſeruorū eſt. Diligere filiorum. Timor ſub neceſſita
te eſt. Dilectio in libertate. Qui in timore ſeruit deo
penam q̄dem euadit. Mercedem v̄o iuſticie non hꝫ
q̄a iniuſtus fecit bonum ꝓpt̄ timorem. non vult ergo
deus vt timeat̄ ſeruilit̄ ab hoībꝫ quaſi dn̄s ſed vt di
ligatur quaſi pater qui ad optionis ſpiritū donauit
hominibꝫ. Diligere autem deum ex toto corde eſt. vt
cor tuum nō ſit inclinatum ad alicuiꝰ rei dilectioneꝫ
magis quam dei. Diligē autem deum in tota anima
eſt certiſſimum animū habere in veritate ⁊ firmuꝫ
eſſe in fide. Aliꝰ ē em̄ amor cordis ⁊ alius eſt amor
anime. Amor cordis quodam modo carnalis eſt. vt
etiam carnaliter amemus deuꝫ. qd̄ facere nō poſſu
mꝰ niſi receſſerimꝰ ab amore mūdialiū rex. Cordis
ergo amor ſentitur in corde. Amor v̄o anime nō ſen
titur. ſed intelligitur quia ī iudicio aīe ꝯſiſtit. Qui
em̄ credit apud deum eſſe omne bonum ⁊ nihil boni
eſſe extra ip̄m hic diligit deū in tota anima. Tota
v̄o mente diligere deum eſt vt oēs ſenſus tui deo va
cent. cuiꝰ em̄ intellectus deo miniſtrat. cuiꝰ ſapiencia
in circa deū eſt cuiꝰ cogitacio ea que dei ſūt tractat
cuiꝰ memoria que bona ſūt recordat̄ tota mente dili
git deum. ¶ Aug. j. De doctrina xp̄iana Uel aliter
deum ex toto corde diligere precipiens vt omnes co
gitaciones tuas ex tota anima vt omnē vitam tuā
ex tota mente tua ⁊ omnē intellectum tuum in illū
ꝯferas a q̄ hēs ea q̄ ꝯfers. Nullā g° vite nr̄e ꝑtem
reliquit que vacare debeat ⁊ quaſi locū dare vt alia
re velit frui. Sed quicquid aliud diligendū veni
at in animum illuc rapiatur quo totus dilectionis
impetus currit. Tunc em̄ eſt optimꝰ homo cū tota
vita ſua ꝑgit ī incommutabile bonū. ¶ Gloſa. Ut
ex toto corde .i. intellectu anima .i. voluntate mente
.i. memoria. vt nihil ei contrariū velis ſentias aut
recordens. ¶ Orige. Uel aliter. Ex toto corde .i. ſe
cundum totam recordationem ⁊ operationeꝫ ⁊ cogi
tacōem ex tota anima .i. vt parati ſint eā ponere ꝓ
pietate dei. In tota m̄te nihil aliud ſcꝫ ꝓferētes niſi
que dei ſūt Et vide ſi potes cor q̄deꝫ accipere ꝓ intel
lectu q̄ intelligibilia ſpeculat̄. mēteꝫ aūt ad ꝓferēdas
res mēte em̄ ꝓferiꝰ ſinglas res. ⁊ ꝑ vnumq̄dqꝫ qd̄
ſignificat̄ q̄ſi mēte nr̄a ī ambulamꝰ atqꝫ ꝓferimꝰ Si
autem temptanti phariſeo dominꝰ non r̄ndiſſet. eſti
mare poſſemꝰ non eſſe vnū mandatuꝫ maius altero
Sed dn̄s reſpondens ſubdit. Hoc eſt maximum ⁊
primum mandatū. vbi diſcimꝰ ſententiam de māda
tis qd̄ eſt magnū ⁊ ſunt inferiora vſqꝫ ad minima.
Reſpondet autem dominꝰ nō ſoluꝫ ꝙ eſt magnum
mandatum. ſꝫ etiaꝫ p̄mum nō pro ordine ſcripture
ſed pro dignitate v̄tutis. Hi autem ſoli huiꝰ mādati
ſuſcipiunt magnitudinem ⁊ p̄matū qui non ſolū di
ligunt dn̄m deum ſuū ſed etiam illa tria ſuſceperit
Docuit aūt ꝙ non ſolū eſt magnū ⁊ p̄mum. ſed etiā
ꝙ eſſet ſcd̄m ſimile p̄on. vnde ſequit̄. Scd̄m autē ſile
eſt huic. Diliges ꝓximum tuū ſicut teip̄m Si aūt
qui diligit iniq̄tatem odit animam ſuam. maifeſtuꝫ
ꝙ non diligit ꝓximum ſicut ſe ip̄m cum nec ſeip̄m
diligat. ¶ Aug. in j de doctrina xp̄iana. Maifeſtū
eſt autem omnē hominem ꝓximum eſſe deputanduꝫ
q̄a erga neminē operandū eſt malum. Iam v̄o ſi ut
cui p̄bendum vl̄ a quo p̄bendum eſt nobis officium
miſericordie recte ꝓximꝰ dicit̄ maifeſtum ē hoc pre
cepto quo tenemur diligē ꝓximum etiaꝫ ſanctos an
gelos contineri a quibus nobis tanta miſericordie im
penduntur officia quanta nobis in ſcripturis aīaduer
tere facile eſt. Ex quo ⁊ ip̄e dn̄s noſter ꝓximū ſe
nobis d̄ci voluit. qm̄ ſeip̄m dn̄s ihūs xp̄s ſignificat
opitulatum eſſe ſemiuiuo iacenti in via. ¶ Augu.
viij. de tri. Qui autē amat homines. aut quia iuſti
ſunt. aut vt iuſti ſint. amare debet. Sic em̄ ⁊ ſeip̄m
amare ſeip̄m debet. aut quia iuſtus eſt. aut vt iuſtꝰ
ſit. Si em̄ diligit proximum ſic ſeip̄m ſine vllo peri
culo. Auguſtinꝰ. p̄mo de doctrina xp̄iana. Si auteꝫ
teip̄m non ꝓpter te debes diligere. ſed ꝓpter illū vbi
dilectionis tue rectiſſimus finis eſt. Non ſuccenſeat
aliquis homo ſi ⁊ ip̄m ꝓpter deum diligis. Quiſq̄s

ergo ꝗ recte proximū diligit hoc cum eo debet agere
vt eciam ipſe toto corde diligat deū. Criſ. ſup ma
thm. Qui aūt hoīem amat ſimile ē ſic qui deū amat
qꝛ imago dei eſt hō in quo deus diligiť ſicut rex in
ſua imagine honorať ⁊ ꝓpter hoc dicitur h̄ manda
tum ſimile eſt p̄mo. Inť. Vt aliter ꝙ mandatū
ſequens p̄mo eſt ſimile. ſignificat idem eſſe officiū ⁊
meritum vtroꝗ neqꝫ enī aut dei ſine xp̄o aut xp̄i ſi
ne deo poteſt vtilis eſſe dilectio ad ſalutē. Seqtur.
In his duobꝫ mandatis tota lex pendet ⁊ ꝓphete.
Aug. de que. euan. Pendet dixit .i. illo refertur
vbi habet finē. Rabanus. Ad duo enī hec p̄cepta
ꝑtinet totus decalogꝰ. p̄cepta qͥdem p̄me tabule ad
dilectionē dei precepta ſecūde ad dilectionē ꝓximi.
Orig. Vel quia q̄ oīa impleuit. q̄ ſcripta ſūt. de
dei dilectione ⁊ ꝓximi dignus eſt maxias grās a
deo ꝑcipere vt intelligat ōnem legem ⁊ ꝓphetas.
Aug. vij. de trin. Cū aūt ſint duo p̄cepta in quibꝫ
pendet lex ⁊ ꝓphete dilectio dei ⁊ proximi nō imme
rito ſcriptā pleruꝗ ꝓ vtroꝗ vnū ponit ſiue dilecti
nē dei ſicť eſt illud. Scimꝰ enī qm̄ diligentibꝫ deū om
nia cooperanť in bonū ſiue dilectionē ꝓximi ſicť eſt
id. Ois lex i vno ſmon implet. Diliges ꝓxim tuū
ſicť teipm̄. Sꝫ h̄ ideo qꝛ qui ꝓxim diligit cōſequens
eſt vt deū diligat. Ex vna enī eademꝗ caritate deū
ꝓximūꝗ diligimus. ſꝫ deū ꝓpter deum nos aūt ⁊
ꝓximū ꝓpter deum. Aug. p̄mo de doctrina xp̄i
ana. Sed tñ qm̄ excellentior ⁊ ſup n̄ram naturam
ē diuina ſubſtātia p̄ceptū quo diligimꝰ deū a ꝓximi
dilectione diſtinctū eſt cpſi te totū intelliges .i. ani
mam ⁊ corpꝰ ⁊ ꝓxim tuū .i. aīam ⁊ corpꝰ nullum
diligendaꝝ reꝝ genus in his duobꝫ p̄ceptis preter
miſſum eſt. Cū enī precurrat dilectio dei ſeqtur di
lectio proximi. cuiꝰ ꝙ dilectōis modꝰ p̄ſcriptꝰ ſit
vt eum ſicut teip̄m diligas ſimul ⁊ tui abs te dile
ctio pertermiſſa non eſt.

Cōgregatis autē phariſeis interroga
uit eos Jheſus dicens. Quid vobis videť
de xp̄o cuiꝰ filiꝰ eſt. Dicunt ei dauid. Ait il
lis. Quō ergo dauid vocat eum in ſpiritu
dominum dicēs. Dixit dominꝰ domino meo
ſede a dextris meis donec ponā inimicos tu
os ſcabellū tuorum. Si ergo dauid vocat eū
dominū. quō filius eius eſt. Et nemo pote
rat reſpondere ei verbum. Neqꝫ auſus fu
it quiſquam ex illa die eum amplius inter
rogare.

Criſ. ſr ma. iudei eſtimantes xp̄m eſſe hoīem pu
rum eū temptabāt nec ei tēptaſſent ſi filiū dei cre
didiſſent. volens gͦ xp̄us eis oſtēdere ꝙ cognoſcebat
fallaciam cordis eorum ⁊ quia deus erat nec manife
ſte voluit dicere veritatē ne occaſionē blaſphemie
inueniētes iudei āplius inſanirent. nec oīno tacere.
quia ad hoc venerat vt veritatē annūciaret. Jo ta
lem interrogatōē eis ꝓpoſuit vt ipſa interrogatio eis
oſtēderet quis eſſet. vnde dicť. Congregatis autē
phariſeis interrogauit eos ihūs dicens. Quid vobis
videtur de xp̄o cuiꝰ filius eſt. Criſ. in hom. Et
diſcipulos qͥdem primo interrogauit quid alij dice
rent de xp̄o ⁊ tunc quid ipſi dicerent. Hos autem
non ita. Profecto enī ſeductorem eum dixiſſent ⁊
malū. Exiſtimabant autem qm̄ xp̄us purus homo
erat ⁊ ideo dixerunt eum eſſe filium dauid ⁊ hoc ē
ꝙ ſubdiť. Dicunt ei dauid. Ipſe autē h̄ reſp̄ſiōi ſ
inducit ꝓphetam dominationem eius ⁊ genuinam
filiationis ⁊ cohonorationem que eſt ad patrem te
ſtantem. vnde ſubdiť. Ait illis. Quomodo ergo da
uid in ſpiritu vocat eum dominum dicens. Dixit
dominus domino meo ſede ad dextris meis donec ꝑ
Jeronimꝰ. Teſtimoniū hoc de c. ix. pſalmo ſum
ptum eſt. Dominus ergo dauid vocatur. non ſcꝫ
dum id ꝙ de eo natus eſt. ſed ſm id ꝙ natus eſt ex
patre ſemp fuit preueniens ip̄m carnis ſue patrē
vocat autem eum dominum ſuum nō errore incer
nec ꝓpria voluntate. ſꝫ i ſpiritu ſcō loquēdo. Remi.
Quod autem dicit. Sede a dextris meis non ītel
gendum eſt ꝙ deus corporeus ſit vt dexteram vel ſi
niſtram habeat. ſed a dextris dei ſedere eſt in hono
⁊ equalitate paterne dignitatis manere. Criſoſto
mus. ſuper matheum. Puto autem hanc interroga
tionem non ſolum contra phariſeos. ſed etiam con
tra hereticos poſuit. Nam ſecundum carnem vere
filius erat dauid. dominus autem ſecundum diui
tatem. Criſoſtomꝰ. in omelia. Non autem in hoc
ſtat. ſed vt timeant ſubdit. Ci. Donec ponam
inimicos tuos ſcabellum pedum tuorū. vt ſaltem
ita eos inducat. Origenes. Deus eorū non ad ꝑ
ditionē ſolum ponit ſcabellum pedum xp̄i inimicos
ipſiꝰ ſꝫ ⁊ ad eoꝝ ſalutem. Remi. Donec aūt pos in
finito poniť vt ſit ſenſꝰ. ſede ſemp ⁊ inimici tui
ſempiternum ſubijcienť pedibꝫ tuis. Gloſa. Qꝛ
a patre inimici ſubijciunť filio nō infirmitatem filij
ſed vnitatē nature ſignificat. nam ⁊ filius ſubijcit
inimicos p̄ris qꝛ patrē clarificat ſup terā. Et ex hac
autoritate cōcludit. Si gͦ dauid v. eum dn̄m quō fi
liꝰ eſt. Jero. Interrogatio hec nobis ꝓficit vſq;
hodie ꝯtra iudeos ⁊ hij enī qui ꝯfitenť xp̄m eſſe ve
turū hoīem ſimplicē ⁊ ſanctum viꝝ aſſerūt de genē
dauid. Interrogemꝰ gͦ eos docti a dn̄o. Si ſimplex
homo eſt ⁊ tamen filiꝰ dauid quō dauid vocat eum
dn̄m ſuum. iudei autē ad deludendā interrogationis
veritatem friuola multa ꝯfingūt. vernaculum eius
aſſerentes cuiꝰ filius fuit damaſcꝰ eliezer ⁊ ex ꝑſo
na ſcriptū pſalmum ꝙ poſt cedē quiꝗ regū
dominus deꝰ domino ſuo abraam dixerit. Sede ad
dexteram meā donec ponā. Quos interrogemꝰ quō
dixerit abrae ea que ſequuntur. ⁊ reſpondere co
gamus. quomō abraam ante luciferum genitus ſit
⁊ quomō ſacerdos fuit ſecundum ordinem melchiſe
dech pro quo melchiſedech obtulerit panē ⁊ vinū
⁊ a quo decimas prede accepit. Criſ. in homelia.
hoc enī in poſuit finē ipſoꝝ diſputacōibꝫ quaſi ma
nū ⁊ ſufficiens ꝯcludere eoꝝ ora. vn̄ ſeqtur. Et ne
mo poterat r̄ndere ei v̄bū neqꝫ auſus fuit quiſꝗ
ex illa die eū āpliꝰ interrogare. Siluerūt enī tanꝗ
non volentes. ſed non habendo aliquid dicere.

¶ Origenes. Si autem interrogatio eorum fuiſſet ex voluntate diſcendi nunquam eis talia propoſuiſſet Vt amplius non eſſent auſi eū interrogare. ¶ Raban⁹. Ex hoc autem intelligimus. venena inuidie ſuperari poſſe ſed difficile quieſcere.

¶ Capitulum. xxiii.

TVnc locutus eſt ihesus ad turbas ⁊ ad diſcipulos dicens Super cathedram moyſi ſederunt ſcribe ⁊ phariſei. Omnia ergo quecunqꝫ dixerint vobis ſeruate ⁊ facite. ſecundum vero opera eorum nolite facere Dicunt em̄ ⁊ non faciunt. Alligant enim onera grauia ⁊ importabilia. Et imponūt in humeros hominum. Digito autem ſuo nolunt ea mouere.

¶ Criſ. ſup mat. Poſtqꝫ dn̄s ſacerdotes reſſione pſtrauit ⁊ incorrigibilē eorū cōditionem oſtendit. ſicut clerici ⁊ maleſecerint inemēdabiles ſūt laici vo delinquētes facile emēdant. tunc cōuertit ſermonē ad apoſtolos et ad populū vnde dicitur. tunc locut⁹ eſt ieſus ad turbas ⁊ ad diſcipulos ſuos. iſtructuoſū nāqꝫ eſt verbū in quo ſic alter confūdit. vt alter nō erudiatur. ¶ Origenes. Sūt aūt meliores diſcipuli xp̄i reliqs turbis ⁊ inuenis in eccleſijs q̄ſdā affectuoſi⁹ accedētes ad verbum dei. eſſe diſcipulos xp̄i ceteros aūt populū eſſe ipſius. ⁊ interdum quedā diſcipulis ſolis dicit. quedā aūt tbis alia vero turbis ſimul atqꝫ diſcipulis ſicut ſūt hec. vnde ſeqtur Dicens ſupra catedrā moiſi. qui legem moiſi profitent ⁊ interptari ſe gloriāt hij ſedēt ſup cathedrā moiſi. Qui ergo non recedunt a litera legis. Scribe dicunt. qui autem maius aliquid pfitentes diuidunt ſeipſos quaſi meliores a multis phariſei dicunt qd interpretatur diuiſi. Qui autem moyſen ſm ſpiritalē virtutem intelligunt ⁊ exponūt. ſedent quidē ſuper cathedram moiſi ſꝫ non ſūt ſcribe ⁊ phariſei. Sed hijs meliores dilecti xp̄i diſcipli. Poſt aduentū aūt xp̄i ſedent ſup cathedrā eccl̄ie que eſt cathedra xp̄i ¶ Criſ. ſup mathm. Videndum eſt tn̄ quō qs ſup cathedrā ſedat. qa ñ cathedra facit ſacerdotē ſꝫ ſacerdos cathedrā ñ loc⁹ ſanctificat hoīem. ſꝫ hō locū Iō qꝫ malus ſacerdos. de ſacerdotio ſuo crimē acquirit ñ dignitatē ¶ Criſ. i ho. Ne aūt aliqs dicat qm̄ ppē hoc deſidioſ factus ſum ad agendum. quia malus ē doctor hanc deſtruit occaſionē cū ſubdit Omia g⁰ quecunqꝫ dixerint vobis ſeruate ⁊ facite. Non em̄ ſua dicunt. ſed que dei ſūt que p moiſen de⁹ in legē deduxit. Et intuere quāto circa Moiſen vtitur honore. eā iterū ē que ad vet⁹ teſtamētū noui ɔcordiā oſtendens. ¶ Orige. Si autem ſcribe ⁊ phariſei ſedentes ſup cathedram moiſi ſūt iudeorum doctores ſecundū literam docentes legis mandata quomodo iubet nos dn̄s ſm oīa que dicūt illi. facere cū apl̄i i actib⁹ vetent fideles viuē ſm l̄raꝫ legis ſꝫ illi docēt ſm l̄raꝫ legē ſpiritalit nō intelligentes. Quecunqꝫ ergo dicunt nobis ex lege intelligētes ſenſum legis facim⁹ ⁊ fugamus. nequaqꝫ facientes ſm opera eorū Non em̄ ſic lex docet faciunt. nec intelligunt velamen eſſe ſup literam legis. vt cum omnia audiens non omia itelligas precepta legis puta multa que de eſcis ſūt ⁊ que d̄ hoſtijs ⁊ ſimilia. ſꝫ ea que corrigunt mores. Sed quaē non de lege gracie hoc mādauit. Sed de doctrina moiſi qa ſcꝫ nōdum erat tp⁹ pcepta noue legis ante tempus paſſiōis maifeſtaē Michi aūt videt qꝫ ⁊ aliquid aliud p̄diſpenſans h⁰ dicit. Quia em̄ accuſatur⁹ ērat ſcribas ⁊ phariſeos in ſequentib⁹ ſmonib⁹. ne videret apud ſtultos ex hoc eorum pnapatum capere vt ppē inimiciā hoc facere. pmum a ſe hanc ſuſpicionē remouit ⁊ tunc eos incipit reprehendē. vt turbe nō in eadem vicia incidant ⁊ ideo ne exiſtiment qꝫ quia debent eos audire ideo eos debeant operib⁹ imitari ſubdit em̄. Secundum vo opera eorum nolite facere. Quid ē aūt doctore illo miſerabili⁹ cui⁹ vitā diſcipli cum nō ſequunt ſaluantur. cum imitāt pdunt. ¶ Criſ. ſuper matheum. Sicut aūt aurum de t̄ra eligit ⁊ t̄ra relinquit. ſic ⁊ auditores doctrinam accipiant. ⁊ mores relinquāt. Frequent ei ⁊ d̄ hoīe malo doctrina pcedit. Sicut autem ſacerdotes meli⁹ iudicant. pter bonos malos docere quaꝫ ppē malos bonos negligē ſic ⁊ ſubdit ppē bonos ſacerdotes etiaꝫ malos honorent. ne ppē malos boni etiam contemnant. Melius eſt em̄ malis iniuſta preſtare quam bonis iuſta ſubtrahere. ¶ Criſ. in homelia. Conſidera vo vn̄ incipit eos reprehendere. Nam ſequit. Dicūt em̄ ⁊ nō faciunt. Maxime em̄ accuſatione dignus eſt. qui doctrine autoritatē habens legē tranſgredit. Primo quidē quia p̄uaricatur qui alios corrigere debet. deinde quia peccans maiore pena dign⁹ eſt ppē honorem. Tercio quia plus corrūpit velut in ordine doctoris peccans. Rurſus autem ⁊ aliam eorum reprehenſionem ponit quoniam grauēs ſūt ſibi ſubiectis Vn̄ ſequit. Alligant em̄ onera grauia. ⁊c. in quo duplicem eorum maliciam oſtendit. Vnā i h̄ quidē qꝫ ſine venia exprtunt a ſubiectis ſummam diligētiā vite Aliam vo in hoc qꝫ ſibiipis multam cōcedūt licentiam Oportet autem bonū principē ecōtrario ſe habere In hijs q̄dē que ſm ſeipm ſūt grauē iudicem eſſe. In ſubiectis autem manſuetum. Intende autem qualiter ⁊ eorum rep̄henſionem aggrauat. Non em̄ dixit non poſſunt ſꝫ nolunt neqꝫ dixit portare. ſꝫ digito mouere id eſt neqꝫ prope fieri neqꝫ tangere ¶ Criſ. ſup mathm. Et quidem quantum ad phariſeos ⁊ ſcribas d̄ quib⁹ loquitur onera grauia ⁊ im portabilia dicit legis mandata de quib⁹ petrus i actibus dicit. Vt quid temptatis imponere iugū ſup ceruices diſcipulorum qd neqꝫ nos neqꝫ patres nr̄i portare potuimus. Onera em̄ legis quibuſdā traditionibus fabuloſis ɔmendantes auditoribus quaſi vincula ſup humeros cordis eorū alligabant. vt velut rationis vinculo conſtricti ñ reijcerent ea a ſe. Ipſi autem nec ex modica parte ea implebant. ⁊c. vt ñ dicam pleno opere. ſꝫ nec modico tactu. id ē digito ¶ Gloſa. Vel alligant onera. ⁊c. vndecunqꝫ traditiones colligunt que ɔſcientiam non leuant ſꝫ grauant ¶ Ieronim⁹. Humeri autem ⁊ digitus ⁊ onera ⁊

vīncula q̄bus alligāt̄ oñ̄a spiritalit̄ sūt intelligēda. h° eciam gñalit̄ dñs aduśus oēs mgr̄os loq̄tur q̄ grādia mādata
miora nō faciūt ¶ Crisͦ. sup ma. Tales aūt sūt q̄ graue pond° veniētib⁹ ad pniaꝫ imponūt ꝛ sic dū pena pn̄s fugit con
tēnit̄ pena futa. si em̄ fascē sup hūeros adolescētis quā n̄ pt̄ baulaē posuēis necesse hē ut aut fascē r̄jciat aut s̄b pondē
ꝯfrigat̄ sic ꝛ hoi cui graue pōdus pnīe ponis necesse est ut aut pniam rejciat. aut suscipiēs dū sufferre nō pt̄ scandaliza
tus ampli° peccet. deinde ꝛ si ērā m° modicā pniaꝫ imponētes nōne meli° ē ꝓpt̄ misericordiā r̄ddere rōem quā ꝓpt̄ crudelita
tē vbi p̄rfamilias larg° ē dispēsatoꝛ nō debꝫ esse tenax. Si de° benign° vt q̄d sacēdos ei° auster° vis apere sād°ctatis
aꝫ vitā esto auster° ↄ̄ca vitā alioꝝ beign°. Audiāt te hoīes pua mādāte ꝛ grauia facietēꝫ. tal̄ ē aūt sacēdos q̄ sibi indulgēs
alios exigit queadmoduꝫ mal° descriptoꝛ ēbuti in ciuitatib° q̄ se releuat ꝛ onerat impotentes.

¶ Omia aūt opera sua faciūt vt videāt̄ ab hominib⁹ dilatāt em̄ phylateria sua ꝛ magnificāt fimbrias
amant em̄ p̄mos accubit⁹ in cenis ꝛ p̄mas cathedras in sinagogis ꝛ salutacōes in foro. ꝛ vocari
ab hominib⁹ rabbi vos aūt nolite vocari rabbi vn⁹ ē em̄ mgr̄ vr̄ omes aūt vos fr̄es estis ꝛ p̄rēꝫ nolite
vocare vobis sup t̄rā. vn⁹ ē em̄ pr̄ vr̄ q̄ in celis ē ne vocemini q̄a mgr̄i vr̄ vn⁹ ē xp̄t q̄ maioꝛ ē vrm
erit minister vr̄ q̄ aūt se exaltauerit humiliabit̄ et q̄ se humiliauerit exaltabitur.

¶ Crisͦ. sr̄ ma. Sup̄ dñs arguerat scribas ꝛ phariseos crudelitatis ꝛ negligēcie. ↄ̄sequent̄ aūt arguit eos inanis glorie
q̄ fecit eos a deo r̄cedere vn̄ dic̄. oīa aūt opa sua fa. ut vi. ab hoib⁹ ¶ Crisͦ. in ho. In oī renascit̄ q̄d ip̄am extinguit sicut
ligno vermis ꝛ ex vestimētis tinea vn̄ sacēdotū ministeriū qui positi sūt ad edificacōꝫ sācitatis corrūpe d̄yabol° m̄te vel
ip̄m ho°dā ꝓpt̄ hoīes fit fiat malū tolle h̄ viciū de clēo ꝛ sn̄ laboē oīa r̄secabis. ex h̄ em̄ fit vt difficile clerus pccantes
pniam agāt. vole aūt dñs in hoc ondere cāꝫ ꝓpt̄ quā nō poterāt credē xp̄o hoc est. q̄ꝛ oīa faciūt vt videant̄ ab hoib⁹ im
possibile em̄ est ut credat xp̄o celestia p̄dicāti. q̄ gl̄iaꝫ hoiꝫ ↄcupiscit t̄renā legi em̄ aliquē sic inēp̄tam ē hūc locū sup ca
thedrā. i. in honore ꝛ gradu i q̄ fuerat moises. ↄ̄stituti sunt scribe ꝛ pharisei indigne qui legem ↄ̄plectantes de xp̄o ventu
ro p̄dicabāt alijs. ipsi aūt nō recipiebāt p̄n̄tem ꝓpt̄ h° hortat̄ p̄p̄lm audire legē quā predicabāt. i. credere i xp̄m p̄dicatū
a lege. ꝛ nō imitari scribas ꝛ phariseos incredulos ꝛ r̄ōd°cām quaē p̄dicabāt ex lege xp̄m venturū. ꝛ nō credebāt in
eū quia scꝫ oīa opera sua faciūt vt ab hoibus videant̄. i. q̄a non predicabāt xp̄m venturū desiderio aduent° ei° s̄ vt vi
dtores legis esse ab hoibus viderent̄ ¶ Orig. Adhuc aūt opera sua faciūt ut ab hoib⁹ videant̄ visibilē suscipiētes circū
sioneꝫ. ꝛ visibilit̄ corporalia fēmēta auferētes de domib⁹ suis ꝛ similit̄ hijs vniuēsa agētes xp̄i vero discipuli legem in
occultis implēt quasi i occulto ↄ̄stituti iudei vt ap̄lus dic̄ ¶ Crisͦ. in ho. Vide aūt ꝛ h̄ q̄ cuꝫ quādā icnsōe eos inculcat
nō em̄ simpr̄ ait q̄ faciāt opa sua ut videāt oīa ab hoib⁹ sꝫ addit deinde mōstrat q̄ neqꝫ i magnis vane gl̄iabant̄ sꝫ i quibus
dam vilibus reb⁹ vn̄ subdit̄. Dilatāt em̄ philateria sua ꝛ magnificant fimbrias. ¶ Jero. Dñs em̄ cuꝫ dedisset mādata
legis p moisen ad extremū itulit. Ligab̄ ea i manu tua. ꝛ erūt sp añ ocłos tuos. ꝛ ē sens° p̄cepta mea sint i manu tua
vt ope ↄ̄pleāt̄. sint añ ocłos tuos. ut die ac nocte mediteris i eis. h̄ pharisei male inēp̄tātes. scribebāt i mēbranis decalo
gū moisi. i. x legis uerba complicantes ea ꝛ ligātes i frōte ꝛ q̄si coronā capitis facietes. vt sp añ ocłos mouerent̄. m̄ādis
q̄q̄ ꝛ ali° moises ut i q̄tuoꝛ āgulis palli oꝝ hiacintinas fībrias facerēt ad isrl̄ p̄p̄lm discernēdū vt quō incorporib⁹ circūcis
signū iudaice gētis daret ita vestis hr̄et aliquā drn̄aꝫ. supstiosi v° mgr̄i captātes aurā p̄p̄larē atq̄ ex mulieribus capi
tes luc̄ faciebāt grādes fībrias ꝛ acutissias i eis spīas ligabāt vt videlꝫ ābulātes ꝛ sedētes icōū pūgerent̄ ꝛ q̄si hac pmonicōe
r̄tralxer̄e ad ministēia fuitutis dī pittacola g° illa decalogi philatēia vocabāt. i. ↄ̄seruatoria eo q̄ q̄cūq̄ habuissent ea
ob custodiā ꝛ muniīcā sui hr̄ent n̄ itelligētib⁹ phariseis q̄ h° i corde portāda sūt n̄ i corpore alioq̄n ꝛ armaria ꝛ archa
hūt libros ꝛ notīcā dei n̄ hūt ¶ Cri. Illoꝝ aūt exēplo adh° m̄lti aliq̄ noīa hebraica āgeloꝝ ↄ̄fingt̄ ꝛ scbūt ꝛ alligāt
nō itelligētib⁹ metuēda vidēt̄. q̄daꝫ v° aliquā pteꝫ euāgelij scp̄tā ↄ̄ca collū portāt sꝫ nōne q̄tidie euāgeliū i ecclia legit̄
ꝛ audit̄ ab oib⁹ cui g° i aurib⁹ posita euāgelia nihil ꝓfuēe q̄mō eū possūt ↄ̄ca collū suspēsa saluaē deīn̄ vbi ē v° eius
hꝫ i figuris l̄raꝝ an i intellectu sensuū si i figuris hñ ↄ̄ca colluꝫ suspēdis si i intellectu g° meli° i corde posita ꝓsūt quā circa
collū suspēsa. alij v° sic exponūt hūc locū q̄ꝛ dilatabāt v̄ba sua de ↄ̄p̄rijs obseruācijs. q̄ philatēia. i. ↄ̄seruatoria salutis p
p̄p̄lo assidue p̄dicātes. fimbrias aūt vestimētoꝝ magnificātas dic̄ sup emīnētias eoꝝūdēꝫ mādatoꝝ ¶ Jero. Cū aūt suspicari
philateria dilatēt ꝛ magnas faciāt fībrias gl̄iam captātes ab hoib⁹ ↄ̄sequent̄ arguūt̄ in r̄liq̄s. vn̄ dr̄. amāt em̄ p̄mos ac
cubit° in cenis. ꝛ p̄mas cathedras in sinagogis. ¶ Raba. Notādum q̄ nō salutari in foro non p̄mo sedē vel discūbere
vetat eos quib⁹ hoc officiꝫ ordine ↄ̄petit. sed eos q̄ ista siue habita siue nō habita indebite amant. a fidelib⁹ q̄ nimi
bos doceꝫ esse cauēdos ¶ Crisͦ. sr̄ ma. Nō em̄ vituperat eos q̄ i p̄mo loco recumbūt. sꝫ eos qui amant p̄mos discubit°
ad volūtateꝫ vituperatōnē referēs nō ad factū. Sine cā ei loco se humiliat q̄ corde se p̄ferre aliq̄n ei iactans audire lau
dabile esse i vlūmo loco distūbē discūbit p° omēs. ꝛ n̄ solū iactāndā cordis nō dimittit sed adhuc aliā iactantiam humili
tatis acq̄rit. vt qui vole videri iustus ꝛ humilis videatur m̄lti ei supbi corpore q̄deꝫ in nouissimo recūbētes. corde aūt
elacōe videt̄ sibi i capite recūbere. ꝛ m̄lti sūt humiles in capite recubentes. ꝛ ↄ̄sciētia se in vlūmo esse existimāt ¶ Cri.
in ho. Intende aūt vbi i eis vana gl̄ia dn̄abat̄ i sinagogis scꝫ i quas itrabāt alios directuri. In cenis h̄ pati qualiter
q̄ tolerabile ērat quāuis doctorē i admiracōe esse oporteat n̄ i ea ecclia solū sꝫ vbiq̄ si aūt diliḡ talia ē inculcaō q̄ maiori
studē ut hijs aliq̄s potiat̄ ¶ Crisͦ. sr̄ mat. Primas eē salutacōes aīnt n̄ solū i tpe ut eos p̄miū salutem° sꝫ eē i voce
clamātes dicam°. Aue rabbi ꝛ in corpore ut flexis capitib⁹ eis icuruem° ꝛ i loco ut i publico salutēt̄. vn̄ dr̄ ꝛ saluta
ones i foro ¶ Rab. Quāuis ꝛ h̄ culpa n̄ careat si idē i foro litib⁹ iesse q̄ i cathedra moisi mgr̄i sinagoge cupiūt appel
lari ꝛ vocari ab hoib⁹ rabbi ¶ Cri. sr̄ ma. i. vocari volūt ꝛ n̄ eē nom̄ a ↄ̄petūt ꝛ officiū negligūt ¶ Qui in ecclia ecia
xp̄i iueniūt̄ m̄lti suscipiētes p̄matū ut dyacones fiāt. ↄ̄sequēt̄ aūt p̄mas cathedras eoꝝ q̄ dicūt̄ p̄sbiteri p̄rip̄ē abiunt
Quidam autem machinant̄ vt episcopi vocentur ab hominibus h̄ est rabbi. xp̄i aūt discipulus diligit q̄dem in spiritali
b⁹ cenis recubit° p̄mos vt meliora spiritaliū ciboꝝ māducet

Diligit etiam cum apoſtolis ſedentib ſup. xii. thro
nos p̄mi ſcꝫ cathedras. actibus bonis dignū ſe pre
bere feſtināſ cathedris huiꝰmodi. ſic aūt ⁊ ſalutati
ones diligit. q̄ hūc in nundinis celeſtib id eſt celeſti
bus p̄minuorū cōgregationib. vocari aūt rabbi ne
qꝫ ab hominibus neqꝫ ab aliquo alio diligit iuſtus
quia vnus eſt magiſter omniū. vnde ſubdit vos aūt
nolite vocari rabbi. ¶ Criſ. in ome. Vel aliter pre
miſſorū de quibus phariſeos incuſauerat. alia q̄dem
ſicut parua ⁊ vilia p̄termiſit quaſi diſcipulis d' hijs
inſtrui nō indigentibus. ſed q̄d erat omniū malorū
cauſa id eſt thronum appetere magiſtralem hoc i me
dium ducit ad diſcipulos inſtruendūꝫ. vnde ſubdit
Vos autem nolite vocari rabbi vnus eſt eñi mḡr
veſter ¶ Criſ. ſup mathm. Quaſi diceret. Nolite
vocari rabbi. ne quod deo debetur. vobis preſuma
tis. Nolite ⁊ alios vocare rabbi. ne diuinū honorēꝫ
hominib deferatis. Vnus eſt eñi magiſter omnium
qui omnes homīes naturaliter docet. Si enim ho
mo erudiret omnes homines diſcerent quod ha
bent doctores. Nunc autem quia nō homo docet. ſꝫ
deus multi quidem docent pauci autem diſcunt. hō
eñi non intellectum p̄ſtat homini docendo. ſꝫ a deo p̄
ſitum p admonitionem exercet. ¶ Hylarius. ⁊ vt
meminerint diſcipuli ſe filios parentis vnius ⁊ per
nouē natiuitatis generationē terreni ortus exceſſiſ
ſe p̄mordia ſubdit. Omnes autē vos fratres eſtis.
¶ Jeronimus contra heluidium. Omnes autē ho
mines affectu fratres dici poſſunt quod in duo diui
ditur. In ſpeciale ⁊ commune. In ſpeciale q̄a omēs
xp̄iani fratres vocant. Porro in commune qꝛ om̄s
homines ex vno patre nati pari iure nos germanita
te cōiungimur. Sequit. Et p̄rem nolite vocare ⁊c.
¶ Criſ. ſup mathm. In mundo eñi quāuis homo
hoīem generat tamē vnꝰ eſt pater qui omnes crea
uit. Non eñi initium vite habemꝰ ex parentib ſed
tranſitum vite p eos accipimus. ¶ Orige. Sed q̄s
non vocat patrem in terris qui p omnē actum ſcd̄m
deum impletum dicit. Pater noſter qui es in celis.
¶ Gloſa. Quia vero aparebat quis eſſet omniuꝫ
pater ex hoc qꝫ dixerat. qui eſt i celis. volt exponē
quis ſit omnium magiſter. Vnde p̄ceptum de magi
ſtro iterum repetit dicens. Ne vocemini magiſtri
quia magiſter veſter vnus eſt xp̄us. ¶ Criſ. i ho.
Non tamen dum dicit xp̄us magiſter excluditur
pater ſicut neqꝫ ex hoc qꝫ deus pater noſter dicitur
hominum pater excludit xp̄us ¶ Jeronimꝰ. Que
ritur autem quaē aduerſum hoc p̄ceptum apoſtolꝰ
doctorem gentium ſe eſſe dixerit aut quomodo i mo
naſterijs vulgato ſermone ſemuicem patres vocāt
quod ſic ſoluitur. Aliud eſt eſſe natura p̄rē vꝫ ma
giſtrum aliud indulgentia. nos ſi hominē p̄rem vo
camꝰ honorē etati deferimꝰ nō auctorem noſtre oſtē
dimus vite. Magiſter eñi dicit ex conſortio veri ma
giſtri. ⁊ ne infinita replicem quomodo vnus p na
turā deus ⁊ vnus filiꝰ non p̄iudicat ceteris ne p
adoptionem dij vocentur ⁊ filij ita ⁊ vnus pater ⁊
magiſter non preiudicat alijs vt abuſiue vocent ⁊
patres ⁊ magiſtri. ¶ Criſ. in homeli. Non ſolum
autem dn̄s p̄matus cupere p̄hibet ſed ad contrari

um auditorem inducit. vnde ſubdit. Qui maior ē
veſtrum erit miniſter veſter ¶ Origenes. vt aliē
Et ſi miniſtrat quis verba diuina ſciens quia xp̄s
in eo fructificat nequaquam ſe mḡrm ſed miniſtrum
p̄fitetur. vnde ſequit. Qui maior eſt veſtrum erit
miniſter veſter. quoniam ⁊ ip̄e xp̄us cum eſſet ve
re magiſter. miniſtrum ſe eſſe profeſſus eſt. dicens
ego ſum in medio veſtrū quaſi qui miniſtrat. Ho
ne autem poſt omnia quib vane glie vetauit cōcu
piſcentiam addidit dicēs. Qui autem ſe exaltauerit
humiliabitur ⁊ qui ſe humiliauerit exaltabitur.
¶ Remigius. Quod ſic intelligit. Omnis qui ſe d̄
ſuis meritis extollit apud deum humiliabitur. Et
qui ſe de benefactis humiliat. apud deum exaltabit.

¶ Veh aūt vobis ſcri
be ⁊ phariſei hypocri
te quia clauditis reg
num celorum ante ho
mines. Vos enim non
intratis. Nec introeun
tes ſinitis intrare

¶ Origenes. xp̄us
quaſi vere filius dei
illiꝰ qui legem dedit
ſm ſimilitudinem be
nedictōnū que ſūt in
lege dixit ⁊ ipſe bea
titudines eorum qui
ſaluant ſm ſimilitu
dinem autem maledi
ctionum poſitarum
in lege ponit veh aduerſus peccatores dicēs. Veh
aūt vobis ſcribe ⁊ phariſei hypocrite q̄ fatent bonita
tis eſſe aduerſus peccatores iſta pronunciaē intelli
gant quia ſimile eſt p̄poſitum dei i maledictionibus
legis. Siue autem illa maledictio ſiue iſtud veh nō
ex pronūciante contingit peccanti ſed ex peccatis q̄
bus dignum ſe p̄bet ad ſuſceptionem iſtoꝝ que deꝰ
diſcipline cauſa p̄nunciauit vt conuerteret homīes ad
bonum ſicut pater increpans filium p̄fert verba ma
ledictionis nec tamen vult illum dignuꝫ fieri maledi
ctionibus illis. ſed magis ab eis diuertere. Huius
autem veh cauſa ſubdit. Quia clauditis regnū ce
lorum ante homines vos autem non intratis. nec i
troeuntes ſinitis intrare. Hec duo peccata naturaliter inſe
parabilia ſunt. quoniam hoc ip̄m ſufficit ad expulſi
onem q̄d alios non p̄mittit intrare ¶ Criſ. ſup ma
theum. Regnum celorum dicunt ſcripture quia in
illis inſitum ē regnum celorum. Janua eſt intellectꝰ
eorum. Vel regnū celorū eſt beatitudo celeſtis. Ja
nua autem eſt xp̄us p quem introitur i eam. Claui
cularij autem ſunt ſacerdotes quib creditum eſt v̄
bum docendi ⁊ interp̄tandi ſcripturas. Clauis aūt
eſt v̄bum ſciencie ſcripturarum p quam aperit ho
minib ianua veritatis adapertio aūt eius eſt inter
pretatio vera. vide autem quia non dixit. veh vob
qui aperitis ſed qui clauditis. Ergo non ſunt ſcrip
ture clauſe. licet ſint obſcure. ¶ Origenes. Phari
ſei ergo ⁊ ſcribe nec intrabāt nec eum volebant au
dire qui dixit. Si quis p me introierit ſaluabit. Et
nec intrantes id eſt eos qui credere poterant p̄pter
ea que a lege ⁊ p̄phetis ante fuerāt d̄clarata de cri
ſto. Introire ſinebant cum omni terrore ianuā clau
dentes ad huc derogabant doctrine eius ⁊ ſubuerte
bant omnem p̄pheticaꝫ ſcripturam de eo ⁊ blaſphe
mabant omne opus ip̄ius quaſi falſū ⁊ a diabolo

factum. Sed et omēs qui mala ɔuersatione sua dāt exemplum peccandi in populo. et qui faciunt iniuriam scandalisantes pusillos claudere videnť ante homines regnū celoꝝ. Et hoc peccatū inueniť quidē in popularibꝰ maxime autē in doctoribꝰ qui docēt quod decet ſm̄ iusticiam euangelij homines nō aūt faciunt quod docēt. Bene autem viuētes et bene docentes aperiūt hominibꝰ regnū celoꝝ. et dum ipsi intrāt. alios ꝓuocant introire. Sed et multi non permittunt intrare in regnum celoꝝ intrare volētes qui et sine ratione excōmunicant quosdam ꝓpter aliquem zelum q̄ meliores sunt q̄z ipsi et ipsi q̄dem non permittunt eos introire. Illi autem qui sobrij sūt mente paciencia sua tyrannidem eoꝝ vincentes quāuis vetiti tamen intrant et hereditant regnum. Hij et qui cum multa temeritate seipsos dederunt ad ꝓfessionem docendi priusq̄z discerent et iudaicas fabulas imitantes detrahunt eis qui ea que sursum sunt in scripturis requirunt claudunt quantum ad se ante homines regnum celorum.

Veh autē vobis Scribe et pharisei hipocrite. q̄ comeditis domos viduaꝝ. longas oraciones orantes ꝓpter hoc amplius accipietis iudicium.

Cris. in omel. De reliquo dn̄s de gula eos reprehendit et quod deterius est q̄m non a diuitibꝰ. sed a viduis accipiebant vnde ventrem implerēt et illoꝝ inopiam conterebant quā releuare oportebat. vn̄ dicitur. Veh vobis scribe et pharisei ẏpocrite qui comeditis domos viduaꝝ. Glo. i. qui vestra supsticione nihil intenditis nisi vt predā de subiecta plebe faciatis. Cris. sr̄ ma. Sexꝰ at̄ mulierum incautus est quia non omnia que videt aut audit cū rōe considerat. mollis etiam est quia facile flectiť vel de malo ad bonum. vel de bono ad maluꝫ. virilis autē sexꝰ et cautior et durior est: ꝓpterea simulatores sanctitatis. circa mulieres maxīe negociant̄. Quia nec intelligere eoꝝ simulaciones possunt et facile ad eorum dilectionem inclinanť religionis causa. Precipue tn̄ circa viduas negociant̄. Primo quidē q2 mulier non facile decipiť habens consiliarium viꝝ. Deinde quia nō facile de facultatibꝰ suis aliquid dant cuꝫ sint i p̄tate viri ꝓpterea gͦ dn̄s dū iudaicos sacerdotes ɔfūdit xp̄ianos monet ne viduis intimꝰ ap̄liꝰ ɔmorenť q̄z ceterꝫ q2 et si volūtas mala n̄ fuit tn̄ suspicio mala est. Cris. in ho. Deinde et hꝰ rapine modus erat grauior addit̄ enī̄ oracōes longas orantes. Quicunq3 enī̄ malū facit dignꝰ ē pena. s3 q̄ a religione cā3 accipit nequicie grauiori ē obnoxiꝰ pena. vn̄ sequitur. ꝓpť h̄ ampliꝰ accipietis iudiciū. Cris. sr̄ ma. Primū q̄dem ꝓ eo q2 estis iniq̄. alteꝝ ꝓ eo q2 fig̃m tū accipitis sanctitatis. auariciā3 enī̄ vr̄ā3 religionis coloꝛe depingitis et q̄si p̄stantis dẏabolo arma dei. vt amet̄ iniq̄tas dum pietas estimat̄. Hilarꝰ. Vel q̄ a hinc ꝓcedebat rgni celestis obstacō. vt in obeundis viduaꝝ domibꝰ retineat̄ ambitio. Jō accipient ap̄liꝰ iudiciū q2 et penā ꝓprij peccati et reatū aliene ignorācie debebant. Glo. Vel q2 fuꝰsciens et non faciens vapulabit multis.

Veh vobis scribe et pharisei hipocrite q̄ circuitis mare et aridaꝫ. vt faciatis vnum ꝓselitum Et cum fuerit factus. facitis eū filium gehenne duplo q̄z vos.

Cris. in ho. Post ꝓmissa rursꝰ eos dn̄s ab̄ic... sat. et q2 inefficaces sūt ad multoꝝ salute; cū multo labore indigeant ut ad salutē vnū ɔuertant. et q̄ illū desides sē circa eos q̄s ɔūerterit s3 eoꝝ etiā̄ saluatores dū eos corrūpunt ꝓue vite exemplis. vn̄ dr̄ veh voß scribe et pharisei ẏpocrite q̄ circuitis mare et aridā ut faciatis vnū ꝓselitū. Hil. Quia ait venire pagracōe fcat in totꝰ orbꝰ finibꝰ eos q̄ ē xp̄i euangelio obtrectatores et legis iugo cōtra iustificationē fidei aliquos subdituros. Proseliti enī̄ sunt ex gentibus in sinagogam recepti quoꝝ futuroꝝ rarita... in vno indicatur. Neq3 enī̄ post xp̄i predicationē doctrine eorum fides relicta est. sed quisquis acquisitus fuerit ad fidem iudeorum filius fit gehenne. Orig. Quicunq3 enī̄ post saluatorem iudaizare docenť imitari affectum eorum. qui dixerunt illo tempore. Crucifige crucifige euꝫ. vnde sequitur. Et cū factus fuerit facitis eum filiū gehenne duplo q̄z vos. Hylarius. Ideo autem pene duplicate erit filius quia neq3 sit remissionē3 pecc. totum gentilitatis secutus et societatem eorum qui xp̄m persecuti sunt secutꝰ. Jeronimꝰ. Vel aliter. Scribe et pharisei totum lustrantes orbem id studij habebant de gentibus facere proselitum id est aduenam incircumcisū miscere populo dei. Crisostomus. super matth. Non autem ꝓpter misericordiam volentes eum saluare quem docebant. sed aut ꝓpter auariciam vt ... ditis in sinagoga iudeis. sacrificiorum adderetur oblatio. aut ꝓpter vanam gloriam. Qui enim seipsum mergit in gurgitem peccatorum quomodo alterum ꝺ peccatis velit eripere. Nunq̄d magis misericors potest alteri aliquis esse q̄z sibi. Ex ipsis ergo actibus ostenditur qui propter deum aliquem vult conuertere vel ꝓpter vanitatem. Gregorius. xxxi moralium. Quia vero hẏpocrite q̄uis peruersa semper operentur. loqui tamen recta non desinunt ... loquendo quidem in fide vel conuersatione filios pariunt. sed eos bene viuēdo nutrire nō possunt quo enim se libentius terrenis actibus inserunt eo negligentius eos quos genuerunt agere terrena permittunt. Et q̄a obduratis cordibꝰ viuūt. ipsos etiam quos genuerant filios nulla pietate debiti amoris agnoscunt. vnde et hic de hẏpocritis dicitur. Et cum fuerit factus facitis eum filiū gehenne duplo q̄z vos. Augustinus. contra faustum. Hoc autem non q2 circumcidebatur dixit. sed eorum quia mores imitabatur a quibus imitandis suos cohibuerat dicens. Super cathedram moisi. In quibus verbis. verum debet aduerti. et quantus honor delatus sit doctrine moisi. in cuius cathedra etiam mali sedentes. bona docere cogebantur. et inde fieret proselitus filius gehenne. non quidem verba legis audiendo sed eorum sectam sectando. Propterea autem duplo q̄z illi

Propterea aũt duplo q̃ȝ illi quia hoc negligebat im
plere quod ꝓpria voluntate ſuſceperat · non ex iu
deis natus · ſed ſponte iude⁹ factus · ¶ Jeronimus ·
Uel q̃a q̃ ante dum eſſet gentilis ſimpliciter errabat
⁊ erat ſemel filius gehenne. Uidens magiſtroꝝ vi
cia ⁊ intelligens deſtruere eos opere quod vbo doce
bant reuertitur ad vomitum ſuum ⁊ gentilis fact⁹
quaſi preuaricator maiori pena dign⁹ erat · ¶ Criſ
ſup mathm · Uel quia forte ſub cultura ydoloꝝ cõ
ſtitut⁹ vł ꝓpter homines iuſticiam ſuabat · fact⁹ aũt
iudeus malorum magiſtroꝝ ꝓuocatus exemplo fie
bat peior magiſtris ¶ Criſ · in homelia · Cum enim
virtuoſus fuerit magiſter diſcipulus imitat̃ · Cũ aũt
fuerit mal⁹ ſuperexcedit · filius aũt vocat̃ gehẽne
q̃modo filius perditionis ⁊ fili⁹ hui⁹ ſeculi · Unuſ
quiſq; eñi cui⁹ opera facit ei⁹ fili⁹ appellat̃ · ¶ Orig
Ex hoc aũt loco diſcimus quoniam ⁊ eoꝝ qui ge
hennam futuri ſunt erit differencia tormẽtoꝝ quã
do alter eſt ſimpliciter fili⁹ gehenne · alter vero du
pliciter · Sed ⁊ hic videre oportet ſi ⁊ generaliter
ẽ fieri aliquẽ filiũ gehẽne · vtputa iudeũ ł gẽtilẽ aut
eciã ſpecialr vt p ſingulas ſpecies peccatorũ fiat
quis fili⁹ gehẽne vt iuſtus quidem ſecũdũ numerꝝ
iuſticiaꝝ ſuaꝝ augeat̃ in gloria peccator aũt ſcdm
numeꝝ peccatoꝝ ſuoꝝ multiplicet̃ in gehenna

¶ Veh vobis duces ceci qui dicitis. Qui/
cumq; iurauerit p tẽplũ dei nichil ẽ. Qui
aũt iurauerit in auro tẽpli debet. ſtulti ⁊ ceci
quid enim maius eſt aurum an templum
quod ſanctificat aurũ. Et quicũq; iuraue/
rit in altari nichil eſt. Qui autẽ iurauerit
in dono quod ſup illud eſt debet. ceci q̃d eñi
maius eſt donũ an altare quod ſanctificat
donum. Qui ergo iurat in altari. iurat in
eo ⁊ in omnibꝫ que ſup illud ſũt. Et qui iu/
rauerit in tẽplo iurauit in illo ⁊ in eo q̃ ha/
bitat in ipõ Et q̃ iurat in celo iurat in thro
no dei ⁊ in eo qui ſedet ſuper ipſum

¶ Jeronim⁹ · Sicut in phylaterijs ⁊ fimbrijs dilata
tis opinio ſanctitatis captabat gloriam ⁊ p occaſio
nem glorie querebãt lucra · ſic alia traditionis frau
de inuenta impietatis arguit tranſgreſſores · Si q̃s
eñi in contencione ſeu aliquo iurgio vł i cauſe am
biguo iuraſſet in templo ⁊ poſtea cõuict⁹ eſſet mẽ
dacij · non tenebat̃ criminis reus · Et hoc eſt quod di
cit · Veh voƀ duces ceci qui dicitis · Quicũq; iura
uerit p templum nihil eſt · Quaſi diceret nihil debet
Sin autem iuraſſet in auro ⁊ pecunia que i templo
ſacerdotibꝫ offerebatur ſtatim id in quo iurabat · co
gebatur exoluere · vnde ſequitur · Qui autem iura
uerit in auro templi debet vel debitor eſt. ¶ Criſ ·
ſup mathm · Templum quidem ad gloriam dei perti
net ⁊ ad hoim ſpiritalem ſalutem · Auruꝫ aũt templi
⁊ ſi ad gloriam dei ptineat · tamen magis ad delecta
tionem hoim ⁊ ad vtilitatem ſacerdotum offert̃ iu
dei ergo aurũ quo ipi delectabant̃ · ⁊ dona quibus
ipi paſcebant̃ ſanctiora dicebãt eſſe q̃ȝ ipm templũ
vt homines promptiores facerent ad offerenda do
na · q̃ȝ ad p̃ces fundendas in templo · Unde conueniẽ
ter reprehendit eos dominus dicens · Stulti ⁊ ceci ·
Quid eñi maius eſt aurum an templũ q̃d ſanctificat
auꝝ · Multi autem nũc xp̃iani ſic inſipientes intelli
gunt · Ecce eñi ſi aliqua cauſa fuerit · modicum vi
detur facere qui iurat p deum · Qui autem iurat p
euangelium maius aliquid feciſſe videt̃ · quibꝫ ſimi
liter dicendũ eſt · Stulti ⁊ ceci · Nam ſcripture ꝓpt̃
deũ ſcripte ſũt non de⁹ ꝓpter ſcripturas Maior er
go eſt deus qui ſanctificat euangeliũ q̃ȝ euangeliuꝫ
q̃d ſanctificat̃ ab eo · ¶ Jeronim⁹ · Ruꝛſus ſi quis
iuraſſet in altari piurij reũ nemo tenebat ſi aũt
iuraſſet in dono vł in oblationibꝫ hoc eſt in hoſtia
vł in victimis · in ſimila ⁊ ceteris que offerunt̃ deo
ſuper altare hoc ſtudioſiſſime repetebant · Totũ aũt
hoc faciebant ñ ob dei timorem ſed ob diuiciaruꝫ cupi
ditatem · vnde ſequit̃ · Et qui iurauerit i altari nihil
eſt · qui autem iurauerit in dono quod ſup illud eſt ·
debet · Arguit eñi eos dñs ſtulticie ⁊ fraudulẽtie q̃
multo maius ſit altari q̃ȝ hoſtie q̃ ſanctificant̃ ab alta
ri · Unde ſequit̃ · Ceci q̃d eñi maius eſt donũ an altaꝛ
q̃d ſanctificat donum · ¶ Gloſa · Et ne forte mtantã
inſaniam prorumperẽt vt dicerẽt auꝝ ſancti⁹ eſſe
templo ⁊ donũ altari eos alia ratione conuincit quia
videlicet iuramẽto quod fit p templũ ⁊ altare con
tinetur iuramẽtum quod fit p aurum uel p donum
Et hoc eſt quod ſubdit · qui ergo iurat in altari iu
rat in eo ⁊ in omibꝫ que ſup illud ſunt · ⁊ q̃ iuraue
rit ⁊c ¶ Criſ · Similit̃ quoniã iudei cõſuetudinẽ
habebant p celũ iurare ad reprehenſioꝫ eoꝝ ſubdit
Qui iurat in celo iurat in throno dei · ⁊ in eo qui ſe
det ſup ipm · Non ergo ſicut arbitrant̃ euadunt pe
riculum in eo q̃ non p deum iurant ſꝫ p thronũ dei
ſcilicet celum · ¶ Gloſa · Qui eñi p ſubiectam crea
turam iurat ⁊ per diuinitatem p̃ſidentem creature
iurat · ¶ Origenes · Eſt autem iuramentum confir
matio verbi de quo iurat̃ · Juramentũ ergo intelli
gendũ eſt teſtimoniũ ſcripturarũ quod ꝓfertur ad
confirmationem vbi quod loquimur vt ſit quideꝫ tẽ
plum dei ſcriptura diuina · aurũ aũt poſitus ſenſus
in ea · Sicut aũt aurũ quod fuerit extra templum
non ẽ ſanctificatũ ſic omis ſenſus qui fuerit extra
diuinam ſcripturam q̃uis admirabilis videatur
non eſt ſanct⁹ · Non ergo debem⁹ ad confirmandaꝫ
doctrinã nr̃aꝫ nr̃os intellectus aſſumere niſi oſtende
rimus eos eſſe ſanctos ex eo q̃ in ſcriptis continẽt̃
diuinis · Altare aũt eſt hominis cor q̃d principale
habetur i homine · Uota autẽ ⁊ dona que ponunt̃
ſuper altare eſt omne quod ſuper ponitur cordi · vt
orare pſallere · elemoſinas facere ieiunare · Sanctũ
ergo facit omne votũ hominis cor ei⁹ ex quo votũ
ei offert̃ · Jdeo non poteſt honorabili⁹ eſſe votũ q̃ȝ
cor hominis ex quo tranſmittit̃ votum · Si ergo
conſciencia hominis non pugnat · fiduciam habet ad
deum · non ꝓpt̃ dona · ſed quia vt ita dicam altare
cordis ſui bene conſtruxit · Tercũ eſt vt dicamus ·
q̃ ſuper templum · id eſt ſuper omnem ſcripturam
⁊ ſuper altare · id eſt ſuper omne cor eſt intellectus

quidam qui dicit celum thronꝰ ipſiꝰ dicit dei. in quo eſt videre facie reuelata cū venerit quod perfectum eſt faciem veritatis. ¶ Hylarius. Adueniente eciam xp̄o inutilem docet eſſe fiduciam legis. quia nō in lege xp̄us. ſed lex ſanctificatur in xp̄o in quo velut ſedes thronuſqꝫ ſit poſitꝰ. atqꝫ ita ſtulti ceci quod ſunt qui ſanctificātem pretermiſſo. ſanctificata venerantur. ¶ Auguſtinꝰ. de que. euan. Templū eciam et altare ipſum xp̄m intelligimꝰ. aurum et donū laudes et ſacrificia precū que in eo et per eum offerimꝰ. Non enim ille per hec ſed iſta per illum ſanctificantur.

¶ Veh vobis ſcribe et phariſei ypocrite. qui decimatis mentam et anethum et ciminum et reliquiſtis que grauiora ſunt legis iudicium et miſericordiam et fidem et hec oportuit facere et illa non omittere. Duces ceci excolantes culicem. Camelū autem degluciientes.

¶ Cri. in homelia. Supra dn̄s dixit ꝙ ligabant grauia onera et alijs imponebant que ipſi nec tangere volebant. Hic aūt rurſus oſtēdit ꝙ in paruis querentes diligēciam. magna contemnebant. vn̄ dicitur. Veh vobis ſcribe et phariſei ypocrite qui decimatis mentā et anethum et cyminum. ¶ Jeronimꝰ. Phariſei enī quia preceperat dn̄s propter alimoniam ſacerdotum et leuitarum. quorum pars erat dn̄s omnium rerum offerri in templo decimas. vt intellectꝰ miſticos dimittamꝰ. hoc habebant ſtudij. vt que iuſſa fuerant comportarentur. cetera que erant maiora. paruipendebant. vn̄ ſequitur. Et reliquiſtis que grauiora ſunt legis iudicium et miſericordiam et fidem. ex hoc capitulo arguit eos auaricie ꝙ ſtudioſe eciam vilium olerum decimas exigānt. et iudicium in diſceptacōe negociorum. miſericordiamqꝫ in pauperes. et fidem in deum que magna ſunt pretermittānt. ¶ Cri. ſr mat. Vt quia ſacerdotes auaricia pleni. ſi quis decimam alicuius rei vel minime non obtuliſſet corripiebant eum quaſi magnum crimen feciſſet. Si quis autem alterum ledebat aut in deum peccabat. nō curabant eum corripere. De lucro quidem ſuo ſolliciti et de gl'ia dei ac ſalute hoīm negligentes. Seruare enī iuſticiam et facere miſericordiam et habere fidem propter ſuam gl'iam deꝰ mandauit. Decimas autem offerre propter vtilitatem ſacerdotum. vt ſacerdotes quidem populo in ſpiritalibus obſequantur. Populi autem in carnalibꝫ ſacerdotibꝰ ſubminiſtrent ſic et modo fit. quia omnes de honore ſuo ſunt ſolliciti. De honore autē dei nulli porciōes eciam ſuas vigilanter defendunt. ſed circa obſequium eccl'ie curam impendē non attendunt. Si populꝰ decimas non obtulerit. murmurant oēs ſi peccantem populum viderint nemo murmurat contra eos. Sed quia ſcribarum et phariſeorum ad quos loquebatur quidam plures erant. non eſt incongruum vt aliam expoſicionē faciamꝰ propter eos qui decimam dabāt. Nā et qui accipit decimas. recte decimare dicitur et qui dat. Scribe ergo et phariſei minimarum quidem rerum decimas offerebant. oſtendendo religionis gracia. In iudicijs autem [illegible] In fratribus ſīn miſericordia. In veritate [illegible] ¶ Origenes. Sed quoniam contingens erat vt audientes quidam dominum iſta loquētem contemnerent [illegible] nimarum rerum decimationem ſapienter addidit et [illegible] oportuit facere hoc eſt iudicium. miſericordiam et fidem. et illa nō omittere. id eſt decimationem [illegible] anethi et cymini. ¶ Remigiꝰ. Oſtendit quoque dominus his verbis quoniā omnia precepta legis tam maxima quam minima ſunt implenda. Redarguit et [illegible] qui elimoſinas de fructibꝫ terre faciūt putantes ſe omnino non poſſe peccare. Quibus nihil prodeſt [illegible] ne niſi a peccatis ſtudeant ceſſare. ¶ Hyla. [illegible] minoris periculi eſſet. decimationē oleris quam [illegible] lentie officium preterire. irridet eos conſequenter dominus dicens. Duces ceci. excolantes culicem [illegible] malum autem deglucientes. ¶ Jeronimꝰ. [illegible] puto eſſe magnitudinē preceptorum iudicium miſericordiam et fidem. Culicem decimationē mente [illegible] thi et cymini et reliquorum olerum viliū. Nec [illegible] precepta dei que magna ſunt deuoramus atqꝫ negligimus. et operationem religionis in paruis que lucrum habent cum diligencia demonſtramus. ¶ Origenes. Vt excolantes culicem. id eſt expellentes minima delicta que culices nominat. Camelum deglucientes. id eſt committentes maxima delicta que [illegible] minauit camelos aīalia videlicet tortuoſa et grandia. Scribe autem moraliter ſunt qui amplius nihil [illegible] mant poſitum in ſcripturis quam ſimplex ſermo demonſtrat. phariſei autem ſunt omnes qui iuſtificant ſemetipſos. et diuidunt ſe a ceteris dicentes. Noli mihi appropinquare quoniam mundꝰ ſum. Mentam autem et anethum et cyminum. ciborum condimenta ſunt non principales cibi. Sic in conuerſacione noſtra quedam ſunt neceſſaria ad iuſtificationē vt iudicium. miſericordia. et fides. Alia ſunt quaſi condimenta actus noſtros et ſuauiores eos facientia vt abſtinentia riſus ieiunium flexio genuum et huiuſmodi. Quō autem nō eſtimant ceci qui non vident quoniam nihil prodeſt cautum eſſe diſpenſatorem in [illegible] minimis cum principalia negligunt. Hos ergo ſermo preſens confūdit. non quidem iuſta [illegible] obſeruare. ſed principalia precipiens cautius obſeruare ¶ Gregorius. primo moraliū. Vel aliter. Culex ſuſurrando vulnerat. camelus autem ſponte ſe ad ſuſcipienda onera inclinat. Liquauerunt ergo culicem iudei qui ſedicioſum latronem dimitti petierunt. Camelū vero glucierunt. quia eum qui ad ſuſcipienda noſtre mortalitatis onera ſponte deſcenderat extinguere clamando conati ſunt.

¶ Veh vobis ſcribe et phariſei ypocrite qui mūdatis quod deforis eſt calicis et paropſidis. Intus autem pleni eſtis rapina et immundicia. Phariſee cece munda prius quod intus eſt calicis et parapſidis vt fiat et id quod deforis eſt mundum

¶ Jeronimus. Diuerſis verbis eodem ſenſu quo ſupra arguit phariſeos ſimulacionis et mendacij

aliud oſtendant hominibus foris aliud domi agant. vnde dicit. ve vobis ſcribe ⁊ phariſei ẏpocrite qui mundatis quod de foris eſt calicis ⁊ parapſidis. non hoc dicit quod in calice ⁊ parapſide eoꝝ ſuperſticō morarent̄ ſed quod foris hominibꝰ oſtenderent ſanctita tem qd̄ manifeſtum eſt ex eo quod addidit dicēs intꝰ aūt pleni eſtis rapina ⁊ immūdicia ¶ Criſ. ſup ma thꝭum. Vel hoc dicit quia iudei quociens ingreſſuri erant in templum aut ſacrificia oblaturi aut per di es feſtos ſeipſos ⁊ veſtimenta ſua ⁊ vtenſilia laua bant ⁊ a peccatis nemo ſeipſū purgabat. cum deus neqꝫ corporis mundiciam laudet neqꝫ ſordes condē net. pone tn̄ quia deus odit ſordes corpoꝝ ⁊ vaſoꝝ que neceſſe eſt vt ipſo vſu ſordidenē quātomagis ſorden cōſciencie horret quam ſi volumꝰ ſēp mundā ſeruamus ¶ Hylarius. Arguit ergo eos qui iactā ciam inutilis ſtudij ſequentes vtilitatis ꝓfecte mini ſterium derelinquūt. calicis namqꝫ vſus interior eſt qui ſi obſordueſt qd̄ proficiet lotꝰ extenꝰ. atqꝫ id interioris cōſciencie nitor eſt obtinendus vt ea que corporis ſunt forinſecus abluantur. ⁊ ideo ſubdit Phariſee cece munda prius quod intus ē ca. ⁊ pa rapſidis vt fiat id quod deforis eſt mūdū ¶ Criſ. ſuper mathꝭum. Non autē hoc dicit de ſenſibili cali ce aut parapſide. ſꝫ de intelligibili qui ſi nunquam te tigerit aquam mundus poteſt eſſe apud deū Si autē peccauerit ⁊ tota aqua pellagi ⁊ fluminuꝫ ſe lauerit ſordidus eſt ⁊ miſer ante deum ¶ Criſ. in homelia Attende autem quod vbi de decimis loquebatur cōue nienter dixit hec oportuit facere ⁊ illa non omittē Decima eīn elemoſina quedam eſt. quid autē nocet elemoſinam dare. non tn̄ hoc dixit ſicut legalem ob ſeruacionem inducens. hic autē vbi de purgacionibꝰ ⁊ immundicijs diſputat nō ad hoc addit ſꝫ oſtēdit quod de neceſſitate ad interiorem mūdiciam exterior ſequit̄ qd̄ quidem extra calicis ⁊ parapſidis corpꝰ vocans quod autem intus eſt aīam. ¶ Orig. Hic ſmo nos inſtruit vt feſtinemꝰ eſſe iuſti non apparere. Qui eīn ſtudet vt appareat iuſtꝰ que a foris ſūt mundat ⁊ que videnē curat. Cor aūt ⁊ conſcienciam negli git. qui aūt ſtudet ea que intꝰ ſūt. id eſt cogitacōes mūdare conſequēs eſt vt eciam ea que a foris ſunt faciat mūda Sed ⁊ omnes falſi dogmatis profeſſo res calices ſunt a foris quaſi mūdati ꝓpter ſpeciē religionis quam ſimulāt. abintꝰ autem pleni rapi na ⁊ ſimulacione. dum rapiunt homies ad errorem Calix eciam eſt vas ad potum. parapſis ad cibum Omnis ergo ſmo ꝑ quē potamur ſpiritalit̄. vel oīs narracio ꝑ quam nutrimur. vaſa ſūt potus ⁊ cibi. Qui ergo ſtudēt ꝯpoſitum proferre ſmonem. ma gis quam ſalutari ſenſu repletū calix eius a foris mun datus eſt. abintꝰ autem ſordibꝰ vanitatis repletꝰ Sed ⁊ littere legis ⁊ ꝓphetarum calices ſpiritalis potꝰ ⁊ parapſides neceſſariaꝝ eſcarum ſūt. ſcribe quidem ⁊ phariſei ſtudent ſenſum exteriorem mūdū demōſtrare. Diſcipuli aūt xpi. ſenſum ſpiritalem mundare feſtinant.

¶ Veh vobis ſcribe ⁊ phariſei ẏpocrite q̄ ſimiles eſtis ſepulchris dealbatis que pa/rent a foris hominibꝰ ſpecioſa intus vero plena ſunt oſſibꝰ mortuoꝝ ⁊ omni ſpurci/cia. Sic ⁊ vos quidem a foris paretis ho/minibꝰ iuſti. Intus autem pleni eſtis ẏpo/criſi ⁊ iniquitate.

¶ Origenes. Sicut superiꝰ. intus pleni ſunt ra pina ⁊ intemperancia ſimiliter hoc pleni ſūt ẏpocriſi ⁊ iniq̄tāte que comparanē oſſibꝰ mortuorum ⁊ imū dicie vniuerſe vt dicit. veh vobis ſcribe ⁊ phariſei ẏpocrite q̄ ſimiles eſtis ſepulcris dealbatis. ¶ Criſ ſuper mathꝭm. Merito quidem iuſtorum corpora tem pla dicūtur quia aīa in corpore iuſti dominaē ſiē deꝰ intemplo. vel quia ipſe deꝰ incorporibꝰ habitat iuſtis. corpora aūt peccatorum. ſepulcra dicuntur mortuorum quia anima mortua eſt in corpore pecca toris. Nec eīn viuens putanda eſt. q̄ nihil viuū aut ſpiritale agit in corpore. ¶ Ieronimꝰ. Sepulcra aūt forinſecꝰ leuigata ſunt calce ⁊ ornata marmo ribꝰ in auro. coloribuſqꝫ diſtincta. Intꝰ aūt plena ſunt oſſibus mortuorum. vnde dicit̄. que parent ho minibꝰ ſpecioſa intꝰ autem plena ſunt oſſibꝰ mor tuorum ⁊ omni ſpurcicia. Sic aūt ⁊ perverſi magi ſtri qui alia docēt. ⁊ alia faciūt mūdiciam habitu ve ſtis ⁊ verborū humilitate demonſtrant. intus aūt pleni ſunt omī ſpurcicia ⁊ auaricia ⁊ libidine. Et hoc manifeſte ex ꝑmit inferens. Sic ⁊ vos a foris qui dem pa. ho. iuſt. Intus autē pleni eſtis ẏpocriſi ⁊ iniquitate. ¶ Orige. Omnis eīn iuſticia ſimulata mortua eſt. que ꝓpter deū non fit. Magis aūt neqꝫ iuſticia eſt ſic mortuꝰ homo non eſt homo. Et ſicut mimi qui perſonas ſuſcipiunt alioꝝ ⁊ nō ſunt ipſi quos ſimulant. Tanta ergo ſunt oſſa in eis ⁊ immū dicie quanta bona ſimulant ex malo affectu. videnē aūt a foris iuſti coram hominibꝰ non eis quos ſcripēa appellat deos ſed coram eis qui ſicut homines mori unē. ¶ Gregorius. xxvj. morali. Ante diſtrictū ve ro iudicem excuſacionē; ido de ignorancia habere non poſſunt. quia dū ante oculos hominū omnē mo dū ſanctitatis oſtendūt ipſi ſibi ſūt teſtimonio quia bene viuere non ignorant. ¶ Criſ. ſuper mathꝭm. Dic aūt ẏpocrita ſi bonū eſt eſſe malū. vt quod non vis apparere qd̄ vis eſſe. Nam qd̄ turpe eſt apparē turpius eſt eſſe. Quod aūt formoſum eſt apparere formoſiꝰ eſt eſſe. Ergo aut eſto qd̄ apares aut ap pareto quod es.

¶ Veh vobis ſcribe ⁊ phariſei ẏpocrite q̄ edificatis ſepulchra ꝓphetarum ⁊ ornatis monumenta iuſtoꝝ ⁊ dicitis Si fuiſſemus in diebus patrū noſtroꝝ. non eſſemꝰ ſocij eoꝝ in ſanguine ꝓphetaꝝ. Itaqꝫ teſti/monio eſtis vobiſmetipſis q: filij eſtis eo/rum qui ꝓphetas occiderunt

¶ Ieronimꝰ. Prudentiſſimo ſilogiſmo arguit eos eſſe filios homicidaꝝ. dum ipſi iopinione bonitatis ⁊ glorie in populo edificant ſepulcra ꝓphetaꝝ quos ma iores eoꝝ interfecerūt. Et hoc eſt quod dicit. veh vobis ſcribe ⁊ phariſei ẏpocrite q̄ edificatis ſepul

cra ꝓphetaꝝ ⁊ ornatis monumēta iſtoꝝ. ¶ Orige.
Non ſatis rōnabiliter cōminari videtur aduerſus
eos qui edificāt ſepulcra ꝓphetaꝝ. Quantū em̄ ad
hoc laudabile aliquid faciebāt quō ergo erant digni
ſuſcipe veh. ¶ Criſ. in homel. Non g° eos īcuſat
qm̄ ſepulcra edificant. ſʒ intencōm eoꝝ detrahit cū
qua edificabant. qm̄ non ꝓpter honorem eoꝝ q̄ occi
ſi fuerant ſed ſicut pompam ſibi ſtatuētes in occiſi
onib⁹ illoꝝ ⁊ formidātes. ne forte tempore ꝓceden
te ſepulcris deſtructis tabeſcat tante audacie memo
rie. ¶ Criſ. ſup mat. Vel quia dicebant ap° ſe. Si
bñfecerim⁹ paupibus nō m̄ti vidēt. ⁊ ꝑ tempore
vident. Non ergo meli⁹ edificia faciam⁹. que omnes
aſpiciunt nonſolū in h̄ tpe ſed eciam ī poſteꝝ. O in
ſipiens homo qd̄ tibi ꝓdeſt poſt mortē iſta memoria
ſi vbi es torqueris ⁊ vbi nō es laudaris. Dū autem
iudeos caſtigat domin⁹ xp̄ianos docet. nam ſi ad il
los ſolos dixiſſet hec dicta fuiſſēt tantū. nō eciam
ſcripta. nūc aūt ⁊ dicta ſūt ꝓpter illos ⁊ ſcripta ꝓpt̄
iſtos. Si ergo iuxta alia bona fecerit hō edificia ſā
cta additamentū eſt bonis. Si aūt ſine alijs bonis
opibus paſſio ē gl̄ie ſecularis. Nō em̄ gaudēt mar
tires qm̄ ex illis pecunijs honorant̄ ī qbus paupes
plorant. Semꝑ eciam iudei p̄teritoꝝ ſanctoꝝ culto
res fuerūt ⁊ p̄ſenciū cōtemptores magis aūt ⁊ pſe
cutores. Non em̄ ſuſtinētes increpatōes ꝓphetarū
ſuoꝝ. pſequebant̄ eos ⁊ occidebant. poſtea v̄o na
ſcētes filij itelligebāt culpas patꝝ ſuoꝝ ⁊ ideo qm̄ d̄
morte innocentiū ꝓphetaꝝ dolentes edificabant me
morias eoꝝ. Et ipi tamē ſimilit̄ pſequebant̄. ⁊ inē
ficiebant ſuos ꝓphetas īcrepātes eos ꝓpter peccata
Et ideo ſubdit̄. ⁊ dicitis ſi fuiſſem⁹ in dieb⁹ patrū
nroꝝ non eſſem⁹ ſocij eorum in ſanguine ꝓphetaꝝ
¶ Ieronim⁹. Hoc aūt ⁊ ſi ſermone non dicant. ope
loquuntur. ex eo ꝙ ambicioſe ⁊ magnifice edificāt
memorias occiſorum. ¶ Criſ. ſuper mathm̄. Qua
lia ergo cogitabāt in corde talia loquebant̄ ⁊ factis
Naturalem autem cōſuetudinem oīm malorum ho
minū hic xp̄us exponit. q̄a alter alteri⁹ culpam cito
intelligit ſuam aūt difficile. Nō em̄ cauſa alterius
tranquillam habet coꝛ. In ſua vero turbatū. In cā
ergo alteri⁹ ō facili poſſum⁹ omnes iuſti iudices eē
Ille aūt vere iuſt⁹ ⁊ ſapiens eſt. qui ſibiipſi iudex
fieri poteſt. Sequitur itaqꝫ teſtimonio eſtis vobiſ
metipſis quia filij eſtis eorum qui ꝓphetas occidēr̄t
¶ Criſ. in homel. Qualis aūt eſt incuſacio filium
eſſe homicide eum qui non cōmunicat menti patris
patet ꝙ nulla. vnde manifeſtū eſt ꝙ ꝓpter hoc dicit
quia occulte inſinuat malicie ſimilitudinē. ¶ Criſ.
ſuper mathm̄. Teſtimonia em̄ ſūt de filijs mores pa
rentū. Si em̄ pater fuerit bonus ⁊ mater mala aut
econuerſo filij interdum patrem ſequunt̄ interdum
matrē. Si aūt ambo fuerint equales fit quidem ali
quando vt de bonis parentib⁹ mali exeāt filij aut co
uerſo ſed raro. Sic em̄ hoc eſt ſicut cum extra re
gulam nature naſcit̄ homo aut ſex digitos habens
aut oculos non hñs. ¶ Orige. Sed ⁊ in ꝓphetiis
dictis narracio ſcḋm hiſtoriam eſt corpus. ſpiritalis
autem ſenſus eſt anima. Sepulcra ipē littere ſcrip
turarum ⁊ libri. Qui ergo ſolam hiſtoriaʒ attendūt

corpora ꝓphetarum colunt̄ in litteris poſita quaſi
in quibuſdam ſepulcris ⁊ dicunt̄ phariſei id eſt diui
ſi quaſi animam prophetarū precidentes a corpore

¶ Et vos implete menſuram patrum ve
ſtrorum ſerpentes gēimina viparum quō fu
gietis a iudicio gehēne. Ideo ecce ego mit
to ad vos ꝓphetas ⁊ ſapientes ⁊ ſcribas ⁊
ex illis occidetis ⁊ crucifigetis ⁊ ex eis fla
gellabitis in ſinagogis veſtris ⁊ perſequi
mini de ciuitate in ciuitatem ut veniat ſup
vos omnis ſanguis iuſtus qui effuſus eſt
ſuper terram a ſanguine abel iuſti uſqꝫ ad
ſanguinem zacharie filij barachie quem oc
cidiſtis inter tēplū ⁊ altare. Amē dico vo
bis venient hec oīa ſup generacionē iſtam

¶ Criſoſto. in homelia. Quia dixerat contra pha
riſeos ⁊ ſcribas ꝙ filij eſſent eorum qui occiderūt
ꝓphetas. nūc manifeſtat ꝙ ī malicia eis ſimiles erāt
⁊ ꝙ fictio erat hoc quod dicebant ꝙ non commu
caſſent operib⁹ eorum ſi fuiſſent in tempore illo. Et
ideo dicit Et vos implete menſuraʒ patꝝ veſtrorū
Non quidem hoc dicit quaſi iniungens. ſed quaſi
predicens quod futuꝝ erat. ¶ Criſ. ſuper math.
Prophetiſat em̄ illꝰ futurū eſſe vt ſicut pr̄es eo
interfecerūt ꝓphetas. ſic ⁊ ipſi interficerent xp̄m ⁊
apoſtolos ⁊ ceteros ſanctos vtputa ſi cōtra aliquē
litiges aduerſariuʒ dicis illi fac mibi quod es factu
rus nō iubes vt faciat. ſed oſtēdis te intelligere quod
cogitat facere. Et quidem quantū ad veritatem ex
ceſſerunt menſurā patrum ſuoꝝ. Illi em̄ homines
occiderūt iſti deum crucifixerūt. Sed quia volūtate
ſua deſcēdit ī mortē nō imputat hic illis ſue mortis
peccatum. Imputat aūt illis mortem apoſtoloꝝ cete
rorūqꝫ ſanctorum. Et ideo dicit Implete ⁊ nō ſupe
implete. Naʒ benigni ⁊ iuſti iudicis ē ſuas iniurias
cōtēnere ⁊ alioꝝ iniurias vindicare. ¶ Orig. Im
plent eciam mēſuram patrie iniquitatis ꝑ hoc ipm
ꝙ credūt ñ in xp̄m. Cauſa aūt incredulitatis fuit
niam ſemꝑ aīm ſuū dederunt circa hiſtorias corpora
les nihil ſpiritale in eis volentes intelligere. ¶ Hy
larius. Quia ergo menſuram patrie volūtatis
implebunt ideo ⁊ ſerpentes ⁊ viperina generacio ſūt
Vnde ſequitur. Serpentes genimina viperarū
quomodo fugietis a iudicio gehenne. ¶ Ieronim⁹
Hocipm̄ ⁊ Iohannes baptiſta dixerat. Sicut g°
de viperis iniquit naſcunt̄ vipere. ſic de homicidis
patribus vos nati eſtis homicide. ¶ Criſoſtomus
ſuper matheum. Genimina autem viperarum dici
tur. quoniam talis eſt viperarum natura vt ſic
rumpant vterum matris ⁊ ſic procedant. Sic er
iudei ſemꝑ patres cōdemnant reprehendētes eorū
facta. Dicit autem quōdo fugietis a iudicio gehēne
Nunquid ſepulcra ſanctorum edificantes. Sed pri
mus grad⁹ pietatis ē ſanctitatē dilige deinde ſanctos

Sine causa q⁹ iustos honorat qui iustiam ſperniṫ
Non poſſūt ſancti amici eſſe illoꝝ q̄bꝫ de⁹ ē inimic⁹
An forſitan nomen vacuū vos liberabit · quia vide
mini eſſe in ꝑplo dei puto aūt ꝙ melius eſt inimic⁹
apert⁹ q̄ȝ amic⁹ falſus · Sic ꝛ apud deū odibilioꝛ eſt
qui ſeruū dei ſe dicit ꝛ mandata dyaboli facit · Apud
deū quidem qui hominē occidere diſponit · antq̄ȝ oc
cidat · homicida habetur · voluntas em̄ eſt que aut
remuneraṫ ꝓ bono aut condemnaṫ ꝓ malo · Opera
autem teſtimonia ſunt voluntatis · Nō ergo querit
de⁹ opera ꝓpter ſe · vt ſciat quo mō iudicet · ſed pro
pter alios vt omnes intelligant quia iuſtus eſt de⁹
Prouidet aūt de⁹ occaſionē peccandi malis non vt
peccare faciat · ſed vt peccatorē oſtēdat · ꝛ bonis pre
bet occaſionem per quam oſtēdant ꝓpoſitum volun
tatis ſue · ſic ergo ſcribis ꝛ phariſeis dedit occaſi
onem oſtendendi voluntatem ſuaȝ · vn̄ concludit Jō
ecce e⁹ mitto vobis ꝓphetas ꝛ ſapientes ꝛ ſcribas ·
¶ Hylarius id eſt apoſtolos qui de futurorum reue
latione ꝓphete ſunt de xp̄i agnitione ſapientes de le
gis intelligentia ſcribe · ¶ Jeronimus · Vel obſua
iuxta apoſtolum ſcribentem ad chorinthios varia do
na eſſe diſcipulorū chriſti · alios ꝓphetas qui ventu
ra p̄dicant alios ſapientes qui nouerunt quando
debent proferre ſermonem alios ſcribas in lege doc
tiſſimos · ex quibus lapidatus eſt ſtephanus · pau
lus occiſus petrus crucifixus · flagellati ī actib⁹ apo
ſtolorum diſcipuli · ꝛ perſecuti ſunt eos de ciuitate in
ciuitatem · expellentes de iudea vt ad gentiū popu
los tranſmigrarent · ¶ Origenes · vel ſcribe q̄ mit
tunṫ a xp̄o ſunt ſecundum euangelium quos ꝛ ſpi
ritus viuificat ꝛ litera nō occidit · ſicut litera legis
quam ſequentes · in vanas ſupſtitiones īcurrūt ſim
plex autem euangelij narratio ſufficit ad ſaluteṁ ſcri
be aūt legis ſcribas noui teſtam̄ti adhuc per detracti
onem flagellāt in ſynagogis ſuis Sȝ ꝛ heretici qu
ſūt ſpirituales phariſei linguis ſuis xp̄ianos flagel
lant ꝛ ꝑſequuntur de ciuitate in ciuitatem · Indiuȝ
corporaliter aliquādo autem ſpiritaliter volētes eos
expellere quaſi de ꝓpria ciuitate legis ꝛ ꝓphetaruȝ
ꝛ euangelij in aliud euangelium · ¶ Criſ · ſup mat
Deinde vt oſtendat quoniam nō impune hoc faciunt
ineffabilem eis ex his timorem incutit Vn̄ ſubditur
vt veniat ſup vos omnis ſanguis ¶ Raban⁹ · Jd
eſt omis debita vltio ꝓ effuſo ſanguine iuſtorum
¶ Jeronim⁹ · De abel quidem nulla eſt ambiguitas
quin is ſit quem chaim fratreȝ occiderit · iuſt⁹ aūt
non ſolū ex domini nūc ſententia ſed ex geneſis teſti
monio comprobaṫ vbi accepta eius a deo narrātur
munera · Querim⁹ autem quis ſit iſte zacharias
filī⁹ barachie quia multos legim⁹ zacharias ꝛ ne li
bera nobis tribuereṫ erroris facultas additum eſt ·
Quem occidiſtis inter templū ꝛ altare Alij zacha
riam filiū barachie dicunt qui in duodecim ꝓphetis
vndecimus eſt · patris ꝙ in eo nomen conſentit Sed
vbi occiſus ſit inter templū ꝛ altare ſcripṫa non lo
quiṫ maxime cum temporib⁹ eius vix ruine templi
fuerint · Alij zachariam p̄rem iohannis intelligi vo
lunt · ¶ Origenes · Venit em̄ ad nos quedaȝ tradi
tio talis quaſi ſit aliquis locus in templo vbi virgi

nib⁹ quidem licet adorare deum ex parte aūt thoꝝ
virilem non ꝑmittebant in eo conſiſtere · Maria aṫ
poſtq̄ȝ genuit ſaluatorem ingrediens ad orandū ſte
tit in illo virginū loco · Prohibentib⁹ autem eis qui
nouerant eam iam filiū genuiſſe · zacharias dixit
quoniam digna eſt virginū loco cuȝ adhuc ſit v̄go
Ergo quaſi manifeſtiſſime aduerſus legem agenteȝ
occiderunt eū inter templum ꝛ altare viri genera
tionis illius · Et ſic veꝝ ē v̄bū xp̄i qd̄ diċ ad p̄ntes
quem occidiſtis · ¶ Jero · Hoc tamē quia de ſcriptu
ris non habet auctoritatem eadem facilitate cōtemni
tur qua ꝓbatur · Alij iſtum volunt eſſe zachariam
qui occiſus ſit a Joas rege iude inter templū ꝛ al
tare id eſt in atrio templi · Sed obſeruandū ꝙ ille
zacharias non fuit filius barachie ſed ioiade ſacerdo
tis · Sed barachias in ligua noſtra bene dictus dn̄i
diciṫ ꝛ ſacerdotis ioiade iuſticia hebreo noīe demon
ſtraṫ · In euangelio vero quo vtunṫ nazareni ꝓ fi
lio barachie filiū ioiade ſcriptum r̄perimus · ¶ Re
migius · Querendum eſt aūt quomodo v̄ſ ꝙ ad ſan
guinem zacharie dixerit cū plurimoꝝ ſanctorum ſan
guis poſtea fuit effuſus · Soluitur aūt ſic · Abel pa
ſtoꝛ ouium fuit ꝛ in campo occiſus · zacharias fuit
ſacerdos ꝛ ī atrio templi interfect⁹ · Ideo ergo domi
nus hos duos cōmemorat · q̄m per hos ōnes ſancti
martires deſignanṫ laicalis ſciliȝ ꝛ ſacerdotalis or
dinis · ¶ Criſ · in homel · Abel etiam cōmemorauit
oſtendens quoȝ ex inuidia eſſent xp̄m ꝛ diſcipulos
eius occiſuri · zacharie autem mentionem fecit · quo
niam duplex p̄ſumptio fuit in eius occiſiōe · Nō em̄
ſolum in ſanctū hominem facta eſt · ſed ꝛ in loco ſancto
¶ Origenes · zacharias etiaȝ interp̄tatur memoria
dei omnis ergo qui memoriam dei diſpēdere feſtinat
in eis quos ſcandalizat zacharie ſanguinē videṫ effū
dere filij barachie · Per benedictionē em̄ dei memo
res ſum⁹ dei · Ab impijs etiam memoria interficitur
dei quando ꝛ templum dei a laſciuijs corrūpitur · ꝛ
altare eius ꝑ negligētiam orationū ſordidarum ſoꝛ
didaṫ · Abel aūt luct⁹ interp̄tatur · Qui ergo nō re
cipit quod ſcriptum eſt · Beati qui lugent · ſangui
nem effundit abel · hoc eſt veritatem luct⁹ ſalutaris ·
Effundūt etiam aliqui veritatem ſcripturaꝝ quaſi
ſanguinem earū · q̄a omnis ſcriptura niſi ſcd̄m veri
tatem intelligatur mortua ē · ¶ Criſ · in homel · Et
vt omnem excuſationem illis adimeret · ne dicerent
quoniam ad gentes eos miſiſti ꝓpter hoc ſcandaliſa
ti ſumus p̄dixerat ꝙ ad eos eſſet mittendi diſcipu
li ꝛ ideo de vltione eorum ſubditur · Amen dico voƀ
venient hec om̄ia ſuper generationem iſtā · ¶ Glo ·
Non hos tantū p̄ſentes dicit ſȝ omneȝ gn̄ationem
precedentem ꝛ futuram quia omnes vna ciuitas ſunt ·
ꝛ vnum corp⁹ dyaboli · ¶ Jeronim⁹ regula autem
ſcripturarum eſt · duas generationes bonorū ꝛ ma
lorum noſſe · De generatione bonorum diciṫ · Gene
ratio iuſtorum benedicetur · De malis vero ī preſenti
loco generatio viperarum · Ergo ꝛ iſti quia ſimilia
ſicut chaim ꝛ Joas contra apoſtolos geſſerunt de
vna gn̄atione eſſe referunṫ · ¶ Criſ · in homel · Vel
aliter ꝙ gehenne pena quam eis cōminatus fuerat ·
tardabat · Comminaṫ etiam eis preſentia mala cum

Venient hec omnia super generationem istã. ¶ Cri
ſostom⁹. ſuper mathm. Sicut em̃ bona que in ſingu
lis generationibus a conſtitucione mundi omnes
ſancti merebantur illis nouiſſimis ſunt donata qui
receperunt xp̄m. Sic omnia mala que in ſingulis
generationib9 a conſtitucione mundi pati meruerũt
omnes iniqui ſuper nouiſſimos iudeos venerunt.
quia xp̄m repulerunt. Aut ita ſicut omnis iuſticia
precedencium ſanctorum p̄ mo omniũ ſanctoꝝ tantũ
mereri mali nõ potuit. quantũ gratie datũ ẽ homi
nibus in xp̄o ſic omnium peccata impiorum tantuȝ
mereri non potuerunt. quantum venit ſup iudeos
vt corporalia paterentur qualia paſſi ſunt a romaĩs
⁊ ſic poſtmodum omnes generationes eorum vſq;
in finem ſeculi progrerentur a deo ⁊ ludibrium fie
rent gentibus vniuerſis. Quid em̃ peius poteſt fie
ri q̃ȝ filium cum miſericordia ⁊ pietate venientem
non ſuſcipere. ſed tali modo interficere. Vel ita om
nis gens vel ciuitas non ſtatim cum peccauerit pu
nit eam deus. ſed expectat per multas generationes
Quando autem placuerit deo pdere ciuitatem illaȝ
aut gentẽ videẽ oĩm gñationũ p̄cedẽciũ peccata rd
dẽ ill' q̃m q̃ oẽs merebãẽ h' ſola paſſa ẽ ſic ⁊ geña
tio iudeoꝝ p patribꝰ ſuis videẽ punita. Vere at ñ p
illis ſed pro ſe condemnati ſunt. ¶ Criſostomus. in
homelia. Qui enim multos iam peccantes vidit ⁊ i
correctus permanſit. eadem rurſus vel grauiora
faciens. maiori eſt pene obnoxius.

¶ Iheruſalem iheruſaleȝ que occidis pro
phetas ⁊ lapidas eos qui ad te miſſi ſunt.
Quociens volui congregare filios tuos.
quemadmoduȝ gallina congregat pullos
ſuos ſub alas. Et noluiſti. Ecce relinqueẽ
vobis domus veſtra deſerta. Dico autem
vobis non me videbitis amodo donec di/
catis. Benedictus qui venit in noĩe domĩ

¶ Criſostom⁹. in homelia. Poſt predicta ad ciuita
tem conuertit dominus ſermonem ex hoc erudire
volens auditores. vnde dicit. Iheruſalem Iheruſa
lem. Hec autem duplicatio miſerentis eſt ⁊ valde
diligentis. ¶ Ieronim⁹. Iheruſalem autem non
ſaxa ⁊ edificia ciuitas ſed habitatores vocat. quam
pr̃is plangit affectu. ¶ Criſostomus. ſuper mat.
Preuidens ruinam ciuitatis illius ⁊ plagam que
a romanis ſuperuentura erat recordabatur quideȝ
ſanguinis ſanctorum ſuorum qui effuſus erat ab il
lis ⁊ poſtmodum effundendus. vnde addit. Que oc
cidis ꝓphetas ⁊ lapidas eos qui ad te miſſi ſunt.
Yſaiam ad te eſaiam occidiſti. ⁊ ſeruum meum hie
remiam lapidaſti. Ezechielem tractum per lapides
excerebraſti quomodo ſaluaberis que ad te medicũ
non venire permittis. ⁊ non dixit occidiſti aut la
pidaſti. ſed occidis ⁊ lapidas id eſt quaſi hoc ꝓpriũ
⁊ naturalem conſuetudinem habens vt occidas ⁊ la
pides ſanctos. Eadeȝ em̃ fecit ap̄lis que fecerat ali
quando prophetis. ¶ Criſostom⁹. in homelia. Dein
de cuȝ vocaſſet eam ⁊ ab hominabiles eius occaſiões

dixiſſet. Quaſi ſe excuſando dixit. Quociens vo
lui congregare filios tuos. Quaſi diceret neq; p̄
dictis occaſionibus me a tua beniuolencia auerti
ſed volui te mihi adiungere non ſemel aut bis ſed
multociens. Magnitudinem auteȝ amoris ſub ſimi
litudine galline oſtendit ¶ Aug. de queſti. euange.
Hoc enim genus animantis magnum affectum i fi
lios hẽ ita vt eoꝝ infirmitate affecta infirmetur ⁊
ipſa Et quod difficile in ceteris animantibus inueni
es alis ſuis filios protegens contra miluum pug
nat. Sic ⁊ mater noſtra dei ſapientia p carnis ſuſ
pcionem infirmata quodammodo ſecundum illud
apoſtoli. Quod eſt dei fortius eſt hominibus prote
git infirmitatem noſtram ⁊ reſiſtit dyabolo ne nos
rapiat. ¶ Origenes. Filios autem hieruſalem dĩ
ſecundum quod dicimus ſemp ciuium ſucceſſores p̄
cedencium filios. Dicit auteȝ. Quociẽs volui cũ ſe
manifeſtum ſemel eum docuiſſe in corpore iudeos.
Semper enim xp̄us preſens fuit ⁊ in moyſe ⁊ in
prophetis ⁊ in angelis miniſtrantib9 ſaluti hominum
p ſingulas generaciones. Si quis autem non fue
rit congregatus ab eo. iudicabitur quaſi noluerit
congregari. Rabanus. Ceſſent igitur heretici xp̄o
principium ex virgine dare omittant alium legis
⁊ prophetarum deum predicare. ¶ Auguſtinus.
in enchiridion. Vbi eſt autem illa omnipotencia qua
in celo ⁊ in terra omnia quecunq; voluit fecit ſi col
ligere filios hieruſalem voluit ⁊ non fecit. An nõ
potius illa quidem filios ſuos ab ipſo colligi noluit
ſed ea quoq; nolente filios eius collegit ipſe. quos
voluit. ¶ Criſostom⁹. in homelia. Deinde commina
tur penam quam ſemp formidauerunt ſcilicet ciui
tatis ⁊ templi euerſionem dicens. Ecce relinquet
vobis domus veſtra deſerta. ¶ Criſostom⁹. ſuper
matheum. Sicut enim corpus anima recedente
prius quidem frigeſcit. deinde putreſcit ⁊ ſoluitur
ſic ⁊ templum noſtrum dei ſpiritu recedente prius
ſeditionibus ⁊ indiſciplinatione repletur deinde
venit ad ruinam. ¶ Origenes. Semper enim hi
qui noluerunt congregari ſub alis eius. commĩnã
Criſtus. Ecce relinquetur vobis domus veſtra
deſerta id eſt anima ⁊ corpus. Sed ⁊ ſi quis ex vo
bis noluerit congregari ſub alis Criſti. exemplũ
illo ex quo congregacionem refugit actu magis q̃
corpore. Nõ videbit pulcritudinem verbi donec
penitens a ꝓpoſito malo dicat. Benedictus qui ve
nit in nomine domini. Tunc em̃ verbum dei bndi
ctum venit ſuper cor hominis. quando fuerit con
uerſus ad deũ. Vnde ſequiẽ. Dico enim vobis nõ
me videbitis amodo donec dicatis. Benedict⁹ qui
venit in nomine domini. ¶ Ieronim⁹. Quaſi dicit
Niſi penitenciam egeritis ⁊ confeſſi fueritis ipſū
eſſe me de quo prophete cecinerunt filium omnipo
tentis patris faciem meaȝ non videbitis. Habent er
go iudei datum ſibi temp⁹ penitencie. Confiteãẽ
benedictũ qui venit in nomine domini. ⁊ chriſtũ ia
conſpicient. ¶ Criſostom⁹. in home. Vel aliter per
hoc occulte ſecũdum aduentum ſignificauit q̃ñ ſic
omnino eum adorabunt. Quod autem dicit amo
do ad temp⁹ crucis refertur

Capitulum· xxiiii·

Et egreſſus ihesus de templo
ibat· ⁊ acceſſerūt ad eum diſci
puli eius vt oſtenderent ei edi
ficaciones templi. Ipſe autem
reſpondens dixit eis · Videtis hec omnia.
Amen dico vobis nō relinquetur hic lapis
ſuper lapidem qui non deſtruatur

¶ Origenes· Poſtq̄ omia que ſup ieruſalem vētu
ra fuerāt xp̄s p̄dixit exijt de templo q̄ conſeruaue
rat templum ne caderet donec fuit in eo · Vn̄ dicit·
Et egreſſ⁹ ih̄s de templo·ibat· Sz ⁊ vnuſquiſq̄ cū
ſit templū dei ꝓpter ſp̄m deū inhabitantē in ſe ip̄e
fit cauſa ſue deſolacionis· vt egrediat̄ xp̄s ab eo· Seq̄t̄
Et acceſſerunt ad eum diſcipuli eius vt oſtende
rent ei edificationes templi· Dignū eſt videre quo
modo oſtendunt ei ſtructuras templi ·quaſi nūq̄ vi
derit templū· ad quod reſpōdendū eſt q̄ cum xp̄us
ꝓphetaſſet ſup̄ ruinam templi futuram audientes
diſcipuli mirati ſūt tale; ac tātam templi ſtructurā
ad nihilū redigēdam ꝓpterea oſtēdunt· vt flecterent
eum ad miſericordiam loci illius ne faceret q̄d fuerat
comminat⁹ · Sed ⁊ cum ſit humane nature admirabi
lis cōſtructio facta videlicet templū dei diſcipuli ceteri
q̄ ſancti etiā mō miranda opera dei erga ſig̃nificatum
humanū oſtēdentes an̄ conſpectum xp̄i intercedūt ne
deſerat gen⁹ humanū ꝓpt̄ peccata ipoꝝ ſeq̄tur· Ip
ſe aūt reſpōdens dixit eis· videtis hec omia· Amen
dico vobis nō relinquet̄ hic lapis ſuper lapidem qui
non deſtruat̄· ¶ Raba· Iuxta hiſtoriā maīfeſtus ē
ſenſus·quia· xxxxij· anno poſt paſſionē dn̄i ſub ve
ſpaſiano ⁊ tito romanis p̄ncipib⁹ ciuitas eſt euerſa
cum templo· ¶ Remigi⁹· Diuinit⁹ aūt ꝓcuratū ē
vt reuelata iam luce grē templū cum ſuis ceremo
nijs tolleretur ne forte aliquis puul⁹ infide dū vi
deret omia illa que a dn̄o fuerāt inſtituta ⁊ a ꝓphe
tis ſanctificata adhuc ꝑmanere paulatim recedendo
a ſinceritate fidei ad carnalem iudaiſmū trāſiret
¶ Criſ·in homel· Sed qualit̄ verum eſt q̄ nō mā
ſit lapis ſup lapidem · Vel enī deſolacionē eius oſtē
dens omimodā hoc dixit vel ſcd̄m illuꝫ locum vbi
erat· Sūt enī eius ptes vſq̄ ad fundamēta deſtru
cte Cū his ⁊ illud dicam q̄niam ex his que facta ſūt
⁊ de reliquis oportet credere q̄ peribunt perfecte·
¶ Ieronimus· Miſtice aūt recedēte dn̄o de templo
omnia legis edificia ⁊ compoſitio mandatoꝝ ita de
ſtructa eſt vt nihil a iudeis poſſit impleri· ⁊ capite
ſublato vniuerſa inter ſe mēbra cōpugnēt ¶ Orig̃
Omis etiā homo qui ſuſcipiēs in ſe v̄bum dei tem
plum ē·ſi poſt peccatū adhuc ſaluat ex pte veſtigia
fidei ⁊ religionis templū eſt ex pte deſtructū ⁊ ex
parte conſiſtens · Qui autē poſtq̄ peccauēit curā
ſui nō habet paulatim minuit̄ donec ad plenū rece
dat a deo viuente ⁊ ſic nō relinquetur lapis ſup la
pidem mandatoꝝ dei qui nō deſtruat̄.

¶ Sedente autem eo ſuper montem oliue
ti acceſſerūt ad eum diſcipuli eius ſecreto
dicentes. Dic nobis quando hec erūt · Et
quod ſignū erit aduētus tui ⁊ conſumma
tionis ſeculi. Reſpondens ihesus dixit illis
Videte ne quis vos ſeducat Multi enī veni
ent in nomine meo dicentes · Ego ſum cri
ſtus ·Et multos ſeducent ·

¶ Remi· Perſeuerans dn̄s in itinere puenit ad mō
tem oliueti ⁊ quibuſdā diſcipul' i via oſtēdentibus ⁊
laudantib⁹ edificacōꝫ templi ipſe palam p̄dixerat
omia eſſe deſtruenda idarco cum puēniſſet ad mō
tem oliueti acceſſerunt ad eū interrogantes· vn̄ dr̄
Sedente aūt eo ſup mōtem oliueti· ¶ Criſ. Propt̄
hoc aūt ſecreto acceſſerunt q2 d̄ magnis erāt interro
gaturi etenim cupiebāt diſcere diem aduent⁹ eius·
quia vehemēter deſiderabant· glīam ei⁹ videre· ¶ Ie
ronim⁹· ⁊ interrogant tria Primo q̄ tp̄e ieruſalem
deſtruēda dicētes · Dic nobis quando hec erūt· Se
cūdo quo tp̄e xp̄us venturus· vn̄ dicunt · ⁊ quod
ſignū aduent⁹ tui · Tercio quo tp̄e cōſummatio ſe
culi ſit futura· Vn̄ dicunt· ⁊ cōſummationis ſeculi ·
¶ Criſ Lucas autem ait vnā eſſe interrogationem
que eſt d̄ ieroſolima quaſi eſtimātib⁹ diſcipul' tunc
futūm eſſe xp̄i aduentū ⁊ finē mūdi quādo ieroſolīa
deſtrueret̄· Marc⁹ aūt ait nō omnes eos d̄ cōſummati
one ieroſolime·ſed petrū iacobum iohannē ⁊ andre
am ¶ Orig̃ ·puto aūt montē oliueti miſteriū eē ec
cleſie que ex gētibus ē quaſi liberi⁹ vbi ſecurius xp̄o
loquētes· ¶ Re· Mōs enī oliueti nō habet infructu
oſas arbores ſꝫ oliueta q̄b⁹ lumē nutrit̄ ad fugādas
tenebras·⁊ q̄b⁹ feſſis reqes infirmis ſal⁹ p̄ſtat̄ ſedēs
aūt dn̄s ſup̄ montem oliueti contra templū d̄ ruina
ip̄i⁹ ⁊ ex adio iudaice gentis diſputat vt eciam ip
ſo ſitu corporis monſtret q2 quietus manēs in eccl'ia
impioꝝ ſuperbiam cōdemnat · ¶ Orig̃· Agricola ei
reſidens in monte oliueti v̄bum dei eſt in eccl'ia cō
firmatum xp̄s ſcilicet qui ſemp oleaſtri ramos inſe
rit i bonam oliuā patꝝ · Qui autē hūt fiduciam an̄
xp̄m diſcere volūt ſignū aduent⁹ xp̄i ⁊ cōſummati
onis ſeculi· Eſt aūt duplex aduent⁹ verbi in anīa·
p̄m⁹ quidē ſtulta predicacō d̄ xp̄o quādo p̄dicam⁹
xp̄m natum ⁊ crucifixum· Scdus aūt aduēt⁹ eſt in
viris pfectis de q̄b⁹ dicit̄ · Sapienciā loq̄mur inter
pfectos · Et huic ſecūdo aduentu adiungit̄ conſum
matio ſeculi in viro pfecto cui mūdus crucifixus eſt ·
¶ Aug̃· Et quia tria a diſcipulis queſita ſūt diſtin
ctis ⁊ temporis ⁊ intelligēcie ſignificacōib⁹ ſeparā
tur· Videtur ergo p̄mo d̄ ciuitatis occaſu· ⁊ quan
do cōfirmatur veritate doctrine ne quis fallax igno
rantib⁹ poſſit obrepē ·vnde ſequitur Et reſpōdēs
ih̄us dixit eis· videte ne quis vos ſeducat Multi enī
venient in noīe meo dicētes Ego ſū xp̄us· ¶ Criſ
neq̄ ei d̄ ieroſolime dſtructōe neq̄ de ſcdo aduētu
reſpōdit ſtatim ſed de malis quib⁹ ſtatim obuiandū
erat · ¶ Iero. Vn⁹ aūt eoꝝ de q̄bus loq̄tur fuit ſi
mon ſamaritanus quem in actib⁹ apoſtoloꝝ legim⁹
q̄ ſe magnam dicebat eſſe virtutem· hic quoq̄ inter
cetera in ſuis voluminibus ſcripta dimittens. Ego
ſum ſermo dei ego omnipotens ego omīa dei· Sed

Sed ⁊ iohēs apl̄us in epiſtola ſua loquit̄. Audiſtiſ
q̄a antixp̄s vētur⁹ ē. nūc aūt antixp̄i mlti ſūt. Ego
reor oēs hereſiarchas antixp̄os eſſe ⁊ ſub noīe xp̄i
ea docē q̄ ōria xp̄o ſūt. Nec mir̄ ſi aliq̄s ab his vi
deam⁹ ſeduci cum dn̄s dixerit. ⁊ multos ſeducent.
¶ Orig. Multi aūt ſunt qui ſeducūt q̄a lata eſt por
ta que ducit ad pdicōz ⁊ mlti ſūt q̄ intrant p eam
hoc aūt ſolū ſufficit ad cognoſcēdū ſeditōz antixp̄oꝝ
qui dicūt. Ego ſum xp̄s qd̄ nūq̄ȝ xp̄s legit̄ dixiſſe
Sufficiebāt eīm ad credendū q̄ ipē ē xp̄s opera dei
⁊ ſmo quē docebat ⁊ virt⁹ ipi⁹. Oīs eciā ſmo qui
pfitet̄ expoſitōz ſcripcarū ſm fidē eaꝝ ⁊ nō habet
vitatem. antixp̄s ē Veritas eī xp̄s eſt. ſſikata ve
ritas antixp̄us. Sed ⁊ oēs virtutes inuenimus
eſſe xp̄m ⁊ oēs ſſitas vtutes antixp̄m. qm̄ oēs
ſpecies boni qualſcūq̄ȝ habet xp̄s ī ſe in veritate ad
edificacōz hoīm oēs eas hʒ diabol⁹ in ſpecie ad ſe
ductōes ſanctoꝝ. Op⁹ g⁹ ē nobis deo auxiliatoē ne
q̄s nos ſeducat vl̄ ſmo vl̄ virt⁹. malū eīm inuenire
aliquē ſm mores vite errātem. Multo aūt pci⁹ arbi
tror eſſe n̄ ſm viriſſimā regl̄aȝ ſcripturaꝝ ſentire

¶ Audituri eī eſtis p̄lia ⁊ opiones p̄lioꝝ
videte ne turbemī opoꝛtʒ enī hec fieri. ſʒ nō
dum ſtati finis. Cōſurget eī gens ī gentē
⁊ regnū ī rḡnū. ⁊ erit peſtilētie ⁊ fames ⁊
terremot⁹ p loca. hec aūt omia inicia ſunt
dolorum.

¶ Aug. ad eſi. Interogantib⁹ diſcipl̄is ea dn̄s rn̄dit
que iā ex illo tp̄e fuerāt ſecuta ſiue d̄ excidio hieru
ſalē vn̄ oꝛta eſt ipi⁹ interogatōis occaſio ſiue de ad
uētu ſuo p eccl̄iaȝ ī qua vſq̄ȝ ad finē veniē n̄ ceſſat
In ſuis eīm veniēs agnoſcit̄ dū ei⁹ quotidie mēbra
naſcunt̄. Siue d̄ ipo fine in quo aparebit viuos iu
dicatur⁹ ⁊ mortuos. cū itaq̄ȝ ſigna dicat que ad iſta
tria ptinent. Q̄d eoꝝ triuȝ ſignoꝝ ad aliquid hoꝝ
referēdū ſit diligēter cōſiderandū ē. ne forte quod
ptinet ad vnū referēdū putemus ad alterū ¶ Cri̅ſ
Hic aūt loquit̄ de p̄lijs que ieroſolimis erāt futu
ra cū dicit. audituri eīm eſtis p̄lia ⁊ opinioēs p̄lioꝝ
¶ Orig. Qui audit ipſas voces que fiūt in prelijs
audit p̄lia. qui aūt de p̄lijs lōge geſtis audit opinio
nes vel rumores audit p̄lioꝝ ¶ Criſ. ī ho. Quia
vero p hec turbari etiā diſcipuli poterāt. ideo ſub
dit. videte ne turbemī. deinde q̄a eſtiabāt poſt illud
bellū quo ieruſalē deſtruētur. ſtati finem mūdi eſſe
venturū eos in vera opinione ſtabilit dicēs opor
tet eīm hec fieri ſʒ nōdum ſtati finis. ¶ Iero. Id ē
nō putem⁹ diē inſtare iudicij ſed in tēpus aliud reſ
uari cui⁹ ſignū pſpicue ī ɔſequentib⁹ ponit̄. Sur
get eīm gēs cōtra gētem ⁊ regnū contra regnum
¶ Rab. Ut admoneāt apl̄i ne his aduentib⁹ ꝑtea
tur vt hieroſolimā iudeāq̄ȝ deſerant q̄a non ſtati fi
nis ſʒ ī q̄dragesimū annū deſolacio pu̅ncte. vltimū
q̄ȝ vrbis ⁊ templi ſequet̄ exciduȝ d̄ q̄bus ſubdicur
ɔſurget eīm gens in gētem ⁊ regnū ī regnū. ɔſtat
aūt hic acerbiſſimos doloris q̄bus oīs vaſtata ē pui
cia ad literā contigiſſe. ¶ Criſ. ī ho. Deind̄ vt oſtē

dat qm̄ ⁊ ipē p̄liabitur cōtra iudeos nō ſolū bella p
nuntiat. ſed ⁊ plagas diuinit⁹ illatas. vn̄ ſubdit. Et
erūt peſtilēcie ⁊ fames ⁊ terremot⁹ p loca. ¶ Ra.
Notandum q̄ in hoc q̄ dicit. Cōſurget gens ꝯtra
gētem oſtdit̄. pturbatio hoīm erūt peſtilēcie. ecce in
equalitas coꝛpoꝝ erit fames ecce ſterilitas. terre mo
tus p loca. ecce reſpect⁹ ire deſup ¶ Criſ. in homo.
Et nō ſimplicit̄ hec fient ſm ɔſuetudīe antea in
hominibus exiſtētē ſʒ ex ira que erit deſup ⁊ ꝓpt̄ h̄
non ſimpliciter dixit ea eſſe ventura neq̄ repente.
ſed cum quadam ſignificatōe. Unde ſubdit. Hec
aūt omīa ſunt inicia doloꝛum id eſt iudaicorū ma
rum ¶ Origenes. Uel aliter Sicut egrotant coꝛ
poꝛa ante moꝛtem ſic neceſſe eſt ante coꝛruptionē
mūdi vt quaſi languens terra frequent⁹ terremo
tibus conquaſſet. Aer enim vim moꝛtiferam conci
ens peſtilens fiat. ⁊ vitalis virtus terre deficiens
ſuffocet fruct⁹. conſequens aūt eſt vt ꝓpt̄ inopi
ciborum in auariciam ⁊ bella homines excitentur.
Sed q̄a inſurrectiones ⁊ lites interdū q̄dē fiūt ꝓpt̄
auariciam. Interdum aūt ꝓpt̄ concupiſcentiam
principatus ⁊ gloriam vanam. adhuc profundioꝛ
dabit aliquis cauſam eoꝝ que ante finem mūdi ſūt
euētura. Sicut eīm aduent⁹ chriſti in pluribꝰ gē
tibus diuina virtute fecit pacem ſic conſequens eſt
vt cū ꝓpt̄ abūdanciā iniquitatis refrigueſcit ca
tas multoꝛum ⁊ ideo derelinquentē illos deus ⁊ xp̄s
eius iteruȝ fieri prelia dum non ꝓhibentur a ſcti
tate operaciones ſeminatrices belloꝝ. Sed ⁊ ad
uerſarie vtutes dum n̄ vetant̄ a ſanctis ⁊ a xp̄o abſq̄
ꝓhibicione operabunt̄ in coꝛdib⁹ hoīm vt excitēt
gentem aduerſus gentem ⁊ regnum aduſus reḡ
Si autem ſicut quibuſdam placet ⁊ fames ⁊ peſti
lencie ab angelis ſathane fiunt. hi etiam tunc [illegible]
leſcent ab aduerſis virtutib⁹ quando non fuerit
ſales terre ⁊ lux mūdi xp̄i diſcipuli. deſtruentes [illegible]
ex demonum malicia ſeminantur. Et aliquando qui
dem in Iſrael fames ⁊ peſtilencie habent ꝓpter
peccata quas orationes ſanctoꝛum ſoluebant. Dicit
autem per loca. non enim inſimul vult de⁹ pdere
humanum genus ſed iudicans per partes. dat p̄
tencie locum Si autē inſipientibus huiuſmodi ma
lis. non fuerit facta coꝛrepcio. proficient ad peiꝰ
vnde ſequit̄. Hec autem omnia inicia ſunt doloꝝ
generalium ſcilicet in vniuerſo mundo ⁊ eorum [illegible]
ſecuturi ſunt aduerſus impios vt in doloribus acu
tiſſimis crucientur. ¶ Ieronimus. Dulce autem
videtur regnum contra regnum conſurgere ⁊ pe
ſtilencia eoꝛum quoꝛum ſermo ſerpit vt cancer. ⁊
fames audiendi verbum dei. ⁊ commocio vniuerſe
terre ⁊ a vera fide ſeparacio in hereticis magis in
telligi qui contra ſemutuo dimicātes. eccleſie victo
riam faciunt ¶ Origenes. Opoꝛtet autē hec fieri
anteq̄ȝ videamus perfectionem ſapiencie que eſt in
chriſto. ſed non ſtatim erit finis. quem querim⁹ pa
cificus enim finis longe eſt ab hominibus iſtis.
¶ Ieronim⁹. Quod autem dixit hec omnia inicia
ſunt doloꝛum melius tranſfertur parturicionem vt
quaſi conceptus quidam aduent⁹ antichriſti ī par
tus intelligatur.

Tunc tradent uos in tribulacionē ⁊ occident uos. Et eritis odio omnibus hominibus ꝓpter nomen meum. Et tunc scandalisabuntur multi ⁊ inuicem tradēt ⁊ odio hēbunt inuicem. Et multi pseudo ꝓphete surgent ⁊ seducent multos. Et quoniā habūdabit iniquitas. refrigiscet caritas multorum. Qui aūt pseuerauit usqꝫ in finem hic salu⁹ erit. Et predicabitur hoc euangeliū regni in uniuerso orbe in testimonium omnibus gentibus ⁊ tunc ueniet consummacio

¶ Raban⁹. Quo merito ierosolimis. ac puincie iudeoꝝ vniuse tot irroganda fuerint aduersa domi⁹ manifestat subdens. Tūc tradent vos. ¶ Crisͦ. i ho. vel aliter quia discipuli audiētes ea que de hierosolima ꝑdicebant sic dispositi erant vt extra turbatioꝫ essēt quasi de aliena pena audiētes sibi vero pspera supuentura sperabant. que aduenire valde desiderabant. Propter hoc eis grauia premunciat in sollicitudine eos statuens. ⁊ prius quidem iusserat eos vigilare contra decepciones seductorum. nunc aūt tyrannoruꝫ violenciam eis predicat dicēs. tunc tradent vos in tribulationē ⁊ occident vos. oportune enim eorum mala interposuit mitigationem habencia a communibus malis. nec solum ita eos cōsolat⁹ est. sed ostendendo tribulationis causam adiungens qꝫ ꝓpter nomen eius hec essēt passuri. vnde sequit̄ ⁊ eritis odio omnibꝫ hominibus ꝓpter nomen meū ¶ Orig. Sed quō oībꝫ etiam in vltimis partibus terre cōmorantibus gētibus odio habetur popul⁹ xp̄i. nisi forte ⁊ hic aliquis dicat ꝓpter exaggregationem positum omnibus pro multis. sed ⁊ hoc qꝫ dicit Tunc tradent vos habet questionē. naꝫ ⁊ ꝑusqꝫ hec fierent traditi sunt xp̄iani in tribulationes. sed aliqs respondebit quoꝫ tunc maxime tradent̄ xp̄iani in tribulacōes queadmoduꝫ nūqꝫ. Amant em̄ q̄ in calamitatibꝫ huit causas eaꝝ discutiētes inuenit̄ aliquid qꝫ loquant̄. Consequēs ergo est vt quasi derelinquentibꝫ hominibꝫ deoꝝ culturam ꝑpt̄ multitudinē xp̄ianoꝝ dicūt fieri bella fames ⁊ pestilentias sed ⁊ terremotus cām dicerent xp̄ianos. ꝓpter qꝫ ⁊ persecutiones passe sunt ecclie. ¶ Crisͦ. i ho. Postqꝫ autem iam duplex ꝑlium posuit scꝫ qꝫ est a seductoribus ⁊ qꝫ est ab inimicis. Consequēter terciū ꝑliū ponit quod est a falsis frībus. vnde subdit. Et tunc scan. mul. ⁊ inuicem tra. ⁊ odio habebūt inuicem. vide autem ⁊ paulū hec plorantē ⁊ dicentē Foris pugne intus timores. ⁊ alibi pericla in falsis frīb. De quibꝫ alibi dicit Tales sunt pseudo apostoli operarij subdoli. vn̄ ⁊ hic subdit. ⁊ multi pseudo ꝓphete surgent ⁊ seducēt multos ¶ Remi. Imminēte em̄ captiuitate ierusalem multi insurrexerūt xp̄ianos se esse dicētes ⁊ multos seduxerūt quos paul⁹ noīat falsos frēs iohannes vo antixp̄os ¶ Hyl. vt nicolaus vn⁹ ex septem dyaconibꝫ fuit q̄ multos mēdata veritate peruertit ¶ Crisͦ. in ho. Deinde qꝫ his difficili⁹ ē ostendit quia tales pseudo ꝓphete nullam mitigacionem a caritate accipient. Vn̄ subdit. Et quoniam abundabit iniqtas refrige. cari. mltoꝝ. ¶ Remi. Id est vera dilectio erga deum ⁊ ꝓximum. nā quanto magis ab vnoquoqꝫ iniqtas suscipit̄ tanto magis ī corde ipi⁹ ardor caritatis extinguit̄. ¶ Jero. Cōsiderandū aūt qꝫ non negauit oīm futuram esse caritatem. sꝫ multoꝝ. Nam in apostolis ⁊ eoꝝ similibꝫ ꝑmansura est caritas de qua paulus dic̄. Quis nos separabat a caritate xp̄i. Propterē quod ⁊ hic subditur. Qui aūt pseuerauerit vsqꝫ in finem hic salu⁹ erit ¶ Remi. Usqꝫ in finem dic̄ vsqꝫ ad terminū vite q̄ em̄ vsqꝫ ad t̄minū vite sue in cōfessione nōis xp̄i pseuerauerit ⁊ in caritate salu⁹ fact⁹ ē. ¶ Crisͦ. in ho. Deinde ne dicerēt. q̄lit̄ g⁹ int̄ tot mala viuem⁹ qꝫ pl⁹ ē ꝑmittit qꝫ n̄ solū viuerēt sꝫ etiā vbiqꝫ docerēt vnde subdit̄. ⁊ predicabit̄ hoc euāgeliū regni ī vniuerso orbe. ¶ Remi. Quia em̄ nouerat dn̄s corda discipuloꝝ contristanda esse d̄ excidio ierusalē ⁊ perditione sue gentis. hac ꝯsolatio consolatur eos. vel qꝫ multo plures credituri erāt de gētibus qꝫ de iudeis perirent. ¶ Crisͦ. in homel. Quod aūt ⁊ añ captionem ierosolime vbiqꝫ predicatum est euāgelium audi qꝫ ait paul⁹ In omnē terraꝫ exiuit sonus eoꝝ. Et vides eum a hierusalē ad hispaniam currētem. Si aūt vn⁹ tantā porcionē accepit excogita reliqui quāta opati sunt. vn̄ ⁊ quibusdam scribens d̄ euangelio dic̄ qꝫ fructificat ⁊ crescit in omī creatura que sub celo est. Hoc aūt est maximū signū virtutis xp̄i qꝫ in. xxx. annis vel paꝝ ampli⁹. euangelij sermo fines orbis terrarum impleuit. Quāuis tn̄ euangeliū vbiqꝫ predicatū fuit non tamē ōnes crediderunt. ꝓpter qꝫ subdit. in testimonium oībus gentibus id est in accusacionē his q̄ non crediderūt. Qui em̄ crediderunt testabunt̄ aduersus eos qui nō crediderunt ⁊ condemnabūt eos. Cōuenienter aūt postqꝫ predicatuꝫ est euangelium ꝑ orbem terraꝝ tunc hierosolima periit. vnde sequit̄. ⁊ tunc veniet consummatio id est finis hierosolimoꝝ. Qui em̄ viderunt xp̄i virtutem vbiqꝫ refulgentem ⁊ in breui tempore orbem terrarū supergressam quā veniam habere debuerūt in ingratitudine ꝑmanētes. ¶ Remi. Potest aūt ⁊ tot⁹ locus iste referri ad cōsumationem seculi. Tunc em̄ plurimi scandalizabūtur recedentes a fide videntes multitudinē ⁊ diuitias malorum ⁊ miracula Antixp̄i ⁊ ꝯsortes consequent̄ ⁊ antixp̄⁹ mittet pseudo prophetas q̄ seducent multos. ⁊ abundabit iniqtas quoniam numer⁹ maloꝝ augebit̄. ⁊ refrigescet caritas. mltorū q̄niaꝫ nūꝰ bonoꝝ minuet̄. ¶ Jero. Signū etiam dominici aduent⁹ est in toto orbe euangeliū predicari. vt nullus sit excusabilis. ¶ Orig. Quod autem dicit̄. Eritis odio omnibus hominibꝫ ꝓpter nomē meum. sic saluare quis poterit quia nunc quidem in vnū consenserūt omnes gētes aduersus xp̄ianos. Cū aūt contigerint que xp̄s predixit tūc fient persecutiones iam non ex parte sic ante. sed generaliter vbiqꝫ aduersus populū dei. ¶ Aug. ad hesichiū Sꝫ q̄ putāt h̄ qꝫ dicit̄ ꝑdicabit̄ euangelium regni in vniuerso orbe per ipsos apostolos factū esse non ita esse certis documentis ꝓbatū est. Sunt em̄ in Africa. barbarē innumerabiles gētes

in quib⁹ nondū p̄dicatum eſſe euangelium ex his q̄
ducūt inde captiui addiſcē i p̄omptu ē · neq̄ tam
ullo mō recte dici poteſt iſtos ad ꝓmiſſiōem dei nō
ptinere. Nō em̄ romanos ſolū · ſed om̄es gentes do
min⁹ ſemini abrahe iurādo ꝓmiſit · In quib⁹ g⁹ gē
tib⁹ nōdū ē eccl'ia oportet ꝙ ſit n̄ · ut om̄es q̄ ibi fu
erint credant · Quō em̄ ꝛ illud implebitur · Eritis
odio omnib⁹ gentib⁹ ꝓpter nomē meū niſi in omnib⁹
gētib⁹ ſint ꝛ qui oderit ꝛ q̄ſodīt · n̄ ē igit̄ ab ap̄lis
p̄dicatio iſta completa quando adhuc ſunt gentes in
q̄b⁹ nondū cepit impleri · Quod aūt dixit apoſtol⁹
In omnem t̄ram exiuit ſon⁹ eorum q̄uis locut⁹ ſit
p̄ntis t̄pis verbis · tamē qd̄ futurū erat dixit non
qd̄ iam factum atq̄ completū · Sicut ꝛ ipē ꝓpheta
quo vſus teſte eſt fructificarē eē ꝛ creſcē dixit euan
geliū in vniūſo mundo · ut ita ſignificaret vſq̄quo
creſcendo eſſet futuꝝ · Si ergo latet qn̄ euangelio
vniūſus orbis implebit̄ ꝓculdubio latet qn̄ finis erit
aut q̄ ppe nō erit ¶ Oriḡ · Cū ergo omis gens audi
uerit euangeliꝫ p̄dicationē tūc erit ſeculi finis · ꝛ h̄
eſt quod ſequit̄ · Et tunc erit cōſummacio · Multe eī
nonſolū barbaroꝝ · Sedetiam noſtraꝝ gencium ·
nondū audierūt xp̄ianitatis v̄buꝫ · ¶ Ylo · Uerūq̄
autem dictoꝝ teneri poteſt · ſi tn̄ diuerſo mō diffuſio
p̄dicationis euangeliꝫ intelligat̄ · Si em̄ intelligatur
quātum ad fructū p̄dicacionis qui eſt ut in ſingulis
gentib⁹ fundet̄ eccl'ia credentium i xp̄m ut auguſti
nus exponit · ē ſignuꝫ qd̄ oportet p̄cedere ante finē
mundi non tamen p̄ceſſit ante deſtructionē hieroſo
lime · Si autem intelligatur quantū ad famam p̄di
cacionis · ſic ante finem hieroſolime fuit completum
diſcipulis xp̄i p quatuor mūdi ptes diſperſis · Un̄
¶ Jeronim⁹ · dicit · Non puto aliquam remanſiſſe
gentem que xp̄i nomē ignoret · Et quamq̄ nō ha
buerit p̄dicatorem tamē ex vicinis gētib⁹ opinionē
fidei non poteſt ignorare ¶ Oriḡ · Moraliter aūt qui
viſurus eſt ſm verbum dei aduentū illum gl'ioſuꝫ
in aīam ſuam neceſſe eſt ut ſm menſuram ꝓfectus
ſui inſidias a contrariis operationib⁹ patiat̄ · q̄ſi ma
gnus athleta · ꝛ xp̄s in eo ab omib⁹ odiat̄ · nō tātuꝫ
a gentib⁹ ſecundum carnem quantū a gentib⁹ ſpirita
liū nequiciaꝝ · ſed ꝛ in q̄ſtionib⁹ pauci erunt verita
tem plenius attingentes · Plures aūt ſcandaliſabū
tur ꝛ cadent ab ea p̄ditores ꝛ accuſatores alterutꝝ
ꝓpter diſſenſionem dogmatum veritatis · que cauſa
fiet ut odiant ſe inuicem multi eciam erūt non ſane
tradentes de futuris ſmonem ꝛ quomodo nō opor
tet interp̄tantes ꝓphetas · quos pſeudoꝓphetas dicit
ſeducentes multos ꝛ feruentē dilectionem q̄ prius
fuerat in ſimplicitate fidei refrigeſcere faciens · ſed
qui poterit manere in apoſtolice tradicionis ꝓpoſi
to ipē ſaluabitur · Et ſic p̄dicatū euangeliū in ani
mas omniū erit in teſtimonium omnib⁹ gentib⁹ id ē
omnib⁹ cogitacionibus incredulis animarum ·

¶ Cum ergo videritis abbominacionem
deſolacionis que dicta eſt a daniele prophe-
ta ſtantem in loco ſancto · qui legit intelli-
gat · Tunc qui in iudea ſunt fugiāt ad mō-
tes ꝛ qui in tecto non deſcendat tollere ali-
quid de domo ſua · Et qui in agro nō reuer-
tatur tollere tunicam ſuam · Ve autē preg-
nantibus ꝛ nutrientibus in illis dieb⁹ · Ora
te autem ut non fiat fuga veſtra yeme vel
ſabbato · Erit em̄ tunc tribulacio magna q̄-
lis nunquam fuit ab inicio mundi uſq̄ mo-
do neq̄ fiet · Et niſi breuiati fuiſſent dies il-
li non fieret ſalua omnis caro · Sed propter
electos breuiabuntur dies illi

¶ Criſ · in homelia · Quia ſupra occulte ī finem
hieroſolime finem conſequenē idem manifeſte oſtē
dit ꝓpheciam inducens que deſtructionem in
credere facit · vn̄ dic̄ · Cū ergo vide · abbo · deſola · que
dicta ē a daniele ꝓpha ſtātē in loco ſancto · q̄ legit in
telligat · ¶ Jeronim⁹ · Hoc aūt quod dictū eſt · qui
legit intelligat ponitur ut ad intelligentiam miſtici
prouocemur · Legim⁹ aūt in daniele h̄ modo · i in di
midio hebdomadis auferet̄ ſacrificium ꝛ libamina · ꝛ
in templo deſolacionū abhominacio erit vſq̄ ad con
ſūmacōꝫ t̄pis cōſummacio · dabit̄ ſup ſolitudinem ·
¶ Aug · ad eſi · Lucas quidem ut oſtenderet tūc factam
fuiſſe abhominacionē deſolacōnis q̄ a daniele p̄dic
eſt qn̄ expūgnata ē hieruſalē eodem loco hec dn̄i
v̄ba ꝯmemorat · Cum videritis circūdari ab exerci
tu hieruſalem tūc ſcitote quia appropinquauit deſola
tio eius · ¶ Criſ · in homelia · Unde abhominacionem
deſolacionis videt̄ mihi exercitum dicē quo deſo
lata eſt ciuitas ſancta hieruſalem · ¶ Jeronimus ·
Aut poteſt intelligi de ymagine ceſaris quā pilat⁹
poſuit in templo aut de Hadriani equeſtri ſtatua
que in ipſo ſancta ſanctorum loco ſtetit vſq̄ in p̄ſentē
diem · Abbominatio em̄ ſecundum veterem ſcriptu
ydolum nuncupat̄ · ꝛ idcirco additur deſolacionis
i dēſolato templo atq̄ deſerto ydolū poſitū ſit ¶ Cri-
ſoſtom⁹ · i ho · Et quia ille qui dēſolauit ciuitatem ꝛ
templum ſtatuā ineus poſuit · Ut autem diſcant
niam inuenib⁹ quibuſdam eorum hec erūt ꝑ
dixit · Cum videritis ex quo admiratē xp̄i virtutem
ꝛ diſcipulorum fortitudinem qui in talib⁹ tempori
bus predicabant in quib⁹ omia iudaica impugnabā
tur · Apoſtoli aūt ex iudeis exiſtentes leges
xerunt nouas aduerſus Romanos tūc
infinita milia iudeorum ceperunt romani ꝛ hoc
viros non ſupauerunt nudos ꝛ inermes · Quia
introciens contigerat i grauibus preliis
ſtauratos fuiſſe ſicut temporib⁹ · Sennacherib ꝛ
antiochi · ne aliquis ſuſpicetur tale aliquid futuꝝ
ſuis fugiendum eſſe precepit · Cum ſubdit · Tunc
qui in iudea ſunt · fugiant ad montes · ¶ Remigius
Hec enim omnia imminente deſolacione hieruſalē
conſtat fuiſſe impleta · appropinquante namq̄ romana

Appropinquante namq; romano exercitu ōnes xp̄iani qui ī p̄uincia erāt sicut historia eccleſiaſtica refert diuino oraculo moniti lōgiꝰ receſſerūt ⁊ trāſeūtes Iordanem venerūt in pellam ciuitatē ⁊ ibi ſub tutela Agrippe regis cuiꝰ mencio in actibus apoſtolorum fit aliquanto tempore manſerūt ipſe aūt agrippa cū p̄te iudeoꝝ que ſibi obtemperabat romano ſubdictus erat imperio. ¶ Criſ. in homelia. Deinde oſtendēs ineuitabilia mala futura eſſe in iudeis ⁊ infinitam calamitatem ſubdit Et qui in tecto eſt nō deſcendat tollere aliquid de domo ſua. Eligibiliꝰ eī erat nudo corpore ſaluari q̄ȝ intrare domum vt tolleret veſtimentū ꝓpter quod ⁊ de eo qui ē in agro ſubdit. Et qui in agro eſt nō reuertat̄ tollere tunicam ſuam. Si eīn̄ qui in ciuitate ſūt fugiūt multo magis qui foris ſūt nō oportet ad ciuitatē refugere. ⁊ quidem pecunias contemnere facile eſt ⁊ prouidere ſibi in veſtimentis non difficile. que autem a natura ſunt qualiter aliquis fugiet. qualiter enim pregnans fiet leuis ad fugā aut lactans poterit eū quem peperit deſerere propter quod ſubdit. veh aūt pregnantibus ⁊ nutrientibus in illis diebus his quidem quia pigriores ſunt. ⁊ quia facile fugere non poſſunt. onere concepcionis grauate his autem qui a continentur vinculo conpaſſionis filiorum ⁊ non poſſunt ſimul ſaluare eos quos lactant ¶ Origines. Vel quoniam non erit tunc tempus miſerendi neq; ſup pregnantes neq; ſup lactantes. neq; ſuper īfantes earum ⁊ quaſi ad iudeos loquēs q̄ arbitrabantur in ſabbato non oportere ābulare viam ampliꝰ quam eſt ſabbati iter ſubdit. orate autem vt nō fiat fuga veſtra hyeme vel ſabbato. ¶ Iero. Quia ſcȝ ī altero duricia frigoris ꝓhibet ad ſolitudīes pergere ⁊ in montibus deſertis q; latitare. in altero autem tranſgreſſio legis eſt ſi fugere voluerit aut mors imminēs ſi remanſerint. ¶ Criſ. in ho. Vide autē quoniam aduerſus iudeos eſt hic ſermo non eīn̄ apoſtoli ſabbatū erāt obſeruaturi. neq; ibi manſuri cū veſpaſianꝰ hoc egit etenī plures iaȝ p̄mortui erāt Si aūt aliq̄s remāſerat in aliq̄s partibꝰ orbis terrarum tūc cōuerſabatur. ꝓpter quid aūt hoc orandū eſſe dixerit ſubdit Erit eīn̄ tribulatio magna qualis non fuit ab inicio mūdi vſq; mō neq; fiet. ¶ Aug. ad eſiciū apud lucam ſic legit̄. erit aūt preſſura magna ſup terraȝ ⁊ ira populo huic ⁊ cadent ī ore gladij. ⁊ captiui ducent̄ in omnes gentes. Nam ⁊ ioſephus q̄ iudaicam ſcripſit hiſtoriā talia mala dicit illi populo tūc accidiſſe. vt vix credibilia videāt̄ vñ non immerito dictū eſt talem tribulacōȝ nec fuiſſe a creature inicio nec futurā. Sed ⁊ ſi tempore antixp̄i talis aut maior forſitan erit intelligendū eſt d̄ illo populo dictū q̄ ei talis ampliꝰ futura nō erit Si eīn̄ antixp̄m illi p̄mitus ⁊ precipue recepturi ſūt facturꝰ eſt tunc idem ꝑplus tribulacionē pocius q̄ȝ paſſurꝰ. ¶ Criſ. in home. Interrogo aūt iudeos vnde tam intolerabilis ira diuinitꝰ venit ſup eos oībꝰ que ante facte ſūt difficilior. nōne manifeſtū ē qm̄ ꝓpter crucis manifeſtacionē. Sed adhuc oſtēdit ipſos grauiori pena fuiſſe dignos in hoc quod dicit. ⁊ niſi breuiati fuiſſēt dies illi non fieret ſalua

omis caro. ac ſi diceret. Si ampliꝰ duraſſet prelium romanoꝝ ad iſtus ciuitatem. vniuſi periſſent iudei Omnē eīn̄ carnē iudaicam dic̄ ⁊ qui foris ⁊ q̄ intus erāt. Nō eīn̄ ſolū eos qui ī iudea erāt impugnabāt romani ſed ⁊ eos q̄ vbiq; diſperſi erāt p̄ſequebant̄ ¶ Aug. ad eſiciū. Quidam aūt cōuenient̄ mihi intellexiſſe videt̄ mala ip̄a ſignificata noīe dieꝝ ſicut ſūt dicti dies mali ī aliq̄s ſcripture diuine locis. neq; eīn̄ dies ip̄i mali ſunt ſed ea que fiūt in eis. Ip̄a eīn̄ dicta ſunt breuiari. vt deo tolerantiā donante minꝰ ſentirentur ac ſic que magna eſſent fierent breuia. ¶ Criſ. ī ho. Ne vero iudei dicerent q̄m ꝓptē predicacōem ⁊ diſcipulos xp̄i hec mala euenerūt oſtēdit q̄ niſi illi eſſent radicatꝰ periſſent. vnde ſubdit. Sed ꝓpter electos breuiabunt̄ dies illi. ¶ Aug. ad eſiciū. Non eīn̄ debemꝰ ambigere q̄n̄ euerſa eſt ieruſalem fuiſſe ī illo ꝑplo electos dei q̄ ex circumciſione crediderant ſiue fuerant credituri. electi ante cōſtitucionē mūdi. ꝓpter quos breuiarent̄ dies illi. vt tolerabilia mala fierēt. Non aūt deſūt q̄ exiſtimāt ita breuiores dies illos futuros. q̄ curſu ſolis celeriore breuient̄ ſic̄ fuit lōgior dies orāte ihesu naue ¶ Iero. Nec recordant̄ illiꝰ ſcripti. Ordinacōe tua p̄ſeuerāt dies. ſȝ iuxta temporꝫ qualitatē id eſt abbreuiacōis non menſura ſȝ numero. ne temporꝫ mora concutiat̄ credēciū fides ¶ Aug. ad eſi. nō tn̄ putemꝰ ebdomadas Daniel vl ꝑpē dieꝫ breuiacōes fuiſſe ēbatas vel illo iam tempore non fuiſſe completas ſed in fine temporꝫ eſſe cōplendas. Apertiſſime eīn̄ lucas teſtat̄ Danielis ꝓphetiam tūc fuiſſe cōpletā q̄n̄ euerſa eſt ierusalem. ¶ Criſ. ī ho. Intende aūt ſp̄ūſſancti diſpenſacōem q̄m nihil horum ſcripſit iohannes vt non videret̄ ex ip̄a eorum que facta ſunt hiſtoria ſcribere etenim poſt capcionem hieruſalem vixit multo tp̄e. Sed qui ante mortui ſunt ⁊ nihil horū viderunt ip̄i ſcribunt. vt vndiq; fulgeat prenunciacionis virtus ¶ Hylarius. Vel aliter totū iudicium aduentus futuri dominus ponit dicens. Cum videritis abhominacionē. De antixp̄i eīn̄ temporibꝰ hec locutus eſt propheta abhominacio ex eo dicta eſt q̄ aduerſus deum veniens honorem dei ſibi vendicet deſolacionis autem abhominacio quia bellis ⁊ cedibꝰ terram deſolaturus ſit. atq; ob id a iudeis ſuſceptus loco ſanctificacionis inſtituitur. vt vbi ſanctorum precibus deus inuocabatur. illic ab infidelibus receptꝰ dei honore venerabilꝭ ſit ⁊. quia p̄us iſte iudeorum error erit vt qui veritatē reſpuerunt. ſuſcipiant falſitatem. iudeam deſeri monet ⁊ tranſfugere ī montes ne ad mixtione plebis illiꝰ antixp̄o crediture vis aut contagio offerat̄. q̄ autē ait Et qui ī tecto ſunt non deſcendant tollere aliquid d̄ domo ſua. ſic intelligitur. Tectum eſt domus faſtigium ⁊ habitacionis totiꝰ excelſa perfectio. Qui igit̄ ī conſummatione domꝰ ſue id eſt ī corporis ſui p̄fectione conſtiterit. regeneratione ſp̄ū ſ noui celſus non deſcendere in humiliora rerum ſecularium cupiditate debebit. Et qui in agro erit non reuertat̄ tollere tunicam ſuam id eſt poſitus in operatione precepti non ad curas p̄ſtinas reuertat̄ ob quas veterꝫ exuit de peccaminū q̄bꝰ ātea p̄tegebat̄. ēit tuicā ſlaturꝰ

¶ Aug. ad eſicu͂. Intribulacionib⁹ enim cauendu͂ eſt
ne quiſq₃ deuict⁹ ad carnalem vitam de ſpirituali ſub
limitate deſcendat. aut qui profecerat i anteriora ſe
extendens de ſide⁹ i poſteriora reſpiciat. ¶ Hyl.
Quod aut͂ dicitur. Veh pregnantib⁹ et nutrienti
bus in illis diebꝰ non de fetaru͂ onere dominu͂ admo
nuiſſe credendu͂ eſt. ſed animaꝝ peccatis repletaru͂
oſtendiſſe grauitateꝫ ꝙ neq₃ i tecto poſite neq₃ i agro
manentes repoſite ire tempeſtatem vitare poſſint
Illis quoq₃ veh erit qui nutrientur. Infirmitatē
enim animaꝝ que ad cognicionem dei tanq₃ lacte
educantur i his oſtendit et idcirco veh ipſis erit q̄a
adfugiendum antixp̄m graues et ad ſuſtinendu͂ im
perite. nec peccata effugieru͂t nec cibum veri panis
acceperunt. ¶ Aug. de ver. domini. Vel pregnans
eſt qui res alienas concupiſcit. Nutriens eſt qui
iam rapuit qđ concupierat. Iſtis enim veh erit i die
iudicij. Quod aut͂ domin⁹ dixit. Orate ne fiat fuga
veſtra hyeme vel ſabbato. ¶ Auguſtin⁹. de queſt.
euan. id eſt vel in leticia vel triſticia rerum tempo
ralium quas inueniat̄ in die illa ¶ Hylar. Vt ne.
aut in peccatoru͂ frigore aut in ocio bonoꝝ operum
reperiamur quia grauis vexacio icumbet. niſi ꝙ ca͂
electoru͂ dei diebꝰ illis ſit breuitas afferenda vt vi
malorum coartatu͂ tempus exuperet. ¶ Origenes
Miſtice aut͂ i loco ſancto omniu͂ ſcripturaꝝ tam ve
teris teſtamenti q₃ noui antixp̄s qui eſt falſum ver
bum ſtetit frequenter Qui aut͂ hoc vident ex iudea
litere fugiant ad ſublimes veritatis mo͂tes. et ſiq̄s
inuentus fuerit aſce͂diſſe ſupra tectum verbi et ſta
re ſup faſtigium eius non deſcendat inde occaſio͂e vt
auferat aliquid de domo ſua. et ſi fuerit in agro i q̄
abſconditꝰ eſt theſaurꝰ et reuerſus fuerit retro icur
ret in ſeditione͂ verbi mendacis et maxie ſi ſpolia
uerit ſe verbu͂ vet⁹. id eſt veterem hominem ſi ite
rum conuerſus fuerit tollere ipm̄ tu͂c aut͂ anima in
vtero habens que necdu͂ fructificauit ex v͂bo incur
rit in veh. Proijcit enim conceptu₃ et euacuat̄ a ſpe
que eſt in actibꝰ veritatis. ſimiliter aut͂ ſi videat̄ for
matum et fructificatu͂ verbu͂ non autem fuerit enu
tritu͂ ſufficienter. Orent aut͂ qui fugiunt in mon
tes. ne fuga eoꝝ fiat hyeme vel ſabbato. qm̄ in tra͂
quillitate anime conſtitute poſſunt impetrare fuga͂
ſalutis et in ſabbato quando homo bona opera no͂ fa
cit. fuga veſtra non fiat. Nemo enim in periculo falſi
dogmatis facile ſupatur. niſi qui nud⁹ fuerit ab ope
rib⁹ bonis. Que eſt aut͂ maior tribulatio q₃ videre
fratres nr̄os ſeduci. et ꝙ aliquis videat ſeipſum
moueri et conturbari Pies aut͂ intelligunt̄ p̄cepta
et dogmata veritatis. Omnes autem intellectꝰ a ſci
encia falſi nominis venientes additamenta ſunt die
rum que deus abbreuiat per quos vult.

¶ Tunc ſiquis vobis dixerit. Ecce hic eſt
xp̄s aut illic nolite credere. Surge͂t ei pſeu
do xp̄i et pſeudo ꝓphete et dabu͂t ſigna ma
gna et ꝓdigia. ita ut i errorem iducantur
ſi fieri pot ec͂ electi Ecce p̄dixi vobis Si
ergo dixerint uobis ecce in deſerto eſt no/
lit exire Ecce i penetrabilibꝰ nolite crede
re Sic͂ ei fulgur exit ab oriēte et pet vſq₃ i
occidētē ita erit aduēt⁹ filij hois vbicūq₃
fuerit corp⁹ illic ꝯgregabūt̄ et aquile.

¶ Criſoſtom⁹. in homelia. Cum compleſſet dom⁹
ea que de hieroſolima ſunt. ad ſuum deceteꝛo
mit aduentu͂ et dicit eius ſigna non illis vtilia ſolu͂
ſed et nobis et his qui poſt nos eru͂t omnibꝰ. Pre
dicit. Tunc ſiquis vobis dixerit. ecce hic eſt xp̄s
aut illic nolite credere. Sicut aut͂ cum ſupra dixit
euangeliſta. In diebus illis venit Iohannes bap
tiſta non temp⁹ quod immediate eſt conſeque͂s expo
ſuit. cum xxx. anni i medio eſſet ita et hic cu͂ dicit
Tu͂c totum medium tempus pretermiſit. qđ futu͂
erat a capcōe hieroſolime vſq₃ ad inicia cōſumma
tionis mu͂di. Dās aut͂ eis ſigna ſui ſcđi aduent⁹ &
loco eos certificat et ō ſeductoribꝰ no͂ cuiſſe in p̄mo
aduētu in bethleē apparuit et in paruo angulo orbis ter
rum et nullo ſciente a p̄ncipio ita et tu͂c erit ſz ma
feſte veniet. ita ꝙ no͂ indigeat ꝙ aliq̄s ei⁹ aduētu͂ an
nu͂ciet ꝓpt̄ qđ dic. Siq̄s vobꝭ dixerit ecce hic e xp̄s
aut illic no͂ credatis. ¶ Iero. In q̄ oſtendit ꝙ ſcđ⁹
aduent⁹ non in humilitate vt p̄us ſed in gloria de
monſtrandus eſt. Stultu͂ eſt itaq₃ eu͂ i paruo loco
vel i abſco͂dito q̄rere qui totius mundi lumen eſt
¶ Hylarius. Et tamen quia in magna vexatione
politi erunt homines pſeudoꝓphete tanq₃ preſentē
in xp̄o opem ſunt iudicaturi malos in locis xp̄m eſſe
atq₃ haberi mentient̄. vt in antixp̄i famulatu͂ depreſ
ſos vexatos ꝙ deducant Et ideo ſubdit Surgent ei
pſeudo xp̄i et pſeudo ꝓphete. ¶ Criſ. in home. De
de antixp̄o loq̄t et q̄buſdā ei⁹ miniſtris. q̄s pſeudoxp̄os
et pſeudo ꝓphetas appellat q̄les et tpe apl̄oꝝ multi fue
ru͂t ſz an̄ ſcđm aduētu͂ xp̄i erūt mitto p̄iores amariores
vn̄ ſbđ. et dabe͂ ſigna magna et ꝓdigia ¶ Aug. Aug.
xxiij. q. admonet at h̄ dn̄s vt intelliga⁹ q̄dā miracula
et̄ ſceleratos hoīes facē q̄lia ſancti facē ō poſſu͂t ac
tn̄ iō potioris loci apud deu͂ arbitrādi ſu͂t. nō eni ac
ceptiōes erāt dō q₃ pꝪl⁹ iſrael magi egyptiorum qui
poterat ille pꝪl⁹ facē qđ illi faciebant q̄uis moiſes
v̄tute dei maiora potuerit. Sed iđo nō omibꝰ ſanctis
iſta attribuu͂tur ne p̄nicioſiſſimo errore decipiāt̄ in
mi exiſtimantes in talibꝰ factis maiora dona q̄m ope
ribꝰ iuſticie q̄bꝰ vita eterna ꝯpat̄. cu͂ g⁹ talia facie
magi q̄lia nōnu͂q₃ faciu͂t ſcti diuiſo fine et diuiſo iure
fiu͂t illi ei faciu͂t q̄rētes g̃liā ſuā illi q̄rētes gliā dei
illi faciu͂t p̄ q̄dā p̄eatibꝰ ꝯceſſa i ordīe ſuo q̄ſi
ꝯmercia vl̄ bn̄ficia illi aūt publica adminiſtratione
ei⁹ cui cu͂cta creatu͂ſ ſubiecta eſt. Aliē enim cogit poſ
ſeſſor equu͂ dare militi aliter tradit emptori vel cu͂ do
donat aut comodat pleriq₃ mali milites q̄s impe
diſciplia cōdemnat ſignis imparatoriis ſui ꝓſeſſo
poſſeſſores territa͂t et ab eis aliquid quod publice n
iubet̄ extorquēt ita nōnu͂q₃ mali xp̄iani vel ſciſma
tici vel heretici p̄ nomē xp̄i vel vēba vel ſacramenta
xp̄iana exigunt aliquid a poteſtatibꝰ. cum ei mali
iubentibꝰ voluntate cedu͂t. ad ſeducēdos homines ce
du͂t quorum errore letantur.

Quare ꝓpter aliter faciunt miracula magi aliter boni
xp̄iani · aliter mali xp̄iani · Magi ꝑ priuatos contra
ctus · boni xp̄iani ꝑ publicam iuſticiam · mali xp̄iani
ꝑ ſigna publice iuſticie · nec hoc eciam oportet mira
ri quia omnia que viſibiliter fiunt etiam inferiores
poteſtates aeris huius nõ abſurde fieri poſſe credunt
¶ Aug · ter · de trinitate · Nec ideo tamen putandũ
eſt tranſgreſſoribus angelis ad nutum ſeruire hãc
viſibiliũ rerũ materiã ſed deo potius a quo eis po
teſtas datur nec ſane creatores illi mali angeli dicẽ
di ſunt ſed ꝓ ſubtilitate ſua ſemina rerum iſtarũ no
bis occultiora nouerunt ⁊ ea ꝑ congruas temperatio
nes elementorum latenter ſpargunt · atq̃ ita ⁊ gignẽda
rum rerum ⁊ accelerandorum incrementorum pre
bent occaſiones · nam ⁊ multi homines nouerunt ex
quibus herbis aut carnibus aut ſuccis aut humo
ribꝰ ita obrutis vel commixtis que animalia naſci ſo
leant · ſed hec ab hominibus tanto difficilius fiunt
quanto deſunt ſenſuum ſubtilitates ⁊ corporum mo
bilitates in membris terrenis ⁊ pigris · ¶ Gre · xv
moralium · Cum ergo ante xp̄s coram carnaliũ ocu
lis miranda prodigia fecerit poſt ſe tunc homines
trahet quia qui bonis preſentibus delectantur poteſta
ti illius ſe abſq̃ retractione ſubijcient · vnde ſequitur
ita vt in errorem inducantur ſi fieri poteſt etiã ele
cti · ¶ Orig · Exaggeratorius ſermo eſt dicens · ſi
poſſibile eſt · non enim pronunciauit · neq̃ dixit vt in
errorem mittantur electi · ſed oſtendere vult quoniã
frequenter valide perſuaſorij ſunt ſermones here
ticorum ⁊ commouere potentes etiam eos qui ſapiẽter
agunt · ¶ Grego · xxxiij · mora · Vel quia electorum cor
⁊ trepida cogitacõe concutitur ⁊ tñ eorum conſtancia nõ
mouetur vna ſentencia dñs vtrũq̃ complexꝰ eſt q̃ſi
eñ iam errare eſt in cogitacõe titubare · Sed ſi fieri
poteſt ſubiungitur · quia fieri nõ poteſt vt in errorem
electi capiantur · ¶ Rab · Vel nõ ideo hoc dicit quia ele
ctio diuina fruſtretur · ſed quia humano iudicio electi vi
debantur illi in errorem mittentur · ¶ Cri · in home ·
Mꝰ aũt iacula feriunt que preuidentur · ⁊ ꝓpter hoc
ſubdit · ecce predixi vobis · Dominꝰ eñ noſtre pericli
mũdi procurrẽcia mala denũciat · vt eo minꝰ perturbet
venientia quo fuerint preſcita · ꝓpter quod conſequẽter
concludit · Si ergo dixerit vobis ecce in deſerto eſt
nolite exire · Ecce in penetralibus nolite credere
¶ Hier · Nam pſeudo ꝓphete de quibꝰ ſupra dixerat
nũc in deſerto xp̄m eſſe dicent vt homines errore
deprauent nũc in penetralibꝰ aſſerent eũ eſſe · vt ho
mines dominantis Antixp̄i poteſtate concludant · Sed
dñs ſe nec loco occultandum nec a ſingulis ſeorſum
contuendũ eſſe ꝓfitetur · ſed vbiq̃ ⁊ in conſpectu om
niũ preſentem ſe futurum eſſe denunciat · vñ ſequitur · Si
cut eñ fulgur exit ab oriente ⁊ paret vſq̃ ad oc
cidentem ita erit aduentꝰ filij hominis · ¶ Criſ · i homel
Sicut eñ ſupra predixit qualiter antixp̄s venturus eſt ·
ita ⁊ ꝑ hoc oſtendit qualiter ipſe ſit venturꝰ · Sicut
eñ fulgur non indiget annũciante aut precone · ſed
in inſtanti omento temporis monſtratur ſcdm vniuerſum
orbem terrarum etiã his qui in thalamis ſedent · ita ⁊
aduentꝰ xp̄i ſimul aparebit vbiq̃ ꝓpter glorie fulgo
rem · Conſequenter aũt dicit ⁊ aliud ſignũ ſui aduen
tus cũ ſubdit · Vbicumq̃ fuerit corpꝰ ibi congregabũtur
⁊ aquile · Per aquilas multitudinem angelorum martyrum
⁊ ſanctorũ oĩm deſignans · ¶ Hiero · De exemplo eñ
naturali quod quotidie cernimus xp̄i inſtruimur ſa
cramento · Aquile eñ ⁊ vultures etiam trãſmarina di
cuntur ſentire cadauera · ⁊ ad eſcã huiuſcemodi congre
gari · Si ergo irrationabiles volucres naturali ſenſu
tantis terrarum ſpacijs ſeparate paruũ cadauer ſenciant ·
vbi iaceat quanto magis omis multitudo credencium de
bet ad xp̄m feſtinare cuiꝰ fulgur exit ab oriente ⁊
paret vſq̃ ad occidentem · Poſſumꝰ aũt corpus id eſt
ptoma qd ſignificancius latine dicitur cadauer ab
eo quod ꝑ mortem cadat paſſionem xp̄i intelligere · ¶ Crꝭ ·
vnde vt nec loci in quo futurꝰ eſſet · eſſemꝰ ignari
dicit · vbicumq̃ fuit corpus ibi congregabuntur ⁊ aq
le · Sanctos de volatu ſpiritalis corporis aquilas no
minauit · quorum congregantibꝰ angelis conuentum futu
rum i loco paſſionis oñdit · Et digne illic claritatis
aduentꝰ expectabitur vbi nobis gl'iam eternitatis pa
ſſione corporis humilitatis operatus eſt · ¶ Orig · Et
vide quia non dixit vbicumq̃ fuit corpꝰ ibi congre
gabuntur vultures aut corui ſed aquile · volens oſten
dere magnificos ⁊ regales omnes qui i paſſionẽ do
mini crediderunt ¶ Hero · Aquile eñ appellantur quo
iuuentꝰ renouata eſt vt aquile ⁊ que aſſumunt pen
nas vt ad xp̄i veniant paſſionem · ¶ Greg · xxxii · mo
raliũ · Poteſt etiã intelligi · vbicumq̃ fuit corpꝰ ac ſi
dicat quia celeſti ſedi incarnatus preſideo · electorum
aĩas cum carne ſoluero ad celeſtia ſubleuabo ¶ Je
Vel aliter · quod hic pſeudo ꝓphetis dicitur intelligi pt
poteſt · Multi eñ tempore captiuitatis iudaice principes
extitere qui xp̄os eſſe ſe dicerent intantũ vt obſidenti
bus romanis tres intus fuerint factiones ſꝫ meliꝰ
de conſummatione mũdi dicitur vt expoſitũ eſt · Poteſt
aũt ⁊ tercio de hereticorum contra eccleſiam pugna intel
ligi · Et de iſtiuſmodi antixp̄is qui ſub opinione falſe
ſciencie contra xp̄m dimicant · ¶ Orig · Generali
ter eñ vnus eſt antixp̄s ſpecies aũt eius multe · tan
q̃ ſi dicamꝰ · Mendacium nihil differt a mendacio ·
Sic aũt veri xp̄i fuerunt ſancti ꝓphete ſic intelligi
ſm vnumquẽq̃ pſeudo xp̄m multos eius falſos pro
phetas quod antixp̄i alicuiꝰ falſos ſermones predicant q̃ſi
veros · Quoniam dicet aliq̃s · Ecce hic eſt xp̄s · Ecce
illic · id eſt non extra ſcripturam foras aſpiciendum eſt ·
ex lege eñ ⁊ ꝓphetis ⁊ apl'is proferunt que videntur
defendere mendacium · Vel per hoc quod dicit · ecce hic
xp̄s · ecce illic oñdunt nõ xp̄m ſꝫ aliquẽ fictũ eiuſdem
nominis reputã ſm Marcionis doctrinã aut valenti
ni ⁊ Baſilidis · ¶ Hero · Si quis ergo promiſerit vobis
quod in deſerto gentiliũ ⁊ philoſophorum dogmate xp̄s
moretur · aut in hereticorum penetralibꝰ qui dei polli
centur arcana nolite credere ſed quod ab oriente vſq̃ in
occidentem fides catholica in eccl'ijs fulget ¶ Aug ·
de que · eu · Orientis eñ ⁊ occidentis noĩe totũ orbem
voluit ſignificare ꝑ quẽ futura erat eccl'ia · Secun
dũ aũt illũ ſenſum quo dixit ammodo videbitis fili
um hominis venientem in nubibus · conuenienter eciam
nũc fulgur nominauit qd maxime ſolet emicare de
nubibꝰ · Conſtituta ergo auctoritate eccl'ie ꝑ orbem ter
rarum clara atq̃ maiſeſta conſequẽter diſcipulos admonet

atq̧ oĩs fideles ne ſciſmaticis atq̧ hereticis credãt
vnũqđq̧ ſciſma ⁊ vnaqueq̧ hereſis aut locũ ſuũ ha
bet in orbe terrarũ aliquã tenẽs partẽ aut obſcuris
atq̧ occultis cõuẽticulis curioſitatẽ hominũ decipit
quo ꝑtinet qđ ait· ſi q̃s vobis dixerit· ecce hic eſt
xp̃s aut illic qđ ſignificat terraꝝ partes aut ꝓuinci
arũ· aut in penetralib9 aut in deſerto qđ ſignificat
occulta ⁊ obſcura cõuẽticula hereticorũ· ¶ Jeronĩ·
Vel ꝑ hoc q̄ dicit in deſerto ⁊ in penetralib9 oſtendi
tur q̄ ꝑſecutiõis ⁊ anguſtiarũ tẽpore ſemper pſeu
doꝓphete decipiẽdi inueniũt locũ ¶ Orig· Vel quã
do ſecretas ⁊ nõ vulgatas ſcripturas ꝓferũt ad cõ
firmatiõẽꝫ mẽdaciĩ ſui videẽt dicere· ecce in ſolitudi
ne verbũ eſt veritatis· quociẽs aũt canonicas pro
ferũt ſcripturas in quib9 oĩs xp̃ian9 cõſẽtit videẽt
dicere· ecce in domib9 eſt verbũ veritatis· ſed nos
exire nõ debem9 a ꝑma ⁊ eccleſiaſtica tradiciõe vel
eos ſermõẽs qui ſũt oĩo extra ſcripturã oſtẽdere
volẽs dixit· Si dixerint vob̃ ecce ĩ ſolitudine ẽ no
lite exire ꝯ reglã fidei· Eos aũt q̃ ſimulãt diuinas
ſcripẽas oſ̃dere volens dixit· Si dixerit vob̃· ecce
in penetralib9 ẽ nolite credere· Veritas eñ ſiĉis eſt
fulgur egrediẽs ab oriẽte ⁊ aparens vſq̧ ad occi
dentem· vel h̄ dicit qm̃ veritatis fulgur ex oĩ ſcrip
turaꝝ loco defendiẽ· exit g9 vitatis fulgur ab ori
ente id ẽ ab initĳs xp̃i ⁊ aparet vſq̧ ad paſſionẽ
ip̃i9 ĩ qua ẽ occaſ9 ei9· vl' a ꝑmo initio creatẽ mũ
di vſq̧ ad nouiſſimã apł'oꝝ ſcripẽaꝫ vel oĩẽs q̃dẽ
ẽ lex ocadẽs aũt finis legis ⁊ ꝓphecie· iohes Sola
aũt eccłia neq̧ ſubtrahit h9 fulguris v̄bum ⁊ ſenſuꝫ
neq̧ addit q̃ſi ꝓphecia aliq̃d ali9· Vel hoc dicit q̃a ñ
debem9 attendẽ eis qui dicũt· ecce h̄ xp̃s· Nõ autẽ
oſ̃dunt eũ in eccłia in qua tota tot9 eſt aduent9 filĳ
hoĩs dicentis· Ecce ego vobiſcũ ſum oĩb9 dieb9
vſq̧ ad ꝯſummacõꝫ ſecli· ¶ Jeronĩ· Prouocamur
aũt ad paſſionẽ xp̃i vt vbicũq̧ in ſcripturis legitur
cõgregemur vt ꝑ illã veniẽ poſſim9 ad verbuꝫ dei

¶ Statim autem poſt tribulacionem dieꝝ
illorum ſol obſcurabitur ⁊ luna non dabit
lumen ſuum. Et ſtelle cadẽt de celo. Et vir
tutes celorum commouebuntur ⁊ tunc a/
parebit ſignum filĳ hoĩs in celo. Et tunc
plangent ſe omnes tribus terre

¶ Gloſa· Poſtq̃ꝫ dñs ꝑmuniuit fideles ꝯtra ſeducti
onẽ antixp̃i ⁊ miniſtroꝝ eius oſ̃dens ſe manifeſte eſſe
venturũ· Nũc· ordinẽꝫ ⁊ modũ ſui aduent9 demon
ſtrat dicẽs· Stati aũt p9 t̃bulacionẽ illoꝝ dieꝝ ſol ob
ſcurabiẽ ¶ Criſ· in ho· Tribulacionẽ dic̃ dieꝝ anti
xp̃i ⁊ pſeudoꝓphetaꝝ Tribulacio eñ tũc erit mag
na tot exiſtentib9 deceptorib9 ſꝫ non extendeẽ ꝑ tp̃is
longitudinẽ· Si eñ iudaicũ bellum ꝓpter electos ꝯ
curtatũ ẽ mlt'o magis ꝓpter eos hec t̃bulacio abbre
uiabitur ⁊ ꝓpter hoc nõ ſimpliciẽ dixit p9 t̃bulaci
onẽ ſꝫ addidit ſtatim Ipſe eñ ꝯfeſtim aderit ¶ Hy
larius· Gloriam aũt aduent9 ſui indicat obſcuritate
ſolis ⁊ defectione lune ⁊ caſu ſtellaꝝ· Nam ſequiẽ·

Et luna non dabit lumen ſuũ· ⁊ ſtelle cadent ꝺ celo
¶ Orig· Dicet aũt aliquis ſic̃ in magnis ignib9 ſuc
cenſi incipiẽtib9 tenebre ex fumo plurimo videẽ
extolli ſic in cõſũmacione mũdi ab igne qui ſucceñ
dus eſt obſcurabũtur eciã luminaria magna in ara
ſcente ſtellaꝝ lumĩe reliquũ earũ corp9 cũ exaltari
non valeat ſic̃ ꝑmũ cũ a lumine ip̃o portatuꝫ extol
lebatur cadet de celo· His accidentib9 conſequẽs eſt
celoꝝ rõnabiles v̄tutes paciẽtes ſtuporẽ ⁊ cõmotiõꝫ
aliq̃ꝫ pati ⁊ ꝯturbari remotas ſcilicꝫ a ꝑmis functio
onib9 ſuis Unde ſequiẽ· Et virtutes ce· cõmo· ⁊ tũ
apa· ſignũ fi· ho· in celo· in quo ſcꝫ celeſtia facta ſũt
id eſt virtus quã operatus eſt fili9 ſuſpenſus in lig
no ⁊ ĩ celo aparebit maxime ſignũ illi9 vt homi
nes de oĩb9 tribub9 que prius non crediderunt xp̃ian
tati annunciate tunc recognoſcentes ꝑ ſignum illi9
manifeſtatum plangent ⁊ lamentabunt ꝓpter igno
rantiam ſuam atq̧ peccata· vnde ſequitur· Et tunc
plangent ſe omnes tribus terre· Illud autꝫ aliter
arbitrabitur· quoniam ſicut lucerne paulatim defi
cit lumen ſic celeſtium luminum deficiente nutrimẽto
ſol obſcurabitur ⁊ luna ⁊ ſtellarum lumen debile
et vt quod remanſerit ĩ eis quaſi terrenum cadet ꝺ
celo· Sed quomodo poteſt dici de ſole quoniam ob
ſcurabitur lumen eius· cuꝫ iſaias ꝓpheta profectum
aliquem ſolis in conſummacione fore declaret· Si
militer ⁊ de luna Iſa· refert· quoniam erit ſicut ſol
De ſtellis autem quidam dicere temptant aut oĩes
aut plures earum maiores eſſe tota terra· Quomo
do ergo cadent de celo cum magnitudini earum non
ſufficiat terra· ¶ Jeronim9· Non ergo diminucio
luminis huiuſmodi accident· alioquin ſolem legimus
ſeptuplũ habituꝝ lumĩs· Sed cõparacione veri lu
cis omia viſu aparebũt tenebroſa ¶ Raba· Nihil
eñ prohibet intelligi veraciter tũc ſole ⁊ luna cũ ce
teris ſiderib9 ad tp̃us ſuo lumĩe ꝑuari ſic̃ de ſole fa
ctũ ꝯſtat tp̃e dñice paſſiõis· vñ ⁊ iohel dic̃· Sol ꝯuẽ
teẽ ĩ tenebras ⁊ luna in ſanguinẽ antequã veniat di
es dñi magn9 ⁊ manifeſt9· Ceteꝝ pacto die iudicĳ
⁊ clareſcente future glr̃ie vita· cũ fuit celum nouũ
⁊ terra noua tũc fiet· qđ iſaias ꝓpheta dicit Erit lux
lune ſicut lux ſolis ⁊ lux ſol' erit ſeptempliciter· Qđ
autꝫ ꝺ ſtellis dictuꝫ eſt ⁊ ſtelle cadent ꝺ celo· ĩ mar
co ita ſcriptum eſt· Et ſtelle celi erunt decidentes
id eſt ſuo lumine carentes· ¶ Jeronim9· Per vir
tutes autem celorum angelorum miniſtrancium intelli
gimus· ¶ Criſoſtom9· in homelia· Qui valde deceñ
ter commouebunẽ vl' concucientur videntes tantã
tranſmutaciõꝫ fieri ⁊ ꝯſeruos ſuos puniri ⁊ orbẽ
terrarum terribili aſſiſtentem iudicio ¶ Origenes·
Sicut autem in diſpenſacione crucis ſole deficiente
tenebre facte ſunt ſuper terram· ſic ⁊ ſigno filĳ ho
minis aparente in celo deficiant lumina ſolis lune ⁊
ſtellarum quaſi conſumpta ex mlt'a virtute ſigni il
lius· vnde ſequitur· Tũc apa· ſig· fi· ho· in celo· Sig
num autem crucis hic intelligamus vt videant iux
ta zachariam ⁊ iohannem iudei quem compũxerũt
aut ſignũ victorie· ¶ Criſoſto9· in homelia· Si e
ſol quidem obtenebratur· crux non apareret niſi mul
to ſolaribus radĳs luculentior eſſet· Hic autem

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Vñ autem diſcipli verecundent̄ ⁊ doleant d̄ cruce eam ſignum nominat cum quadam claritate. apparebit autem ſignum crucis vt iudeorum inuerecundiam confutet. adueniet enim xp̄s in iudicio non vulnera ſolum ſed mortem exprobratiſſimam oſtendēs. vnde ſequitur. ⁊ tunc plangent ſe omnes tribus terre. viſa enim cruce conſiderabūt ꝙ mortuo eo nichil profecerūt ⁊ quoniā crucifixerūt eū quē adorari oportebat. ¶ Jero. Recte aūt dicit tribꝰ terre. Hij enim plangent qui municipatū nō hñt in celis ſed ſcripti ſūt in terra. ¶ Orig. Moralit̄ aūt dicere aliqs obſcurandū ſolem eſſe dyabolum qui in cōſūmatione ē arguēdꝰ cum ſit tenebre ſimulat aūt ſe ſolem. luna aūt que videt̄ illuminari ab huiuſmodi ſole eſt oīs eccleſia malignatiū que frequēter lumē ſe habere ⁊ dare promittit. Tūc aūt redarguta cū reprobatis dogmatibus ſuis claritatē ſuam ſꝫ ⁊ quicūqꝫ ſiue ī dogmatibus ſiue ī virtutibꝰ falſis hominibꝰ quidem veritatem promittebant mendacijs aūt ſeducebāt hi cōuenienter dicēdi ſunt ſtelle cadentes d̄ celo. vt ita dicā ſuo vbi erant ī altitudine cōſtitute extollētes ſe aduerſus ſciencia3 dei. Ad cōmēdacōem aūt ſermoīs hꝰ vtemr̄ exēplo puerbioꝝ dicētis. lumē iuſtoꝝ ſꝑ inextinguibile eſt lumē aūt impioꝝ extinguet̄. tūc claritas dei apparebꝛ ī oī q̄ portauit imaginē celeſtis ⁊ celeſtes letabūt̄ terrenī aūt plāgēt. vl̄ eccl̄ia ē ſol ⁊ luna ⁊ ſtelle cui dictū ē. ſpecioſa vt luna electa vt ſol. ¶ Aug. ad eſicū. Tūc enim ſol obſcurabit̄ ⁊ luna nō dabit lumen ſuū. quia eccl̄ia nō apparebit impijs tūc perſecutoribꝫ vltra modū ſeuientibꝫ. Tunc ſtelle cadent de celo. ⁊ virtutes celoꝝ cōmouebunt̄. qm̄ multi qui gr̄a fulgere videbant̄ perſequentibꝫ cedent. ⁊ cadent ⁊ quidam fideles fortiſſimi turbabunt̄. Hꝰ aūt poſt tribulacionē dieꝝ illoꝝ dicit̄ eſſe futūz non q̄a tranſacta tota illa perſecutōe accidāt iſta ſꝫ q̄a precedet tribulatio vt ſequat̄ q̄rūdā defectio ⁊ q̄a per oēs dies illos ita fiet propterea poſt tribulationem dieꝝ illoꝝ ſed tamen in eiſdem diebus fiet.

Et videbunt filium hominis venientem in nubibꝫ celi cum virtute multa. ⁊ maieſtate.

¶ Criſo. in ho. Quia crucē audierant ne rurſus exiſtimarent aliq̄d triſte eſſe futurū ſubiūgit. Et videbūt filiū hoīs ve. in nu. ce. cū virtute multa ⁊ maieſtate. ¶ Aug. ade ſi. Cuiuſqꝫ prior ſenſus ē vt cū hoc q̄ſqꝫ audiēnt vl̄ legēnt ip̄m eſſe aduē tum accipiat q̄ venturꝰ eſt ad viuos ⁊ mortuos iudicādos in corpe ſuo. in quo ſedet ad dexterā pr̄is in q̄ etiā mortuꝰ eſt ⁊ reſurrexit ⁊ aſcendit in celū ⁊ ſic̄ in actibꝫ apl̄oꝝ legit̄ nubes ſuſcepit eū ab oculis eoꝝ. Et q̄a illic dictum eſt ab angelis. Sic veniet quō vidiſtis eū euntē in celū merito credendꝰ eſt nonſolū in eodē corpe verūeciam ī nube venturꝰ. ¶ Orig. Videbunt ergo oculis corpalibus filiū hominis in ſpecie humana venientē ī nubibꝫ celi id ē ī celū eius. Et ſic quidē vt nec tātum calcaret filiꝰ ſupius. Sic enī q̄n tranſformatꝰ ē. vox venit de nube ſic cū veniet iterū in ſpeciē tranſformatꝰ glorioſā ⁊ nō ſup vnā nubē ſꝫ ſup multas que erūt vehiculū dei hieroſolimā aſcendens diligentes eū ſtrauerūt veſtimēta ſua in via neqꝫ aſellū qui portabat eū volentes terram calcare. Quid mirū ſi pater ⁊ deꝰ oīm nubes ſternat celeſtes ſub corpe filij deſcendentis ad opꝰ cōſummacionis. Dicet aūt aliquis q̄ ſicut in facōe hoīs accepit deus limū de terra ⁊ finxit hoiem ſic vt appareat gl̄ia xp̄i accipiēs dꝰ de celo ⁊ de celeſti corpore corporauit. primū quidem ī tranſfiguracōe in nubem lucidā. in cōſūmacione ī nubes lucidas propter ꝙ nubes celi dicūt̄ ſcd̄m. q; ⁊ hꝰ terre eſt dictus ⁊ deꝰ pr̄eꝫ talia miracla dat̄ filio ſuo q̄ ſe humiliauit ⁊ propterea exaltauit illum nonſolū ſcd̄m ſpm̄ ſedecā ſcd̄m corpꝰ. vt ſup talibꝫ nubibus veniret ⁊ forſitan ſup nubibꝰ rōnabilibꝰ ne irrationabile eēt vehiculū filij hoīs glorificati. primū quidem venit ihūs cū virtute ex qua faciebat ſigna ⁊ prodigia ī pp̄lo. Oīs autem illa virtꝰ cōparacione illiꝰ virtutis mīte. cuiꝫ qua in fine venturꝰ eſt. modica erat virtꝰ. enī erat exinaniens ſeipſū cōſequens eſt etiā. vt ad maiorē gl̄iam reformet̄ q̄ꝫ fuit tranſformatus in mōte. Tūc enī propter tres tātumodo tranſformatꝰ ē. in cōſummacione aūt mūdi totꝰ apparebit ī gl̄ia mīta vt videant eū oēs ī gl̄ia. ¶ Aug. ad eſi. Sed qm̄ ſcripture ſcrutande ſūt nec earū ſuperficie debemꝰ eſſe contenti. diligenter ſūt inſpicienda ſequētia. Poſt pauca enī ſequit̄. Cum videritis hec omia fieri ſcitote q̄ prope eſt iam ī ianuis. Tūc enī ſcimꝰ prope eſſe cū aliq̄ viderimꝰ nō aliq̄ premiſſoꝝ. ſꝫ hꝰ oīa ī quibꝰ ⁊ hꝰ ē ꝙ videbit̄ filiꝰ hoīs veniēs ⁊ mittet āglos ſuos ⁊ a q̄tuor ventibꝰ mūdi. i. d̄ toto orbe terrarū congregat electos ſuos q̄ tota hora nouiſſia facꝛ veniēs ī ſuis mēbris tanq̄ꝫ ī nubibꝰ vl̄ ī tota ip̄a eccl̄ia tanq̄ꝫ ī nube magna ſic̄ nūc venire nō ceſſat. Sed ideo cū poteſtate magna ⁊ maieſtate q̄a maior poteſtas ⁊ maieſtas illꝰ apparabit ſanctis quibꝰ magnā virtutē dabit ne tāta perſecucione vincant̄. ¶ Orig. Vl̄ cū magna virtute venit quotidie ad aīam omis credētis. in nubibus propheticis id ē in ſcripturis propheticis ⁊ apoſtolorum que v̄bum dei ſup humanā naturam intellectibꝫ ſuis declarant. ſic etiā eis qui intelligūt dicimꝰ apparere gl̄iam multā. que quidem videt̄ in ſcd̄o vēbi aduentu. quod eſt perfectoꝝ. Et ſic fortaſſe omia que a tribꝫ euangeliſtis dicta ſūt de xp̄i aduentu diligēterꝰ inter ſe collata ⁊ bene diſcuſſa inueniēt̄ ad hoc pertinē ꝙ quotidie venit ī corpe ſuo quod eſt eccl̄ia. De q̄ aduentu ſuo alibi dixit ammodo videbitis filiū hoīs ſedentem a dextris virtutis dei ⁊ venientē in nubibus celi exceptis hiis locis vbi ab eo illi aduentus vltimꝰ in ſeipſo promittitur.

Et mittet angelos ſuos cum tuba ⁊ voce magna ⁊ congregabūt electos eius a quatuor ventis a ſummis celorum vſqꝫ ad terminos eorum.

¶ Criſo. Quia d̄ plācdu merōne fecerat q̄ ad hoc erit vt ſponte contra ſe ſentenciam proferant ⁊ ſeipſos cōdemnēt. ne putet̄ ꝙ ī iſto plāctu mala eoꝝ terminent̄ ſubdit. Et mittet an. ſu. cum tuba ⁊ voce magna. ¶ Remi. Hec autem tuba non reuera corporea

eſt intelligendā ſʒ archangelica vox q̄ a deo magnā erit vt ad clamorē illi⁹ omēs mortui de terre puluē ↄſurgant ¶ Criſoſtom⁹. Sonus aūt tube pemet ad reſuſcitationē adgaudiū ad repſentādū ſtuporē qui tūc erit ad dolorem illoꝝ qui relinquent̄ ꝛ ī nubib⁹ non rapient̄. ¶ Orig. Scriptū eſt aūt in nūis ꝙ ex quatuor ventis cōgregabāt ſacerdotes tubicinantes eos qui ſunt ex caſtris iſrael. ſ̄m quoꝝ ↄparacionem de angelis xp̄i ↄſequenter dr̄. Et congregabunt electos eius a quatuor ventis ¶ Remi. id eſt a quatuor climatib⁹ mundi .i. oriente occidente aquilone ꝛ auſtro ¶ Orig. Et ſimpliciores quidem opinant̄ eos tantū qui tunc inuenti fuerint in corpore aggregandos ſed melius eſt dicere congregandos ab angelis chriſti eſſe omnes nonſolum ab aduentu xp̄i ꝛ uſqȝ ad conſūmacionem vocatos atqȝ electos ſed ꝛ omēs q̄ a conſtitucione fuerint mūdi q̄ viderē ſicut abraam xp̄i diem ꝛ exultauerūt in eam. quoniam autem non tantum illos qui in corpoē fuerit complexus dicit congregandos xp̄i electos ſed etiā illos qui de corporib⁹ ſunt egreſſi manifeſtat ſermo dicens congregatos electos. nonſolum a quatuor ventis. ſed etiam ſubdens A ſummis celoꝝ vſqȝ ad terminos eorum quod nemini ſuper terram exiſtēti arbitror conuenire. Vel celi ſunt ſcripture diuine aut auctoritates eorum in quibus habitat de⁹. Summa autem ſcripturarum ſunt initia illarum. Termini autem conſummaciones earum. Congregant̄ ergo ſancti a ſummis celorū id eſt ab iis qui viuūt in inicijs ſcripturarum. vſqȝ ad eos qui viuunt in conſummacionib⁹ earum. Congregabunt̄ em̄ tuba ꝛ voce magna vt qui audierint ꝛ aduerterint. parent ſe ad viam perfectionis que ducit ad filium dei ¶ Remigius. Vel aliter Ne forte aliquis putaret ꝙ ſolummodo a quatuor partib⁹ mūdi ꝛ non a mediterraneis regionib⁹ ꝛ locis ideo addit. a ſummis celorum vſqȝ ad terminos eorum. Per ſummū em̄ celi. medium orbis intelligit̄. quia medio orbis ſummum celi pſidet. Per terminos autem celoꝝ fines terre ſignificat. vbi longe diſtantib⁹ circulis celi terre inſidere videnī. ¶ Criſoſtom⁹. Quod aūt ꝑ angelos dn̄s electos vocat. ad electoꝝ honorem ptinet. Nam et paul⁹ dicit ꝙ rapient̄ in nubib⁹ quia eos quidem qui reſurrexerunt congregabunt angeli. Congregatos aūt recipient nubes.

¶ Ab arbore aūt fici diſcite parabolā. Cū iā ram⁹ ei⁹ tener fuerit ꝛ folia nata ſcitis qꝛ ꝓpe eſt eſtas. Ita ꝛ vos cum videritis hec omia fieri ſcitote qꝛ ꝓpe eſt in ianuis. Amē dico vobis qꝛ nō p̄teribit generacio hec donec hec oīa fiāt. Celū ꝛ terra trāſibūt v̄ba autē mea non preteribunt

¶ Criſ. in homelia. Quia dixerat ꝙ ſtatim poſt tribulacionem dieꝝ illoꝝ que predicta ſunt contingerent. Ipſi aūt querere poterant. poſt quantū tp̄s ideo exponit exemplū ponens d̄ ficu. dicēs. ab arbore fici diſcite parabolam. cū iam ram⁹ eius tener fuerit ꝛ folia nata. ſcitis q̄a ꝓpe ē eſtas ¶ Iero. Quaſi diceret ſicut qn̄ teneri fuerint ī arbore fici cauliculi. ꝛ gemma erumpit ī florem corticꝭqȝ folia generat intelligitis eſtatis aduentū ꝛ fauonij ac veris introitū. Ita cū omia q̄ ſcripta ſunt videritis nolite putarē iā adeſſe ↄſumacionē mūdi ſed quaſi premiſſos ꝛ precurſores quoſdam venire vt oſtendant ꝙ ꝓpe ſit ꝛ in ianuis. vnde ſequit̄. Ita ꝛ vos cum videritis hec omia ſcitote q̄a ꝓpe eſt ꝛ in ianuis. ¶ Criſoſtom⁹. Per quod oſtendit ꝙ non multū īter tp̄is medium ſed ſtatim aduent⁹ xp̄i occurret. Per hoc aūt aliud quoddā prenūciat eſtatē ſpūalem ꝛ tranquillitatem iuſtis poſt hyemē eſſe futuram. Peccatorib⁹ aūt econtrario hyemē poſt eſtatē ¶ Orig. Sicut em̄ fic⁹ in tp̄e quidē hyemis. vitalem virtutem habens ſe abſconditā. Poſtmodū aūt cū virt⁹ ipſa vitalis ꝓdire cepit ad manifeſtacōē p̄tereūte hyemē tp̄is valitudine ei⁹ ram⁹ efficit̄ tener ꝛ folia producit ſic ꝛ mūd⁹ ꝛ vnuſquiſqȝ eoꝝ qui ſaluant̄. antea quidem tū quaſi ī hyeme in ſe abſconſā hn̄t vitalem virtutem xp̄o aūt inſpirante fiūt teneri. ꝛ non duri cordis [illegible] ꝛ q̄ abſcōdita erāt ī eis ꝓgrediunt̄ ī folia manifeſtos fruct⁹ oſtēdūt. Talib⁹ at ꝓpe ē eſtas ꝛ aduētus glie v̄bi di ¶ Criſ. ī ho. ꝓpē h̄ etiā ſtudio poſuit vt credē faciat huic ſermonē omnino ita eſſe venturū. Vbicūqȝ em̄ quod omnino euēturū dicit̄ naturales neceſſitates in exemplū inducit. ¶ Aug. ad eſicū. Quod autem de ſignis euangelicis ꝛ ꝓpheticis q̄ fiunt cernim⁹ ꝓpinquū dn̄i aduētū ſperare debeam⁹ quis negat q̄ndie q̄ꝓpe magis magiſqȝ fit. ꝗ͂ [illegible] ſed quo interuallo ꝓpinquet de h̄ dictū eſt. Non eſt veſtrum ſcire tempora vel momenta. Vn̄ quando dixit apoſtolus Nunc ꝓpior eſt noſtra ſal⁹ q̄ cū credidim⁹ ꝛ ecce tot anni tranſierūt nec tn̄ quod dixit falſum eſt. quantomagis nūc dicendum eſt ꝓpinquare aduentū qn̄ tāt⁹ accēſſ⁹ ē ad fine at fidē acceſſ⁹. ¶ Ier. Miſtice aū ſinagoga fic⁹ arbori ↄpat̄. ram⁹ eius antixp̄s eſſe intelligit̄ diaboli fili⁹ peccati pronis legis aſſertor q̄ cū ſeneſcē cepit ꝛ frondeſcē apud peccatoꝝ exultanciū vindicate tūc ꝓxīa ē eſtas videlicet dies iudicij ſentiet̄. ¶ Remi. Vel cū hec fic⁹ rurſus germinabit .i. cū ſinagoga v̄bū ſancte p̄dicacionis cōcipiet p̄dicātib⁹ enoch ꝛ helia intelligē debem⁹ quia ꝓpe ē dies ↄſūmacionis. ¶ Aug. de que. euan. vel per arborem fici intellige gen⁹ humanum ꝓpter pruritum carnis. Cū iam ram⁹ eius tener fuerit id eſt cum filij hominū per fidem xp̄i ad ſpūales fructus profecerint ꝛ in eis honor adoptionis filiorum dei eluxerit. ¶ Mꝫ gla. Vt aūt fides certa eſſet futuris [illegible] ſubiunxerit. amē dico vob̄ q̄a nō p̄teribit generacio hec donec oīa fiāt amē aūt dicēs ꝓfeſſio eſt veritatis aſſerendo ¶ Ie. Et ſimplices q̄dē ad deſtructionē hieruſalem referūt v̄ba ꝛ d̄ illa generacōe eſtimāt dicta q̄ paſſionem xp̄i aſpexit ꝙ n̄ eēt trāſitura priuſqȝ fieret deſtructio ciuitatis illi⁹ neſcio aūt ſi v̄bū ad v̄bū exponē poſſit a eo ꝙ ait. n̄ relinquet̄ h̄ lapis ſꝰ lapidē vſqȝ ad q̄ quia ꝓpe ē ī ianuis. forſitā eī ī quibuſdā potuerit ī aliquibus nō potuerit omnino ¶ Criſ. ī ho. Hec g° oīa q̄ de ꝑſecucione hieroſolimoꝝ dicta ſuīt d̄ pſeudo ꝓphetis ꝛ pſeudo xp̄is ꝛ alia oīa q̄ diximus vſqȝ ad xp̄i aduentū [illegible]

Hoc aũt dixit gñacio hec ñ de ea q̃ tc̃ erat dixͭ ſʒ d
ea q̃ ẽ fidelĩu. ɔſueuit em̃ ſcriptura gñacionem non
ſolum a tempore deſignare ſed a loco cultu ⁊ conu̇
ſacione ſicut cum dicitur. hec eſt generacio queren
tium dominum. ex hoc autẽ oñt ꝙ hieruſalẽ peri
bit ⁊ amplior pars iudeorũ deſtruetur generacio
nem autem fidelium nulla ſupabit temptacio. ¶ Ori.
generacio tamen eccleſie tranſibit aliquãdo totum
hoc ſeculum vt hereditet futurum tamẽ donec hec
omnia fiant. non tranſibit. cum autem hec oĩa facta
fuerint. tranſibit non ſolum terra ſed etiam celũ vñ
ſeqtur. celũ ⁊ terra trãſibũt id eſt nõ ſolũ hoĩes quo
rum vita terrena eſt. ⁊ ꝓpterea terra dicunt̃. ſed illi
quorum conuerſacio eſt in celis ⁊ ideo celum vocant̃
tranſibunt autem ad futura vt veniant ad meliora
Verba aũt que a ſaluatore ſũt dicta nõ tranſibunt
q̃ñ que ſua ꝓpria ſũt operãtur ⁊ ſemꝑ operabunt̃.
Perfecti aũt ⁊ qui nõ recipiunt vt iam meliores ef
ficiãt̃ trãſeũtes qđ ſũt ꝑueñiũt ad illud qđ ñ ſũt. ⁊ hͦ
eſt qđ ſubdit̃. verba aũt mea nõ ꝑteribũt ⁊ forte q̃
dem v̄ba moyſi ⁊ ꝓphetarũ tranſierũt quomã que ꝓ
phetiſabant̃ ab illis impleta ſunt. verba aũt xp̃i ſꝑ
ſũt plena ⁊ quotidie implẽt̃ ⁊ adhuc ſũt implẽda
in ſanctis aut forte neq̃ moyſi v̄ba aut ꝓphetarũ di
cere debem⁹ impleta õmino ꝓpe em̃ ⁊ illa v̄ba filij
dei ſunt. ⁊ ſemꝑ implent̃. ¶ Jero. Vt hic ꝑ gñacio
nem omne hoĩm ſignificat gen⁹ aut ſpecialit̃ iudeo
rũ. Deinde vt magis eos ad fidẽ ꝓmiſſorũ inducat
ſubdit. Celũ ⁊ terra trãſibunt v̄ba aũt mea ñ ꝑter
ibunt. ac ſi dicat facili⁹ eſt fixa ⁊ immobilia deſtrui
q̃ʒ ſermonũ meorũ aliq̃d decidere. ¶ Hyl. Celũ em̃
⁊ terra ex cõdicõe ſue creacõis nihil hñt in ſe neceſ
ſitatis vt nõ ſint verba aũt xp̃i ex et̃nitate deducta
id in ſe cõtinẽt virtutis vt maneãt. ¶ Jero. Celũ
autẽ ⁊ terra trãſibunt imutacõe nõ abolicione ſui.
Alioq̃n quõ ſol obſcurabit̃ ⁊ luna ñ dabit lumẽ ſuũ
ſi celum in quo iſta ſũt terra q̃ nõ fuerit. ¶ Raba.
Celum tñ qđ tranſibit nõ ſidereũ ſʒ aereũ intelligẽ
debem⁹ qđ ꝑus diluuio periit. ¶ Criſ. i ho. Elemẽta
autẽ mũdi in medium adducit oñdens q̃m ꝑcioſior ce
lo ⁊ terra eſt eccl̃ia ſiteciam ⁊ hinc condicorem ſe
omnium oſtendit.

¶ De die autem illa ⁊ hora nemo ſcit. ne
q̃ angeli celorum niſi pater ſolꝰ. Sicut au
tem fuit in diebus Noe. ita erit ⁊ aduẽtꝰ
filij hominis Sic em̃ erãt in dieb⁹ añ diluui
uʒ comedentes ⁊ bibẽtes ⁊ nubentes vſq̃
ad eũ diem quo introiuit in arcam noe. Et
non cognouerunt donec venit diluuium ⁊
tulit omnes. Ita erit ⁊ aduentꝰ filij homi
nis. Tunc duo erunt in agro vnus aſſume
tur ⁊ vnus relinquet̃. due erunt molentes
in mola. vna aſſumetur ⁊ vna relinquetur
Duo in lecto vnus aſſumetur et vnꝰ relin
quetur

¶ Criſ. in ho. Cum dixiſſet dñs omĩa que ꝑcedũt
xp̃i aduẽtũ ⁊ ad ipſas ianuas narradõʒ duxiſſet diẽ
tacere voluit. vñ dicit. De die aũt illa ⁊ hora nemo
ſcit. neq̃ angeli celorum niſi ſolus pat̃. ¶ Jero. In
quibuſdam aũt latinis codicib⁹ additum eſt. neq̃ fili⁹
cum in grecis ⁊ maxĩe Adamãcij ⁊ pierij exẽplari
bus hͦ nõ habeat̃ aſcriptũ. ſed q̃a in nõnullis legit̃
differendũ videtur. ¶ Remi. Marcus eciã euãgeli
ſta nonſolũ dicit angelos neſcire ſed eciã ⁊ filium.
¶ Jero. In quo gaudent Arri⁹ ⁊ Eunomius ⁊ di
cunt. nõ poteſt equal̃ eſſe qui nouit ⁊ q̃ ignorat. cõ
tra q̃s breuit̃ iſta dicenda ſũt cum oĩa tp̃a fecerit
id eſt hͦ ẽ v̄bũ dei oĩa em̃ ꝑ ipm̃ facta ſũt ⁊ ſine ipo
factũ eſt nihil. In omibus aũt tp̃ib⁹ cũ dies iudicij
ſit qua ɔſequẽcia pt̃ eius ignorare ꝑtem cu⁹ totũ
nouit. Hͦ quoq̃ dicendũ eſt. Quid eſt maius noti
cia patris an noticia iudicij. Si maius nouit quõ
ignorat quod minus eſt. ¶ Hyl. Nunq̃d eciã deus
pater cognicionẽ illius diei filio denegauit cũ dictũ
ab eo ſit. Omĩa mihi tradita ſũt a pr̃e meo ergo nõ
omĩa ſũt tradita ſi eſt aliquid qđ negat̃. ¶ Jeroni.
Igit̃ quia ꝓbauim⁹ nõ ignorare filium dei cõſũma
cionis diẽ cauſa reddenda eſt cur ignorare dicatur.
Poſt reſurrectõem q̃dem interrogatus ab apl̃is de
hac die manifeſtius rñdit. Nõ eſt veſtrũ ſcire tp̃a
⁊ momẽta que pr̃ poſuit i ſua ꝑtate. In quo oñdit
ꝙ ipſe ſciat ſed nõ ex ꝑdiat noſſe apl̃is. vt ſemꝑ in
certi de aduẽtu iudicis ſic quotidie viuãt quaſi die
alia iudicanda ſint. ¶ Aug. ꝑmo de tri. Quod ergo
dicit. neſcit intelligendũ eſt neſciẽtes facit id eſt ꝙ
nõ ita ſciebat vt tũc diſcipulis indicaret̃. Sic dictũ eſt
ad Abraam. Nunc cognoui q̃m times deũ id eſt nũc
feci vt cognoſceres. quia ⁊ ipſe ſibi in illa temptaci
ne innotuit. ¶ Aug. de ver. do. Quod aũt dixit pa
trem ſcire ideo dixit quia in patre ⁊ fili⁹ ſcit. Quid
em̃ eſt in die quod non in verbo factum ſit ꝑ quod
factus eſt dies. ¶ Aug. in li. lxxxiij queſti. Bene
autem accipitur qđ dictum eſt ſolum patrem ſcire
ſcđm predictum modũ ſciendi. quia facit filium ſcire.
Fili⁹ autem neſcire dicitur. quia non facit homines
ſcire ¶ Orig. Vel aliter. Donec eccleſia que eſt cor
pus xp̃i neſcit diem illum ⁊ horam. Tamdiu nec ip
ſe filius dicitur diem illũ ⁊ horam ſcire. Dicit̃ aũt
ſcire ſecundũ ꝓpriam ſignificacionẽ ſicut eſt in cõ
ſuetudine ſcripturarum. Apoſtol⁹ em̃ ſaluatorem
dicit neſcientem peccatum quia nõ peccauit. Pre
parat autem fili⁹ ſcienciam diei illi⁹ ⁊ horam cohe
redibus ſue ꝓmiſſionis. vt omnes ſimul ſciant q̃
re ipſa experiantur in illa hora ⁊ die. que prepara
uit deus diligentib⁹ ſe. ¶ Raban⁹. Legi quoq̃ in
cuiuſdam libro filium hunc nõ vnigenitum. ſed ad
optiuum debere intelligi. Non em̃ vnigenito filio
angelos ꝓpoſuiſſet. ſic em̃ ait. neq̃ angeli celorũ ne
q̃ filius. ¶ Aug. ad eſicũ. Sic ergo euãgelium dic̃
De die illa ⁊ hora nemo ſcit. Tu autem dicis ego
autem dico neq̃ mẽſem neq̃ annũ aduent⁹ ipſi⁹ ſcirĩ
poſſe. ita em̃ hoc videtur ſonare tanq̃ ñ poſſit ſciri
quo anno venturus ſit ſed poſſit ſciri qua ebdoma
da annorum vel qua decade tanq̃ dici poſſit atq̃ di
ffiniri inter illos ſeptem annos aut. x. aut centũ vl̃
quolibet ſeu maioris numeri ſeu minoris. ſi autẽ hͦ
te non cõprehẽdiſſe preſumis hoc ſentis quod ego

¶ Crisoſ. in homel. Ut aūt addiſcas q̄ nō ignorās ſue ē q̄ de die ⁊ hora iudicij tacet aliud ſignū inducit cū ſubdit. Sicut aūt fuit in dieb9 noe ita erit aduent9 filij hominis. Hoc aūt dixit dn̄s q̄ repente veniet ⁊ inopinate ⁊ plib9 laſciuientib9. hoc etiā ⁊ paulus dicit. cū dixerint pax ⁊ ſecuritas tūc repentin9 eis ſuperueniet interit9. vnde ⁊ hic ſubdit. Sicut em̄ erant in dieb9 illis ante diluuiū comedentes ⁊ bibentes ¶ Raba. Nō hic iuxta marcionis ⁊ manichei errorem cōiugia vel alimenta damnant̄ cum in his ſucceſſionis in illis nature ſint poſita ſubſidia. ſed immoderat9 licitoꝝ vſus arguit̄ ¶ Iero. Querit̄ aūt quomō ſup̄ ſcriptū ſit. Surget gens contra gētem ⁊ regnū contra regnū. ⁊ erūt peſtilētie ⁊ fames ⁊ terremot9. ⁊ nunc ea futura memorent̄ que pacis indicia ſūt. Sed eſtimandū q̄ poſt pugnas ⁊ cetera quib9 vaſtatur gen9 humanū breuis ſubſecutura pax ſit que quieta oīa repromittat. vt fides credenciū comprobet̄. ¶ Criſ. in ho. Uel laſciuia erit ⁊ pax his qui inſenſibilit̄ diſpoſiti ſunt. ꝓpter hoc n̄ dixit aplus. Cū fuerit pax ſed cum dixerit pax ⁊ ſecuritas inſenſibilitatē eorum oſtendens. ſicut illoꝝ q̄ fuerūt in dieb9 noe quando mali laſciuiebāt. nō aūt iuſti. ſed in tribulatione ⁊ triſticia ptranſibāt. hic aūt oſtendit qm̄ cum antixp̄us venerit indecentes voluptates aſſument̄ apud eos qui iniqui erūt ⁊ de propria deſperabūt ſalute. Et ideo exemplū ponit huic rei conueniēs. Cum enim arca fabricaret̄. predicabat quidem in medio futura predicens mala. Mali aūt non credentes ac ſi nullum fuiſſet futuꝝ maluꝫ laſciuiebant. Et quia futura apud multos non credunt̄ ex preteritis credibilia facit que predicat. Deinde aliud ſignū ponit p̄ qḋ oſtēdit ⁊ q̄ inopinabilit̄ dies ille veniet ⁊ q̄ ipſe diem illū nō ignoret dicens tūc duo erūt in agro vnus aſſumet̄ ⁊ alter relinquet̄. ex quib9 verbis oſtēdit̄ q̄ aſſumūt̄ ⁊ relinquuntur ⁊ ſerui ⁊ dn̄i ⁊ qui in ocio ⁊ labore. ¶ Gloſa. Uel duos in agro duos populos fideliū ⁊ infideliū in ſeculo tanq̄ in vite huī9 ope dies dn̄i dep̄hēdet. ſepabūtur tn̄ relicto alio ⁊ alio aſſumpto. In quo fideliū ⁊ infidelium diſcretio docet̄. Dei em̄ ira ingraueſcēte ſāci i promptuario recondēt̄ pfidi vō ad celeſtis ignis materiē relinquēt̄. De molentib9 em̄ par rō eſt. Unde ſequit̄. Due erūt molētes in mola. vna aſſumet̄ altera rlinquet̄. Mola em̄ op9 legis ē ſ; q̄a p̄ iudeoꝝ vt p̄ apoſtolos credidit. ita p̄ hdlz ē credit̄a iuſtificāda p̄ fidem. Ideo vna p̄ eandem fidem boni opis app̄hendet̄ alia vō infructuoſa legis ope relinquet̄. molēs i caſſum ⁊ non factura celeſtis cibi panem. ¶ Iero. Uel duo i agro pariter inueniet̄ eūdeꝫ habentes laborem ⁊ q̄ſi parē ſementē ſ; fruct9 laboris nō eque recipiētes. in duab9 etiā q̄ pariter molūt vel ſinagogam intelligē debem9 vel eccliam q̄ ſimul molere videant̄ in lege ⁊ d̄ eiſdem ſcripturis ſanctis farinaꝫ terēt p̄ceptoꝝ dei vel ceteras hereſes que d̄ de vtroq; teſtamento aut altero videnē molere farinaꝫ doctrinaꝝ ſuaꝝ. Sequit̄. Duo in lecto vn9 aſſumet̄ alter relinquet̄. ¶ Hyl. Duo aūt in lecto ſunt eandem paſſionis dn̄ice requiem p̄dicantes circa quam hereticoꝝ ⁊ catholicoꝝ eadem ꝯfeſſio eſt. Sed quia vnitatem diuinitatis p̄ris ⁊ filij catholicoꝝ fides p̄dicabit ⁊ hereticoꝝ falſitas impugnabit ideo ꝯfeſſionis vtriuſq; diuini arbitrij iudicium ꝯprobabit vnū aſſumendo ⁊ aliū relinquen9. ¶ Remi. Uel hoc ſignificat tres ordines eccl̄ie demonſtrant̄. Per duos i agro ordo p̄dicatoꝝ quib9 cōmiſſ9 eſt ager eccl̄ie. Per duos i mola ordo ꝯiugatoꝝ qui dum p̄ diuerſas curas nūc ad hec nunc ad illa flectunt̄ quaſi molaꝫ in circuitu trahunt. Per duos i lecto ordo ꝯtinentiū quoꝝ requies noīe lecti deſignat̄. In his aūt omnib9 ſunt boni ⁊ mali iuſti ⁊ iniuſti. Et ideo ex eis q̄dam relinquent̄ ⁊ q̄uidā aſſument̄ ¶ Orig. vel aliter. Corp9 quidem quaſi infirmū in lecto eſt carnaliū paſſionū. Anima aūt molit i grani mola mundi. vel corporis ſenſus aūt in agro mundi operantur.

¶ Vigilate ergo quia neſcitis qua hora dominus veſter venturus ſit. Illud autē ſcitote qm̄ ſi ſciret paterfamilias qua hora fur vēturus eſſet vigilaret vtiq; ⁊ nō ſineret pfodi domū ſuā. Ideo ⁊ vos eſtote parati q2 neſcitis q̄ hora fili9 hoīs vētur9 ſit

¶ Jeronim9. Perſpicue oſtendit domin9 quia ſupra dixerit. De die autem illa nemo nouit niſi pater ſolus quia. ſcilicet non expediebat apoſtolis ſcire vt pendu'e expectationis incerto ſemp credāt eum eſſe venturum. quem ignorant quando ventur9 ſit. Et ideo quaſi ex ſuperiorib9 concludens dicit. vigilate ergo quia neſcitis qua hora domi9 veſter vētur9 ſit. Et ideo non dicit quia neſcimus. ſed neſcitis vt ſolum oſtendat ſe diem iudicij non ignorare. ¶ Criſ. in homelia. Uult aūt eos ſemp in ſolicitudine eſſe. p̄pter hoc dicit vigilate. ¶ Gregorius. Uigilat qui ad aſpectum veri luminis oculos apertos tenet. vigilat qui ſeruat operando quod credit. vigilat qui a ſe corporis ⁊ negligencie tenebras repellit. ¶ Orige. Dicit aūt qui ſimplicior eſt quoniam de ſecundo aduentu i quo ventur9 fuerat hunc dicebat ſermonem. Alius autem qḋ in telligibilem ⁊ futurū in ſenſum diſcipulorum verbi dicebat aduentum qui nondum erat in ſenſu eorum quemadmodum erat futurus. ¶ Auguſtin9 ad Heſicium. Non ſolum autem illis dixit vigilate quib9 tunc audientib9 loquebatur. Sed etiam illis qui fuerunt poſt illos ante nos ⁊ ad noſipſos ⁊ qui erunt poſt nos vſq; ad nouiſſimum eius aduentum. quia ad omnes pertinet quodammodo. Tunc enim vnicuiq; veniet dies ille cum venerit eius dies vt talis hinc exeat. qualis iudicandus eſt illo die. Ac per hoc vigilare debet omnis xp̄ianus ne imparatum eum inueniat domini aduentus. Imparatum enim inueniet ille dies quem imparatum inuenerit ſue vite vltimus dies ¶ Origenes. Multi autem ſunt omnes ſine qui conſummationem mundi ſcire ſe profitentur. quando erit ſiue qui certe proprie finem ſcire ſe gloriantur quem nemo cognoſcere poteſt niſi ſpiritu ſancto illuminatus.

¶ Jero. Premiſſo autem patriſfamilias exemplo cur reticeat conſūmacionis diem. manifeſtius docet cum ſubdit. illud autem ſcitote quoniā ſi ſciret paterfamilias qua hora fur venturus eſſet vigilaret vtiqʒ ⁊ non ſineret perfodi domum ſuam. ¶ Orige. Paterfamilias domus eſt ſenſus hominis. domus autem eius eſt anima fur autem diabolꝰ. eſt autem omnis ſermo contrarius qui nō ꝑ naturalē introitum intrat ad animam negligentis. ſed quaſi qui fodient domum. primum deſtruens que dā naturalia edificia anime id eſt naturales intellectus ⁊ ꝑ ipſā diruttionem ingreſſus ſpoliat animam. aliquociens inuenit quis furem in ipſa perfoſſione. ⁊ comprehendens eum percuſſorem ſermonem immittens interficit ipſum. non autem in die fur venit quando illuminata eſt a ſole iuſticie anima hominis ſtudioſi ſed ī nocte id eſt in tempore adhuc malicie permanentis. in qua cum fuerit aliquis poſſibile eſt ⁊ ſi non habuerit virtutem ſolis qꝫ tamen illuſtretur ex aliquo ſplendore verbi qḋ eſt lucerna adhuc quidem manens in malicia ſed tamen habens propoſitum meliorum et vigilanciam ne pfodiatur hoc eius propoſitū. vel ī tempore temptacionum vel in quarumcūqʒ calamitatum. maxime fur ſolet venire. volēs pfodere aīe domum. ¶ Chri. Vel neſciente patrefamilias fur domum perfodit quia dum a ſui cuſtodia ſpiritus dormit. impulſa mors veniens. carnis nr̄e habitaculum irrūpit ⁊ eū quē dn̄m domꝰ dormientē inuenerit necat. quia dū ventura dāna ſpūs minime ꝓuidet hūc mors ad ſuppliciū neſcientem rapit furi aūt reſiſteret ſi vigilaret qꝛ aduentū iudicis ꝗ occulte animas rapit ꝑcauens ei penitēdo occurrerēt. ne impenitens periret. Horam vero vltimā idcirco dn̄s voluit eſſe incognitā vt ſemꝑ poſſit eſſe ſuſpecta vt dum illā n ꝑuidere minime poſſumus ad illam ſine intermiſſione ꝑparemur. ꝓpter quod ſequitꝰ. ideoqʒ eſtote parati quia neſcitis qua hora filius hominis venturus eſt. ¶ Criſ in ho. Hic videtꝰ confundere eos qui non tantum ſtudium faciunt anime ſue quātum ſtudent circa pecunias qui furem expectant

¶ Quiſputas eſt fidelis ſeruus ⁊ prudēs quem ↄſtituit dominus ſuus ſuper familiā ſuam vt det illis cibum in tempore. Beatꝰ ille ſeruus quem cum venerit dominus eiꝰ inuenerit ſic facientem Amen dico vobis qm̄ ſuper omnia bona ſua cōſtituet eum. Si autem dixerit malꝰ ſeruus ille in corde ſuo moram facit dominus meus venire ⁊ cepit percutere conſeruos ſuos manducet autem ⁊ bibat cum ebrioſis veniet dominus ſerui illius in die qua nō ſperat ⁊ hora qua ignorat ⁊ diuidet eum partemqʒ eius ponet cum ypocritis. Illic erit fletus ⁊ ſtridor dencium

¶ Hyla. Quamuis dominus ſupra in cōmuni nos ad indefeſſam vigilantie curam fuerit adhortatus ſpecialem tamen populi principibus id ē epiſcopis in expectacionē aduentuqʒ ſuo ſollicitudinē mandat hunc enim ſeruum fidelem atqʒ prudētē prepoſitū familie ſignificat comoda atqʒ vtilitates ꝓpti ſibi cōmiſſi curantem. vnde dicit. Quiſputas eſt fidelis ſeruꝰ ⁊ prudens quē conſtituit domiꝰ ſuꝑ familiam ſuam vt det illis cibum in tꝑe ¶ Criſ. in ho. Quod aūt dicit. Quiſputas nō eſt ignorantis. Inueniēt eī ⁊ patrē interrogando loquens vt cū dicit. Adam vbi es. ¶ Remigiꝰ. Nec em̄ ſignat hic interrogacō impoſſibilitatē pſciende virtutis. ſʒ difficultatē ¶ Hylarꝰ em̄ eſt fidel ſeruꝰ domino ꝓpter dn̄m ſeruiens Oues xp̄i nō ad lucrum ſed ꝑ amore xp̄i paſcens prudens qui ſubditoꝝ capacitatem vitam ⁊ mores diſcuciat quē conſtituit dn̄s qui ſcʒ ſit vocatꝰ a deo ⁊ nō ſe intrigerit. ¶ Criſ. in ho. Duo aūt expetit ab huiuſmodi ſeruo. ſcʒ prudenciam ⁊ fidem. fidelem eī eum dicit qm̄ nihil quod dn̄i ſui eſt ſibi ꝓpriū fecit Nihil eciā de rebꝰ ſui domini vane ⁊ inaniter cōſumpſit. Prudentē aūt eū vocat. qm̄ cognouit id adqḋ oportet diſpenſare que data ſunt. ¶ Orig. Vel qui in fide pficit ⁊ ſi nondū in ea perfectꝰ eſt ↄmuniter fidelis vocatꝰ ⁊ qui naturalē habet mentis velocitatem dī prudens Siquis aūt conſideret. inueniet fideles interos ⁊ ſtudium fide exercentes. nō aūt ⁊ prudens qm̄ que ſtulta ſunt mūdi elegit deus. Et iterū videbit alios veloces quidem eſſe ⁊ prudentes. modice aūt fidei. Conuenire aūt in vnum fidelem atqʒ prudentem rariſſimū eſt. vt aūt in tꝑe det cibū neceſſariam habet q̄s prudenciam. vt aūt nō adimat cibos indigentiū opꝰ eſt fides qm̄ ⁊ ſcd̄m ſimplicem īntellectum opus habemus vt fideles ſimꝰ ad diſpenſandos eccl̄ie redditꝰ. ⁊ vt non deuoremꝰ que ſunt viduarū. ⁊ vt memores ſimꝰ pauperū. ⁊ ne occaſionem accipientes ex eo quod ſcriptū eſt domiꝰ ↄſtituit his qui euangelium ꝑdicant de euangelio viuere ampliꝰ queramꝰ q̄ʒ cibū ſimplicē ⁊ neceſſaria veſtimēta ⁊ vt non ampliꝰ teneamꝰ nobis q̄ʒ his qui neceſſitatem paciuntꝰ. Prudentes aūt vt prudentē intelligamꝰ indigentium cāꝰ ꝓpter quas ſunt indigentes et vniuſcuiuſqʒ dignitatem quō educatꝰ ē ⁊ quantū neceſſariū habet. Multa em̄ ſapientia opꝰ eſt ei qui bene vult diſpenſare eccleſiaſticos redditꝰ Sic ⁊ fidelis ſeruꝰ ⁊ prudens vt non effūdat racionabilem ⁊ ſpiritalem cibū quibꝰ non oportet volēs oſtendere ſe eſſe prudentem illis ſcʒ. qui magis neceſſariū habent verbū qḋ mores eoꝝ edificet ⁊ vitam componat q̄ʒ quod illuminat ſciencie luce. Aut vt ne eis qui poſſūt acutiꝰ audire pigeat exponerē altiora ne exponentes vilia contemnantꝰ ab his qui naturaliter ſunt ingenioſi. aut per exercitacionem ſecularis ſapientie acuti. ¶ Criſ. in homel. Adaptatur eciā ⁊ ad principes ſeculares hec pabola. vnūquēqʒ em̄ his que habet ad cōmunem vtilitatem vti oportet. non ad nocumētū ↄſeruoꝝ neqʒ ad ꝑdicōeʒ ſui ipſiꝰ. ſiue habet ſapientiam ſiue principatū. ſiue aliud quodcūqʒ. ¶ Rabanꝰ. Dominꝰ aūt xp̄us eſt. familia aūt ſupra q̄ʒ conſtituit eſt eccleſia catholica. Difficile eſt ergo inuenire in vno ⁊ vt prudens ſit ⁊ fidelis. non aūt impoſſibile nec eū beatificaret em̄ q̄ non poteſt eſſe cum ſubdit. Beatꝰ ille ſeruꝰ quē

cum venerit dñs eius inuenerit sic faciẽtẽ ¶ Glo-
larius. id est p̃cepto dñi sui obedientẽ. vt doctrine
oportunitate v̾bũ vite i cẽmitatis cibũ alende fami
lie dispenset. ¶ Remi. Notandũ aũt φ sicut mag
na distancia ẽ meritorũ int̃ bonos p̃dicatores ⁊ bo
nos auditores ita magna distancia ẽ p̃miorũ. Bonos
aũt auditores si vigilantes iuenerit faciet discũbe
re. vt lucas dicit bonos aũt p̃dicatores sup omnia
bona sua constituet. vñ sequit̃. Amen dico vob̃ qm̃
sup oĩa bona sua ↄstituet eũ ¶ Ori. vt scʒ cõregnet
cum xp̃o cui omia sua tradidit p̾r. φ sicut boni pa
tris fili⁹ sup omnẽ p̾ris substanciã ↄstitut⁹ p̾ꝓpat
hu⁹ dignitatẽ ⁊ gl̾iam fidelib⁹ ⁊ prudentib⁹ dispẽ
satoribꝰ suis vt sint ⁊ ipsi sup omnem creaturam.
¶ Raban⁹. Nõ vt soli. sʒ vt pre ceteris eterna p̃
mia habeãt tum p̾ sua vita. tum ꝓgregis custodia
¶ Glo. Vel sup oĩa bona cõstituet id est i dei gl̾ia
collocabit̃ qua nichil ẽ vltra quod meli⁹ sit ¶ Cri
sostom⁹. Deinde nonsolũ ab honore q̃d imminet bo
nis sʒ a pena qua minat̃ malis erudit auditorẽ cum
subdit Si aũt dixẽit mal⁹ seru⁹ ille i corde suo mo
ram facit dñs me⁹ venire ⁊ ceperit ꝑcutere ¶ Aug
ad esicium. Ex moribꝰ hui⁹ serui aparet aĩm⁹ eius
quos mores licet breuit̃ ideo mg̾r bon⁹ curauit ex
p̃mere id est supbiam. cũ dicit ⁊ cepit ꝑcutere con
seruos suos atq̃ luxuriã cũ dic̃ Manducet aũt ⁊ bi
bat cũ ebriosis ne φ dicebat. morã facit dñs me⁹ de
siderio sui dñi dicere crederetur. quo ardebat ille
qui dixit. Sitiuit aĩa mea ad deũ viuũ qñ veniam
Dicen⁹ eñi qñ veniã. moras se ꝑpeti moleste fere
bat q̃a etiã q̃d t̾pe acceleratur d̾siderio tardũ videt̃
¶ Orig. Peccat aũt in deũ q̃cũq̃ ep̃us nõ q̃si ↄseru⁹
ministrat. sʒ q̃si dñs ⁊ frequẽt̃ vt amar⁹ dñs per vim
dñatur. ⁊ nõ esurientes suscipit sʒ epulat̃ cũ ebriosis
⁊ semp sõniat. q̃a post mltũ t̾pis ventur⁹ est dñs.
¶ Rab. Cõspice eãs p̾t intelligi ↄ suos ꝑcutẽ ↄsci
ẽcias ifirmorũ v̾bo vel exẽplo viciare ¶ Jero. Ad
aũt dic̃. Veniet dñs serui illi⁹ i die qua nõ sperat ⁊
hora qua ignorat. ad h̾ dic̃ vt sciat qñ n̄ putat̃ dñs
tũc eũ esse ventũ ⁊ vigilãcie ac solicitudis dispẽsa
tores admonẽ. porro φ dic̃ Diuidet eũ nõ est intelligẽ
dũ φ gladio eũ dissecet sʒ a sãctorũ ↄsortio eũ sepet
¶ Orig. Vel diuidet eũ qñ sp̃us ei⁹. i. spiritale donũ
reuertet̃ ad eũ q̃ dedit eum. Aĩa aũt cũ corpore suo
vadit i gehẽnã. Iust⁹ aũt nõ diuidit̃. sʒ aĩa ei⁹ vadit
cũ sp̃u id ẽ spiritali dono ad r̾gna celestia. q̃ aũt diui
dunt̃ nõ h̃nt p⁹ modũ in se ꝑtẽ spiritalẽ dom q̃ erat
a deo sʒ relinq̃t ꝑs que erat ip̃orũ. i. aĩa que cũ cor
pore punit̃. Vñ sequitur ⁊ ꝑtem ei⁹ ponet cũ ẏpocri
tis. ¶ Jero. Cũ his videlicet q̃ erãt in agro ⁊ qui
molebant ⁊ nihilomi⁹ derelicti sũt Sepe eñi diximꝰ
ẏpocritã ali⁹ esse ⁊ ali⁹ oñdere sic ⁊ in agro ⁊ i mo
la idem facẽ videbant̃. sʒ exit⁹ diuse volũtatis apa
ruit. ¶ Raba. Vel cũ ẏpocritis suscipi ꝑtem suam
scʒ duplicẽ gehẽne penam. i. ignis ⁊ frigoris vñ se
q̃tur ibi erit flet⁹ ⁊ stridor dentiũ. ad ignẽ eñi ꝑtin;
flet⁹ oculorũ ad frig⁹ stridor dẽtiũ. ¶ Orig. Vel fle
tus erit eis q̃ male i h̾ mũdo ridentes fuerũt ⁊ his q̃
requieuerũt rõnabilit̃ erit dentiũ stridor nolentes
eñi dolores materialit̃ sufferre ↄpulsi tormẽtis den

tibꝰ strident illi scilicet qui manducauerũt acerbitã ĩ
malicie ex his aũt cognoscẽ est quoniam nõsolũ q̃
fideles sũt ⁊ prudentes cõstituit dñs sup familiam
suam. sʒ eciam malos. ⁊ φ non saluat eos de hoc φ
constituti sũt a domino super familiam eius sed q̃
vt dent in t̾mpe cibos ⁊ vt abstineãt a ꝑcutiõib⁹
⁊ comesacionibꝰ. ¶ Aug. ad esiciũ. Hoc autem se
uo malo remoto q̃ ꝓculdubio domini sui odit ad
tum constituamus ante oculos tres fucs aduenti
sui domini desiderãtes Si vnus eorum citius dicat
tardius dominũ suum dicit esse venturum. Terci⁹
de hac re suam ignoranciam confitetur. Videam⁹
tamen q̃s magis euãgelio consonet. vnus dicit Vi
gilemus ⁊ orem⁹ quia citius ventur⁹ est dominus
Alter dicit vigilem⁹ quia breuis ⁊ i certa est vita
ista. quãuis tardius vẽtur⁹ sit dñs Terci⁹ dic̃ vigi
lem⁹ q̃a breuis ⁊ icerta ẽ vita ista ⁊ nescim⁹ qñ ve
tur⁹ ẽ dñs. q̃d aũt aliud hic dic̃ q̃ʒ q̃d cũ audim⁹ euã
geliũ dicẽ. vigilate q̃a nescitis qua hora venturus sit
dñs. Oĩes q̃dem p̃ desiderio regni dei h̾ volũt esse
verũ q̃d putat p̃m⁹. proinde si factũ fuerit gaude
bit cũ illo scd⁹ ⁊ t̾ci⁹ Si aũt factũ nõ fuerit meni
dũ est ne int̃ ip̃as moras ꝑturbent̃ qui crediderant
quod dixerat primus ⁊ incipiant domini aduentũ
non tardum putare. sed nullum. Qui autem credit
quod dicit secundus. tardius dominum esse venturũ
si falsum fuerit nulli cõturbabunt̃ in fide sed inopinato
gaudio ꝑfruentur Qui autem quid horũ verũ sit
ignorare se cõfitetur illud optat. hoc tolerat. In
nullo eorũ errat q̃a nil eorũ aut affirmat aut negat

Capitulum. xxv.

Tunc simile est regnũ celorum
decem virginibꝰ que acceperũt
lãpades suas exierũt obuiam
sponso ⁊ sponse. Quinq̃ aũt ex
eis erãt fatue ⁊ q̃nq̃ prudentes sʒ q̃nq̃ fa
tue acceptis lampadibꝰ nõ sumpserũt oleũ
secũ. Prudentes v̾o acceperunt oleũ in vasis
suis cũ lampadibꝰ. morã aũt faciẽte sp̃nso
dormitauerũt oĩs ⁊ dormierũt. Media aũt
nocte clamor factus est ecce sponsus venit
exite obuiã ei. Tunc surrexerunt oĩes
virgines ille ⁊ ornauerunt lampades suas
fatue aũt sapientibꝰ dixerũt. Date nobis d̾
oleo v̾ro q̃a lãpades nostre extinguuntur
R̾ñderũt prudẽtes dicẽtes Ne nõ forte suf
ficiat nobis ⁊ vobis ite poti⁹ ad vendentes
⁊ emite vobis. Dũ aũt irent emere. venit
sponsus ⁊ que pate erãt intrauerunt cum
eo ad nuptias ⁊ clausa est ianua. Nouissi
me aũt veniũt ⁊ relique virgines dicẽtes
Domine domine aperi nobis. At ille respõ
dens ait. Amen dico vobis nescio vos. Vi
gilate itaq̃ʒ. quia nescitis diem neq̃ horã

¶ Criſ. In ſuperiori parabola dñs penā oſtendit eo⁹
qui percutiebat ⁊ inebriebatᷣ ⁊ bona dñi ſui diſpērge
bat. In hac aūt parabola puniciōnē monſtrat eorū ēt ꝙ
vtilitatem non affert neq; copioſe hec ꝙb⁹ indiget
ſibi preparat habebant eīm fatue virgines oleū. ſed
non copioſe vnde dicitᷣ. Tunc ſimile erit reg. ce. x.
virg. ¶ Mr. Ideo aūt dicit tunc quia de magno
die dñi de quo ſupra agebatur omnis hic ſermo eſt.
¶ Gre. Regnum aūt celorum preſentis tpis eccle
ſia dicitᷣ ſic ⁊ ibi. Mittet fili⁹ hoīs angelos ſuos
⁊ colligent de regno eius omīa ſcandala. ¶ Jero.
Similitudinē autem. x. virginū fatuarū atq; pru
dentum ꝗdam ſimpliciter interpretanē in virginibus
quarū alie iuxta apoſtolum ⁊ corpore ⁊ mente ſunt
virgines alie vḡinitatē tantū corporū ſeruātes
vel cetera opera non habent uel parentum cuſtodia
reſeruate nichil ominus mente nupſerūt ſed michi
videtur ex ſuperioribus alius eē ſenſus qui dicitur
⁊ non ad vḡinalia corpora ſed ad omne hoīm nū ge
nus hanc operationem pertinere. ¶ Gregori. i ho
In quinq; enim corporis ſenſibus vnuſquiſq; ſubſi
ſtit geminatus aūt quinarius. denarium pficit. ⁊ qr
ex vtroq; ſexu fidelium multitudo colligitur ſancta
eccleſia. x. virginibus ſimilis denūciatur mali cum
bonis reprobi cum electis admixti ſunt recte ſimile
vḡinib⁹ prudentib⁹ ⁊ fatuis ꝓhibetᷣ. ¶ Criſ. in ho.
Ideo aūt ponit parabolam hāc in vḡinū pſona vt oſ̄
dat ꝙ licet vḡinitas magnū quid ſit tñ ſi ab opib⁹
mie ſit deſerta cū adulteris foras eiicitur. ¶ Ori.
Vl ſenſus oīm ꝗ receperunt verbū dei vḡines ſunt.
Tale eīm eſt vbum dei vt de ſua mūdicia accomo
det oīb⁹ qui p ſuam doctrinam receſſerūt ab ydolo
rum cultu acceſſerūt aūt p xp̄m ad dei cultum. vñ
ſequitᷣ ꝗ accipiētes lāpades ſuas exierūt obuiā ſpō
ſo ⁊ ſponſe. accipiūt eīm lāpades ſuas id eſt organa
ſua naturalia ⁊ egrediūtᷣ d mūdo ⁊ de erroꝛib⁹ ⁊ ve
niunt obuiā ſaluatori ꝗ ſemꝑ parat⁹ eſt venirē. vt in
grediatᷣ ſimul cū dignis ad beatā ſponſam eccleſiā.
¶ Mr. Vl ſponſus atq; ſponſa dñs nr̄ eſt ī corpe
de⁹. Cuiq; ſpūi caro ſponſa eſt. Lāpades aūt quas ac
ceperūt aīarū ſplendētiū lumē eſt ꝗ ſacramēto bapti
ſmi ſplenduerūt. ¶ Aug. de ver. do. Vl lāpades ꝗ
manib⁹ geſtanē opa ſunt. Dictū ē eīm luceāt opa vr̄a
coram hoīb⁹. ¶ Greg. Qui aūt recte credūt ⁊ iu
ſte viuūt aſſimulanē ꝗnq; prudentib⁹. Qui aūt ꝓfi
tenē ꝗdem fidem ihū nō aūt preparāt ſe bonis opib⁹
ad ſalutem. reliqꝫ ꝗnq; virginib⁹ fatuis. vñ ſubdit.
Quinq; aūt ex eis erant fatue ⁊ quinq; prudentes.
¶ Jero. Sūt eīm ꝗnq; ſenſus ꝗ feſtinant ad celeſtia
⁊ ſuperna deſiderāt. De viſu aūt ⁊ auditu ⁊ tactu ſpe
cialiter dictū eſt qḋ vidim⁹ quod audiuim⁹ ꝙ ocul
nr̄is pſpexim⁹ m m⁹ nr̄e palpauerūt. De guſtu gu
ſtate ⁊ videte qm̄ ſuauis ē dñs. De odoratu. in odo
re vnguentoꝝ tuoꝝ currim⁹. Alij aūt ſūt ꝗnq; ſen
ſus terrenis fecib⁹ inhiantes. Aug. de ver. do. Vl pē
ꝗnq; vḡines ſignificanē ꝗnq; ꝑtes cōtinentia a carnis
illecebris ꝯtinend⁹ eſt eīm aīmi appetit⁹ a volupta te
oculoꝝ aurīū. olfaciēdi. guſtādi. ⁊ tangēdi. Sed qr
iſta ꝯtinentia partim coꝛā deo fit vt illi placeatᷣ in
teriori gaudio ꝯſcientie partim coꝛā hoīb⁹ tm̄. vt

ḡlia humana capiatᷣ. ꝗnq; dicunē ſapientes ⁊ ꝗnq;
ſtulte vtraq; tñ vḡines quia vtreq; ꝯtinentia eſt ꝗ
uis diuerſo fomite gaudeant ¶ Orig. Sicut aūt ſe
quūtᷣ ſeipſas inuicem virtutes. vt qui vnam habue
rit omnes habeat ſic ⁊ ſenſus oīes alterutꝛ ſe ſub
ſequūtur. ꝓpterea neceſſe eſt vt aut omnes ꝗnq; ſen
ſus ſint prudentes aut oīes fatui ¶ Mr. Vl abſo
lute in quinq; prudentib⁹ ⁊ ꝗnq; fatuis. fideliū. atq;
infideliū ē cōſtituta diuiſio. ¶ Greg. Notādū vo
eſt ꝙ omnes lāpades hñt ſ; nō omnes oleum habent.
Sequitur eīm ſ; ꝗnq; fatue acceptis lāpadib⁹ nō ſum
pſerūt oleū ſecum. Prudentes vero acceperunt oleū
in vaſis ſuis cū lampadib⁹. ¶ Mr. Oleū boni ope
ris fructus eſt. vaſa humana ſūt corpora intra ꝗꝝ
viſcera theſaurus bone conſcientie recondendus eſt.
¶ Jero. Oleum ergo habent vḡines ꝗ iuxta fidē ⁊
opib⁹ adornanē. nō habent oleū ꝗ videnē ſimili qui
dem fide ꝯfiteri ſed virtutum opa negligūt ¶ Aug.
de ver. do. Vl per oleum ipſam leticiā ſignificari ar
bitroꝛ ſcḋm illud. vnxit te de⁹ tuus oleo exultatio
nis qui ergo nō ꝓpterea gaudet quia deo intrinſec⁹
placet non hē oleū ſecum. Gaudium eīm nō hñt qui
incontinenē viuūt niſi ī laudibus hoīnū. Prudē
tes aūt acceperunt oleū cum lampadib⁹ id eſt leticiā
bonoꝝ opum ī vaſis ſuis id eſt in corde atq; conſcia
poſuerūt. ſicut apl's monet. pbet aūt ſeipm homo
⁊ tūc ḡliam habebit in ſe ipo non in altero ¶ Criſ.
in ome. Vel oleum hic vocat caritatē ⁊ elimoſinā
⁊ quodcūq; circa indigentes auxilium. Lampades
aūt vocat vḡinitatis chariſma ꝓpter hoc ē ſinitas
eas vocat qm̄ maiorem ſuſtinētes laborē ꝓpter mio
rem oīa pdiderunt. Maior eīm labore vincitᷣ carnis
cupido ꝗ pecuniaꝝ. ¶ Orig. Vel oleū eſt vbum
doctrine quo vaſa aīarum implenē. nihil eīm ſic con
fortat. ſic moralis ſermo qui oleū luminis appellatᷣ.
Prudentes g° acceperunt huiuſmodi oleū qḋ ſatis
ſit eis etiā tardante exitu ⁊ morante verbo venirē
a ꝯſummationē eoꝝ. Fatue aūt acceperunt lampa
des in ꝑmis ꝗdem accenſas. ſ; ad tm̄ oleū n̄ acceperūt
vt eis ſufficeret vſq; ad finē. negligentes circa ſu
ſceptionem doctrine que ꝯfortat fidē ⁊ bonoꝝ actu
um lumē illuminat. vñ ſequitᷣ. Moram aūt fa. ſpō. dor.
oīes ⁊ dormierūt ¶ Aug. de ver. do. Ex vtroq;
eīm genere hoīm moriunē hoc interuallo tpis donᶜ
ſub aduentu domini fiat reſurrectio mortuoꝝ ¶ Gre.
Dormire eteni mori eſt ante ſomnū vero dormitarē
eſt ante mortem a ſalute langueſcere quia p pond⁹
egritudis peruenitᷣ ad ſomnū mortis ¶ Je. Vl dormi
tauerūt id eſt mortue ſūt cōſequentē aūt dicitē dormie
rūt ꝗa poſtea ſuſcitande ſūt. p hoc aūt ꝙ dicit mo
ram autē faciēte ſponſo oſtendit ꝙ non parū tpis i
ter ꝑorem ⁊ ſcḋm dñi aduentū ꝑtergreditᷣ ¶ Orig.
Vel ſponſo tardante ⁊ nō cito veniēte vbo ad cōſū
mationē vite patiunē aliquid ſenſus dormitantes.
⁊ quaſi in nocte mūdi agentes ⁊ dormierunt. vtpu
ta remiſſius agentes a ſenſu illo vitali non tñ lāpa
des pdiderunt. neq; deſperauerūt de ꝯſeruatiōe olei
ille prudentes. vnde ſequitᷣ. Media autē nocte cla
mor factus eſt. ecce ſponſus venit exite obuiam ei.
¶ Jero. Traditio iudeorum eſt xp̄m media nocte

ventuꝝ in ſimilitudinē egiptȳ tꝑis q̄n paſcha cele
bratum eſt ⁊ exterminatoꝛ venit ⁊ dn̄s ſup taberna
cula trāſiit ⁊ ſanguine agni poſtes nr̄aꝝ frōtiū cō
ſecrate ſunt vn̄ reor ⁊ tradicōꝫ apl̄icam ꝑmanſiſſe
vt die vigiliaꝝ paſce an̄ noctis dimidium ꝑplm̄ di
mittē nō liceat expectātes xp̄i aduentū poſtq̄ʒ illud
temp⁹ trāſiere ſecuritate p̄ſumpta feſtū cūcti agāt di
em· vn̄ pſalmiſta dicebat· media nocte ſurgebaꝫ ad
cōfitendū tibi· ¶ Aug· de v̄· do· Vt media nocte id ē
nullo ſciente aut ſꝑante ¶ Jero· Subito g⁹ quaſi
intēpeſta nocte ⁊ ſecuris oīb⁹ q̄n grauiſſim⁹ ſopoꝛ ē
ꝑ angloꝝ clamorē ⁊ tubas p̄cedentiū fortitudinū
xp̄i reſonabat aduēt⁹: qd̄ ſignificaē cū dr̄· ecce ſpō
ſus venit exite obuiā ei ¶ Hil͛· Tuba eīm excitāte
ſpōſo eīm obuiā ꝓcedit· Erūt eīm iā ambo vnū .i. ca
ro ⁊ de⁹ q̄a in gl̄iam ſpiritalē hūilitas carnis tranſ
formata ē ¶ Aug· de v̄· do· vt q̄ dīc ſpōſo eīm ob
uiam venīe v̄gines ſic itelligendū puto vt ex ipis
v̄ginib⁹ cōſtet ea q̄ dr̄ ſponſo tanq̄ʒ ſi oīb⁹ xp̄ianis
in eccl̄ia ꝯcurrētib⁹ filȳ ad matrē ꝯcurrē dicāē· cū
ex ipis filȳs ꝯgregatis ꝯſtet ea que dr̄ mr̄ nūc eīm
deſpōſata ē eccl̄ia ⁊ v̄go eſt ad nuptias ꝑducēda il
lo tempore quo vniuerſa mortalitate ī ea p̄tereūte
imortali ꝯiunctiōe habeāē ¶ Orig· Vt media nocte
id eſt in altitudine remiſſiōis fact⁹ eſt clamoꝛ oīes
ſuſcitaē volenciū ſicut exiſtimo angeloꝝ qui ſūt ad
miniſtratorȳ ſpūs mt̄⁹ clamantes ī ſenſib⁹ oīm dor
mienciū Ecce ſponſ⁹ venit exite obuiaꝫ ei· ⁊ ſugge
ſtiōꝫ q̄dem hāc oēs audierūt ⁊ ſurrexerūt nō at om
nes decenē impoſuerūt lampadib⁹ ſuis ornatū vn̄
ſequīē· Tunc ſurrexerūt omnes v̄gines ille ⁊ orna
uerunt lampades ſuas· Ornātur aūt lāpades ſenſuū
euāgelicis viſib⁹ atq̄ rc̄tis· q̄ aūt male vtūē ſenſib⁹ or
namentū nullū habēt in ſenſib⁹· ¶ Greg· Vt tūc q̄
dem oēs v̄gines ſurgunt quia ⁊ electi ⁊ reprobi
a ſomno ſue mortis excitanē ſlampades ornāt quia
ſua ſecum oꝑa numerant· ꝓ quib⁹ eēnam recipe bea
titudinē expectāt· ¶ Aug· de ver do· Aptauerūt ei
lampades ſuas .i. rōnes reddēdas opū ſuoꝝ ¶ Hy
larius Vt lampadaꝝ aſſumptio animaꝝ eſt redi
tus in corpora eaꝝ que lux eſt ꝯſciencia boni oꝑis
elucens que vaſculiscorpoꝝ cōtinēē ¶ Greg· Sꝫ
lampades fatuaꝝ v̄ginum extinguunē quia earum
oꝑa que clara homib⁹ foris apparuerūt in aduentu
iudicis intus obſcuranē· vn̄ ſequīē· Fatue aūt pru
dentib⁹ dixerūt date nobis de oleo veſtro quia lam
pades noſtre extinguunē· Quid ē aūt q̄ tūc a pru
dentib⁹ oleum petunē niſi q̄ in aduentu iudicis cū ſe
intus vacuas īuenerint teſtimaniū foris querūt ac
ſi a ſua fiducia decepte ꝓximis dicāt quia nos quaſi
ſine oꝑe repelli conſpicitis dicite de nr̄is opibus qd̄
vidiſtis· ¶ Aug· de ver· do· De conſuetudine eīm
id ſemꝑ inquirit vnde gaudere anim⁹ ſolet Itaq̄ʒ ho
minū qui corda nō vident teſtimoniū volūt habere
apud deū qui cordis īſpector eſt· Sed quorū facta
aliena laude fulciunē eadem ſubtracta deficiunt· vn̄
⁊ earum lampades extinguūtur· Vel virgines q̄
lampades ſuas querunē extingui oſtendunt eas ex
parte lucere ⁊ tamen nō habent lumen indeficiens
nec opera perpetua· Siquis igiē habet animā vir

ginalem ⁊ amator eſt pudicicie non debet mediocri
eſſe contentus his que cito exareſcūt ⁊ orta tam
te areſiūt ſed perfectas virtutes ſequatur vt lumē
habeat ſempiternum ¶ Criſ· i· homelia· Vidit⁹· Nō
ſolum hec virgines ſtulte erant quoniaꝫ hinc rece
ſerunt miſericordia carentes· ſed quia eſtimabant
ibi ſe accepturas vbi importune queſierunt· Qui
bus autē illis virginib⁹ prudentib⁹ nichil miſericor
dius ſit que ꝓpter miſericordiam maxime fuerant
approbate· Non tamen ſtulte virgines ſua peti
ne potite ſunt· Sequitur· Reſponderunt pruden
tes dicentes· Ne forte non ſufficiat nobis ⁊ vob.
Hinc autem diſcim⁹ q̄ nullus noſtrum adiūe po
tent ibi operibus cum quib⁹ iuuenti erimus· ¶ Je
ronim⁹· Non eīm hec virgines prudentes de aua
ricia· ſed de timore reſpōdent· vnde quiſq̄ pro ſuis
operib⁹ mercedem accipiet· neq̄ poſſunt in die iudi
cii aliorum virtutes aliorum vicia ſubleuare· Dāt
autem prudentes conſilium vt nō debeant ſine oleo
lampadarum ſponſo occurrere· Et hoc eſt quod ſe
quitur· Ite potius ad vendentes ⁊ emite vobis·
¶ Hil͛· Vendentes hi ſūt qui miſericordia fidelium
indigentes reddunt ex ſe petita ꝯmercia indigencie
ſue ſacietate boni oꝑis nolem cōſcienciam vendun
tes· Hec eſt eīm indefeſſi luminis copioſa materia
que miſericordie fructibus ⁊ emenda eſt ⁊ re
condenda ¶ Criſoſtom⁹ in homel· Vides ergo qua
ta nobis ſit a pauperib⁹ negociatio· Pauperes aūt
non ſūt ibi· ſed hic· Jdeoq̄ hic oleum congregare
oportet vt illic vtile ſit cum tempus nos vocet
¶ Jeronimus· Venditur eciam hoc oleum ⁊ multo
emitur precio ac difficili labore conquiritur quod ī
ſolum in elemoſinis· ſed in cunctis virtutib⁹ ⁊ cōſi
liis intelligim⁹ magiſtroꝝ· ¶ Origenes· Vel aliter
Et ſi fatue erant tamen hoc intelligebant quoniam
cum lumine debebant obuiam ire ſponſo· oīes lam
pades ſenſuū habentes illuminatas· videbant autē
⁊ illud q̄m ex eo q̄ minus habebant oleum ratio
bile iam ꝓpinquantib⁹ tenebris· lampades earū fu
rant obſcurande· Sꝫ ſapientes tranſmittūt fatuas
ad olei venditores videntes quoniam non tantum
oleum id eſt verbum doctrine congregauerant vt
ſufficeret ipſis ad vitam ⁊ illos docerent· vnde di
cunt· Ite potius ad ven· id eſt ad doctores ⁊ emite
vobis id eſt ab eis accipite ⁊ precium eſt perſeue
rantia ⁊ amor diſcendi ⁊ diligencia ⁊ labor oppor
tunum diſcere· ¶ Aug· de verb· do· Vel non ſunt pu
tande dediſſe ꝯſilium ſed crimē eaꝝ ex obliquo com
memoraſſe· vendunt eīm adulatores oleum· qui ſiue
falſa ſiue ignorata laudando· aīmas ī errores mit
tunt ⁊ eis vana gaudia tanq̄ʒ fatuis conſiliando ac
quam de his mercedēꝫ ꝯmodi temporalis accipiunt
Dicitur ergo· Ite ad vendentes ⁊ emite vobis id eſt
videamus nunc quid vos adiuuent· qui vobis lau
des vendere conſueuerunt· Dicunt autem ſiue la
te n̄ ad ſufficiat nobis ⁊ vobis· quia alieno teſtimo
nio non iuuatur quiſq̄ʒ apud deum· cui ſecreta cor
dis aparent· ⁊ vix quiſq̄ ſibi ſufficit cui teſtimoni
um perhibeat conſciencia ſua· ¶ Jeronim⁹· vere

¶ Jero. Vere quia iam emendi tempus exceſſerat et ad
uenientē iudicij die locus nō erat penitentie. nō no
ua patrare opa ſed preteritoꝝ rōnem coguntur exoluē/
re. vnde ſequitur. Dū autē irent emere venit ſponſus. et que
parate erant intrauerūt cū eo ad nuptias ¶ Hyl.
Nuptie autē immortalitatis aſſumptio eſt et inter cor
ruptionē atq incorruptionē ex noua ſocietate coniunctio
¶ Criſ. in ho. Per hoc autē quod dicit. Dū irent emē
oſtendit: quia et ſi miſericordes efficiamur poſt mortem.
nihil lucrabimur ad effugiendū ſicut nec diuiti profuit
quod factus eſt miſericors et ſollicitus circa eos qui ſibi atti
nebant. Orig. Vt dicit. dū irent emere. Eſt enī inue
nire quoſdā qui que debuerūt neglexerūt diſcē aliquid
vale in ipſo autē exitu vite ſue dū diſponūt diſcē. com
prehenduntur a morte. ¶ Aug. de ver. do. Vel aliter Cū
ſtudio illis emē id eſt inclinātibus ſe in ea que foris ſunt. et
ſolitis gaudē querentibus que gaudia interna nō nouerāt. ve
nit ille qui iudicat. et que parate erant id ē quibus co
ram deo conſciēcia teſtimoniū perhibebat intrauerūt cū
eo ad nuptias. i. vbi munda aīa puro ac perfecto dei vbo
fecunda copulatur. ¶ Jero. Poſt iudicij autē diem bo
noꝝ opm et iuſticie occaſio nō relinquetur vnde ſequitur
Et clauſa eſt ianua. ¶ Aug. de ver. do. Receptis
enī illis qui ſunt in angelicā vitā commutati clauditur aditus ad
regna celoꝝ. Non enī poſt iudiciū patet precū ac
meritoꝝ locus ¶ Hyl. Et tñ cum iā penitentie nul
lum eſt tempus fatue occurrūt. Aperiri ſibi aditum ro
gant: vnde ſequitur. nouiſſime autē veniūt et reliqne vir
gines dicentes. Dñe dñe aperi nobis. ¶ Jero. Egre
gia in dñi appellatione confeſſio indiciū fidei ē. Sz quid
prodeſt voce inuocare quē opibus neges. ¶ Glo. Do
lore autē repulſionis compulſe appellationē ingemi
nant dñationis nō vocando patrē cuius in vita ſua mi
ſericordiā contempſerūt. ¶ Aug. de ver. do. Non autē
dictum eſt quod emerūt oleū et ideo intelligēdi ſunt nul
lo iam remanēte de alienis laudibus gaudio in angu
ſtijs et magnis afflictionibus redire ad imploracōem
dei. Sed magna eius eſt ſeueritas poſt iudiciū cuius
ante iudicium ineffabilis miſericordia prerogata eſt.
propter quod ſequitur. At ille reſpondens ait. Amen dico vobis
neſcio vos ex illa ſcilicet regula quia non habet ars dei
id eſt eius ſapientia vt intrent in gaudium eius. qui
non coram deo ſed vt placerent hoībus conati ſunt
aliquid ſm precepta eius operari. ¶ Jero. Nouit enī do
minus eos qui ſunt eius. et qui ignorat ignorabitur. et li
cet virgines ſint vel corporis puritate vel vere fidei cō
feſſione tñ quia oleū nō hñt ignorantur a ſponſo. Ex
hoc autē quod infert vigilate itaq quia neſcitis diē neq
horam intelligitur vniuerſa que dicta ſunt eſſe premiſ
ſa. vt quia ignoramus iudicij diem ſollicite nobis lu
men bonoꝝ opm preparemus ¶ Aug. de ver. do. Nō autē
illius vltimi temporis quo venturus ē ſponſus ſed ſue quiſq
dormitionis diē et horam neſcit ad quā quiſq para
tus eſt etiā paratus inuenietur cum illa vox ſonuerit qua
omnes euigilaturi ſunt. ¶ Aug. ad eſiciū. Nō defue
runt autē qui docere voluerūt has quinq et quinq vir
gines ad hūc eius aduentum qui nunc fit per eccleſiam
pertinere ſed hec non ſunt temere pollicenda neq aliquid
occurrat quod valide contradicat.

¶ Sicut enī homo peregre proficiſcens voca
uit ſeruos ſuos. et tradidit illis bona ſua et
vni dedit quinq talenta alij autē duo alij ve/
ro vnum. vnicuiq ſecūdum propriam virtutem
Et profectus eſt ſtatim. Abijt autē qui quinq
talenta acceperat et operatus eſt in eis et
lucratus eſt alia quinq. Similiter et qui duo
acceperat lucratus eſt alia duo. Qui autē
vnum acceperat abiens fodit in terrā et ab
ſcondit pecuniam domini ſui. Poſt multum
vero temporis venit dominus ſeruorum il/
lorum et poſuit racionem cum eis. Et acce/
dens qui quinq talēta acceperat obtulit alia
quinq talenta dicens. Domine quinq talenta
tradiſti michi ecce alia quinq ſuperlucratus ſū
Ait illi dominus eius. Euge ſerue bone et fi/
delis quia ſuper pauca fuiſti fidelis ſupra
multa te conſtituam. Intra in gaudium do
mini tui. Acceſſit autem et qui duo talenta
acceperat. et ait. Domine duo talenta tra/
didiſti michi. ecce alia duo lucratus ſum.
Ait illi dominus eius. Euge ſerue bone et fi/
delis quia ſuper pauca fuiſti fidelis ſupra mul
ta te conſtituā intra in gau. do. tui acceſſit autē
et qui vnū talentū acceperat et ait. Dñe ſcio
quia homo durus es metis vbi non ſeminaſti et
congregas vbi non ſparſiſti et timens abij
et abſcondi talentum in terra. Ecce habes
quod tuū eſt. Reſpōdens autē dominus eius
dixit ei. Serue male et piger ſciebas quia me/
to vbi non ſemino et congrego vbi non ſpar
ſi. Oportuit ergo te pecuniā meā committe
re nummularijs. Et veniens ego recepiſ/
ſem vtiq quod meū eſt cū vſuris. Tollite
itaq ab eo talentum et date illi qui habet de
cem talenta. Omni enī habēti dabitur et ha
bundabit. ei autem qui nō habet et quod vi
detur habere auferetur ab eo Et inutilē ſer/
uū eicite in tenebras exteriores. Illic erit
fletus et ſtridor dencium

¶ Gloſa. In precedenti parabola demōſtrata eſt eoꝝ
condemnacio qui oleū ſibi ſufficienter nō preparauerāt
ſiue per oleum nitor opum ſiue gaudiū conſciencie ſiue
elimoſina que eſt per pecuniā intelligatur. Hec autem
parabola inducitur contra eos qui nō ſolum pecunijs.
ſz nec vbo nec alio modo prodeſſe proximis voluēt ſz omia
occultant. vnde dicit. Sicut enī ho. pere. pro. vo. ſ. ſu. et
tradidit illis bona ſua. ¶ Greg. Quis autē iſte qui
peregre proficiſcitur. redemptor noſter eſt qui in ea car
ne quā aſſumpſerat abijt in celum. carnis enī locus
proprius terra eſt que quaſi ad peregrinādum ducitur.

cum ꝑ redemptorē noſtrū in celo collocat. ¶ Orig. Secūdum em̄ diuinitatis ſue naturam non ꝑegrinatur ſed ſcd̄m diſpenſationē corporis qd̄ ſuſcepit. Qui ei dicit diſcipulis ſuis. Ecce ego vobiſcū ſum vſq ad cōſummationem ſeculi. vnigenitꝰ dei eſt qui nō eſt corporeo ambitu circūcluſꝰ. ¶ Hoc aūt dicentes. nō ſoluimus ipm̄ ſꝫ vnicuiq ſubſtantie ꝓprietatē eiꝰ ſaluamus. Poſſumꝰ ⁊ talia dicere ꝙ ꝑegrinat dn̄s per fidem ambulātibꝰ ⁊ nō ꝑ ſpē. Si aūt ꝑegrinātes a corpore cū dn̄o fuerimꝰ tunc ⁊ ipſe erit nobiſcum. Sit etiam cōſidera ꝙ nō videtur redditio ſermonis ita cōſcripta ſicut hō ꝑegrīꝰ. Ita ego aut filiꝰ hominis quō ipſe eſt qui i ꝑabola ꝓponitur ꝑegrinās quaſi hō nō ſic̄ filiꝰ dei ¶ Jero. Vocatis at aplis doctrinā eis euāgelioꝝ tradidit. nō ꝓ largitate ⁊ ꝑcitate alteri plꝰ ⁊ alteri minꝰ tribuēs ſꝫ ꝓ accipientiū viribꝰ. quō ⁊ apl̄s eos q ſolidū cibū capere nō poterāt lacte potaſſe ſe dicit. vn̄ ſequit. ⁊ vni dedit qnq talēta alij aūt duo alij vō vnū vnicuiq ſcd̄m ꝓpriam virtutem. in quinq ⁊ duobus ⁊ vno talento diuerſas grās intelligimꝰ que vnicuiq tradite ſūt. ¶ Origenes. Siqn̄ em̄ videris eoꝝ q acceperunt a xp̄o diſpēſat ōs eloquioꝝ dei alios q̄dem hr̄e amplꝰ alios at minꝰ ⁊ vt ita dicā neq i dimidio intelligentia reꝝ negociacione meliorꝰ. alios at adhuc minꝰ hr̄e videbis drīas eoꝝ q eloquia dn̄i ſuſceperunt a xp̄o qm̄ alia ſunt vtꝰ eoꝝ quibꝰ data ſūt qnq talēta alia quibꝰ duo alia qbus vnū ⁊ alt alterꝰ n̄ capiebat mēſurā ⁊ q accepit talentū vꝰ accepit quidē datū n̄ ꝯtemptibile. multū ē ei ⁊ vꝰ talētū tal dn̄i tn̄ tres ſe ꝓpri ſui ſic̄ ea gr̄a ſt eoꝝ q fructū faciūt ⁊ qnq qdē accepit talēta q oīa ſenſibilia ſcꝑtaꝝ pē adducē ad ſenſꝰ diuinioēs. duo at q ē corꝑalē doctriā edoctꝰ. duo em̄ videt carnalē mis eē. ſꝫ adhuc minꝰ poteti vꝰ talētū pr̄familias dedit. ¶ Gre. vl̄ alr qnq talenta dona qnq ſenſuū .i. exterioꝝ ſcia exꝓmit duobus vō intellectꝰ ⁊ opatio ꝯſignat. vnꝰ at talēti nomie intellectꝰ em̄ ꝯſignatur. ſequit. ⁊ ꝓfectꝰ eſt ſtatim ¶ Glo. Nō locū mutās ſꝫ liberā eis opandi ꝑtateꝫ ꝑmittēs ⁊ ſuo arbitrio relinquens. ſequitur. Abijt aūt q qnꝫ talēta accepat ⁊ opatꝰ ē i eis ⁊ lucratꝰ eſt alia qnq ¶ Jero. Acceptis ei t̄renis ſenſibꝰ celeſtiū ſibi notitiā duplicauit ex creatis intelligēs creatorē ex corporalibꝰ corꝑalia ex breuibꝰ ſempitēna ¶ Gre. Sūt etiā nōnulli q ⁊ ſi intēna ac miſtica penetrarē neſciūt ꝓ intētione tn̄ ſuperne pr̄ie docent r̄cta q pn̄t de ipſis exteriorib; q acceperūt dū qui ſe a carnis petulātia a t̄renaꝝ reꝝ ambitu atq a viſibiliū voluptate cuſtodiūt ab his etiā alios āmonēdo ꝯpeſcūt ¶ Ori. Vel qui hn̄t ſenſus exercitatos ꝯuſati ſalutariter ⁊ ad maiorē ſciam ſeipſos erigētes ⁊ ſtudioſe docētes lucti ſūt alia qnq q̄ nemo facile additamētū accepit vtutis alterꝰ niſi eiꝰ quā hēt ⁊ quāta ipſe ſcit tanta alteꝝ docet ⁊ nō amplꝰ. ¶ Hil. Vel ſuꝰ ille q qnq talēta accepit ꝑpl̄s ex lege credentiū ē. ex qua ꝓfectꝰ meritū ipiꝰ rcte implete euāgelice fidi opatōe duplicauit ſeqt. Sitit ⁊ q duo accepat lucrꝰ ē alia duo. ¶ Greg. Sūt em̄ nonnulli q dū intelligēdo ⁊ operando alijs predicant quaſi duplicatum de negocio lucꝝ reportāt quia dū vtriq ſexui ꝑdicatio

impendit qſi accepta talēta geminant. ¶ Orig. Vel lucti ſūt alia duo .i. corꝑalē edicōe; ⁊ alia paulo ſublimiorē. ¶ Hil. Vel ille ſuꝰ cui duo talēta ꝯmiſſa ſūt gentiū ꝑpl̄s ē fide atq ꝯfeſſiōe ⁊ filij iuſtificatꝰ ⁊ patris dn̄m nr̄m ih̄m xp̄m deū atq hoiem ex ſpū ⁊ carne ꝯfeſſꝰ ē. hꝰ gꝰ huic ſt duo talēta ꝯmiſſa ſicut ꝑpl̄s iudeoꝝ ōne ſacrm̄tū qd̄ in qnq talētis i lege ꝯgnouerat id ipm̄ fide euāgelij duplicauit ita illa incremēto duoꝝ talētoꝝ intellectū atq opacōem ꝓmerit. ſeqt̄ q at vnū accepat abiēs fodit i t̄rā ⁊ abſcōdit pecuniā dn̄i ſui ¶ Gre. Talētū ē ꝑpe i t̄ra abſcōdere ē acceptū i genīū i t̄renis actibꝰ implicarē ¶ Ori. Vl̄ alr Siqn̄ videris aliquē q vtutē hēt docendi aīabꝰ ꝓficiēdi ⁊ hāc vtutē occultat q̄uis hēat quādam r̄ligiōſ ꝯuſatōis nō dubites dicē talē eē q accepit vnū talētū ⁊ abſcōdit ipm̄ i t̄ra ¶ Hil. Iſte ſuꝰ q vnū talētū accepit ⁊ in t̄ra rcōdit ꝑpl̄s eſt i lege ꝑſiſtēs q ꝓpē iuidiā ſalutādaꝝ gēciū i t̄ra acceptū talētū abſcōdit. in t̄ra em̄ talētū abſcōdē ē noue ꝑdicatōis gr̄iā; ſb obtrectatōe corꝑe paſſiōis occultarē. ſeqt̄. poſt mltū vō tꝑis venit dn̄s ſuoꝝ ſuoꝝ ⁊ poſuit rōē cū eis. in rōe at ponēda ꝯſicij examē eſt. ¶ Ori. Et obſua in hoc loco qm̄ nō ſtatim ad dn̄m vadūt vt iudicēt ſꝫ dn̄s venit ad eos cū tꝑus fuit impletū ē q dic̄ poſt mltū vō tpis. ꝗ ꝑpl̄ dimiſit aptos ad negociādū aīaꝝ ſalutē ⁊ n̄ ſolū n̄ facile fueit q̄s ex eis q apti fuerit ad tēꝑꝰ ... ꝯſumato t̄raſeat d hac vita ſic̄ ē maiſ ſtū ex eo q ꝑpl̄ ſenuerūt. ex q̄bꝰ dr̄ ad petꝝ cū ſenueris extendes manū tuā. de paulo at dictū ē ad philemonē. nūc at vt paulꝰ ſenex. ¶ Criſ. i ho. vidē dn̄m vbiq nō ſolū exꝑientē rōē; vt diſcas ꝙ lōgāimitatē mihi ē exhibitur ꝙ r̄ſurrectiōē occulte īſinuās hō ſibi. ¶ Jero. Jō gꝰ dic̄ poſt mltū tpis q̄a grande tpꝰ ē int aſcēſionē ſaluatoris ⁊ ſcd̄m eiꝰ aduētū. ¶ Gre. Hec at lectio huiꝰ euangelij ꝯſiderarē nos āmonet ne ꝗ plꝰ ceteris in h mōdo accepiſſe aliqd cernūt ab auctore grauiꝰ iudicēt. cū em̄ augēt dona rōes etiā creſcūt donoꝝ. Tanto gꝰ humilior q̄ſq debet eē ex munere quāto ſe obligatiorē eē ꝯſpicit i reddēda rōe ¶ Gr. Fiducia at fecit eū q qnq talēta accepat adire ad dn̄m ꝑus accedētē. ſeqt̄ em̄ ⁊ accedēs q qnq talēta accepat. obtulit alia qnq dicēs. dn̄e qnq talēta tradidiſti mihi ecce alia qnq ſuꝑ lucratꝰ ſū ¶ Greg. Seruꝰ gꝰ q geminata talēta r̄tulit laudat a dn̄o ⁊ ad et̄nā r̄mūeratōe; ꝑducit. vn̄ ſbdit at illi dn̄s eiꝰ. Euge. ¶ Raba. Euge ītiectio eſt letitie ꝑ q̄ ad gaudiū ſuū dn̄s īſinuat q bn̄ laborātē ſuū ad gaudiū et̄nū iuitat. de q ꝓpha ait letificabis nos i gaudio cū vultu tuo. ¶ Criſ. i ho. Serue bone q de bono hoie dr̄ ē ad ꝓximū ⁊ fidelis q nihil eoꝝ q ſūt dn̄i ſibi ꝯuenit. ¶ Je. Dic̄ at ſuꝑ pauca fuiſti fidelis q oīa q i pn̄ti habēꝰ licet magna videāt ⁊ plima cū ꝯparatiōe futuroꝝ parua ⁊ pauca ſūt. ¶ Gre. Tūc autē fidelis ſuꝰ ſuꝑ multa ꝯſtituit qn̄ deuicta oī corruptiōis moleſtia d et̄nis gaudijs i illa celeſti ſede gl̄iat̄. tūc ꝑfecte i gaudiū dn̄i ſui intrat qn̄ i et̄na illa pr̄ia aſſumptꝰ atq āgeloꝝ cetibꝰ admixtꝰ ſic intꝰ gaudet de munē vt non ſit quod extꝰ doleat iam de corruptione

¶ Jero. Quid aũt poteſt maius dari fideli ſeruo q̃
eſſe cum domino ⁊ uide᷑ gaudiũ domini ſui ¶ Cri
in ho. Per hoc enim verbum omnem beatitudinem
oſtendit. ¶ Augu. primo de trini. Hoc em̃ erit ple
num gaudium noſtrũ quo amplius nõ ē frui deo tri
nitate ad cuius ymaginē facti ſumus. ¶ Jero. veri
q̃ autē ſeruo ⁊ qui de q̃nq̧ talentis .x. fecerat ⁊ q̃
de duobus quatuor idem patrfamilias ſmo blandi᷑
verumq̧ etiam ſimili recipit gaudio. nõ cõſiderãs
lucri magnitudinem ſed ſtudij voluntatem unde ſe
quitur. acceſſit autem ⁊ qui duo talenta acceperat
¶ Orig. Quid autem dicit vel in eo qui q̃nq̧ talē
ta accepat vel in iſto qui duo accedens intellige ac
ceſſum tranſitum de hoc mundo ad illum. ⁊ vide q̃
niam eadem dicta ſũt ambob᷒ ne forte ⁊ qui mino
rem habuit v̇tutem ⁊ totã illam quã habuit ſm̃ q̧
oportebat exercuit nihil min᷒ habitur᷒ ſit ap᷒ deu
q̃ ille q̃ fuĕit i maiori v̇tute. hoc em̃ q̃ritur vt quid
q̃d habuerit homo ex deo toto eo vtat᷑ ad gloriã di.
¶ Greg. Seru᷒ aũt q̃ opari de talento noluit. ad
dñm cũ v̇bis excuſatõis redit vnde ſubdi᷑. Acceſ
ſit aũt ⁊ q̃ vnum talentum accepat ⁊ ait Dñe ſcio
quia hõ dur᷒ es. ¶ Jero. Vere em̃ hoc q̃d ſcriptũ
eſt ad excuſandas excuſatões i peccatis etiã huic
ſeruo ꝯtigit vt ad pigriciam ⁊ negligēciam ſupbie q̃
q̧ crimen accederet. Qui em̃ debuit ſimplic̃ inertiã
ꝯfiteri ⁊ orare patrēfamilias ecõuerſo calumniat᷑.
⁊ dicit ſe prudenti feciſſe conſilio ne dũ lucra pecu
nie q̃reret etiã ꝯ ſorte piclitaretur. ¶ Orig. Vide
tur em̃ mihi iſte ſeru᷒ fuiſſe inter credentes quidẽ
nõ aũt fiducialic̃ agentes ſ; latere volentes ⁊ omia
faciētes vt nõ ꝯgnoſcãt᷑ quaſi xp̃iani adhuc videnẗ
mihi q̃ huiuſmõi ſũt timorē dei habē ⁊ ſapere de eo
quaſi d᷑ aliquo auſtero ⁊ implacabili hoc em̃ ſignat
cũ dicit. Dñe ſcio quia hõ durus es. Intelligimus
aũt q̧ vere dñs nr̃ metit vbi nõ ſeminauit q̃m iuſt᷒
ſeminat in ſpũ ex quo metet vitã eternã. Metit et̃
vbi nõ ſeminat ⁊ cõgregat vbi ñ ſpargit q̃a ſibi cõ
putat eſſe collata q̃cumq̧ in paupib᷒ fuerit ſemi
ta. ¶ Jero. Ex eo etiã q̧ hic ſeru᷒ auſus eſt dicē.
Metis vbi non ſeminaſti. intelligim᷒ etiã gentiliũ ⁊
philoſophoꝝ bonã vitã recipe dñm. ¶ Gre. Sũt
aũt pleri q̧ intra eccl̃iã; quoꝝ iſte huius imaginem
tenet q̃ melioris vite vias aggredi metuũt ⁊ tamē
iacē i ſui corpis ignauia nõ ꝑtimeſcũt. Cũq̧ pecca
tores conſiderant ſanctitatis vias arripe trepidãt ⁊
remanē in ſuis iniquitatib᷒ nõ formidant ¶ Hil.
Vel ꝑ hunc ſeruũ intelligit᷑ ꝑplus iudeoꝝ in lege ꝑ
ſiſtens qui dicit. Timui te tanq̃ metu veteꝝ p̄cep
torum ab vſu euangelice libertatis abſtineat dicat
q̧. Ecce q̃d tuum eſt velut in his que a dño p̄cepta
ſũt hĕrit immorat᷒ cũ em̃ ſeiuerit metendos illic iu
ſticie fruct᷒. vbi lex ſata nõ ſit. ⁊ qui colligēdos ex
gentib᷒ qui nõ ex abrae ſint ſtirpe diſperſi ¶ Jero
Sed quod putauerat p excuſatione dixiſſe i culpã
vertitur. vñ ſequit᷑. Rñdens aũt dñs eius dixit ei.
Serue male ⁊ piger ſciebas q: meto vbi nõ ſemio
Seru᷒ aũt malus appellat᷑ quia calumniã dño fecit.
Piger quia talentũ noluit duplicar̃ vt i altero ſuꝑ
bie in altero negligēcie ꝯdemnet᷑. Si in quit duru

⁊ crudelem me noueras ⁊ aliena ſectari tu ſcires
me mea diligenci᷒ queſiturũ ⁊ dares pecuniã meã
ſiue argentũ nũmularijs vtrumq̧ em̃ argirion gre
cus ſermo ſignificat eloquia in quit dñi eloquia caſ
ta. argentum igne examinatũ Pecunia g᷒ ⁊ ar
gentum p̄dicacio euangelij ⁊ ſermo diuin᷒ eſt. qui
dari debuit nũmularijs id ē vl̃ ceteris doctorib᷒. q̃d
fecerũt apoſtoli p ſingulas ꝓuincias p̄ſbiteros ⁊ epi
ſcopos ordinãtes vl̃ cunctis credentib᷒ qui poſſunt
pecuniam duplicare et cum vſuris reddere vt q̃c
quid ſermone didicerant ope explerēt. ¶ Greg.
Sicut ergo pictum doctoꝝ aſpicit᷑ ſi dñi cauſa pecuni
am tenent ita ⁊ auditoꝝ quia cũ vſuris ab eis ex
igit᷑ quod audierũt ut ſc; ex eo q̧ audiunt etiã ſtu
deant intelligere non audita. ¶ Orig. Nõ aũt ꝯfeſ
ſus eſt dñs ſe eſſe durũ ſicut ille arbitrabat᷑ ceteris
aũt eius ſermonib᷒ cõſenſit. Sed vere dur᷒ ē hijs
qui miſericordia dei abutunt᷑. ad negligenciam ſuã
non ad cõuerſionē. ¶ Greg. Pigrũ vero huĩ qua
ſentencia dñs feriat audiam᷒. Tollite itaq̧ ab eo ta
lentum ⁊ date ei qui habet decē talēta. ¶ Orig. Pt
quidem dñs ſue diuinitatis v̇tute auferre ſufficien
ciam ab eo q̃ pigrius eſt ea vſus ⁊ dare ei q̃ eã mul
tiplicauit. ¶ Greg. Oportunum aũt videbat᷑ vt ei
potius qui duo q̃ q̃ q̃nq̧ talenta accepat daretur.
Illi em̃ dari debuit qui min᷒ habebat. ſ; cũ p q̃nq̧
talenta exterioꝝ ſciencia deſignet᷑. Per duo aũt in
tellect᷒ ⁊ opacio plus habuit qui duo q̃ q̃ q̃nq̧ talē
ta accepit. quia qui p talenta q̃nq̧ exteriorum ad
miniſtracionem meruit ab intellectu eternoꝝ adhuc
vacu᷒ fuit. vnũ ergo talentũ p quod intellectum
ſignificari diximus illi dari debuit q̃ bene exteriora q̃
accepat miniſtrauit. quod quotidie in ſancta eccl̃ia
cernim᷒ vt etiam de interna intelligencia polleant
qui exteriora fideliter adminiſtrant. Jero. Vl̃ dat᷑
ei qui .x. talenta fecerat vt intelligam᷒ licet equale
ſit dñi gaudium in vtriuſq̧ labore eius ſc; qui q̃n
q̧ ⁊ qui duo duplicauit tñ maius deberi p̄mium ei
q̃ plus in dñi pecunia laborauit Gre. Generalis et̃
mox ſentencia ſubdit᷑. qua dicit. Oĩ em̃ habenti da
bitur ⁊ abundabit. ei aũt q̃ non habet. quod videt᷑
habere auferet᷑ ab eo. Quiſq̃s em̃ caritatem habet
alia etiam dona ꝑcipit Quiſq̃s aũt caritatem nõ ha
bet etiã dona que ꝑcepiſſe videbat᷑ amittit. ¶ Criſ
in homelia. Qui etiam grãm ſermonis ⁊ doctrine
ad ꝓficiendum habet ñ vtens ea gracia ꝑdit. Qui
autē ſtudiũ adhibet ampli᷒ attrahit donũ ¶ Jer.
Multi etiam cum ſint ſapientes naturaliter ⁊ habe
ant accumẽ ingenij ⁊ fuerit negligētes ⁊ deſidia bo
nũ nat᷑e corrumpunt ad ꝯpacionē eius q̃ paululũ tar
dior labore ⁊ induſtria conpenſauit q̃d min᷒ habuit
ꝑdunt bonum nature ⁊ premium. quod eis fuerat
repromiſſum vident tranſire ad alios. Poteſt etiã
intelligi ei q̃ fidem habet ⁊ bonã in dño voluntatem
etiam ſi q̃d min᷒ vt homo in opere habuerit dabit᷑ a
bono iudice. Qui autem fidem nõ habuerit etiã ce
teras virtutes quas videbat᷑ naturaliter poſſidere
perdet. Eleganter et̃ inq̃t. Q̃d videtur habere aufe
retur ab eo. Quicquid em̃ ſine fide xp̃i eſt non ei de
bet imputari q̃ male eo ab vſus ē ſ; illi q̃ etiã malo

ſeruo nature bonū tribuit ¶ Greg. Vel quiſquis
caritatē non habet etiā ea que pcepiſſe videbatur
amittit ¶ Hylarius. Habentibꝰ etiā uſū euangeli
orū et legis honor reddit̄ nō habentē aūt fidem cri
ſti etiā quod ex lege ſibi eſſe videbat̄ honoris au
fert̄. ¶ Criſ. in homelia. Seruus autem malꝰ nō
ſolū damno punit̄ ſʒ etiā intolerabili pena et cū pe
na accuſabili denunciacione. Vnde ſequit̄ et inutilē
ſeruū eiicite in tenebras exteriores ¶ Orig. Vbi
ſcʒ nulla illuminacio eſt forſitan nec corporalis nec
reſpectio dei illic ſʒ quaſi indignis ſpeculatione dei q̄
talia peccauerant condemnantur in his que exterio
res tenebre appellantur. Legimus etiam aliquem
ante nos exponentem de tenebris abiſſi que eſt ex
tra mundum et quaſi indigni toto mundo in abiſſū
illam foras eiciant̄ in qua ſunt tenebre nemine eas
illuminante. ¶ Gregorius. Et ſic per penam in te
nebras exteriores cadet qui p ſuam culpam ſponte
in interiores tenebras decidit. ¶ Jeronimꝰ. Quid
ſit autem fletus et ſtridor dentium ſupra diximus.
¶ Criſoſtomꝰ. in homelia. Vide aūt quia nonſolū
qui rapit aliena aut qui mala operatur punitur vl
tima pena ſed etiam qui bona non facit. ¶ Grego.
Habens igitur intellectuʒ curet omnino ne taceat
habens rerum affluenciam a miſericordia non tor
peſcat habens artem qua regitur. vſum illius cum
proximo partiatur. Habens loquendi locum apꝰ
diuitem pro pauperibus intercedat. Talentū enī in
nomine cuilibet reputabitur. quod vel minimū in
accepit. ¶ Origenes. Si autem diſplicet tibi q̄d
dicturi ſumus propter quod non docuit quis indicat̄ recor
dare illud apoſtoli ve mihi eſt ſi non euāgeliſaue.

¶ Cum autē venerit filiꝰ hominis in maie
ſtate ſua et omnes angeli eiꝰ cum eo tunc ſe
debit ſup ſedem maieſtatis ſue et congrega
bunt̄ ante eū omnes gentes et ſepabit eos
ab inuicem ſicut paſtor ſegregat oues ab
edis et ſtatuet oues quidē a dextris ſuis e/
dos autem a ſiniſtris. Tunc dicet rex hijs
qui a dextris eiꝰ erūt. Venite benedicti pa
tris mei poſſidete paratum vobis regnū a cō
ſtitucione mūdi. Eſuriui enī et dediſtis mi/
chi manducare. Sitiui et dediſtis michi bibe
re. Hoſpes eram et collegiſtis me. Nudus
et operuiſtis me. Infirmus et viſitaſtis me
In carcere erā et veniſtis ad me. Tunc re/
ſpondebūt ei iuſti dicentes. Domine quando
te vidimꝰ eſurientē et pauimꝰ ſicientē et de
dimus tibi potum. Quando aūt te vidimꝰ
hoſpitem et collegimꝰ te. Aut nudum et co/
opuimꝰ te. Aut quando te vidimꝰ infirmū
Aut in carcere et venimꝰ ad te. Et reſpon/
dens rex dicet illis. Amen dico vobis quā
diu feciſtis vni de hijs fratribꝰ meis mini/
mis michi feciſtis. Tunc dicet et hijs qui a
ſiniſtris erunt. Diſcedite a me maledicti in
ignem eternum qui pparatus eſt dyabolo
et angelis ſuis. Eſuriui enī et non dediſtis
michi manducare. Sitiui et non dediſtis mi
chi potum. Hoſpes erā et nō collegiſtis me
Nudus et non coopuiſtis me. Infirmus et
in carcere et non viſitaſtis me. Tunc reſpō/
debunt ei et ipſi dicentes. Domine qn̄ te vi/
dimꝰ eſurientē aut ſicientē aut hoſpitem aut
nudū aut infirmum vel in carcere et nō mini/
ſtrauimꝰ tibi. Tunc reſpondebit illis dicēs
Amen dico vobis quamdiu nō feciſtis vni
de minoribꝰ hijs nec michi feciſtis

¶ Raba. Poſt parabolas de fine mūdi iā exequit̄ē
modum futuri iudicij. ¶ Criſ. in ho. Eſt aūt hec pe
delectabiliſſima quam cōtinue in animo verſemus cū
ſtudio audiamus et omni cōpunctione nā et ipſe cri
ſtus terribilius et lucidius hunc pertractat ſermonem
idcirco non dicit decetero ſimile factum eſt regnum
celorum ſed reuelate ſeipſum oſtēdit dicens. Cum
autem venerit filius hoīs in maieſtate ſua. ¶ Jero.
Poſt biduum quidem paſcha facturꝰ et tradendus
cruci et illudendus ab hominibꝰ recte promittit
gloriam triumphantis. vt ſecutura ſcandala pēſa
tationis premio compenſaret. Et notandum q̄ qui
in maieſtate credendus eſt filius hominis ſe.
¶ Auguſtinꝰ. ſuper iohannem. In forma enim
humana videbunt eum impij videbūt et ad dextrā
poſiti. In iudicio enim apparebit in forma quam ex
nobis accepit. ſed poſtea futurum eſt vt videatur
in forma dei quā ſeruū ac ſicut oēs fideles ¶ Remi.
Deſtruit̄ aūt his verbis illorum error qui dixe
rūt dominū nō in eadem forma ſeruū manere. Maie
ſtatem autem appellat diuinitatem qua equalis eſt
patri et ſpirituiſancto ¶ Origenes. Vel quia cū glo
ria huc reuertetur. vt corpꝰ eius ſit quale fuit cū
transfiguratus fuit in monte. Sedes autē eius ſūt
quidam perfectiores ſanctorum dicunt̄ de quibus ſcri
ptum eſt. Quoniam illic ſederunt ſedes in iudicio.
Aut quedaʒ virtutes angelice de quibꝰ dr̄ ſiue ſedes
ſiue dñaciones. ¶ Aug. xx. de ci. dei. Deſcēdet
enī cū angelis quos aduocauit de ſupnis locis ad fa
ciendū iudiciū. vñ dr̄ Et oēs angeli eiꝰ cū eo. ¶ Cri.
in ho. Oēs enī angeli cū ipſo aderūt teſtificantes qui
quantū ad miniſtrauerūt miſſi a dño ad hoīm ſalutē
¶ Aug. de penitētia. Vel angelorū noīe ſignificant̄ ho
mies q cū xp̄o iudicabūt. angeli enī nuncij ſūt hoī
dos aūt rectiſſime accipimꝰ oēs q ſalutē celeſtē hoīb
nunciauerunt. Sequit̄ Et congregabunt̄ ante eū
omnes gentes. ¶ Remigꝰ. His verbis vera ho
minis futura demonſtratur reſurrectio. ¶ Aug.
xx. de ciuitate dei. Hec autem congregacio per mini
ſterium angelicum fiet quibꝰ in pſalmo dicitur Con
gregate illi ſanctos eius.

¶ Orig· Vel non localiter audiamus q̄ cōgregabū
tur ante eum om̄es gentes· ſʒ quia iam non erūt di
ſperſe in dogmatib' falſis ⁊ multas de eo manifeſta
em̄ fiet diuinitas xp̄i vt nonſolum null' iuſtoꝝ ſed
nec aliquis peccatoꝝ ignoret· Non em̄ ī aliq̄ loco
aparebit fili' dei ⁊ in altero nō aparebit ſicut ipſe
ſcd̄m comparacionem fulguris voluit demōſtrarē quā
diu ergo iniqui nec ſe cognoſcūt nec xp̄m vt iuſti
ꝑ ſpeculū ⁊ in enigmate vident tamdiu non ſunt
ſegregati boni a malis· Cum aūt ꝓpter manifeſtaci
onem filij dei om̄es ad intellectum venerint ſuū· tūc
ſaluator ſegregabit bonos ea malis vnde ſequit̄· Et
ſepabit eos ab inuicem ſicut paſtor ſegregat oues
ab hedis· Et peccatores cognoſcēt ſua delicta ⁊ iu
ſti manifeſte videbunt ſemīa iuſticie ſue ad qualem
eos pduxerint finem. Oues autem dicti ſunt q̄ ſal
uantur ꝓpter māſuetudinē q̄m didicerīt ab eo qui
dicit· Diſcite a me quia mitis ſum· ⁊ ꝓpter quod
vſq̄ ad occiſionem parati fuerūt venire imitātes
xp̄m qui ſicut ouis ad occaſionem ductus eſt· Hedi
aūt dicunt̄ mali· qui aſpera ⁊ dura ſaxa aſcendūt ⁊
per p̄cipitia eorum incedūt· ¶ Criſ in homel· Vel
hos vocat hedos· illos aūt oues vt hoꝝ infructuoſi
tatē oſtendat· null' em̄ fit ab hedis fruct'· Hoꝝ aūt
vtilitatem· Multus em̄ eſt ouiū fruct' ⁊ a lana ⁊
a lacte ⁊ a fetibus que parturiunt̄· nomie aūt ouis
in ſcripturis diuinis ſimplicitas ⁊ innocencia ſolet
deſignari· Pulcre ergo ī hoc loco oues electi deſig
nant̄· ¶ Jero· Hedu aūt laſciuum eſt anīal ⁊ fer
uens ſemꝑ ad coitū ⁊ ſemꝑ ꝓ peccatis offerēt in le
ge nec dicit capras que poſſunt habere fet' ⁊ tonſe
egrediunt̄ de lauacro· ¶ Criſ in homel· Deinde ſe
gregat etiā eos ſitu· Vnꝫ ſequit̄· Et ſtatuet oues
quidem a dextris hedos aūt a ſiniſtris· ¶ Orig· Iū
sti em̄ qui dextera opa opati ſunt acceperūt ꝓ mer
cede ſuroꝝ dexteroꝝ dexteram regis in qua reqes
⁊ glīa eſt· Mali vero ꝓpter opa ſua peſſima ⁊ ſini
ſtra ceciderūt in ſiniſtram id eſt in triſticiam tormen
toꝝ· Sequit̄· Tunc dicet rex his qui a dextris ei'
erunt· Venite vt quicq̄ min' fuerat eis cū pfecti'
viris fuerunt xp̄o cōſequant̄· Addit aūt benedicti
patris mei· vt eminēcia benedictionis eorum manife
ſtetur qui prius benedicti ſunt a dño qui fecit celū
⁊ terram· ¶ Raba· Vel vocant̄ benedicti quib' ꝓ
bonis meritis debet̄ eterna benedictio· Patris autē
ſui dicit eſſe regnum quia ad eum refert poteſtatē
regni a quo ipe rex eſt genitus· Vnde ꝑ autoritatē
regni qua ipe ſolus exaltabit̄ in die illa ꝓferet iu
dicij ſentenciam· vnde ſignanter dicit̄· tūc dicet rex
¶ Criſ· in homel· Nota aūt q̄ non dixit accipite·
ſed poſſidete ſiue hereditate· ſicut familiaria bona ſi
cut paterna ſīt vr̄a vobis antiquit' debita· vn̄ dr̄
Paratum voƀ regnum a conſtitucōe mūdi· ¶ Jero
Hec aūt iuxta p̄ſciēciā dei accipiēda ſūt apud quē
futura iam facta ſūt ¶ Aug· xx· de ciui· dei· Excep
to autē illo regno de quo in fine dicitur' ē· Poſſide
te paratum voƀ regnum licet longe impari mō eci
am p̄ſens eccl'ia dicit̄ regnū eius in quo adhuc cū
hoſte ꝯfligit̄ donec veniatur ad illud pacatiſſimum
regnum vbi ſine hoſte regnabit̄· ¶ Aug· de penitē

cia· Sed dicet aliquis regnarē nolo ſufficit mihi ſal
uū eſſe· In quo p̄mū eos fallit q̄ eoꝝ nec ſalus eſt
vlla quoꝝ iniq̄tas pſeuerat deinde ſi eſt aliqua diffe
rēcia in ꝛ̄gnātes ⁊ n̄ ꝛ̄gnātes oportet tn̄ vt in vno
ꝛ̄gno ſint oēs ne in hoſtiū aut ī alioꝝ nūo ꝯputent̄
⁊ ceteris regnātib' ipe pereāt· Oīs em̄ romani ro
manum regnū poſſident quāuis nō omnes in eo re
gnent· ¶ Criſ· in homel· Pro quib' ergo ſancti ce
leſtis regni bona accipiant manifeſtat cū ſubditur·
Eſuriui eī ⁊ dediſtis mihi māducare· ¶ Remi· Et
notandum q̄ in hoc loco ſeptem opa miſericordie a
dño ꝯmemorant̄ que quicūq̄ implere ſtuduerit re
gnum a cōſtitucione mūdi paratum electis ꝑ̄ge
merebit̄· ¶ Raba· Miſtice aūt qui eſurientē ⁊ ſiti
entem iuſticiam pane v̄bi reficit vl' potu ſapiencie
refrigerat ⁊ qui errantem ꝑ hereſim vl' peccatū in
domū matris eccl'ie recipit ⁊ qui infirmum in fide
aſſumit vere dilectōnis obſeruat iura· ¶ Grego·
xxv· mora· Hijs autem quib' iudex veniens in dex
tram ꝯſiſtencium dicit Eſuriui ⁊c̄ ſunt qui ex par
te electorum iudicant̄ ⁊ regnat qui vite maculas la
crimis tergunt q̄ mala p̄cedencia factis ſequentibus
redimētes quicq̄d illicitū aliq̄n fecerunt ab oculis
iudicis elemoſinaꝝ ſuperductione cooperiunt· Alij vo
ſunt q̄ non iudicant̄ ⁊ regnāt q̄ eciam p̄cepta legis
pfectionis v̄tute tranſcendunt· ¶ Orig· Humili
tatis ergo cauſa laude beneficiorum ſuoꝝ indignos
ſe ꝓclamant non obliti eoꝝ que fecerunt· Ipe autē
eis oſtendit ſuam compaſſionē ī ſuis· Vnde ſeqtur
Tunc reſpondebūt ei iuſti dicentes Dn̄e qn̄ te vidi
mus· ¶ Raba· Hoc q̄dem dicunt nō diffidentes de
verbis dn̄i ſed ſtupent de tanta ſublimacione ⁊ de
maieſtatis ſue magnitudine· vel q̄a videbit̄ eis par
uū eſſe bonum quod egerint ſcd̄m illud apl'i· nō
ſunt ꝯdigne paſſiones hui' tpis ad futuram gl'iā
que reuelabit̄ in nobis· Sequit̄· Et reſpōdens rex
dicet ill'· Amē dico voƀ q̄diu fe· vni d' his fra· me
mi· feciſtis ¶ Jero· Libera q̄dem vobis erat intelli
gencia q̄ in omni paupere xp̄s paſceret̄· ſitiens po
taret̄ ⁊ ſic de alijs ſʒ ex h' q̄ ſeqtur q̄diu fe· vni· ⁊c̄
non mihi videtur gn̄aliter dixiſſe de pauꝑib' ſed de
his qui pauperes ſpū ſunt· ad quos extendens ma
num dixerat fratres mei ſunt qui faciūt voluntatē
patris mei· ¶ Criſo· Sed ſi fratres eius ſunt· q̄re
eos minimos vocat' ꝓpter hoc q̄a ſunt humiles q̄a
pauperes quia abiecti· Non aūt per hos monachos
ſolum intelligit qui ad montes ſeceſſerunt· ſed vnū
quemq̄ fidelem etiā ſi fuerit ſecularis ⁊ fuerit eſu
riens· aut aliq̄d huiuſmodi vult miſericordie pro
curacione potiri Fratrem em̄ bapt'ma facit ⁊ mi
ſteriorum ꝯmunicacio Sequitur· Tunc di· ⁊ his q̄
a ſini· erūt Diſcedite a me male· ī ignem eter· qui
preparat' eſt dia· ⁊ angelis eius· ¶ Orig· Sicut
iuſtis dixerat venite ita ⁊ ī iuſtis dic̄ diſcedite Ꝓ
ꝓpinqui ſūt verbo qui ſeruant dei mandatum ⁊ vo
cantur vt adhuc ꝓpinquiores efficiant̄· Longe autē
ab eo ſunt ⁊ ſi videant̄ ei aſſiſtere· qui non faciunt
mādata ipſi' ꝓpter hoc audiūt· Diſcedite vt q̄ mō
vel videnī̄ eſſe an̄ eū poſtea nec videant̄· Cōſiderā
dum eſt autē· q̄n̄ in ſanctis dictum eſt benedicti p̄ris

mi ⁊ nõ aũt nũc dicit̃ · maledicti patris mei · Nam be
nedictionis quidem miniſtrator eſt pr̃ malediction̄is autẽ
vnuſquiſq; ſibi ē autor qui maledictōe digna eſt op
atus · Qui aũt recedũt a xp̄o deciduñt in ignẽ eṫnuz
qui alterius eſt gn̄is ab hoc igne quẽ habem⁹ i vſu
Nullus em̄ ignis inter hoies ē etern⁹ · ſ; nec mltũ
tpis · Et ꝯſidera qm̄ regnũ quidẽ non angel̄ ꝑpara
tũ dic̄ ignẽ aũt eṫnũ dyabolo ⁊ āgelis ei⁹ · q̄a quā
tum ad ſe hoies non ad ꝑditionem creauit peccãtes
aũt ꝯiungũt ſe dyabolo · vt ſic̄ qui ſaluant̄ ſanctis an
gelis coequant̄ ſic qui pereunt dyaboli angel̄ ꝯpan
tur · ¶ Aug · xxi · de ci · dei · Ex h̄ aũt patet ꝙ idẽ ig
nis erit hoim ſupplicio attribut⁹ ⁊ demonũ · Si aũt
erit corꝑalis tactu noxi⁹ vt eo poſſint corpa crucia
ri quõ in eo erit pena ſpirituũ malignoꝝ niſi q2 ſũt
quedã demonib̄ corpa ſicut quibuſdã viſum eſt ex
iſto aere craſſo atq; humido · Si aũt aliquis nulla
habere demones corpa aſſerat non eſt d̄ hac re ꝯtẽ
toſa diſputacōe certandũ · Cur em̄ nõ dicam⁹ q̄uis
miris tñ veris mōis etiam ſpirit⁹ incorpeos poſſe
pena corporalis ignis affligi · Si ſpũs hoim etiã ipi
ꝑfecto in corpa ⁊ nũc potuerũt ꝯcludi corpalibus
mēbris ⁊ tũc poterũt corpũ ſuoꝝ vincul̄ inſolu
biliter alligari · Adherebunt g⁹ demones licet incor
porei corpalib̄ ignib̄ cruciandi accipientes ex igni
bus penã nõ dantes ignib̄ vitam ignis aũt ille cor
peus erit ⁊ cruciabit hominum corpea cũ ſpiritu
bus · demones aũt ſpũs ſine corporib̄ · ¶ Orig̃ vl
forſitam ignis ille tal̄ ſubſtancia ē vt inuiſibilia ꝯbu
rat ipe inuiſibil̄ ꝯſtitut⁹ ſcḋm ꝙ ait aplus · Que vi
dent̄ temporalia ſũt que aũt nõ vident̄ eterna · Ne
aũt mireris audiens eſſe inuiſibilem ignẽ ⁊ puniẽ
tem cum videas interius calorẽ hominib̄ accidentẽ
⁊ non mediocriter cruciantem · Sequit̄ · Eſuriui et
⁊ non de mi · man · ſcriptũ eſt ad fideles · Vos eſtis
corpus xp̄i ſicut ergo aĩa habitans in corporẽ cum
non eſuriat quãtũ ad ſuã ſubſtantiam ſpiritalẽ; eſu
rit tñ corpis cibum quia copulata eſt corpori ſuo
ſic ⁊ ſaluator patit̄ que patit̄ corp⁹ eius eccleſia cũ
ſit ipſe impaſſibilis · ⁊ hoc ꝯſidera · quia loquẽs ad
iniuſtos ꝑ ſigulas ſpecies eoꝝ beneficia ꝯnumerat
ad iuſtos aũt ꝑſcindens narratonẽ adunauit vtrũ
q; dicens · infirmus fui ⁊ incarceratus ⁊ non viſita
ſtis me qm̄ miſericordis iudicis erat benefacta quidem
hominũ largius ꝑdicare ⁊ ampliare male facta eoꝝ
tranſitorie memorari ⁊ abbreuiare · ¶ Cri̇ſ in ho ·
Intuere aũt quia nõ in vno tm̄ vl̄ in duob̄ · ſed in
omnib̄ miſericordiam debuerũt · nõ em̄ eſurientẽ;
ſolum non cibauerũt ſed neq; qd̄ leui⁹ erat infirmũ
viſitauerũt · ⁊ vide qualit̄ leuia iniungit · Nõ em̄
dixit In carcere erã ⁊ non eripuiſtis me infirm⁹
eram ⁊ non curaſtis me ſ; non viſitaſtis ⁊ nõ veni
ſtis ad me · In eſuriendo etiã nõ ꝑciosam petit men
ſam ſ; neceſſariũ cibum · Qia ergo ſufficiẽcia ſunt
ad penam · Primo quidẽ facilitas peticōis panis em̄
erat · Secũdo miſeria eius qui petebat pauper em̄
erat Tercio compaſſio natẽ hõ em̄ erat · Quarto
deſiderium ꝓmiſſionis regnũ em̄ promiſit · Quinto
dignitas eius qui accipiebat de⁹ em̄ erat qui ꝑ pau
peres accipiebat · Sexto ſupabundancia honoris ·

qm̄ dignat⁹ eſt ab hominib̄ accipe · Septimo iuſticia
datiōis ex ſuis em̄ a nob̄ accipit · Sꝫ ꝯtra vniũſa
hec homies ꝑ auariciam excecant̄ · ¶ Greg · xxv ·
moza · Iſti aut q̄b̄ h̄ dicit̄ ſũt mali fideles q iudicen
tur ⁊ pereũt · Alij autem ſcilicet infideles nõ iudi
cant̄ ⁊ ꝑeunt · Nõ em̄ eoꝝ tunc cã diſcutit̄ q ad cõ
ſpectũ diſtricti iudicis iam cũ dãnacōe ſue infidelita
tis accedunt · ꝓfeſſionẽ võ fidei retinẽtes ſ; ꝓfeſſio
nis opa nõ hñtes r̄darguũtur vt pereant · Ili em̄
ſaltẽ v̄ba iudicis audiũt q̄a ei⁹ fidei ſaltẽ v̄ba tenue
runt · Illi dãnatione ſua eṫni iudicis nec v̄ba ſuſci
piunt q̄a ei⁹ reuerendã nec v̄botenꝰ ſuare voluerũt
Nã ⁊ pnceps ṫrenam rempub̄ regens aliť punit
ciuẽ itern⁹ delinquẽtez atq; aliť hoſtẽ extern⁹ rebelli
tem in illo em̄ iura ſua conſulit · Contra hoſtẽ vo
bellũ mouet · ⁊ d̄ pena ei⁹ q̄d lex habeat nõ requirit
¶ Cri̇ſ · i ho · Verb̄ aũt iudicis redarguẽcium man
ſuetudine loquũt̄ · Seq̄t̄ em̄ Tũc reſpondebũt ei
ipi dicẽtes Dñe qñ te vidim⁹ · ¶ Orig · Conſidera q
iuſti immorant̄ i vnoq̃; verbo · Iniuſti aũt nõ ꝑ
ſingula ſed curſim dicũt qm̄ ꝓprium ē iuſtoꝝ bene
facta ſua relata ſibi in facie diligẽter ⁊ ꝑ ſingula re
futare cã humilitatis · maloꝝ aũt hoim ē culpas ſu
as excuſatōis cã aut nullas velle oſtendere aut certe
leues ⁊ paucas · Sed ⁊ reſpõſio xp̄i hoc ipſũ ſig
nat Vnde ſequitur · Tunc reſpondebit illis dicens ·
Amen dico vobis · Volens enim iuſtoꝝ beneficia
oſtendere grandia peccatorum autem culpas non
grandes ad iuſtos quidem dicit Ex eo quod feciſtis
vni ex minimis meis fratribus · Ad iuſtos autem
non adiecit fratribus · Reuera enim fratres eius
ſunt qui perfecti ſunt · Gratius eſt aũt apud deũ
opus bonũ quod fit in ſemioribꝰ q̄; in minus ſanctis
⁊ leuior culpa eſt negligẽ min⁹ ſanctos q̄; ſeniores
¶ Aug · xx · de ci · dei · Hũc aũt de nouiſſimo iudicio
agitur quando xp̄s de celo venturus eſt viuos ⁊
mortuos iudicatur⁹ · hũc diuini iudicij vltimum di
cim⁹ diẽ · i · nouiſſimũ temp⁹ nam ꝑ quot dies iſtud
iudiciũ ꝓtendat̄ incertũ eſt · ſ; ſcriptur aꝝ ſanctaꝝ
more dies poni ſolet ꝑ tempe · Ideo aũt dicim⁹ vlti
mũ iudiciũ vl̄ nouiſſimũ · q̄a ⁊ nũc iudicat ⁊ ab hu
mani gn̄is initio iudicauit a ligno vite ſepãs primos
hoies ⁊ angelis peccãtib̄ nõ ꝑcens in illo aũt finali
iudicio ſil̄ ⁊ homies ⁊ angeli iudicabũtur ſiet em̄
v̄tute diuina vt cuiq; opa ſua vl̄ bona vl̄ mala cun
cta in memoriã reuocent̄ ⁊ mẽtis intuitu mira cele
ritate cernã ē vt accuſet vl̄ excuſet ſcia ꝯſcientiam

¶ Aug · de fide ⁊ op
ibus nõ nulli ſeipſos
ſeducũt dicẽtes ignẽ
eṫnũ Nõ dictũ ipam
penam eṫnam · h̄ pui
dens dñs ſniam ſuã ita ꝯcluſit dicẽs · Et ibũt hi in
ſupplicũ eṫnũ iuſti võ in vitã eṫnã · ¶ Orig · Vide
ꝙ qñ cum prius dixiſſet Venite benedicti Dicit
Diſcedite maledicti ꝓpterea ꝙ ꝓprium boni dei eſt
ꝓmũ recordari benefacta bonorum q̄; malefacta ma
lorum hic prius nominat penam malorum deinde
vitam bonorum · vt primum que timoris ſunt cau
temus mala · poſtea que honoris ſũt a ꝓpetam⁹ bona

¶ Et ibunt hi in ſup
pliciũ eternũ iuſti ve
ro in vitam eternam ·

¶ Greg. xv. moraliū. Si ergo tanta pena mulcta
tur qui non dediſſe conuincitur qua pena feriend⁹
eſt qui redarguit̄ abſtuliſſe aliena. ¶ Aug. xix. de
ciui. dei. Eſt aūt vita eterna ſummū bonū noſtrū ⁊
finis ciuitatis dei. de quo fine dicit apoſtol⁹. Finem
vero vitam eternā. Sed rurſus quia vita et̄na ab
his qui familiaritatē non hn̄t cū ſcripturis ſanctis
poteſt etiam accipi vita malorum vl̄ ꝓpter anime i
mortalitatem. vel ꝓpter interminabiles penas impi
orum profecto finis ciuitatis huius in quo ſūmuū ha
bebit̄ bonum vel pax in vita eterna vel vita et̄na
in pace dicendus eſt vt ab omnibus poſſit intelligi
¶ Aug. i⁰. de tri. Quod enim dixit dominus famu
lo ſuo moyſi ego ſum qui ſum. hoc cōtemplabimur
cum viuemus i eternum. ita enim dominus ait. hec
eſt vita eterna. vt cognoſcant te verum deum. hec
enim nobis contemplatio ꝓmittitur actionum omniū
finis atqꝫ eterna perfectio gaudiorū. de qua dic̄ iohā:
nes videbi⁹ eū ſicuti ē. ¶ Jero. Prudens at̄ lector i
tende q̄ ⁊ ſuplicia eterna ſunt ⁊ vita ꝑpetua metū
deinceps non habeat ruinarum. ¶ Gre. xxxiiii mo.
At inquiūt ideo peccantib⁹ minat⁹ eſt vt eos a pecca
tis compeſceret. Quib⁹ rn̄demus ſi falſa minat⁹ eſt vt
ab iniuſticia corrigeret eciā falſa ꝓmiſerat vt ad iu
ſticiam prouocaret ⁊ ſic dum ſatagūt deum ꝓhibere
miſericordē non verent̄ ꝑdicare fallacē. At inquiūt
ſine fine puniri non debet culpa cū fine. Quib⁹ rn̄
demus q̄ recte dicerent ſi iudex iuſtus non corda ho
minū ſꝫ facta penſaret. Ad diſtricti g⁹ iudicis iuſtici
am pertinet vt nunq̄ꝫ careant ſupplicō quoꝝ mēs in
hac vita nūq̄ꝫ voluit carē peccato ¶ Au. xxi. d̄ ci.
Nulli⁹ eīt legis iuſticia attēdit vt tanta mora tpis
quiſqꝫ puniat̄. quanta mora tpis vn̄ puniret̄ admi
ſit Null⁹ eīn extitit qui cenſeret tam cito nocentiū
finienda eſſe tormēta q̄ꝫ cito factum eſt homicidiū
vl̄ adulteriū. Qui vo ꝑ aliquo grandi crimine mor
te mulctat̄ nunqd moram qua occidit̄ eius ſupplici
um leges exiſtimant: ⁊ non q̄ eū in ſempiternū au
ferant a ſocietate viuenciū. Jam vo dampna: igno
minia exilium ſeruitus cum plerūqꝫ ſic infligunt̄. vt
nulla venia relaxent̄ nōne ꝑ h⁹ vite modo ſimilia
penis vident̄ eternis. Jdo quippe eterna eſſe n̄ pn̄t
quia nec ipſa vita que his plectit̄ porrigit̄ ineternū
Sed inquiūt. Quō ergo verū eſt q̄ ait xp̄s. In q̄
menſura menſi fueritis remetietur vob̄ ſi tpale pec
catū ſupplicio punit̄ eterno. Nec attendūt n̄ ꝓpē
equale temporis ſpacium. ſꝫ ꝓpter viciſſitudinē mali
id eſt vt qui mala fecerit mala patiatur eand̄ dictā
menſuram fuiſſe. fact⁹ autē eſt homo malo dignus
eterno qui hoc in ſe peremit bonū quod eſſe poſſet in
eternū. ¶ Greg. xxxv. mora. At inquiūt. Nullus
iuſt⁹ crudelitatib⁹ paſcitur. ⁊ delinquēs ſeru⁹ a iuſto
domino idcirco cedi p̄cipitur. vt a nequicia corrigat̄
Jniqui at̄ gehenne ignib⁹ traditi quo fine ſemꝑ ar
debūt. Quib⁹ rn̄dem⁹ q̄ oīpotens de⁹ quia pius ē
miſeroꝝ cruciatu n̄ paſcit̄. quia aūt iuſt⁹ eſt ab ini
quoꝝ vltōe non ſedat̄. ⁊ tamen ad aliq̄d iniqui ſeg
concremantur vt ſꝫ iuſti tanto ineternū magis diui
ne gracie debitores ſe eſſe cognoſcant. quāto ineter
nū mala puniri conſpiciūt que eius adiutorio vitaē

potuerant. ¶ Aug. xxi. li. de ci. dei. Sed nullū eſt in
quiūt corp⁹ quod dolere poſſit mori non poſſit. Ne
ceſſe eſt aūt vt viuat dolens non ē neceſſe vt occi
dat dolor quia nec corpa iſta mortalia omīs dolor
occidit ⁊ vt dolor aliquis poſſit occidere illa cauſa ē
quoniā ſic connexa eſt aīa huic corpori vt ſummis
doloꝛib⁹ cedat atqꝫ diſcedat. Tūc autē tali corpori
aīma ⁊ eo connectit̄ modo vt illud vinculū nullo dolo
re vincatur. Nō ergo tūc nulla ſed ſempit̄na mors
erit quando nec viuere aīma poterit deum nō habē
do nec doloꝛib⁹ corporis carere moriēdo. Jnē hui⁹
modi autem et̄nitatem ſupplicij negantes miſericor
dior fuit origines qui ⁊ ipm̄ diabolum ⁊ angelos
eius poſt grauiora ꝓ meritis ⁊ diut̄na ſupplicia ex
illis cruciatib⁹ eruēdos ⁊ ſociandos ſanctis angelis
credidit ſed illum ꝓpter hoc ⁊ ꝓpter alia nonnulla
non inmerito reꝓbauit eccl̄ia quia ⁊ hoc q̄ miſeri
cors videbat̄ amiſit faciendo veras miſerias quib⁹
penas luerent ⁊ falſas beatitudines iquib⁹ ſecuꝝ ⁊
ſempit̄nū boni gaudiū nō hr̄ent. Longe aūt alit̄ ali
oꝝ miſericordia humano errat affectu qui hominū
illo iudicio damnatoꝝ miſerias tpales. Oīm vero q̄
vel cicius vl̄ tardius liberant̄ et̄nam felicitatē pu
tant. Cur autē hec miſericordia ad vniuerſā naturā
manat humanā. ⁊ cum ad angelicam ventū fuerit.
mox areſcit. ¶ Greg. xxxiij. mora. At inquiūt vbi
eſt q̄ ſancti ſunt ſi ꝓ inimicis ſuis quos tūc ardere
viderint non orabūt. Orant quidem ꝓ inimicis ſuis
eo tpe quo poſſunt ad fructuoſam penitēciam eoꝝ
corda conuertere quomō autē tunc orabitur ꝓ illis q̄
iam nullatenus poſſunt ab iniq̄tate cōmutari ¶ Au.
xxi. de ci. dei. Item ſunt alij ab eterno ſupplicio libe
rationē non omib⁹ hominibus ꝓmittentes ſed tantū
modo xp̄i baptiſmate ablutis qui participes ſunt cor
poris eius quomodo libet vixerint ꝓpter illud quod
ait dn̄s. Si quis manducauerit ex hoc pane non mo
riet̄ ineternū. Item ſūt qui nō omib⁹ hn̄tib⁹ xp̄i ſac
mentum ſed ſolum catholicis q̄ꝫuis male viuentib⁹
hoc pollicent̄ qui nō ſolum ſacramento ſed re ipſa man
ducauerūt corp⁹ xp̄i in corpore eius quod eſt eccl̄ia
conſtituti etiam ſi poſt ea in aliquam hereſim vl̄ in
gentiliū ydolatriam fuerint lapſi. Sunt aūt q̄ ꝓpē
id qd̄ ſcriptū ē. Qui ꝑſeuerauerit vſqꝫ in finē hic
ſaluus erit nō niſi incatholica eccl̄ia ꝑſeuerantib⁹
hoc ꝓmittunt quod merito fundamēti id eſt fidei ꝑ
ignem ſaluent̄ quo igne i vltimo iudicio punientur
mali ſed oībus his eradicat apl̄us dicens. manife
ſta ſunt opa carnis que ſūt imundicia fornicacio ⁊
his ſimilia que predico vobis q̄m qui talia agunt
regnum dei non poſſidebūt. Si quis aūt temporalia
in corde ſuo p̄ponit xp̄o. ⁊ ſi videatur habē fidem
xp̄i. Non eſt tn̄ in eo fundamentū xp̄s. cui alia p̄po
nit̄ quantomagis ſi committat illicita non p̄poſuiſſe.
ſed poſtpoſuiſſe xp̄m conuincit̄. Cōperi eciā q̄ſdā
putare eos ſolum arſuros illius et̄nitate ſupplicij q̄
ꝓ peccatis dignas elemoſinas facere negligunt ideo
iudicem ipm̄ voluiſſe exiſtimant aliud commemorarē
ſe eſſe dicturum niſi elemoſinas ſiue factas ſiue nō fa
ctas. Sed qui digne ꝓ peccatis ſuis elemoſinas fac
piu⁹ eas facere incipit a ſeipſo. Jndignū eſt eīn vt

ipſe ſibi nō faciat· qui facit in ꝓxim̄ cū audiat dicē
tem deū· Diliges ꝓxim tuū ſic teipm̄· Item qꝫ au
diat· miſerere aīe tue placens deo Hanc elemoſinā
id eſt vt deo placeat non faciēs aīe ſue quō dignas
ꝑ peccatis ſuis facere elemoſinas dicendꝰ eſt· ꝓpt
hoc ergo elemoſine faciende ſūt· vt cum de p̄teritis
peccatis depcamur exaudiamur· nō vt in eis ꝑſeue
rantes licentiā malefaciēdi nos ꝑ elemoſinas ꝯpa
creдамꝰ Ideo aūt dominꝰ ⁊ dexteris elemoſinas ab
eis factas· ⁊ ſiniſtris nō factas ſe imputat eux eſſe p̄
dixit vt hinc oñderet quantū valent elemoſine ad
p̄ora delenda ñ ad ꝑpetua ipune ꝯmittenda peccata
¶ Orig· Vt nō vnꝰ tantū iuſticie ſpecies remune
rat̄ ſic eſtimant multi· In qualibuſcūqꝫ em̄ cauſis
mādatū xp̄i quis fecerit xp̄m cibat ⁊ potat q̄ fideli
um iuſticiam ⁊ veritatē manducat ⁊ bibit· Item
xp̄o algēti texim9 veſtimētum accipientis ſapiētie
texta a deo vt ꝑ doctrinam aliquos doceamꝰ ⁊ in
duamꝰ eos viſcēa miſericordie· qñ et p̄paramꝰ coꝛ
nr̄m diuerſis ꝟtutib ad receptaculū eiꝰ vt illoꝝ q̄
ſūt ipſius· Xp̄m ꝑegrinātem ſuſcipimꝰ in domū pec
ctoris nr̄i Itē cū fratrem īfirmū ſiue ī fide ſiue ī bo
no oꝑe viſitauerimꝰ aut ꝑ doctrinam aut increpaci
onē aut ꝑ ꝯſolacōꝫ ip̄m xp̄m viſitamꝰ· Deinde ōne
quod hic ē· carcer eſt xp̄i ⁊ coꝝ qui ſūt eius· q̄ ſūt
in hoc mūdo degētes quaſi etiā ī carcere natē neceſ
ſitate cōſtricti· Cū ergo bonū opꝰ in eis fecerimꝰ vi
ſitamus eos in carcere ⁊ xp̄m in eis·

¶ Capitulum· xxvi·

Et factum eſt cum ꝯſummaſſet
Iheſus ſermones hos omnes
dixit diſcipulis ſuis· Scitis q̄a
poſt biduum paſca fiet· ⁊ filiuſ
hominis tradetur vt crucifigatur·

¶ Mylanꝰ· Poſt ſmonem quo venturū ſe dñs ī re
ditu claritatis oſtenderat nūc paſſurum ſe eſſe āmo
net· vt ſacramētū crucis ad mixtū eſſe glīe eterni
tatis agnoſcerent· vñ dr̄ ⁊ factū cum eſt ꝯſūmaſſet
ih̄us ſmones hos oēs ¶ Rab· ſcꝫ de ꝯſummatōe
ſeculi ⁊ d̄ die iudicij· Vel quia ab initio euangelij vſ
qꝫ ad paſſionem oīa faciēdo ⁊ p̄dicando ꝯpleuerat
¶ Orig· Non ſimpliciter aūt dixit omnes· ſꝫ hos
oēs Ad huc em̄ oportebat eum etiam alios loqui
ſmones priuſqꝫ traderet· Dixit diſcipulis ſuis Sci
tis q̄a poſt biduum paſca fiet ¶ Raban· Sicut ex
iohis narratione colligit̄ ante ſex dies paſce venit
ih̄us in bethaniam inde venit ieruſalem ſedens ſuper
Aſſellū poſtea gerunt̄ ea que narrant̄ ieroſolimis
geſta ex illo gº die quo venit in bethaniā intelligi
mus ꝯſūmatum quatriduū vt occurreret dies an̄
biduū paſce Inº aūt inē paſca ⁊ azima diſtat qꝫ pa
ſcha ipſe ſolus dies appellat̄ in quo agnꝰ dei occide
bat̄ ad veſperā· hoc ē xiiij· luna p̄mi mēſis xv· autē
luna qñ egreſſꝰ eſt ꝑp̄ſ de egipto ſuccedebat feſti
uitas azimoꝝ veꝝ euangeliſte vnū ꝑ altero ponē
ſolent ¶ Jero· Paſca aūt qd̄ hebraice dicit̄ phaſe ñ
a paſſione vt pleriqꝫ arbitrant̄ ſꝫ a tranſitu noiat̄

eo qꝫ exterminator videns ſanguinē in foribꝰ iſrahe
litarum pertranſierit nec percuſſent eos· Vel ip̄e dñs
p̄bens auxiliū populo ſuo deſuꝑ ambulauerit· ¶ Re
migiꝰ· Siue quia auxiliāte dño populus iſraheli
cus libertatꝰ ab egipciaca ſeruitute trāſiuit ad liber
tatem· ¶ Orig· Non aūt dixit· Poſt biduū paſca
erit aut veniet ne oſtenderet illud paſcha futurum
qd̄ fieri ſolebat ſm̄ legē ſed paſcha fiet hoc ē quale
nunqꝫ fuerat factū· ¶ Remigiꝰ· Myſtice em̄ paſca
dicit̄ ſiue q̄a ea die xp̄s tranſiuit de mūdo ad patrē
de corrupcione ad incorrupcionem de morte ad vi
Siue quia ſalubri trāſitu a demoniaca ſeruitute m
dum redemit· ¶ Jero· Poſt duos etiā dies clariſſi
mi luminis veteris ⁊ noui teſtamēti verū p̄ mūdo ce
lebrat̄ paſca tranſitꝰ etiam noſter id eſt phaſe
celebratur ſi terrena dimittentes ad celeſtia feſti
mus· ¶ Orig· Predicat autēꝫ diſcipulis ſe tradendū
cum ſubdit· ⁊ filius hominis tradetur vt crucifigat̄·
Premuniēs eos ne priuſqꝫ audiant q̄ futura
tura ſubito videntes tradi magiſtꝝ ad crucē obſtu
peſcāt ideo at̄ impſonalit̄ poſuit tradet̄ q̄a deꝰ tra
didit eū miſericordiam circa genꝰ hūanū iudas
auaritiā· Sacerdotes ꝓpter inuidiam· Diabolꝰ
timorē ne auelleret̄ genꝰ humanū ꝑ doctrinā ip̄ſ
aduertens qm̄ magis fuerat ereptū genꝰ hūanū
ꝑ mortem ip̄ſꝰ qꝫ ereptū fuerat ꝑ doctrinaꝫ ⁊ mi
racula·

¶ Tūc ꝯgregati ſunt p̄ncipes ſacerdotū
⁊ ſeniores populi in atrium p̄ncipis ſacer
dotum qui dicebatur Chaiphas ⁊ ꝯſilium
fecerunt vt iheſum dolo tenerent ⁊ occide
rent· Dicebant aūt non in die feſto· ne for
te tumultus fieret in populo·

¶ Gloſa Oſtendit euangeliſta apparatū ⁊ machi
nationem dominice paſſionis· quā xp̄s p̄nunciauerat
Vñ dic· Tūc aūt congregati ſūt ⁊c· ¶ Remi· Hoc
aūt dicit tc̄ ſuperioribus verbis ꝯiūgit̄ id ē antequā
paſca celebraret· ¶ Orig· Nō aūt veri ſacerdotes
⁊ ſeniores ſ· illiꝰ q̄ videbat̄ ꝑp̄ls dī verē ſūt ſꝫ p̄
Romorē nō intelligētes ſummum ſacerdotē dī
ſidiati ſunt ei ⁊ nō ꝯgnoſcentes p̄mogenitum vni
uerſe creat̄e etiā ſeniorē oibꝰ ꝯſiliati ſunt ꝯtra eum
¶ Cnſ· in iii bo· Iniqua vero negocia temptantes
ad p̄ncipē ſacerdotū venitūt inde volentes p̄eſt
cipe vñ ꝓhibē opꝫtebat· Multi aūt erāt tūc p̄ncipes
ſacerdotū lex vō vnū eē volebat· vñ manifeſtū ē
iudaica diſſolucōis accipiebāt p̄ncipiū Moyſes ē
vnū p̄ncipē ſacerdotū eſſe iuſſit ⁊ eo mortuo al
rum fieri poſtea vō annui facti ſūt· Eos igit̄ di
p̄ncipes ſacerdotum qui de p̄ncipibus ſacerdotū
erant ¶ Remigius Condemnātur aūt iſti q̄a ꝯ
gregati ſūt ⁊ quia p̄ncipes ⁊ ſacerdotes fuerunt
Quo em̄ plures ad pagendum aliquod malum ꝯ
ueniunt ⁊ quo ſublimiores ⁊ nobiliores fuerint
decretꝰ habet̄ malū quod committitur ⁊ eo maior
na illis p̄paratur Ad oñdēdā aūt dñi ſimplicitatē
⁊ inocenciā addit euāgeliſta vt iheſū dolo tenerent
⁊ occiderent· In quo em̄ nulla mortis cām inuenire
poterāt conſiliū fecerūt vt dolo tenerēt ⁊ occiderēt

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Criſ. in ho. Conſiliati ſunt ergo vt tenerent eũ
occulte ⁊ interimerent formidabant aũt populum
ideoq; feſtiuitatem expectabant preterire. ppẽ quod
ſequitur. dicebant aũt non in die feſto diabol⁹ eñ
nolebat in paſca xp̃m pati vt non manifeſtam eius
conſtitueret paſſionem. principes aũt ſacerdotum
non ea que dei ſunt timuerunt ne ſcilicet peccato in
hoc tempore pacto maior eius iniquitatis fieret ſed
vbiq; que humana ſunt cogitabant vnde ſequitur.
ne forte tumultus fieret i populo. ¶ Orig. Propẽ
diuerſa ſtudia populi diligentis xp̃m ⁊ odientis cre
dentis ⁊ non credentis. ¶ Leo. papa in ſer. de paſſi
one prouidentib⁹ ergo principib⁹ ne in ſancto die tu
multus oriret̃ nõ feſtiuitati ſed facinori ſtudebãt ſe
ditiones enim turbarum fieri in precipua ſolẽnita
te metuebant non vt populus non peccaret ſed ne
xp̃s euaderet. ¶ Criſ. in ho. Sed tamẽ furore fer
uentes immutati ſunt a ſuo conſilio. quia enim tradi
torẽ inuenerunt in ipſa feſtiuitate xp̃m occiderunt.
¶ Leo. papa in ſer. de paſſione. Diuino aũt intelligi
mus diſpoſitũ fuiſſe conſilio vt iudeoꝝ principes q̃
ſeuiendi in xp̃m occaſiones ſepe queſierãt. non niſi
in ſolẽnitate paſchali exercẽdi furoris ſui acciperent
poteſtatem. Oportebat eñ vt manifeſto implerent̃
effectu que diu figurato fuerãt ꝓmiſſa miſterio vt
ouem ſignificatiuã vera remoueret ouis. ⁊ vno ex
pleret̃ ſacrificio variarum differẽtia victimaꝝ. vt er
go vmbre cederent corpi ⁊ ceſſarẽt imagines ſub
pſentia veritatis hoſtia in hoſtiam transfert ſang ui
ne ſanguis auferetur. ⁊ legalis feſtiuitas dum muta
tur impletur.

¶ Cum autem eſſet iheſus in bethania in
domo ſymonis leproſi acceſſit ad eum muli
er habens alabaſtrũ vngenti precioſi ⁊ ef/
fudit ſuper caput ipſius recumbentis. Vi/
dentes autẽ diſcipuli indignati ſũt dicẽtes
vt quid perdicio hec: potuit eñ iſtud venũ
dari multo ⁊ dari pauperib⁹. Sciens autẽ
ieſus. ait illis. Quid moleſti eſtis huic mu
lieri Op⁹ bonũ opata eſt in me. Nã paupe/
res ſemp habebitis vobiſcum. me autem nõ
ſemp habebitis. Mittens eñ hec vngentũ
hoc in corpus meũ. ad ſepeliendum me fe/
cit. Amen dico vobis vbicumq; predicatũ
fuerit hoc euangeliũ in toto mundo dicet̃ ⁊
q hec fecit in memoriam eius

¶ Gloſa. Oſtenſo conſilio pncipum de xp̃i occiſiõe
vult exequi euangeliſta ꝯplecõem eius oſtendẽs q̃
liter iudas habuit ꝯuentionẽ cũ iudeis vt xp̃m tra
deret ſed p̃us cauſam ꝓditionis p̃mittit. Doluit eñ
quia non erat venudatũ vnguentũ. quod mlr ſup
caput xp̃i effudit vt de p̃cio aliquid tolleret. Unde
voluit hoc dãnum ꝓditione mgr̃i recõpenſaẽ. dicit
ergo. Cũ aũt eſſet ihus in bethania in do. Si. lepſi.
¶ Jero. Non q leproſus illo tempore pmanẽt ſ; q̃a
antea leproſus poſtea a ſaluatore mũdat⁹ eſt noie p̃
ſtino pmanẽte vt virt⁹ curantis apareat. Sequit̃.
Acceſſit ad eum mulier habens ala. vnguen. p̃cioſi.
¶ Raba. Eſt aũt alabaſtrum gen⁹ marmoris cãdi
di varijs coloribus intertincti qd̃ ad vaſa vnguenta
ria cauare ſolent eo q optime ſeruare ea incorrupta
dicat̃. ¶ Jero. Ali⁹ autẽ euangeliſta pro alabaſtro
vnguenti p̃cioſi nardum piſticũ poſuit hoc eſt veꝝ
⁊ abſq; dolo ¶ Raba. Piſtis eñ grece latine dicit̃
fides vñ piſticum .i. fidele. Erat eñ illud vnguẽtum
fidele id ẽ puꝝ ⁊ nõ adulteratũ. Sequitur. ⁊ eff. ſup
ca. ip. re. ¶ Orig. Forſitan quis dicet quatuor fu
iſſe mulieres d̃ quib⁹ ſcripſerũt euãgeliſte. Ego aũt
magis ꝯſentio tres fuiſſe ⁊ vnã q̃dã de q̃ ſcripſerũt
Matheus ⁊ Marc⁹. Alterã aũt d̃ qua ſcripſit lu
cas. Alterã de qua ſcripſit iohãnes ¶ Jero. Nemo
eñ putet eandẽ eſſe que ſup caput vnguẽtũ ⁊ que
ſup pedes effudit Illa eñ lacrimis lauit ⁊ crine ter
ſit ⁊ manifeſte meretrix appellat̃. De hac aũt nihil
tale ſcriptum ẽ. nec eñ poterat ſtatim capite domi
meretrix digna fieri. ¶ Ambro. ſup lucam. Pt̃ er
go non eadem eſſe ne ſibi cõtraria dixiſſe euangeli
ſte videant̃. Pt̃ etiam queſtio meriti ⁊ tp̃is diuerſi
tate diſſolui vt adhuc illa peccatrix ſit iam iſta pfe
ctior. ¶ Criſ. in homel. Et ſecundũ hoc apud tres
euangeliſtas ſcz mathũ marcũ ⁊ lucam vna ⁊ eadẽ
eſſe videtur nõ aũt abſq; rõne lepre Simõis memi
nit euangeliſta ſ; vt oñdat vnde fiduciam ſumẽs hec
mulier acceſſit ad xp̃m quia eñ lepra immũda paſſio
eſſe videbat̃ videns q ihs illum hominem curauerat
apud quẽ manebat ꝯfidit q ⁊ anime eius immũdiciã
facile expurgabit ⁊ alijs mulierib⁹ pro curatione
corporis ad xp̃m accedentib⁹. ſola ipſa honoris gr̃a
ad xp̃m acceſſit ⁊ ꝓpter aĩe curacõem. cũ nihil i cor
pore infirmum haberet. Quã ꝓpter h⁹ maxime ali
quis eandem admirari debet. Apud iohãnem aũt nõ
eſt eadem mulier. ſ; altera quedam mirabilis lazari
ſoror. ¶ Orig. Quomã matheus quidem ⁊ marc⁹ i
domo Simõis lepſi h̃ factũ fuiſſe exponũt. Johes
aũt q venit ihs vbi erat lazar⁹ ⁊ nõ ſimõ ſ; maria
⁊ martha miniſtrabat. Adhuc ſecundũ iohãnem añ
ſex dies paſche venit in bethaniã qñ fecerũt ei cenã
maria ⁊ martha hic aũt qñ recumbit in domo Si
monis. poſt biduũ paſcha erat futuꝝ. Et ap⁹ ma
theum ⁊ marcũ diſcipuli indignant̃ ex bono ꝓpoſi
to. apud iohanẽ aũt ſolus iudas furãdi affectu ap⁹
lucam tũt murmurat nemo. ¶ Gre. in ho. Vt di
cendum q hãc eãdem quam lucas peccatricẽ mulie
rem. Johannes mariam noiat ¶ Aug. de con. euã.
lucas aũt q̃uis ſimile factum cõmemoret. et quod
hic dicit̃ nomẽq; cõueniat eius apud quẽ cõuiuabat̃
dñs Nam ⁊ ipm Simonẽ dicit eũ quia non eſt cõ
tra naturam vl̃ morem vnũ nomẽ habere duos ho
mines pot⁹ credibile eſt fuiſſe alium hoiem Simo
nem nõ leproſũ in cui⁹ domo hec in bethania gerebã
tur. Nihil igit̃ aliud arbitror niſi q non q̃dem aliã
fuiſſe mulierem que peccatrix tunc acceſſit ad pedes
iheſu ſed eandem mariã bis hoc feciſſe ſemel ſcz qd̃
lucas narrauit. Nam ⁊ iohes mariam cõmendãs
cõmemorauit antẽq; veniret i bethaniam erat inqt
lãguẽs lazar⁹ i bethania d̃ caſtello marie ⁊ marthe

ſororis eius · maria aūt erat q̄ vnxit dn̄m vnguēto ⁊
extērſit pedes eius capillis ſuis cuius frr̄ lazarus infirmabatur iā ita
q̄ h̄ maria fecerat. Qȝ aūt i bethania rurſus fecit aliud ē
qd̄ ad luce narratū nō ptinz ſz pariter narratur a tribus
iohe matheo ⁊ marco. q̄ autem matheus ⁊ marcus
caput dn̄i vnguēto illo pfuſū dicūt · iohes aūt pedes
oñdit nō eē cōtrariū ſi accipiam⁹ nō ſolū caput ſed
⁊ pedes dn̄i pfudiſſe mulierē. niſi forte qm̄ marcus
fracto alabaſtro pfuſū caput cōmēorat. tā qs q̄ calū
nioſus ē vt aliqd̄ i vaſe fracto neget remāſiſſe potuiſ
ſe vn̄ etiā pedes dn̄i pfūdēt. ille aūt q̄ ſic calūniatur prius
accipiat pfuſos pedes ante q̄ illud fractū eēt vt in in
tegro remanēt vn̄ etiā caput pfunderet vbi fracta
illa totū effuderat. ¶ Aug. de doctria xp̄iana · neq̄
vllo mō quiſq̄ ſane crediderit dn̄i pedes ita vnguen
to p̄cioſo a muliere pfuſos vt luxurioſoꝝ ⁊ nequā ho
minū ſolet. in oībus eīm talibus nō vſus reꝝ ſed libido
vtētis in culpa ē. quiſq̄s eīm rebus ſic vtitur vt metas ꝯ
ſuetudinis bonoꝝ inter quos viuat excedat. aut aliqd̄
ſignificat aut flagicioſus ē. itaq̄ qd̄ in alijs pſonis
pleruq̄ flagiciū ē in diuina vel ꝓphetica pſona magne
cuiuſdam rei ſignū ē odor eīm bonus fama bona ē. qm̄ qſ
q̄ bone vite opibus habuerit. dū veſtigia xp̄i ſequitur
qſi pedes eius p̄cioſiſſimo odore pfudit ¶ Aug. d cō-
cuan. Sed h̄ viden p̄t eſſe ꝯriū q̄ mathūs ⁊ marcus
poſteaq̄ dixerāt paſca poſt bi. futurū deīde ꝯmēorauerūt
q̄ erat ibi i bethania vbi d̄ vnguēto illo p̄cioſo dr̄
iohes aūt añ ſex dies paſce d̄ vnguēto p̄cioſo dic̄ ea
dē narratur⁹ ſz q̄ ita mouētur n̄ itelligūt ma. ⁊ mar.
illud qd̄ i bethania d̄ vnguēto fc̄m erat recapitulan poſu
iſſe. nō eīm quiſq̄ eoꝝ cū dixiſſet poſt biduū paſcha
futurum ſic adiūxit vt diceret poſt hec cū eſſet bethanie
¶ Criſ. in ho. Sed q̄a diſcipli audierāt mgr̄ȝ dicē
tem miſericordiā volo ⁊ nō ſacrificiū apud ſe cogitabāt
ſi holocauſta nō acceptat multominus olei huiuſmodi
vſum. vn̄ ſequitur. videntes aūt diſcipli indignati ſūt
dicētes. vt qd̄ pditio hec potuit eīm iſtud venūdari
multo ⁊ dari paupibus ¶ Jero. Scio quoſdā hūc lo
cum calūniari q̄re iohes iudā ſolū dixerit ꝯtriſtatū
eo q̄ loculos tenuerit ⁊ fur ab initio fuerit ⁊ matheus
ſcribat oēs diſciplos indignatos neſciētes tropuȝ
q̄ vocatur ſinodoche q̄ ⁊ ꝓ multis vnus ⁊ ꝓ vno multa
ſoleāt appellari. nā ⁊ paulus i ep̄la ad hebreos dicit.
Secti ſūt cū vnum tm̄mō ſcȝ eſaiam ſectuȝ autumet
¶ Aug. d cō euā. Pt̄ etiā intelligi q̄ ⁊ alij diſcipli
aut ſenſerūt h̄ aut dixerūt aut eis iuda dicēte pſua
ſum ſit atq̄ oīm voluntatē matheus ⁊ marcus etiā v̄bis
expreſſerit ſz iudas ꝓpterea dixerat q̄a fur erat ce
teri v̄o ꝓpt̄ paupū curā iohes aūt de ſolo illo id ꝯme
morare voluit cuius ex hac occaſiōe furandi ꝯſuetudi
nē credidit intimādam. ¶ Criſ. in ho. Diſcipli quidē
ita exiſtimabāt ſz dn̄s mētē mulieris vidēs pmittit
multa eīm erat eius religio ⁊ ineffabile ſtudiū. Jdcirco
ꝯdeſcendēs ꝯceſſit ſup caput ſuū vnguētum
effudi. Sicut eīm pr̄ eius odorē victime ⁊ fumū patieba
tur ita ⁊ xp̄s mulierē deuote vnguentē cuius diſci
pli mentē neſciebāt q̄relā facientes vn̄ ſequitur. Sciens
aūt ihs ait illis. qd̄ moleſti eſtis huic mulieri ¶ Re
Per qd̄ apte oñdit q̄ ap̄li qd̄ moleſte locuti fuerāt
aduerſus eā pulere aūt ſubdit. opus bonū opata ē in

me. Aſi di. Nō eſt pditio vnguēti ſic vos dicitis ſz
opus bonū. i. pietatis ⁊ deuotiōis obſequiū. ¶ Criſ in
ho. Jdeo aūt nō ſimpliciter dixit bonū opus operata ē in
ſz p̄us poſuit. qd̄ moleſti eſtis huic mulieri erudiens
nos qd̄cūq̄ gerit vt bonū a quocūq̄ ⁊ ſi non valde
diligēter factū fuerit ſuſcipē ⁊ agere ⁊ fouē ⁊ nō
ex p̄ncipio omnē diligēciam exquirere. quiſq̄s eīm
interogaſſet ante q̄ feciſſet hoc mulier. nō mādaſſet
hoc fieri ſz poſt effuſū vnguētū nō habebat locū di
ſcipuloꝝ icrepatio ⁊ ideo ipſe ut nō obtūderet deuotiō
mulieris oīa hec i cōſolatiōnē mulieris dixit. ſequit
nā paupes ſemp habetis vobiſcū ¶ Remi. Oſtēdit
eīm dn̄s his verbis quaſi ex quadā rōne q̄m nō
erant illi culpandi q̄ ſibi adhuc i mortali corpe cōuer
ſanti aliqd̄ de ſuis facultatibus ſubminiſtrarēt. cū paupe
res ſemp hādi eēnt i eccleſia. quibus fideles cū vellēt
bñfacē poſſēt. ipſe vero breui tpe corpaliter manſurus
erat cū eis vn̄ ſeqt̄. me aūt nō ſemp habebitis ¶ Ier.
Oritur aūt hic q̄ſtio q̄re dn̄s poſt reſurrectiōnē dixerit
ad diſciplos. ecce ego vobiſcū ſū vſq̄ ad ꝯſūmatiō
mūdi. ⁊ nūc loqt̄. me aūt nō ſemp habebitis ſz michi
videt i hoc loco de p̄ntia dicē corpali q̄ nequaq̄ cū eis
ita futurus ſit poſt reſurrectiōē quō nūc i oī familiari
tate. ¶ Remigi. Vel ſoluitur ita vt intelligat q̄ ſo
lum dictū ſit ſz ideo nō dixit habebis ſz habebitis. q̄ i
pſona iude oībus imitatoribus illius dictū ē. ideo aūt dixit
nō ſemp cū nec ad tēpus habeant q̄a mali videtur hr̄e
xp̄m in p̄nti ſeculo qn̄ miſcēt ſe mēbris xp̄i ⁊ acce
dūt ad mēſaȝ eius ſz nō ſemp ſic habebūt qn̄ ſolus dic
tis dicturus ē venite bñdicti patris mei ſeqt̄. mittēs eīm
hec vnguētū hoc in corpus meū. ad ſepeliendū me f.
ac cōſuetudo erat illius populi vt corpa mortuoꝝ
diuerſis aromatibus cōdirent q̄tinus diutius illeſa cō
ſeruarētur ⁊ q̄a futurum erat vt hec mulier corpus dn̄i
mortuū vellet pungere ⁊ tn̄ non poſſet quia reſur
rectiōe anticiparetur idcirco diuina ꝓuidentia actum
eſt vt viuū dn̄i corpus pungeret hoc eſt ergo qd̄ dicit
mittens hec id eſt cū hec mulier corpus meū viuū
ungit. me moriturū ⁊ ſepeliendū oñdit ¶ Criſ in ho.
Quia ergo ſepulchꝝ ⁊ mortem ꝯmemorauit ut
nō videatur in triſticiam mittere mulierē rurſus ei
ꝯſolatur p ea que ꝯſequūtur. Amē dico vobis vbi
cūq̄ p̄dicatū fuerit. ¶ Raban⁹. id ē in quacūq̄ lo
co dilatabit eccl̄ia. p totū mūduȝ dicet ⁊ qd̄ fecit
iſtud ⁊ appoſitū notat q̄ ſicut iudas ꝯtradicens au
ptus ē pꝯdie infamiā ſic ⁊ iſta pie deuotionis gl̄ia
¶ Jero. Attēde notitiā futuroꝝ q̄ paſſurus poſt bi
duū ⁊ moriturus ſciat euangeliū ſuū in toto orbe ce
lebrandū. ¶ Criſ in ho. Ecce aūt q̄ dixit factū ē ⁊
vbicūq̄ terraꝝ abiens. videbis hanc mulierē famo
ſam effectā qd̄ v̄tus p̄dicentis effecit. ⁊ regū et
multoꝝ ⁊ ducū victorie ſilent ⁊ multi q̄ ciuitates cō
ſtruxerūt ⁊ gentes multas ſeruituti ſubegerūt neq̄
ex auditu neq̄ ex nomine ſunt cogniti qm̄ aūt hec
mulier oleū effudit in domo leproſi cuiuſdā eī viris
p̄ntibus hoc oēs ꝯcinūt p orbem terraꝝ ⁊ tēpus tātū
ptranſijt ⁊ memoria eius qd̄ factū ē n̄ ē exhauſta ſz et
nihil ſpeciale ꝓmiſit mulieri. ſz ſempiternā memoriā
q̄a ex his q̄ dixit intelligi potuit. Si eīm opus eius
ſciat manifeſtum q̄ ⁊ mercedem dignam ſuſcipiet

¶ Hero. Miſtice aūt paſſurus pro omi mūdo mo
racur in bethania in domo obediente que quondam
fuit Simonis leproſi. Simon quoqꝫ ipſe obediens
dicit̄ qui iuxta aliam intelligentiam mūdus interpre
tari poteſt in cuiꝰ domo curata eſt eccl'ia. ¶ Orig.
Oleum autem vbiqꝫ in ſcripturis aut opus miſe
ricordie intelligitur quo lucerna verbi enutrita
clareſcit. aut doctrina cuius auditu verbum fidei
quod eſt accenſum nutritur. generaliter ergo om̄e
quo quis vngitur oleum appellatur. olei aūt aliud
eſt vnguentum item vnguenti aliud eſt precioſum
ſic omnis actus iuſtus opus bonum dicitur operis
aūt boni aliud eſt quod facimꝰ ꝓpter homines vel
ſecundum homines aliud quod ꝓpter deum ⁊ ſecun
dum deum item hoc ipm̄ quod facimꝰ ꝓpter deum
aliud ꝓficit ad vſum hominū aliud tantū ad gloriā
dei. vtputa aliqꝫ benefacit hoi naturali iuſticia mo
tus. nō ꝓpter deum quō faciebant interdum ⁊ gen
tes ꝫopꝰ illud oleū eſt vulgare nō magni odoris ⁊
ipm̄ tn̄ acceptabile apud deū qm̄ vt dicit Petrꝰ apꝰ
clementē. opa bona que fiunt ab infidelibꝰ i hoc ſe
culo eis ꝓſunt nō in illo ad ꝯſequendū vitā eternam
Qui aūt ꝓpter deum faciūt magis illis in illo ſeculo
ꝓficit hoc eſt vngentū boni odoris. Sꝫ aliud fit ad
vtilitatem hoim vtputa elemoſina ⁊ cetera huiuſmo
di. Hoc qui facit in xp̄ianos. pedes dn̄i vngit q̄a ip
ſi ſunt domini pedes quod ꝑaupue ſolent facē peniten
tes ꝓ remiſſione peccatoꝝ ſuoꝝ. Qui aūt caſtitati
ſtudet ⁊ in ieiunijs ⁊ oroībus ꝑmanet ⁊ ceteris q̄
tm̄ ad glīam dei ꝓficiunt. hoc eſt vnguentū qꝺ vn
git dn̄i caput. Et hoc eſt vnguentū ꝑcioſū ex cꝰ
odore tota replet̄ eccl'ia ⁊ hoc ē opꝰ ꝓprium nō pe
nitentiū. ſꝫ ꝑfectorū aut doctrina que neceſſaria eſt
hominibꝫ hoc eſt vnguentū. quo pedes dn̄i vngunt̄.
Agnicio aūt fidei que ad ſolum ꝑtinet deū eſt vng
uentū quo vngit̄ caput xp̄i. quo ꝯſepelimur xp̄o
ꝑ baptiſmū in mortē. ¶ Hyl. Mulier aūt hec in ꝑ
figuracione plebis gentium eſt que in paſſione xp̄i
gl'iaꝫ deo reddidit capꝰ eī cꝰ perunxit capꝰ aūt xp̄i
deus eſt. Illā vnguentū boni operis eſt fructꝰ. ſꝫ di
ſcipuli fauore ſaluandi iſrael vendi h' in vſum paup
um dicūt debuiſſe. Pauperes aūt iudeos fide indigen
tes inſtinctu ꝓphetico nūcupant. quibꝰ dn̄s ait pluri
mū eſſe tp̄is quo hr̄e curam pauperum poſſent. Cete
rum ñ niſi ex ꝑcepto ſuo ſalutē gentibꝫ poſſe ꝑſtari
que ſecū in fuſo mulieris huiꝰ vnguēto ſunt ꝯſepul
te. q̄a regnatio non niſi cū mortuis i baptiſmi ꝓfeſ
ſiōe redimet̄ ⁊ idcirco vbi ꝑdicabitur h' euangeliū
narrabit̄ opꝰ eius. q̄a ceſſante iſrael euangelij glo
ria fide gentiū predicatur.

¶ Tunc abijt vnus de xii. qui dicebatur
Iudas ſcarioth ad principes ſacerdotuꝫ. ⁊
ait illis. Quid vultis mihi dare. ⁊ ego vo
bis eū tradam. At illi conſtituerūt ei. xxx
argenteos. Et exinde querebat oportuni
tatem vt eum traderet.

¶ Gloſa. Poſita occaſione ꝓditōis conſequent̄ de
ꝓditione Iude ait euangeliſta. vn̄ dicit. Tūc abijt
vnꝰ de duodecim' ¶ Criſ. i ho. Tūc ſcꝫ nā qn̄ h' audi
uit qm̄ ꝑdicabitur hoc euangeliū vbiqꝫ timuit euꝫ
nam virtꝰ in effabilis erat qꝺ dictum eſt ¶ Aug. ꝺ
con. euan. Ita em̄ ſmo dirigit̄. dicēte dn̄o. Scitis q̄a
poſt biduū paſcha fiet. Tūc ꝯgregati ſūt ꝑncipes
ſacerdotū. Tūc abijt vnꝰ de xij. Int̄ illud em̄ qꝺ di
ctum ē. Ne tumultꝰ fieret in populo ⁊ hoc qꝺ dicit̄
Tūc abijt vnꝰ de. xij. interpoſitū ē illud de bethania
quod recapitulādo dictū eſt. ¶ Orig. Abijt aūt ad
uerſus vnū ꝑncipem ſacerdotū q̄ factꝰ fuerat ſacer
dos inetnū. ad inlcos ꝑncipes ſacerdotuꝫ. vt vende
ret ꝑcio volentē redimere totū mūm. ¶ Rabanꝰ.
Abijt aūt dicit q̄a non coactꝰ. nō inuitatꝰ. ſꝫ ſponte
ſceleratū init conſiliū. ¶ Criſ. in home. Addit aūt
vnus de xij. acſi diceret de ꝑmo choro eorum qui
ſublimiter electi ſunt. ⁊ ad deſignationē eꝰ adiun
git qui dicit̄ iudas ſcarioth erat em̄ ⁊ alius iudas
¶ Remi. Scarioth namqꝫ fuit villa vn̄ ortꝰ ē iſte
iudas. ¶ Leo papa in ſmōe de paſſione. Qui nō ti
moris ꝑturbatiōe xp̄m deſeruit ſꝫ pecunie cupidita
te diſtraxit amore em̄ pecunie vilis ē omis affectio
⁊ aīma lucri cupida etiam ꝓ exiguo ꝑire ñ metuit
nullūqꝫ eſt iuſticie in illo cordꝭ veſtigiuꝫ. In quo ſibi
auaricia fatꝰ habitaculm Hic ꝑ hoꝰ iudas inebriatꝰ
veneno dū ſitit lucꝝ tā ſtulte impiꝰ fuit vt ⁊ dn̄m
venderet ⁊ mgr̄m. vnde dixit. Pncipibꝰ ſacerdotū
Quid vultis mihi dare ⁊ ego vobis eū tradā. ¶ Ie
Infelix iudas dānum qꝺ ex effuſione vnguenti ſe fe
ciſſe credebat vult mgr̄i ꝑcio ꝯpenſare. nec certā tn̄
poſtulat ſummā vt ſaltem lucroſa videret̄ ꝓdicio ſꝫ
quaſi vile tradens mancipiū i ꝑtate ementiū poſuit
q̄ꝫtum vellēt dare. ¶ Orig. Hoc aūt faciunt oīs q̄
accipiunt aliqꝺ corꝑalium aut mundialium reꝝ vt
tradāt ⁊ eijciant ab aīma ſua ſaluatorē. ⁊ vbū veri
tatis qꝺ erat in eis. Sequit̄. At illi ꝯſtituerūt ei xxx
argenteis. Tantā mercedeꝫ ꝯſtituētes. quantos an
nos ſaluatoꝝ conuerſatꝰ fuerat in h' mūdo ¶ Ier. Io
ſeph aūt ñ nō vt multi putāt iuxta. lxx. īterp̄tes xxx
aureis venditus eſt ſꝫ iuxta hebraicam veritatem
xxx. argenteis neqꝫ em̄ poterat ſeruꝰ ꝑcioſior eſſe
dn̄o. ¶ Aug. de qu. euan. qꝫ aūt dn̄s xxx. argenteis
vendituſ eſt ſignificauit ꝑ iudam iudeos iniquos qui
ꝓſequentes carnalia ⁊ tp̄alia que ad. v. ꝑtinent ſen
ſus corꝑis xp̄m hr̄e noluerunt. Et q̄a ſexta mundi
etate fecerūt ſexies quīqꝫ eos quaſi ꝑciū venditi dn̄i
accepiſſe ſignatū eſt. Et quia eloquiū dn̄i argentū
eſt illi aūt ipſam legē etiam carnaliter intellexerunt
tanq̄ꝫ in argento impꝛeſſerāt ſecularis ꝑncipatꝰ ima
ginē quam amiſſo dn̄i tenuerūt. Sequit̄. Et exinꝺ
querebat oportunitatem vt eum traderet. ¶ Ori.
Qualem autem oportunitatem querabat iudas.
Lucas manifeſtius explanat dicens. Et querebat
oportunitatem vt traderet euꝫ ſine turba id eſt qn̄
populꝰ non erat circa eum. ſed ſecretus erat cū di
ſcipulis quod ⁊ fecit tradens eum poſt cenam cum
ſecretꝰ eſſet in predio geſſemanij. ⁊ vide ſi vſqꝫ nūc
oportunitas iſta videtur his qui volunt prodere
dei verbum in tempore perſecutionis. quando mul
titudo credentium non eſt circa verbum veritatis.

¶ Prima aūt die azimorum acceſſerunt diſcipuli ad iheſū dicentes. Vbi vis paremꝰ tibi comedere paſcha. At iheſus dixit. Ite in ciuitatem ad quendam ⁊ dicite ei. Magiſter dicit. Tempus meum ꝓpe eſt. apud te facio paſcha cū diſcipulis meis. Et fecerūt diſcipuli ſicut conſtituit illis iheſus. ⁊ parauerunt paſcha.

¶ Gloſa. Proſecutus fuerat euangeliſta de his q̄ erāt ꝑambula ad xp̄i paſſionē ſcʒ de ꝑnunciacione paſſiōis ⁊ ꝯſilio ꝑncipum ⁊ ꝺ tradi ꝓdicōis. Hinc aūt tpus ⁊ ſerie paſſiōis icipit ꝓſeq̄ dicēs. ꝑma aūt die. azi. ¶ Ihero. Prima dies azimoꝝ xiiij. dies mēſis ꝑmi eſt qn̄ agnꝰ immolatꝰ ⁊ luna pleniſſima ē ⁊ fermentū abijcit. ¶ Remi. Et notandū ꝙ apud iudeos ꝑmo die paſcha celebrat. reliqui vo vij. ſequentes dies azimoꝝ vocabant. ſed nunc dies azimorūꝫ dicit pro die paſche. ¶ Cris. in ho. Vel hanc ꝑmaꝫ diem azimoꝝ dicit quia vij. dies azimoꝝ erant. Conſueuerūt em̄ iudei a veſpa ſemꝑ numerare die. vn̄ hꝰ diei facit mentiōꝫ ſcd̄m quā in veſpa paſcha erat immolandum qd̄ quinta feria fuit. ¶ Remigius. Sed forte dicet aliquis. Cū ille tipicus agnus figuram huiꝰ veri agni geſtabat quare non ea nocte paſſꝰ ē xp̄s qua ſolebat agnus imolari. Sed ſciendū quia eadē nocte miſteria ſanguinis ⁊ corpis ſui diſciplis celebrāda tradidit ⁊ ſic tentꝰ ⁊ ligatꝰ ē a iudeis ⁊ ſue imolacōis id eſt paſſionis ſacrauit exordiuꝫ. Sequit. Acceſſerūt ad iheſū diſcipli dicētes. vbi vis paremꝰ tibi comedere paſca. Inter eos aūt diſcipulos qui acceſſerūt ad ihm̄ interogantes ⁊ iudam fuiſſe eſtimo ꝓditorem. ¶ Cris. in ho. Ex hic aūt mani feſtum eſt qn̄ non erat ei domus neq̄ tuguriuꝫ. Ego aūt eſtimo neq̄ diſcipulos habuiſſe. Profecto em̄ eum illuc rogaſſēt venire. Sequit. At ihs dixit. ite in ciuitatem ad quēdam. ¶ Auguſtinꝰ. de con. euan. Eum ſcilicet quem marcꝰ ⁊ lucas dicunt patrem familias vel dominum domus. ꝙ ergo interpoſuit matheus ad quendam. tanq̄ꝫ ex perſona ſua ſtudio breuitatis illud compendio voluit inſinuare. Nam neminem ſic loqui vt dicat ite ad quendam quis neſciat. Ac per hoc cum matheus verba domini poſuiſſet dicens. Ite in ciuitatem. interpoſuit ipſe. ad quendam non quia ip̄e dominꝰ hoc dixerit. ſed vt ip̄e nob̄ inſinuaret tacito nomine fuiſſe quendam in ciuitate. ad quem domini diſcipuli mittebantur. vt prepararent paſcha. Manifeſtum eſt em̄ diſciplos a domino nō ad quemlibet. ſed ad quēdam hominem id eſt ad certum aliquem miſſos eſſe. ¶ Criſoſto. in homelia. Vel dicendum ꝙ ꝑ hoc ꝙ dicit ad quendā oſtendit ꝙ ad ignotum hominē mittit. Monſtrans hinc qm̄ poterat non pati. Qui em̄ mentē huiꝰ pſuaſit vt eos ſuſciperet quid non vtiq̄ operatus eſſet in his q̄ eū crucifigebāt ſi eū voluiſſet nō pati ego aūt neq̄ h̄ admiroꝛ ſolū qm̄ eū ſuſcepit ignotuꝫ exiſtēs. ſꝫ qm̄ ſuſcipiēdo xp̄m inſtoꝝ odiuꝫ ꝯtempſit. ¶ Hi. Vel ideo hominē cū quo paſca celebraturꝰ eſſet nō noiat. nō em̄ xp̄iani honor credentib̄ erat preſtitꝰ.

¶ Rab. Vt nomē ꝑtermittit vt oīb̄ vera paſcha celebrare volentib̄ xp̄mq̄ hoſpitio ſue mentis ſuſcipere danda facultas deſignetur. ¶ Ilero. In li. eius morē veteris teſtamēti noua ſcripta ꝯſeruāt. Frequēter em̄ legimꝰ dixit ille illi ⁊ in loco illo ⁊ illo ⁊ tn̄ nomen pſonaꝝ locoꝝq̄ non ponitur. Sequitur. Et dicite ei. Magiſter dicit. tempus meum ꝓpe eſt. ¶ Criſoſtomꝰ. i homelia. Hoc autem dixit diſcipulis paſſionem cōmemorans vt ex multiplici paſſionis enunciatiōe exercitati meditarent quod vidēdum erat ſimul aūt demonſtrans ꝙ volens ad paſſionē veniret. Sequit. Apud te facio paſca. in quo demōſtrat ꝙ vſq̄ ad vltimum diem nō erat cōtrariꝰ legi. Addit aūt cū diſcipulis meis vt ſufficiēs fieret ꝑparatio. ⁊ vt ille ad quem mittebat non eſtimaret eū occultari velle. Sequit. Et fece. diſ. ſicut conſti. illis ie. ⁊ pa. paſ. ¶ Orig. Forſitam aūt aliquis mouet ex eo ꝙ Ihus celebrauit more iudaico paſca quia conuenit ⁊ nos imitatores xp̄i ſimiliter facere nō ꝯſiderans ꝙ ihs factꝰ eſt ſub lege non vt eos qui ſub lege erant ſub lege relinqueret ſed vt eos de lege educeret quanto ergo magis nō ꝯuenit illos introire in lege qui ꝑus fuerant extra legem. ſed ſpiritualiter celebrantes que in lege corpaliter celebranda mandantur in azimis ſinceritatis ⁊ veritatis celebramꝰ paſcha ſecundum voluntatem agni dicentis. Niſi manducaueritis carnē meam ⁊ biberitis ſanguinem meum non bibebitis vitam in vobis.

¶ Veſpere aūt facto diſcūbebat cum. xij. diſcipulis ſuis. Et edentibꝰ illis dixit. Amē dico vobis quia vnus veſtrum me traditurus eſt. Et cōtriſtati valde ceperunt ſinguli dicere. Nunq̄d ego ſum domine. At ipſe reſpondens ait. Qui intingit mecum manū in parapſide hic me tradet. Filiꝰ quidem hominis vadit. ſicut ſcriptū eſt de illo. vē autem homini illi per quem filiꝰ hominis tradetur bonū erat ei ſi natus nō fuiſſet homo ille. Rn̄dens aūt iudas qui tradidit eū dixit. Nunq̄d ego ſum rabbi. Ait illi. Tu dixiſti.

¶ Jero. Quia ſupra dominus de paſſione ſua ꝑdixerat nunc etiam de ꝓditore ꝑdicit dans ei penitentie locū vt cum intelligeret ſciri cogitacōes ſuas ⁊ occulta cordis ꝯſilia peniteret eū facti ſui. vnde dicit. veſpera au. fa. diſ. cum. xij. diſci. ſuis. ¶ Remigius. Cum xij. dicit quia iudas adhuc erat in numero. nondū iam receſſerat merito. ¶ Jero. Omia em̄ ſic agit iudas vt tollat ſuſpitio proditoris. ¶ Remigius. Et notandū q̄a pulcre veſꝑe facto diſcubuiſſe dicit quia iam ad veſpā agnꝰ imolari ſolebat. ¶ Raba. Eciā veſꝑe diſcubuit cū diſcipul q̄a in paſſione xp̄i qn̄ verꝰ ſol ad occaſū ꝑperauit refectio eterna oībus fidelib̄ ꝑparata fuit. ¶ Cris. i ho. deſignat aūt euangeliſta ꝙ comedētib̄ eis diſputat de ihs ꝺ traditōe vt ⁊ a tpe ⁊ a mēſa oſīdat maliciā ꝓditoris ⁊ ſꝫ q̄ē ⁊ edēntib̄ illꝰ dixꝰ amē di. vo. q² vnꝰ ve. me tra.

¶ Leo·papa in ſmone de paſſione· In quo notam
ſibi eſſe ꝓditoris ſui cõſcientiã demõſtrauit nõ aſpe
ra ac apta impium increpatõe ꝯfundens ſed leni ⁊
tacita admonitõe cõueniens · vt facili⁹ corrigeret
penitendo quem nulla deformaſſet abiectio ¶ Ori·
Vel dixit generaliter vt teſtimonio pcuſſi cordis
ſingulorum qualitas ꝓbaretur·⁊ vt iude oſtẽderet
maliciam qui nec cognitori conſiliorũ ſuorũ crede:
bat·eſto quia in primis putauit latere quaſi hoiem
qui poſtq̃ vidit conſcienciam ſuã poſitam ĩ verbis
ipſius quorũ pmũ ĩfidelitatis erat · ſcḋm ĩpudẽcie ⁊
vt etiã diſcipulorum oñderet bonitatem q̄ plus cre
debãt verbis xp̄i quã ꝯſciẽcie ſue·vñ ſequit̃ ⁊ cõ·
ſunt val·⁊ ce·ſin·di·nunquid ego ſũ dñe vnuſq̇ſq̄
enim diſcipulorũ ſciebat ex hiis que docuerat ieſus
q̄m ad malum vertibilis eſt humana natura·⁊ ĩ col
luctatione aduerſus rectores huius mundi tenebra
rum·⁊ ꝓpter hãc cauſam vnuſquiſq̄ eorũ timẽs in
terrogauit·vñ ⁊ de omnibus futuris timẽdum eſt
nobis infirmis· Videns aũt dñs de ſeipſis timentes
diſcipulos demõſtrauit ꝓditorẽ iudicio ꝓphetice vo
cis dicentis·qui mãducauit panẽ mecũ amplificauit
aduerſũ me ſupplãtationez·vñ ſequitur· At ipſe re
ſpondens ait·qui intingit mecum manũ in pab·hic
me tradet· ¶ Jero· Omnia domini paciencia pmũ
dixerat vnus vr̃m me tradet· pſeuerat proditor ĩ
malo manifeſtius arguit ⁊ tamẽ nomẽ ꝓprium non
deſignat·iudas enim ceteris cõtriſtatis ⁊ retrahẽti
bus manũ ⁊ interdicẽtibꝫ cibos ori ſuo temeritate⁊
impudencia qua ꝓditurus erat etiã manum cũ ma
giſtro mittit in paropſidem vt audacia bonã conſcien
tiam mẽtiretur ¶ Criſ·in ho· Michi aũt videtur
⁊ hoc xp̄m feciſſe q̄ ſcꝫ iudas cũ eo in paropſide intin
geret magis eum confundens ⁊ in amorẽ ſuũ attra
hens· ¶ Raba· Quod aũt dicit hic matheus in par
opſide marcus dicit in catino·paropſis enĩ ẽ vas eſca
rum quadrãgulatũ a paribus aſſibus id eſt equis
lateribus dictum catinum vero vas fictile apertum
ad immittendũ liquorem·⁊ potuit fieri vt in mẽſa
vas fictile quadrãgulũ cõtineretur ¶ Orig· Hec
eſt aũt ꝓpria conſuetudo hominum nimis malorum
vt poſt ſalem ⁊ panẽ inſidientur hominibꝫ maxime
nichil inimicicie ab eis habentes·ſi aũt ⁊ poſt ſpiri
talem menſam abundantius videbis multitudinem
malicie eius non recordatus nec ĩcorporalibꝫ bonis
magiſtri dilectionẽ nec in ſpũalibꝫ doctrinam· Tales
ſũt oĩes in eccl̃ia qui inſidiant̃ fratribꝫ ſuis cũ q̇
bus ad eandez menſam corporis xp̄i frequenter ſiĉ
fuerunt· ¶ Jero· Judas aũt nec pmo nec ſcḋo cor
reptꝰ·a proditione retrahit pedem·ſꝫ paciencia domini
nutrit impudenciã ſuam·⁊ ideo pena p̄dicit̃·vt quẽ
pudor nõ vicerat corrigant denũciata ſupplicia· vñ
ſequit̃·Filiꝰ q̇dem hoĩs vadit ſic̃ ſcriptũ eſt de illo
¶ Remi Humanitatis namq̄ ẽ ire ⁊ redire· diui
nitatis ſemꝑ manẽ ⁊ eſſe·⁊ quia hũanitas pati po
tuit ⁊ mori ideirco pulcre dicit̃ filiꝰ hominis abire·
Aperte etiam dicit·ſic̃ ſcriptũ eſt de eo·q̄m quecũq̄
paſſꝰ eſt prius a ꝓphetis p̄dicta ſunt· ¶ Criſ·in ho·
Hoc aũt dixit ad conſolandũ diſcipulos vt nõ exi
ſtimarent ĩfirmitatis id eſſe q̄ paſſurꝰ erat·⁊ vt

nam etiam corrigeret ꝓditorez Quãuis aũt ſcriptũ
fuerit paſſurũ eſſe xp̄m·nihilominꝰ tamen incuſat̃
iudas·Nõ enĩ tradicio iude ſalutem nr̃am operata
eſt·ſed ſapiẽcia xp̄i qui alioꝝ nequiciis ad id qḋ no
bis expediebat vtebatur·Vñ ſequit̃· Ve aũt homi
illi ꝑ quem filiꝰ hoĩs tradet̃· ¶ Orig· Non dixit
ve homi illi a quo tradetur·ſꝫ ꝑ quem tradet̃ oſten
dens alteꝝ a quo tradebat̃ id eſt a dyabolo ip̄m aũt
iudam miniſtꝝ eſſe tradicõis Ve etiã oĩbꝫ ꝓditori
bus xp̄i· Quicunq̄ enĩ diſcipulos xp̄i tradit ip̄m
xp̄m tradit ¶ Remigi· Ve etiam erit oĩbꝫ qui
maligna conſciencia ⁊ polluta ad menſam xp̄i acce
dunt· Quãuis enĩ xp̄m ñ tradant iudeis crucifigẽ
dum·tradũt tamẽ ſuis iniquis mẽbris ſumendum
Et ad maiorem exaggerationez ſubdit· Bonũ erat
illi ſi natus non fuiſſet hõ ille· ¶ Jero· Non aũt ideo
putandꝰ eſt ante fuiſſe q̄z naſceret̃ q̄a nulli poſſit
eſſe bene niſi ei qui fuerit·ſꝫ ſimplicit̃ dictũ eſt mlto
meliꝰ eſſe non ſubſiſtẽ q̄z male ſubſiſtere ¶ Aug·de
q̄ſti·euan· Etſi quiſpiaz contendit aliquã vitaz eſſe
ante iſtã ñ iude tñ vt nõ naſceret̃·ſꝫ nulli expedit̃
conuincit̃· An diabolo dicit non expedire naſci ſcꝫ
ad peccatum an etiã bonũ erat illi vt xp̄o nõ naſce
retur ꝑ vocationẽ nec eſſet apoſtata· ¶ Orig· Ju
das aũt poſt oĩm apl̄orum interrogationes ⁊ pꝰ xp̄i
narrationem de ip̄o vix aliquando ⁊ ipſe interroga
uit verſuto conſilio vt ſimilia ceteris interrogando
celaret ꝓditionis conſilium· Nam vera triſticia nõ
ſuſtinet moram·vnde ſequit̃· Rñdens aũt iudas qui
tradidit eũ dixit Nunqḋ ego ſum rabbi ¶ Jero·
In quo blandientis ĩngit affectum ſiue incredulita
tis ſignũ· Ceteri enĩ qui non erant ꝓditurĩ dicunt·
Nunquid ego ſum dñe· Iſte qui ꝓditurꝰ erat·non
dñm ſed magr̃m vocat quaſi excuſacionez habeat ſi
domino denegato·ſaltem magr̃m prodiderit ¶ Ori·
Vel hoc ip̄m quaſi ſubſannãs dic̃ quia vocabat̃ ma
giſter·cum nõ eſſet hoc vocabulo dignꝰ· ¶ Criſ·ĩ
homelia· Quãuis aũt dñs poterat dixiſſe· Argen
tum es pactꝰ accipere ⁊ adhuc audes interrogaẽ·ſꝫ
nihil horum dixit mitiſſimꝰ ibus nobis terminos ⁊
regulas p̄figens· Sequit̃ enĩ· Et ait illi tu dixiſti·
¶ Re· Nõ ſic pt̃ intelligi· Tu dicis ⁊ veꝝ dicis·ſi
ue tu dixiſti ⁊ ñ ego·vt adhuc ei locꝰ penitendi cõ
cederet̃ dum non apertius eius ꝑuerſitas manifeſta
tur· ¶ Raba· Potuit etiam hoc ſi dici a iuda ⁊ a
domino r̃ponderi·vt non omnes aduerterent quod
dictum erat·

¶ Cenantibus autem illis accepit iheſus
panem ⁊ benedixit ac fregit· deditq̄ diſci
pulis ſuis ⁊ ait· Accipite ⁊ comedite· hoc
eſt corpus meum·

¶ Jero· Poſtq̄ typicũ paſcha fuerat impletũ ⁊
agni carnes cũ apoſtolis comederat ad veꝝ paſche
tranſgreditur ſacramentũ· vt quomõ olim p̄figu
ratione eiꝰ Melchiſedech ſummi dei ſacerdos panẽ
⁊ vinum offerens fecerat ip̄e quoq̄ in veritate ſui
corporis ⁊ ſanguis repñtaret· Vñ dicit̃·Cenanti
bus aũt illis· Aug·ad Januariuz· In quo liquido
aparet·q̄m pmo acceperũt diſcipli corpꝰ⁊ ſanguinẽ

domini non eos accepiſſe ieiunos ¶ Aliquid tamen
propterea calumniandū eſt vniuſe eccl'ie qꝛ a ieiunis
ſemꝑ accipitur Placuit em̄ ſpirituiſancto vt i hono
rem tanti ſacramēti in os xp̄iani prius dominicum
corpꝰ intraret q̄ȝ ceteri cibi. Saluator namq̄ꝫ q̄ vehe
mentius ↄmendaret miſterij huiꝰ altitudinem vlti
mū hoc voluit infigē cordib᷒ ⁊ memorie diſcipuloꝝ
a quib᷒ ad paſſionem digreſſurꝰ erat ⁊ ideo nō pre
cepit. quo deinceps ordine ſumeret vt apl'is p quos
eccl'iam diſpoſiturꝰ erat ſeruaret huc locū ¶ Glo.
Sub alia em̄ ſpecie carnem ⁊ ſanguinē ſuū tradidit
xp̄us ⁊ deinceps ſumendū inſtituit vt fides habē
mentum que de his eſt que non videnē. ¶ Ambro.
de ſacramētis. Et vt nullus horror cruoris ſit. ⁊ p
cium tn̄ operet redemptōis. ¶ Aug. ſup iohannem
Commēdauit aūt domiꝰ corpꝰ ⁊ ſanguinē ſuū i ↄis
rebus que ad vnū aliquid redigunē ex multis. Pa
nis namq̄ꝫ in vnum ex multis granis conficē. Vinū
vero i vnum ex multis acinis confluit. Ita dn̄s ie
ſus xp̄us nos ſignauit. ⁊ miſterium pacis ac vnita
tis noſtre in ſua menſa conſecrauit. ¶ Remigius.
Apte ecīā fructum terre obtulit. vt per hoc demon
ſtraret q̄a ad hoc venerat vt illaȝ maledictionē au
ferret qua maledicta ē terra propter peccatum p̄mi ho
minis. cōgruenē ecīā iuſſit offerri que de terra na
ſcunē. ⁊ pro quib᷒ hominis maxie laborant vt nō
eſſet difficultas i acq̄rēdo ⁊ hoies de laboē manuū
ſuarum ſacrificiū deo offerrēt. ¶ Ambro. de ſac̄men
tis. Ex hoc aūt accipe anteriora eſſe miſteria xp̄ia
norū q̄ȝ iudeoꝝ. obtulit em̄ melchiſedech panē ⁊ vi
num ſimilis per oīa filio dei cui dicē. tu es ſacerdos
ineternū ſecūdū ordinem melchiſedech de quo ⁊ hic
dicē. accepit ieſus panē ¶ Glo. Quod de pane frū
mēti intelligē. grano em̄ frumēti ſe cōparauit. dn̄s di
cēs. niſi granū frumēti cadens i t̄rā. talis etiā panis
ↄpetit ſacramēto qꝛ eius vſus eſt cōmunior nā alij
panes propter eius defectū fiunt. quia vero xp̄s uſq̄ꝫ
ad vltimū diem demōſtrauit ſe nō eſſe cōtrariū legi
vt ſupra ex verbis criſoſtomi habitū eſt i veſpera
vero qn̄ paſca immolabaē ſm̄ legis ꝓceptū azima cō
medēdū erat. ⁊ omne fermētatū abijciēdum maiſe
ſtū eſt qꝛ panis iſte quē dn̄s accepit vt diſcip̄lis tra
deret azimꝰ fuit. ¶ Gre. in regiſtro. Solet autem
nōnullos mouere qꝛ i eccl'ia alij offerūt paēs azimos
alij fermētatos. eccleſia nāq̄ꝫ romana offert azimos
panes propterea qꝛ dominus ſine vlla commixtōe ſu
ſcepit carnem. alie vero eccleſie offerunt fermēta
tum pro eo qꝛ verbum patris indutum eſt carne ⁊
eſt verus deus ⁊ verus homo nam ⁊ fermentū cō
miſcetur farine ſed tam azimum q̄ȝ fermentatū dū
ſumimus vnum corpus domini noſtri ſaluatoris ef
ficimur ¶ Ambro. de ſacramētis Iſte aūt panis an̄
verba ſacramētoꝝ panis eſt vſitatꝰ vbi acceſſerit
cōſecratio de pane fit caro xp̄i ↄſecratio aūt quib᷒
v̄bis ē ⁊ q̄b᷒ ſmonib᷒ niſi dn̄i ihu. ſi em̄ tanta vis
eſt in eiꝰ ſmone vt inciperēt eſſe que nō erāt quātō
magis operatoriꝰ ē. vt ſit que erāt ⁊ in aliud cōmu
tenē. ſi em̄ operatus eſt ſmo celeſtis in alijs rebus nō
operatur in celeſtib᷒ ſacramentis. Ergo ex pane cor
pus fit xp̄i ⁊ vinum fit ſanguis conſecratōe verbi

celeſtis. Modum requiris accipe. Conſuetudo ē vt
nō generet homo niſi ex viro ⁊ muliere ſꝫ quia vo
luit dn̄s de ſpirituſancto ⁊ virgine natus eſt xp̄us
¶ Aug. de ver. do. Sicut ergo p ſpm̄ſanctū vera caro
ſine coitu creatur ita ⁊ per eūdem ſubſtātia panis
⁊ vini idem corpꝰ xp̄i ⁊ ſanguis conſecratē. Et ideo
quia v̄bo dn̄i fit p̄dicta conſecratio ſubdit. Dixit
¶ Remigiꝰ. Per qđ etiā mōſtrauit quia humanā
naturam vna cū patre ⁊ ſpirituſancto gr̄a diuine
virtutis impleuit. ⁊ etne immortalitatis munere
ditauit. ſed vt mōſtraret q̄a corpꝰ eius n̄ abſq̄ ſua
voluntate ſubiectum erat paſſioni. ſubdit. Acce
pit. ¶ Aug. in li. ſen. Proſpi. Cū em̄ frāgit hoſtia
dū ſanguis de calice in ora fideliū fundit. quid aliud
q̄ȝ dn̄ici corporis immolatio in cruce eiꝰ. q̄a ſanguis
effuſio d' latere deſignatē. ¶ Dyoni. in eccl'iaſtica hie
rarchia. In hoc etiaȝ oſtendit qꝛ vnū ⁊ ſimplū di
v̄bum p humanationē compoſitum ⁊ viſibile ad nos
ꝓceſſit. ⁊ ad ſe nr̄am ſocietatem benigne ꝓgreſſū ſpi
ritualium bonoꝝ diſtributorū nos participes fore vi
ſequitur. dedit q̄ꝫ diſcip̄lis ſuis. ¶ Leo papa in ſmo
ne de paſ. Nec ab hoc quidem miſterio traditor ſ
moto vt oſtenderet iudas nulla iniuria ee exaſpera
tꝰ. q̄ impietate voluntaria erat preſcitus ¶ Aug.
ſuper iohannem. De vno em̄ pane ⁊ petrus accepit
⁊ iudas. ſed petrus accepit ad vitā. iudas ad mor
tem. ¶ Criſ. in homelia. Et hoc iohannes oſtendit
dicēs qm̄ poſt hoc intrauit in eū ſathanas. Etenim
maius peccatuȝ ei eſt factum. Et quoniam cum tali
mente ad miſteria acceſſit ⁊ quoniam cuȝ acceſſiſſꝫ
non factus eſt melior neq̄ꝫ timore neq̄ꝫ beneficio neq̄ꝫ
honore xp̄s aūt non ꝓhibuit eū q̄uis omia nouerit
vt diſcas qm̄ nihil derelīq̄t eoꝝ que in correptionē
ↄueniunt ¶ Remi. In hoc etiā facto relinq̄t exem
plū eccl'ie vt neminē a ſodet aōr ſui neq̄ꝫ a ꝯmunione
corporis ⁊ ſanguinis dn̄i ſegreget niſi pro aliquo
manifeſto ⁊ publico crimine ¶ Hilarius. Poſt
iuda paſcha accepto calice ⁊ fracto pane ꝯfictꝰ eſt. dig
nus em̄ eternoꝝ ſacramētoꝝ ↄmunione non fuerat
Diſceſſiſſe aūt eū hinc intelligiē qꝛ cum turbis rediſſe
oſ̄ndit. Sequitur Et ait Accipite ⁊ comedite ¶ Aug.
de ver. do. Inuitat domiꝰ ſuos vt ꝑparet eis cibū
ſeipm̄ ſꝫ q̄s audeat māducaē dn̄m ſuū ⁊ quib᷒ q̄
manducaē reficit ſed non deficit. Viuit manducatus
quia ſurrexit occiſus. Nec quando manducam᷒
partes de illo facimus. ⁊ quidem in ſacramento ſic
fit. Norunt fideles quemadmodum manducent car
nem chriſti. Vnuſquiſq̄ꝫ ꝑtem ſuam accipit. Per ꝑ
tes manducatur in ſacramento ⁊ integer manet to
tus in celo totus in corde ſuo. Ideo autem iſta dicū
tur ſacramenta quia in eius aliud videtur ⁊ aliud
intelligitur quod videtur habet ſpeciem corporalē
quod intelligitur fructum habet ſpiritalem ¶ Aug.
ſup iohānē Carnē autem xp̄i nō edam᷒ tm̄ in ſacra
mēto quod ⁊ multi mali faciūt. ſꝫ vſq̄ꝫ ad ſpiritus
ꝑticipationē manducemus vt in domini corpe tanq̄
membra maneamus vt eius ſpiritu vegetemur.
¶ Ambro. de ſacramentis Ante em̄ q̄ȝ conſecretur
panis eſt. Vbi aūt v̄ba xp̄i acceſſerit dicitur hoc
corpus meum corpus xp̄i eſt.

¶ **Et accipiens calicē gratias egit. ⁊ dedit illis dicens. Bibite ex hoc om̄es hic eſt ſanguis meus noui teſtamenti. qui ꝓ multis effundetur i remiſſionem peccatoꝝ. Dico autem vobis. non bibam amodo de hoc genīmine vitis vſqꝫ in illum diem cuꝫ illō bibam vobiſcum nouum in regno patris mei.**

¶ Remi. Quia corpus ſuum ſub ſpecie panis dn̄s diſcipulis dederat pulcre etiā calicem ſui ſāguinis tradidit eiſdem. vn̄ dicit ⁊ accipiēs calicē gracias egit in quo demonſtrat quātum de noſtra ſalute gratuletur pro quibus etiā ſanguinē ſuum funderet. ¶ Criſ. in ho. Ideo etiā gratias egit vt nos docēt qualiter oporteret nos hoc miſterium ꝑficere ⁊ etiam monſtrauit qm̄ ad paſſionē non venit nolēs eruduit etiaꝫ nos quodcūqꝫ patimur cum graciarum actione ferre. ⁊ etiam ex hoc bonā ſpem nob̄ dedit. Si em̄ figura hui⁹ ſacrificij ſcꝫ immolacō agni paſchalis facta eſt liberatio populi ab egiptiaca ſuiru te multomagis veritas liberabit orbem ērarū. Sequit̄. Et dedit illis dicēs Bibite ex hoc om̄es. Ne aūt hec audientes turbarent̄ ꝑmū ipē ſanguinem ſuū bibit inducēs eos ſine ꝯturbatione in ꝯmunionem miſterioꝝ. ¶ Jero. con. heluidium Hic igit̄ dn̄s iħs fuit conuiua ⁊ ꝯuiuiū. ipē comedens ⁊ qui comedit. Sequit̄. Hic eſt ſanguis me⁹ noui teſtamenti ¶ Criſ. in home. Hoc eſt annūciationis legis noue. Hoc em̄ promittebat vetus teſtamētuꝫ. qd̄ cōtinꝫ nouū ſic ei ve. te. hūit ſanguinē vituloꝝ ⁊ ouiū ita nouū hꝫ ſanguinē dn̄icū ¶ Re. Sic em̄ legit̄ quia accepit moyſes ſanguinē agni ⁊ miſit in crateraꝫ ⁊ intincto faſciculo yſopi aſpſit ꝑplm̄ dicens hic eſt ſanguis teſtamenti qd̄ mandauit ad nos de⁹ ¶ Cri. in home. Sanguinem aūt noiāns ⁊ paſſionem ſuā ꝓnunciat dicens. Qui ꝓ multis effundet̄. Et rurſ⁹ dicit mortis cauſam cuꝫ ſubdit. In remiſſionē peccatoꝝ. Quaſi di. Sanguis agni in egipto effuſus eſt ꝓſalute ꝓmogenitoꝝ ꝑpl̄i iſrael. Hic aūt i remiſſionē peccatoꝝ vniuerſi orbis terrarum. ¶ Remigi. Et notādū qꝫ ñ ait ꝓ paucis aut ꝓ oīb; ſꝫ ꝓ mltis qꝫ nō venerat vnā tm̄ gētē redimē. ſed mltos de omīb; gentib;. ¶ Criſ. in home. Hoc aūt dicens oñdit qꝫ paſſio ei⁹ miſteriuꝫ eſt ſalutis humane. Per qd̄ etiam diſcipulos conſolatur. et ſicut moyſes ait. Hoc erit vob̄ memoriale ſempitērū. Ita ⁊ ipē dixit vt lucas refert h̄ facite in meā cōmemoracionem ¶ Remi. Non ſolū aūt panem. ſꝫ etiam vinū offerendum docuit. vt eſurientes ⁊ ſitientes iuſticiaꝫ his miſterijs doceret eſſe recreandos. ¶ Glo. Sicut enim corpalis refectio fit ꝑ cibum ⁊ potum. Ita ſub ſpecie cibi ⁊ pot⁹ nobis ſpiritalem refectioneꝫ dn̄s preparauit. Conueniens etiam fuit ad ſignandū dominicaꝫ paſſionem vt ſub dupplici ſpecie h̄ ſacr̄mētum inſtitueret̄ in paſſione ei ſanguinem ſuū effudit. ⁊ ſic ſanguis ei⁹ fuit a corpore ſeparat⁹. Oportuit ergo ad dominicā paſſionē repñtandam. ſeorſum ꝓponi panem ⁊ vinū que ſunt corporis ⁊ ſanguinis ſacr̄mēta.

Sciendum tn̄ eſt qꝫ ſub vtraqꝫ ſpecie tot⁹ xp̄s continet̄. Sꝫ ſub ſpecie qd̄eꝫ panis ſimul ſanguis cū corpore. ⁊ ſub ſpecie vini ſimul corp⁹ cū ſanguine ¶ Am. in epiſtola ad corin. Ideo etiā in duab; ſpeciebꝫ celebratur. valet em̄ ad tuitionem corporis ⁊ anime qd̄ percipimus. ¶ Ciprian⁹. ad gentiliꝫ. Calix dn̄i non eſt aqua ſola ⁊ vinū ſolum. niſi vtrūqꝫ miſceat̄ qm̄ nec corpus domini poteſt eſſe farina ſola aut aq̄ ſola niſi vtrūqꝫ fuerit adunatū ¶ Amb. i. li. de ſacr̄mentis. Si autē melchiſedech panem ⁊ vinuꝫ obtulit qd̄ ſibi vult aque admixtio? Accipe rōnem Tetigit moyſes petram ⁊ petra vndam maximam fudit petra autem erat xp̄s ⁊ vn⁹ de milit; lancea tetigit latus xp̄i. ⁊ de latere eius aqua fluxit ⁊ ſanguis. aqua vt mūdaret. ſanguis vt redimēt. ¶ Remigi⁹. Sciendum eſt etiaꝫ qꝫ vt iohānes dicit aque mltos populi ſuit Et quia nos oportet ſemp manere in xp̄o ⁊ xp̄m in nobis. vinū aque mixtū offertur vt oñdatur quia caput ⁊ mēbra id ē xp̄s ⁊ eccl̄ia vnum ſunt corpus. Vel vt demonſtret̄ qꝫ nec xp̄s paſſus eſt abſqꝫ amore nr̄e redempcionis nec nos ſaluari poſſum⁹ abſqꝫ illius paſſione. ¶ Criſ. in ho. Quia vero de paſſione ⁊ cruce eis locut⁹ erat cōſequenter eū q̄ de reſurrectione eſt ſmonem inducit dicens. Dico aūt vobis non bibam ammodo de h̄ genīmie vitis vſqꝫ in diē illum cuꝫ illud bibam vobiſcū in regno patris mei. Regnū aūt reſurrectionē ſuā nomiat. Ideo aūt hoc de reſurrectiōe dixit qꝫ ſcꝫ cū apoſtolis eſſet bibitur⁹ ne aliqui exiſtimarēt phantaſiam eſſe reſurrectionē ⁊ ideo ꝑſuadentes hoīb; de xp̄i reſurrectione dixerunt. Simul comedimus ⁊ bibim⁹ cum eo poſtqꝫ ſurrexit a mortuis. Per h̄ ergo oñdit qꝫ videbunt eū clare ſuſcitatū ⁊ cū ipſis rurſus erit. Quod aūt dicit nouū intelligendū eſt noue id eſt nouo modo nō quaſi corpus paſſibile habens ⁊ indigens cibo. Non em̄ poſt reſurrectionem comedit ⁊ bibit quia cibo indigeret ſꝫ ꝓpter reſurrectiōis certitudinem. Quia vō ſunt quidā heretici in ſacris miſterijs aqua vtentes ñ vino. demōſtrat per hec verba quoniā ⁊ cū ſacra miſteria tradidit vinum dedit qd̄ ⁊ reſuſcitat⁹ bibit. Propt̄ hoc dic̄ Ex hoc genīmie vitis. Vitis em̄ vinum non aquaꝫ generat. ¶ Jero. Vel aliter de carnalib; dn̄s trāſit ad ſpiritalia qꝫ vinea de egipto tranſplantata ꝑpl̄⁹ ſit iſrael. Sacra ſcriptura teſtatur. Dicit g⁹ dn̄s ſe de hac vinea nequaqꝫ eſſe bibituꝝ niſi in regno p̄ris ſui. Regnū patris fidem puto eſſe credenciū Ergo cum iudei regnū receperint p̄ris tūc de vino eorum dn̄s bibet. Attende aūt qꝫ dicit patris ⁊ non dei. Omis em̄ pater nomē eſt filij. ac ſi diceret cum crediderint in deum p̄rem. ⁊ adduxerit eos pater ad filium ¶ Remi. Vel aliter. Non bibam de genīmine vitis hui⁹ id eſt non vltra ſinagoge carnalib; oblacionibus delectabor in quibus illa paſchalis agni immolacio precipuū locū tenere ſolebat. Aderit aūt temp⁹ mee reſurrectionis ⁊ dies in quo i regno patris conſtitutus id eſt gloria eterne imortalitatis ſublimatus vobiſcum illud bibam nouum. hoc eſt d̄ ſaluacione illius populi iam renouatꝰ per aquam baptiſmatis. qñ nouo gaudio letabor ¶ Aug. d̄ q̄. euā.

Vel aliter. Cũ dicit. Bibam illud nouũ vult intelli
gi hoc vetus eſſe. Quia gᵒ de ꝓpagine adam q̃ ve
tus hõ appellatꝰ corpꝰ ſuſcepit qḋ in paſſione morti
traditurꝰ erat. vñ edã ꝑ vini ſacramentũ cõmẽda
uit ſanguinẽ ſuũ quid aliud nouũ vinũ q̃ꝫ imortali
tatem renouandoꝝ corpum intelligẽ debemꝰ. Quod
aũt dic̃ vobiſcũ bibaꝫ et ipis reſurrectõꝫ corpum ad
induendaꝫ imortalitateꝫ ꝑ mittit vobiſcũ eñ nõ ad
idem tpus ſꝫ ad eandẽ innouacõeꝫ eſſe dictũ accipi
endum ẽ. nã ⁊ vos dic̃ aplus reſurrexiſſe cũ xp̃o
vt ſpes reꝝ future iã leticiam p̃ñtem afferat. Quod
aũt de hoc geñinie vitis edã illud nouũ eſſe dicit
ſignificat vtiq; eadeꝫ corpa reſurrectura ſcd̃m inno
uacionẽ celeſtẽ que nũc ſm̃ eternam vetuſtatẽ ſunt
moritura. ¶ Gla. Videt̃ aũt ex hoc q̃ iudas cũ eo
nõ biberit q̃a non erat biliturꝰ in regno cum vinũ
ſos tunc bibentes ex vitis iſtius fructu bibituros ſe
cũ poſtea polliceret̃. ¶ Gloſa. Sed ſuſtineᵒ alioꝝ
ſanctoꝝ ſentenciam q̃ ſcꝫ iudas ſacramẽta recepit
xp̃o dicẽdũ eſt q̃b q̃ dic̃ vobiſcũ ad plures eorũ
non ad omnes referendum eſt.

¶ Et ẏmno dicto exierunt in montem oli
ueti Tũc dicit illis ieſus. Omnes ſcandalũ
patiemini in me in iſta nocte. Scriptum eſt
enim percuciam paſtorem ⁊ diſpergentur
oues gregis. Poſtq̃ꝫ auteꝫ reſurrexero pre
cedam vos in galileam Reſpondens auteꝫ
petrus ait illi. Et ſi omnes ſcandalizati fu
erint in te ego nunq̃ꝫ ſcandalizabor. Ait illi
iheſus Amen dico tibi. q̃a i hac nocte añq̃ꝫ
gallus cantet ter me negabis. Ait illi pe
trus. Etiam ſi oportuerit me mori tecum
non te negabo Similiter ⁊ omnes diſcipuli
dixerunt.

¶ Orig. Diſcipulos q̃ acceperãt bñdictõis panem
⁊ biberant calicem grãꝝ actionis docebat dñs pro
his oĩb ẏmnũ dicere p̃ri. vñ dicit. Et ẏmno dicto
exierunt i montẽ oliueti vt de alto trãſiret ad altuꝫ
quia fidelis nõ poteſt aliq̃d agere i cõualle. ¶ Criſ
in ho. Audiant q̃cunq; velut porci ſimplicit̃ mãdu
cantes cũ ebrietate ſurgũt cum diceret grãs agẽ
⁊ in ẏmno menſam deſinere. Audiant quicũq; vlti
mam oracionem i ſacris miſterẏs nõ expectãt. Vlti
ma eñ orõ miſſe illiꝰ ẏmni eſt ſignũ grãs gᵒ egit añ
q̃ꝫ ſacra miſteria diſciplis daret vt ⁊ nos gracias
agerem us. ẏmnum dixit poſtq̃ꝫ dedit vt nos hoc
ipm faciamꝰ ¶ Jero. Juxta hoc exẽpluꝫ ſaluatoris
qui pane xp̃i ⁊ calice ſaturatus ⁊ inebriatꝰ fue
rit poteſt laudare deum ⁊ cõſcendere montẽ oliueti
vbi laboruꝫ refectio. doloriſq; ſolacium ⁊ veri lumi
nis noticia eſt. ¶ Hylarius. Per hoc eciam oſten
ditur. q̃ homines conſummati in vniuerſis diuino
rũ miſteriorum virtutib gaudio exultationeq; con
muni in celeſtem gl̃iam efferuntur ¶ Orige. Apte
eciam mons inie eſt electus vbi prenunciaturus
fuit ſcandalum infirmitatis diſciplorum iam tunc
paratus vt non repelleret diſcipulos diſcedentes
ſꝫ vt reciperet reuertentes. Vnde ſequit̃ Tunc dix
it illis iħus omĩs vos ſcandalum paciemini in me in
iſta nocte ¶ Jero. Predicit q̃dem quod paſſuri ſũt
vt cum paſſi fuerint nõ deſperẽt ſalutẽ ſed agentes
penitẽciã liberent̃. ¶ Criſ. in ho. In quo etiã docet
nos quales añ crucẽꝫ fuerũt diſcipuli ⁊ quales poſt
crucem. Eteni qui neq; cum xp̃o dum crucifigeba
tur ſtare poterãt poſt morteꝫ xp̃i adamante fuere
fortiores Fuga eñ diſciplorum ⁊ timor demõſtra
tio ẽ mortis xp̃i. vt confũdant̃ qui hereſi morbo
egrotant. Si eñ neq; ligatus eſt neq; crucifixus.
vnde petro reliquis aplis incuſſus eſt tantꝰ timor
¶ Jerom. Et ſignanter addidit. In iſta nocte q̃a
quõ q̃ inebriãt̃ nocte iebriãt̃ ſic ⁊ q̃ ſcãdalũ paciũt̃ i
nocte ⁊ in tenebris ſuſtinẽt ¶ Hylarius Huius aũt
p̃dictionis fides auctoritate ꝓphete veteris conti
batur. vnde ſequitur. Scriptum eſt eñ Percuciam
paſtorem ⁊ diſpergentur oues gregis. ¶ Jero.
Hoc alẏs verbis in zacharia ꝓpheta ſcriptum eſt.
Et ex perſona ꝓphete ad deum dicitur. Percute pa
ſtorem ⁊ diſcergentur oues. percutitur aũt paſtor
bonus vt ponat animam ſuam pro ouibus ſuis. Et
de multis gregib erroruꝫ. fiat vnus grex ⁊ vnus
paſtor ¶ Criſoſtomus in ho. Hanc aũt ꝓphetiam
inducit. ſimul quidem ſuadens eis attendere ſemꝑ q̃
ſcripta ſunt. Simul aũt oſtendens q̃m ſcd̃m dei placitũ
crucifigebatur. ⁊ vndiq; monſtrans nõ alienum ſe
eſſe a veteri teſtamẽto q̃ a dõ in eo p̃dicabat̃ Nõ
aũt pmiſit eos in triſtibus pmanere ſed ⁊ leta pñũ
ciat dicẽs. Poſtq̃ꝫ aũt reſurrexero precedam vos
in galileam. Non eñ confeſtim poſt reſurrectionẽ
in celo eis apparuit. neq; in longam quãdã regionẽ
vt eis appareat vadit. ſꝫ in ipa gente ⁊ in ipis vero
regionib vt ⁊ hinc crederẽt q̃m qui crucifixus eſt
ipſe eſt qui reſurrexit. ꝓpter hoc etiã i galileam ſe
ab ire dicit. vt a timore iudeorum liberati crederẽt
ei quod dicebatur. ¶ Orig. Predicit etiam hoc ar
vt qui ⁊ modicum diſpergunt̃ ſcandalũ paſſi poſt
congregent̃ a reſurgente xp̃o. ⁊ precedente eos in
galileam gencium. ¶ Hylarꝰ. Sed petrus in tan
tum ⁊ affectu ⁊ caritate xp̃i efferebatur vt ⁊ infir
mitatem carnis ſue ⁊ fidem verbi domini nõ conſi
deraret quaſi dicta eiꝰ efficienda nõ eſſent Vñ ſeq̃t̃
Reſpõdens petrus ait illi. Et ſi omnes ſcandalizati fu
erint i te ego nunq̃ꝫ ſcandalizabor. ¶ Criſ. in hom.
Quid ais o petre? ꝓpheta dixit diſpergent̃ oues ⁊
xp̃us confirmauit quod dictuꝫ eſt. ⁊ tu dicis neq̃
q̃ꝫ quando dixit vnus ex vobis me tradet. Time
bas ne tu eſſes traditor q̃muis nihil tibi tale conſci
eras. Nunc autem manifeſte eo dicente q̃m omnes
ſcandalizabimini contradicis Sed quia erueꝰ erat
ab anxietate quam de proditione habuerat. confi
dens de reliquo dicebat. Ego nunq̃ꝫ ſcandalizabor.
¶ Jeronimus. Non tamen eſt temeritas nec men
dacium ſed fides ẽ apoſtoli petri ⁊ ardens affectꝰ
erga dominum ſaluatorem. ¶ Remigius. Quod
ergo ille dicit preuidendo. iſte denegat amando. vñ
moraliter iſtruimꝰ. vt q̃ꝫtum ꝯfidimꝰ de ardore fi
deĩ tãtũ timeamus de carnis fragilitate. Videtur tamẽ

Videtur tñ accuſabilis petrus ⁊ quoniā ɔtradixit
⁊ qm̄ alijs ſeipm̄ p̄poſuit ⁊ tercio quoniam totum
ſibi attribuit· q ſcꝫ fortiter eſſet pſeueratur⁹ vt h̄
igit̄ in eo ſanaret pmiſit ei⁹ caſum non impellēs eū
ad negandū· ſꝫ eū ſibi deſerens ⁊ naturaꝫ humanā
de fragilitate cōuincens ¶ Orig̃. Vnde alij diſcipu
li ſcandalizati ſūt in ihu· Petr⁹ aūt nō ſolum ſcāda
liſatꝰ· ſed abundanti⁹ relinquit vt ter denegaret·
vnde ſequit̄· Ait illi ihus· Amen dico tibi quia ī hac
nocte anteq̄ꝫ gall⁹ cantet · ter me negabis ¶ Aug
de con euan· Poteſt aūt mouere q tam diuerſa non
tm̄ vba· ſedeaꝫ ſentencias euangeliſte p̄mittunt· q̄
bus p̄motus petr⁹ illam p̄ſumpcioneꝫ proferret vł
cū dño vł pro dño moriendi· Ita vt cogāt intelligi
ter eum expreſſiſſe p̄ſumpcionem ſuā diuerſis lo
cis ſermonis xp̄i ⁊ ter illi a dño reſponſum q eum
eſſet ante gallicantum ter negatur⁹· ſicut eciā p⁹
reſurreccionem ter illum interrogat vtꝝ illuꝫ amet
⁊ mandatū de paſcēdis ouib⁹ ter precepit · Quid
eīm habent hec verba matha vł ſentencie ſimile illis
quib⁹ ſecundū iohēm vel quib⁹ ſecunduꝫ lucam pe
tr⁹ retulit p̄ſumpcionem ſuam· Marcus aūt pene
ipis verbis hoc cōmemorat quib⁹ ⁊ mathe⁹ niſi q
diſtincti⁹ quemadmodū futuꝝ eſſe expreſſit dictuꝫ
eſſe a dño· Amen dico tibi quia tu hodie ī nocte hac
priuſq̄ꝫ gall⁹ bis vocē dederit ter me es negaturus
Vnde nonnullis qui paruū attendunt Marc⁹ videt̄
non congruere ceteris· Tota eīm negacio petri tri
na eſt que ſi poſt p̄mū gallicantum acciperet falſum
dixiſſe viderent̄ tres euangeliſte qui dicūt dixiſſe
dñm q anteq̄ꝫ gallus cantaret eū petr⁹ eſſet nega
turus· Rurſus ſi totam trinam negacioneꝫ anū pere
giſſet q̄ꝫ cantare gallus inciperet· ſupfluo dixiſſe
marcus deꝑhenderet̄ ex pſona domini· Priuſq̄ꝫ gal
lus bis vocem dederit ter me es negatur⁹· Sed q̄a
ante p̄mum gallicantū cepta eſt illa trina negacio
attenderūt tres euangeliſte nō qn̄ eam completur⁹
eſſet petrus· ſed quando futura eſſet ⁊ quando ince
ptura· id eſt ante gallicantum quamq̄ꝫ in animo
eius ⁊ ante p̄mum gallicantum tota poſſit intelligi
qm̄ ante gallicantū tantus timor obſederat mētem
qui eam poſſet vſq ad terciā negacionē pducere·
Multo minus igit̄ mouere debet q̄ a trina negacio
etiam trinis negantis vocib⁹ ante gallicantū cep
ta ⁊ ſi non ante p̄mum gallicantū pacta eſt tamq̄ꝫ ſi
alicui diceret Anq̄ꝫ gall⁹ cantet ad me ſcribis epi
ſtolam in qua mihi ter conuiciaberis · Non vtiq ſi
tam ante omnē gallicantuꝫ ſcribere inciperet · ⁊ p⁹
p̄mū galli cantū finiret ideo dicendum erat falſum
fuiſſe predictum ¶ Orig· Queres autꝫ ſi poſſibi
le erat vt non ſcandaliʒaret̄ petr⁹ ſemel ſaluatore di
cente qm̄ omnes vos ſcandaluꝫ paciemini ī me· Ad
quod aliquis reſpōdebit qm̄ neceſſe erat fieri qd̄ p̄
dictum erat a ihu · Alius aūt dicet qm̄ qui exoratus
a ninmiuis que p̄dicēat p̄ Ionam nō fecit poſſibile
fuit vt repelleret etiam ſcandalum a petro dep̄cante
Nunc aūt pmiſſio eius audax in affectu quidem
prompto· nō tñ prudens facta eſt ei cauſa vt nō ſo
lum ſcandaliʒaret̄ verūetiam ter denegaret· poſtq̄ꝫ
aūt cū affirmacione iuramēti pronunciauit· dicēt

aliquis q non erat poſſibile vt nō denegaret · Si
eīm iuramentū erat xp̄i· amen mentit⁹ fuiſſet· amē
dico tibi· Si verum dixiſſet petr⁹ quia nō te nega
bo · Videnē autem mihi ceteri diſcipuli cogitātes qd̄
p̄mum fuerat dictum oīs vos ſcādalum patemini
Ad h̄ autem q dictum ē petro· Amen dico tibi pro
miſerūt ſimilit̄ petro· quia non erāt cōprehenſi ī illa
ꝓhetia· Vnde ſequit̄· Ait illi petr⁹ etiam ſi oportu
erit me mori tecum non te negabo· Similiter ⁊ oēs
diſcipuli dixerūt hic etiam petr⁹ neſcit qd̄ loquat̄
Cum ihū eīm mori p omib⁹ moriture hoīm nō erat
qm̄ oīes fuerāt ī peccatis · ⁊ omnes op⁹ habebant
vt p eis ali⁹ moreretur non ipi pro alijs· ¶ Raba
Sed quia intellexerat petrus dñm p̄timore mortis
eū ſe p̄dixiſſe negatuꝝ · ob hec dicebat q licet pe
riculuꝫ immineret· nullo mō ab ei⁹ fide poſſet diuel
li· ⁊ ſimiliter alij apoſtoli p ardorem mētis nō timu
erūt dānū mortis· Sꝫ vana fuit p̄ſumpcio hūa ſine
ꝓteccione diuina ¶ Cri· iho· Hinc g⁹ magnū diſci
mus dogma q non ſufficit deſiderium hominis · niſi
diuino aliq̄s potiatur auxilio

¶ Tunc venit ihesus cum illis in villam
que dicitur gethſemani· ⁊ dixit diſcipulis
ſuis. Sedete hic donec vadam illuc ⁊ orem
Et aſſumpto petro ⁊ duobus filijs zebedei
cepit contriſtari ⁊ meſtus eſſe. Tunc ait il
lis. Triſtis eſt anima mea vſq ad mortem
Suſtinete hic ⁊ vigilate mecum .

¶ Remi· Paulo ſupius euangeliſta dixerat quia
ẏmno iam dicto exijt cum diſcipulis ī mōtem oliueti
Et vt oſtenderet ad quem locū ipi⁹ montis diuerte
rit· cōſequent̄ adiunxit · Tunc venit ihus cū illis
in villam· que dicit̄ Gethſemāni ¶ Raban⁹· Lucas
dicit In montē oliueti iohēs· tranſtorrentē cedron
quod idem eſt qd̄ getſemani· Et ē locus in quo ora
uit ad radicem montis oliueti vbi ortus eſt· vbi et̄
eccłia eſt edificata· ¶ Iero· Gethſemani interpre
tatur vallis pinguiſſima In qua iuſſit diſcip̄los ſe
dere pauliſper ⁊ expectare redeuntem· donec p cun
ctis dñs ſolus oraret ¶ Orig· Non eīm cōueniebat
vt ibi caperetur vbi cum diſcipulis manducauēat
paſcha· cōueniebat autem ⁊ priuſq̄ꝫ ꝓderetur · orare
⁊ eligere locum mūdum ad oracionem· vn̄ ſequitur
Et dixit diſcip̄lis ſuis ſe· hic do· va· il· ⁊ orē ¶ Cri
ſoſto· in homelia· Hoc aūt dicit quia diſcipuli indiui
ſibiliter ſequebant̄ xp̄m · conſuetudo eīm ei erat ſine
diſcip̄lis orare hoc aūt faciebat erudiens nos ī ora
cionibus quietem nobis conſtituere ⁊ ſolitudinem
querere· ¶ Dama· in libro tercio· Sed cum oracio
ſit aſcenſus intellectus ad eum vel peticio decenti(um)
a deo qualiter domin⁹ orabat· Neq eīm aſcenſione
que ad deum eſt indigebat intellect⁹ eius ſemel ſecū
dum pſonam deo verbo vnitus· Neq ea que a deo
eſt peticione· vnus eīm deus ⁊ homo xp̄us eſt· Sed
formans in ſeipſo quod noſtꝝ eſt· docuit nos a deo
patre petere ⁊ ad ipſum extendi· ſicut eīm paſſiōes
ſuſtinuit· vt triumphās nobis aduerſus eas victo
riam tribueret· ita orat nobis viam faciens ad eam

que ad deum eſt aſcenſionē ⁊ ꝓ nobis omnem iuſtici
am implens ⁊ reconcilians nobis p̄rem ſuū ⁊ vt p̄n
cipium ip̄m honorās ⁊ mōſtrans ꝙ nō eſt deo con
trarius. ¶ Remi. Cum aūt domin⁹ i monte orauit
docuit nos i oracōne ꝓcceleſtib⁹ dn̄m ſupplicarē. Cū
vero in villa orauit nos inſtruxit vt in oracione
ſemper humilitatem ſeruare ſtudeamus. Pulchre
eciā appropinquans paſſioni i valle pinguedinū orarē
ſe dicit vt demonſtraret ꝙ ꝑ vallem humilitatis ⁊
pinguedinē caritatis mortē ꝓ nobis ſuſcepit. mora
liter etiam nos inſtruxit vt non geſtem⁹ cor aridū
a pinguedine caritatis ¶ Raba. Appinquans ē
morti dn̄s i valle pinguedinis orauit quia ꝑ vallē
humilitatis ⁊ pinguedinē caritatis ꝓ nobis mortē
ſubijt ¶ Re. Quia vero fidē diſcipulorum ⁊ conſtanciā
deuote ſibi voluntatis acceperat. ſed turbādos illos ⁊
diſpergendos preſciebat. Ideo iuſſit eos in loco ſe
dere. nam ſedere requieſcentis eſt. laboraturi enim
erant eum negaturi Qualiter autem progreſſus
ſit manifeſtat. cum ſubiungit Et aſſumpto petro ⁊
duob⁹ filijs zebedei cepit contriſtari ⁊ meſtus eſſe.
Illos videlicet aſſumpſit quib⁹ in monte claritatē
ſue maieſtatis oſtenderat. ¶ Hylarius. Sed quia
dicit. cepit contriſtari ⁊ meſtus eſſe. hereticorum om
nis hic ſenſus ē vt opinenē metum mortis in dei filū
um incidiſſe. quia aſſerunt non de eternitate ꝓlatū
neqꝫ de infinitate paterne ſubſtancie extitiſſe. Sed
ex nihilo ꝑ eum qui omnia creauit effectū. Et id in
eo doloris anxietas. ideo metus mortis vt qui mor
tem timere potuit ⁊ mori poſſit Qui vero mori
potuit licet in futurum erit. Non tamen ꝑ eum q̄
ſe genuit ex preterito ſit eternus. ꝙ ſi per fidem capa
ces euangeliorum eſſent ſcirent verbum in princi
pio deum ⁊ hoc in principio apud deum ⁊ eandem
eſſe eternitatem gignentis ⁊ geniti. Sed ſi virtu
tem illam incorrupte ſubſtātie imbecillitatis ſue for
te aſſumptio carnis infecerit. vt ſit ad dolorē infir
ma. ad mortem trepida iam ⁊ corrupcioni ſubdita
erit ac ſic eternitate demutata in metum. hoc quod
in ea eſt. poterit aliquando non eſſe. Deus autem ſi
ne menſura temporum ſemꝑ eſt ⁊ qualis eſt talis
ſemꝑ eternus eſt. Mori igitur nichil i deo potuit
nec ex ſe metus deo vllus eſt. ¶ Jeronim⁹. Nos
ita dicimus hominem paſſibilem a dei filio ſuſcep
tum. vt deitas impaſſibilis permaneret paſſus eſt
enim dei filius non putatiue. ſed vere omnia que
ſcriptura teſtatur ſꝫm illud quod pati poterat. ſecū
dum ſcilicet ſubſtantiā aſſumptam. ¶ Hylarius.
decimo de trinitate. Puto autem non alia hic ad ti
mendum q̄ꝫ paſſionis ⁊ mortis cauſa a quibuſdam p̄
tenditur. Interrogo aūt eos qui hoc ita exiſtimāt
an ratione ſubſiſtat. vt mori timuerit. qui oēm ab
apl̄is timorē mortis expellens ad gl̄iam eos ſit mar
tirij ad hortat⁹. Quid enī ip̄e i mortis ſacramento do
luiſſe exiſtimādus eſt. qui ꝓ ſe morientib⁹ vitā re
pendat. Deinde quē dolorem mortis timeret. ꝑ̄tatis
ſue libertate moritur⁹. Si etiam paſſio honorifica
tura eum erat. quō triſtem eū metus paſſionis ef
fecerat ¶ Hyl. ſr̄ ma. Quia g⁹ meſtū dominū fu
iſſe legim⁹. cauſas meſticie reperiamus. admonue

rat ſupius omnes ſcandalizandos petrū etiam t̄ri
ter negaturum eſſe reſpondit aſſumpſit ꝓ eo ⁊
iacobo ⁊ iohāne cepit triſtis eſſe ergo non tri
ſtis eſt q̄ꝫ aſſumit. ſꝫ omis metus illis eſſe cepit aſ
ſumptis Atqꝫ ita non de ſe orta eſt ſꝫ de eis quas aſ
ſumpſerat meſtitudo. ¶ Jero. Contriſtabatur ergo
dn̄s non timore paciendi qui ad hoc venerat vt pa
teretē ⁊ petrū temeritatis arguerat ſꝫ ꝓpter infeli
ciſſimum iudam. ⁊ ſcandalū omniū apoſtolorum ⁊ re
iectionem populi iudeorum ⁊ euerſionē miſere hieru
ſalem ¶ Damaſce. in libro tercio. Et aliter Omīa
que de non ente ad eſſe deducta ſūt a conditore
naturalē deſiderium hñt ⁊ non exiſtere naturalr̄
fugiūt. ⁊ deus igit̄ v̄bum homo fact⁹ eſt habuit
deſiderium quod demōſtrauit eſcam ⁊ potū ⁊ ſom
nū quib⁹ ſcꝫ cōſeruat̄ vita deſiderans ⁊ naturali
experiēcia horum fact⁹ ⁊ e contrario diſſidit corrupcionis
amocionē. vnde ⁊ tp̄e paſſionis quā voluntarie
ſuſtinuit habuit mortis timorem naturalem ⁊ triſti
am Eſt enī timor naturalis nolente anima diuidi a
corpore. ꝓpter eam que ex principio a conditore
poſita eſt naturalem familiaritatem ¶ Jero. Di
ergo noſter vt veritatē aſſumpti ꝓbaret hominis
vere quidem contriſtatus eſt. Sed ne paſſio in ani
illi⁹ dn̄aret ꝑ paſſionē cepit contriſtari ab̄ē ē paſſio
ab⁹ incipere cōtriſtari ¶ Re. Deſtruūt aūt in hoc
loco manichei q̄ dixerūt illū phantaſticū corp⁹ a
ſuſpiſſe. nihilomin⁹ ⁊ illi qui dixerūt eū veram ani
mam non habuiſſe ſed loco aīe diuinitatē ¶ Aug
i libro. lxxxiij. que. huiuſmoi enī euāgeliſtarum nar
rationes ꝑ quas xp̄m et natum de beata virgine
ria cognouimus. ⁊ comprehenſum a iudeis ⁊ flagel
latum ⁊ crucifixum atqꝫ interfectum ⁊ ſepultum
in monumēto. que omnia intelligere ſine corpore
mo poteſt facta nec figurate accipienda quiſqꝫ ni
dementiſſimus dixerit Que dicta ſunt ab his qui res
geſtas vt meminerant narrauerunt. Sicut ergo
iſta corp⁹ eum habuiſſe teſtant̄. Sic ⁊ ea q̄ habuiſſe
indicāt aīam affectiōes ille que nō poſſunt eſſe niſi
aīa quas nihilomi⁹ eiſdem euangeliſtis narranti
legim⁹. ⁊ mirat⁹ ē ihs ⁊ irat⁹ ⁊ contriſtat⁹ ¶ Aug.
xiiij. d ci. di. Cū g⁹ in euāgelio iſta referunt̄ nō
vtiqꝫ referunt̄. verum ille hos mot⁹ certiſſime diſpē
cōis gr̄a ita cum voluit ſuſcepit aīo hūano vt cum
voluit fact⁹ eſt hō. Habem⁹ quidem ⁊ noſ huiuſmo
affect⁹ ex hūane ꝯdicōis infirmitate. nō aūt ita dn̄s
ihs c⁹ infirmitas fuit ex poteſtate ¶ Da. i ter li. Qu
ꝓpē naturales nr̄e paſſiōes ſꝫm naturā ⁊ ſr̄ naturā fuere
i xp̄o. ſꝫm naturā enī q̄a pmittebat carni pati q̄ ſi
ſuꝑ naturam aūt q̄a nō pcedebat i eo voluntatem nihil
nihil enī coactū i xp̄o ꝯſiderat̄ ſꝫ cūa voluntarie
lens enī eſuriuit volēs timuit ⁊ contriſtat⁹ eſt vn
maieſtatē ēt in ſe ſbdit. tūc aūt illi cētis ē aīam
vſqꝫ ad mortē ¶ Amb. ſr̄ lucā. Triſtis aūt ē nō
ſꝫ aīa nō enī triſtis ſapiēcia nō diuina ſubſtancia ſed a
ſuſcepit enī aīam meā ſuſcepit corp⁹ meū ¶ Jer. Di
aūt ꝓpē mortē ſꝫ vſqꝫ ad mortē dr̄ ꝯtriſtat⁹ donec a
ſtolos ſua liberēt paſſiōe. dicāt q̄ irrōnabilē ſibi
ſiſſe aīam ſuſpicāt̄ quō ꝯtriſtet ⁊ nouerit tp̄⁹ ſtatui

Quamuis enim ⁊ bruta mereāt animalia tamē nō nouerīt nec cās nec tp^9 vſqꝫ ad qđ debeāt cōſtari. ¶ Orig. Vel aliter. Triſtis eſt anima mea vſqꝫ ad mortem. Quaſi diceret Triſticia cepta eſt in me. ñ ſemper ſed vſqꝫ ad temp^9 mortis. vt cū mortuus fu ero peccato moriar ⁊ vniuerſe triſticie cu^9 pncipiū tantū fuit in me. Sequit̄. Suſtinete hic ⁊ vigilate mecum ac ſi dicat. Ceteros quidem iuſſi ſedere ibi q̄ ſi inferiores. ab agone iſto ſeruās eos ſecuros. vos autem quaſi firmiores adduxit. vt collaboretis mecū in vigilijs ⁊ orationib^9. Tamē ⁊ vos manete hic vt vnuſquiſqꝫ in gradu ſue vocationis conſiſtat. qm̄ omnis gr̄a q̄uis fuerit magna habet ſuperiorem. ¶ Jero. Dei non a ſomno ꝓhibet cu^9 temp^9 non erat imminente diſcrimine. ſꝫ a ſomno infidelitatis ⁊ torpore mentis.

¶ Et ꝓgreſſus puſillum procidit in faciem ſuam orans ⁊ dicens. Mi pater ſi poſſibile eſt tranſeat a me calix iſte. Veruntamē non ſicut ego volo. ſed ſicut tu. Et venit ad diſcipulos ſuos ⁊ inuenit eos dormiētes Et dicit petro. ſic non potuiſtis vna hora vigilare mecū. Vigilate ⁊ orate vt non intretis in temptationem. ſpiritus quidem ꝓmptus eſt caro autem infirma. Iterum ſecundo abyt ⁊ orauit dicēs. Pater mi ſi nō poteſt hic calix tranſire a me niſi bibam illum fiat voluntas tua. Et venit iterū ⁊ inuenit eos dormientes. Erāt enim oculi eoꝝ grauati. Et relictis illis iterum abyt. Et orauit tercio eundem ſermonem dicens

¶ Orig. Petrū magna de ſe confidentē ⁊ alios adduxit vt videāt cadentē in faciē ⁊ diſcant nō magna ſed humilia de ſe ſapere nec veloces eſſe ad ꝓmittendum. ſed ſollicitos ad orandum Et ideo dicit̄ ⁊ ꝓgreſſ^9 puſillū. Nolebat enim longe fieri ab eis ſꝫ iuxta eos conſtitut^9 orare ⁊ qui dixerat. Diſcite a me quia mitis ſum ⁊ humilis corde laudabilit̄ ſe humiliās cadit in faciem. Unde ſequit̄. Procidit in faciem ſuā orans ⁊ dicens. Mi pater ſi poſſibile eſt tranſeat a me calix iſte. Manifeſtās aūt in oratione ſua deuocionem quaſi dilect^9 ⁊ placēs diſpoſitionib^9 patris addidit. Veruntamē nō ſicut ego volo. ſꝫ ſicut tu. Docens vt nō oremus fieri noſtrā voluntatem ſꝫ dei. Secundū aūt ꝙ cepit pauere ⁊ triſtari ſecundū hoc orat calicem paſſiōis trāſire ⁊ non ſic ipſe vult. ſed ſic pater. hoc eſt non ſcḋm ſubſtāciā ei^9 diuinā ⁊ impaſſibilem ſꝫ ſcḋm naturam humanā ⁊ infirmā ſuſcipiens enim naturā carnis humane omnes ꝓprietates impleuit vt nō in phātaſia habuiſſe carnē exiſtimaretur ſed in veritate ꝓprium eſt aūt hominis fidelis primū quidem nolle pati aliquid doloris maxime qđ ducat vſqꝫ ad mortem quia hō carnalis eſt. Si aūt ſic voluerit de^9 acq̄ſcere q̄a fidelis eſt. Nā ſicut nimiū confidere non debem^9 ne noſtrā virtutē videamur ꝓmittere. ſic diffidere nō debemus ne dei adiutorio noſtri impotentiam videamur ꝓnunciaē. Notādum ē aūt quoniam marcus quidem ⁊ lucas hoc ipm̄ ſcripſerunt. Johes autem orantē ihm̄ vt tranſiret ab eo calix nō introducit q̄dā qm̄ hi magis ſcḋm humanā naturam ei^9 exponūt de eo quam ſcḋm diuinam. Johes autē magis ſecundum diuinam. Aliter autē ihūs videns qualia erant iudei paſſuri ꝑimentes eū ad mortem. dicebat pater ſi poſſibile eſt trāſeat a me calix iſte. ¶ Jero. Unde ſignanter dicit. Calix iſte hoc eſt ꝑpli iudeoꝝ qui excuſacionē ignorancie habere non poſſunt. ſi me occiderint habentes legē ⁊ ꝓphetas q̄ me vaticinant̄. ¶ Orig. Rurſus videns quāta vtilitas totius mūdi eſſet futura ꝑ paſſionem ipi^9 dicebat. Sed nō ſicut ego volo. ſꝫ ſicut tu. id ē ſi poſſibile eſt vt ſine paſſione mea omnia iſta bona ꝓueniant q̄ ꝑ paſſionē meā ſūt ventura trāſeat paſſio hec a me vt ⁊ mundus ſaluet̄ ⁊ iudei in paſſione mea nō pereant. Si aūt ſine perdicione quorūdam multorum ſalus non pt̄ introduci quantū ad iuſticiam tuā nō tranſeat. Calicē aūt hūc qui bibit̄ in multis locis nomiat ſcriptura. Bibit aūt calicem totū qui patitur ꝑ teſtimonio quicqđ fuerit ei illatū. Effundit aūt accipiens qui denegat ne aliquid patiatur. ¶ Au. de ꝯ. euā. Et ne q̄s eū putaret pr̄is minuiſſe ꝑtatē. nō dixit ſi faceē potes ſꝫ ſi fieri pt̄. vł ſi poſſibile ē. ac ſi diceret. ſi vis fieri enim poteſt qđ ille voluerit. Unde ⁊ lucas hoc ipm̄ plani^9 inſinuauit. nō enim ait. ſi fieri poteſt ſꝫ ſi vis. ¶ Hyl. Vel aliter non ait tranſeat a me calix iſte hec enim eſſet ꝓ ſe timentis oratio. Quod aūt vt a ſe tranſeat rogat nō vt ipe pretereatur orat ſed vt in alterū illud qđ ad ſe trāſit accedat. Tot^9 igit̄ ſupra eos qui paſſuri erant metus eſt atqꝫ ideo ꝓ his orat qui paſſuri poſt ſe erāt dicens. Tranſeat calix a me ideſt quomō a me bibitur. ita ab his bibatur ſine ſpei diffidēcia. ſine ſenſu doloris. ſine metu mortis. Ideo aūt ait. ſi poſſibile eſt. quia carni ⁊ ſanguini hoꝝ terror ē ⁊ difficile ē corum acerbitate corpora nō vinci humana. Quod autem ait. Non ſicut ego volo ſed ſic tu. vellet quidem eos nō pati. ne forte in paſſione diffidant. ſi coheredita tis ſue gl̄iam ſine paſſionis ſue difficultate mereant̄. Nō ergo vt non patiat̄ rogat dicens. nō vt ego volo ſꝫ vt tu ait eo ꝙ pater vult vt bibendi calicis in eos ex ipo tranſeat fortitudo. quia ex voluntate pr̄is non tam ꝑ xp̄m vinci dyabolum q̄ etiā ꝑ ei^9 diſcipulos oportebat. ¶ Aug. i. ench. Sic igit̄ xp̄s hoīem gerens oſtendit ꝓuatam quādā hominis voluntatē. In qua ⁊ ſuā ⁊ noſtrā figurauit qui capud nr̄m eſt. cum dicit Tranſeat a me. Hec enim erat humana voluntas ꝓprium aliquid ⁊ tāq̄ ꝓuatum volens. ſꝫ quia rectū vult eſſe hominem ⁊ ad deum dirigi ſubdit. verumtn̄ non ſicut ego volo ſꝫ ſicut tu. Ac ſi diceret videte in me quia potes aliquid ꝓprium velle ⁊ ſi de^9 aliud velit concedit̄ hoc humane fragilitati. Hec vox capitis ſalus eſt tot^9 corporis ¶ Leo papa i. ſ. d pal. Hec vox oēs fideles inſtruxit. oēs ꝯfeſſores accendit oēs martyres coronauit. Nam q̄s mūdi odia quis temptacionū turbines quis poſſet ꝑſecutoꝝ ſuperaē terrores niſi xp̄s in omib^9 ⁊ ꝓomib^9 pr̄i diceret. fiat voluntas tua.

Diſcāt igit̄ hanc vocē oīes eccl̄ie filij vt cū aduer
ſitas violent̄ alic⁹ temptacōis icub̄ᵗ. ſepato tremoꝛ̄
foꝛmidinis accipiāt toleranciam paſſiōis ¶ Orige.
Puſillū aūt pgrediente ihū ab eis nec vna hora po
tuerūt vigilare eo abſente ꝓpter qḋ orem⁹ vt nec
modicū aliq̄n ihūn pgrediat̄ Sequitur Et venit ad
diſcipulos ſuos ⁊ inuenit eos doꝛmiētes ¶ Criſ. in
ho. Quia tp⁹ intempeſte noctis erat ⁊ oculi eoꝝ ⁊
triſticia erāt grauati. ¶ Hil. poſtq̄ͣ g° ad diſcipu
los redit ⁊ doꝛmiētes dephēdᵗ petrū arguit vn̄ ſeq̄
tur Et dic̄ petro ſic nō potuiſtis vna hora vigilare
mecū petrū ideo ex ōb⁹ arguit p̄ ceteris nō ſe ſcāda
lizandū fuerat gl̄iatus. ¶ Criſ. i ho. Sed q̄a ⁊ alij
idem dixerūt oīm eciā infirmitatē arguit. Qui eī
moꝛi ſimul cū xp̄o elegerāt neq̄ ſimul cū eo potue
rūt vigilare. ¶ Orig. Inueniēs aūt eos doꝛmien
tes ſuſcitat v̄bo ad audiēdū ⁊ p̄apit vigilaꝛ̄ dicēs
Vigilate ⁊ orate ne intretis in temptacōē vt p̄mū
vigilem⁹ ⁊ ſic vigilātes orem⁹ vigilat qui facit ope
ra bona ⁊ q̄ ſollicite agit ne in aliqḋ tenebroſū dog
ma incurrat ſic eīm vigilātis exaudit̄ orō ¶ Jero.
Impoſſibile ē hūanā aīaꝫ n̄ temptari. g° n̄ ait. vigila
te ⁊ orate ne temptemini. ſꝫ ne intretis in temptacōē h̄
eſt ne vos temptacō ſuperet ¶ Hil. Cur aūt ne intē
ptacōē veīrēt ad monē eos voluiſſet oraꝛ̄ oſ̄ndit di
cēs ſpūs qdē prompt⁹ ē caro aūt infirma. n̄ vtiq̄ de
ſe hoc dic̄ ad eos eīm h̄ ſmo v̄ſus ē. ¶ Jero. Hi°
aūt ē aduerſ⁹ temerarios q̄ qḋ crediderint putāt ſe
poſſe ꝯſequi Itaq̄ quātū de ardoꝛē mētis ꝯfidimus
tm̄ ď fragilitate carnis timeam⁹ ¶ Orig. Hic ꝯſiď
randū eſt. vtrū ſic oīm caro infirma eſt ſic oīm ſpūs
prompt⁹ ſit. An oīm q̄dem caro infirma ē. nō aūt
⁊ omniū hoīm ſpūs prompt⁹ eſt. ſꝫ tm̄ ſanctoꝝ infi
deliū aūt ⁊ ſpūs ſegnis ē ⁊ caro infirma. Eſt aūt ⁊
alio modo caro infirma eoꝝ ſolū quoꝝ ſpūs promp
tus eſt. q̄ cum ſpū prompto opa carnis moꝛtificāt
hos g° vult vigilare ⁊ orare vt non intrent in tem
ptacōē qm̄ qui ſpiritalioꝛ ē. ſollicitioꝛ debet eſſe ne
magnū bonū ipſius grauem habeat lapſū. ¶ Remi.
Vel aliter his v̄bis oſtendit ſe verā carnem ex v̄gi
ne ſumpſiſſe ⁊ verā aīam habuiſſe. vnde ⁊ nūc dicit
ſpm̄ ſuū promptū eſſe ad patiendū carnē v̄o infir
mam timere doloꝛem paſſionis. Sequit̄. Iterum ſe
cūdo abijt ⁊ orauit dicēs. Pater mi ſi nō poteſt ca
lix iſte tranſire niſi bibam illum. fiat voluntas tua.
¶ Orig. Eſtimo q̄ calix ille paſſionis omnio a ihū
fuerat tranſitur⁹ ſꝫ cū differencia vt ſiq̄dem bibēt
eū ⁊ ab ipſo trāſiret poſtmodū ⁊ ab vniuſo gn̄e ho
minū. Si aūt non biberet eum ab ipſo quidem foꝛſi
tan tranſiret ab homib⁹ aūt nō tranſiret. Nūc g°
calicem paſſionis volebat quidē a ſe tranſire. ſic vt
omnino neq̄ guſtaret amaritudinem eius ſi tamen
poſſibile eſſet quantum ad iuſticiam dei. Si aūt nō
poterat fieri magis volebat vt ſumeret eum ⁊ ſic
tranſiret ab eo ⁊ ab vniuerſo hominum genere. q̄ꝫ
vt cōtra voluntatem paternam bibitiōē ei⁹ effugēt
¶ Criſoſtom⁹. in homel. Ꝙ quidem ſeccundo vel
tercio orat ex affectu ſcilicet humane infirmitatis q̄
moꝛtem timebat. certificat q̄ vere factus eſt homo
Sedo eīm vl̄ tercio aliqḋ fieri v̄itatis ē maxīe dn̄ō

ſtrātiuū i ſcripꝰis Vn̄ ioſeph dixit pharaoni Qḋ
vidiſti ſecūdo ad eandem rem p̄tinens ſomnium firmi
tatis indiciū eſt. ¶ Jero. Vel aliter ſecūdo orat vt
ſi Niniue id eſt gentilitas aliť ſaluari nō pt̄ niſi ar
eſcit cucurbita id eſt iudea. fiat voluntas patris. que
non ē contraria filij voluntati dicente ipſo p pꝛ̄phetā
vt facerem voluntatē tuā de⁹ me⁹ volui ¶ Hilari⁹.
Vel aliter paſſuris diſcipulis omnem in ſe corpo
ris noſtri infirmitatem aſſumpſit. crucię ſecū vni
uerſa quib⁹ infirmamur affixit. ⁊ ideo tranſire ab
eo calix non poteſt niſi illum bibat. quia pati niſi
ex⁹ paſſione nō poſſum⁹ ¶ Jero. xp̄us aūt ſolus orat
p omnibus ſicut ⁊ ſolus patitur p vniuerſis. Se
quitur enim. Et venit iterum ⁊ inuenit eos doꝛmien
tes. Erāt eīm oculi eorum grauati. languēſcebāt
eīm ⁊ opprimebant. apoſtoloꝝ oculi negacione vici
na ¶ Origenes. Puto eīm non tantum coꝛpoꝛis
oculi q̄ꝫtū aīarum grauati erant. Nondū eīm erat
eis ſpiritus datus vnde non eos repꝛehendit. ſed va
dens iterū orauit docens vt non deficiam⁹ ſꝫ perſeue
am⁹ in oratione donec impetrem⁹ ea que poſtulare
iam cepim⁹. Vnde ſequit̄. Et relictis illis iterum ab
ijt. ⁊ orauit tercio eundem ſermonem dicens ¶ Je
ronim⁹. Tercio autem orauit vt in oꝛe duorum vel
trium teſtium ſtaret omne verbum ¶ Rabanus.
Vel ideo tribus vicibus dominus orauit. vt nos a
peccatis p̄teritis veniā ⁊ i p̄ſentib⁹ malis tuicionē ⁊
futuris periculis cautelā orem⁹. ⁊ vt omnem ora
nem ad patrē ⁊ ad filium ⁊ ad ſpiritumſanctū dirī
gam⁹. ⁊ vt integer ſpiritus noſter ⁊ anima ⁊ coꝛ
pus ſeruetur. ¶ Aug. de que. euan. Non abſurde
eciam intelligitur ꝓpter trinam temptacōnē paſſio
nis ter dn̄m oraſſe. Sicut eīm temptacō cupiditatis
trina ē ita ⁊ temptacō timoꝛis trina ē Cupiditati
que in curioſitate ē opponit̄ timoꝛ moꝛtis ſꝫ ſic⁹ in
illa cognoſcendarū rerū ē audiētas ita ⁊ in iſta me
tus amittende talis noticie Cupiditati vero hono
ris vel laudis opponitur timoꝛ ignominie ⁊ contume
liarum Cupiditati autem voluptatis opponitur ti
moꝛ doloꝛis ¶ Remigius. Vel ter orat pro apoſto
lis ⁊ maxime p petro qui ter erat eum negaturus

¶ Tūc venit ad diſcipulos ſuos ⁊ ait illis
doꝛmite iā ⁊ requieſcite ecce appꝛinquat hora
⁊ fili⁹ hoīs tradet̄ i man⁹ peccatoꝝ ſurgite
eam⁹ ecce appꝛinquauit qui me tradet.

¶ Hil. Poſt orōnem frequētem poſt diſcurſ⁹ re
curſusq̄ multiplices metū demit ſecuritatē reddit
In requiem adhoꝛtatur vn̄ dr̄ Tūc venit ad diſci
pulos ⁊ ait il. doꝛ. iā. ⁊ requieſcite ¶ Criſ. in ho. Et q̄
tūc vigilaꝛ̄ opoꝛtebat ſꝫ h̄ dixit vt oſtenderet q̄ non
viſū poſſent ferre futuroꝝ maloꝝ ⁊ q̄m eorū non
indigeret auxilio ⁊ q̄m omnino tradi eū oportebat
¶ Hilari⁹. Vel hoc dicit quia voluntatem patris
de diſcipulis iam ſecurus expectabat. De qua dice
rat fiat voluntas tua quia ſcilicet tranſitur⁹ in eos
calicē bibēs infirmitatem coꝛporis noſtri ⁊ timoꝛis
ſollicitudinem ⁊ ipſm doloꝛem moꝛtis abſoꝛbuit

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Origenes. Vel non est ille ipse somnus quem vi-
det nunc discipulos suos dormire. ⁊ ille qui eis su-
perius scribitur contigisse. Illic enim dormientes in-
uenit non requiescentes. sed grauatos oculos habe̅-
tes. Nunc autem precepit eis non simpliciter dormi-
re. sed cum requie vt ordo seruetur. ut primu̅ quidem
vigilemus orantes vt non intremus i̅ temptatione̅.
vt postea dormiamus. ⁊ requiescam⁹ vt cu̅ aliquis
inuenerit locu̅ domino. tabernaculu̅ deo iacob. ascen-
dat supra lectum stratus sui ⁊ det somnum oculis su-
is. Forsitan au̅t ⁊ anima non potens semp̲ sufferre
labores qsi incarnata remissiones aliquas sine rep̲re-
hensione consequetur. que moraliter dormitiones di-
cuntur. ut usq̲ aliqua̅tum temporis habens remissi-
onem renouata resuscitetur. ¶ Hylarius. Ter autem
ad eos reuertens dormientesq̲ repiens primu̅ reui-
sus obiurgat. secundo silet. tertio quiescere iubet.
ratio ista est ꝙ primu̅ post resurrectionem dispersos
eos ⁊ diffidentes ac trepidos reprehendit. Secu̅do
misso spu̅ paraclito grauatis ad contuendam euan-
gelii libertatem oculis visitauit. Nam aliqua̅diu le-
gis amore detenti quodam fidei somnio occupati sunt.
Tertio vero id est claritatis sue reditu securitati eos
quietiq̲ restituet. ¶ Orige. Postq̲ autem resusci-
tauit eos a somnis. videns in spiritu appropinquan-
tem iudam traditore̅m qui nondum videbat̲ a disci-
pulis eius dicit. Ecce appropinquauit hora ⁊ filius
hominis tradetur in manus peccatorum. ¶ Crisos. i. ho.
Per hoc autem ꝙ dicit appropinquauit hora ostendit
q̅m o̅me dispositionis erat qd̅ gerebat̲. p̲ h̲ au̅t ꝙ dicit In
manus peccatorum demonstrat quonia̅ illoru̅ nequi-
tie hoc opus erat no̅ ꝙ ipse delicto esset obnoxius.
¶ Origenes. Sed ⁊ nunc i̅ man⁹ peccatorum tra-
ditur ihesus. quando hi qui uidentur ihesum credere
habent eum i̅ manib⁹ suis cum sint peccatores. Sed
⁊ quotienscu̅q̲ iustum habens in se ihm̅ i̅ potestate fa-
ctus fuerit peccatoru̅. ihs e̅ tradit⁹ in ma̅⁹ peccatoru̅.
¶ Iero. Postq̲ ergo tertio orauerat ⁊ apostoloru̅
timorem sequente penitentia impetrauerat corrigen-
dum. securus de passione sua p̲git ad persecutores.
⁊ vltro se ad interficiendum prebet. vnde sequitur.
Surgite eamus. Quasi d. Non vos inueniant quasi
timentes. vltro p̲gamus ad mortem ut confidentia̅
⁊ gaudium passuri videant. Sequit̲ enim. Ecce ap-
propinquauit qui me tradet. ¶ Origenes. Non
dicit appropinquauit mihi. Nec enim ipsi appropin-
quabat traditor qui se elongauerat peccatis suis ab
eo. ¶ Augustinus de con. euangelistaru̅. Videt̲ au̅t
hic sermo s̅m matheum sibi ip̅i esse contrarius. quo̅
e̅m dicit. Dormite iam ⁊ requiescite. cum connectat
Surgite eam⁹. quia velut repugnantia quada̅ com-
motí conant̲ ita pronu̅ciare qd̅ dictum e̅. Dormite ia̅
⁊ requiescite. tamq̲ ab exprobratione non a p̲mittente
sit dictu̅ qd̅ recte fieret si esset necesse. Cu̅ vero mar-
cus hoc commemorauit. ut cum dixisset. Dormite iam
⁊ requiescite. adiungens sufficit. Et deinde inferret
venit hora. Ecce tradetur filius hominis. vtiq̲ intelli-
gitur post illud quod eis dictu̅ est. Dormite ⁊ requiesci-
te siluisse dominu̅ aliqua̅tum ut hoc fieret qd̅ promi-
serat. Et tunc intulisse Ecce appropinquauit hora.

Propter qd̅ secu̅dum marcum positu̅ est. sufficit id
est ꝙ iam requieuistis.

¶ Adhuc eo loquente Ecce Iudas vnus
de duodecim venit. ⁊ cum eo turba multa cu̅
gladijs ⁊ fustib⁹ missi a principib⁹ sacerdo-
tum ⁊ senioribus populi. Qui aute̅ tradidit
eum dedit eis signum dice̅s. Quecu̅q̲ oscu-
latus fuero ipse est tenete eum. Et confestim
accedens ad Ihesu̅. dixit Aue rabbi ⁊ oscu-
latus est eum. Dixitq̲ illi Ihesus. amice
ad quid venisti. Tunc accesserunt ⁊ man⁹
iniecerunt in Ihesum ⁊ tenuerunt eum.

¶ Glosa. Quia superius dictum est ꝙ dominus vl-
tro se persecutorib⁹ exhibebat. consequenter eua̅gelista
ostendit quomodo sit a persecutorib⁹ detentus. Vnde
dicit. Adhuc eo loquente ecce Iudas vnus de duode-
cim venit. ¶ Remig. Vnus videlicet numero no̅ me-
rito. Hoc autem dicit ad ostendendum immane fa-
cinus illius qui de apostolica dignitate fact⁹ fuerat
proditor. Sequit̲. Et cum eo turba multa cum gla-
dijs ⁊ fustibus. ut au̅t ostenderet eua̅gelista inuiden-
tie causa illum dep̅hensum. subiungit. missi a princi-
pibus sacerdotum ⁊ senioribus populi. ¶ Origenes.
Potest dicere aliquis q̅m p̲pter multitudine̅ eoru̅ q̅
iam crediderant multi venerunt aduersus eum time̅-
tes ne multitudo credentium de manibus eorum tolle-
rent eum. Ego autem estimo etiam alteram causam.
quonia̅ qui putaba̅t in beelzebub eijcere solere demo-
nia arbitrabant̲ eum ex quibusdam maleficijs posse
effugere de medio volentium eum tenere. multi etia̅
nunc spiritalibus gladijs militant co̅tra ihm̅ varijs
scilicet ⁊ diuersis de deo dogmatibus. Sequit̲. Qui
au̅t tradidit eu̅ dedit eis signu̅ dicens. Quecu̅q̲ oscu-
latus fuero ipse est tenete eum. Dignum est autem q̅-
rere. cu̅ s̅m faciem notus esset o̅ib⁹ habitantibus in
iudea. quare quasi non cognoscentib⁹ effigiem ei⁹ de-
dit eis signum. Venit au̅t traditio talis de eo ad nos
q̅m non solum due forme in eo fuerunt vna secundu̅
qua̅ eum omnes videbant. altera s̅m qua̅ transfigu-
ratus est coram discipulis i̅ monte sed etia̅ vnicuiq̲
apparebat s̅m ꝙ fuerat dign⁹ sicut ⁊ de manna scri-
ptu̅ est ꝙ habebat saporem ad omne̅ vsum conuenie̅-
tem ⁊ verbum dei non similiter cunctis apparet. p̲pt̲
huiusmodi ergo tra̅sfigurationes eius signo indige-
bant. ¶ Cris. i. omel. vel ideo signum eis dedit. q̲a mul-
totiens detentus ab ipsis p̲tra̅sijt nescientibus eis.
Qd̅ ⁊ tunc factum esset si ipse voluisset. Sequitur.
Et confestim accedens ad ihm̅. dixit. Aue rabbi. ⁊
osculatus est eum. ¶ Raba. Suscipit dn̅s osculum
traditoris. no̅ ꝙ simulare nos doceat. sed ne proditio-
nem fugere videat̲. ¶ Origenes. Si autem aliquis
querat. Cur osculo Iudas tradidit ihm̅. secundum
quosdam quidem voluit reuerentiam ad magistru̅
seruare. non audens manifeste in eum irruere. Secu̅-
dum alios au̅t hoc fecit. timens ne si forte se ma̅ifestu̅

aduersariũ prebuiſſet ipſe ei fieret cauſa euaſionis
cum poſſet ſecundũ opinionẽ eorum effugere et facere
ſe ipſũ Ego aũ puto quod oẽs proditores veritatis ama
re veritatẽ fingẽtes oſculi ſigno vtũtur. oẽs et heretici
ci ſicut et Iudas Ieſu dicũt rabbi. Ieſus autẽ pla:
cabilia reſpõdet Unde ſequitur Dixitque illi Ieſus ami
ce ad quid veniſti Dicit autem amice in pperãs ſimi
lacionem hoc. n. nomine neminem bonorum in ſcrip:
turis cognoſcimus appellatũ. ad malũ enim dicitur
Amice quomõ huc intraſti Amice non facio tibi in:
iuram ¶ Aug. in ſer. de paſ. Dicit autem Ad quid
veniſti tanquam diceret oſcularis et inſidiaris. noui quare
veneris amicum fingis cum proditor ſis ¶ Remigius
Siue amice ad quod veniſti hoc fac ſubintelligitur Se:
quitur Tũc acceſſerũt et manus iniecerũt in ieſum
et tenuerunt eum Tunc ſcilicet quando ipſe permiſit.
Frequẽter enim voluerũt. ſed non potuerũt ¶ Ra. Exul
ta xpiane in commercio inimicorum tuorum viciſti. quod
iudas vendidit et quod iudeus emit tu acquiſiſti.

Et ecce vnus ex his qui erãt cum Ieſu extẽ
dens manum exemit gladium ſuum et per
cuciens ſeruum Principis ſacerdotum am/
putauit auriculam eius Tũc ait illi Ieſus
Conuerte gladium tuum in locum ſuum
Omnes enim qui acceperint gladiũ gladio
peribunt An putas quia non poſſum rogare
patrem meũ. et exhibebit mihi modo plus/
quam xii. legiones angelorũ Quomodo ergo
implebũtur ſcripture. quia ſic oportuit fieri.

¶ Criſ. in omelia. Sicut lucas refert dominus in ce
na diſcipulis dixerat Qui habet ſacculum tollat. ſi
militer et peram. et qui nõ habet vendat tunicã ſuã
et emat gladium. et diſcipuli reſponderũt Ecce gla
dii duo hic. Conueniens aũt erat illic gladios eſſe
propter agnum ſcilicet paſchalem quẽ comederãt. au
dientes autem quod venirent perſecutores ad xpm capiẽdũ
a cena exeuntes. gladios ſumpſerũt in auxilium ad
uerſus perſecutores quaſi pro magiſtro preliaturi.
vñ et hic dicitur. Et ecce vnus ex his qui erant cũ ihu
extendens manũ exemit gladium ſuũ ¶ Iero. in alio
euãgelio ſcriptum ẽ quod petrus hoc fecerit eodem ar:
dore quo et cetera fecit. vnde ſequitur. Et percutiens
ſeruum Principis ſacerdotum amputauit auriculã
eius. ſeruus Principis ſacerdotũ Malchus appella
tur auricula quoque que amputatur dextera eſt tranſito
rie dicendum eſt quod Malchus idẽ Rex quondã po:
pulus Iudeorum ſeruus factus eſt impietatis et deuo:
rationis ſacerdotum Dexteram quod perdidit auriculam
vt litere veritatem audiat in ſiniſtram ¶ Origenes
Nam ſi videntur legẽ audire mõ cum ſiniſtro audi
tu audiunt vmbram tradicionis de lege non verita
tem Populus aũt ex gentibus ſignificatus per Petrum
per hoc ipſum quod crediderũt in xpm facti ſunt cauſa
vt prederetur Iudeorum auditio dextra. ¶ Raba.
Vel Petrus non tollit audientibus intelligendi ſen

ſum ſed diuino ablato iudicio negligẽtibus pandit vero cre
dentibus dextera auris in his qui ex eodẽ populo crediderũt
diuina pietate priſtino reſtituta eſt officio ¶ Hila.
Vel aliter Seruus principis ſacerdotũ auricula ab Apo
ſtolo diſecatur populo ſcilicet ſacerdocio ſeruiẽti per xpi diſ
cipulum inobediẽs auditus exciditur et ad capacitatem ve
ritatis hoc quod erat nõ audiẽs amputatur ¶ Leo pa
in ſer. de paſ. Dñs autem zelantis Apoſtoli piũ
motum pgredi vltra nõ patitur Unde ſequitur Tunc ait
illi ieſus Cõuerte gladiũ tuũ in locum ſuũ Contra
ſacramẽtũ ei erat redẽpcionis nrẽ vt qui non pro[illegible]
venerat capi nollet. dat ergo in ſe furẽtibus licentiam
ſeuiẽdi ne dilato glorioſe crucis triũpho et domina
cio diabolica fieret lõgior et captiuitas humana du
turnior ¶ Raba. Oportuit etiã vt auctor gratie
fideles paciencũ ſuo exemplo doceret et potius ad
ſuſtinendũ forter aduerſa inſtrueret quam ad vindi[c]
tam prouocaret ¶ Criſ. in omelia Ad hoc autem vt
diſcipulo pſuaderet cominacionẽ addit dicens Omnes
enim qui acceperit gladiũ gladio peribũt ¶ Aug.
cõtra Fauſtum id eſt omnis qui uſus fuerit gladio
ille autem vtitur gladio qui nulla ſuperiore aut legi
ti ma poteſtate vel iubente vel concedente in ſanguinẽ
alicuius armatur. Nam vtique dominus iuſſerat vt
ferrũ diſcipuli eius ferrẽt. ſed non iuſſerat vt fe
rirẽt Quid ergo in dignũ ſi Petrus poſt hec peccatũ
factus eſt paſtor Eccleſie ſicut moiſes poſt percuſſum
Egiptiũ factus eſt rector Synagoge Uterque enim
deteſtabili immanitate. ſed emẽdabili animoſitate [illegible]
lã exceſſit vterque odio in probitatis aliene ſed ille fra
terno iſte dominico licet adhuc carnali tamen amore
peccauit ¶ Hila. Sed non oibus gladio vtentibus mori
ſolet eſſe per gladium nam plures aut febris aut a[l]i
us accidẽs caſus abſumit quos gladio aut iudicii offici
aut reſiſtẽdi latronibus neceſſitate ſuit vſus. Et ſi ſe[cundum]
dũ ſentẽciã eius omnis gladio vtens gladio perime
retur. recte ad necẽ eorum gladius exercitus [illegible]
dem vtebantur ad facinus ¶ Iero. Quo ergo gladio
peribit quicunque gladiũ ſumpſerit. illo nempe igneo
us verſatur ante paradiſum et gladio ſpiritus qui in
dei deſcribitur armatura ¶ Hila. Recõdi ergo gla
dium precipit dominus quia eos non humano ſed ori[s]
ſui gladio eſſet pempturus ¶ Remigius Uel ſic
quod gladio vtitur ad occidendum hominem ipſe [illegible]
us malicie moritur gladio ¶ Criſ. in omel. Non ſolũ
autẽ mitigauit diſcipulos per cominationẽ pene ſed [illegible]
am oſtẽdendo quod voluntarie hoc ſuſtinebat Unde dicit
An putas quia nõ poſſũ rogare patrẽ meũ et exhibe
bit michi modo plusquam xii. legiones angelorum [illegible]
multa humane infirmitatis oſtẽderat nõ viderer[ur]
credibilia dicere. ſi dixiſſet quod eos perdere poſſet [illegible]
ideo dicit An putas quia non poſſum ¶ Ieronimus
Quaſi di[cat] Nõ indigeo duodecim Apoſtolorum au[xi]
lio etiam ſi omnes defenderent qui poſſum habere
xii legiones angelorum. Una legio apud vete[res]
ſex milibus hoim cõplebatur De xii ergo legionibus [illegible]
milia angelorum ſunt i. quot gẽtes hoim lingua [illegible]
ẽ ¶ Orige. Ex hoc aũt dẽmõſtratur quia ſecundum ſimili
dinem legionũ milicie mortalis ſunt et angelorum legiones
milicie celeſtis militantiumque contra legiones demonum

Militia enim homīs oīs ꝓpter aduerſarios intelligi
tur conſtituta. Non autem quaſi indigens auxilio
angelorum hoc dicebat. ſꝫ ſm̄ eſtimationem petri uo
lentis ei auxilium ferre. Magis enim angeli opꝰ ha
bent auxilio unigeniti filij dei q̄ͣ ipſe illorum. Re.
poſſumus etiā intelligere p angelos romanoꝝ exer
citum. Cum Tito enī et Veſpaſiano omnes lingue
aduerſus iudeā ſurrexerunt et impletum eſt. q̄ͣ pug
nabit pro eo orbis terrarum contra inſenſatos.
Criſ. i omel. Non ſolum autem p hoc timorē di
ſcipulorum euacuat ſedetiam p hoc q̄ ſcripturas ī
medium introducit. dicens. Quomodo ergo imple
bunt̄ ſcripture quia ſic oportet fieri. Jero. Hec
ſententia promptum ad patiendum demonſtrat aīm
q̄ fruſtra ꝓphete cecinerunt. niſi dn̄s eos vera dixiſſe
ſua paſſione aſſeueret.

In illa hora dixit ieſus turbis. Tanq̄ͣ ad
latronem ex iſtis cum gladijs et fuſtib⁹ cō
prehēdere me: qu otidie apud uos ſedebam
intemplo docēs et nō me tenuiſtis. Hoc aūt
totum factum ē. ut ad implerētur ſcriptu
re ꝓphetaꝝ. Tunc diſcipuli omnes relicto
eo fugierūt. At illi tenentes. ieſū duxerūt
ad cayphām pricipem ſacerdotū ubi ſcribe
et ſeniores cōuenerāt. Petrus aūt ſeq̄batur
eum alonge uſq̄ in atrium pricipis ſacer
dotum. Et ingreſſus intro ſedebat cum mi
niſtris ut uideret finem.

Orig. Poſtq̄ͣ dixit Petro reconde gladiū tuum
q̄d eſt patientie. poſtq̄ͣ etiam auriculam reſtituit am
putatam. ſicut alter dicit euāgeliſta. q̄ð ſūme benig
nitatis indicium fuerat et diuine uirtutis. ſubditur
In illa hora dixit ih̄s turb. ut ſi preterita beneficia
non recordant̄ vel preſentia recognoſcant. Tanq̄ͣ
ad latronem exiſtis cum gladijs et fuſtibus compre
hendere me. Remig. Ac ſi d. latronis officium ē
nocere et latitare. Ego vero nemi nocui. ſed plures
ſanaui in ſinagogis ſemp docui. Et hoc ē q̄ð ſubdit̄
Quotidie apud vos ſedebam in templo docens et n̄
me tenuiſtis. Jero. Quaſi di. ſtultum eſt eum cuꝫ
gladijs et fuſtibus querere. qui ultro ſe veſtris tra
dat manibus et in nocte quaſi latitantem per prodi
torem inueſtigare qui quotidie in templo doceat.
Criſ. i omel. Ideo autem eum in templo non tenu
erunt. quia non auſi erant propter turbam. propter
q̄d et dn̄s foras exiuit. ut ex loco et ex tempore da
ret eis aptitudinem ſe capiendi. Ex hoc ergo docet:
quoniā niſi uoluntarius pmiſiſſet nequaq̄ͣ euꝫ cape
valuiſſent. Deinde euāgeliſta queſtionem ſoluit ꝓpt̄
q̄d dominus capi voluit. cum ſubdit. hoc autēꝫ totū
factum ē ut adimplerent̄ ſcripture prophetarum.
Jero. Foderunt manus meas et pedes meos. et
alibi. Sicut ouis ad victimam ductus eſt. Et in alio
loco. Ab iniquitatibus populi mei ductus eſt ad mor
tem. Remig. Quia enī omnes ꝓphete predixerūt
xp̄i paſſionem. ideo non poſuit fixum teſtimonium.
ſed generaliter dicit impleri vaticinia oīm ꝓphetaꝝ

Criſ. i omel. Diſcipuli autēm qui quādo detenꝰ
ē dominus pmanſerunt. q̄n̄ locutꝰ eſt hec ad turbas
fugierunt. Vnd̄ ſequit̄. tunc diſcipuli omnes relicto
eo fugierūt. ſciebant enī quoniam iam nō erat poſ
ſibile effugere eo ſe voluntarie illis tradente. Re
migius. In hoc tamen facto demonſtrat̄ fragilitas
apoſtolorum. qui enim de ardore fidei promiſerāt ſe
mori cū eo. nunc timore fugiunt īmemores ſue pro
miſſionis. q̄d etiam videmus impleri in his qui pro
amore dei magna ſe promittunt facturos. et poſtmo
dum nō implent. Non tamē deſperare debent ſꝫ cuꝫ
apoſtolis reſurgere et p penitentiam reſipiſcere.
Raba. Myſtice autem ſicut petrus qui culpam
negatiōis penitētie lacrimis abluit recupatiōeꝫ eoꝝ
oſtendit. qui ī martirio labunt̄. ita ceteri diſcipuli fu
gientes cautelam fugiendi docent eos. qui ſe minus
idoneos ad toleranda ſupplicia ſentiunt. Sequitur.
At illi tenentes ih̄m duxerūt ad caipham principē
ſacerdotum. Aug. de con. euā. Sed tamen primo
ad Annam ductus ē ſoceꝝ Caiphe ſicut Johes dic̄
Ductus eſt autem ligatus cum adeſſent in illa turba
tribunus et cohors ut iohānes cōmemorat. Jero.
Refert autem ioſephus iſtum caipham unius tantū
anni pontificatum precio redemiſſe. Cuꝫ aūt moiſes
deo iubente preceperit ut pontifices patribus ſucce
derent et generationis ī ſacerdotibus ſeries texeret̄
Non ergo mirum eſt ſi iniquus pontifex iniqua iu
dicet. Raba. Conuenit etiā nomen actioni caipha
id eſt inueſtigator vel ſagax adimplendam ſuam ne
quiciam vel vomens ore. quia impudens fuit ad pro
ferendum mendacium et ad perpetrandum homici
dium. Ideo autem illuc eum adduxerunt. vt cum cō
ſilio omnia facerent. Vnde ſequitur. Vbi ſcribe et ſe
niores conuenerant. Orige. Vbi caiphas eſt prin
ceps ſacerdotum. illic congregant̄ ſcribe. id eſt litte
rati qui preſunt littere occidenti et ſeniores non ī ve
ritate. ſed in vetuſtate litere. Sequitur. Petrus aūt
ſequebatur eum a longe. Non enim poterat de pro
ximo eum ſequi. ſed de longinquo. nec tamē omnino
recedens ab eo. Criſ. i omel. Multus enī erat fer
uor petri qui cum alios fugientes vidiſſet. non fu
git. ſed ſtetit et intrauit. Si autem et iohannes intra
uit. tamen notus erat principi ſacerdotum. Longe
autem ſequebatur quia erat dominum negaturus.
Remigius. Neq̄ enī negare potuiſſet. ſi domino
proximus adheſiſſet. Per hoc etiam ſignificatur q̄
Petrus dn̄m ad paſſionem euntem erat ſecuturus
id eſt imitaturus. Aug. de con. euā. Significat̄
etiam eccleſiā ſecuturā quidem hoc eſt imitaturaꝫ
paſſiones domini. ſꝫ longe differenter. Eccleſia enim
p ſe patit̄ at ille pro eccleſia. Sequit̄. Et ingreſſus
intro ſedebat cum miniſtris ut videret finem. Je
ronimus. vel amore diſcipuli vel humana curioſita
te ſcire cupiebat quid iudicaret de domino. Pōtifex
vtꝝ eū neci addiceret an flagellis ceſum dimitteret

Princeps autem ſacerdotum et omne cō
ſilium querebant falſum teſtimoniū contra
Jheſum vt eum morti traderent et non ī ve
nerunt. Nouiſſime autem venerūt duo falſi

teſtes. ⁊ dixerunt hic dixit. poſſum deſtruere templū dei ⁊ poſt triduum reedificare illud Et ſurgens princeps ſacerdotum. Ait illi Nihil reſpondes ad ea que iſti aduerſum te teſtificāt Jheſus aūt tacebat Et pñceps ſacerdotum. ait illi Adiuro te per deū viuū ut dicas nobis ſi tu es xp̄s filiꝰ dei. dixit illi iheſus Tu dixiſti verūtñ dico vobis āmodo videbitis filium hominis ſedentem a dextris v̄tutis dei ⁊ venientē in nubibus celi. Tunc princeps ſacerdotum ſcidit veſtimēta ſua dicens blaſphemauit. Quid adhuc egemus teſtibus Ecce nunc audiſtis blaſphemiā Quid vobis videtur At illi reſpōdentes dixerunt Reus eſt mortis. Tūc expuerunt in faciem eius. ⁊ colaphis eum ceciderunt Illi autem palmas in faciem ei dederunt dicentes Prophetiſa. nobis criſte. quis eſt qui te percuſſit.

¶ Criſoſtomus in omelia. Congregatis principibꝰ ſacerdotum ⁊ tota peſtilentie cōuenticula volebāt ſuis inſidijs iudicij formam imponere. vnde dicitur Principes autem ſacerdotum ⁊ omne cōſilium querebant falſum teſtimonium contra ih̄m vt eū morti traderent. Sed qḋ fictum erat iudiciū ⁊ omnia tumultus ⁊ turbationis plena manifeſtatur p hoc qḋ ſubdit. Et ñ inueñert cū mlti falſi teſtes acceſſiſſēt ¶ Orig. Falſa eīn teſtimonia tunc locum habent qñ cum colore aliquo pferunt. Sed nec color inueniebatur qui poſſet cṫra ih̄m adiuuare mendacia. quāuis eſſent multi gratiam tribuere volentes principibus ſacerdotuꝫ Q̄ḋ maximā laudem exhibet ihū qui ſic omnia irrepꝛehenſibiliter dixit. ⁊ fecit ut nullā veriſimilitudinem inuenirent in eo reprehenſionis ⁊ mali. Et multi aſtuti. Sequitur Nouiſſime aūt venerunt duo falſi teſtes ⁊ dixerunt. hic dixit. poſſum deſtruere templum dei. ⁊ poſt triduum reedificare illud. ¶ Jero. Quomodo autem falſi teſtes ſūt ſi ea dicunt que dominum dixiſſe legimus. Sed falſus teſtis eſt qui non eodem ſenſu dicta intelligit. quo dicuntur. Dominus enim dixerat de templo corporis ſui. Sed in ipſis verbis calumniant̄. vt paucis additis vel mutatis. quaſi iuſtam calumniā faciant. Saluator dixerat. ſoluite templum hoc Iſti commutant ⁊ aiunt. Poſſum deſtruere templum dei. Vos inquit ſoluite. non ego. quia illicitū ē vt nobiſipſis īferamus manus. Deinde illi vertunt. ⁊ poſt triduū edificare illud. vt ꝓprie ḋ templo iudaico dixiſſe videretur. Dominus aūt vt oſtenderet animale ⁊ ſpirans templū dixerat. Et ego in triduo reſuſcitabo illud. aliud ē edificare. aliud ſuſcitare ¶ Criſ. i ome

Sed quare nunc attulerunt in mediū accuſationē de ſolutione ſabbati. quia multociēs eos ſup hoc confutauerat ¶ Jero. Ira autem preceps ⁊ impatiens non inueniēs calumnie locum Excutit de ſolio pontificem. vt veſaniam mentis motu corporis demōſtraret. Vnde ſequit̄. Et ſurgens princeps ſacerdotum ait illi. Nihil reſpondes ad ea que iſti aduerſū te teſtificantur. ¶ Criſ. in omel. Hoc autem volēs ab eo inexcuſabilem reſponſionem elicere. ut ex ipſa caperet. Inutilis autem erat excuſationis reſponſio nullo eam exaudiente. Et ideo ſequitur. Jheſus aūt tacebat. Erat eīn ſola figura iudicij ibi erat. In veritate autem latronum erat incurſus ſicut i ſpelunca. Et ideo ſilet. ¶ Origenes. Ex hoc autem loco diſcimꝰ contemnere calūniantium ⁊ falſorum teſtium vocē vt nec reſponſione dignos eos habeamus. que inconuenientia dicunt aduerſus nos maxime vbi magꝰ eſt libere ⁊ fortiter ſilere quā defendere ſine vllo profectu ¶ Jero. Sciebat enim quaſi deus quicquid dixiſſet torquendum calumniam. Quanto autē iheſus magis tacebat ad indignos reſponſione falſos teſtes ⁊ ſacerdotes impios tantomagis pōtifex furore ſuperatus eum ad reſpondendum prouocat. vt ex quali bet occaſione ſermonis locum inueniat accuſandi. Vnde ſequitur Et princeps ſacerdotum ait illi Adiuro te per deum viuū vt dicas nobis ſi tu es xp̄s filius dei. ¶ Origenes In lege quidem adiurādi vſū aliquotiens inuenimus Eſtimo autem quoniam non oportet vt vir qui vult ſecundum euāgeliū viuere adiuret alterum. Si enim iurare non licet nec adiurare. Sed qui reſpicit ih̄m imperantem demonibus ⁊ poteſtatem dantem diſcipulis ſuis demonibus dicet q̄ ſecundum poteſtatem datā a ſaluatore non eſt adiurare demonia. Princeps autē ſacerdotū peccatum faciebat inſidias ihū. ⁊ ideo imitabat̄ principem patrem. qui bis dubie interrogauit ſaluatorē Si tu es xp̄s filius dei. Vnde quis recte dicere poſſet quoniam dubitare de filio dei. verū ipſe ſit xp̄s opus diabolicū eſt. Non decebat aūt dn̄m ad adiurationē principis reſpōdere ſacerdotū. quaſi vim paſſū Propter quod nec denegauit ſe filiū dei eſſe. nec manifeſte confeſſus eſt vn̄ ſeqȝ. Dicit illi ih̄s. tu dixiſti. Nō enī erat digna xp̄i doctrina ꝓpterea non eū docet ſed verbum oris eius accipiens. i redargutionē ipſius conuertit Sequitur. Veruntamen dico vobis. ammodo videbitis filium homīs ſedentem a dextris virtutis dei Puto mihi q̄ñ firmitatem quādā regalem ſignificat ſeſſio filij hoīs Iuxta virtutem ergo dei qui ſolus ē rex fundatus eſt. qui accipit omnē poteſtatem a patre ſicut in celo ⁊ in terra. Erit aūt quādo hanc fundationē videbunt etiam aduerſarij q̄ a tempore diſpenſationis incepit impleri. Viderunt enī eum diſcipuli eū reſurgentē a mortuis. ⁊ p hoc viderunt eū fundatum ad dexterā virtutis. Vel quia ſm longitudinem ſempiternā que ē apud deū a principio mūdi vſq ad finē ē vnus dies. nihil gͦ mirū q̄ hic dicit ſaluator āmodo ſpaciū eē breuiſſimū uſq ad finē ...

Et non ſolum ſedentē eum ad dextram v̾tutis viſu
ros ꝓtestabat · ſed eciam venientem in nubibꝰ celi ·
Unde ſequitur · Et venientem in nubibus celi ·
Hee nubes ſūt ꝓphete ⁊ Apoſtoli xp̄i quibꝰ mādat
pluere cum oportet ⁊ ſūt nubes celi non trāſeūtes
quaſi portantes imaginem celeſtis · ⁊ digne ſunt ve
fine ſedes dei quaſi hēdes dī ⁊ coheredes xp̄i ¶ Jer·
Pontificem aūt quem de ſolio ſacerdotali furor ex
cuſſerat · eadem rabies ad ſcindendū veſtes ꝓuocat
Unde ſeqꝰ̄ Tunc pn̄ceps ſacerdotū ſcidit veſtimen
ta ſua dicēs blaſphemauit Conſuetudinis ei iudaice
eſt ꝙ cum aliquid blaſphemum ⁊ quaſi cōtra deum
audierint · ſcindant veſtimenta ſua · ¶ Criſ · i omel
Hoc igit̄ fecit ut accuſationem redderet grauiorē
⁊ qḋ verbis dicebat factis extolleret ¶ Jero · Per
hoc aūt ꝙ ſcidit veſtimenta ſua · oſtendit iudeos ſa
cerdotalem gloriam perdidiſſe ⁊ vacuam ſedem ha
bere pontificis · Dum enim veſtem ſibi diſcidit · ipm̄
quo tegebat̄ velamentum legis abrupit · ¶ Criſ · i
omel · Cum ergo ſcidiſſet veſtimenta ſua · non fert
ſententiam a ſe ipſo · ſed ab alijs eam exquirit dicēs
Quid vobis videt̄ Sicut in ꝯfeſſis peccatis ⁊ blaſ
phemia manifeſta fieri ſolet · ⁊ quaſi cogens ⁊ violē
tiam inferens ad ſententiam proferēdum ꝓuenit au
ditorem · dicens Quid adhuc egemus teſtibus · ecce
nunc audiſtis blaſphemiā · Que autem fuit illa blaſ
phemia · Etenim ante eis congregatis dixerat Dixit
dominus domino meo ſede a dextris meis · ⁊ īterp̄ta
tus eſt eis ⁊ ſiluerunt nec de cetero contradixerūt
qualiter ergo nūc qḋ dictum ē blaſphemiam vocāt
Sequit̄ At illi reſpō · dix · reꝰ ē mortis · ipſi accuſan
tes · ipſi diſcucientes · ipſi ſententiam proferentes ·
¶ Orige · Quantum putas fuit erroris · ipſam prin
cipalem oīm vitam ream mortis pronūciare ⁊ per
tantoꝝ reſurgentium teſtimonia non reſpicere fon
tem vite De quo in omnes reſurgētes vita fluebat
¶ Criſ · i ome · Ut autem venationem inuenientes ita
ſuam demonſtrabant ebrietatem · ⁊ inſania ferebant̄
Sequit̄ enim Tunc expuerunt in faciem eius ⁊ co
laphis eum ceciderunt ¶ Jero · Ut compleretur qḋ
dictum eſt Dedi maxillam meam alapis · ⁊ faciē meā
non auerti a confuſione ſputorum Sequit̄ Alij aūt
palmas in faciem eius dederunt dicentes · Propheti
za nobis chriſte quis eſt qui te percuſſit ¶ Glo · In cō
tumeliam eīn hoc dicit̄ · qui ſe prophetam haberi vo
luit a populis · ¶ Jero · Stultum autem erat verbe
rantibus reſpondere ⁊ ꝓphetare cedentem · cum palā
percuciētis inſania videret̄ ¶ Criſ · in omel · Attende
autem ꝙ euāgeliſta cum ſumma diligentia que vidē
tur eſſe exprobratiſſima exponit · nihil occultās aut
verecundās · ſed gloriam eſtimās maximā dominato
rem orbis terrarum pro nobis talia ſuſtinere · hoc
autem legamus continue · hoc noſtre menti inſcribāꝰ
⁊ in his gloriemur ¶ Aug · de q̄ · euā · Qḋ aūt dictū
eſt Expuerunt i faciem eius · ſignificat eos qui pre
ſentiam gratie eius reſpuūt · Item tanq̄ colaphis
eum cedunt · qui ei honores ſuos ꝓferunt Palmas i
faciem eius dant · qui pfidia cecati eum non veniſſe
affirmāt · tanq̄ preſentiam eius exterminantes ⁊ re
pellentes ·

¶ Petrus vero ſedebat foris i atrio Et ac
ceſſit ad eum vna ancilla · dicens Et tu cū
Jheſu galileo eras At ille negauit coram
omnibus · dicens Neſcio quid dicis Exeūte
aūt illo ianuam · vidit eum alia ācilla · ⁊ ait
his qui erant ibi Et hic erat cum iheſu na
zareno Et iterū negauit cum iuramēto q̄
nō noui hominem Et poſt puſillū acceſſerūt
qui ſtabant · ⁊ dixerūt petro Vere ⁊ tu ex
illis es nam ⁊ loquela tua maīfeſtū te facit
Tunc cepit deteſtari ⁊ iurare q̄ nō nouiſſꝫ
hominē Et continuo gallus cantauit · ⁊ re
cordatꝰ eſt · petrus verbi iheſu qḋ dixerat
Priuſq̄ gallus cantet · ter me negabis Et
egreſſus foras fleuit amare ·

¶ Aug · de con · euā · Inter predictas xp̄i ꝯtumelias ꝯ
tinua petri negatio facta eſt q̄ꝫ nō omnes euāgeliſte
eodem ordine narrāt · Lucas enim explicat priꝰ tēp
tationem petri · tunc demū contumelias domi · ſꝫ ma
theus ⁊ marcus eas primo commemorāt ⁊ deinde pe
tri temptationem · Sic enī hic ſequit̄ · Petrus vero ſe
debat foris in atrio ¶ Jero · Foris ſedebat ut videt̄
exitum rei ⁊ nō appropinquabat iheſu · ne miniſtris
aliqua ſuſpicio naſceretur ¶ Criſ · i ome · Et qui q̄n
detentum magiſtrum vidit ſolū ita efferbuit ut gla
dium euaginauerit · ⁊ auriculam abſciderit quādo
contumelias xp̄i audiuit negator efficitur ⁊ vilis
puelle minas non ſuſtinet Sequit̄ enim Et acceſſit
ad eum vna ancilla dicens · Et tu cum iheſu gali
leo eras ¶ Raba · Quid ſibi vult quia prima eum
ꝓdit ancilla cum viri magis eum potuerint recog
noſcere · niſi ꝙ iſte ſexus peccare in nece domini vi̾
retur · ut eius paſſione redimeret̄ · Sequit̄ · At ille
negauit coram omnibꝰ dicens · neſcio quid dicis Pa
lam coram omnibus negauit · quia ſe manifeſtare ex
pauit Qḋ dicebatur ſe neſcire reſpondit · quia pro
ſaluatore adhuc mori noluit ¶ Leo papa in ſmōe · de
paſſi · Ob hoc autem ſicut aparet · heſitare pmiſſus
eſt · vt in eccleſie remedium penitentie conderet · ⁊
nemo auderet de ſua virtute confidere quando mu
tabilitatis piculum nec beatus petrus potuiſſet eua
dere ¶ Criſ · i omel · Non ſolum autem ſemel · ſed ⁊
ſecundo ⁊ tercio negat in breui tempore Unde ſeq̄
tur Exeunte autem eo ianuam · vidit eū alia ācilla
⁊ ait his qui erant ibi Et hic erat cum ihū nazarēo
¶ Aug · de cō euā · Intelligitur aūt ⁊ poſtq̄ exijt
foras cum iam ſemel negaſſet gallus cantauit pmū
qḋ Marcus dicit ¶ Criſ · i omelia · Ut oſtendat ꝙ
neq̄ vox galli eum a negatione detinuit · neq̄ in me
moriam ſue promiſſionis reduxit · ¶ Augꝰ · de con ·
euā Non autem foris ante ianuam iterum negauit
ſed cum rediſſet ad focum · neq̄ enim iam exierat ⁊
foris eum vidit altera ancilla · ſed cum exiret eum
vidit id eſt cū ſurgeret ut exiret · animaduertit · ⁊
dixit his qui erant ibi id eſt qui ſimul aderant ad

ignem in atrio Et hic erat cum ihu nazareno. Ille autem qui foras exierat hoc audito regreſſus eſt. vt ſe quaſi purgaret negando. Vel qḋ ē credibiliꝰ nō audiuit qḋ de illo dictum fuerat cū foras exiret ⁊ poſteaq̄ rediit ꝙ dictū ē ei dixerit ancilla ⁊ ille aliꝰ quē lucas cōmemorat Seq̄t Et iterū negauit cū iuramēto: quia non noui hominē. ¶ Iero. Scio quoſdam pio affectu erga apoſtolum Petrum locum hūc ita interpretatos vt dicerent Petrū hominē negaſſe. non deum ⁊ eſſe ſenſum. Neſcio hominē. quia ſcio deum. Hoc q̄ friuolum ſit. prudens lector intelligit. Si enī iſte non negauit. ergo mentitus ē dn̄s qui dixerat. ter me negabis ¶ Raba. In hac aūt negatione Petri dicimus nonſolum abnegare xp̄m qui dicit eum nō eſſe xp̄m. ſed qui cum ſit. negat ſe eſſe chriſtianum ¶ Aug. de con. euāg. Nunc iam de tertia negatione inſpiciamus Seq̄t enī Et poſt puſillum acceſſerunt qui ſtabant ⁊ dixerunt Petro Vere ⁊ tu ex illis es Lucas aūt dixit. Interuallo facto quaſi hore vnius vt eum conuincant. conſequēter adiungit Nam ⁊ loquela tua manifeſtum te facit ¶ Iero. Nō quo alterius ſermonis eſſet Petrus aut gentis externe. oēs quippe hebrei erāt ⁊ q̄ arguebāt ⁊ q̄ arguebat̄ ſz q̄ vnaqueq̄ prouincia ⁊ regio hēat proprietates ſuas ⁊ vernaculū loquendi ſonū uitare non poſſit ¶ Remi. Vide autem q̄ ſint noxia prauorū hoim colloquia. ipſa quippe coegerūt Petrum negare dn̄m. quē priꝰ cōfeſſus fuerat eſſe dei filium Seq̄t enī Tūc cepit deteſtari ⁊ iurare quia non nouiſſet hominē ¶ Rabanus. Nota quia primū ait. Neſcio quid dicis. Secūdo cū iuramēto negat. Terꝰ q̄a cepit deteſtari ⁊ iurare. quia non noiuit hominē Perſeuerare quippe in peccato dat incrementum ſcelerum. ⁊ qui minima ſpernit cadit in maiora ¶ Remigi. Spiritualiter aūt per hoc ꝙ Petrus ante primum gallicantū negauit. illi deſignantur qui ante xp̄i reſurrectionem non credebant eū eſſe deum eius morte turbati Per h autem ꝙ poſt gallicantū negauit. illi deſignant̄ qui i vtraq̄ domī naturā ⁊ ſecundū deum ⁊ ſm hominē errant. Per primā aūt ancillā deſignat̄ cupiditas. p ſecundā carnalis delectatio. Per illos qui aſtabant demones intelligunt̄. his enī atrahūt̄ hoīes ad xp̄i negationem ¶ Orige. Vel p primā ancillam intelligitur Synagoga iudeorū. qui frequēter compulerunt denegare fideles Per ſecundā congregatio gēcium qui etiam perſecuti ſunt xp̄ianos. Per tercios ſtantes in atrio. miniſtri hereſum diuerſarū ¶ Aug. de que. euā. Ter etiā Petrus negauit nā ⁊ error hereticorum de xp̄o tribus generibꝫ terminat̄. aut enī de diuinitate. aut humanitate. aut de vtroq̄ falluntur. ¶ Raban. Poſt tertiam aūt negationē ſequit̄ gallicantus. ⁊ hoc ē qḋ ſubdit̄ Et continuo gallus cātauit. Per quē doctor eccl'ie itelligit̄ qui ſumnolētos icrepās ait Euigilate iuſti ⁊ nolite peccare. Solet autem ſacraſcriptura ſepe meritum cauſarū p ſtatuz deſignare temporū. vnde Petrus q̄ media nocte negauit. ad gallicantum penituit. vnd̄ ſequit̄. Et recordatus ē petrus verbi ihu qḋ dixit. Priuſq̄ gallus cantet ter me negabis ¶ Iero. In alio euāgelio legimus ꝙ poſt negationē Petri ⁊ gallicantum reſpexit Saluator Petrum. ⁊ intuitu ſuo eū ad amaras lacrimas prouocauit. Nō enī fieri poterat vt i negationis tenebris permāeret. quē lux reſpexerat mundi. Vnde ⁊ hic ſequit̄ Et egreſſus foras fleuit amare In atrio enī caypħe ſedens n̄ poterat agere penitentiam. vnde foras egreditur de impiorum conſilio vt pauide negationis ſordes amaris fletibus lauet. ¶ Leo papa. Felices o Apoſtole ſancte lacrime tue quē ad diluendam culpam negationis virtutem ſacri habuere baptiſmatis. Affuit enī dextera dn̄i ihu xp̄i q̄ labentē te priuſq̄ deiicereris exciperet. ⁊ firmitatem ſtandi i ipſo cadendi periculo recepiſti Cito itaq̄ ad ſoliditatem rediit petra. tantā recipiens fortitudinem. vt qui tunc i xp̄i expauerat paſſione in ſuo poſt ſupplicio non timeret. ſed conſtans permaneret.

¶ Capitulum xxvii.

Mane autem facto conſilium inierunt omnes principes ſacerdotum et ſeniores populi aduerſus ihesum vt eum morti traderent. Et vinctum adduxerūt eum ⁊ tradiderūt poncio pylato p̄ſidi. Tunc videns iudas q̄ eum tradidit ꝙ damnatus eſſet: penitencia ductus retulit xxx. argenteos principibus ſacerdotum ⁊ ſenioribus dicens peccaui tradens ſanguinem iuſtum. At illi dixerunt. Quid ad nos? Tu videris Et proiectis argēteis in tēplo. receſſit Et abiens laqueo ſe ſuſpendit

¶ Aug. de con. euā. Cōtexuerat ſupius euāgeliſta narrationem in hiis que cum domino acta ſunt vſq̄ ad mane Sed poſtea rediit ad narrādam Petri negationē. qua terminata. rediit ad mane vt cetera contexeret. ⁊ hoc ē qḋ dr̄. Mane autem facto conſilium inierunt omnes principes ſacerdotum ⁊ ſeniores populi aduerſus ihm vt eum morti traderent ¶ Origenes. Putātes per mortem extinguere eius doctrinam ⁊ fidem apud eos qui crediderant in eum quaſi in filium dei Talia aūt ꝯ eū conſiliātes alligaverunt ihm ſoluentem a vinculis. Vnde ſequitur. Et vinctum adduxerunt eum ⁊ tradiderunt pontio pylato preſidi ¶ Iero. Vide ſollicitudinem ſacerdotum in malum. tota nocte vigilarunt ut homicidium facerent ⁊ vinctum tradiderunt pilato. Habebant enim hunc morē. ut quē adiudicaſſet morti ligatū iudici traderent ¶ Rabanus. Attamen notandum q̄ non tunc primū ligauerunt. ſed mox comprehenſum in horto vt iohānes declarat. ¶ Criſ. in omelia. Non autem eum non occulte interfecerunt. quia volebant eius glorie detrahere. Multi enim cum ammirabantur. ⁊ propter hoc ſtuduerunt publice ⁊ coram omnibus eum occidere ⁊ ideo ad preſidem eū duxerunt

¶ Ieo. Videns autem iudas dñm adiudicatũ mor
ti preciũ retulit ſacerdotibus quaſi ĩ poteſtate eẽt
perſecutorum immutare ſententiam. Unde ſequit̃. tũc
uidens iudas qui eum tradidit ꝙ damnat⁹ eſſet. pe
nitentia ductus retulit triginta argenteos principi
bus ſacerdotum ⁊ ſenioribus populi dicens ¶ Ori.
Reſpondeant mihi qui de naturis quaſdam fabulas
introducunt. unde eſt ꝙ iudas cognoſcens peccatũ
ſuum dixit Peccaui tradens ſanguinem iuſtum niſi
ex bona plantatione mentis ⁊ ſeminatione virtutis.
que ſeminata eſt in qualibet rationali aĩa quã nõ co
luit iudas. ⁊ ideo cecidit in tale peccatum Si autẽ
nature parẽtis eſt aliquis hoĩm magis huius nat̃e
fuit iudas Et ſiquidem p⁹ reſurrectionẽ xp̃i h̃ dixiſ
ſet iudas. forſitan erat dicendum. quoniã compulit
eum penitere de peccato ipſa uirtus reſurrectionis.
Nunc autem videns eum traditum eſſe pilato peni
tuit. forſitan recordatus. que frequenter ih̃s dixe
rat de ſua reſurrectione futura. forſitan ⁊ ſathanas
qui ingreſſus ĩ eum fuerat. preſto fuit ei donec ihe
ſus traderet̃ pilato. Poſtq̃ȝ autem fecit. qđ voluit
receſſit ab eo. quo recedente penitentiã cape potuit.
Sed quomodo uidit iudas quoniã condemnatus eſt
Nondum enim a pilato fuerat interrogatus. forſi
tan dicet aliquis qm̃ conſideratione mẽtis ſue uidet
exitum rei ex eo ꝙ traditum aſpexit. Alius autem
dicet quoniã qđ ſcriptum eſt. uidens iudas quia con
demnatus eſt. ad iudam refertur. tunc enĩ ſenſit ma
lum ſuum ⁊ itellexit ſe condemnatum. ¶ Leo papa
Dicendo tamen Peccaui tradens ſanguinẽ iuſtum
in impietatis ſue perfidia preſtitit. qui ih̃m nõ dei fi
liũ. ſed noſtre tantũmodo conditionis hominem etiã
inter extrema mortis ſue pericula credidit. cui⁹ flex
iſſet miſericordiam. ſi eius omnipotentiã non negaſ
ſet ¶ Criſ. ſ omel. Vide autem quoniam penitentiã
agit. quãdo completum eſt ⁊ finem accepit peccatũ
Non enim pmittit diabolus eos qui non uigilant vi
dere malum anteq̃ȝ perficiant. Sequitur. At illi
dixerunt. Quid ad nos tu videris Acſi dicant.
Quid ad nos pertinet ſi iuſtus eſt. tu uideris. id eſt
opus tuum quale ſit. manifeſtabit̃. Quidam aũt cõ
iunctim voluerunt legere hec verba ut ſit ſenſus.
cuius eſtimationis deputaris apud nos qui eũ quẽȝ
tradidiſti iuſtum confiteris ¶ Origenes Recedẽte
autem ab aliquo diabolo obſeruat tempus iterum ⁊
poſtq̃ȝ cognouerit ⁊ ad ſecundum peccatum induxe
rit. obſeruat etiam tertie deceptionis locum. Sicut
ille qui primo vxorem patris habuit de hoc malo po
ſtea penituit. Sed poſtea diabolus voluit hãc ipſaȝ
triſticiam exaggerare ut ipſa triſticia abũdantior fa
cta abſorberet triſtantem. Simile aliquid factum ẽ in
iuda. Poſtq̃ȝ enim penituit non ſeruauit cor ſuũ. ſȝ
ſuſcepit abundantiorem triſticiam a diabolo ſibi ſub
miſſam qua voluit eum abſorbere. Unde ſequitur.
Et abiens laqueo ſe ſuſpendit. Si autem locum pe
nitentie requiſiſſet. ⁊ tempus penitentie obſeruaſſȝ
forſitan inueniſſet eum qui dixit. Nolo mortem pec
catoris. Vel forte eſtimauit preuenire magiſtrum
moriturum. ⁊ occurrere ei cum anima nuda ut con
fitens ⁊ deprecãs miſericordiam mereret̃ nec uidit

quia non cõuenit ſeruũ dei ſeipſum expellere de hac
uita. ſed expectare dei iudicium. ¶ Raba. Suſpen
dit autem ſe laqueo ut ſe oſtẽderet celo terreq̃ȝ per
oſum. ¶ Aug. de que. no. ⁊ ve. teſtamẽti Sed occu
patis principibus ſacerdotũ ad necẽm domini a ma
ne. vſq̃ȝ ad horam nonam quomõ iudas eis retuliſſet
precium ſanguinis quod acceperat ante crucem do
mini probatur in templo. cum conſtet omnes prin
cipes ⁊ ſeniores ante paſſionem domini non fuiſſe ĩ
templo Quippe cum in cruce poſito inſultarent ei
nec enim inde poteſt probari quia ãte paſſionem do
mini relatum eſt. cum ſint multa que ante facta pro
bantur ⁊ nouiſſima ordinantur. Sed ne forte poſt
horam nonam factuȝ ſit ut videns iudas occiſum ſal
uatorem ⁊ ob hoc elementa cõtermita. ipſo metu cor
reptus doluerit. Sed poſt horam nonam occupati
erant ut exiſtimo ſeniores ⁊ principes ſacerdotum
ad celebrationem paſce Sabbato autem ſecundum
legem non licet nummos portare ac per hoc non ẽ
probabile apud me quo die imo tpe laqueo vitã fi
nierit iudas.

¶ Principes autem ſacerdotũ acceptis ar/
genteis. dixerunt Non licet mittere eos ĩ
corbonam. quia precium ſanguinis eſt Cõ
ſilio autem in ito. emerunt ex illis agrum
figuli in ſepulturam peregrinorum pp̃ter
hoc uocatus ẽ ager ille acheldemach Hoc
eſt ager ſanguinis uſq̃ȝ ĩ hodiernum diem
Tunc impletuȝ eſt qđ dictum eſt per iere/
miam pp̃hetam dicẽtẽ Et acceperũt. xxx.
argenteos precium appciati ꝙ appciaue/
rũt a filijs iſrahel Et dederunt eos ĩ agrũ fi
guli ſicut conſtituit mihi dominus.

¶ Criſ. ſ omel. Quia principes ſacerdotũ nouerãt
ꝙ occiſionem emerant a pp̃ria ꝯſcientia condemnati
fuerunt ⁊ ad hoc oſtendendum ſubdit euãgeliſta.
Principes autem ſacerdotum acceptis argẽteis dix
erunt Non licet mittere eos in corbonam quia pciũ
ſanguinis eſt. ¶ Iero. Vere culicem liquãtes ⁊ ca
melum glucientes Si enim ideo non mittunt pecu
niam ĩ corbonã hoc eſt in gazophilatium ⁊ dona dei
quia precium ſanguinis eſt Cur ipſe ſanguis effun
ditur. ¶ Orige. videbant autem quoniam circa mor
tuos magis eam pecuniam conueniebat expendi q̃
precium ſanguinis erat Sed quia ⁊ inter loca mor
tuorum ſunt differentie. viſi ſunt precio ſanguinis
ih̃eſu ad comparationem agri figuli alicui⁹ vt ĩ eo pe
regrini ſepeliantur non. ſecundum ſuum votum in
monumentis paternis Unde ſequitur Conſilio autẽ
inito emerunt ex illis agrum figuli ĩ ſepulturam pe
regrinorum ¶ Aug. ĩ ſer. de cẽa domi. Prouidentia
autem dei factum puto vt precium ſaluatoris nõ pec
catoribus ſumptum proderat ſed peregrinis requiem
ſubminiſtret ut iam exinde xp̃us ⁊ viuos ſanguinis
ſui paſſione redimat. ⁊ mortuos precioſa paſſione

ſuſcipiat Predo ergo domici ſanguinis ager figuli
compatꝰ. Legimus in ſcripturis ꝙ totꝰ generis hu
mani ſalus redempta ſit ſanguine ſaluatoris. Ager
ergo iſte mundus hic totus eſt Figulus autem qui
mūdi poſſit habere dominatum. ipſe eſt qui vaſcula
corporis noſtri fecit de limo iſtius itaqꝫ figuli ager
xp̄i ſanguine emptus eſt. peregrinis inqꝫ qui ſine
domo patria ⁊ toto orbe exules iactabantur. reqes
xp̄i ſanguine prouidet Iſtos autem peregrinos eē
dicimus deuotiſſimos xp̄ianos. qui renunciantes ſe
culo. ⁊ nihil poſſidentes ī mundo ī xp̄i ſanguine re
quieſcunt. Sepultura enim xp̄i nihil aliud eſt qꝫ re
quies xp̄iani. Conſepulti em̄ ſumus ſicut ait apoſto
lus cum illo ꝑ baptiſmū ī morte. Nos ergo pegrini
in hoc mundo ſumus. ⁊ tanqꝫ hoſpites in hac luce
verſamur ¶ Beda. ſr ma. Qui etiā pegrini eramus
a lege ⁊ prophetis praua iudeorum ſtudia ſuſcepiꝰ
in ſalutem ¶ Orige. Vel peregrinos dicimꝰ qui vſqꝫ
ad finem extranei ſunt a deo Nam iuſti conſepulti
ſunt criſto in monumento nouo quod excaſum eſt in
petra Qui aūt alieni ſunt a deo vſqꝫ in finē ꝯſepul
ti ſunt in agro figuli operantis lutum. qui ꝓcio ſang
uinis eſt comparatus. ⁊ ager ſanguīs nominatꝰ Vn
de ſequitur Propter hoc vocatꝰ eſt ager ille acheli
demach. hoc eſt ager ſanguīs vſqꝫ in hodiernū diē
¶ Gloſa. Quod referendum eſt ad tempꝰ quo euā
geliſta hoc ſcripſit Deinde confirmat idem ꝓphetico
teſtimonio dicens Tunc impletum eſt quod dictum
eſt ꝑ Iheremiam ꝓphetam dicentem Et acceperunt
triginta argenteos precium appreciati quē appreci
auerunt a filijs iſrael. ⁊ dederunt eos in agꝝ figuli
ſicut conſtituit mihi dominus ¶ Iero. Hoc ī Iere
mia penitus non inuenitꝰ. ſꝫ in zacharia. qui penulti
mus eſt duodecim ꝓphetaꝝ. quedā ſimilitudo refer
⁊ quamqꝫ ſenſus non multum diſcrepet. tamē ordo
⁊ verba diuerſa ſunt ¶ Aug. de con. euāg. Siquis
ergo putat ideo fidei euāgeliſte aliquid derogandū
primo nouerit. non omnes codices euāgelioꝝ habē
ꝙ ꝑ ieremiā dictum ſit. ſꝫ tantūmodo per ꝓphetam
Mihi aūt hec non placet defenſio. quia ⁊ plures co
dices habent ieremie nomē ⁊ antiquores. ⁊ nulla fuit
cauſa cur adderet hoc nomen. ut mendoſitas fieret
Cur aūt tolleret fuit vtiqꝫ cauſa vt hoc audax im
pericia faceret. predicta queſtione turbata. Potuit
autem fieri vt animo Mathei euāgelium ſcribentis
ꝓ zacharia ieremias occurreret vt fieri ſolet quod
tamen ſine vlla dubitatione emendaret ſaltem ab
hijs admonitus qui ipſo adhuc ī carne viuente hec
legere potuerunt niſi cogitaret recordationis ſue
que ſpūſancto regebatꝰ non occurriſſe aliud pro alio
nomen ꝓphete. niſi qꝛ dominus hoc ita ſcribi conſti
tuit Cur autem conſtituerit. prima cauſa ē quia ſic
inſinuatꝰ ita omnes prophetas vno ſpū locutos mi
rabili inter ſe conſenſione conſtare vt hoc multo am
plius ſit qꝫ ſi oīm verba ꝓphetaꝝ vno vnius hoīs
ore demonſtrētꝰ. ⁊ ideo indubitanter accipi debent qͥ
cumqꝫ ꝑ eos ſpūſſanctus dixit. ⁊ ſingula eſſe oīm ⁊
oīa ſingulorum. Si em̄ hodie quiſqꝫ volens alicuius
verba iudicare dicat nomē alterius in quo dicta ſit
qui tamen fuit amiciſſimus illius cuius verba dicē

voluit. ⁊ continuo recordatus alium pro alio ſe dix
iſſe. ita ſe corrigat vt tamen dicat. bene dixi nihil
aliud intuens niſi inter ambos eſſe ꝯcordiam. quāto
magis de prophetis ſanctis hoc commendandum fuit
Eſt ⁊ alia cauſa cur hoc nomen ieremie in teſtimo
nio zacharie ſit manere ꝑmiſſum. vel potꝰ ſancti ſpi
ritus auctoritate preceptum ſit Eſt apud ieremiam
ꝙ emerit agrum a filio fratris ſui. ⁊ dederit ei argē
tum. non quidem ſub hoc nomine precij quo poſitum
eſt apud zachariam triginta argenteis Qꝫ aūt pro
phetiam de triginta argenteis ad hoc interpretatꝰ
ſit euāgeliſta. qd̄ mō de dn̄o ꝯpletū eſt. manifeſtū eſt
ad hoc pertinere etiam illud d̄ agro empto qd̄ Iere
mias dicit. hinc potuit miſtice ſignificari vt non hic
zacharie nomen poneretꝰ qui dixit triginta argēteis
ſed Ieremie qui dixit de agro empto ut lector euan
gelio atqꝫ inuento nomine ieremie Lecto autem Ie
remia ⁊ non inuento teſtimonio d̄ triginta argēteis
inuento tamen agro empto. admoneatꝰ lector vtriūqꝫ
conferre. ⁊ inde ſenſum enucleare ꝓphetie. quomodo
ꝑtineat ad hoc qd̄ in domino completum eſt. Illud ꝙ
qꝺ ſubicit huic teſtimonio Matheus. cum addidiſſet
appreciauerunt a filijs iſrael. ⁊ dederunt eos in agꝝ
figuli. ſicut ꝯſtituit mihi dominus. nec apud zacha
riam nec apud ieremiam reperitur. vnde magis ex ꝑ
ſona ipiꝰ euāgeliſte accipiendū eſt. ⁊ miſtice inſertū
quia hoc ex domini reuelatione ꝯgnouerit. ad hanc
rem que de xp̄i precio facta eſt huiuſmōi pertinere
ꝓphetiam ¶ Iero. de optimo genere interpretandi.
Abſit ergo de pediſſequo xp̄i ꝙ poſſit argui de fal
ſo. cui cura fuit non verba ⁊ ſillabas aucupando
ſententias dogmatum ponere ¶ Iero. ſup matheū
Legi nuper in quodam hebraico volumine quod
Nazaree ſecte mihi hebreus contulit Ieremie apo
criphū In quo hec ad verbum ſcripta reperi. Sed
tamen mihi videtur magis de zacharia ſumptū te
ſtimonium euangeliſtarum ⁊ apoſtolorum more vul
gato. qui verborum ordine pretermiſſo ſenſus tantū
de veteri teſtamento ꝓferunt exemplum.

¶ Ieſus autem ſtetit āte preſidem ⁊ in
terrogauit eum preſes Tu es Rex iudeorum
Dicit ei iheſus Tu dicis Et cum accuſare
tur a pricipibus ſacerdotū ⁊ ſenioribꝰ nihil
reſpondit Tunc dicit ei pilatus Non audis
quanta aduerſum te dicunt teſtimonia Et
nō reſpōdit ei ad vllum verbum ita vt mi
raretur preſes vehementer

¶ Auguſtinus de con. euangeliſtarum Finitis his q̄
matheus de iuda proditore interpoſuit ad ordinē nar
rationis reuertitur dicens. Ieſus autem ſtetit ante
preſidem ¶ Origenes. Iudex totius creature con
ſtitutus a pr̄e vide quantum ſe humiliauit. vt acqui
eſceret ſtare ante iudicem terre. ⁊ ideo in
rogatus ē interrogationē quā forſitan dubitans ⁊
dubitans pilatus interrogat. Et interrogauit eum
Preſes dicens. Tu es rex iudeorum. ¶ Criſo.

¶ Criſ. i omel. Jo pilat⁹ īterogat quod aduerſariꝫ
contra ipſū cōtinue reuoluebant. Quia eni ſciebant
Pilatum nullam curam facientem legalium. ad pub
licas accuſationes rem ducunt. ¶ Orige. Vel pro
nunciatiue hoc dixit Pilatus. Vnde ⁊ alibi ſcripſit
in titulo Rex iudeorum. Principi autem ſacerdotū
reſpondens. tu dixiſti. oblique arguit eius dubitati
onem. Pilati vero ſententiam confirmat pronunciā
tis. vnde ſequiť. Dicit ei iheſus. Tu dicis. ¶ Criſ. in
omel. Confeſſus eſt ſe eſſe regem. ſed celeſtem. vt
in alio euangelio manifeſtius legitur. Regnum in
quit meum non eſt de hoc mundo ut neqꝫ iudei neqꝫ
pilatus excuſationem habeant. huic accuſationi inſi
ſtentes. ¶ Hylarius. Vel interroganti pontifici. an
ipſe iheſus dixerat. Tu dixiſti quia ſemp vēturum
xp̄m ex lege ipſe dixiſſet. huic vero legis ignaro ī
terrogāti an ipſe eſſet rex iudeorum. dicit. Tu dicis
quia per fidem preſentis confeſſionis ſalus gentium
eſt. ¶ Iero. Attende autem ꝙ pilato qui inuitus pro
mebat ſententiaꝫ aliqua ex parte reſpondit. ſacerdo
tibus autem ⁊ principibus ſacerdotum reſpondere
noluit indignos eos ſuo ſermone iudicans. vnde ſe
quitur. Et cum accuſaretur a principibus ſacerdo
tum ⁊ ſenioribus nihil reſpondit. ¶ Aug. de cō. euā
geliſtarum. Lucas autem ipſa crimina que accuſan
tes obiecerunt aperuit. Dicit em̄. Ceperunt illū ac
cuſare dicentes. Hunc inuenimus ſubuertentem gē
tem noſtram ⁊ prohibentem tributa dari ceſari. ⁊
dicentem ſe xp̄m regem eſſe. Nihil autem intereſt
ad veritatem quo ordine iſta retulerint. ſicut nihil
intereſt ſi alius aliqͣd tacet. qđ alius cōmemorat.
¶ Orige. Accuſat⁹ autem iheſus ſicut tunc illis ni
hil reſpondit ſic nec ⁊ modo. Non fit enim verbum
dei ſicut aliquādo fuerat ad prophetas. Sed neqꝫ
dignum erat vt pilato interroganti reſpōderet. qui
non habebat permanēs ⁊ firmū de xp̄o iudicium. ſed
ad contraria trahebať. vnde ſequiť. Tunc dicit ei pi
latus. Non audis quanta aduerſum te dicunt teſti
monia. ¶ Iero. Gentilis quidem eſt qui condemnat
iheſum ſed cauſam refert in populum iudeorum.
¶ Criſ. i omel. Hoc autem hoc dicebat. quia vole
bat eum liberare. cum ſe excuſando reſponderet. ſeq
tur. Et non reſpondit ei ad ullum verbum ita ut mi
raretur preſes vehementer. Quia enim multas ha
bentes demonſtrationes ex ipſis rebus virtutis ⁊
manſuetudinis eius ⁊ humilitatis. tamen in ipſū in
dignabantur. ⁊ peruerſo iudicio agebantur ꝯtra eū
ꝓpter hoc nihil reſpondet. Et ſi aliquādo reſpondet
breuia quidem dicit. ne continua taciturnitate perti
nacie opinio de ipſo accipiatur. ¶ Iero. Vt ideo ihs
nihil reſpondere voluit. ne crimen diluens dimitte
retur a preſide ⁊ crucis vtilitas differeť. ¶ Orige.
Miratus eſt autem preſes conſtantiam eius ſciens
ꝙ idoneus eſſet pronunciare crimen. ⁊ tamē vidđbat
eum in trāquilla ⁊ quieta ſapientia ⁊ grauitate non
turbabili ſtare. ſed ⁊ vehementer miratur. dignum
enim ei videbatur magno miraculo ut exhibitus cri
ſtus ad criminale iudicium imperturbabilis ſtaret ante
mortem. que apud omnes homines terribilis eſtimať.

¶ Per diē aūt ſolēnnē conſueuerat preſes
dimittere populo uīctū unum qꝫ uoluiſſet
habebat aūt tunc vnū uinctum inſignē qui
dicebať barrabas. Cōgregatis ergo illis
dixit pylatus. Quē vultis dimittā vobis
Barrabam an ieſum qui dicitur xp̄s. Sci
bat enim ꝙ ꝑ inuidiam tradidiſſet eū. Seden
te aut eo ꝓ tribunali miſit ad eum uxor ei⁹
dicens. Nihil tibi et iuſto illi multa em̄ paſ
ſa ſum hodie ꝑ uiſum ꝓpter eum. Principes
aūt ſacerdotū ⁊ ſeniores ꝑſuaſerūt populis
vt peterent barraban. Iheſū aūt ꝑderent.
Reſpondens aūt p̄ſes ait illis. Quem vul
tis vobis de duobꝫ dimitti. At illi dixerūt
barrabas. Dicit illis pilatus. Quid igitur
faciam de iheſu qui diciť xp̄s. Dicunt om̄s
crucifigatur. Ait illis p̄ſes. Quid em̄ mali
fecit. At illi magis clamabāt dicētes. Cru
cifigatur. Videns aūt pilatus quia nihil ꝓ
ficeret. Sed magis tumult⁹ fieret accepta
aqua lauit manus coram populo dicēs. In
nocens ego ſum a ſanguine iuſti hui⁹. Vos
uideritis. Et reſpondens vniuſus populus
dixit. Sanguis ei⁹ ſuper nos ⁊ ſuper filios
noſtros. Tunc dimiſit illis barraban. Ihe
ſum autem flagellatum tradidit eis vt cru
cifigeretur.

¶ Criſ. i ome. Quia xp̄s ad accuſationes iudeorum
nihil reſponderat ꝑ hoc ꝙ poſſet eum Pilatus ab
accuſationibus iudeorum excuſatū habere aliud ma
chinatur per quod eum liberare poſſit. vnde diciť.
Per diem autem ſolennem conſueuerat preſes di
mittere populo vinctum vnum quem voluiſſent.
¶ Orige. Sic enim quaſdam gratias preſtant gē
tes eis quos ſubiiciunt ſibi. donec confirmeť ſuper
eos iugum ipſorum. Tamen conſuetudo hec aliquā⁹
fuit apud iudeos. Saul enim nō interfecit Jonathā
omni populo petente eum ad vitam. ¶ Criſ. in ome
lia. Per hanc autem conſuetudinē xp̄m eripe temp
tauit ⁊ ut neqꝫ vmbrā excuſationis Iudei ſibi dere
linquāt. manifeſtus homicida in comparatione xp̄i ad
ducitur de quo ſequitur. Habebat autem tunc vnum
vinctum inſignē qui dicebať Barrabas. non ſimpli
citer dicit latronem. ſed inſignē. hoc ē in malicia dif
famatum. ¶ Iero. Iſte Barrabas in euāgelio qđ in
ſcribitur iuxta hebreos. filius magiſtri eorum inť
pretať. qui ꝓpter ſeditionē ⁊ homicidium fuerat cō
demnat⁹. offert autem eis optionem pilatus dimit
tendi quē vellent latronem an iheſum non dubitans
iheſum potius eligendum. Vnde ſequitur. Congre
gatis autem illis dixit Pilatus. Quē vultis dimit
ti vobis Barraban an iheſum qui vocatur chriſt⁹.

¶ Criſ. in omelia. Quaſi diceret. Si non uultis ſicut innocentem dimittere, ſaltē ſic cōdemnatū feſtiuitati donetis. Si enim oportebat in peccatis manifeſtis exiſtentem dimittere multomagis in dubijs. Vide autem ordinem conuerſū. Petitio ꝑ condemnatis ſolet eſſe plebis. conceſſio autē principis. Nunc aūt contrarium geſtum eſt. Princeps enim petit a plebe. ⁊ plebs ferocior redditur. ¶ Glo. Quare autem pilatus ad liberationē xp̄i laborauit. manifeſtat euāgeliſta cum ſubdit. Sciebāt enim ꝙ ꝑ inuidiam tradidiſſet eum. ¶ Remigius. Que autem inuidia fuerit iohānes manifeſtat. qui narrat eos dixiſſe. Ecce mundus totus poſt eum vadit. ⁊ ſi dimittimus eū ſic. omnes credent in eum. Notandum etiam quia loco eius ꝙ matheus dicit an iħm qui dicitᷣ chriſtꝰ Marcus dicit vultis dimittam vobis regem iudeorū. Soli nāq; reges iudeorum vngebāt. ⁊ ab ipſa vnctione chriſti vocabantᷣ. ¶ Criſ. in omel. Deinde ſubditᷣ aliud quod ſufficiens erat oīs a paſſione reuocare. Sequitᷣ enī. Sedente autem eo ꝓ tribunali miſit ad eū vxor eius dicens. Nihil tibi ⁊ iuſto illi. Cum demonſtratione enī que erat a rebus ſomnus non paruū quid erat. ¶ Rabanus. Notandum vero quia tribunal ſedes ē iudicis. ſolium regum. cathedra magiſtrorum. In viſionibus autem ⁊ ſomnijs gentilē viri vxor hic intellexit qḋ iudei vigilantes nec credere nec intelligere voluerunt. ¶ Iero. Nota etiam ꝙ gentilibus ſepe a deo ſomnia reuelent. Et ꝙ in pilato ⁊ vxore eius iuſtum dn̄m confitentibus gentilis populi teſtimonium ſit. ¶ Criſ. i omel. Sed cuius gratia non ipſe Pilatus ſomnium videt. quia illa magis digna erat. vel quia ſi pilatus vidiſſet. non equaliter ſibi creditum eſſet. vel forte neq; dixiſſet. ꝓpter hoc diſpenſatᷣ a deo ꝙ mulier vidit. vt manifeſtum oībꝫ fieret. Et non ſimpliciter videt. ſed ⁊ patitur multa. Sequitur enī. Multa enim paſſa ſum hodie per viſum ꝓpter eum. vt ſcilicet a paſſiōe que erat ad vxorem. deſidioſior fieret vir circa occiſionem. Sed ⁊ tēpus non parum conferebat etenim eadem nocte vidit. ¶ Aug. in ſermone de paſſione. Hic ergo iudex terretur in coniuge. ⁊ vt crimini iudeorum non prebeat ī iudicio conſenſum. pertulit in vxoris afflictione iudicium. iudicatur ipſe qui iudicat. ⁊ torquetur anteq̄ʒ torqueat. ¶ Rabanus. Vel aliter. Nūc demū diabolus intelligens per xp̄m ſe ſpolia ſua amiſſurū ſicut primū ꝑ mulierē mortē intulerat mō. ita ꝑ mulierem vult xp̄m de manibꝫ iudeorum liberare. ne ꝑ eius mortem mortis amittat imperiū. ¶ Criſ. i omelia. Nihil autem premiſſorū xp̄i aduerſarios mouit quia eos oīno inuidia excecauerat. Vnde ex ꝓpria malicia plebem corrumpunt. ⁊ hoc eſt qḋ ſequitur. Principes autem ⁊ ſeniores ꝑſuaſerunt populo vt peterent Barrabā. iħm vō perderent. ¶ Origenes. Et eſt videre nunc quō populus iudeorum a ſenioribus ſuis. ⁊ iudaice culture doctoribꝰ ſuadetur ⁊ excitatur aduerſus iħm. vt perdant eum. Sequitur. Reſpondens autem preſes ait illis. Quem vultis vobis de duobus dimittam. ¶ Gloſa. Reſpondiſſe aūt dicitur. Pilatus hec dicens. ſiue ad ea q̄ uxor nūciauerat. ſiue ad petitionem populi qui iuxta cōſuetudinem aliquē in die feſto ſibi dimitti petebāt. ¶ Origenes. Turbe aūt quaſi vere ſūe que ſeditioſā ambulant viam voluerunt ſibi Barrabā habere ſolutum. Vnde ſubditur. At illi dixerunt Barrabā. Ideo gens illa habet ſeditiones ⁊ homicidia ⁊ latrocinia ſm̄ quoſdam gentis ſue in rebus que foris habentur. ſm̄ autem omnes intus in anima. Vbi enim non eſt iħs illic lites ⁊ prelia ſunt. Vbi autem eſt ibi ſunt omnia bona ⁊ pax. Omnes etiā qui iudeis ſunt ſimiles vel in dogmate vel in vita barrabam ſibi ſolui deſiderant. Quicūq; enī mala agit ſolutus eſt in corpore eius barrabas. xp̄us autem vinctus. Qui autem bona agit. xp̄m habet ſolutum. barrabā vinctum. Voluit autem pilatus pudorem tante iniquitatis eis incutere. vnde ſequitᷣ. Dicit illis pilatus. Quid igitᷣ faciā de iħu qui dicitᷣ xp̄s. Non ſolum autem hoc ſed ⁊ menſuram colligere volens impietatis eorum. Illi autem nec hoc erubeſcūt. ꝙ pilatus innocentē eſſe confitebatur. nec modum impietatis ſeruant. vnde ſequitur. Dicunt omnes crucifigatur. In quo multiplicauerunt impietatis ſue menſuram homicidam poſtulantes ad vitam. ſedetiam iuſtū ad mortem. ⁊ ad mortem turpiſſimam crucis. ¶ Raba. Pendentes ſiquidem in ligno crucifixi. clauibus ad lignum pedibus manibuſq; cōfixi procedente morte necabantur ⁊ diu viuebant in cruce non quia longior vita eligebatur. ſed quia mors ipſa protendebatur ne dolor citius finiretur. Verum iudei de morte peſſima cogitabant. ſed a domino non intelligentibus eorum electa erat. Ipſam enim crucem diabolo ſuperato erat tanq̄ʒ tropheum in frontibus fidelium poſiturus. ¶ Iero. Cum autem hoc reſponderent. non ſtatim acquieuit ſed iuxta ſuggeſtionem vxoris que mandauerat. Nihil tibi ⁊ iuſto illi. ipſe quoq; reſpondit. vnde ſequitur. Ait illis preſes. Quid enī mali fecit. Hec dicendo pilatus abſoluit iħm. Sequitᷣ. At illi magis clamabant dicentes. Crucifigatur. Vt impleretur quod in pſalmo dicitur. Circūdederunt me canes multi concilium gregatio malignātium obſedit me. Et illud iheremie. Facta eſt mihi hereditas mea ſicut leo in ſilua. dederunt ſup me vocem ſuam. ¶ Aug. de cō. euā. Egit autem pilatus cum iudeis egit volens vt dimitteretur iħs. qḋ paucıſſimis verbis teſtatᷣ macheus. cū dicit. Videns pilatus quia nihil proficeret. ſed magis tumultus fieret. qḋ non diceret. niſi multum ille conatus fuiſſet. quāuis tacuerit quociēs hoc conatus fuerit vt erueret iħm furori eorum. Sequitur. Accepta aqua lauit manus coram populo dicens. Innocens ego ſum a ſanguine iuſti huius. ¶ Remig. Mos enī erat apud antiq̄s ut cum vellet quis oſtendere ſe immunē ab aliquo crimine. accepta aqua lauaret manus ſuas corā populo. ¶ Iero. Pilatus ergo accepit aquā iuxta illud ꝓpheticū. lauabo inter innocentes manus meas. quodāmodo i hoc cōteſtans ⁊ dicens. Ego quidem innocentem volui liberare. ſed quoniam ſeditio oritur ⁊ rebellionis mihi contra ceſarem crimen impingitur. inocens ſum a ſanguine iuſti huius. Iudex ergo qui cogitur contra dominum ferre ſententiā nō damnat oblatū. ſed arguit offerentes iuſtū eſſe ꝓnunciās q̄ crucifigendus ē. Sequitᷣ. vos videritis.

Quaſi diceret Ego miniſter legum ſum· uox vr̄a
ſanguinem fundit Sequit̄ Et reſpōdens vniuerſus
populus dixit Sanguis eius ſuper nos ⁊ ſup filios
noſtros Perſeuerat vſq; in p̄ſentem diem hec ipꝛa
cio ſuper Judeos· vt ſanguis domini nō auferat̄ ab eis
¶ Criſ· in ome· Intuere aūt ⁊ hic iudeoꝝ mētā inſa
niam Eorū enim impetus ⁊ pnicioſa ꝯcupiſcēcia nō
pmittit eos q̄ opoꝛtet inſpicere Et ſi ſibi maledicūt
dicentes Sanguis eius ſup nos· qd̄ ad filios maledi
ctionem attrahūt dicentes ⁊ ſuper filios nr̄os Sed
tamen miſericors deus eorum ſentenciā non firmauit
ſed ex eis ⁊ eoꝝ filijs ſuſcepit qui penitenciam egerīt
Etenim ⁊ paulus ex ipſis fuit ⁊ multa milia eorū
q̄ i iheroſolimis crediderūt ¶ Leo papa i ſ· d̄ paſ·
exceſſit gᵒ pilati culpā facinus iudeoꝝ Sed nec ipſe
euaſit reatum qui reliquit ꝓprium iudicium ⁊ i cri
men tranſiuit alienum Sequit̄ enī Tūc dimiſit illis
barrabam Jheſū aūt flagellatum tradidit eis vt cru
cifigeretur ¶ Jhero· Sciendum eſt aūt pilatum ro
manis legibus miniſtraſſe quibꝫ ſancitum eſt· vt qui
crucifigitur pꝛiᵒ flagellis verberetur Tradit̄ itaq;
Jheſus militibus vberandus ⁊ illud ſanctiſſimū coꝛ
pus pectus dei capax flagellis ſecuerūt ¶ Augᵒ· in
ſermōe de paſſio· Ecce dominus aptat̄ ad verbera
ecce iam ceditur· rupit ſanctam cutem violencia fla
gellorū repetitis ictibus crudelia ilibera ſcapularum
terga cōſcindunt Prochdolor iacet extēſus ante ho
minem deus ⁊ ſupplicium patitur rei i quo nullū pec
cati veſtigium potuit inueniri· ¶ Jero· Hoc autem
factū eſt· ut quia ſcriptum erat· multa flagella pcca
torum· illo flagello nos a verberibus liberaremur·
In lauacro etiam manuū pilati gēcium omnia opa
purgant̄· ⁊ ab impietate iudeorum nos alieni effi
cimur ¶ Hyl· Hoꝛtātibus autem ſacerdotibus po
pulus Barraban elegit· q̄ interpretat̄ filiᵒ patris
in quo arcanum future infidelitatis oſtēdit̄ chriſto
Antechriſtum peccati filium; preferendo ¶ Jēo· bar
rabas etiam qui ſeditiones faciebat in turbis· dimiſ
ſus eſt populo iudeorum· id eſt diabolus qui vſq; ho
die regnat in eis· ⁊ idcirco pacē habere nō poſſunt

¶ Tunc milites preſidis ſuſcipientes ihe
ſum in p̄tōrio congregauerint ad eū vni
uerſam cohoꝛtem Et exuētes eū clamidē
coccineam circumdederunt ei Et plectētes
coronam de ſpinis poſuerūt ſup caput eius
et arundinē in dexteram eiꝰ Et genuflexo
ante eum illudebant dicentes Aue rex iu/
deorum Et ex puentes in eum· acceperunt
arundinem et percuciebant caput eius.

¶ Aug· de con· euā· Poſt accuſationeꝫ xp̄i ꝯſequēs
ē ut ip̄am domi̇ paſſionem videamus quā matheus
ſic incipit· Tunc milites preſidis ſuſcipientes iheſū
in pretorio congregauerunt ad eum vniuerſam co
hortem ¶ Jēo· Quia enī rex iudeorum fuerat appel
latus ⁊ hoc ei ſcribe ⁊ ſacerdotes crimen obiecerāt
q̄ ſibi in populo iſrael vſurparet imperium illuden
tes hoc faciūt ut nudatum priſtinis veſtibus īduāt
clamidem coccineā p rufo limbo· quo reges veteres
vtebant̄ pro diademate imponāt ei coronam ſpineā
p ſceptro regali dent calamū ⁊ adorent quaſi regē
Et hoc ē qd̄ ſubditur· Et exuentes clamidem cocci
neam circūdederunt ei ⁊ plectētes coronam de ſpinis
¶ Aug· de con· euā· Per hoc autē intelligitur mar
cum dixiſſe indutum purpura· Pro regia enī pur
pura chlamis illa coccinea ab illudētibus adhibita erāt
⁊ eſt rubra quedam purpura cocco ſimilis Poteſt
etiam fieri· ut purpuram etiā marcus cōmemorauit
quā clamis habebat· quāuis eſſet coccinea ¶ Criſ· i
omel· Que igit̄ erit nobis cura de reliquo ſi contu
melias ab aliquo patiamur· poſtq̄ xp̄us hoc paſſus
eſt Etenim qd̄ fiebat in xp̄m· vltimus terminus cō
tumelie erat nec vna particula tantum· ſed vniuſū
corpus patiebat̄ iniurias Caput p coronam ⁊ arū
dinem ⁊ colaphos Facies quia inſpuebat̄ Gene· q̄
alapis cedebantur· Corpus totum p flagella Et q̄
denudatum eſt p circūdationem clamidis ⁊ p fictam
adorationem· Manus p arundinē quā dederunt ei p
ſceptro· acſi timerent ne aliquid p̄termitterent gra
uiſſime preſumptionis ¶ Aug· de con· euā· Apparet
autem marcum recapitulando iſta commemoraſſe
non quo tunc factum ſit cum eum Pilatᵒ crucifigē
dum tradidiſſet· Johannes enī antequā diceret· q̄ eū
pilatus crucifigendum tradiderit· iſta ꝯmēmorauit
¶ Jero· Nos autem omnia hec itelligamus miſtice
Quomodo enī Caiphas dixit Opoꝛtet vnū hoīem
mori pro omnibꝫ· neſciēs quid diceret· Sic ⁊ iſti
qd̄cūq; fecerunt· licet alia mente fecerint tamē nob
qui credimus ſacramenta tribuebāt In clamide coc
cinea· opa gentium cruenta ſuſtentat· In corona ſpi
nea maledictum ſoluit antiquū In calamo venenata
occidit animalia· ſiue calamū tenebat i māu ut ſacri
legium ſcriberet iudeorum ¶ Hyla· Vel aliter Su
ſceptis oībus corporis noſtri infirmitatibus a domio
oīm deinde martirum quibus regnū ſecum erat de
bitum ſanguine cocci coloꝛe pfūdit̄· Spinis quoq;
id eſt cōpungentium quondā peccatis gentium coro
nat̄ Eſt enī aculeus i ſpinis ex quibus xp̄o victorie
corona contexit̄· In calamo vero earundem gentiuꝫ
infirmitas atq; inanitas manu comprehenſa firmat̄
Quinetiam capiti eius illidit̄ vt infirmitas gentiuꝫ
manu xp̄i comprehenſa etiam i deum patrem qui ca
put eius eſt· conquieſcat ¶ Orig· Vel calamᵒ miſte
rium fuit q̄ priuſq̄ crederemus· confidebamus in
virga arundinea egipti vel cuiuſcūq; regni contra
rij d̄o quē accepit· ut triumphet eum in ligno cru
cis· Percuciunt autem cū hoc calamo caput xp̄i ibu
quoniā ſemp regnū illud uerberat deum patrem ca
put ſaluatoris ¶ Remig· Vel aliter p clamidem coc
cineam caro domi deſignat̄· que rubra dicit̄ propter
ſanguinis effuſionem Per ſpineam coronam ſuſcep
tio peccatorum noſtroꝝ· quia in ſimilitudine carnis
peccati apparuit ¶ Raba· Calamo igit̄ xp̄i caput p
cutiunt· qui diuinitati eius contradicentes· errorem
ſuū auctoritate ſancte ſcripture que calamo ſcribit̄
ꝯfirmare conantur· Spuūt in faciem eius qui p̄ñtiā

gratie illius verbis execrandis respuunt. et ihesum
in carne venisse denegant Falso autem illū adorant
qui eum credunt sed perversis actibꝰ despiciunt.
¶ Aug. de que. euā. Qui autem dn̄m in passione ex
uerunt vestem ꝓpriam et induerunt fucatam. signa
ti sunt heretici. qui eum dicunt verū corpus non ha
buisse. sꝫ fictum.

¶ Et postq̄ illuserunt ei exuerunt eū cla.
midem et induerūt eum vestimentis suis et
duxerūt eū vt crucifigerent Exeuntes aūt
inuenerunt hominem Cireneū nomine Sy/
monē Hunc angariauerunt ut tolleret cru
cem eius Et venerunt in locum qui dicitur
Golgata. quod est caluarie locus Et dede/
runt ei bibere vinum cum felle mixtum Et
cum gustasset noluit bibere.

¶ Glo. Postq̄ euāgelista cōmemorauit ea que ad
illusionem xp̄i pertinēt nunc narrare incipit ꝓcessū
crucifixionis ipsius. vnde dicit̄ Et postq̄ illuserunt
ei exuerunt eum clamidem. et induerunt eum vesti
mentis suis et duxerunt eū ut crucifigerent ¶ Aug.
de con. euāge. Hoc autem in fine factum esse intelli
gitur. cum iam duceretur ad crucifigendum Postq̄
scilicet pilatus tradidit eum iudeis ¶ Iero. Notan
dum autem q̄ qn̄ flagellatur ihesus et cōspuitur nō
habet ꝓpria vestimenta. sed ea que ꝓpter peccata
nr̄a sumpserat. Cum autem crucifigit̄. et illusionis
pompa preterierit. tunc pristinas vestes recipit et
ꝓprium assumit ornatum. statimq̄ elementa turbāt
et creatori dat testimoniū creatura ¶ Orige. Et de
clamide quidem scriptū est. qm̄ denuo expoliauerūt
eū. De corōa aūt spinea nihil tale euāgeliste scripse
runt. ut iam non sint spine nr̄e antique postq̄ semel
eas a nobꝭ abstulit ihesus sup venerabile caput suū.
¶ Cris. in sermone de passione. Non autem voluit
dominus pati sub tecto. non i templo iudaico. ne pu
tares pro illa tantum plebe oblatum et ideo foras
ciuitatem foras muros. ut scias sacrificium esse com
mune. qđ totius terre est oblatio. qđ cōmunis est pu
rificatio et hoc signatur cum dicitur. Exeuntes aūt
inuenerunt hominem Cyreneum nomine Symonē
huc angariauerūt vt tolleret crucē eius ¶ Iero. Ne
quis autem putet huic loco euāgeliste iohannis hy
storiam esse contrariam Ille enim dicit exeūtem do
minum de pretorio portasse crucem suam. Mathe9
autem refert q̄ inuenerūt hominē cyreneum cui im
posuerunt crucem ihū. Sed hoc intelligendum est
q̄ egrediens de pretorio ihs ipse portauerit crucem
suam Postea obuiam habuerunt symonem cui por
tandam crucem imposuerunt. ¶ Origenes Aut egꝰ
si quidem angariauerunt symonem. Appropinquā
tes autem ad locum in quo eum fuerant suspensuri.
imposuerunt crucem et ipsi. vt ipse eam portaret.
Non fortuito autem angariatus est symō sed secun

dum dispositionem dei ductus est ad hoc. vt euāge
lica scriptura dignus inueniret. et ministerio crucis
xp̄i Nonsolum autem saluatorem conueniebat acci
pere crucem suam. sed et nos conueniebat tam por
tare salutarem nobis angariam adimplentes. nec
tamē sic profecisset nobis eam accipere. sicut cū
ipse accepit. ¶ Iero. Mistice aūt crucē suscipiunt
nationes. et peregrinus obediens portat ignominiā
saluatoris. ¶ Hylarius. Indignus enī iudeus erat
xp̄i crucem ferre. quia fidei gentium erat et relinqui
et crucem accipere et compati ¶ Remig. Iste enim
Simon non fuit iherosolimita. sed peregrinus et aduē
na scilicet Cyreneus. Cyrene enim ciuitas ē libye
Interpretatur autem symon obediēs cyreneus he
res. vnde pulcre p eum designatur populus gentiū
qui peregrinus erat testamentorum dei sed credendo
factus est ciuis sanctorum et domesticus et heres dei.
¶ Cris i omel. Vel aliter. per Simonem qui crucē
dominicam in angariam portat. designantur absti
nentes et arrogantes. per abstinentiam quidem car
nem affliciunt. sed fructum abstinentie internus nō
quirunt. Vnde idem simon crucem portat. sed non
morit. et arrogātes abstinētes quidem corpꝰ affligunt
sed per desideriū quidem glorie mundo viuunt. Dici
tur Et venerunt in locum qui dicitur Golgatha
quod est caluarie locus ¶ Rabanus Golgatha in
syrum nomen est. et interpretatur caluarie ¶ Iero
nimus Audiui quendam exposuisse caluarie locum
in quo sepultus est Adam et ideo sic appellatum. q
ibi antiqui hominis sit conditum caput fauorabilis
interpretatio et mulcens aurem populi. nec tamen
vera. extra vrbem enī et foris portam loca sunt
quibus truncantur capita damnatorum. et caluarie
id est decollatorum sumpsere nomen. Propterea
ibi crucifixus est ihs. vt vbi prius erat area damna
torum ibi erigerentur vexilla martirii. Adam vero
sepultum iuxta Ebron et Arbee in ihū filii Naue
volumine legimus ¶ Hyla. Locus autem crucis ta
lis est vt positus i medio terre ad capescendam dei
cognitionem vniuersis gentibus esset equalis Dici
tur Et dederunt ei bibere vinum cum felle mixtum
¶ Aug. de con. euā. Hoc Marcꝰ ita narrat. Et da
bāt ei bibere mirrhatum vinum. Fel quippe pro ama
ritudine Matheus posuit Mirrhatū. vinum ama
rissimū ē. quamq̄ fieri possit ut et fel et mirrha vi
num amarissimū redderent ¶ Iero. Amara vitis amarū
vinum facit. quo ꝓpinat dominum ihm. vt impleat
qđ scriptum est. Dederunt in cibum meū fel. Et d
loquitur ad iherusalem Ego te plantaui vineam
verā quō facta es in amaritudine vitis aliena Dici
gustasset noluit bibere ¶ Aug. de con. euāgelista
Qꝫ autem Marcus ait. Et non accepit intelligendum
non accepit vt biberet Gustatꝰ aūt sicut matheꝰ
est ut qđ idē matheus ait noluit bibere hoc marcus
dixit. Non accepit Tacuit etiam q̄ gustauit Qđ
autem cum gustasset noluit bibere. hoc indicat q̄
stauerit quidem pro nobis mortis amaritudinem
tertia die resurrexit ¶ Hylarius Vel ideo oblatum
vinum felle admixtum bibere recusauit Non enim
et ne glie incorruptioni peccatorꝫ amaritudo misce

¶ Poſtq̄ autem crucifixerunt eum diuiſe/
runt veſtimenta eius. ſortem mittentes vt
adimpleretur quod dictum ē per prophe/
tam dicentē Diuiſerunt ſibi veſtimēta mea
⁊ ſuper veſtem meam miſerunt ſortē Et ſe/
dentes ſeruabant eum Et impoſuerunt ſu/
per caput eius cauſam ipſi⁹ ſcriptam. Hic
eſt Jeſus rex iudeorum Tunc crucifixi ſūt
cum eo duo latrones. vnus a dextris et ali
us a ſiniſtris.

¶ Gloſa. Premiſſo q̄uo xp̄s ad locum paſſionis ē
ductus. Hic euāgeliſta ipſam paſſionem proſequiē
genus mortis exponēs. cū dicit. Poſtq̄ autem cru
cifixerunt eum ¶ Aug in li. lxxxiij. queſtionum. Sa
pientia quidem dei hominē ad exemplum quo recte vi
ueremus ſuſcepit Pertinet aūt ad vitam rectam ea
que non ſunt metuenda. nō metuere. Sunt autem
hoīes qui q̄uis mortem ipſam non timeāt. genus
tamen mortis horreſcūt Vt ergo nullum mortis ge
nus recte viuenti homini metuendū eſſet. illius ho
minis cruce oſtēdendum fuit. Nihil eñi erat inter
oīa genera mortis illo gñe execrabili⁹ ⁊ formidabi
lius ¶ Aug. in ſer. de paſſione Quantum autem va
luit lignū crucis aduertat ſanctitas vr̄a. Contemp
ſit Adam preceptum. accipiens ex arbore pomū. ſʒ
quicquid adam pdidit xp̄s in cruce inuenit. De dilu
uio aquaꝝ humanū genus arca lignea liberauit. de
egipto dei populo recedente. Moiſes mare virga di
uiſit pharaōem proſtrauit ⁊ populum dei redemit
Jdem moiſes lignum in aquā miſit. ⁊ amarā aquaꝝ
i dulcedinē cōmutauit Ex lignea virga de ſpiritali
petra ſalutaris vnda profert̄. ⁊ ut Amalech vince
retur. circa virgam moiſes expanſis manibus extē
ditur. ⁊ lex dei arce teſtamenti credit̄ lignee. ut his
omnibus ad lignum crucis quaſi p gradus quoſdā
veniat̄ ¶ Criſ. i ſer. de paſſione. Jdeo ⁊ in excelſo
ligno nō ſub tecto paſſus eſt ut etiam ipſius aeris
natura mundet̄. Sed ⁊ terra ſimile beneficium ſentie
bat decurrentis de latere ſanguis ſtillatione mūdata
¶ Gloſa lignum etiam crucis ſignificare videtur
eccleſiam in quatuor mundi partibus diffuſam.
¶ Raba. Vel ſm moralem ſenſum crux p ſuam lati
tudinem ſignificat hilaritatem operantis. quia triſti
cia anguſtias facit. Latitudo enim crucis eſt in trāſ
uerſo ligno vbi figunt̄ manus. Per manus autem
oga intelligimus Per altitudinē autem cui caput ad
iungit̄ ſignificat̄ expectatiore tributionis de ſublimi
iuſticia dei Longitudo autem qua totum corp⁹ extē
ditur. tolerantiam deſignat vnde longanimes dicūt̄
qui tolerant Profundum autem quod t̄re infixum
eſt ſecretum ſacramēti prefigurat ¶ Milan⁹. Sic
ergo in ligno vite cunctoꝝ ſalus ⁊ vita ſuſpendit̄.
Vnde dicit̄ Poſtq̄ aūt crucifixerunt eum. diuiſerūt
veſtimēta eius ſortem mittentes ¶ Aug⁹. de cōſ hu
euan. Hoc breuit̄ a Matheo dictum eſt Johannes
aūt diſtinctius explicat. quēad gestum ſit Milites in
que cum crucifixiſſent eum. acceperunt veſtimenta
eius ⁊ fecerūt quatuor partes. vniciuiq̄ militi par
tem ⁊ tunicam. Erat autem tunica in conſutilis.
¶ Criſ. i omel. Notandū aūt q̄ non parua hec ad
iectio xp̄i erat. quaſi eñi circa dehonoratū ⁊ oīm vi
liſſimū in xp̄o hoc agebant. In latronibus autem
nihil tale opati ſunt Diuidere eñi veſtimenta in con
demnatis valde vilibus ⁊ abiectis fit ⁊ nihil aliud
habentibus. ¶ Jero. Hoc aūt qd̄ circa xp̄m geſtū ē
i pſalmo fuerat ꝑphetatū Et ideo ſequit̄. Vt adim
pleretur qd̄ dictū ē p ꝑphetam dicentem Diuiſerūt
ſibi veſtimenta mea. ⁊ ſup veſtē meā miſerūt ſorteꝫ
Sequit̄ Et ſedentes ſeruabant eū ſcilicet milites.
Diligentia militum ⁊ ſacerdotum nobis profuit vt
maior ⁊ aptior reſurgentis virt⁹ appareat. Seq̄t̄
Et impoſuerunt ſup caput eius cauſam ipſius ſcri
ptam Hic eſt ihesus rex iudeoꝝ Non poſſum aūt
digne admirari p dei magnitudine q̄ ēptis falſis te
ſtibus ⁊ ad ſeditionem clamoremq̄ infelici populo cō
citato. nullā aliā inuenerūt cauſam interfectionis ei⁹
niſi q̄ rex iudeorum eſſet Et illi forſitan illudentes.
irridenteſq̄ hoc fecerunt ¶ Remi. Diuinitus autē
procuratum fuit. ut tal̄ titulus ſup caput eius po
neretur. ut per hoc iudei agnoſcerēt q̄m nec etiam
occidendo facere potuerūt. ut eū regem nō haberēt
Per mortis eñi patibulū nō amiſit imperiū ſʒ poci⁹
corroborauit ¶ Orige. Et princeps quidem ſacerdo
tum ſm lr̄am legis portabat in capite ſuo ſanctifica
tionem domi ſcriptam Verus aūt princeps ſacerdo
tum. ⁊ rex ihs i cruce quidem habet ſcriptuꝫ Hic
eſt rex iudeoꝝ Aſcendens aūt ad prēm pro litteris ⁊
pro nomie quo noiat̄. habet ipm patrem ¶ Raba.
Quia eñi rex ſit ⁊ ſacerdos ē. cū ſue carnis hoſtiaꝫ
in altari crucis offerret. regis quoq̄ dignitatem ti
tulus pretendit. q̄ non infra ſed ſupra crucem po
nitur. quia licet in cruce pro nobis hoīs infirmitate
dolebat. ſup crucē tamen regis maieſtas fulgebat
quā p crucem nō perdidit. ſʒ potius confirmauit. ſe
quitur. Tunc crucifixi ſunt cum eo duo latrones.
vnus a dextris ⁊ alius a ſiniſtris. ¶ Jero. Sicut
eñi pro nobis maledictum crucis factus eſt chriſt⁹
ſic pro oīm ſalute inter noxios quaſi noxius crucifi
gitur ¶ Leo papa i ſer. de paſ. Duo etiam latrones
vnus ad dexteram. ⁊ alius ad ſiniſtram crucifigūt̄
ut in ipſa patibuli ſpecie monſtraret̄ illa que in iu
dicio ipſius oīm hominū eſt facienda diſcretio. paſ
ſio igitur xp̄i ſalutis noſtre continet ſacramentum.
⁊ de inſtrumento quod iniquitas iudeorum parauit
ad penam. potentia redemptoris gradum fecit ad
gloriam ¶ Hila. Vel aliter. Duo latrones leue ac
dextre affiguntur. omnem humani generis vniuer
ſitatem vocari ad ſacramentum paſſionis domi oſtē
dentes Sed quia p diuerſitatem fidelium ac infideliū
fit oīm ſm dexteram ſiniſtrāq̄ diuiſio vnus ex duo
bus ad dexteram eius ſitus. fidei iuſtificatione ſalua
tur ¶ Remig. Vel per iſtos duos latrões deſignā
tur omnes qui artioris vite continentiam appreben
dunt Quicūq̄ enim ſola intentione placendi deo hoc
faciunt deſignāt̄ per illum q̄ a dexteris dei crucifix⁹
ē q̄ vo p appetitu humane laudis vl̄ aliq̄ mi⁹ digna inten
tiōe d̄ſignat̄ p illū q̄ a ſiniſtris crucifix⁹ eſt.

¶ Pretereuntes autem blaſpemabant eū
mouētes capita ſua ⁊ dicentes Vach q̄ de
ſtruis templum dei ⁊ in triduo illud reedifi
cas ſalua temetipſum Si filꝰ dei es dſcēde
de cruce Similiter et principes ſacerdotum
illudentes cum ſcribis et ſenioribꝫ dicebāt
Alios ſaluos fecit ſeipſum nō poteſt ſaluū
facere Si rex iſrael ē deſcendat nūc de cru/
ce et credimus ei Cōfidit ī dō liberet eū nē
ſi vult dixit enim quia filius dei ſum Id ip
ſum et latrones qui crucifixi erant cum eo
improperabant ei.

¶ Criſ. i omel Cum xp̄m denudaſſent ⁊ crucifixiſ
ſent vltra procedūt. ⁊ in cruce videntes affixum ex
probrant ei Vnde dicitur Pretereūtes autem blaſ
phemabant eum. mouētes capita ſua ¶ Jero. Blaſ
phemabant quidem quia pretergradiebantur viam
⁊ in vero itinere ſcripturaꝝ ambulare nolebāt. mo
uebant autē capita ſua. quia iā āte mouerāt pedes.
⁊ non ſtabant ſupra petrā Id ip̄m autem inſultās
dicit fatuus populus qḋ falſi teſtes confinxerant.
vnde ſequit̄ Et dicentes Vach qui deſtruis tēplū
dei. ⁊ i triduo illud reedificas ¶ Remi. Vach inter
iectio eſt īſultantis ſiue irridentis ¶ Hylarius quid
ergo venie erit. cum poſt triduū reedificatum tem
plum dei in corporis reſurrectione cernet ¶ Criſ. in
omelia. Et quaſi prioribus ſignis incipientes detra
here ſubiungūt Salua temetipſum ſi filius dei es de
ſcende de cruce ¶ Criſ. in ſermo. de paſſiōe Sꝫ ecō
trario quia filius dei eſt. ideo non deſcendit ō cruce
Nam ideo venit ut crucifigeretur pro nobis Seq̄
tur Similiter ⁊ principes ſacerdotum illudentes cū
ſcrib̄ ⁊ ſenioribꝫ dicebant Alios ſaluos fecit. ſeip̄m
non poteſt ſaluum facere ¶ Jeroꝰ. Etiam nolentes
ſcribe ⁊ phariſei confitentur. ꝙ alios ſaluos fecerit.
itaqꝫ veſtra vos condemnat ſententia. Qui enim ali:
os ſaluos fecit. vtiqꝫ ſi vellet ⁊ ſeipſum ſaluare po
terat. Sequitur Si rex iſrael eſt. deſcendat nūc de
cruce. ⁊ credimus ei ¶ Criſ. i ſermone de paſſione.
Conſidera nunc vocem filiorum diaboli quomodo
imitantur vocem paternam Diabolus em̄ dicebat
Mitte te deorſum. ſi filius dei es. ⁊ iudei dicunt. ſi
filius dei es deſcende de cruce. ¶ Leo papa. De quo
erroris fonte iudei talium blaſphemiarum venena
potaſtis Quis vobis magiſter tradidit que doctri
na perſuaſit. ꝙ illum regem iſrahel. illum dei filium
credere debentis Qui ſe aut crucifigi nō fineret. aut
a confixione clauorum liberum corpus excuteret.
Non hoc vobis legis miſteria. nec ꝓphetarum ora
cecinerūt Sed illud vere legiſtis Faciem meā non
auerti a confuſione ſputoꝝ Et iteꝝ Foderūt manus
meas ⁊ pedes meos. dinumerauerūt omnia oſſa mea
Nunquid legiſtis Dominus deſcendit de cruce ſed
legiſtis dn̄s regnauit a ligno. ¶ Rabanus Si ad
tunc de cruce ſurgeret inſultantibus cedens. virtu
tem nobis patientie non demonſtraret. ſꝫ expectauit
paululū. irriſionem ſuſtinuit ⁊ qui ō cruce ſurgere
noluit. de ſepulcro reſurrexit ¶ Jeroꝰ. Fraudulē
ta autem eſt promiſſio. cum addunt Et credimus ei
Quid enī ē plus de cruce adhuc viuentem deſcende
re an de ſepulcro mortuum reſurgere Reſurrexit ⁊
non credidiſtis. ergo etiam ſi de cruce deſcenderet
non crederetis Sed mihi videtur hoc demones im
mittere Statim enim vt crucifixꝰ ē dominus ſenſe
runt virtutem crucis ⁊ intellexerunt fractas vires
ſuas eſſe. ⁊ hoc agunt. vt de cruce deſcendat Sed
dominus ſciens aduerſariorum inſidias. permanet in
patibulo. vt diabolum deſtruat. Sequitur Confidit
in deo liberet eum nē ſi vult ¶ Criſ. in omelia O in
nati valde. Nunquid prophete ⁊ iuſti non erant di
eos non eripuit a periculis deus Si autem illis gl
rie nō obfuit ꝙ eos pericula induxiſtis. multo magis
i iſto ñ oportebat vos ſcādaliſari ꝑ ea que patiebatur
ſꝑ ꝑ ea q̄ dixꝰ hāc vr̄aꝫ remouit ſuſpicōꝫ Sequitur
Dixit em̄ quia filius dei ſum. Per quod oſtendere
volebant. eum pati ob ſeductorē ⁊ erronē tanquam
⁊ ſicut ſuꝑbum ⁊ vane glorianteꝫ in hijs que dice
bat Sic ergo iudei ⁊ milites deſuber eū derideba
ſed deſuper latrones cum eo crucifixi. Vnde ſequitur
Idipſum autem ⁊ latrones qui crucifixi erant cum
eo improperabant ei ¶ Aug. de con. euangeliſtarum
Poteſt aūt putari lucas repugnare . . .
atur. qui dicit ꝙ vnus de latronibus blaſphemabat
eum. quem alter increpabat Vbi intelligamus ma
theum breuiter reſtringentem hunc locum pluralem
numerum pro ſingulari poſuiſſe. ſicut in epiſtola ad
hebreos legimus pluraliter dictum Clauſerunt ora
leonum. cum ſolus Daniel ſignificari intelligatur
qḋ aūt vſitatius q̄ꝫ ut aliqꝫs dicat. Et ruſtici mihi
inſultant etiam ſi vnus inſultet Eſſet autem contra
rium ſi matheus dixiſſet ambos latrones convici
atos domino cum vero dictum eſt latrōes . . .
tum ē ambo. potuit vſitato locutionis modo per plu
ralem numerum ſignificari ¶ Jero. Vel primo . . .
ꝙ primum vterqꝫ ſcilicet blaſphemauerit. deinde
fugiente. terra commota. ſaxiſqꝫ diruptis ⁊ ingrue
tibus tenebris. vnus crediderit in ihm ⁊ priorem ne
gationem ſequenti confeſſione emendauerit ¶ Criſ.
in omel. Vt em̄ non exiſtimes ex quadam conuen
tia id geſtū fuiſſe. neqꝫ latronem fuiſſe ꝗ latro . . .
bat a contumelia. oſtendit tibi q̄m cū ī cruce poſitus
latro erat ⁊ inimicus. ⁊ repente tranſmutatus eſt
¶ Hyl. Quod aūt latrones ambo contumeliam . . .
oms exprobrāt. vniuerſ etiam fidelibus ſcandalum
cis futurꝫ eſſe ſignificat ¶ Jerom. Vel in duobus la
tronibus vterqꝫ populus gentilium ⁊ iudeorum . . .
dominū blaſphemauit. poſtea ſignorum multitudine
alter exterritus egit penitentiam ⁊ vſqꝫ hodie iude
os increpat blaſphemantes. ¶ Origenes. Poteſt
tro qui ſaluatus eſt. poteſt eſſe miſterium eorum . . .
poſt multas iniquitates crediderunt i xp̄m

¶ A ſexta aū hora tenebre facte ſūt ꝑ vni
uerſam terrā vſ ad horam nonam Et circa
horam nonam clamauit iheſ voce magna
dicens Hely. hely. lamaſabathanī. hoc eſt
Deus meus. deus meus ut quid dereliqui
ſti me Quidam autem illic ſtantes ⁊ audiē
tes. dicebant Helyam vocat iſte Et conti
nuo currens vnus ex eis acceptam ſpongi
am impleuit aceto ⁊ impoſuit arundini et
dabat ei bibere Ceteri vero dicebant Sine
videamus an veniat helyas liberans eum
Iheſ aū iterꝫ clamās uoce magna emiſit
ſpiritum.

¶ Criſ. in ſermone de paſſione Non poterat ferre
creatura iniuriaꝫ creatoris Vnde ſol retraxit radi
os ſuos. ne videret impiorꝫ facinora Et ideo dicitur
A ſexta aūt hora tenebre facte ſunt ſup vniuerſam
terram vſ ad horam nonam ¶ Orige. Ab hoc tex
tu quidam calumniantē euangelicā veritatem Defectio
enim ſolis a ſeculo ſemper fuit in ſuo tempore facta
Sed defectio ſolis que ſecūdum cōſuetudinē tempo
rum ita currencium fieri ſolet. non in alio tēpore fit n̄
in cōuentu ſolis ⁊ lune quādo luna ſubtus currens
ſolis impedit radios. occurrens ei In tēpore aū quo
paſſus eſt xp̄us. manifeſtū eſt q̄niam cōuentus non
erat lune ad ſolem. q̄niā tempus erat paſchale quod
cōſuetudinis eſt agere quādo luna plena eſt Quidam
aūt credencium volentes defenſionem aliquā īducē
contra hoc dixerunt. quoniam illa defectio ſolis ſ̄ſn̄ē
ſecūdū certa prodigia noua. contra cōſuetudinem
facta eſt ¶ Dioniſi in ep̄la ad policarpum Inopia
biliter ei ſoli lunā incidentē videbam Non ei erat
cōuentus tempus ⁊ rurſus ipāꝫ a nona hora vſ
ad veſperā ad diametrū ſolis ſupnaturalitē reſtitutā.
Eclipſim eciam ipſam exoriētē vidim incohoatam
⁊ vſ ad ſolarem terminū venientē. poſtea regre
dientē. ⁊ rurſus non ex eodem ⁊ defectum ⁊ repur
gacionem. ſed econtrario ſm̄ diametrū factā ¶ Criſ. i
omel. Tribus eciā horis tenebre ꝑmāſerūt. cū eclip
ſis ſol i momēto ptranſeat Nō n. habet moram. vt
ſciunt illi qui cōſiderauerīt ¶ Orige. Sed aduerſus
hoc filii huius ſeculi dicunt Quō hoc factū tam mira
bile nemo grecoꝝ aut barbaroꝝ ſcripſit. eorum qui
notauerūt. ſi quid tale nouū factum eſt aliquando Et
Phlegon quidem in chronicis ſuis ſcripſit in princi
patu Tiberii ceſaris factum. ſed nō ſignauit in luna
plēa Arbitror ergo ſicut cetera ſigna que facta ſūt
in paſſione ipſius ſcilicet velū ſciſſum ꝙ terra tre
muit ⁊ cetera in iheruſalem tantūmodo facta ſunt.
Aut ſi lacius voluerit quis extendere ad terram iu
deam Sicut i tercio libro regū dixit Abdias ad he
liam Viuit deus tuus. ſi ē gens aut regnum. vbi n̄
miſit dominꝰ meus querere te. oſtendens q̄m ſatis
eum in gentibꝰ queſierāt circa iudeā Eſt autem cō
ſequēs intelligere quaſdā tenebroſiſſimas nubes ⁊
multas ⁊ magnas concurriſſe ſup iheruſalem ⁊ ter
ram iudee. ⁊ ideo facte ſunt tenebre profūde a ſexta
hora vſ ad nonam Due enī creature in ſexta die
facte fuiſſe intelligunē Ante ſextaꝫ quidem animalia
In ſexta aūt hora hō. ⁊ ideo cōueniebat pro ſalute
hominis morientem in hora ſexta ſuſpendi. ⁊ a ſexta
hora ꝓpter hoc tenebras fuiſſe factas ſup omnē ter
ram vſ ad nonam Et ſicut moiſe manus extendē
te in celū facte ſunt tenebre ſup egiptios ſeruos dei
tenentes in ſeruitute. ſimiliter ⁊ xp̄o in ſexta hora
manus extendente in cruce ad celum. ſup populū q̄
clamauerat. Crucifige eum. facte ſūt tenebre. ⁊ ab
omni lumīe ſunt priuati in ſignum futuraꝝ tenebra
rum. que comp̄henſure erāt gentem iudeam. Item
ſub moiſe facte ſunt tenebre ſup omnē terram egipti
tribus diebus. Omnibꝰ aūt filiis iſrael erat lumen
Sub xp̄o aūt facte ſūt tenebre ſup omnem iudeam
tribus horis. Qm̄ ꝓpter peccata ſua priuati ſunt a
lumine dei patris. ⁊ a ſplēdore xp̄i ⁊ ab illuminatōe
ſpūſſancti lumen aūt ſup omnē reliquā terram. qd̄
ubi illuminat omnē eccleſiā dei i xp̄o Et ſi vſ ad
horā nonam tenebre facte fuerunt ſup iudeā. manife
ſtum eſt quoniam iterum eis lumē refulſit. quia cuꝫ
plenitudo gentiū intrauerit tunc omnis iſrael ſaluꝰ
fiet. ¶ Criſ. i ome. Vel aliter. Hoc admirādū erat
ꝙ i omnē terram tenebre ſunt facte. qd̄ nunꝙ priꝰ
contigerat. In egipto enī ſolum tenebre facte ſunt.
q̄n paſcha ꝑficiendum erat Que enī tunc agebātur
horꝫ typus erant Et intuere ꝙ fiunt tenebre i me
dia die. q̄n vbi terram dies erat. vt omnes qui ha
bitabant terram hoc miraculum cognoſcerēt. hoc
autem eſt ſignum qd̄ penitentibus ꝓmittebat dare.
dicens Gnāꝰ praua ⁊ adultera ſignum querit. ⁊ ſi
gnum non dabitē ei. niſi ſignum Jone ꝓphete. cruceꝫ
ſignans ⁊ reſurrectionē. Et enī multo mirabilius ē
in eo qui crucifixus erat. hoc fieri q̄ꝫ ambulante eo
ſup terram Hoc autem ſufficiēs erat eos conuertē
nonſolum magnitudine miraculi. ſed quia hoc geſtū
ē poſtq̄ꝫ omnia locuti fuerāt que voluerant. ⁊ facie
tatem acceperant contumeliaꝝ. Qualiter autem non
admirati ſunt uniuerſi. ne eſtimauerunt eum eſſe
deum. quia ſcilicet hoīm genus tunc multa malicia
⁊ deſidia detinebatē. ⁊ hoc miraculum factum cōfeſti
tranſiit. ⁊ non nouerāt que eſſet cauſa eius. qd̄ ge
rebatē Et ꝓpter hoc ipſe poſtea loquitē ut oſtēdat ſe
viuere. ⁊ ꝙ ipſe hoc miraculum fecit Vnd̄ ſequitur
Et circa horaꝫ nonam clamauit iheſus voce magna
dicens. Hely Hely lamaſabathani. Hoc eſt deus
meus. deus meus. ut quid dereliquiſti me ¶ Jeroꝰ.
Principio viceſimiprimi pſalmi vſus eſt Illud vero
qd̄ in medio verſiculi legitur. reſpice in me ſupfluū
ē Non legitē enī in hebreo Deus meus deus meus. quare
me dereliquiſti Ergo impii ſunt q̄ pſalmū ex pſona
Dauid ſiue Heſter ⁊ Mardochei dictum putāt. cū
etiam euāgeliſte teſtimonia ex eo ſumpta ſup ſaluā
tore intelligant. ut eſt illud. Diuiſerunt ſibi veſtimē
ta mea. ⁊ foderunt manus meas. ¶ Criſ. i omelia.
Ideo aūt emiſit ꝓpheticam vocem. vt vſ ad vltiaꝫ
horam teſtimonium ꝑhibeat veteri teſtamento. ⁊ vt
videant quomā honorat patrem ⁊ non eſt deo 9riꝰ
⁊ ideo hebraicam vocem emiſit ut eis fieret cognita

⁊ manifeſta. ¶ Ori. Requirendū ē aūt. q̄d ē q̄ a dō
derelictus ē xp̄s. Et quidā qui non pn̄t expōere. de
relinqui xp̄m a deo dicunt q̄ ꝑ humilitatem dictum
ē. ſ; manifeſte intelligere poteris quid ſit qd̄ dicit. fa
ciens comparationē gl̄e illius quā habuit apud pa
trem ad ꝯfuſionē quā ꝯtemnens ſuſtinuit crucem.
¶ Hyl. Per hec aūt v̄ba ingenia ꝯtendūt heretica
q̄ aut defeciſſe oīno deū v̄bum ī aīam corporis vo
lunt. dum corpus officio aīe viuificat. aut oīno nec
fuerit xp̄s homo natus. q̄a in eo dei v̄bum mō ſp̄us
habitauerit ꝓphetalis. quaſi ih̄s xp̄s aīe ſolū ⁊ cor
poris homo ꝯmunis. Hoc h; ſui exordiū. quo eē ce
pit hō. qui nūc a dei v̄bo ꝯtracta rurſū ꝓtectione de
ſertus clamet. Deus meus. quare me dereliquiſti.
Ut certa eſt aīa; verbi natura mutata paterno xp̄s
in oībus vſus auxilio nunc inops eius morti. quia
permiſſus ſolitudinē ſuam conqueraẗ. relinquen
temq̄ ſe arguat. Sed inter has impias īfirmaſq̄
ſententias eccleſie fides imbuta apoſtolicis doctrinis
n̄ partiẗ aut pariẗ ih̄m xp̄m. ne fili⁹ dei n̄ ⁊ fili⁹ hoīs
intelligaẗ. Nam querela derelicti morientis īfirmitas
ē. Promiſſio aūt paradiſi viuentis dei regnum eſt.
Habes in conquirēte ad mortem relictum ſe eſſe. q̄a
hō ē. Habes eum qui mortē ꝯtinentem ſe in paradiſo
regnare. quia deus eſt. Non ergo mirens verborū
humilitatem ⁊ querimonias derelicti. cū formā ſui
ſciens ſcandalum crucis videas. ¶ Cbro. Dicit autē
deus eum deſeruiſſe ī morte. quia poteſtati perſequē
tium eum expoſuit ſubtraxit eī̄ protectionē. ſ; nō
ſoluit vnionē. ¶ Orige. Poſtq̄ aūt vidit ſup omnē
terram iudeam tenebras hoc dixit. oſtendere volēs
Dereliquiſti me pater. ⁊ talibus exinanitum calami
tatibus tradidiſti. ut popul⁹ qui fuerat apud te ho
noratus. recipiat que in me auſus eſt. vt priueẗ a lu
mine tue proſpectiōis. ſ; ⁊ pro ſalute gentium dere
liquiſti me. Quid aūt tam bonū fecerunt. qui ex gē
tibus crediderunt. vt precioſo ſanguine ſup terram
effuſo pro eis emerē eos a maligno. aut quid tale di
gnum factum ſunt hoīes ꝓ quib⁹ patior iſta. Forſi
tan aūt ⁊ videns peccata hoīm ꝓ quib⁹ patiebatur
dixit. quare me dereliquiſti. vt fierem quaſi qui col
ligit ſtipulam ī meſſe. ⁊ racemos in vindemia. Non
aūt eſtimes humano more ſaluatorē iſta dixiſſe ꝓpt
calamitatem q̄ ꝯprehenderat eū in cruce. Si eī̄ ita
accepis. non audias magnā vocē eius que oſtendit
aliquid eſſe magnū abſconditū. ¶ Raba. Uel ſalua
tor hoc dixit. noſtros circūferēs mot⁹ qui in picul
poſiti a deo deſeri nos putam⁹. Humana eī̄ natura
ꝓpter peccatū a deo fuerit derelicta. Sed quia filius
dei factus eſt noſter aduocatus quor; ſuſcepit cul
pam. deplorat miſeriā. In quo oñdit quātum flere de
bent qui peccant. quādo ſic fleuit qui nunq̄ pecca
uit. Sequiẗ. Quidā aūt illic ſtantes ⁊ audiētes. di
cebant Helyam vocat iſte. ¶ Iero. Non omnes ſ;
quidā. quos arbitror milites fuiſſe romanos non in
telligentes hebraici ſermōis ꝓprietatem. ſ; ex eo qd̄
dixit Hely Hely putabant helyam ab eo iuocatū.
Si̅n aūt iudeos qui hoc dixerint. intelligere volue
rimus. hoc more ſibi ſolito feciſſe. ut dn̄m imbecillita
tis infament. qui helye auxiliū depcet. Sequiẗ. Et

continuo currens vnus ex eis acceptam ſpongiam
impleuit aceto ⁊ impoſuit arundini ⁊ dabat ei bibe
re. ¶ Aug. in ſer. de paſſiōe. Sic ergo ꝯtrarii fon
tium potaẗ aceto. mellis dator. cibaẗ felle. Flagellat
remiſſio. condemnaẗ venia. Illudiẗ maieſtas. videt
virtus. perfunditur largitor hymbrium ſputis.
¶ Gla. Eſt autem acetū vinū qd̄ ꝑ vitiū aut tem
ne aut vaſis aceſcit. Uinū aūt ē honor mortalitatis
aut virtus. Cum igiẗ in Adam coacuiſſet. ipſe acce
pit ⁊ potauit ex gentib⁹. In calamo eī̄ ⁊ ſpongia
ut potaret offertur ex corporib⁹ gentiū in ſe ad ꝯ
munionē imortalitatis ea q̄ in nob̄ erāt viciata ꝯ
fudit. ¶ Remi. Uel aliter iudei acetum erāt degene
rantes a vino patriarchar; ⁊ ꝓphetar; habebāt ī ſua
duleēta corda quaſi ſpōgiā cauernoſis atq; tortuoſis
latibulis. Per arundinē deſignaẗ ſacra ſcriptura q̄
h̄ facto iplebaẗ. ſicut eī̄ lingua hebꝛa vl̄ greca vl̄ la
tina q̄ fit ꝑ linguā ſic ⁊ arundo ita poſſet fieri
ſcriptura que fit per arundinem. ¶ Origenes.
Et forſitan q̄cūq; ſcḋm doctrinā eccl̄iaſticā ſapientes
viuūt aẗ male. dāt ei vinū bibere felle ꝯmixtū. Qui
aẗ alienas a v̄itate ſniās applicant xp̄o q̄ſi eas dent
ei. Hi ſpongiam iplētes aceto iponūt calamo ſcrip
⁊ offerūt ori eius. Sequiẗ. Ceteri v̄o dicebant ſine
ve. helyas li. eū. ¶ Rab. Quia n. milites p̄riaſ loq
vocis dn̄ice ī telligebant. ideo inaniter aduētū helye
expectabāt. Deū g⁹ quē ſaluator hebraico ſermōe
uocabat. īſepabiliẗ ſemp ſecū habebat. ¶ Aug. in ſer
de paſ. Cū g⁹ nihil iā xp̄o reſtaret ex pēis numera
raẗ. q̄a iuum eē ibi nil ſentit. Suſpecta eſt verisim
nouitas. Hūc p̄mū hūc ſolū uidit hō in pēnis ſci
nova liber; uiuis ſui legib⁹ nil debentē accedit ſi
ſed rata iudaico mors furori ⁊ deſperata uita ſub
autorē. vñ ſeqiẗ. Ihs aẗ itez cla. voce. ma. em. ſp̄m.
Quare aẗ diſplicet ſi xp̄us de ſinu pr̄is ad n̄ra ſu
turē vēit ut nos ſue redderet libertati. n̄ram mortē
ſuſcepit ut nos ei⁹ morte liberemur q̄ſi nos adepti
mortis mortales iudeos reuiuit ēreos celeſtibus
maiut. q̄ſi. n. dn̄i ī v̄e⁹ opera ꝯteplatōe lecturū
pati ꝓ ſubiectis ꝓ ſuis mori īſigne ē cunctis inī
Ergo hec p̄ma cā eſt dn̄ice paſſiōis. q̄a ſcire volu
quā tū amaret hoīe; de⁹ q̄ pl⁹ amari voluit q̄ tim
Scḋa cā ē ut ſniā; mortis quā iuſte decreuerat iuſte
aboleret. q̄a nāq; p̄m⁹ hō adiudicāte deo de mortis
curreret mortē ⁊ eā trāſmiſit ad poſteros vite
celo ſecund⁹ hō pc̄ti neſci⁹ ut mors dānatā quod
iuſſa reos inocētē ipm̄ iuadē ꝑſiſpiſſe auctorē. Nec
mirādū ē ſi ꝑ nob̄ potuit qd̄ ſuſcepit a nob̄. ſz ꝯtrā
ꝓpt nos fecit tāta ⁊ talia largit⁹ ē nob̄. ¶ Aug. ſr
licianū. Abſit eī̄ a fidelib⁹ iſta ſuſpicio ut ſic xp̄m ſen
ſerit mortē n̄ram ut quātū ī ſe ē uita pdat uita ſi
ſi h̄ ita eēt quō illo triduo potuiſſe dici⁹ aliq̄d vivi
ſi uite fons dr̄ aruiſſe. ſenſit igiẗ mortē deit as xp̄s
participatiōe hūana ſue humāi affectus quē ſponte
ſuſcepat n̄ naẗe ſue potētiā pdidit ꝑ quā cūcta viui
ficat. ī morte eī̄ n̄ra ſine dubio deſtitutū corp⁹ ab
animam n̄ram non perimit dum deſcendens anima
noſtra non vim ſuā perdit. ſ; qd̄ viuificauerat ſi
mittit ⁊ quātū ī ſe ē alter⁹ mortē facit ipſa n̄ recipit

De ſaluatoris nūc anima dicemus que vt non dicā
ꝓpter inhabitantem diuinitatem ⁊ ꝓpter iuſticiam
ſingularem certe ꝓpter cōmunē moriendi ſortē cor
pus illo tēdio ſic potuit deſerere. vt ipſa non poſ:
ſet penis⁹ interire Credo enim dei filiū mortuū eſſe
non ſcd̄m penam iniuſticie quā ex toto nō habuit ſʒ
ſcd̄m legem nature. quā ꝓ humani generis redemp
tione ſuſcepit ¶ Damaſce. i. 3° li° Et ſi tn̄ mortu⁹ ē
ut hō ⁊ ſancta eius anima ab incōtaminato diuiſa ē
corpore Sed tamē deitas inſeparabilis ab vtriſq; p
māſit ab anima dico ⁊ corpore. Et neq; vna ita hy
poſtaſis in duas diuiſa eſt. ⁊ corpus eīn ⁊ aīa. ſicut
a principio in uerbi hypoſtaſi habuerunt exiſtentiā
et in morte. Neq; eīn anima neq; corpus ꝓpriā ha
buere yypoſtaſim p̄t ypoſtaſim vbi ¶ Iero. Dine aū
poteſtatis indiciū ē emittere ſpm̄ Et ut ipſe quoq;
dixerat. Nemo poteſt tollere animā meā a me. ſed
ego pono eam ⁊ iterum ſumo eam Spiritum enim i
hoc loco pro aīa intelligamus. Sed ꝙ vitale et ſpi
ritale corpus faciat ſeu ꝙ ipſius aie ſubſtantia ſpūs
ſit. iuxta id qđ ſcriptum eſt. Auferes ſpiritū eoꝝ ⁊
deficient ¶ Criſ. i omelia. Propter hoc aūt ⁊ voce
magna clamauit. ut oſtendat q̄m ſm eius poteſtatē
id gerit̄. Per hoc eīn ꝙ moriens vocē emiſit ma
gnam apertiſſime ſe verum deū eſſe oſtēdit q̄m hoīes
cū moriunt̄. vix tenuē vocē emittēre pn̄t. ¶ Aug.
de cō. euā. Quid aūt voce magna dixerit. Lucas de
clarauit. Dixit eīn. Et clamās ih̄s voce magna ait
Pater i manus tuas cōmendo ſpm̄ meum ¶ Hyla.
Vel ſpm̄ cum clamore magne vocis emiſit. dolēs nō
ſe omnia peccata portare.

¶ Et ecce velum templi ſciſſum ē in duas
ptes a ſummo vſq; deorſum. ⁊ terra mota ē
et petre ſciſſe ſunt et monumenta apta ſunt
et multa corpora ſanctoꝝ qui dormierāt ſur
rexerunt et exeuntes de monumentis poſt
reſurrectionem eius venerunt in ſanctā ci/
uitatem. ⁊ apparuerunt multis Centurio
autem et qui cū eo erant cuſtodientes. Je
ſum viſo terremotu et his que fiebāt timu
erūt valde dicētes Vere filius dei erat iſte
Erant autē ibi mulieres multe a longe q̄
ſecute fuerāt Jeſum a galilea miniſtrātes
ei Inter q̄s erat maria Magdalena et ma
ria Jacobi et Joſeph mater et mater filio/
rum. zebedei.

¶ Orig. Magna facta ſunt ex eo ꝙ magna voce
clamauit ih̄s. vnde ſequit̄ Et ecce velum templi ſciſ
ſum eſt in duas partes a ſummo vſq; deorſū ¶ Aug
de con. euā. In quo ſatis oſtendit tunc eſſe ſciſſum
cum emiſit ſpm̄ Si aūt non addidiſſet. Et ecce et
ſimpliciter dixiſſet Et velum templi ſciſſum ē incer
tum eſſet. vtꝝ ipſe ⁊ Marcus hoc recapitulādo cō
memoraſſent. Lucas autem ordinē tenuiſſet. Qui
cum dixiſſet ſol obſcuratus eſt. continuo ſubiungē

dum eſtimauit Et velum templi ſciſſum eſt. An ſlu
cas recapitulaſſet quod illi ordie poſuiſſent ¶ Ori
genes. Duo autem fuiſſe vela intelliguntur. vnum
qđ velat ſancta ſanctoꝝ. aliud exterius ſiue taberna
culi ſiue templi In paſſione ergo dn̄i ſaluatoris. ve
lum qđ erat a foris conſciſſum ē. a ſurſum vſq; deor
ſum Ab initio mundi vſq; ad finē Conſciſſo velamie
miſteria publicamē que vſq; ad aduentum dn̄i ratio
nabiliter fuere occultata Cum autem venerit quod
pfectum ē. tunc auferet̄ etiā ſecundum velum ut vi
deamus etiam que interius ſunt occultata ſcilicet ve
ram arcam teſtamenti. ⁊ ſicut ipſa ſe habet natura.
videamus cherubin ⁊ alia ¶ Hyla. Vel ideo velum
templi ſcindit̄. quia exinde populus ē diuiſus i ptes
⁊ veli honor cum cuſtodia angeli protegentis aufer
retur. ¶ Leo papa i ſer. de paſ. eſt aūt ad teſtimoniū
venerande paſſionis ſufficiens ſignū elementoꝝ in
opinata turbatio. vnde ſequit̄. Et terra mota eſt ⁊
petre ſciſſe ſunt ⁊ monumenta aperta ſunt ¶ Jero.
Nulli eīn dubium ē quid ſignificet iuxta literā ma
gnitudo ſignorum ut crucifixum dn̄m ſuū ⁊ celū ⁊
terra ⁊ omnia demonſtrarent ¶ Hyla. Mouet̄ ēra
quia capax huius mortui eſſe non poterat. Petre
ſciſſe ſunt Omnia eīn valida ⁊ fortia penetrās dei
verbum ⁊ poteſtas eterne uirtutis irrupat. Et mo
numenta aperta ſūt Erant eīn mortis clauſtra reſe
rata Seq̄t ⁊ mlta corpora ſanctoꝝ qui dormierāt
ſurrexerunt. Illuminās eīn mortis tenebras ⁊ in
fernoꝝ obſcura colluſtrās mortis ſpolia detrahebat
¶ Criſ. i ome. Ipſo quidem i cruce manēte eum ir
ridentes dicebant Alios ſaluos fecit. ſeipm̄ nō poteſt
ſaluū facere. ⁊ qđ in ſe facere voluit. in ſeruoꝝ cor
poribus cum multa ſupabundantia demonſtrauit. ſi
eīn quadriduanū Lazarum exurgere magnū fuit
multomagis eos repente qui olim dormierant apa
rere viuētes qđ future reſurrectionis erat indiciū
Vt autem non putaret̄ eſſe phantaſma qđ factum ē.
euāgeliſta ſubiungit Et exeuntes de monumētis p⁹
reſurrectionem eius venerūt in ſanctam ciuitatem.
⁊ apparuerunt multis ¶ Jero. Quomodo autem La
zarus mortu⁹ reſurrexit. ⁊ ſic multa corpora ſancto
rū reſurrexerunt ut dn̄m oſtenderent reſurgentem
⁊ tamē cum monumenta aperta ſunt. non ante ſur
rexerunt q̄ʒ reſurgeret dominus. vt eſſet primoge
nitus reſurrectionis ex mortuis. Sancta aūt ciuita
tem in qua viſi ſunt reſurgentes aut iheruſalem ce
leſtem intelligamus. aut hāc terrenam que ante ſan
cta fuerat. Sancta eīn appellabat̄ ciuitas iheruſalē
ꝓpter templū ⁊ ſancta ſanctoꝝ. ⁊ ob diſtinctōēꝫ aliaꝝ
vrbiū i q̄bꝫ idola colebāt̄. Quō vero dr̄ Apparuerūt
multis. oſtendit̄ non generalis fuiſſe reſurrectio que
omnibus apparēt ſed ſpēalis ad plurimos. vt hi vi
derent qui cernere merebant̄. ¶ Remig. Queret
autem aliquis. quid de illis factum ſit. qui reſurgēte
domino ſurrexerūt. Credendum quippe eſt q̄m ideo
ſurrexerunt. vt teſtes eſſent dn̄ice reſurrectionis.
Quidam aūt dixerunt ꝙ iterū mortui ſūt. ⁊ i cine
rem conuerſi. ſicut ⁊ Lazarus ⁊ ceteri quos dn̄s re
ſuſcitauit Sed iſtorum dictis nullo mō eſt fides ac
comodanda. quoniā maius illis eſſet tormentum q̄

ſurrexerunt ſi iterum morituri eſſent. q̄ꝫ ſi non reſur
gerent Incūctāter ergo credere debemus q̄a qui re
ſurgente domino a mortuis ſurrexerunt aſcendente
eo ad celos et ipſi pariť aſcenderūt ¶ Orig. Sꝫ au̅.
hec eadem magna cottidie fiunt Velum enim templi
ad reuelandum que intus habentur. ſcinditur ſāctis
terra etiam moueť id eſt caro nouo verbo et nouis
rebus ſm̄ nouū teſtamentū. Petre aūt ſcinduntur.
que miſteriū fuerūt ꝓphetaꝝ. vt in profundis eoꝝ
poſita ſpiritalia miſteria uideā9. Monumēta aū di
cūť corpora peccatricū aīaꝝ id ē mortuaꝝ deo. Cū
aūt ꝑ grām dei anime huiuſmodi fuerint ſuſcitate
Corpora eorum que prius fuerāt monumenta. fiūt
corpora ſanctoꝝ et uidentur a ſeipſis exire et ſequūť
eum qui reſurrexit et in nouitate uite ambulant cū
eo Et qui digni ſunt habere conuerſatōem in celis
ingrediuntur in ſanctam ciuitatem ꝑ ſingula tempo
ra et aparent multis videntibus opa bona ipſorum.
Sequitur Centurio aūt et qui cum eo er. cuſ. Je.
vi. terremo. et his que fie. ti. va. di. ve. fil. d. er. iſte
¶ Aug. de con. euā. Non ē contrarium ꝙ matheus
viſo terremotu dicit admiratū Centurionē et eos q̄
cum eo erāt. cum lucas dicat hoc admiratū ꝙ emiſ
ſa magna voce expiraſſet In eo enī ꝙ matheus nō
ſolum dixit uiſo terremotu. ſed et addidit hys que fi
ebant. integrum locū fuiſſe demonſtrauit luce vt
diceret centurionē ipſam domini mortem fuiſſe mi
ratum quia et hoc inter illa eſt que tunc mirabiliter
facta erant ¶ Jero. Ex hoc ꝯſiderandum ꝙ cēturio
in ipſo ſcandalo paſſionis vere dei filium confiteť
et Arrius i eccl'ia ꝑdicet creaturā ¶ Raba. Vn̄ me
rito ꝑ centurionem fides eccl'ie deſignať que vo miſ
teriorum celeſtium ꝑ mortem domini reſerato conti
nuo ihcſum et vere iuſtum hominē et vere dei filiuꝫ
ſynagoga tacente confirmat. ¶ Leo papa in ſer. de
paſ. Exemplo igitur centurionis contremiſcat i re
demptoris ſui ſupplicio terrena ſubſtātia Rumpanť
infidelium mentium petre et qui mortalitatis graua
bantur ſepulcris. diſcuſſa obſtaculoꝝ moraꝓſiliant
apareant nunc quoqꝫ in ciuitate ſancta id eſt eccl'ia
dei future reſurrectionis indicia. et qđ credendum ē
in corporibꝰ. fiat in cordibus Sequiť Erant autem
ibi mulieres multe a longe que ſecute erant ihcſum
a galilea miniſtrantes ei. ¶ Jero. Conſuetudinis enīꝫ
iudaice fuit nec ducebatur in culpā more gentis an
tique ut mulieres de ſubſtātia ſua victū atqꝫ veſtitū
preceptoribus miniſtrarent. hoc quia ſcādalū facere
poterat in gentibus Paulus abieciſſe ſe memorat
Miniſtrabant aūt dn̄o de ſubſtantia ſua. vt meteret
eaꝝ carnalia cuiꝰ ille metebāt ſpiritalia. Nō quia
indigebat cibi dn̄s creaturarum. ſed ut typum oſten
deret magiſtrorum quia victu atqꝫ veſtitu ex diſci
pulis deberent eſſe contenti Sed videamus quales
comites habuerint Sequitur enim inter quas erat
Maria magdalene et maria iacobi et ioſeph mater et
mater filiorum zebedei ¶ Origenes. Apud marcum
autem tertia illa Salome appellatur ¶ Criſ. i omeť
Hee autem mulieres conſiderabant que gerebātur
que maxime erant compaſſibiles et que ſequebātur
miniſtrantes. vſqꝫ ad pericula affuerunt. maximam
fortitudinem oſtendentes. quia cum diſcipuli fuge
rant. ipſe affuerunt ¶ Jeronimus contra heluidiū
Ecce inquit Heluidius Jacobus et Joſeph ſunt fi
lij marie matris domi quos iudei appellauerunt fra
tres xp̄i. Dicit autem Jacobi minoris ad diſtinctio
nem iacobi maioris. qui erat filius zebedei. Propriam
enim dicit eſſe heluidius hoc ſentire de maria et cū
alie femine ibi fuerint. matrem eius abeſſe dicamus
Aut alterā eſſe mariam neſcio quam confingamus
preſertim cum euāgelium iohannis teſtetur eā ibi
fuiſſe preſentem O furor cecus et i proprium exitū
mens veſana Audi quid iohannes euāgeliſta dicat.
Stabant iuxta crucem Jheſu mater eiꝰ et ſoror ma
tris eiꝰ Maria cleophe et maria magdalene Nulli
dubium eſt. duos fuiſſe apl'os Jacobi nuncupatos
vocabulo. iacobū zebedei et iacobum alphi Iſte aūt
neſcio quis minor iacobus quē marie filiū ſcriptura
cōmemorat Si apoſtolꝰ eſt Alphei filiꝰ erit. ſi nō
eſt apl'us. ſed tercius neſcio quis iacobus quomodo pu
tandus eſt frater domini et quomō tercꝰ ad diſtincti
onem maioris minor appellabiť. cū maior et minor
non inter tres. ſed inter duos ſoleant ꝑbere diſtinctionē
Et frater domini apoſtolus ſit Paulo dicente Aliū
apoſtoloꝝ vidi neminē niſi Jacobū fratrem domi
ni Ne aūt hūc iacobum putes filium zebedei lege ac
tus apoſtoloꝝ. iam ab herode fuerat interfectꝰ Re
ſtat concluſio vt Maria iſta que iacobi minoris ſcri
bitur mater fuerit vxor Alphei et ſoror Marie ma
tris domini. quā mariam cleophe Johannes euāgeli
ſta cōmēorat Si aūt ide tibi alia atqꝫ alia videť q̄
bi dicať Maria iacobi minoris mať et alibi Maria
cleophe. diſces ſcripture cōſuetudinē. eūdem homi
diuſis nominibus appellari ſicut Raguel ſocer moy
ſi. Jetro dicit Et ſimiliť maria cleophe vxor alphei
Hec eadem dicta eſt Maria mater iacobi mino
Que ſi mater eſſet domini magis eā vt in omnibus
locis matrē alteriꝰ voluiſſet intelligi Verū ſi alia
fuiť maria cleophe et alia maria iacobi et ioſeph tñ
hoc tamē cōſtat nō eandem mariā iacobi et ioſeph
quā matrē domini ¶ Augꝰ. de. con. euā. Poſſūt
aūt dicere alias mulieres a longe vt tres euāgeliſte
dicunt et alias iuxta crucē fuiſſe vt Johānes dicit
niſi Matheus. et lucas mariā magdalene noiātes
inter ſtātes longe. quā ſcꝫ Johannes noiāt inter ſtā
tes iuxta crucē Quomō aūt hoc intelligiť niſi quia
eo interuallo erāt. ut et iuxta dici poſſet qa i ꝯſpectu
eius preſto aderāt et a lōge i ꝯpatōe ſue pximitatis
cūſtātes cū centuriōe et militibꝰ. poſſuꝰ etiā intelligi
ꝙ ille q̄ ſiť aderāt cū m̄re dn̄i. poſtqꝫ eā diſcipulo ꝯmen
dauit ābire iā cepāt ut a denſitate turbe ſe eruerent
cetera que facta ſunt lōgius intuerent ut euāgeliſte
qui poſt morteꝫ dn̄i eas ꝯmemorauerunt a lōge ſtan
tes commemorarēt.

¶ Cum ſero aūt factū eſſet venit quidam
hō diues ab arimathia noie ioſeph q̄ et ipſe
erat diſcipulꝰ iheſu acceſſit ad pilatū et pe
tiit corpꝰ iheſu tūc pilatꝰ iuſſit reddi corpꝰ

**et accepto corpoꝛe ioſeph inuoluit illud ī ſin
done munda. ⁊ poſuit illud ī monumēto ſuo
nouo quod exciderat in petra. ⁊ aduoluit
ſaxum magnum ad hoſtium monumenti ⁊
abijt Erant autē ibi Maria magdalena ⁊
altera maria ſedentes contra ſepulcrum**

Gloſa. Poſtq̄ euāgeliſta retulerat ordinē dn̄ice
paſſionis ⁊ mortem. Nunc agit de eius ſepultura.
dicens Cum ſero autem factum eſſet. venit quidam
homo diues ab Arimathia nomine ioſeph. q̄ ⁊ ipſe
diſci. erat iheſu Remig. Arimathia ipſa ē ⁊ Ra
matha ciuitas Helcane ⁊ ſamuelis. que ſita eſt in re
gione Chananitica iuxta dioſpolim. Iſte aū̄ ioſeph
ſm̄ ſeculi ſtatum magne fuit dignitatis. ſ; multoma
ioris meriti apud deum fuiſſe laudat. Siquidem iu
ſtus fuiſſe deſcribit. Decebat quippe eum talem ex
iſtere qui corpus domī ſepeliret quatinus ꝑ iuſticiā
meritoꝝ dignus eſſet tali officio Iero. Diues aſ
refert non de iactantia ſcriptoris quo virum nobilē
atq; dulciſſimū referat ihū fuiſſe diſcipulum. Sed
vt oſtendat cauſam quare a Pilato corpus xp̄i po
tuerit īpetrare. Sequit ei. hic acceſſit ad pilatum
⁊ petijt corpus iheſu. Paupes em̄ ⁊ ignoti nō eē̄nt
auſi ad pilatum preſidem romane poteſtatis accedē
⁊ crucifixi corpus impetrare. In alio aū̄ euāgelio
ioſeph iſte bulites appellatur. id eſt conſiliarius. ⁊
de ipō quidaꝫ putāt primū pſalmū fuiſſe compoſitū
Beatus vir qui non abijt in conſilio impioꝝ.
Criſo. omelia Inſpice autem huꝰ viri fortitudi
nem. ī mortis em̄ piculum ſe tradidit inimicicias ad
omnes aſſumēs ꝓpter beniuolentiā xp̄i. Et nonſolū
audet corpus xp̄i petere. ſed ⁊ ſepelire. vnde ſequit
Et accepit corpusq; ihū inuoluit illud ī ſyndone mū
da Iero. Ex ſimplici ſepultura domī ambitio diu
ītium condemnat. qui nec ī tumulis quidem poſſūt
carere diuitijs. Poſſumus autem iuxta īntelligentiā
ſpiritalem ⁊ hoc ſentire ꝙ corpus dn̄i non auro nō
gēmis. nō ſerico. ſed lintiamine puro obuoluendum
ſit. quāq; ⁊ hoc ſignificet ꝙ ille in ſyndone munda ī
uoluit ihm̄ qui pura mente eum ſuſceperit Remi
gius. Vel aliter quia ſyndon lineus pannus ē. linuꝫ
aūt ex terra procreat ⁊ cum magno labore ad can
dorem producit dſignat quia corpus illius quod ex
terra id eſt ex virgine ſumptū eſt ꝑ laboreꝫ paſſiōis
peruenit ad candorem immortalitatis Rabāꝰ Hic
etiam eccl̄ie mos obtinuit vt ſacrificium altaris non
in ſerico neq; in panno tincto. ſ; in lino terreno cele
bretur. vt a beato papa ſiluestro legimus eſſe ſtatu
tum Sequit Et po. illud ī mo. ſuo no. qd̄ exciderat
in petra Aug. ī ſer. de ſabbato ſancto. Ideo autem
ſaluator in aliena ſepultura ponit. quia pro alioꝝ
moriebat ſalute. Ut quid ergo in ꝓpria ſepultura q̄
in ſe mortem ꝓpriam nō habebat. ut quid illi tumulꝰ
in terris cuius ſedes manebat ī celis Ut quid illi ſe
pultura propria qui triduū tantum temporis ſpacio
in ſepulcro non tam mortuus iacuit. q̄ȝ velut in lec
tulo cōquieuit. Sepulcrū autem mortis eſt habita
culum neceſſarium ergo non erat mortis habitacu
lum xp̄o. quia vita eſt nec opus habebat ſemper vi
uens habitaculo defunctoꝝ Iero. In nouo autem
ponit monumento. ne poſt reſurrectionem ceteris
corporibꝰ remanentibꝰ. ſurrexiſſe alius fingeretur.
Poteſt aū̄ ⁊ nouū ſepulcrū Marie virginalē vte
rum demonſtrare In monumento aū̄ exciſo in pe
tra conditus eſt ne ſi ex multis lapidibꝰ edificatum
fuiſſet ſuffoſſis tumuli fundamentis ablatꝰ furto di
cerek Aug. ī ſer. de ſabbato ſancto. Si etiā ſepul
crum fuiſſet in terra. dicere poterāt. ſuffoderūt ter
ram ⁊ furati ſunt eum. Si fuiſſet lapis paruulus
ſuppoſitus. dicere poterāt Dormientibus nobis tu
lerunt eum. Vn̄ ſequit. Et aduol. ſax. ma. ad hoſti.
monu. ⁊ abijt Iero Saxum em̄ magnum appoſitū
oſ̄dit nō abſq; auxilio plurimoꝝ ſepulcrū potuiſſe
reſerari Hyla. Miſtice aū̄ ioſeph apoſtoloꝝ h;
ſpeciem. hic ī munda ſyndone corpus inuoluit. ⁊ qui
dem in hoc eodem linteo repimus de celo ad petrum
vniuerſoꝝ animātiū genera ſubmiſſa Ex quo intel
ligitur ſub linei illius nomie conſepeliri xp̄o eccle
ſiam. Domini ergo corpus infertur in vacuam ⁊ no
am requiē lapidis exciſi. quia ꝑ apoſtoloꝝ doctrinā
impetus duricie gentilis quodā doctrine ope exciſi
xp̄us īfertur. rude ſc; ac nouū. ⁊ nullo ītra īgreſſu
timore dei peruiū. ⁊ quia nil preter eum oporteat in
pectora noſtra penetrare lapis hoſtio aduoluitur.
ut quia nullus antea ī nos diuine cognitionis autor
fuerat illatus nullus abſq; eo poſtea inferatur.
Orige. Non aū̄ fortuitu ſcriptum ē q̄m̄ inuoluit
corpus ī ſyndone munda. ⁊ poſuit ī monumento no
uo. ⁊ qd̄ aduoluit lapidem magnū q̄m̄ oīa que ſunt
circa corpus ihū mūda ſūt ⁊ noua ⁊ oīa magna val
de Remi. Poſtq̄ȝ autem corpus dn̄i ſepultum eſt
ceteris ad ꝓpria remeātibꝰ. ſole mulieres. q̄ eū arcꝰ
amauerāt pſeuerauerāt ⁊ diligēti cura notauerāt locū ī
q̄ corpꝰ dn̄i poneret. quatinus congruo tpe munꝰ ſue
deuotionis ei offerrent. Et ideo ſequit. Erāt autem
ibi maria magdalena ⁊ alia ma. ſe. con ſepulcrum.
Orige. Mater aū̄ filioꝝ zebedei nō ſcribit ſedere cō
tra ſepulcrū. Forſitan em̄ vſq; ad crucē ꝑuēire po
tuit. Iſte aū̄ quaſi maiores ī caritate. neq; his que
poſtea geſta ſunt. defuerūt Iero. Vel ceteris reli
quētibꝰ dn̄m mulieres ī officio pſeuerāt expectantes
qd̄ ꝓmiſerat ihs. Et ideo meruerunt prime videre
reſurrectionē. Quia q̄ pſeuerauerit vſq; in finē hic
ſaluus erit. Remi. Qd̄ vſq; hodie ſancte mulie
res id eſt humiles aīe ſanctoꝝ ī hoc ſeculo faciunt ⁊
pia curioſitate attendunt quēadmodum paſſio xp̄i
completa ſit.

**Altera autē die que eſt poſt paraſceuen
conuenerunt pn̄cipes ſacerdotum ⁊ phari
ſei ad pilatum. dicentes Domine recordati
ſumus. q̄a ſeductor ille dixit ad huc viuēs
Poſt tres dies reſurgam Iube ergo cuſto
dire ſepulcrum vſq; in diem tercium. ne for
te veniant diſcipuli eius. ⁊ furentur eum
et dicunt plebi ſurrexit a mortuis. Et erit**

**nouiſſimus error peiór priore Ait illis pi-
latus habetis cuſtodiā Ite cuſtodite ſicut
ſcitis Illi autem abeuntes munierunt ſepul
crum ſignantes lapidem cum cuſtodibus.**

Iero. i omel. Non ſuffecerat principibus ſacer
dotum crucifixiſſe dn̄m ſaluatorē. niſi ſepulcrū cuſto
dirent. ⁊ quātum in illis ē. manꝰ iponerēt reſurgēti
vñ dr̄ Altera aūt die que ē poſt paraſceuen Ra.
Paraſceue dr̄ preparatio. hec noīe vocat̄ ſexta ſab
bati i q̄ preparabant neceſſaria ſabbo vt ẽ de māna
dictū eſt. Sexta die colligetis duplum. Quia enim
ſexta die factus ē hō ⁊ in ſeptima requieuit deus. ideo
ſexto die ihs̄ pro hoīe morit̄ ⁊ in ſabbato quieuit in
ſepulcro Ieō. Principes aūt ſacerdotum licet im
menſum facinꝰ i nece dn̄i perpetrauerint. tamē non
ſufficit eis. niſi etiā poſt mortem eius ↄcepte neq̄cie
virus exerceāt. famā eius lacerātes. ⁊ quē inocentē
ſciebant ſeductorem vocāt. vñ dicūt Dn̄e recordati
ſumus. quia ſeductor ille dixit Sicut autē caiphas
ignorans ante ꝓphetauerat. dicens. Expedit vnum
hoīem mori ꝑ populo ⁊ non tota gens pereat. ſic ⁊
modo ſeductor eīn erat xp̄s. ñ a vitate i errorē mit
tens ſed a falſitate ad veritatē. a vicijs ad virtutes
a morte ad vitam ducēs. Remig. Ex hoc aūt di
cunt eum dixiſſe ꝙ poſt tres dies reſurgat quia di
xerat Sicut fuit Ionas tribus diebus ⁊ trib⁊ no
ctibus in ventre ceti Sed videndū quō pꝰ tres dies
reſurrexerit Nonnulli voluerunt tres horas tene-
brarum vnā intelligi noctem ⁊ lucem que ſecuta eſt
tenebras diem Sed hi vim figurate locutōis igno
rauerunt. Figurate eīn ſexta feria qua paſſus ē cō
prehendit noctem precedentem. Sequit̄ autem nox
ſabbati cū ſuo die. nox vō dn̄ice diei comphendit ſuū
diem. ac per hoc verū ē ꝙ poſt triduū reſurrexit.
Aug. i ſermōe. de paſſiōe Ideo autem poſt tres
dies reſurrexit vt in paſſione filij totius trinitatis
monſtraret aſſenſus. Triduum eīn legit̄ i figura q̄a
trinitas que in principio fecerat hominem ipſa in fine
ꝑ xp̄i reparat paſſionē. Sequit̄. Iube ergo cuſ. ſe.
vſq; inter. diē Raba. Diſcipuli eīn xp̄i fures ſpi
ritaliter erāt. q̄a ab igratis iudeis ſcripta noui ⁊ ve
teris teſtamenti ablata i vſum ecclie ↄferebāt ⁊ ſal
uatorem q̄ eis ꝑmiſſus fuerat illis nocte dormientib⁊
hoc ē infidelitate torpentibus abſtulerunt gētib⁊ cre
dendum tradentes. Glo. Met⁹ furandi corporis
⁊ ſepulcri cuſtodia atq; obſignatio. ſtulticie atq; in
fidelitatis teſtimoniū ē Quod ſignificare ſepulcrum
eius voluerūt. cuius ꝓcepto diſpexiſſent . ⁊ ſepulcro
mortuū ſuſcitatū. Raba. In hoc aūt ꝙ dicūt. Et
erit nouiſſimus error peior priore. ignoranter verū
dicunt Peior eīn fuit ↄtemptus penitentie i iudeis
q̄z error ignorantie Criſ. i omel. Vide etiā qualit̄
nolentes concertāt ad demonſtrādam veritatem. Irre
fragabilis eīn ↄmonſtratio reſurrectiōis facta ē per
ea que pretenderūt Quia eīn cuſtoditū eſt ſepulcꝝ
nulla fraus facta ē Si aūt fraus facta ñ ē manifeſte
⁊ irrefragabiliter dn̄s ſurrexit Quod aūt pilatus
reſpondeat ſubiungit Ait illis Pilatꝰ. habetis cuſto
diam. Ite cuſtodite ſicut ſcitis Raba. q. d. Suf
ficiat vobis ꝙ conſenſi i necē innocentis ſi certo
veſter error vobiſcū ꝑmaneat. Sequit̄. Illi autem
abeuntes munierunt ſepulcrū ſignantes lapidem cū
cuſtodibus. Criſ. in omel. Nō aūt permittit pilatꝰ
ſolos milites ſigillare Si eīn ſoli milites ſigillaſſent
poſſet dicere q̄m milites ꝑmiſerūt ꝙ diſcipuli corpꝰ
dn̄i furarent̄. ⁊ ita reſurrectionis infringere fidem.
nūc hoc dicere nō pōt cū ipſimet ſepulcꝝ ſigillauerint

Capitulum viceſimū octauū.

**Veſpere aūt ſabbati q̄ luceſcit in
pⁱma ſabbati. venit maria mag
dalene ⁊ altera maria videre
ſeplˢ cꝝ. Et ecce terre mot⁹ fact⁹
eſt magn⁹. āgl̄us ei dn̄i deſcēdit de celo Et
accedēs reuoluit lapidē ⁊ ſedebat ſr̄ eū Erat
aūt aſpect⁹ ei⁹ ſic̄ fulgur Veſtimēta aūt eiꝰ ſic̄
nix Pre timore aūt ei⁹ exterriti ſt̄ cuſtodes ⁊ fa
ct̄i ſunt velut mortui Rn̄dens aūt āgl̄s dixit mu
lierib⁊ Nolite timere vos Scio ei q̄ ihm̄ qui
crucifix⁹ ē q̄ritis Non eſt hic ſurrexit ēi ſic̄
dixit Venite ⁊ videte locū vbi poſitus erat
dn̄s Et cito euntes dicite diſcipulis eius q̄
ſurrexit Et ecce ꝓcedꝫ vos i galileā Ibi eū
videbitis ecce ꝓdixi vobis.**

Aug. in ſer. de reſurrect. Poſt illuſiōes ⁊ verba
poſt aceti ⁊ fellis pocula miſta poſt ſupplicia crucis ⁊
vulnera. ⁊ poſtremo poſt ipſam mortem ⁊ infero
ſurrexit de ſuo funere caro noua redit ad celeſtia
latēs vita. ⁊ i morte ſalꝰ refuſa reſurgit. quaſi
rediēs pꝰ funꝰ Aug. de cō. euā. De hora vero q̄
mulieres venerūt ad monumentū nō parua eſt
q̄ſtio. Cū. n. mathe⁹ dicat Veſpe aūt ſabbati q̄ luceſcit
i pⁱma ſabbati. q̄d ē q̄d dic̄ marc⁹ Et valde mane vna
ſabbatorū venit maria magdalena ⁊ altera maria videre
ſepulcꝝ A pte q̄ppe pⁱma noctis q̄d ē veſpe ipſam no
ctem voluit ſignificare mathe⁹ cuiꝰ noctis fine veneru
ad monumentū. g° q̄m ſabbato ipediebāt ut ñ an facerent
rent ab eo tpe noiauit noctē ex q̄ eis liceret q̄c vel
facerēt. q̄cūq; vellēt tpe eiꝰ dē noctis. ſic ergo dictū
ē veſpe ſabbati ac ſi d. nocte ſabbi. i. nocte q̄ ſeq̄t̄ diē
ſabbi. q̄d ipſa vba eiꝰ ſatis idicāt. ſic. n. ait q̄ luceſcit
ſabbati. q̄d fieri ñ pōt. niſi tm̄° pⁱmā noctis particulā
a ſolū initiū noctis itellexeri⁹ dicto veſpe ſignificari
neq; eīn ipm̄ initiū noctis luceſcit i pⁱma ſabbati ſ
ipſa nox q̄ luce incipit terminari. Et viſitat⁹ modꝰ lo
quēdi ē ↄme ſcripture a parte totū ſignificare. Ergo
g° noctē ſignificauit cuiꝰ extremū ē diluculū Beda i homil.
lo eīn venerunt ad monumentū Veda. Nō aliter quod dictum eſt quia ſancte mulieres veſpere
ſabbati que luceſcit in prima ſabbati. venerūt videre
ſepulcrū. ita itelligendū q̄a veſpe q̄dē venire ceperunt

ſz luceſcente mane in prima ſabbati ad ſepulcrum puenerunt id eſt veſpere aromata parauerūt quibꝰ corpus domini vngere deſiderabāt. ſed aromata veſpere preparata mane ad ſepulcrū detulerūt. ¶ Aug. Matheꝰ quidem breuitatis cauſa obſcurius poſuit ſed euāgeliſte alij quo ordine factū ſit euidentiꝰ oſtēdunt. Sepulto namqꝫ ſexta feria domino reuerſe a monumento mulieres. preparauerunt aromata et vnguenta quādiu operari licebat. et ſabbato quidem ſiluerunt ſcḋm legis mandatum. ſicut Lucas aperte deſignat. Cum aūt tranſiſſet ſabbatum. veſperaqꝫ adueniente tempus operandi rediſſet prompte ad deuocionem emerunt que minus preparauerant aromata ſicut marcus cōmemorat ut venientes vngerēt iḣm et valde mane veniūt ad monumentū. ¶ Jero. Vel aliter Q̄ diuerſa tempora iſtarū mulierū in euāgelijs deſcribunt. non mendacij ſignum eſt vt impij obijciunt. ſed ſedule viſitationis officij. dum crebro abeunt et recedūt. et nō patiūt a ſepulcro domi diu abeſſe vel longius ¶ Remi. Sciendum autem quia matheus miſtice loquēs ſtuduit nobis īſinuare illa ſacratiſſima nocte quātam dignitatem ex honore deuicte mortis et dñice reſurrectionis accepit. ideo dixit. Veſpē aūt ſabbati q̄ luceſcit ī pma ſabbati cū ɔſuetꝰ ordo tempoꝝ habeat. ut veſpere non luceſcat in diē ſed potius obtenebreſcat in noctem oſtēdit his verbis qꝫ dominus totam hāc noctem luce ſue reſurrectionis feſtiuam et choruſcam reddidit. ¶ Beda in omel. Ab exordio etiam mundane creationis vſqꝫ huc ita tempus diſtinguebat ut dies noctem precederet. quia homo a luce paradiſi peccando lapſus ī huiꝰ ſeculi tenebras erumnaſqꝫ decidit. Aptiſſime autem nunc dies ſequitur noctem. quando per fidem reſurrectiōis a peccati tenebris et vmbra mortis ad lucem vite xp̄o largiente reducimur. ¶ Seuerianꝰ in ſermone paſce. Eſt autem veſpera ſabbati. que luceſcit. quia illuminat p xp̄m ſabbatum. non deletur Non inquit veni ſoluere legem. ſed adimplere Illuminatur ut in diem dñicam luceat. clareſcat ī eccleſia qḋ in ſynagoga iudeis obſcurantibus fuſcabat. Sequit. Venit ma. magdalena et al. maria videre ſepulcrum. Sero quidem mulier currit ad veniam q̄ mature cucurrit ad culpam. que de paradiſo pfidiā ſumpſerat. feſtinat fidem ſumere de ſepulcro. contēdit rapere de morte vitā. que de vita rapuerat mortem. Non autem dixit venerunt ſed venit ſub vno nomine veniunt due miſterio nō caſu. venit ipſa. ſed altera. ut mutaret mulier uirtute non ſexu. p̄cedūt autem apoſtolos femine. que eccleſiaꝝ typum ad dominicū deferunt ſepulcrū maria ſcilicꝫ et maria maternum xp̄i vnum nomē ī duas geminat feminas. q̄a hic eccleſia ex duobus populis veniēs id eſt ex gētibus et iudeis. vna eſſe figuratur. venit aūt maria ad ſepulcrum ſicut ad reſurrectionis vterū. ut iterū xp̄s ex ſepulcro naſceret fidei. qui carni fuerat generatus ex ventre. et eum quē clauſa uirginitas ad preſentem tulerat uitam clauſum ſepulcrum ad uitā redderet ſempiternam. Diuinitatis inſigne eſt clauſam uirginem reliquiſſe poſt partum. et de ſepulcro clauſo exiſſe cum corpore. Sequit. Et ecce terremotus factus eſt magnus ¶ Jero. Dominus noſter vnus atqꝫ idem filius dei et hominis iuxta vtrāqꝫ naturam diuinitatis et carnis. nunc magnitudinis ſue nunc humilitatis ſigna demonſtrat. vnde et in p̄ſti loco quāqꝫ homo ſit qui crucifixus eſt. qui ſepultus tamen que foris agant. oſtendunt filium dei. ¶ Hil. Motus enī terre reſurrectionis ē virtus cum concuſſo mortis aculeo et illuiatis illiꝰ tenebris reſurgēte vertutum celeſtium domino. infernoꝝ trepidatio cōmouet. ¶ Criſ. ī ome. Vel ideo terremotus factus eſt ut exurgant et euigilent mulieres. eteī acceſſerant ut vnguentū mitterent. et q̄a ī nocte hec gerebant probabile eſt quaſdam obdormiſſe. ¶ Beda ī omel. Ex etiam terremotus reſurgente domino de ſepulcro ſicut etiam moriente in cruce factus eſt magnus. ſignificat terrēa quidem corda per fidem paſſionis prius ac reſurrectionis eius ad penitentiā cōcutienda ſalubri pauore permota. ¶ Seuerianus ī ſer. paſce. Si autem ſic terra tremuit. cum dominus ad ueniam ſuoꝝ reſurgeret. quō contremiſcet cum noxioꝝ oīm ſurget ad penam. dicente pꝓpheta. Terra tremuit cum reſurgeret in iudicio deus Et quō domini p̄ſentiam ſuſtinebit que angeli p̄ñtiam ſuſtinē non valuit. Nā ſequit. Angelus domi deſcendit de celo Surgente ſiquidem xp̄o morte pereunte terreis reddit celeſte cōmertium. et mulieri cui fuerat cum diabolo letale conſilium cum angelo colloquium fit uitale ¶ Hil. Miſericordie enī dei patris inſigne ē reſurgente filio ab inferis virtutum celeſtium miſteria mittere. atqꝫ ideo prior reſurrectionis ipſe ē iudex ut quodam famulatu. paterne voluntatis reſurrectio nunciaretur ¶ Beda ī omel. Quia enī xp̄s deus et homo eſt. inter acta humanitatis ſemꝑ ei āgelorum miniſteria deo debita non deſunt. Sequit. Et accedens reuoluit lapidem Nō ut egreſſuro dño ianuam pandat. ſed vt egreſſus eius iam facti hominibꝰ preſtet indicium Qui enī mortalis clauſo virginis vtero potuit naſcendo ingredi mundum. ipſe factus immortalis clauſo ſepulcro potuit reſurgendo exiē de mundo. ¶ Remi. Significat autem reuolutio lapidis reſeratonē ſacramentoꝝ chriſti que litera legis tegebant. Lex nāqꝫ ī lapide ſcripta fuit. et idō p lapidem deſignat ¶ Seueria. Non autem dixit voluit. ſz reuoluit lapidem. quia lapis aduolutꝰ pbauit mortem. et reuolutus exuit reſurrectionis aſſertor. Mutat hic ordo rerum ſepulcrum mortem nō mortuū deuorat. Domus mortis māſio fit vitalis. vteri noua forma. mortuū recipit. reddit viuū. Sequit. Et ſedebat ſup eum Sedebat inquā cui nulla inerat laſſitudo vt fidei doctor vt reſurrectionis magiſter. Sedebat ſup petrā ut ſoliditas ſedentis daret credētibus firmitatem. Ponebat angelus ſupra petram fundamenta fidei. ſup quā xp̄s erat eccleſiam fundaturus. vel per lapidem monumenti poteſt deſignari mors qua omnes premebant. Per hoc ergo qꝫ angelus ſup lapidem ſedit. ſignificatur qꝫ xp̄s mortē ſua virtute ſubiecit ¶ Beda ī omel. Et recte ſtās apparuit angelus qui aduentu domi in mundo p̄dicebat vt ſtando deſiguaret qua dñs ad bellandum mundi principem veniret Preco aūt reſurrectionis ſediſſe

memozaẞ ut ſedendo ſignificaret eũ ſuperato mortis
auctore ſedem regni iam cõſcendiſſe perpetui Sede
bat aũt ſuper lapidem reuolutũ quo hoſtium monu
menti claudebaẞ · ut clauſtra inferorũ ſua ipſũ v̄tute
deieciſſe doceret ¶ Aug⁹ · de con · euã · Poteſt aẞ mo
uere q̃modo ſm̄ Matheum angelus ſup lapidem ſe
debat reuolutum a monumento · cũ Marcus dicat
mulieres introeũtes in monumẽtum vidiſſe iuuenẽ
ſedentem in dextris · niſi intelligamus aut Matheum
tacuiſſe de angelo quẽ intrãtes viderũt Marcũ aũ
de illo quẽ viderũt ſedentem ſup lapidem vt duos vi
derint · ⁊ a duobus ſigillatim audierint que dixerũt
angeli de Jheſu Aut certe ꝙ dicit Intrãtes ĩ monu
mentum · in aliqua ſepta macerie debemus accipere q̃
cõmunitũ locũ tunc fuiſſe credibile eſt id eſt in aliq̃
ſpacio añ petrã ĩ qua excisa loc⁹ factus fuerat ſepul
ture vt ipm̄ viderint in eodẽ ſpacio ſedentem a dex
tris · quẽ dicit matheus ſedentẽ ſup lapidem · Seq̃ẞ ·
Erat aũt aſpectus eius ſicut fulgur · ⁊ veſti · eius
ſicut nix · ¶ Seue · Vultus claritas a veſtiũ cãdore
ſeparaẞ ⁊ facies fulgori · niui veſtis angeli compa
ratur quia fulgor de celo nix ď terra · Audi prophe
tam laudare dominum de terra ignis grando nix
In facie ergo angeli claritas celeſtis ſeruaẞ nature
In veſte ſignificaẞ gratia ↄuũiõis humãe · ⁊ ſic tẽ
peraẞ ſpẽs angeli colloquentis ut carnales oculi ⁊
veſtium ferãt placitaꝫ claritatem · ⁊ ex fulgore vul
tus nuntium ſui tremerent ⁊ reuerentur auctoris ·
¶ Idem in alio ſermõe · Quid aũt facit indumentũ
vbi tegendi neceſſitas non habetur Sed angel⁹ no
ſtrum habitum noſtram formã in reſurrectione pre
figurat · vbi homo ipſa corporis ſui claritate veſtiẞ ·
¶ Jero · In candido etiam veſtitu angel⁹ ſignificat
gloriam triumphantis ¶ Gregori⁹ · ĩ omeẞ paſcali
Vel aliter In fulgore terror timoris eſt In niue aẞ
blandimentũ candoris Qua vero oĩpotens deus ⁊
terribilis ẽ peccatoribus ⁊ blandus iuſtis · recte te
ſtis reſurrectionis eius angelus ⁊ ĩ fulgore vultus
⁊ in candore habitus demonſtraẞ · vt de ipſa ſua ſpe
cie ⁊ terret reprobos ⁊ mulcet pios · vnde ſequitur
Pre timore aẞ ei⁹ exter · ſũt cuſto · ⁊ facti ſũt velut
mortui ¶ Rab · Timoris anxietate ſunt exterriti · q̃a
amoris fiduciam non habebant ⁊ facti ſũt velut mo
tui qui reſurrectionis veritatem credere noluerunt
¶ Seue · ĩ ſer · paſce · Cuſtodiebant · n · crudelitatis
ſtudio nõ pietatis obſequio · Stare enim nõ poteſt
quẽ ↄſciencia deſtituit · impellit reatus · hinc ẽ ꝙ an
gelus precellit impios · pios alloquiẞ ⁊ ſolaẞ Seq̃ẞ
Reſpon · aũt an · dixit mul · ¶ Jero · Cuſtodes q̃dẽ
timore pterriti adinſtar mortuoꝝ ſtupefacti iacent ⁊
tñ ñ illos · ſꝫ mulieres conſolaẞ · dicẽs · Noli angel⁹
timere vos · R · d · Illi timeant in quibus permanet
ĩcrudelitas Ceteꝝ uos quia ihẽſũ querentis crucifixũ
audite ꝙ ſurrexit ⁊ pmiſſa pficerit · vnd̃ ſequitur ·
Scio enĩ ꝙ ihm̄ qui crucifixus ẽ queritis ¶ Seue ·
Adhuc enĩ crucifixum ⁊ mortuũ requirebant · qua
rum fideꝫ ſeua paſſionis pcella turbauerat ⁊ temp
tationis ita eas põdus ĩcuruauerat · vt celi dominũ
quererent in ſepulcro Non eſt hic ¶ Raba · Per p̄
ſentiam carnis qui tñ nuſq̃ꝫ deeſt p pñtiaꝫ maieſtatis

Seq̃ẞ Surrex · enĩ ſicut dix · ¶ Criſ · ĩ omeẞ · R ·
di · ⁊ ſi mihi non creditis · illius memento verboꝝ
Deĩd̄ ⁊ alia ſequiẞ demonſtratio · cum ſubdiẞ Ve
⁊ vi · lo · vbi po · erat do · ¶ Jero · Vt ſi mea verba
non creditis · vacuo credatis ſepulcro · ¶ Seue · An
gelus ergo predicat nomẽ crucẽ dicit loquiẞ paſſio
onem · ſed mox reſurrectionem mox dñm confitetur
⁊ angelus poſt tanta ſupplicia poſt ſepulcrũ agno
ſcit dominũ Cur homo aut minoratũ dñm ĩ carne
iudicat · aut in paſſione exiſtimat defeciſſe virtutē
Dicit aũt autem crucifixum · ⁊ oſtẽdit locum vbi po
ſitus erat dominus · ne alter ⁊ nõ idem reſurrexiſſe
crederet ex mortuis Et ſi dñs ĩ eadem redit carne
⁊ ſue reſurrectionis facit indicia · quare hoĩ ĩ dignita
te ſe carne rediturum · aut carnem forte ſeruus di
gnaẞ ſuã cum dñs nr̃aꝫ nõ mutauit ¶ Raba · Ite
aũt ſolis vobis hoc gaudiũ magnũ pceſſũ ĩ occulto
corde tenere · ſed ſimiliter amãtib⁹ debetis illud pãd
vnde ſeqtur · Et cito eun · di · diſ · eius quia ſurrexit
¶ Seue · Quaſi diceret reuũtere ad virũ mulier iã
ſanata ⁊ ſuade fidem · que pfidiã ante ſuaſiſti R
homĩ reſurrectiõis indicium cui ãte conſilium ruine
detuliſti Seq̃ẞ Et ecce precedet vos in gal ¶ Criſ
ĩ omeẞ · Hoc aẞ dič eripiẽs eos a picul ne timor
ĩpediret ¶ Jero · Miſtice aẞ pcedet vos in galileam
hĩ ẽ in volutabrũ gẽtiũ vbi añ error erat ⁊ lubrica
⁊ firmo ac ſtabili pede veſtigium nõ tenebat Seq̃ẞ
Ibi eũ videbitis · ecce pdixi vob ¶ Beda in omelia
Viſ aẞ dñs in galilea videẞ a diſcipulis q̃ iã de mort
ad vitã iã de corruptiõe ad icorruptionẽ tranſierat
Galilea quippe trãſmigratio interptaẞ Felices ſũt
que triumphum reſurrectiõis mundo ãnunciare m
ruerunt Feliciores anime q̃ in die iudicij pceſſe
pauore reprobis gaudium beate reſurrectiõis intra
meruerint

¶ Et exiere cito ď monumento cũ timore ⁊
gaudio magno curẽtes nũciare diſcipulis
ei⁹ Et ecce ihẽſ⁹ occurrit illis dicens Aue
te Ille aũt acceſſerunt ⁊ tenuerunt pedes
eius ⁊ adorauerunt eum Tunc ait illis ie
ſus Nolite timere Ite nunciate fratribus
meis ut eant in galileam Ibi me videbũt.
¶ Hylarius · Mulieribus per angelum adhortatas
ↄfeſtim dñs occurrit ut nunciaẞ expectantes diſ
puliẞ reſurrectõꝫ nõ angeli potꝰ q̃ꝫ xp̄i ore loq̃ẽte
dr̄ · Et exiere cito de mo · cũ timore ⁊ gaudio magno
¶ Aug · de ↄ · euã · Egreſſe aẞ dicunẞ a monumento
ẽ ab illo loco vbi erat horti ſpaciũ añ lapidẽ effoſſum
¶ Jero · Duplex aẞ mẽtes mulieꝝ tenebat affectus t
moris ⁊ gaudij · ⁊ altera de miraculi magnitudine al
tera ex deſiderio reſurgentis · ⁊ tñ vterq̃ femineũ
ↄcitabat gradũ vñ ſeq̃ẞ Currentes nunciare diſ
pgebãt · n · ad aplos ut p illos fidei ſeiaẞ ſpargerẽ
Que aẞ ſic querebãt · que ita currebãt · meruerũt
uiam hr̃e dñm reſurgentẽ · vñ ſequitur Et ecce ih̄s
occurrit illi dicens ¶ Rabanus · Per hoc oſtendit
ſe omnibus iter virtutum inchoantibus ut ad ſalu
tem perpetuam puenire queãt adiuuando occurrere

Jhero. Prime mulieres merent̄ audire. aueẗ ve
maledictum Eue mulieris in mulieribꝫ ſolueretur.
Seuerian⁹. In iſtis vero rebus eccleſie figuraꝫ
manere euidenter oſtenditur. q̄a diſcipulos ſuos Cri
ſtus de reſurrectione arguit trepidantes. Occurrēt
autem iſtis non poteſtate terre ſed p̄uenit caritatis
ardore Criſtus enim in eccleſia ſe ſalutat quā ſuum
recepit in corpus Aug⁹. de cōcordia euāge. Col
ligimus ꝛ anglorum allocucionē bis numero eas
babuiſſe venientes ad monumentum ſcilicet cū vide
rant vnum angelum de quo narrat Matheus ꝛ mā
cus Et cum poſtea viderūt duos vt narrant lucas
ꝛ Johannes. Et ſimiliter ipſius domi bis. ſemel ſcꝫ
illic q̄ndo maria ortulanum putauit. ꝛ nunc iteruꝫ
cum eis occurrit in via. ut eas ipſa repetitiōe firma
ret atq̄ʒ a timore recrearet Seuerianus Sed ibi
Marie nec tangendi dat̄ facultas hic non ſolum tā
gendi ſed tenendi copia tota cōcedit̄. Unde ſequit̄
Ille aūt acceſſerunt ꝛ tenuerūt pedes eius. ꝛ ado
rauerunt eum. Raba. Superius quidem dictū
ē quia clauſo ſurrexit monumēto. ut immortale iā
factum doceret eſſe corpus qđ ī monumento clauſū
fuerat mortuū. tenendos aūt mulieribꝫ nunc p̄buit
pedes ut intimaret veram ſe carnem hr̄e que a mor
talibus tangi poſſet Seueria. Iſte quidem tenēt
pedes xp̄i que in eccleſie typo euāgelice predicatio
nis tenēt ꝛ merent̄ excurſū ac ſi fide aſtringunt ſui
veſtigia ſaluatoris ut totus deicatis p̄uenīat ad ho
norem. Illa autem merito audit noli me tāgere. q̄m
terris deflet dominū. ꝛ ſic in ſepulcro querit mortuū
ut in celis cum neſciat regnare cum patre Gꝛ͛ g⁹
eadem maria nūc in fidei ꝟtice ꝯſtituta tangit xp̄m
ac tenet toto ſanctitatis affectu nūc imbecillitate car
nis ꝛ feminea īfirmitate deiecta dubitat. ꝛ tactū ſui
non meret̄ auctoris non facit queſtionē Si quidem il
lud de figura eſt. hoc de ſexu Illud eſt de diuina grā
hoc de humana natura. quia nos ipſi cum diuina ſen
mus. deo viuimus. cum humana ſapimus cecamur
cē ex nobis. Tenuerunt aūt pedes eius ut ſcirent ī
capite xp̄i virum eſſe. Se aūt ī pedibus xp̄i. ꝛ da
tum ſibi virum ſequi. non preire p̄ xp̄m Gꝛ autem
dixerat angelus dicit. ꝛ dn̄s vt quas firmauerat
angelus xp̄s redderet firmiores Sequit̄ Tunc ait
illis ihs. Nolite timere Jero. Et in veteri ꝛ ī no
uo teſtamento hoc ſemꝑ obſeruādum ē. q̄ q̄n aliqua
auguſtior apparuerit uiſio. primū timor pellat̄ ut ſic
mente placata poſſunt que dicunt̄ audiri Hyla.
In cōtrariū aūt ordo cauſe principalis eſt reddit⁹
ut quia a ſexu muliebri cepta mors eſſet. ipſi pri⁹
reſurrectionis glorie ꝛ viſus ꝛ nuncius redderet̄.
Unđ dominus ſubdit Ite nunciate fratribꝫ meis ut
eant in galileam. ibi me videbunt. Seueria. Vo
cat fratres quos corporis ſui fecit eſſe germanos.
vocat fratres q̄s benign⁹ heres ſibi preſtitit cohe
redes vocat frēs q̄s pr̄is ſui adoptat̄ in filios Au
guſ. đ cō. euā. Gꝛ aūt dn̄s ñ vbi primū ſe moſtratu
rus. erat. ſꝫ ī galilea vbi poſtea uiſus ē ſe uidendum
mandauit. ꝛ p̄ angelum ꝛ per ſeip̄m. quēuis fidelē
facit intentum ad querendum ī quo miſterio dictum
intelligit̄. Galilea nāq̄ʒ interp̄tat̄ vel trāſmigratio
vel reuelatio. Prius itaq̄ʒ ſecundū trāſmigrationis
ſignificationem. quid aliud occurrit intelligendum.
niſi quia xp̄i gratia de populo iſrael trāſmigratā
erat ad gentes. quibus apoſtoli predicantes euāge
lium. nullo modo crederent. niſi eis ipſe dominus viā
in cordibus hoīm prepararet. Et hoc intelligitur.
precedet vos in galileam. Gꝛ aūt ſubdit̄ Ibi eū ui
debitis ſic intelligitur. id eſt mēbra eius inuenietis
ibi viuum corpus eius in hijs qui vos ſuſceperint.
agnoſcetis Secundum autem q̄ galilea interpreta
tur reuelatio. non iam in forma ſerui intelligendum
ē ſed in illa ī qua equalis eſt patri Illa erit reuelatō
tanq̄ʒ vera galilea. cum ſimiles ei erimus. ꝛ videbi
mus eum ſicuti ē. ipſa etiā erit beatior trāſmigratio
ex iſto ſeculo in illā eternitatem.

Que cum abyſſent. ecce quidā de cuſto
dibus venerunt in ciuitatem ꝛ nūciauerūt
principibꝫ ſacerdotum omnia que facta fue
rant Et ꝯgregati cum ſenioribus conſilio
accepto pecuniam copioſam dederūt militi
bus dicentes Dicite qꝛ diſcipli eius nocte
venerunt ꝛ furati ſūt eum nobis dormien
tibus Et ſi hoc auditum fuerit a p̄ſide nos
ſuadebimus ei. ꝛ ſecuros nos faciemus. At
illi accepta pecunia. fecer̄t ſicut erāt edocti
ꝛ diuulgatū ꝟbum iſtud apud iudeos uſq̄ʒ
in hoc diernum diem.

Criſ. ī omelia. Signoꝝ que circa xp̄m apparue
runt. quedam fuerunt orbi terraꝝ cōmunia puta te
nebre. quedam ꝓpria militibꝫ cuſtodientibꝫ. ſicut mi
ra angeli apparitio et terremotus. que ꝓpter milites
facta ſunt. ut ſtupefierent ꝛ ab ipſis fiat teſtimoniū
veritatis. Veritas eīn a contrarijs diuulgata ma
gis refulget. qđ ꝛ contigit Unde dr̄ Que cū abyſ
ſent ſcilicet mulieres. Ecce quidam de cuſtodibus
venerunt in ciuitatem nunciauerunt principibꝫ ſa
cerdotum oīa que facta fuerāt Raba. Simplex
quidem animi q̄litas ꝛ indocta hoīm ruſticitas ſepe
veritatem rei ut eſt. ſine fraude manifeſtat. at cōtra
uerſuta malignitas falſitatem veriſimilibꝫ uerbis ꝓ
vero cōmendare decertat Jēo. Principes ergo
ſacerdotuꝫ qui debuerāt conuerti ad penitentiam ꝛ
ihm querere reſurgentē ꝑſeuerant ī malicia ꝛ pecu
niam que ad uſus templi data fuerat. vertunt in re
demptionem mendacij ſicut et ante. xxx. argenteos
iude dederant ꝓditori Unde ſequitur Et cōgregati
cū ſenioribus ꝯſilio accepto pecuniā copioſā dederūt
militibꝫ dicentes Dicite quia diſcipuli eius nocte ve
nerunt ꝛ furati ſunt eum nobis dormientibꝫ. Se
uerianus Non enim contenti ſunt interfeciſſe magi
ſtrum Quomodo diſcipulos ꝑdere poſſint moliunt̄
Diſcipulorum crimē eſſe faciunt uirtutem magiſtri
plane amiſerunt milites. ꝑdiderunt iudei. Sed diſci
puli magiſtrum ſuū non furto. ſed fide. uirtute non
fraude. ſanctitate non crimine. viuū non mortuum
ſuſtulerunt Criſ. ī omelia. Qualiter enim furarē
tur diſcipuli hoīes pauperes ꝛ idiote. ꝛ neq̄ʒ apparere

audientes Si em̄ adhuc xp̄m viuū uidentes fugerūt
qualiter mortuo eo nō timuiſſent· tot militum multi
tudinem Aliquid hoſtiū ſepulcri poterāt euertere· la
pis em̄ immmebat magnus multis indigens manib9
nūq̄d etiā non erat ſigillum ſupimpoſitū· Propter
quid aūt non furati ſunt p̄ma nocte· qn̄ nullus ſepul
cro affuit Sabbato em̄ petierūt a pilato cuſtodiam
Quid aūt ſibi volunt hec ſudaria que Petrus vidit
iacentia· Si em̄ vellent furari· nō eſſent nudum cor
pus furati· nō ſolū ne iniuriarent· ſed ne etiam in ex
uendo traderent· ⁊ tribuerēt militibus ſe detinendi fa
cultatem· maxime q̄a mirra erat corpori ⁊ veſtimen
tis affixa ita glutinoſa vt non facile eſſet a corpore
auellere veſtimenta Quare non p̄ſuaſibilia ſūt que
de furto dicta ſunt Unde p̄ que reſurrectionē obum
brare conant̄· per hec eā faciunt clarere· Dicentes
em̄ q̄ diſcipuli furati ſunt· confitentur non eē corp9
in ſepulcro· furtum aūt oſtendit eſſe mendax cuſto
dia militum ⁊ diſcipuloꝝ pauor· Remig· Sed ſi
cuſtodes dormierūt· quō furtum viderunt· ⁊ ſi nō vi
derunt quō teſtes fuerunt· ⁊ ideo q̄d voluerunt face
nō potuerunt Glo· Ne autem timore preſidis a
mēdatiō reuocarent· timētes ꝓpter negligētiā puniri
ſubdunt· Et ſi hoc auditū fuerit a preſide· nos ſua
debimus ei ⁊ ſecuros vos faciemus Criſ· in omel
Vide oēs corruptos Pilatus enim ipſe p̄ſuaſus eſt
Plebs iudaica cōmota eſt· milites corrupti ſūt· vn̄
ſequit̄ At illi accepta pecunia fecerunt ſicut erant
edocti Si pecunia apud diſcipulum tantam habuit
uirtutem· ut eum faceret magiſtri proditorē· nō mi
reris· ſi pecunia milites ſuperant̄ Hil· Emitur
ergo reſurrectionis ſilentium· ⁊ mendatium furti ar
gento quia honore ſcilicet ſeculi qui i pecunia ē ⁊ in
cupiditate xp̄i glīa denegat̄ Raba· Sicut autem
ſanguinis reatus quē ſibi ⁊ poſteris ſuis ipſi imp̄
cabantur· grauis peccatorum ſarcina illos premit
ita emptio mendacij· per q̄d reſurrectionis denegāt
veritatem· reatu eos cōſtringit perpetuo· vnde ſeq̄t̄
Et diuulgatum ē verbum iſtud apud iudeos vſq̄ i
hodiernum diem· Seuerta. Apud iudeos quidem
diuulgatum ē· nō apud xp̄ianos Quō em̄ in iudea iu
deus obſcurabat auro· fide toto claruit in mundo·
Jero· Omnes aūt qui ſtipe templi ⁊ his que con
feruntur ad vſus eccl̄ie· abutunt̄ i alijs rebus quib9
ſuā expleant voluntatem· ſimiles ſunt ſcribaꝝ ⁊ ſa
cerdotū redimentiū mendatiū ⁊ ſaluatoris ſanguieꝫ

Undecim autem diſcipuli abierūt i gal
lileam in montem ubi conſtituerat illis ihe
ſus Et uidentes eum adorauerunt Quidā
autem dubitauerūt Et accedens ihesus lo
cutus eſt eis dicens Data ē mihi omnis po
teſtas in celo ⁊ in terra Euntes ergo doce
te omnes genteſ baptiſantes eos in nomie
patris ⁊ filij ⁊ ſpiritusſancti docētes eos
ſeruare omnia q̄cūq̄ mādaui uobis Et ec
ce ego uobiſcum ſinu omnibus diebus uſq̄
ad conſumacionem ſeculi.

Beda i omel· Poſtq̄ dominicam reſurrectionē ab
angelo nūtiata beatus mathe9 aſſerit· viſionē dn̄i
etiam a diſcipulis impletam refert· dicens· xi· aūt
diſcipuli abierunt i galileam in montem vbi cōſtitu
erat illis ihesus Nam pergens dominus ad paſſio
nem ait diſcipulis· Poſtq̄ reſurrexero p̄cedam vos
in galileam Angelus quoq̄ mulieribus ait. Dicite di
ſcipulis eius· quia p̄cedet vos i galilea Quapropt
viſionē magiſtri obedientia diſcipuloꝝ obſequit̄ vn
de aūt vndecim diſcipuli ad adorandū p̄gūt· Jā e
vnus perierat qui dn̄m ac magiſtrū ſuū tradiderat
Jero· Poſt reſurrectionē ergo ihs i galilee mōte
ɔſpicit̄· ibiq̄ adorat̄· licet quidem dubitantibus ⁊ dubita
do eoꝝ noſtrā augeat fidē Sequit̄ Et videntes eū
adora· Quidā aūt dubitauerūt Remig· Hoc a
lucas euāgeliſta plenius manifeſtat· Refert em̄ q̄
cū dn̄s reſurgens a mortuis ipſe apparuiſſe diſcipul
ipſi conturbati ⁊ exterriti exiſtimabāt ſe ſp̄m vider
Rab· In monte quidem apparuit eis dn̄s ut ſigni
ficaret quoniā corpus q̄d ē de cōmuni generis hu
terra naſcendo ſuſceperat· reſurgendo iā ſup terre
oīa ſubleuauerat· ⁊ vt admoneret fideles· ſi illic cel
ſitudinem reſurrectiōis eius cupiunt videre· hic ab
infimis voluptatib9 ad ſuperna ſtudeant deſideria tra
ſire· Ihs aūt diſcipulos in galileā precedit· q̄a xp̄s
reſurrexit a mortuis p̄mitie dormientium Sequū
aūt hi qui ſunt xp̄i· ⁊ ſuo ordine ad vitam de mor
te trāſmigrāt i ſua ſpecie dīuinitatē ɔtemplāt· vbi
ɔgruit q̄ galilea reuolutō ad reuela9 interp̄tat̄ Aug
cō· euā· Sed ɔſiderādū ē quō corporalit̄ i galilea
uidere potuerit· q̄a em̄ nō ipſo die quo reſurrexit vi
ſus ē· manifeſtū ē· nā in iheruſalem viſus ē eo die
initio noctis· vt lucas ⁊ iohannes apertiſſime ɔcor
nec̄ etiā i ɔſequētib9 octo dieb9· poſt q̄s dicit iohānes
diſcipulis apparuiſſe dn̄m· vbi p̄mo eū vidit thomas
q̄ eū nō viderat die reſurrectiōis ei9· niſi quis dicat
nō illos vndecim q̄ iā tunc ap̄li uocabant̄ ſ; diſcipu
loꝝ illic· xi· fuiſſe ex multo numero diſcipuloꝝ Sed
occurrit aliud q̄d obſiſtit· Johānes em̄ q̄n cōmemo
rat ñ i mōte ab xi· ſ; ad mare tyberiadis a vij· piſcan
tib9 viſū eē dn̄m h̄ iā tertio inq̄t· manifeſtauit ſe dn̄s
diſcipulis ſuis q̄d intelligēdū ē ad numerū dierum re
tuliſſe· nō ad numerū manifeſtationū Si aūt cō
ſtra illos octo dies añq̄ eum thomas vidiſſet ab a
diſcipul̄ q̄bus q̄ dn̄m uiſū ñ ent ad mare tyberiadis
tertio manifeſtatū eſſe ſ; quarto Ac p̄ h̄ cogimur in
telligere p9 oia factū eē q̄ eū i mōte galilee diſcipu
li vndecim viderunt Inuenim9 itaq̄ ap9· iiij· euāge
liſtas decies ɔmemoratū dn̄m uiſū ab homīb9 poſt re
ſurrectōeꝫ· ſemel ad monumētū mulierib9· iterū eiſd
egrediētib9 a monumēto i itinere· tertio Petro· quarto d
bus eūtib9 i caſtellū· q̄nto plurib9 i iheruſalē vbi nō
erat thōas· ſexto vbi uidit eū thōas· ſeptio ad mare
tyberiadis· octauo i monte galilee ſcḋm mattheū· nono
q̄ dicit marc9 nouiſſime recūbentib9 q̄a iā nō erāt
ſ̄ra cū illo ɔuinaturi· decio in ipſo die nō iā in terra
ſ; eleuatū i nube cū i celū aſcēderet· q̄d marc9 ⁊ lucas
ɔmemorāt· ſ; ñ oia ſcripta ſūt ſic̄ iohes fatet̄· crebra em̄
erāt ei9 cū ill̄ ɔuiſa9 p̄ dies xl p̄uſq̄ aſcēdiſſ; i celū

¶ Remig. Videntes ergo diſcipuli dñm ꝯgnouerũt
⁊ ꝓnco dimiſſo i t̃ra vultu adorabãt. ⁊ ideo piꝰ
⁊ clemẽs magiſter ut oẽm dubietatẽ auferret a cor
dibus eoꝝ accedens ad eos corroborauit in fide. vnd̃
ſequit̃ Et acce. ihs lo. ẽ eis dicẽs. Data eſt mihi oĩs
poteſtas i celo ⁊ i terra. ¶ Iero. Illi autẽ poteſtas
data eſt qui paulo ante crucifixus. qui ſepultus in
tumulo q̃ poſtea ſurrexit. ¶ Raba. Non eñ hoc de
coeterna patri diuitate ſ; d̃ aſſupta loq̃t̃ humãitate
ſm quã minoratꝰ ẽ paulominꝰ ab angelis. ¶ Seue
ria. Filius qui ꝑpe dei virginis filius deus homi. Di
uinitas carni contulit. qđ ſemꝑ ipſe cũ p̃re poſſedit.
¶ Iero. In celo aũt ⁊ in terra poteſtas data eſt.
vt qui ante regnabat i celo. Per fidem credentiũ re
gnet i terris. ¶ Remig. Qđ ergo pſalmiſta de reſur
gente dño dicit. Conſtituiſti eũ ſup oĩa opa manuũ
tuaꝝ hoc nunc dñs dicit. Data ẽ mihi oĩs poteſtas
in celo ⁊ in terra ⁊ hic ſciẽdũ quia dñs ſurrexiſſet
a mortuis nouerãt angeli ſe ſubiectos homini xp̃o.
Volens ergo xp̃s etiã hoibus notũ fieri q̃ data eẽt
ſibi oĩs p̃tas i celo ⁊ i t̃ra ꝑdicatores miſit q̃ v̾bum
uite cunctis natiõib' predicarẽt. vñ ſeq̃t̃. Euntes gᵒ
docete oẽs gẽtes. ¶ Beð i ome. q̃ n añ paſſionẽ ſua
dixerat. In viã gẽtiũ nõ abientis ſurgẽs a mortuis
dicit. ite docete omnes gentes. Quapropter cõfun
dant̃ iudei qui dicunt xp̃m tantũmodo ad ſuam ſalu
tem eſſe venturũ. Erubeſcant ⁊ donatiſte qui locali
ter xp̃m concludere cupientes. dixerunt eum tan
tũmodo in Affrica eſſe non in alijs regionibus.
¶ Iero. Primum ergo docent omnes gentes. deinde
doctas intingunt aqua. Non enim poteſt fieri ut
corpus baptiſmi recipiat ſacramẽtum. niſi ante oĩa
fidei ſuſceperit veritatem. Baptiſantes eos i noĩe
patris ⁊ filij ⁊ ſpũſſancti. vt quorum eſt vna diuitas
ſit vna largicio. nomẽq; t̃initatis vnus deꝰ ẽ. ¶ Seue
rianus. Omnes ergo gentes poteſtas vna eademq;
recreat ad ſalutem quas creauit ad vitam. ¶ Diom
i li. de ſpũſancto. Licet aũt quis poſſit exiſtere men
tis aliene q̃ ita baptiſare conet̃ ut vnũ de predictis
noib' ꝑtermittat. videlicet contrarius xp̃o legiſla
tori. tamen ſine ꝑfectione baptiſabit. imo penitus a
peccatis liberare nõ poterit. quos a ſe exiſtimauent
baptiſatos. Ex his aũt colligit̃ q̃; indiuiſa ſit ſuba
trinitatis ⁊ patrẽ vere filij eſſe p̃rem. ⁊ filium vẽ
patris filiũ. ⁊ ſpiritumſanctum vere p̃ris ⁊ dei eſſe
ſpũm. ⁊ inſup ſapientie ⁊ veritas id eſt filij dei. Hec
eſt ſalus credentium ⁊ diſpenſatio eccleſiaſtice diſci
pline i hac trinitate ꝑficit̃. ¶ Hil. i iiᵒ. d. tri. Qđ eñ
hoc ſacro ſalutis humãe nõ continet̃ plena ſunt oĩa
ut a pleno ⁊ ꝑfecto prolata. Habet eñ nature ſue
nomẽ i patre. ſed pater eñ ẽ. nõ eñ humano modo
habet aliunde q̃ pater eſt. ipſe ingenitus eternus ha
bens in ſe ſemꝑ ut ſemꝑ ſit ſoli filio notus. Filius aũt
ẽ ꝓgenies ingeniti. vnus ex vno verꝰ a vero. viuꝰ
a viuo perfectus a ꝑfecto virtutis virtus. ſapientie
ſapientia. glorie gloria. Imago inuiſibilis dei.
Forma patris ingeniti. Spiritus aũt ſanctus non
poteſt a cõfeſſiõe p̃ris ⁊ filij ſeparari. ⁊ quidem vbiq;
non deeſt hoc expectationis noſtre ſolacium. hic i do
norum operationibus future ſpei pignus eſt. hic mẽ
tium lumen. hic ſplendor animoꝝ eſt. Hec igit̃ licet
mutare nõ poſſint heretici. afferunt tamẽ humana
cõmenta ut. Sabellius patrem extendat in filium
idq; noib' potius confitendum putet eſſe q̃; rebus
cum ipſis filium proponat ⁊ patrem. ut ebion oĩne
inicium ex maria concedens. non ex deo hominẽ. ſed
ex hoĩe deum ꝓferat. ut Arriani qui ex nihilo atq;
ex tempore formam ⁊ ſapientiam ⁊ v̾tutem dei pro
ducunt. Quid aũt mirũ ut d̃ ſpũſancto diuerſa ſen
tiant. qui i filio largitore eius tam temerarij ſũt au
tores. ¶ Iero. Conſiderat̃ aũt hic ordo precipuus
iuſſit apoſtolis ut primũ docerent vniuerſas gẽtes.
Deinde fidei tingerent ſacro ⁊ poſt fidem ac baptiſ
ma que eſſent obſeruanda preciperent. vnde ſequit̃.
Docentes eos ſeruare oĩa quecũq; mandaui vobis.
¶ Raba. Quia ſicut corpus ſine ſpũ mortuũ eſt. ita
⁊ fides ſine operibus mortua eſt. ¶ Criſ. i ome. q̃a
v̾o eis magna iniunxerat erigens eoꝝ ſenſus dicit.
⁊ ego vobiſcum ſum oĩbus dieb' uſq; ad cõſũmati
onem ſeculi. Q. d. ne dicatis difficile eſſe iniunctum
negocium. ego ſum vobiſcum qui oĩa facio leuia. nõ
autem cum illis ſolum dixit ſe futurum eſſe. ſed ⁊
cum omnibus qui poſt illos credunt. non enim vſq;
ad cõſũmationem ſeculi apoſtoli manſuri erãt. ſed ſi
cut vni corpori fidelibus loquit̃. ¶ Raba. Ex hoc
aũt intelligit̃ q̃ vſq; ad finẽ ſeculi non ſunt defuturi
in mundo qui diuina manſione ⁊ i habitatione ſunt
digni. ¶ Criſ. Rememorat autem eis ⁊ conſũmatio
nẽ; ut eos magis attrahat. ⁊ ne preſentia ſolũ aſpi
ciant. ſed ⁊ futura bona ⁊ ſine fine manſura. Quaſi
diceret. Triſticia q̃; ſuſtinebitis ſimul cum ꝑſenti vi
ta cõſumetur ⁊ totum ſeculum in conſumacionem de
ueniet. Bona aũt quib' perfruemini ſũt inmeterum ꝑmã
ſura. ¶ Beda i omel. Querit̃ aũt quare hic dicat.
Ecce ego vobiſcum ſum. cum alibi dixiſſe legatur.
Vado ad eum qui me miſit. ſed alia ſunt que humani
tati aſcribunt̃ ⁊ alia que diuinitati. Ibit ad p̃rẽ; ꝑ
humanitatem. Manet aũt cum diſcipulis in forma
qua eſt patri equalis. Q' aũt dicit vſq; ad cõſũma
tionem ſeculi. finitum ꝑ infinito ponit̃. nã qui i pre
ſenti ſeculo manet cum electis. eos protegendo. ipſe
pꝰ finẽ cũ eis manebit eos r̾munerãs. ¶ Iero. Qui
vſq; ad ꝯſũmationẽ ſecli cũ diſcipulꝭ ſe eſſe ꝓmittit
⁊ illos oſtendit ſemꝑ eſſe victuros ⁊ ſe nunq̃; a cre
dentibus receſſuꝝ. ¶ Leo papa in ſmone de paſſiõe.
Qui enim aſcendit in celos non deſerit adoptatos. ⁊
ipſe deorſum confortat ad patientiam. qui ſurſum in
uitat ad gloriam. Cuiꝰ glorie participes nos faciat
ipſe xp̃s rex glorie. qui ẽ deus benedictus in ſecula.
Amen.